

6

25-C

39

L.H.

6-25-C-39

1. 31

REFVTATIO ELENCHI
CALENDARIII
GREGORIANI A
SETHO CALVISIO
CONSCRIPTI, ET OPERA
Dauidis Origani editi:

Qua

LIBRIS QUATVOR
CALENDARIVM GREGORIANVM
*vere Ecclesiasticum, & ab omnibus recipiendum esse ostenditur:
varia Aduersariorum machinationes deteguntur, ac solide dis-
solvuntur: & quae nuper nata sunt noua Calēdaria, erro-
nea esse, & minime Ecclesiastica demonstrantur.*

ACCESSIT

PRÆTER DIGRESSIONEM, QVA IOSEPHI SCALI-
geri de Equinoctiorum anticipatione Diatriba discutitur,

LIBER QVINTVS

DE RATIONE AC PRAXI

Calendarii Ecclesiastici Christianorum, & Computi Hebræorum.

AD

SERENISSIMVM PRINCIPEM
MAXIMILIANVM
ARCHIDVCEM AVSTRIÆ, &c.

AUCTORE

PAVLO GULDINE SOCIETATE IESV.

Cum Gratia & Privilegio Sac. Cesar. Maiest.

MOGFNTIÆ

Ex officina Typographica Ioannis Albini.

M, D C X V I.

FERDINANDVS ALBERVS,
Societatis Iesu Vicarius Generalis.

Cum Refutationem Elenchi Calendarii Gregoriani à Setho Caluifio conscripti, libris quatuor, cum praxi Calendarii Ecclesiastici Christianorum, & Computi Hebræorum libro quinto cōprehensam, auctore P. Paulo Guldin è Societate nostra, tres eiusdē Societatis, quibus id commissimus, recognouerint, ac in lucē edi posse probauerint, facultatem concedimus, ut typis mandetur, si ita iis, ad quos pertinet, videbitur. In quorum fidem has literas manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Roma 12 Septembr. 1615.

Ferdinand. Alber.

SERENISSIMO ATQVE REVE-
RENDISS. PRINCIPI AC DOMINO, DOM.

MAXIMILIANO

ARCHIDUCI AVSTRIÆ, DUCI

Burgūdia, Styria, Carinthia, Carniola, & VVirtenber-

ga: Magistratus Generalis, Prussia Administratori: nec

non sacra militia Ordinisque Teutonici per Germani-

am, Italiam, partesq. transmarinas Magistro: Co-

miti Habsburgi, Tyrolis, & Goritia, Land-

grauio Alsatia, &c. Domino ac

Principi clementissimo.

Ostquam GREGORIUS XIII, *Serenis-*
ime Princeps, pro summo, quod in Ec-
clesia gerebat munere, novos Fastos
Christiano orbi proposuit, prorepere
illico nonnulli, qui temerario calamo, quod non capie-
bant, incesserent, quod capiebant, per petulantiam illu-
derent. Sed diu non fuit impunis hæc audacia; repressi
sunt à magno Societatis nostræ Mathematico Chri-
stophoro Clauio, cuius cum vim sentirēt, ad carecta
iere, vt sese conderent, & in tempore desertam in
arenam redirent: nam vbi supremis fatis concessit
Clavius, prodiit gloriosus quidam Gladiator, qui mu-
tos Clauii cineres ad certamen vocaret. quid homi-
ni stolide feroci cum Clauii Manibus? virum ipsum,
dum contra ire poterat, laceffere debebat. Nunc pu-
gnam sine hoste cogitat, triumphum sine victoria. Il-
li vacillat Gregorii Calendarium; nobis ipsius cere-
brum. Solo supercilio ingens venditare nobis pergit.

† 2

veluti

EPISTOLA DEDICAT.

veluti albis mentibus laceras suas chartas, vt Romanos Fastos abiiciat, in quibus tamē nequos, quos corrigat, non inuenit; sed facit. Ita solet hoc hominū genus: quicquid ab *Roma* est, illud execrabile est. Volūt opinor, vt postposito Romanorū nomine eos adhor temur, vt impigre ac gnauiter Lutherū, Caluinumq; propugnent, vt animo indulgeant, vt credant, vt faciant pro libidine omnia; mox fient Catholici; lubet enim facere contra imperata: non melior caussa, nō ratio locum habet; peruicacia habet. Sed enim, ne apud Serenitatem Vestram, *Magne Princeps*, longior sim, quam decet; scribo aduersus hūc Erronē, & laborem meum Ser. V. inscribo: reflectenti enim mihi oculos ad Catholicos in Germania Principes, ipsa prima occurrit, vtpote Alpino imperio Italiae proxima. Deinde non ignarus sum, Ser. Vest. nobilissimis Matheseos studiis delectari, iisdemq; Principatus sui curas subinde temperare, laudabili, imitandoq; cæteris Principibus exemplo. Demū cum ego, pars minima quidem, eius Societatis sim, quæ Ser. Vest. totiusque *Augustissimæ Austriacæ* domus seruitiis, quasi cōtinuē beneficentiæ magnis pretiis empta, deuota est, non decuit me vnum ab officio discedere. Quare quam possum enixissime Ser. Vest. oro, vt sereno vultu hūc meum librum aspiciat, accipiet enim ab ea lucem, quam habere ab auctore non potuit. Romæ. Anno M. DCXV. Calend. Septemb.

Serenit. Vestra

Humilissimus

Paulus Guldin.

SCRIPTIONIS CAUSA AMICO LECTORI.

*Q*uartus annus est, amice lector, cum vir immortalitate dignissimus Christophorus Clavius mortuus est, creptus quidem mundo, in quo vivebat moriturus, sed eo, ut spes est, receptus, ubi semper vivet cum immortalibus: quamquam neque hic plane desit esse inter mortales, ubi in hominum animis, inque doctissimi libris vivit, & vivet memoria hominis religiosissimi, ac Mathematici sapientissimi sempiterna.

Et ille quidem decepsit, cum iam auro maturus, & viri integerrimi, atque eruditissimi doctores officio functus, sibi gloriaeque satis diu vixisset, etsi reipub. cum litteraria, tum Christiana non satis diu. Tantum enim ingenium, tanta doctrina, tanta disciplinarum Mathematicarum cognitio, cum singulari morum innocentia, & vita sanctitate coniuncta, non videtur debuisse circumscribi exiguis finibus humanae vitae, in qua ut imperitis, & improbis semper auctoritate restitit, ita doctis, atque religiosis hominibus consilio, & institutione nunquam non profuit, & adhuc multum proderat, profuisseque vel solo nomine, & exemplo, si superstes diutius etiam fuisset. Quamvis autem in supremis annis honestum sibi otium ab omni alio negotio dari exoptaret, & vero dignus esset qui impetraret, ut, qui in aliorum curanda utilitate omnem aetatem transegerat, in extremo vitae actu sibi vni vacare, & Deo, tamen qua erat illius de omnibus benemerendi egregia voluntas, quaque aliorum ipsum etiam lacescentium importunitas, nunquam illud obtinuit, ita bonus senex bona operans, & bene agens extinctus est. Inter cetera non minimum molestia in senectute exhibitum ei fuit ab impugnatoribus Calendarii Gregoriani, cuius ille ut primum cum alijs eruditissimis Mathematicis conditor fuerat & institutor, ita postea sine socijs contra importunos oblocutores, & invidios calumniatores vnicus semper extitit defensor, & eximius propugnator. Insurgebant novi quotidie hostes, aliena aemuli gloria, propria plus iusto appetentes, osores veritatis, Catholici nominis inimici, qui non tam Calendario Gregoriano, quam Gregorio, id est, Pontifici Romano, seu Petro Christi Vicario bellum, & arma inferrent. Horum impetus Clavius suslinebat unus, eorum conatus sua prudentia cludebat, artes fellebat sapientia, temeritatem constantia compecebat, audaciam auctoritate frangebat, inscitiam eruditione revincebat, & quamquam ut in illa aetate, manu tremula vacillante, litteras describeret, scribendo tamen ac disputando quam doctissime

AD LECTOREM.

sine senili robore animi inuictus, eos oēs reiecit, fudit, prostravit, p̄siganis. Deus bone, dicebat senex optimus in ultimis suis p̄ Calendario apologeticis, alius iam mihi seni, & affecta ætate ex alio labor trahitur, non ut Gregorianum Calendarium emuniam, sed ut veteratorie, & malitiose per calumniam intentas machinas euertam, quæ ideo excuduntur, & quotidie aliz de nouo excogitantur, ut ipse iam iisdem nugis, & fastidii plenus, defatigatus liberum cuiq; faciam, quodcunque voluerit blaterare, ut victoria, quando quidem haberi rationibus, & rei æquitate non potest, silentio meo, & improuida taciturnitate obtineatur. Hanc opportunitatem obtinendi Claudio silente victoriam, captasse, & plures annos expectasse videtur Sethus quidam Calusius, qui ut de silentio eius triumpharet, hostem senex consecutum, imo iam tum forte demortuum aggressus est, & ratus neminem unquam futurum Gregoriani Calendarij pro Claudio defensores, diutius magnum laborem suum suppressendum non duxit, & pridem conceptum nouarum perturbationum fatum, Calendarij Gregoriani Elenchum tandem enixus est, obstetricante Davidis Origani manu anno 1612. Et ex profecto spe, atque opinione sua falsus nequiquam fuisse iste Calusius, siquidem persone ipsius, aut eius Elenchi ratio habita tantum esset. Sublato enim è visu Claudio quis vel mediocriter doctus cum eo componi se a quo animo pateretur? aut cur vllus è moderatis, veteranisque Catholicorum Doctõribus cum nouo Mathematum, & Astronomix studioso congregaretur? Sed & quid opus erat confutare Elenchum, sui ipsius elenchum, qui remoto omni aduersario satis ipse se redarguebat, plenum videlicet contradicentibus, & inter se pugnantibus propositionibus, perspicuis sententem erratis, à quo nemo erat, qui reformato Calendario metueret vllum vel periculum, vel existimationis detrimentum? Neque vero eadem ratio erat cateris Doctõribus cum Claudio, qui propterea quod e Calendarij Reformatõribus vnus fuerat, iure suo, quoties illud impugnabatur, sibi ipsi propugnandum sumebat, quicunque tandem illi essent, qui oppugnarent, & quibuscunque vterentur argumentis, satis nimirum cause ad scribendum pro Calendario arbitratus, ipsum oppugnari, ut ea occasione veritas clarius explicata firmiter in hominum animis insideret. At reliquis neque possit tot Clauij apologias necessum, neque contra cuiusquam ineptias decorum fuit stylum acueri, aut versum ducere. Ita belle Calusio succedebant omnia è sententia, rem grandem paruum attigerat, magnum heroa p̄sio pronocauerat, contra Pontificem blaterauerat, & Regibus, Principibusque suasor accesserat. Denique vno Elencho sibi nomen fecisse, & magnam gloriam, quam vehementer cupuerat, & magno labore quasauerat, feliciter acquisisse

AD LECTOREM.

nisse sibi videbatur. Nec erat è nobis, qui magnopere curaret, quid sibi in angulo Germania unusquispiam plauderet, gloriaretur sane, ut vellet; amaret simius partum suum; quid tum: an non aliquando detectis monstris Elenchi peccatis, veritas erat p reformato Calendario triumphatura? Ergo altum à nobis silentium erat, & Calvisius iam tres fere annos impunitate fruebatur, cum auditum est in Germania commoveri homines aduersarios, non tam inepte gloriari, quam nequiter insultare Catholicis, & imprimis Summo Pontifici, Imperatori, Regibus ac Principibus, quorum imperio, & comprobatione Calendarium correctum, promulgatumque fuerat, atque usu receptum: falso iactare Pontificis Elenchi istius beneficio innotuisse Calendarii Gregoriani errores, quos ipsa taciturnitate confiterentur; nostrum silentium timore interpretari, modestiam ignorantia adscribere; prudentiam dicere tergiversationem: contra vero mirari bono patientiam Catholicorum, veritatem mendacis opprimi permittentiam; suspicari etiam nonnullos aliquid profecto causa esse, quod Calvisius Calvisique fautores adeo insolenter extollerent Elenchum suum. Quamobrem cum viderem Calendarii causam, id est, iustitiam, religionem, veritatem, non minus è nostro silentio, quam ex aduersariorum audacia posse plagam non leuem accipere, existimaui Catholicis non esse diutius tacendum; & quando nemo eorum, qui id possent, cogitationes suas alio fortasse honestius, viliusque distractis, in hanc curam intenderet, capi ego cogitare si quid possem in hoc genere, in quo non diffiteor me aliqua opera collocasse, cum praesertim praeter communem causam, illud me ad hoc impelleret, quod animaduertè Christophorū Clauū, cui omnia debeo, & nunquam non debebo, iure suo hoc à me postulare, ut quie quid sum, & quantum valeo, in sui, suorumq, operum defensionem conferrem. Superiori igitur anno in feriis aestivalibus, quibus ab intensioribus studiis remittitur animus, nactus aliquid otij Calvisianum Elenchum in manus sumpsi, attente perlegi totum, perpendi momenta rationum, notaui methodum, consultationes, argumenta, consecutiones consideravi: & post diligentem libri lectionem, dum ex aestimatione operis de auctore facerem coniecturā, ita mihi visus sum de ipso posse pronunciare. Hic quidē homo si tantus esset, quantum se ipsum facit, aut putat, timeri fortasse posset, nunc autem talis ac tantus cum opinione tantum sua sit, cur cuiq, terrori sit? Ego sane, qui tenuitatis meae conscius, ut nihil mihi arrogo, ita nihil alijs de me polliceor, Calvisium istum non timeo, quamuis eum in suo Elencho instar Golia Philistai procedentem intueor, & agminibus Dei viuentis audiam exprobrantem, dum ita scribit: In hac re, quam in manibus habemus tradenda me non rudem, sed fatis exercitatum ab aliquot annis esse affirmo: quod si affirmanti fidem habere noluerint, vel me

erroris

erroris conuincant, vel alias mecum congregiantur, solertem me dabo. *Qua dum iactas quid aliud dicere videtur, quam quod olim ille spernis.* Eligite ex vobis virum, & descendat ad singulare certamē, si quiuerit pugnare mecum, &c. *Hunc ego me virum profiteri non ve-teor, qui cum isto Gigante, sicut ipse sibi videtur, congregari possim. Vt enim Davidi hoc tantum similis sim, quod sum exiguus, & inter fratres meos, Pastres nimirum Societatis IESV, omnium minimus, cetera fortissimo iu-ueni dissimillimus: nihilominus audeo in nomine Domini exercituum in-ire certamen cum isto bellatore ab aliquot annis exercitato; quod non te-mere viris illis praestantioribus p̄eripio, quos cum gregario milite com-mittere nec oportuit, nec decuit. Et quamuis armis, vestimentisque regijs indutus incedere non consueverim, eloquentia nempe vim, & ornatum, vt minime necessarium ab oratione consulto rejiciam, veritate tamen ac bonitate cause confusus, quasi funda, & lapide instructus, procedo aduer-sus Philistaum istum, vt cum proprijs telis confodiam. Quae cum ita sint, iam opinor, intelligis, Lector beneuole, quo consilio nunc tandem accedā ad causam hactenus ab omnibus neglectam, ne videlicet dum ea à sapien-tibus etiam viris deseritur, non solum ijs, qui secus, quam res sunt, dolo ma-lo interpretantur, sed & hominibus rerum ignaris, apud nos non tam a-quo patrone, quam aequitate caruisse videatur; & ne eius olim defensor omni honore dignissimus Christophorus Clavius per maledicorum ora tra-ducatur, sed vt vnica Elenchi Caluissiani consuetudine, Calendario quidē reformato sua laus, & auctoritas conseruetur, Reformatorum vero, & in-primis Clauij nomini parcatur impofterum ab inuidis, & calumniatori-bus, qui vbi rescuerint non desse, qui illorum famam tueatur, discent à calumnijs in eos congerendis abstinere. Tu vero si mihi ex me bene de te augurari fas est, vniuersum hoc meum consilium aequi bonique facies, & si quod in ipso opere peccatum deprehendes, mihi vt homini adscribendum, & vero etiam condonandum putabis; quicquid vero utiliter, ac recte dictum inuenies, id totum DEO immortalis bonorum omni-um auctori vnico tribues. Vale. VIII. Cal. Iunij*

M. DC. XV.

PRO-

PROGRESSVS

OPERIS.

Oram Caluisiani Elenchi Refutationē ea methodo, quam sequens præfert Index, tribuo in libros quatuor, quibus interijcio Digressionem de noua atque inaudita Astronomia Scaligeræ, ob causas suo loco indicandas: Librum etiam quintum annecto, quo ratio temporum ciuiliū, Regulæ item atque præcepta ad Calendarium Ecclesiasticum spectantia, eorundemque, quibus nituntur, rationes, (quæ omnia à quibusdam hæctenus expetita sunt.) vna cum Computo Hebræorum, explicantur. Qui liber, etsi à reliquis independens, & per se solus consistat; est tamen non solum ad vsum Calendarij utilissimus, sed etiam ad Refutationem hanc rectius intelligendam, cum, qui rerum Calendarij non admodum peritus est, multum iuuare potest, & idcirco ab eodem cæteris quatuor in lectione præferendus. Caluisium porro ipsum sic accipio, vt se mihi exhibet ipse in suo Elencho; non quod contra bonos mores mendacia mendacijs redarguam, aut conuitiis conuitia rependam, (id enim vt semper abfuit à meo vitæ genere, ita semper aberit à voluntate) sed quia, quod ad defensionem veritatis, Clauij, & Calendarij necessarium omnino fuit, qualis sit ipse, tantum demonstro: si in alijs suis lucubrationibus (eas enim

enim non vidi) fuit cautior, veracior, & doctior, nihil illis per me detractum volo; quin & in hoc ipso Elencho, si qua apte dicuntur, etsi superflua, & sine dubio à Reformatoribus Calendarii non ignorata, non reprehendo; iniustas eius, & intempestivas reprehensiones castigo, errores ac falsitates ostendo, Calendarium Romanum, veritatemque ipsam propugno.

INDEX

INDEX LIBRORVM.

- I. *Calendarium Gregorianum à calumniis aduersariorum generatim defenditur.*
- II. *Refutatur prior pars primi libri Elenchi Caluisiani, qua praecipue motum solis perstringit; cum Digressionem de Astronomia Scaligeram, eiusdemque de Aequinoctiorum anticipatione Diatriba.*
- III. *Reliqua pars primi libri Elenchi diluitur, qua Calendarii Gregoriani paschata, cum ijs, qua ad motum luna pertinent, à Caluisio impugnantur.*
- IV. *De pseudoalendaris Sethi, fideiisque, ac superfluis Calendarii emendationibus; ubi secundus liber Elenchi Caluisiani discutitur.*
- V. *De methodo temporis ciuilis, seu de ratione, ac praxi Regularum ad Calendarium Ecclesiasticum spectantium, una cum Computo Hebraeorum.*

INDEX

INDEX CAPITVM LIBRI PRIMI.

- I. **C**ausa cur Aetholici auersentur Calendarium Gregorianum.
- II. Calendarii reformationem spectasse ad Romanum Pontificem.
- III. Calendarium Ecclesiasticum neque veris, neque mediis luminarium motibus, sed cyclis ac diebus solidis constare.
- IV. In Calendario Gregoriano nullos esse errores, qui vere dici errores in re Calendarii Ecclesiastici possint.
- V. De aliis aliorum Calendaris, praecipue vero de Pseudocalendaris Sethi Calvisii.
- VI. Novos istos novorum Calendariorum artifices, discordiarumque factores, vel ex propria illorum confessione, cum alter alterum damnet, nequaquam audiendos esse.
- VII. Nihil magis facere ad unionem ac concordiam omnium ordinum, in ratione temporum, quam consensionem in unum, idemque Calendarium, idque Gregorianum.

INDEX CAPITVM

LIBRI II.

- I. Epistola Danidii Origani discutitur.
- II. Calvisiani Elenchi prima tria capita examinantur; terminumque Paschalem, ac plenilunium medium à primis eorundem terminorum institutoribus pro eodem, ut vult Calvisius, nequaquam acceptum esse.
- III. Plures Calvisii errores, commissi in recensendis Canonibus Paschali-
bus aperiuntur.
- IV. Examinantur ea, quae de mutato Calendario, mutationisque Aucto-
ribus capite quinto dicuntur.
- V. Rationes quibus nonnulli Calvisium ab oppugnando Calendario
Gregoriano dehortati prudenter sunt, perpenduntur.
- VI. Calvisium oppugnationis suae frivolum, & à veritate alienam pra-
texere causam.
- VII. De Aequinoctii ad diem viceesimum primum Martii reductione;
cui frustra Calvisius obnititur.
- VIII. Calvisium falso incusare Calendarium Gregorianum, quod ad pra-
terita tempora deduci methodice non possit.
- IX. Digressio de Astronomia Scaligeræ.
- X. Digressionis continuatio, cum breui examine Libelli Scaligeri de
Aequinoctiorum anticipatione.
- XI. Planissime ostenditur Calvisium nullis prorsus rationibus euincere
aquinocetium non satis precise ad viceesimum primum Martii à
Gregorio XIII. reductum esse.

XII.

INDEX CAPITVM.

- XII. *Gregorianam intercalandi rationem multo elegantiozem esse, quã oculo Caluisiano male affecto videatur.*
 XIII. *Ea quæ de cyclo solis, sine litterarum Dominicalium Calendario Gregoriano Caluisius obiicit, diluuntur.*

INDEX CAPITVM

LIBRÛ III.

- I. *Eorum, quæ ex cap. 13. 14. & 15. de epactis contra Calendarium Gregorianum colliguntur, refutatio.*
 II. *Caluisiana detegitur fraus, & male sincerus animus in discutienda epactarum certitudine, maxime Clauianarum.*
 III. *Temerarium Caluisii iudicium de Clauianis Pleniluniorum, & epactarum tabulis.*
 IV. *De perpetuitate, mutabilitate, & equatione extraordinaria Calendarii Gregoriani, circa qua Caluisius plurimum à veritate aberrat.*
 V. *Quo die tam Iudai, quam quartadecimani Pascha peregerint; & quid ratione illorum in Paschate celebrando Christiano à Patribus sancitum sit.*
 VI. *Utrum verum sit Calendarium Gregorianum Pascha sapius cum Iudeis celebrandum prescribere; & quid circa hoc proxime post Concilium Nicenum ex prescripto veteris Calendarii, & Patrum factum sit, in quibus Caluisius sapius grauius impingit.*
 VII. *Quibus diebus in Calendario Paschales termini ex Patrum Concilii Niceni instituto affixi fuerint: quibusq; item diebus Pascha ex eorundem decretis, proximis post idem Concilium 400. annis actum sit. Recensentur etiam Iudeorum pro eodem tempore Paschata.*
 VIII. *Falsissimum esse Pascha Christianorum in plenilunio celebrari non posse.*
 IX. *Insititæ criminationumq; inuolucra, quæ capite 21 inuoluit Caluisius, euoluuntur.*
 X. *Caluisium sua potius quam Calendarii Gregoriani absurda probare, dum id Pascha cum Quartadecimanis agere frustra probat.*
 XI. *Quæ de traiectione Paschatis in ultimam mensis lunaris hebdomadam, ac mensis secundum Sethus afferat.*
 XII. *Ea, quæ de annis, ac mensibus lunaribus, nec non de copulatione epactarum cap. 25. & 27. contra Calendarium Gregorianum assertit Caluisius, refelluntur.*
 XIII. *Quam consumeliose Caluisius tractare pergat mensis Paschalem, terminos paschales, eorundemque Institutores.*
 XIV. *Capita 28. & 29. Caluisii, de aliis Calendarii Gregoriani erratis, ad examen adducuntur.*

INDEX

- XV. *Quam intemperanter Caluissim capite 30. In aequationem epactarum Clavianam inuehatur.*
- XVI. *Sethus non Clauium, sed seipsum iniquum Calendarii censorem esse probat.*
- XVII. *De iniquissima Calendarij Gregoriani cum Iuliano, sine veteri comparatione, à Caluissio capite 32. Elenchi instituta.*
- XVIII. *De aqua acinista Calendarij noui cum veteri collatione, quam, si vir bonus Caluissius fuisset, instituere debuisset.*

INDEX CAPITVM

LIBRI IV.

- I. *De ignoratione rerum Calendarij, qua Caluissio plurimarum absurditatum causa fuit, in ordinandis, seu potius deprauandis in Calendario epactis.*
- II. *Non immerito maiorem in Caluissio desiderari prudentiam, dum Clauium virum doctissimum, spectatissimumque suum euocat in ludum.*
- III. *Capita tertium, & quartum suis ponderibus obiter examinantur: ubi de cyclofolijs veteri, à Caluissio Calendario nouo restituto.*
- IV. *Quid Caluissius capite quinto de aequinoctio, deque antiqua, quam male reprehendit, lunationum denominatione comminiscatur.*
- V. *Caluissium perperam emendare Calendarium, & censorem iniquum agere.*
- VI. *De cogitatione quam Caluissius cap. 6. de Calendario emendando, statibus Imperij Romani suscipiendam proponit.*
- VII. *Ratiocinatio Caluissii de anno solari, & aequinoctio in Calendario constituenndo discutitur.*
- VIII. *Quid de suis amulis Calendariopaii, eorundemque operibus Ludimagister Caluissius sentiat.*
- IX. *De constructione Pseudocalendarij Sethi Caluissij.*
- X. *Pseudocalendarium à Caluissio constructum in conspectum producitur, & generatim examinatur.*
- XI. *De comparatione Pseudocalendarij Caluissij cum Gregoriano Calendario; deque speciali quodam eius examine.*
- XII. *Alter a Pseudocalendarij à Caluissio constructi forma proponitur, & excutitur.*
- XIII. *Idem Pseudocalendarium aliter propositum illustratur.*

INDEX CAPITVM

LIBRI V.

- I. *De tempore celesti.*
- II. *De tempore ciuili.*

CAPITVM.

- III. *Deratione anni Aegyptiorum, & Alexandrinorum.*
- IV. *De anno Iuliano, siue Calendario veteri.*
- V. *De anno, ac Calendario Gregoriano.*
- VI. *Proponuntur Calendaria, Gregorianum, vetus siue Iulianum, & Alexandrinum.*
- VII. *Exponuntur quedam tabula ad examen, & usum Calendariorum spectantes.*
- VIII. *Regulae pertinentes ad annum Alexandrinum, & Aegyptiacum.*
- IX. *Regula pro veteri, siue Iuliano Calendario.*
- X. *Regula Calendarii noui, siue Gregoriani.*
- XI. *De anno ac Computo Hebraorum.*
- XII. *Canones, & Tabulae Computi, una cum earundem structura, & ipso Hebraorum Calendario.*
- XIII. *Regulae Calendarii, seu Computi Hebraorum.*

REFV-

REFUTATIONIS ELENCHI CALVISIANI

LIBER PRIMVS,

2no

CALENDARIVM GREGORIANVM A
calumniis aduersariorum generatim defenditur,

CAPVT PRIMVM.

Causa cur Aetholici auersentur Calendarium Gregorianum.

Aetholicam Ecclesiam odio esse Indæis, Turcis, Ethnicis, hæreticis, nouum non est; odii vero causas afferre neque difficile fuerit, neq; necessarium. certè iam inde vsque à Christi Ecclesiæ sponsi abitu, hæreditarium semper fuit Ecclesiæ filiis maleuolentiam infidelium sustinere. Verum inimicitia, quas nostri temporis hæretici nullis vilius ætatis quantumcunq; infensis Ecclesiæ hostib; inferiores cõtra Catholicos susceperunt, adeo sunt acerba, virulentæ, lethales, vt omnes omnium seculorum ab Ecclesiæ dissensiones cum horum odiis comparata, puerorum rixæ videri possint. Ita quicquid illis Catholicum olet auersantur, ita nostris damnis gaudent, ita ipsis, si quid prosperum nostris acciderit, male est, perinde quasi omne nostrum commodum detrimentum illorum sit, et mala nostra eis lucro cedant & honori. Quid quod vltro dummodo Catholicis incommodent, infortunia ipsi subeunt, damna sua non sentiunt, bonorum omnium faciunt etiam cum voluptate iacturam. Hinc quantumuis ipsi inter se opinionibus voluntatibusq; dissentiant, etiam si ambitione & inuidia in diuersas sectas atque hæreses discerpantur, tamen vbi opportunitatem aliquam nacti fuerint Ecclesiam infestandi, vbi conclamatum fuerit rem agi aduersus Catholicos, illico omnes vno animo consurgunt, sepositis priuatis controuersis vndique accurrunt, vnitis viribus quasi in communem hostem irruunt, exacuunt spicula, tela contorquent, vibrant gladios, hastas intentant, eminus, cominus vt possunt, vt valent congregiuntur, vulnera imponunt, in fraudem inducunt, & vt parum seu nihil proficiant, nihilominus rem tentasse, pacem turbasse, molestos fuisse satis habent. Quod si fidei tantum dogmata impugnant, de religione certare, opinione dissiidare, hæresim velle statuere existimaretur, & nos peccatum illam in errorum defensione peruicaciam ægritudinem quandam mentis interpretaremur: at nõ solum in doctrina fidei ab orthodoxis dissentire, sed quicquid apud Catholicos recte institutum est, quicquid à summo Pontifice fuit ordinatum, quicquid in Ecclesia Romana legitime obseruatur, etiam si ipsis quo-

Hæretici nostri temporis Catholicis infensissimi.

Non solum orthodoxorum dogmata odio habent, sed & alia quæ ex Catholicis ortum ducunt detestantur.

A que

que commodum, vile, honorificum fuerit, propterea solum, quia apud nos quasi apud inimicos inuentum est, id omne respuere, contemnere, odisse, reprehendere, execrari, certe non nisi maligni animi, & malevolentiae incredibilis est argumentum.

*Calendarium
Gregorianum
etiã cū propriis
incommodis &
absq; vlla caus-
sa, hostili ani-
mo infestatur.*

Hoc in genere eorum, quae adiphora vocitant, cum ab ipsis reponatur Calendarium Ecclesiasticum, quod certe non pertinet ad vllum eorum dogmatum, propter quae illi ab Ecclesia desierunt, quamquam maxime inter est omnium in vna eius obseruatione conuenire, ita vt ex quacunq; illius diuersitate, plurima in humana societate nascantur incommoda; quia tamen id, quod in eo corrigendum iam pridem ac reformandum fuit auctoritate Pontificis Romani nouissime correctum fuit, ac reformatum, id ipsum non admittunt, reiciunt, detestantur, maluntque vetus Calendarium cum mendis retinere, quam emendatum à Catholicis recipere, & vt ex ea Calendariorum multiplicitate intolerabilis perturbatio in contractibus ciuilibus & in rebus publicis oriatur, hanc porius tolerandam arbitratur, quam vt quicquam approbent Catholicorum: ac causas saltem haberet reprobandi; nam in ceteris rebus in quibus à nobis dissentunt, vt veras rationes non afferant, certe aliquas praetextunt & fingunt. in oppugnatione vero Calendarii Gregoriani, ita causis omnibus ac rationibus destituuntur, vt neque quid verisimile pretendant, inueniant. Si qui enim fuerunt, qui partim ignorantiae rei, partim odio Catholicorum nominis inducti, quidpiam opposuerunt, iis à doctissimis viris ita silentium impositum fuit, vt nemo eorum qui rem primo tentare, & manus ferre conferere ausi sunt, iterum malam causam, si conuicia Scaligeri excipias, resumperit, aut denuo infelicem pugnam iniuerit. Ergo ex hac tacita aduersiorum confessione, & ex bonitate nostrae causae sperare fas erat eos, quibus haecenus probata non fuerat correctio Calendarii, tandem aliquando vi veritatis impulsos ac tepido perniciosae dissensionis permotos, daturus manus, & in vnum Gregorianum Calendarium consensus: sed hanc spem fallere conantur ii, quibus malum publicum, & rerum perturbatio plus bono est, quam pax & tranquillitas communis.

*Inimicitiarum
incensores, au-
stros, urbanos,
paci, etur-
basores.*

Hi nimirum metuentes ne Principes & ciuitates liberae, quae ad hunc diem Calendarium correctum non receperunt, non satis pertinaciter haerent in sententia, sed iustissimis querelis & eorum quorum impeditur caussa, & mercatorum, imo cunctorum mortalium continuis expostulationibus tandem aliquando cedant, quod ipsi vniuersae nationi haereticorum indecorum, & rationibus suis priuatis perniciosum suspicantur, quasi pro aris & focis pro veteri Calendario sibi pugnandum existimant, & quia hoc quasi ruinofum castrum, aut arcem male munitam se posse defendere desperant, nouam aggrediuntur & nouas quotidie contra ipsum molitiones statuunt, & alias atque alias impugnationes indies meditantur. Hinc post exoletas illas Calendarii emendati emendationes, post examina millies confutata adhuc nobis opponuntur Elenchi, Castigationes, Cycli, Tabulae, Nouisq; cum Calendaris foemites noui nouis parantur incendiis, quae ab iis paucissimum fortius accenduntur, quorum est eadem vel ipsis initiis statim extinguerent.

*Sethi Caluissii
audacia, eiusq;
Elenchi scopus.*

Ex eorum numero nuper prodiit & quasi è tenebris scholae in apertum aërem exiit quidam Seth Caluissius Ludimagister Lipsiensis & Cantor, vt eum honori-

honorifice appellat Chronicon Portuense. Hic semel à Iosepho Scaligero laudatus, & à Dauidè Origano animatus, ausus est hæc tractare; tractare autem imò & se iudicem constituere, solus sine arbitrio examinare, iudicare, condemnare Calendarium summi Pontificis atque Imperatoris Romani auctoritate comprobatum, consensu Catholicorum Regum ac Principum receptum, & longa eximiorum Mathematicorum commendatione confectum, aliud ipsè cedere, & hoc illi antepone; & speravit homo magnanimus se hoc posse hominibus persuadere, vt illo quasi vitiosissimo reiecto, suum vt perfectum omnibusq; numeris absolutum reciperent. Ergo Caluissius Elenchi Calendarij Gregoriani paucis ante annis euulgauit, quo illud non solum non modestè vt debuit, si quid haberet, quod pro studio veritatis opponeret, reprehendit; sed sæpe sæpius etià cõitiis incessit; & cum nihil, quod ad rem faciat, probet, vitiosum esse contendit, & pro eo pseudocalendarij proponit, atq; Principibus quasi reformatum, & ab omni labe purgatum obtrudere conatur; hac auctoritate si non aliud, certe hoc perfædurus, vt ij, quibus adhuc Calendarium correctum probari non potuit, nunquam probent, neq; in suas ditiones admittant; quod tamen prudentibus minime persuadebit.

3. Huius Elenchi refutationem cum in sequentes libros reiecerimus, hic vt in principio examinandæ sunt causæ, propter quas in formula sui pseudocalendarij seorsim ab Elencho edita, Caluissius iste asserit *status reformatæ religionis in Germania. & Reges Artium orbis, a Catholicos videl. fere omnes Calend. Gregorianum respulisse.* Suscepimus autem has causas hic primum discutiendas, vt intelligant etiam ij, si protestantes Principes, se ab illis hominibus libris huiuscemodi non laudari aut honestè defendi, sed potius accusari & in inuidiam apud alios Principes vocari. Sunt autem hæc causæ omanino quinque, quas eo loci enumerat Caluissius hisce verbis: *1. Quod Calendarium Gregorianum confusiones multiplices in rebus publicis & ciuilibus videretur inducere. 2. Quod à Pontifice romano non ab IMPERATORE cum esset in hisce rebus statuere propositum esset. 3. Quod videretur pacem religionis in Imperio constitutam, ex parte infringere, quæ liberæ religionis & ceremoniarum Ecclesiasticarum exercitium permittit. 4. Quod reformatio Calendarij habeatur pro decreto Concilij Tridentini, quod Concilij tamen multu de causis à nostris repudiatur. 5. Quod denique adhuc multiplices errores in Calendario Gregoriano contineantur, & Festa mobilia non semper ad decretum Concilij Nicani exhibeat, atque hæc sunt grauissimæ illæ causæ, hæc impedimenta, quæ auctore Caluissio Principes detinent, ne Calendarium suscipiant Gregorianum, quantum autè illis in sit momenti, breui ponderabimus.*

4. Vt autem in examinandis hisce causis eundem teneamus ordinem, quem ille seruauit in proponendis, prima se ipsa statim falsa apparet, & ipsi eam proponenti contraria. Cum enim Calendarium Gregorianum à potioribus orbis Christiani Regnis ac Prouinciis receptum sit, vel, vt cum Caluissio loquar, id Imperatores, Reges & Principes simul approbarint, certe illud à reliquis non suscipi, aliud non est, quam *confusiones multiplices in rebus publicis & ciuilibus inducere.* In omnibus enim aliis rebus ij censentur confusionum ac turbatum auctores, qui, quod superioribus, potioribus ac pluribus visum atque probatum est, ipsi reprobant atque refutant. Et id veritate cogente fatentur etiam aduersarij, & in primis ipsemet Caluissius, qui post recensitas illas causas mox subdit. *Sed hoc*

Causæ quas aduersarij præterunt cur Calendarium Gregorianum non recipiant.

Primæ causam falsam esse, ipsi que eam proponenti contrariam.

Incommoda ex
diuersitate Cal-
endariorū pro-
uenientia,

modo, inquit, dum aliqui in Germania nouum hoc Calendarium sequuntur, aliqui Iulianum adhuc tuerentur, multiplices confusiones & turba in Imperio oriuntur: Religio & ceremonie Ecclesiastica inuicem ludibrio habentur. Vadi monia prætextu religionis deseruntur: Opera opificum gemina dierum festorum celebratione impediuntur: Annales rerum gestarum diuersis Calendaria confunduntur, & multiplices alia difficultates in contrariis & rebus ciuilibus tractandis hinc originem trahunt, Ergo tantum abest vt A Catholicis receptione Calendarii Gregoriani confusiones multiplices inducerent, vt potius omnes tollerent. Fac enim vt omnes eodem modo quo Calendarium Gregorianum (vetus enim siue Iulianum corrigendum fuisse extra controuersiam est) dies numerent, festa celebrent, ferias agant, & reliqua omnia ad hanc normam dirigant, mox omnes cessabunt, & confusiones, & turbæ: Religio siue ceremonie ex hoc capite nequaquam ludibrio alterutrius partis exponetur: Iudicia ac vadi monia hoc prætextu non deserentur. Artificum operæ moderata festorum interpositione atque alternatione diutius durabunt, & absque impedimento expedientur: Annales non turbabuntur, multa; alia, quæ nunc cernuntur incommoda tollentur. Id verum esse comprobatur ac mirifice approbat vsus Calendarij Gregoriani iis in regnis ac prouincijs, vbi Iuliano nullus est locus. Neque enim ibi ob Calendarium quicquam passa est incommoda res tum publica, tum priuata; quod fatebuntur omnes ij, qui hodie sua omnia ad hoc Calendarium instituunt.

Secundâ causâ partim quidem verâ esse, at nequaquam rationi consentaneam.

Odiū quod habent in Pontificem Romanū esse solâ causâ, cur Calendarium Grego. non recipiantur.

5. Secunda quam affert Caluissius causa sola inter omnes ex parte aduersariorum verissima est, constat enim omnibus, & nos facile id concedimus, propterea Gregorianum Calendarium à multis non recipi nec receptum fuisse, quia à Pontifice Romano propositum est: non quidem quod vere putent aut vltimo modo probare possint, id quod prætextum, non Pontificis, sed Imperatoris fuisse in hisce rebus statuere, sed quia illis Romanus Pontifex exosus est. Hunc nodum qui soluerit, (id quod capite sequenti abunde præstabitur) totam disputationem diremerit. Neque desunt, qui vltro fateantur, Calendarium ex hoc dignissimum esse quod recipiatur, si ea in re interposita non esset Pontificis auctoritas, ita Kemnitius, ita Heerbrandus, ita plurimi alij. De Kemnitio insigni sectario Clauius sic habet: *Videte scriptum quoddam Kemnitij hæresarchæ ad Landgrauium Hafia virum Mathematicū egregie excultum, vbi Calendarium Gregorianum haud obscure commendat, atq; dignum esse quod recipere, nisi à Pontifice Romano esset profectum.* Deinde nonne Iosephus Scaliger lib. 4. de emend. temp. edit. 1. proclamabat: *Quisquis fuerit ille Principi (neminem excipiendo) qui primū anni labantis statum erigere occupabit, incredibile quanto beneficio posteritatem sibi demeribit?* At quando vidit Princeps hunc esse, Principis Apostolorum successorem, mox alium arripiens prætextum, miram quantum Calendarium Gregorianum, quod labantis anni cursum sistit, statumque eius erigit ac confirmat, debacchatus sit. Ad summum vero spectasse Pontificem, non ad Imperatorem, ipse suo exemplo, qui Calendarium Gregorianum recepit, Augustissimus docuit Imperator. Ponant ergo odium Pontificis, aut Calendarium ab alio quam à Pontifice prouenisse imaginentur: & ecce etiam secunda euanesceat Caluissij causa, eaque obmutescente reliquæ facile conticescent.

Tertiâ causam de turbatione

6. In tertia causa duabus propositionibus falsis, male compensat Caluissius veritatem Secundæ. Primo si quidem falso asserit pacem religionis in Imperio con-

rio con-

rio constitutam, liberum permittere religionis exercitium. Etsi enim quilibet sectarius commentis suis falso imponat veræ nomen religionis, quæ vnica tantum, & semper sibi constans est: de sectarum tamen & falsarum religionum libero exercitio, si vnã excipias Confessionem Augustanam, illa in molitione pacis nihil profectio constitutum est. Secundo male sibi aliisque persuadet receptione Calendarii Gregoriani hanc infringi pacem & libertatem, nisi forte pax consistat in discrepantia obseruationum festorum, & temporum Calendarii, & non magis in vnione, & consensione omnium in iisdem solennitatibus celebrandis, iisdemque temporibus obseruandis. Libertas vero tantum abest vt minuatur, vt potius in ipsamet Calendarii receptione consistat, quæ ipsis libera est, & sicur eam hæcenus libere noluerunt, ita, si deinceps admitterent, libere admitterent. Non enim Pontifex pro imperio vnquam compellere conuatus est Protestantes ad suum Calendarium recipiendum, sed eos tantum perhumaniter admonuit, & beneuole rogauit, vt tot nationibus & regnis, tot Imperii statibus, ipsi etiam Imperatori, & potioribus Principibus in re adia-phora, publicæ utilitatis & concordie causa vltro sese accommodarent; sapienter inrelligens iis Ecclesiis, quæ iam pridem obedientie sedis Apostolicæ sese subduxissent, promulgationem Calendarii frustra imperari; sed tamẽ interim sperans Imperatoris & Catholicorum Imperii ordinum exemplo atque auctoritate, eam pro sua opportunitate ipsis quoque persuaderi posse. Quid, quod si ante communis nobiscum vsus vnus & eiusdem vitiosi Calendarii nihil officiebat ipsorum religioni ac libertati, non apparet quid nũc posset officere, si vno & eodem reformato, & correcto pariter omnes vteremur: nisi forte religioni ducant vitare quos ipsi veteri agnoscunt in esse Calendario crassissimos errores; aut certe conformius illorum religioni sit, retento veteri Calendario, h. c. tempore à prescripto Dei, vt cum Origano loquar, & quibusdam C. m. o. m. b. u. s. primitiua Ecclesie in nonnullis annis multum discedere, & teste Caluisio, *Pascha longe propius Nouilunio quam Plenilunio vbi celebrari debebat peragere*, quã iuxta prescripta Ecclesie nobiscum celebrare. Sane & ministri Euangelici, vt vocari volunt, Augustæ Vindelicorum, & alii in Gallia, & alibi, ex receptione noui Calendarii, nihil se nec in libertate, nec in religione passos esse vltro testantur. Imo si Principes postquam iam aliquot annorum experientia, incommoda & confusiones didicerunt, Calendarium Gregorianum sua sponte recipere, eo ipso suam, vt supra monuimus, testarentur libertatem, qui pacis, ac virandorum incommodorum causa vitiosum Calendarium reicerent, quod diutius si vellent, retinere possent. Ergo neq; hæc causa vllius reperitur esse momenti.

7. Eiusdem enim reliquis ponderis est, quam quarto loco recenset Caluisius, causa, reiectio Tridentini concilii, cum receptio noui Calendarii, quod nondum erat, nemini eo in concilio mandata sit, sed cura illius commissa Pontifici Romano. Deinde receptionem Calendarii, nequaquam inferre receptionem concilii, cum rationibus quam plurimis, tum clarissimo Regni Gallie comprobatur exemplo, quod Calendarium recepit Gregorianum antequam concilium hoc, quod tantopere refugiunt hæretici, recepissent.

8. Ratio denique quinta, quam Caluisius tanquam fortissimum presidium vltimo loco repositam voluit, de erratis Gregoriani Calendarii, quãuis à Cla-

pacis aut libertatis falsam esse.

Præfat. ad l. c. d. Lib. 1. cap. 1.

Quarum causam frivolum esse.

De quibus causis quid sentiendum.

uo fatis ſu perque refutata ſit: tamen quia Caluiſius ſe vnum reputat, qui ea errata in lucem produxerit, & ex hoc ſuo *magna labore magnam gloriam* ſibi proſtitit, ita Deco Opt. Max. bene adiuvante ſatisfaciendus homini, vt hac ex ſe nec gloriam amplius quaeriturus ſit, nec hanc cauſam ad impediendam receptionem Calendarii Gregoriani vnquam allaturus.

Alia: Caluiſiana: cauſa: cur Calend. Gregorianum recipi non debeat, & primo de ſicta conſtantia. Lib. 2. c. 6.

9. Hæſigitur ſunt cauſa: illæ grauiffimæ & perpetuæ, ob quas, ceſſante Caluiſio, Calendarium Gregorianum ab A Catholicis receptum non eſt, nec recipi debet, quibus in Elencho duas treſve aſſuit alias, eiufdem prorfus farina: Conſtantiam nimirum in cæpto: ne ludibrium debeât Catholicis: & quia vetus Calendarium melius adhuc ſit & paucioribus erroribus obnoxium quam Gregorianum. Nam vt *Gregorianum* (Calendarium) recipiatur, inquit, *conſultum non eſt, non tantum quia mendoſiſſimum eſt, ſed etiam, quoniam propter grauiffimas cauſas à ſtatibus Imperii reiectum eſt, in ea ſententia vt permaneant, eorundem conſtantia eſt, cum cauſa cui ita ſententia perpetuo maneant, & deinde ne ludibrium debeant Pontificiis, quaſi ſpoſitam diu repudiatam iam demum amplectentur & exoſculentur.* Sed quam vereor ne hæc Caluiſianorum conſtantia pertinacia ſit. An non vitro fatentur duceſe ſequendo vetus Calendarium, ſe à præſcripto Dei multum diſcedere, atque ex diuerſitate Calendariorum quæ plurimas oriri in Imperio conſuſiones ac turbas: prorfus ſciunt, & ſi quod ſentiunt, fateri velint, facile aliis, inprimis; ſibi perſuadebunt, ſola receptione Gregor. Calendarii hæc omnia mala labore nullo tolli poſſe. Cauſas cur id non faciant, nullas, quæ alicuius momenti ſint, aſſerunt. Errores Calendario inefſe Gregoriano, qui in Calendario Eccleſiaſtico vere errores dici queant, nondum probarunt, nec probare; oſtunt; imo hæc in re non deſunt illis, qui ex parte noſtra ſint: Bartholomæus Scultetus Mathematicus non ignobilis, & poſt alios tabularum Friſcarum auctorem Calendarium hæud obſcure commendat. Quis ergo pacis tranquillitatis; Reip. Chriſtianæ amator non videt palpatque, vt dicunt, manibus, eos, qui receptionem diſſuadent Calendarii Gregoriani, hoc præfertim tempore, quo à potiore orbis parte receptum eſt, non pacis, ſed perturbationum ſatotes atque fautores eſſe. Quis vnquam perſeuerantiam in malo, conſtantiam; quibus obſtinationem ſuperbiæ prolem turpiſſimam, virtutis illius nomine dignam ducat, quæ virtutum omnium corona eſt? Sed eſto, quod tamen non concedimus, errata eſſe quædam in Calendario Gregoriano, ideo ne à ſtatibus Imperii repudiandum: Si me hætenus contraria ſuadentem non audiunt, Caluiſium audiant; & ſibi ſaltem à ſuis perſuaderi patientur. Ita enim Libro 2. cap. 10. Caluiſius: *Qui prudentiores ſunt ferenda potius exiſtimabunt, ne ſocietas diſſoluatur, quam vt velint cum aliis OBSTINATE contendere, & ſibi atque aliis incommodare, &c. Numerunt, qui tales magnopere culpabunt: non arbitror, ſed nos potius laudabunt, qui pacis cauſa hoc ferre voluimus.* Non me latet Caluiſium hoc loco non loqui de erroribus quibuſcunque, ſed de iis, qui in artem, non autem in canones peccant, ex quibus illos tantum ferendos putat: nihilominus, quoniam noſtro in Calendario Eccleſiaſtico, vt eſt vere Eccleſiaſticum, huiusmodi errores nulli ſunt, vt paſſim ſufficienterque; hac ſola noſtra in Refutatione probabitur, omniſque vim ſuam obtinere apud ſuos hæc debet perſuaſio Caluiſiana.

De ſicta Calend. Gregoriani erroribus.

Sed adhuc inſtat Caluiſius in vltima ſua cauſa, Calendarium Gregorianum *tribriores ac ſudiores errores* continere, quam ipſum vetus ſive Iulianum, idque

idque etiam singulari capite ostendere conatus est, quod qui illud Gregorianum admittere noluerint, causas grauissimas hasce præter alias politicas reiectionis habuerint, quibus adhuc moueantur ne illud recipere possint. De quibus, licet vt diximus pluribus acturi simus, Libro præsertim tertio, cap. 17. & 18. Assertioni tamen huic Caluisianæ falsissimæ, vnico saltem argumento occurrere ab hoc loco alienum non est. In formula igitur Pseudocalendarii sui seorsim edita, quindecim ait reperiri paschata in Calendario Gregoriano proximis quadringentis annis futuris, ratione eiusdem Pseudocalendarii sui, q. ipso affirmante (quæ recte suo apparebit loco) nec peccat nec peccare potest, discrepantia. Atq; ita quindecies fere inquit ratione paschatis & festorum mobilium in quadringentu annu Gregoriano à nostra & vera ratione discrepant. Id quod nobis qui legitimum sequimur Calendarium (adeo legitimum vt nec Calendarii nomine vlla lege dignum sit) nequaquam est impudendum. Ergo in ipsa etiam aduersarii sententia non plura quam quindecim Paschata erronea, & ideo erronea, quia à Paschatis pseudocalendarii differunt, Calendario Gregoriano in illis quadringentis annis in sunt. Iam vero vetus Calendarium cum suo eodem Pseudocalendario conferatur, vt minus peccare quam Gregorianum reperiat, atque adeo vt legitima causa, cur hoc recipiendum non sit, esse possit, certe pauciora debet exhibere paschata erronea siue diuersa à Caluisianis. Quoties ergo putas in iisdem quadringentis annis discrepant? bis, ter, aut summum quater vel quinques? Non est tam paucis contentus Caluisius: nam ducenties & quinquagies vetus Calendarium in celebrando paschate à pseudocalendario suo discrepat, vt colligitur ex tabula festorum mobilium temporaria à Clauio cap. 11. explic: Calenda. proposita, & ex annis quindecim quos Caluisius discrepantes pro Calendario Gregoriano enumerat: differt enim hoc Calendarium à veteri in paschatis ducenties & quinquagies quinques in iisdem annis quadringentis, ab anno videlicet præfenti 1615. vsque ad annum 2015; atque adeo ex Caluisii sententia vetus Calendarium in proximis quadringentis annis ducenta quinquaginta dat Paschata erronea: Gregorianum vero quindecim dumtaxat. Quis ergo non vna cum Caluisio concludet, illos qui Calendarium Gregorianum admittere noluerint causas grauissimas hasce præter alias politicas reiectionis habuisse, quibus adhuc moueantur ne illud recipere possint? Neq; hic sunt errata Calendarii veteris, sed si paulo vterius ad secula remotiora excursum feceris, non longe curredum erit, vbi in Calendario veteri inuenies nullum profus amplius paschatum quod cum Calendario Gregoriano, aut cum pseudocalendario Caluisii conueniat; Sed omnia omnino extra debitum Paschale tempus cadunt, & tamen nouorum Calendariorum hic artifex non veritus est publice proclamare In Calendario Gregoriano frequentiores & fauoratos errores committi, quam in Calendario Iuliano siue veteri, & hoc tanquam causam grauissimam reiectionis Calendarii statibus Imperii Acatolicis adscribere: neque Dauilem Origanum puduit similia honorificè iuxta ac magnifice commendare, re non tantum obiter perspecta, sed penitus etiam introspecta: vidi inquit & penitus introspecti ac consideravi, &c. Sed de his plura in fine Libritertij.

Lib. 1. cap. 32.

Manifeste ergo constat, causas quas aduersariorum nomine prætexit Caluisius, cur Calendarium Gregorianum recipi nõ debeat, omnes esse frivolas; & vix

Conclusio.

& vix aliam esse aeternitatis à Calendario causam, quam ipsam à Romano Pontifice aeternitatem, qui illud correxit atque promulgavit. Calendarium enim vetus reformatione ac correctione indiguisset, extra omnem nunc est controversiam: Verum hoc munus ad neminem rectius pertinuisse quam ad ipsum Pontificem iam ostendere aggredimur.

CAPVT SECVNDVM.

Calendarii reformationem spectasse ad Romanum Pontificem.

Aunt, vt præcedenti capite vidimus, aduersarii, si Calendarium reformatum quod Gregorianum vocamus, non à Pontifice sed ab Imperatore profectum fuisset, ab omnibus, citra tergiversationem grata mente suscipiendum fuisse. Verum eos ista gratis obicere manifestum fit ex eo quod munus reformandi Calendarium non ad Imperatorem, sed potius ad Pontificem Romanum pertinere, nullo negotio demonstrabimus. Calendarium enim Christianorum cum sit Ecclesiasticum, & non solum ordinationem contineat temporum, ad quæ dirigatur ea vita hominum, quam vocant civilem seu politicam; sed etiam & quidem vt potissimum caput, ad quod in Republica Christiana, tanquam ad aliquid prius ac nobilius, civilis viuendi ratio consequitur, ordinatam seriem sacrorum festorum tam mobilium quam immobilium: clarum est si qua in re orta fuerit quaestio de Calendario, eam ad proprium suum esse vocandam tribunal, nimirum non politici, sed Ecclesiastici magistratus. Atque hoc est quod gentes ratione naturali; Christiani vero etiam ab ipsis Apostolis, primisque primitiuae Ecclesiae patribus edocti, perpetuo obseruarunt.

Gentes lumine doctos naturæ calendaria tanquam sacrum quippiam sacrorum Antistitibus ordinanda commisit.

Si enim gentes spectemus, quibus natura distatuit Sacra non nisi ad sacrorum Antistitum referenda esse tribunalia, quam plurima eius rei suppetunt exempla: nos vnico eoque celeberrimo C. Iulii Cæsaris exemplo, ad propositum nostrum aptissimo contenti erimus. Is enim quamuis esset & Monarcha Imperii Romani, & summus Sacrorum Antistes, tamen non qua Imperator, sed qua Pontifex Maximus fuit, Calendarii reformationem opera ac studio Sosigenis Mathematici Alexandrini, & M. Flauii Scribæ instituit, in eoque festa tunc in Republica Romana vsitata disposuit, quo nomine præclare illum de Republica meritum esse, maxima ipsius commendatione aduersarii vltro faterentur. Atq; hoc est inquit Caluissius eximium illud Iulij Cæsaris opus quo æternam sibi laudem promeruit, cui reliqua quæcumq; præclare vnquam egit nequaquam sunt conferenda. Triumphos Cæsaris inquit Iosephus Scaliger vetustas aboleuit: Sed hoc Calendario instituto idem Cæsar de vetustate triumphauit. Cæsarem autem non vt Imperatorem, sed vt Pontificem Calendarii suscepisse emendationem non negant aduersarii, cum hanc prouinciam saltem Pontificibus ethnicorum Maximis adscribant. Sic Caluissius eodem loco recensens causam emendationis à Cæsare institutæ hæc habet: Cum enim Pontifices Romani quibus Calendarii cura à senatu commendata erat, vel vt alijs, gratificarentur, vel etiam vt nocerent parijs modis intercalatione vel celebrata vel omisa tempora turbassent, &c. Verum quemadmodum hic operæ precium fuit consuetudinis gentium meminisse: ita in summa Calendarii

Iulium Cæsarem ob correctum calendarium bene meritum de Republica laude dignum prædicari. Lib. I. c. I.

Caluissius fatetur calendarii correctionem munus fuisse Pontificum.

cum

cum nos Christiani nequaquam gentes, more Caluisii, tanquam perfectum aliquod exemplar, imitandas nobis proponamus, eidem diutius inhærendum non est; sed quod magis ad rem nostram facit, mos Christianorum potius expendendus.

2. Rationem Calendarii Christiani in tali coordinatione festiuitatum feriarumque Ecclesiasticarum consistere, vt hæc annis cœlestibus Solaribus atque Lunaribus moraliter congruant, recursusque suos ac Cyclos, ad eosdem motus apte describant; atque adeo nec rationem temporum à festis diuellent, nec festa ab annorum ratione separari recte posse, clarissime constat vel ex ipso Calendarii tum fine tum vsu, adeo vt res ipsis quoque aduersariis notissima plurimis verbis non indigeat: id vero quod hinc etiam recte sequitur est, eandem festorum dispositionem seu quod idem est ipsummet Christianorum Calendarium, si mente sincera, oculoque æquo inuidia minime infecto inspicitur omnino præferre Ecclesiasticum aliquid & sacrum. Quare si iudex omnibus æquus, vt olim Christus in lite de tributo dando Cæsari pro hac nostra contouersia deligendus foret, quam quæso laturus esset sententiam? certe non aliam quam eam quæ ex ipsa inscriptione ac Schemate Calendarii, quod vt diximus, potius ex parte Sacrum atque Ecclesiasticum est, deducitur; nimirum Ecclesiæ dandum esse, quod Ecclesiæ est, & quod Imperatoris Imperatori. Imo si ex Caluisio quæras Calendaria Christiana ad quem finem dirigantur, nico respondet verbo, dies vt Paschatis ostendatur, ac præscribere ac definite paschata, non est Imperatoris: Ergo neque instituire Calendaria. *Tam vetus quam Gregorianum Calendarium* inquit Caluisius cap. 18. *aut quocunque etiam aliud apud Christianos instituitur, eò imprimè dirigitur, vt rationem & modum ostendat, quo dies paschatis post æquinoctium vernum, siue post diem vigesimam primam Martij, in quo consuevit esse æquinoctium, inueniatur.* Hoc est, ipsum tempus quo Pascha quouis anno celebrari debeat, præscribatur. Certe omnem in hac re contouersiam semper delatam ad magistratum Ecclesiasticum, atque ab eo decisam esse, si ostendatur, adeo sententiam nostram probabit, vt nulla alia amplius indigeat demonstratione; quam facile autem hoc factum sit nunc apparebit.

3. Insignem sane scimus in ipsis Ecclesiæ primordiis Calendarium siue festorum rationem subisse mutationem, dum festum illud, quod singulis recurrebat hebdomadis, è Sabbato siue è feria septima in feriam primam translatum est, eaque dies appellata Dominica, quo omnes ab operibus seruilibus, atque à rebus ciuilibus abstinendo, diuinis atque Ecclesiasticis incumbere, quæ mutatio nonne à Magistratu Ecclesiastico facta est? Quid hic obiciant aduersarij non habent: nullum enim adeo impudentem puto, qui hoc ab Imperatore, aut ab aliquo Præsidum factum contendat.

4. Non multo deinde post tempora Apostolorum cum contouersia quædam de Paschatis festiuitate, à qua Quadragesimalis ieiunii obseruatio sanctissime semper vel ab ipsis Apostolorum temporibus custodita, & cæterorum mobilium festorum series, non minima videlicet pars Calendarii, dependet, inter Ecclesias Orientis & Occidentis, incidisset, Pius I. Pontifex Romanus magistratus Ecclesiastici caput, sua interposita auctoritate decretum edidit, vt omnes quotquot toto orbe essent Christiani, vno eodemque die, hoc est,

Ordinationem
calendarii Chri-
stiani, cum id
Ecclesiasticum
sit, spectare ad
tribunal Eccle-
siasticum.

Insignis tem-
porum siue festo-
rum mutatio
ab Apostolis in-
stituta.

Pontifices Ro-
manos Pium
Anicetum, So-
therum, Eleuth-
erium, Victorem
de tempore
quo Pascha ce-
lebrandum sit
præcepisse, ac
disposuisse.

B

Dominica

Dominica prima post quartam decimam lunam Equinoctii verni Pascha peragerent. Quod decretum cum eiusdem Pii Pontificis Romani successores, Anicetus, Soter, Eleutherius renouassent, & quædam Orientis Ecclesiæ parere detrectassent, secutus est sanctissimus Pontifex & Martyr Victor qui petitis Ecclesiarum præcipuarum sententiis, præhabitisque tam in Oriente quam in Occidente de quæstione paschatis Synodis post vnam in totius pene orbis consensionem, non dubitauit anathemate Ecclesiastico ferire eos, qui saluberrimo vtilissimoque decreto deinceps obsecuti non fuissent.

Propter controuersiam de Paschate Episcopos ad Concilium Nicenū partim conuocatos esse, omnesque vniuersales in vnam iussu Romanæ sententiam.

5. Postquam vero Ecclesiæ quædam in Asia posthabito Pontificio edicto detestando schismate se à sedis Apostolicæ aliarumque Ecclesiarum communione sponte abscederunt, longiusque progressæ, præpostero Zelo defendendæ consuetudinis suæ, in hæresim Quartadecimanorum degenerauerunt; nullum aliud remedium morbo quasi incurabili huius dissensionis sanando superfuit, quam vt conuocato vniuerso Magistratu Ecclesiastico, Oecumenici Concilii Sanctione, auditis ac discussis Episcoporum sententiis, controuersia Paschatis plenissime dirimeretur, & Quartadecimani Ecclesiæ Catholicæ reconciliarentur. Quod sane præclare in primo illo Niceno trecentorum & octodecim Episcoporum confessu, cui Syluestri Pontificis Romani loco Vitus, Vincentius & Osius Cordubensis, vt est in præfatione Synodi Sardicensis, præfuerunt, perfectum est: ita tamen vt neque Patres ipsi, neque Constantinus Imperator, à sententiis decretisque Romanorum Pontificum quicquam putassent recedendum. Nam tota Synodus in Epistola ad Alexandrinam Ecclesiam missa, magna cum animi voluptate certior eam fecit, Orientales velle posthac sequi Romanos. Verba Patrum apud Theodoretum sunt hæc: *Quod autem ad omnium consensum de Sacratissimo festo Paschatis celebrando attinet, scitate quod vestri præcipuis controuersia de ea resuscipitur, prudenter & commodè sedata est: ita vt omnes fratres, qui Orientem incolunt, quique Iudeorum consuetudinem ante in eo festo obseruando imitari solent iam Romanos, nos, & omnes vos, qui eundem morem, quem nos, in illo reco:enlo à primis temporibus tenuistis, sunt consensientibus animis in eodem celebrando deinceps sedulo secuturi.*

In Concilio Niceno ope Cycli Lunaris terminos paschales in calendario constitutos, & Equinoctium æquinoctium diem attributum esse. Epist. 8j.

Manifestissimum profecto est ea in Synodo id in Calendarii ratione effectum esse, vt retenta anni Solaris à C. Iulio Cæsare præscripti magnitudine, tãquam vltimæ Ecclesiastico accommodata, & cælo vt tunc putabatur consentiente, annus lunaris ad paschatis celebrationem obseruandam, rectius ordinatus, suisque limitibus circumscriptus sit, quod introductione Cycli enneadecaeterici, factum est D. Ambrosio qui de Patribus Nicenis in sua de paschatis celebritate epistola sic habet: *Qui conuenientes ad Synodum Nicenam inter illa fidei vt vera, ita admiranda decreta, etiam super celebritate memorata paschatis congregati præcipuissimè calculandi, decem & nonem annorum colligere rationem, & quasi quendam constitutere circulum, ex quo exemplum in annos reliquos gigneretur. Huius circulum Enneadecaeterici da nuncupauerunt; sequentes illud quod non debeamus vana quadam opinione, super celebritate huiusmodi fluctuare, sed vera ratione comperta ita omnium concurrat assensio, vt vna nocte vbiq; sacrificium pro Resurrectione Domini deferatur. Idem de hoc Cyclo à Synodo Nicena instituto docet Ven. Beda lib. de rat. temp. cap. 11. Equinoctium deinde sedem eos fixisse stabilem in die vicesima prima Martii, & ad huius normam disposuisse lunarem quartadecimarum loca, quæ à mune-*

re suo atque officio terminorum Paschalium sibi nomen inuenere, clarum est, & nos Libro 3. cap. 7. & 13. exemplis probatis atque ex ipsis aduersariorum datis fusius ostendimus. Ex quibus colligimus hanc Calendarii reformationem sententis omnium tribunali Ecclesiastico adiudicatum esse, atque in controuersia compositione Romani Pontificis auctoritatem & primas tenuisse, & causam obtinuisse.

Quod autem post Concilium Nicenum controuersia de paschate plene sedata in historiis non reperitur, causa uideretur esse, & variorum Cyclorum apud quosdam introductio, & dispositionis Cycli enneaeterici à Patribus præscripti, per omnia diuersa Calendaria ignoratio; tunc etiam apud quosdam pertinax in propria sententia perseverantia. Etenim cum cura Paschatis ex Cyclo Patrum iudicandi commissa à Concilio fuisset Alexandrino Episcopo, terminorum paschalium tanta non fuit ab omnibus habita ratio, neq; etiam iisdem eadem fuit eorum cognitio. Hoc plane constat eos primum iussu Pontificis Romani iuxta formam Alexandrinam à Dionysio primum Abbate cognomento Exiguo Calendario Romano inscriptos esse, omnesq; fere conueniunt hoc factò cunctas tandem conquieuisse, atque sublatas fuisse de Paschate controuersias.

6. Succedentibus deinde temporibus, cum annum Iulianum cælo non uidequa; consentire, atq; terminorum paschalium noue decennale reuolutionem sæpius repetita, eundem non restituere lunæ locum, aduersarij cepti esset; ab huius rei scriptoribus, non ad aliud etiam quàm ad Ecclesiasticum Magistratum questio delata est; & ab omnibus ita fuit agitata, ut eius decisionem non nisi ab eodem expectarent tribunali: quod quo maiorem vim obtineat apud aduersarios demonstratio, ipsis lubet probare aduersarij Sethi Caluisii uerbis, qui postquam binorum Græcorum Scriptorum mentione in fecisset hæc subiicit: *Ex nostris etiam hominibus multi fuerunt, qui de eadem remouerunt, ut Ioannes de Sacro busto, Ioannes de Saxonia & alij. Inciderunt autem in hac eadem tempora ante temporum perturbaciones in Ecclesia cū sedes Pontificia longo tempore biceps, & tandem triplex fieret, ut Calendarii cura etiam si eius errores satis noti essent suscipi non possent. In Concilio postea Constantinensi Anno 1414 statim in initio Petrus de Aliaco Episcopus Cameracensis peritis historiis & Astronomia hunc modum, quo Calendarium Iulianum corrigi posset, proposuit. Et post pauca. Post annos viginti quinque in Concilio Basiliensi iterum correctio Calendarii tentata fuit, sed alia methodo quam antea in Concilio Constantinensi proposita fuerat. Et paulo post. Post annos triginta sex fere Pontifex Sixtus quartus iride concilii ad emendandum Calendarium tractans, Ioannem Regiomontanum natione Germanum Clarissimum Mathematicum Romanum aduersum, cuius curam hanc commisit, sed is pauca post mensibus Romam uertere sublatu; fuit. Res itaq; iterum neglecta uisa est, quanquàm interim de ea & Stoflerius Pitratu; & alij commentati sunt, donec in Concilio Tridentino ante sexaginta annos iterum hac res uirgeretur, & emendandum esse Calendarium ab omnibus decerneretur. En uenit abiq; controuersia tota res sepe ad magistratum Ecclesiasticum delata sit? En uenit non nisi Pontifici atq; Concilio, nulla plane Imperatorum à Caluisio facta mentio!*

Omisit hoc loco Caluisius aliud, ante Tridentinum Concilium, aliumq; Pontificem, ad quem similiter errores Calendarii delati sunt, atq; ab eo eorum emendatio petita: is fuit Leo decimus, & Concilium Lateranense Anno Christi 1513. & sequentibus celebratum. Scriptores tunc cum aliis quibusdã superiorum tem-

Cur controuersia de paschate etiam post Concilium Nicenum durauerit.

Post Concilium Nicenum Calendarium correctionem non nisi à magistratu Ecclesiastico postulari esse, confirmatur in ipso aduersarij testimonio.

Concil. Const. 1414

Concil. Basileen.

Recensentur alij qui calendarium correctionem à tribunali Ecclesiastico postularunt. Concil. Lateranense.

porum propositi. 39. enumerat Stofferinus: *Pro Calendarii Romani correctione aut reformationis nouissime scripserunt, Petrus de Aliaco Cardinalis, Nicolaus Cusanus Cardinalis Germanus, Hermannus Zasius Cisterciensis Germanus, Ioannes de Regiomonte Germanus, Paulus Middelburgensis Praesul Forosempronensis Germanus, & pauci decessis annis plures celeberrimi Theologi & Mathematici, quorum nomina partim me latent, & plures paginas absumerent, ad Lateranense Concilium de vera Pascha celebratione, & Calendarii emendatione luculentissime scripsere.*

Quibus precibus rationibus, & à quo emendatio Calendarii postulata fuerit, locus ex Stofferino.

Quando autem tam nos quam Caluissius Stofferini quem alibi vocitat prestantissimum virum & Astronomum celeberrimum mentionem fecimus, eiusdem Stofferini placet referre verba, quibus apparet, quem ipse huius controversiæ de Calendario iudicem fecerit: tum etiã vt videant aduersarii, quod otiis quantisque precibus ac exhortationibus Calendarii emendatio perita fuerit; eo quod nonnulli nostrorum temporum, quibus etiam Caluissius noster aliquo modo adnumerari potest (qui nescio quo afflatus spiritu Prophetico, vt Lib. 2. cap. 2. & alibi apparebit, certum tempus certumque terminum prescribere non dubitauit, quem extremus mundi finis transilire non audeat) emendationem Calendarii superfluum putent, vel etiam, vt Caluissius vtar verbis, Pontificem hac sua emendatione tibicines ruenti regno Pontificio substruere, aut Principatum sibi in omnes totius Europae Ecclesias & Principes vendicare voluisse. (Princeps enim atque caput omnium Ecclesiarum antequam vnquam de Calendario reformando cogitatum esset, & habitus & reueritus fuit) Itaque Stofferinus propositione 34. earum quas de Calendarii emendatione conscripsit, & Anno Christi 1518. edidit, sic habet: *Faciant igitur Christiana Respublica summi Principes, Beatissimus Pater & Pontifex Leo X. & sacratissimus Caesar Diuus Maximilianus secundum exemplum Sanctorum Patrum Nicæna Synodi, ex numero sa Theologorum & Mathematicorum vita sanctimonia, & omnimoda eruditione conspicuorum multitudine eligant viros harum rerum peritos, qui errores Romani Calendarii, & celebrationis Pascha corrigant: & nonos Canones pro decima quarta Luna indaganda condant aut veteres renouent atque reforment. Et est (me iudice) negotium accelerandum, festinandum, atque omni recrasinatione aut perendinatione sublata desiniendum. Nam errores in etate Lunæ in positione Aequinoctii apud nos & priscos, in celebratione Pascha post vigesimam primam Lunam, & in mense immundis deputato, & alii sunt ben heu ita manifesti & palpabiles, quod haudquaquam calari possunt. Hi etiam errores indies crescent; & futuris annis horribile dictu) Pascha quod in Luna pantelena hoc est, in plenilunio celebrari debet: si non prouidebitur: in interlunio, hoc est, in nouilunio celebrabitur. quare his erroribus, mox obuiandum est. Et post pauca: *Quis excacatorum Iudeorum sanus, opprobria, conuicia, irrisiones, contumelias, quibus nobis indies illudere moliantur, enarrare potest? Autumam nos sub figmento quodam asserere, Christum passum, sepultum, ex mortuis resurrexisse, atque in caelum ascendisse. Quod non tantum nostro tempore, sed etiam olim tempore Diui Alberti Magni, Sueui Praesulis accidisse, ex eius verbis facile conieciēs. Inquit enim, immisi fidei de hoc gloriantes, quia ex illo errore (intellige de Pascha obseruatione) nos in aliam periformiter errare subsument. Quapropter confidenter cum Ioanne Eckio Germano Theologo celeberrimo, in libro de vera Pascha celebratione asserere possum, Quod Summus Pontifex nullo pacto auerti debet: quin tam laudabile fidei Orthodoxae negotium pro ea qua valet in Ecclesia Dei auctoritate feruentissimo zelo exequatur. & si nulla causa subesset: sufficeret Iudeorum insolentia nobis de tali errore insultantium. Ad alia nunc propero sectas, Manicheos, Ma-**

Caluissiana calumniam lib. 1. cap. 4.

Quibus auxiliis Calendarii corrigendum.

Errores veteris Calendarii.

Iudeorum insultationes.

Quis auctoritate Calendarii corrigendum. Christianos reuinentes veteris Calendarii super-

methanos,

methanoi, Turci, Sultani, nos subsannantes cum audiunt errores nostros circa nostri Messia resurrectionem, & tandem quotannis nullo certo Canone, nullo definito tempore peragunt. Toto profecto corpore & animo pertremisco, cum mecum cogito: Manichaeos, Manetii heresiarcha Nema, id est, diem quo biathanatos infelicissimam animam eiecit; quotannis stato die festissime celebrare, Maumethanoi quoque Nigrites, Maures, id est, Leucoathiopei, Aethiopes, hoc est, Arabes, Syros, & alios Maumethii assuecetes annuatim statuto & determinato die sceleratissimi Maumethii diem obitus magno apparatu obseruare. Turcas praetera Sultanos, Barbazimos, Serretos, & alios innumeros Idololatrias constituto & certo tempore cacodemonibus idoli & statuis festa celebra peragere. At nos Christianos Pascha nostrum sacratissimum vago & denio quadam calculo celebrare, & vana opinione super huiusmodi celebritate stultuare.

Eodem de argumentum Calendarii videlicet correctione, nominatus à Stofferino Paulus Episcopus Forosempromienensis opus non exiguae molis elaborauit, atque Leoni X. Pont. Max. & Imperatori Maximiliano inscripsit, cui quatuor praefixit epistolas exhortatorias, ad Pontificem, Imperatorem, Cardinales, & concilium Lateranense, quibus eos emendationis Calendarii admonitos voluit; in ea vero quam Imperatori inscripsit, cuiusnam esset Calendarii reformatio disertis verbis expressit. Duo volumina, inquit, conscripsi. primum de recta Pascha celebratione, alterum de die Passionis Domini nostri Iesu Christi. Primum Summo Pontifici, tanquam primo Christiana Reipub. luminari dedicavi, tum quia ad eum spectat Calendarium corrigere, & Pascha sanctum iuxta Patrum decreta celebrandum praecipere. Alteram de die Passionis Christi intitulatum, tua Maiesitati tanquam secundo luminari dicare statui, &c.

Pitatus denique, cuius sepe Caluissius mentionem facit, scripta sua ad concilium Tridentinum atque ad Pium IV. Pontificem Max. direxit, hac ad Pontificem inscriptione usus. Ad Pium IV. Pontificem Max. Summumq. sacrorum Antistitem Petri Pitati Nuncupatoria epistola. qua illum sanctissimam imporat, vt equinoctium, atque luminarium congressum anticipationem propria Romani Calendarii sede statuat, atque ita festorum mobilitatem, Pascha praesertim, deniationes illo mandante tollantur.

7. Cum ergo clarissime conlter quæstionem de Calendario ad Ecclesiasticum referendum esse magistratum, quis quæso alius nostris temporibus debuit aut potuit reformare, atque reformatum promulgare Calendarium, quâ is, qui confessione omnium populorum, confessione ac testimonio omnium veterum Patrum, praescriptione omnium temporum, diuinarum Scripturarum auctoritate, Princeps est ac caput totius Ecclesiastici magistratus, Pontifex nimirum Romanus? De correctione sane dubitari nequaquam potest: & quis magis congrue iam expeditius & iustius etiam correctum promulgare potuit, quam idem ipse Romanus Pontifex? Fieri enim debuisse per eum, cui maxima apud omnes, aut certe apud plerosque in toto Christiano orbe auctoritas, nemo negarit: & hic praeter Pontificem Max. alius non est, qui sane ex iure suo per discessionem aduersariorum hac in re nihil perdidit: at semper, vt vidimus, vtrumque ei, & reformatio & promulgatio ab omnibus delata fuit. Ergo etiâ nostro tempore ius illud integrum ei permansit. Imperatori profecto tanta non fuisset in regnis Italix, Hispaniarum, Indiarum, Lusitanix, Siciliae, Galliae, Poloniae, &c. Auctoritas, multo minus vlli alteri principi extra suam ditionem; hi enim omnes regnorum suorum ad ditionum limitibus, quasi can-

rari in obleru-
tia à gentibus,
Turcis, Mani-
cheis, & aliis.

Aliud Pauli
Mittelburgen-
sis ac Petri re-
sumonium.

Conclusio: neminem iustius ac commodius anni formâ restitueret ac promulgare potuisset, quam Romanum Pontificem.

cellis circumscribuntur. Quibus vnus non circumscribitur Pontifex Max. qui à Summo Pontifice ac Imperatore Christo Iesu in persona D. Petri suam potestatem accepit, Ecclesie vniuersalis princeps, caput & pastor constituitur. Quare & eius mandat, vt seculis superioribus, ita nunc Catholici omnes Principes, Reges, Respub. in restitutione Calendarii promptissime paruerūt. Quorum exemplum imitatione dignissimum si aduersarij, vel sola vtilitate & necessitate impulsi, mox secuti fuissent, non vt Catholicorum instar Summo Pontifici parerēt, quod ab iis vt non expetitur, ita nec expectatum fuit; Sed vt erratum commune, vel ipsis Iudæis ac gentib. scandalosum, communis ædificationis, pacis, ac concordie retinendæ causa emendarent, omnis offendiculorum, dissensionum, turbarumq; , quarum creberime meminit noster Caluissius, sublata repente atq; subtracta materies fuisset.

Que dissensionum causa sit, & quam facile ea tolli à Protestantibus potuisset.

Vltimū aduentū effugū.

Sunt, qui manifestissimis hinc victi rationibus, ne desinant esse hæretici, & ab Ecclesia dissentire, ad illud recurrunt quod quotidie à suis Scaligeris, Origanis, & Caluissis audiunt, Ca'endarium nimirum à Gregorio Pontifice nō reformatum sed deformatum esse, erroribus scaterere innumeris, illudque non solum nullo niti fundamento, sed eiusmodi etiam continere errores, qui nullo modo excusari possint, qui ludibrio exponant totam Europam, quiq; soli, etiam si præterea causa nulla subesset, satis sint cur hoc Calendarium sit reuiciendum, atque adeo de alio nonno potius Calendario excogitando, quam de mendoso Gregoriano recipiendo consilia instituenda esse. Quare etsi cæcis illis seu Doctoribus seu ductoribus, à quibus hi seducuntur seorsim aut responsum iam est, aut in sequentibus respondebitur; lubet tamen in hisce nostris quasi præludijs terculamenta ista, ne dicam deliramenta, saltem generatim inspicere, vtque eadem aliis etiam manifestiora fiant, quædam tãquam basim ac fundamentum præmittere.

C A P V T T E R T I V M.

Calendarium Ecclesiasticum, neque veris, neque medijs Luminarium motibus, sed cyclis ac diebus solidis constare.

TRactauit hoc argumentum Clauui in Apolog. contra Mastlinum Lib. 1. cap. 4. & in Explicat. Calend. itidem 4. hoc nomine: *Ecclesia cur posthabita motibus veris apparentibus, medios tantum, siue æquales, aut potius Cyclos in mobiliū solemnitatum celebratione vsurpet*: Semper autem quando mentionem facit mediorum motuum addidit, *vel potius Cyclos*, quo innuere voluit ad constitutionem Cyclorum, & ad illorum examen adhibendos esse non veros, sed potius medios motus: ad ipsam vero Calendarium neque veros, neque medios, sed potius Cyclos: id quod manifestissime colligitur ex iis, quas adducit rationibus, ac causis, pleraque enim, quæ contra veros dicuntur motus, dici etiam suo modo possunt contra medios. Quoniam autem ipsius rationes plurimum etiam ad propositum nostrum faciunt, eas hoc loco sub compendio recensuisse abs re non erit.

Quo titulo ad Calendarium admittitur motus medius Clauui.

Rationes sex, quibus propositum probat Clauui.

Prima igitur Clauui ratio est verorum motuum inæqualitas, quæ impedimento est, quo minus in cyclos redigi, aut rationes illorum ac vsus à vulgo capi possint. Secunda: discordia ac rixæ quæ excitarentur, tum inter Astro-

nomos,

nomos, tum inter sequaces illorum, cum ipsi inter se dissentiant de vera verorum motuum quantitate. (quod probat ex diuersitate tabularum Astronomicarum) quæ dissensiones deinde in ipsam redundarent festorum celebrationem. Tertia: Incertitudo tabularum Astronomicarum, ex quibus, veri motus decerpenti essent: cum nullæ adhuc exstructæ sint, quæ phænomenis atq; cælestibus obseruationibus absq; errore diu consentiant. Quarta: cura in illis subtilitatibus non necessaria ob meridianorum varietatem, ratione quorum varie à variis terræ incolis Pascha celebrandum foret. Quinta: Antiquissima Ecclesiæ cõsuetudo, quæ probatur ex fixatione æquinoctij in die 21. Martij, quæ stabilitas neq; vero, neq; medio motui in annis Iulianis, qui diem admittunt & deponunt bifextum, conuenit. Sexta: Communis omnium de re Calendarij scriptorum consensus, quorum nullus docet, Ecclesiam sese aditrixisse feneris legibus Astronomorum. Has deniq; rationes hinc Clavius concludit verbis ad rem nostram aptissimis: *Ex his omnibus credo, inquit, satù esse confirmatum, neq; diem verni æquinoctij, neq; lunas X I I I I. Paschales examinari debere per Episcopus, & Astronomicas veri aut medi motus tabulas, vt frustra nonnulli, nescio qua auctoritate n. xi. contendunt, sed satù esse, si per regulas populares perceptu faciles, & adhuc in Ecclesia visitatas, cuiusmodi sunt Cycli, inquirantur. Non negarim tamen, medios motus ex Astronomicis tabulis de promptis, non autem veros (quod hi inæquales sint illi autem æquales) maximo esse vsui ad diuidendum, qui nam Cycli ex omnibus in Calendario dispositus rectissime lunas X I V Paschales exhibeat. Hæc quæ hoc capite exposita sunt; consulant, resiliunt quæ omnia argumenta, quæ aduersus Calendarium nouum à nonnullis parum in compo. Ecclesiastico, exercitatus obicit solent: quippe quæ omnia Calendarum per veros motus, aut medios examinant: quod ad rem non facit. Hæc verissime atque doctissime, vt solet, Clavius: verum ad propositum nostrum clarius demonstrandum, quædam altius repetenda, atque enucleatius explicanda sunt.*

2. Patres concilij Niceni cum iam ex decursu trecentorum fere annorum didicissent, quæ ac quantà in celebratione Paschatis varietas, ex variis opinionibus atque consuetudinibus, tum etiam ex variis cyclis, computis, atque calculandi rationibus exorta esset; adhibitis in consilium, teste D. Ambrosio, doctissimis, atque in arte calculandi peritissimis viris, varia de Paschatis celebratione, Calendarijque dispositione tractare cœperunt. Et primo quidem vniuersalem illum, qui reliquorum omnium caput est, canonem condidere; iuxta ut vno eodemque die omnes toto orbe diffusi Christiani sanctissimam Paschatis celebrarent solemnitatem, eo videlicet quo festiuitatem illam sancta Romana perageret Ecclesia, quod cum ex plurimorum scriptis, tum ex i. so fragmento epistolæ Synodi Nicenæ ad Alexandrinam Ecclesiam capite præcedente recitato, haud obscure colligitur, in ea enim sancta Synodus sibi ipsi Romanorum appellationem (*iam Romanos nos*, in Synodo congregatos, & omnes vos, &c.) anteponit. Et ipse piensissimus Constantinus Imper. in sua ad omnes Ecclesias epistola, eodem modo Romam omnibus præfert: *Ipsæ, in merecepti, inquit, vestram sapientiam facile assensuram: vos videlicet, quod in vrbe ROMAN. in Italia, in Africa, in Aegypto, in Hispania, Gallia, & Britannia, in Lybia & vniuersa Gracia, in diocesi Asiatica & Pontica, in Cilicia deniq; vna & cõsentientie sententia seruetur, hoc etiam vestra prudẽtia lubẽter approbaturus.* In qua sane oratione perspicue videmus, nõ modo solâ Romam ex omnibus vrbibus nominatam, sed

ex omni-

Ex Clauij sententia neq; veros neq; medios motus apros ad Calendarium Ecclesiasticum;

Primus ac præcipuus Canon Paschalis.

ex omnibus quoque orbis partibus, urbem orbi antelatam esse. Idem postea Canon confirmatus est in Concilio Arelatensi, & Carthaginensi quarto.

Cur reliqui Canones Paschales additi sint.

3. Vt autem quæ hoc Canone statuerant obtinerent, & nulla deinceps oriretur amplius dissensio atque difficultas, alias addidere regulas, quæ omnes hæc vnica comprehenduntur, nempe vt pascha fiat iuxta cõsuetudinem Romanæ Ecclesiæ, Dominica proxima post quartam decimam lunam, in ipsum æquinoctium vernum incidens, aut ipsum proxime sequentem. Quare tota difficultas in cognitionem siue determinationem æquinoctii verni, ac quartæ decimæ lunæ deuoluta erat, & idcirco vt hac in re omnem aberrandi atque dissentendi tollerent ansam, huc omnem deinceps curam contulerunt.

Difficultas quæ ex punctis plenilunii & æquinoctii, in definitione paschali oritur.

Ergo quamuis non ignorarent Patres tam æquinoctiorum momenta, quam oppositionis lunæ siue plenilunii puncta instantia absolute sumi, vt quartæ decimæ lunæ terminus est, eademque vbicunque terrarum habitarent homines coincidere, modo alterum alteri aut subsequi aut præcedere, atque hinc de die paschatis pronunciarî posse: in feriis enim omnes cõueniebant; atramen considerantes non solum eam de qua Chausius monuit, incertam esse horum punctorum cognitionem, diuersasque diuersorum Astronomorum sententias, ex quibus nouarum quotidie pullulant discordiarum incitamenta, cum hic puncta illa coire diceret hæc hora, ille illa, alius eodem tempore hoc præcedere, illud sequi, & contra hoc prius illud posterius pronunciaret; & consequenter alius pascha hoc Mense, alius alio celebrandum contendere: nihil minus vt vtræc omnia certissime constarent, animaduertentes adhuc superesse meridianorum differentiam, eandemque non postremam dissensionum radicem, hic sibi nequaquam consistendum, sed vterius ad aliquid magis cõmune progrediendum esse, concluderunt. Etenim cû obglobositatem terræ Sol aliquibus populis citius oriatur, aliquibus tardius; illis faciat meridiem, his eodem temporis puncto diem inchoet; & his diem finiat, quando illis noctem bissecat, necessario sequitur quibusdam populis certo aliquo temporis momento discrepantiam esse feriarum; cum in iis omnes non nisi sic, etsi uet conueniamus: ita vt dum aliqui horas subducunt diei Sabbathi, eodem prorsus tempore alii in horis Diei Dominicæ numerandis occupentur. Ergo quia quartadecima luna siue die plenilunium præcedente, etiam si ea Dominica sit, pascha peragi non debet, idem omnino paschale plenilunium quod prioribus populis qui in Sabbatho versantur, in proxime sequentem Dominicam inciderit, & eadem Dominica sanctum Pascha celebrandum dederit, posterioribus in infrequentis hebdomadis Dominicam pascha transportabit; eo quod hi, dum priores in plenilunio Dominicam agunt, iam feriam secundam numerent, atque adeo pro paschate suo celebrando necessario sequentem debeant expectare Dominicam. Itaque hi duo populi nequaquam successiue eodem die, quod intendebant Patres, sanctum Pascha celebrabunt; sed hebdomadario spatio inter se distabunt, Res clarius fiet exemplo.

Idem exemplo explicatur.

Caluissus suo in Elencho cap. 19. ad criminandum Calendarium Gregorianum sic habet: *paucis post annis, anno era Christiana 1622. Pontifici Iudeo: Christi interfectores in paschate celebrando collegas assumunt, quia in re turpissime, vt suo loco monebimus, duplici ex capite à vero abit: & quia pueriliter errat in computo Hebræorum, quibus festum azymorum, quod Caluissio Pascha dicitur,*

ditur, non in Dominicam sed Sabbathum incidit; & quia vt cap. 5. Lib. 3. ostē- Errores Calui-
demus nequaquam ille dies propriè Christianis interdictus est pro paschate: sū.
addo tertium quia pascha agere in plenilunio minime prohibitum est vt etiam
infra Lib. 3. cap. 8. & alibi planum fiet. Sed his omnibus omisis esto, pascha in
die plenilunii agi non debeat: esto, plenilunium ex medio motu eruendum sit.
Sane anno 1622. ex tabulis Caluisianis plenilunium illud paschale illis qui Hiero-
solymsæ habitant incidit die 27. Martii in diem Dominicam, horamque pri-
mam post mediam noctem: at Romanis idem omnino plenilunium eueniet
non in Dominica, sed in Sabbatho hora vndecima post meridiem, propterea
quod eodem omnino tempore dum Ierosolymitani Dominicam incipiunt,
Romani qui Occidentiores sunt, adhuc in Sabbatho hærent, atque adeo fe-
stæ huius Dominicæ Pascha rite celebrant quod Ierosolymitanis iuxta Caluisiū
adhuc integra differendum erit hebdomada.

4. Quod si Patres vnum tantum vnus loci meridianum eligere voluissent,
alia neque pauca neque leuia se se obtulissent incommoda; præsertim si omnia
ad minutum vsque horarum & Mathematicæ expendere voluissent. Primo
enim numeratio horarum redderetur difficilior, essetque Astronomica potius
quam popularis. imo ipsa longitudinum locorum incertitudo, nihil sineret hoc
in negotio certi constituere. Demum plenilunium quod illis reuera in Domi-
nicam incidisset, his diceretur esse die Sabbathi, aut feræ secundæ. atque ita
permitterendum fuisset vt populis orientioribus quibusdam, vel occidentalio-
ribus celebrare paschata liceret nonnunquam extra Dominicam, quod quidē
aliud non esset quam in Ecclesia Catholica non tam conuiere seu permittere,
quam constitutione Canonica Schismata imperare, & quod grauius foret, pla-
neque impium, à Traditione illa Apostolica, qua diem Sabbathi in Dominicam
transulerunt, longius discedere, qua vt decet Christianos retenta ac obseruan-
da, meridianorum in re Cædaria determinatio prorsus superuacanea imo
nocina est.

Recte igitur ac prudentissime Sanctissimi illi Niceni Concilii Patros compu-
tum æquinocetiorum pleniluniorumque ecclesiasticum, ipsumque adeo popu-
lum Christianum longè latèque per vniuersum mundum diuersitate quidem
locorum maxime dispersum, sub vno tamen Pastore ac capite, vno eodemque
in ouili solidissimo fidei vinculo coniunctum nulli omnino meridianum deter-
minato alligauerunt; sed quemadmodum Apostoli diem Dominicum, ita ipsi
Ecclesiastica æquinocetia & plenilunia amplioribus spatiis definiuerunt. Et sane
relinquenda hæc mundo libertas fuit, vt suo gens quæque meridiano gauderet
quem dederat fortuitus ortus, & diem inchoaret naturalem vnde vellet, siue à
Meridiano siue ab Horizonte, Ecclesiasticum vero inde, vnde Ecclesia con-
sistit, quæ licet diuina officia à primis vespers incipiat, terminetque comple-
torio quotidianas preces ad vesperam sequentem; tamen ieiunia, diem Domi-
nicam, aliorumque festorum celebritatem deducit à media nocte vsque ad me-
diam noctem, non ad eam quam certus aliquis meridianus complet vel incho-
at, sed quam singuli in singulis locis particularibus ostendunt. Et licet hinc se-
qui videatur vt quæ Exempli gratia Romanis vulgari modo tempora compu-
tando Dominica est, aliis, similiter tempora computando, esse possit dies Sab-
bathi vel dies Lunæ, eademque verbi gratia Ecclipsis lunæ illic contingisse dica-
tur in

Inconuenien-
tia si vnus tan-
tum status fuisset meridi-
anus.

Ecclesiam cui-
que populo suū
liberum reli-
quisset meridia-
num.

tur in Dominica, hic Sabbatho vel feria secunda, diuersitatem tamen hanc nequaquam putat suis esse legibus contrariam, eamque patitur libenter, & vniuersi dei naturalis laxitatem iudicat conformitatem Ecclesiasticis temporibus definiendis, quam horarum illam scrupulorumq; etiam in rebus ciuilibus superfluum scrupulositatem.

Id quidem necesse fuit vt saltem in confuso, ne in constructione Cycli lunaris & æquinoctii determinatione currerent in incertum, vnum sibi aliquem proponerent meridianum Calendarii constitutores, ad eundem vero aligare Calendarium iam constructum non fuit necesse, sed tam veris quam mediis moribus, qui certas apud Astronomos obtinere Epochas solent, atque ab vno aliquo certo meridiano dependent, è Calendario penitus proscriptis; pro æquinoctio diem integrum, eumque in anni solaris ratione perpetuum assumendum esse Patres Concilii edixerunt, quamuis optime scirent, saltem ob diem bissexturni, illud eidem diei adhaerescere nequaquam posse. Atque hoc est quod vigesimam quintam diem Mensis Phamenoth cui in nostro Calendario respondet dies vigesima prima Martii æquinoctio verno destinauerint. Vt vero lunas etiam decimasquartas Ecclesiastice ordinarent, lunam primam appellarunt teste Stofferino & aliis, ipso etiam calculo consentiente, ipsum constitutionis diem, & consequenter diem lunæ decimamquartam eamque decimam quintam, hoc est, plenilunii diem, proximè præcedit.

Æquinoctii ac
Lunæ primæ
determinatio.

Ordo termino-
rum paschaliū,
indicumq; No-
uiliuniorum.

Denique vt omnis omnino tolleretur dissensionum occasio, cum quartadecima luna non eundem semper diem in anno solari, quo omnes fere vtebatur Christiani, obtineat, omnes notatos volueri in ipso suo Calendario per singulos vnde uiginti Cycli Enneadecaeterici annos, primas lunas, ex quibus deinde absq; vllō ambiguitatis periculo omnes haberentur quartadecimæ lunæ terminiq; paschales, factō initio à 12. die Mensis Phamenoth siue 8. Martii (eo quod quartadecima luna huius interlunii cum æquinoctio in eundem caderet diem) & per menses alternis 29. & 30. dierum solidorum progredientes, primum vt aperte adhuc monstrat in scriptio, cauum siue 29. tantum diem statuerunt. Ne tamen res illa omnibus non dum bene cognita, etsi facillima, imperitis tam ob diuersa Calendaria particularia, quam ob diuersa anni solaris initia, Mensiumq; Solarium ordinē, aberrandi ansam porrigeret, in illis initiis cura paschatis ex illo Cyclo atque Calendario iudicandi Episcopo commissa fuit Alexandrino. Reliquam denique quæ ex scrupulis horariis in Cyclorum constitutione neglectis (siquidem aliqua neglecta agnouerant) aliquando oriri posset, discrepanciam, cum ob incertitudinem motuum correctionis periodi constituere non liuisset, necessario posteris, si ea ad notabilem excessumisset dierum integrorum quantitatem, tollendam reliquerunt.

Commoda &
expedita calen-
darii cyclici ra-
tio.

Atq; hac Cycli Calendarique ratione constituta, id quod omnes tantopere expectabant, se tandem aliquando obtinuisse existimauerat, nimirum vt eodem oēs per vniuersum orbem die, sacratissimum Deo Christianum pascha immolarent, quæ profecto calendarii ratio talis erat quæ omnino accommodata, & vere vniuersalis dici poterat; etenim numeri Cycli enneadecaeterici, siue lunæ primæ, vna cum litteris Cycli solaris Calendario cuiusq; particulari, congrue inscripti, Solis Lunæq; quasdam veluti Ephemerides efformabant, Astronomia, vt ita dicam, Ecclesiasticæ, & clericali motuum calculo quam maximè accom-

modata.

modatas. Nulla enim in eo de meridianis disputatio: nulla de initio diei altercatio: nulla horarum ac minorum diuersa numeratio: nulla etiam de tabulis Astronomicis; veris aut medijs moribus dissensio: nullum periculum errandi in calculo: ridicula nulla ob vnus minuti horarii discrepantiam per solidū Mensē paschalis traiectio. Vt vero ipsis facillimus, parabilis ac cōmodus, & quo null^o alius ad vulgi captum aptior esse potest planus scilicet sibiq; semper similis per dies integros processus.

Meridiana igitur luce clarus ex hac nostra disputatione propositū nostrum constare existimamus, nempe Calendariū Ecclesiasticum, nequaquam ad horas adq; horarum scrupula instituendum esse, sed eius rationem non nisi diebus integris, qui cyclis maxime conueniunt, committendā esse, & Calendaria hac methodo constructa nullo modo vitiosa esse, aut dici posse, sed neque successu temporis fient vitiosa, nisi postquam illorum errores, non horū vel alia quæuis horarum fragmenta, sed dies integri solidiq; detexerint, neq; spes amplius vlla affulserit, se ipsa perfecte in integrū, vel certe meliorē in statū restituendi, non solū quia id ratio vulgaris ac popularis ita persuadet, & quia in rebus cum Ecclesiasticis tū civilibus, quæ morales dici solent, res hæc visitata est; sed etiam quia motus cœlestes ad quos cycli instituuntur exactissima cognitione nondū deprehensi sunt: quæ admodū tabulæ ipsæ Astronomicæ toties mutatae & reiectæ, aliq; alijs succedentib; sibi seculis substratae manifeste testantur, quæ etiam ipsæ vti sua prima in institutione sincerissimæ habitæ sunt, & postea fallere cœperūt, ita mirū videri non debet, si Calendaria prima sua ab origine laudata sint, & longa post tēpora vt minus idonea à posteris vel emēdata, vel penitus reiecta. Mirū potius videri deber fuisse aliquādo, vel nunc esse, qui apud Patres Nicenos mediour motuum scrupulositate exquirere nō dubitant; id q; profusū otiosum est. Politis enim semel paschalibus pleniluniorū terminis ad vigesimā secundam Martii & decimanonā Aprilis diem, quos verisimile est Patres de nouo nō inclusisse, sed per traditionē accepisse, dici nulla ratione potest, ipsos vti motibus medijs voluisse aut potuisse, nisi fortasse vel suspicari impium nō sit, ipsos suo quosdam annos paschali plenilunio spoliare voluisse. Nam hoc ipso quod termini pleniluniorum sic, vt dictum est, constituti sunt, sequitur iisdem plenilunius dies solūmodo viginti nouem concessos esse, quale non est tēpus illud, quod vni lunationi mediæ tribuitur, quod constare solet diebus viginti nouem Hor. duodecim cum quadraginta quatuor minutis. Quare si exempli gratia prius duorum pleniluniorum accideret sex Horis ante diem vigesimam secundam Martii, contingeret posterius totidem saltem horis post decimam nonam Aprilis, & neutrum, imo nullū p̄nitius anno illo esset paschale; quo nihil foret absurdum.

Collapsio vero iam vetere Calendario quamuis etiam extirerint, qui totis viribus contenderent in constructione Calendarii noui, motus aut veros, aut saltem medios quam accuratissime obseruandos esse, nihilominus quemadmodū apud Concilii Niceni Patres, ita hic re diligentissime considerata eorum præualuerunt sententiæ, quib; Calendarii Ecclesiastici essentia atq; natura in populari quadam cyclorum reuolutione, eaq; ad dies dumtaxat integros constituta, cōsistere visa est. Vnde prudentissime atq; doctissime sane in lignis ille & tam doctrina q̄ nobilitate clarissimus Mathematicus Guidus Vbaldus e Marchionibus Montis, dū sententiam suam de Calendarii correctione anno 1380, diceret, duo

Calendarium
Cyclicum etiam
perpetuo celo
non consentiat
vitosum tamē
conferendum nō
esse, nisi id erro-
res dierum in-
tegrorum auge-
re pergat.

Euidens argu-
mentum Patres
rationem Calen-
darii Eccle-
siastici ad scrupulosum calculum
nequaquā
dirigendū cen-
suisse.

Semper præ-
iudicium prudenti-
orum de Cyclis
retinendis sen-
tentiam.

Quid Vbaldi de
calendario sen-
tentia.

in eius reformatione potissimum obseruata voluit. Alterum est, vt eitis vtar ver-
bis, vt qua tot actū iam ante seculū à Summis Pontificibus, sacrique Conciliis ob
paschati celebrationem determinata fuerunt, retineantur prorsus, atque seruentur.
vt huic nimirum solemnitati tempus ex solū, Lunaeque cursus hauriatur: & pri-
ma die dominica post primam Lunae quartam decimam, cum iam Sol Arctici initium atti-
gerit Sanctum pascha celebretur. Alterum vero (cui summo opere est intelligendum) vt quam-
uis Calendarii restitutio Astronomiae peritiam exposulet, ita tamen restitatur, vt eius post-
modum vsus cuiuslibet etiam Astronomia ignaro facillime pateat. Vt viri Ecclesiastici
(quorum maxima pars à studio Astronomiae abh. rret) non cogantur hac de causa Astro-
nomiae operam nauare: vel sepe seipsum Astronomos consulere. Et nequaquam ad amicum A-
stronomicum regulū cum suū mittiū, vt alibi dicit, Inminarium molus in Ecclesia cō-
siderentur, vt multū visum est: sed etiam nostro tempore, veluti etiam multis iam
ante actū seculū Ecclesia pro sua Astronomia littera tantum Dominicali, & auro numero
vtatur.

Astronomia
Ecclesiastica.

Ipsos aduersa-
rios scrupulosū
damnae calen-
darium.

Neque ipsi aduersarij, etsi plerumque contra proprias peccent sententias, o-
mnimodam volūt obseruandam esse scrupulositatem Astronomicam, sic Cal-
uissius cuiusdam antagonistae sui mutuo acceptum reicit Calendarium, quod
licet nō nisi per dies progrediatur integros in solaris anni æquatione: quia ta-
men id non facit ratione facili, sed abiq; Cyclo aut periodo vulgari, sufficienti
de causa damnat: imo ipsi in suo pseudocalendario ratione æquinoctij non
nisi dies integros adhibet. Pari ratione Maxtlinus falso accusat Calendarium
Gregorianum subtilitatem Astronomicam, & cum non haberet aliud quod
Calendario obiceret, in has ipsas, quas sibi finxit, inquiri subtilitates: Excū-
fat tamen se idcirco facere vt ostendat impossibile esse, velle annuum politicum
huiusmodi subtilitatibus vincere, sententiam vero tam suam quam reliquo-
rum Mathematicorum de Calendario Ecclesiastico longe ait aliam esse. Quod
si quis miretur, inquit, quare de his subtilitatibus Astronomicis in anno poluico vel Ecclē-
siastico disputem? Is nouerit, quod ego & mecum omnes sani atque prudentes Mathema-
tici vltro consuecamur, hasce subtilitates Astronomicas in rei veritate nihil conducere ad an-
num Politicum, vnde neminem Politicorum & plebiorum hisce grauandam statuumus.
Sicut nec Iulius Caesar, prudentissimus Imperator in anni restitutione subtilitatibus vllis
turbas mouere voluit: Nec Petrus Concilij Nicani qui huic nouo Calendario (attamen
frigit Maxtlinus praeter suum intentum, sicut in Dialysi mea c. 6. demonstratur)
occasione subministrant, quicquam de his subtilitatibus monuerunt. Imo nos ipsi noui-
mus, quod quotiescunque Ecclesia ad huiusmodi subtilitates delapsa est, quales olim in-
ter Ecclesiam Romanam & Alexandrinam de tertio paschato erant, antequam per
Dionysium Abbatem Romanū, circa annum Christi 532. Cyclo decemnouenualis restitue-
retur, ipsa horribiliter cum maxima offensione infirmorum fuerit perturbata. Con-
tra autem nemini incognitum est, quod interim ad Anno 532. ad hoc nouum Calendarium
vsque, propter sublatas has subtilitates, vniuersitas, & nunquam satis laudata concordia
in toto orbe Christiano, (quod ad presentem Calendarij vsuū, vna cum paschati celebra-
tione attinet) fuerit seruata, &c. Ergo vel aduersariorum testimonij palam est Cal-
endarium Ecclesiasticum subtilitatibus Astronomicis nō debere esse implicatum,
sed ad vulgi captum vsuū; Ecclesiae, quod non nisi Cyclo ac diebus integris
fieri potest, accommodatum. Quia vero Calendarium tale quale respublica Ecclē-
siastica postulat, à Gregorio Pontifice Max. conditum videtur, diuina reuo-
cant.

cant, & vt calumniandi nanciscantur materiam, non tantū ad subtilitates communiore, quas reiecerunt, sed ad vnicū vsque scrupulum horariū Calendarium Gregorianū examinant, quod si non respondeat ad vnguem, illud non reformatum, sed deformatum proclamant. Sed de hisce aduersariorum superuacaneis lamentationibus præmissis iam iis, quæ volumus, proprius dicendi sequitur locus.

CAPVT QVARTVM.

In Calendario Gregoriano nullos esse errores, qui vere dici errores, iure Calendarii Ecclesiastici possint.

Difficile fortassis vel etiam impossibile videbitur alicui, qui præter Caluisti aliosque ipsi in oppugnanda veritate non dissimiles alium audiuit neminem, de Calendario Gregoriano disputantem, probari posse ipsum plane ab erroribus esse innoxium. Nam quo quoque nixus fundamento *probissimum, doctissimum, accuratissimum*, vt loquitur Iosephus Scaliger, *SETHVS CALVISIVS*, vir præsertim Germanorum ingenii ac fidei, adeo confidenter affirmasset, Calendarium hoc sentinam ac colluuiem omnium errorum recte dici posse, illudque *VBIQUE & in omnibus suis partibus mentiosissimum esse*. Item *NIHIL esse de quo Calendarium Gregorianum agit, quod non iure & merito culpari possit, si nullus in eo error esset*. Quomodo clarissimus (vt eum compellat Caluistius) & præstantissimus vir Dominus M. David Origanus Mathematicus in Academia Francofordiana ad Oderam celeberrimus, amicus & fautor Sechi Caluisti singularis in tam proiecram incurtere potuisset audaciam, vt falso assereret errores huius Calendarii pueri etiam septennibus notos esse, & toti mundo patet factos. Item hoc in Calendario à capite ad plantam pedis *NIHIL sani inesse*. Imo quod plus est, cum ipse Christophorus Clauius Calendarii Gregoriani præcipuus defensor fateatur, quemadmodum ex verbis illius à Caluistio cap. 7. lib. 1. relatis constat, errores Calendarii illi inesse, eosque ad quatuor reuocat genera, quomodo ostendi poterit id omnis esse expertis erroris? Verum nobis hoc non solum possibile, sed & factu per facile videtur. planeque existimo si hoc ipsum, quod hic de Clauio obicitur, in Calendario Gregoriano reuera nullum errorem arguere, probauerimus; bene sperari posse, nos rem hanc non solum fieri posse aduersariis sufficientissime ostendisse, sed tandem etiam penitus perfecisse.

2. Ego vt iam ad rem ipsam veniamus, quod ad Clauium attinet, haud negamus ipsum errorum quorundam ræminisse, eosque ad quatuor capita renouasse, ad veros in Calendario Gregoriano admisisse, omnino pernegamus: illud nimirum ipsum quod ipse in Apolog. contra Mezlinum libro secundo planissimis verbis pernegat: *Verum, inquit, si quatuor errores (si erratum dicendum est, quod non temere, sed necessario admitti interdum debet) in nullo Calendario, quod per cycles & regulas capiti faciles atque uniformes, vt par est, instituitur, euitari possunt*. id quod etiã Caluistius, vt suis locis videbimus, vitro fatetur: neque id sua ratione caret. Nam quemadmodum proprietates quædam ac passionēs hominis essentiam consequentes, si cum proprietatibus naturæ præstantioris verbi gratia Angelicæ conferantur, imperfectionis argui, & quodammodo defectuosæ censeri possunt: Ita in Calendario ea quæ cyclos seu ipsam Calendarii naturam & veluti essentia necessario consequuntur, simpliciter & absolute Calendarii Ecclesiastici errores

Cur difficile quibusdam videatur demonstrari posse propositum.

LIBRISTICA N
R. D. P. A.
S. S. S. S. S. S.

Errores quos assignat Clauius in Calendario Gregoriano simpliciter nec errores esse, nec tales ab eo vocari.

nequeunt appellari, quamvis si cum cælo, accuratioribusque solis lunæque motibus comparentur, discrepare à cælo & Astronomicæ scrupulosiori non scrupulosissime semper, neque ad nutum obsequi videantur. Quod si Calendarium aliquanto latius accipiamus, & illa etiam consideremus, quæ ad cyclo-
rum constitutionem præcedunt, dubium non est quin eo perfectius sit Calendarium, quo eius cycli imperia cælestia perfectius assequuntur. Et hoc ipsum est, quod in ipsa cyclo-
rum prima institutione imprimis curandum est, ita tamen, ut situs etiam facilitati, & quidem æque præcipuus sit locus. Quo posito cum plurima sunt, quæ calculum Astronomicum reddant perplexum atque difficilem, mirum non est, si aliquando cyclo-
rum facilitas iure utatur suo, se seque subinde subtrahat Astronomicæ perplexitati. Quod dum facit, non modo in eo quod facit reprehendenda non est, sed laudanda potius, atque ab omni erroris nota vindicanda. Equidem, si quod vere sentiunt, fateri verum Astronomi bona fide velint, verumtamen credo inuenies, qui certi aliquid de motibus penitusque indubitatum audeat pronunciare: & si quid audeat, id saltem perpetuaris sigillo munitum non erit; sed ad vnum dumtaxat vel alterum seculum, id quod sic fuerit pronunciatum aliqua ex parte verum erit. Talia igitur tamque incerta cum sint ea, quæ absque dubio cyclo-
rum principia sunt, quis adeo in cyclos censeri iniquus erit, ut quos debet progenitoribus errores innoxiam transferat in prolem? Calendariumque eo nomine incuset, quod illo suo ornatu utatur, quo sibi per vim detracto iam amplius à tabulis Astronomicis non dignoscitur, & prorsus desinat esse quod est.

De Calendarii veteris defectibus, & cur id sublatum sit.

Video Calendaris eorumque cyclis accidere, quod accidere mortalibus & rebus omnibus, quæ corruptioni obnoxia sunt, accidere consuevit. Nam quo magis annis proficiant, hoc magis viribus destituuntur, & tandem senio confecta penitus emoriuntur. Hoc plane euenit Calendario veteri atque Iuliano. Natum hoc olim fuit in Imperio Romano, & postea à Republica Christiana adoptatum, elapsisque aliquot post adoptionem seculis, tandem concilii Niceni temporibus liberalius donatum est, & motibus cælestibus tunc notioribus ac certioribus satis præcise accommodatum; certe nemo tunc fuit, qui eam ætate, quæ quodammodo virilis erat, maiores animos atque plus virium roborisque desideraret: tunc demum displicere plerisque cæpit quædo canicies comas, frontem rugæ, genasque pallor obsedit, & vel tunc maxime, quando paucis ab hinc annis à peritioribus medicis de eius vita penitus desperatum ac proclamatum fuit; & postquam iam non sua, sed progenitorum suorum culpa, eaque inculpabili, dies Martii prima & vigesima, Æquinoctia verna, plurium dierum itinere iam longius versus initia mensium prouecta, aspicere amplius præ debilitare non potuit, & quod alterum in tam graui senectute vitæ desperare indicium fuit, postquam aureorum illa numerosi copia, quæ Calendarii præcipuus nervus erat, sufficere amplius non potuit, lunationibus vel redimendis, vel suis sedibus, à quibus eas male fida Enneadecaeteris abriperat, restituendis. Hæc igitur Calendarii veteris extrema infirmitas, cum talis ac tanta foret ut impotenter, non tam de remediis quam de sepulchro cogitandum videretur, tandem de eo honorifice sepeliendo, deque alio in eius locum substituen-
do consultum est. Equidem existimo vel vnum illud eius encomiis abunde sufficere, quod non solum in prima sua constitutione non fuerit erroneum; sed quod ali-

quo

quot saltem seculis rectissime munus suum obierit, & ne tunc quidem Ecclesiam fecerit errare, cum nemo non errores in eo manifestissimos deprehēderat, qui tamen incertitudinē potius motuam, quam ipsi imputandi erant. Ecclesia vero uti non peccauit tale recipiendo, quale suo tempore in cœlestes motus peccaret, ab eisdem sensim deficiendo, ita ne leuissima quidem culpa seipsum obstrinxit, quando ipsum plane iam decrepitum non statim abiect, sed à Nicenis sibi Patribus creditum tam diu retinuit, quam diu aliud melius non suppeteret, quod, ut ita dicam, non solum materialiter, sed etiam formaliter ad mentē eorundem sanctorum Patrum quo ad fieri posset, & motuum cœlestium anceps cognitio & ratio cyclorum pateretur, quam accuratissime elaboratum foret.

Cuiusmodi proculdubio est Calendarium Gregor. in cuius constructione nulla non cura adhibita est, atq; adeo talis tamq; solers ut æquatione atque laplorum temporum reductione forma cyclica & per dies solidos Calendario Ecclesiastico propria, nequaquam tepudiat, veteribus errorib. vix ita obstruata sit, ut dum non vt ante singulis semper quadrienniis annus celebratur bissextus, æquinoctiū index firmiter hæreat, rectiusque cum cyclo consentiat; & lunares indices, qui omnia totius Calendarii loca occupant, commutatis atque iniuicem diuisis muniis, dum modo hi, modo illi in excubiis sunt, diutius lunas quartasdecimas suis locis retineant. Deniq; ea ratione omnia in ipso Calendario disposita sunt, vt siue æquinoctiū luxatum fuerit, siue quartædecimæ lunæ indices suos fingent: quacunq; etiam id ex causa euenerit, nulla tamen re in ipso Calendario immutata, hoc est, nulla facta indicum lunarium siue Epactarū noua dispositione, nullæ festorū translatione, omnia ad pristinum statū reduci possint, sola extraordinaria æquatione, qua officium indicædi quartasdecimas, non aureis numeris, sed quibusdam Epactis iniungitur, & intercalatio præter communem ordinem vel celebratur vel omittitur. Quanquam multa decurrēt annorum millia, & fortassis plura quam fugitiuus promittere mundus queat, antequam hæc extraordinaria æquatio necessaria sit. Atq; hæc etiam ærum in Calendario stabilitas causa fuit cur Calendarium hoc perpetuum appellatum fuerit, vt suis locis fusius explicabitur.

3. Quæ cum ita sint, quis non videt, non solum Clauium nequaquam tales errores concedere, qui proprie ac vere in Calendario Ecclesiastico errores censentur: sed etiam neminem sanæ mentis ea, quæ necessario ex cycli & Calendarii Ecclesiastici natura emanant, etiā si ad vnguem rationibus Astronomicis non congruant, Calendarii errores appellare posse. Quis non aduertit aduersarios alio quam veritatis spiritum impulsos, Calendarium Gregorianum atque vere Ecclesiasticum carpere, eique tanquam vitia, vulnera, sordes, erroresque crassissimos atq; fetidissimos obicere, id quod nullum proforis vitium est; eo quod stantibus cyclis Patrumque præscriptis, atque Ecclesiæ consuetudinibus vitari nequeant? An non hoc ipsum, velint nolint, fateantur vltro Calendarii oppugnatores? cyclos nimirum cum rationibus lunaribus quacunq; tandem arte instituantur, nequaquā semper in eundē scopum collimare posse. *Quæui autem sedulitate ad plures Calendario, inquit Vieta, Calendarii Greg. & ipse aduersarius, auxilij numerū, Epactarumve cyclum ad arguendū in cyclo Decēnouenali Neomeniæ nō efficit, vt in politico calculo mediū syzygiū omnino consentiant. Quin aliquando per dici dedit auctō*

Calendarium Gregor. erroribus vt vetus, nequaquā expoliticum esse.

Aduersarios multa vterat obicere, quæ tamen in Calendario Ecclesiastico, ipsorum confessione, vitari nequeant.

*vel etiam diem integrum dissentit. Caluissus vero etiam si prime instituat (cylus) millo modo vitari tamē posse ait, quia quartadecima luna vno vel altero die à plenilunio Paschali abeat. Ideo ne aliquis terminorum Paschalium vitiose exhibet vel quartam decimam vel Pascha suum, ipsumque Calendarium errorem committit foedissimum, quia plenilunium vno alterove horario minuto post mediam noctem contingit, ita si vno minuto præcessisset, nullus omnino error fuisset? Quid magis ridiculum quid de Patribus Niceni concilii, deq; Ecclesia vniuersa dici posset indignius? At in talibus quisq; illius versantur nostri Calendariorum astigæ: hinc excitant suas tragœdias: hæc ratio est cur Calendarium Gregorianum *sentina ac colluuius omnium errorum recte dici possit, &c.* Quod si hoc verum esset, nullum plane vnquam fuisset apud Christianos legitimum Calendarium, pauca Paschata legitima, pauciores iustæ quartæ decimæ. Incipiat quis tabulam nostram primæ post concilium Nicenum Tetracoseteridis quam lib. 3. cap. 7. proposuimus, & ex veteri Calendario ad mentem Caluissii extruximus, in ea sane terminus Paschalis, siue aureus numerus lunæ quartæ decimæ nota, plenilunium reperietur aliquando præcedere vno die, aliquando duobus, modo cum ipso conuenire, modo vltra plenilunium excurrere: & tamen Calendarium illud illis temporibus, nequaquã vitiosum, sed decretis Patrum consentiens habitum. Imo ab ipsis Patribus iuxta Paschatum rationes constitutum fuit. Hoc vero certissimum est, si Caluissus in illos annos 400. inquirere velit, vt fecit in Gregoriani Caledarii proximè futura tetracoseteride, eum non solum non pauciora quam quindecim Paschata (tot enim Calendario Gregoriano tanquam vitiosa obicit) sed & longe plura, & aliquoties quindecim talia inuenturum qualia Gregoriano Calendario exprobrat. Sed de his in sequentibus libris ac locis propriis.*

Omnia aduersariorum argumenta quatuor niti potissimè fundamentis.

4. Vt autem etiam hoc loco appareat aduersariorum vanitas atque inscitia, & maxime Caluissii & Origani, quorum hic à nobis argumenta friuola præcipue refellenda sunt: aperiemus imprimis eorum quædam veluti fundamenta ac fontes, ex quibus argumentationes suas ipsa etiam aqua ad lapsum procliuos dequant. Ita enim fiet, vt falsitas sua ex origine deducta verius cognoscatur, & quod optandum magis quam sperandum, ex cognitione propriæ deformitatis ipsa sibi ipsi suisq; absurditatibus inimica fiat. Hæc autem fundamenta sunt quatuor præcipua.

Fundamentum primum, & quæco nituntur friuola argumenta.

Primum est ignorantia consuetudinis Ecclesiæ, rerumque Ecclesiasticarum; aut si quid sciunt studiosa dissimulatio, ficta explicatio, superflua additio vel demptio: & denique quod ea quæ moraliter & sub aliqua latitudine accipi debent ad trutinam Mathematicam seu erior exactio. Atque hinc est, quod Caluissus primum anni Ecclesiastici mensem describit atque definit per plenilunium, imo eum tanquam canonem Patrum proponit, quem Patres non nisi per lunam determinauerunt quartadecimam. Hinc est quod contra Patrum mentem & exemplum, totiusque Ecclesiæ consuetudinem extendit limitem terminorum Paschalium vsq; ad decimum nonum diem Aprilis inclusiuè, de quibus nos fusius lib. 2. cap. 3. & lib. 3. c. 12. & 13. Hinc est quod cum Calendarium Gregorianum Pascha præscribat celebrandum in plenilunio, ipse hoc tanquam peccatum nobis exprobrat, quia in vniuersum quartadecimam perperam pro plenilunio accipit, quæ speciatim à nobis passim refutantur, præcipue autem libro secundædo cap. 1. & lib. 3. ca. 8. Hinc est quod idem Caluissius communicationis nos cum

Iudæis

Iudæis arguit; cum nesciat in quo communicatio consistat, aut quando Iudæi Pascha celebrent, aut quod Pascha Iudæorum, & quãdo, ac quomodo Christianis prohibitum sit: de quibus etiam fusius lib. 3. c. 5. 6. & 8. Imo hinc est quod criminietur Calendarium Gregorianum *contra omnes quasunque de Paschate celebrando late sunt, regulas frequentissime peccare*: Cum tamen nec canones nec regulas Patrum intelligat. quasi vero Patres suas regulas ac canones Paschales præcise ac Mathematicæ de motu, medio lunæ sanxerint, & non potius de cyclis, utcumque proxime enim scrupulosi lunaribus rationibus consentiētibus? quasi vero quia paucissima horaria scrupula in Caluisii sententia Pascha in aliam aut septimanam aut mensem trahere iubent, si id ex cyclicis rationibus, quæ non nisi dies integros in calculum assumunt non fiat, mox hæreseos seipos damnauerint atque excommunicauerint? Hinc est quod falso credit ac docet, etiam Calendarium hoc Gregorianum Pascha agere nunc in secundo, nunc in ultimo mense, nunc cum Iudæis, modo tardius, modo citius, quam aut lunaria scrupula aut canones iubeant: imo notam hæreseos quartadecimanorum illi in urere nõ dubitat; cum tamen, ut omnes sciunt, hi ob pertinaciam, qua semper, & nunquam aliter Pascha quam ante plenilunium celebrandum contenderint, hæreseos damnati sunt. Ex hoc denique fonte profluit, quod Caluisius idem Calendarium vitii accusat, quasi *ad tempus Concilii Niceni, ad quod conformatum esse proclamatur, nullo modo quadret*. at nos ei, vel ipsa numeratione digitorum hoc demonstramus libro 2. cap. 8. tempus enim concilii Niceni ad vnum velle alligare annum, aut æquinotium ad vnum punctum contrahere, nimis Astronomicum ne dicam ridiculum est, tantisper expectet Caluisius & modum videbit quo Calendarium Gregor. non solum ad tempus concilii Niceni, sed etiam ad ipsum rerum principum mundi que exordium reduci potest.

5. Alterum caput vnde suis aduersarii conuiciis speciem inducunt argumēti est, ea ipsa quam ex parte attigimus & quidem rebus in incertis superflua subtilitas & Astronomiæ potius Mathematicæ, quam clericali accommodata molestissima scrupulositas, qua non solū ea, quæ ad canones vel ad Paschata spectent, sed etiam indices lunares, diei principium, differentiam meridianorum, limites terminorum Paschaliū, & intercalationis modum, & necio quæ alia ad vnicū vsq; horarium minutum expendunt: res quæ plane destruit Calendarium Ecclesiasticæ formam, quam cum Gregorianum Calendarium præferat, & non nisi per dies integros & methodo ad vulgi captum accommodata progrediatur, mens contradicendi cupida semper inuenit quod cauilletur. Hinc ea temeritas ortum habet qua Caluisius elegantissimam illam, ac facilem eandemque vetustissimã, semperque vituperatam inter calandi methodum, quam sibi per tetraconsiderit eodem ordinem pulcherimum Gregorius XIII. sequendum duxit, posterisq; obseruandum indixit, calumniari ausus est, dum nouo in Calendario nouam eximendorum dierum rationem, veteri simillimam, *monstruosam, inaequalem, infirmam & iniquam* appellat, quasi vero obscurissimus per 128. annos progressus, quia sibi aliquanto videtur præcisior mirum in modum huic nouo pseudocalendariorum architecto placet, qui tamen cū Gregorianis centurijs illustrissimis, & per se notis comparari absq; iniuria aut contumelia non potest; quibus quidem libro 2. c. 12. abunde satisfiet. Præcisio enim hæc Caluisiana Calendario Ecclesiastico nequaquã necessaria est; imo ne suis quidẽ. Frustra sane scrupulosissime tractatur,

Secundum caput, & quæ inde oriuntur aduersionum argumenta.

quæ incertissima sunt, qualia sunt solis in puncta æquinoctialia ingressus, ipsaq; anni solaris magnitudo, quibus apud Caluissum vix quicquam incertius. Dependunt enim ex præcorum Astronomorum, qui aut mille, vel bi mille annos ferè vixerunt, observationibus, quæ sibi non constant; sed paucissimorum annorum intervallo aliquot horis, in maiore autem die integro, etiam inter se discrepant: atq; adeo cum ex hisce observationibus, incertum nil certi concludi possit, manere ait prædicitq; mäsurum inter Astronomos multiplicem de eare opinionum varietatem.

Ex eodem porro capite deducitur quod epactas Calendarii Gregor. lubricas, inconstantes, fallaces, imo ad Calendarii rationem ineptas proclamare non dubitauit: eo quod maiori ambitu quam ipsi placet, circa nouilunia aut plenilunia vagentur: grauiores enim sunt, quã vt ad cantoris modulos saltitare velint, constantemq; ordinem suum ob pauca scrupula horaria perturbare, atq; vt plenilunia ipsius solent, hinc inde exspatiari, quib. etiam quo longius abire possint, & vagari liberius, tales concedit terminos, quales in gratiam Caluissii epactæ Gregorianæ admittere nec debent nec possunt. Sæpe n. sæpius vir in vtrumq; paratus, nunc eas cõfert cum plenilunio, nunc cū nouilunio; id enim telis suis discolorib. artificiose pertexendis esse videt maxime opportunũ. nam quia nouilunium ac quartædecimæ eiusdẽ lunationis indices iuxta Calendarii regulas non plures sibi quam 14. dies assumunt, à nouilunio vero vsque ad plenilunium dies numerentur vt plurimum quindecim vel etiam sexdecim, hinc Calendario parare calculum iam difficile non fuit. Ergo vt res felicius succederet, placuit etiam lunas decimas & quartas cū decimis quintis confundere, & quæ vere non sunt plenilunia, cū veris pleniluniis permiscere; hisce veluti principiis præmissis & eo quo solet modo stabilitis, si quartædecimæ index longius à meridie abest, quam à media nocte, diem vir bonus à meridie inchoat; si magis à media nocte remouetur quã à meridie, eundem orditur à media nocte; idq; non alium ob finem facit, quã vt epactas longe à suis terminis euagari doceat. imo quod multo intolerabilius est, quartædecimæ indicem non solum confert cum plenilunii die proprii mensis, sed etiam cum plenilunio mensis alterius; vt scil. hinc concludere possit epactas Clauianas interdum ferè mensis spacio aberrare. vt manifeste demonstribimus lib. 3. c. 2. & alibi. Eodem spectare videtur id, quod rationes lunares ad nescio quot annorũ millia vsq; ad vnicum vsq; scrupulum scrupulosissime examinat; solares vero ne attingit quidem, & æquinoctium perpetuo in vicissima prima Martii die dormire ac stertere in vtramq; aurem finit. quin & ipse nonnunquam stertere videtur, & rem suam non satis circumspecte procurare, vt cum totus est in minutis & scrupulis emungendis, interim horas & quandoq; dies integros, clausis vt aiunt, oculis, deglurit, dumq; subinde suo ipse in calculo erant, erratq; nõ quibus ex si hola Arithmetices tyrunculus, sed is, qui hæc exercitatione tantũ sibi promittit, vt alios ad se erroris conuincendũ prouocare nõ dubitet. Illud deniq; omnem profus superat audaciam, quod Gregoriani Calend. Paschata suis illis erroribus contraria, summus hic vir nunc damnat hæreseos; nunc diro ferit excommunicationis fulmine, multatq; nunc alius, noxius ipse festa innoxia pœnis.

Quod si obiciat Caluissius etiam Clauium Paschata ad minutum vsque horarium examinasse, meridianos ac diurni initia scrupulosius constituisse, &c. facilius est responso. Negatur enim paritas rationis: Clauius hæc aut vt explicator, aut vt disputator facit, & vt aduersarius eorum, qui se omnia emendasse, & ad

scrupu-

Aduersariũ
dicitur obie-
ctio.

scrupulum vsq; recte constituisse gloriabantur. Contra faretur, hanc scrupulosam rationem nec in Calendario Gregor. obseruatam, neq; in aliquo Calendario Ecclesiastico obseruandam esse, imo nec obseruari posse. Quando autem in has deuoluitur subtilitates, plerumq; ad hominem argumentatur, eorumq; tam obiectiones, quam Pseudocalendaria ex propriis illorum principiis, (id quod & nos frequente rin Examine Elenchi Caluissani facimus) euertere, refellere, atq; confundere nititur, & id quod intendit feliciter assequitur. At Calendariū Gregorianum, cum Ecclesiasticum Calendarium sit, & ad præscripta mentemq; Patrum, ac consuetudinem Ecclesie conformatum, vt capite præced. ostendimus, huic scrupuloso examini nequaquam subiiciendum est. Atq; hanc mentē etiam esse Clauui, satis scriptis suis declarauit, vt manifeste constat ex conclusione rationum cur Ecclesia potius cyclis quam motibus cœlestibus vratur, in calca. c. 4. explic. Calendarii posita, & superiore capite à nobis ad verbum recitata. Reliqui deinde scrupulosi illius calculi ad explicationem Calend. non autem ad eius vsum aut normam spectare. Clauuius deniq; egit contra Calendaria non talia, quæ à Pontificibus, Imperatoribus, Regibus ac Principib. approbata, & iam promulgata atque in vsum introducta essent, quale est Gregorianum, quod aduersarii oppugnant: sed contra ea, quæ non nisi ab inquietis & otiosis hominib. ad turbandam pacem & concordiam excogitata, nullaque publica ac legitima auctoritate fulcita essent.

6. Tertium caput siue fundamentum cui nituntur aduersariorum contra Calendarium Gregor. argumenta, est ignoratio rerum Calendarii, & ipsorum etiam primorum principiorum: vnde necesse est, vt quemadmodum multa inscite reprehendunt, ita eadem inscitia atq; ignoratione suas reprehensiones tanquam argumenta probent: Insignia profecto ignorationis huius in Elencho suo Caluissius extare voluit monumenta, quibus posteritati perquam celeberrimū suum transmitteret nomē. Hinc enim est, vt cum quid cyclus solaris esset ignoraret, antiquum solarē se cyclum in Ecclesia à concilio Niceno ad nos vsque in veteri Calend. rio integre conseruatum Calendario Gregoriano, quod hoc cyclo à Lilio & Clauio spoliatum fuit, integrum incorruptumq; restituisse gloriatus sit, qua in re quantum falsus fuerit, quamq; absurda commiserit patebit lib. 4. c. 3. & aliis in locis. Hinc igitur illæ Caluissii lamentationes, *Gregorianos cyclū solis non solum in Ecclesia, sed in toto orbe terrarum vstratum nulla de causa perueritisse & flagitiose corrupisse.* Magnum profecto flagitiū, eos cyclum ideo retinere noluisse integrum, ne pesturarent ferias hebdomadarumq; ordinem! Pari ignoratione de cyclo lunari, eius naturam nesciens, palam asserere non dubitauit, vsum eius in Calendario Gregor. abrogatum esse. At qui cyclum tam solis quæ lunæ ignorat, quid in negotio Calendarij scire potest: Insignis deinde etiā hæc est in re Calendarii Ecclesiastici ignoratio, nescire anni Ecclesiastici tam primum quam Paschalem mensē, vnum esse eundemq; mensē. Caluissius vero noster quo doctiorem in rebus Calendarii (si illi Origanoque credimus) nullum vnquam tulit feculum, & si ab eadem inscitia impellus tanquam errorem Calendarii Gregor. conditoribus obiecerit, quod primum mēsem cauum faciat, atq; annum Ecclesiasticum à cauo mēse incipiat: *tamen cum aliquam obseruantia speciem erga Ecclesia,* inquit, *præferant,* (nam quamdiu durat annus Ecclesiasticus atq; in Calendario dispositus est, à tempore videl. concilij Niceni, is mensis semper cauus fuit) non

Tertium argumentorum aduersariorum caput.

magnopere repugnabimus: at mensē Paschalē canum esse, res est quae plane ferri nō potest, inquit, neq; eius aliqua probabilis ratio assertur. Et tamen miser vtrumq; mensē eadē definitione, iisdemq; prorsus verbis conceptis definit, vt suo loco audiemus lib. 4. c. 1. Quae deinde maior ignorantio esse potest, quam nescire Calendariū Ecclesiasticū ex aequo pendere tam ex motu solari, quam ex motu lunari, imo à solari tanquam à potiori capite, ad cuius motum nō solum Paschata ex parte diriguntur, sed festa omnia immobilia eo solo cōtenta sint? At noster Caluissius ait: *quemadmodum religionis vera fundamentum vnicum est, Sacra scriptura, ita Calendarium Ecclesiasticū solo motu lunari medio dirigitur, sed fortassis hoc innuere voluit hic Theologus, quemadmodum solus motus lunaris Calendarium Ecclesiasticum dirigere nequaquam potest, ita neq; sola sacra scriptura Religionem. Alia enim ratione similitudinem suam ab ignorantione & falsitate non liberabit.*

Ex hoc etiā capite promanat quod dispositū ordinem epactarū in Calendario Gregor. nō solum vituperauit, sed & eū corrigere se posse putaret, pessime, & Ecclesiae consuetudini contrarie, corrupte: Lunationes Februarii omnes plenas esse dixit, plurāq; alia, quibus ignorantem suam prodiit, cōmisit. quorum bonam partem in Examine Elenchi in medium adducemus. Sane ad quod caput rectius reducatur in aequationē epactarum inuectiua Caluissii oratio, quā ad hoc, non video, nisi quis eam potius pro quarto capite reseruandam iudicauerit: vt ut sit hoc, certum est, aut ignorasse eum, aut malitiose reticuisse Reformatores voluisse & ad vulgarem modū, in quo ipsa consistit Calendarii natura, accommodare aequationis & methodum & rationē; & nequaquam ad nescio quā nugatoria secula eam producere: hinc n. est, vt quotiescunq; in Calendario luna sua sedē vulgari ratione mutasse vno die inueata fuerit toties officiū indicandi lunae epactae alteri vno etiam die remotiori committendum edixerint: quid enim tā ad methodum quam ad eius rationem facilius, & ad vulgi captum accommodatius? Cui pro seculis remotioribus, post aliquot scil. millia annorū futuris, vt quibusdam nugatoribus, atq; Calendarii Gregor. obrectatoribus atisaceret, Clauius hoc in super adiecit: vt mēses integros lunares hac aequationis methodo positos, eadē vulgari ratione aquaret, qua ipsi menses in Calendario per epactas descripti aequati cernuntur, per alterum videlicet binarum epactarum copulā: nō tamen hāc tanquam Calendarii Greg. partē esse voluit; cui iā extraordinaria aequatione, si quid minus recte se habere inuentū esset, puiusim erat. H. c. omnia an Caluissius probe intellexerit, merito dubitatur, alias fortassis & cauti⁹ locutus hac de re fuisset, & modestius Clauii tractasset, atq; nequaquā hominē ingeniosum, atq; de Rep. Mathematica optime meritū, natura h. b. betiorē vocasset, stultisq; ac Morionib. aequiparasset, dirisq; & ridiculis in eū exclamationib. inuectus fuisset, omniaq; modestiq; atq; humanitatis claustra effregisset. Verū plura ignorantiae Caluissianae testimonia infra in examine Elenchi Caluissiani cōparebunt.

7. Quartū caput ex quo aduersarii tanquā ex fonte suo deriuant argumenta, est p̄ductio nimia seculorū, dum Calendarium ad nescio quod centētia examinant millia annorum, ad tempora nimirum quae ipsimet nunquam futura praedicunt, dumque contra mentem omnium, Calendarium tanquam perpetuum & immutabile, etiam quantum ad aequationes à Pontifice promulgatum atque laudatum comminiscuntur: Cum tamen hanc perpetuitatem in immutabili epactarum per anni dies dispositione consistere, Clauius pluribus iam docuerit.

Et de

Quantum fundamētū eorū superstruēt aduersariorum argumentatio. h. c.

Et de hoc Clauus responso perpetuum est apud Caluissium silentium, argumētis enim hinc suis certum imminere interitū vt agnouit, ita egregie etiam dissimulauit. Verū quia de perpetuitate fusius verba faciemus lib. 3. c. 4. hic solum quædam de superfluo illo, & quod ad rem nihil profusus facit, remotissimorum seculorum examine prelibemus. Caluissius profecto vsq; ad tercentena millia annorum excurrere opus habuit in examine Calēdarii Greg. at illud aliquo modo cū elapsis iā annis Calēdarii veteris cōferre posset: & tamē, q̄ misero iugulum frāgit, ne tūc quidē id q̄ sibi proposuerat, plures videlicet tunc Calendario Greg. errores inesse, quā veteri demōstrare potuit, vt suo loco Lib. 3. cap. 17. & 18. manifestū faciemus. Quo nā loco tā æquinoctiū quam plenilunia in Calendario futura, vel post pauca annorum millia, nemo sane certo præscire potest, cum ipsemet Tycho Brahe Astronomus solertissimus cum omni etiam diligentia, labore & expensis suis non fuerit ausus solis motum vltra 400. annos præscribere, & quidem ad ducentos tantum futuros, cum reliquos ducentos ad elapsa tempora accommodatos voluerit: & tamen vel ipsos inter cantores heroes inuenias, qui nisi secula innumera minutis suis emeriantur, nihil se musica sua dignum præstitisse arbitrantur, sed quam ipsis succedat ex voto illud satis declarat, quod cū plus quam par est chords extendunt, easdem ipsi frangunt, quas concordare moliebantur. De Ecclesia certum est, eam de extendendo Calendario ad tam remota tempora nunquam cogitasse, idque tum ex iis quæ promulgata sunt, tum ex iis quæ à Reformatoribus ipsis sunt præstita, manifeste colligitur, quos à seculis illis imaginariis plurimum abhorruisse, ipsa eorum præcepta particularia satis demonstrant, & nos cap. 4. Lib. 3. demonstrabimus. Quod vero Clauus nonnunquam de illis loquitur nequaquam ideo fit, vt Calendarium eo vsque extensum voluerit, cum potius vt in multis aliis similibus solemus, exempli tantum causa ad explicanda atque docenda ac regulas, eos annos remotos attulerit. Nonne satis esse poterat Ecclesiæ si Calendarium ea ratione reformatum promulgaretur, quod, quantum humana solertia coniectura affequi potest, immutatum tam diu duraret, omniaque festa pro more Ecclesiæ, & Patrum decretis, & moribus cælestibus consentientia exhiberet, quam diu mundis iam durauit? quod Ecclesiam hoc Gregoriano Calendario consecutam esse, vt mirificè gloriamur, ita aduersarii rumpantur licet quod iuste obiciant non habent.

Calendarium demum Gregorianum Christiano populo vniuerso summo à Pontifice propositum nequaquam illis nititur tanquam fundamentis, quæ hic, vel ille Calēdarii commentator vel propugnator, sensit, scripsit, opinatus vel commentatus est, quasi à Cathedra dicta ac definita essent omnia, quæ à priuatis quibuscumque aliquando tradita aut disputata sunt, nemo est qui nesciat aliam vim esse Decretorum Constitutionumque quorumcunque Magistrarum, aliam eorum commentationum quæ eisdem constitutionibus à priuatis appenduntur vel applicantur. Significauit hoc ipsum satis manifeste Clauus quando in ipsa Calēdarii Gregoriani explicatione æquationem epactarum à se inuentam, & suo tantum nomine superadditam, ita propositam voluit, vt clarissimis verbis afferuerit, eam simpliciter minimè esse necessariam, sed illam potius Calendario abunde sufficere quæ à Lilio præscripta est, & à Pontifice approbata, præsertim si extraordinaria illa æquatio quam similiter Bullæ Pontificiæ approbant

Non omnia ad
essentiam spe-
ctare calendarii
Gregoriani, quæ
aduersarii pu-
tant.

Perfectionem
calendarii Gre-
goriani ad pro-
xime futura se-
cula Caluifus
adicule conta-
tur obfcurac.

probant fuis temporibus non negligatur. Hæc autem priuatorum Commen-
tariorum cum vulgatis conftitutionibus permixtio, vt eft criminationum plu-
rimarum velamen, ita fons, atque origo extitit vnde non exiguam argumen-
torum fuorum cateruam aduerfarii deduxere, dum Calendario promulgato
adferibunt ea, quæ priuatorum funt inuenta, quæue ad idem Calendarium mi-
nime funt neceffaria. Verum quid Caluifus in fuo Elencho dicere potuiffet, fi
huiufcemodi furtilia non adduxiffet, aut ad fecula imaginaria non excurriffet?
Dolebat quidem ipfi Calendarium Gregorianum adæ exaſte ad proxima fu-
tura fecula conformatum eſſe, vt quamuis minutim omnia rimaretur, pauco-
los tamea pſeudoerrores (nullum enim verum errorem obii cere poteſt) obii-
ciendos inuenit. Imo dum æquationem epaſtarum magna ſollicitudine ad mi-
nuta vſque horaria deſcendendo aliter inſtituere, & vt ipſe ſomniabat, Calen-
darium Gregorianum emendare conatus eſſet; ſuppoſita eadem epaſtarum in
Calendario diſpoſitione, ad vnguem in omniibus cum Calendario Gregoriano
conuenit vſque ad annum Chriſti ter milleſimum trecentefimum, & etiam de-
inceps ſæpiſſime. Miſero igitur excuſatio aliqua excogitanda fuit, dicendumue
*viditiores Calendarii Gregoriani, quantum fieri potuit, cauertunt, ne in primis hiſce a nno
vntum aliquod in celebrando Paſchate incideret, vnde labes ſuo Calendario adſpergeretur.*
En excuſationem Caluiſiano ingenio dignam! Quid magis ad rem erat an ad
fecula imaginaria, & ex prophetia Caluiſiana nunquam futura, attendere; an
vero proximis, & iis de quibus ſaltem ſpes aliqua eſt, quod ventura ſint, præui-
dere? Quid magis è Republica Chriſtiana eſt aut ad reſellendas Iudeorum alio-
rumque Chriſtiani nominis hoſtium calumnias magis idoneum, an celebrare
paſchata legitima noſtris temporibus, atque quam plurimis proximis futuris;
an vero incerti niti moribus cæleſtibus & Paſchata futura pro illis ſeculis, de
quibus merito dubitatur an vnquam re ipſa futura ſint, magno hiatu non niſi
vana promittere? Sed quidquid ſit de hiſ, multum Caluiſio diſplicet in Calen-
dario Gregoriano potius habitam fuiſſe rationem viuorum quam mortuorum;
magis conſultum eſſe iis qui proxime poſt nos venturi ſunt, quam illis, qui aut
nunquam fuerunt, aut in æternum non erunt: Hæc igitur lamentationum at-
que querelarum Caluiſianarum origo eſt: hæc cauſa atque ratio, cur Calenda-
rium Gregorianum ſentina ac colluuius omnium errorum recte dici poſſit. Hęc ſunt quæ
David Origanus vidit & penitens introſpexit ac conſiderauit & propterea vehementer
probat, ſed & vt edentur & publici iurii fierent, auctor & promotor extitit.

Ergo cum omnia aduerſariorum argumenta, quas etiam demonſtrationes
vocat, & quibus errores Calendario Greger aſio in eſſe demonſtrare conan-
tur, hiſce quatuor infirmis nitantur ſul ris, totam proſecto quam ſuperſtruant
machinationem ruinoſam eſſe neceſſe eſt: & rumpatur licet inuidia in Calen-
dario Gregoriano errores, qui reuera errores Calendarii Eccleſiaſtici dici poſ-
ſint, nequaquam demonſtrant, nec demonſtrabit Caluiſius, quid vero ſint eius
demonſtrationes clarius apparebit in noſtra conſutatione ad quam lectorem re-
mittimus.

Quæ paſchata
ad Concilii Ni-
ceni Canonos
directa dici de-
beant.

8. Et quamuis Clauius videatur alquando erronea vocare ea paſchata, &
decretis Concilii Niceni contraria: quæ ad medium lunæ morum examinata, ali-
quanto citius aut tardius celebrantur: vt ſi verbi gratia paſcha fiat eodie quo
plenilunium medium poſt occaſum ſolis committitur, hoc potius iuxta com-
muncem

munem aduersariorum sententiam, quam ex sua dicit; vt supra monuimus. Nisi forte dicere liceat eum tunc respexisse ad eam Calēdarium Idēam quam imaginatione quidem aliqua ratione assequi possumus, quemadmodum & Plato suas, obtinere vero non possumus, nec omnino obtinuit Concilium Nicēnum. Nam et optabile esset tale dari quale saltem motibus mediis omni ex parte obediatur, tamen tale hactenus dedit nemo, neque dabitur vnquam, nisi Cycliē Calendario tollantur, vel, quod idem est, Calendaria Ecclesiastica, vt facit Caluissius, in Astronomicas tabulas commutentur. Deinde etiamsi id ex sua diceret propria opinione cum ea Calendario Gregoriano quicquam nec demat nec addat; id enim opinionibus ac sententiis commentatorum siue explicatorum minime nititur: sed decretis, ac Canonibus Ecclesię, Patrumque Nicēnorum. At in nullo habetur Canōne ea ratione paschata ad medium motum esse examinauda, & iuxta illud examen damnanda vel absoluenta: Sed potius omnia iuxta paschata eo Concilio legitima iudicata sunt, quę iuxta Cyclum tunc constitutum siue approbatum, & Calendario Alexandrino applicatum, promulgarentur: eaque legitima haberentur omnia quam diu ipse Cyclus moraliter, rudiq; consideratus minerua cum motibus mediis consentiens haberetur: quemadmodum & per aliquot centurias annorum ita habitus fuit. Atque hinc est quod in Canonibus ac regulis paschalibus nec nouiluniorum nec pleniluniorum, siue oppositionum quę in minuto consistunt, facta est mentio; sed dierum solummodo solidorum, primę lunę, secundę lunę, quartę decimę lunę, quintę decimę lunę, vicissim; primę lunę &c. Nihil in Canonibus de horis, horariisque minutis, quę necessario mediis comitantur motus. Cum igitur in Calendario Gregoriano Cycli xque bene, imo plerumque etiam melius cum mediis motibus conueniant, atque illis temporibus Cycli Patrum Nicēnorum, in eo nequaquam paschata erronea absolute loquendo conceduntur.

9. Denique vt omnes præueniamus aduersariorum obiectiones, quando in Canone secundo Calendarii Gregoriani asseritur cautum esse *ne cum quartadecimā hęreticis sacrosanctum pascha vel in XIII. luna, vel ante celebretur.* Item *pascha celebrari possit diem XXI. luna esse minus peccatum, quam si ante diem XIII. luna celebretur, vel in vltimo Mense; quod esset absurdissimum* Caluissianorum fortasse quispiam concludere possit: Celebrare Pascha in quartadecima luna vel ante, iuxta medium motum etiam si id Cyclo duce contingeret, esse celebrare pascha hęreticum. Sicque absurdissima esse paschata in vltimo mense &c. Atque adeo paschata ea quę hac ratione celebrata in Calendario Gregoriano reperiantur, etiam ipsis asserentibus Calendarii Reformatoribus esse hęretica &c. Sed facilis est responsio, non solum quia nequaquam hęrefeseo damnata sunt ea paschata, quę docente aliquando Cycli vniuersali & ab vniuersa Ecclesia recepto ea ratione celebrari contingunt, cum hęrefeseo notati tantummodo illi sint, qui non alia quam similia paschata celebranda esse contra consuetudinem vniuersę Ecclesię contenderant. Sed etiam quia ex ipso hoc Calendarii canone res facile explicatur. Propositum enim proprium eo §. *Quod si quando &c.* erat explicare atque rationem aliquam reddere cur *Epscha per dies Calendarii distributa inducent Nonilunia paulo seriu, quam res possit; ac signatur autē causa, quia maturo consilio ita sint disposita, datam videlicet diligentem operam esse, vt potius Nonilunia seriu aliquando per Epascha demonstrentur, quam vt aliquando sedes suas anteuertant, ne cum Quartadeci-*

Locus quidam Canonis a. calend. Gregoriani explicatur, & obiectio inde deducta, dissoluitur.

manis, &c. Manifestum igitur est hoc loco potius constructionis ac dispositionis Cycli quam ipsiusmet Calendarii allatam esse rationem: at certum est in constructione ac dispositione Cyclorum respiciendum esse maxime ad medium motum eius Syderis ad quod Cyclus conformandus est, habendamque saltem in confuso rationem ordinis Paschatum reliquorumque festorum, vt ea quæ ita in confuso videntur absurda, aut incommoda vitari queant. Non hinc tamen sequitur vt Cyclis deinde post diligentem omnium considerationem constitutis, ea quæ explicite postea videntur habere aliquam cum prioribus in confuso conspectis absurdis similitudinem, absolute absurda dici debeant: cum ea non solum præuisa fuerint, sed neque vitari potuerint, neque vitanda esse iudicatum fuerit; illa denique alium, hæc etiam alium finem respiciant.

Res hæc clarissima in Cycli solaris æquationis siue æquinoctii constitutione, antequam enim ex omnibus Cyclis seligerent Reformatores tetracoseteridem plurimæ aliz offerbantur pro æquatione Solis annorum periodi, proposita que absurda, quæ sequerentur, nisi eligeretur illa vel hæc periodus: futurum nempe vt ob nimium quem describeret tetracoseteris circa æquinoctium ambitum quarta decima aliqua haberi possit pro paschali, quæ aut æquinoctium medium siue æquale præcederet, aut nimium sequatur; alia videlicet proximiori & aptiori subsequente vel præcedente. De quibus Clavius in Explicatione Calendarii Cap. 5. Num. 11. quæ enim ibi dicantur de motu vero atque Solari, etiam inferri possunt de medio siue æquabili motu, siue de anno, atque motu lunari. Et si autem hæc absurda aliquo modo pro absurdis habita sint: attamen constituta deinde atque (necessariis omnibus accuratè prius perpensis, electa tetracoseteride omnia illa euauere absurda, & minime pro absurdis habita sunt: adeo vt neque Caluissus quicquam in ratione paschatis contra æquinoctii æquationem obiecerit, iisque quæ de hac habet obiectione Clavius loco citato Num. 12. acquieuisse videatur, illis videlicet quæ in gratiam Caluissi nostri merito hic repetuntur, sic autem se habent: *Ex his liquido apparet nouum (paulo superius dixit neque nouum neque absurdum esse) non esse in Ecclesia, vt Pascha vel in vltimo Mense, vel in secundo celebretur propter æquinoctium vni duci assignum, quod duos dies postulat.* Neque vero in hoc Ecclesia à Decretis Patrum, & Concilii Niceni discedere putanda est: quia decreta illa non ita seuerè accipienda sunt, vt velint Ecclesiam ex tabulis Astronomiis æquinoctium debere explorare; sed ita solum sunt intelligenda, vt Ecclesiam præcipiant in paschæ celebratione obseruare debere diem æquinoctio ascriptum, licet nonnunquam æquinoctium antecedit illum diem, vel subsequatur, dummodo non louge ab eo recedat. En vt celebretur Pascha in vltimo aut secundo mense, iuxta medium motum nequaquam contra Canones peccatum esse ostenditur! Quare cum nequiquis aduersariorum sententiam similia paschata, quæ ex accuratiori æquinoctii calculo in vltimo aut secundum mensẽ incidunt, absolute tanquam Decretis Patrum aduersantia habenda sint; quæ est maior ratio vt ea dicenda sint contra Decreta Patrum Paschata, quæ ex accuratiori lunæ calculo similiter in vltimo aut secundo Mense celebrantur? Vtrobique certe eadem est ratio; nimirum vt Cyclorum ratio ac per integros dies progressus seruetur, ad vitandas quæ ex scrupulosis calculis oriuntur dissensionis, vt Cap. præcedenti fusius explicauimus.

Quod vero in Calendarii Gregoriani Canonibus non æque sit facta mentio
de his

de hisce quæ in ultimo ac secundo Mense Paschatis ratione æquinoctii contingunt, atque de illis quæ eueniunt ratione lunæ, causa est, quia maior hinc inde vagandi libertas, maiorque epactarum circa lunates rationes est ambitus, quam æquinoctii æquabilis; idque plurimis ex causis, quæ vt recensentur ab eodem non facit, idcirco magis conueniebat dare rationem cur Cyclus hæc & non illa ratione esset dispositus, cur tardius epactæ nouilunia, & non citius indicarent; nimirum ad vitanda talia, quæ etsi fortassis tanquam ex Cyclo proueniencia absurda non essent, tamen quia & respectu mediæ motus abfurdum in confuso sunt, & vitari commode absque digressionem ab Ecclesiæ consuetudine potuerunt, ne saltem frequentia essent, etiam tãquam ex Cyclo prodeuntia absurda non solum à malè uolis, sed si rationes lunares plus debito in vniuersum ab epactis discrepant, à bene uolis quoque arripi, & Calendario opponi potuissent. Postquam uero tam præcisio Mathematica, quam Patrum decreta, & Calendarii Ecclesiastici ratio bene considerata ac perpensa communi consilio fuit, Cyclosque epactarum dispositus, & ab Ecclesia, Pontifice, Imperatore, Regibus & Principibus approbatus, Paschata illa quæ ex hoc cyclo præscribuntur, & collata cum accuratiori mediæ motuum calculo extra limites scrupulosos cadunt, nequaquam aut erronea, aut absurda, aut hæretica censenda sunt: neque aliud ex allatis à nobis Canonis 2. Calendarii Gregoriani uerbis colligi potest. Longe enim alia est ratio, atque plane diuersa, exponere consilia quæ habita sunt in cõstitutione ac dispositione Cycli, quæ fit hoc loco de quibus disputamus: alia de reb. iam cõstitutis, & inde cõsequenti bus. Ibi enim tanquã peccata & absurda cõstituta, vel pposita sũt ea, quæ hic peccata aut absurda minime cõsẽtur: Ibi cõformadus erat Cyclus ad mediũ motũ, & ex illo fingẽdi anni, menses, & termini paschales, & ad ea paschata examinãda, vt appareret quæ, salua Ecclesiæ cõsuetudine, pro Cyclo aptiora essent; hic uero ueri Ecclesiastici anni, Menses, ac termini paschales cõsiderãtur, quæ sæpe ab illis differũt. Et quãuis inter illa & hæc debeat esse proportio, moralis uidelicet ac popularis quẽdã cõueniẽtia, similitudo, siue æqualitas, ea tamen in particularibus, scilicet hoc uel illo paschate, quærenda non est, non enim propter vnum uel alterum Pascha cyclus instituitur; sed quomodo in vniuersum omnia consentiant, attendendum est. adhibitis in consilium non solum quæ de essentia Calendarii Ecclesiastici sunt, partibus, sed etiam debitis circumstantiis & Ecclesiæ consuetudinibus.

10. Vt ergo in Calendario Gregoriano vetos aduersarij ostendant errores, alterutrum demonstrent necesse est: uel in eo fieri Paschata contra Patrum decreta, quæ de Cyclis, non de motibus neque ueris, neque mediis, intelligenda sunt, ita ut Pascha præscribatur fieri in quartadecima Cyclica uel ante, uel post uigesimam primam lunam, uel in alio quam primo menie Ecclesiastico, uel denique non in die Dominica: Vel ostendere oportet, illos Cyclos Calendarii Gregoriani iis cum conditionibus considerati de quibus dictum est, non in singulari, sed in vniuersum non hoc solo uel illo anno, aut hoc, uel illo paschate discrepare à Patrum decretis, & à motu medio utriusque syderis: quæ discrepantia nequaquam consistit in scrupuloso horarum atque minorum calculo, aut in seculis nescio quibus imaginariis, sed quæ talis est de qua apud nullum etiam ex vulgo controuersia sit, & ab omnibus, quasi aduertatur: qualis nimirum ea fuit quando uetus Calendarium pro uitioso haberi captum est: Hic enim mos est

Quæ requirantur ad hoc ut uere erroneis in calend. Gregoriano in esse demonstrentur.

E

Ecclesiæ,

Ecclesiæ, hæc illius consuetudo, quæ nunquam ad scrupulosum Mathematicorum calculum, aut tempora nimis incerta se alligare voluit. *Sed hoc ad calendas græcas illos facturos speramus, fortis igitur animo sint, & ad tam præclarum facinus audendum manus admovent. Sic Rhodus, hic saltu.* Alio profecto opus erit quam Caluifiano calamo; aliunde quam ex Sethi officina afferendus malleus quo clauus hic vel euellatur, vel suo loco moueatur: cum enim, vt in sequentibus libris clarissime videbimus, tot tantisque fortissimorum virorum percussioibus, semel Calendario solidissime infixum, machinationibus suis Aduersarii nunquam extraxerint, bonas tantum chartas atramento suo male turpauerint, oleumque & operum perdidierint, perditam certe ne Scaligerorum quidem Originorumque verba totum licet impendant quantum habent, non in integrum restituere, sed ne refarcire quidem poterunt. Calendarium enim Ecclesiasticum, idque iuxta decreta Patrum institutum, & Ecclesiæ vniuersali accommodum, impugnant necesse est, qui Calendarium Gregorianum impugnare volunt. Quod cum Rupe Tarpeia firmius hæreat, atque ad plurima secula præsidiiis omnibus necessariis munitum sit, frangere quidem impugnantium capita potest, expugnari non potest. Quod si per vaticinia vel per Astrologiam suam iudicariam, nescio quæ alia post aliquot millia annorum furura secula præviderint, quæ discrepantiam aliquam minentur, facile eam tollet æquario extraordinaria, aut certe ipsi tunc ab inferis redeant, ad instituendam aliam ordinariam, nam & hanc Calendarium Gregorianum posteris non prohibet, si cum consensu atque approbatione Summi Pontificis constituatur. Atque ex his omnibus clarissime constare existimo, in Calendario Gregoriano, vt Calendarium Ecclesiasticum est, nullos omnino inesse errores, id quod ostendendum erat. Pergamus ad alia.

CAPVT QVINTVM.

De aliis aliorum Calendariis, præcipue vero de Pseudocalendaris Sethi Caluiffi.

Aduersarios ne ex aliorum quidem laboribus atque inuentis quicquid calend. Gregoriano melius acutiss.

ET si volumina quam plurima ætatibus pene omnibus ac singulis de re Calendarii Ecclesiastici exarata sint, confecta que Calendana non pauca, & ipsum denique nouum Gregorianum Calendarium diligentissima consideratione conditum, proposurum, & ad vsum aliquot annorum redactum, atque in amplissima regna ac prouincias introductum est: ira vt si quid in ipso desiderari potuisset ipsum iam tempus, imperitorum Magister & doctor, docere omnes, atque adeo Calendarii Gregoriani oppugnantibus occasionem dare potuerit, vt, siquidem facile est inueniri addere, si quid haberent adderent, nec non ex variorum inter se comparatione Calendariorum optimum seligerent, vel recte saltem discerent, quæ nescire, præsertim in tanta operum scriptorumque copia, turpe est. Nihilominus omnibus hæc subsidiis adiuti, adhibito etiam peculiari studio, vtque de se Caluiffius ipse gloriatur aliquot annorum exercitio promptiores effecti, instigare denique ac incitati, qua vana gloria, qua odio, qua inuidia aduersarii, nihil adhuc quod Calendario Gregoriano melius, aut vsui Ecclesiæ vniuersalis commodius esset in medium producerunt, quod vt probemus paucorum verborum ambitu, cum id ipsum

fere

fere aduersariorum turba fateatur, opus est. Nam quod ad Calendaria spectat Vieta, Scaligeri, & Germani satis ostensum, opinor, à Clauio est, eos nihil quod Calendario Gregoriano præferri possit, sed potius errores suos aut plurimum commoda, & à consuetudine Ecclesiæ longe aliena, attulisse; eaque quæ maturo consilio, & ob rationes quas ipsi aut ignorarunt, aut non satis perpenderunt, recte constituta, ac præscripta fuerint; remerè reprehendisse.

Debeant isti si quid habebant, quod aut contra rationem Calendarii propositam faceret, vel eius perfectionem iuuaret, vel ad bonum Reipublicæ spectaret, id tunc proponere quando hac de re omnium totius orbis Mathematicorum, aliorumque eruditorum sententiæ petiæ sunt. Nunc vero aut frustra sunt, aut nugatorius suis strophis aliud non agunt, quam vt postquam diu aliorum lubricationibus operam dederunt, se tandem aliquando acumine ingenii aliquid hac in re assecutos esse, vana ostentatione commonstrent. Iam tempus deliberationi aliquando datum elapsum est, quod etiam iudicio Caluisii longius fuit, quam parturiendo maturiori Calendario opus erat. Iam à Gregorio orbi datum est, quod diu ab aliis Pontificibus fuit expostulatum, eiusdemque orbis potiori à parte iam pridem vnanimi consensu approbatum. Neque est quod aliud, si quid hic vel ille noui sibi peperisse videatur, veluti donum è cælo delapsum complecti & exosculari debeat. Sed neque idem mundus abrogatione Calendarii Gregoriani turbandus; quia Cætorum quispiam, se nouum, inauditum, innocentissimum Calendarium perscripisse, vel descripsisse gloriatur? Neque diuersitas Calendariorum in Reipublica perniciosum introducenda, quia quidam musicus diuersum à Gregoriano Calendarium ad musicos sonos, & suis potius quam Reipublicæ Christianæ auribus accommodatum, nuper pro, osuit.

Correptione calendarii iam facta, imrepensiuu esse, quæcunque aduersariorum consilia.

2. Sane Sethus Caluisius prouinciam emendandi, ac vera Calendaria construendi sibi soli, & vnico reseruatam putat, qui nimirum tot seculis orbi terrarum negatus, nuper ex diuina illa prædestinationis abyssso profiliierit, vt, cæte Origano vigilis & laboribus suis tempestiue alios (antequam lethargo perirent mortales) ex somno excitaret, iisdemque lumen accenderet, vt, videant in hac materia abstrusa, & à paucis recte explicata, quid verum quid falsum sit. Is igitur vir incomparabilis, quod ad propositum nostrum facit, libere proficitur, neminem præter se aliquid adhuc attulisse quod merito Calendario Gregoriano præferri debeat: atque adeo tam Clauium, quam nos hoc demonstrandi labore liberatos voluit. Qui contra Calendarium Gregorianum scripserunt, inquit, in singulis harum regionum Academiis, arbitror fuerunt plus quam singuli, sed paucissimi tamen, qui aliquam formam meliorem quam Gregoriana visa est, proponere ausi sunt. Non enim est cuiusvis: cum solius sit Sethi Caluisii. Desudasse quidem in doctrina Calendarii, eiusque emendatione quam plurimos præstantissimos viros & Astronomos celeberrimos, ait, Item in omnibus Academiis totius Europa sententiæ, de mutando Calendario præscriptæ sunt, sed, quod præ illorum dixerim, inquit Sethus, hanc rem ad asiciam edolasse non videntur. Quapropter & hanc doctrinam ex fundamentis ipsius eruere, & demonstrationibus solidè illustrare & explicare; & nouum Calendarium quod Gregotiano iure præferendum sit condere voluit, quod nimirum vero ordine & constanti methodo à Concilio Nicensè tempore recte propagatur: æquinoctium multo breuiori ambitu concludit: legitima methodo

Sethum Caluisium vnicum reseruat, qui calendarium ad asiciam edolauerit.

thodo. & aequali ratione diem Calendario eximit: Cylum solis verum, & literam Dominicalem statim ob oculos ponit: quando Pascha recte celebratum sit, absque v^o errore defnjit, nec peccare potest: nihil tale quod contra Canones sit committere potest, cum tempora ad horas & ad minuta describat: plenilunium ipsum etiam in minutis ostendit: plenilunia paschalia ipsa constanti, ma lege & in omnia secula duratura definit: plenilunia absque v^o mutatione perpetuo eadem ratione inuestigat: paschalem mensem plenum & motibus caliconuenientem proponit: nullo modo reprehendi potest, & paucis in unum pagellu abfoluitur: Summa in hoc Calendario, nihil est, quod non laudari debeat, quia omni prorsus laude caret, plane non peccat, nec peccare potest.

**Quæ cantin-
tur Caluisiano
Calend.**

Sivero post tot tantaque promissa atque encomia, magno rei tam admirabilis desiderio incitatus, in Calendario istud, quod tanta Protopopœia propositum est, diligentius inquiseris, nihil aliud inuenias quam tabulas quasdam semè Astronomicas, ex quibus, si singulis 128. annis dies bissextus semel abiicitur, cognoscatur, quot dies ab anno Christi 384. vsque ad annum 5120. omittantur, & qui nam illi sint anni: deinde quibus diebus, horis, ac minutis plenilunium medium Martii aut Aprilis intra paschales veteris Calendarii terminos, vel circiter, singulis annis Ierosolymitanis contingat ab initio æræ Christianæ vsque ad annum 5244; & si dies illi bissexti omittantur, qua ratione intra eandem terminos idem plenilunium redigendum, & quomodo dies ille appellandus sit: & denique quæ nam illorum annorum futura sit litera Dominicalis, vt quando pascha celebrandum sit, sciri possit. Atq; hoc illud admirandum opus est, cuius in mundo nondum extitit, quod quidem quemadmodum nec speciem Calendarii præfert, ita nec Calendarii Ecclesiastici nomine dignum est, sed de his fusius infra in examine.

**De alio Caluisiano
calendario.**

3. Cum autem idem iste Pseudocalendariorum artifex tam felici suarum rerum successu lætus, Consiliarium Imperii, & aduocatum prioris Ecclesiæ esse somnasset, vidissetq; in somnis *Calendarium hoc nouum anni tropici quod proposuit, & in ipso, quamuis nullo modo per se reprehendi posset, vt p^oce omnib. suis partibus perfectum: ratione tamen temporum nostrorum, in quib. viuimus, hoc desiderari, aduertisset, quod non solum, quando Gregorianum pascha non recte definit (vt ipse somniat) & alieno tempore id celebrat, ab eo dissentit; sed etiam quod alibi vno die in mensibus etiam & in festis immobilibus à Gregoriano abit. Et idcirco ne cum suis in eadem Imperii societate, & iisdem legib. vtamur, ex hac discrepantia aut dissolueretur, aut detrimentum aliquod acciperet, aliud iniuit Consulū, aliudq; Calendarium edificare voluit, q; in festis quidē immobilib. nunquā à Calendario Gregoriano differret, eo q; iuxta retracosiderum ordinē simul cū Gregoriano dies perimeret, in celebratione vero pascharis peccati nihil admitteret, ita paucis multa promittens: *Consequimur vero ex eadē, inquit, vt sēper cū Calendario Gregoriano conueniamus, & nullib. ab e. discrepamus, nisi quādo ipsi cōtra Canones Ecclesiæ Pascha alieno tēpore celebrabit. Nam & hoc nostrum Calendarium pascha ex medio mō u luna definit, & nullū errorē cōmittere potest. Quæ Pseudocalendarii forma cātorū hinc, & fortassis etiā quibusdā aliis, adeo placuit, vt quo cōmodius per totū Imperiū decantaretur, illā seorsim imprimi curauerit, hac præfixa inscriptione: *Formula Calendarii noui. Quæ quidē alia est à Calendario Gregoriano sed tamē expeditior, melior & certior; & quā à Calendario Gregoriano non discrepat, nisi quando id in diuersis abit. & Pascha a cū mobilib. Festis alieno tēpore & in Canonib. Ecclesiasticis prohibito agit. Proposita à Setho Caluisio Mathematicū & Astronomia studio.***

Sed egregie & seipsum miser iste studiosus, & suos secum decepit applausores: non modo, quia ista *Formula Calendarii noui*, Calendarium nō est, cum nihil aliud sit, quam, ut prius etiam pseudocalendarium, tabulæ mediarum oppositionum siue pleniluniorum, atque adeo nomine Calendarii prorsus indignum; sed etiam quod priori pseudocalendario quod ipse tātis ornauit encomiis multoties è diametro contradicit, & Paschata diuerso tempore definit, menstruo ab inuicem disuncta spacio, ita ut pro eodem anno alterum præscribat Pascha in Martio, alterum in Aprili. Vnde necessario necessaria hæc colligitur confectio, aut duo posse eodem anno solari fieri Paschata (neutrū enim pseudocalendariū peccare in Paschatis posse proclamatur) menstruo spacio ab inuicem remota, alterum videlicet in Martio, alterum in mense Aprili: aut certe alterutrum pseudocalendariū falsum esse, contra id quod tanta audacia ac confidentia sequacibus suis pollicetur Caluissius. Verum plura de his suo loco lib. 4. c. 12.

Vnum tantum hoc loco circa Caluissiana pseudocalendariā lectorem monitum volumus, ipsum nimirum totam excellentiam, præstantiam, ac præcisionē pseudocalendariorum suorum reponere in plenilunio siue oppositionibus mediis, Paschalibus, quas in horis, horariisque minutis determinat: quæ ratio ut nec noua est, & nequaquam Ludimagi; istri huius inuentum, ita etiam sæpissime reiecta, atque à modo Ecclesiastici Calendarii penitus remota fuit, ut supra diximus. Quasi vero nullæ extiterint ante Caluissium oppositionum aut interluniorum tabulæ, & Clauis non plures rationes ad eas extruendas, atque in usum adhibendas docuerint? Nonne si Pascha ad minutum vsq; horarium scrupulose dirigendum est, id rectius fit ad vera minuta, quam ad illa fictitia quæ Caluissius ex mediis motibus præscribit? Quid inuat plenilunium in vno exhibere minuto, si illud minutum quatuordecim horis & eo amplius (tantum enim medium plenilunium à vero plenilunio abesse potest) à vero plenilunio discrepat? Res, quæ quam plurimis visa est absurdissima. Certe & in vltima emendatione Calendarii & in aliis etiam ante hanc, quæ de Calendario emendando habitæ sunt, consultationibus, nō pauci, inter quos Stoflerius & Moletius, omnino veros motus sequendos esse contenderunt. At vicit atque perucit vera & vnica per cyclos Calendarii Ecclesiastici ratio: quam nobis non eripient vllæ oppositionum tabulæ.

Nullum decretum, nullus canon, nulla consuetudo Ecclesiæ extat, ex quibus haberi possit Pascha ad horaria vsque scrupula instituendū esse; aut ad punctum plenilunii siue oppositionis mediæ exacte dirigendum, hoc adeo verum est, ut in canonicis siue regulis Paschalibus, nulla omnino facta sit plenilunii mentio: imo neque in lege veteri, ad cuius imitationem quantum ad tempus spectat Christiani Pascha suum ordinarunt, vnquam oppositio aut plenilunium nominatur, licet Paschatis in libris Moyli sæpe fiat mentio: absurdissime autem ac imperitissime Astronomus noster Sethus asserit *morem à Deo institutum, & in Ecclesia obseruatum, ut Pascha Dominica proxima post plenilunium Paschale agatur*. Et quoniam Caluissius magnam vim in iudicium Pascha ac plenilunio positam vult, eorumque non modo sæpius mentionem inducit, sed & quid in lege præscriptum sit inculcat. *Lex*, inquit, *de Paschate in plenilunio celebrando à Deo ipso lata, & ab Ecclesia tam veteri quam noui Testamenti vltra ter mille annos vsque ad nos obseruata est. Item, Pascha à DEO ita institutum & mandatum in plenilunio semper celebrandum,*

Sibiipsum esse
contraria Caluissiana.

Rationem Calendarii Caluissiana quæ cyclicis medios motus substituit, non Serbi, sed aliorum inuentū, idque sapius reiectum esse.

Neque in Mosaisca, neque in lege Christiana, cum de Pascha reagiur pleniluniorum fieri mentionem.

Lib. 1. cap. 9.

Lib. 1. cap. 6.

mus, &c. Placet in gratiam illius recitare ea, quæ Albertus Pighius de ratione Paschalis celebrationis, deque restitutione Ecclesiastici Calendarii ad Pontificæ Max. Leonem X. hac de re scripsit, ut vel hinc discat Seth an necessaria sit tanta oppositio in siue pleniluniorum in horis ac minutis exppositorum tamque exacta subtilitas. Propositione igitur 16. in qua ostendere conatur. *Nec Iudeos, ut secundum Patrum & Nicenæ Synodi decreta Pascha suum legitime celebrent, seu vere seu mediâ luminarium oppositionis vltimam rationem habere debere: inter reliqua sic habet: Nam Iudæi, quod ad hanc rem attinet, nihil aliud præceptum erat à Domino per Moysen, quam ut mense primo & eius quartadecima die immolarent Pascha, quem admodum ex 1. propositione constat. Quamuis autem ob id, quod lunariis tantum mensibus annum supputabant, necesse erat eis pro mensum initio Neomenias aut coniunctiones luminarium obseruare, & pro mense primo ac anni initio, verum æquinotium, veluti propositione 2. latius explicauimus. De oppositione tamen luminarium nullum omnino verbum dictum est, tantum ut quartadecima die mensis Nisan, qui primus illi est, Pascha celebrarent, pro quartadecima die inuenienda ne utiquam erat opus aliqua aut mediâ, aut vera oppositionis luminarium obseruatione. Neque fingi potest, Dominum & Moysen per quartadecimam lunam primi mensis luminarium oppositionem intellexisse, quasi aut Deo aut Moysi ratio lunaris circuitus fuisset ignorata. Constat enim mediâ oppositionem luminarium nunquam quartadecima luna accidere veram, aut admodum rarenter. Imo frequentius decimasexta luna quam decimaquinta. plerumque decimaquinta. Nec ideo licuit Iudæis differre Pascha suam in decimaquintam aut decimasextam diem primi mensis & sollemnitate Æzymorum in diem decimasextam, quod oppositio mensis primi in quintadecimam aut decimasextam differretur, quia semper quartadecima primi mensis inuolare Pascha lege iubebantur. & quintadecima celebrare sollemnitate Æzymorum, nulla oppositionis luminarium facta mentione.*

Itaque non est vt Caluſius adeo sibi placeat in pseudocalendariis suis siue oppositioſum tabulis, tantum enim abest vt ipſe omnes Calendario p. x. o. ſuperauerit, vt vix vllus peius aliquid, & Eccleſiæ minus accomodum pro Calendario Eccleſiaſtico obtulerit. Non eſt vt de obſeruatione ſacrorum canonum ſibi gratuletur: nihil enim habetur in ipſis de pleniluniorum tabulis; imo in poſitiſſimum impingit canonem, dum Paſcha nõ præſcribit ſemper eodem die celebrandum, quo ſancta Romana atque Catholica Eccleſia, cum tamè tranſgreſſoribus in Conciliis anathema inſtigatur. Non eſt vt Dauid Origanus de ſuo cliente & amico ſingulari adeo mirifice gloriatur. Non eſt vt Regibus & Principibus ſupplex fiat, vt per illos facta mutatione Calendarii Conſilii communicati ſubſtituatur alterutrum ex propoſitiõ à Caluiſſo, cum nec Calendaria ſint, nec Eccleſiaſtica Calendaria dici poſſint. Quam ſanius fuiſſet & laudabilius huic cantori, nunquam de Calendario ceciniffe: ſi ſapit, & ſibi intus, & receptui, hoc eſt, Palindiam cantabit.

CAPVT

CAPVT SEXTVM.

*Nouos istos nouorum Calendariorum artifices, discordiarumque fa-
tores, vel ex propria illorum confessione, cum alter alte-
rum damnat, nequaquam audiendos esse.*

Varia incommoda, confusiones ac turbas ex diuersitate oriri Calendariorum, aduersarii non modo agnoscunt, sed etiam aliquando cum damno experiuntur. Vident & fatentur *ita comparatum esse in vita humana, vt verbis Caluili vtar, vt societates, quas homines inter se inveniunt, nunquam in conditionibus fere fiant, quæ omnibus in vtraque parte ex æquo probentur: sed eiusmodi sepe vel errore vel vitio animorum ab aliquibus admittuntur, que satis probari non possunt: que tamen, qui prudentiores sunt, ferenda potius existimant, ne societas dissoluatur; quam vt velint cum aliis obstinate contendere, & sibi atque aliis incommodare.* Multo clarius percipiunt, & manibus etiam, quod dici solet, palpant, Calendarium Gregorianum iis conditionibus conformatum esse, quæ Pontifici Maximo, Imperatori, Regibus atque Principibus ex æquo probate fue rint, nihilque nec ex errore, nec ex vitio animorum admittendum esse, propter quod merito improbari Calendarium debeat, cum publico scripto omnes prius admoniti, sententiaque singulorum petita sint, atque res præpropterea deliberatione nequaquam præcipitata; atque adeo nihil profusum in causa sit, cur imprudentiores quidam velint obstinate contendere, & sibi atque aliis incommodare. Vident, inquam, hæc, seseque in causa esse dissensionis deprehendunt, at quid consilii agnoscunt quidem ac sentiunt morbum, doloresque eius experiuntur, verum vt mos est ægrotis, medicinam, qua morbus tollatur, respuunt, atque exhorrent; non medicos aduocant peritos; sed assentatoribus similes audiunt chirurgo, qui vlcera fouent, non exprimunt. In tanta rerum perturbatiōe eos adhibent consultores, qui ea suadent, quæ paci penitus contraria sunt, qui bonum malum, malum bonum interpretantur, dissensionem à capite ac prioribus membris, fortitudinem animi vocant; pertinaciam constantiam appellant; meras nugas ac falsitates grauissimas causas indignant. Pauci, qui pura Euangelij luce illuminati, inquit malus medicus Caluilius, Pontificiam iugum excusserunt, Calendarium illud nouum, quod Gregorianum Pontifex appellari voluit, fortianimo reuocant, & vetus illud siue Iulianum Calendarium, (quod vitiosum esse, atque emendatione indigere ipse fatetur) vtrius est, adhuc sequitur. Gregorianum enim propter grauissimas causas à statibus Imperii reuocandum est, in ea sententia vt permaneant, eorundem constantie est: egregia sane imprudentissimorum hominum consilia!

2. Causas quas aduersarii prætexunt, cur Calendarium Gregorianum admittendum non sit, capite primo expendimus, easque nullius esse momenti deprehendimus; neque apparet quid aliud prætere posse, cur Calendarium hoc non recipiant. Si recurrunt ad vetus Calendarium, atque in eo persistendum contendere velint: En prædeunt mox viri innumeri, qui omnes Concilii ac Pontificibus supplices fuere, vt tandem ab opprobriis atque insultationibus Iudeorum ac infidelium, Christianum liberent nomen, tollantque aut emendent vetus illud Calendarium, quod erroribus scaterere scriptis suis ostenderunt: ipsi quoque Calendarii Gregoriani oppugnatores adsunt & exclamant, vetus Calendarium & Paschati legitime celebrando, & reliquis festi mobilium insignem transposi-

Aduersarii incommoda ex diuersitate Calendariorum experiuntur: quominus tamē ea vanorum hominum consilia.

Neminem bonis rationibus suadere posse, vt diutius retineatur antiquum Calendarium.

Origenius in præfat.

tionem

frionem attulisse, vt hoc tempore eius sectatores à prescripto Dei & quibusdam Canonibus primitiua Ecclesia in nonnullis annis multum discedant: ita vt iure optimo pro obitnatis in malo, ex propria sua confessione haberi possint, qui Calendarium vetus retinendum mordicus contendunt, maxime cum illud iam à potioribus Christiani orbis partibus reiectum sit.

Ve ridicule inter spem & metum versentur aduersarii de abrogatione Calendarii Gregoriani.

Quod si quis imperitior aut impudentior suadeat Calendarium potius Gregorianum, quam vetus siue Iulianum exilio multandum esse: mox obiicit sese impossibilitas facti, quæ illos ipsos huius Consilii auctores ad desperationem trahat. At si causam ab illis, cur hoc fieri non possit, postulaueris, quamuis eam optime nouerint, fateri tamen nolunt: Nimirum, nullam profus esse rationem cur Calendarium abrogetur Gregorianum, quod vere Ecclesiasticum, & Ecclesię vsui accommodum, ipsa iam comprobauit experientia: Nullam penitus esse causam cur noui sumptus fiant, vt alius instituat Mathematicorum conuentus; cur in dubium vocentur ea, quæ maturo consilio, vnanimiq; cõsensu constituta sunt: cur ob paucos, qui melioribus ac potioribus consiliis acquiescere detrectant, omnia interturbanda atque immutanda. Hęc atque his similia sunt, propter quæ suam deplorant spem, & quo se vertant nesciant miserissimi consultores, omnisque consilii expertes consiliarii. Sane Caluissius noster nunc nimis videtur confidere, propter cupiditatem, nunc vero omnino desperare, quasi propter ignauiam: modo vana spe nullaque fundata ratione suos erigere, atque Rem non plane peractam esse docere conatur: modo omnino contrarium asserit: vt *Gregorianum Calendarium abrogetur, inquit, vt arbitror, tota Europa desperauit. Item: Re enim iam peracta, nunquam Imperatores, Reges & Principes eo adduci poterunt, vt vnanimiter id rescindere velint, quod antea simul approbarunt, nec Pontifex ipse, ob rem quæ in ambiguo est, & cuius certitudo exacta haberi non poterit, Calendarium suum improbabat, aut nouos sumptus ad aliud fabricandum decerneret.*

Quam lepide ipsi Calendarii Gregoriani oppugnatores fecum ipsi pugnent.

3. Sed lepidissimum est videre, vt homines isti tam animo suspensi, quam consilii inopes, sibi ipsis libere contradicant, & sua suis manibus vinea cædant. Sunt enim qui cognitionem certam anni tropici ad Calendarii correctionem necessariam esse contendunt; at Caluissius, vt sibi & aliis repugnet, variare sententias nõ dubitat. Origanus putat ad correctionem Calendarii iam demum rectum Pontifici eius, Mathematicos sese accincturos fuisse, quando prius motus luminariũ noui, & quidem accuratissimis obseruationibus factique earundem cum superiorum temporum collatione sufficienter emendassent & correxissent. Contra vero Consilio visum est, hoc neque necessarium, neque possibile esse; atque adeo existimat obseruationibus superiorum temporum, quæ ad nos peruenierunt sibi non constare: sed paucissimas annorum intervallo aliquot horis, in maiore autem die integro etiam inter se discrepare. Atque hoc est, quod idem postea in æquinoctia & sole in liberalissimus extiterit, in lunam vero & lunationes auarissimus: æquinoctia enim vix per dies integros numerat, at lunæ debita vel ad minimum teruntium, vel ad vltimum vsque minutum quæ rigorosissimæ exigit, cum tamen in re Calendarii vtriusq; luminariis par ratio sit, aut certe solis potius quam lunæ maior: annus enim ciuili siue Ecclesiasticus, solis est motus, non lunæ, nec potest hic in minutis esse certus, nisi prior ille momentis suis, inprimis quæ æquinoctiorum præ cognitione non dubia, qualè Caluissius Astronomus scrupulosissimus procurare debebat, sed accuratissima, qualem Origanus daturus est, nunquam, prius stabiliat.

Ad ean-

Ad eandem hominum istorum sibi mutuo contradicentium inconstantiam referri quoque posse videtur, quod aliquando quidam vociferantur, NIHIL prorsus esse in Calendario Gregoriano, quod non iure & merito culpari possit: imo quod idem Calendarium sententia ac colluvies omnium errorum recte dici possit. Postea vero cum noua introducunt Calendaria, eaque ad tollendas confusiones suadent recipienda, asseuerare non verentur, eadem cum Gregoriano in plerisque conuenire, esseque eiusmodi, quæ nunquam peccent; nunquam fallant; nunquam Pascha alieno tempore exhibeant. O miram in tanta Calendariorum concordia discordiam! Ita ne, tamque cito semel porrectæ dexteræ colliguntur in pugnos? esto vere sit dictum, in Calendario Gregoriano NIHIL esse quod non iure & merito culpari possit; seu quod idem est, nihil esse in quo non peccet: verum quoque sit Calendarium Caluissianum peccare nunquam: verum denique (quis enim Caluissium arguere mendacii audeat?) Calendarium Caluissianum conuenire in plerisque cum Gregoriano: pleraque ista, etsi falsissima, nihilominus in gratiam Caluissi verissima sint. Quid inde? proculdubio nihil nisi verissimum: scilicet, ex his præmissis sequitur hæc conclusio: Ergo Calendarium Caluissianum quod nunquam peccat, imo ne peccare quidē potest, saltem peccare aliquando, quodque cum Gregoriano, quod semper peccat, conuenit in plerisque, saltem peccare in plerisque.

4. Hæc, ni fallor, sufficere possent: ad persuadendum hos pseu^ocalendariorum artifices, & Gregoriani anni calumniatores audiendos non esse: sed placet adhuc ex illis ipsis pauca quædam intelligere, quibus hoc ipsum efficius demonstrant. Vix enim Calendarium Gregorianum promulgatum atque vsu receptum est, cum illius oppugnandi prouinciam Michael Mæstlinus Mathematicus Tubingensis ad se spectare reputans, mirum quam acerbe & contumeliose, homo imprudens, & in ipsum Calendarium, eiusque auctores, & in collaudatores eius siue defensores inuectus sit. Examen edidit, quo auctor, vt ipsius vtar verbis, vniuersos Mathematicos, qui vel primum consuecere nonnum illud Calendarium vel defendere hæcenus, audacter prouocet, vt nisi impostores, & publici pacis in Sancto Romano Imperio turbatores haberi velint, ad hoc Examen respondeant. Aut si respondere nequeant, vt se nimis temerario applausu, & præcoci consilio hoc Calendarium colaudasse, & passim ad recipiendum persuasisse, ingenite pro communi Patriæ salute agnoscat. Sed resp^ondit, atque ita respondit Clauius, vt non solum hominis confidentissimi egregie temerariam frerit audaciam, sed & æternum illi silentium imposuerit, quo, si se suo illo Examine impostorem & publici pacis in Sancto Romano Imperio turbatorem egisse professus non est, saltem prudenti vsu consilio, contra veritatem agnitam temere pugnandum non esse, alios docere voluit. Nonne & ipse eodem modo quo noster Caluissius suo i lo Examine, ex ipsis fontibus demonstrasse se gloriatus est, quod nouum Calendarium omnibus suis partibus, quibus quæ rectissime reformatum vel est, vel esse putatur, multum modum mendosum, & in ipsis fundamentum vitiosum sit? Et tamen ipsi aduersarii libere falsi sunt, Mæstlinum à Clauio iuste reprehensum, & solide confutatam esse. Certe Iosephus Scaliger, Calendarii Gregoriani & ipse acerrimus hostis, id vltro fatetur, quamuis rem vnã solum excipiat, nimirum Clauium non recte reprehendisse, quartamdecimam lunam esse plenilunium, cum tamen postea ipse Scaliger falsus sit, terminum Paschalem (quidem est quod quartadecima luna) esse quartamdecimam lunam

Mæstlini rationes quibus Calendarium Gregorianum damnauit, à Iosepho Scaligero condemnatas esse.

Menſis Paſchalis Chriſtiani ſeculo Conſtantini Magni, hoc eſt, diem ante plenilunium proximum, vt infra libro ſecundo capit. ſecundo Num. 4. videbimus. *Quare*, inquit Scaliger, in Elencho ſiue caſtigacione anni Gregoriani, vt in alio (Clauius) *Maſtlinum iurereprehenderit, in eo iniuriam illi facit, cum ei iriſcitur, quia quarta undecimam Chriſtianorum plenilunium eſſe putauit.* Itaque ſaltem in omnibus aliis Maſtlinuſi iure reprehenuſ eſt, & ideo ab Eccleſia aut Pontifice minime audiendus fuit.

Scaligerum no-
uum Calendar.
condidiſſe, idq;
ſummis laudib.
exultariſc, atque
reſcipiendum
ſuaſiſſe.

5. Quid igitur faciendum? quodnam, vt turbæ omnes ſedarentur, & ſua pax Eccleſiæ redderetur, aliud ſuſcipiendum erat Calendarium? Cito in lucem prodiit alterum, quod ipſe Joſephus Scaliger, inſignis ille nouæ, tam Geometrix, quam Aſtronomiæ procreator, priuata ſua in officina nouum nouo maleo procuderat, ſatis ab eo diuerſum, quod iam pridem præſtantiſſimorum Mathematicorum conſilio atque opera concinnatum, & à Gregorio Decimotertio ſummo Pontifice promulgatum, iamque ab Imperatoribus, Regibus, Principibus, præcipuiſque Vniuerſitatibus fuerat approbatum, quæ tamen omnia apud Scaligerum tanti momenti non erant, vt propterea nouam ſuam Calendarii formam ei præferendam non putaret: talis enim erat, quæ ſi propoſita fuiſſet, vel ipſo authoris ſui iudicio, mox ab omnibus recepta fuiſſet; ſic enim in fine Elenchi habet: *Quod ſi emendata proponatur, nihil cauſa eſt, cur non ab omnibus recipiatur, cum Iuliana, qua adhuc in multâ Europa partibus hæſit, viſto non careat, hæc autem, quam proponimus, elegantiffima, emendatiſſima, tutiſſima, parabiliſſima ſit.* Ergo non prout voluerat Maſtlinus Calendarium adornandum fuiſſet, neque Gregorianum retinendum, aut Iulianum ſuam in ſedepriſtinam reſtituendum; ſed ſolum Scaligeriana hæc forma fuiſſet approbanda. At quam diu hæc tertia mundo impoſuiſſet? Sane per exiguo tempore.

Vietam conde-
mnoato Calend.
Scaligeræ ſub
introducere co-
natum eſſe.

6. Nam non multo poſt alius ſurrexit, præclariffimus quidem magnique nominis Mathematicus, ſed conſuetudinis Eccleſiæ non æque gnarus Franciſcus Vieta Gallus, Scaligero, ſi ſinceriorem Geometriam ſpectes, nequaquam comparandus, qui non ſolum Calendarium Gregorianum, ſed multo magis Scaligerianum nouo edicto exulare iuſiſt, & aliud in vtriuſque locum ſubſtituit, quod vere Gregorianum, & perpetuo Epitheto perpetuum appellauit, non abſque reliquorum magnaſignifica reprehentione. Neque vero ſequar, ait propoſitione decima, eorum veſtigia, qui iam ante me eam curam ſuſcepſiſſe videri volunt. Inſelicibus enim cenſoribus inſeliciores Chirurgoſeſe prodiderunt, non cenſenda cenſure, non probanda probauere. Itaque qua à nobis aduocata ſunt de Calendarii vulgaris (Gregorianum ſic vocat) ἀνεπιζη, καὶ ἀπρυξία, καὶ ἀλυδοῦν φθορεῖς, eadem omnino eandem aduerſus noua, qua tanquam caſtigata propoſuerunt, Calendaria vim obtinent, imo etiam maiorem. Sed egregie Clauius in explicacione Calendarii docuit, nec caſtigatum illud Scaligeri, nec Pſudogregorianum Vietæ, Calendarium tale eſſe, quod noſtro Gregoriano merito præferendum ſit. Si Pontifex etiam hunc audire voluiſſet, poſt obliteratam formam Scaligerianam, de quarta mutatione cogitandum, & Calendarium Vietæ ium introducendum fuiſſet. Atque ita magnus Geometra aliquantulum quieuiſſet, non tamen hæc eius tranquillitas æmulorum ſuorum iam dudum in ſe concitatoſ animoſ compeſcuiſſet.

7. Iosephus Scaliger admonitionis reprehensionisque profusus impatiens, iterum copias ducturus in hostem, triplex contra Calendarium Gregorianum & Vietnam, & suum, sit bene magno Calendariorum numero se suaque castra munivit, vt vno alterove perempto, aliud atque aliud in stationem succederet, nihil non à Scaligero præstitum est, quod ex officio Athleta stenui, atque in re militari exercitati præstare solent, imo gloriosissimi, tanta enim contulit tamque eximia in Astronomiam politicam beneficia, vt se ipsam admirari satis, & præ se alios despiciere, sufficienter nõ potuerit: Vietam tantum non *Scarabæis*, *Simiolis*, καρκίνος, prophetis, abortiuu characteru conscribellatoribus, qui, que nunquam legerunt, quorum ne odor quidem eorum naribus atciderat, triborio, primo statim oculorum coniectu, non solum ea se assèqui putant, sed etiam se eorum auctores profiteantur, comparat, reliqua omnia facit; & quem Simiolum nominare dubitauit, Simium appellate non dubitat. Hoc apud ipsum firmisimum axioma est, hoc certissimum, quod ab aliis in Calendarii negotio recte dictum, actumque est, hoc omne à solo Scaligero profectum esse, hoc Vietam, hoc alios à Scaligero didicisse, reliqua ignorasse. Μεθηματικός autem καὶ ἀστρονομικός, inquit Scaliger, rationem nullam eum (Clauium) habere, excusauerit eorum rerum ignoratio, quis ante nos nemo aduerterat, quanquam Simius quidam Mathematicus nihil quam ἀστρονομίαν καὶ μαθηματικὴν crepans vnde didicerit, serio dissimulat, Mathematicorum enim est nihil nescire, quia omnia scire profectur. Quod si conuertere licet, nemo profecto Mathematicus Scaligero maior, sed mirum non est eum Mathematicis adeo irasci, qui à Mathematicis ob crassissimos, quos in Geometriam commisit errores, tam egregie, quam iuste sæpius vapulauit. Sed iterum exandescentem gloriantemque audiamus: Non ita Simius quidam, qui & Tetracosferida per centurias, & centurias per cyclos diuidi nobis indicibus didicerat. Sed satū habuit dissimulare, vnde didicerat: qui harum rerum peritia non maiore fuit quam Clauium, &c. Miror, quod non etiam quadrare circulum, regularia circulo polygona inscribere, Mesolabia fabricare, Mathematicorum quispiam à Scaligero hæctenus didicerit, præsertim cum de hisce Libro etiam minio depicto acutissime, vt solet, disputauerit, & quod nemo priscorum, nemoque recentiorum potuit, ipse tandem post tot secula in conspectum ac lucem dedit, profundissima enim harum tecum Mathematicarum scientia, vel ipso recte, tarde quidem eruta est, sed altissime condita erat, soli Caluissio, qui solus Scaligeriauorum laborum præmiū est, inuidere possemus, quo is hominis tam irati, tam facile iras, tam caute verborum verbera euaserit: & quidem euasit solus, quia solus vt euaderet verbis planissimis suo in Elencho profectus est: *didit hanc rem ex libris magni illius IOSEPHI SCALIGERI*; quamuis statim sui suique præceptoris optimi oblitus, in pluribus à præscriptis eius ditcellerit, vnde etiam ipsi non amplius honorificum discipulorum præmiū, sed digna desertorum pœna expectanda fuerit, nisi mors castigatorium Scaligeri calamum tempestiuus obtudisset. Cæterum ita de Vieta, atque aliis Scaliger.

De Calendario veto Gregoriano, ac præcipue de eius defensore Clauio, cum ad obiecta atque doctissimam castigationem, qua Elenchum illius castigauit, respondere nequiuisset, innumera conuitia, atque meras criminationes, Canonibus Isagogicis hinc inde inseruit. Ad quæ iam pridem ab

ipſo Clauio reſponſum eſt. De ſe vero atque de ſuo ante edito Calendario quid? De illa videlicet *elegantiffima, emendatiſſima, tutiſſima, parabiſſima* noui Calendarii forma nihil aliud ſane, quam eam nequaquam elegantiffimam, emendatiſſimam, tutiſſimam, parabiſſimam eſſe; eo, quod aliam ſuperinduxerit, in qua *litera duplex Dominicalis non prius interuenit, quam rationes ipſius Tetracteteridos poſſulans, hoc eſt, nunc quarto, nunc quinto anno exacto;* & de hac rotunde affirmat, nullam proſus aliam eſſe emendandi Calendarii rationem. *Nulla enim ratio alia, inquit, emendationis Faſtorum iniri poteſt præter eam, quam docemus, tam in cyclo ſoli, quam in lunari & Epactis.* Itaque ſi Pontifex Scaligerum iterum iterumque redguntem ad conſultationem de Calendario mutando admittendum exiſtimaret, iam ſaltem quintum abrogandum, quartumq; promulgandum fuiſſet. Et ne ſic quidem inquietis mentibus, quantum ſatis eſt, concordiaque prouidiſſet.

Georg Germā-
ni vane glorio-
ſum Calendar

8. En inter ceteros Calendariorum opifices numerari tandem voluit Georgius Germannus, qui, quem ad modum *ū, qui ex Diana templi incendio*, vt cum Clauio loquar, *famoſam, & ſacrilego ſcelere nobilitatam famam captare voluit, ſua & ipſe vel ex ipſa Calendarii oppugnatione ingloriam emendicare gloriam, & illaudatam ambire laudem, non diſpari euentu ac felicitate conatus eſt, quod ſatis docuit Clauius in ſuo reſponſo.* Is certe Calendarium, quod omni proſus labe careat, quod Mæſtino Clauius faciendum propoſuit, *diuino ſuffragante numine & Muſis ſauentibus, feliciter ad vmbilicum perduxiffe ſe gloriatus eſt, ac ſe vnicum perſeſſiſſe, id, quod celeberrimi Mathematici, quos magnis premiis ex primariis Chriſtiani orbis nationibus Romam conuocatos Gregorius Decimus certius Pontifex ad correctionem illam adhibuerat, præſtare non potuerunt, & Calendarium omnibus conſtans numeru conſtruxiſſe, ſcripto illo publicè iactauit, quod Calendarii Gregoriani Commentator ſimul & oppugnator David Origanus poſt diligens examen & lucè & laude dignum iudicaſſe videtur, cum eius editio non niſi hac conditione ab eo petita fuerit: in cuius rei teſtimonium epistoſolum auctoris, quo hoc ipſum ab Origano petebatur loco apto inſeruit.* Ergo vt etiam huic ſatis faceret illa præſtans forma anni, quam paulo ante Scaliger introduxerat, in qua, ipſo teſte, iucundiſſima omnia, *uſu perſpicuo, fructu parabili, voluptate inexhauſta ſolum vertere, & Calendario Germannico loco cedere coacta fuiſſet:* atque Pontifici Maximo ſexta Calendarii mutatio inſtituenda. At nec dum Calendariorum finis.

Solum Caluiſium, ſi illi credimus, perfectū Calendarium fabricaſſe.

Nondū enim aduenerat tempus illud diu deſideratum, quo hinc mūdo ſe manifeftraret ille, *qui orbem Chriſtianum errore liberaret*, quem ve idem David Origanus digito monſtraret, *ornatiſſimum & doctiſſimum virum Dominum SETHVM CALVISTIVM*, qui non modo magiſtri ſui emendationis Faſtorum rationem inire noluit, ſed, vt libro quarto cap. g. aperiemus, eandem ſiſo calculo cenſuit abiterandam: imo nullum omnino ante ſe attuliſſe quicquam, luculentiffimis verbis affirmat, *quod ad eum ſcopum, quo tendimus, collinet, videlicet vs turba & confuſiones in Imperio Romano, quæ Calendaria & dierum & feſtorum præſcriptione diuerſa & diſcrepantia Iulianum & Gregorianum gignant, tollatur.* Quare aliorū Calendaria ſpeciali quodam capite examinata ac reiicit, & ſe ſolum eſſe exiſtimat, vt cap. præcedenti audiuiſſus, qui hanc rem ad aſciam edolauerit, & fundamentis ipſis eruerit, demonſtrationibus ſolidis illuſtrauerit, explicauerit, ita vt iam nemo præter ſolum Caluiſium audiendus videatur.

Verum

Verum re bene considerata dubium oritur nequaquam dissimulandum, an si Summus Pontifex antiquato Calendario Gregoriano, Caluifianum obseruandum ediceret, illud Pontificum aduersarii susceperunt essent, nobis que tandem ab istis Calendarioparis quietis esse liceret? Hoc certum mihi videtur innumeros mox affuturos, qui & Caluifianam formam infinitorum criminum damnarent, atque ad vsum Ecclesie in commodissimum proclamarent: & alias in medium producerent, quas stylo ab aliis haftenus vsurpato, elegantissimas iactarent, emendatissimas, rutilissimas, parabilissimas, quae omni prorsus labe careant, quaeque nec peccent, nec peccare possint: atque adeo nec dum finis controuersiarum esset. Deinde non eodem modo, quo ante, exclamaturi essent verbi praesones Caendarum hoc, etsi Caluifianum, suscipi tamen non posse, eo quod à Pontifice Maximo approbatum atque promulgatum esset. Praeuidet quidem Caluifianum à magna gloria inuitatum, eiusdemque stimulis incitatum ad promouendum Pseudocalendarium suum, & nomen suum ad posterum transmittendum, libetius responsurum illos alios, quod iugas dum raxat afferant, pacemque iugis suis perturbent, nequaquam audiendos esse; se vero quod Reipublicae consulari commoditati, totis etiam ut dicitur vlnis amplectendum atque excipiendum esse. At nos qui Caluifianae consilia ex scriptis eius expiscati sumus, & plane penetrauimus, hoc potius responsum damus, Caluifianum nullo modo audiendum esse, vel saltem rem eo vsque differendam, quo vsque secula illa nunquam futura adueniant, ad quae ipse excurrere non dubitauit, ut Calendarium Gregorianum innocentissimum purissimumque, calumniis suis foedissimis commacularet. Si larua homini derrahatur, facile apparebit eum alium esse quam se esse simulat, non eum videlicet qui pacem suadeat; sed qui antiqua iurgia foueat, & nouarum discordiarum semina spargat: qui Calendario Gregoriano vere Ecclesiastico, cuius natura in cyclis consistit & in calculo vulgari, tabulas substituat pleniluniorum Astronomicas: qui multa licet fingat & plurima conetur, nihil tamen adferat, ob quod idem Calendarium, iam multis in regnis introductum & approbatum, vituperari multoque minus abrogari, vel debeat vel possit: qui nihil denique omnino contendant rationi consentaneum, ob quod à reliquis Christiani orbis incolis non recipiatur. Nam si ex praeritis aliquid coniciere in futurum de rebus similibus licet, dubitari non potest semper futuros fuisse qui in Calendarium insurgerent, quodcumque & qualecunque etiam sanctissimum, quale Caluifianum existit, esse suum, à Pontifice promulgatum esset; imo si Gregorianum Caluifianum simile fuisset, omnes omnium querelas atque lamenta ne illud quidem totum, quod sub luna inane est, excipere potuisset. Concilia ipsa, Patres ipsi, ipsique Pontifices se se Pontificibus opposuissent: Denique Mestlini, Scaligeri, Germani, cumque Caluifianus Origani, quorum munus est constitutionibus quibuscumque; ferè summorum Pontificum contradicere, nunquam officio suo defuissent.

- * *Nihil magis facere ad unionem ac concordiam omnium ordinum, in ratione temporum, quam consensionem in unum idemque Calendarium, idque Gregorianum.*

Inconsultatum
Caluisii de ca-
lendarii muta-
tione consilium

SVperest vt hoc postremo huius Libri capite diligentius enucleemus, illud Caluisii seu remedium, seu consilium quod rurbis ac confusionibus rollendis vnicum superesse arbitratur, ideoque prorsus necessarium videlicet vt Calendarium eiusmodi excogitetur, quod quam proximè ad Gregorianum accedat, & tamen diuersum sit, & deinde, quod melius & expeditius sit, & nunquam vel contra methodi leges vel contra Canones Ecclesie peccet, & tertio quod à Gregoriano non dissentiat, nisi quando Gregoriano contra Canones Pascha peragunt, quod si fiet, Gregoriano defectu sui Calendaris magis agnoscent, & quotannis fere à nostris, qui ephemerides præscribunt de eis admonentur, & fortassis denum ad nos plane accedent & nostrum sequentur. Dignum prorsus Setho Caluisio consilium, dignissimumque quod primo quouis tempore executioni mandetur, si nostro hoc seculo secula aurea videre velimus: Verum ego si non penitus cæcitas nonnisi ferrea præuideo. Video Caluisium si nihil minus quàm pacè procurare voluisset, consilium nullum nonis perturbationibus excirandis accommodatius dare potuisse. Neque tamen neq; arim inter tot verba quædam esse, quæ pacis aliquid primo intuiru experere videantur, præsertim illa quæ starim in principio ponuntur, dum nimium iis quorum interest communi concordie providere consulitur, vt eiusmodi Calendarium excogitetur quod quam proximè ad Gregorianum accedat. sed meo iudicio melius sic; quod quam maxime ad Gregorianum accedat: vel sic omnium optime; quod idem cum Gregoriano existat. Ira enim quod attinet ad finem qui hic prætidetur, non aliquid pacis aut quod paci proximum sit constitueretur; sed pax ipsa Christianæ Reipublicæ plenissima, quam hætenus perturbauit Calendariorum varietas, restitueretur. Sed quia mutare textum non licet, maneat sane illud quod positum est, *quam proximè* vt si fieri non potest quin duo sint Calendaria, falsè eiusmodi sint, quæ sibi porrexisse dexterar vdeantur; quamuis adhuc oculis tortis se mutuo aspiciant; Minus enim mali est aliquid pacis esse, quam nihil: nisi fortassis illud aliquid pacis huiusmodi sit, quod paci plenissime penitus aduertetur: sic enim bellum anteponi paci posset, & hostis apertus amico illi pra ferri, qui simulatione sua vna cum amicitiam odia deponere non sinat. Interea etiam adhuc vetus Calendarium apud quosdam spirat, si mper spirare licet fore aliquando, vt prorsus expiret, illoque malo quod intus serpendo incrudescit, magis magisque indies tandem in se ipso contabescat: Ar illud quod Gregoriano quidè simillimum, vere aurè Gregorianum nõ esset, ipsam pacis etiam memoriam facile aboleuerit.

Diuersitatem
calendariorum
aucturâ porius,
quam imminu-
turam esse dis-
cordias, ex ipsis
ostenditur Cal-
uisii calendaris

2. Ergo non suspicari non possum Caluisiano isti consilio latentis, aliquid subesse veneni, id quod etiam suis ipse rebus non satis bene consulens incautus prodit, dum verbis illis, *eiusmodi excogitetur Calendarium quod quam proximè ad Gregorianum accedat, addit, & tamen diuersum sit.* Hoc est, vt clarus dicatur quod res est, quod inire fœdera nãsciat, quod veteres inimicitias non sopiat, nouas excitet,

citet, atque alias post alias opinionum sententiarumque diuersitates apporet: vt vt ipse machinationibus suis Scopum alium simulare præfigat, scilicet vt *turba & confusiones in Imperio Romano quas Calendaria & dierum & festorum præscriptione diuersa & discrepantia, Iulianam & Gregorianam gignunt, tollantur*: id quod tunc deum rectè fiet quando vno superfluo Gregoriano, quod iam legitime introductum est vna cum Iuliano & reliquis iam pridem proscriptis etiam Caluisiana Pseudo-calendaria vltra Garamantes & Indos amandabuntur. Quæ cum duo sint, & hæc la ipsa quæ Caluisius excogitauit, quæne à protestantibus loco Gregoriano offerenda putauit, de vtroque nunc quæstio habenda esset, considerandumq; num Scopum propositum attingant, sed satis erit alterum examinasse, quod Gregoriano similis est; eo enim excluso, reliquum quod apertas inimicitias celare non potest, ne quid durius experiatur, ne comparebit quidem. Ergo ad Pseudo-Gregoriana, neq; enim habeo quo ipsum nomine aptius ap. ellem, cõuertamus. Hoc si habitū tantū exteriorè attendas, & festa quædã cõtempleris certis dieb. añ. x. litterasq; Dominicales singulis dieb. ascribèdas, Gregorianum fortassis putabis, nõ Caluisianū; randè enim volēs nolens Tetracosideridū ordinè Iulianamq; eximendorum dierū methodum admittere coactus est, vt aliquam saltem amicitiam cum Pontificiis vir Pontificiis insensibilis iniret. Verum hac ei veste quã à Lilio mutuo accepit detracta, nihil omnino in pseudocalendario inuenies quod omni ex parte cum Gregoriano conueniat, Festorum mobilium computus prorsus alius est, & quamuis festa immobilia Gregoriana eaque cyclica, cum Caluisianis non tam popularibus, quam Astronomicis, idcirco frequentius consentiant, quod ad motus medios, quos rigorosissime ab Ecclesia custodiendos esse Caluisius falso, & sine ratione, conrendit, quam proximè accedant, aliquoties tamen cyclorum natura ita postulante conringat, est necesse vt in diuersa abeant, pacemque saltem verbis à Caluisio tantoperè desideraram, interrompant; atque ita interrompant, vt quatuor vel etiam quinque hebdomadarum hiatus, dissimulare discordias nullo modo queat. Deinde terminorum paschaliū differentia, quasi perpetua foret; in lunationum numero, ordine, & quantitate quotidiana conrenio; in ætate lunæ quæ singulis diebus pronunciantur in Martyrologio, maxima dissonantia; disputatio de præstantia cycli solaris illius & nostri sæpius renouaretur; Cycclus lunæ & longa illa pulcherrimique epactarum series, qua Gregorianum exornatum est, quæ reretur semper in Calendario Caluisiano & nunquam inueniretur. Et præter hæc multa alia in eodem à Catholicis iure desiderarentur, quæ verè paci officiant.

Sed hæc fortassis alicui minoris momenti videbuntur, quam vt eandem pacem impedire debeant: Illa vero grauiora sunt quam vt dissimulari possint, tum quod hoc ipsum Caluisianum Calendarium Pseudo-Gregoriano Calendario alteri quod eidem Caluisio sanctissimum est, sæpius repugnet; ira vt se mutuo ipsam erroris conuincant, condemnentque: tum maxime quod vtrumque falsissimis principiis nitantur, & Canonibus superstruantur, non quos Concilia sanctique Patres sanxere, sed quos ipse corrumpere atque peruertere non dubitauit, vt aliis sibi que imponeret, & falsos aliquos errores pro veris Calendario nostro vere Ecclesiastico obieciße videretur. Quod si illud alterum Gregoriano & Ecclesiastico vere in omnibus contrarium admitteretur, multo adhuc maior sequeretur & manifestior oriretur discrepantia, cum & numeratione

Caluissius pro
simplici calen-
dario introdu-
cit triplex.

tionem dierum, & non solum in mobilibus, sed etiam in festis immobilibus sæpe
sæpius ab inuicem esset discendum. Denique siue hæc siue illa Calendarii
forma contra morem Ecclesiæ admitteretur, retinendum ipsis præterea esset
vetus Iulianum Calendarium vt teste Caluissio *ex eo ad hanc anni tropici formam
descenderetur* quod nequaquam in Calendario Gregoriano, vt ipse falso asserit,
necesse est, atque adeo pro vno Calendario triplex in Imperium introducere-
tur: quod vtrum sit, vt speciose prætexitur, turbas sedare, Concordiamque in-
ducere; an vero discordias excitare, iudicium aliorum esto. Quid cum iam in
hoc vtrobiq; fere conueniamus Calendarium vetus vitiosum esse, & nihilo-
minus quotidie disceptetur: quid non futurum esset quando duo Calendaria
discerpantia simul regnarent, quorum vtrumque iustum legitimum atque vere
Ecclesiasticum æstimaretur suamque sententiam quælibet pars mordicus de-
fenderet? Hoc nequaquam esset disceptationes obtundere, sed acuire: Imo
ad hoc ipsum suos inuitat Caluissius: Etenim cum in Calendario Gregoriano, &
in quolibet vere Ecclesiastico Calendario, in quo præter dies solidos nihil in
computum assumitur; epactæ horis ac horariis minutis semper non respon-
deant, hoc ipse errorem vocat qui et si *Pascha non mutabunt præbunt tamen*, inquit,
*occasionem hisce qui quot annis Calendaria & Ephemerides vsui politico præscribunt, vt fre-
quentissime de hisce Calendaris Gregorianis erroribus admonitiones & diatribas suas insti-
tuant.* Ergo vel ipso Caluissio teste frequentissimè & quotannis fere disceptationes at-
que rixæ de Calendario instituuntur. Neque enim Calendarii Gregoriani de-
fensores interim tacebunt aut hiscere non audebunt: sed neque illud quod ad-
ditur *Vnde procul dubio futurum est, vt tandem qui Gregorianum sequuntur, sanctorum er-
rorum & admonitionum eos taceat, & rationem venandi paschata per epactas abiciant, &
mobiscum in paschate ad medium morum luna desinendo consentiant, vnaquam verum e-
rit, eo quod tandem aliquando à Gregorio XIII. Maximo atque Optimo Ponti-
fice tale Calendarium obtinuerint, cuius illos nullo vnquam tempore pœnit-*
tebir.

Conditiones à
Caluissio pro ca-
lendario requi-
sitas, ipsius calen-
darii nequa-
quam inesse, at-
que adeo mini-
merecipienda.

3. Addit deinde Caluissius Calendario illi, quod vna cum Gregoriano regna-
re posse putat, hanc aliã conditionem, *quod inelus & expeditus sit, & NVN QVAM,
vel contra Methodi leges, vel contra Canones Ecclesiæ peccet*: ex qua conditione necessa-
rio sequitur, formam illam pseudocalendarii: quæ propius accedit ad Gregoria-
nium, nequaquam illam esse, quæ suadente illo à l'rote stantibus debeat appro-
bati. Nam tetracosieteidem multipliciter peccare *contra methodi leges* asserit ip-
se, eamque rationem esse *iniquam, monstrosam, inaequalem, in formam communi scitu-
r*: Et nisi Anno 1664. vndecimus dies eximatur, siue quod idem est eo anno
non intercaletur, quod in tetracosieteide & Calendaris Gregoriano adhuc per annos
36. differetur, ita vociferatur, *hoc toto temporis spatio æquinoctium aliquando non solum à
vicesimo Martii discedet sed & penitus in diem decimam nonam Martii perueniet, atque ita
à termino suo multo longius quam par est, abibit, & MVLTORVM ERRORVM causa esse
poterit.* Ergo Formula Calendarii noui quam seorsim edidit Caluissius cum conditio-
nes ab ipso requisiti minime habeat, & multorum errorum causa esse potuit, vel ip-
so iudice nequaquam illud vnicum ac necessarium remedium esse potest,
quod *confusiones & incommoda, quibus multa in Germania prouincia efficiuntur tollat.*

Pro vnicò denique illo remedio calendarium Caluissius requirit tertio, quod
à Gregoriano non dissentiat, nisi quando Gregoriani contra canones pascha peragunt. Vbi
Caluissius

Caluſius ſciſcandus foret, atque ab eo intelligendum quis nam Canon habeat, ſi eodem anno duo paſchata ſiant, alterum in Martio, alterum vero in Aprili, vtrumque illico legitimum atque Canonibus conſentiens eſſe. Nam ipſe de vtroque pſeudocalendario plenis buccis gloriatur, quod paſchata ſemper ad Canones Eccleſiæ exhibeant; atque ita gloriatur, vt ſui aliquando obliuiſcatur, & in altero paſcha præſcribat celebrandum in Martio, in altero idem reiiciat vſque in Aprilẽ, vt Lib. 4. Cap. 12. demonſtrabimus. Quando ergo Calendarium Gregorianum in paſchate cum altero conuenit, & conſequenter ab altero diſcrepat, quod nam paſchata tunc obliuiſoſus iſte Canoniſta contra Canones eſſe dicet? Quomodo verũ erit id q. de vtroque Calendario iactat quod à Gregoriano non diſſentiat, niſi quando Gregoriano contra Canones paſcha peragunt? Aut enim Gregoriano non agunt contra Canones; ſed Caluſiani: aut duo paſchata legitima eodem anno ſimul ſtabunt. En vt Caluſius orbem Chriſtianum errore liberauerit!

Eximia pſeudocalendariorum Caluſii priuilegia.

4. Neutrum ergo ex propoſitis à Caluſio pſeudocalendaris, vel ipſo Caluſio indice, quicquam ad rem facit, curſi conditionibus ab ipſo propoſitis vtrumque careat: illud enim quod tanti æſtimat, quodque tanto molimine omnibus obſtudere conatus eſt, quia in feſtis immobilibus cum Gregoriano ſemper conueniat, & tamen diuerſum ſit, ipſiusmet calculo damnatur, vt paulo ante in hoc examine vidimus: alterum veto quod ad periodos 128. annorum dies eximit, cum nimium à Gregoriano etiam in feſtis immobilibus abeat, aut vt moderatius cum Caluſio loquar, cum aliquomodo diſcrepet à Calendario Gregoriano, & ad tollendas conſuſiones, quæ ex diuerſis Calendaris in Romano Imperio oriuntur, parum faciat, multo minus probari poteſt. Ergo vt diſputationem hanc concludamus, cum omnes ſere qui ante Caluſium fuerunt Calendariorum fabricatores alter alterius opus damnauerit, vt capite præcedenti oſenſum eſt; & hi omnes ſimul à Caluſio, eo quod ipſi ſoli reſeruatum ſit Orbem Chriſtianum errore liberare ſuperentur; is vero in binis ſuis Calendaris ſe ipſum condemnat, vt iam ex conditionibus ab ipſo pro vnico remedio propoſitis probauimus, alia proſecto via, vel ipſis Calendaris oppugnatoribus ſuadentibus, ad tollendas conſuſiones inuenda erit.

5. Eſt autem hæc via adeo manifeſta, vt ad eam clarius orationibus patefaciendam etiam ipſis obſtrectatoribus liceat vt i ductoribus; talis nimirum qui & æquis & iniquis commodum præbet ad tollendas conſuſiones & difficultates aditum: Quod vt manifeſtum fiat opera vtamur Dauidis Origani, hominis alias ſibi vt Lib. ſequenti videbimus, parum conſtantis, aliquando tamen & ipſi veritas excidit, quare iuxta illud philoſophorum dictum: *veritatem à quocunque tandem profecta ſit, amandam eſſe & complectendam*, eam & nos in ipſo quando reperitur amemus & amplectamur: is ergo in epiftola ad Reges, & Romani Imperii Principes Elencho Caluſiano præfixa lic habet: *Nam cum diuerſitas Calendariorum apud Chriſtianos, feſtis anniuſariis in Eccleſia receptis legitime celebrandis, & aditionibus ac negotiis in Rebus publicis per totam Germaniam & vicina regna certo tempore peragendis, varias difficultates obiciat, quibus homines plebei grauiter offenduntur, & peregrinantes, mercaturam exercentes, viciniq. diſſentiens Calendaris venientes, valde turbantur; hiſtoriis denique in temporum circumſtantia, quo lucem ſingularem hiſtoriæ*

In vnum idemque Chriſtianis eſſe conſpirandum calendaris rationibus ac verbis Origani ostenditur.

accen-

accendit, officiat & aduersetur; vt etiam GENTES à Christiana religione aliena, non sine macula & ignominia quadam NOSTRA. id ipsum nobis obisciant; NEMO profecto est, qui si rem accuratiori lance secum pensitet, non animaduertat, Ecclesia & Republica Christiana nihil honorificentius, nihil dignius, nihil conducibilius vtilisque esse, quam si in anni numeratione & festorum, ad prescripta primitiuæ Ecclesie celebratione, aliisque ad politica temporis obseruationes spectantibus vnanimiter consentiat: Hoc est, in vno eodemque Calendario conueniat. En viam ad omnes confusiones, incommoda, damna, ac scandala tollenda expeditissimam, ab aduersariis quidem ipsis demonstratam, sed nondum initam, non quod causam iustam vllam habeant, cur eam ingredi nolint, sed quod voluntatem obstinatam perseverandi in malo proposito, constantiam esse, vel contra propriam conscientiam, putent.

Caluissius & Origanus.

6. Spem nullam esse Calendarium Gregorianum in hoc rerum statu abrogatum iri ipsi mer, quibus id displicet, fatentur, & nos, qui de eius perfectione certi sumus, id ipsum plane asserimus. Deinde quis nesciat negotiorum hoc de quo disceptatur in scrupulis Astronomicis consistere, iisque incertis, ita vt nec Pontifex ipse ob rem qua in ambiguo est, & cuius certitudo exalta haberi non poterit, Calendarium suum improbare, aut novos sumptus ad aliud fabricandum decernere debeat: præsertim quod etiam omnes sancti ac prudentes Mathematici vtrò consueant, hæc subtilitates Astronomicas, in rei veritate nihil conducere ad annum politicum. Item quod Nec Patres concilii Nicensi quicquam de his subtilitatibus monuerint. Denique etiam si aliqui defectus in Calendario Gregoriano essent, tamen se ex doctrina de libertate Christiana scire profitentur, hæc & alios rituum defectus patienter esse tolerandos, neque se iudem plane teneri, aut conscientias iudem esse obligandas.

Nihil esse quod receptionem calen. Gregoriani nõ suadeat, nihil quod eam dissuadeat.

7. Cum igitur in præcedentibus clarissime demonstratum sit, nullam proesus afferri causam cur Calendarium Gregorianum auersari Acatholici debeant: Nihil etiam hætenus quod magis ad rem faciat quam Calendarium Gregorianum alatum sit; & omnes vtro consueant in vnam esse conspirandum temporum rationem, quid amplius obesse poterit, quod eiusdem Calendarii Gregoriani receptionem iute dissuadeat, aut impediatur? Imo quid afferri poterit quod illam non suadeat, ac persuadeat? Eam suadent damna atque incommoda hætenus enumerata, quæ ex diuersitate Calendariorum oriuntur: quæque recepto Calendario Gregoriano euanescent. Eandem sua let, vitæ communis, ac Imperii conseruatio: cum enim orines, vt cum Caluissio loquar, sunt membra Imperii, ex quibus vnum corpus, Imperium scilicet Romanum constituitur, æquissimum est vt pauca reliqua membra capiti ac potioribus & pluribus membris se se conforment, & quod Imperatores, Reges & Principes simul approbant, ipsi quoque qui reliqui sunt approbent, rationemque hanc Magni illius Constantinii laudent, qua fretus in se sumptierat reliquis persuadendi provinciam, vt eandem omnes quam Patres Niceni proposuerant sequerentur Festorum rationem; quia nimirum potiõr Christiani orbis pars, eam iam approbasset, atque acceptasset. Hanc suadet præterea necessitas, quodecunque enim diuersum à Gregoriano Calendarium ab ipsis recipiatur, eo ipso quod diuersum sit, turbationibus nouis nouam subministrabit materiam. Hanc suadet ipsum Gregorianum Calendarium ad leges Ecclesiasticas ac politicas institutum, & ipsa iam experientia comprobatum. Hanc suadent superiorum temporum exempla

pla

pla clarissima; non enim prius pax Ecclesie, quantum attinet ad temporum ac festorum rationem, reddita est, quam cunctis in vnam eandemque conspirassent Calendarii seu festorum formam. Hanc demum Calendarii Gregoriani receptionem suadet ipsa humana ratio, quæ quibus eam dissuadeat, nihil quod consistere possit inuenit.

8. Quæ cum ita sint compello iam vos, quotquot pacem, concordiam, veritatem amatis, omnes autem amare debetis, qui & homines & Christiani estis, siue pro Imperio aliis præfideatis, siue imperantibus pareatis, siue Rempublicam tractetis, siue à publicis rebus remotam vitam agitis communi concordie priuata commoda post habenda sunt; dissensiones, rixæ, inimicitie, paci publicæ condonentur; pertinacia, cauilli, ac dissentendi libido studio veritatis subiciatur; prauæ affectiones, inuidiæ, odia, Philantiæ recedant, nec erit cur Calendarium Gregorianum vbique non placeat, non probetur, non recipiatur, tantummodo faceant obrectatores; vt strepant, vt murmurent, non audiantur, vt edant codices, & condant volumina, contemnantur; eorum argumentationes, captiunculæ, conuicia, calumniæ, iactantiæ, mendaciæ negligantur: si non erunt quibus se venditent cessabunt tandem cælo bellum inferre, Osores boni communis, inimici veritatis. Et si enim non defuerunt vnquam qualiorum benefacta maledictis incesferent, quique mendacis veritatem opprimere conarentur: semper tamen constantia iniurias superauit, & veritas fraudibus emittit. Quod de Calendario reformato tandem aliquando futurum spes est. Vincet constantia pertinaciam, & æquitas causæ de iniquitate hominum triumphabit. Nam quæ ob Calendarii emendationem à maleuolis excitata, ac sæpius repetita est, contra Pontificem Gregorium XIII. contradictio, eodem olim contra Patres Concilii Niceni, imo & multo ante contra ipsum C. Iulium Cæsarem mota fuit, & sicut impugnata veritas tunc oblocutionibus restitit constantissime, ita nunc eadem calumniis, felicissimè repugnabit. Placet hoc ipsum concludere non propriis sed alterius cuiusdam verbis, sic tamen vt quod ille de C. Iulio Cæsare dictatore dicit, id de Summo Pontifice Gregorio XIII. de Imperatore Rudolpho II. cæterisque Regibus ac Principibus, quorum autoritate consensu & approbatione fuit correctum, promulgatum, atque receptum Calendarium nouum, nos dictum intelligamus; & quod ille obrectatoribus Cæsaris affingit, nos oblocutoribus Gregorii, & Gregoriani Calendarii accommodemus. Sic ergo Iosephus Scaliget insignis Calendarii Gregoriani inspector, Lib. 4. de emendat. temporum. *Hoc beneficium* (emendationis Calendarii à Iulio Cæsare factæ) *quamuis à posteritate audivissime arreptum est, tamen tantum abest. vt statim vulgo acceptum sit, vt etiam palam correctori anni obrectaretur. Est enim genus hominum, quibus inuitis beneficit, & eius seruare idem est atque occidere: qui illo dicto antea Honorium verberant ne nauis se nauis uer s' xiv. r'is. Neque enim defuerunt, vt iam diximus, qui illud incomparabilis viri diuini factum reprehenderent. Inter quos M. Tullius Cicero (Scaliger, Origanus, Caluissius) homo potius virtutum Cæsaris (Calendarii Gregoriani) obrectator, quam vitiorum castigator, cum anno primo Iuliano quidam diceret, cras lyra oriatur, ex edicto, inquit, oriatur: tanquam coactis illam ordinationem non solum acciperet, sed audiret. Et paulo post: hoc etiam animaduertere licet ex quadam Epistola Lib. X V I. Ita ne?*

Breuis ad sinceriores pacis bonique communiæ amatorum ad hoc ratio.

*Nonis Iulii? quicquam ne turpius, quam Bruto, Nonis Iulii? sed Cicero. Pompeius
Nonas veteris anni ineptissimi amasset, qui Iulias anni castigati auersatur. At nos fruamur
tanto beneficio Caesaris, atque Pontificis, etiam insusis omnibus
Pompeianis, Origanistis, Caluifianis: illos enim nihil quod
ad rem faciat attulisse iam iam sigillatim manifestum faciemus.*

REFV-

33

REFUTATIONIS ELENCHI CALVISIANI LIBER SECVNDVS,

Quo

PRIOR PARS PRIMI LIBRI, QUAE
præcipue ea, quæ ad Solis motum spectant, in Ca-
lendario Gregoriano tractat, refutatur.

Cum

DIGRESSIONE DE ASTRONOMIA SCA-
ligeriana, eiusdemq; Diatriba de Acquinostio-
rum anticipatione.

CAPVT PRIMVM.

Epistola Dauidis Origanis discutitur.

Exit Sethus Caluilius, quod solent plerique scriptorum, vt in primo veluti aditu suorum operum à laudato quo-
piam viro laudationem, siue cârmine siue epistola con-
scriptam affigant, qua sibi ab alieno splendore primum
quasi lumen mutuuntur. nimirum aliunde accensâ face
præluceant lectori tantisper necesse est, quo ad ei pro-
prio fulgore iam splendeant lucidi illi ipsi, non tantum
illuminati. Ergo Elenchum suum ne plane obscurum e-
mitteret Caluilius, qui vt in Chronologia aliquid conatus fuisset, certe inter
Mathematicos auditus adhuc non fuerat. Dauidé Origanum Mathematicum
Frâcofurti professorem amicum suû ex omnibus vnum idoneum existimauit,
cuius ab epistola commendatitia primam suo libro commendationem compa-
raret. Id vero vtrum imprudentius fecerit an infelicius, nõ facile dixerim. Cum
enim Origanus non multos ante annos Ephemerides suas editurus in vulgus,
quo eas vanales vbique faceret, in eodem simul volumine ipsis commentarios
suos in Gregorianum Calendarium adinxiisset; cuius obsecro prudentia fuit
hoc à commentatore commendationem expectare eius Elenchi, in quo idem
Calendarium tot ac tantis criminibus accusatur? Sed quanta cõstantia in Origano,
si vnde auctoritatem suis cõmentationib; & Ephemeridib; expectaret, id in ami-
ci gratiã vno epistolio, aggrediretur improbare? Et tamen minime puduit siue
Caluilius talia exposcere, siue Origanum concedere; adeo præcipites ruunt hæ-
retici, cum vel minima se præbet occasio, qua vel certo suo cum dedecore Papa-
tui, vt optabat istorum antesignanus Lutherus. possint incommodare.

Caluilius impu-
dètia & Origa-
ni inconstãtia.

G 3

Quan-

Causa refuta-
tionis epistola
Origani.

Quamquam igitur hæc liminaris epistola tanto præiudicio inconstancie au-
ditoris ipsius satis confutata videri potest; tamē ne quid omittam refellere, quod
Calendario Gregoriano apud imperitos vnquam officiat, tibi Origane, ante-
quam amico tuo copiosius satisfacio, breuiter respondebo; non enim liber ad
omnia, sicut neq; ad tuam Præfationem contra Christmannum, quæ vt nihil ad
nos, ita parum ad Caluissii Elenchum pertinet; qui si tibi interea dum tecū pau-
cis ago velit assistere, per melicet.

Falsa Origani
assertio Principi-
pum ac Rerum
publ. consensum
in correctione
Calendarij ex-
ploratum non
esse.

2. Et principio quidem cum aperte affirmas, Gregorium XIII. non explo-
raste, multo minus impetraste consensum omnium Principum Christianorum,
ne quid durius dicam, falsissime asseris, idque coram tot testibus, quot homines
sunt, qui vel tempore reformati Calendarij vixerunt, vel opuscula Clauij & a-
liorum pro ipso euulgata legerunt. Anno Domini 1577. hoc est, quinto ante
correctum Calendarium, missum fuit ab ipso Gregorio XIII. Pontifice Ma-
ximo ad Reges, Principesque Christianos, & celeberrimas quasque Academi-
as, *Compendium noua rationis restituendi Calendarium, vt adhibitu pernicioribus Mathe-
maticis, illud aut sua sententia comprobaretur, aut si quid deesse videretur, id omne absoluerent, atque perpolirent, simul vt si quis modus aptior alicubi repertus foret, eo communicato il-
lum potius ipse Pontifex sequeretur.* id enim his plane verbis asseritur initio huius
Compendij, ad cuius calcem, post adhortationem ad Mathematicos omnes, vt
in eam curam restituendi Calendarij vnanimi consensu incumbant, & re dili-
genter considerata, aut ea, quæ à Lilio proponuntur, probare, aut si quid illis re-
ctius nouerint, candide impertiri, & cum Pontifice communicare velint, hæc a-
lia expressa verba legantur: *Expectabantur itaque Principum, vestraque doctissimi bo-
minum sententia, & quæ ratio maiori horum parti aptior, conuenientiorque visa fuerit, tam
quasi totius Christiani orbis consensum Summus ipse Pontifex probabit, atque sequeretur.* Hæc
tu legeras, & legi vulgo noras ab omnibus, & tamen cæcus ac surdus esse voluisti,
adeo vt alloquens Principes ipsos Christianos, negaris consensum ipsorum
fuisse exploratum, exploratum autem nullo nec impetratum, potiorum saltem,
poteras negare, nisi frontem penitus perfricuisset. Nam Pontifex ipse in Bulla
Calendario suo præfixa; *Nouam, inquit, hanc restituendi Calendarij rationem exiguo
volumine comprehensam ad Christianos Principes celeberrimasque Vniuersitates, paucos ante
annos misimus, vt res, quæ omnium communis est, communi etiam omnium consilio persee-
retur: illi cum, quæ maxime optabamus, concordēs respondissent, eorum nos omnium consen-
sione adducti, viros ad Calendarij emendationem adhibuimus, in alma vrbe harum rerum
peritissimos, quos longe ante ex primarij Christiani orbis nationibus delegeramus. His con-
sonant ea, quæ refert Clauius in Explicat. Calendarij cap. 3. Responsa, inquit, Imper-
atoris, omnium Regum, Principum, Rerumque publicarum & præcipuarum Vniuersitatum
ad Summum Pontificem iam allata fuerant.*

Omnium Principi-
pum, saltem Ca-
tholicorum con-
sensum obten-
tum esse.

Hæc cum ita sint manifesta, quid est aliud ipsis Principibus affirmare, con-
sensum ipsorum non fuisse à Pontifice exploratum, quam, non dico eorum ab-
uti humanitate, sed maiestatem contemnere, sapientiam irridere, prudentiam
ludere? Maiora aude Origane, & dic te digniorem, cui credatur quam Pontifi-
cem: scilicet id obtinebis, vt vel vitus è tuis asseclis, qui non sit dementissimus,
opinetur Gregorium Pontificem in publicis editis tanto se obstinxisse men-
dacio, cuius ab vnoquoque palam argui potuisset. Vel iniurato credas licet, in-
fama quæ ex mandacio nascitur, maior est, & hominibus horribilior, quam vt tu
videaris

videaris æstimare, nam falsâ falsis addere non dubitas, diu cum arrata irrisi-
one pronuncias. Pontificem *sub indignatione Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri &*
Pauli Apostolorum obtrudere Principibus Calendarium præsumpsisse; cum tamen
ex ipsâ Bulla, quæ integra & recens extat, manifestum sit, Pontificem non indi-
gnationem aut minas, sed obsecrationem potius, & perhumanam adhortatio-
nem interposuisse, vt à Principibus omnibus Calendarium, vt par erat, admit-
teretur.

Aliud Origanæ
commentum,

3. Addis deinde, & quam minuere debueras culpam magis aggrauas, vociferando,
Calendarium *non reformatum, sed deformatum esse. vt plus vulnereum quam*
Scæua apud Cæsarem clypeus tela præferat, & pluribus sordibus obfolescat, quam si atatem in
Camerina Palude iacuisset. Cõiecerunt quidem hæretici plura telain Gregorianum
Calendarium, vt vulnera imponderent: nec per eos stetit, quin confoderent, aut
discerperent; tanta cum rabie impetum in ipsum fecerunt. Sed stetit illud infra-
ctum, integrum, illæsum, sustinuit hostium impetus, imbelles eorum ictus retu-
dit, & quo vehementiores fuerunt eorum impressiones, eo illustrius constan-
tem eius doctrinam viresque manifestarunt: & hoc est, quod istis dolet, qui
quando mordere non possunt, latrare non desinunt. Nam quod ais ipsum esse
sordibus obsoletum: à qua die, obsecro, istas sordes contraxit? antequam enim
illud tuis, Origanæ, commentariis attingeres mundum etat ac purum, nec cre-
dimus abs te homine eleganterem sordidam fuisse puris manibus contrectatâ,
nisi forte ideo sumpsisisti in manus vt sordes detergeres: at qui factum est, vt qui
purgaturus accesseras, in totis tuis commentariis vel minimam eius labeculam
non totum non exteferis, sed ne leuiter quidem indicaueris? An potius cum o-
mnis omnino maculæ expers esset, tuis cõmentationibus fuit cõtaminatum?
Hæ profecto sunt illæ sordes, quæ Calendario nostro ad hæserunt; hæc est illa fz-
culenta palus, in qua ipsum iacuisse caussaris. Quocirca excute volumen tuum,
abscinde tuos istos commentarios, à tuis Ephemeridibus sepata Calendarium
Gregorianum, & suo iam nitore erit restitutum.

Calendarium de-
formatum non
esse, vt Origa-
nus falso asserit
nisi fortassis id
ab ipso in Ephem-
eridibus factum
sit.

At *possem*, inquis, *probare* Calendarium Gregorianum esse *deformatum*, nisi
eius errores passim à doctissimis viris, omniumque maxime in hoc Elencho demonstrati es-
sent, omnibusque innotuissent. Et infra ais, eos *pueris septuennibus notos esse, & toti mundo*
patescitos, idemq; sepius inculcas in Præfatione contra Christmannum. Nos ve-
ro in refutatione huius Elenchi recipimus demonstraturos, imo libro præcedē-
ti id iam ex parte demonstrauimus, Calendario Gregoriano, vt Calendarium
Ecclesiasticum est, errores nullos inesse, nec ab villo, ynquam fuisse demonstra-
tos.

4. Præterea ais, *grauioſib. de causis et iustiori zelo à Principibus Christianis humil-*
issime contendere & precari Astronomos, Chronologos, & Historicos, &c. vt seposito & exa-
storato Calendario Gregoriano, alterutrum ex duobus nouis hoc Elencho *propositu approbât,*
& in vsum publicum traducant? Tunc vt hoc audeas nomine omnium? Quinam
quæso te, sunt isti omnes Astronomi, Chronologi, Historici? Origanus, inquis,
& Caluissius. Quid præter vos duos, non sunt alii Astronomi, Chronologi, Hi-
storici? Vosne soli Astronomiz operam dedistis? Vos soli hanc scientiam didici-
stis? Quid? Si ne estis quidem Astronomi? tantum abest, vt eius scientiæ vim ac
pondus soli sustineatis. Nam quam diu hoc petitis, quod humiliter contenditis,
ac precamini, vt alterutrum è Caluissianis Calendaris approbetur, cum Calen-

Falso affirmari
ab Origano, A-
stronomos,
Chronologos
& Historicos
petere, vt abro-
gato Calenda-
rio Gregoriano
Caluissianu ap-
probetur.

darja

daria non sint, non estis Astronomi, & quid ad Calendarium requiratur nescitis. At veri Astronomi neque hoc petunt, neque vobiscum sua studia communicant, multo vero minus id petunt Chronologi aut Historici, quibus cura est transacta tempora, aut res gestas posteritati commendare; non Caledaria noua condere, aut condita reformare. Quid ergo tibi in mentem venit tam temere pronuciare, vt affirmares omnes id petere, qui vix vnum fortassis es alloquutus, & ipse sibi Caluissus ab amulis timet, eosque refutare conatur? & nobis audes opponere, à Pontifice consensum omnium non fuisse exploratum, qui ad eo audacter personam omnium sine vllius consensu suscepisti.

5. Pergis deinde vterius, & post commendatam concordiam: quam vos soli profcinditis, vbi doctiusti, quæ tuæ in hoc Elencho fuerint partes, vt nimirum post diligentissimum eius examen siue considerationem, illum vehemèter probares, & publici iuris faceres, consilium auctoris ita explicas, vt tuam erga Pontifices malevolentiam non obscure prodas, quos ais studio opum mundanarum niti, & nescio quos saluatores & mediatores nobis monstrare, & meritum Christi elenare. Quam calumniam idcirco non refello, quia eam Principes, qui vere Christiani atque Catholici sunt, maxime execrantur: Illi vero Principes, quibus vos vestris fraudibus imponitis, talem esse facile intelligent, si ea, quæ aduersum vos passim scribuntur ab auctoribus Catholicis, solo studio indagandæ veritatis legere, aut audire voluerint.

Alia etiam quædam his similia, eo quod ad Calendarium non spectent, libens prætereos; quod autè Calendarium Iulianum, in regni ac ditionibus suis in immensa vsu potius retinuerunt, quam vt ad instantiam Pontificis nouum admitterent, vjde nō tuo etiam calculo condemnaueris in tua Præfatione, vbi seruantes illud Iulianum Calendarium afferis, à præscripto Dei & quibusdam canonibus primitiue Ecclesiæ in nonnullis annis multum discedere. Sed ego te epistolamve tuam amplius non motor Origane, ad Caluissum amicum tuum tibi que in oppugnando Calendario non dissimilem iam me conuerto.

CAPVT SECYNDVM.

Caluissiani Elenchi prima tria capita examinantur; terminumque Paschalem, ac plenilunium medium à primis eorundem terminorum institutoribus pro eodem, vt vult Caluissus, nequaquam acceptum esse.

Refutationis
Caluissiani Elenchi
modus.

CVM tuus Caluissi Elenchus verius ἡ ἀρχὴ ἐστίν, sic ἡ ἀρχὴ ὅ- absque examine, ad examen tan: ea vocandus videatur, quo tua in eo perueria consilia, vel à te ipso dispiciantur, ita rem tecum geram, vt tua premens vestigia singula capita percurram, & in iis, quæ confutanda videbuntur, confutem; notanda, notem; & quæ minus ad rem faciunt, vel sunt extra omnem controuersiam, præteream: idque præca ac vera germana fide faciam: quod si me interdum videris vehementius commoueri, aut verbis iocari tuis, quam alias deceret eam vitæ rationem, quam profiteor, id omne tibi potius quam mihi tribuendum putabis, id conabor, vt tuis te coloribus depingam, laruaque detracta ta-

ta talem te qualles, iis exhibeam, quibus hactenus fucis tuis imposuisse videbare.

Primum igitur Caput in quo tibi conuenit cum Clauſo de Calendario Iuliano, quod diſturbate temporu vitium fecerit, tacitus omitto, ſicut & à te omitti poterat, quod à Clauſo iam pridem fuerat demonſtratum. Duo tamen ſunt, quæ hic te amice monitum volo: Primum eſt, nò fuiſſe ère tua, aut hominis prudētis meminſſe Pontificum Romanorum, quorum curæ in Republ. bene inſtituta commiſſum eſſet Calendarium, quod etiam Iulius Cæſar non vt Imperator, ſed vt Pontifex Maximus reformauit, cum tu idem, vt libro 1. cap. 1. & 2. vidimus, vt temere, ita falſo aſſeras in Eccleſia & Republica Chriſtiana munus eſſe Imperatoris, non ſummi ſacrorum Antitiſtis, corrigere ſacrum & Eccleſiaſticum Calendarium. Alterum eſt facere te etiam minus prudenter, cum Iulium Cæſarem encomio & tuo & Scaligeriano commendas, tum quia id facis eo in capite, in quo illud ipſum Calendarium, quod ipſe Cæſar inſtituit, vt vitioſum condēnas, tum, quia quicquid Cæſari conuenit veræ laudis, id totum & multo plus Pontifici debetur Gregorio Decimotertio, qui Calendarium longe melius & ad multa plura ſecula quam Cæſar reſtituit, & quem tu adeo perſequeris. Verum imprudens ego ſum, qui prudentiam in Caluiſio requiro, maiora, & multo plura ſunt in hoc homine errata, quam vt hæc leuia conſectari oporteat; cum præſertim paratam habeat excuſationem, ſibi curæ minime eſſe quid apte ad rein vel contra rem dicat, dummodo contra Calendarium Gregorianum, Romanum Pontificem, & contra Catholicos dicat.

De primo capite Elenchi.

Plus laudis debet Pontifici Gregono XIII. de correcto Calendario, quam Iulio Cæſari.

2. Secundum item caput omitti debuit, cum non niſi oſtentationem contineat doctriæ de trigoniſ igneo, terreo, aëreo, & aqueo, ineptamque *De emendatione Calendarii Iuliani tempore trigoniſ ignei facta* diſputationem, quæ niſi omnino pertinet ad Gregoriani Calendarii reprehensionem; minus vero conſert ad Caluiſianum Pſeudocalendarium, quod author cuperet intrudendum. Verum hoc eſt ſolemne omnibus inanis gloriæ ſectatoribus, vt ſcientiam oſtentent loco alieno, quam tradere neſciunt ſuo. Ne tamen Caluiſiani iudicii cenſuram in hoc etiam capite omnino prætereamus: aduertat Lector de ſententiâ Caluiſii, tunc primum inſtitutum fuiſſe Calendarium cum dictum fuit: *Fiant luminaria in firmamento cali, & diuidant diem ac noctem, & ſint in ſigna & tempora, &c.* biduo nimirum antequam crearetur Adamus, qui icilicet cum non adhuc eſſet, hoc quod præcipiebatur, audiuit. Ex hoc enim præcepto, inquit Caluiſius, *anni aliquam formam inſtituit, & tempora ita diuidere ac numerare cepit, quam poſtea temporis ratione, vna cum artibus inuenit Sethus eius filius, teſte Iosepho, duabus columnis inſcripſit, & ad poſteros propagauit.* Et hoc fortassis eſt quod etiam Caluiſius noſter Calendariorum ſit Architectus, nam idem ipſe Caluiſius & Sethus eſt: Et ſane ſi hæc Falmuſiſtarum quiſpiam auditu perciperet, fortassis ſubdubicaret in hunc Sethum Abelis animam remiſſaſſe, quam impie credunt in Serthum Adami filium primo, tum ex Setho in Moysen commiſſaſſe. Nam & noſter Sethus veluti alter Moysēs ſcientiarum, vt ipſi videtur, plenus eſt. Verum non eſt Caluiſi, quod hoc de nomine gloriæ. Nam eſto aliqua ex hoc præcepto colligi poſſit Calendarii ratio, tu vero tuam nulla ratione inde collegiſti, qui in eam intrudiſi horas, horarumque fragmenta illa autem proponat non niſi dies, & annos, quæ quia illic non inueniſti, etiam dies omiſiſti. Quæ enim alia de cauſa, quæ ſo, ſcripturam mutilas? illa

De ſecundo capite Elenchi.

Varietate Caluiſii de primo Calendario ſententiâ.

Mutilatio ſcripturæ.

H

habet

habet, & sunt in signa & tempora, & dies, & annos: tua vero, & sine in signa & tempora, & annos: sed non est mirum: ita enim soletis factas tractate scripturas.

Reliqua veto, quæ hoc capite addis, siue veta siue falsa sint, minus etiam ad rem præsentem faciunt, quam superiora. Illud autem, quod de Carolo Magno asseris, memineris id explicari contra quam cuperes: ut enim Carolus Magnus, sic eum consequentes Imperatores Romani, imperium à Pontifice Romano se se accepisse, inficias non eunt.

De tertio Elean-
chi capite.

3. De causâ mutati Calendarii tertium instituis caput, quasi vero eisdem primo non retuleris: ex ipse enim quæ sunt errorum causæ, etiam sunt emendationis siue mutationis. Illæ videlicet, quæ tam æquinoctium, quam quartamdecimam lunam de suis turbantur sedibus: nisi hoc interesse velis, quod ibi ne æquinoctium aliquando in Februarium, atque alios hybernos, menses transferatur, limitæ præscripseris incertum, si secularum ratio hoc ferret, hic vero ex inspectione trigoni ignei factus audacior, vatem agere præsumpseris, deque die, etiam ipsas ignoto Angelis, sine omni cunctatione enunciaueris, affore videlicet longe ante annos mille & quadringentos. An vero, inquis, propter hanc æquinoctii anticipationem, nostro tempore dies decem, ex Calendario eiciendæ sunt, & æquinoctium in vicesimum primum diem Martii retrahendum, cum certum sit, idem æquinoctium ex decimo Martii, vbi iam in Calendario Iuliano hæret, vix in mille & quadringentesimo annu ad primum Martii perueniturum, & NEMO ambigat finem huius mundi iam instare, & LONGE CITIVS quam ut æquinoctium primum in Martii attingat, futurum, Theologu & Politicu iudicandum relinquo. Argumentum hoc an sit Stifelianum nec ne, tu videris: certum est totum in eo te esse, vt in hac de Calendarii disputatione, quod nimirum videri possit, diem hunc præ foribus esse persuadeas. Quod ad primam causam (æquinoctii anticipationem, &c.) attinet, ais lib. 1. cap. 8. non videtur illa magni momenti, cum omnes per idem mundi extremum præ foribus esse existiment. Et quid dico de mille & quadringentesimo annis: quid de eo quod præ foribus sit, cum propediem dies ille, ita prædicente Pseudopropheta Caluissio adfuturus sit? Interim tamen, inquit lib. 2. cap. 7. verendum non est, ne æquinoctium hoc modo ad pristinum locum reductum, nimiu ab eo, vel in trium millium annorum spacio abeat, id enim ne fiat, vel extremu mundi finiu PRO PÆDIEM instans impedimento erit. Quid aliud rusticis suis Stifelius dicere poterat? nisi quod ipse videtur id ex sua Regula coffæ, siue Algebra, Caluissius veto ex trigono igneo eliciisse, atque probasse. Quid amabo te Caluissii tam sollicitè cautum vis, ne ii, qui Gregoriani sequuntur anni rationem, post proxime venturos mille sexcentos annos (eo vsque enim dam epactas æquandi rationem tu aliter instituis, & corrigere te eam putas cum Gregorianis ad vnguem conuenis, & postea quam sæpissime) ne epactæ iis locis quibus à Reformatoribus destinati sunt hæreant, aut à tuis vno die differant, si Calendario tunc nullo opus erit, eo quod extremus mundi dies omnibus Calendariis finem impositurus sit? Cur ad colligenda erronea Paschata epactasque vltæ trecentena millia annorum vsque excurretis? Nonne infans?

Calendarium
Gregor. quid
de fine mundi
sentiat.
Præfat. cont.
Christman.

Quod si iuxta illud tuum stultidum suzum vitia in contraria currunt, ex eo, quod mundo terminum certum, vt tu, non præscribamus, inferre velis; quemadmodum iniuriose de nobis infert tuus Origanus, nos nouissimum non credere diem, tu, qui in contraria currete didicisti, tibi ipsi responde: De eo isitur, quod sua sententia diuina omnipotentia referuauit, ne finem solliciti, sed interim id in mundo agamus, quod

quod *Dei nos agere voluit*. Nos diem illum nec prope diem instare, nec non instare pronunciamus: certo eum ad futurum credimus; quando, nescimus. In Calendario: quæ mutationi obnoxia non sunt, perpetua enunciamus; temporaria ea, quæ una cum tempore variantur: solliciti de posteris quantum sufficit, humanaque suadet ratio, curas superfluas illis, si qui erunt, relinquentes.

Itaque quantum videre possum, hanc causam mutati Calendarii ex anticipatione æquinoctiorum desumptam nunc approbas, nunc reprobas; nunc eius modi est, ut emendatio Calendarii Iuliani necessaria fuisse videatur; nunc non videtur illa *magis momenti*: bistons nempe Mercurius, ad utrumvis paratus, Calendarii correctionem modo necessariam, modo superfluum proclamas.

4. At quid audio de terminis siue quartisdecimis Paschalibus? *Termini Paschales*, inquis, quibus plenilunia Paschalia indicabantur, à conditoribus cycli Paschalis ita constituti fuerunt, ut cum plenilunio in vnum eundemque diem inciderent. Egrege deciperis, aut potius alios decipere vis Caluisti, Institutores terminorum Paschalium & cycli Paschalis siue ennea-decaeterici, Patres nimirum Nicenos, per illos terminos indicare voluisse plenilunia, & non potius lunas decimaquartas. Quæ de te cum infra sis sæpius monendus, hoc loco te tantummodo ad scholam te remittam Magistri magni illius Iosephi Scaligeri.

Audigitur præceptorem tuum definientem terminum Paschalem, qui licet etiam tecum sentire videatur, Terminum Paschalem, decimaquartam lunam, & plenilunium esse idem, temporibus tamen quibus conditus, vel si maior, confirmatus & coordinatus est cyclus Paschalis ennea-decaetericus, contra veritatem manifestam, homo alioquin audacissimus, id vsu venisse asserere, ausus non est: audi inquam, magistri tui definitionem, & qui plura ex illo didicisti, dice etiam quid sit terminus Paschalis, sic enim habet: *Terminus Paschalis, est quarta decima luna mensis Paschalis Christiani sæculo Constantini Magni*. Explicans vero hanc definitionem, reddit rationem quare addiderit, *sæculo Constantini*, nimirum propter decimaquartam lunam, inquit, qua sæculo illo eras verè decimaquarta: tempore autem Dionysii Exigui propter ἀεὶ ἴσθης σὺ λλωικὴ λῶ, nō iam decimaquarta, sed decima quinta facta, hoc est plenilunium. Et in explicatione definitionis quintæ, aperte idem fatetur. Imo concludi atque deduci ex assertionibus illius euidenter potest; terminum Paschalem decimaquartæ lunæ, non plenilunio, siue quintæ decimæ in perpetuum fuisse additum à Patribus Nicenis. In additionibus enim post Prolegomena positis sic habet: *Nam tunc*, temporibus videlicet Concilii Niceni, ἀεὶ ἴσθης σὺ λλωικὴ λῶ ἴγνωραβatur, & nouilunia eadem antea fuisse, & fore homines illius sæculi sibi persuaserant.

Denique idem ipse tuus magister hoc nostro tempore, terminum Paschalem pro decimaquarta, non autem pro decima quinta luna, aut plenilunio accipit: in eadem enim eiusdem definitionis quintæ explicatione sic habet: *Quare sæculo Patrum Nicenorum primo anno cycli terminus Paschalis* (quem infra definitione decimatertia vocat vere X I V.) erat in V. Aprilis. Hodie in Kalen. Aprilis deprehenditur, à quinto autem ad primum Aprilis dies sunt quatuor, totidem scilicet, quot ipsi eodem in loco tribuit anticipationi solari, & tu tuo, ut videbimus, approbas calculo. Ergo si Patrum Nicenorum tempore terminus Paschalis vere fuit X I V. luna, etiam tempore Scaligeri, habita nimirum ratione quatuoriduanæ anticipationis, quartadecima luna erit.

Casuus incon-
stantia.

Caluisti senten-
tia de terminis
Paschalibus.

Terminus Pas-
chalem nō fu-
isse plenilunium
edocet Calu-
sius à præce-
ptore suo Scal-
ligero.

Canon Isag-
lib. 2. & 3.

H A Iunee

I nunc Caluifi, & te & tuus à magistro discere quid conditores cycli per terminum Paschalem intellexerint, plenilunium he an decimam quartam. Neque enim magnus ille Scaliger turpe putat si *elementarium senex* mittatur in ludum & elementa doceat. *Sed esto*, inquit, *quanquam turpius est, tamen quia ita volunt, & eorum studiu obistere non possum, senex mittatur in ludum, & elementa doceat.* Nec etiam mirum erit si ex iusto dolore acrius te exceperit, cum ei libro studueris, in quo non solum omnia ab ipso tali artificio elaborata sunt, *vt etiam tirunculu ea discere labor nullus sit*; sed etiam laudibus te in cœlum vsque extulerit: tu vero tam parû profeceris, & Magistri prædicationem tam facile eluseris.

Idem probatur
ex Paulo Mit-
telburgensi.

Quod si hic non placet Magister, audi Episcopum Forosemproniensem minime plagosum, is enim quam plurimis in locis suæ Paulinæ expresse te docebit, aureum numerum adscriptum esse diebus illis Calendarii, quibus temporibus Nicenis, in cœlo secundum medium motum, coniunctio consuebat luminarium, lege, si placet, cap. 2. libri 3. primæ partis, ibi enim exempla digito tibi monstrabit, ex quibus, nil plumbeus omnino sis, tunc temporis Paschales terminos nequaquam in eosdem cum plenilunius dies incidisse; sed hæc illis posteriora fuisse, discere poteris.

Idem ex tabu-
lis plenilunio-
rum Caluifi
ostenditur.

Sin autem nec iste tibi satisfacit Magister, qui forte præter te magistrum agnoscis neminem; *non enim est cuius suû*, ais, te ipsum saltem audi, & ex tuis tabulis pleniluniorum Paschalium, quarum methodus tibi ita vehementer arridet, tibi que in illis adeo perplaces, vt que admodum vnicuique es Magister, ita vnicuique putas esse opus, siue nouilunia siue plenilunia, pro seculo Niceno collige: vel certe tabellam hanc ex tuis in tui aliorumque gratiam à nobis elaboratam inspice: si cenim vel nolens rei veritatem addisces.

Prima columna illius continet annos Christi 38. secunda cyclum lunæ siue aureos numeros: tertia eorundem aureorum numerorum nouilunia, siue sedes eorum vt nouiluniorum indices sunt in Calendario: quarta nouilunia media cœlestia: quinta terminos Paschales, siue lunas quartasdecimas: sexta denique ac vltima, ipsa plenilunia media comprehenduntur.

Anni Chri- sti.	Cyclos Luna.	Sedes an- numtor, in calend.	Nouilunia Pa- schalia.		Terminus Pascha- les.		Nouilunia Pa- schalia.	
			Dies	Hor. Mi.	Dies	Hor. Mi.	Dies	Hor. Mi.
323	1	23 Mar	23 M	18 41	5 Apr	7 A	13 3	
324	2	12 Mar	12 M	3 30	25 Mar	26 M	21 52	
325	3	31 Mar	31 M	1 2	13 Apr	14 A	19 24	
326	4	10 Mar	10 M	9 51	2 Apr	4 A	4 13	
327	5	9 Mar	9 M	18 40	21 Mar	24 M	13 2	
328	6	28 Mar	27 M	16 2	10 Apr	11 A	10 34	
329	7	17 Mar	17 M	1 1	30 Mar	31 M	19 23	
330	8	5 Apr	4 A	22 33	18 Apr	19 A	16 55	
331	9	25 Mar	25 M	7 22	7 Apr	9 A	1 44	
332	10	14 Mar	13 M	16 11	27 Mar	28 M	10 33	
333	11	2 Apr	1 A	13 43	15 Apr	16 A	8 5	
334	12	22 Mar	21 M	22 32	4 ^o Apr	5 A	16 54	
335	13	11 Mar	11 M	7 21	24 Mar	26 M	1 43	
336	14	30 Mar	29 M	4 53	12 Apr	12 A	23 15	
337	15	19 Mar	18 M	13 42	1 Apr	2 A	8 4	
338	16	8 Mar	7 M	22 11	21 Mar	22 M	16 53	
339	17	27 Mar	26 M	20 3	9 Apr	10 A	19 25	
340	18	16 Mar	15 M	4 52	29 Mar	29 M	23 14	
341	19	4 Apr	3 A	2 24	17 Apr	17 A	20 46	
342	1	23 Mar	23 M	11 13	5 Apr	7 A	5 35	
343	2	12 Mar	12 M	20 2	25 Mar	27 M	14 24	
344	3	31 Mar	30 M	17 34	13 Apr	14 A	11 56	
345	4	20 Mar	20 M	2 23	2 Apr	3 A	20 45	
346	5	9 Mar	9 M	11 12	22 Mar	23 M	5 34	
347	6	28 Mar	28 M	8 44	10 Apr	12 A	3 6	
348	7	17 Mar	16 M	17 33	30 Mar	31 M	11 55	
349	8	5 Apr	4 A	15 5	18 Apr	19 A	9 27	
350	9	25 Mar	24 M	23 54	7 Apr	8 A	18 16	
351	10	14 Mar	14 M	8 43	27 Mar	29 M	3 5	
352	11	2 Apr	1 A	6 15	15 Apr	16 A	0 37	
353	12	22 Mar	21 M	15 4	4 Apr	5 A	9 26	
354	13	11 Mar	10 M	23 53	24 Mar	25 M	18 15	
355	14	30 Mar	29 M	21 25	12 Apr	13 A	15 47	
356	15	19 Mar	18 M	6 14	1 Apr	2 A	0 36	
357	16	8 Mar	7 M	15 3	21 Mar	22 M	9 25	
358	17	27 Mar	26 M	12 35	9 Apr	10 A	6 57	
359	18	16 Mar	15 M	21 34	29 Mar	30 M	15 46	
360	19	4 Apr	2 A	18 57	17 Apr	17 A	13 18	

Tabula conti-
nens nouilunia
& plenilunia
paschalia tem-
porum Concilii
Nicaeni.

Porro in tota hac tabula, quatuor solum annos reperies, in quibus terminus paschalis cum plenilunio iisdem concurrunt diebus: annis videlicet, 336, 340, 341, 360. & quidem si plenilunii annorum 336, & 340 paucissima adicias horaria minuta, efficies ut ea terminum paschalem die sequantur solido. At plenilunia quæ terminos suos paschales correspondentes sequantur biduo integro, inuenies vere triplo plura. attende quid fiat hisce decem annis. 323, 326, 327, 331, 335, 342, 343, 346, 347, 351. Nouilunia vero omnia, si vnicum quod anno 360 committitur, demas, cum suis indicibus siue aureis numeris, aut in eundem diem incidunt, aut eos proximè præcedunt: atque adeo ex tua regula, quam Cap. 16. Lib. 1. præscribis, de epactis nouiluniorum indicibus, quarum hic vices gerunt aurei numeri, quartæ decimæ omnes omnino, illo vnicò excepto anno, plenilunia sua præcedent aut die solido, aut etiã biduo. Si denique diem auspiciemur Alfonsoinorum more à meridie præcedente, nullum omnino plenilunium cum termino paschali eundem Mensis diem obtinebit.

Ex quatuordecim lunæ anticipatione colligitur terminum paschalem non ad plenilunium indicandum constitutum esse.

5. An non ergo tibi Caluisti satis demonstratum est, propositionem illam tuam *Termini paschales quibus plenilunia paschalia indicabantur à conditoribus Cycli paschalis ita constituti fuerunt, ut cum plenilunio in vnum eundemque diem incidere, esse falsissimam, & vel tuis ipsis calculis contrariam.* Satis ut opinor, id demonstratum est; sed illi fortassis nondum penitus satisfactum, qui te eas in angustias deductum videt, vnde exire non possis nisi alterutrum fatearis, aut terminos paschales Concilii temporibus vere quartasdecimas lunas denotasse, non autem plenilunia: aut plenilunia ab eo tempore non quatridduum, ut affertur as. sed minus, terminos paschales anticipasse. Nam qua ratione anticipatio illa rectè inueniatur, sic ipse doces: *Cum vero à tempore Concilii Niceni effluxerit anni 1300. fere, quatuor diebus terminos paschales plenilunia posteriores esse, cum 112. anni (quibus vnus anticipatur dies) in annis 1300. quater habeantur, manifestum est:* Itaque ex tua sententia, accedente etiã veritate calculi, termini paschales quatuor diebus posteriores sunt ea lunæ ætate, ad quam indicandam à Patribus Nicenis siue autoribus Cycli instituti sunt. Ergo si ea lunæ ætas est plenilunium, ut tu vis, siue quintadecima, non autem quartadecima, siue dies ante plenilunium, plenilunia hodierna à terminis paschalibus solido distabunt quatridduo: sed hoc ex proprio tuo calculo falsum est: Ergo termini paschales nequaquam tunc plenilunia indicabant,

Anni Chri- sti.	Cyclos Luna.	Termin. Paschal.	Plenilun. Pasch.		Antici- pat. Lu. Dies.
			Dies	Hor. Mic.	
1596	1	5 Apr	2 A	17 25	3
1597	2	25 Mar	23 M	2 14	2
1598	3	13 Apr	12 M	10 53	-
1599	4	2 Apr	3 1 M	8 25	2
1600	5	22 Mar	19 M	17 14	3
1601	6	10 Apr	7 A	14 47	3
1602	7	30 Mar	27 M	23 35	3
1603	8	18 Apr	17 M	8 24	--
1604	9	7 Apr	4 A	5 57	3
1605	10	27 Mar	24 M	14 45	3
1606	11	15 Apr	13 M	23 34	-
1607	12	4 Apr	1 A	21 6	3
1608	13	24 Mar	21 M	5 55	3
1609	14	12 Apr	9 A	3 28	3
1610	15	1 Apr	29 M	12 16	3
1611	16	21 Mar	18 M	21 5	3
1612	17	9 Apr	5 A	18 38	4
1613	18	29 Mar	26 M	3 26	3
1614	19	17 Apr	15 M	12 15	--

Tabula pleniluniorum vnius cycli nostrorū temporum, à Caluisio propoſita.

NOſti ne Caluiſi hanc tabulam? Nonne hæc ipſa eſt illa quam hoc Cap. 3. propoſuiſti, niſi quod in hac dies paſcharum omiſerimus? Ita eſt: calculus tuus eſt; tua tabula. Cum ergo à conditoribus Cycli ſive Patribus Niceniſis ſidem termini iſdem, quibus tu eos adſcribis, diebus affixi fuerint, vt ſuo loco maniſeſtum faciemus, in tota hac tabella vnicum tantum reperies annum nimirum 1612. qui anticipationem lunarum præbeat quatruidui, ſi termini paſchales ſtatuantur Patribus indicaffe plenilunia; plures autem qui bidui tantum. Exempli cauſſa, anno 1597. terminus in die 25. Martii hæret; plenilunium vero die 23. eiſdem Menſis commiſſum eſt. Sic anno 1599. terminus domicilium ſuum in die 2. Aprilis fixit, at plenilunium ab eo diſceſſit, non per quatruiduum, ſed per biduum tantum; quemadmodum etiam anno 1597. dies 25. Martii, à 23. non quatruiduo, ſed biduo diſtat. Pãri ratione neque in reliquis annis interuallum quatuor dierum comperies, quæ vt planius appareant terminis annorum 1598, 1603, 1606, & 1614, quibus tu aliena attribuiſti plenilunia, ſua hac in tabella illis reſtituimus.

Anni

Anni Chri- sti.	Cyclo Luna.	Termin. Paschal.	Plenilun. Pasch.			Antici- pat. Lu. Dies
			Dies	Hor.	Mi.	
1598	3	13 Apr	10 A	23	37	3
1603	8	18 Apr	15 A	21	8	3
1606	11	15 Apr	12 A	12	18	3
1614	19	17 Apr	14 A	0	59	3

Verum neque ex hac tabella dierum quatuor spacium inter paschales terminos colliges. Adiunximus etiam in vltima vtriusque tabulæ columna, ipsammet in diebus integris, vt fieri solet, anticipationem lunarem, quo miuus differentiam illam quæ tendo, vir occupatissimus, tempus perdas.

Caluisius con-
iectus in angu-
stia.

Quo igitur nunc te vertes Caluisi? effugere sane non poteris, quin Syphisium in te tuum relabatur saxum. Taces? nescio qui perturbatus consistas. quid affirmas, quid negas? præuertit ne sedes suas luna à Patrum Nicenorum tempore ad nos vsque quattiduo? Hoc ais, an non? Affirmas? At tabula tua id negat. Negas? at calculus tuus id affirmat, cum 312. annis, in annis 1300 quater habeantur. Quid ætuas? quid hæres? aliquid excogita. Miror quæd luna adeo Calendarium perturbet, tibi quæ tantum negotii faceat: hac angustia, hocque labore luna facile te subleuare potuisset, nisi tenta ostentantia esset, tantaque tarditate, vt à Concilio Niceno huc vsque duo vel triduo tantum præuertit terminos paschales. Fortassis aberrat à via, aut est in diuersorio. i cito admone ipsam reliquii itinere, & vt suum perficiat quattiduum, aut certe accersito lepidura tuum Nicolaum morionem, vt cum horologii agit moderatore: nam nisi is terminos paschales die solido in consequentia currere curauerit, (de luna enim nulla spes asfulget) quattiduum nunquam numerabis. Nonne te pudet, Caluisi, tam stulta opinionis, vt credas atque exclames, terminos Paschales Patrum Nicenorum tempore cum plenilunio vnum eundemque diem incidisse? Quid stolidius cogitari potest?

Aliiter probatur
propositum.

Tu te ipsum prodis miser, ex illis enim quæ infra Cap. 19. adfers, clarissime deducitur, terminos paschales Concilii Niceni tempore, plenilunium anteuertisse: nam de tempore in quo discrepantia aliqua circa celebrationem paschatis, referente Gregorio Turonensi, ac. idit, anno videlicet Christi aut 594, aut 590. (non autem 588, vt tu vna cum tuo Scaligero aberras vt suo loco palam faciemus) sic habes: Paulo post tamen sequentibus annis, cum terminus paschalis tum temporis rari plenilunium anteuertit: Sed plerumque cum plenilunio in eundem diem incidit, &c. Ergo cum eo tempore anticipatio lunæ in Calendario quasi vnus diei facta sit, eo quod ferè 300. anni effluxerint, de Concilii Niceni tempore recte dicitur, quod terminus paschalis tum temporis rari quartamdecimam, siue diem ante plenilunium, anteuertit: Sed plerumque cum quarta decima in eundem diem incidit. Hæc enim demonstratiue deducuntur. Plura sunt alia loca ex quibus idem probare liceret, quæ, ne longiores simus, lubentes præterimus.

Nullum manere
Caluisio effu-
gium.

Hæc ergo sunt quibus video te vndique inclusum, cum non tam à me, quam à te ipso constrictus tenearis, vt non habeas vnde, vel quo euadas. Vnicum effugium

effugium, si assereres anticipationem lunæ quam tabula exhibet, trecentis circiter annis post Concilium Nicenum sumpsisse exordium, & eo tempore vixisse conditores cycli paschalis, qui, vt ais, ita constituerunt terminos paschales, vt cum plenilunio in vnum eundemque diem inciderent. Verum hanc tu etiam tibi præclusisti euadendi viam, cum mox de iisdem conditoribus cycli addidisti: *Cum vero statuerent primum plenilunium paschale id esse, quod in vicefinum primum Martii in æquinoctiū ipsum caderet, primum etiam terminum paschalem, vel potius citimum, huic diei 21. Martii affixerunt. Cum vero iam æquinoctium ab illo die in anteriora vltra decem dies recesserit, & in diem decimam Martii peruenerit; & vero terminum citimum adhuc in 21. die Martii heret, &c.* Hic Caluifi nimis aperte significas conditores cycli paschalis illum eo tempore disposuisse, à quo si computes æquinoctii anticipationem ad nos vsque, vltra decem dies inuenies: at à tempore, quod 300 annis Concilio Niceno posterius est, vix dies octo anticipationem illam atrigisse comperies. Concedas ergo vel inuitus necesse est, illos vixisse tempore eiuſdem Concilii Niceni; atque per tuam eriam tabulam termini paschales ita constituti sunt, vt in eundem diem, non cum plenilunio, sed cum quartadecima luna plerumque inciderent, & ideo te misere hallucinatum, & tibi pugnancia loquutum fuisse.

Hic tandem oculos, si quos habes Caluifi veritati aperi, & vide, quanto consultius fecisses, si à Clauio ductus, cum Clauio confessus esses, quartadecimam lunam, quam in mense paschali terminum paschalem vocamus, à prima sui institutione indicasse vere quartadecimam lunam, & non decimam quintam, siue plenilunium. Vere enim dictum est, veritatem oppugnari posse, expugnari non posse.

Recte sanè ac conuenienter Clauius, vt solet, etiam num retinuit quartadecimæ lunæ nomen atque appellationem; neque illud cum sciolis quibusdam commutare cum plenilunio voluit. Nam si spectemus tempora quæ reformationem Calendarii à Gregorio institutam præcesserunt, nomen illud quartadecimæ perpetuo aut retinendum, aut mutandum fuit: retinendum, ob institutionem Patrum: mutandum, ob mutationem rei significatæ, ita vt primo quattadecima luna dici debuisset, tum facta vnus diei anticipatione, plenilunium siue quintadecima, mox sexta decima, deinde decima septima, &c. vt vel hinc pateat quam absurdum sit hoc tempore in Calendario Iuliano, terminum vocari à Sciolis plenilunium, cum potius decima octaua, vel decimanona luna dicenda sit. Sed placent quibusdam nec Patrum seruare instituta, nec rei sequi veritatem. Itaque nomen sibi à Patribus inditum apud Clauium terminus paschalis recte retinuit. Si vero oculos conuertamus ad correctionem anni Gregorianam, atque ad tempora futura, non minus concinne quam consequenter terminum paschalem indigitarunt quartadecimam lunam, tum propter consuetudinem Patrum atque Concilii Niceni statuta, quæ transgredi nefas esse duxerunt; tum propter rei cum nomine similitudinem, quæ semper quo ad eius fieri poterat, obseruata est: Nam etiam si ad plura respexerint Reformatores, & vt epacta nouiluniorum index, nouilunium medium sequatur potius, quam aut præcedat, aut cum ipso conueniat, idque instas ob causas: Terminus tamen paschalis plerumque, quantum nimirum epactarum dispositio & cyclorum ratio permittit, quartadecimam lunam sibi vendicat.

Cur Clauius nomen quartadecimæ lunæ terminos paschales appellatos voluerit.

Verum

Verum ut hec quæ diximus ad oculum tibi pateant Caluifi, reperis enim te, sanè præter opinionem, eum, quem tu Clauium esse uoluisti, nec dum obtinuis-
sti, hoc est, *natura hebetiorem*, pro Calendario tuo Iuliano hanc sequentem in spi-
ce tabellam, ex tua itidem deductam. Tertia eius columna (binæ enim priores
me declaratore opus non habent) nouilunia paschalia continet, quibus singu-
lis addidimus dies tredecim, ut conficeremus quartasdecimas medias, quas se-
quens exhibet columna; cui adiecta est quinta ut anticipationem lunæ nume-
ret, collata nimirum cum sexta quæ terminos ostendit paschales, omnia ex suo
à mediâ nocte præscripto; adiunximus deniq; septimam & octauam, ut quartæ-
decimæ lunæ quæ anticipatio ex sententia illorum constarent, qui diem à meri-
die diei præcedentis ordiuntur.

Tabula Noui-
luniorum ex
Galuisiana de-
ducta.

Anni Chri- sti.	Cyclus Lunæ.	Nouilunia Pa- scha, Dies Hor. Mi.	Quarta decima Luna.	Antici- pat. Lu- na.	Termi- ni Pa- schales.	Quarta decima Luna.	Antici- pat. Lu- na.
1596	1	18 M 23 3	31 M	5	5 A	1 A	4
1597	2	8 M 7 5 2	21 M	4	25 M	21 M	4
1598	3	27 M 5 15	9 A	4	13 A	9 A	4
1599	4	16 M 14 3	29 M	4	2 A	30 M	3
1600	5	4 M 12 5 2	17 M	5	22 M	18 M	4
1601	6	23 M 20 2 5	5 A	5	10 A	6 A	4
1602	7	13 M 5 1 3	26 M	4	30 M	26 M	4
1603	8	1 A 2 4 6	14 A	4	18 A	14 A	4
1604	9	20 M 11 3 5	2 A	5	7 A	2 A	5
1605	10	9 M 20 2 3	22 M	5	27 M	23 M	4
1606	11	28 M 17 5 6	10 A	5	15 A	11 A	4
1607	12	18 M 2 4 4	31 M	4	4 A	31 M	4
1608	13	6 M 11 3 3	19 M	5	24 M	19 M	5
1609	14	25 M 9 6	7 A	5	12 A	7 A	5
1610	15	14 M 17 5 4	27 M	5	1 A	28 M	4
1611	16	4 M 2 4 3	17 M	4	21 M	17 M	4
1612	17	22 M 0 16	4 A	5	9 A	4 A	5
1613	1	11 M 9 4	24 M	5	29 M	24 M	5
1614	19	30 M 6 3 7	12 A	5	17 A	12 A	5

Atque hac ratione demum, Caluifi, tuum poteris colligere, quod superius
tam anxie quæsieras, anticipationis lunaris quatrimum: si nimirum quatuor-
decim significare quatuordecim, ut maiores nostri solebant, non autem quin-
decim affirmares. Quod si manes diem plenilunium proxime præcedentem pro
quartadecima media accipere facile ex tabula paulo ante proposita eandem
quatrimum colliges anticipationem; imo rectius cum septius 4, quam 5, inuentu-
rus sis, pro plenilunio uero non nisi triduum, ut diximus. Quare uel solæ hæc ta-
bulæ, si ingenium tuum non suggeret aliud, ad meliorem te frugem reducere

& ter-

& terminum paschalem à Conditoribus cycli paschalis, Concilii Niceni temporibus, non ad plenilunium, sed ad quartam decimam lunam indicandam constitutum esse, edocere potest. Et quam putas lektor tibi in reliquis quæ adhuc dicturus es fidem adhibebit, si omnem initio amisisti? Ecquid à te sperandum est in negotio Calendarii, examinis, iudicii, consilii aut correctionis, qui antequam rem attingas, in tantas te, quantas vidimus, coniciis absurditates.

Caluissium sui decoquere si dem.

6. Iam ve quo addis de differentia inter Cyclum lunarem, & vnde viginti annos Iulianos, eam videlicet efficere, vt plenilunium à terminis in loco plenilunii (in loco quartæ decimæ Caluissi) fixis, spatio annorum 312. cum dimidio integro die in anteriora abeat, verisime quidem est à te dictum: sed nescio vtrum veritate cogente, sciens & volens in hoc à Scaligero Magistro tuo defeceris, & cum Clauio, quem vix discipuli loco habes, te coniunxeris; an vero imprudens & inuitus in veritatem, quam oppugnans, incurreris. An non legisti quæ & quanta in Clauii Scaliger, q. idem, q. tu nunc, asseruisset, verborum portenta euouerit. Audi Magistru discipule, & qui ab eo veritate non potuisti, modestiam discere singulararem, si potes. In libro enim quæ Isagogicos Chronologicæ Canones inscripsit, quem ve Caluissiarum in Clauium esse voluit Cornucopiam, cum in eius Prolegomenis dixisset, illud velle asserere, quod tu asseruisti, lunam nimirum annis 312. cum dimidio vnum anticipare diem, esse infantiam, absurditatem, ignorantiam: *Quod quo sine risu excipere non possit: mox addidit: cui vel tironi, ne dum Mathematico, tanta absurditas excidit? Ne in Merlini quidem horribilibus portentis vllum tam nouum, tam inusitatum reperiuimus.* Et paulo post: *figitur vt diximus, illud maximè imperitia argumentum est, in 312. annu, id est, in Cycli XVI. & annis præterea V III. 2393000 putare fieri, multo maioris stuporis est in annu 312. cum dimidio illam contingere.* Et infra: *Pnde vero vir acutissimus collegerit in annu 312. cum dimidio 2393000 vnius die fieri libenter ab eo didicim.* Oportet cum vt alia astrologia, ita alia logistica vti, qua ceteris ignota sit. Et pergit dicendo id esse ineptum, puerile & idiosyncraticum, &c. Neque satis illi fuit hæc in Prolegomenis ad natuscam vsque euouuisse, nisi alias eiusdem libri partes, imo & alios libros eodem into conspersisset. id quod fecit passim & ibi maxime vbi sic loquitur; *imperitissime census Clauius, quippe, qui magno ludibrio se se traduxit, quem illam præcessionem annu CCCXII. determinat, hoc est, a primo anni Cycli ad IX: quo nihil ineptius, & locul vrius potuit excidere homini Mathematico.*

Quam male à Scaligero acceptus fuerit Clauius qui idem de anticipatione lunæ quod Caluissius asseruauit.

Hæc tu nimirum & his similia bone discipule in Magistro legisti, & dissimulasti, neque cum ab eo disceres tibi refutandum putasti; & tamen tibi aptius quam Clauio eius conuicia conueniebant, qui Magistru talia debacchantem deserebas. Saltem docuisses doctorem discipulus, id quod ille volebat; vnde collegeris in annis 312 cum dimidio anticipationem vnius diei fieri; vt intelligeret Clauium non vt Astrologia, aut Logistica ignota. Verum quod tu facere omisisti, hic ego non facio, vt Scaligeri maledicta retellem, quoniam id & satisfactum est à Clauio, & non ad nos pertinet, qui Clauium non contra Scaligerum, sed contra Caluissium propugnandum suscepi. Hæc autem Scaligeri conuicia ex occasione verborum Caluissii eo consilio recitavi, & alia infra recitabo, vt lector intelligat, non esse admodum mirandum, si Caluissius Scaligeri discipulus ex tali Magistro præter immodestiam & ignorantiam nihil didicerit. Vere enim in disciplinis Mathematicis imperitissimum fuisse Scaligerum testantur cum

Quare Iosephi Scaligeri in hæc Refutatione sæpius mentio fiat.

plura eius opera tum potissimum eius Cyclometrica, & ea, quam infra examina-
bimus, de æquinoctiorum anticipatione Diatriba.

In calendario
veteri pascha le-
gitimum non
nisi casu cele-
brari, ex Caluisii
sententia.

7. Verum redeamus ad tuum Elenchum Caluisii, atq; ad reliquum tertii ca-
pitis, ubi ostendis Calendarium Iulianum siue vetus, nullum amplius pascha rite
prescribere; ita vt si quando pascha celebratur suo tempore, id non Calenda-
rio, sed casu potius adscribendum sit. id quod per tuam annorum 19. tabellam,
cuius partem supra exhibuimus, ipse probas: quinque enim nomina annos in
quibus *Pascha in vltimam mensis paschalis hebdomadam contra Canones reiectum est*, &
quatuor alios, quorum *paschata ex mense paschali penitus reiecta sunt*, & in mensum
secundum translata: In reliquis vero decem annis ob litteram Dominicalem non
datum fuit peccato locus, inquis, idque casu sic accidisse manifestum est. Concedimus per-
facile, quod & tu tuasponte fateris, vos qui adeo pertinaciter Calendarium
Gregorianum reicitis & vtimini Iuliano, paschata multa contra Canones cele-
brare, & si quod agatis legitimum, id non Calendario vestro, cuius cycli peccan-
do iam pridem modum intra quem consistere deberet cyclorum ratio excessere
int, sed casu potius, siue fortunæ esse tribuendum.

Quæ potro est ista peruicacia, malle errare, aut non nisi fortuito bene agere,
quam cū bene sentientibus consentire? cur, malum, si vestra confessio aber-
ratis à vero, iis irascimini, qui ne contra decreta Ecclesiæ in cultu diuino pecca-
rent, errata correxerunt? Verum quicquid obstrepatis infelices, quicquid
ringamini, quicquid repugnetis, nunquam nos Catholicos pœnitebit veritatis,
aut debet erga Ecclesiam esse sequi. Fruemur hoc bono, quod Gregorianæ cor-
rectioni acceptum referimus, vt iuxta sancta Patrum Pascha non casu, sed certa
methodo, ac constanter suo tempore celebremus.

CAPVT TERTIVM.

*Plures Caluisii errores, commissi in recensendis canonibus
Paschalibus, aperiuntur.*

Capite quarto quod De Canonibus paschalibus inscripsit Caluisius, regulas siue
Canones de paschate recte celebrando hoc ordine, hisceq; proponit verbis

Canones Pa-
schales Caluisii.

I. *Ne pascha alio quoniam die in Hebdomade celebretur, quam die Dominico, siue feria pri-
ma, quam diem solū appellamus.*

II. *Ne pascha cum Iudeis celebretur siue vt claris dicam & verbis Canonis retineam, ne
Christiani cum Iudeis interfectoribus Christi in paschate celebrando concurrant.*

III. *Ne pascha in duodecimo Mense ante æquinoctium vernum celebretur. Duodecimus
Mensis autem is habebatur, cuius plenilunium diem vicissimum primum Martii, ubi æquino-
ctium fiebat, precedebat.*

IV. *Ne pascha cum quartadecimano hereticis ante plenilunium agatur.*

V. *Ne pascha in vltima die mensis lunari hebdomadem reiciatur, in dominicam scilicet,
quæ vicissimum primum diem mensis lunari sequitur.*

VI. *Ne pascha in mensem secundum siue in mensem impurorum reiciatur. Mensis an-
tem secundus anni Ecclesiastici est, cuius plenilunium sequitur diem decimum, nonum Aprilis.*

Libenter à te Caluisii didicerim, vnde hos Canones hauseris, In nullis omnino
actis

actis vllius Cōcilii, vel hoc ordine, vel hīc verbis, vel etiam hoc sensu omnes leguntur: quod signum est, eos non aliunde, quam ex ludo Caluissiano recenter cusos prodire. Et tamen pro regulis siue canonibus primitiue Ecclesie vendicare eos nō erubescis: Mirabilem autem agis legislatorē, præcepta ac leges omnes propositionibus negatiuis edicendo. Nonne nō modo nō peccabit contra tuos canones is, qui nullum omnino Pascha celebrat, sed & bonum opus videbitur perpetrasse: siquidem nō faciendo prohibita, bene agere dicimur? Saltem, si res licita est Pascha celebrare, cum omnia edicta sint negatiua, o mni tempore licitū erit Pascha peragere, quod hīc non expresse comprehenditur præceptis: alias sufficientia nequaquam erunt. Sed videamus quædam speciatim, vix enim nos aliter nouis intelliget canonista.

2. Ne autem multa nimis percontando nimium homini molesti simus, trāseunt in primis ea, quæ primo & quinto canone asseruntur. Secundus etiā & quartus eadem de causa alium in locum reiciatur, tertium dūtaxat & sextum, qui reliqui sunt, hoc loco breuiter expendamus. In tertio igitur prohibitionem vltimi mensis quem male definit, etiam inscite refert. *Cautum, ait, ne Pascha in duodecimo mense ante æquinoctium verum celebretur*: quasi vero Pascha in tertio decimo, (is enim duodecimus non est) rite celebrari possit! Vbi est Doctor optime acumētum, quo abiit logistica peritia? Omnis ne annus lunaris duodecim tantum tibi clauditur mensibus? Vbi manet annus embolimaxus? Quid si quis celebraret Pascha in mēse embolimo, siue tertio decimo: nunquid is Pascha perageret in duodecimo mense? Minime gentium. Et tamen celebraret contra de. rega Patrum. En vt rursus inter sacrum & saxum stas, & summam tuam prodias aut malitiā, au: ignorantiam! In ipso, vt aiunt, offendis limine, atq; in ipsis erras primis principis. Si dixisses, ne in vltimo mense, duodecimum & tertium decimum, quorū modo hic, modo ille anno finem imponit, inclusisses. Sed non est mirum in suis te esse talpa caciorem, qui in alienis lynce vis esse perspicacior.

Ex hoc autem quasi principe errore, in numero siue determinatione vltimi mensis alii pullulant non minus crassi. Et primo quidem sequitur, septies posse scacio vnde viginti annorum, hoc est, in quolibet cyclo lunari Pascha celebrari in vltimo anni lunaris mense, concedente id, contra Patrum placita, canonista Caluissio: celebraretur enim non in duodecimo, sed post duodecimum, nimium in tertio decimo anni embolimaxi mense.

Sequitur secundo, posse duo Paschata celebrari in eodem anno lunari, & consequenter in alio sequenti anno nullum: nam in quouis anno embolimo vnum Pascha fieri posset in primo mēse, alterum in tertio decimo; atq; adeo anno proxime sequenti nullum: nisi fortassis mox primo sequenti mense post tertium decimum, aliud quis mallet addere Pascha: nam neque hoc prohibet canones Caluissiani. Hæc autem similiter septies in vno cyclo lunari occurrere possunt, quæ omnia decretis Patrum e diametro aduersantur.

Habemus hinc tertio, Pascha fieri posse à Christianis mense sere integro ante Iudæos & Quartadecimanos, in anno videlicet embolimo ac mense vltimo: Iudæi autem & Quartadecimani celebrant in mense primo. Neque hoc vetat Caluissius canonibus suis: nō enim prohibet ne ante Iudæos aut Quartadecimanos Pascha faciamus; sed solum ne cum illis concurramus. An non tibi videtur lector, Caluissius noster egregius Calendariorum artifex, & iurisperitus?

Vltimum mensem anni lunaris inscite Caluissius definit duodecimum.

Aburdū inde consequens primum.

Aburdum secundum.

Aburdum tertium.

Objectiōi occurrat.

Purgabit fortassis se de hac imperitia Caluissius, seseque more Iudæorum de mente duodecimo locutum esse, quibus duo menses in anno embolimo eodē appellantur nomine. At redeat tibi in memoriam Caluissius te loqui constituisse, aut saltem prætexisse, ex mente eorum, quibus nihil cum Christi intersectoribus commune est. Deinde Iudæi dicebant: Adar primus, Adar secundus, quod non est duodecimus, & duodecimus: & magna stultitia esset in re nostra dicere duodecimus primus, & duodecimus secundus: Item Adar primus, Adar secundus, reliquis vndecim mensibus adiuncti, tredecim, non duodecim menses tantū constituit: nisi forte in sua Arithmetica quemadmodum quatuordecim sunt quindecim; ita etiam duodecim sint tredecim; id autē an verum relique possit, tuis relinquo disputandum discipulis.

Alia excusatio refellitur.

Neque te excusat, quod addideris in Canone ante æquinoctium; hoc enim superfluum omnino, & ex inficitia tua additum est; cum duodecimus mensis non possit non esse ante æquinoctium à quo sequens determinatur annus: et si fieri possit ut aliqua duodecimi mensis pars apta non præcederet æquinoctium, in ea per te licebit Pascha celebrare, atque adeo etiam in duodecimo mense; id enim sequitur ex tuo acutissimo illo addito ante æquinoctium.

Aliud effugium præcluditur.

Quod si dicas te in definitione duodecimi mensis comprehendisse etiam tertium decimum eo quod adixeris illum esse duodecimum, cuius plenilunium dicitur 21. Martii, ubi æquinoctium fiebat, præcedebat, magis te intricabis. Nō enim vides, bone vir, hæc ratione non solum tertium decimum mensem, sed & reliquos te includere, quæorum plenilunia æquinoctium præcedunt, vndecimum nimirum, decimum, nonum, &c. & sic omnis mensis tibi dicitur duodecimus, nouo & inauditio exemplo, absque vndecimo, decimo, &c.

Quo pacto alii vltimum mensem vocent duodecimum.

Vocauit vltimum mensem S. Ambrosius in sua de Paschate recte celebrando pulcherrima epistola, duodecimum; sed non vniuersim, aut in definitione, ut tu; sed nō quando annus cōplettebatur plures quam duodecim menses; sed nō quando non erat vltimus. Denique, in futurum, inquit, Iudæi duodecimo, non primo mense celebraturi sunt Pascha, hoc est 13. Kalend. April. &c. sed is annus erat, Christi 387. currens Iudaicus 4148 siue 4147. completus, qui non erat embolimus, sed duodecim tantum constabat mensibus.

Deinde idem S. Ambrosius hoc loco non locutus videtur de mense lunari, sed solari. Egyptiorum, accipit eum mensem solarem, qui Pharmuti dicitur pro primo mense: & primus, inquit, incipit sexto Calend. April. & finitur septimo Calend. Maii, qui est, ut paulo post subiicit, trigesimus, hoc est vltimus, dies Pharmuti mensis. Confer te Caluissius ad Logicorum aliquem qui te, quia ratione recta diuisio, descriptio, & definitio instituenda sit, edoccat: sunt deinde etiam alii, qui aliquando duodecimo ac vltimo mense pro eodem vltimo sunt: at non, ut tu facis, in definitione, aut in regula generalis siue Canone: quæ ut necessaria omnia includere, ita aliena ac superflua excludere debent: aliis enim in locis aut ex subiecta materia aut ex præcedentibus, vel consequentibus, aliisve circumstantiis, auctorum sensus percipitur, atque lis dirimitur.

Vltimus mensis contra mentem ac decreta Patrum à Caluissio definitur.

3. Sed satis non fuit Caluissio errare in definitione mensis vltimi, verum ausus est eundem etiam de terminare non ex Patrum Nicenorum sententia, sed ex suo cerebro, cum dicit eum mensem habitum pro vltimo mense, cuius plenilunium dicitur vicefirmum Martii, ubi æquinoctium fiebat, præcedebat; hoc enim est falsissimum,

num, si præcise, vt de definitionibus fieri solet, loqui velimus, & non nisi Calu-
 siji commentum. Vltimus enim anni lunaris mensis definitus ac determina-
 tus fuit ab iisdem Concilii Niceni Patribus, tunc quando ipsi termini Paschales
 constituti fuere, tunc nimirum vt ipse fateris, quando æquinoctium fiebat 21.
 Martii: sed tunc terminus Paschalis non ad plenilunium indicandum, neque eo
 loco fixus fuit, vbi plenilunium fiebat, vt capite præcedenti satis probauimus;
 Ergo falsum est vltimum mensis esse illum, cuius plenilunium viceßimumprimum
 Martii præcedebat: sed etiam eum, & quidem proprie, & ex lege dicta, is cuius lu-
 na quartadecima eundem diem 21. Martii proxime præcedebat; siue deinde e-
 ius plenilunium in diem viceßimumprimum Martii incidere, siue illum præce-
 deret.

Et hic est secundus tuus primarius error, contra ipsa principia commissus. **Abstrudum in-
 deductum
 primum.**
 Ex quo, quemadmodum ex superiore, sua deduci possunt consecraria: loebit e-
 nim impune Pascha celebrare in vltimo mense, quotiescunque quartadecima
 præcedit diem 21. Martii, plenilunium vero siue quintadecima luna cum eodem
 die conuenit: quod in decretis Patrum non reperitur.

Sequitur deinde idem qui supra error, de duobus in eodem anno lunari Ec-
 clesiastico Paschatis, &c. sed nondum finis. **Abstrudum se-
 cundum.**

4. Tertius enim principalis error à Caluasio cõmittitur in definitione mens-
 is secundi, in qua asseruerat, mensis secundum eum esse, cuius plenilunium sequi-
 tur diem decimumnonum Aprilis. Biceps hoc monstrum est, caudam post se trahens
 non minus monstruosam, quam ipsum est monstrum. Hæcine Caluasi deprimi-
 tina, digis, Ecclesia, venerandisque Concilii Niceni Patribus? Patribus Nicenis se-
 cundus dicebatur mensis, cuius quartadecima luna, non cuius plenilunium seque-
 batur diem decimum octauum, non decimumnonum Aprilis. Quam bellum erat,
 Caluasi, confiteri potius nescire te, quod nescias; quam ignoracionem adeo cras-
 sam verbis tam perspicuis effutire.

**Abstrudum se-
 cundi mensis
 atq; vltimi ter-
 mini Paschalis
 falsi Caluasi
 determinatio.**

Nonne supra à Magistro tuo didicisti, homines seculi Constantini Magni ni-
 hil de præcessione lunari sciuisse, id quod neque tu negas in tuo pessimo Elen-
 cho, vt patet ex iis, quæ asfers in initio capitis sequentis: Patresque eo constitu-
 isse terminos Paschales loco, quo eos in perpetuum fixos vt credebant, ita vole-
 bant: Constituerunt autem, vel te ipso teste, citimum quidem in die viceßimo
 primo Martii: primum etiam, inquis, terminum Paschalem vel potius citimum huic diei
 21. Martii affixerunt: vltimum vero eos decimooctauo Aprilis attribuisse tu ipse
 similiter fateris, cum tui ac canonum tuorum oblitus infra cap. 26. ais: nullum
 terminum Paschale in die 19. Aprilis, quo quartadecima pascha, in die 6. Aprilis fixa, perti-
 nent figere poterunt. Ergo charissime asseris, nullum terminum Paschalem in die 19.
 Aprilis non solum non fuisse, sed ne que vllum eo tempore, & per consequens
 ex opinione Patrum nunquam ibi esse potuisse. Vbi ergo erat vltimus termi-
 nus? non in die 20. Aprilis: alias limites terminorum nimirum fuissent dilatati: nõ
 in die 17. ne iisdem limites, qui commode dilatari poterant, in angustias cõstrin-
 gerentur. Ergo necessario vltimus terminus Paschalis in die decimooctauo A-
 prilis constitutus erat. Cum igitur termini extremi, te ipso iudice, hoc se habeat
 modo, qua fronte, qua confidentia, qua religione hoc loco asserere audes, Pa-
 tres voluisse eum esse mensis secundum, cuius plenilunium, quod tibi siue ex in-
 scitia, siue ex temeritate terminus dicitur, sequitur diem decimumnonum Aprilis: ac
 sin

**Probatum qua-
 tadecima in
 19 Aprilis ex
 mente Patrum
 spectare non ad
 primum, sed ad
 secundum mē-
 sem.**

si in eodem die 19. vltimus fuerit fixus terminus? quali is mensis cuius plenilunium in diem 19. Aprilis incidit, primus, non autem secundus esset. Nonne aureus numerus 16. affixus erat diei 8. Martii, & rursus idem numerus diei 6. Aprilis (si id nefcis dicere ex Origano) & quod sequitur eorum quartadecima, quæ plenilunia falso tibi dicuntur, in 21. Martii, & 19. Aprilis incidunt? Sed quartadecima siue terminus Paschalis in 21. Martii est primi mensis: ergo illa quartadecima, quæ in 19. Aprilis cadit, & non solum illa vt tu falso asseris qui eundem diem sequitur, est secundi mensis: nisi duas quartadecimas putes consistere posse in eodem mense: aut certe que madmodum duodecimus & tertiusdecimus mensis, tibi sunt duodecimus & duodecimus; ita primus & secundus, sint tibi primus & primus: res ingenio Caluifiano dignissima. An non pudebat te sanctis illis Patribus, quorum auctoritatem omnis semper suscepit posteritas; nec despicit nisi vestra nouitas, tam turpiter imponere, perque ora traducere vulgi.

Abfurdum primum, quod ex dictis deducitur.

His duobus capitibus plenilunii videlicet, & decimononi Aprilis à Caluifio effictis, & pro quartadecima luna & decimo octauo Aprilis substitutis, plenius perspectis, atque relectis, nunc absurditatibus inuolutam caudam euoluamus. Sequitur enim hinc primo, fieri posse Pascha contra decreta Patrum, in mense secundo, siue impurorum, quotiescunque quartadecima sequitur 18. Aprilis, nec tamen plenilunium decimum nonum diem excedit, quod non raro contingere potest.

Abfurdum secundum.

Quo priuilegio Caluifiano si quis vtatur, illudque coniungat cum primo, quod ex secundo eius capitali errato Num. 3. deduximus, is secundo secure, quicquid Patres sanxerint, duo Paschata eodem anno celebrabit; alterum in secundo mense, alterum in vltimo quæ ex allata sequela duodecimus etiam esse potest: quod si pro primo mense aliud Pascha adiuxeris, habebis tria Paschata in vno eodemque anno lunari.

Abfurdum tertium.

Si vero tertium illud Pascha omiseris, nihilominus nos tertium dabimus cōfectorium, sequitur enim duo paschata, ita dispēante Caluifio, decem tantummodo differre mensium interuallo: tot enim si secundum à duodecimo subtraxeris remanent menses.

Abfurdum quartum.

Commode igitur quartum addemus corollarium, videlicet duo quædam alia Paschata remoueri ab inuicem spacio tredecim mensium: tot enim eodē numerationis modo inter duodecimum mensem anni embolizati & secundum sequentem colligemus. Reliqua absurdalubens prater eo.

Confectarium generale primum è canonibus Caluifianis deductum.

5. Non tamen praterenda sunt alia magis generalia confectoria, quæ ex canonibus Caluifianis consequuntur, quorum primum est, Pascha celebrari licite posse quouis anni lunaris mēse, primo videlicet, tertio, quarto, quinto, &c. exceptis duobus, secundo & duodecimo, his enim solis festum illud (quamuis non semper) vt audiuimus, à Caluifio interdicitur.

Confectarium secundum.

Secundum est, Pascha peragi posse in ipso termino Paschali, qui Caluifio plenilunium est: hoc enim nullo suorum canonum vetat canonista Caluifius, modo vitetur nec cum Iudæis & quartadecimanis conueniatur.

Confectarium tertium.

Tertio sequitur toties esse peccatum in Ecclesia, quoties in celebratione Paschatis ab hac Caluifii norma Lesbia deflexum est, præsertim postquā innocentissimi canones isti, nouaq; hæc Calendaria, quæ neque peccant, neque peccare possunt, mundo innotuere, quibus tamen, vt hæc vsque exacte conspeximus, nihil prodit nocentius, monstrosius nihil.

6. Si

6. Si breue ac sincerum regularum ac canonum Paschalium compendium audire vis, lege Rabanum Maurum Archiepiscopum Moguntinum, is tibi lib. 2. de institutione Cleric. cap. 39. cum B. Isidoro Hispalensi id verbis hinc tradet. *Initium primi mensis obseruandum est. ab octauo Iduum Martiarum, vsq; in Nonarum Aprilium diem. quod tridecima vero luna Pascha à duodecimo Calendis Aprilis vsque in decimum quartum Calendis Maii querenda est. Porro dies Pascha Dominica ab undecimo Calendis Aprilis, vsque in septimum Calendis Maii: & hoc à luna quintadecima vsque ad vigesimam primam. Eadem prorsus & totidem fere verbis leguntur apud venerabilem Bedam de temp. rat. cap. 50. Et ne putes ipsum oblitum esse æquinoclii, addit Rabanus, Nunquam ergo contingere potest, vt luna quartadecima primi mensis ante vernale æquinoclium, quod fit duodecimo Calendis Aprilis eueniat. Hæc si apud Orthodoxos lege- re atque intelligere Caluisti voluisses, nouis condendis canonibus, iisdemq; pessimis, omnino iuperfedis, neque te ridendum vulgo exposuisses.*

7. Cætera, quæ hic Caluisti canonibus addit, cum parum ad rem faci- ant, parumque interfit, siue erret, vt solet, siue non erret, silentio præteriri pos- sunt. Hoc solum moneendum putauimus, ne cui Caluisti fucum faciat, cum ait de Dionysio Exiguo Abbate Romano: *Ab hoc Dionysio termini etiam Paschales in cy- clo lunari præscripti sunt, post quos Dominica proxima que sequeretur, solennis Paschati cele- bratio habetur.* Id enim nisi recte explicetur verum non est. Præscripti sunt enim termini Paschales, & Calendario Alexandrino inscripti à Patribus Nicenis, siue iussu eorum ab Alexandrinis vno eodemque tempore: vt vel ex his, quæ capite præcedenti disputauimus constare potest: iudem porro termini cum reliquis in- diebus lunariis ab hoc Dionysio iussu Romani Pontificis in Calendarium Ro- manum translati sunt, & tandem ipsum Cal. ndarium ad mentem illorum Pa- trum ordinatum. Cylcus vero ipse lunaris, ex quo suum ortum habent termi- ni, vt clare colligitur ex S. Ambrosio, teste omni exceptione maiore, constitutos vel ordinatos, atque in vsum Ecclesiæ reuocatus à Patrib. Nicenis est. Sic enim de illis habet D. Ambrosius lib. 10. epist. 83. loco supra lib. 1. cap. 2. Num 5. *Qui conuenientes, & c. decem & nouem annorum collecta rationem, & quasi quendam consti- tuere circulum, ex quo exemplum in annos reliquosigneretur. Hunc circulum Eusebius caetera nuncupari. Ad exemplum igitur hoc Dionysius Abbas ordinauit & inscri- psit Calendario Romano terminos Paschales, & nequaquam de nouo aut di- uerso modo eos præscripsit, quam à Concilio Niceno ordinatum erat, vt pluri- bus ostendit Paulus Mittelburgensis in sua Paulina, Stofferina, & alii. Sed de his plura infra.*

Terminos Pa- schales auctori- tate PP. Nice- norum Calen- dario inscri- ptos. & ex Alex- andrino à Di- onysio Exiguo in Romanum translatos esse.

CAPVT QVARTVM.

*Examinantur ea, quæ de mutato Calendario, mutationisque
Auctoribus capite quinto dicuntur.*

EOrum, quæ capite quinto à Caluisto decantantur, summa hæc ferme est: *Pontifex Gregorius decimustertius non primus fuit, qui de emendando Calendario Iuliano cogitationem suscepit: sed ante ducentos vel etiã trecentos annos hæc res fuit agitata. Quod vero reus addit, ante mille fere annos commissos fuisse huiusmodi errores quosdam, quales hodie plures in Calendario Iuliano animaduertuntur, hæc de erroribus absolute, &*

K qui

Subtemeraria
Caluſi de ce-
raris Galenda-
rii veteris opi-
nio.

qui in Calendario Eccleſiaſtico vere errores dici debeât, loquitur, hæc eius affer-
tio nimis videtur temeraria; non modo, quia runc forma anni à Patribus reco-
gnita nemini pro vitio ſa habita fuerit, ſed etiam, quia differentia aut quantitas
anticipationis, maxime in luna, ſi communem ſpectemus Eccleſiæ conſuetudi-
nem, tanta non fuerit, quæ Paſchata erroneâ progeniſſe dici debuerit. Sed au-
diamus quid Caluſius hac de re ſubiiciat.

*Eſt autem initio, inquit, & propter exiguam differentiam, & propter intermorum æ-
tatum temporu litteras, nec agniti ſunt, nec etiam in litteras relati; propterea quod homines illo-
rum temporum non audeant credere, aliquid peccatum eſſe in illis, quæ ab Eccleſia ſemel rece-
pta, & vſu longinquis temporu confirmata eſſent. Equidem fideliffimum hic Scaligeri
discipulum agnoſco, fidelior in deſcribendis verbis magiſtri ſui eſt, quam ſacræ
Scripturæ: nam ab illo quod, nec ſyllabam omiſiſſet; ſed prout habentur lib. 4. de
emend. temporum pag. 306. edit. ſecondæ, ita in ſuum tranſtulit Elenchum, au-
cta tantummodo vnico &.*

Singularis Cal-
uſi audacia.

Sed ô homines illius ſæculi timidos! O audaciorem cunctis Caluſium, qui
multa credere audeat contra ea, quæ ab Eccleſia ſemel recepta, & vſu longinquis temporu
confirmata ſunt. Maſte virtute, ingenio, & audacia Caluſi. Tu re vitum præbes: Tibi
hæc læus merito debetur, & quam libenter tibi tribuo. hoc audes, quod olim auli ſunt
audentique omnes ſectarij, dum credere non dubitant peccatum eſſe in illis, quæ ab
Eccleſia ſemel recepta, & vſu longinquis temporu confirmata ſunt. Non ita ſancti Patres
& Doctores Eccleſiæ, qui omnia ſua Eccleſiæ, aduerſus non præualituras infe-
rorum portas, (ex promiſſione Chriſti didicerunt,) ſubmiſerunt iudicio.

Patres Nicenos
ea, quam in Ca-
lendario conſti-
tuerant, nõ cre-
denda, ſed ob-
ſeruanda pro-
poſuiſſe.

2. Neque vero Patres illi ſanctiſſimi, quæ de Paſchatis celebratione ſanxe-
runt credenda, vr articulum fidei inſalibilia propoſuerunt: ſed tempora, qui-
bus ſanctiſſima illa feſtiuitas vnanimiter eodem die perageretur, conſtituerunt.
Contra quas conſtitutiones ſi quis temere faceret, dubium non eſt, quin pecca-
ret; non autem hoc modo conſtituendo peccarunt ipſi, vt a uax tu credere au-
des; qui auctoritatem Eccleſiæ contemnis, eamque non audis, & propterea ma-
ximo re implicas peccato, & merito mihi eſ ſicut ethnicus & publicanus.

Egredie ſane hac de re, & ad noſtrum explicandum propoſitum apriffime
ſanctus Athanaſius libro de Synodis, in quo cum ageret de Niceno ſymbolo ſic
habet: *Nec conſulem, nec diem, nec menſem addiderunt, ſed in negotio Paſcha non abhorru-
erunt ab huiusmodi appendice; ibi enim; lacuit vt adderetur VISVM EST, vt omnes ob-
temperarent: De fide vero non ſcripſerunt viſum eſt, ſed, AD ISTVM MODVM CRE-
DIT CATHOLICA ECCLESIA: & ſtatim ipſa conſeſſio credenti adiuncta eſt: vt
oſtenderent, tam non eſſe nouam ſententiam ſed Apoſtolicam: & quæ ſcripſiſſent, non eſſe ſua
inuenta ſed Apoſtolorum documenta. Hæc S. Athanaſius. Nihilominus tamen hereti-
ci habiti ſunt, qui huic viſum eſt, vt tu in canonibus tuis feciſti, contradiceret, aut
pertinaciter non obedirent, quod clare teſtatur exemplum hereticorum Quar-
tadecimanorum.*

Accedit quod Patres Niceni etiam ſi fortassis non putarunt tantam fore lun-
æ folisque in Calendario præceſſionem, non tamen ad credendum propoſue-
runt, cyclum, quem conſtruxerant lunæ non aberraturum vnquam ab vndeci-
ginti annis Iulianis; aut æquinoctium perpetuo fore in Calendario Iuliano 17.
die Martij: Sed cyclum illum ac diem ſeruandum ab omnibus in Paſchatis cele-
bratione eduxerunt, Qui cyclus ac dies, poſtquam à propoſito aberrare cœpit,

errorem constituit opinionis, quo homines putarunt se moraliter proxime, post quartamdecimam lunam ac æquinoctium verum Pascha celebrare, vt fieri cõfueuerat proxime post tempora Concilii Niceni: postquam igitur cycli illi, maxime vero solaris in Calendario notabiliter præter opinionem Patrum vagari inuenti sunt: iure merito & scriptores eadere Ecclesiæ admonere Antiquos, & tandem ab ipso summo Antiquitate Gregorio XII I. summam omnium bonorum approbatione emendati ac reformati sunt.

3. His ita præmissis, Caluissius gradum ad auctores, qui de cyclorum erroribus monuerunt, facit; nominat autem Nicephorum, Gregoram, Isaacum, Argyrum, Sacroboscum, ac reliquos, quos supra libro 1. cap. 1. Num. 6. ex hoc Caluissio loco retulimus. Cur autem Paulum Episcopum Forosemproniensem in numero anonymorum esse maluerit, causam conuicere non possum: nisi fortassis, quia eum & negligit Scaliger magister Caluissii, & quia ipse vtrique in multis aduersatur. Sed in hũce non immoror, suus illis per me, quo valere possunt, maneat valor.

Lubet autem hac occasione ex te Caluissii quærere, qua ratione fieri poterit, vt allati à te scriptores aliquid de *αεγρησιως* monuerint, cum ante magistratum Scaligerum nemo hominum de *αεγρησιως* quicquam sciuerit: eius enim rei incertiam non solum Clauio, ad quem solum calumniandum natus videbatur, sed & aliis se multo doctioribus, obiicit: patet hoc manifeste ex supra allatis, ex Canonibus Isagogicis, vbi hæc inter alia retulimus: *μετηρησιως autem, καὶ αεγρησιως rationem nullam enim habere, excelsauerit earum verum ignoratio, quas ante nos nemo aduerterat. quamquam sumus quidam Mathematicus, &c.* Tu qui solus & vnicus vestigiis doctrinæ Scaligerianæ insistere illi visus es, atque adeo arcanorum illius consiliorum particeps es, hoc nobis, obsecro, edisserere mysterium: hoc enim est quod ex te quærere volumus.

Aliud quoque est, de quo te in primo libro iam admonuimus, scriptores videlicet à te adductos, si veritatem discere voluisses, fat clare te docere potuisse, ad quem munus spectet Calendarii corrigendi: id enim omnes magistratui Ecclesiastico, Pontifici nimirum Romano, atque Conciliis deferunt: tu vero horum osor, Imperatori potius aut politicis obrudendum suades. Sed vt in plerisque, ita etiam in hoc conertare mauius, quam ingenue id, quod omnes fatentur, fateri.

Sed & quæ de Pontifice Gregorio decimotertio eiusque Calendarii emendatione in fine huius capituli adfers, prætereo. Abunde namque constat, nullam ea in re intercessisse negligentiam, quo Reipubl. Christianæ consuleretur. Pontificem nullis pepercisse sumptibus: usum esse Astronomis celeberrimis: omnes magno animo vicisse ac superasse difficultates: rem diu ante esse agitatam: omnibus prius propositam, omniumque rogatas sententias.

Verum de his alibi satis iam diximus, & plura infra addentur.

Scriptores qui de erratis Calendarii veteris monuerunt, à Caluissio enumerantur.

Caluissio proponitur quærere, quæ causa.

Scriptores enim meratos reformationem Calendarii tribuere magistratui Ecclesiastico.

Quæ correctio nem Calendarii præcesserint.

Rationes, quibus nonnulli Caluifium ab oppugnando Calendario Gregoriano dehortati prudenter sunt, perpenduntur.

Sed nec dum ad intima penetrauimus; adhuc enim durat Caluifii præludia. capite sexto hanc tractare instituit quæstionem: *An operæ precium fit Calendariū Gregorianum examinare, eiuſ errores monſtrare, & commodiorem eiuſ rationem inire vel- le.* vno verbo, actum ageret Tuos, Caluifi, vt experieris, non Calendariū Gregoriani, ostendes errores, quos an operæ preciiū eſſet examinare; mirero quis quæ- rere poſſet. Verum vt homo aſtutus conſilium ſuum, factumque tegat temera- rium, ſcribendique corradat materiam, quorundam amicorum. qui ipſum, vt puto dehortati ſunt, eludere hic ſibi proponit rationes: quæ, ſi illi credimus, hæ- fere ſunt. Prima, Inſtare extremū diem mundi. Secunda: *Calendarium Gregoria- num à ſtatibus reformata (deformata) religioniſ repudiatum eſſe, & nunquam futurum, vt ab iſ recipiatur.* Tertia; non eſſe ſpem villam abrogandi Calendariū Gregoriani iam introducti. Quarta; à præſtantiffimis artificibus illud conditum eſſe. Quinta & vltima: *Negotium hoc parum attinere ad Sethum Caluifium Ludimagiſtrū, ſiue hominem in puluere ſcholæſtico deſudantem.*

Et ſape quod ſpectat ad hoc amicorum conſilium generatim, quo hominē, ne oleum operamque perderet, imo & conditionis ac officii admonitum vole- bant, quicumque tandem illi fuerunt, qui id dederunt, prudenter proſeſto illos feſſiſſe, & optime conſuluiſſe ac ſuaſiſſe Caluiſio, negari non poteſt: & ſi perſua- ſiſſent, dubium non eſt, quin è re Caluiſii maxime fuiſſet: prudentum enim ſe- quendo conſilia, & ipſe prudentum ac peritorum numero adſcribi potuiſſet: ſed homine imperito nunquam quicquam iniultius, qui niſi quod ipſe facit, ni- hil rectum putat.

2. Ita proſus Caluiſius, qui aliquando quidem hac ratione, quam primo loco enumerat, vt cap. 1. Num. 3. vidimus, tanquam argumento ſolidiſſimo profe- vitur, vt dierum exemptorum eximendorumq; pulcherrimam methodum de- ſtruat atque reiiciat: hoc vero loco eo quod aduertit alterius eſſe inuentum, non ſuum, eandem rationem verbis eleuat, & Stiſelianiſ hoc argumentum eſſe di- cit. In Saxonia, narrat ex Harardo Gernerio Tilmannus Bredenbachius collat. ſacrarum libro ſeptimo ca. 3 1. V Vittebergæ vicinus pagus nomine Holtzdorpf ſitus eſt, in quo pago Stiſelius Euāgelicus concionator populo docendo præ- ſeſctus, ſibi, ſuiſque ruſticis perſuaſit, tertio Octobris die, horam circiter decimā extremum iudicii diem futurum; idque ex ſupputatione quadratorum nu- merorum, tanquam ex diuina Spiritus ſancti patefactione, ſerio confirma- uit. Ruſtici & ciues plerique omnes per vniue ſam Saxoniam & Miſniam, arſis & agris incultis relictis, negotiis otio poſthabitis, curæ præferentes ſo- cordiam, omnia ſua bona decoquebant, dies, nocte que pergræcabantur, certo confidentes (quemadmodum prædixerat Stiſelius) tertio Octobris die eiufdem anni, qui erat à Chriſto nato milleſimus quingentefimus trig- ſimus tertius, mundam periturum, & extremum iudicii diem aduenturum. Cum au- tem prædictus dies adſeſſet, Stiſelius ſuggelſum occupans hortatur ſuos ruſticos, & bono

Rationes de-
hortatorum
quas recenset
Caluiſius.

De prima ra-
tione.

& bono iubet esse animo: tempus instare, quo, prout quisque vestitus aderat, cum ocreis simul, & peronibus omnes in cælum auferrentur. At vero hora prædicti iudicii iam diu transacta, adeo vt rusticis de vaticinio desperantibus, ipse quoque dubitaret; forte procellosa tempestas orta fuit, quam cum Stifelius audiisset, de nouo suos rusticos est hortatus; turbinem enim exorientem inuitidare futuri iudicii. Sed paulo post tempestate sedata, cū rustici cælum serenum esse conspicerent, irati Stifelium è sublimi cathedra deturbatum, manibus, & pedibus acriter constrictis, in curru positum V Vittembergam traxerunt, vbi ipsum coram iudice de illatâ iniuria grauius accusarunt, aliquod sibi emolumentum pro omnibus pecoribus, frugibus, & frumentis absumptis sperantes. Sed frustra illum accusarunt rustici; nam è rusticis vindicatum, è vinculis redemptum Stifelium Lutherus veteri ecclesie iterum præfecit. Hæc vera an falsa sint meam non interpono. Satis est Caluissium nunc pro se, nunc contra se Stifelianum pugitare argumentis: diem hunc propediem modo instare, longe ante 400. annos affores; modo, cum momentum hoc Deus sibi referauerit, res huius mundi curari iubet ac si venturum nunquam esset. Vnde mox subiungit, se ideo Astronomus cum sit Astronomix non valedicturum; cui vt etiam commendationis aliquid vel à primis illis temporum initiis quæ creationem hominis præcellerunt compararet, eam primo statim Genesios in capite à Deo hominibus commendatam verbis hæc è amplissimis prædicar *Astronomicum hoc studium, scrutari orbes celestis, nouisse corporum celestium magnitudines, interualla, cursus, progressiones, institutiones: Scire & computare posse Solis & Lunæ labores & errores, vt veteres loquebantur. dirigere & definire posse tempora, annos & menses, studium piuum est, reipub. vtile, & statim in primo capite sacrorum biblicorum nobis à DEO ipso commendatum.*

Ex his autem quam putas Caluissius parrem melius tenuerit? omnium vt arbitror optime scrutari nouit orbes atque computare Solis & Lunæ errores; Nam quoties eorum morus tabulis, Ephemeridibus, siue Calendariis ipsius non respondent id non tabulis, non Calendario quod secundum ipsum plane non non peccat, nec peccare potest, sed soli Lunæque, qui via aberrarunt, adscribendum est; quantus vero sit ille error, mox ipse suis tabulis, & calculo monstrabit. Mirum tamen videri non debet si de palma cum Ptolomæo, Copernico, Braheo, &c. Caluissius certet, qui huic studio sedulo incumbit, & tempora in futuros annos metitur, cum vsus sit Magistro summo Astronomo Magno videlicet Scaligero, qui antiquis Geometris & Astronomis, non solum æquiparandus, sed & longe anteponeendus est, si ipsi de se ipso testimonium reddenti, credaturus: Ideo confidenti præcundia pronunciamus, inquit, & in ipsius quoque reuentione longo interuallo eos à nobis videri, qui quemadmodum Caluissius Clauium; ita ipse Archimedem, Ptolomæum, aliosque in ludum atque officinam idolandos euocat, qui scilicet in Geometricis solus fuit qui abstrusissima quæque, & in quibus inueniendis tam antiquitas, quam nostra ætas, frustra laborauit, vnus ipse eruit: ita in Astronomicis, Principem se ipsum fecit: nam quod antea male illi successerat, cum Archimedem errasse, &c. vt verbis eius utar, non regnum in Geometria, sed tyrannidem exercuisse; demonstratue errasse: absurdissima non pauca eius errata deprehendisse se: &c. palam asserere non dubitauerit: reprehendendo postea Ptolomæum, Copernicum aliosque Astronomos; damnum refarcire, famamque vindicare suam se posse ratus, eadem infelicitate in eos d. bacchatus est. Sed vt non deserviens

Cur Caluissius pro magno Astronomo habendus sit.

Cyclom epist. dedic.

Geometrix sui Romani, Clauii, & alii ita non deerunt qui Astronomiam ab istis tunc precibus, si modo operæ precium esse videatur, vindicent.

De secunda ratione.

3. Ex secunda ratione manifeste patet quosdam non parum timere sibi, dum aliis timent, ne Calendarium Gregorianum ab omnibus Principibus recipiatur, & propterea potius in vitioso veteri persistendum esse, admonent: ex quorum numero non postremi sunt Caluissius cum Patrono, suo Origano; hic enim ait, hoc omnes optamus & speramus; ille veto magis suæ quam cõmuni rei interitus, specioso sumpto prætextu, quod dissensionibus in Calendario aliquando finis imponendus sit, solum Principibus obtrudere conatur calendarium; atque adeo dissensionum finem fore existimat, si solum Pseudocalendarium admittatur: Sed rectius existimaret, si id tunc demum reuera futurum prædiceret, quando illi qui adhuc à Gregoriano dissentiant odia concepta ponerent, & potiorẽ orbis partem sequendo, naturæ ipsius instinctui obequerentur, ac pro vitioso quod agnoscunt Calendario Iuliano, nostrum integerrimum susciperent; quod vt apud Catholicos omnes sopiuit controuersias, & diuturnis querelis tandem finem imposuit, ita Catholicos inter & A Catholicos quæ adhuc supersunt in celebratione festorum dissidia penitus extingueret, si vel pacis nomine, nulla Gregorii facta mentione, à Protestantibus obseruandum etiam suis imponeretur.

De tertia ratione. Cur Calendarium Gregorianum abrogari non possit.

Monuerit tertio loco Caluissium amici Catholicos nunquam à forma anni Gregoriani discessuros, idque rectissimè; eius enim rei & fundamentum est & ratio. Nam præterquam quod summis omnium votis à tot annis correctio Calendarii agitata, ac postulata fuerit, summamque diligentia deinde ac felicitate peracta, atque adeo sanæ mentis non sit, illam respuere, multoque minus acceptam iam & vsu comprobata repudiare: fuit etiam & est auctoritas Ecclesiæ Catholicæ eiusque Summi capitis Pontificis Max. quam nemo defugit, nisi qui fuerit à Nominis auctoritate fugitiuus: estque consensus nationum plurimarum, & Imperatoris, capitis Imperii Ecclesiæque Catholicæ defensoris (quæ vnica politicus istis sufficere deberet) nec non Regum, ac Principum Calendarium Gregorianum approbantium, amplectentium, ac firmiter in eo persistentium, constantia: Fuit denique & est ipsius Calendarii bonitas, facilitas, & quantum sufficit, atque in hoc negotio requiritur præcisio ac perpetuitas, &c. quæ omnia frustra hæcenus ab aduersariis oppugnata sunt. Non latent teista, Caluiss, eaque licet obscurare conentis, extingui tamen non vales. Vnde enim tibi constat Calendarium Gregorianum adeo radices egisse, vt spes nulla concipi possit, illud sede sua deiectum iri? nisi quia nulla prorsus subest causa propter quã aboleri, aliudque substitui debeat. Tuum est, Caluiss, commentum, quod ais nobis pro emendato Calendario mendosissimum obtrusum esse, tua fictio, quia talia effundendo dissensiones sones, tuoque admones, ne turbationibus contractuum, negotiorumque ciuilium, & dissimilitudine etiam ceremoniarum Ecclesiasticarum in celebrandis diuerso tempore sequestratis & aliarum rerum, ex diuersis Calendariorum originem trahentium, permoucantur ad hoc Calendarium Gregorianum recipiendum, etiam si hoc ipso iuxta Origanum à præscripto diuino multum discedendum sit. Aulus & fucus tuus est, quibus pessimum Calendarium tuum vt legitimanẽ emendati temporis rationem venditas; sed nos penitere tanti non emimus.

De quarta ratione.

4. Sequitur quarta ratio, quæ est, in correctione Calendarii Pontificem vsum esse

esse exercitatisis Astronomis, & quod supra monuimus, ab eorum nihil quæ ad correctionem necessaria aut vitia esse poterant, prætermisissimè esse. Quæ sanè ratio euilberet, nisi amens aut odio plenus sit, sicut esse deberet, à caluinijs & criminationib. abstinendis; & siquid, quod tamen nondum ostensum est, humanitus erratum esset, excusandi potius quam accusandi præbere materiam: imo summis laudibus quod homini ethnico non denegauit Caluissius, vt supra cap. 2. de Iulio Cæsare eiusque Calendario (quod tamen ipse Caluissius vitiosum proclamat) audiuimus, extollendi. At quia hominum Christianorum, imo totius populi Christiani Summorum capitum Pontificis Maximi, & Imperatoris, Regum & Principum, auctoritate, opera, consilio, consensu, approbationeque Calendarium Iulianum correctum, seu potius eisdem aliud louge perfectius à Gregorio XIII, vel hoc etiam nomine verè magno, substitutum est; hoc tam præclarum opus visum est Caluissio homini, vt vel hinc apparet, Christianus, Christianæque paci insensissimus, non solum non laude dignum, vt Cæsaris idololatæ, quo æternam sibi laudem promeruerit, cui reliqua Caluini & Scaligeri iudicio quæcunq. præclare vnquam egerit, nequaquam sunt conferenda: Sed tale quo vniuersa sacrè Europa turbata est: quod toti Europe, & omnibus doctis pudori sit; & ludibrium debeat omnibus gentibus: Calendarium mendosissimum, vitiosissimum, absurdum, monstruosum, erroribus vbiq. refertissimum: in formâ methodus: Summa sententiâ ac colluuis; omnium errorum.

Sed vt in pluribus ita etiam in hoc genium ostendit sui Magistri, quilibet incertissima Calendaria & anni referat rationes gentium plurimarum, in nullam tamen tantum inuehitur, quantum in Calendarii Gregoriani formam: cuius tamen, si tam politica, quam Ecclesiastica, tam popularem, quam Astronomicam spectes rationem, par nullum, quod ipsimet, nolint velint, fateri debent, attulit: quod fecisset, si vel vni celsisset.

Putasne Caluissius, tuo te Elencho aliquid attulisse, quod Mathematicos tum totius orbis, omnes enim publico admoniti erant scripto, fugerit, illisque in mentem nunquam venerit: de quo non monuerit; quin multa potius veluti minus vitia manusque necessaria, vtiliter sanè ac necessario prædenterque prætermiserint? An existimas quod id, quod tibi tuique similibus nunc videtur melius & aptius, hoc etiam tunc illis viris doctissimis tanquam aliquid melius, & aptius placuisse, aut placere debuisset? Aut denique etiam si reuera aliquid melius in aliquo, aut tu, aut alius adhuc afferret, an non hoc propter maiorem concordiam sententiarum, grauesque alia rationes, tam in politicis quam Ecclesiasticis omitti tunc poterat, aut debuerat?

Ego sanè penitus persuasum habeo, viros illos grauisimos multa ex iis, quæ, si pura spectanda fuissent artis præcepta, mutare potuissent, multò grauiores ob causas immutata reliquisse. Scilicet in animo habebant condere Calendarium potius Christianum cum ad vsum Ecclesiæ, iuxta propria illius festa & Patrum, quæ tanta consensione constituta erant, decreta; tum ad commodum populare iuxta placita Principum Christianorum, quorum sententias exploratas habuerant, accommodatum: quam demonstrationes Mathematicas, aut tabulas Astronomicas obtrudere ad quædam horaria scriptula (vt nunc faciunt sciolli quidam ac nugatores) vel ad nescio quam, quæ ab omnibus fecernat tam Ecclesiasticis, quam vulgaribus, regulis, mentis seu ideam seu Chymicam directas.

Consilia

Caluissius propter correctionem calendarium ethnicos laudat Christianos vero vituperat.

Caluissium imitatorem agere Scaligeri.

Reformatores multa reiecerunt, quæ aduersari nunc vt noua inuenta profuerunt.

Consilia legantur ac scripta, quæ, dum correctio tractaretur Calendarii, passim edita sunt, & facile apparebit quam plurima Reformatoibus proposita fuisse, quæ ab ipsis maturo consilio reiecta sunt, quæ uenit à Calendarii Gregoriani oppugnatoribus, tanquam noua & Reformatoibus nunquam animaduersa, seruis atque importunius afferuntur. Quid si anni principium, quod Astronomi nonnulli, iuxta illud Ouidii Fastorum

Bruma noui prima est, veterisque nouissima Solis;

Principium capiunt Phœbus, & annus idem:

à solstitio hyberno inchoatum uolunt, ad primum reductum fuisset Ianuarii diem, quo vulgo annum incipimus: & deinde consequenter mensium dies ita ordinati, ut menses anni, & signa cælestia, non solum eadem interualla, sed & eadem principia, eisdemque obtinerent fines, ita ut Sol mortalibus & primam mensis afferret lucem, & primum signi cælestis correspondentis ipse ingrederetur gradum? nonne res uideri poterat non solum rei Astronomicæ, & ad Solis lunæque reciprocos complexus, reciprocè numerandos, sed etiam rebus quibusdam ciuilibus utilis & accommodata?

Lib. 1. cap. 6.

Sed quid ad hoc Caluissus? absque dubio id, quod de aliis quæ magis obuia sunt dicere solet, nimirum de hoc Pontifici, cum eum mentionem profus nullam faciat, ne cogitasse quidem uideatur: quæ enim ipse nescit, cum se omnia scire reputat, etiam alios omnes nescire existimat. Sed hæc fortassis non diceres, Caluissus, si Ioannis Baptistæ Benedicti de Calendarii correctione legisset sententiam, publicatam quadriennio ante peractam correctionem, anno uidelicet 1778. cui alias aliorum sexcentas annumerare possemus, si opus foret: sed hanc sufficit insinuasse.

Pontificem in correctione calendarii plurimum attendisse ad uoluntatem Principum.

Cur autem hæc & plura alia omiserunt? plures sunt rationes, & aliquas iam supra tetigimus: sed sufficiat Caluissio nostro: ITA VISVM ESSE, summis orbis capitibus: atque hoc uerum esse ex ipsis Pontificis Maximi licet colligere uerbis: Nam cum aliquando de hoc negotio agens Gregorius XIII, Clauio, quem interdum priuatim alloqui consueuit, quid fieri uellet indicaret; Regum ac Principum se se satisfacere uelle sententiis, ostendit: *Equidem memini*, inquit Clauius, *Gregorium iterum atque iterum mihi inculcasse, ut in Calendario quam minima fieret immutatio: atque hoc auebat esse mentem Regum, aliorumque Principum.* Sufficit inquam Caluissio ita Pontifici, Imperatori, Regibus ac principibus uisum esse.

Explic. cal. cap. 24. Num. 12.

Caluissum quæ plurima attribueret soli Clauio.

Quod igitur hisce omnibus uisum est, Caluissus noster & Origanus ut Clauium calumniandi materiam conflarent, soli Clauio, qui instar omnium est, cum conuirsatis suis sociis, acutissimus illis & uaserrimus lesuita, attribuit. Cur autem, Caluissus, Clauio proprium esse vis, quod Clauio uides esse commune cum plurimis? an quia plures inter se consentientes lacessere solus non audes? an vnum è numero seducis, ut olim Romanus Horatius Albanum in tergeminorum pugna? quo Clauio prostrato peruertas deinde cæteros? quid si diuelli non possunt? quid si factæ agminæ coherent? quid si ne dimoueri quidem loco possunt, qui Pontificis immobili auctoritate nituntur? Omnesque simul in vnam Romanæ sententiæ concordiam misicè & sanctè conspirant, se seque tibi & tui similibus ut decet iustitiæ, ueritatisque propugnatores libenter opponunt. Vnus quidem huic usque Clauius fuit, qui ad Calendarii clauum sedit, ipsumque tot inter

tempe-

tempelitates, quas sibi inde excitasti, semper imperterritus rexit direxitque: At vero imposterum postquam tot tantisque claris victoriis vita cessit & iuratio, tot habebit Gregorianum Calendarium Clauios, quot vir laudatissimus sui studiorumque suorum amantissimos post se reliquit, relinquentque alumni alumnos: mihi crede, Caluisti, citius deerunt Calendario Caluisti, quam Clauii: quanquam quid opus est tot Clauis, cum falsitati perquam familiarē sit, vt etiam nemine impellente se se ipsam, ruinis suas inter ruinas sepeliat.

Sed nondum penitus obrutus ruderibus suis Caluissus est, adhuc audet, & aliquid submurmurat. *Non despero tamen subdit, multa, & eiusmodi in Calendario hoc errata ostendi posse, qua plane nullam defensionem admittant, & in hacce cogitatione ipse Clauus me adduxit ingentibus suis voluminibus, qua de hoc Calendario conscripsit. Ad bonam enim causam, quod in proverbio dicitur, vel tria verba satis sunt; ad malam nec multa librorum millia sufficiunt.* tribus his verbis, si proverbium hoc tuum recte intelligo, ira nos vndique, Caluisti, concludisti, vt viam omnem euadendi nobis praecluderis. Si defensionem pro Calendario suscipimus, volumina crescunt, accedunt verbis verba, viresque nouas acquirunt prouerbia quibus tandem penitus obruamur: Si vero Calendarium iam toties à pluribus oppugnatum, & non tam verbis quam conuiciis à plerisque dilaceratum, in defensum relinquimus, actum de ipso est, & spolia cedant Triumpho Caluissiano est necesse. Sed meliora verba, quæso, Caluisti, & pauciora, & si adeo prouerbia placent, ad rem aptiora. Non est quod Clauium calumniis & ingentibus eius voluminibus tam iudaicè insultes, si quid enim in mole peccatum est, non Clauio sed vobis est imputandum, quorum ignorantia paucis doceri non potest. Calendarium nostrum idem quæ ex se maximum & Gregorio XIII. Pontifice tum Maximo tum optimo, deque Christiana Republica imprimis bene merito, dignissimum, cuius laudibus rite decantandis, ne multa quidem librorum millia sufficiunt, si opus ipsam spectes, vt aliquando promulgatum est, profecto tantillum inuenies, vt vnò quasi pugno claudi posse videatur: facilitatem vero si quæras, tam compendiosum vt Clauio docente decurri per vnus tantum manus digitorum articulos, breuissimo temporis spatio totum queat, nihilque proinde sit quod in tanta breuitate, tantaque verborum paucitate, maiora quis semitarum compendia requirat. In prouerbiis vero tuis nemo est qui non iure plus aliquid neruorum, atque ingenii desideret, nisi forte omnes ingenio adeo pingui præditi sint, vt ex huiusmodi prouerbiis natam impactamque Calendario, librisque Clauianis calumpnians, in religionem sacrasque literas deriuari non intelligant: quas dum magnis operosisque defendunt operibus viri doctissimi integerrimique, non nisi malani causam agere conuincuntur: optimam vero ii, qui dum diuina omnia humanaque peruertunt, qua vociferando, qua scribendo clamoribus, ac libris mundum, Remque publicam Christianam erroribus complent.

Sed quid nam id est quod in tam bona causa adhuc secum luctari Caluissus ac variis conscientia stimulis agitari videatur: nam modo difficile sibi putat esse inuenire errores in Calendario Gregoriano, modo animos recipit, & facillimum ducit. *Si quis laborem & industriam adhibere velit, & difficultatem illam interpretor, inquit, non quod errores Calendario non insint, sed quod cum magno labore in examinandis tot annis (post extremum iudicii diem venientibus) deprehendantur.*

Loculare Caluissum ad oppugnandum calendarium mortuum.

Aliud Caluissum æque ridiculum mortuum.

tar. Imo hæc ipsa difficultas tantum abs te ut me ibi incepto, sit, deterruerit, ut potius simululum addiderit, plus studii & laboris in iis erroribus venanda ponendi, ut qui sciam magni laboribus non exiguum etiam gloriam proposuam. Deinde prolequitur Interim tamen vercar, si errores hosce ob oculos pono, uero, ne in mutati sententia industria meam situent, & à quouis alio hoc prestari potuisse clamitent. Ea ut timida simul & audax ambitio? Certe apud Caluissium etiam laboriosa est, quippe qui ex magno labore non exiguum gloriam expectat, iuxta illud suum: *Magno labori magna gloria debetur.* Quod si ita est; habeo quod iure gratuler Ptolomæo quod Heraclidis sophistæ inscriptionem *ἦν ἑγκύριον* abiectione literæ *π* inscribi uoluerit *ἦν ἑγκύριον*. et si enim tunc ratio illi non defuerit faciendi, quod fecit, ob hoc tamen Caluissii uerisimilissimum axioma nunc haberet quam maximam, ex ea enim se qui uideatur, ut labori maximo, atque adeo animali maxime laborioso gloria omnium maxima debeatur. Quamuis vix crediderim, ut gloriam hanc, quam iam dudum labori suo Caluissius destinauit, Ptolomaico huic baiulo concedere velit.

Caluissii symbolum.

De quinta ratione. Caluissius prudenter admonetur conditionis suæ.

6. Quinta & vltima restat ratio, qua siue amici siue æmuli Caluissii ab oppugnatione Calendarii Gregoriani abstertere hominem amicum conati sunt, nimirum rem parum spectare ad Musicum siue Ludimagistrum Lipsiensem, eumque huic oneri ferendo esse imparem, ut ut alioquin laboriosus existat, quibus ipsa in hunc modum occurrit. 1. *Mibi turpe non duco in puluere scholastico desudare;* atque vtiqum in tuo puluere mansisses, teque in causas Pontificum, Imperatorum, Regum, Principum, non immiscuisses; aut certe abstinuisses donec excusso puluere honeste comparere potuisses. 2. *tempus quod ex solitis laboribus superest, id ut in publicum usum conferre possim, laboro.* Publicus vsus vane est, Caluissii, notis: Si publicam intellexisses ac prætendisses utilitatem, hunc librum non scripsisses; nisi fortè per publicum usum, publicam intellegas perniciem, 3. *Suum minus potestitero quam fortassis par est spero me in huiusmodi vita statu excusatum iri.* Tantum abest ut hoc te excuset, ut potius legitima accusandi ratio sit: cum ipse vitæ status, ac conditio officii tui te admoheat: Sutor nimirum non ultra crepidam, ut habet prouerbium. Non puluis scholasticus, sed puluis vanæ gloriæ te obcauit. 4. *De se, quid agant ipsi viderint, hoc scio non multum gloria ipsos ex hoc impediendum conatu reportaturos.* Totus immersus in gloria est, miles gloriosus nil nisi gloriæ cogitat. Illi qui sunt de quibus loqueris, nescio; hoc scio, plus veræ gloriæ prudenti sua admonitione, non solum reportaturos, sed reportaturos iam, quam tu toto tuo libro vniquam reportabis. plus enim valet prudens consilium, quam temerarium factum. 5. *Interim tamen in hac re, quæ in manibus habemus, tradenda, me non rudem, sed satim esse exercitatum ab aliquot annis esse, affirmo.* Non qui seipsum commendat Caluissii, &c. & putas ne te magnum aliquid præstitisse? Si adiutus tot auxiliis, lucubrationibus videlicet aliorum hæc de re edidisti, post tot annorum exercitium; à scopo tamen tantum adhuc aberas? quid sperandum de te erat his omnibus delituro? Credenda autem sunt quæ tu affirmas; quia affirmas, 6. *quod si affirmanti fidem habere noluissent, vel me erroris conuincant, vel alias mecum congregantur, solertem me dabo.* Nonne in te tuum illud quadrat *Audiens Caluissium tanquam vasuum aliquem ex cohortibus in: virtutis forum Gladium Clauio & Omnibus qui se hinc Elemento opponere audent, in: sitentem, & prouocantem omnes, ut secum congregantur, nullis omnino positis conditionibus?* At quæ ratio quid respon-

Friuola Caluissii de temeritate & infamia purgatio.

Se ab aliquot annis in hac materia exercitatum prædicat

Alios læcesit adpugnare. Lib. 1. cap. 7.

debis tuis siue æmulis siue amicis, cum ante prælum etiam errorum iam conuictus sis? Tu qui vulneratus iam inter cadauera extremum quasi halitum spiras, tantæ adhuc es audaciz, vt omnes p̄uoces?

Dicas mihi quæso, Caluifi, si tantus es, quantum tu te reputas, atque summa quæque ad te pertinere existimas, cur non quando Gregorius XIII. omnium de negotio Calendarii rogauit sententias, tuam tunc etiam aperuisti? iam enim homo inter homines eras qui quinquagesimum nonum nunc agis annum. Tunc, Caluifi, tunc erat tempus scribendi, admonendi, corrigendi, &c tunc licebat improbare, si quid haberes: nunc extraordinarius & intemptius es: & sero, imo importune baccharis: ac verum prouerbium facis, actum agis. Sed tunc Clauii aliorumque ex quibus tua corraderes, nondum extabant; vnde disceres, quæ peruerteres, quæ corrumperes, nondum habebas triginta & plurimum annorum exercitium, nondum præcesserat & Canones paschales nondum considideras; Calendarium nouum absurdissimum, infestumque ac nefastum, quod Calendario verè Ecclesiastico, facili ac populari supponeres, nondum confeceras. Saltem cū extra ordinem non vocatus accedas non extra chorum saltares: & serus aliquo bono compensares moram. Nam etsi mihi bona aliqua quæ adfers, videri possent, in quibusdam enim quamuis paucissima illa sint, non male nugari videris, & propterea si tempestiue adfuisses, & liberet auditus, & humaniter habitus fuisses: ea tamen nunc eo ipso quia lbyci equo similia, & eo magis, quo plura accedunt, ridicula sunt, & inutilia, absurda ac noxia omnia illa tua, & te nihil est leuius, qui cæca nominis cupiditate raptus, & nomen quod appetis non allequeris, & id quod habes amittis.

*Intemptius
calendarii op-
pugnatio.*

CAPVT SEXTVM.

*Caluifum oppugnationi suæ friuolam, & à veritate alienam
prætendere causam.*

Caluifus explosis amicorum siue æmulum rationibus, quibus, si prudens fuisset, merito acquiescere debuerat, ne statim initio nimis iactabundum se se militem exhibeat, quasi sui oblitus, quod omnes vt secum congregiantur euocauerit, hic signa mutat, neque vt ante ipse prouocat alios, sed se se prouocatum atque lacesitum ad oppugnandum Calendarium Gregorianum accedere simulat, aliaque de quibus nemo hominum vnquam cogitat effingit: Interim tamen se eum esse, & quidem solum, quo debellato ac perempto vno, pax tandem ac quies Calendario Gregoriano speranda sit; quo superstitie nullam vnquam futuram non obscure indicat. Non est autem, Caluifi, quod de te tam altè sentias: Si enim Mathematici, si Astronomi, (si quidem in re Calendarii tales habendi) si ipse litterarum Princeps (vt se ipsum reputabat Scaliger) pugnano contra Gregorium nihil effecerunt; putas ne tuo te cantu omnes Sirenarum instat, somno oppressos trucidare ac demergere posse? Non tam suauiter cantas, vt somnum inducas; neque etiam ita clamoribus tuis territas, vt in fugam compellas.

Recenset itaque Clauium in Calendario Gregoriano propria admittere confessione, quatuor errorum genera; quos tamen Clauius absolutè errores vo-

cari nequaquam vult; neq; reuera in re Calendarii errores absolute vllomodo dici possunt, cum reuera nulli sint, neq; in vllō Calendario, quod Calendarium & non potius tabula sit Astronomica, vitari possint, vt partim præcedenti libro explicauimus, partim ex infra dicendis colligetur, & vel ex ipsi Caluissii assertionibus probabitur: propterea adiunxit Clauius hæc verba: *Serratum dicendum est quod non temerè sed necessario admitti interdum debet*, eosque si errores dicantur vult esse solos in Calendario, & si qui alii sint *ad hos vtuocare licere*. Sunt autem hi quatuor. 1. Equinoctium à 21. Martio huc illucque aliquantum defflere. 2. Cyclum aliquando pascha exhibere ante plenilunium medium, atq; adeo debito citius. 3. Nonnunquam id fieri tardius, eo quod epacta Nouilunium plusculum sequatur, & pascha in vltimâ coniciat mensis hebdomadam. 4. Cyclum interdum pascha ex primo mense extrudere, & in secundum aut vltimum intrudere: hebdomadam ac mensem intelligendo, non secundum cyclum, secundum quem omnia se recte habeant; sed secundum lunæ medium motum.

Quatuor defectus qui in nullo calendario Ecclesiastico vitari possunt.

Clauius solum prouocauit Mæstlinum.

2. Subiungit deinde Clauium omnes omnino ad oppugnandum Calendarium Gregorianum Goliadica prouocare prouocatione; quod falsissimum est: prouocatione enim sua, non omnes, non Caluissium, non alium; sed Mæstlinum prouocat: nõ temerariè, vt miles noster gloriosus, sine omni cõditiõne; sed positis conditionibus: quas cū seruandas promittat oppugnator Caluissius, eas rotidè, quot illas & Clauius & Caluissius refert verbis, hic descriptas voluimus, vt lectori appareat, qua fide à Caluissio seruata sint. Sic enim alloquitur Mæstlinum Clauius: *Si Calendarium Gregorianum denuo oppugnare vis, atque excutere, demonstrandum tibi erit, aut in eo alios errores præter quatuor nuper numeratos reperiri: Cum quatuor illi deuitari nequeant, aut frequentius in eos Ecclesiam incurrere, in nouo Calendario, quam in veteri: aut certe si nemtrum illorum consequi valeas, vt plane persuasum habeo, consiliendū abs te erit Calendarium quod omni prorsus careat labe, dummodo in eo annus cuius (quod caput est) vsurpetur, & cycli ab Ecclesia vsurati adhibeantur, quod ad Calendaris Græcæ te facturum speramus. Forti igitur animo sis, & ad tam præclarum facinus audendum manus admove. Ille Rhodus hic Salus.*

Quid hic obstrepat Caluissius? ad lectorem mira exclamatione conuertitur, Clauium in circumcisum vocat Goliadum; eundem proculdubio circumcisum vocaturus, si nomen illi Sethi fuisset. Deinde pro sua dicendi ac fingēdi libertate, fingit, vt diximus, Clauium non solum Mæstlinum, sed omnes omnino verbis illis prouocasse, quod rursus dico falsissimum esse: Nullum enim hominem in mundo tam stultum ac temerariū esse putabat, qui vt Tantalicæ mensis frueretur deliciis, lapidi pendenti caput submitteret: quare littori, vt habet prouerbum, loqui noluit: allocutus est eum quem iam ineptum, ac temerariū expertus erat.

Inuentus miles gloriosus est, qui, quam Mæstlinus prudenter declinauit, cum Clauio iniret pugnam.

3. Inuentus tamen plane præter opinionem Clauii, miles gloriosus est, qui vltro condiciones exposcat, acceptet, omnes prouocet. *Puræne*, inquit Caluissius, *aliquem futurum qui hisce conditionibus eum Clauio adeo confidenti prouocatore congrèdi ausit? Iam responsum est. perge. Vix credo putabis, non videtur enim hæc confidentia de nibilo concepta.* Recte dubitas: nam & egreduci vix possum vt hoc de aliquo putem, cui vel scintilla prudentiæ inest, vt aut condiciones positas acceptare, aut de Calendario nunquam viui futuro, disputationem aggredi audeat. ea enim quæ maxime reprehendis in Gregoriano Calendario, non nisi post mundi finem, quem tu adeo confidenter longe ante 1400. affuturum pronuncias occurrere possunt.

possunt. Audet nihilominus cum Clauio congredi Caluissius, spondetque & animum sibi ipsi facit ad pugnam, ait enim: *At ego iubeo te bonum animum habere, canes qui proceruius latrant, timidiorese esse solent.* EGO (Sethus Caluissius) congrediar cum ipso magna spe victoria. Quid autem si cœlum ruat? Ego congrediar cum ipso magna spe victoria. Nam animum mihi addit ipse Clauius, qui in explicatione Calendarii, cum alia omnia ex apologia sua repetat, hanc tamen promouationem omittit, & cristas remittere incipit: diuinasti: nam ecce vt

Vade Caluissius
animum sum-
pserit.

Pauidus refugit, more gallinacei

Cum vitius alas ille summittit suas!

Quid hoc nugarum est Caluissii vis ne vt Clauius promouationem Mœstlini ponat eo in libro, in quo Mœstlinū dignum non iudicauit, qui, vel semel nominaretur? vel hinc discere ea promouatione præter Mœstlinum promouatū fuisse neminem. Sane si aliunde tibi nō additur animus, cito exanimis cades. Sed nihil magis Caluissium nostrum animat, quam cum sibi Clauium videre videt circa epactarum æquationem subdubitantem. Verum quid inde refocillationis haurire possit, inferius experietur; ergo ad alia. Et tertio quod caput est, quod longe compendiosiore, & expeditiore methodum inueniendi pleniluniorum Passibalia, ex quibus vitia epactarum facillime deprehendi possunt, excogitauit, quo subsidio nixus, in hæc à Clauio conditiones dicitas forti animo descendam. Apparet sane, nisi tui ipse tibi adderes animum, præter te fore neminem, à quo quicquam sperare posses. Nō aliorum subsidia, sed tua te saluabunt iuuenta & excogitata, iuxta illud: Sapientissimus est, cui quod opus sit ipsi, venit in mentem. Vt video tabulæ Clauianæ & Vietæ nullæ sunt, & nisi Caluissiana nata esset, ob tabularum inopiam mundus perisset. Sed hæc videbimus postea: & præsertim vtrum præstiteris, quæ hic promittis, in seruandis conditionibus: maxime vero aueo videre Calendarii tui formam, quæ cyclos vñtatas ab Ecclesia adhibet, & que omni prorsus labe caret, quaque plate, non peccat, nec peccare possit.

4. Ego enim de tam sancto ac innocenti Calendario tuo vehementer dubito; & vade vereor, ne ipsæ tabulæ tuæ, quibus vt valido niteris subsidio, peccata illius sint detestaturæ: nec me admodum mouent quæ sequuntur. *Hæc si consilientius à me quispiam dici putabit, is si non tam ad verba, quorum fere rudis sum, quam ad rationes & demonstrationes, quas allaturus sum, diligentius attendere voluerit, spero experietur, me nihil alienum à veritate protulisse, &c.* Nam etsi verisimile sit, si omnes tui essent familiares, omnes idem tecum conclusuros; quia tamen non omnibus, vt tibi gloriæ cupiditas libertatem ademit, non deerunt qui verum à falso discernere queant; & aliquid quam velis concludant. Miseret me quidem tui, atq; verborum inopiæ tuæ; sed postquam ex te didici, te illis versari in locis, vbi non nunquam verbera perstreperit, vix puto verba tibi deesse posse. Tu ne rudis verborum eris, qui in hac re quam in manibus habemus tradenda non rudem, sed satis exercitatū te affirmas? Tandem quod simulas te lacepsitum in pugnam descendere, verissime simulas; tantum enim abest vt à quoquam promouatus sis, vt potius nemo vniquam eorum, qui Calendarium Gregorianum sequuntur, hac in re de te cogitauerit: quieto igitur tibi esse in puluere tuo scholastico licuisset, nisi non vocatus ad consilium accessisses. Vis autem vnō tibi verbo aperiam à quo lacepsitus sis? Video enim te huic vsq; plurima inquisiuisse, & nihil quod rationi consentaneum sit inuenisse. Paucis accipe; non à Clauio cristas remittete promouatus es;

Vana Caluissii
promissa.

Non à Clauio,
sed à vana glo-
ria Caluissium
promouatū esse.

non à Calendario Gregoriano ob lubricitatem epactarum cespitante; non denique ab illo eorū, quos hoc capite commemoras: hæc enim omnia simulata sunt & ficta, quibus viri prudentes ad subeundos labores non excitantur: sed id quod te exagitat, tua est illa, Caluisti, magnæ gloriæ cupido, quam præcedenti capite dissimulare non potuisti. Ea est, quæ te non solum ad scribendum, sed etiam ad suadendum impulit, atque vtinam non etiam ad vltimum vsque interitum aliquando impellat. Sed iam postquam satis & plus quam volebamus, tecum prælusi- mus, quod Deus bene vertat, ad rem accedamus, & quas contra Calendariū adfers rationes ac demonstrationes, suis ponderibus expendamus.

CAPVT SEPTIMVM.

De Aquinoctiis ad diem vicesimum primum Martii reductione: cui frustra Caluistius obstititur.

Dvo sunt, quæ in Calendario correcto principem obtinent locum, æquinoctiorum restitutio, & terminorum Paschaliū collocatio: vtrumque calumniandi Caluistius suscepit prouinciam. De æquinoctio igitur & inde pendenti- bus, proxime quinq; sequentibus tractat capitibus, octauo nempe, nono, decimo, vndecimo, & duodecimo: reliqua in reliquo primi libri profequitur. Quam gra- uiter autem suo fingatur officio, hoc est, quod nunc experiri instituiamus. Ergo in capite octauo, quod, *Cur æquinoctium ad diem vicesimum primum Martii reductum sit*, inscriptum voluit, quamuis sibi eam reductionem parum probari ostendat; tamen cum simul aduerteret eandem vituperare velle, ethnici potius, quàm Christi- ani hominis fore, quando aperte ex sua disputat sententia, vt cunq; à graui- oribus abstinuit calumniis. Sed audiamus ipsum Caluistium. *Et primum quidem nõ immerito queritur, inquit, cum Calendarium Iulianum non solum in Europa, sed & in A- sia, Græcia, & Aegypto quodammodo in vsu sit, vbi Pontifici Romani exigua, aut nulla po- tius auctoritas est, an, vt Paschata suis sedibus, quibus à Concilio Niceno definita fuerant, re- stitui possent, necessarium fuerit Calendarium hoc politicum in tropicum mutare, & exemptione siue reiectione decem dierum non solum orbem terrarum, sed & tempora rerum ges- tarum, motuum caelestium computationem, & ciuilia negotia omnia perturbare?* Ad hanc quæstionem durior quod timebat minime expectato responso, sibi ipsimet re- spondere, suamque tanquam esset aliorum pronunciare videtur sententiam. *Quidam putant, &c.*

Nobis tamen placet, antequam tuum Caluisti audiamus responsum, quæ- stionis penitus intelligere sensum: quædam enim non recte percipimus. Quid quæso tibi negotii cum Asia, Græcia & Aegypto est? Vis ne Pontificem Maxi- mum ad corrigendum Calendarium in consilium debuisse adhibere Turcas, Barbaros, vel etiam Schismaticos, atque pro illis, & non potius pro Christianis Catholicis que Ecclesiæ filiis, vbicunq; tandem illi terrarum habitent, condere siue emendare temporæst ne ista vis verborum? sane ita sonare videntur; illi e- nim plerique sunt qui regiones prædictas inhabitant, & apud quos Pontifici Ro- mani exigua, aut nulla potius auctoritas est. Proh sanctam ac præsam fidem, vis ne po- tius fuisse habendam rationem Mahumetanorum, Iudæorum, aut etiam Schif- maticorum populorum, quam Ecclesiæ Christi? Si hoc desideras, vide ne non parum Christianus sis. Sane talia te velle in ista quando lunam loco deicere cogi-
tas,

Caluistius pluris
facere videtur
gætilis & schif-
maticos, quam
Patres Niceni
Concilii & Ca-
thotics.

tas, satis aperte indicat: Conquereris enim in Calendario Gregoriano Catholicos, id quo t vel inde à Patrib. Nicenis in Ecclesia ortum habet, contra *omnes gentes* annum lunarem incipere à mense cauo. Quid queſo, aliud deest vobis, quam, vt quemadmodum olim Schmidelinus vester libro suo Concordiæ, cui nō paruis numerus Ministrorum, Prædicatium, Musicorum, &c. subscripſe: at, schismatico Patriarchæ ſupplex ſ. ita Caluiſius librum Cōcordiæ Calendariorum conficiat, qui ab Imperatore Turcarum pro ſua puriori Eccleſiæ approbatur.

Secundo ex Caluiſio quero, cur conqueratur *Calendarium hoc politicum*, (ſic enim vocat Calendarium Iulianum à Patrib. Nicenis in Eccleſiaſticum redactū) *in tropicum mutatum eſſe?* Nam non magis Eccleſiaſticum eſt, ſiue politicum Calendarium Iulianum, quam eſt Gregorianum; neq; hoc magis tropicum, quam illud. Calendarium tropicum eſſet id, in quo cuſtodiretur annus tropicus, qui præter dies integros horas etiam contineret, horarumq; fragmenta, & per te, qui annum hunc æqualem ſemper pronuncias, conſiſtit in vno eodemq; indiuifiibili: quæ non inueniuntur in Calendario Gregor. quod annum ſeruat æquabile nunc dierum 365: nunc vero 366, non aliter atq; Iulianum; hoc ſolum excepto, quod vt prius ad vetum ſiue tropicum accedat, æquationē illam, quæ quarto quoq; anno inſtituitur, in determinatis centuriis omitat. Sed propius accedere ad tropicum, non eſt eſſe tropicum, alias ſimia eſſet homo, quæ cæteris animalib. propius accedit ad hominem: annum tropicum præfixit ſibi vt ſcopum, eodē modo quo Iulianum, cuius auctores non ſolum prope acceſſiſſe, ſed rem etiam attingiſſe fortaliſis ſe exiſtimabant.

Calendarium Gregor non eſt tropicū, ſicut neq; Iulianum eſt.

2. Iam vero queſtionis propoſitæ dubiis craſſioribus perſpectis, reſponſum Caluiſii, quod ex ſententiâ aliorum pronunciare audeat, audiendus, quod ſic ſe habet: *Quis iam putat, nullam cauſam tantam præſtare poſſe, cur fieri deberet, cum Paſcha ad ſententiâ Concilii Niceni obſervato æquinoctio, quo cum 3, tertium die mēſis id accidat, redit a 21, & Paſcha etiam ordant iuſto inſtitui poſſunt quemadmodum eius rei exempla 19. annorum ſupra cap. 3. exhibui mu.* Atq; hoc quorundam putare, imo & tuum amputandum eſt; leuius quæppe eſt, quam vt conueniat eidem diutius immorari: grauius id eſt quod ſequitur. *Deinde celebratio Paſchæ ſæcramentum Eccleſiaſtica eſt, quæ politia non immutat, ſed quæ ſequitur rationem temporū politicū*, hic enim ne bonus quidē Iudæus, vel ethnicus eſ, qui ſat ſcio non audent quod audeſ, humana videlicet antepone re diuinis, Eccleſiaſtica politicis; quaſi vero ex politicis Eccleſiaſtica ordinanda ſint, & non potius contra illa ex his dirigenda. An non vt queſtis politia recte ordinetur, prius diuina & eccleſiaſtica conſtituenda ſunt, & ex his humana & politica deducenda? Fac in aliqua ciuitate politice conſtitutū eſſe, primis diabinis ſeruis ſecundis in mēſe Martio, expedire cauſas criminales, ſumere ſupplicia, &c. ergo per te ne immutetur politia, fieri ea debent ſeria ſecūda Paſchæ, aut Paſcha in alienum transferendum tempus, ſi Paſcha, quæ per te fieri poteſt & debet, eo tēpore occurrat. Dicere enim non poteſt in tibi conſtitutionib. politicis ſubaudiri illud, niſi aliquid occurrat feſtū: nā ſic dictū politicū ſequeretur cereimoniam eccleſiaſticam; & tu tibi ipſi aduerſarieris. Profecto huius erroris tui, vel ipſe vitæ tuæ ſtatu te arguit, qui eccleſiaſticum cantum tuū, non ad ludum dirigis; ſed potius quando de iudicium tibi in puluere ſcholæ ſit, colligis ex orio eccleſiaſtico. Quis hic ſuperbum atq; hominum non imploraret fidem, cum Caluiſiū qui Chriſtianus audire vult, ea quæ Chriſti ſunt politicis poſſe ponere videret.

Reſponſum ſiue Caluiſii ſiue aliorū ad propoſitum queſtiū.

Politica dirigiſſe ad eccleſiaſtica, nō autem contra.

Vanū Caluifi de Paschate Apostolorū p̄fcorumque Patrum vaticiniū.

Lib. 1. cap. 5.

Apostolos mutasse vna cum Ecclesiasticis politica.

Rectius æquinoctiū per diærum sublationē suo loco restitutum, quam terminos Paschales transiatis esse.

In correptione Calendarii Orientaliū fuit habita ratio.

Prosequitur deinde confirmare & explicare absurda sua, alienum mutatus vultum Caluifi, nimirum hanc rationem celebrandi Paschata secutos esse Apostolos, Patresque Nicenos, de quibus conuicere non dubitat, eos suum Paschata directuros fuisse ad quemuis anni diem, in quo tunc vernum fuisset inuentū æquinoctium. Sed quis tam obfæ naris est, quem Caluifi variū vaticiniū tuū clam esse queat. Nam Patres illi aut existimabant annum Iulianum cum celesti continere, aut non existimabant? Si illud, quod tu supra indubitanter asseuerasti, cum dixeris errores siue præcessionis illas tam lunæ quam æquinoctii tunc temporis, vel si n̄ auis, etiam postea, vt argumentum à fortiori militet, nec agnitos esse, nec etiam in literas relatos, quid ergo mirum Paschata eos constituisse celebranda tempore debito, id est, proxime post æquinoctium stabile, quod illis tam in cælo quam in Calendario idem erat. Si vero error anni cognitus illis fuit, vnde scis, præsertim si magnus fuisset, & talis, qualem nos agnouimus, eos potius errorem alete voluisse, quam per exemptionem aliquot dierum eum ex anno tollere, & æquinoctium ad conuenientem locum restituere, restitutumque ibi retinere? Hæc vani hominis somnia sunt, non vaticinia prudentis.

Hæc ipsa Patrum Apostolorumque recordatio ad sanam te reducere mentem debuisset, ne quas vocas politias, ceremoniis Ecclesiasticis præferres: ipsi enim non solum Paschata die solis, siue feria prima faciendum præceperant; sed & loco Sabbathi, per totum anni curriculum eundem diem ceremoniis Ecclesiasticis rebusque diuinis consecrarunt; ita vt quæ politica ante diebus solis siue feriarum primis fieri à populo consueuerant, illa immutarentur, & in alium transferrentur diem. An non tibi videtur hæc constitutio Ecclesiasticis primis Christianis immutasse politiam? Sed politicus noster præter politica quædam, & politica Ecclesiæ tantum, politice decantatum, nec scit, nec curat aliud.

Esto deinde Concilio Constantiensi inter alias opiniones corrigendi Calendarium, etiam propositam esse hanc, quæ terminos Paschales non dies mutatos voluerit: proposita est; non recepta; non in vsum traducta; non sententia omnium approbata: adde, quod tunc minor etiam deuiatio æquinoctii fuerit: proposita eadem ratio etiam Gregorio decimotertio fuit, sed reiecta: imo ipse Clauius eius fuit sententiæ, vt nullum ex anno diem eiecit, in voluerit, modo quam deseruerat æquinoctium stationem sponte sua proxime repetiturum fuisset. Sic enim ait capit. septimo Explicationis: *Ego quidem cum alii viri doctissimi iuxta ac grauissimū p̄mulsū, in ea semper sui sententia, vt existimarem, æquinoctium ab Ecclesia non debuisse corrigi, atq; adeo eam id correcturam non fuisse, quamquam ad diem vndecimum vsque Marti excurreret, si inibi cursum iuhibisset, & sponte sua, nulla adhibita æquatione ad diem viagesimum primum regressus cepisset* Verum cum experientia didicissent Reformatores, illud fugitiui instar cætra signaque deseruisse, nullamque spem esse reditus, nisi post exactum annum circulum, iure suo prudentique consilio vsi, id denuo in ordinem redegerunt, & ne tam facile simile quid in posterum tentare auderet, compedes illi iniecerunt.

3. Audito Caluifiano responso, nostram eadem de re breuiter aperimus sententiam. Quod enim ad alios extra Europam, aut longe distitos Christianos populos (Mahumetanorum enim, & idololatrarum nullam omnino in corrigendo Calendario habendam fuisse rationem, quicquid dicat Patronus eorum

eorum Caluissus, libere pronunciamus) astinet, præsertim Orientales, maxime fuit illorum habita ratio, imo hoc ipsum vnum ex motibus fuit cur decem dies perempti, & ad vigesimam primam Martii æquinoctium reductum sit. Audiamus de hoc ipsum Clauium. *Huc accedit, Inquit, quod cum omnes Ecclesia Orientales, quæ numerosa sunt, & quarum ratio maxime habenda erat, canonem de Pascha celebrando in Concilio Niceno confirmatum religiosissime custodiant, non potuit verum æquinoctium maiore omnium Ecclesiarum consensu ad alium diem reuocari, quam ad diem vigesimam primam Martii, vbi tempore Concilii Niceni reperiebatur. Hac enim ratione decretum de celebratione Pasche à Patribus in eo Concilio sancitum permansit intactum prorsus atque illæsum. Eorum igitur est, si membra Ecclesie Catholice sunt, cum reliquis membris, maxime veto cum capite conspire. De Calendario vero tropico & politico iam respondimus. Caluinnia porro tua est, reuersione decem dierum orbem terrarum, tempora rerum gestarum, motuum caelestium computationem, & ciuilia negotia omnia perturbata esse; nec alia opus habet refutatione. Causas vero executionis, non solum Clauius, sed & alii cum ipso, quos prius legere debuisses, antequam huic tenegotio, quod ad te non pertinebat, immisceres, satis luculenter describunt, ad quos lectorem ablego. Placet tamen audire hoc loco vici cuiusdam doctissimi responsim, quod eis dedit, qui æquinoctium ad diem vndecimam Martii relinquendum, & eo terminos Paschales transferendos consuluerant, quod ita se habet: *Nam præterquam, quod multa inde sequerentur absurda, necesse fuisse antiquos mutasse terminos Paschales, quos minime mutandos esse cœnemus: emendatio enim Calendaris ita faciendâ est, vt quo ad eius fieri potest, nihil de antiquo ritibus immutetur: alioquin non emendatio, sed noui ritus effectus introducit.**

Ca. 3. Explicatio

Caluinnia Caluissiana.

Docti cuiusdam viri de Calendarii reuersione sententia.

Causas expunctionis 10. dierum recenset Caluissius.

4. Detacta deinde larua Caluissus, ipse quid fieri velit manifeste indicat, & primum quidem se rationes, propter quas decem dies perempti sint, in duo collectas capita ex mente Pontificis recensere ait. Primum illi est: *Ne festa tantum mobilia quam immobilia suis sedibus plane emoueantur.* &c. Diem enim Natiuitatis Christi, qui olim circa brumam celebrabatur, venturum ad æquinoctium verum, &c. Secundum sic format: *Deinde, vt Calendarium hoc breuiario Romano responderet, ne multum sumptus in describendis & aliter ordinandis Missalibus, vt vocant, in quibus ratio ceremoniarum Ecclesiasticarum continetur, essent in singulis Ecclesiis faciendâ.* Sed quid ad hoc Caluissus? more suo, antequam ea intelligat, omnia cõfutat: ita feliciter semper cadunt Caluissii taxilla, Pontificis nec semel quidem. Primâ causam fortissimè iuxta, & acutissimo confudit argumẽto, sed Stifeliano, supra à n. bis cap. secundo relato, nimirum: *Quod ad primam causam attinet, non videtur illa magni momenti, cum omnes ipsi diem mutandi extremum præseribit esse existimant, &c.* quod argumentum ipse iam multo ante expugnauerat; sed hoc Mulicis licet nunc vocem altius attolere, nunc deprimere. Secundam vero causam, vnicuique eoque leuissimo, imo nullo perimit vulnere, dicens: *ea quidem ad nos non videtur pertinere* (qui fortassis more Caluinnico Breularia, Missalia, &c. combulistis omnia, nec nouis opus habetis) *cum eiusmodi sumptibus in Ecclesiis nostris, vbi omnia populari fere lingua peraguntur, opus non sit.* Quid politico cum ecclesiasticis? Dubium non est, paucos vos in res ecclesiasticas facere sumptus, qui factos ab aliis consumitis; pro Ecclesia vestra sufficiunt scabiosa, cathedra, mensa, mappa, lanx & poculum; cantare scitis memoriter illud vestrum toties decantatum, *Erhalt vns Herr bey deinem Wort / Biblils Lutheranis, quæ Lesbiz normæ instat ad omnia tempora sese*

Supellex Ecclesie sic Lutheranæ.

accommodat, iam estis instructi: imo vicariam horum operam ipsimet Ecclesie parietes aliquando prestant. Nec plura video vobis opus esse; hæc enim aliquando Augusti Vindelicorum, vnde vestra famosa confessio, in vestris synagogis conspeximus.

Causa Caluifi.

Ne tamen Caluifium tam parum versatum in ceremoniis ecclesiasticis, aut etiam tam irreligiosum versus cultum diuinum aliquis esse existimet, ipse solus potissimam causam, propter quam decem dies ex anno exempti sunt, excogitauit, & inuenit primus: audiamus ipsammet ipsius Ecclesiasticam simul ac Theologicam ratiocinationem. *Subest tamen aliquid, inquit, cuius in primis ratio habenda est, vt omnia scilicet fiant, secundum præceptum Pauli, ordine & decenter, ne ordo Euangeliorum Dominicalium, vti in nostris etiam Ecclesiis assueuimus, deque vix absque scandalo mutari potest, perturbetur.*

Quæ sit Caluifianorum erga res sacras & ecclesiasticas obferantia.

O hominem religiosissimum, sanctissimumque! Sollicitus est ne ordo perturbetur Euangeliorum Dominicalium apud suos, nimirum apud eos, qui Ecclesiastica perturbant omnia; & quod supra omnes est ceremonias & ordines, iuge sustulerunt sacrificium, festa cultumque; sanctorum aboleuerunt, defunctos fideles suffragiis spoliarunt; Ecclesias priuarunt clero & sacerdotibus, easque multis in locis ornamentis & altaribus exuerunt; vasa & vestes sacras profanarunt; imagines perfrugerunt & eiecerunt: In summa, sacra profanis, cœlum terra misceuerunt. En crocodyli lachrimas! Sollicitus inquam est pius ac Religiosus cantor Caluifius, ne ordinem perturbent Euangeliorum, qui ipsum sacramentum Ordinis perturbauerunt; ne illi, qui rota Quadragesima carnes vorant veritas, in Septuagesima cantent Alleluia; hæc enim scandalo sunt; illa minime. Quam diligens traditionum & sanctionum Auorum nostrorum obseruator est Caluifius, & Caluifiani! *Quam solliciti sunt de culice colahdo cum interim integros camelos deglutiant.* Quid dico de Caluifianis, solus & vnicus est Caluifius, qui plus omnibus videt, plus etiam quam ipsi Pontificii. Nam postquam quædam de perturbatione festorum, & exilio Epiphaniæ do. uulset, & tuiationis huius exemplum attulisset; nimirum nisi decem dies sublati essent, futurum fuisse post terminorū Paschaliū ad æquinoctiū vernum transpositionem, vt anno 1606. *Euangelium de puero Iesu docente in templo. Item de nuptiis in Cana Galilee exclusum fuisse, &c. paulo post subiugit: Atque hæc est potissima causa excensionis o. dicitur ex Calendario, de qua tamen Pontificii, cum eius mentione profus nulla facturus, ne cogitasse quidē videntur.*

Cantoris Philosophia.

Audistine lector acutissimam vaserimū Logicæ ratiocinationem? quæ fuerit potissima elisionis decem dierum causa i dicat; eos tamen per quos elisio facta est, de ea ne cogitasse quidem affirmat. Quali vero effectus qui à libera causa procedit, ab hac non cogitante producat, aut possit quis ipote operari propter id, quod ipsi non venit in mentem Si vere, Caluifii, opinari Pontificios eius exemptionis auctores de ea non cogitasse; Altem d. ceres à te assignari causam, non quæ est, sed quæ esse potuit potissima exemptionis decem dierum, si de ea Pontificios eius exemptionis auctores non cogitasse opinaris. Quamquam ista opinione falsus es: non enim verum est auctores reformationis Calendarii non cogitasse de hac, quam tu asseris, potissima causa exemptionis decem dierum è Calendario.

§. Dices, si Pontificii de ea cogitarunt, cur illius nullam fecerunt mentionem? Primum, tu ne omnia, quæ de Calendario cogitasti, in hunc tuum transfuisti Elenchum; hoc si facere voluisses, quantum liber futurus fuisset; in mole inquam

quam quantus; nam in doctrina nullus, vel exiguus esset: seīs enim quam multa falsa, futilia, ridicula, ac si vera, solida ac seria essent hic inuolueris, vnde coniecere possumus plurima etiam vera, quæ mente agitareris, à te fuisse reiecta: tacitos animi tui sensus testor, & intimas appello cogitationes tuas. Quin etiam multa ex his, quæ temere dixisti, omisisses, si suis de pingēda fuissent coloribus: sed cur id non fecisti? decrepitum iam Clauium sciebas, vel etiam tunc mortuum credebas, nullum inueniri, quinugas tuas, quas pro abstrusa venditas doctrina, euolūtere aut refellere velit vel possit: & sane si tui aliqua esset habita ratio, opinio in illo te tua fortassis non decepisset; nemo enim sanus propter se vel calamum mouere voluisset. Deinde, vt ad rem redeamus, saltem in mentem tibi, Caluisti, venisset, Pontificios legisse atq; cogitasse ea, quæ alii longo iam tempore ante de Calendarij correctione ediderant, atque adeo causæ illius siue rationis, quam vt inuentum tuum iactare videris, non potuisse ignaros fuisse. Nonne Paulus Mittelburgenſis, vt ex pluribus vnum adferam, in compendio correctionis Calendarij expresse posteros suos hac de re admonet, cum dicit: *Quod si posterius per nouam correctionem Calendarij cauere voluerint, ne Septuagesima vnquam in festo Epiphania, vel ante contingat, facile poterunt prouidere, pratermittendo aliquos bissextiles, vel auferendo aliquos dies ab anno, vel fingendo æquinoclium in die aliquo certo, &c.* Putas ne Pontificios ista excis legisse oculis? Cur non rectius in ipexilli Astrologæ trigonum igneum? Quod si fecisses, apparuisset fortassis tibi compendium Calendarij Gregoriani ad Principes missum, quod te certiore fecisset, Pontificios & ista legisse, & hæc de te cogitasse; cum enim de æquinoclii voluntate sermo illis esset, hæc subiunxerunt. *Quod quantus perturbacionem vel in omnibus, sed ecclesiasticum maxime sit allaturum, & multis ante hac scripserunt, &c.*

Pontificios de illa causa exemptionis dierum cogitasse, testatur ab iis lecta scripta longe ante correctionem edita.

Idem testatur Compendium Calend. Greg.

Sed quid ad præterita aut futura contemplanda ablegamus illum, qui nec præsentia videt. Nimirum antiquum illud, Caluisti, & germanum Astrologorum tenes: qui cælestia suspectans, non videas quod tibi ante pedes iacet: nonne ipse Clauius de hac festorum perturbacione, antequam de sumptibus verbum vllum faceret, te admonuit: ipsiusmet Clauij adscribam verba, ne meis ab illius sensu abire videar. Nam si æquinoclium, inquit, circa diem vndecimum Martij relictum esset &c. oportuisset Ecclesiam immutare omnes terminos Paschales auctoritate Concilij Niceni constitutos, omniaque Breuiaria ac Missalia renouare; cum omnia hæc ita sint disposita atque ordinata, ac si æquinoclium vernum die vigesima prima Martij perpetuo contingeret. quæ res quantum perturbacionem allatura fuerit fidelibus, si vidissent Pascha, & alia festa mobilia alij diebus iuue quam olim ab antiquis Patribus celebrari, nemo est, qui dubitet. Sed perturbacionem festorum sequitur perturbatio Euangelicorum: quam cum intulisset Caluisti consecucionem, oblitus eorum, quæ in Breuiariis ac Missalibus comprehenduntur, magnum quiddam se reperisse putabat; non quod pueri in faba.

Idem testatur ipse Clauius.

Explicat. cap. 1.

Nec solus ex Pontificiis fuit Clauius, qui hac de re cogitauit, fuerunt & alij, qui non solum mente id agitarunt, sed & ipso tempore correctionis, typis mandarunt. Afferam vnum & alterum, quo clarius exercitatisimi Caluisti appareat mendacium, Pontificios huius rei nullam profus fecisse mentionem, atq; adeo videri posse de illa ne cogitasse quidem.

Guidus Vbaldus è Marchionibus Montis, vir vt nobilissimus ita & doctissimus, in suo, quod anno 1580. de eccles. Calen. restitutione edidit opusculo, inter

Idem testatur Guid. Vbaldus Marchio.

alia hæc habet: *Erit quidem primo considerandum, an æquinoctiū solum firmata sit, nempe die vndecimo Martii, aut transferenda, &c. Si prior modus admittatur; quamvis ob æquinoctii positionem maxima statim sese offert facilitas, siquidem non essent tunc auferendi, neque dies decem. Et quia tamen sæpe contingeret, vt Pascha celebrandum foret tum infra vndecimum, & vicesimum primum diem Martii; quod certe iam antea nunquam contigisset, &c. quoties vero hoc eueniret, toties Dominica Septuagesima infra octauam Epiphania occurreret: idcirco huiusmodi determinatio profus mihi omittenda videtur: ne diuinorum officiorum quotidiana celebratio, quæ in Ecclesia maximi est momenti, confundatur.*

Idem testatur
Molestius.

Iosephus Molestius libro primo de correctione Calendarii, eodem anno edito, cap. decimoquinto, & cõtra Caluistianos, qui Paschata ad æquinoctiū Iulianum siue vagum directa volebant, & contra ipsū Caluistiū, qui eum vt Pontificium ignorantia arguit, sic disputat: *Si relinqueretur æquinoctium mobile, vt nunc fuit aliquando festum Natiuitatis coincideret cum festo Paschato; nam æquinoctium verum aliquando perueniet ad mensem Decembriū, & per consequens hebdomada sancta coincideret cum hebdomada Natiuitatis, & ita festa stabili: confunderentur cum mobilibus, & vnum esset alteri impedimento. Nam festa colenda proponuntur suis temporibus propriis, vt præter mysterium, quod in se retineat, sint etiam in memoria illius rei, quæ eo die gestæ sūt.*

Idem testatur
Alex. Picolomineus.

Alexander Picolomineus Archiepiscopus Patrensis in libello de eodem argumento, anno millesimo quingentesimo septuagesimo octauo publicato, cum suam sententiam aperuisset de stabiliendo & reducendo æquinoctio ad diem vigesimam quintam Martii, inter alias rationes, quibus eam probabilem reddit, hanc recenset: *Huc accedit, quod tunc nunquam eueniret, nullam Dominicam post diem octauam Epiphania occurrere ante Septuagesimam, sicut nunc quandoque euenit, ita quod diuinum officium Dominica post octauam prima, in qua Euangelium de Nuptiis legitur, in quo miraculum continetur, quod in eadem die Epiphania cõigit, omitti necesse sit, vt Septuagesima ratio habeatur, &c. En Caluisti, Pontificem Pontificium Euangeliorum te multo tenaciorem! nam vt Euangelium hoc de Nuptiis firmiter retineret; æquinoctium vterius motum voluit, & non solum decem, sed quatuordecim dies eximendos censuit. Sed iste erit absque dubio tibi vnus, & quid de hac re cogitauit quidem. Audiamus adhuc vnum, & quidem Hispanū ac Religiosum, vt omnium hominum ordines mendacem te esse probent.*

Idem Ioan. Salon.

Ioannes Salon Valentinus Franciscanus anno 1576. de eadem anni emendatione scriptum breue edidit, in quo inter cætera de affigendo æquinoctio diei decimæ Martii, hæc leguntur. *Hæc via profecto nullum mihi arridat, quod facile sit, & parnam nonitatem absque confusione inueheret mundo, verum tamen sunt quedam, quæ eam profus obtrudere videntur, nempe quod Septuagesima quandoque infra octauam Epiphania incidere: & quod nullum tunc officium Dominicale posset poni post Epiphaniam, quod videretur inconueniens.*

Idem habet
Francolinus.

Marcellus denique Francolinus rogatus diere suam de restitutione anni sententiam: eam Tractatu suo de tempore horarum canonicarum inseruit, edito Romæ anno 1581. in quo inter reliqua cap. 80. sic habet: *Dixi non esse legendū (æquinoctium) in decima die Martii, quia eo modo posset contingere, quod Septuagesima eueniret in prima die post Epiphaniam, quod esset magnum inconueniens, si festum illud celeberrimum non haberet totam octauam sollemnem cum inuanditate vocis Alleluia, aut si Domi-*

*fi Dominica Disputationis Iesu Christi duodenni in templo & Dominica Nuptiarum in Ca-
na Galilæa factarum locum suum post Epiphania festum admitterent.*

Videntur ne tibi, Caluiss, Pontifici isti auctores cogitasse, aut mentionem fecisse, de tua quam tanquam rem absurdissimam, & ab omni Pontificiorum cogitatione alienam, inuenisse putabas, exemptionis decem dierum causa? Videntur ne tibi locuti de perturbatione Euangeliorum: de Euangelio Nuptiarum & conuersionis aquæ in vinum, à cuius recordatione spiritus tui mirum in modum refici videntur? Videntur ne tibi in mente habuisse Septuagesimam, Sexagesimam, textus Euangeliorum, & Epistolarum, Antiphonas, Responsorialia &c. En victorise tuæ egregium initium? Dimidium facti qui bene cepit habet. Nam fortassis hi omnes cum hæc scribebant, nihil scribebant, dormientes scribebant, alia cogitabant. tuo enim omnes metiris pede; & cum ipse quod scribas, nescias; idem de aliis iudicas: Quam facile enim ex tuis quæ nomine Pontificis attulisti, ea quæ auctores citati expressè dixerant deducere potuisses, nisi te natura hebetiorum sinxisset! Nonne vis inter alias causas quæ Pontificem ad delendos decem dies commouerint, etiam fuisse istam vt *Calendarium hoc breuiario Romano respicieres?* nonne hæc sunt tua verba? Et nonne illud Breuiarium Euangelia eo ordine, quo tu vis, ponit? An non vult Epiphania Septuagesimam præcedat, &c. Mulices, Antiphonas, & Responsorialia citas & cantas, & hæc ignoras? Et parum hoc esset, nisi alios etiam huius ignorantie falso reos faceres. Inertem valde, non autem, vt vltro promisisti, *solerem te das: & significationis tuæ fidem in ipso fallis limite.*

*Caluissus nomen
va hebetior.*

CAPVT OCTAVVM.

*Caluissum falso incusare calendarium Gregorianum, quod ad
præterita tempora deduci methodice
non possit.*

Instituit Caluissus Capite nono inquirere, *Quaratione dies decem ex Calendario exempti sint, vt hinc idem Calendarium calumniandi ansam arripiat*, ac si illud præteritis non respondeat temporibus, aut saltem ad tempora Concilii Niceni, ad quæ conformatum dicitur methodicè deduci nequaquam possit. Quod dum planum conatur facere, à gentibus rursum summum capit exordium; nullam videlicet fuisse gentem indicans, quæ aliquam temporis rationem instituerit, *qua non eius specimen in tempore elapso dedit, & mox subiiciens ait: So' a hac Gregoriana temporis ratio nulla proponit exempla præteriti temporis: sed tantum proficetur, se in futurum tempora rectè deducere posse.* En vt paulatim Christianis atque Catholicis gentes præfert! paulatim, inquam, ne nimis impudens ipso initio videti possit; non enim negat expressè exempla dari non posse annorum præteritorum, sed tantum de facto non dari asserit.

Deinde ad suas iterum gentes conuersus idem fieri posse *de aquabilibus Nabonassaris, Aegyptiæ, Armeniorum, Iez, Agirdica & aliorum, quod de Calendario Iuliano fieri dicit, quod ab initio mundi tempora non tantum ad nos vsque: sed etiam in futurum aptissime metuntur, &c.* Idemque ne amicorum oblitus dici possit, quod ad nume-

rationem tam in antecedentia, quam in consequentia tempora, *Græcos, Indos, & Turcas* facere posse confirmat. Acrius vero in Gregorianos inuectus, *Sola hæc, subicit, Gregoriana ratio ad tempus C: uicili Niceni, ad quod tamen id formatum esse plenis buccis proclamatur, regressus non potest: quod non solum à Caluissio probatur, sed, vt ipse statat, demonstratur;* demonstratione nimirum potissima, per causam tantæ artificiosæ industræ aque ingenii, à se capite superiore recenter excogitatam.

Demonstratio
Caluissiana.

Demonstratio talis est: *Calendaris Gregoriani hypothesis & regula perpetua hæc est, vt in quadragesimo annis tres dies ex Calendario perimantur: Sed hæc regula seruata dies decem periri non poterant, si æquinoctium ad tempus Concilii Niceni reduci debuérat: vel si periri poterant, id vi, non lege, aut methodo factum est. Ergo, &c. Probatur Minor: Ab anno 325. quando illud Concilium actum fuit, vsque ad annum correctionis Calendaris 1582. transferunt tantum tres tetraconteterides & pauci præterea anni, hoc est in vna Summa anni 1257. in quatuor tetraconteteride perimuntur tres dies. Ergo in tribus perimuntur nouem: anni 37. reliqui in computationem non admittuntur. cum centuriam non compleant. Reformatores autem Calendaris decem dies abiecerunt, ergo decimum diem non lege aut methodo, sed vi & iniuria peremerunt, vnde factum, vt ipsorum Calendarium à tempore Niceni Concilii ad nos vsque deduci non possit.*

Quam facile de
demonstratio Cal-
uissiana in nihilũ
recidat.

En demonstrationem Caluissianam ferream, vel potius chalybeam! Sed videamus quæso an non chalybis iste luteus sit, eius nimirum materiei ex qua cætera constant opera Caluissiana. Quid si diceremus Reformatores plures fecisse viuos quam mortuos; tempora futura quam præterita; atque adeo plus his quam illis prouidisse? Quid si diceremus cum, vt ipsomet faretur Caluissius, vltra duodecim centurias supersint anni adhuc 57, eos, iure optimo more videlicet omnium Astronomorum qui semper reliquum quod dimidium superat pro integro assumunt, accepisse pro centuria integra; maxime quod ad illos 57. accedat 40. illi anni, quibus nonnulli reformatores, vt patet in Compendio Calendaris ad Principes misso decem dies eximendos iussæerunt; eos enim eo vsque respexisse clarum est. Omnino sufficiunt hæc vt demonstrationem Caluissii malè fundatam funditus evertant eumque cum suis Iudæis & Turcis ad extremos vsque Indos & Garamantes ablegent.

Calendarium
etiam præterita
tempora apte
exhibere debe-
re, idque per-
facile fieri in
Gregoriano.

2. Verum quia is vna cum suis *potioribus Astronomis* vt audimus, annum so-
larem sibi perpetuo æqualem pronunciat: imo Clauis cum Reformatorebus
talem ad quem æquinoctia in futurum dirigantur medium scilicet siue æquabi-
lem Alphonsinum, nulla videtur esse ratio, cur non talis etiam in præteritum in
Calendario sit exigendus. Ita vt ostendi debeat æquationem quæ conuenit
annis consequentibus, conuenire etiam antecedentibus. Quare obiectio Cal-
uissii, si verum esset quod de regressu in Calendario Gregotiano impossibili dice-
re videtur, non esset omnino abs re, & ad arguendam Gregorianæ rationis im-
perfectionem non parui momenti. Missis igitur tam dictis, quam aliis quæ ad re-
futandum in Calendario regressum adferri adhuc possent, Caluissio qui de hoc
importunissimè exoptulat, satisfaciemus, & gressus cancrinos non Caluissianos,
sed legitimos imitabimur; re-
rediemur & progrediemur, ordine, methodo,
ac lege, imo si placuerit ad ipsum mundi initium, eiusque finem saltabimus, quod
difficile non erit, cum is, vaticinante Caluissio præforibus sit.

Nullius autem fore id negotii, vel ipse nobis indicat Caluissius; etenim si lu-
stianum Calendarium quod adeo exorbitat, ipsi tamen ab initio mundi tempora non
sunt.

tantum ad nos vsque: sed etiam in futurum aptissime metitur: Syzygia lunare, Eclipses & alia Phænomena ab historicis & Astronomis annotata vel ad minutum hora, quo facta esse scribuntur ostendit; an non & illud Calendarium, quod multis parafangis hoc superat, ante & retro tempora apte deuehit? Ergo ab hypothese Gregoriana ne latum quidem pilum deflectentes, id quod Caluifius ex inscitia non poterat, vel quod magis crederim, ex malitia videre noluerat, clarissimum efficiemus, & ferream eius demonstrationem in luceam transmatabimus,

Est autem lex Gregoriana vt præter communem intercalandi rationem tres anni centenarii continui ortum à Christo nato ducentis, intercalationis expertes sint, & quartus quisque diem admittat bissextum: id quod Reformatores instituerunt ea methodo, vt tres illi ce: tenarii bissextum excluderent, qui, si numerum centuriarum à Chr. su Natiuitate numeratarum spectemus, quaternarii exactam num: rationem excludunt. is vero eundem bissextum admitteret, qui illam admittit numerationem: ingressi videlicet eandem eamque elegantissimam atque expeditissimam in annis centenariis intercalandi viam, sunt, qua Iulius Cæsar in expansis siue non centenariis illos præcesserat. Quoniam autem Cæsar, quæ ipsius videtur esse astutia, non tam vrget regressum ad initium omnium temporum, quam ad Concilii Niceni tempus, ac si tantum à Calendario Gregoriano exigere nec vellet nec posset, vt fraudem eius detegamus, primum ad Concilii Niceni tempora, tum ad ipsum rerum initium Calendarium Gregorianum extendemus.

Clarissimum autem est cum asseritur æquinoctium ad tempus esse reductum Concilii Niceni, nequaquam tale tempus intelligi, quod momenta sua in vnum cogat punctum, aut ipsi præcisè numero Christi annum quoid Concilium celeberrimum est: sed tale à Reformatibus tempus accipi, quod vt communis in luce rebus fert ratio loquendi, & latitudinem ac in determinationem admittat: & definitionem suam ac determinationem ab ipso reducendi æquandique methodo accipat. Quæ duo perfacile probantur.

Et primum quidem manifestè colligitur ex ipso Conditorum Calendarii loquendi modo, quo semper vtuntur indefinito, nimirum *Concilii tempore: Concilii temporibus: ad illa tempora. &c.* Neque nemini me legisse, cum illis de ipso anno Concilii sermo est, quin particulam aliquam in determinationis, vel ipsi æquinoctii sedi, vel diebus exemptis addiderent, vt *circiter, ferme, &* similes quibus propositum nostrum colligere liceat. Sic ipse Gregorius Pontifex in Bulla eandem addidit. *Cura, inquit non solum æquinoctium verum in pristinam sedem à qua iam à Concilio Niceno decem RCITER diebus recessit, restituendum &c.* Compendium vero cum de ipse decem diebus eximendis mentionem facit, non de anno Concilii sed de tempore tanquam indefinito loquitur, *decem illos (dies inquit) qui à tempore Niceni Concilii excreuerunt, &c.* Et isto indeterminato loquendi modo Reformatores vsi sunt, non tantum propter instabilitatem cui æquinoctium in Calendario subiectum est propter quinque horas ac minuta reliqua, quibus annus cælestis, annum communem siue civilem diem 365. excedit, atque ad eo in quibusuis quatuor annis continuis locum in calendario mutat: Sed etiam propterea quod ex ipsis quadrienniis, siue lustris Iulianis certum expressè non determinarunt, ad quod æquinoctium exactè reductum diceretur; tantum abest vt ad ipsum præcisè Concilii annum sese alligare voluerint, aut æquinoctium ad annum

Methodus cal.
Gregoriana in
æquatione solis

Ve accipiendū
sic Concilii Ni-
ceni tempus.

Id quoad red-
uctionem æqui-
noctii à Refor-
matoribus ac-
cipi indefinitū.

ad annum Christi 325, atque certam horam ac horarium scrupulum exactè, ut adannuntur aduersarij, reductum esse affirmauerint : id quod à nobis nullo probatur negotio ex ipsis rationibus quas Clauius adducit, capite tertio explicat. cur æquinoctium ad 21. Martij reductum sit. Nam postquam hisce verbis: *Plerique demum prudentiori consilio restituendum (æquinoctium) considebant ad diem vigesimam primam Martij, ubi Niceni Concilij tempore ferè deprehendebatur*, ostendisset opinionem reducendi ad vigesimam primam Martij præualuisse: mox rationes subiungit, & in vltima earum manifestè ostendit, tempus illud non esse accipiendum pro ipso anno tantum, quo Concilium coactum fuit. *Postremo*, ait, *quoniam cum maior pars Martyrum, Doctorum, Confessorum, ac Virginum, quorum solennitates grata memoria piè veneratur Ecclesia, circa tempora Niceni Concilij floruerit; Martyrum quidem paulo ante sub Deo & Diocletiano crudelissimis Ecclesie Dei persecutoribus; confessorum vero ipso Concilij tempore, vel paulo post, &c. non potuit æquinoctium ad magis conueniens tempus renocari, quam ad Concilij Niceni tempora, &c. clarius dici ad propositum nostrum confirmandum poterat nihil.*

Idem tempus determinati à propria æquatione.

Secundum quod est tempus illud in determinatum ipso reductionis & æquationis modo terminari, notumque fieri, eadem qua primum ostenditur facilitate: Cum enim modus ac via illa non nisi per annos centesimos progrediatur, quos solos Reformatores ad æquationem adhibent, non nisi per centesimos ve dies numeremus exentiles, aut progredi, aut regredi fas est. Quare cum quæritur quis annus sit, qui dum regrediendum ad Concilium Nicenum sit tanquàm regressus terminus statuatur; quis cæcus non rangit illum alium esse non posse, quam annum centesimum, & ex centesimis illum, qui anno Concilij proximior sit? ita ratio, ita ratio, ita experientia in similibus docet. Constituendum igitur terminus ad quem regredi debemus, alius non est quam centenarius tertius siue annus Christi 300. longè enim propior is anno Concilij est quam annus 400. eodemque ratiocinio pro termino vnde regressus incipiendus est, annus reperitur 1600, & de hoc Caluissius parum laborabit. Alterum vero terminum præcedere debere Concilij Niceni annum, non solum ratio centuriarum & æquandi methodus postulat; sed & ipsum tempus & locus ad quem æquinoctium reductum est. Concilium enim illud prudentius, quod teste Clauio in reformatione præualuit, suavit æquinoctium reducendum ad vigesimam primam diem Martij, hoc est, ad tempus illud in quo æquinoctium die vigesima prima Martij committebatur, quod erat; aiebant ipsi, Niceni Concilij tempus ferè. Sic legitur in compendio *Restituito itaque verno æquinoctio in eum locum ex quo desiderat, nimirum in vigesimam primam Martij: At ipse fatetur Caluissius Concilij Niceni anno æquinoctium à vigesima prima die Martij decessisse, & propius fuisse diei vigesimo quam vigesimo primo. Patres Concilij Niceni inquit Lib. 1. cap. 9. etiam si crederent æquinoctium fieri ferè vigesimo Martij & vigesimam primam diem vix attingere, &c.* Ergo præcedentibus annis fuit in vigesimo primo Martij, constatque nobis nostrum propositum, & Caluitho nostro nihil prorsus inueniri, quo falsam suam rueatur assertionem, vel, ut verius dicam, criminationem.

Caluissius sæpius in ludum, ut ad asciam edoleat, inuicandus.

3. Age igitur Caluissius qui veritus non es Clauium virum doctissimum, iuxta ac integerimum, pueri ac trunci instar in ludum euocare, rursus in ludum reuertere: opus etenim habes ut sæpius inuiteris; non quidem ut doceas, sed ut discas; legem videlicet ac methodum Gregorianam, & tandem saltem decem numerare

numerare scias. Nam quatuor numerare docuimus te supra Cap. 3. de anticipacione quatruiduana: d. distinguere duodecim à tredecim didicisti, vti confido, Cap. 4. quatuordecim demum non esse 15. partim iam edoctus es, partim infra plenius edocendus. *Vin' igitur, Caluifi, te mihi in disciplinam dare, promitto me fideliter demonstraturum, qua ratione decem dies ex Calendario Iuliano methodo & constanti hyporhysi Gregoriana eiici possint, vt tam notris quam Concilii temporibus Aequinoctium vel in ipsa die vigesima prima Martii, vel prope hæreat. Duos enim dies in Calendario æquinoctium sibi vindicare, & Clauius & alii pluribus ostendunt. Potuisses hoc si voluisses ex ipso Clauio, quæ præceptorem non solû rececisti, sed & indignissimi modis pro sua fidelis operâ accepisti discere: me igitur accede, quamquam aliquomodo decerore condicione. Meritum quidem eras insignes panas, quod Clauio, quod Reformatoribus reliquis, Regum Principumque Mathematicis, quod ipsi Pontifici Maximo, atque adeo his qui Pontifici assensum præstiterunt, Imperatori videlicet, Regibus, & Imperii principibus viciossimo tuo, atque putidissimo Elencho illudere, detrahere, conuictis & criminat onibus eos lacerare non es veritus: Sed sumat eas qui debet, ego humaniter tecum agam. Attende ergo; palmas pande & quoties diem exemtilem inueneris digitum comprime.*

Terminus à quo, vt audisti, annus est 1600. siue in ordine centenariorum decimus sextus, qui eum quaternario numerabilis sit nullum quem numeres diem exemtilem exhibet: ad præcedentes ergo regrediamur, & ecce nobis occurrunt ordinætes centesimi quintus decimus videlicet, quartus decimus, & tertius decimus quaternarii numerationem respuentes omnes, quare tres dies reuoluculos reperies; deprime ergo tres digitos manus sinistrae pollicem, indicem, & medium: Centesimus qui proximè sequitur est duodecimus, & ob affinitatem quam cum quaternario habet ab exemtione liber est; quemadmodum (vt rem breuiter expediamus) etiam centesimi octauus, & quartus; inter quem quartum & duodecimum intericiuntur centesimi alii sex, vndecimus nimirum, decimus, nonus, septimus, sextus, & quintus, qui oēs leges quaternarii nõ subeunt; deprime ergo propter sex dies reiectos, digitos sex, duos reliquos nempe manus sinistrae, & quatuor alios manus dextrae. & quia adhuc portum non attingimus vterius regredi oportet; quod si feceris mox Herculis tibi apparebunt colomnae, annus scilicet trecentessimus, à quo si vestigal exegeris, vnum accipies diem exemtum vnum igitur digitum comprime. Nunc tene fortiter, Caluifi, & me aspice. En vt compressis decem digitis (nullo enim te mutilatum esse suppono) duos pugnos facias! Mihi profecto debes quod tam egregie pugnis instructus ad pugnam processeris. Quis non vultuosum hunc oris habitum, colorem ardentem; tumentialia labia; minaces oculos; intentia supercilia, gesticulacionem non digitorum sed pugnorum; suppletionem; excursionem; vociferacionem, pertimescat! Sed erit fortassis qui vix risum contineat. Ista, Caluifi, est demonstratio & quidem aduentum, non tantum oculorum, sed etiam manuum: Hac demonstracione demonstrares oportet decem dies ex Calendario lege ac methodo exemtos esse: & si quis proteulior cedere pugnis nolit, calces, & morsus adde.

En qui verborum, vt ais, rudis es, vt amplam ac aptam, sine verbis demonstrandi methodum in veneris. Vides ne luteam tuam ac putidam demonstracionem (Nam eadem methodo Gregoriana ostendemus paulo post æquino-

Calend Gregorianum apert ad tempus Concilii Niceni posse regredi, Caluifi pugnis edocetur.

Caluſi mendacium

Etiam vtroque in termino diei vigesima prima Martii proximè adhzere) in nihilum omnino abiſſe: teque, quod aiunt, nodum in ſcirpo quæſiſſe? Vides ne turpiter mentitum eſſe te cum dicis; *Maniſeſtiſſimum igitur eſt, illos reformatores nullam cauſam habere, quam præſendere poſſint, cur decimum diem ex Calendario eiecerint. Sed conſideri eos necesse eſt, ſe vi, non lege aut methodo decimum diem peremiſſe: vnde ſequitur, falſo affirmari Calendarium Gregorianum ad tempora Concilii Niceni reformatum eſſe?* Non te pudet tam aperti mendacii? Videbas tuo te Elencho aliter proſicere poſſe nihil; ſed mendacii, Caluſi, nequaquam proſicitur. Nam vt ait ille, qui ſemel peierat, ei credi poſtea, etiam ſi per plures Deos iuret, non conuenit.

Stultia Caluſi obiectio.

Nam hac procul dubio videt, Caluſius, ſed tolerabilis ipſi viſum fuit, ſi aliquid tantum afferret, ne proſus tacere videretur, & imperitiis glaucoma obiecteret, vt aliquid ſibi videre videretur, cum nihil ad videndum proponatur. Quare hos pugnos, calcesque ſe euitaturum ſperabat, ſi criminationibus & conuiciis in Clauium inueheretur, ſuisque nugis atrenum ſibi redderet lectorem: vnde ſubiicit, Quod autem Clauium ad annum æra Chriſtiana 300, qui præceſſit Concilium Nicenum conſugit, ex quo decimum diem reiicias, ne ille ſtultè facis. Corruptis enim hoc modo tempora Concilii Niceni, nec tantum annum illum quo Synodus illa celeberrima coacta eſt, ſed totam illam annorum centuriam, ad quam tamen Calendarium Gregorianum conformatum eſſe dicit. (Næ tu ipſe ſtultè facis qui tam apertè contra te ipſum teſtaris, Calendarium Gregorianum non ad annum tantum Concilii, ſed ad ipſam centuriam quæ anno 300, incipit conformatum dici.) Corruptis, inquam, archetypum Calendarii ſui, ad quod illud componere vult. Verum vt non ſtultè facere videarur, ſed ſapienter ſua probare; demonſtrationem addit aliam priori non diſſimilem, ſic enim pergit: ſiquæ hoc modo demonſtratur. Aequinoctium vèrnum, quod eo anno conſuebat die 21. Martii ſerua prima in littera C; illud dum vnum diem reiicit ex viceſimo primo die retrahit in viceſimum ſecundum Martii, in litteram D. Is enim annus, ſi dies vnum abiectum fuiſſet, litteram D dominicalem habuiſſet, quæ ſignatur in die 22. Martii. Sic plenilunium paſchale quod eo anno accidit 31. Martii in Calendaris Aprilis remotum fuiſſet.

Alia Caluſi falſa demonſtratio.

Caluſium demonſtrare morte Scaligeri.

Ira ne Caluſi, omnia tua demonſtras? ſi itæ ſunt demonſtrationes, mendacitua quiderunt? Vbiq; profectò diſcipulum te oſtendis Magiſtri Scaligeri qui eodem modo demonſtrare ſolebat, vt vberrimè id teſtantur illius Cyclometrica, in quibus ex proſitionibus numero 36. duæ omnino demonſtrantur. quarta videlicet in Cyclometrico primo, quæ potius lemmatis vicem gerit, & cuique ex Elementis obuia eſt: & noua in ſecundo cyclometrico, quæ ex quinta decima primi Archimedis de Sphæra & Cyliandro deducitur: Reliquas omnes omnino ad vnam vſq; aut falſas eſſe ad aliam iam demonſtratum eſt, aut in iſtis oſtendis Scaliger paralog 21; non autem, vt iè more tuo, (& tu more illius) iactat, demonſtrat. Quid ſi æquinoctium eo anno non vigesima prima die, ſed vigesima Martii conſuebat, & per exemptionem diei vnus ad vigesima primam reducitur, fateberis ne demonſtrationem vrreuera eſſe, nullam, ſed cauillationem eſſe? fateberis ne Archetypum ſibi conſtare, teque calumniarorem eſſe? Miror planè & demiror, Caluſi, ſiue malitiam ſiue ignorantiam tuam, quæ putabas te omnibus imponere poſſe. Falſum omnino eſt æquinoctium de quo & tu, & nos loquimur anno Chriſti 300. factum eſſe die vigesima prima Martii in littera C. Falſum eſt reduci per expunctionem vnus diei ad diem viceſimum

Caluſi falſe & gratis dicta.

viceſimum ſecundum & literam D. Falſum eſt Clauium agnoſcere hanc eſſe la-
bem ſui Calendarii. Falſum eſt eum corrumpere tempora Concilii: Falſum eſt
ipſum errorem hunc, qui nullus eſt tegere voluiſſe. Falſum eſt eum affirmare
ſola illa intercalandi regula æquinoctium perpetuo in vigefima prima Martii re-
tineri. Falſum denique eſt ex lege Gregoriana demonſtrari non poſſe dies de-
cem fuiſſe eximendos, vt clarius paulo poſt hæc omnia apparebunt. Verum au-
tem eſt, & veriſimum te præceptor tuo in demonſtrando parum ſimilem eſſe, pu-
det enim toties tuo te nomine ap-ellare quod hoc tuo Elencho toties prome-
ritus es.

Quod vero dicis Clauium ſe purgare de iis quæ falſo illi affingis, ex motibus
veris & inæqualibus; tantum abeſt vt verum dicas, vt potius totis niſibus Cla-
uius contrarium defendat, aſſumendos nimirum ad directionem & cyclorum
examen eſſe, non motus inæquales, ſed medios & æquales: ſanè ſue æquino-
ctium, ſpectes, ſiue terminos paſchales, diſertis verbis ſententiam ſuam promit
in Explic: Calendarii Cap. 4. vt ſupra Lib. 1. Cap. 3. Num. 1. habuimus. De
anno vero medio ſiue æquabili Alphonſino Cap. 7. ſic habet: *Cum autem dici-
mus æquationem noſtram medio æquinoctio congruere. Non autem vero, non eſt intelligendam
æquinoctium medium, vt Aſtronomi medios motus occupant, ſed æquinoctium anni medii ſi-
ue Alphonſini, quod ſemper ferè noſtra æquatione adhibita diei 21. Martii adberbit. Quæ
vero aſſert aliquando argumenta ex veris motibus & inæqualibus deducta, eum
in ſinem aſſert, vt vel oſtendat æquinoctium Calendarii non procul ab illo vero
abeſſe, vel vt ad hominem obiectionibus occurrat. Non enim id quod quis ſol-
uit iterius argumentum propriæ ſemper ſententiæ eſt affirmatio.*

Annus ſolaris
ad æquationem
Gregorianam
aſſumptus.

Sed abſoluamus ea quæ nos adhuc de reſeſſu pleniſſimo oſtendendo expectat,
& tunc demum è noſtro examine atque è ſchola, in qua iam diu deſudat, Calui-
ſium dimittamus. *Sola hæc, inquit, Gregoriana temporu ratio nulla proponit exempla
præteriti temporis: ergo nulla proponere poteſt; negatur iequal, Caluiſi: parum
enim hoc ad rem facere putabant; aut ſi faceret, quilibet proprio Marte pericu-
lum ex fundamentis iactis facere poſſet: Sufficiebat enim Reformatoribus,
contare decem dies fuiſſe eximendos; quod tu etiam aperte concedis dum di-
cis: non nego æquinoctium anticipatione ſua datem diebus à viceſimo primo Martii receſſiſſe,
& ſi illud ad eundem diem reducendum ſit, neceſſarium eſſe, vt decem dies ex Calendario lu-
tiano eximantur.* & in hoc ſolum plane nugatoriè laboras, vt tibi cæco via illa
oſtendatur, qua per noſtras regulas eo deueniatur, id quod ſufficienter factum.
Niſi fortæ ſis etiam cupias, vt non ſolum à noſtro tempore, ad Concilii tempora:
ſed etiam contra à Concilio ad nos vſque iter inſtituamus; cui reſpondeo ean-
dem eſſe viam, quæ Athenis ducit Thebas, cum illa qua quis Thebis Athenas
proficiſcitur. Sed abſurdum videbitur fortæ ſis tunc Momo noſtro d' em peri-
mere ipſo itineris ingreſſu; ad quod cum Clauio Cap. 7. reſpondere poſſumus:
ſi eo tempore æquatio incepiſſet, *aliæ tunc quadrageſimos annos fuiſſe diſponen-
dos, non habita videlicet ratione numerationis quaternarij, quæ eſt paſſio ſolum
conſequens ad tetracoſeterides, hoc vel illo modo diſpoſitas, & ſic liberi ab ex-
emptione pronuntiandi fuiſſent anni centeſimi 300, 700, 1100, 1500; & reliqui
decem nimirum 400, 500, 600, 800, 900, 1000, 1200, 1300, 1400, & 1600, de-
cem nobis deſiderentur ac methodo dies exemtos. Verum nos magis & cum
Clauio, & cum alijs omnibus Reformatoribus eo inclinamus, vt in Calendario*

Decem dies ex
anno eximen-
dos fuiſſe ipſe
aſſerit Calui-
ſius.

Quid agendum
ſi æquatio tem-
poribus Concilii
Nicensi incipen-
da fuiſſet.

Ecclesiastico, vbi quasi patet præcisio (vt in casu nostro in quo prope modum eadem ratione æquinoctium diei vigesimæ Marçij adhzret) vt infra ex tabula regressus ad initium rerum apparebit semper maior potius respiciatur facilitas, quam præcisio ; facilius autem est vna regula comprehendi vtramque tam in centesimis, quam in non centesimis intercalandi formam ; id quod egregiè consecuti sunt Reformatores sua illa elegantissima, & vniuersam satis laudata tetracoseteridum dispositione. *Malitiose ergo & vafre aduersarij se gerunt, inquit Clauius Cap. 7. cum æquationem nostram ad annum dumtaxat 500. retrahunt, cum tam ad annum 300. retrahere deberent, qui propior fuit concilio, quam annus 500.*

4. At vtget ac premit adhuc, vtque tandem desiderata illa præteriti temporis exempla proponamus expostulat, cuius desiderio, quia vir est tantæ auctoritatis, vt dum ex sudore pulueris scholastici se se domum recipit, ad summa Imperii negotia contemplanda, eaque ad musicos modulos instituenda incumbit totus, merito satisfaciendum est. Verum vt libere etiam quod sentio dicam, quemadmodum tanti nugatoris stationem omnino nullam habendam censuimus, & cui vel verbulo respondeatur indignum iudicauimus : ita causa eorum, qui vel lectione illius decipiuntur, vel quoquo rationabili modo regressum illi expetunt, eum hoc loco ob oculos ponere voluimus : petitio enim, vt supra monuimus, non videtur iniusta ; quæ & nos permouit, vt fustæ hoc capitea quæ tribus ferè verbis expediri poterant, explicauerimus. Primum igitur ad Concilij Niceni tempora, quod fieri posse negat Caluissus, regrediamur ; idque duplici via, altera videlicet in Calendario Iuliano, in Gregoriano altera, vtramque namque cantor expectat.

Quod vt commodè efficiamus, & vt lege ac methodo iter instituamus, videndum in primis est à quo termino incipiendum : vbi stationes faciendæ, & quibus passibus gradiendum. Quod ad primum attinet Caluissus nos iubet à temporibus nostris regredi : itaque à proximo centesimo, eiusque æquinoctio, quod ex Ephemeridibus doctissimi Magini depromemus ; ne etiam hac ratione à Caluissii præceptis discrepemus, Nam idem ipse in suo Calendario nouo instituyendo facit, lib. 2. cap. 9. Ephemeridibus tamen vtitur non Magini sed Patroni sui Origani, sed inter vtrumque non est differentia quæ in negotio nostro alieuius sit momenti, cum quantum ad hypothesim spectat Copernici, qua Reformatores vsi sunt quadrantem horæ non attingat.

Secundo stationes faciemus, & æquinoctiorum loca exprimemus in singulis annis centesimis, & annis expansis centesimis proxime minoribus ; eo quod in his magna appareat diuersitas, quæ accidit ratione bissexti, siue admissi, siue reiecti.

Tertio per passus incedemus ad modum quem etiam nobis præscribit Caluissus compositos, qui non vnus est ex vulgo Astronomorum eorum qui annu solarem tropicum inæqualem esse volunt, sed secretiori ipse imbutus disciplina, eundem semper æqualem esse & fuisse pronunciare videtur. Sic enim habet.

Putant quidam annos si veros, & apparentes motus respiciat, non semper inter se pares fuisse : sed diuersam eorundem quantitatem alio atque alio seculo reperiri, idque colligunt ex diuersis æquinoctiis tam verni quam autumnali ab Astronomis in literas relatiu obseruationibus. Sed cum Ptolomæi obseruationes & ab antiquissimis, & à medijs & à nostris etiam seculis exactissimis obseruationibus differant, reliqua vero omnes ferè sibi respondeant, potius Astronomorum

De anni magnitudine quorundam iuxta Caluissium opinio.

nomorum pari Ptolomæum vitiosus & diurno tempore corruptis instrumentis usum esse, & propterea decipi potuisse, & eandem anni quantitatem omnibus seculis fuisse statuit. Itaque, si potiores Astronomi sequamur, &c. Si hoc loco digredi liceret, quærerem ex Caluio, quinam illi potiores sint Astronomi. Nam ex illo numero non est Atlas noster Astronomicus Tycho Brahe, ut eum vocat Caluissius, is enim in prima Progymnasmatum suorum parte, annum tropicum expressisse esse inæqualem asserit, licet nimia inæqualitas illi suspecta sit: non Copernicus, quod ipse non negas: non tuus clarissimus vir Origanus, qui anni magnitudinem non solum iuxta verumque; tam Tychoenicum quam Prutenicum calculum inæqualem exhibet; sed & in introductione sua cap. 3. è sua sententia annum inæqualem esse affirmat, &c. Qui amabo te erunt potiores illi Astronomi: res clara est; nec longiori indagine indiget, potiores illi, imo potissimi Astronomi sunt, Iosephus Scaliger, & Sethus Caluissius. magister & discipulus, qui soli ad cælum terramque renouandam sufficiunt. Sic enim Magister ille lib. 3. sag. Chron. *Sciant igitur studiosi anilem & delirum esse sententiam de anno tropico, nunc dierum 365.5.49. nunc plus quam 365.55'.49".* Sed qualis fuerit magister iste Astronomus, ex hoc enim scientiam colligere licebit discipuli, de rebus capitibus sequentibus per modum digressionis breuissimè ostendemus: nam hæret uterque in *Astronomia velut mus in pice* (ut de eodem Caluissio & quodam alio loquitur doctissimus Keplerus.) Nunc quod præ manibus est agamus. Itaque iubente ita Caluissio per annos æquales regrediemur, & ne ab hypothesis Gregoriana discedere videamur anno Alphonsino passus metiemur, qui supra trecentos sexaginta quinque dies, horas admittit 5. minuta prima 49. secundum 16. nam non solum hoc vlti Reformatores sunt, sed & idem hic Magistro tuo plurimum arridere videtur: dum ait loco citato: *Methodus Alphonsina longe optimè est. si motus ille iocularis, &c. tollatur.* & libro 4. de emendat. tempor. edit. 2. *Nam duo tantum sunt (modi anni) qui alio omnes excludunt, Alphonsinus & Gregorius. Sed Alphonsinus longe melior & tutior.* A Calendario ergo Iuliano siue antiquo initium ducemus, diem incipiendo, ne à Caluissio discrepemus, à media nocte præcedente, more scilicet vulgari.

Accidit æquinoctium vernum anno Christi 1600. in Calendario Iuliano die Martii 10. hor. 8. 49'. 33". post meridiem ut testantur Ephemerides Magini: hoc est hora 10. à media nocte. Cum igitur anni centum Alphonsini minores sint 100. Iulianis horis 17. 53'. 20". æquinoctium proximi anni centesimi 1500. tanta quantitate vicinius erit in Calendario termino à quo, atque adeo versus finem mensis prolapsus reperietur, qui locus nobis per additionem horarum 17. 53'. 20". ad priorem æquinoctii locum manifestus redditur. nimirum dies Martii 11. hor. 14. 42'. 53". Eadem plane ratiocinatione æquinoctium anno 1400. reperietur in die 12. Martii hora 8. 36'. 13". Et hoc æquali progressu, siue potius regressu, additione nimirum horarum 17. 53'. 20". æquinoctium anno 300. videbimus ad stationem suam rediisse, quam circa Concilii Niceni tempora tenuerat, quæ est dies 10. Martii. hora 13. 22'. 53". Non autem, ut tu falso supra asserebas in die 21. Martii, qui error tuus, manifestior sit multo ex tuo regressu, quem libro secundo capite 9. instituis, in quo pro nostro tuo Calendario æquinoctio locum stabilem inquiris, ubi inter cætera sic habes: *Ad firmam enim Tychoenicam si ad eum annum Concilii Niceni, qui est annus 325. regredimur, deprehendimus æquinoctium eo anno factum die 20. Martii feria septima, hora fere duodecima in meridie. Ad Alphonsinam vero*

Constructio & ratio sequentis tabulæ.

Caluissius male asserit anno Niceni Concilii æquinoctium die 21. Martii accidisse.

formam reperis eundem diem viciesimum Martii, horam secundam fere post meridiem, quando ad tabulas Prutenicas æquinoctium anno 325. Concilii Niceni factum sit. Si ergo regrediamur ab his locis à te assignatis ad annum vsque trecentiesimum, occurreret nobis æquinoctium eo anno, in Tythonica quidem ratione die 20. Martii, hora decima siue vndecima fere, in Alphoncina vero horis duabus fere tardius, hoc est circa meridiem eiusdem diei 20. Martii. Qua ergo fronte, Caluiss, vt Clauio & Calendario Gregoriano calumniam pares, hoc 9. cap. proclamare audes; Æquinoctium vernum eo anno conficiebatur die 21. Martii, in litera C. idq; vt demonstrationem venditare, cum postea dicas illud factum fuisse die 20. Martii, hoc est in litera B: hoc enim consecutione necessaria ex tuis deducitur, quæ ex Ephemeridibus & obseruationibus probas. Neque iuuare te poterit excusatio, quod Reformatores dicant, eo tempore æquinoctium accidisse 21. Martii, nam præterquam, quod de hoc indeterminate, vt supra monuimus, loquantur, tu vtroque in loco, non ex illorum, sed ex propria tua sententia, quæ adfers dicis, tibi que ipsi egregie contradicis, & vt siue amicos siue æmulos tuos labore liberet, tu te erroris conuincis. Sed redeamus ad propositum.

Tabellarum
explicatio.

Regressum illum in Calendario Iuliano ad Concilii Niceni tempora, vt vnicuique omnia obrutu comprehendantur, binis complexi sumus tabellis, quarum altera pro annis centesimis, altera pro iis, qui centesimis vnitate cedunt, constructa est. In vtriusque autem tabellæ prima columna anni continentur Christi. Secunda literas Dominicales complectitur. Tertia loca æquinoctiorum eorundem annorum in diebus mensis Martii, horis & minutis, primis & secundis exhibet. Quarta dies, qui eximendi fuissent iuxta normam Gregorianam suis locis ostendit. Quinta diem dat æquinoctii, si reuera dicti dies annis illis, quibus adscribuntur intercalati non fuissent, qui resultat ex additione dierum exemptilium respondentium ad loca æquinoctiorum in tertia columna contentorum: omisimus autem horas & minuta, cum à prioribus non differant. Sexta columna eisdem dies exemptiles aliter dispositos habet; seruatis videlicet tetraconsieteridibus, sed primo die anno quadringentesimo non trecentesimo expuncto. Septima denique ac vltima ex sexta & tertia columna fit, quemadmodum quinta ex eadem tertia & quarta facta est.

Ansi

Anni Christi cētenarij.	Litt. Do. Calend. veteru.	Sedes Aequinoctij in mense Martio.				Dies reii-culi.	Aequinoctij locus reiectu diebus.	Dies reiculi aliter.	Aequinoctij locus reiectu diebus.
		D	H	'	"				
1600	F E	10	20	49	33	10	20	10	20
1500	E D	11	14	42	53	10	21	9	20
1400	D C	12	8	36	13	9	21	9	21
1300	C B	13	2	29	33	8	21	8	21
1200	B A	13	10	22	53	7	20	7	20
1100	A G	14	14	16	13	7	21	6	20
1000	G F	15	8	9	33	6	21	6	21
900	F E	16	2	2	53	5	21	5	21
800	E D	16	19	56	13	4	20	4	20
700	D C	17	13	49	33	4	21	3	20
600	C B	18	7	42	53	3	21	3	21
500	B A	19	1	36	13	2	21	2	21
400	A G	19	19	29	33	1	20	1	20
300	G F	20	13	22	53	1	21	0	20

Tabula cōplectentes sedes aequinoctiorū in Calend. Iuliano ad methodum Gregorianam, pro aliquot annis centenariis & proxime praecedentibus clapsa.

Anni Christi.	Litt. Do. min. Cal. veteru.	Sedes Aequinoctij in mense Martio.				Dies reiculi.	Aequinoctij locus reiectu diebus.	Dies reiculi aliter.	Aequinoctij locus reiectu diebus.
		D	H	'	"				
1599	G	11	15	0	17	10	21	9	20
1499	F	12	8	53	37	9	21	9	21
1399	E	13	2	46	57	8	21	8	21
1299	D	13	20	40	17	7	20	7	20
1199	C	14	14	33	37	7	21	6	20
099	B	15	8	26	57	6	21	6	21
999	A	16	2	20	17	5	21	5	21
899	G	16	20	13	37	4	20	4	20
799	F	17	14	6	57	4	21	3	20
699	E	18	8	0	17	3	21	3	21
599	D	19	1	53	37	2	21	2	21
499	C	19	19	46	57	1	20	1	20
399	B	20	13	40	17	1	21	0	20
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Quid

Exhibitum esse id, quod dari sibi postulabat Caluissus specimen Calend. Gregoriani.

Quid tibi videretur, Caluissus, de hisce tabulis, reperis ne decem dies ad normam Gregorianam, non vi & iniuria, non contra hypothesis, sed lege ac methodo peremptos? Videsne æquinoctium diei vice simæ primæ Martii quantum satis est ad hærescere? duos enim dies sibi necessario in eo Calendario, in quo Iuliana intercalandi seruatur ratio, æquinoctium assumere, & Clauius, & alii antiqui & moderni computatores sæpe sæpius inculcant, & nos etiam antea monuimus: quod est æquinoctium diei eidem affixum moraliter esse: quomodo etiam Patres Niceni idem diei 21. Martii copulatum dixerant, & fortassis perpetuo eodem in loco permansurum crediderant, etiam si vt tu ipse fateris, scirent æquinoctium fieri fere vice simo Martii, & vice simum primum diem vix attingere. Didicisti supra numerare decem; discas nunc putare viginti & viginti vnum, sic enim paulatim in schola nostra proficies, & ad altiora eueheris studia. Atque hæc sufficiant Caluissio, vt simul discat, posse Pontificem ex forma Iuliana specimen proponere certitudini suæ, & demonstrare suum Calendarium esse recte institutum & emendatum. Nunc idem faciamus in ipso Calendario Gregoriano, & quidem luculentius.

Constructio sequentis tabulæ.

5. Æquinoctium anno Christi 1600. à quo regressus initium sumimus, commissum in Calendario Gregoriano iuxta Maginum & tabulas Prutenicas est die 20. Martii, hora 20.49'.33". vnde si retro numeremus annum Alphonsum reperiemus anno 1599. æquinoctium diei 21. Martii hora 15.0'.17". Rursus si ab eodem loco anni 1600. regressus fiat per 100. annos Alphonso, qui vt supra diximus, à 100. Iulianis deficiunt horis 17.53'.20". inueniemus æquinoctium anno 1500. in die 21. Martii hora 14.42'.53". à quo puncto si ad annum 1499. retro gradum fecerimus, cum per Februarium anni 1500. qui ob omissionem bissexti 28. dies tantum complectitur, transeundum sit, videbimus æquinoctii punctum in diem eundem 21. Martii cadere, in horam tamen 8. & 53'.37". Deinde ab eodem æquinoctio eiusdem anni 1500. ad æquinoctium proximi retro centesimi, qui est 1400. anni sunt Iuliani 100 minus vno die, qui anno 1500. peremptus fingitur, plus horis 6.6'.40". quibus centum anni Alphonso prædictum interuallum excedunt: ergo æquinoctium versus initium mensis relabitur horis 6.6'.40". eritque in die vice simo primo Martii, hora octaua, 36'.13". anno prædicto 1400. & anno sequenti 1399. propter omissionem bissexti anni præcedentis in die eodem 21. Martii, hora 2.46'.57". Denique ab eodem anno 1400. ad annum 1300. iisdem quo ab anno 1500. ad 1400. passibus regressum norma Gregoriana iubet: quare æquinoctium anni 1300. inuenietur in die 21. Martii, hora 2.29'.33". & anni 1299. in die 20. hora 20.40'.17". eiusdem Martii.

Inuentis hac ratione æquinoctius vnius Tetracoseteridis regressus ad reliqua reliquarum tetracoseteridum æquinoctia perfacilis est: cum simile æquinoctium à simili proximæ tetracoseteridis differat tantum 26'.40". quibus in regressu præcedens, sequenti præstat, atque adeo æquinoctium perpetuo versus initia mensum labatur, quæ est anticipatio æquinoctii in Gregoriana anni ratione, collata cum forma Alphonso. Hæcigitur arte sequentem construximus tabulam, in qua ne Caluissus amplius habeat quod in forma Gregoriana exempli præteriti temporis desideret, regressi ad ipsum mundi initium sumus; statuentes vna cum Caluissio (placare enim hominem iracundum studemus) annum Christi 1600. esse mundi 5549. verum ne sit, non parum curantes. Itaque in prima columnam literas Dominicales Gregorianas annorum centesimorum coniecimus:

Explicatio tabulæ.

iecimus: in secunda annorum numerum à Christo nato, ante & post numeratorum exhibuimus: in tertia eosdem annos continuatos ordine ab anno Christi 1600. numerauimus, quo clarius ordo tetracoseteridum vsque ad initiũ mundi continuatarum appareat: quarta columna annos ab orbe cõdito numeratos complexi sumus: quinta loca æquinoctiorum in Calendario Gregoriano annis centesimis æspondentia indicat: sexta eadem æquinoctia eorum annorum non centesimorum, qui in regressu proxime ad centesimos consequuntur tradit: id nimirum, quod paulo ante in secunda tabella præstitimus ad annum vsque 399. Septima dies exemptos à nostro tempore vsque ad rerum initium nuñterat. Octaua denique & vltima columna eosdem dies à Concilio Niceno retro & anto putatos complectitur, prout nimirum tetracoseteridum ordo aliter dispositus est, quos addimus vt appareat, huic rationi merito antepositam esse priorem, ob rationes tam dictas quam infra dicendas.

O

Lit. De.

Tabula exhibens loca æquinoctiorum in Calend. Gregoriano ab an. 1600. retro usque ad initium mundi in annis centenariis & proximis minoribus.

Litter.	Anni post Cæ. Gregor. Anni Christi.	Anni retro putati.	Anni ab initio mundi.	Sedes Æquinoctiorum in annis centenariis impense Martio.				Sedes Æquinoctiorum in annis centenariis proxime mensis Martii.				Dies relictæ.	Litter.	
				D	H	'	"	D	H	'	"			
B	A	1600	0	5549	20	20	49	33	21	15	0	17	0	10
	G	1500	100	5449	21	14	41	53	21	8	53	37	1	9
	E	1400	200	5349	21	8	36	13	21	2	46	57	2	9
	C	1300	300	5249	21	2	19	33	20	20	40	17	3	8
B	A	1200	400	5149	20	20	21	53	21	14	33	37	3	7
	G	1100	500	5049	21	14	16	13	21	8	26	57	4	6
	E	1000	600	4949	21	8	9	33	21	2	20	17	5	6
	C	900	700	4849	21	2	2	53	20	20	13	37	6	5
B	A	800	800	4749	20	19	56	13	21	14	6	57	6	4
	G	700	900	4649	21	13	49	33	21	8	0	17	7	3
	E	600	1000	4549	21	7	42	53	21	1	53	37	8	3
	C	500	1100	4449	21	1	36	13	20	19	46	57	9	2
B	A	400	1200	4349	20	19	29	33	21	13	40	17	9	1
	G	300	1300	4249	21	13	22	53	21	7	33	37	10	0
	E	200	1400	4149	21	7	16	13	21	1	26	57	11	1
	C	100	1500	4049	21	1	9	33	20	19	20	17	12	2
B	A	0	1600	3949	20	19	2	53	21	13	13	37	12	3
	G	100	1700	3849	21	12	56	13	21	7	6	57	13	3
	E	200	1800	3749	21	6	49	33	21	1	0	17	14	4
	C	300	1900	3649	21	0	42	53	20	18	53	37	15	5
R	A	400	2000	3549	20	18	36	13	21	12	46	57	15	6
	G	500	2100	3449	21	12	29	33	21	6	40	17	16	6
	E	600	2200	3349	21	6	22	53	21	0	33	37	17	7
	C	700	2300	3249	21	0	16	13	20	18	26	57	18	8
B	A	800	2400	3149	20	18	9	33	21	12	20	17	18	9
	G	900	2500	3049	21	12	2	53	21	6	13	37	19	9
	E	1000	2600	2949	21	5	56	13	21	0	6	57	20	10
	C	1100	2700	2849	20	23	49	33	20	18	0	17	21	11
B	A	1200	2800	2749	20	17	42	53	21	13	53	37	21	12
	G	1300	2900	2649	21	11	36	13	21	5	46	57	22	12
	E	1400	3000	2549	21	5	29	33	20	23	40	17	23	13

LXXX.

Liter. Dom. Cal. Gre- ger.	Anni ante Chri- stum.	Anni retro putati.	Anni ab ini- tio mū- di.	Sedes Aequinoctio- rum in annis cen- tenariis in mense Martio.				Sedes Aequinoctio- rum in annis cent. proximi mēsis Martii.				Dies reii- culi.	Dies reii- culi ali- ter.
				D	H	·	"	D	H	·	"		
C	1500	3100	2449	20	23	22	53	20	17	33	37	24	14
B	1600	3200	2349	20	17	16	53	21	11	26	57	24	15
A	1700	3300	2249	21	31	9	33	21	5	10	17	25	15
G	1800	3400	2149	21	5	2	53	20	23	13	37	26	16
E													
C	1900	3500	2049	20	21	56	13	20	17	6	57	27	17
B	2000	3600	1949	20	16	49	33	21	11	0	17	27	18
A	2100	3700	1849	21	10	42	53	21	4	53	37	28	18
G	2200	3800	1749	21	4	36	13	20	22	46	57	29	19
E													
C	2300	3900	1649	20	22	29	33	20	16	40	17	30	20
B	2400	4000	1549	20	16	22	53	21	10	33	37	30	21
A	2500	4100	1449	21	10	16	13	21	4	26	57	31	21
G	2600	4200	1349	21	4	9	33	20	22	20	17	32	22
E													
C	2700	4300	1249	20	21	2	53	20	16	13	37	33	23
B	2800	4400	1149	20	15	56	13	21	10	6	57	33	24
A	2900	4500	1049	21	9	49	33	21	4	0	17	34	24
G	3000	4600	949	21	3	42	53	20	21	53	37	35	25
E													
C	3100	4700	849	20	21	36	13	20	15	46	57	36	26
B	3200	4800	749	20	15	29	33	21	9	40	17	36	27
A	3300	4900	649	21	9	22	53	21	3	33	37	37	27
G	3400	5000	549	21	3	16	13	20	21	26	57	38	28
E													
C	3500	5100	449	20	21	9	33	20	15	20	17	39	29
B	3600	5200	349	20	15	2	53	21	9	13	37	39	30
A	3700	5300	249	21	8	56	13	21	3	6	57	40	30
G	3800	5400	149	21	2	49	33	20	21	0	17	41	31
E													
C	3900	5500	49	20	20	42	53	20	14	53	37	42	32
E	3948	5548	1	20	12	7	41	0	0	0	0	42	32

Non exhibuimus autem exempla in progressu ultra annum 1600. ne si forte ultra nouissimum diem, quem Caluilius propediem adfuturum prædixit, progressi essemus, ipse dira sua in nos inuectus fuisset exclamatione. *Proh Deum atque hominum fidem, in quas minutissimas res hinc homines curas suas diuidunt, & in quæta secula de legitimo Calendario se conformando eas extendunt.* Deinde quia contra progressum æquinoctii ad futura tempora in Calend. Gregoriano prorsus nihil assert Caluilius, sed illud perperuo in 21. Martii etiã ad annum vsq. 301700. immo tũ cõsistere supponit. Nobis satis esse posset si idẽ tantũ p̄grediatur in anteriora,

circulo inscribendi plus posse, quam circuli ambitum, atque adeo illum hoc esse longiorem. Ex qua insigni sua ignorantia, utinam ceteris solet, veritus non est Archimedes reprehendere, tanquam qui impossibile quid tentauerit, cum in numeris proportionem proximam inter peripheriam circuli & diametrum, dare tentauerit. Propositionem hanc suam falsam ac absurdam, sensus illi indicavit oculatorum, qui ex duabus lineis curva nimirum & recta, eosdem terminos obtinentibus, curvam recta longiorem iudicarat. Quare mirabundus exclamavit Summus iste Arithmeticus, simul ac Geometra Nobilis inquit est hoc paradoxon in Geometria, & ipsi, ut iam tetigimus, Archimedi non animaduersum. Alioquin non dubium est, quin peripheria sit maior subtendente sua; sed per numeros aliter deprehendetur. à quo id deprehendetur, nisi ab eo qui numeros æquè ac Scaliger ignorat? quasi vero Arithmetica aduerferet Geometriæ, & in quantitate breviora plures partes æquales numerari possent, quam in longiore. O egregiam ac nobilem propositionem, quam qui risu aut contumelia excipiunt, asini sunt, Stultiones, indigni quibus respondeatur.

Geometria Scaligeri.

3. Qualis vero fuerit Geometra, ex opusculis ipsis Geometricis abunde quis discet (ad Astronomiam enim requirit Geometriam libri Astronomorum qui Demonstrationibus Geometricis referatissimi sunt, satis declarant) quæ opuscula, si tot haberent demonstrationes quot verba magnifica, & quot minio depicta continent diagrammata, egregiè sane de illis sentiremus: Veruntamen cum plures ferè in eo errores quam verba sint, ut hoc à pluribus iam ostensum est, non illi insignis inficitur æterna sunt monumenta, quibus infelices chirurgi, ut alia taceam, sibi nomen parauit. De Cyclometricis eius supra Cap. 8. Num. 3. & Cap. 7. Num. 2. quædam attigimus, & in re clarissima hi non immolamur. De Mesolabio eius aliud præter illud Vietæ non addo: *Mesolaba autem organa sunt, & atopemata atopematis plures cumulari: Organum sane ABCD. (Mesolabium Scaligeri) ex leui & dura materia, imo vero ex ære perenni constructo, & eo tanquam altissimo munimine in quo iu veteres Mathematicos, Archimedes, &c. temerè insurgunt, obfisso.*

Scaligeri Astronomia.

4. Ad astronomica accedamus & prodeuntem aspiciamus nouum, inauditum, mirabilem Astronomum, non Atlanteum tuum Caluiss, sed Polypum quendam ac Polyphemum, quod ut commode fiat ab ipsis quibus nitor Astronomia fundamentis, obseruationibus nimirum ordini omnino conuenit: quem admodum autem sine obseruationibus Astronomia nulla est, ita obseruationes, sine instrumentis existere non possunt, at Scaligero nostro aliter de hoc visum est principio; cum enim organa sua Mesolabica infeliciter illi cesserint, idè alius accidisse existimat; quare igne & aqua eis interdicere, & in exiliū omnia omnino organa ablegare videtur. En quæ ex cerebro suo affingat antiquis Mathematicis! Quare Astronomi, ait, nostra ætate, quamuis eruditissimi, nunquam animaduerterunt, quare Ptolemaus post Hipparchum consuerit de quadrante solis, supra 365. dies detrahenda esse scrip. 4. & 48. Id enim serio putant ab eo, & ante eum ab Hipparcho ex obseruatione æquinoctiorum instrumentis astrolabicis obseruatum, & paulo post: sed sciunt isti, & omentis hæc tenus qui hæc animaduerterunt, non solum Hipparchum cum veteribus ipsis, Metone & Calippo, sed etiam Ptolemaum ipsum cum Hipparcho veram quantitatem anni Tropicæ erueret comatos, ex collatione enneadecasteridum lunarium, & æquabilium Iulianarum. En inquam quæ harioletur Scaliger! Astronomos nimirum antiquos, non ex obseruationibus,

Lib. 4. de emend. temp. edit 2 pag. 257.
Incepta Scaligeri de veteribus scæntiis eos verè anni quocumque non obseruationibus, sed ex Cyclis colligere conatos esse.

feruationibus, sed ex Cyclis lunaribus, & anno solari ciuili, annum verum ac tropicum collegisse: non autem contra ex accuratioribus motibus collectos fuisse cyclos, & annos ciuiles. argutè, doctè, eleganter, vt nihil supra, nisi fuit factis hoc: quod Meton, Calipus & Hipparchus, qui vixerant ante equam Iulius aut Iulianus esset annus, ex anno Iuliano & cyclo enneadecaeterico annum tropicum eruerint; id enim argutus, doctius, dictumque elegantius. Illud vero elegantissimum: *At qui Hipparchus negat obseruationes inaequalitatum idoneas esse ad inaequalitatem vllam æquinotiu assignandam &c. nimirum non fides organu, quibus æquinotia & solstitia indagantur, cum illa fallere possunt, & saepe numero æquinotia & solstitia contingant media nocte: Sed media nocte omnes dormiunt: Ergo, acutius tamen Scaliger: media nocte solem infra horizontem cursum suos peragere, innuit, atque adeo instrumentis tunc nulla ratione obici, de alia enim obseruandi æquinotia ratione, in tot medijs noctibus nondum somniauit Scaliger.*

Aliud Scaligeri erratum.

Ibid pag. 269.

4. Quid ergo, Astronome, faciendum, qua ratione æquinotiorum puncta sunt indaganda, si omnia fallacia sunt instrumenta; si media nox; si tibi enim si te, recte intelligo, vbique tetrarum, & in superiore & in inferiore hemisphærio, simul eodè temporis momento & media nox, nec mirum, quia vnus tantum tibi in orbe meridianus. Quid agis? *Itaque coniectura potius, quam certa obseruatione saepe æquinotiorum momenta examinantur.* Egregiè coniecturâ nimirum non instrumentis iacienda fundamenta sunt Astronomica: & qui melius conicere potest is doctior erit Astronomus: *Hæriolare coniector optime, vt et propior Scopo sit.* Scaliger ne an Caluissius? *Quod si tam facilis esset via æquinotia indagandi, subicit Scaliger, quam facile destinatio solis maxima examinatur, eandem materiam in æquinotiorum antecipationibus comperimus, quam in maxima solis dejectione. Nunc vero per instrumenta non semper tuta est via illa.* Miror Tychonem Braheum te prius non consuluisse, antequam tantos in instrumenta faceret sumptus, paucioribus illum artem coniecturandi, & facilius etiam docuisses. *Nam res per ardua est, & intuta cum propter instrumenta NECESSE sit aliquem falli.*

Coniectura nō instrumentis ponenda esse Astronomiæ Scaligeriæ fundamenta. Ibidem.

Caluis. cap. 21. pag. 269.

Pag. 272.

Vidimus occasione Instrumentorum quid de æquinotii sentiat Scaliger, iucundum esset audire de annis solaribus, qui hinc dependere aliquomodo illi videntur, & in quibus non minimum in re Calendarii consistit momentum, quid nouus pronunciat Astronomus: Verum quia nobis non est proprium absurdam oinnia proponere Scaligeriana, quorum vix est numerus, & praeteritum cum in hac de anno solari materia, in ipso impingat portu, ita vt quid sit omnino nescire videatur, de ea nihil addimus: legenti enim eius anni huius subdivisione & determinationem mox de reliquo consistit. Opere enim supra citato de emend. temp. Lib. 1. pag. 12. edit. 2. post definitionem anni in communi dans exemplum de anno solari, sic habet: *Vt annus Solaris, inquit, est cognominis circuitus eius Sideris, qui quidem circuitus dupliciter sumitur, aut à solstitio ad solstitium, à bruma ad brumam: & est minor anno Iuliano. aut à puncto Zodiaci ad idem punctum Zodiaci: qui est maior anno Iuliano.* Poterat ne ineptior excogitari descriptio, quam hæc magis illius Iosephi Scaligeri? Ad nouam deinde pertinet Astronomiam Scaligerianam, Solstitium brumamque sedes suas extra Zodiacum fixisse: in Zodiaco enim esse non possunt, ne cogamur d. cere Scaligerum nescuisse præcepta Logiconum: Nam si Solstitium & bruma puncta sunt Zodiaci, prior diuisio à posteriore nulla ratione differet, & idem annus solaris erit simul minor ac maior

Isoscia Scaligeri anni solaris descriptio.

maior anno Iuliano. Sed quid hæremus in minimis, cum maiora nos expectent.

¶ Ad sanctiora penetramus. Arrige ergo aures lector, & principis Astrologum Scaligeri verba accuratè perpende. Quicquid eruditorum Astrologorum est hoc concurrat, & omnes operæ suæ conserant, ut illum fabulosum Ptolemaicum, Copernicum, Tycho-nem, &c. tueantur nihil agent. Producamus egregia coniectaria, vnde deducantur viderint illi, qui plus Scaligero vident. Eodem de E mendatione temporum Libro 4 edit, 2. pag. 266. sic habet: Polus ergo trium parallelorum tropicorum & æquinoctialis communis, est mobilis. Non igitur idem est polus mundi, qui & parallelorum circulorum; neque hactenus vquam idem polus mundi fuit, qui & parallelorum. Stella illa quæ est in cauda cynosura, à veteribus creditæ est esse polus mundi arcticus: neque immeritis.

Scaligero alius est polus mundi, alius polus circuli æquinoctialis.

Idem stellam polarem in epæ pro ipso polo mundi habet.

Nunquam enim nobis moueri ne minimum quidem videtur. (o pelsimum coniectorem) & paulo post. Saltem Hipparchus conserpit obseruationibus suis polum æquinoctialis, quem ipse eundem cum mundano celebrabat seculo suo ab illa cauda cynosura stella abfuisse gradibus 12, 24' &c. At hodie, ut à peritis obseruatum est, ea stella distat à polo circuli æquinoctialis grad. 3, 24'.

A seculo igitur Hipparchi, ad nos polus æquinoctialis & parallelorum promotus est ad stellam cynosura gradus nouem sepe, & ita progrediendo tandem idem erit polus parallelorum cum polo mundi sine u est stella illa, siue alius locus, quem omnino proximo ab ea stella abesse necesse est. Nam cur ea stella sit polus mundi, rationem si non veram, at veri simillimam adferre possimus, quod moueri non videatur. Quod autem eadem stella non sit polus mundi NULLA omnino causa paulo tolerabilius adferri potest (etiam si adferret eam ipse Tycho, Atlas Astronomicus) Audisti ne coniectorem, & Instrumentorum verax que scientiæ osorem, quam prope ad verum, verum oppugnando coniecturis suis accedat? Si tecum agerem inimice Scaliger, quantis clamoribus hinc te vexarem: enim uero peropportunos hic esset tecum congregandi, teque armis tuis oppugnandi locus. Humanius quam tu de Clauio ac Calendario Gregoriano meritis es, agam tecum: nuda tua adferam verba, lectoribus de te relinquendo iudicium. Sane stellam illam non esse polum mundi plerique ex rusticis etiam norunt, tibi que causam non solum paulo tolerabiliorem, sed omnino conuincentem asserre poterunt; nunc enim altiorem, nunc humiliorē tibi eam ostendent: differentia enim altitudinum meridianarum maximæ & minimæ, stellæ illius nostro tempore cum ad sex accedat gradus, talis est, quæ neque rusticos fugere potest. Cætera cum adhuc crasiora sint, quilibet prudens lector, ne decipiatur, etiam me silente agnoscat. In tota sane astronomia vix aliud certius est, obseruationibus magis obuium, paucioribus implicatum difficultatibus, quam poli mundani cognitio; astricus tamen ille Scaliger, tam ridicula ac iocularia hac de re, tum etiam de sua nugatoria polorum accessione profert, ut nisi verba illius propria pongremus, nihil poneremus: de fide enim laborant nostra: Scaligerianis vero nisi secundæ essent curæ fidem vix adhiberet, fidelissimus alioquin Caluissius discipulus: nam supradictis etiam ista subnequit: Quia vero certum punctum poli mundani igneramus; ideo neque tempus illius maxime & notabilis periodi apprehendere possumus. Neque enim nobis exploratum est, stellam in cauda cynosura esse verum polum mundi, neque si constaret, propterea verum annum illius *Σοφικὰ τὸ πῶτος* assequeremur. *Deus Optim. Max.* hoc æterna providentia sue τῷ ἀνθρώπῳ τῷ consilio excepit, & curiositati humanæ omnem inuestigationis viam præclusit. Quod enim semper polus *Æquinoctialis* circuli ad polum mundi progreditur, hoc vti que experientia, &

Ignoratio Scaligeri.

Astronomiæ Scaligerianæ noticiam foli Deo constare

zia, & obſeruatione longi temporis docuit (cum nullus omnino de hoc vnquam fecerit mentionem) docetque quotidie (Scaliger Caluſium) Poſtquam autem vterque polus in vnum conuenerit, que deinceps mutatio conſecutura ſit, hoc vero nulla ratio humana, nulla ſcientia eruere poteſt. Si Clavius vel milleſimam horum prodigiorum ac ignoſcantiarum particulam aſſeruifſet, mox exclamaſſet Magiſter Scaliger: *Qui hæc probauerit, cum aut inſigniter impudentem, aut magnum aſinum eſſe oportet: diſcipulus vero Caluſius, cui Clavius natura hebetior, ſexcenta alia adieciſſet.* Dum vero in magni illius Iosephi Scaligeri libri hæc, & mille alia abſurda reperiuntur, omnes colia ſubmittent ſua, illudque ingeminabunt IPSE DIXIT.

Sed relinquamus hæc, & ipſum nobiliſſimæ, ſubtiliſſimæ, & mirabilis doctrinæ aggrediamur fontem, ſubtiliſſima enim inde ac mirabilia hauriemus conſectantia. Accedamus ad librum illum, quo (inquit præfationis ſiue epiſtolæ dedicatoriæ auctor) ſol an maiorem viſurus ſit, vehementer dubito, non viſiſſe affirmare poſſum. Inſpiciamus diuinum eius viri ſcriptum, Iosephi Iuſti Scaligeri Iul. Caſ. à Burden F. de AEquinoctiorum Anticipatione Diatribam, nuper Pariſiis editam, & aliud quam Agamemnonis puteos reperiemus. Compendium merito dixeris nugarum, audaciæ, temeritatis, vt ſuſius ſequenti capite parebit.

Scaligeri de AEquinoctiorum anticipatione opusculum.

CAPVT DECIMVM.

Digreſſionis continuatio, cum breui examine Libelli Scaligeri de AEquinoctiorum anticipatione.

EDitus eſt, vt diximus, iſte Scaligeri ſtramentitius libellus nuper Pariſiis, qui ſolus non tantum ad inſcitiam Scaligeri in Aſtronomicis & Mathematicis oſtendendam, ſed etiam ad retorquenda omnia, que ipſe in ſuis Hælogicis Canonibus in Clauium virum moderatiſſimum atque doctiſſimum effutuuit, ſatis eſſe poteſt; in eo enim libello tot & tanta ab eo peccata ſunt, vt niſi ſcirem eum Mathematica proſiteri & cyclometrica edidiſſe, ab alio quouis potius quam à Mathematico illam Diatribam proſectâ eſſe crederem, in qua nihil omnino eſt, quod à iuſtæ reprehentione vindicari poſſit, nihil prorsus quod non tirocinium in his rebus vel potius craſſam imperitiâ ſporet. Breuiter igitur indoctam illius doctrinam in medium adferamus, cum ea que inde naſcuntur luculenta corollaria perluſtrabimus. Quæ enim eius errores multum ridiculi ſunt, magis ridicula ſunt argumenta quibus eos defendere nititur. Neque enim aliter fieri poteſt, vt non riſum debeat, qui ridicula ſuadet, & qui errorum ſuum defendit, illa deſenſione ſe non traducat. Patuum opus eſt *μικρον βιβλιον, ſect. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.* Decum immortalæ, que deliria? quam inſignis inſania, quantum in his rebus tirocinium in illa parua mole conſiſtitur.

Mirabilis igitur illa in ſignis Scaligerianæ inſcitiz doctrina, hæc eſt: Firmamentum vna cum ſtellis fixis quieſcit, motuque proprio caret omni: puncta vero æquinoctialia & Solſtitialia motu mouentur inexplicabili, incomprehenſibili, Soli DEO cognito. Probarur. Stele inerrantes ſi motu proprio ſuper polos Zodiaci circumagerentur, ſua à polo mundi mutarent interualla: Sed hæc interualla non mutantur: Ergo. Maiorem nemo negat Aſtronomorum; at minor Scaligero faceſcit negotium: quare ad nouum, quem Inſtrumentario

Summa doctrine Scaligeræ de AEquinoctiorum anticipatione ne cuiſq; deambulatione.

P ſubſtituit,

substituit, confugit obseruandi modum, ad artis nimirum nouæ fundamenta, ad coniecturam imperitumque sermonem vulgi. Obseruationi destinauit vésa minoris stellas, præcipuè eas quæ caudam occupant, quarum dux quæ ab eius origine sunt proximæ, diurno raptæ motu vestigia circuloꝝ circumpolariū relinquunt. *At vulgus* (Scaligerorum) *secutus oculorum iudicium putat illos circulos describi circa stellam* (tertiam quæ est in extrema cauda) *tanquam circa polum mundi, vnde stellam hanc polum, reliquas vigiles vocat.* Aliam præter hanc inuenies huius Minoris probationem nullam, quam tamen mox ipse destruit, plus opportunitati inrentus, quæ iocularem suum errorem, quo stellam polarem anre polum pronunciarat, in alium coniciat, quam probationis suæ; eam vero sanæ mentis particulam stellam polarem non esse polum, non propria industria, aut rationatione; sed edoctus à nautis Baranis acquiuit, sic enim habet: *Quod si verum erat, oportebat illam stellam immobilem esse. Propterea quod omne, circa quod mouetur aliud, immobile esse NECESSE EST, vt disputatur in libro meo d'egru.* Et tunc rectum erat, eam polum vocari. Sed experientia nautica quotidie sentiunt, eam stellam circum polum parallelum circulis (reliquis) describere, ad raptum primi mobilis.

Sollicitudo Scaligeri qua puerile erratum suum de polo mundi in alios conlicere conatur.

Alia Scaligeriana demonstratio.

Conclusio demonstratiois.

Sethus Caluisti laborum Iosephi Scaligeri præmium. Prolegom. Can. liq.

Motus firmamenti ex sententia Scaligeri negatoria opinio est. Defensoribus eius insulzat.

Altera doctrina Scaligeræ demonstratio.

Sed noreret nouum noui astrici principium: *Omne circa quod mouetur aliquid &c.* Saltem ex hoc stellas quiescere probasset: Si enim assumpsisset Maiorem hanc: *Omne circa quod mouetur aliquid immobile esse necesse est;* Sed circa firmamentū mouetur primū mobile: ergo firmamentū immobile esse necesse est. Nam ad confirmationem suæ minoris præter iam destructum vulgi sermonem, quo stellam illam polum, reliquos *vigiles, ludentes,* (&c. ne de vulgo dubitatio sit en vulgaria) *quardias, Vachias* vocat, nihil prosfus attulit, nimirum vt respiciuis videatur caput Polypi, quod nihilominus monstruosissima parit somnū; conclusionem nimirum probationis siue præmissis: *Ante annos igitur 1966,* inquit, *stella (polaris) borealissima fuit totius asterismi, hodie etiam borealissima est. Tunc erat polo vicinissima* (ea vicinire qua hodie nec probasti, nec probabis vnquam) *vt hodie etiam deprehenditur. Ergo stella (polaris) loco suo mota non est.* Ergo baculus in angulo. Puras ne Scaliger alicui hanc conclusionē vt verisimilem persusurum te, præterquam tuo Setho Caluisto, quem vnicum reperire poteras laborum tuorum præmium. *Laborum uecorum præmium,* inquit Scaliger, *Sati id magnum fore constituebam si vel vnus tantum reperiri posset, qui nostra legeret, intelligeret, intellecta in lucem proferret. Deum Opt. Max. miserum est tam nostris, qui tam ingratis saculo studiuimus, quam illorum, qui inscitia potius quam malitia ac nostrorum librorum lecture deterrerentur. & hominem è mediis inuidia flammis, ex ipso obreccationum strepitu excitauit, probissimum, doctissimum, accuratissimum SETHVM CALVISIVM. &c. Dignus sane hyllrio qui talem plauforem nancisceretur.*

2. Absensione huius loci siue discipuli, audacior factus Scaliger, suæ nunquā probatæ conclusioni, alieram subnectere, plures deducere, omnibus insulzare audeat. *ergo per ipsam propositionem* (nunquam demonstratam) *stella in consequentia non mouetur: & amili ac negatoria est opinio, quamquam vindices habeat summos & strogia antecessores Hipparchum & Ptolemaum. Quid nunc hincere audebunt, qui tam pertinaciter descendunt quod ignorant? & paulo post. Sed quamquam vno vulnere collapsum est hoc monstrum (motus firmamenti) tamen pluribus consciendum. En alium militem gloriosum, qui vulneratum à se hostem iactat, quem ne à longè quidem aspexit. Audiamus quæ lo argumeotum validissimum: Si stella in consequentia*

tiama

ria mouentur, vt imaginatur Hipparchus, ergo aliquo intervallo ipsam (stellam polarem) à polo remotiorem fuisse necesse est, quam hodie videtur, contra ea quæ demonstrata sunt: Sed nihil demonstraſti: ergo. Putabam illum aliquid noui allaturum, plumbeum scilicet venabulum, ad secundum infligendū vulnus: verum primum quod nullum est, vix digito monstrat. Dicit contra ea quæ demonstrata sunt, cum tamen ne eo quidem progressus sit, vt saltem paralogismum formasset. At Hipparchus, Ptolemæus & alii contra demonstrarunt stellam illam extremæ caudæ longius quam nunc à polo abfuisse.

Quod autem ait Scaliger Hipparchum ex traditione Ptolemæi vocasse vltimam caudæ vix minoris stellam *australissimam*, & inde nescio quam contradictionem deducere conatur, nimis longè petitur & pro eo ineptum argumentum est. Nam inspeximus quam plurimas Ptolemæi latinas editiones, in quibus Libro 1. Geographiæ (locum enim Scaliger non notauit) Cap. 7. non *australissimam*, sed contra *borealissimam* habetur. Id quod videre etiam est in editione collata & correctæ ex pluribus Ptolemæi exemplaribus variorum interpretum, Mercatoris & Montani: quamuis in græco textu *υελοειστος* legatur. At quoties, Scaliger, verba immutasti, culpamque errati in incuriam librarium coniecisti, vbi absque vlla comparatione minor erat verisimilitudo erroris, quam hoc loco est? Cur non & hic dicis mendum esse librarium? cur potius res ad nomina, quam nomina ad res trahis? Cur Hipparcho Astronomo ex hoc ea affingis, quæ vix rustico prudenter attribui possunt? Esto deinde neque errorem esse librarium; nonne & hoc vsitatum est stellas vocari *boreales* aut *austales* respectu poli eclipticæ? Sane hac ratione totius aſteriſmi *australissima* est ea, quæ in extrema cauda. Vides ne quomodo eadem stella *borea* & *ultima simul* & *aust*ralissima est, respectu nimirum diuersorum polorum, mundi & eclipticæ. Prodeant igitur, ais, & doceant nos quando eodem tempore eadem stella *borealissima simul* & *aust*ralissima totius aſteriſmi esse possit. En hac de re edoctus es. Iure ergo optimo tibi applicantur verba: *Quomodo excusabimus hominem, qui sibi ipsi cecitatem conficit?* Quæ obiurgatio dignus non est, qui stellam omni seculo retro, & post Eudoxi & nostro tempore *borea* & *ultima simul*, eam facit *aust*ralissimam? Qui stellam eandem polum mundi, aut certe à polo eodem propius aut longius abfuisse nunquam libere sine omni probatione pronunciat? qui sexcenta alia absurda, quæ alioquin iam audiuiſſis, & plura audiemus in Astronomiam inuehere attentat? *Quare peccatorum aut idiotarum erroribus leuiculus succenseamus, qui tam granem scriptorem Astrologiæ paruentem tam manifesta culpa, & tam innocua luctatione deprehendimus? Quid non Calpurnius, si hæc Scaliger? verum in illis nugis non hæremus, præsertim cum ea refutare ex parte, quæ impulsione opus non habent, suoque per se ipsa ruit pondere, superuacaneum sit: quare reliqua quæ aut nullius sunt terunt, aut meræ calumnix, maxime ea quæ Hipparcho aliisque aſtingit, tacite præterimus, vt ad vltimam huius Diatribæ partem veniamus, quæ consequentias, & corollaria huius mirabilis doctrine complectitur.*

3. Primum igitur huius nobis *ultima* doctrina atque eximia disputationis nobile & eximium corollarium est: *Polum mundi alius est à polo æquinoctiali.* Noua sanè & nunquam audita doctrina, quæ omnem omnium qui vnquam fuerunt, aut sunt subueſtit Astronomorum industriam ac scientiam. Tycho Braheus omnibus suis machinis ac disputationibus nec hilum profecit. At quæſo qua ratione

De stella polari borealissima simul & australissima.

Excusari non potest Scaliger

Corollarium Scaligeni primi Polum mundi alium esse à polo æquinoctiali

probat? Figuram construxit Scaliger, atque in ea duos diuersos ab inuicem designauit polos æquinoctialis & mundi: ergo etiam in celo diuersi sunt. acutissimè. In figura secunda capituli inquit, est Q. *po* in æquinoctiali seculo Hipparchi, (in charta sua uidelicet) Punctum autem est polus mundi. Diuersi igitur sunt. Nota uerba, Caluisi, signa mysteria. Vidit fortassis miser iste Astronomus se parum hac probatione effectuisse, idcirco de incuilitate conuenitur quorundam Mathematicorum, mox enim subiicit: *Quum de his cum Mathematicis quibusdam mihi uelatio esset, nunquam potui illis inculcare, polum æquinoctialis alium esse à polo mundi, & quãuis profiterer hanc esse hypotesin meam: tamen illi semper ita à me dictum accipiebant, quasi uellem polum mundi mobilem esse, quasi eos non mouissem me non de polo mundi, sed de polo æquinoctialis intellegere: Ita discipuli ab illis, ut ego illis delirus, (non immerito) sibi sapiensissimi uiderentur.* En nouum Astronomum, qui tanquam alter Copernicus aut Braheus ex nouo suo per coniecturas obseruandi modo, nouum systema excogitasse se iactat? *Res hac digna est elegantiore ingenio, accuratiore iudicio, libera uoluntate animo quam Iosephi Scaligeri aut Caluisi.* Mors sanè quod nullibi tam subtilis inuenti, plagii, ut in cæteris solet, alios reos faciat: Sed causam addit ipse Scaliger, quia *nunquam hoc potui aliis inculcare; cui nunc acquiescendum puto.*

Demonstratio.

Scaliger cõque-
ritur se doctrinã
hanc Mathematicam
non potuisse.

Corol. 2. Circulos arcticos Tropicos & æquinoctiales parallelos non esse.

Demonstratio.

Æquinoctia nõ ad idem Horizontis appellent punctum.

Demonstratio.

4. Corollarium secundum hoc est: *circuli Arctici hæcenus nunquam paralleli fuerunt Tropico & æquinoctiali.* Demonstratur ex eadem figura: Alius est polus illorum, alius horum: ergo, &c. *Quod erat demonstrandum:* Circulos arcticos uocat eos, quos alii parallelorum semper apparentium, semperque delitescentium maximos appellant, de quibus Scaligero aliter uisum est; quem non puduit non solum ignorare, sed etiam negare eos non alios à æquinoctiali obtinere polos. *Hanc tam crassam insipientiam nulla rethorica ab eo deprecari potuit.*

5. Tertium corollarium est: *Non semper ab eisdem partibus Horizontis æquinoctia sunt.* Nouam propositionem noua confirmat demonstratione. Æquinoctia in alio atque alio loco est Zodiaci: ergo aliud atque aliud in horizonte signat punctum. *Quod erat demonstrandum.* quod ut facilius credatur nota id exprimit figura, cuius fortassis se expediuisset hoc enthymemate: *Sæpe numero æquinoctia contingunt media nocte: ergo non in horizonte &c.* Sed subtilis Scaliger non tam subtiliter Astronomica tractat, ut ratione unius conuersionis diurnæ & motus proprii nõ semper idem punctum sed proximum in horizonte à sole tunc signatu uelit; neq; loquitur de exacto æquinoctio de quo Theodosius Lib. 1. de dieb. & noctib. propos. 5; neq; de aliis minutis similibus, sed loquitur de differentia graduũ. 10. & 15. ut patet ex Corollario sequenti. Concessit ut audiuimus Coroll. 1. Mathematicus iste, polũ supra quẽ conuersio fit mundi, nõ moueri; negat autem æquinoctium fieri in eodem horizontis puncto: quod tamen necessarium est, ut demonstratur ab eodem Theodosio Tripolita Libro primo Propos. 11. & 12. de diebus & noctibus, cui quemadmodum omnibus aliis Mathematicis circulus æquinoctialis, erat is circulus maximus in Sphæra qui ex; oliis mundi describitur, idem perpetuo in horizonte signans punctum. *Oro te, Scaliger, quamuis confidens es, & quid pudere sit, nisi, quid hic respondebis? Quis unquam uidit, legit, aut audiuit æquinoctium non semper ab eisdem partibus horizontis fieri? Quod ad patrocinium tam asinini erroris promouit; ex mathematicis compendiorum Rethorices sue, socii illi tui, qui tibi operas contribuuerunt, ad ster-*

ad stercoreum & pedagogicum illum libellum suscipiendum, quem de æquinoctiorū anticipatione scripsisti. Dminam scriptum vocat illud; quid ediderunt. *Viderint ipsi. Ego ad alia pergo.*

Hinc noua cum nouis circulis noua oritur ortuæ latitudinis definitio. *Differentia æquinoctialis est arcus horiæditi inter priorū & posteriorū æquinoctii epochas interceptus.* Disce iterum Caluisi discipule, atque vt rectius proficias, en huius differentie duo paradigmatata. *Quapropter differentia æquinoctialis Alexandria, vbi polus attollitur gradibus 21. est partium 10. Edinburgi Scotia, aut Hafnia Danorum, vbi polus attollitur gradibus 56. est partium 15.* Quid Liplæ fiat tui pise, qui in Astronomicum studium sedulo in umbis, obseruare poteris. Astronomi omnes & dicunt & demonstrant, hanc differentiam esse nullam: Scaliger eam etiam 15. graduum pronunciat, per impudentiam, an per stuporem, viderunt qui eum familiariter norūt. *Certe de stupore quo minus dubitem, ipsemet facit, quia cum hoc ex Mathematicis quibusdam cognouisset, adeo nouum illi visum est. vt ex illis qua ad oblectationem hanc declinandam profert, perspicue ostendat, se ne tum quidem, quum illum scabiosum & febriculosum libellum videret, percepisse, qua fuerit mens Auctorum.*

Noua noue latitudinis ortuæ definitio.

Corollar. quantum. Demonstratio.

6. Quartum in ordine succedit corollarium: *Differentia æquinoctialis, quo vetustior, eo maior: item eo maior, quo maior poli obseruatio.* Demonstratur ex figura in hūc finem ad libitum constructa. Sed plane hic de paralogismo dubito; Si enim prius in figura sua distinxit Scaliger arcum minorem, ante maiorem; falsum erit quo vetustior, eo maior, iunior enim tunc arcus erit maior. *Intererat Mathematici, qualis est Scaliger, hoc scire, non autem oblectare demonstrationibus Clauii, quas neq; intelligit, neq; si intelligat, per inuidiam verum fateri illi liceat.*

Lineas meridianas statione decedere. Demonstratio.

7. Quintum corollarium sic habet: *Lineæ meridianæ in plano designatæ progressu temporis suum mutant.* Antea iacentes dormiebant: nunc excitatore Scaligero erectæ & incedentes excubias, siue vt Scaligerice loquar, *guardias*, & *Vachtas* agunt. *O quantum inscitia quam paucis, verbis aperuit!* & tamen demonstratur: sed quomodo? *Omnes lineæ meridianæ per polos æquinoctialis transiunt, poli autem æquinoctiales mobiles sunt. Ergo & lineæ meridianæ sunt mobiles.* Conceditur maior; & negatur minor: quam neque probauit, neque in æternum probabit vnquā. Supponebat in suis obseruationibus magnus ill: Astronomus Tycho suam lineam meridianam esse eandem cum antiquorum; sed si credamus Scaligero, illa ab hac recessit ad 15. vsque gradus: quod de eius obseruationibus tenendum sit, viderint illi, qui eum *Atlantem* vocant *Astronomicum*. *Errore liberare Scaligerum potuissent Christianorum templa, quæ ab antiquis quamplurimis in locis ad ortum æquinoctialem extructa sunt, eundemque quem tunc hodie obtinent ad meridianam lineam situm, si attendere voluissent.* Nunc vero, *quis hæc prodigia in Mathematico non miretur.*

Meridianus & ne meridiæ.

Sed quonam tandem nomine compellabimus hoc monstrosum portentū: Solem existere in meridiano, & neq; esse meridiem, neq; mediam nocte: astrū aut cœli punctū aliquod in circulo meridiano nō absoluisse præ:ise mediū supra vel infra horizonē suum cursum? quod tamen necessario ex sphericis colligitur elementis, Lib. 2. Proposit. 9. (in hac enim re neq; Scaliger, neque alii communiter rationem habent in æqualitatis, quæ ex inæqualitate motus proprii astri aut puncti oriri potest, quæ etiam non nisi per accidens & casti cum aliquo meridiano Scaligeriano conueniet) ne omnia simul quidem Scaligeriana epitheta

sufficiunt, quæ quavis lubentes prætereamus, tamen *duarum verum nemo eum ab-
solvare poterit, temeritatis & ignorantia; sed maior stupor, an temeritas fuerit, dubio.* Nam
quid portem ossis in mentem venire potuit? Audiamus quæso, quæ nã sit *caussa tam stulta
tam temeraria* assertionis. Nã meridiani, inquit in fin. huius corollarii, nã trãscunt per
polos mudi, sed per polos æquinoctialis, qui Scaligero diverſi ſunt. Sequi aut illud, quod
tatulimus, per ſtuporem non amaduervit, ſive per malitiam diſſimulavit. Circulus nãlle
qui mediũ oſtendit, ſolis aliorumq; iter, ac ppter ea meridiani ſibi inuenit nomẽ,
neceſſario per polos mundi ac horiſontis tranſit, qui cũ meridianis ambulatoriis
ppter nomẽ & duo interſectionis puncta, altero ſupra, infra altero cõmune habet
nihil: Quare quodvis celi punctũ niſi alterutũ illorũ attingat in meridiano Sca-
ligeriano eſſe põt extra meridiẽ aut mediam noctẽ, hoc eſt, nomẽ habere ſine re.

Horologia ſola-
ria eandẽ ſuppo-
nunt meridia-
nam lineã, mo-
tum pati trepidi-
tationis.
Demonſtratio.

8. Sextum corollariũ eſt: *Horologia ſolaria, item organa ſcioterica procedente tẽpore
variant, eoq, magis quo vetuſtiora:* quod ſi recte explicetur, fortã ſiſis nã adeo ineptũ
videri poteſt. Cum n. corpora ſubſtantiã omnia corruptioni ſubiaceãt, & varia-
tioni, eoq, magis quo diutius hiſ exponuntur; ergo & horologia, &c. Pta fertim
ea, q̃ iniuriis celi patent, amittunt colorem, &c. poẽ. Sed demonſtrãdo corrup-
pit Scaliger, dum ait: *Pendet ab antecedente, mobilitate videlicet nã lineæ meridia-
næ ſed eius qui eam illi attribuit.* Nã horologia ſolaria, ſubiicit. *& organa ſcioterica,
quam lineã meridianã, cui ſuperpoſita ſunt, incipiet trepidare, & ipſa quoq, variare incipit,
ymbra eorũ lineã non conveniente, &c.* Fortã ſiſis aliquando horologium ſciotericum
minus recte conſtruxerat iſte Mathematicus, & cum videret vmbra male ferre
lineã, cuſpã in trepidã coniecit lineã meridianã. Si in demonſtratione dixiſ-
ſet, horologia quo diutius durant, eo vetuſtiora eſſe, aliquod diſt ſlet: negare
vero id meridiano, quod ipſi ab omnib. conceditur, iniuria eſt: ſanã huius ſci
clariſſimæ ignorantia Scaliger totũ ordinem [meridianorum, polarum organorũ & analemmatum]
niſerum & ridendum in modum conturbavit, vt & pueri ipſi & ruſtici deriden-
dam ſeſe propinarit. Si Scaligero credamus, vix vllum in mundo erit organũ Aſtro-
nomicum quod officio ſuo rite fungi poſſet. Quod ſi ita eſt, quid facient ſphera-
rum atque Aſtrolabiorum artifices, quibus meridiani alii, polique æquinoctiales
ambulatorii alii excogitandi ſunt.

Finis propter
quem corollari-
um præcedẽ à Sca-
ligerõ allatum
eſt.

Scaligeriana lo-
ci Pliniani ex-
plicatio.

Sed non propter hoc allatũ eſt hoc corollariũ, alio collimabat Scaliger, nimirũ
vt doctiſſimum annecteret Scholium, quo locũ Plinii de obeliſco Auguſti ſcioteri-
co explicaret implicatiſſimũ, qua nimirũ de cauſa præcedente tẽpore vmbra à
regulis gneis deflexerit. Enimvero quæ potuit eſſe alia, niſi quod lineã meridianã, ad
quam moles directã fuerat, iam à priſca epocha deſcruerat: En demonſtrationẽ! Nulla-
lia interuenire poterat vario: nullus in horologiũ fabrica cõmitti error: ſum-
ma omnia ſtabilia ac perennia, præter meridianas lineas, quæ perpetuo variant.
Atq; hic quidem locus Plinianus auro contra carus non eſt, qui tam apte linearum meridia-
narũ mutationes prodar. En Scaligerianæ obſervationis me hodũ, coniecturam ni-
mirũ, qua eius nituntur demonſtrationes, Quod horoſcopia & ſcioterica vaſa, & o-
mnia gnomonica organa variant ſi ſemper eidem meridianæ lineæ inſiſtant, exemplo demon-
ſtrauimus. Quod autẽ quo vetuſtiora eo maiorẽ præſerre diſcrepantiã alio non minus inſigni
exemplo probabimus. Ptolemæus lib. 3. c. 5. Almageſti notat inſtrumenta antiquiſſi-
mo ſtu poſita, ſucceſſu temporis à priſtino ſitu deſceterẽ potuiſſe: Solet enim,
ait ſieri longitudine temporis inculca inſtrumentorum eiꝰ modi comenſio, atq; adeo niſi
in integrum reſtituantur erroneas parere obſervationes, idq; eo magis quo vetu-
ſtiora

Scaligeriana lo-
ci Ptolemaici
explicatio.

tustiora & maiora, atq; adeo grauiora. Scaliger vero, qui ista omnia fortassis vult esse in corruptibilia, & immutabilia, immota instrumenta permanisse prædicat: cœlum vero situm mutasse, polos videlicet & meridianos. Quod aliud non est, q̄ illius excusatio qui dicebat; horologium meum bene se habet; sol autē aberrat à via. *Parum ne est veritati nubem offundere, nisi etiam Lectori oculos effodere velis!* Sed non-dum finis.

9. Sequitur corollarium septimum: *Cuspis gnomonica horologiorū nunquam poli mundi spectat, nisi in vno tantū meridiano.* Ergo oēs omnino horologiorū artifices tantum nō possunt, vt cuspide in poli dirigant, nisi in vno tantū horizontē, qui absq; dubio vel est Scaligeri vel Caluisii. Sed fallitur miserrime, cū meridianus ille per ipsum nunq̄ sit, atq; adeo nullus omnino cuspis poli spectabit, cum id fiat solum eo in meridiano qui per poli mundi transit: sed circulus, qui per polos mundi transit meridianus nō est: ergo. Præmissæ sunt Scaligeri: Maior quidē huius corollarii; minor vero corollarium quinti, vbi dixerat: *Nā meridiani nō transeunt per polos mundi, sed per polos æquinoctialis.* Sed audiamus demonstrationē. Nam hæcenus vltus videtur demonstrationib; ad multitudinē: nunc vero in penetralia Geometrix penetrare incipit. *Si in sphaera, inquit alter Theodosius, duo puncta sumantur, & infiniti circuli maximi per alterutrum eorum traiciantur; ex tot circulis vnus tantum per vtrumq; transit.* Nimirū per duos polos in sphaera vnus solus describi potest circulus maximus, quid acutius? Sed ecce corollarium ex corollario: Hinc n. sequitur vnum solū in orbe esse meridianum. Probat. Ille solū circulus maximus est meridianus, qui transit per polos æquinoctialis: sed per polos æquinoctialis nō transit nisi vnus circulus maximus: Ergo solū vnus est meridianus. Maior est Scaligeri. Minor deducitur ex eodē: Etenim ex iam allata doctrina illius per duo puncta in sphaera transit vnus tantū circulus maximus: Poli æquinoctialis sunt duo puncta in sphaera: Ergo per polos transit vnus tantū circulus maximus: Ergo vnus tantū in sphaera est meridianus. Hoc enim ex sphaera materiali didicit Scaliger. En diuinum eius viri scriptum! En acumen Scaligeri, quod cum Caluisiano commisimus tantquam par nobile gladiatorum, vt videamus vtri tribuat victoria palmam.

10. Octauum portentum siue corollarium est hoc: *Declinationē solis nimirum propter anticipationem æquinoctiorum, quis motus sit ille, quo æquinoctialis Scaligeri eius declinationē solis attēperet, nec Scaliger ipse, nec vllus alius scire potest; non q̄ id solus Deus Opt. Max. in prouidentia sua aternū ad vtrū occultum à nobis seruat, vt velle videtur Scaliger, sed quia talis in rerū natura nullus est: vt vero etiam demonstrare videatur, q̄ coniectura se affectum putat, effingit in sua figura prorsus ad libitū angulos duos alterum altero acutiore, & sic fingendo rem sese demonstrasse arbitrat. Verum nihil auditu iucundius, quam quando Geometra ag t, seseque versatum in triangulorū sphericorum doctrina ostentat, que futilia Scaliger ignoratione tam præclara rei despuauerit, ex hoc solo colligi potest, q̄ ad demonstrandū in triangulo sphærico angulum externū esse maiore interno, & opposito, in auxilium Propos. 16. primi elementorū Euclidis vocat, quæ appositum nō de sphericis, sed de triangulis planis demonstrat. Ignorauerat quippe ventosissimus iste Mathematicus pro quantitate laterū trigoni sphericis, angulum externū modo maiorem, modo minore, imo etiā æqualem esse posse interno & opposito: & propterea 16. primi Euclidis nihil omnino ad rem facere. Quum tantā absurditatem tā perspicue demonstratam in triangulis sphericis doctissimi Clauii propos. 14. Scaliger apprehendisset.*

Stylum horologiū in vno solum meridiano spectare poli mundi.

Demonstratio.

Vnus tantum in toto orbe esse meridianus.

De solis declinatione.

Demonstratio.

Scaliger Geometra.

Obscurus,

Obstupuit, steteruntque coma, & vox faucibus haesit.

Si operæ precium esset totum refutare Scaligeri scriptum, quam facile ostenderetur anticipacionem æquinoctiorum Scaligerianam, non esse proportionatam imminutioni declinationis: sed in manifeste absurdum superflua est contrariæ demonstratio: in fine tamē Scaliger solitum addit: *Quod erat demonstrandum: sed demonstratū non est. Quæ omnia si Scaliger cōsiderasset, nunquā se stramentisio & ridiculo libello tradidisset. Prudentius enim vnq̄ ab hac scabiē cōtinuisset, si prius quam in arenam descenderes, & cum quo manum confereres, & quam impar illi congressus esset, perpenderit.*

Corollar. nonū.

11. Corollarium nonum: *Nondum exalte exploratam esse accliuatē & decliuatē Eclipticæ. Vna cum re noua noua adfert Scaliger vocabula, vt noua faciat omnia: ea autem noua nondum esse explorata asserit; quod ei credendū est: neq; explorabuntur vnquam. Antea quidem, vt cap. præced. Num. 4. vidimus, hæc res erat facilissima, nunc vero facta difficilis est; quod ridiculum: sic enim hæc concluditur demonstratio: In hoc ergo non immoramur: alioqui rem ridiculam, & iocularē, & dignam Scaligero committeremus si, vt ille, rebus iocularibus modum non poneremus.*

De inaudita æquinoctialis & æquatoris diluione.

12. Decas prima confectariorū hoc finitur maxime notando corollarium: *circulus æquinoctialis est obliquus ad mediatorē & ad zodiacum, vt plures vna cum nominibus acquireret res, id egit Scaliger, vt quemadmodum vox æquinoctialis à voce differt æquatoris, ita alius esset circulus æquinoctialis, alius æquatoris: voci gigitur æquinoctialis in alienum iussa immigrare domicilium; æquator nomen sibi mediatoris, seu cinguli mundi assumpsit, quicquid hæcenus censuerint Astrologi, quibus æquator & æquinoctialis vnus idemque circulus fuit: at Scaliger contrarium visum est opinari, etiam absq; ratione; neque enim res, quæ præbati non potest indigeat demonstracione. Quia tamen hoc vnum est, inquit, quod Mathematicos maxima admiratione percussit, quomodo fieri possit æquinoctium si aliqua est circuli æquinoctialis obliquitas, propterea nolui omittere. Nescio quid prius admirentur admiratione percussit Mathematici, rem ne hanc nouam Mathematicam, quam reū excludit natura; an nouum hunc Mathematicum talia vaturæ includentē i Doctores Mathematici æquinoctium nō nisi in æquinoctiali committi circulo demonstrant: & æquinoctialem ad polum mundi nullam habere inclinationē ad demonstracionem assument, sed supponunt principium; Scaliger vero dicit sibi mutare æquinoctialem, & proinde obliquum esse: non solum ad æquatorē siue cingulū mundi, sed etiam ad Eclipticam; idq; suo modo demonstrat: vt manifeste patet in figura corollarii 8. æquinoctia vero fieri in tali circulo, hoc nō tam pingere quā fingere est. Æquatorē esse obliquum ad Eclipticam antiquum est, & in se, quæ verbis nō eget, verba frustra perdantur. Si enim hæc ad illum est obliqua; ergo etiā ille ad hanc. At amabo te, quare tumidis buccis decantare audes quod sequitur: *Quare audacter dicam, tam manifeste historia contradicentibus pudorem possumus imponere, cum hæc nō solum in æquinoctiali, sed & in zodiaco explicare possumus.* Cum tamē de periodo ac via huius motus nihil constare dicas, sed solum Deū sibi hoc referuasse affirmes? Nonne vides his fictionibus tuis te omnibus ludibrium debere? *Discat, discat Scaliger, & vna cum ipso Caluissius discipulus, quam periculosum sit reprehendere quem intelligit, quam turpe, ex iniqui reprehensionibus sc. & iudicium suum ludibrio omnium exponere. Nihil magis est re nostra fuit, quam ex eius confidentia nobis ansam præbitum fuisse, ut erroris discipuli, quam inficitiam Magistrum in apertum proseremus. Nihil enim ineptum, absurdum, puerilium excogitari potest.**

Impudens Scaligeri arrogantia.

13. Sed dicit aliquis, fieri non posse, vt vir ille subtilissimus in tanta prolapsus fuerit absurda: eum non esse solum qui æquinoctiorum doceat anticipationem, habuisse olim & maxime hoc seculo habere sententiæ suæ ad stipulatores, esse quib. anticipatione hac nihil familiarius sit: exstructas præcessionum esse tabulas: imo ipsummet Scaligerum pro se afferre *summum virum alterum nostris aui Ptolomæum Copernicum nunquam sine laude nominandum: de quibusdam etiam illū conueni Mathematice de æquinoctiorum anticipatione, quam perdinaciter negans, & tamen quotidie eam coguntur faceri, quæ in eam vsurpent in motibus stellarum erratium ex tabularum Prutenicarum doctrina exceperunt. Et paulo post: Præcessionem æquinoctiorum principem ratiociniorum suorum constituerunt, & tamen æquinoctiorum negans vllam esse præcessionem. Mit. us ergo fuisse Scaligerum excipiendum, nec illi soli, quod pluri-*

Obiectio pro Scaligero, plures aimitur esse anticipationis æquinoctiorum assertores.

bus cum ipso commune est, attribuendum. Verum enim vero non fugit nos esse secretioris cuiusdam Astronomiæ alumnos, quibus illud perpetuo in ore versatur Virgilianum:

Prochibimur portu, terræque vrbesque recedunt.

Diluitur obiectio, quia negat Scaliger terræ motum.

aliter tamen eos de hac doctrina sentire scimus, terræ nimirum illos attribueret, quæ aliæ cæli adscribunt gyrationi; & dissentire quidē inter se hypothesi, in re vero ipsa conuenire, nouitatesq; Scaligerianas penitus abhorrere. Nam vt quidam eorum ait *perinde est siue prima stella Arietis vna cum tota stellarum fixarum sphaera, à puncto æquinoctii verum antrossum; (hoc est secundum signorum ordinem) siue à punctum æquinoctii verum à prima stella Arietis retrorsum (hoc est contra signorum ordinem) moueatur. Quod vt rectius constet, omnes videlicet illos, qui præcessionis æquinoctiorum mentionem faciunt, eam attribueret motui terræ, Principis illorum Copernici de hac re in medium adducam verba, qui lib. 1. c. 11. sic habet: Dicebamus autem centri & declinationis annuas revolutiones terræ propmodum esse aequales, quoniam si ad amissum id esset, oporteret æquinoctialia, solstitialiaque puncta, ac totam signiferi obliquitatem sub stellarum fixarum sphaera, haud quaquam permolari. Sed cum modica sit differrentia non nisi cum tempore grandescens, mesalta est: à Ptolomæo quidem ad nos vsq; partium 21 quibus illa iam anticipans. Quam ob causam crediderunt aliqui, stellarum quoque fixarum sphaeram moueri, quibus idcirco nona sphaera superior placuit, qua dum non sufficeret nunc recitantes decimam superaddunt, ne dum tamen finem asserri, quem speramus ex motu terræ nos consecuturos. Quo tanquam principio & hypothesi vtitur in demonstratombus aliorum.*

Qui omnia Scaliger non assequens, putat æquinoctialem & æquatorum, polum æquinoctialis, & mundi diuersos esse: quæ est eius insentia, atque in reprehendendo stolidi confidentia, eorum enim, quos à se litare iactat principium hypothesisin ac fundamentum negat, ipsum audiamus, sic n. corollario 10. habet: *Atqui Copernicus quanquam ideni nobis in sentit de anticipatione æquinoctiorum, & obliquitate æquinoctialis circuli (loquitur Copernicus de obliquitate æquinoctialis respectu zodiaci, nõ de monotropha alia respectu æquatoris, quæ nulla est) tamen omnia, quæ superius ad confutandum illum motum stellarum produximus, ignorauit, & consequentias ac pulcherrima corollaria (ò quam pulchra!) huius doctrina non animaduertit: quæ si minimum odoratus esset, neque friuoli hypothesisibus, quibus vtitur, ille opus fuisset, & validioribus demonstrationibus rationes suas munuisset. Gausi tamen sumus, cum animaduertissemus tanto viro eius in mentem venisse, cuius NOS SOLOS AVCTORES putabamus (imo toto absurditatum & auctorem & præconem te vltro agnosimus.) Clarius vero*

Q

terræ

tertz motum reprehendit corol. 8. his verbis: Nam quod ait idem clarissimus vir Nicol. Copernicus non amplius decretere posse, &c. declinationem solis ad eos amle & fute est, vt indignum Mathematico sit: neque magis admittendum quam terra conuersio, & alia portenta, qua tantus vir ad insinuationem Astrologia nimis longe arcesit. Quare inexcusable manet Scaligerianæ Astronomiæ nouitas, nouitatisque absurditas profus intoleranda. Quia vero adeo confidens fuit, vt eos, qui eius fados errores in apertum exposuerunt (Clauium nimirum & alios, quos per contemptum Mathematicastros vocat, omnium bonarum literarum imperitissimos esse dicit, & sexcentis aliis conuiciis lacepsit: ego enim verbis suis vapulare, ego cum inter catbedras discipulorum suorum plorare iubeo, vt discat tam dignum se esse eo nomine, quam eos indignos, quos ille tali appellacione affici curauit. Satis satis poenarum dabit & nobis, & posteritati, & omnibus, in quos nihil minus competit, quam improborum & imperitissimorum nomen, quam diu illa puerilis doctrinæ editio locum obtinebit, quam obtinere eatenus nobis expedit, vt ex illa nobis supplicium det temeritati suæ: & Caluissius, qui in reprehendendo Clauio hoc vsus est magistro, eardem cum ipso fiat particeps poenarum. Lector vero hinc colligat, quid iusti, quid veri, quid boni in re Mathematica ac Calendarii à Scaligero eiusque discipulo Caluissio expectari possit, & nequaquam nobis, sed ipsi imputet, si quid durius in ipsorummet verbis hætenus audiuit vel in posterum auditurus est.

CAPVT VNDECIMVM.

Planissime ostenditur, Caluissium nullis profus rationibus emincere æquinoctium non satis precise ad 21. Martii à Gregorio XII. reductum esse.

SCaligero magistro, suo quod coxerat ipse lixiuio perfuso, & ad perfricandum aliis reli. 40, nunc ad Caluissium reuertimur, cui nondum vt video à nobis penitus sitis factum est, audio enim denuo conquerentem, & capite decimo altius vociferantem, *Æquinoctium non esse exacte ad vicesimumprimum diem Martii reductum*: imo etiam falsa falsis permiscetem, dum addit, *quemadmodum publice proclamatur*. Nulli enim in Calendario Gregoriano illud exacte publice proclamatum est. Clauium audi, qui cap. 5. Explicat. Calend. multo quam tu exactius ac verius hæc de re pronunciat dicens: *Hoc enim nunquam diximus, & quidem fieri nulla ratione potest, si annus civilis ex diebus integris constans. & in: erelandi modus facili, & regularis, vt decet, non autem Astronomicus annus ex diebus, h. v. s. horarumque fragmentis constitutus & irregularis intercalationis forma populo rudi proponenda sit. Qui enim tam stupidas atque hebes sit, modo sit rebus Astronomicis vel leuiter tinctus, qui hoc sibi persuadat, cum experientia quotidiana nos doceat, ne in quatuor quidem annorum intervallo, propter sex horas quotannis omissas æquinoctium in eodem die posse consistere? Quæ et si proprie de retentione æquinoctii dicantur, eadem tamen in reductione locum habent, imo proprie etiam huc spectant; cum, vt patet ex tabella, quam affert pro se Caluissius, potius de retentione quam de reductione loquatur, cum exempla productionis annum 1700. proxime præcedentia, Deinde idem Clauius, quando de reductione loquitur, ætum abest vt illud exacte adiungat, vt potius eius oppositum apponat:*

Falsū est æquinoctium exactam ad 21. Martii reductionem publice proclamatum esse.

ponat: ac praînde, inquit capite tertio, cum ipsum (æquinoctium) antea fieret circa diem 11. Martii, idem nunc P R O P E diem 21. accidere cernatur, quem admodum Concilii Nicæni temporibus. Te ipsum in consiliū adhibe Caluili, & inuenies, quod hic impudenter negas, te antea concessisse. Nonne cap. 9. expresse dixeras: *Non nego æquinoctium anticipacione sua decem diebus à vicissimoprîmo Martii recessisse, & si illud ad eundem reducendum sit, necessarium esse, vt decem dies ex Calendario Iuliano eximerentur.* Sed Reformatores decem dies ex Calendario Iuliano exemerunt: Ergo per re ad eundem 21. Martii æquinoctium reductum est. In gratiam tecum ipse iam redi: nã à te ipse, mihi crede, æpius quam par est dissentis, nisi fortassis tuum exalte exaltius quam par est exigere velis.

Caluilius ipse fateatur æquinoctium ad 21. diem Martii recte reductū esse

2. Quod vero putas tuum te propositum ex Tychone demonstrare posse, sulte profecto facis; & quia te ipsum antea errasse, & male decem dies eximidos censuisse, demonstrare conaris: & quia contra tuã tuiq; magistri Astronomiam pugnas, cum certitudine demonstrationum, secus quam à magistro didicisti, instruentis adscribis, cum dicis: *Huius excellentissimæ veri demonstrationes nemus, vt opinor, contemnet, sed eas veras & legitimas esse, nec falli posse, cum tot instrumentis eorum ratissimas feceris, quiuis libentissime fatebitur.* Caue Caluili, ne à magistro tuo vapules, sã enim bene meritus es: Visne deinde Reformatores debuille æquinoctii tempus ex Tychonis obseruationibus colligere, cum eę tunc aut omnino non facte: aut saltem incognitæ illis, & necdum publicatæ essent. Deinde etiam si iuxta huius Astronomi obseruationes, erratum aliquid esset, quod tamẽ nondum obtinuissti, nihilominus non nisi nugas te adferre, & tecum ipse pugnare infra lib. 1. cap. 1. conuinceris. In hac enim re, inquis, aliquo modo excusari possunt (Reformatores) quod Tythonis Brahe obseruationes & instauratio motuum luminarium nomina publice tradita essent. Hanc igitur rechnam in re ipsum struxisti. Neq; tua te iuuabit astutia, qua ad glaucoma lectori obiiciendum tabulam conficis ẽ Tychonis obseruationibus annorum illorum, quæ quatuordecim annorum 1700. in quo æquinoctiũ rursus in ordinem redigeritur, proxime antecedunt; ac loca æquinoctiorum designando diem contra morem tuum (pro quo tamen nullum pugnare videris) à meridie currentis diei inchoas, vt sic diem 11. Martii excludas, quæcumq; enim hoc loco elaboras, icula, contra te emittentur, cum in Pseudocalendario illo, quod principibus obtulerere conatus es, eadem omnino æquinoctia, quæ Calendarium proponit Gregorianum, amplexus sis; imo addideris, quodcumq; in illis peccatum sit, ne tuquam tamen contra Canones Ecclesie, sed contra præcepta artium, nimirum quæ nullibi extãt, peccatum sit. Sane si radicem debiti anni iuxta calculum Prutenicum assumpsisses, & vt soles, diem à medi nocte inchoasses, paucissimos annos, in quibus æquinoctium in diem cadit decimumnonum Martii, in tabula tua inuenisses. Si vero, vt Clauium facere asseris, à meridie diei præcedentis dies denominasses, decimusnonus Martii nullum omnino locum in tabula illa habuisset.

Reformatores Calendarii Tychonis obseruationibus veri non potuisse, cum illis nondum existeris.

Caluilius callide annos æquationem præcedentes examinat.

3. At nõne lepidus es, cum tua sede æquinoctiorum media? diem etiã eis inter citimum ac vltimum æquinoctii terminum medium esse dies 20. Martii in ipso meridie hora 12. & minuto 8. & in hunc diem & horam æquinoctium in Calendario Gregoriano reductum esse statuendum est, non in diem 21. Martii, nihil aliud laboras, quam vt pro Calendario Gregor. labores, & æquinoctium optime se habere ostēdas. Nã siue bene siue male à te inquisitum sit medium, parum inrereft; melius tamen pro

Caluilius æquinoctiũ ad optimum locũ reductum esse iudicium concedit.

Calendario Gregoriano afferre potuisses nullum: illud enim per te diem inchoat à meridie præcedente: ergo æquinoctium reductum præcise est in medium inter duos dies 20. & 21. Martii, ad finem scilicet illius, vel principium huius: imo ut reuera dicere possent æquinoctium reductum esse ad 21. Martii, addidisti in favorem hostium 8. adhuc minuta supra meridiem, quæ ad diem 21. non autem ad 20. spectant. Effusius igitur te auctore, non autem parcius gloriarī debebant *Liliani de sua æquinoctii verni in 21. Martii reductione*; maxime cum illud redierint præcise ad eum locum in quo fuit, iuxta tuum Calendarium, primo anno mundi, idque ad minutum vsque. Nam ut patet ex tabula nostra capit. 9. æquinoctium vernum primo mundi anno cōfectum est die 20. Martii minutis 7. secundis 4 1. post meridiem in Calendario Gregoriano, exactior ne desiderari quidem poterat reductio: ita, Calvisii invidia sibi ipsi tormentum est: & eo ipso quo damnum & nocuentum inferre studet, sepe sæpius beneficium nolens confert maximum.

Æquinoctium reductum est in Calend. Gregoriano eo, quod ipsius ponit Calvisius initio mundi. & quo ipse in pseudo-calendario suo idem reductum vult.

4. Neque satis tibi fuit viro laborioso tantum pro Gregorianis laborasse, nisi etiam imprudens ac nolens licetras parentes quas vocant, sigillo & subscriptione tua munitas iisdem Reformatōribus Gregorianis elargitus esses, quibus reductionem æquinoctii eo modo factam esse testatur velles, quo si de nouo esset faciendū, melius fieri ne per te quidem posset. Nam lib. 1. cap. 9. quando tibi de reductione æquinoctii sermo est, ex tua sententia institutenda, sic habes: *Cum igitur æquinoctium hodie eodem die & hora fere fiat* (in Calendario Gregoriano nimirum in meridie diei 20. Martii) *vi tempore Concilii Niceni factum est, & nostrum Calendarium ad id tempus reductum velimus, æquinoctium ita relinquimus, & exemptione deinde conveniente vnius diei, quando periodus exacta fuerit, sibi retinemus.* Ita ne Calvisii tam oscitantem rem tuam agerent: ego te scelerem, & satis acutum existimabam? Reduccionem æquinoctii melius fieri non posse affirmas (non enim ad alium terminum illud reducitur quam factum in Calendario Gregoriano est) & tamen eam calumnias? Et quomodo concludis, *Hoc ergo secundum est, quod in hoc Calendario desideratur, si nihil in hac parte desiderari potest?* Verum etiam si non ipse dares recte reductum esse æquinoctium; satis tamen hoc cōstaret tum ex Clavii lubricationibus; tum ex iis, quæ supra cap. 9. in hunc finem attulimus, in regressu ad annos præteritos.

Infirma Calvisii auxilia.

Quare sola æquinoctii retentio superest tibi oppugnanda, contra quam proximum destinasti caput, quod ante quam prodicas, auxilia iactas tua, quæ sane exigua sunt: est enim *Georgius Germanus natione Borussiae, qui in suo computo tripliciter Prutenicas nequaquam in Calendario Gregor. in 21. Martii permanere, &c.* Ergo neque in tuo permanebit, tuamque puriorem Ecclesiam reddet immuram. Sed satis & abunde Clavius contra demonstravit, Germanum parum aut nihil, quæ ad rem sunt, attulisse: & medium æquinoctium illius Borussia non esse illud quod Calendarium Gregor. suis æquationibus se retenturum stabile profiteretur, ut & nos supra c. 9. eadem ex Clavio retulimus. Modeste & humaniter satis Georgium hinc habuit Clavius; qui etiam si absque taussa Calendarium & Clavium reprehendit, id tamen modestius multo te tuoque Scaligero fecit: Consuluit illi Clavius ut male cantata recantaret, an consilio acquieverit non constat, certe silentio suo, quod & Meftlinus fecisse videtur, errata sua se agnovisse, non obscure indicat. Tibi vero aliorum contra Calen. Gregorianum obiectiones & paralogismi demonstrationes sunt; & demonstrationes pro eodem Calendario paralogismi. Ita enim solent, qui pro postero iudicio feruntur.

CAPVT DVODECIMVM.

*Gregorianam intercalandi rationem multo elegantiore esse,
quam oculo Caluisiano male affecto vi-
deatur.*

Quodiam alij sæpius & ad nauseam vsque occinuerunt hoc nobis Capite
vndecimo iterum Muficus noster Caluifius decantat. *A Equumolium in*
die vicesimo primo Martii inconuenienter retineri, eamque rem informem vocat me-
thodum, qua in ducentis annis tres dies abiiiciuntur, & in reliquis ducentis annis id, quod
præcipitata cæcitate peccatum est, compensatur. quod sic demonstrat. Ab anno enim 1700
inclusiue vsque ad annum 2100 exclusiue quadringenti sunt anni, in quibus in ducentis annis,
ab anno scilicet 1700. vsque ad annum 1900, inclusiue tres dies perimuntur, sed in reliquis du-
centis annis nihil omnino eximitur, sed quod plus iusto ablatum est, id compensatur. Atque
hæc vltima verba ait esse Clauui in castigato Elencho pag. 33. vbi tamen Clauuius
nequaquam de 200. tantum, sed de 300. annis loquitur in quibus fiat exemptio,
quod in 300. annis plus iusto ablatum est, adeo mala fide reddit verba aliorum, & ni-
hilominus ea grandiori typo vt à suis dignoscantur imprimere curauit. More
deinde Mathematicorum demonstrationi subnectit corollarium: *Ex quibus fa-*
cile apparet Calendarium Gregorianum non iusta methodo progressi, cum iniuste quædam
auferat, qua compensare cogatur. quam iniqua, Caluifius ad conficiendum tuum E-
lenchum corrasisti! In tua Pseudocalendarii forma qua omni prorsus labe caret,
queque plane non peccat, neque peccare potest, nonne & tu plus iusto intercalas? &
deinde quod plus iusto additum est, singulis 128. annis auferitur? Ergo non iu-
sta methodo progressi conuincitur. (Imo hac ratione nulla Calendarii forma
quæ per dies integros instituitur iusta erit) Quare ex antagonista tuo contra
quam Cap. 8. Lib. 2. disputas, ipse te de hac re edocebit: nos de aliis.

Caluifius falso
asserit in 200.
annis Calend.
Gregorianum 3
dies perimere.

Caluifius fide
mala verba Cla-
uii citat.

Rudem te, Caluifii, aut valde cæcum esse oportet, qui rom omnium oculis ex-
positam non videas, si tolerem te vt polliciticus es dederis, & me docentem au-
dias. bene te sperare iubeo: Video autem te nec tria, nec quatuor numerare
posses, qui tamen *tempora in futuros annos metiris: docuimus te aliud esse 12., aliud*
15. differre 12 & 13; nouem & decem qua ratione colligantur pugnis edoctus
es: Hacthola numerare duo, tria, quatuor, imo & quinque si vis discere potes:
Vini igitur, Caluifii, te mihi, rursus in disciplinam dare, promitto me fide iter demonstrau-
rum, qua ratione in trecentis annis, tres expungantur dies, non autem vt tu calu-
niaris, in ducentis. Attende ergo.

Caluifius ad lu-
dum vocatur vt
23. & 4 nume-
rare dicit.

Calendarium Gregorianum per centurias & tetracosietertes ab ipsis cen-
tenariis inchoatis annis progressi, & sæpius tuo Elencho elumbi concedis, &
in tabulis tuorum pseudocalendariorum penicillo tuo depingis, quod notato.
Nunc ad digitos. En pronam meam dexteram, numerabimus vnâ centurias
diesque omissos, & ad vnâ quamque centuriam quæ diem perimit, tu d'igitu
vnum deprimito. Quo rectius autem tua tibi constet facilitas, & nostra nobis
veritas, non alio quam tuo vtetur exemplo. Ab anno 1700. inclusiue, vsque
ad annum 1800. exclusiue, vna est centuria, vnâque dies abiecitius, deprime
pollicem

Demonstratio
ad sensum cal.
Gregorianum 3
dies in tribus
centuriis ex-
pungere.

pollicem. Ab anno 800. inclusivè vsque ad annum 1900 exclusivè, altera est centuria in qua altera dies omittitur. flecte igitur alium digitum. Sed caue ne aberres ab indice, ne tibi postea alium indicet quam velis. Rursus ab anno 1900 inclusivè, ad proximum vsque bis millesimum exclusivè tertia est centuria, & tertia intercalationis omisio. flecte tertium digitum. Iam Calvisi respice digitos, respice erectos, respice depressos; Vides ne, tres dies in tribus perire centuriis? non autem vt tu mentiris, in duabus. Pudeat te Calvisi tam anilia prodemonstrationibus venditare. Tu te ipsum huius arguis mendacii mox in hoc Capite, vbi elegantissimam hanc æquaridi formulam vis contra legem iustitiæ peccare: *Sint quatuor, inquis, qui accipere debent trecentos aureos, num. put. ac legum em distributionem futuram. si tres primi singulos centenos aureos sibi sumant, & quarto nihil relinquant.* Meminisse oportebat mendacem memorem esse oportere.

Calvisius seipsum mendacii arguit.

Tres dies tribus perire centuriis non duabus, cetera se demonstrat Calvisius.

Sed quid ego exemplum adfero, quasi vero res ipsa desit. Nonne ipsemet, Calvisi, in tuis rabulis siue pseudocalendariis capite 10. & 11. Lib. 2. ex lege Gregoriana ternis semper centuriis, ternos adscribis dies reuiculos; singulis, singulos? annis 1700, 1800, 1900 diem vndecimum, duodecimum, & decimum tertium, hoc est subductis 10 diebus anno correctionis exemtos dies 1, 2, 3; siue vt rectè percipias, & tandem numerare discas, vnum, vnum, vnum, qui simul sunt tres. Egregium sane Mathematicum! saltem postquam centurias omittere voluisti, calculum probè subduxisses, & quot anni ab anno 1700. inclusivè, vsque ad annum 1900. inclusivè purentur, iustè inquisivisses: reperisses enim non annos ducentos tantum, sed supra ducentos vnum; illumque vnum ad sequentem spectare centuriam. *Homo stolidè, rectè incipit & rectè desine, constabirque numerationis ratio.* Nonne deinde eodem plane modo tuam 128. annorum periodum calumniari possemus. *Ab anno enim 1664. inclusivè, vsque ad annum 2048. exc. vsque 384. sunt anni, in quibus in duabus periodis, tuam Calvisi imitamur purandam rationem, ab anno scilicet 1664. vsque ad annum 1920. inclusivè tres dies permittuntur, sed in reliquis 128. annis nihil omnino eximitur, sed quod plus iusto ablatum est id compensatur.* Agnoscis ne imposturas tuas? Plumbeus profecto fuerit qui fraudes & technas tuas non animaduertat. Falsum denique est quod ais, illam compensationem multarum absurdissimarum rerum qua in Calendario (Gregoriano) admittuntur causam esse; cum res nullæ absurde Calendario insint, atque adeo harum nulla sit causa, nec alia hic opus est refutatione.

2. Porro Clavius hanc elegantissimam & nunquam sine laude commemorandam per centurias & tetracosiete rides intercalandi formulam in Libro Explicat. Calend. Cap. 5. quam alibi generatim commendarat, sex rationibus speciatim defendit ac laudat. Et sane nemo hactenus sanè mentis repertus est, qui egregiam hanc methè dum oppugnarit, quin imò laudata etiam ab ipsis aduersariis est. *Turbanda vero nimium non fuit, inquit Vietæ, solita Bissextorum Ottoniana, vt pote si perimendum fuisset primo Tetracosiete ride tridente (quam rationem proximè sequitur Calvisius, Bissexto primò, secundo secundum, ac tertio deniq; tertium. Itaque scrupulosa magis quam vtilis psepophoria elegans ac expedita, & ad vulgi sensum per annorum centurias accommodata, insensibili errore anteposita est.* At Calvisius vt haberet quo se iactare eam sibi oppugnandum duxit. Rationes igitur Clavius ordine referre & simulari, & nititur refutare: sed quia quædam erant, quas se expugnare posse desperauerat, iis egregie dissimulatis, ex senis quas attulit Clavius

Tetracosiete ride Gregorianam, etiam ab ipsis laudatam esse aduersariis.

tius, quaternas omnino, minus, vt sibi videbantur, firmas selegit.

Tetracosteteridē nō esse facile Caluissii ridicule ex tonis musicis demonstrare conatur.

Sed inquit, inquit, etiam si distributio hac non facta iusta est, est tamen facilius, & popularis, & cui libet obuia. Respondet facile quidem hac affirmari, sed non eadem facilitate demonstrari. Nam si rem ipsam spectentis, non agitur hic de vna & simplici: Sed de eiusmodi re, qua aliud quid respicit, hoc est, de re comparata, in qua tres dies conferuntur cum quadringenti annis, siue cum quatuor annorum centuriis. Ideo de facilitate & difficultate eius non simpliciter pronuntiandum, sed ex doctrina comparatorum iudicandum. Reformatores non callebant doctrinam comparatorum: Ergo. Hac ratione cito te expediuisses Caluissii: Sed vbi mansisset tua tunc musica, vbi diatessaron; vbi diapente? En igitur vt altē ratiocinatur Philosophus, vt paulatim in musicam se se infinat. Ex hac enim doctrina comparatorum primo colligit comparationem inter paria esse omnium facillimam, & mox in musicam saltat. In musica, inquit, ex comparatione parium vni sonus oritur. Si igitur in Calendario Gregoriano singula centuria singulos dies omiterent, tum dici posset, esse comparationem parium, egregium ex principio antecedenti & consequenti! Plus ultra ad comparationem imparium procedatur, vbi parium locum non habet; in ea autem facillima ac simplicissima comparatio est, quando vnum cum duobus comparatur. ad musicam Musicæ. In Musica ex hac proportionem aritur diatessaron omnium intervalloarum primum & simplicissimum sed proportio efficiendorum dicitur ex Calendario nec etiam hic referri potest. Reticule profecto. Igitur sequentem ordine naturæ proportionem aspicimus, qua est dno-rū ad tria: sesquialtera à Mathematicis vocatur, & in Musicis gignit intervallo dno-rū, & consonantiam exhibet suauem & sonoram. In nostra materia exemplum dare possimus, si quod tribus centuriis bini dies essent eximendi: Sed neque hoc Gregorianum referri potest. Valde inobediens & contumax est hoc Calendarium, quod Musicos adeo auertatur. Sed videtur falli Caluissius, quod neque hoc Gregorianum Calendarium referri possit: antea enim methodus ipsius illi fuit ea, qua in ducentis annis tres dies abiciuntur. En proportionem sesquialteram! Nam reliquas duas centurias dicit esse otiosas. Sed oblitus est at se tunc fuisse hallucinatum, quare pergit. Tertiam igitur qua ordine naturæ sequitur in comparatione imparium sumamus quæda terna cum quaternis conferuntur. Miserrimè erras Musice, cum tuo ordine naturæ: Si per genera progredieris, cur hæres in speciebus? cur non post multiplex & superparticulare sequitur genus superpartiens? Si vero per species gressus instituis, vbi in genere multiplici reliquisti, triplam, quadruplam; & reliquas species? forte quia prior atque adeo facilior tibi est proportio 2 ad 3, quam 1 ad 3. Si legis cantas, dicebat ille, si cantas male cantas; nos verò, si doces ostentas, si ostentas, malè ostentas. Sed properandum tibi ad musicam fuit, eique Calendarium accommodandum, in qua cum genus superpartiens locum nullum habeat, idcirco eo relicto ad tuum diatessaron confugis. Ex hac proportione (3. ad 4. inquit,) in Musica oritur diatessaron intervallo, quod adeo à simplicitate & facilitate recedit, vt propriè sit dissonantia, nisi sesquialtera proportione sulciatur. De hac sesquialtera proportione cum in Calendario Gregoriano agatur, desinant de facilitate proportionis huius gloriari, cum & simplicitate & facilitate, omnibus qua hic recensimus cedat, præsertim cum Calendarium ita insitus possit, quemadmodum post videbimus, vt proportio parium locum habere possit (videlicet proportio quæ est inter 1. & 12.) profecto si proportio sesquialtera in Musica locum non haberet, actum esset de Calendario Gregoriano. Nunc vero suffulta sesquialtera tolerari poterit. O quam magnus.

Intempestiva
Mufices ostentatio,

gnus, Caluifi, in re tam parua es delinitor! Saltem commediorē pro ostentatione Musicae artis expectaffes opportunitatem. Quid Calendario-cum Muficis interuallis? Nonne quæ in Musica facilia in Calendario difficilia, & contra, effe poffunt? Sed decorem ac proportionem vbique feruatam voluifti, & quæ admodum antea occasione nimis longè petira, ex trigono igneo Aftrologum te ac Historicum effe probaueras: ita hic fimili opportunitate. Philofophum, Mathematicum, & Muficum & quidem ſpeculatiuum te monſtrare conaris: Cur non potius antequam Muficam conferres cum Calendario ex tua *doctrina comparatorum* prius inquiſuiſti, comparatio ne aliqua effe poſſit inter Muficam & Calendarium; aut num potius diſparatis, quam comparatis adnumeranda effent. Verum Philoſophicus noſter Muficus in Ariſtotele viderat ædificare Muficum: vnde & Muſico ſibi Calendaria ſtruerē, vel potius deſtruerē licere ratus eſt.

Caluifiſum rem
ſuam imperite
tractare.

Sed demum aliquid Muſico, Poetis enim ac pictoribus quibus fingere ac pingere liberum eſt, adnumerari ſolet muſicorum tuba, putemus vera effe quæ ita libere ſinguntur, eademque penitus & in primis ratiocinandi modum introſpiciamus. Materiam de qua diſputandum, & comparationem ais effe dierum trium cum quatuor ſeculis. Ergo res iſtæ inter quas eſt iſta comparatio determinatæ tibi iam ſunt: atque adeo non res ipſas ex quibus talis oritur comparatio, ſed ſolum oppugnæ comparationem, de qua dicis effe ex *doctrina comparatorum indicandum*. Sed valde inſcitè prius enim de ipſis rebus, earumque quod vocant, effe proprio, quod omnem præcedit comparationem inueſtigare ſimpliciter debuiffes; & tunc demum, ſi comperiſſes tales dari poſſe, quæ opinio omnibus conſideratis faciliorem in re propoſita admitteret comparandi methodum forte aliquid dixiſſes. Nunc vero præter diſparata nihil dicis, & Muſica tua in re Calendarii plane otioſa eſt. Age igitur quandoquidem adhuc in Schola es, quod facere debebas ſolus, faciamus ſimul, videamus qualiter Reformatores à priori ratiocinari poterant. Prima ad ſtabiliendum æquinoctium cogitatio Reformatorum alia effe non poterat, quæ de exemptione qua ſua in ſede proximè retineretur ſtatuerē, horarum ne illam aut dierum effe conueniret: de qua deliberandum multum non erat, cum Calendarium ratio aliud tempus præter dies ſolidos non admitteret. Proximum erat ab hac legitima conſtitutione ad doctrinam deſcendere comparatorum, vnus vi delict diei eiciendi cum tempore ſibi proportionato, quod ex ſua hypotheſi inueniebant effe numerum annorum 134, qui non ſolum tibi ſed & Reformatoſibus, maxime quia iſtæ annus extra ordinem eſſet biſſextorum, reiiciendus erat, atque de alio numero cogitandum, quem aut vni diei, aut pluribus ſimul compararent: illud eleſtū, hoc reiectum, cum plures dies ſimul eximendi æquinoctium longius quam par erat à ſua ſede remouiffent. Proximè vero periodi, altera videlicet 132, altera 136 annorum ſiue alterutra tantum ſeorſum, ſiue alternè ſimul præter ſui obſcuritatem, difficilem in re Eccleſiaſtica & populari atque informem etiam reddebant Methodum. Conſultatum igitur ac præciſioni ſcrupuloſe expeditam popularē, ac memorabilem rationem antepoſendam effe iudicatum eſt, & mox ſumma & facilitas & conuenientia cum paruo præciſionis diſpendio, in annis centefimis inuenta, quæ hoc in negotio nulli alii annorum numero in effe poterat. Quare conſuſum ſingulis ſeculis ſingulos effe dies tollendos, atque

Ratiocinatio
qua Reforma-
tores Tetraco-
ſtetidem repe-
rire ac ſtabilire
poterant.

hæc

hec fiat comparatio parium omnium simplicissima. Sed quia methodus hæc pluribus continuata ceteris plus debito abstulisset, inuitati Reformatores à comuni quadriennali intercalandi ratione, cum hypothefis proximè consensisset, eandem profus tolerunt in centesimis intercalandi legem, quam in non centesimis latam atque seruata[m] videbant; iustaque de causa comparationem parium interruperunt, eique talem substituerunt qualem prudentes Calendarii Reformatores substituere debebat, & qualem harmonia ipsa Calendarii Ecclesiastici, si digni sui non inuenisset, nullis non impensis sibi coemere ac procurare debuisset. Profecto talis est hæc Calendarii nostri Ecclesiastici harmonia, ut tu omnes licet musicæ ruz chartas euoluas reuoluasque, suauiore[m] nullam atque auribus clericalibus, popularibusque accommodatiorem inuenturus sis. Sed pergamus nunc ad alias quas oppugnare pergit Clauii rationes.

3. *Alteram rationem affert, ait Caluissius, quod anni Iubilæi in annis centesimo celebrantur, atque ob id omisso intercalationis minime obliuioni dari possunt.* Ad quam respondet: *Hæc ratio esset alicuius momenti, si singulis annis centesimo dies omitteretur.* Nunc vero Iubilæi memoria omisionis vnius diei non magnopere adiuuatur. Nunc & in propriis, & in alienis luscis ac cæcus es. Anni Iubilæi centesimorum admonent imprimis intercalandum ne sit, an non: diuisio per quaternarium mox dubitationi responderet, soluitque questionem. En & memoriam & facilitatem. Nimum vero oculati hoc. *Et qui nobis spondebit celebrationem Iubilæorum futuram perpetuam? Tu Astrologus es, & hoc ignoras? Miror te varem tam bonum persequi non potuisse durationem Iubilæorum, qui tamen quam diu mundus duraturus superdicis? Ad trigonum igneum Caluiste potius conuerte, quam ad argumenta Stifelhana: magis enim illud decet eum qui Astronomicum in studium sedulo incumbit, & tempora in futuros annos metitur.*

Rationem de
annis Iubilæis
ridicule eludit
Caluissius.

4. *Tertiam rationem affert Clauius (quartam enim rationem facit tertiam, quia Clauii tertiam calumniam se posse diffidebat, idcirco eam malitiose omisit) quod huiusmodi trium dierum in tetracoseteride exemptione in centuriis, æquinoctium melius conseruetur, quam si periodi certorum annorum in vnius diei abiectio[n]e obseruentur:* & paulo post subiungit verba Clauii, siquidem sunt Clauii, locum enim non citat, neque in Clauio Cap. 5. Explicationis aut Lib. 2. Apologiæ, ubi cæteræ rationes habentur, inueniuntur. Est quidem hæc ratio non tamen iis verbis quæ Caluissius ac si Clauii essent alio charactere exprimit: neque idem exemplum anni 1600. de æquinoctio in meridie diei 21. Martii. Exemplum enim assumit anni indeterminati, in quo æquinoctium statuatur in die 21. Martii sex horis ante ortum solis, hoc est media nocte antecedente. Sed de hoc non multum laboramus, nouum non est Caluio dicere ea quæ non sunt: nobis satis est si conueniamus in sensu, quæ est, ut ego intelligo, iste: per Gregorianam intercalandi formam æquinoctium ita contineri in officio ut ab eo termino ad quem reductum est, in anni Gregoriani ratione vltro citroque vagando 18. horarum spatium non excedat: si vero intercalatio instituitur per iustas solidi diei periodos æquinoctium in anteriora prolabi, à sede constituta ad vsque horas 24. atque adeo propius in sua sede retineri, illa quam hac intercalandi ratione. quod approbat Caluissius dicens. *Recte sane hæc Clauius.* Verum rationem numerandi illum rectè non instituire cauillatur. *Homo solide, inquit, homo omnis humanitatis atque ciuitatis expertus rectè incipit & eodem modo & ascendet & descendet æquinoctium.* Volebat enim

Caluissius tertiam
Clauii rationem
male omitti, &
quartam perius
oppugnat.

Inconueniens Caluissius.

R

Solidum

Stolidus iste eum per medium debuisse diuidere illas 24. horas, quemadmodum illud 36. horarum spacium suapte natura diuisum est: & ipse musicus in sua 128 annorum periodo eandem dichotomiam assumpro falso principio demonstrare nititur. ait enim: *Iam ad Clauii sententiam anno 1600. æquinoctium fitur die 21. Martii in meridie*: cum tamen in illis Clauii siue veris siue fictis verbis, à se allatis, non ad sententiam propriam deloco æquinoctii explicandam; sed exempli tantum gratia dies, hora, & annus adferatur. Sic enim habes: *fit, inquit, exempli gratia, anno 1600. æquinoctium in die 21. Martii in meridie*. Deinde quod caput est, Clauius locutus est de illis periodis, quæ à termino & tempore reductionis numerari solent, vt fecit Magister tuus Scaliger, qui in Elencho atque tetraconoseteride quam emendatam vocat, periodos suas 132. & 136. annorum ab anno 1600. numerare incipit, primumque diem vltra decem ex anno 1732, secundum ex 1864. & tertium denique ex anno 2000. reicit: & hoc ordine in perpetuum. Nonne exclamauit contra Gregorianam formam, quod *relictis antiquum tempus præcipitur. Cur enim sine 132. annorum bissexturno tollendum sit, id sit finis annorum: & quod in 400. annis faciendum erat, id in 300. præuertitur*. Egre igitur Clauius demonstrauit, hac ratione æquinoctium sex horis vltra terminum citimum Gregorianum excurrere, atque adeo etiam ex hoc Capite Gregorianam intercalandi rationem reliquis præferendam. *Homo stolide recte incipit, recte lege, recte intellige*. Denique etiam si omnia quæ contra hanc Clauii rationem attulisti vera essent, & tua tu periodo propius accederes, non tamen in re Calendarii Ecclesiastici tanti sunt momenti, quæ elegantissimam iuxta ac facilissimam tetraconoseteridibus intercalandi Gregorianam methodum, vt ex aliis Capitibus & rationibus abunde constat, mutare aut possint. Quod autem dicitur de demonstrationibus Scaligerianis, ea nimirum profus ratione, qua antea tres dies in duabus centuriis omitti demonstraui: nisi quod hic paulo crassius & longius à vero abis, & 204. non vt antea de 201. fecisti, dicas esse 209. & à mente rationis Clauianæ omnino discedis. *Homo stolide recte incipit, & eodem modo & ascendet & descendet æquinoctium*. Sed prosequenda est cantilena tua, vt finem tandem inueniamus.

Caluifius subdole præteritam quintam Clauij rationem, & in sexta male cum erroris arguit.

5. Quintam Clauii rationem cum legeret Caluifius ita territus fuit, vt quocitius sese ab ea expediret, non tantum vt tertiam omisit, sed ab ea etiam ad Arabes vsq; saltum fecit. Sic enim habet: *Quartam & vltimam rationem* (vltimam quidem Clauii non tamen quartam, sed sextam Clauii) *addit Clauius ab exemplo Arabum nimirum, Nunquam enim expectant, donec in horis omifis dies integer cõstitat, Sed quotiescunque ex illis horis maior numerus quam 12. componitur, instituant annum intercalarem*. Quid ad hoc Musicus? Argumenta ab exemplo infirma esse: nimirum contra Caluifium adducta, si pro ipso essent, demonstrationes essent. Secundo negat hanc intercalandi rationem esse Arabum; & infirmitatem suam Clauio adscribit. Plus enim credit Magistro suo Scaligero, quam Campano, & Paulo Episcopo Forosem. quos pro se attulit Clauius, quorum cum nec mentionem fecisset, ne dum resutaret, subiungere tamen audeat: *Hoc vero loco Clauius nihil veri, sed suos errores tantum exempli loco affert*. Et quia radicem Scaligerianam non assumpserat, eam videtur Clauius ignorare, quippe quicunq; Scaligerum & Caluifium non sequitur, ignorans exoticis libris ac potioribus Astronomis esse debet.

Et

Et Clavius legendo ea, quæ de anno Hegiræ in libris de emendatione temporum Scaliger attulit, cum assensum non præbuerit, nec legisset, nec quicquam hac de re scivisse pronunciat. Prudentius Clavius, & ad exemplum aliorum, Campano & Paulinæ, quam Scaligero, quem sapius à veritate longissime abiit, deprehenderat, credere voluit, qui in suo computo maiori capit. decimo quinto de Arabibus sic habet: *Fecerunt autem bissextum in quolibet anno, in quo ex minutis predictis (sexagesimis diei) resultant plus quam triginta, & est plus medietate vnius diei.* Paulina vero P. l. lib. 2. cap. 2. idem asserit his verbis: *Quoties horæ exuperantes medietatem diei, hoc est, duodenarium numerum excefferint, diem vnum anno adiungunt, quo fit ut secundum annum intercalarem faciant quintum quoque & septimum, 10. 13. 16. 18. 21. 24. 28. & vigesimum mensem, qui est penultimus cycli Arabici.* Idem omnino docet Stofferinus Proposit. 57. Quare quemadmodum isti inter se conveniunt in embolismo Arabico, ita à te & tuo Scaligero dissentiunt. Itaque factum est Clavium suos errores tantum exempli loco asserere.

6. Sed dicit nobis, Caluili, cur Clavius non omnes attulisti rationes? cur validissimas doctæ dissimulas? nonne omnes simul eodem in loco capite scilicet 5. Explic. Calend. reperisti? Cur nec syllaba attingis consuetudinem solitæ, ut quidam loquitur, Bissextorum æconomice ac similitudinis, quam Clavius tertio loco proposuerat, & tu sicco pede pertransieras? Porro consideratione dignum videtur, ait Clavius eodem capite, ubi ceteræ eius habentur rationes, rationem hanc intercalationis in centesimo anno institutam, persimilem esse cõjectæ intercalandi formula quarto quoque anno atque id. o facile à populo memoria posse retineri. Queniammodum cum quartus quisque annus, &c. Et post pauca verba: *Item quæ admodum inter annos non centesimos in tantum bissextilis sunt, quos quaternarius numerat, &c. ita quoque post correctionem ex annis centesimis dimittaxat, quorum centenariorum numerum quaternarius numerat, bissextilis erunt.* Ratio hæc lapis tibi in via erat, trabs in oculis, aculeus in corde, ideoque nec hircere de ipsa ausus es. Quid facilius, quid promptius, quam eadem omnino regula dari omnes bissextos, tam in centesimis, quam in expãsis, ut vocant annis: Videbas enim & tu, quod omnes vident, qui saltem aliquid in hoc negotio vident, nihil omnino dici posse contra hanc Gregorianam in annis centesimis intercalandi methodum, quod non eadem viui Iulianam quadriennalem reper. uteretur: quare è re tua magis esse existimabas aliquid disputare de Mucis-tonis, quam implicare te nodo illo, quem nec ipse magister tuus solvere poterat.

7. Mirum denique te oculatissimum eisugisse Clavi rationem penultimam, cum tamen immediate ante ultimam quam supra audivimus, scriptam eam repereris: nam sicut bona fide eam huc transferemus, quam tu mala omiseras. Sic enim te habet: *Adde quæd nostræ hæc æquatio in centesimo anno adhibita non solvitur, ut antea dictum est, ad solitam intercalandi rationem quadriennalem conformatur, sed eadem prorsus est ratio in utraque; quo ad consuetudinem æquivalentis in eadem sede atinet. Nam sicut primo anno post bissextum æquinocium versus finem mensis prolabitur sex horæ, secundo horæ duodecim, & tertio horæ octodecim, propter suas horas in singulis annis communibus omittitur; anno denique quarto ob intercalationem vnius diei prope anni initium non expectatis viginti quatuor horis expletis, in eandem sedem restituitur: ita in quolibet spatio quadringentorum annorum accidit, si primi tres centesimi fiant communes, & quartus intercalari, ut ex dictis liquido constat. Itaque hæc in re*

Campānā, Mite
elburgensem,
ac Stofferinū,
idem de interca-
latione Arabū
docere quod
Clavius.

Tertia Clavi
ratio quæ Cal-
vius dissimula-
vit proponitur.

Cur hanc rati-
onem Caluili-
us omiserit.

Quinta Clavi
ratio, quæ Cal-
vius silentio
præterit.

Omnia quæ cõ-
tra Gregorianã
intercalãdi me-
thodum dicun-
tur, etiam con-
tra Iulianam,
quam aduersarii
ingentibus lau-
dibus celebrant
facere.

Lib. I. Cap. 2.

Caluisius iniquo
Calend. Grego-
riani cenfor.

reprehendi non potest, quin illa quoque damnetur. Sed illam quadriennemalem Caluisius non solum non reprehendit, sed in cælum vsque extollit, vt supra audiuimus, imo testem Magistrum aduocat, eiusque scite dictum, sic enim habet: *Triumphus Cesaris, inquit, Iosephus Scaliger, vetustas aboleuit: Sed hoc Calendario instruito idem Cesar de vetustate triumphauit. Neque enim vnquam quicquam aptius, certius aut expeditum ad quæuis tempora politici numeranda inuentum est, aut inueniri poterit: quam hoc Iulii Cesaris per Sofigenem Astronomum & Mathematicum constitutum Calendarium.* at Cesar siue Sofigenes aliud non fecit, quam vt anno Nabonassari siue Ægyptiaco illam superadderet quadriennemalem intercalandi formulam. Ergo cum vtrobique eadem ratio, eadem comparatio, eadem facilitas, nullaque alia sit discrepantia, quam quod Gregoriana peccata emendet Iulianæ, Gregoriana tanto Iuliana præstantior est, quanto propius ad verum annum solarem accesserit. Vides ergo Caluisi quam iniquus Calendario Gregoriano sis reque omnino nihil afferre posse contra ipsius intercalandi methodum, quod non etiam simul contra quadriennemalem Iulianam dicatur. Nonne etiam in hac quod in tribus annis communibus plus iusto ablatum est, id compensatur quarto, quod tu adeo exigitas, vt idcirco Gregorianam iniustam appellites; iniustus ipse.

CAPVT XIII.

De qua de Cyclo Solis siue litterarum Dominicalium Calendario Gregoriano Caluisius obiicit, diluuntur.

Cyclo veteris ca-
lendarii cur in-
terrumpendi
suerint.

Quemadmodum effectus quiuis à sua pendet ac regitur causa, & umbra opaci corporis ad motum luminosi sua commutat vestigia, variasque præ varia lucentis magnitudine, situ ac remotione induit formas: ita in nostra anni seu Calendarii ratione dispositum ac numerum dierum, sequitur ille qui dici solet Cyclo solis litterarumque Dominicalium ambitus. Et sicuti Cyclo decem nouennalis lunæ suis non consentiens 29. lunationibus, immutatus mutationem peperit in Calendario aureorum numerorum, & epactarum, quorum cursus singulis vndeuginti annis repetitur, vt corrigendus, sic necessario aliquando per substitutionem aliarum epactarum, interrumpendus fuit: ita etiam intercalandi ratio quadriennalis ac magnitudo suis quatuor annis solaribus non vndequaque congruens, correctione quadam necessaria Cyclum solarem & litterarum Dominicalium interrupit. Sequuntur namque hæc illa vt umbra gnomonis solem. Nisi potius, quod ridiculum omnino & absurdissimum esset, ne litteras Dominicales & cyclum solis interrumpamus, feriarum ordinem turbandum putemus.

At nostro Caluisio cæli solisque oppugnatori non ita videtur: aliter enim ex Astronomia sua edoctus est, in qua meridianorum trepidatio ipsum solem trepidum ac patidum reddidit, adeo vt non quemadmodum olim in Zona rapitur æquatoris, sed in orbe litterarum Dominicalium, supra polos nouos Scaligerianos earundem trepidus premar vestigia. Capite igitur duodecimo quod præ manibus nunc habemus. *De intricata ratione inueniendi litteram Dominicalem cuiusvis anni in Calendario Gregoriano* vt somniaui: Caluisius, ita rem ipsam se habere

bere infcite existimat. Nimirum non aduertit miser nisi soli inhibeat cursum, se frustra fugientem persequi vmbra: quasi vero dies anni propter literas Dominicales, & non potius litera propter dies anni: sed ita iudicare solent, qui *preposterio iudicio feruntur*. De mutatione cyclorum saris admonitus es à Dauide Origano in sua ad Lectorem præfatione, eos nimirum non amplius præstare officium suum. *At cyclo solis fidem, ait, vltimum haberi non posse, quam in Dominico die exhibendo, docent obseruationes solis.* vnde mutato cyclo mutabitur illa exhibitio: quantum vero aberret mox subiicit, nimirum in vno cyclo solis horis fere quinque & vltra. Sic lunare prosequitur, *enneadecaetericum seu aureum numerum fidem fallere, & nouilunia, plenilunia & quadraturæ non exacte desinare, ostendunt diligentes ad lunam instituta obseruationes.* Notandum vero quod paulo post addit, *quæres, inquit, & Paschati legitime celebrando, & reliquis festis mobilibus insignem transpositionem attulit, vt hoc tempore à* PRAESCRIPTO DEI *& quibusdam canonibus primitiua Ecclesia in nonnullis annis MVLTVM discedamus* (egregium, Caluisi, Calendarii veteris encomium!) Quæ igitur quæssa esse potest, quæ prohibeat vt cum cydi omnino corrigendi fuerint, non etiam ea, quæ correctionem illam, si rationem in consiliū adhibere velimus, nec absurda toti mundo ridenda proponere, necessario sequuntur, epactæ videlicet siue aurei numeri & literæ Dominicales corrigantur. Sed audiamus nunc, quid in contrarium afferat Caluisius.

Cyclos errasse, & propterea corrigendos fuisse.

Encomium veteris Calendarii.

Querela Caluisi de cyclo solis.

Caluisi ignorare quid sit cyclo solis.

2. Primo igitur more suo ostendat in oculis quibusdam de hebdomade, de feriis, de cyclo solari veteri 28. annorum (quæ siue bene siue male dicta sunt, parum ad nos) præmissis mox calumniari incipit Reformatores hac ratione: *Reformatores Calendarii Gregor. cyclum solis in veteri Calendario et inueniunt, & quomodo is inueniri possit, multū modū docuerunt: sed quomodo idem in Calendario Gregoriano deprehendatur, nullibi ostendunt, ideo de eius inuentione videntur desperasse, & maluerunt in quibusdā annorum centuriū cyclo solis veteris Calendarii inueniēte, nouū literarum Dominicalium ordinē excogitare, & singulis centuriis præscribere, quam verum suum cyclum, qui tamen facillimū inuentū fuisset, indagare.* At hoc modo cyclum solis à tempore Concilii Niceni ad nos vsque continuatum, pessime turbant, & corrumpunt, cum numerū in ordine cycli huius nequaquam eas literas attribuunt, quæ ab antiqua fuerunt: sed subinde alias atque alias, quas volunt, ascribunt, & singulis centuriis nouum quasi cyclum solis fabricentur. Multum hic turbidæ aquæ effundis Caluisi, quæ non nisi ex turbidissimo fonte emanare potest. De cyclo solis vero disputas, & quid verus cyclus solis sit omnino nescis. Cyclus solis, Caluisi, certus est annorum tam communium quam bissextorum cum literis Dominicalibus rite connexorum numerus, quo absoluto idem omnino tam bissextorum quam literarum Dominicalium ordo, eadem qua ante redit methodo. Cuius rei ignoratione cum labores, ridicula simul ac falsa adfers multa: de quibus ordine edocendus es.

Quod igitur ais, Reformatores nullibi docere, qua arte cyclus solis veteris Calendarii in Calendario Gregoriano deprehendatur; idem est ac si diceres, eum qui Æthiopes describit, nullibi ostendere quam candida ora manusque habeat: qua querela te ipsum prodis qualis sis. Cyclus solis antiquus Caluisi, non est cyclus solis Calendarii Gregoriani: neque qua ratione in hoc Calendario reperiri possit doceri, si proprie loquamur, potest. Desperarunt igitur de eius inuentione, ea ratione, qua is, qui desperauit se albicantis quid in Æthiope reperire posse, præter oculos ac dentes, quibus tu egregie armatus es. Literam vero Domini-

calem Gregorianam plurimis & facilis inuenire docuerunt modis Reformatores: quod autem non eo modo, & per eum numerum, qui musico placeat, sed faciliori, hoc nihil ad rem facit.

Reformatores in cyclis veteribus eas partes retinuisse, quæ integræ salua reformatione permanere poterant.

3. Dixeras, vt paulo ante audiuimus de Reformatorebus, & *maluerunt in quibusuis annorum centuriis, &c.* iam supra Caluiss, edoctus es, vmbra sequi solem; & interrupto Iuliano bissextorum ordine, interruptam etiam necessariam fuisse literarum Dominicalium seriem. Quid obscuro minus inferebat perturbationis aut mutationis in Calendario, interrompere ne vtramque partem, quibus cyclus solaris constat, an alteram tantum? Cum enim cyclus solis constet & ex serie numerorum incipientium ab vnitae, & vsque ad vigintiocto progredientium; & ex septem literis quater diuerso ordine repetitis, introducta, quæ ad corrigendum Calendarium necessaria fuit, dierum elisione, alterutra pars, aut vtraque (vt tu ineptissime, vt suo loco videbimus, facis) necessario interruptenda fuit: at Reformatorebus visum erat proponere methodum, qua alteram saltem partem saluam integramque conseruarent; eam vero interromperent, cuius ordo integer nequaquam (nisi inaudito absurdo serias turbare voluissent) consistere posset, quæ est literarum, numeros autem in sua serie imperturbatos relinquerent. Quia in re eandem prorsus rationem tenuerunt in cyclo solis, quam in lunari obseruandam postea prudenter constituerunt: in eo namque numeros ab vnitae vsque ad 19. excutentes integros inuiolatosque conseruauerunt, & terminos Paschales, qui semper iisdem numeris adhætere consueuerant, necessitate reformationis cogente, subinde interrupperunt, aliosque iisdem numeris terminos attribuerunt. Contra quam emendationis methodum cum nihil prorsus afferas (nisi quod earationes lunates ad horas vsque atque horatia scrupula præcise assequi non possis, id quod vltro concedimus) necius te quiscquam asserere possis, quid tibi in mentem venit, cur eandem in cyclo solari damnares, & contra illam tuum calamus stringeres? Profecto si rem probe intellexisses prudenter, vt cum magistro tuo loquar vngues ab hac scabie continuisses. Verum suo loco infra videbimus, quam scite tu cyclum solis instituas; imo & corruptum iam restituas.

Caluiss signum de necessitate nouorum ordinum literarum Dominicalium pro quibusuis in Calendario Gregoriano centuriis. Tabellæ particulares literarum Dominicalium.

4. Mendacium potro tuum est, Reformatores quibusuis annorum centuriis præscripsisse nouum literarum Dominicalium ordinem: Ordines enim quos in tabellis particularibus 28. annorum proposuunt, supposita eadē anni solaris æquatione, perpetui sunt & singuli infinitis attribuntur centuriis: Neque eos vt cyclos solares, & literarum Dominicalium Calendarii Gregoriani proprios, sed tanquam varios modos eandem indagandi literæ Dominicaliem, proposuerunt. Tabellæ n. illæ duplicis omnino sunt generis: aut enim tales sunt, de quibus iadiximus, quæ custodiunt, assumunt siue prærequirunt cyclum solem antiquum, quo ad numerorum seriem; aut ab hoc omnino liberæ sunt, & solo annorum propositorum numero nituntur. Prioris generis septem sunt ordines, omni omnino varietati centuriarum & annorum expansorem inseruientes, & à Clauio traduntur cap. 21. Explicat. Num. 2. quarum quatuor tantum Caluissus, in suum caput 11. trās tulit, veritus si reliquis tres etiam poneret, palam fieret mendacium, quo lectori persuasum voluit, Reformatores nouum literarum Dominicalium ordinem excogitate, & singulis centuriis præscribere. Posteriore genus quod visum & præcognitionem cycli solis antiqui omnino excludit, proponitur à Reformatorebus in canoni-

bus

bus Calendarii Gregoriani canone 4, vbi tabellas istas, seu ordines 28. annorum construere, vna cum vsu eorundem docent, harum tabellarum pro omnibus omnino centuriis & annorum numero tres satis sunt: vna nimirum pro prima cuiusvis tetracosiieteridis centuria, quæ ab ipso centesimo in quo dies intercalaris omittitur incipiat; secunda pro secunda; tertia pro tertia; & quarta quæ bissexto admittit. Rectius tamẽ ex eadem eiusdem canonis doctrina desumpta commodioris vsus gratia, quarta tabella, pro quarta centuria separatim adiicitur: qui quatuor ordines siue tabellæ vnice & solæ, sine omni alio cyclo, solo annorum numero contentæ, seruiunt pro omnibus omnino annis in perpetuum, supposita eadem quæ nunc est anni æquatione, prima verbi gratia centuriis primis omnium tetracosiieteridum: secunda tabella omnibus secundis tetracosiieteridum centuriis: tertia, tertiis: quarta denique quartis siue vltimis, neque opus sunt quibusvis annorum centuriis, vt vult Caluissius, noui ordines. Atque hanc rationem aliter dispositam Clauis eodem cap. 21. Num. 3. proponit.

5. Satis fuissent hæc quæ hucusque verbis adumbrauimus; sed quia Caluissio vix satis sit nisi demonstrationes ad sensum proferantur, tabulas ipsas in lucem proferamus. Ex doctrina igitur canonis quarti Calendarii Gregoriani quatuor huc transferamus tabellas particulares, quæ vnã constituent vniuersalem, siue (supposito perpetuo tetracosiieteridum ordine) perpetuam: illis aliud nihil addentes, quam id, cuius ob facilitatem nec mentionem Reformatores fecerunt, & quilibet puer, qui 100. numerare didicit, addere: subent enim eo loco Reformatores numerare annorum numerum ab initio tabellæ cuiusvis centesimo propriæ, vsque ad annum propositum; nos igitur huius numerationis per integram centuriam signemus vestigia: hoc solum mutantes vt signum vnitatis non ipso centesimo, sed proximo sequenti, primo nimirum expanso attribuamus, & reliqua ordine suo prosequamur: sic enim fiet vt non solum numerationis excludamus laborem; sed & ipsi anni expansi hac ratione descripti, vnico obtutu literam Dominicalem, quæ quæritur, ostendant. Hæc sunt igitur illæ quatuor tabellæ, quas si Caluissius veritatis potius, quam falsitatis patrociniis suscipere voluisset, illis quatuor, quas hoc capite proponit, rectius substituisset.

Ratio sequentium tabellarum liberarum Dominicalium.

Pro

Tabule literarum Dominicalium pro Calendario Greg.

Pro cent. in cuius initio celebratur bissex.	Pro cent. in cuius initio omitt. prima dies.	Pro cent. in cuius initio omitt. secunda dies.	Pro cent. in cuius init. omitti. tertia dies.	Anni centuriarum expansi.			
0	1	2	3	co	28	56	84
B A	D C	F E	A G	1	29	57	85
G	B	D	F	2	30	58	86
F	A	C	E	3	31	59	87
E	G	B	D	4	32	60	88
D C	F E	A G	C B	5	33	61	89
B	D	F	A	6	34	62	90
A	C	E	O	7	35	63	91
G	B	D	F	8	36	64	92
F E	A G	C B	E D	9	37	65	93
D	F	A	C	10	38	66	94
C	E	G	B	11	39	67	95
B	D	F	A	12	40	68	96
A G	C B	E D	G F	13	41	69	97
F	A	C	E	14	42	70	98
E	G	B	D	15	43	71	99
D	F	A	C	16	44	72	
C B	E D	G F	B A	17	45	73	
A	C	E	G	18	46	74	
G	B	D	F	19	47	75	
F	A	C	E	20	48	76	
E D	G F	B A	D C	21	49	77	
C	E	G	B	22	50	78	
B	D	F	A	23	51	79	
A	C	E	G	24	52	80	
G F	B A	D C	F E	25	53	81	
E	G	B	D	26	54	82	
D	F	A	C	27	55	83	
C	E	G	B				

Vfus tabellarum facillimus.

Planiores vero sunt quæ vt explanatione indigeant. Vfus iste est. Anni Christi propositi figuras numerales binas, quæ centurias & ceteriarum decades numerant, nulla habita ratione figurarum reliquarum, tam præcedentium quam consequentium per quaternarium diuidantur, & residuum erit (quoniam nulla habetur ratio) aut 0. aut 1. aut 2. aut 3. qui etiam sunt indices tabularum, & qualitates centesimorum, bissextime sunt, an vero primi, secundi, vel tertii à bissexto. Nec alia bissexto est pro ceteris regula, quam ea, quæ in annis expansis, qui binis etiam figuris numeralibus tantum, vnitates & decades denotantibus scribi cõsueuerunt. Cum hoc igitur residuo siue indice in capite, & anno centuriæ expanso in latere, tabulam ingredi, & angulus communis, qui vno

vno habetur intuitu, literam Dominicalem pro Calendario Gregoriano exhibet: hoc solum notandum in primo transversali ordine, qui centesimalium est, pro non bissexto vnicam solum literam, & quidem eam, quæ solitaria est, vt Reformatores admonent, esse accipiendam. Exemplum anno Christi 1245. quæ litera erit Dominicalis? 22. diuisa per 4. residuum faciunt indicem 2. sub quo è regione numeri 45. reperitur litera E, & hæc eo anno Dominicalis erit in Calendario Gregoriano, & sic de cæteris. Imo neque opus vlla per quaternarium diuisione est: cum enim semper 4. numeri minorum expansorum eadem includantur cellula, si primo cuiusvis cellulæ pro indice eliciendo tribuas 0. secundo 1. tertio 2. quarto 3. ipsefem binæ figuræ quas iussimus pro annis centesimis assumere in istis cellulis reperit, indicem quæsitum absque vlla diuisione subministrabunt. Vt in exemplo proposito numerus centenariorum est 22. & tertius in sua cellula (in qua isti numeri conspiciuntur 20. 21. 22. 23.) indicio eius indicem dicitur esse 2.

6. Ista ne Caluiffi illa est monstruosa & intricata ratio inuenienda litera Dominicalis?

Istæ ne sunt illæ tria Gregoriana? Hoc cunctis est difficulter & implicatissime rem tradidit? Pudeat re temeritatis rux, & pseudo calendariorum tuorum, & cycli tui, quem tantopere prædicas. Ego, inquis, vnica & breuissima regula id absoluam. Regula hæc est: *Cyclo solari in veteri Calendario inuenito addatur ad cyclum solem Gregorianum inueniendum toties sedecim, quoties in Calendario electionis vnius dies cyclus solis turbatus est, siue quot dies ex Calendario exempti sunt, abicianturque, vt solis, viginti octo, quoties fieri potest, residuum ostendat cyclum Gregorianum.* In hac igitur regula ex anno proposito inquirendi sunt dies exempti omnes, ad quos necessaria est vna & multiplicatio, & diuisio, hos dies multiplicare deinde oportet per 16. tum productum numerum diuidere per 28. denique huius diuisionis residuum ad cyclum solem antiquum addere (qui cyclus etiam vna annorum Christi per 28. diuisione prius inquirendus est) & tunc demum cum summa hæc conferre se ad tabulam, & inde literam Dominicalem colligere; quæ summa si 28. excedat, alia noua subtractione opus habet: quæ omnia, vt apparet, satis intricata sunt: & ramen huic regulæ subicere audet. *Hæc facilissima & expedita methodus est, qua breuiter doceri & haberi potest, & ritum Gregorianum multum præferenda.* Nimirum vna additio, cui sæpe additio subtractio, duplex multiplicatio, & triplex diuisio, vnice diuisiunculæ numeri minoris quam 100. per quaternarium, quod quilibet mente præstare potest, præferenda est. Imo rem acutè minime rerigisse, & nequaquam pro fine tuo omnium breuissimam regulam proposuisse infra ex cap. 10. lib. 5. discis: vbi ad eundem indagandum numerum, qui in cyclo veteri ostendat literam Dominicalem Gregorianam breuiorem ac faciliorem regulam inuenies. Intolerabilius vero hoc, quod sequitur.

Hoc modo, inquit, cyclum solis in Ecclesia vstratus & integre habentis in toto orbe terrarum conseruatus, cum suis literis Dominicalibus suum usum retinet, & integre à nobis custoditur. Ter interruptum pit in vna tetraconsuetude, etiam si largo modo loquamur, cyclum antiquum, & pro binis quos cyclus exhibet, vnam tantum selegit literam, imo non solum literas, sed & numeros turbat, & omnia cum turbat, nihil se turbare proclamare, sed custodire integre cyclum antiquum, de quibus plura infra lib. 4. c. 3. Vides ne ipse Caluiffi, quæ falso omnia, quæ supra est audiuius, asseruerit? cæcus es si tot monstra & portenta in tuo Elencho non vides.

Regulam Caluiffianam literarum Dominicalium, non autem Gregorianam esse monstruosam intricatam, & implicatam.

Aliud Caluiffi de Cyclo solis methodum.

Inepta Caluisti
argumentan-
di ratio.

Quid Clavius
s. velis illis pa-
ginis, de quib.
Caluistius, tea-
tauerit.

- 7. Vergebis, res hęc tanta facilitate nequaquam conficitur, cum Clavius de inuenienda ea litera in explicatione Calendarii sex fere integras paginas in folio, vt vocat, compleuerit, item postea cap. quarto compnti de eadem materia tres paginas: vnde colligitur, diffculter & implicatissime rem tradi. En egregium Dialecticum! absque dubio ex intimis penetrabilibus doctrinę comparatorum hoc deprompsit argumentũ: quinque vel sex paginis res traditur: ergo difficulter & implicatissime: ergo baculus in angulo, quo huiusmodi Dialectici excipiuntur. Clavius duabus paginis siue foliis ex illis quinque vel sex, rationem tradit combinationum & numeri literarum Dominicalium in cyclo solari antiquo 28. annorum contentarum: & constructionem tabularum pro literis illis quouis anno tam ante quam post correctionem inuestigandis, septem nimirum illarum tabellarum compositionem, de quibus supra mentionem fecimus, vsuque illarum exemplis breuissimam facillime docet. Subnectit deinde fabricam aliarum tabularum, ex quibus absq; cyclo solari veteri, alia ratione eadem litera habeatur, easque pagina tertia exhibet, subiiciens vsu breuissimam in quarta, vbi & diuersitatem earundem literarum iuxta Imperatores Augustum & Cęsarem ostendit, & deniq; hac & quinta cyclum solarem Gregorianum 400. annorum ad longum proponit, ex quo rursus alia ratione dicto citius ope cycli vere Gregoriani currentis litera Dominicalis reperitur, quem & reperire docet, & secundo illius modo, quartam sextam paginam absumit partem. Atque istud est egregium illud Caluisti argumentum, quo, si Topographus tabulis plus chartę impleuisset, & Clavius adhuc plures & faciliores vias demonstrasset, conclusisset non solum implicatissime, sed & difficillime, atque intricatissime rem tradi.

De Cyclo So-
laris Gregoriano.

8. Scio quid hoc loco torqueat Caluistum, elegantissimum nempe ac expeditissimum illum 400. annorum cyclum solis, Gregoriano Calendario propriũ æquis oculis aspiciere non potest: quo solo omnes trices, si quę essent, soluerentur: ex quo etiam respondere licet, ad id quod sequitur. *Queritur iam, inquit, cum in Calendario politico omnia, quo ad fieri potest, facillimam methodo tradi debeant, vtrum facilius sit, cyclum solis in Calendario Gregoriano inuenire, an vero retento cyclo veteri nouam rationem indaganda litera Dominicalis inire?* Respondetur enim, Caluisti, primo, te frustra & valde in scite quærere, an retento cyclo veteri, &c. cum necessario anni correctio ad tempora Concilii Niceni directa, illum cyclum, prout integre sumitur & proprie cyclus solaris dicendus est, excludat; & non nisi quatenus interrumpitur, tanquam aliquod compeidum noui, à Reformatoribus ex parte admittatur. Secundo, etiam si cyclus antiquus vt dictum est necessario excludatur, ta enim multo facilius nouus inuestigatur quam antiquus. Tertio eadem facilitate, positis tabulis, litera Dominicalis habetur vtraque ratione. Quarto facilius omnino eadem litera ex cyclo nouo Gregoriano habetur, quam per illum, quem tu inepte & falso cyclum vocas Gregorianum.

Facilius inueni-
tur Cyclus So-
laris nouus quã
antiquus.

Primum (cyclum nimirum solis antiquum integre consideratim necessario interruptum esse) probatione opus nõ habet, cum interruptio bissextorum, nisi turbandum sit feriarum ordo, interrumpat necessario cyclum solis antiquum, atque adeo eo ipso nouus resultet; quod & tibi in tua correctæ anni correctione accidit. Secundum facile ostenditur; scilicet non est diuisio cuiusuis numerici propositi per 400. (nihil enim aliud est quã diuisio per 4. relicto binis vicinis figuris) quę per 28. quę sunt necessaria pro vtriusque cycli, noui & antiqui ratione: imo eadem

eadem opera & regula qua reperitur bissextus in centesimis, quam paulo ante tradidimus, datur etiam cyclus solis Gregorianus: residua enim figura, qua indicem vocauimus, vt centenaria sumpta, cum duabus reliquis denariorum & cy-
nitatum, cyclus praescribunt Gregorianum. Vt in exemplo anni 1224. 5. supra allati, ex figuris numeralibus binis, quae centenarias earumque decades numerant, hoc est ex 22. inuenimus indicem 2. cui si postposueris duas vltimas, id est, 45. conficies 245. cyclus solis Gregorianum anni propositi: si nullum sit residuum, id est, index sit 0, quaternarius assumendus est. Quod si numerus 12245 per 28. diuidendus sit, ad cyclus inquirendum antiquum, rem tam facilem nulla ratione experieris. Tertium per se etiam patet, disponi etiam taliter cyclus Gregorianus in tabella potest, vt vnico etiam intuitu litera quaesita pateat. Quia tum antea à nobis probatum est: diuisionem nimirum per quaternarium, quae ad inuentionem cycli solis Gregoriani sola opus est, expeditius fieri, quam tua, quas praescribis duplicatae multiplicationis, & triplicatae diuisiones fiant.

Sed ad leporem est responso Caluisi: *Ego, inquit, etiam si facile ma esset hac nota inuenienda litera Dominica' uratio: tamen cyclus ystiatum non turbandum esse st. tuorem, vt post dicam: sed tantum abest, vt litera Dominicalis in Calendario Gregoriano facile inueniatur, vt C' annus, &c.* (subicit negatorium illud & ridiculum de 5. vel 6. paginis argumentum) Parabam te Caluisi acutiorum, sed vt video, te natura hebetiorum finxit. An non hoc est turbare cyclus, cum eo in loco ponis vnam litteram, in quo vltimus dicitur: ponit quae est turbatio omnium omnino litterarum sequentium, donec proprius circumducatur cyclus, ad quod apud te equiritur spatium annorum 895: Sed hoc fecisti tuo in Calendario, quod omni profuso Laberates, plane non peccat, nec peccare potest, inepta illa tua 128. annorum periodo, qua vt bissextum utterumpis, ita & literas Dominicales in cyclus Solis antiquo interrumpis; imo etiam ipsos interrumpis numeros, ita vt vtramque cycli solaris partem, hoc est, totum cyclus turbes, vt suo loco demonstrabimus: neque aliud illo tuo, vt post dicam, vnquam probabis. Denique si ineptam tuam sequi vis periodum, ex illa difficilis tibi, intricatus, ignobilis cyclus Solis nascitur, quo saepius antiquis interrumpitur, tardius ad eundem redit ordinem, difficilior pro anno proposito inuestigatur, quam Gregorianus, qui 400. annorum numero conclusus, cum ipsa equationis tetra coheret: ide in orbem redit, perpetuoque illi adheret nexu: tuus vero 896. annorum vt longior, ita etiam in prior & obsequior est.

Sane elegans iste, ex eleganti natus equatione, cyclus Solis Gregorianus, tu te arguit insensitae, deque mendacii conuenit, qui dixeris, Reformatores maluisse nouum literarum Dominicarum ordinem excogitare. quam verum suum cyclus, qui tamen factus inueniendi fuisse indagare. Si enim eum intellexisti, cur dicis eos verum suum cyclus non indagasse? Cur alium pro vero Iesbia tua regula indagandum tradis? Si non intellexisti, cur non docilem ac solerem te exhibuisti illis, quae Clauis clarissime de hoc cyclus in illis 5. vel 6. paginis docuit, quas tu calumniari ausus es? Nonne Num. 4. haec ibi legitur: Neque vero praeter eundem videtur hoc loco, ex nostra anni solaris equatione, quae tres continuos annos (centesimos) facit columnas, sine die intercalari, quarto centesimo semper remanente bissextile, consulari cyclus 400. annorum, ita vt eo spatio absoluto, cesset omnis interruptio literarum Dominicarum, & eodem prorsus ordine recurrant, vt in sequenti tabula perspicuum est. Per haec ergo cyclus e-

Inscita Caluissi cetero de no interrumpendo cyclus solis antiquo. Caluissius natura hebetior.

Elegantem cyclus solis Gregorianum Caluissius aut ignorauit, aut dissimulauit.

Eum Clauis publice proposuit.

REFUTATIONIS
ELENCHI CALVISIANI

L I B E R T E R T I V S ,

In quo

RELIQVA PARS PRIMI LIBRI ELENCHI
diluitur, qua Calendarii Gregoriani Paschata, cum iis quæ
ad motum Lunæ pertinent, à Calvisio
impugnantur.

CAPVT PRIMVM.

Eorum quæ ex cap. 13, 14, & 15 de Epactis contra Calendarium Gregorianum colliguntur, refutatio.

AD alteram prioris Libri Calvisiani Elenchi peruenimus partem, quæ in Calendario Gregoriano & lunæ conatus expugnare domicilia, & nescio quæ alia ex lunaribus indicibus errata ostendere: vt qui contra Solem nihil poterit, ex lunari saltem instabilitate gloriosè aliquid adipsaturat elusit hominem luna, quam enim paulo ante Solis incensam radiis pleno sui orbis coretilo conspexerat, subito nocte stellanti reperit peremptam. A præludis incipit Ludimagister, & cap. 13. De Epactarum antiquitate disputat. quæ in re cum contra Calendarium Gregorianum nihil asserat, tuam ipsi pulchram (vt suum cuiq; pulchrum est) intactam relinquimus disputationem, atq; ad sequens caput, in quo *Quomodo epacta Cyclum luna æquent, secū computat, ac nonnulla de Salu lune prædicat, accedimus.*

De cap 13. & 14. Elenchi.

Calvisius rectè de errore Cycli lunaris pronunciat.

Calvisij de vsu Cycli lunaris in calend. Gregoriano abrogato error. Nescire Calvisium quid sit Cyclus lunæ.

2. Quod ergo Cyclum lunæ in Calendario veteri errorem à Concilio Niceno ad nos vsq; dierum quatuor fecisse, eumq; errorem in Calendario Gregoriano sublatum esse asseris Calvisij recte facis: imo neq; quando addis, *Mei iuramentum huic Cyclo fieri potest si post annos trecentos & 12 circiter. excluso vno die in ordinem restitatur*, multum abs re abludis: vereor tamen vt vim horum verborum tuis intellexeris, quæ de re cum infra mouendus sis, sufficiat hoc loco id ne memoria excidat, obiter indicasse.

Sed quid ad tuum errorem dicemus, quem subiungis? De eodem enim Cyclolunari vnde viginti annorum sic habes: *Sed quoniam eius vsus in Calendario Gregoriano abrogatus est, & nomen eius tantum recentium, vt epacta rectius inueniantur, qui loco Cycli illius in usum assumpta sunt, &c.* quibus verbis manifeste prodit, te non solum nescire quid Cyclus solis sit, sed neq; quod sane in tanto Calendario præquantus tu tibi videris, turpe est, quid sit Cyclus lunæ, ex quibus duobus tamen bona pars Calendarij consistit. Nam si scires Cyclum lunæ aliud non esse quam

107

tot annorum reuolutionem quot necessarij sunt, vt easdem quis antea tenuerat Nouilunia, eodem repetant ordine in Calendario sedes, nunquam dixisses vsum Cycli lunaris in Calendario Gregoriano abrogatum esse, nisi aperte, quod quidem nouum tibi non est, mentiri voluisses. Vetum enim vero cum Cyclus ille annorū constitutus à maioribus vndetiginti repertus sit, successu temporis à lunarijs calculis, longius quam par erat abiuisse, id quod etiam Solari contingit, sicut hic, ita & ille corrigendus fuit. Et si vero quod ad Cyclum spectat Solarem, cum is absolutus atq; independens à lunari sit, conditores Calendarii Gregoriani proprium pro suo Calendario 400 annorum proposuerint; tamen si quis antiquo Cyclo Solari vti mallet, qualiter eo integrè in sua continuatione quoad annorum numerum, permanent, vt cap. vltimo Lib. præcedente explicauimus fieri posset, abunde docuerunt. At in Cyclo lunari vt idem præstarent fieri nequaquam poterat: non solum quia is à Solari etiam dependeat & ad quamuis eius mutationem & ipse mutationem subire debeat, sed etiam quia paucis centuriarum numero nequaquam comprehenditur, & quia eius vsus omnino foret inutilis. Ergo pro Calendario Gregoriano proprium Cyclum lunarem nihil constituerunt, idq; prudentissime, quæ enim ad tot futura secula, milliaq; annorum motuum cælestium futura sit ratio, prorsus ignoratur: & si hoc tempore in cognitione anni solaris vel vnico aberramus minuto horario, error ille quantumuis paruis videri possit, spacio tamen annorum non plus trius millium, errorem gignet qui duos excedat dies solidos; quæ omnia vt de lunari motu omnino taceam, in Cyclum etiam redundarent lunarem, eiusque mutationem expositularent. Nonne tu ipse, Caluisti, vno illo tuo labore, de quo adeo vane gloriaris, expertus es, etiam si summa adhibeatur diligentia, etiam si tam annus solaris, quam motus lunaris nunc cognitum nullam statuatur subire posse mutationem, epactas tamen nequaquam redire in orbem citius (quod nihil aliud est quam dare cyclum lunarem proprium, quod agnoueris nec ne, merito vt diximus dubitatur) quam post quadraginta octo annorum millia? Cum igitur quomodocumque institueretur lunaris cyclus in Calendario Gregoriano proprius, aut in quouis alio vero Ecclesiastico, atque per cyclos, dies solidos Cyclorum methodo instituta (vt saltem tolerabilem præcisionem Astronomicam præferat) non nisi multa millia annorum complecti debeat; Reformatores in ridiculum illum atque omnino superfluum laborem, tam inuestigandum quam disponendi cyclum lunarem, de cuius certitudine nemo hominum (etiam si myriades Caluistorum atque Organorum vires omnes ac calculos in vnum colligerent) certus esse potest, curas suas nequaquam voluerunt impendere, prudentique potius vsi consilio, incerta incertis posteris reliquerunt.

Ne autem Calendarium Gregorianum omni careret lunari cyclo, partialem cycli solaris prementes vestigia, eumque antiquum, conditores proposuerunt. Quem ad modum enim in solari cum iisdem eiusdem cycli numeris subinde alias atque alias coniunxerunt litteras, ita in lunari cyclo veteri, iisdem numeris, quos integre absque vlla interruptione retinuerunt, alios interdum atque alios attribuerunt terminos paschales, nouiluniorumque indices. Quæ re illud confecti sunt, vt vterque cyclus quo ad numeros integre conseruatus, in quibusdam perbelle inter se connexi quasi proprietatibus quibusdam, alter alterum subinde

Cur proprius
Cyclus Solaris
pro Calend.
Gregoriano in-
stitutus sit, non
autem lunaris.

Calendarium
Gregorianum
antiquo veteri
Cyclo solari, etiam
quam partiali.

Cyclorum lunæ
ac solis comparatio.

de vin-

Omnia quæ cõ-
tra Gregorianũ
intercalandi me-
thodum dicun-
tur, etiam con-
tra Iulianam,
quam aduersarii
ingentibus lau-
dibus celebrant
facere.

Lib. 1. Cap. 1.

Caluissius iniquus
Calend. Grego-
riani censor.

reprehendi non potest, quin illa quoque damnetur. Sed illam quadriennemalem Caluissius non solum non reprehendit, sed in cælum vsque extollit, vt supra audiuimus, imo testem Magistrum aduocat, eiusque scire dictum, sic enim habet: *Triumphos Cesaris, inquit, Iosephus Scaliger, vetustas aboleuit: Sed hoc Calendario instituto idem Cesar de vetustate triumphauit. Neque enim vnquam quicquam apertius, certius aut expeditius ad quauis tempora politicè numeranda inuentum est, aut inueniri poterit: quam hoc Iulii Cesaris per Sosigenem Astronomum & Mathematicum constitutum Calendarium.* at Cesar siue Sosigenes aliud non fecit, quam vt anno Nabonassari siue Ægyptiaco illam superadderet quadriennemalem intercalandi formulam. Ergo cum vtrobique eadem ratio, eadem comparatio, eadem facilitas, nullaque alia sit discrepantia, quam quod Gregoriana peccatum emendet Iulianæ, Gregoriana tanto Iuliana præstantior est, quanto propius ad verum annum solarem accesserit. Vides ergo Caluissium quam iniquus Calendario Gregoriano sis reque omnino nihil asserre posse contra ipsius intercalandi methodum, quod non etiam simul contra quadriennemalem Iulianam dicatur. Nonne etiam in hac quod in tribus annis communibus plus iusto ablatum est, id compensatur quarto, quod tu adeo exagitas, vt idcirco Gregorianam iniustam appellites; iniustus ipse.

CAPVT XIII.

De qua de Cyclo Solis siue litterarum Dominicalium Calendario Gregoriano Caluissius obiicit, diluuntur.

Cycli veteris ca-
lendarii cur in-
terumpendi
fuerit.

Quemadmodum effectus quiuis à sua pendet ac regitur causa, & umbra opaci corporis ad motum luminosi sua commutat vestigia, variasque pro varia lucentis magnitudine, situ ac remotione induit formas: ita in nostra anni seu Calendarii ratione dispositum ac numerum dierum, sequitur ille qui dici solet Cyclus solis litterarumque Dominicalium ambitus. Et sicuti Cyclus decem nouennalis lunæ suis non consentiens 235. lunationibus, immutatus mutationem peperit in Calendario aureorum numerorum, & epactarum, quorum cursus singulis vndeuginti annis repetitur, vt corrigendus, sic necessario aliquando per substitutionem aliarum epactarum, interrumpendus fuit: ita etiam intercalandi ratio quadriennis ac magnitudo suis quatuor annis solaribus non vndequaque congruens, correctione quadam necessaria Cyclum solarem & litterarum Dominicalium interrupit. Sequuntur namque hæc illa vt umbra gnomonis solem. Nisi potius, quod ridiculum omnino & absurdissimum esset, ne litteras Dominicales & cyclum solis interrumpamus, feriarum ordinem turbandum putemus.

At nostro Caluissio cæli solisque oppugnatori non ita videtur: aliter enim ex Astronomia sua edoctus est, in qua meridianorum trepidatio ipsum solem trepidum ac pauidum reddidit, adeo vt non quemadmodum olim in Zona rapitur æquatoris, sed in orbe litterarum Dominicalium, supra polos nouos Scaligerianos earundem trepidus premat vestigia. Capite igitur duodecimo quod præ manibus nunc habemus. *De intricata ratione inueniendi litteram Dominicalem cuiusvis anni in Calendario Gregoriano vt somniauit Caluissius, ita rem ipsam se habere*

bere in scite existimat. Nimirum non aduertit miser nisi soli inhibeat cursum, se frustra fugientem persequi vmbra: quasi vero dies anni propter literas Dominicales, & non potius literæ propter dies anni: sed ita iudicare solent, qui præsertim iudicio feruntur. De mutatione cyclorum satis admonitus es à Dauide Origano in sua ad Lectorem præfatione, eos nimirum non amplius præstare officium suum. At cyclo solis fidem, ait, vterium haberi non posse, quam in Dominica die exhibendo, docent observationes solis. vnde mutato cyclo murabitur illa exhibitio: quantum vero aberret mox subiicit, nimirum in vno cyclo solis horis fere quinque & vltra. Sic lunaræ profequitur, enneadecactericum seu aureum numerum fidem fallere, & nouilunia, plenilunia & quadraturæ non exacte definire, ostendunt diligentes ad lunam instituta obseruationes. Notandum vero quod paulo post addit, quæres, inquit, & Paschati legitime celebrando, & reliquis festis mobilibus insignem transpositionem attulit, vt hoc tempore à PRAESCRIPTO DEI & quibusdam canonibus primitiua Ecclesie in nonnullis annis M V L T Y M discedamus (egregium, Caluisi, Calendarii veteris encomium!) Quæ igitur causa esse potest, quæ prohibeat vt cum cycli omnino corrigendi fuerint, non etiam ea, quæ correctionem illam, h rationem in consilium adhibere velimus, nec absurdæ toti mundo ridenda proponere, necessario sequuntur, epactæ videlicet siue aurei numeri & literæ Dominicales corrigantur. Sed audiamus nunc, quid in contrarium afferat Caluissius.

Cyclos errasse,
& propterea
corrigendos
fuisse.

Encomium veteris
Calendarii.
tit.

2. Primo igitur more suo ostentatiunculis quibusdam de hebdomade, de feriis, de cyclo solari veteri 28. annorum (quæ siue bene siue male dicta sunt, parum ad nos) præmissis mox calumniari incipit Reformatores hac ratione: Reformatores Calendarii Gregor. cyclum solis in veteri Calendario retinuerunt, & quomodo is inueniri possit, multum modum docuerunt: sed quomodo idem in Calendario Gregoriano deprehendatur, nulli ostendunt, ideo de eius inuentione videntur desperasse, & maluerunt in quibusdam annorum centuriis cyclo solis veteri Calendarii inuenio, noui literarum Dominicalium ordinem excogitare, & singulis centuriis præscribere, quam verum suum cyclum, qui tamen facillime inueniendus fuisset, indagare. At hoc modo cyclum solis à tempore Concilii Niceni ad nos vsque continuatum, pessime turbant, & corrumpunt, cum numerum in ordine cycli huius nequaquam eas literas attribuant, quæ ab antiquo fuerunt: sed subinde alias atque alias, quas voluit, ascribant, & singulis centuriis nouum quasi cyclum solis fabricentur. Multum hic turbidæ aquæ effundis Caluissius, quæ non nisi ex turbidissimo fonte emanare potest. De cyclo solis vero disputas, & quid verus cyclus solis sit omnino nescis. Cyclus solis, Caluissius, certus est annorum tam communium quam bissextorum cum literis Dominicalibus rite connexorum numerus, quo absoluto idem omnino tam bissextorum quam literarum Dominicalium ordo, eadem qua ante redit methodo. Cuius rei ignoratione cum labores, ridicula simul ac falsa adfers multa: de quibus ordine edocendus es.

Querela Caluissii
de cyclo solis.

Caluissius ignorare
quid sit cyclus solis.

Quod igitur ais, Reformatores nulli tibi docere, qua arte cyclus solis veteris Calendarii in Calendario Gregoriano deprehendatur: idem est ac si diceres, eum qui Æthiopes describit, nulli tibi ostendere quam candida ora manusque habeat: qua querela te ipsum produs qualis sis. Cyclus solis antiquus Caluissius, non est cyclus solis Calendarii Gregoriani: neque qua ratione in hoc Calendario reperiri possit doceri, si proprie loquamur, potest. Desperantur igitur de eius inuentione, earatione, qua is, qui desperauit se albicantis quid in Æthiopo reperire posse, præter oculos ac dentes, quibus tu egregie armatus es. Literam vero Domini-

calem Gregorianam plurimis & facilimis inuenire docuerunt modis Reformatores: quod autem non eo modo, & pereum numerum, qui musico placeat, sed faciliori, hoc nihil ad rem facit.

Reformatores in cyclis veteribus eas partes retinuisse, quam integræ salua reformatione permanere poterant.

3. Dixeras, vt paulo ante audiuimus de Reformatorebus, & maluerunt in quibusuis annorum centuriis, &c. iam supra Caluiss, edoctus es, vmbra sequi solem; & interrupto Iuliano bissextorum ordine, interruptam etiam necessario fuisse literarum Dominicalium seriem. Quid obsecro minus inferebat perturbationis aut mutationis in Calendario, interrumpere ne vtramque partem, quibus cyclus solaris constat, an alteram tantum? Cum enim cyclus solis constet & ex serie numerorum incipientium ab vnitare, & vsque ad vigintiocto progredientium; & ex septem literis quater diuerso ordine repetitis, introducta, quæ ad corrigendum Calendarium necessaria fuit, dierum elisione, alterutra pars, aut vtraque (vt tu ineptissime, vt suo loco videbimus, facis) necessario interrumpenda fuit: at Reformatorebus visum erat proponere methodum, qua alteram saltem partem saluam integramque conseruarent; eam vero interrumperent, cuius ordo integer nequaquam (nisi inaudito absurdo ferias turbare voluissent) consistere posset, quæ est literarum, numeros autem in sua serie imperturbatos relinquerent. Qua in re eandem prorsus rationem tenuerunt in cyclo solis, quam in lunati obseruandam postea prudenter constituerant: in eo namque numeros ab vnitare vsque ad 19. excurrentes integros inuiolatosque conseruauerunt, & terminos Paschales, qui semper iisdem numeris adhæreere consueuerant, necessitate reformationis cogente, subinde interruperunt, aliosque iisdem numeris terminos attribuerunt. Contra quam emendationis methodum cum nihil prorsus afferas (nisi quod earationes lunares ad horas vsque atque horaria scrupula præcise assequi non possit, id quod vtro concedimus) nec in iste quicquam asserere possis, quid tibi in mentem venit, cur eandem in cyclo solis damnares, & contra illam tuum calamum stringeres? Profecto si rem probe intellexisses prudenter, vt cum magistro tuo loquar vngues ab hac scabie continuiffes. Verum suo loco infra videbimus, quam scite tu cyclum solis instituas; imo & corruptum iam restituas.

Caluiss signum de necessitate nouorum ordinum literarum Dominicalium pro quibusuis in Calend. Gregoriano centuriis. Tabellæ partiales literarum Dominicalium.

4. Mendacium porro tuum est, Reformatores quibusuis annorum centuriis præscripsisse nouum literarum Dominicalium ordinem: Ordines enim quos in tabellis particularibus 28. annorum proponunt, supposita eadē anni solaris æquatione, perpetui sunt & singuli infinitis attribuuntur centuriis: Neque eos vt cyclos solares, & literarum Dominicalium Calendarii Gregoriani proprios, sed tanquam varios modos eandem indagandi literæ Dominicaliem, proposuerunt. Tabellæ n, illæ duplicis omnino sunt generis: aut enim tales sunt, de quibus iadiximus, quæ custodiunt, assument sive præquirunt cyclum solem antiquum, quo ad numerorum seriem; aut ab hoc omnino liberæ sunt, & solo annorum propolitorum numero nituntur. Prioris generis septem sunt ordines, omni omnino varietati centuriarum & annorum expansorum inseruantes, & à Clauis traduntur cap. 2. 1. Explicat. Num. 2. quarum quatuor tantum Caluissus, in suum caput 1. 1. trāstulit, veritus si reliquas tres etiam poneret, palam fieret mendacium, quo lectori persuasum voluit, Reformatores nouum literarum Dominicalium ordinem excogitare, & singulis centuriis præscribere. Posterioris generis quod vsum & præcognitionem cycli solis antiqui omnino excludit, proponitur à Reformatorebus in canonibus

bus

bus Calendarii Gregoriani canone 4. ubi tabellas istas, seu ordines 28. annorum construere, vna cum vsu eorundem docent, harum tabellarum pro omnibus omnino centuriis & annorum numero tres satis sunt: vna nimirum pro prima cuiusvis tetraconsieteridis centuria, quæ ab ipso centesimo in quo dies intercalaris omittitur incipiat; secunda pro secunda; tertia pro tertia; & quarta quæ bissexto admittit. Rectius tamè ex eadem eiusdem canonis doctrina desumpta commodioris vsus gratia, quarta tabella, pro quarta centuria separatim adicitur: qui quatuor ordines siue tabellæ vnice & solæ, sine omni alio cyclo, solo annorum numero contentæ, seruiunt pro omnibus omnino annis in perpetuum, supposita eadem quæ nunc est anni æquatione, prima verbi gratia centuriis primis omnium tetraconsieteridum: secunda tabella omnibus secundis tetraconsieteridum centuriis: tertia, tertiis: quarta denique quartis siue vltimis, neque opus sunt quibusvis annorum centuriis, vt vult Caluissius, noni ordines. Atque hanc rationem aliter dispositam Clauis eodem cap. 21. Num. 3. proponit.

5. Satis fuisse hæc quæ hucusque verbis adumbravimus; sed quia Caluissio vix satis sit nisi demonstrationes ad sensum proferantur, tabulas ipsas in lucem proferamus. Ex doctrina igitur canonis quarti Calendarii Gregoriani quatuor huc transferamus tabellas particulares, quæ vnã constituent vniuersalem, siue (supposito perpetuo tetraconsieteridum ordine) perpetuam: illis aliud nihil addentes, quam id, cuius ob facilitatem nec mentionem Reformatores fecerunt, & quilibet puer, qui 100. numerate didicit, adderet: iubent enim eo loco Reformatores numerare annorum numerum ab initio tabellæ cuius centesimo propriæ, vsque ad annum propositum; nos igitur huius numerationis per integram centuriam signemus vestigia: hoc solum mutantes vt signum vnitratis non ipso centesimo, sed proximo sequenti, primo nimirum expanso attribuamus, & reliqua ordine suo prosequamur: sic enim fiet vt non solum numerationis excludamus laborem; sed & ipsi anni expansi hac ratione descripti, vnico obtutu literam Dominicalem, quæ quaeritur, ostendant. Hæ sunt igitur illæ quatuor tabellæ, quas si Caluissius veritatis potius, quam falsitatis patrocinium suscipere voluisset, illis quatuor, quas hoc capite proponit, rectius substituisset.

Ratio sequentium tabellarum liberarum Dominicalium.

Pro

Tabule literarum Dominicalium pro Calendario Greg.

<i>Pro cent. in cuius initio celebratur bissex.</i>	<i>Pro cent. in cuius initio omitt. prima dies.</i>	<i>Pro cent. in cuius initio omitt. secunda dies.</i>	<i>Pro cent. in cuius init. omitti. tertia dies.</i>	<i>Anni centuriarum expansi.</i>			
0	1	2	3	co	28	56	84
B A	D C	F E	A G	1	29	57	85
G	B	D	F	2	30	58	86
F	A	C	E	3	31	59	87
E	G	B	D	4	32	60	88
D C	F E	A G	C B	5	33	61	89
B A	D C	F E	A O	6	34	62	90
G	B	D	F	7	35	63	91
F E	A G	C B	E D	8	36	64	92
D C	F E	A G	C B	9	37	65	93
B	D	F	A	10	38	66	94
A G	C B	E D	G F	11	39	67	95
F E	A G	C B	E D	12	40	68	96
D C	F E	A G	C B	13	41	69	97
B	D	F	A	14	42	70	98
A G	C B	E D	G F	15	43	71	99
F E	A G	C B	E D	16	44	72	
D C	F E	A G	C B	17	45	73	
B	D	F	A	18	46	74	
A G	C B	E D	G F	19	47	75	
F E	A G	C B	E D	20	48	76	
D C	F E	A G	C B	21	49	77	
B	D	F	A	22	50	78	
A G	C B	E D	G F	23	51	79	
F E	A G	C B	E D	24	52	80	
D C	F E	A G	C B	25	53	81	
B	D	F	A	26	54	82	
A G	C B	E D	G F	27	55	83	

Vfus tabellarum facillimus.

Planiores vero sunt quã vt explanatione indigeant. Vfus iste est. Anni Christi propositi figuras numerales binas, quæ centurias & ceteriarum decades numerant, nulla habita ratione figurarum reliquarum, tam præcedentium quam consequentium per quaternarium diuidantur, & residuum erit (quoti enim nulla habetur ratio) aut 0. aut 1. aut 2. aut 3. qui etiam sunt indices tabularum, & qualitas centesimorum, bissextime sint, an vero primi, secundi, vel tertii à bissextime. Nec alia bissextime est pro ceteris regula, quam ea, quæ in annis expansis, qui binis etiam figuris numeralibus tantum, vnitates & decades denotantibus scribi cõsueuerunt. Cum hoc igitur residuo siue indice in capite, & anno centuriæ expanso in latere, tabulam ingredi, & angulus communis, qui vno

vno habetur intuitu, literam Dominicalē pro Calendario Gregoriano exhibet: hoc solum notandum in primo tranſuerſali ordine, qui centefimorum eſt, pro non biſſextis vnicam ſolam literam, & quidem eam, quæ ſolitaria eſt, vt Reformatores admonent, eſſe accipiendam, Exemplum anno Chriſti 1224. quæ litera erit Dominicalis? 2. diuiſa per 4. reſiduum faciunt indicem 2. ſub quo è regione numeri 45. reperitur litera E, & hæc eo anno Dominicalis erit in Calendario Gregoriano, & ſic de cæteris. Imo neque opus vlla per quaternarium diuiſione eſt: cum enim ſemper 4. numeri annorum expanſorum eadem includantur cellula, ſi primo cuiuſvis cellulæ pro indice eliciendo tribuas 0. ſecundo 1. tertio 2. quarto 3. ipſemet binæ figuræ quas iuſimus pro annis centefimis aſſumere in iſtis cellulis repetent, indicem quæſitum abſque vlla diuiſione ſubminiſtrabunt. Vt in exemplo propoſito numerus centenariorum eſt 22. & tertius in ſua cellula (in qua iſti numeri conſpiciuntur 20. 21. 22. 23.) idcirco eius indicem dicitur eſſe 2.

6. Iſta ne Caluiſi illa eſt monſtroſa & intricata ratio inuenientis literæ Dominicalis? Iſtæ ne ſunt illæ *trica Gregoriana*? Hoccine eſt *difficiliter & implicatiſſime rem tradis*? Pudeat te temeritatis tuæ, & pſeudocalendariorum tuorum, & cycli tui, quem tantopere prædicas. Ego, inquis, *vnica & breuiſſima regula id abſoluam*. Regula hæc eſt: *Cyclo ſolari in veteri Calendario inuento addatur ad cyclum ſolarem Gregorianum inueniendum toties ſedecim, quoties in Calendario electione vniſui diei cyclus ſolu turbatus eſt, ſine quot dies ex Calendario exempti ſunt, abicianturque, vt ſolet, viginti octo, quoties ſcripſerit, reſiduum oſtendet cyclum Gregorianum*. In hac igitur regula ex anno propoſito inquirendi ſunt dies exempti omnes, ad quos neceſſaria eſt vna & multiplicatio, & diuiſio, hoc eſt multiplicare deinde oportet per 16. tum productum numerum diuidere per 28. denique huius diuiſionis reſiduum ad cyclum ſolare antiquum addere (qui cyclus etiam vna annorum Chriſti per 28. diuiſione præius inquirendus eſt) & tunc demum cum ſumma hac conferre ſe ad tabulam, & inde literam Dominicalē colligere; quæ ſumma ſi 28. excedat, alia noua ſubtractione opus habet: quæ omnia, vt apparet, fatis intricata ſunt: & tamen huic regulæ ſubiicere audeat. *Hæc ſaciliſſima & expediſſima methodus eſt, quæ breuiter doceri & haberi poteſt, & ritum Gregorianum multum præferenda*. Nimirum vna additio, cui ſix præcedat ſubtractio, duplex multiplicatio, & triplex diuiſio, vnica diuiſionculæ numeri minoris quam 100. per quaternarium, quod quilibet mente præſtare poteſt, præferenda eſt. Imo rem acute minime tetigiſſe, & nequaquam pro fine tuo omnium breuiſſimam regulam propoſuiſſe infra ex cap. 10. lib. 5. diſces: vbi ad eundem indagandum numerum, qui in cyclo veteri oſtendat literam Dominicalē Gregorianam breuiorem ac faciliorem regulam inuenies. Intolerabilius vero hoc, quod ſequitur.

Hoc modo, inquit, cyclus ſolu in Eccleſia vſitatus & integre habentis in toto orbe terrarum conſeruat, cum ſua litteris Dominicalibus ſuum vſum retinet, & integre à nobis cuſtoditur. Ter interrumpit in vna tetracoſieteride, etiam ſi largo modo loquamur, cyclum antiquum, & pro binis quos cyclus exhibet, vniam tantum ſe legit literam, imo non ſolum literas, ſed & numeros turbat, & omnia cum turbat, nihil ſe turbare proclamât, ſed cuſtodire integre cyclum antiquum, de quibus plura infra lib. 4. c. 3. Vides ne ipſe Caluiſi, quâ falſo omnia, quæ ſupra ex te audiuiſimus, aſſeruerit? cæcus es ſi tot monſtra & portenta in tuo Elencho non vides.

S

Vrge-

Regulam Caluiſianam hieſerarum Dominicalium, non autem Gregorianam eſſe monſtroſam intricatam, difficultem & implicatam.

Aliud Caluiſi de Cyclo ſolis meſſuradium.

Inepta Caluisti
argumenta
dicitur ratio.

- 7. Vergebis, res hæc tanta facilitate nequaquam conficitur, cum *Clavius* de inuenienda ea litera in explicatione *Calendarii*, sex fere integras paginas in folio, vt vocat, compleuerit, item postea cap. quarto computi de eadem materia tres paginas: vnde colligitur difficulter & implicatissime rem tradi. En egregium Dialecticum! absque dubio ex intimis penetrabilibus doctrinæ comparatorum hoc deprompsit argumentum: quinque vel sex paginas res traditur: ergo difficile & implicatissime: ergo baculus in angulo, quo huiusmodi Dialectici excipiantur. *Clavius* duabus paginis sine foliis ex illis quinque vel sex, rationem tradit combinationum & numeri literarum *Dominicalium* in cyclo solari antiquo 28. annorum contentarum: & constructionem tabularum pro literis illis quouis anno tam ante quam post correctionem inuestigandis, septem nimirum illarum tabellarum compositionem, de quibus supra mentionem fecimus, vsumque illarum exemplis breuissime ac facillime docet. Subnequit deinde fabricam aliarum tabularum, ex quibus absque cyclo solari veteri; alia ratione eadem litera habeatur, easque pagina tertia exhibet, subiiciens vsum breuissime in quarta, vbi & diuersitatem earundem literarum iuxta Imperatores Augustum & Cæarem ostendit, & denique hæc & quinta cyclum solarem Gregorianum 400. annorum ad longum proponit, ex quo rursus alia ratione dicto citius ope cycli vere Gregoriani currentis litera *Dominicalis* equitur, quem & reperire docet, & secundo illius modo, quartam sextæ paginæ absumit partem. Atque istud est egregium illud *Caluisti* argumentum, quo, si *Typographus* tabulis plus chartæ impleuisset, & *Clavius* adhuc plures & faciliores vias demonstrasset, conclusisset non solum implicatissime, sed & difficillime, atque intricatissime rem tradi.

De Cyclo So-
laris Gregoriano.

8. Scio quid hoc loco torqueat *Caluistum*, elegantissimum nempe ac expeditissimum illum 400. annorum cyclum solis, Gregoriano *Calendario* proprium æquis oculis aspicere non potest: quo solo omnes trices, si quæ essent, soluerentur: ex quo etiam responderet licet, ad id quod sequitur. *Queritur iam*, inquit, cum in *Calendario* poli-ico omnia, quo ad fieri potest, facillima methodo tradi debeant, vtrum facilius sit, cyclum solis in *Calendario* Gregoriano inuenire, an vero retento cyclo veteri nouam rationem indaganda litera *Dominicalis* inuenire? Respondetur enim, *Caluisti*, primo, te frustra & valde incite querere, an retento cyclo veteri, &c. cum necessario anni correctio ad tempora *Cœcilii Niceni* directa, illum cyclum, prout integrè sumitur & proprie cyclus solaris dicendus est, excludat; & non nisi quatenus interrumpitur, tanquam aliquod compendium noui, à Reformatoribus ex parte admittatur. Secundo, etiam si cyclus antiquus vt dictum est necessario excludatur, ita enim multo facilius nouus inuestigatur quam antiquus. Tertio eadem facilitate, postquam tabulis, litera *Dominicalis* habetur vtrique; ratione, Quarto facilius omnino eadem litera ex cyclo nouo Gregoriano habetur, quam per illum, quem tu inepte & falso cyclum vocas Gregorianum.

Facilius inueni-
tur Cyclus So-
laris nouus quàm
antiquus.

Primum (cyclum nimirum solis antiquum integrè consideratum necessario interruptum esse) probatione opus non habet, cum interruptio bissextorum, nisi turbandus sit feriarum ordo, interrumpat necessario cyclum solis antiquum, atque adeo eo ipso nouus resultet; quod & tibi in tua incorrecta anni correctione accidit. Secundum facile ostenditur; facilius enim est diuisio cuiusuis numeri propositi per 400. (nihil enim aliud est quàm diuisio per 4. relictis binis vltimis figuris) quàm per 28. quæ sunt necessaria pro vtriusque cycli, noui & antiqui ratione: imo eadem

eadem opera & regula qua reperitur bissextus in centesimis, quam paulo ante tradidimus, datur etiam cyclus solis Gregorianus: residua enim figura, qua indicem vocauimus, vt centenaria sumpta, cum duabus reliquis denariorum & vnitatum, cyclum praescribunt Gregorianum. Vt in exemplo anni 1224 5. supra allati, ex figuris numeralibus binis, quae centenarias earumque decades numerant, hoc est ex 22. inuenimus indicem 2. cui si postposueris duas vltimas, id est, 45. conficies 245. cyclum solis Gregorianum anni propositi: si nullum sit residuum, id est, index sit 0, quaternarius assumendus est. Quod si numerus 12245 per 28. diuidendus sit, ad cyclum inquirendum antiquum, rem tam facilem nulla ratione experieris. Tertium per se etiam patet, disponi etenim taliter cyclus Gregorianus in tabella potest, vt vnico etiam intuitu litera quaesita pateat. Quartum antea a nobis probatum est: diuisionem nimirum per quaternarium, quae ad inuentionem cycli solis Gregoriani sola opus est, expeditius fieri, quam tuas, quas praescribis duplicatae multiplicationes, & triplicatae diuisiones fiant.

Sed ad leporem est responsio Caluisi: *Ego, inquit, etiam si facillima esset haec noua inuenienda litera Dominicalis ratio: tamen cyclum vsitatum non turbandum esse statuerem, vt post dicam. sed tantum abest, vt litera Dominicalis in Calendario Gregoriano facile inueniatur, vt C'amus, &c. (subiicit negotium illud & ridiculum de 5. vel 6. paginis argumentum) Putabam te Caluisi acutior, sed vt video, tenatura hebetiorem finxit. An non hoc est turbare cyclum, cum eo in loco ponis vnam litteram, in quo vsitatus duas ponit? quae est turbatio omnium omnino literarum sequentium, donec proprius circumducatur cyclus, ad quod apud te equiuntur spatium annorum 795? Sed hoc fecisti tamen in Calendario, quod omni proorsu Laberaret, plane non peccat, nec peccare potest, inepta illa tua 128. annorum periodo, qua vt bissextum interrumpis, ita & literas Dominicales in cyclo Solis antiquo interrumpis; imo etiam ipsos interrumpis numeros, ita vt vtramque cycli solaris partem, hoc est, totum cyclum turbes, vt suo loco demonstrabimus: neque aliud illo tuo, vt post dicam, vnquam probabis. Denique si ineptam tuam sequi vis periodum, ex illa difficilis tibi, intricatus, ignobilis cyclus Solis nascitur, quo saepius antiquus interrumpitur, tardius ad eundem redit ordinem, difficilis pro anno proposito intelligatur, quam Gregorianus, qui 400. annorum numero concluditur, cum ipsa aequationis tetra coheteride in orbem redit, perpetuoque illi adhaeret nexuribus vero 896. annorum vt longior, ita etiam in: prior & obsecrator est.*

Sane elegans iste, ex eleganti natus aequatione, cyclus Solis Gregorianus, tuae te arguit insensitae, teque mendacii conuincit, qui dixeris, Reformatores maluisse nouum litterarum Dominicalium ordinem excogitare. *quam verum suum cyclum, qui tamen facillime inuenitus fuisse indagare. Si enim eum intellexisti, cur dicis eos verum suum cyclum non indagasse? Cur alium pro vero Iesbia tua regula indagandum tradis? Si non intellexisti, cur non docilem ac solertem te exhibuisti illis, quae Clauis clarissime de hoc cyclo in illis 5. vel 6. paginis docuit, ergo tu calumniari ausus es? Nonne Num. 4. haec ibi legisti? Neque vero praeter eundem videret hoc loco, ex nostra anni solaris aequatione, quae tres continuos annos (centesimos) facit communis, sine die intercalari, quarto centesimo semper remanente bissexti, constari cyclum 400. annorum, ita vt eo spatio absoluto, cesset omnis interruptio litterarum Dominicalium, & eodem proorsu ordine recurrant, vt in sequenti tabella perspicuum est. Per hunc ergo cyclum or-*

insensitae Caluissi contentio de no interrumpendo cyclo solis antiquo. Caluissius natura hebetior.

Elegans est cyclus solis Gregorianus Caluissius aut ignorauit, aut dissimulauit.

Eum Clauis publice proposuit.

**Idem mentio-
nem facit
Scaliger.**

*sequenti tabula dicto citius litera Dominicali post anni correctionem (Nam ante correctio-
nem factu erat cyclos 28. annorum) eruitur hoc modo, &c. Aduertis ne Caluili tandem
quantolapsu omnia quæ tu contra Calendarium Gregorianum, eiusq; Reformatores inuidiose collegisti, tuum in caput corruant? Quoties putas Scaligero si
luteo tuo Elencho superuixisset, pro indocto atque ignaui vapulisses? Quoties
id quo te ornauit encomium retraxisset: qui eius libri lectione non solum non
profeceris, sed & mirum in modum defeceris, cum à doctrina Magistri, tum à
fide & industria? Nonne ille ipse mentionem cycli solaris Gregoriani fecit in
eo quem diximus libro, quote supra captum tuum laudauit? Vide an non libro
3. hæc inuenies verba: Aloisius Lilius, vir, quantum iudicare possumus, eruditus & acutus
vidit in 400. annu. si tria bissexta perimantur de centum, heptaxoni rationem in orbem re-
dire.*

**Inepta Caluili
de cyclo solari
opinio.**

Caluilius tamen literas Dominicales non ad anni magnitudinē, sed contra,
hanc illis accommodandam censet: quem admodum Magister ipsius non in instru-
mentis & obseruationibus, sed ex cyclis quibusdam & vulgi traditionibus cœ-
lorum venatur motus: ait enim discipulus in Calendario ipse *cyclos per se integre cœ-
li literis Dominicalibus conseruandus erat, nec noui, peregrini, & Ecclesiæ, atque vniuerso
orbi terrarum ignoti cycli in singulis seculis excogitandi. Quomodo enim cycli ille,
cuius natura ex ordine bissextorum & feriarum, quaternarii nimirum in septen-
narium numerum literarum ductu orta est, & essentialiter, vt sic dicam, ex his
constat. Integre conseruari poterat, nisi annus quadrante supra 365. dies exacte
constare statuatur, aut certe bissextorum aut feriarum ordo nulla ratione tur-
betur? Falsum deinde esse istorum in seculis nouorum cyclorum figmentum
supra ostendimus. Reliqua vero aptius infra, quādo de cyclo solis aulico re-
stituto triumphante nādicemus, diluentur.*

**Calumnias, quæ
Caluilius in-
ferat Calendario
Gregor. Aegy-
ptios inferre
potuisse Iulia-
no.**

9. Ad hoc velim Caluili respondeas. Nonne iisdem tuis calumniis, ii qui an-
nos Aegyptiacos siue Nabouassar secuti sunt, Iulianam anni formam atque cor-
rectionem petere potuissent, non dico iam de vago adhuc retento æquinoctio,
de impedito regressu, & similibus; quæ iustæ obiectiones (non vt tuæ sunt calu-
niæ) esse poterant: sed de characterum feriarum, quicumque apud illos earum
fuerit ordo, perturbatione, is enim, qui tunc cycli solis octo annorum verbi gra-
tia continebatur ambitu, lata bissextorum lege, in 3. annorum cyclum dilata-
tus est: inuicta notarum duplicitas; antiquus ritus commutatus & perturbatus
est. Sed quid ad hoc Caluilius? *Atque hoc est exitium illud Iulii Caesaris opus, inquit,
quo aternam sibi laudem promeruit, cui reliqua quacunque preclare vniquam egit nequaquam
sunt conferenda.* Quando vero summus Pontifex Christi in tertis vicarius nō tan-
tum eodem quo Cæsar motus motiuo, falsæ nimirum anni magnitudinis cor-
rectione: sed ne liceat mihi ad vestram confundendam improbitatem, vt i verbis
Origani) *hoc tempore à præscripto Dei & quibusdam canonibus primitiua Ecclesiæ in non-
nullis annis multum discedamus: tunc Caluilius Turcas & gentes appellat, mox enim
supra citatis hoc loco annectit: Sed Pontifex in suo Calendario se ab omnibus gentibus
& à communi quasi hominum societate segregare voluit. Apage tuis cum gentibus Calu-
ili, apage: vel tu iis te conforma cum tuis, quibus nisi ad Ecclesiæ Catholicæ
gremium redeatis, præter Iudaismum vel atheismum aliud superesse non videret;
præsertim postquā iuge sacrificium ab ecclis, Sacramenta pleraq; abnegatis,
cumque beatorum cultu cerem. onias Ecclesiasticas proculcastis. Sic tibi tuoque*

**Caluilius con-
querit negle-
ctam à Pontifi-
ce societatem
gentium.**

Scalig.

Scaligero de Calendario lloebit Barbaricum agere triumphum. Sic Rabinorum Talmudistarum fruimini deliciis, annum Sabbaticum vel Semitali qui vobis promittitur capite Ros hafchana perpetuum agetis; aut saltem per annos omnes Schaichum, vna cum muribus, paradisi, draconibus, serpentibus. simiis, canibus & porcis perpetua festa agetis: & si hi vos deficiant substituite annos Muhamedanos, Musselmanicos, Neuruz Salchodai, vel Albu Arsalan Elfelegeuki Elhawaraz Muschahi Sultan Corasan: Summa plaustra nominum annorum, mensium, dierum barbaricorum triumpho circumducite Phuridin & Adar Pahafchth; Sahami & Theri: Oromazda, Ha'chnuseh & Musteraka. Sic enim docti videmini, si doceatis ea, quae docti nesciunt.

10. Sed quam insignem O miles gloriose de sole atque æquinoctio reportas victoriam! Redi obsecro ad illud tuum: *Ego congreddiar cum ipso magna spe victoria:* Ego Sethus Caluissius sum is qui hoc quod multi tentarunt quidem, totus tamen feliciter assecutus sum. *Non enim est cui uiuis.* En vt æquinoctiorum in Calendario Gregoriano restitutionem prostrali! Quid iam reliquum est nisi vt tpe eiusdem euentus lunæ aggrediaris rationes. Tu nimirum Pontificis Maximi, Imperatorum, Regum, ac principum auctoritatem manuere, Calendarium Gregorianum euertere, Clauium confutare adgrus es, vt verus siue Iulianum Calendarium quod est roneum esse, nullumque omnino Pascha, nisi casu, rite prescribere ostendisti, retinendum tamen & in festorum celebratione differendum, quin etiam à *prescripto diuino* iuxta Origanum discedendum potius, quam emendatum à Pontifice Calendarium, approbatum atque receptum ab Imperatoribus, Regibus, ac Principibus, suscipiendum censueris: nimirum finem mundi praefolitas esse, & longè ante 1400. annos affore Strifeliano, aut certe Astrologico spiriui Planetarum trigonis conspexisti. Eia Caluissi collige primæ victoriae tuae spolia, Elenchi inquam tui absurditates; & in primis canonum falsificationem, ex qua tanquam ex equo prosiliunt Troiano innumera circa paschatis celebrationem absona. Quam belle deinde mentitus sis, tu ipse memoria repere, pulcherrime etenim ex quadriduana lunæ anticipatione quartam decimam lunam institutoribus eius fuisse plenilunium colligitur: Pontificios non cogitasse de his, quae publice ediderant: Calendarium Gregorianum regredi nõ posse in tempora praeterita: idem aptum non esse ad Astronomicas tabulas: decem dies iuxta methodo exemptos non esse: æquinoctium neque ad vicesimum primum Martii, vti debuerat, reductum, neque ibi apte retineri: Verum Cyclum solarem Gregorianum traditum non esse: Litteras Dominicales diffusculter & intricatè erui, &c. Neque defuncti tibi ad concinnandum triumphum conuicia, non calumniæ, non huiusce generis ornamenta alia, Sed stat ac perstat immota inuincibilis veritas.

Victoria Caluissii de Calen. Gregoriano ratione æquinoctii motuq; solaris.

REFUTATIONIS
ELENCHI CALVISIANI

LIBER TERTIVS,

In quo

RELIQVA PARS PRIMI LIBRI ELENCHI
diluitur, qua Calendarii Gregoriani Paschata, cum iis quæ
ad motum Lunæ pertinent, à Calvisio
impugnantur.

CAPVT PRIMVM.

*Eorum quæ ex cap. 13, 14, & 15 de Epactis contra Calendarium Gre-
gorianum colliguntur, refutatio.*

A D alteram prioris Libri Calvisiani Elenchi peruenimus partem, quæ in Calendario Gregoriano & lunæ conatur expugnare domicilia, & nescio quæ alia ex lunaribus indicibus errata ostendere: vt qui contra Solem nihil poterit, ex lunari saltem instabilitate gloriose aliquid adipiscatur: eluse hominem Luna, quom enim paulo ante Solis incensam radiis pleno sui orbis coreulo conspexerat, subito nocte stellanti reperit peremptam. A præliis incipit Lüdimagister, & cap. 13. *De Epactarum antiquitate disputat.* quæ in re cum contra Calendarium Gregorianum nihil asserat, suam ipsi pulchram (vt suum cuique pulchrum est) intactam relinquitur disputationem, atque ad sequens caput, in quo *Quomodo epacta Cyclum lunæ æquent, secum computat, ac nonnulla de Saltu lunæ prædicat, accedimus.*

De cap. 13. & 14. Elenchi.

Calvisius restat de errore Cycli lunaris pronunciat.

2. Quod ergo Cyclum lunæ in Calendario veteri errorem à Concilio Niceno ad nos vsque dierum quatuor fecisse, eumque errorem in Calendario Gregoriano sublatum esse asseris Calvisi recte facis: imo neque quando addis, *Mezicua enim huic Cyclo fieri potest spatio annorum trecentos & 12 circiter. excluso vno die in ordinem redigatur,* multum abs te abluendis: vereor tamen vt vim horum verborum satis intellexeris, quæ de re cum infra monendus sis, iufficiat hoc loco id ne memoria excidat, obiter indicasse.

Calvisi de vsu Cycli lunaris in calend. Gregoriano abrogato error. Nescire Calvisium quid sit Cyclus lunæ.

Sed quid ad tuum errorem dicemus, quem subiungis? De eodem enim Cyclo lunari vnde viginti annorum sic habes: *Sed quoniam eius vsus in Calendario Gregoriano abrogatus est, & nomen eius tantum retentum, vt epacta rectius inueniantur, quæ loco Cycli illius in vsu assumpta sunt, &c.* quibus verbis manifeste prodixi, te non solum nescire quid Cyclus solis sit, sed neque quod sane in tanto Calendario proquantus tu tibi videris, turpe est, quid sit Cyclus lunæ, ex quibus duobus tamen bona pars Calendarii consistit. Nam si scires Cyclum lunæ aliud non esse quam

tot

tot annorum reuolutionem quot necessarij sunt, vt easdem quas antea tenuerant Nouilunia, eodem repetant ordine in Calendario sedes, nuquam dixisses vsum Cycli lunaris in Calendario Gregoriano abrogatum esse, nisi aperte, quod quidem nouum tibi non est, mentiri voluisses. Verum enim vero cum Cyclus ille annorū constitutus à maioribus vnde viginti repertus sit, successu temporis à lunarijs calculis, longius quam par erat abiuisse, id quod etiam Solari contingit, sicut hic, ita & ille corrigendus fuit. Et si vero quod ad Cyclum spectat Solarem, cum is absolutus atq; independens à lunari sit, conditores Calendarii Gregoriani proprium pro suo Calendario 400 annorum proposuerint; tamen si quis antiquo Cyclo Solari vti mallet, qualiter eo integrè in sua continuatione quoad annorum numerum, permanente, vt cap. vltimo Lib. præcedente explicauimus fieri posset, abunde docuerunt. At in Cyclo lunari vt idem præstarent fieri nequaquam poterat: non solum quia is à Solari etiam dependeat & ad quamuis eius mutationem & ipse mutationem subire debeat, sed etiam quia paucarū centuriarum numero nequaquam comprehenditur, & quia eius vsus omnino foret inutilis. Ergo pro Calendario Gregoriano proprium Cyclum lunarem nullum constituerunt, idq; prudentissime, quæ enim ad tot futura secula, milliaq; annorum motuum cœlestium futura sit ratio, prius ignoratur: & si hoc tempore in cognitione anni solaris vel vnico aberramus minuto horario, erroris quantumuis paruo videri possit, spacio tamen annorum non plus trium millium, errorem gignet qui duos excedat dies solidos; quæ omnia vt de lunari motu omnino taceam, in Cyclum etiam redundarent lunarem, eiusque mutationem expostularent. Nonne tu ipse, Caluiss, vano illo tuo labore, de quo adeo vane gloriaris, expertus es, etiam si summa adhibeatur diligentia, etiam si tam annus solaris, quam motus lunaris nunc cognitus nullam statueretur subire posse mutationem, epactas tamen nequaquam redire in orbem citius (quod nihil aliud est quam dare cyclum lunarem proprium, quod agnoueris nec ne, merito vt diximus dubitatur) quam post quadraginta octo annorum millia? Cum igitur quomodocumque institueretur lunaris cyclus in Calendario Gregoriano proprius, aut in quouis alio vero Ecclesiastico, atque per cyclos, dies solidos Cyclorum methodo instituta (vt saltem tolerabilem præcisionem Astronomicam præferat) non nisi multa millia annorum complecti debeat; Reformatores in ridiculum illum atque omnino superfluum laborem, tam inuestigandum quam disponendum cyclum lunarem, de cuius certitudine nemo hominum (etiam si myriadas Caluissiorum atque Origanonum vires omnes ac calculos in vnum colligerent) certus esse potest, curas suas nequaquam voluerunt impendere, prudentique potius vsi consilio, incerta incertis posteris reliquerunt.

Ne autem Calendarium Gregorianum omnicareret lunari cyclo, partialem cycli solaris prementes vestigia, eumque antiquum, conditores proposuerunt. Quemadmodum enim in solari cum iisdem eiusdem cycli numeris subinde alias atque alias coniunxerunt litteras, ita in lunari cyclo veteri, iisdem numeris, quos integre absque vlla interruptione retinuerunt, alios interdum atque alios attribuerunt terminos paschales, nouiluniorumque indices. Quæ re illud confectum fuit, vt vterque cyclus quo ad numeros integre conseruatus, in quibusdam perbole inter se connexi quasi proprietatibus quibusdam, alter alterum subin-

Cux proprius
Cyclus Solaris
pro Calend.
Gregoriano in-
stitutus sit, non
autem lunaris.

Calendarium
Gregorianum
antiquo vteret
Cyclo solari, tā-
quam partiali.

Cyclorum lunæ
ac solis cōpara-
tio.

de vin-

de vinceret: Sic solaris cum absolutus sit reiectis antiqui, si velit compedibus, ab eo libere omnino expedire se se potest, atque in quatuor centuriis propriam absolute periodum; id quod lunari negatum est: Lunaris contra quamuis ad solarem ligatus, in partiali tamen veteri solari præstantior est; tum quia annos suos in arctiorem colligit circulum, & spatio vnde viginti annorum redit ad initium, tum quia diutius absque interruptione cum iisdem terminis ac indicibus continuatur, & aliquando quidem ad trecentos vsque annos.

Ipsæ se Caluissæ
médecii arguit,
dum in calend.
Gregoriano vs-
sum Cycli Lunæ
docet, quem ab-
rogatum esse
dicit.

Falsum igitur est Caluissæ vsus cycli enneadecaeterici in Calendario Gregoriano abrogatum, & nomen eius tantum retentum esse. Nonne ipsæ vsus cycli ostendit, cum per singulos eius annos e, & aliarum ortum ex vnderarii perpetuo accremento, & tricenarii decremento declaras, & addis, *idque etiam dicitur, quo ad peruentum fuerit ad decimum nonum annum, quo finiente Epacta in orbem redeunt, & annus cycli primi epactam suam, quam antea habuit iterum assumit?* Nonne idem vsus illius est in Calendario Gregoriano, præterquam in quibusdam mutationum, iisque tantum centenariis, annis. Nonne Cap. 18. De ratione Calendarii Gregoriani ipsam tabulam exponis epactarum expansam, atque in eius Capite cyclos lunares proponis? Nonne de eiusdem tabulæ vsu hæc tua verba sunt: *eius vsus est, si cyclus lune ex tertia & secunda tabula inuentus est, & habetur etiam litera epactarum, vt scire possimus epactam anno dato conuenientem?* Et quis est iste cyclus lunæ; nonne est is de quo tu falso asseris vsus eius abrogatum esse? Hæc mihi Caluissæ non videtur quæstio de nomine.

Caluissæ errat
calculo.

3. Deinde amice monitum te volumus, calculos tuos male locatos recolligas: nam quamuis error magnus non sit, & nos etiam maiorem vltro tibi condonarem, nisi ad erroris te conuincendum alios promoucaffes. Scimus facillime errorculum obrepere posse; quo magis miramur iactantiam qua & tuos erroneos calculos, & aliquot annorum exercitium tantopere commendare ausus es. Recognosce quæz opus quod incipit §. *Annus Iulianus*, &c. & experieris illud sibi non vnde equaque constare: Verum in leuiculus istis non immoramur.

Scaliger inique
reprehendit
Clauium, Calui-
ssæ testimonium

Hoc tamen tacite præterire non licet, quamuis item supra inculcauerimus, quo præcessioni lunæ diei vnius annos tribuis; 12. eum dimidio vt ipse contra Præceptorem tuum sententiam ferres, qui hoc ipsum in Clauio vocauit infantiam, absurditatem, ignorantiam, portæ autem, imperitiam, & oporem, factum ineptum, puerile, idioricum, imperitissimum &c. Hæc tamen Caluissæ in tuo Scaligero legis, & tamen eum in re Calendarii præceptorem tuum constituis, qui nescio quæ arcana ex libro magni illius Iosephi Scaligeri didiceris? *Hora autem vna inquis mimis 27' 33" quando non compensantur, vt factum est in terminis paschalibus in vsitate computo, in annis 312. conficiunt integrum diem, quo noui nua epactas antecurrunt, quæ admodum hoc experientia in terminis paschalibus testata est.* Rectius fecisses vt quemadmodum in hoc, ita & in reliquis Clauio assensum præbuisses, nec pari cum præceptore tuo petulantia iurum, à quo & tu & Scaliger vterque melior & doctior fieri poterat, criminacionibus inuectus fuisses. Cæterum cum hoc Capite Calendario Gregoriano in reliquis inimicus non sis, ad alia pergimus. Interim tamen debitas tibi habemus gratias, qui magna nos cura liberaueris, ac lunam saltantem vel salientem in cælo cohibeatis, saltumque lunæ in epactas transuleris.

4. Hoc nunc attendamus vt sensim sine sensu in eum quam sibi præfixit Caluissius collimet scopum ? Nam non solum *Epactis inuentis & vsu difficiles esse*, hoc quod ordine sequitur capite decimo quinto demonstrare se iactat; quin etiam sequenti eas perfidas esse probare nititur. Cur hoc? Nimirum vt abrogatis epactis, sua quod in Ecclesia, saltem à Concilio Niceno, inauditum ac nunquam vltatum est, scrupulosa per horas a choraria minuta numerata plenilunia substituat. Primo igitur qua ratione epactæ, quæ communes aut vulgares vocari consuevere, inuelligentur, edocet: id nimirum quod à pluribus iam factum est. Notanda autem albo lapillo est quam ex sua tradit sententia, epactarum post certam annorum periodum permutatio, qua non eadem, quæ antea epactæ eisdem cyclis lunæ respondeant. Laus sua tribuenda est auctori; nec hæc res cum aliis permiscenda. Doctrina ista sic se habet. *Inuenio cyclo lunari* (cur non dicis Caluissii habito nomine Cycli lunaris.) *recurrendum est ad tabulam epactarum, qua eo seculo numeris cycli lunaris præscripta sunt. Nam non omnibus seculis eadem epacta eisdem cyclis attribuantur. Sed cum in annis trecentis & duodecim serè Luna in nostro anno Iuliano vno die sedem suam anteuertat, epacta etiam qua eandem sedem indicare debent, vnitate augenda sunt, vt simul cum ascendente luna mutantur, & præcedenti diei aptentur.*

Cur Caluissius epactas, carumque vsum ac dignitatem eleuare studeat.

Caluissii epactarum æquino pro calendario Iuliano erronea.

Atque hæc est epactarum æquandarum in Calendario Iuliano doctrina Caluissiana, cui obici omnia omnino possunt, quæ ipse obiicit Liliæ: nisi quod Lilius aliis motus rationibus suam in Calendario Gregoriano eo modo prudenter instituerit, atque adeo rectius ipse quam Caluissius in hoc defendi possit: nititur enim vterque eodem fundamento, vni nimirum mutationis lunæ diei, vnam deberi epactam. Atque hoc est cur hac de re, de que cycli lunaris medicina supra in examine Capitis 14. Caluissium monitum voluerimus. Sed de his fufius infra tractabimus.

5. Epactarum autem per verus Calendarium dispositum, saltem in Aprili & Martio, eundem profusus quem exhibet Calendarium Gregorianum hic Caluissius videtur supponere, & ex eius sententia talem fuisse, nos infra cap. 13. probabimus. Tabulas deinde conficit Epactarum particulares vnde viginti constantes epactis, quæ totide in tribuantur aureis numeris siue Cyclis lunæ, singula, singulis, quarum duas hoc proponit capite, pro seculis nimirum præteritis alterâ, alteram pro nostro labente. De priore sic aduertit: *Sciendum quod superioribus seculis, cum luna anticipatio minus cognita esset, epacta eadem vltra mille annos permanserunt plane,*

Quæ epactæ antiquitas in vsu fuerint ex sententia Caluissii.

et multum ab his discesserunt.

4. Hoc nunc attendamus vt sensim sine sensu in eum quem sibi præfixit Caluissius collimet scopum? Nam non solum *Epactis inuentu & vsu difficiliter esse* hoc quod ordine sequitur capite decimo quinto demonstrare se iactat; quin etiam sequenti eas perfidas esse probare nititur. Cur hoc? Nimirum vt abrogatis epactis, sua quod in Ecclesia, saltem à Concilio Niceno, inauditum ac nunquam vtiturum est, scrupulosa per horas a choraria minuta numerata plenilunia substituat. Præmo igitur qua ratione epactæ, quæ communes aut vulgares vocari consueverunt, inueltigentur, edocet: id nimirum quod à pluribus iam factum est. Notanda autem albo lapillo est quam ex sua tradit sententiâ, epactarum post certam annorum periodum permutatio, qua non eadem, quæ antea epactæ eisdem cyclis lunæ respondeant. Laus sua tribuenda est auctori; nec hæc res cum aliis permiscenda. Doctrina ista sic se habet. *Inuento cyclo lunari (cur non dicis Caluissius haberi nomine Cycli lunaris.) recurrentum est ad tabulam epactarum, quæ eo seculo numeris cycli lunari præscripta sunt. Nam non omnibus seculo eadem epactis eisdem cyclis attribuantur. Sed cum in annis trecentis & duodecim scilicet Luna in nostro anno Iuliano vno die sedem suam antenerat, epacta etiam quæ eandem sedem indicare debent, vnitatem augetur sunt, vt simul cum ascendente luna mutantur, & præcedenti dies aptentur.*

Cur Caluissius epactas, earumque usum ac dignitatem eleuat re studeat.

Atque hæc est epactarum æquandarum in Calendario Iuliano doctrina Caluissiana, cui obici omnia omnino possunt, quæ ipse obicit Liliianæ: 146 quod Lilius alius motus rationibus suam in Calendario Gregorianeo modo prævidentem instruerit, atque adeo rectius ipse quam Caluissius in hoc defendi potest: nititur enim vterque eodem fundamento, vni nimirum mutationis lunæ diei, vnam debere epactam. Atque hoc est cur hac de re, de quæ cycli lunaris medicina supra in examine Capitis 74. Caluissium monitum voluerimus. Sed de his fufius infra tractabimus.

Caluissius epactarum æquatio pro calendario Iuliano erronea.

5. Epactarum autem per vetus Calendarium dispositum, saltem in Aprilis & Martio, eundem prorsus quem exhibet Calendarium Gregorianum hic Caluissius videri supponere, & ex eius sententia talem fuisse, nos infra cap. 73. probabimus. Tabulas deinde conficit Epactarum particulares vnde viginti constantes epactis, quæ totidem tribuantur aureis numeris siue Cyclis lunæ, singula, singulis, quarum duas hoc proponit capite, pro seculis nimirum præteritis alterâ, alteram pro nostro habente. De priore sic aduertit: *Sciendum quod superioribus seculis, cum luna anticipatio minus cognita esset, epacta eadem vltra mille annos permanserunt plane, vt à Dionysio Exiguo præscripta fuerant, etiam si nouissimum plurimum ab eis discessisset.* Recte autè dicit Caluissius vltra mille annos, cû teste eadem etiâ epactæ tempore confessus Niceni durauerint, vt suo loco videbimus. Tabella igitur hæc est.

Quæ epactæ antiquis in vsu fuerint ex sententia Caluissii.

Post hanc antiquorum seculorum tabulam, pro nostro ponit aliam de qua sic habet. *Nostro autem seculo cum mutatio temporis illa lunari innotuerit, & deprehenderimus lunam sedem suam præsciam antuerit, mutauimus etiam epactas, eamque ternario auximus, ita vt primo Cyclo iam non respondeant VII. sed XI. vt ex hac tabula patet.*

Epactæ pro nostro seculo ex præscripto Caluissii.

Vsus facilius est quam vt verbis indigeat, dato enim anni propositi cyclo lunæ siue aureo numero, mox sibi supra scriptam in tabella vendicat epactam congruam. Quare mirari satis non possum Caluissii inconstans ingenium: lau-

Caluissius peruersum iudicium.

T dat

dat ipse quæ vult, vituperat quæ vult, cothurno, quod dicitur, versatilior, atque ipsius epactis, quas mutabilitatis reas facit, mutabilior, mutatur læpissime, sed nunquam in melius. Supra vè vidimus capite vitimo libro secundo, intricatissima sua regula qua per saltum cyclum solis Gregorianum, senis vel septenis operationibus arithmeticis, litteram Dominicalem ex tabula eruit, illi vnica & breuissima dicitur regula; *facilima illi & expedita methodus est.* De epactis vero, quæ dato cyclo lunæ (qui vnica per 19. elicitur ex anno proposito diuisione) ex tabella vnica habetur intuitu, & in Calendario quod epactas inscriptas habeat, nouilunij diè eadem facilitate indicat, conqueritur, eas nimirum *inuentu & vsu difficiles esse quorum vtrumque & intricatum quodammodo & laboriosum sit.* Quid tã peruersum præposterumque excogitari potest? Si solum de epactis Gregorianis hocce tulisset iudicium, fortassis tam absurdum id videri non posset ei, qui plur a quã non Caluissiana conspexit absurda: Sed cum de epactis in communi loquitur, nõ potest non notari maleuolus ipsius animus, quo omnes omnino epactas perditas vult, vnas vt perdat Gregorianas; Haman Mardochæum: sed tibi Caluissid situis patibulum; gloriã vero quam tibi magno labore parare putas, magno tuo dedecore alteri paras.

Caluissus epactarum Gregorianarũ hostis.

Admonetur Caluissus erroris de luna quar tãdecima, eiusque anticipari. ne.

6. Lubet autem hoc loco antequam ad epactas perueniamus Gregorianas exte sciscitari de tuis, cur antiquas vnitatibus auxeris tantum modo tribus, non autem quatuor, vt tuas pro hoc seculo formares epactas: Cum enim epactæ illæ antiquæ concilij Niceni tempore inceperint, quod tu ipse infra vt videbimus, pertè asseris; & te ipso etiam teste quem supra Lib. 1. Cap. 3. in medium adduximus, luna non tres dies tantum, sed quatuor anticiparit, hoc est à Concilio ad nos vsque quater 3 12. anni effluxerint: cur inquam iuxta tuam epactarum doctrinam nõ totidem etiam vnitatibus creuerunt? Quid respondes? quid hæsititas? quã miserum est Caluissi id fateri non audere, quod prolatum tueri nõ possis. Saltem aliquid, vt sole conginge, culpam in Torgensẽ vel Lipsiense conice horologium, quod Morio tuus Nicolaus ad quatrimum nondum promoueri iusserit. Constructũ te miserum denuo conspicias, aut enim fateri debes terminos Paschales Niceni conuentus tempore non indicasse Pleniluniam, quod tantopere propugnas: aut ab eo tempore ad nos vsque non quater, sed et tantũ 3 12. annos præterisse. Quod nam eligis ex his, illud an hoc? Facilius Caluissi, & laudabilius etiam, id quod verum est. O infelix Calendarioprus! quã satius fuerit esse te tantummodo bonum Chronologum, siquidẽ eras, aut certe, quod securius fuisset, bonum Musicum, iuxta tritum: Quam quisque norit ac tem in ea se se exerceat. Reuertamur ad nostra.

Quid de inuentione epactarũ Gregorianarũ asserat Caluissus.

7. De epactis Gregoriani Calendarii sic habet Caluissus. *In Calendario Gregoriano eadem est ratio. Inuenitur enim cyclus lunæ, & ad cyclum inuentum sumitur epacta sibi superscripta, hoc tantum peculiare quid difficultatis habet, quod tabula epactarum, non trecentis annis semper permanent: sed quod indifferenter, vel tantum centenis, vel ducentenis, vel etiam trecentenis annis permutantur. Item quod epacta Gregoriana, non vt Iuliana, si mutanda sunt, semper augentur, sed quod diminuuntur plerumque, quamuis etiam interdu, sed raro augentur. Id vero tanta confusione accidit, vt sine lege atque ordine ita distribuenda videantur, & semper in Calendario Gregoriano epactarum tabulas ad manus habere necesse sit. Enim vero in Calendario Iuliano satis erit tabulas habere ad pedes. Verum est diuersam esse mutandi epactas rationem in Gregoriano, atque est in Calendario Iuliano*

Iuliano, nascitur enim diuersus ille ordo ex æquatione anni solaris, ad quam vt nobiliorem, lunarem ignobiliorem direxerunt Reformatores; qui tamen non confusè, vt calumniatur Caluissus, sed certis legibus ac regulis instituitur? & si quis tabulis vti velit rem experietur planissimam ac facillimam. Neq; Caluissus epactas Iulianas tabulis liberat, nisi pro nostro tantum seculo, regula illa communi arithmetica; sic enim habet: *Quod si tabula hæc ad manus non esset: Tamen hoc nostro seculo epactas in nostro anno Iuliano inuenire possem etiam hoc modo. Cyclum lunarem inuenitum multiplico per vndecim, & ex summa abijcio omnia tricenaria, residuum erit epacta.* A qua si auferas decem (addes prius 30, vbi subtractio fieri nequit) remanebit pro eodem seculo epacta Gregoriana. Enjdem quod in Iuliano, prælitum etiam in Gregoriano Calendario est! multiplicabis ne adhuc verba? Sed de his infra dicendi erit locus.

Regula indagandi epactam pro nostro seculo in vtroque calendario & Iuliano & Gregoriano.

8. Vltimo docet nos ex epactis Nouilunii Paschalis, & literis Dominicalibus ipsam paschatis diem determinare. Postquam autem explicasset qua id ratione fiat in Calendario Iuliano, mox ad Gregorianum se confert, & eodem id fieri modo ostendit: prius tamen pro sua erga hoc Calendarium animi voluntate, calumnias binas, de quibus hic monendus fuit, præmittendas censuit, quæ sic se habent: *In Calendario autem Gregoriano, quomodo verus cyclus qui suo Calendario conueniat inueniri possit, reformatores Calendarum non docent; sed tantum vt supra diximus, monstrant & quamquam per multas ambages & intricatissime literam Dominicalem, Vtrumq; enim, & illud de vero cyclo, & illud de intricata literæ Dominicalis inuentione falsissimum esse, rum supra Capite vltimo Lib. 1. ostendimus, rum ipse Clauius capite 21. explicat. Calend. Num. 4. vbi & verum Cyclum, & facillimam monstrat literæ inuestigationem, luce meridiana clarius comprobatur. Si tanta cû diligentia numeralli paginas, cur non etiam quod magis ad rem erat, illas legeras, lectasq; vt intelligeres, antequam eas calumniareri procurares? Non hac via, Caluissus, ad gloriam itur, & ne ad illam quidem quam a petis inanem auram popularem: crassiora enim hæc sunt, quam vt vulgus illis decipiarur, & te celeriter decidentibus coronet sterculis. Frustra Caluissus, frustra impendis pro magna gloria magnum laborem.*

Duplex Caluissus falsitas.

Caluissus non rectum tenere ad gloriam iter

CAPVT SECVNDVM.

Caluissiana detegitur fraus & male sincerus animus in discutienda epactarum certitudine, maxime Clauianarum.

Pergit Caluissus in præfationibus, & capite 16, *Epactarum silem esse lubricam*, ait, is cuius lubrica est fides; sensimq; cum melle instillat venenû, à laude enim epactarû, ad eorum descendit reprehensionem. *Verû vt dicam, ait, quod res est languidissime quod promittitur præstant, præsertim in ea anniratione, qua ad anni tropici formam instiuitur, qualis est hæc Gregoriana, aut quavis alia, qua æquinoctium statò die retinere conatur.* ridiculû est, in ea anni ratione, quæ magis cum cælesti conformatur, epactas magis à cælo dissentire, quasi vero in anni Ægyptiaci forma, quæ minus ad annum tropicum instituta est, & in qua æquinoctium magis fluctuat, epactas rectius ac præcisius adhibeantur aut certe tropica aliqua forma, aut quæ ad tropicam magis accedit peculiare suas epactas, quæ id quod promittunt præstant, habere nõ

Peruersa Caluissus de epactis sententia.

T 2 posuisti

posint non enim de peculiari ratione epactarum loquitur, sed cum nullas particulares determinet, de omnibus. Toti mundo deinde cognitum est, in Calendario Ecclesiastico ac populari, & epactas, & reliqua omnia, quæ de ipsius vsu sunt, diem debere esse solidorum, & à præcisione aliquando, quæ non nisi per diem fragmenta haberi potest, esse discedendum: Gregoriani vero Calendarii conditores in ordinandis epactis vna cum præcisione, etiam ad commodum earum vsu, & faciliem earundem immutationem, attendisse, ex lubricationibus illorum clare constat. Cantor igitur noster, non nisi antiquam cantat cæcilenam, eamque vt solet inconditè.

Notæ de epactis
Caluisianæ regula.

2. Nouæ autem sunt, si vnam excipias, quas subiicit, propositiones cum luctantis suis Corollaris, ex intimis Caluisianæ doctrinæ penetralibus deproptæ: quas præterire nec possumus, nec debemus. Nam non solum auctoris ostendunt ingenium; sed & vsui vtrique nostrum esse poterunt. Sic autem se habent. *Quarta decima enim luna cuiusvis epacta est nota Plenilunii: A nouilunio autem ad plenilunium secundum medium motum intersunt dies quindecim, exceptis sex horis.* Contra in epactarum ratione tantum sunt dies tredecim, vnde differentia exoritur bidui: Et hinc necessario fit, vt quartadecima epactarum vel vnus dies, vel bidui, vt etiam tridui spacio plenilunia antecurrant, vel etiam cum plenilunio concurrant, vel idem vnus diei spacio sequantur, quæ differentia etiam in nouilunio accidere potest, vt exempla ostendunt: Nam si epacta nouilunio die vno antecedit, tum quartadecima luna necessario plenilunium anticipabit tribus diebus. Si epacta cum nouilunio concurrat, quartadecima præcedet plenilunium duobus diebus. Si epacta posterior erit nouilunio vno die, vno die etiam quartadecima prior erit plenilunio: Si epacta sequatur nouam lunam biduo, tum quarta decima cum plenilunio eodem die coniungetur. Si epacta tridui spacio à nouilunio ab sit, tum quartadecima sequetur plenilunium die vno. Hæc omnia à nobis breuiter sunt examinanda:

Caluisius nondum didicit quartadecimam lunam non esse plenilunium.

3. Quod igitur Caluisius dicit quartam decimam esse notam plenilunii, nondum videtur ipse didicisse 14. non esse 15, & propterea denuo in ludum vocandus. *Quinque decimus luna est plenilunium*, ait Magister tuus Scaliger, quod vel ex ipso Q. Curtio probat. Nam etiam si interdum quartadecima luna in plenilunium incidat; vel, vt rectius dicam, plenilunium in quartadecimam à iugo; desumpta tamen appellatio à potiore est: cum enim iugum & plenilunium inter se distent dies quindecim exceptis sex horis, vt tu dicis, sæpius plenilunium in quintumdecimum ac decimum sextum cadit, quam in quartam decimam. Quomodo vero quartadecima etiam aliquomodo plenilunium dici possit, infra dicemus. Gregoriani porro anni Conditores plures attulerunt rationes, quare epactas suas sequi potius Nouilunia, quam præcedere, aut cum ipsis coite maluerunt. Sed demus tantisper Caluisio quartadecimam esse plenilunium, vt interea experiamur quam vera sint reliqua, quæ inde deducit.

Manifeste Caluisius magnam inter motum lunarem & epactas discrepantiam deducit.

4. Ais primo in epactarum ratione à nouilunio ad plenilunium esse dies tantum 13. *Homo slo'ide recte incipit*, constabitque recta tibi putandi ratio; 14. numerabis, non 13. tantum, si vtrumque; vt fieri solet in censum assumas terminum: hinc enim quartadecima luna vocatur, non autè terdecima. Cur non, quandoquidem à veritate deflectere voluisti, potius 15. quam 13. dixisti, illud enim tibi doctrinæque consentaneum fuisse magis, qui quartadecimam vis esse pleniluniam. Nisi vero iterum 14. numerare in digitorum articulis doceretur, es, tædet. Nōne tu ipse

Capite

capite 15. præcedente numerare in Calendario quartadecimam lunam do-
 quisti: quomodo? repete. *Vt igitur ex hac epacta XXI V. ais in 5. Aprilis decima quar-*
tam lunam siue terminum Paschalem habeam, numero ab hoc die inclusisse quatuordecim
dies, (non tredecim) siue breuius, addo dies quinto Aprilis tredecim, sed 1. & 13. faciunt
simum 14. ergo. Videtne Caluifi, quam incautus sis, & vbiq; tecum ipse pugnes.
 Neque hoc solum facis in epactis; sed & in ipsa lunæ ratione. *Citissimum autem ter-*
minum nouilunij Paschalis, ais cap. 17. Patres Concilij Niceni constituerunt in die octauo
mensis Martij hac de causa, quod plenilunium ex hoc nouilunio NECESSARIO incide-
ret, vel in vicesimum primum Martij, vel paulo post, A die autem octauo Martij vsq; ad
vicesimum primum quor sunt Caluifi, nonne etiam 14. vtroque in cliso termino?
 Vnde ergo tanta est inter epactas, & lunæ rationem differentia? Redi quæ-
 so, tursus tecum ipse in gratiam, qui toties à te ipso dissentis.

*Regulæ Calu-
 siang vniuersim
 sumptæ salm
 officiantur.*

5. Iam vero exemplis demonstremus tuos tibi errores Caluifi, exempla enim
 hoc capite demonstrationes tibi sunt, tuas vt allatas regulas siue corollaria de-
 monstres, sic loqueris: *Huius rei demonstrande gratia proponam cuiusvis distantia exem-*
plum. Tam cito ne oblitus es eorum, quæ supra cap. 13. lib. 1. de exemplis Clauio
obicera: Reuocabo id tibi in memoriam. Ad argumeta, dixisti, quæ ab exemplis du-
cuntur, responderi solet ea infirma esse, cum non exemplis sed lege ac regulis de aliquo sit
iudicandum. Hic vero contra ipsas leges ac regulas, non nisi exemplis confirmas.
 Sed video quid sis, quando exēpla pro te sunt, tunc demonstrationes sunt: quan-
 do contra te, argumenta infirma sunt, egregie. Saltem hoc capite æquiuere tecū
 exemplis, vt demonstrationibus vtar. Fac nouilunium medium aliquo in anno
 confieri duabus horis post initium diei 1. Aprilis, quem inchoemus more tuo à
 media nocte præcedente: ergo plenilunium medium accidet 9. horis proxime
 post meridiem diei 14. Aprilis: esto epacta nouilunij index XXXIX. quæ in eodē 1.
 Aprilis figurat: quartadecima igitur epacta incidet in eundem 14. Aprilis diem.
 Dico iam Caluifi, quomodo ista inter se coherent: *Anouilunio autem ad plenil-*
unium secundum medium motum intersunt dies quindecim exceptis sex horis, quod verum
est; & hoc: contra in epactarum ratione tantum sunt dies tredecim, vnde differentia exor-
turbidus Nouilunia & plenilunia (supponimus enim lucin tui gratiam quartam
decimam esse plenilunium) vtriusque tam epactarum quam motus medi, in e-
osdem prorsus incidunt dies. Vbi ergo illi dies tantum 13: vbi differentia illa bu-
diu? Et tamen ita per propositionem generalem hæc determinas: & ex his princi-
piis siue propositionibus tuas illas deducis regulas siue corollaria. Et hinc NE-
CESSARIO su, inquis, si epacta cum nouilunio concurrat, quartadecima præcedit pl. n-
ouilunium duobus diebus. In nostro exēplo, vt diximus, in eosdem dies incidunt; quo-
modo ergo necessario quartadecima præcedit plenilunium biduo? si vero sta-
*tuamus epactam indicem esse * vel o quæ vltima Martij locatur, & in exemplo*
nostro nouilunium vno die anteuertit, & quartadecimam suam reponit in 13.
Aprilis, atque adeo plenilunium vno tantum die præuenit. At Caluifi sic vni-
uersim edixit: Si epacta nouilunium die vno antecedit, tum quartadecima luna NEGES-
SARIO plenilunium anticipabit tribus diebus: vnum nimirum necessario sunt tria.
 Denique si eodem in exemplo nostro epacta nouilunij index statuatur XXVIII.
 quæ domicilium suum in secundo die Aprilis habet, hac ratione epacta vt vno
 die nouilunio posterior est, ita etiam plenilunium vno die sequitur eius quartadecima,
 eo quod in 15. Aprilis immigret. Caluifi vero vt alios canones, ita alias

epactarum regulas sanxit. Sic enim ipse: *Si epacta posterior erit nouilunio vno die, vno die etiam quartadecima prior erit plenilunio.* Vt verum sit de te illud tuum: ita enim *salent, qui praeposito iudicio seruntur.* Non tam epactæ suam, quam tuam tu, Caluisti, dedecoris fidem. Quid tibi lector de rationibus & demonstrationibus Caluistianis, qui iustus es plus ad rationes & demonstrationes quam ad verborum attendere ornatum? Hic sane absque exceptione vlla, illis melior est.

6. Absurda hæc sunt, negari non potest: quid? quæ sequuntur quanto absurdiora? parerga illa fuerunt contra epactas in vniuersum. At Calendariū Gregorianū, epactæ Gregorianæ, epactæ Clauianæ sunt, quas spicula Caluistiana petunt; in hæc vim odu omnem vt imbrem emittit. Vidit ipse se suis demonstrationibus partim profecisse, cum primo mox imperu cadant: igitur ad consuetam confugit auxilia, nimirum ad apertas calumnias, quas non nisi i plusmet enumerabo Caluistianis verbis: *Si in Calendario Gregoriano, inquit, progrediamur ad exempla aliquanto à nobis remotiora, multo maiores in epactis errores deprehendemus. Reformatores enim Calendarii, vt sui Calendarii speciem aliquam & præstantiam insignem ostenderent, temere in multa secula deduxerunt, & crassissimos in eo errores commiserunt, quos Clavius manifeste faceret & agnoscit. Calendariumque, quod pro perpetuo & nullius mutationis obnoxio publice à Pontifice proclamatum est falsum esse, atque post aliquot secula corrigendum dicit, exemptis ratione epactarum, non solum vno vel duobus, sed & multo pluribus diebus, vt hoc modo epactæ in ordinem iterum redigantur: sed quæ feliciter id præstet, id vno atque altero exemplo videbimus. Et quidem primo dabimus ea cum epactis Liliæ, quas Clavius male æquat, & proinde vitiosas & falsas esse affirmat. Postea eadem cum epactis Clauianæ, vt manifestum fiat, vter epactas rectius æquauerit.*

Anni	Epacta Liliæ		Nouilunium.		Luna 14	Plenilunium.									
	Dies.	fer. hor. m.	Dies.	fer. hor. m.		Dies.	fer. hor. m.								
98512	31	M.	4	Ap.	11 46	13	Ap.	19	Apr.	3	6	8			
98532	11	20	M.	24	M.	2	13	7	2	Ap.	8	Ap.	3	7	29
98588	31	M.	4	Ap.	6	4	56	13	Ap.	18	Ap.	6	23	18	

In hisce exemplis vides Liliæ epactas vtrinq; quidem aberrare, minus tamen à nouilunio quam à plenilunio, à quo vel sex vel septem, & pluribus diebus absunt. Videamus iam Clavi correctionem, quam belle eam in isdem annis toti mundo proposuerit.

Anni	Epactæ Clauii		Notilun.		Luna 14	Plenilun.									
	Dies.	fer. hor. m.	Dies.	fer. hor. m.		Dies.	fer. hor. m.								
98512	23	8	M.	4	Apr.	2	11	46	21	M.	19	Apr.	3	6	8
98532	4	27	M.	24	M.	2	13	7	9	Apr.	8	Apr.	3	7	29
98588	23	8	M.	4	Apr.	6	4	56	21	M.	18	Apr.	6	23	18

Hinc intelligi quam bene Clavius Calendarium Gregorianum emendauerit. Liliæ epactæ aberrant à plenilunio vel sex diebus. Clavianæ vero inter dum fere mîstruo spacio. Vera epactarum æquatio tibi videatur ad motum lunæ: em propius accedat: Sed de hac correctione post pluribus agam, & nos hic eadem crassa dumtaxat Minerua examinabimus.

7. Ait Reformatores ad speciem & præstantiam insignem Calendarii ostendendam id temere in multa secula deduxisse; videamus factum. In compendio Calendarū ad Principes Christianos misso ad annum Christi 5000. vique, ea que

Calumnias Caluistianas de epactis Gregorianis.

Caluisti de nimia Calendarii Gregor. extensione querela expenditur.

ſpectat ad Calendarium epactarum æquatio, prodncta eſt: In ipſius deinde promulgatione, libello videlicet, qui inſcribitur, *Calendarium Gregorianum perpetuum* anno 1582. cum cano. nibus edito, cui & Bulla Pontificis Gregorii decimiertii præfixa eſt, eadem epactarum æquatio (de hac enim hic ſermo eſt) ad eundem annum vſque extenſa cernitur, qui annorum numerus Maſt innm adeo permouit, vt propterea ridicule plane, de noniſſimo die locutus ſit; de anno enim Chriſti 4700. ſic habet: *Si modo mundus tamdiu durabit, quod ſane veſtrum Calendarium quaſi ceterum præſupponit, ipſum enim nullum nouiſſimum diem adueniſſe Chriſti ad iudicandum vivos & mortuos credit.* Clavius demum æquationem produxit per integrum cyclicum, & vſque ad annum Chriſti 301700. non quidem vt eam ſeruandam toti mundo propoſuerit, neque ſicut tu fingis, vt ſpeciem & præſtantiam inſignem Calendarii oſtenderet, ſed quia, inquit ipſe c. 12. Explicationis, *per eã epactas etiam emendatas venabimur, vt docebimus, tum vt diſcrimen inter illam æquationem & hanc appareret tum etiam vt conſtaret progreſſu ille vniſormis in epactũ æquandũ, ſi à binũ epactũ in eadem cellula poſitũ non interrumpetur, tum vero maxime, quia in illa aſcripti ſunt dies quolibet ceneſimo exempri, &c.* Nam quacunque ratione, aut quando cunq; in terrumpatur, tamẽn ex ea apparet, quomodo in reliquis progrediendum ſit; ſed de his ſuo loco, vbi etiam docebimus, vtrũ & quomodo agnoſcat Clavius errores Calendarii, & qualiter epactas emendandas cenſeat. Hic ſufficit tua notaſſe calumniam: Perpetuitas vero in quo conſiſtat, abunde à Clauio oſtenſum eſt; id tu nõ calumniari ſed refutare debebas, ſi poteras. Extraordinariam vero æquationem, plures ob cauſas Gregorianum Calendarium admittere, poſt plura ſecula, & Clavius ſæpius inculcat, & ipſamet Bulla Clementis octauĩ admonet. Cum igitur æquatio Liliã in remotis ſeculis illam extraordinariam ſupponat, in illis tu non ſolum malitioſe, ſed etiam ridicule, cum illa ſecula per te nunquã futura ſint, vt materiam criminandi corradas, Calendarium examinandum dixiſti: quod qua ratione à te fiat, videndum nunc eſt.

Defenſ. cont.
Poſſeuinum

8. *Quæ autem ex omnibus eligis ſecula?* Toti durationi mundi ab ipſius videlicet principio vſq; ad finem, non tribuis annos 7000. multo enim ante annos 1400. eius finem fore prædicis: & tamen Calendarium Gregorianum cum omni præciſione extenſum ad annum vſque Chriſti 98300. in ſupra poſitis tabellis examinas, & accipis illum durare decies quater, in aliis vero infra, quadringenties & tricies tantum, quantum mundus & durauit iã & adhuc duraturus eſt. Quid ad hoc, putas, Maſſlinus dicit? nonne inſanum te, imo non lubricũ tantum, ſed nullius omnino fidei hominem, & Atheum publice proclamabit? An non tu ipſe exclamas: *Proh Deum atque hominum fidem, in quas minuteſſimas res dice homines curas ſuas diuidunt, & in quanta ſecula de legitimo Calendario recte conformando eas extendunt?* Et tamen, quod doles, nihilominus in illis remotiſſimis ſeculis Calendarium fatiſ legitimum adhuc reperis, quamuis contrarium probare coneris. *Liliã epacta, inquis aberrans à plenilunio vel ſex diebus. Clauiana vero interdum ſere menſtruo ſpatio. Sæpius tibi Caluiſi repetendum erit illud tritum, mendacem addere eſſe memorẽ: ea quæ hic dicis, & illa quæ paulo ante in tuis corollariis adduxeras, ſibi minime conſentiant.* Oſtende quomodo Clauii quartadecima anno 98312. à ſuo plenilunio abeat ſere menſtruo ſpatio? Reſpondebis hoc ex ſupra poſita tabella patere, in qua tanto ſpatio remotus eſt 19 dies Aprilis, in quo plenilunium committitur, à die 21. Martii, in qua quartadecima epactæ Clauianæ

Caluiſius de erroribus definiſt Calend. Gregoriani moralitèr nunquam futuriſ.

Fraus Caluiſi qua Clauio error menſtrui ſpatii attribuitur.

XXIII.

Caluifus eadē
arte Clauio ce-
rorum etiā plu-
rium mensium
attribuere po-
tuit.

XXIII. terminatur. Idemque etiam cerni anno 98588. in diebus 21. Martii, & 18. Aprilis. Cur Caluifus tam amice Clauio inimicus es: dum quasi cum lufore no-uitio iem geris; Errori Clauiano attribuis vix mensuram spacium; cur nō duo- rum, trium, aut plurium mensium? Sane inter eundem 21. Martii, & 13. Octo-bris, in quo etiam plenilunium anno 98512. ex tuo computo incidit, integrum non solum semelre collegisses spacium, sed & vnum mensē amplius. & pro-pterea et mensibus vel amplius Clauium aberrasse, quot Lilius diebus. Dices fortassis hoc nimis crassum fore, & vel ipsis rusticis notum, quartamdecimam epactalem Martii, non deberi plenilunio Octobris; neque illam huius esse indi-cem. At idem nos etiam de menstruo dicimus spacio: rusticos nimirum iudica-uros, quartamdecimam epactæ 21. Martii terminatam, non esse notam additā plenilunio in 19. Aprilis confecto; Astronomos vero siue Arithmeticos, qui simi- lia non rusticis ponderant, vt tu; lancibus, aut Scaligerianis obseruant obserua- tionibus, ex numero lunationum tam cyclicarum, quam cœlestium, cuiam ple- nilunio illa debeat quartadecima, ex calculo certo pronuntiaturus: id quod & nos experiri poterimus hac ratione.

Demonstratur
frase Caluifus-
82.

A plenilunio medio 19. Martii, anno 1600. celebrato, vsque ad plenilunium eiusdem mensis Martii anni propositi 98512. quod incidit in diem 20. mēses lu- nares siue lunationes medix iuxta tabulas Prutenicas, quibus & tu in tuo exa- mine vteris, sunt 1198634. Si ergo totidem ab eodem die 29. Martii, in quem in- cidit quartadecima epactæ XV. anni 1600. ad 21. Martii, in quē diem cadit quar- tadecima epactæ XXIII. anni 98512. numeremus lunationes integras cyclicas, quot cœlestes iam inuenimus; quartadecima epactæ in 21. Martii fixæ, plenilunio (quandoquidem tibi quartadecima & plenilunium idem est) q. confectum est 20. Martii, non tamen illi, quod die 19. Aprilis conficiendum ponitur, attribuenda est: sed præcisè totidem inueniuntur; ergo, &c. Cuilibet enim cyclo vnde- viginti annorum lunationes cyclicæ siue civiles tribuuntur 235, ergo annis 96912. (illis nimirum qui ab anno 1600. à quo numerare incipimus, vsque ad annum 98512. propositum numerantur) tribuendæ sunt lunationes 1198644. cum $\frac{2}{3}$ siue diebus 12. quæ excedunt supra dictas cœlestes, lunationibus 14. cum diebus 12. quem excessum vbi ex diebus postpositis collegerimus, nostrum nobis constabit propositum. Dies epactales siue postpositi eo tempore iuxta normam Li- lianam, quæ singulis 10000. annis postponit 43. sunt 416. vt colligitur ex tabulis postpositionum Clauianis cap. 12. Num. 9. Explicat. Calend. propositis, quibus si adiunxerimus diem anno 1700. postponendum (quem Clauifus in suis tabulis præterit) & 7. illos, quos Clauifus per suam æquationem superadditā addere hoc tempore iubet, summa erit dierum epactalium 424. qui sunt lunationes epacta- les 14. & $\frac{2}{3}$ siue dies 4. lunatio enim epactalis siue postposita 30. constat die- bus epactalibus, ex lege epactarum; cum toties vna lunatio lunationibus cyclicis dematur, quoties triginta epactæ postponuntur: desunt ergo nobis adhuc dies 8. at hos subministrant ipsæ met lunationes cyclorum lunæ: numerauimus enim lunationes annorum 96912. integrorum, videlicet à 29. Martii vsque ad alium 29. Martii, cum tamen solum ab eodem 29. Martii 1600. vsque ad 21. Martii, anni 98512. in quo quartadecimæ epactæ XXIII. figitur, numeratio extendenda fu-isset. Ergo differētia, Caluifus, inter lunationes cyclicas Clauianas, & cœlestes post tot secula, est solum vnus dies, quo 21. dies Martii, in quem cadit quartadecima Clauiana

Clauiana anno 98512. à 20. die eiusdem mensis, quem plenilunio tribuimus, differt; non autem vt tu Clauio falso imponis, fere menstrui spaci: sed illa differentia, sicut ex varijs causis oriri potest, ita in re Calendarii Ecclesiastici, parui vel nullius momenti est, quemadmodum & error vnus diei, si is in nostrum calculum solidorum dierum fortassis irrepisset, ratiocinationem nostram, nostrumque argumentum minime turbat.

Videsne exquisitè lector quam subdolum mercatorem agat Caluifius, dum errorem vnus diei (siquidem error dicendus) pro menstruo spacio venditat? Certe malitia hæc maior est, quam, vt excusari possit. Nam etiamsi, Caluifius, d. cetera quartadecimam e, actalem Clauii huius anni 98512. esse Paschalem, non autem eius correspondens plenilunium, quod in vicissimum Martii incidit; quod verum est: & ex natura cycli aliquando necessario sequitur, & ideo epactâ Paschalem distare à plenilunio medio Paschali quasi integro mense, atque inde confirmares rectè dictum esse Clauianas epactas eo anno aberrare *scere menstruo spacio*. Hoc inquam, etiamsi diceres, ad rem nihil diceres. Nam hoc loco, o quaestio non à te proposita erat quantum epactâ aberrant ratione Paschatis; sed ratione suorum, ad quæ indicanda exposte sunt, nouiluniorum & pleniluniorum. Vt manifeste ex tuis, quas propterea integre & ad longum huc translata volumus, verbis clarissimis, constat: præcise enim loqueris de erroribus & digressionibus epactarum à suis non lunis & pleniluniis: atque propterea omnibus propositis, factaque Clauianarum cum Lilianis comparatione, lectorem sic compellas: *vtæ epactarum æquatio tibi videtur ad motum lunarem*, (non ad plenilunia Paschalia) *proprie accedere*. Longe autem diueria est & distinctio de erroribus ratione Paschatis; ab illa, quæ de epactarum in iudicandis nouiluniis munere instituitur: illa enim refertur etiam ad æqui noctium, quod ibi inuoluitur; hæc solum, quod tu fecisti hoc loco, considerat motum lunarem, sine omni omnino æquinoctii immixtione. Insuper cap. 31. vbi pari modo epactas Lilianas & Clauianas inter se comparas, anni 29756. epactam Lili quartadecimæ indice in 28. Martii fixam suo sciebas attribui plenilunio, quod nonodecimo die post sequitur in 16. Aprilis, atque adeo remotius esset ab illo quam ab alio, quod proxime in 17. vel 18. Martii diebus scilicet 1. vel 10. tantum præcedit, eo quod quartadecima illa tam ratione epactarum, quam Paschatis, ad plenilunium Aprilis, non autem Martii spectare sciebis: hic vero harum rerum ignorantem te fingis, vt lectorem decipere possis. Imo vt clarius tibi ostendam fraudem tuam, eodem 31. capite quartadecimam Clauianam 22. Martii fixam, attribuis tuo plenilunio in 20. Martii etiam extra terminos Paschales confecto, aisque epactam sequi *nouilunium quinq; diebus*: non autem vt hoc loco ad decipiendum facis, ab alio nouilunio tibi non debito, aberrare 24. aut 25. diebus.

Hæc quamuis liquè dissimata, si quis hebetior in litem vocare vellet, non alium quam ipsam elgerem Caluifium iudicem: is enim eam optime ex doctis suis indicabit corollariis, quæ causa fuit cur supra eum monuerim, mendacem debere esse in eorem: post allata enim corollaria absq; dubio ad hanc dirimendam quam mouimus litem etiam hoc adiungit: *Si epacta triiduo spatio à nouilunio abfit, tunc quartadecima sequetur plenilunium* DIE VNDO (non aberrabit *scere menstruo spatio*). At epacta Clauiana XXI. in die 8. Martii posita, anno 98512. aberrat à nouilunio tuo quod accidit 5. Martii hor. 13 (ex Caluifiano computo) diebus tribus

V

(propter

Subterfugium
Caluifio nullâ
est.

Caluifii vsum
esse contra Clauium dolo malo ex ipsis Caluifianis assertionibus ostenditur.

(propter horam enim 1. quæ deest ad diem 6. Martii triduum non biduum tumimus) ergo quartadecima à plenilunio aberrat vno die: non autem fere menstruo spatio. Si non studio, fatò saltem accidit vt hoc ad verbum scriberes corollarium: imo cum eo in capite adhuc versetur, in quo exempla demonstraciones sunt, exemplo demonstrares: opus non est nostro calculo, cum tuus accedat, vna cum litis huius clarissima decisione; ex quo denuo admoneri potes, mendacem debere esse memorem: nam infra cap. 31. vbi ad calumniandum Clauis examina centuriam 9200. de anno eius 12. sic habes: *Sic anno 12. epacta Clauis 23. nouilunium factum ostendit die 8. Martii, sed id factum est die 5. Martii, & epacta iterum 10. triduo à nouilunio aberrat.* En Caluiss, eandem proptus rem, eandem rationem, eandem epactam, eosdem dies! Ergo in priori exemplo epacta cum triduo aberrat à nouilunio per tuum paulo ante allatum corollarium, quartadecima à plenilunio abit die vno; non autem fere menstruo spatio. Ita etiam cap. 21. (vt exemplum etiam demus de plenilunio) annos adfers 1780. & 2372. in quibus eadem epacta XXIII. lunam ostendit quartadecimam in 11. Martii, cum tamè per te plenilunium sequatur die integro: tu vero eidem epactæ tanquàm propria illorù annorù plenilunia assignas non ea, quæ in Aprili sequuntur, sed ea, quæ proxime in die 20. Martii præcedunt. Quare Caluiss, quantumvis elabi coneris, tamè velis nolis noster es.

Caluiss fraudè
nimis palpabile
esse, aliis de-
monstratur ra-
tionibus.

Eodem proptus modo falsitatis ac malitiæ cõuinceris in exemplo anni 98583. tute ipsum vbiq; prodis miser. Nihil magis vt alter Caligula in tua videris probare naturam, quam inuerecundiam; saltem malitiam ac impudentiam aliquo te gereres artificioso stratagemate: saltem tibi in mētem venisset, nec rusticum fore in toto mundo qui adduci posset, vt crederet epactas illas, quæ in decursu annorum 96912. aberrassent fere menstruo spatio, manente eadem æquationis methode, nõ longiore quam 30. annorum interuallo, ita ad officium rediisse, vt solum vno die à vero distarent: & deinde mox post alios 56. annos rursus ad eundem fere se contulisse menstruum errorem Sed hoc tu tua illa supra allata tabella omnibus persuadere voluisti; anno enim 98512. posueras quartadecimam in 21. Martii, & plenilunium in die 19. Aprilis, qui esset error (si id probare posses) fere menstrui spatii: deinde post annos 40. hoc est, anno 98552. quartadecimæ tribus diem 9. Aprilis, & plenilunio octauam eiusdem; quæ differunt solo die, sed rursus elapsis 56. annis, anno nimirum 98608. aliud fere menstruum singis quartadecimæ & plenilunii interuallum: saltem alia posuisses exempla. Nunc vero argutissime Musice nimis inscere pulsas epactarum Clauianarum chordas. Epactæ si aberrant, sensim ac sine sensu aberrant, & si tibi credimus, in 312. annis non nisi die vno, si quidem non æquantur; æquatæ vero non nisi post plura annorum millia: tu vero æquatas aberrare ponis spatio annorum 56. aut fere, aut plusquàm solido mense; ab excessu enim proponis eas rediisse ad defectum: & sic adhibito computo annis duobus, vno tibi aberrant die. Sed quicquid sit, tuum te consolatur symbolum. *Ma3no labori magna gloria debetur.* Ego vero te tuis verbis laceſſo: *Liliana epacta aberrant à plenilunio vel sex diebus, Clauiana vero interdum vix vno die; vtra epactarum æquatio tibi videtur ad motum lunarem propius accedere?* Quid respondes Caluiss? Nihil ne tibi subministrant toni musici, aut comparatorum doctrina? nihil Astronomia Scaligeriana? trepidatio linearum meridianarum? nihil tuus tibi suggerit morio Nicolaus? Hic hic Caluiss, comparatorum doctrina opus erat. Cum enim videres lunam Lilianas epactas sex dierum interuallo in calendario

dario supra se reliquisse, Clauium autē iussisse, per septem dies cum epactis descensum fieri (quod necessario vt Clauianam exhiberes epactam legere debuisti) ex comparatorum doctrina concludere potuisses, Clauium plus descendisse die vno, non autem temere ac falso affirmasses ipsum ascendisse nimum, aut *ferre mensurus spatium*: & ita plus quam Liliū à plenilunio abiuisse.

9. Quæ postea per calumniā Clauio obicit de 30. annorum in edolandis epactis labore, & alia similia, quamuis ex se cadant, suis tamen locis cum eadem sæpius repetas, refutabuntur. Illud autem omnino lepidum est quod ais: *Deinde in hisce exemplis demonstratur etiam epactarum rationem fallacem esse, vt que N E C E S S A R I O vel in nouilunio, vel in plenilunio peccet. Quantum enim ad alterutrum accedit, tantum ab altero recedit.* Sed & nos patulo ante exemplo demonstrauimus (saltem ad hominem) nulla ratione eam peccare, cum & nouilunio & plenilunio conueniat. Infelix aduertit sæpius quartamdecimā incidere in quartamdecimā, quā in quintamdecimā; ipse autem cum velit & quartamdecimam esse quintamdecimam, & eandem distare à nouilunio diebus solum tredecim, res autem pro voto non succedat, culpam suorum errorum in infantes coniiicit epactas.

Caluissus errores suos in infantes coniiicit epactas.

10. Audiuimus hæcenus Caluissium loqui de epactis in vniuersum; tum de duplici epactarum genere, Clauiano nimirum & Liliano: quorum illud odio infectus est plus quam Vatiniāno; huic vero mitior, fortassis, quia plus illi videtur aberrare: quamuis Lilio de tam remotis seculis cura nulla fuerit. Hunc audiendus est, quid de epactis pronunciet Calendarii Iuliani; absque dolo more suo illud cum suis affectis præfert rationi Gregorianæ; quia plus aberrat. *In anno Iuliano nostro, inquit, rectius epactæ adhibentur, ideo earum vsus magnus fuit à multo temporibus in Ecclesia. Vt se denuo miserime impedit miser!* Epactas has Iulianas duplici proposuit ratione, vt superiore capite vidimus; prout nimirum vel eadem semper retinerentur; vel ex doctrina Caluissiana singulis trecentenis duodenis annis castigantur. Si ergo hoc loco de priori loquitur ratione, quæ à Concilio Niceno, vel ipso Caluissio teste, vt post dicemus, ad nos vsque in Calendario Iuliano durarunt, neque aliq̄ publica sunt auctoritate introductæ (de quibus antiquis merito hic intelligi Caluissiana laus posset) illæ ab anno Christi 1600. vsque ad annum 985. 1. quem vt Calendario Gregoriano calumniā strueret, ita remotum asumpsit Caluissius, aberrant; quantum? Dico tu Caluissius, nonne singulis 312. annis die vno epactali, arque adeo illo annorum numero diebus 310. qui sunt menses decem, dies 10? & interim æquinocitium bis (3. aut 4. exceptis diebus) omnes dies anni iustauerit; bis æstiuos menses in hybernos, & contra, traiecerit; & Paschatis festum omnem his expertum sit anni varietatem, quæ omnia parui Caluissius æstimat. Concluder ergo, *In anno Iuliano nostro rectius epactæ adhibentur.* Si vero dicere velimus, ipsum hæc pronunciasse de epactis ex doctrina sua castigatis: tunc ipsæ in eadem cum Lilianis nauis sunt, & iidem nituntur fundamentis, nisi quod Lilius periodum accuratius determinat, & annis 3 12. dimidium addat, & ne error in actum reducatur, supponit correctionē æquinocitii, qua etiā, vt infra dicemus, eadem opera epactæ si aberrarint, ad viam reducuntur. Non recte igitur se habet illud tuum *rectius*: sed epactæ Clauianæ tuas castigatas multis partibus superant. Cæterum etiā si tuæ in Calendario Iuliano rectius suo fungerentur officio, quam aut Lilianæ aut Clauianæ in Gregoriano, penitere tamē tanti non emerim, & æstatem cum hyeme non permutarim, totamque & anni & fe-

Rectius in anno Iuliano epactas adhiberi, quā in Gregoriano, non recte à Caluissio assecuratur.

storum rationem tantum non perturbarim. Sed Caluifio fatis hoc est, modo culicem ad colandum in Gregoriano Calendario inueniat, etiam si ipsi interim integri deglutiendi sint carmelorum greges.

Cyclos perpetuo congruere cum rationib. Astronomicis nō posse Clauius sepius docuit.

Ex his igitur apparet, multo magis Caluifii quam epactarum fidem esse lubricam: & quod hoc loco pluribus decantat, vno verbo dici ab eo potuisse: idem enim est, quod pluribus locis Clauius, quod alii, quod experientia ipsa testatur, nullum videlicet instrui posse cyclum facilem ac popularem, qui non in decursu plurimorum seculorum à præcissione Astronomica, quæ in scrupulis cōsistit, abeat. Non mirum igitur hoc etiam accidere epactarum cyclo, siue secundo æquato, vt Clauii, siue semel æquato, vt Lili. Vtriq; enim necessaria erit, si quidē secula durent, extraordinaria, de qua Clauius sæpe, Caluifius nunquam mentionē fecit, æquatio, quæ in ordinem cyclus redigi potest. Quare autem cycli motibus siue veris, siue mediis anteponatur, suo loco lib. i. explicauimus. Mittamus igitur ista, & ad reliqua præliudiana nos conferamus.

CAPVT TERTIVM.

Temerarium Caluifii iudicium de Clauianis pleniluniorum & epactarum tabulis.

BINIS adhuc capitibus noster præliudit Musicus, non sine magno instrumentorum & tuba sumq; apparatus, quorum vtrumq; hoc loco breuiter expediendum duximus, vt tandem ad rem ipsam nobis aditum aperiremus. Prius, *De inueniendis pleniluniorum Paschalibus*, sic habet: *Clauius in Calendario Gregor. tres modos ostendit, quib. motus lunaris mediis inuestigari possit. Maxime enim in necessarium est tam in Calendarii cuiusvis constructione, quam in eius examine: sed hosce modos quibus quæ periclitatus eos fuerit, difficillimos eos deprehendet, cum impediti sint, & tabularum intricata morositate, & cautelarum multitudine. Et etiam si expediti essent, tamen nulli illorum satis accuratam motus lunaris rationem ostendit, vt mirer, cum rem tantam, qua sola Calendarii regula certa esse potest, maiore diligentia & industria non persecutus esse: nisi fortasse & tabularum obscuritate, & rei imperfectione al. os ab examine Calendarii Gregor. absterre voluerit, cum fateatur pag. 102. Calendarii, si sequi tabulas Prutenicas vt videret, & nouisse veram & exactā mensis lunaris quantitatem, nolle tamen ea vti. Ne igitur in hac re studiosi Astronomia aliquid desit, accuratorem, expeditiorem, & verio rem modum inueniendorum pleniluniorum Paschalium, ex tabulis Prutenicis ostendam.*

Caluifii de Clauianis pleniluniorum tabulis sententia.

In summa Caluifius ad perficiendam Astronomiam natus est; sed Scaligerianam. Quæcunq; ab aliis pposita sunt, ea Caluifio difficillima sunt, intricata sunt, morosa, obscura, imperfecta, falsa sunt. Quæ vero proponit Caluifius, facillima, accurata, expedita, clara, perfecta, vera sunt. Homines gloriosi Scaliger & Caluifius nunq; verbosiores, quā in sctida sui ipsorū laudatione, aliorumq; contēptione. At docti atq; prudentes scriptores, quemadmodū eorum testantur scripta; si quando antiquorū inuentis aliquid ad perfectionē addiderunt, nō vt Caluifius, cauillari ea, calūniari, reprehendere, aut omnino reiicere cōsueuerunt: sed agnoscere beneficiū, eis, qui quantū poterant posteritati consulerant, debitas habent gratias, sinq; etiā qua decet addunt cum modestia, imperfectioneq; si possunt magis perficiunt. Illud habētes præ oculis, faciliē esse inuentis addere. Sic Clauius Pauli Mittelbrunperii lunares tabulas, tanq; eas cui vulgus iā assueuerat, suis additionib. magis perfectas reddidit, & c. 1. sui operis expolitas voluit, quæ et si ar-

Doctōrū hominū scribendi rationem plurimum à Caluifiana ac Scaligeriana distrept.

Quæ tabulat ad pleniluniorum inuestiganda Clauius ppositu-

intē-

intricata morositate, vt Caluifius calūniatur, impeditq̄ nō sint, iis tamē magis alias expeditas, ex ipso suo aduersario desumptas, qui erat viri sincerissimi cadōr, debitis attributis auctori laudibus, cap. 25, & 26 addidit: quarum hæc, quæ cap. 26 exhibentur pro Calendario Gregor. expeditissimæ sunt, cum dierum exemptorum cognitionem, vt Caluifianæ, non supponant; ita vt vehementer mirer Caluifium ex viri modestissimi iuxta ac doctissimi lectione librorum non humanitatem, non animi modestiam didicisse. Tantum autem abest vt Clauius obscuris tabulis lectorem ab examine Gregoriani Calendarii abstertere voluerit, vt & facillimas quasque etiam ab ipsis Calendarii oppugnatoribus acceptas pro examine exposuerit, imo vt omnem etiam supputationis tolleret laborem, omnia quæ ad festa mobilia spectant, vna cum epactis, cyclis lunæ, litteris Dominicalibus & ip̄ is paschalibus pleniluniis pro singulis annis, ab anno 1600. vsquē ad annum Christi 5000, in tabula festorum mobilium temporaria cap. 22, calculata exhibuerit. Sed nisi hæc & similia obiceret Caluifius calumniator non esset, neque adderet quæ sequuntur.

Calumnia Caluifiana Clauidi alios obsecrante tabularū ab examine calendarii absterere voluisse.

2. Clauium fateri pag. 102. Explicat. Calend. *se sequi tabulas Prutenicas vt veriores, & nouisse veram & exactam mensis lunaris quantitatem, nolle tamen ea vti.* Verum quidem est, Caluifius, Clauium dixisse tabulas Prutenicas eo tempore habitas fuisse veriores: falsum autem est eum easdem non sequi. Falsum quoque est eum fateri, se nouisse veram & exactam mensis lunaris magnitudinem: imo contrarium sæpius faceret, incognitam nimirum omnino esse veram & exactam vtriusque anni, tam solaris quam lunaris quantitatem, atque adeo & mensis lunaris. Falsum denique est eum noluisse vera vti quantitate; non solum quia veram exacte non cognouit, & propterea eam vt voluit, sequi non potuit; sed quia ipso facto ea vltus est quantitate, quæ & sibi & cuique alteri verior videri poterit. Ponam ipsa verba Clauii pag. 102. vt eius simul sinceritas, & tua mentiri dicentia omnibus palam fiat. *Annus communis, inquit, 12. lunationum ex tabulis Prutenicis, qua hodie certiores habentur continet dies 354. Minuta dierum 22. Sec. 1. ter. 35. quar. 19. hoc est, dies 354. hor. 3. min. 48. Sec. 38. ter. 7. quar. 36. Embolismicis vero, &c. Vna autem lunatio siue mensis lunaris, secundum medium cursum, hoc est in crua illius temporis ab vno Nouilunio medio, ad aliud comp'lectitur dies 29. Minuta dierum 31. Sec. 50. ter. 7. quar. 57. (quam magnitudinem præcisè exhibent tabula Prutenica) nimirum dies 29. hor. 12. min. 44. sec. 3. ter. 10. quar. 48. quamuis lunaris mensis magnitudo à Pro'omæo & Nicolao Copernico paulo maior statuitur, & ab Alphonsino & pteruque Computistis paulo minor. Vnde subicit se ex elongatione diurna, ibidem ex tabulis Prutenicis desumpta, Lunæ à Sole, calculo eliciuisse mensē lunarem, & inuenisse minorem illo paulo ante ex iisdem tabulis assignato; & addit: *Sed superiorem, quæ hac maior est 10. quartis, in sequentibus assumemus. Quæ fortassis causa fuit, vt tabula Prutenicæ mediani quantitatem elegerint, tanquam magis verisimili' em.**

Falsū esse Clauium tabulas Prutenicas sequi noluisse.

Vides ne beneuole lector Clauium eum mensē assumpsisse, quem & tabulæ Prutenicæ expresse exhibent, & medium inter maximum & minimum tanquam veriore se elegerant. Assignant tabulæ Prutenicæ mensē lunarem medium pag. 84. immediate sub titulo (nam & hoc Caluifium docere oportet) *Motus longitudinem sequuntur deinceps alii canones de & De Eclipsibus luminū, &c. dierum 29, 31, 50, 7, 57* & hanc quantitatem præcisè assumpsit Clauius, quod est primum. Verior autem ista quantitas haberi poterat duplici ex causis;

sa: tum quia ita ab ipsis tabulis quæ veriores habebantur exactè definitur: tum quia medium quasi locum tenet inter maximam & minimam magnitudinem, quæ alibi traduntur; quam rationem etiam secuti sunt Reformatores in acceptione anni solaris, iuxta illud: medio turisissimus ibis.

Non Clauium
& d Caluifium
abiuiffe à tabu-
li Prutenicia,

3. Non satis erat Caluifium hæc effutuiffe nisi hoc accederet, vt ea in re in qua Clauium falso accurat, reus inueniretur ipse. Profitetur enim & ipse se pro suis construendis Pleniluniorum tabulis, vsurum fuisse tabulis Prutenicis, cum tamen non solum eum quem proponunt tabulæ mensuræ, non assumpserit, sed etiam quia affirmat se vti, vt constat ex cap. 2. Lib. 2. sui Elenchi ea mensis quantitate, quæ ex elongatione eruitur diurna Lunæ à Sole, quem dierum esse 29, horarum 12, 44', 3", 10", 38"', 9", 39", 26", asserit; quod tamen falsum est. Hic enim mensis neq; habetur in tabulis Prutenicis, nec ex illis deducitur: mensis enim quem diurna subministrat elongatio in præceptis inter exempla allatus, dierum est 29, hor. 12, 44', 3", 10", 38"', 9", 20", ferè. Quare tabulæ ipsius vt falso nituntur fundamento, ita à tabulis deflectunt Prutenicis, quas se ad vniquam sequi iactat. deinde non exactè assignat 235. mensium lunarium, & 19. annorum solarium intervallum, & quod peius est, etiam si quis accipiat mensuram ab ipso præscripturam, nihilominus calculus idem non ostendet præcisè intervallum. Deniq; quod pessimum est, in ipsa tabularum erravit structura, etiam per 10' & 20": Sed quemadmodum Calendarium Caluifianum omni caret labe, non peccat, neque peccare potest; ita etiam tabulæ Caluifianæ innocentes inueniuntur. Leuiculi tamen dici possunt hi tabularum errores, maxime quia in maximo illarum anno, qui est 3404.80. error ad integrum diem nondum pertenerit, neque à nobis fuissent hoc loco notati, nisi ipse vt erroris cohincatur alio prouocasset, & in reprehendendo vt frequentissimus, ita impudentissimus, & iniquissimus esset.

Quæ postea de vsu adfers tabularum tuarum mea non interpono, tuas te merces & laudare, & vendere permitto: eas emet qui volet; non autem qui non erit. Quam prudenter autem & caute eas laudaueris, & pro Iudeorum Pascharis eruendis extenderis, infra experieris. Nunc ad sequens caput decimum octauum pergamus.

De cap. 18. Cal-
uifiani Elenchi.

4. Rationem Calendarii quantum satis erat cum ipso Calendario & Canonibus suis ipse Pontifex Gregorius XIII. edi iussit sat breuem: Sed libellus ille cum breui tabularum compendio, nimis paruus Caluifio visus est; quare De ratione Calendarii Gregoriani ipse disputare, & Cap. 18. ad magnam magnam labore adipsendam gloriam, ex libro maiori magnam describere tabulam voluit. *Coctus verò sum, inquit, exemplo Clauii radiosum laborem Calendarii Gregoriani describendi suscipere. Quare coactus es Caluifio: cum nullam aliam rationem literarum, quæ epactarum indices sunt, ad centurias applicandarum inire posses. Adeo ne tardus es, tu qui Clauium in scholam tuam inuitare ausus es, vt rem tam apertam rimari non posses. Sed mirum non est, fenescere enim incepisti & idcirco in maiorem quidem tabulam capite impegisti, eandem vero reductam in compendium, videre non potuisti, ex qua tamen si in euoluendo Clauio diligentior fuisse aliam rationem literarum, quæ epactarum indices sunt ad centurias applicandarum inire potuisses; sed imminuto labore, etiam imminutam forte timebas gloriam: ideo loco compendii quod ne quartam quidem paginæ occupasset partem, magno labore plures implere*

implere voluisti. Compendium hoc proponitur a Clau'o Capite 12 (pag. 168. eius editionis qua tu vsus es, Caluifi, si nescis) Num. 7. & 8. de quo sic habet: *Hæc ergo est tabula illa immensa æquationis Epactarum ad tam mirabile, vt vides. compendium redacta. per quam facillimo negotio reperiemus litteram, qua in tabula expansa superioris capitis, vel in Cyclo Epactarum perpetuo, ad Epactam inquirendam vsurpanda sit anno proposito quamuis magno.*

Deinde apertissime monet Clavius tum hoc loco, tum alibi, positis iisdem semper vtriusque anni magnitudinibus, eam interrumpendam esse tabulam post aliquot millia annorum: prædictis enim mox subiicit: *licet epacta ex illa tabula post annum 8200. inuenta non respondeat omnino Nouiluniis cælestibus, Quare si compendium hoc compendiose intelligere non poteris, satis tibi esse poterat tabella ad annum vsque 8200. producta; hæc enim durat tribus millibus annis, & eo amplius post extremum mundi diem, iuxta tuam de eo die prophetiam quo tempore absoluto redire poteris ad reliquum describendum.*

Sed in hisce non immoror, Calendarii Gregoriani rationem restitui quis discet ex Clauui eiusdem Calendarii explicatione, quam ex Caluifi in suo Elencho. Deinde ea quæ in exemplis adfers præterire malo quam tecum ridiculè insanire, meræ enim sunt calumniæ, id est, Caluifi flores. Nullibi enim inuenies epactas ex illa tabula erutas pro annis 109666, aut 24 1736 (hæc enim assumit Caluifi exempla non docendi, sed calumniandi gratia) Nouiluniis ex præscripto Calendarii responsuras. Quo enim modo Calendarium dicatur perpetuum, id nimirum quod non solum subdole dissimulas, sed & contrariò modo explicas, & à Clauio sæpius inculcatum est, & à nobis ad Caluifianas detegendas calumnias necessario repetendum est, id quod expeditis his præludiis mox aggrediemur.

Vnde ratio calendarii Gregoriani discenda sit.

CAPVT QVARTVM.

De perpetuitate, mutabilitate, & æquatione extraordinaria Calendarii Gregoriani, circa qua Caluifi plurimum à veritate aberrat.

ANtequam vteriora Caluifi examinentur capita, quibus Canones suos defendere & Calendarii Gregoriani lunares indices funditus euertere conatur, quædam quæ ipse ex iis quæ de Calendario illo scripta sunt allegat, & sæpe sæpius tanquam Pontificis, aut Reformatorem pronuntiat & axiomata inculcat, non solum ne in ea, quam iis offundere studet cæcitiæ caligine, discernenda & explicanda sunt; sed etiam vno in loco omnia ponenda, quæ alias pluribus, non sine tædio, cum Caluifio repetenda fuissent, ne si eorum aliquod neglexissemus, ipse vane sibi congratulatus fuisset aliquid contra Calendarium Gregorianum à se dictum, atque à nobis non confutatum in suo Elencho permansisse.

Cur proposita hunc in locum reiecta sint.

Primum igitur quod per sæpe Caluifium inculcare diximus est, Gregorium XIII. Pontificem Maximum, & Reformatores Calendarii, Gregorianum Calendarium perpetuum, & nulla in re mutationi obnoxium, toti orbi propositum: quod, vt fidem sibi consciscat, ex ipsa Gregorii Bulla ipsiusmet Pontificis verbis probare nititur. *Sic enim inquit, Pontifex Gregorius in sua bulla ait:*

Caluifius perperuitatem calendarii Gregoriani male ex Bulla Gregorii interpretatus.

Vt

Vt autem verba Bullæ à suis distingueret Caluſius, alio illa iussit imprimi charac-
tere, quæ ne mutato quidem cõmate, apud Caluſium c. 19. Lib. 1. ita leguntur:
Viri in Calendario instituendi ratio ne peritissimi, quos exprimatius orbis Christiani nationibus delegeramus, cum multum temporis & diligentia ad eam lucubrationem adhibuissent, &c. e'lege-unt cyclum hunc quem A'oyſius Lilius conſcripſerat, in quo per nouum quendam epactarum cyclum ab eo excogitatum, & ad certam ipſius auctri numeri normam directum, atque ad quamcumque anni ſolaris magnitudinem accommodatum, omnia quæ in Calendario collapsa sunt, conſtanti ratione & omnium ſeculo duratura sic reſtitui poſſe oſtendit, vt Calendarium ipſum nulli vnquam mutationi in poſterum obnoxium eſſe videatur. Ex paulo poſt. Viam quoque & rationem tradendam curauimus, qua cauetur, vt in poſterum æquinoctium & luna decimaquarta à proprijs ſedibus, cum hoc tempore in veteri Calendario quatuor & eo amplius dies diſtaret nunquam dimoueantur. Hæc Caluſius.

Caluſius præſe
Bullæ mutata
æ d' praua am
oſert.

Hocce eſt, Caluſi, fideliter & ſincerè verba Pontificis, & Bullæ referret
quæ non ſolum verba immutata, tranſponſa, diſiungis, ſed & ſenſum turpiter mu-
tilas atque deprauas. Scis ne Doctõr Canonum, quo nam eos, qui talia commit-
tunt, honoret ſurſuſconſulti encomio? quæue pœna Falſarios condemnant iu-
dices. Vbi nam in tota illa Pontificis Bulla, amabo te, inueniſti hanc ineptiſſi-
mam locutionem, *elegerunt cyclum hunc, quem A'oyſius Lilius conſcripſerat, in quo per
nouum quendam epactarum cyclum, &c.* Quo ſpectat illud in quo? Putabam te meli-
orem Grammaticum Caluſi, recte conſtrui, & nihil niſi cyclum in cyclo inuenies.
At nos e' quæ mala retulit fide Caluſius, bona referamus. Sic ergo Pontifex
Gregorius in ſua de Calendar o habet Bulla: *Allatum eſt nobis liber à dilecto ſuo An-
tonio Lilio artum, & medicina dolore, quem quondam A'oyſius eius Germanus frater con-
ſcripſerat, in quo per nouum quendam Epactarum cyclum ab eo excogitatum, & ad certam
ipſius Auctri numeri normam directum, atque ad quamcumque anni Solaris magnitudinem
accommodatum omnia quæ in Calendario collapsa sunt conſtanti ratione, & ſeculo omnium
duratura sic reſtitui poſſe oſtendit, vt Calendarium ipſum nulli vnquam mutationi in poſte-
rum expoſitum eſſe videatur. Nouam hanc reſtituendi Calendarium rationem exiguo volu-
mine comprehenſam, ad Chriſtianos Principes, celebrioresque vniuerſitates paucos ante annos
miſimus. vt res, quæ omnium communis eſt, communi & omnium conſilio perfeiceretur, illi
cum quæ maxime optabamus, concorditer reſponſiſſent eorum nos omnium conſenſione addu-
ctis, viros ad Calendarium emendationem adhibuimus in alma vrbe barum rerum peritiſſimos,
quos longe ante exprimatius Chriſtiani orbis nationibus delegeramus. Is cum multum tempo-
ris & diligentia ad eam lucubrationem adhibuiſſent & y. loſtam veterum, quam recentiorum
vndique conſcriptos, ac diligentiffime perpenſos inter ſe conſiſſent. ſuo & doctorum
hominum, qui ea de re ſcripſerunt. iudicio hunc præ cæteris elegerunt Epactarum Cyclum, cui
nonnulla etiam adiecerunt, quæ ex accurata circumſpectiõne viſa ſunt ad Calendarium perfe-
ctionem maxime pertinere. Et patilo poſt. Curauimus non ſolum æquinoctium verum in
pſiſtinam ſedem, à qua iam à Concilio Niceno decem circiter diebus receſſit, reſtituendum &
XIII. Paſchalem ſuo in loco à quo quatuor, & eo amplius dies hoc tempore diſtat, reponen-
dam; ſed viam quoque tradendam, & rationem, qua cauetur, vt in poſterum æquinoctium, &
XIII. luna à proprijs ſedibus nunquam à moueatur. Tanti n' laboris erat, Caluſi hæc
pauca fideliter deſcribere, qui ſine vilo fructu aut vtilitate lectoris, & vix ad ip-
ſas calumias promendas idoneum impendiſti æquationis illam tabulam ſatis
prolixum deſcribendi laborem? Non ſ. galaboris, qui ex magno labore ma-
gnam quæris gloriam; ſed aliud eſt quod te quo minus id præſtares abſterruit;
ſid nimirum*

Verba Bullæ in
ſegra.

id nimirum, quod nos ad scribendum adduxit. Iudicet igitur æquus lector de fide ac sinceritate Caluifii. *Pueritia* inquit Cicero. *ſomnum, imprudentia, violentia, inſania, eius generis ſunt, ex quibus ſapiffime verum auditur.* At ex Caluiſio noſtro multa audiuiſus ſomnia, & alia vera rariffime. His autem ex Bulla à ſe allatis, quæ alibi etiam vel citat vel repetit Caluiſius, vt eodem cap. 19. lib. 1. c. 19. & 31. & c. probare conatur Pontificem promulgaffe, etiam quo ad æquationes propoſitas vtriuſq; anni, ſine vlla aut interruptione aut reſtitutione Cale. darii fore perpetuum: quare etiã eandẽ æquandirationem, ad tam longe diſtãtia & vltra trecentorum annorum millia remota ſecula examinat, & perpetam non ſolum interpretatur, quam promittit Bulla, perpetuitatem; ſed & ſubdole veram eius explanationem ſupprimi; nec vllò vnquam tangit verbo: nam non noua hæc eſt obiectio, etiam pridem ſolide ad eam reſponſum eſt. Quæ igitur fide Bullam attulimus, eadem etiam eius adferemus explanationem.

2. Primus igitur legitimus. & omni exceptione maior, horũ verborum interceptus, eſt ipſemet Clemens Octauus Pontifex Max. qui in ſua, quam Explicat. Calendarij Clauij præfixit Bulla, pluribus hanc explicat perpetuitatem, ex quib. id ſolum hoc loco referemus, quo & illud petpetuum explicat, & quid de libro Clauij ſentiat, non obſcure indicat. Sic autem habet: *In quo, Chriſtophori Clauij libro, aduerſariorum errores perſpicue conſtantur, docturque hoc Calendarium futurum perpetuum, ita vt nulli vnquam ne minima quidem mutationi quod ad diſpoſitionem epactarum attinet, (id quod Gregorius vocauit Calendarium ipſum) obnoxium ſit, quantum poſt plurima elapſa ſecula alia ſolaris anni, & lunaris æquatio fortaiſu inſtituenda ſit. Sunt nobis hæc ſatis clara, Caluiſi, cyclum nimirum in Calendario per dies anni diſpoſitioni fore perpetuum, etiam ſi æquationes interruptendæ ſint.*

Clauius porro pluribus in locis eandem eodem modo interpretatur perpetuitatem: ſufficiat Caluiſio ad perpetuam eius deregendam malitiam, vna vel altera huius perpetui explicatio. In lib. explanationis Calend. cap. 1. Num. 15. cum de reuentione loquitur æquinocitiũ, ſic habet: *Atque in hoc excellentia, ac perpetuitas Calendarij Gregoriani conſiſtit, quod ad quamcunque intercalandi formam, hoc eſt, ad quãuis anni magnitudinem accommodari poſſit, nulla cycli epactarum facta in Calendario mutatione: que res in nullum alium cyclum lunarem quadrare poteſt cum mutata intercalationis ratione, cycli quoque in Calendario diſpoſitio mutanda ſit neceſſario, vt infra cum de epactarum tabula expaſa agemus, copioſe explicabimus. Quod quidem plerique non intelligentes temere inconfiderateque perpetuitatem Gregoriani Calendarij oppugnant. Non enim Calendarium Gregorianum ideo appellatur perpetuum, & nulli vnquam mutationi obnoxium, quod, vt falſo aduerſarij interpretantur, talis in eo intercalandi formula ſit præſcripta, vt per eam æquinocitiũ n in 21. Martij ita retineatur, vt ab eo non recedat, &c. Sed de his alium apud Caluiſium ſilentium. Idem autem quod hoc loco de anno ſolari eiusque æquatione: e dicit Clauius, intelligi etiam vult de anno lunari epactarumque æquatione, vt habetur breuiter cap. 12. Num. 18. his verbis: *Propter hanc autem ſtabilitatem ſolam cycli epactarum in Calendario, videlicet quod nihil in eo immutandum ſit, eſt alia magnitudo anni, vel periodus alia: luna à poſterius reperitur, ac proinde tabula æquationis immutari debeat, diſſimul eſt à nobis Calendarium hoc Gregorianum perpetuum aduenire, & nulli vnquam mutationi obnoxium.**

Ex his autem clariffime conſtat de qua perfectione ac perpetuitate Calendarij tam Pontifices quam Reformatores loqui ſint: meiſque eſſe Caluiſi calumniam

Vera Bullæ Gregorianæ explicatio per Bullam Clementis Octauij.

Perpetuitatis explicatio per Clauium edita.

lumniam æquationes dici perpetuas; & id quod nullus ignorare potest tyro, hoc exercitatisimos ignorasse Astronomos. Hæc prius Caluſius reſellere, ſi potuiſſet, debuiffet, antequam criminationes ſuas proferret in medium.

Rationi obſtanteum eſt Reformatores Calendarii nõ aliã quam moraliẽ intellexiſſe eiuſ perpetuitatem.

Ad perpetuitatem moraliẽ Calendarii alluſiſſe Alex. Piccolomineum.

3. Cæterum etiã ſi nulla horum acceſſiſſet tam exquiſita explicatio, quiſ fanz mentis ea, quæ de perpetuitate dicta ſunt, de Mathematica ea dicta eſſe intelligat, & non potius de morali quadã eaque præſenti rerum duratione quã finiendam eſſe omnes credimus, & quidem ſi Caluſio aſſentiamur, propediem ac longe ante 1400. annos, ita vt ad Chriſti annum 3000. minime ſit extendẽda: atque adeo cum Calendarii Gregoriani æquationes, quantum ex præteritorum ſæculorum ſolis ac lunæ colligere curſu licet, nulla omnino opus videantur habere, ante annum Chriſti 8000. mutatione, durabit illud immutatum etiã quo ad æquationem à Lilio præſcriptam, quinq; annorum millia poſt mundi extremum diem, & eo amplius, quo citius Caluſius ante 1400. annos mundus iſte videbitur terminãdus. Sed hæc ad hominem talem qualẽ huc uſq; experti ſumus. Huius tamen perpetuitatis moraliſ expreſſe meminit Alexan. Piccolomineus in ſuo de Calendario libello edito ante promulgationem Gregoriani, *Sed vnum etiam illud, inquit, in huius Tractatuli calculi non omittemus, videlicet, quod, tamen ſi, & cæteri omnes, qui in reſtituendo Calendario inſudarunt, & nos etiam ipſi vna cum illis, ſepe ſæpius aſſeruerimus, ac modo etiam aſſeramus, talem ei formã tribuiſſe, quæ iuxta intentionem, quã ad huius inſiſti reſtitutionem mouemur, fixam æquinoctii ſedem, fixaq; idem nouitiorum iudicia perpetuo ſeruare queat; nihilominus non me lateat huiusmodi perſonarum ita exactam non eſſe exiſtendam, vt ſit ſemper penitus inuolabilis permanſura, ac in multis millibus annorum detrimentum aliquod non paſſura. Et clarius paulo inferius: Quæ quobrem non tenere, nec abſq; vlla ratione, me ſæpe ſæpius aſſeruiſſe, ac modo etiam aſſeruarẽ opinor, euitari laborem potuiſſe à quam pluribus, quorum ego etiam vnus ſum. in huiusmodi reſtitutione Calendarii ſuſceptum, ſatiũ, admodum fuiſſe, ſi ad talem formam redigeretur, quæ ad aliquem non magnam annorum numerum, verbi gratia ad mille, vel ad ſummum ad duo milia inferuirc poſſet. Qui autem poſt hunc annorum numerum ſuſceſſuri, vitam quo acturi ſunt, ipſi propria eorum utilitati, ac commoditati proſpicere poterunt, ſi voluerint: quemadmodum & in hac præſenti reſtitutione, in qua laboramus; quamuis perpetuitati nomen illi tribuamus (cui perpetuitati magnum ille ex ſua ſententia tribuit ſæculorum numerum) poſt magnum tamen numerum illum annorum quem reſpicimus, quãtuſ quamuis ille ſit ac poſt atatem tandem illorum, quibus vitæ hic erit labor, illi, qui deinceps ſuſceſſuri, mundi que luce fruicturi ſunt: ad nouum ſui Calendarii reſtituẽdum ſeſe accingere poterũt, ſicut & nos hac tempore facimus. Atque hæc cauſa videtur fuiſſe cur nullus Reformatorem dies poſt poſitionis æpactis Aſtronomice accommodare voluerit. Sed hæc de perpetuitate, quam Caluſius perpetuo obiicit, dicta ſint ſatis.*

Caluſiũ ſæpius obiicere æquationes Calend. Gregor. à Clauio erroneas pronũciari.

4. Secundum quod Caluſius frequenter vrget, & ad nauſeam uſque repetit eſt, quod Clauius faſtus fuerit Aloyſium Liliũ Calendarii Gregoriani auctorem errare, in æpactis adæquandis: Audiuimus enim ſupra cap. 2. huius libri Caluſium diſtintem, Reformatores cõmiſiſſe errores, quos, vt ipſe inquit, *Clauius manifeſte fatetur & agnoſcit, Calendariumque quod pro perpetuo (en perpetuam perpetui cantilenam!) & nullius mutationis obnoxio publice à Pontifice proclamatum eſt, falſum eſſe, & poſtmodum ſauã corrigendam dicit.* De perpetuitate iam reſponſum accepimus. Audiamus de agnitis erroribus, vnum atque alterum tuum teſtimonium: *Omnia enim ad recte & dædet: aliqua ponimus, ne Caluſius putet nos illius vereti plumæ*

plumea spicula. *Ceterum cum Clavius, inquit lib. 1. cap. 21. fatetur equationem luna in Calendario ex sententia Aloysii Lili institutam; sibi non constare, falsam esse, atque ita correctione indigere. sequi emendasse errorem, &c.* Item ca. 23. in eodem 1. Elenchilib. sic habet: *Clavius enim, ut aliquoties iam diximus, cum videret equationem epactarum Lilianam motui lunari non respondere, & meniosum futurum Calendarium in remotioribus seculis, aliter aquandum esse epactas prescripsit. Plura habet etiam aliis locis: quae, ut diximus, consulto omitimus.*

videndum autem est, quid de hisce ipse dicat Clavius, verumne an falsum sit, quod de eo cantant Mulici. Quod enim aliis Reformatoribus, id etiam Lilio superfluum visum est, in æquationibus nimirum, non solum in infinitum progredi: (quod cyclice impossibile est) sed etiam ad remotissima secula easdem extendere vel: cum earum periodus incognitis aduc vtrinque luminaris exactis conuersionibus, innotescere nulla ratione posset. Quare dies illi, qui in centuriis proponuntur vel anticipantur in rationibus lunariibus, cum epactis aliter connectere noluit, quam cuiilibet diei suam attribuendo epactalem literam; quarum gyrum si se mel percurrissent, quod quando futurum esset, exacte indicari non poterat (quãuis quatuor millia annorũ requiri cognouerat) posteri de secundo, an sine interruptione accersendus foret indicarent. Quod, positò & in secula magna plurima & distantissima abeundum, & eadem anni solaris lunarisque magnitudine, quæ hunc, semper futura, esse defectus aliquis equationis, ac vitium dici poterat. Cuius hypothesis intuitu Clavius, & sub hac cõditione, æquationes Lilianas imperfectionis accusauit, & quidem hac ratione: *Varietatem hanc epactarum equationis, inquit cap. 12. Num. 10. sine vitium, auctor Calendaris vel non aduertit, vel nõ magni fecit. propterea quod satis esse iudicauit, errorem in epactæ uincatione in multis annorũ millibus non committere. Et quia solum 30. literas tabule expansæ pro oculis habuit, ubi non reperiuntur bene literæ in eadem cellula, ratio omnino postulare videbatur, ut semper per vnum solum diem luna descenderet, quando postponenda esset. Sed cum diligenti postea tabulam illam equationis epactarum ad annos 300000 post annum 1600. ex mente (id est ad methodum) auctoris Calendaris extensam (quippe ad plurima annorum milia nouiuniam media suppetant) deprehendi nouiunia epactarum à celestibus nouiuniis plus æquo discrepare; atque ita cum: huius rei causam exquirerem, atque ut obrectatoribus, quo ad eius fieri potest satisfacerem, rationem, Deo iuuante, adinuens, quæ epacta etiam ad secula longissime distantia, ad annos saltem 100000. vel etiam 200000. inueniantur, quarum nouiunia à celestibus nouiuniis non minus distanciant: ita ut necesse sit omnino, tabulam equationis epactarum post annum 1600. alteri instituire, ut per vnum seculum etiam longissime distancibus congruere possit: quod quæratone fiat docendum nunc est. Atque hoc vnum est ex præcipuis, quæ in Epistola ad lectorem nos Calendario Aloysii Lili adiecturus recepimus: quamuis id simpliciter necessarium non sit. Nam satis est, ut dixi, equationem ex mente auctoris prescriptam, uniformem sane ac facilem ad aliquot milia annorum recte epactas ostendere. Quando enim posteri deprehendit, eam non amplius veras epactas exhibere, quod ante annum 8200. nõ continget, facti' alia littera tabule expansa, vel superior vel inferior assumi poterit, prout videlicet nouiunia ascendisse vel descendisse in Calendario deprehensa fuerint ut Num. 15. 16. & 19. docemus: ut propterea non videatur expedire, ut ratio equationis difficilior Ecclesie proponatur, præsertim cū hoc perpetuati Calendaris non obstat, ut Num. 18. dicemus, si quis tamen ita curiosus fuerit, ut hoc contentus non sit sed velit omnino equationem ad longiora secula epactas recte monstrare, afficietur id hoc modo, &c.*

Quid Clavius de erroribus equationis Lilianæ scripsit.

Audisti ne vt fevere Clavius capitis accusat Liliū, sub difunctione illum errorem (fi error dicendus est) vocat varietatem sine vitium, qui simpliciter illi error nullus videtur, eumque Liliū non aduertisse, vel, quod verifimilius omnino est, non magnificisse, cum illi superfluum vitium sit, epactas arctius cū propofitionibus connectere, quamuis aliam, quam hoc loco Clavius infinuat, nihilominus superaddere potuiffet æquationem, ex ipsa epactarū in Calendario difpofitione defumptam. Et hanc ipsam tamen ide m Clavius non necessariam esse simpliciter, aperte fateatur, ac solum pro curiosis ac contentiosis à se esse propofitam: quam mox contentiosus Caluiffius curiosius scrutandam ac calumniandā fibi assumpfit: etiam si illi eam, quam extraordinariam Calendarium Gregorianum admittit, æquationem Clavius prætulit. Hac igitur doctioribus, illa vulgo satis facere studuit, vt iam videbimus.

Caluiffū mirū in modū in Claviū eiusque epactas castigatas debacchari.

5. His tertium accedit, quod Caluiffi Stomachus concoquere non potest, ratio nimirum qua Clavius epactas castigat Lilianas. Postquam enim ostēdū esset æquationes non esse perpetuas, modum, quō ad stationes reducerentur desertas præscripsit, qui Caluiffio non omni ex parte probatur. Hinc enim ille quæselz, *Claviū medicinam excedere modum*: quod flofculo coronat Pœtico, *Stulti dum fugiunt vitia, in contraria currunt. Quis enim sapiens præter Caluiffium & Scaligerum? Quare & ironice Claviū adhortatur ac laudat: Male vir, Clavi, perge ita emendationibus tuis. Sed bilis atra non diu sustinet iocum. Emendationem Calendaris, inquit, ea ratione fere instituit, Clavius, vt iniquum potius ibi censorem agat, quam legitimum emendatorem, vt Calendario plus noceat quam proficit. Male igitur cessit Pontifici sua liberalitas & beneficentia, qui quem Calendaris sui facit defensorem, & propugnatores, eum experitur oppugnatores, & qui expolire illud debuerat, in multū in locū idem erroribus confurcat, qui que erroretius si qui sunt, tegere & excusare debuerat, in eosdem in conspectum non modo producit, sed & insigniter eosdem amplifiat, & calumniatur. Quid tibi videtur de hoc viro Lector; rudis ne verborum est, qui in calūniando tam elegans, tamque copiosus est.*

Æquationibus Calend Gregoriani cū perpetuæ esse nequeant, de æquatione extraordinaria.

Ego vero, quemadmodum in superioribus, ita etiam hoc loco, quid à Claviū prælitum sit, sincere ac breuiter ostendam, & veritatem à criminationibus, quod factū difficile non est, vindicabo. Clavius igitur cum vna cum cæteris Reformatoribus, nullam omnino, quæ aliquo modo tolerabilis & ad vsum Ecclesiasticum ac popularem accommodata esset, æquationem perpetuo durare posse, pluribus ex causis cognouisset, primo quidem ingenue professus est, veram eiusdem Calendaris perennitatem in eo potissimum consistere, quod epactæ semel per singulos totius anni dies rite distributæ nunquam amplius mutandæ sint: tum vero eadem cum sinceritate de æquationum constantia eatenus differuit, quatenus Astronomicarum tabularum inconsistentia motuumque cælestium incertitudo, aliæque circumstantiæ complures, easdem reddunt ex parte dubias, earumque extremam saltem sententiam in ambiguitate accusant. Atque hinc nata est illa cuius tam frequens apud Claviū est mentio, extraordinaria vtriusque anni tam solaris quam lunaris æquatio: qua videlicet & æquinoctium suæ sedi restituit, & ad nouilunia ac quartasdecimas rite indicandas diriguntur epactæ, si quo modo aliquando ab iis deflectissent: vt videtur est apud eundem Claviū cap. 12, Explicationis, nec non in Bulla Pœtificia, & in compendio Calendaris ad Principes directo, quod hanc eandem æquationem non obscure insinuat,

finnat, dum hæc ad finem annectit: *Quod si quando acciderit, varietas scilicet aliqua aut dissensio æquationes enim perpetuas easdemque prorsus infallibiles neque præscripserunt, neque agnoscunt, vt vel hinc manifestissime colligitur) eadem hæc via, quæ postea in Bulla Pontificia clarius indicata est, & à Clauio fusius explicata, bellissima in suum statum possunt restitui, quemadmodum ex iis, quæ hic subiicitur planius intelligetur.*

6. Equidem præter æquationem Lilianam à Reformatoribus approbatam, & à summo Pontifice promulgatam, quæ saltem ad annum vsque 8100. imo & ad aliquot remotiora secula, tum mediis luminarium motibus, tum Ecclesiæ consuetudini, Patrumque decreta, satis superque præcisè accommodata est, duas alias inuenio, alteram extraordinariam, eandemque Calendario Gregoriano, æquationibusque Lilianis coæquam, & vt ita dicam, æquationes cæteras quasunque quodammodo transcendente, cuius paulo ante meminimus: alteram ingeniose sane ac percommode postea à Clauio excogitatam, Lilianæque eo consilio superadditam, vt si post annum 8100. futuri essent, qui Calendario indigerent, nihilque in æquinoctiorum lunationumque ratione immutatum esset, methodum haberet, qua saltem ad annum vsque 100000. vel etiam 200000. celebratum mobilitum festos dies accuratius agerent, præscriberentque, quam si æquationibus Lilianis temporibus illis nequaquam primariè accommodatis vterentur. Quæ quidem duæ minus primariæ æquationes, etsi in eo conveniant, quod neutra in Ecclesia vsum habere possit, nisi à summis Pontificibus, tunc quando iis opus fuerit, fuerint imperatæ: in eo tamè videntur esse diuersæ; quod illa Calendarii Gregoriani iam dudum promulgati, sit veluti pars quædam essentialis, atque à deo posse dici videatur æquatio extraordinaria Gregoriana: hæc vero, quæ post promulgationem progenita est, & vnum tantum ex Reformatoribus agnoscit Clauium. Clauiana potius quam Gregoriana, & nequaquam promulgata ant imperata, sed priuatim tantum conscripta, & ad posteros transmissa, censeri debeat & appellari.

De qua plura infra loco, ea enim est, quæ delicatam, vt diximus, Caluissii stomachum plurimum commouit, scilicet imaginaria illa æquationum Lilianarum tempestas, quæ post sex vel septem millia annorum, seu, vt probabilius aut verius dicam, quæ nunquam Calendarium Gregorianum perturbatura est. De illa vero Gregoriana extraordinaria hic sunt nonnulla ex Clauio adducenda, vt id quod de Calendarii perpetuitate proprie dicta passim asseritur, verissimum esse ab omnibus agnoscatur. Vtque inde initium sumamus, vnde potissimum insanabilis Calendarii veteris morbus originè duxit, nempe ab incertissima anni solaris quantitate, verisimillimum est ex eodem hoc fonte emanaturum, si quid aliquando post 60. vel 70. secula Calendario Gregoriano acciderit, quod emendatione indigeat, auctoritateque Pontificia pristinae suæ debeat restitui integritati. Nam si anni magnitudo reuera tanta non est, quantum assumpsere Calendarii Reformatores vt legem conderent æquationi æquinoctiorum, fieri nõ potest, vt de earundem æquationum perpetuitate securi esse in perpetuum possimus, quin poterit accidere aliquando, vt, licet quam sanctissime lex illa elegantissima obseruetur, quæ de tridui quatuor centuriarum multatione sancita est, æquinoctia tamen verna à vigesima prima die Martii, cui proxime semper assidere lege dicta tenentur, indies magis semper magisque recedant, siueque

Duplex æquatio extraordinaria, Gregoriana, & Clauiana.

Incertitudinè anni solaris necessario expectere æquationem extraordinariam Gregorianam.

rursus officii summos Ecclesie Rectores admonent, æquationemq; illam Gregorii extraordinariam exposcant, qua vnus vel alterius diei bissextrilis vel omissione vel additione, suas in sedes, à quibus longius aberrant restituantur: illa nimirum methodo eadem, qua iussu Gregorii XIII. ex anno 1582. dies decem reiecti sunt, quæ æquinoctium verum eo est reuocatum, vbi prius à Cœcilii Niceni Patribus inuentum fuit, & ad posteros transmissum.

Vel solæ æquationis noctii extra ordinē restitutione esse, & causam cur epactæ accuratius æquatur non sint, & occasionem, qua errantes in viam reduci possint.

Iam vero quis non videt hanc eandem Gregorianam extraordinariam æquationem, vbi semel adhibita fuerit, atque ab Ecclesia post multa secula vsurpata, necessario post se trahere nonnullas alias in Calendario correctionum varias; non quidem eas, quæ epactarum in Calendario descriptarum ordinem perturbent, vel in epactarum tabula quam vocant expansam, quamve etiam decet esse perpetuam, quicquam immutet: sed quæ saltem in tabula illa, quæ appellatur tabula æquationis tabulæ epactarum expansæ, literarum epactularum serie interruptat; eas literas annis centesimis præfigendo, quæ dierum extra ordinem exemptorum vel intercalatorum numero certo quodammodo respondent; quibus nimirum admonemur, quæ nam series epactarum tabulæ expansæ, ad definienda legitime Paschata centuriis singulis, singulisque eiusdem centuriæ annis sit assumenda. Quod si fortassis ob lunaris quoque mensis non exactissimæ cognitam quantitatem contingeret, vt etiam ipsa æquationem extraordinariam tunc temporis postulare videretur: multo adhuc maior tum literarum epactularum, tum reliquarum partium tabulæ æquationis iam dictæ immutatio sequi posset. Cæterum neque hæc nouitatum procel, nisi progressu alie lunariæ revolutionis periodi deprehenderentur, quam huc vsque ab Astronomis & quidem satis vniformes deprehensæ sunt, quicquam epactarum stabilitati officeret, vt mox ex iis manifestum fiet, quæ ex Clauio allaturi sumus. Illud prius aduertendum videtur, hanc eandem vtriusque luminaris nondum satis exploratam conuersionis annuæ quantitatem, sufficientissimam Lilio cæterisque Reformatoribus causam esse potuisse, cur epactas cum diebus per lunæ motum postpositis vel anticipatis coadæquare noluerint, imo vel solum fluctuans æquinoctium cuius certitudinem, vt Caluissius lib. 2. cap. 1. loquitur, *nemo hominum præstare potest*, eos impulit, vt æquationi epactarum ordinariæ angustiores circumficerent limites; eo quod viderent eadem opera, qua æquinoctium in locum suum reducitur, etiam epactarum æquationem, siue tunc interruptenda foret, siue non, in integrum restitui posse. Quare rebus omnibus diligenter expensis, maluerunt æquationes has extraordinarias admittere, & iuxta dierum postpositorum vel anticipatorum numerum, conuenientem aliquam ex triginta literis epactularibus centuriis singulis adscribere, rationemq; hanc facillimam ac cui libet obuiam ad posteros transmittere; quam inutilem ac superfluum, eandemque similiter aliquando interruptendam eam nimirum, quæ strictiori quocumque, ideoq; impliciori vinculo siue epactas siue triginta literas epactales cum mense lunari postposito colligare potuisset. instituere æquationem.

Qua ratione extraordinaria Calen. Gregoriani epactarum æquatio adhiberi possit.

Verum vt tandem clarius appareat, quam sibi semper constans maneat Calendarium Gregorianum quæcumq; tandem æquatio extraordinaria à posteris aliquando exhibeat, Clauium ipsum eandem æquationem explicantem, ordinem autemq; audiamus. Cap. igitur 12. ad finem huius eam verbi sumum ad finem dirigit. Ita autem tabula æquationis corrigi poterit, si forte post longissime distantia secula in

ea error deprehenderetur. Pro centesimo proposito supputetur Neomenia Paschalis vel potius plenilunium, cum huius maior sit ratio habenda, quam illius. Deinde obseruetur quamam epacta in Martio, vel Aprilis offerat lunam 14, que non amplius quam vno die plenilunium illud antecedat. Illa namque epacta assumenda tum erit cum aureo numero illius centesimi: ac proinde illi centesimo præfigenda litera tabula expansa è regione, cuius aureo numero dato epacta assumpta respondet. Et vt rectius dicta percipiantur, ea exemplo declarat, hoc modo: Verbi gratia, Anno 109500, quo aureus numerus est 4, nouilunium Paschale incidit in Martii diem 18. H. 11. sepe post mer. Plenilunium vero in Aprilis diem 2 H. 5. sepe post mer. Igitur luna 14, cadere debet in 2. Aprilis: quæ exhibet epacta XI. diei 20. Martii: ascripta. Ea ergo tunc epacta respondere debet aureo numero 4, quod quidem fit in tabula expansa in linea, cui præfigitur litera P, maiuscula. Hac ergo litera anno 109500 præfigenda est in æquationis tabula. Quia autem ille annus 109500, tempus 200000. annorum, ad quod vsque vulgarem suam æquationem Clavius, & non vitra sese extendere, vt supra audiuimus, dixerat, hoc loco (quamuis id non vbique fiat) vtraque æquatio in eandem conuenit literam, & propterea subiungit idem Clavius: *quam etiam literam reperies per ea, que hoc cap. 12. Num. 10. tradidimus.* His deinde addit, quomodo facta interruptione æquatio ordinaria in posterum prosequenda sit: resumere enim iurum Lilianam æquationem iubet, donec ratio aut temporis aut æquationis rursus extra ordinariam æquationem exposcat. Sic enim habet. Deinde in proximo futuro centesimo non bissextili si luna non egeat æquatione, assumenda litera N, maiuscula. Si vero luna æquationem desideret, eadè litera P, retinenda: quod etiam faciendum est, quando insequens centesimus est bissextilis, & luna non sit æquanda. Nam si foret æquanda luna, assumenda erit litera a, minuscula, &c. quæ res difficilis non est, si attente triplex illa regula cap. 11. Num. 9. tradita perpendatur. Non ergo in illo centesimo vsurpanda erit litera h, minuscula, quam tabula æquationis cap. 11. offert. Et hæc sunt, quæ Clavius de castigandis tradidit epactis.

7. Quod ad extraordinariam restitutionem æquinoctii attinet, eandem omnino tam pro vulgari sua, quam pro Gregoriana æquatione Clavius tradidit rationem, eo quod ex diebus in Calendario collocatione, facilius alia, & ad vulgus magis accommodata appareret nulla: tamen propter hanc duplicem acceptionem, etiam eandem eodem in cap. 12. videtur voluisse repetitam, quam Num. 9. breuiter sic proponit *Et sane quod ad æquinoctium attinet, facile in pristinam sedem si quando eam deseruerit, reuocari poterit per omissionem, vel interealationem aliquot dierum, ex edicto summi Pontificis, vt in hac ipsa anni correctione factum est per decem dierum exemptionem.* Facta autem hac extraordinaria æquatione, ordinaria dein ceptis prosequenda est vt paulo ante à Clauio admoniti sumus.

Caluissus porro Gregorianam eandem hanc æquationem ita latenter prætergreditur, quasi eam apud Clavius nullibi inuenerit, cuius tamen ipse sæpius meminit, eamque suæ propriæ vbique prætulit, scilicet in ea nullam calumniandi materiam reperit; Clavianam vero adeo iratus insequitur, vt ab ea persequenda nunquam cessare posse videatur, imo non raro in ipsum eius auctorem dentes ac linguam acutit, dum eum vocat Calendarii Gregoriani oppugnatorem, errorum eius proditorem, confuscatorem, calumniatorem, iniquum censorem, &c. Sed quam nam obsecro ob causam? An quia is tot millia annorum Calendariū vna cum æquationibus inuariatum post eum quem Caluissus prædixerat mundi finem,

De æquatione
extraordinaria
æquinoctii siue
annifolaris.

Caluissus nullo
iure à Clauissio
reprehenditur.

finem duraturum ostendit? An quia liberum reliquit posteris, æquationem illā vt adhiberent vel omitterent? An quia ad eandem æquationem in vsum reducendam ac promulgādam auctoritatem ac iussa requisivit summi Pontificis? Idcirco ne Calendarij Gregoriani hostis est? Ideone quia Liliū summis euehit laudibus, eius propterea accusator & calumniator est? Nonne tu ipse Caluissij, horum Clauianorum verborum meministi? *Solum Aloysius Liliū Hypsicronem rem feliciter & non sine Dei Opt. Max. benignitate affectum est, cum talem cyclum excogitauerit, qui Calendario semel inscriptus* (intelligis iam de quo cyclo, & de qua perpetuitate loquatur?) *in perpetuum nouilunia monstrat?* An vero, quia simul gratitudinē ostendit animi cum dicit: *Maxima ergo gratia & laus Aloysio Lilio tribuenda est, qui tam artificiosum epactarum cyclum excogitauit, &c.* ideo calumniatur Liliū? *Sed ita solent, qui pro postero iudicio feruntur, Non enim est cuiusuis.* Verum his iam diutius non immoror, alius nos locis commodior expectat, quo scio Caluissium in singulare certamen Clauium sua cum æquatione euocasse. Hic nunc satis sit aliqua ratione perpetuitatem Calendarij explicasse: quos nam Clauius agnoscat errores indicasse; & quid de emēdatione seu æquatione extraordinaria ienserit ac præscripserit aperuisse. Quibus adiungi potest, nullam omnino, quæ populariter instituitur perpetuo durare posse æquationem: quod etiam ipsi probari potest Caluissij æquationibus. Deinde vnius, duorum, aut etiam trium aliquando dierum errorem, qui ex æquatione facili, ex cyclo aut epactarum rationabili dispositione ortum lucar, modo se ipsum corrigit, nec augendo sese in peius abeat, in re nostra Ecclesiastica ac Calendario vulgari, proprie errorem non esse nec dici debere: quia, vt ipse fatetur Caluissius, *nullo modo vitari possunt.* Quæ omnia præmonuisse operæ precium fuit. Certe hæc sola ad totum euertendum ac refutandum Caluissianum Elenchum satis esse poterant.

Lib. i. cap. 29.

Explicat ca. 12.
Num. 20.

Lib. i. cap. 29.

CAPVT QVINTVM.

*Quo die tam Iudai quam Quartadecimani Pascha peregerint,
& quid ratione illorum in Paschate celebrando
Christiano à Patribus sancitum sit.*

Quid in reliquo libri primi Elenchi sui tractat Caluissius.

Caluissius postquam in superioribus non Calendarij Gregoriani ostendit errores, sed suos, caput denique decimum octauum sic concludit: *sed de hisce & alijs huius generis Calendarij Gregoriani erroribus iam ordine dicemus, ad scribam canonū superius traditorum.* Egregius Calendarij accusator, qui, vt litem ipse, quam sine causa mouit, ipsemet decidat, leges sibi ipsi finxit, & canones suum ad arbitrium condidit. Vnicuique autem canonum primum si demas, vnum ex suo Elencho attribuit caput, vt quātum contra eundem peccet Calend. Gregorianum manifestū faciat singillatim, prober, ostendatq; errores, vt ipse loquitur, *quibus vetus Calendarium laborat, non esse sublato, sed multos alios præterea liberaliter additos, adeo vt nullus omnino canon de Paschate recte celebrandō ab Ecclesia sancitus sit, contra quem hoc nouū Calendarium non enormiter peccet, excepto eo canone, quem constituit primum, Quod videlicet Pascha nullo alio die, quam die Dominico sit agendum.* In reliquis deinceps primi libri capitibus, tum ex suis regulis arbitrariis, tum etiam ex ritibus à gentibus mutatis ansam arripit calumniandi Christianum Calendarium, quæ omnia ordinē

* nunc

nunc examinabimus. Si prius ipsis canonibus lucem afferamus, sine qua eorundem putata transgressio obscurior foret.

2. Secundus autem canon & quartus (vtrumque enim lib. 2. cap. 4. examinandum huc reiecit, ita se habent: II. *Ne Pascha cum Iudaeis celebretur sive ut clarus dicam, & verba canonis retineam, ne Christiani cum Iudaeis interfectioribus Christi in Paschate celebrando concurrant.* IV. *Ne Pascha cum Quartadecimani hereticis ante plenilunium agatur.*

Secundus & quartus Calvisiani canones Paschales suspenduntur.

In quibus primo iure optimo quaeritur, an non idem sit cum Iudaeis & cum Quartadecimanis haereticis Pascha celebrare, & quod duobus prohibet canonibus Calvisius, potuerit vno sed ei si fidem habere velimus, idem non est: Iudaeos enim ipse in plenilunio, hos vero ante plenilunium Paschata sua agere dicit: dicit inquam, sed non probat. Ex omnibus autem, qui hac de re scripserunt auctoribus constat Christianos duas potissimum iussisse in partes in celebratione Paschatis: altera enim diem obseruabat Dominicam, quae tamen propter diuersitatem cyclorum & disidium in definiendis Embolismis, non fuit eadem omnibus; de qua controversia hic non disputamus: altera vero pars fuit eorum, qui in celebratione Paschatis nullam habuerunt rationem diei Dominicae; sed vel statu aliquo anni solaris die ipsum Pascha agebant diem; de qua bus etiam nunc non agimus: vel vna cum Iudaeis luna semper quartadecima, vnde etiam nomen sibi Quartadecimanorum inuenere. idem enim erat aut cum Iudaeis, aut cum Iudaeis Quartadecimanis Pascha peragere.

Pascha olim à variis variis celebratum temporibus.

Hoc autem si solius Calvisii rationem haberemus, non aliunde, quam ex eius magistro Iosepho Scaligero probaremus; hic enim ipsi est in star omnium, qui libro 2. de Menstruat. temp. de Quartadecimanis sic habet: *In primordiis Ecclesia cum Apost. sit, ita qui eos centum annis postea sequuti sunt, Pascha semper Iudaice celebrarunt.* De tempore vero quo pascha agere soliti erant Quartadecimani, haec paulo post subiicit: *ἡ παρασκευὴ καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἠεὶ ἠέριον X. I. V. luna celebrabant.* Et denique de ipsorum cyclo, ac cum Iudaeis concursu mox addit: *Quis autem aut cuiusmodi fuerit cyclos iste nos a praefatis canonibus etiam me tacente sciunt, quos Eusebius, & auctores Ecclesiastica historia legerunt. Nam qui per omnia Apostolos hac in re imitari vult, & permulti ex illis ex Iudaismo ad Christianismum transgressi, non obscurum est eorum cyclum merum Iudaicum fuisse, & de periodo Alexandria Iudaeorum peti solum.* Constat ergo ex Scaligero idem esse cum Quartadecimanis concurrere, quod cum Iudaeis: & quod inde sequitur, idem in vtroque prohiberi canone Calvisitico.

Iudaeos ac Quartadecimanos Pascha eodem tempore celebrasse, probatur ex Scaligero.

3. Neque vero desunt aliorum testimonia, quorum fides securior, doctrina solidior, auctoritas omni exceptione maior exiit. Eiuismo tam Apostolos, quam reliquos primi seculi Christianos omnes Pascha semper Iudaice celebrasse, falsissimum est: Concedunt id quidem de S. Ioanne alii; & de Quartadecimanis certum est; sunt tamen qui id etiam de S. Ioanne omnino uegent: cum eum id, maxime is qui recenter ex Iudaismo ad Christianismum transiissent, permisisse, non autem ipsum Iudaice celebrasse, affirmant. Certe Eusebius, quae pro se Scaliger citare ausus est, non alio quam die Dominico Pascha celebrare Apostolicam esse traditionem expresse affirmat. Adscribam ipsius verba, quae habet de controuersia Paschatis l. b. 5. cap. 2. *quam dicit ortam esse ex eo, quod omnes Ecclesia Asiae antiqua quadam traditione adducta, celebrant decimo quarto die luna (quo Iudaei olim praecipuum erat, ut agnum immolarent) festum illud celebrandum, & omnino eo*

Paschatis in die Dominica celebratio traditio est Apostolica.

die, in quocumque hebdomada diem forte incidere, ieiunium suum statuendum, & quod nem in morte positum esset ceteris Ecclesiis per vniuersum orbem terrarum dispersis, qua consuetudinem ex Apostolica traditione, ad hoc usque tempus continuatam tenebant (nimirum ut nō alio die quam eo, quo Seruator à mortuis resurrexerit, ieiunia differuerent) istum modum obseruare.

Atque hac ratione Petrum Apostolorum Principem Paschata sua Romæ celebrasse, & id ipsum Marcum, monente eodem Apostolo, Alexandria docuisse, disertis verbis Beda docet lib. 5. Ecclesiasticæ historię gentis Anglorum cap. 22. & lib. 3. cap. 25. idemque confirmat epistola Protheri Antistitis Alexandrini ad B. Leonem Papā l. cap. 43. de ratione temporum: quæ tria loca referuntur à Clauio in Explicat. Calendarii cap. 1. num. 5. & 6. Et hoc ipsum vel ipsi Catholicorū aduersarii inuiti testati sunt, ut de Socrate Nouatiano constat: *Sane quidem*, inquit lib. 5. cap. 21. *qui Romam & alias partes Occidentis incolunt, Petrum & Paulum Apostolos consuetudinem quam illi tenent, ipsi se iquisse affirmant. Verum nemo istorum omnium de his rebus scriptis prodicium proferre potest. Hec Socrates Nouatianus: addit Cardinalis Baronius, cum Iudæi quoque ipse celebrans Pascha quartadecima luna, cuius institutionem Ioannem Euangelistam fuisse auctorem calumniatur: quem potius id, sicut alia multa, in illa sunt nupere exorta & coaliscense primordia Ecclesia, tolerasse putandum est. Sanctus profecto Ignatius, quem Apostolorum tempore vixisse nemo dubitat, diei meminit Domini in celebratione Paschatis, & societatem eo in festo fugiendam esse Iudæorum, epistol. 6. & 8. admonet. Papa vero Pius decreto id primo stabiluit, quod antea ab Apostolis ordinatum erat.*

Quartadecima
nos & Iudæos
in Paschatis
celebratione
concurrere ex
variis probatur
auctoribus.

4. Quod autem ad illos alios spectat, qui in celebratione Paschatis diem Dominicam negligere consueuerunt, Quartadecimanos nimirum (illi enim sunt, de quibus hic agimus, quosque præcipue tam Victor Papa, quam Conciliū Nicenum damnauerat) quod vna cum Iudæis solemnitatem illam peregerint, facile etiā aliunde, quam ex Scaligero probari potest. Tam diu enim Quartadecimani siue Iudaizantes tolerati in Ecclesia sunt, quā diu hæc sola cōtrouersia mansit inter Catholicos: vnde etiam quāuis altera pars alteri opinionē suā persuadere conata sit, nihilominus tamen vtraque in eadem persistebat cōmuniōe, ut clare constat de Polycarpo Episcopo Smirnenſi, & Anacleto Romano Pontifice. Verum cum negotium hoc abiret in schisma ac hæresin, & vna cum hac grauioribus orirentur non solum, sed & fouerentur controuersie, Victor Papa pertinaces cōmuniōe priuandas censuit: maxime cum Blaſtus quidam suam mordicus defendere sententiam, atque in Romanā Ecclesiam introducere præsumpſisset, de quo Tertullianus de Præscript. cap. 1. sic habet: *Est præterea his omnibus etiam Blaſtus accedens, qui latenter Iudaismum vult introducere: Pascha enim docet non aliter cōseruandum esse nisi secundum legem Moysi XI Põmensis.* Constat autem Blaſtum hunc defensionem fuisse Quartadecimanorum; atque adeo Quartadecimanos cum Iudæis Pascha fecisse.

Idem manifeste patet ex loco Eusebii paulo ante adducto, qui de Ecclesiis Asiæ, ex quibus maxime Quartadecimani oriundi, expresse habet, quod *censet in decimo quarto die lune (quo Iudæi olim præceptum erat ut agnum immolarent) festum illud celebrandum.* De iisdem eadem apud Nicephorum lib. 4. cap. 36 leguntur: *Ecclesia namque Asiæ, inquit, ex traditione vetusta quæ ad eum usque ad id tempus imperii Commodi transmissa erat quartadecimum diem luna obseruandum esse necessario duxerunt, quando*

quando & Iudei, ex præscripto legi agnum mactare, & Pascha suum manducare soliti sunt. Perinde atque necessitas prorsus quædam imposta ei esset, in quemcumque diem hebdomadis incidisset, eo ipso die statim, consuetudinè, soluerentur ieiunia, & vt semel dicam, vna cum Iudeis quod ipsi quoque sacrum nostrum Paschatis mysterium celebraretur.

Socrates deinde Nouatianus, referente Paulo Mittelburgenßi part. 1. lib. 2. Paulinæ, cum ofendere voluisset, nullum extare de Paschatis celebratione Apostolorum præceptum, sic habet: *Mibi videtur, quod sicut multa alia per provincias in consuetudinem venerunt, sic & Pascha festiuitas tradita est, eo quod nullus Apostolorum aliquid de hac sanxisset, donec Victor Romanus Pontifex Orientales omnes, cum Iudeis Pascha facientes, ab Ecclesia separasset. Patet autem Victorem maxime Quartadecimanos ab Ecclesia segregasse: ergo Quartadecimani cum Iudeis Pascha facere consueuerant. Falsum autem est, Victorem primum fuisse, qui aliquid de Paschate sanciuerit, cum Pius Papa & Martyr die in Dominicam obseruandam ante ipsum edixerit, vt constat ex iis, quæ habentur de consecr. dist. 3. ca. Noffe. Sic enim in epistola Decretali inquit Pius: *Noffe vos volumus, quod Pascha Domini die Dominicæ annuū temporibus sit celebrandum. &c.* Nouatianis autem liberum In sua secta erat Paschata diuersis celebrare temporibus: vnde alii diem Dominicam cum Romanis, alii quartadecimam lunam cum Iudeis obseruabant, de quibus Nicephorus lib. duodecimo cap. 32. sic habet: *Nouatiani isti Resurrectionis diem peragunt Iudeos & ipsi secuti, & in idem cum Quartadecimani tempus incidunt. Quo clarius ad propoſitū nostrum confirmandum dici poterat nihil.**

Apertissime etiam in responſo ad Victoris excommunicatorias habet Polycrates, qui inter Afianos Præſules primas tenuisse videtur, quo die Quartadecimani Pascha suum celebrauerint. Nam postquam suos recensuisset antecessores, qui omnes diem Paschatis decimoquarto die luna ex Euangelis præscripto, vt ipse loquitur, peregerint, se equè eorum secutum vestigia, subiungit teste Eusebio lib. 5. cap. 23. *Atque hi maiores mei & cognati tunc diem Paschatis semper celebrant, cum sit populo Iudæico in more positum panes azymos apparare. Siue, vt alia habet versio qui omnes in obseruauerunt hunc diem, vt conuenit et cum illo, quo fermentum Iudæorum populus aufert. Eo nimirum die Pascha agebant, quo Iudæi agnum mactabant Paschalem, & fermentum exterminabant.*

Clarissime demique colligitur propositum nostrum ex epistola Synodali Niceni concilii, ad Alexandrinos, aliosque directæ, quæ à pluribus refertur, aut citatur auctoribus, vbi expresse habetur eos, qui dissentire à communi die Dominica celebrandi Paschatis consueuerant, quorum potissima pars erat Quartadecimani, cum Iudeis conuenisse. Etenim lib. quarto Concil. Niceni epistola inter reliqua sic habet: *Letum insuper vobis afferimus nunciem, de sanctissimi Paschatis celebrandi consensu: Nam & hæc respectibus vestris recte constituta atque ordinata est fratresque Orientales omnes, qui antea cum Iudeis scierunt, ex hoc ipso tempore cum Romanis, & nobiscum, omnibusque adeo aliis qui antequam nobiscum Pascha celebrarent, id se conuenter aliter consenserunt. Nec vllum est dubium, non alia de causa tractatum in Niceno conuentu de Paschate esse, quam vt efficieretur, vt & à Iudeorum societate Quartadecimani auellerentur; & vt tam ipsi quam alii, qui quoquo modo dissentirent, vno omnes & eodem die Dominico per totum orbem sanctissimi illam solemnitatem peragerent. Id est, quod ipsa Synodus, id item quod Constantinus Magnus sua inculcat epistola, ad Episcopos atque Ecclesias,*

qui Concilio illi non interfuere data, in qua inter cætera etiam ista leguntur: *Vbi quum de sanctissimo etiam Pascha die, quaesto esset exorta, sententia omnium decretum est convenire, ut in eodem tempore ab omnibus ubique perageretur.* Et paulo post: *Ac primum quidem indignas fuit, sanctissimum illum diem imitatione ac consuetudine Iudeorum celebrare: qui manibus suis nefario flagitio contumaciter, non iniuria quoque animi sunt excæcati, homines scelerati.* Item: *nos ipsos à secula illa conscientia & societate (Iudæorum) retrahamus, fratres reverendissimi, &c.* Epiphanius denique refert, *Quartadecimanos Iudaicis ritibus ac fabulis addictos allegasse pro se illud legis: Male dicitur, qui non fecerit Pascha decimaquarta die mensis.*

Itaque manifestissimum redditum est, *Quartadecimanos hæreticos cum Iudæis in Paschate peragendo concurrisse, atque adeo utroque canone Caluisiano idem prohibitum fuisse.*

Quæritur Secundo pro Caluisianorum Canonum declaratione, quæ ac quæta vis illius sit Canonis, quo, *Nepascha cum Iudæis celebratur, &c.* prohibet, obligat ut quocumque demum tempore Iudæi Pascha faciant, Christiani rationem sui Paschatis, si forte concurrerent, teneantur mutare, atque in aliud transire tempus: ita ut si verbi gratia Iudæi statuto aliquo decernerent, celebrare Pascha, semper feria prima proximè post quartam decimam lunam occurrente, ea ratione qua nunc suum conficit Pascha Ecclesia Catholica, ea, nisi contra hunc Canonem peccare velit, Pascha in aliud tempus transferre necesse habeat vel etiam si ex aliqua alia ratione, Iudæi in idem cum Christianis tempus inciderent, ut ex errore calculi, aut cycli, vel quavis alia de causa, semper Christiani ne cum Iudæis societatem inire videantur, alieno tempore festa facere cogantur? De hoc Caluisii petamus sententiam respondere videbitur affirmando, eo quod iam dudum receperit Rabbiorum statutum, quod fecerunt de translatione Neomeniarum & Paschatis ratione feriarum ab iisdem interdicitur: ergo. Statuerunt enim Rabbini Iudæorum solemnitatem azymorum nunquam fieri debere feria secunda, quarta, & sexta: atque adeo agnum nunquam mactari feria Prima, tertia & quinta: sane quintadecima luna, in qua iuxta sacra præscripta olim facienda erat solemnitas azymorum incidere potest tam in secundam, quartam, ac sextam feriam, quam in reliquas, ut vel ex ipsa Caluisii pleniluniorum constat tabula: in quibus casibus etiam si Iudæi iam Rabbiorum placitis magis quam legis diuinæ adherentes, alieno celebrent festa tempore, quam olim illis præceptum fuit, tamen ne cum illis cõcurramus, Caluisius iubebit nos Paschatransferre etiam vitra Herculis columnas, si opus erit. Quo quid absurdius, quid magis ridiculum, quid magis improbum, quam Ecclesiam Christi ad superstitiones alligare Iudæicas?

Negabis fortassis Caluisii te vnquam asseruisse ad ferias illas reijculari & transferas Neomenias Paschata Christianorum esse examinanda. Negas ne? Reuoca quæto in memoriam te cap. 19. lib. 1 tui Elenchi Pontificiis (ira enim tu Catholicos appellas) obicere atque exprobrare, quasi societatem cum Iudæis ineam, & frequenter cum eis Paschatis festiuitatem peragant, idque accidisse anno Christi 1609 asseris. Et hoc quomodo probas, nonne ex calculo Hebræorum, qui his translationibus utitur? *Est annus, inquis, Iudæicus 5369. Character Neomenia Tisri 3. 2 2 933. qui & Astronomica & Politica ratione in feriam quintam mutatur, &c.* En quo niteris fundamento! Neomenia Tisri incidit per te in feriam tertiam, & Astronomi-
ce trans-

Epiphani. hæret. 50.

Caluisius Christianus pro suo Paschate prohibet cõpui, quo Rabbini suum pro placito suo celebrant.

ee transfertur in feriam quartam (in hoc enim computo Iudzi diem à meridie inchoant, horas vero ab occasu æquinoctiali numerant, ita vt 22 horæ ab occasu sint horæ 28 à meridie, hoc est, dies vnus cum horis 4) at quia Rabbinii prohibent Neomeniam Tiri in feria figere quarta, hinc est quod Caluifius Neomeniam ex feria quarta in quintam immigrare politica ratione iubeat. Plura exempla paschatum à Caluifio ex computo Rabbinorum deducta infra suis locis videbimus. Ex quibus omnibus luce meridiana clarius constat eius sententiam Paschata Catholicorum ad hanc translationem feriarum tanquam ad lydium lapidem examinanda esse. Sed nos antequam ad secundam quæstionem respondeamus, tertiam subiiciemus, ad implicatos Caluifianos canones enodandos necessariam.

6. Quæritur igitur tertio, quo die proprie Paschata sua, tam Iudzi quam Quartadecimani (eodem enim utrosque die celebrasse iam ostensum est) confecerint, aut certe, quod videtur esse consequens, quæ dies proprie Christianis ad celebrationem Paschatis, ne cum Iudæis agere videantur, à Concilio Niceno interdicta sit. Quid ad hoc Cantor? quid Caluifius? dissonantia ille, hic pugnantia. Quod enim ad Iudæos spectat, ipse eos primo celebrare Pascha dicit quartadecima primi mensis; vbi immolationem anni pro Paschate proprie accipit. Secundo eos Pascha facere asserit quintadecima eiusdem mensis; vbi solemnitas azymorum proprie ipsi Pascha est. Tertio nunc Paschati plenilunium tribuit, nunc diem ante plenilunium, nunc post plenilunium; nunc hæc, nunc illa inter se cõfundit: Ostendimus hoc breuiter, & ordine. Nam quod ad primum attinet, capite 7. sic loquitur: *Iudæi enim Pascha celebrant decima quarta luna, semper in plenilunio vt exempla ostendunt.* Si quartadecima luna, ergo non in plenilunio: si in plenilunio; ergo non luna decima quarta: diuersa enim hæc sunt: quæ quamuis conciliari inuicem aliquo modo possint, vt post dicemus, non tamen eo modo sumuntur à Caluifio. Iudæis vero Pascha celebrare mastando agnum decima quarta mensis primi, clarius ex eodem loco habetur capitis decimiseptimi nunc allati, cui subiungit exemplum. *Vt, inquit, Christus passus est in Paschate Iudaica feria sexta, &c.* vt cap. 20. de eadem Christi Domini passione sic habet: *Passus enim est eodem die, quando Iudæi suum agnum Paschalem comedeant, qui quædam faciebant postquam Christus crucifixus esset, vt Ioannes Euangelista testatur.* (quod infra examinabitur) Nullo autem alio die, quam quartadecima agnum suum comedere poterant, cum id Deus ipse seuerissime præcepisset. Secundum exemplis ostenditur à Caluifio allatis, eorum annum, quibus Pascha ex Calendario Gregoriano cum Iudæorum incidere calculantur, vt anno 1609. & 1622. cap. 19. & anno 2106. &c. c. 21. in quibus omnibus quintadecimam diem mensis primi, in quo solemnitas fit azymorum, pro Paschate proprie accipit. Si quidem dicamus ipsam in Paschate anni 1622. vno die, vt cap. sequenti probabimus, errasse; si vero vult se non errasse; sed Pascha vere in prima incidere feriam, etiam secunda dies azymorû ipsi Caluifio proprie Pascha erit, Christianis, vt pro suo interdictum. Tertium facile etiam probatur. Pascha enim semper fieri in plenilunio pluribus asseuerat locis: ante, vero vel post plenilunium fieri admittit, eo ipso quod interdictas ferias admittit.

Certe aut nescire Caluifius debet, quo die Iudæi Pascha celebrant, aut eodem quod Christianis fugiendum est, plures dies malitiose & contra Cõciliorum, ac Patrum sententiam attribuit, vt hinc Calendarium Gregorianum in Paschate

De tempore Paschatis Iudaici Caluifii pugnantia sententia.

Caluifium aut nescire tempus Paschatis Iudaici, aut studiosè ei plures asserere buere dicitur.

sepius cum Iudæis concurrere probet. *Iudæi autem*, inquit cap. 20. *Pascha SEMPER transigunt in plenilunio, etiam si id incidat in feriam primam, quemadmodum id patet ex ipsorum Calendario.* At ex Iudæorum Calendario translatio constat Neome-niarum siue feriarum, quæ primo diei azymorum, qui Caluissus etiam proprie dies Paschatris dicitur, ferias secundam, quartam, & sextam penitus interdicit, etiam si plenilunium in eas Astronomicè incidat; quomodo ergo Pascha semper transigunt in plenilunio? *Conciliet hac qui meliori est ingenio.* Et fortassis conciliari ista posse alicui videbitur, si dixerit, Caluissium per plenilunium non intellexisse plenilunium Astronomicum, sed translatum siue Politicum, hoc est, decimum quintum diem Nisan, quo die semper faciunt, ac propterea adiunxisse eum quemadmodum id patet ex ipsorum Calendario. Verum neq; hac ratione rectè consuluerimus Caluissianæ dillonantiæ. Si enim ipsum consulamus Hebræorum Calendarium, quod Caluissii magister Iosephus Scaliger cap. 6. Can. 11. g. exhibet, inueniemus Pascha & azyma non idem esse, aut eisdem diei attributum utrumque; & quidem Pascha non 15. sed 14. diei Nisan additum: sic enim ad 14. diem adscriptum reperies: *Pascha. Exterminatio fermenti: ad diem vero 15. Azyma.* Contra te Caluissii non exclamationibus utor, ut possem, vereor tamen ne a magistro tuo Scaligero vapules, qui eius Calendario Iudaico non melius studuisti. Tu u, qui omnes docere omnia præsumis, & inter alia etiam Calendario Iudaico. *Nos etiam*, inquis, *aliquando eum methodum in Chronologicu dabimus.* Nescis adhuc quo die Iudæi Pascha celebrent: quid doctis à te expectandum erit? Saltem ad sacrâ confugisses scripturam, hæc te & Pascha ab Azymis docuisset distinguere, & quibus diebus utraq; ceremonia peragenda fuerint, edocuisset; sicut enim *Leuit. 23. legitur: Mense primo, quartadecima die mensis ad vesperum Phase Domini est: & quinta decima die mensis huius solennitas azymorum Domini est.* Hostias vero cædere solebant, ut constat ex Iosepho de bello Iudaico lib. 7. cap. 1. 2. ab hora diei nona usque ad vndecimam. En Caluissii, quam aperte Pascha ab azymis distinguatur, & quam clare illa, quartadecimâ; hæc vero solennitas quintadecimâ peragenda dicatur! Denique etiam in hoc Caluissius sibi contradicit man festissime, quod nunc ad Paschata Iudaica requirat plenilunium politicu ut cum illo loquar, id videlicet, quod ob interdictas ferias transferre solet: nunc vero plenilunium exposcat Astronomicum medium. Illud constat satis ex dictis: hoc autem habetur ex ca. 17. Elenchi, ex loco supra à nobis allato, ubi dicit: *Iudæi enim Pascha celebrant decima-quarta luna SEMPER in plenilunio:* loquitur autem de plenilunio ex suis tabulis pleniluniorum mediorem eruendo. *Conciliet & hac qui meliori est ingenio.*

Sacra Scriptura Pascha proprie dictâ distinguit à solennitate azymocum.

Alia Caluissii de Paschate Iudaico contraditio.

De tempore Paschatris Quartadecimanorum Caluissii sententia.

Quartadecimam lunam non esse plenilunium sed ante plenilunium.

Pascha Iudaicu proprie sicci

De Quartadecimaniis vero affirmat Caluissius: in suo canonè quarto, eos ante plenilunium Pascha transigere, ne Pascha cum Quartadecimaniis hæreticis ante plenilunium agatur, id quod misero homini, qui quartanadecimam lunam denotasse plenilunium pertinacissime contendit, iugiter transigat. Ab eo enim dicti sunt Quartadecimani, quod quartadecima luna Pascha celebrarent; sed celebrantur teste Caluissio ante plenilunium: ergo quartadecima non est plenilunium; sed ante plenilunium; quo nihil verius. Cum igitur Quartadecimani celebrantur ante plenilunium, falsum est quod dicit Caluissius, *Iudæos Pascha semper in plenilunio agere.* Ostensum enim à nobis satis luculenter est, Iudæos & Quartadecimanos in festiuitate Paschatris concurrisse.

7. Quæ cum ita sint proprie Pascha Iudæorum fieri consuevit, eo die vsuali siue

siue artificiali, vt aliqui loquuntur, qui est 14. lunæ, & ad cuius vesperam agnum immolare solebant, id arefcente ipsa, vt audiuimus, sacra Scriptura; atque pluribus auctoribus confirmantibus: ea etenim, quæ in contrarium adferri possunt, facillime explicantur ex diuersa, ac impropria acceptione Paschæ, atque diei, eiusdemque principij. Nam variis modis & Pascha & dies sumi solet: & dies quidem (de Paschate infra dicemus) apud Iudæos vsualis deriuatur à media nocte quæ diem artificiosum præcedente, & terminatur media nocte sequente: ratione autem horarum in calculo vsurpatarum, & quorundam præceptorum acceremoniarum, diem ab occasu solis auspiciunt: denique si ipsum spectes calculum, quo nunc vtuntur, & cuius rationem habet Caluilius, diem à meridie inchoant, vt supra monuimus; vnde si epilogismus 18. excedit horas, quæ ab occasu numerari solent, Neomeniam in sequentem traiciunt feriam, vt intelligamus, ait Scaliger, 18. horas ab occasu solis, tantum esse ac 24. à meridie. Quando igitur Christiani loquuntur de festis Iudæorum, plerumque ea accipiunt iuxta diem vsualem, quo etiam modo videtur diem accepisse sacra Scriptura loco citato.

Atque hinc nullo negotio ad quæstionem tam secundo, quam tertio loco positam respondemus. Dicimus igitur ne concurramus in Paschate celebrando cū Iudæis, eo modo esse intelligendum, prout à Concilio intelligitur Niceno: at hoc solummodo cauit, ne quartadecima luna vna cum Iudæis Pascha celebremus, etiamsi in eam incidat dies Dominica, vt supra lib. 1. ca. 4. ex Rabano arguimus. Nulli autem habetur ex traditione Concilij, si diem 14. lunæ proxime sequatur Dominica, in ea Pascha celebrari non posse; imo contra ab omnibus quorum aliqua est auctoritas, sola quartadecima excipitur; vnus enim diei additione sufficiens iudicauerunt ad Paschata Iudæorum ac Christianorum distinguenda. *Adiuuata est enim, inquit S. Isidorus cap. 31. de officiis Ecclesiasticis, ipsorum diueru obseruatio per Nicenum Concilium vniuerso orbi Christiano, & persuasum, eo modo Pascha celebrari oportere, vt non solum lunam Paschalem, sed & diem Dominicam, in quo resurrexit à mortuis, expectare debeamus. Inde est, quod ad eundem diem anni nō reuertitur Pascha. Nā Iudæi tantundem mensem novorum & lunam obseruant: diem autem addendum Patres nostri censuerunt, vt & nostra festiuitas à Iudæorum festiuitate distingueretur.* Itaque concurrere cum Iudæis, erat Pascha celebrare quartadecima luna.

Neque vero Concilium lunam præscripsit calculi alicuius incerti; hoc enim non fuisset dissensiones sopire, sed sopitas potius excitare; sed de quartadecima luna loquens, intellexit quartadecimam cycli, Patres enim illi sanctissimi, vt cum Diuo loquitur Ambrosio, quasi quendam constituit circulum, ex quo exemplum in annos reliquos eigneretur. Et vt eadem epistola subiungit idem Ambrosius, *Maiores nostri in tractatu Concilij Niceni eum diem ennedecacetide, si quis diligenter intenderit statuendum putarunt.* Et venerabilis Beda cap. 11. de ratione temporum: *Cyclum decem nouem annorum propter XIV. lunas Paschales Nicæna Synodus instituit, hoc est, te minus constituerunt Paschales, per cyclum vnde viginti annorum, siue 19. aureorum numerorum, quos si in Paschate celebrando obseruemus, ex decreto Concilij nunquā cum Iudæis noxie concurremus, vt ut ipsi nobiscum quandoque concurrerent. Verum quidem est, omnibus qui hac de re scripserunt visum semper esse terminos illos, siue cyclum à rationibus lunaribus nimium non debere discrepare, id quod cum nostris temporibus factum esse, maxime in modo æquinoctij, animaduersum esset, tam ipsum æquinoctium, quam rationes lunares à*

Gregorio

cōsueuissē quæ
ta decima luna.

Facile explicā-
tur diuersa au-
thorum senten-
tia.

Lib. 3. can. 154 g.

Quod tempus
Christianis pro-
prie interdicitū
sit, vt cū Iudæis
in Paschate nō
concurrant.

Quartadecima
luna cycli Chri-
stianis non li-
cere Pascha ce-
lebrare ratione
Iudæorum.

Gregorio XIII. Pontifice maximo, cui hoc beneficium grata debet posteritas, pristino restituta sunt nitore, ac præcisioni, sed us etiam munita prædiis, ut tam facile ab ea desistere non possit.

Quamvis autem ad nostram confirmandam sententiam, satis omnino esset Dominicæ traiectionis; nulla enim alia de causa ea Dominica, quæ in quartadecimam incidit lunam, Pascha celebrare interdictum erat, atque in proximam traiciendum, quam ne cum Iudæis Christi interfectores, qui quartadecima luna Paschata agerent, communicare aliquo modo Christiani videri possent: tamen eam ipsam multis aliis probare licet auctoribus; quorum instar omnium sit nobis idem S. Ambrosius, qui in eadem de Paschate epistola sic habet: *Itaque ne à veteri Testamento videamur discedere, ipsum de Paschate celebranda die capitulum recenseamus. Monet Moyses populum, dicens, custodiendum mensum Novorum, eum primum esse mensum prædicans. At enim: Hic mensis vobis principium mensium. primum in mensibus anni, et facies Pascha Domino Deo tuo quartadecima die mensis primi.* Ex quo patet quartadecimam lunam S. Ambrosio dici Pascha Iudæorum. In quo autem Christiani à Iudæis in Paschate discerni debeant, paulo post subiungit, dicens: *Vnde hac lex, Pascha nobis servanda est, ut non quartadecimam obseruemus in die resurrectionis, sed in die magis passionis, aut certe alium proximam superioribus diebus. Quia resurrectione celebrata die Dominica celebratur.* Et paulo post: *Ista ieiunemus, ista reficiamur.* Clarissime deinde ostendit, quæ dies proprie Iudæis Pascha dictum sit, exemplo eius anni, propter quem maxime illam scripserat epistolam, quo videlicet Iudæi à Christianis plus solido mense in Paschate distabant, & propterea quibusdam Pascha Christianorum nimum dilatum visum est. Nam non solum occurbat eo anno, ut quartadecima quæ Iudæis Paschalis erat, in cyclo Christianorum integro mense postponeretur, annus enim erat Christi 387. litera Dominicalis C, aureus numerus 8. cuius quartadecima figitur 18. Aprilis, in ultimo videlicet termino: sed etiam, quia inciderat in Dominicam, sequens proxima dies Dominica: ex lege à Concilio dicta pro Paschate expectanda erat. Sic autem de Paschate illo habet: *Denique in futurum Iudæi duodecimo non primo mense celebraturi sunt Pascha, hoc est, tertio decimo Cal. Aprilis secundum nos, secundum Aegyptios autem vigesimo quarto die Phamenoth mensis, &c.* Annus erat Iudaicus currens 4147. communis abundans, cycclus lunæ 3. character Tisri 5, 13. 291. Neomenia Tisri feria 5. die 10. Septembris anni Christi 386. Neomenia Nisan feria prima, die 7. Martii anni Christi 387. Ergo quartadecima Nisan die 20. eiusdem Martii, hoc est, 13. Calen. Aprilis, ut habet D. Ambrosius. Ergo quartadecima luna, non autem quintadecima Pascha dicebatur Iudæis. Ergo quartadecima luna celebrare Pascha, concurrere est cum Iudæis, non autem quintadecima. Idem etiam demonstrat calculus ex pleniluniorum tabulis. Plenilunium enim fuit eo anno 12. Calen. Aprilis feria 1. hora 5⁷. Sed iuxta Caluissium prima dies azymorum est in plenilunio; ergo præcedente die, hoc est, 13. Calen. Aprilis agnus mactabatur, quod est Pascha Iudæorum. En Caluissius, quam aperte asserat D. Ambrosius Pascha Iudæorum fieri quartadecima luna, siue Nisan! En quam accurate id comprobet calculus! Firmum igitur ac indubitatum manet Pascha illud Christianis prohibitum, & proprie Iudaicum dictum, esse hoc, quod supradicto modo celebratur quartadecima luna ante plenilunium.

Non sumus nescii, quosdam festum azymorum pro Paschate accipere Iudæorum; & recte: at qua ratione ac sensu ex infra dicendis patebit, quibus & obiectiones

Excd. 11.

Pascha Iudaica
ex sententia S.
Ambrosii esse
in quartadeci-
ma luna.

lectiones Caluianas diluemus, & nostram sententiam magis roborabimus. Hæc autem hoc loco ad propositarum quaestionum intelligentiam præmissis, sufficit.

CAPVT SEXTVM.

Verum verum sit, Calendarium Gregorianum Pascha sapius cum Iudæis celebrandum præscribere: & quid circa hoc proxime post Concilium Nicenum ex præscripto veteris Calendarii & Patrum factum sit, in quibus Caluissus sapius grauitè impingit.

Ventum tandem à præludiis ad ludum est, in hie cap. 19. Caluissus, *Panificius Pascha cum Iudæis celebrare*, cum tamen id ipse secundo suo canone prohibuerit. Et primo quidem Calendarium antiquum, siue Iulianum contra hunc canonem peccare non posse, prout ipse peccata interpretatur, falso omnino gloriatur, vt postea videbimus. Deinde aliquot exempla adfert, quæ etiam paulo infra examinabimus, quibus ostendit Calendarium Gregorianum Pascha cum Iudæis aut celebrasse, aut celebraturum. Tum subtilem hanc instituit quaestionem: *Sed est ne prohibitum Pascha cum Iudæis celebrare?* Ad quam nõx sic respondet: *Imo seuerissime à primitiua Ecclesia prohibitum est, & quidem sub pena excommunicationis, & segregationis ab Ecclesia. Canon enim vetustissimus de hac re extat apud Clementem. Canonem hunc refert Græce & Latine, quorum hic ita se habet: Si presbyter vel Diaconus quispian ausus fuerit festiuitatem Pascha'em celebrare ante æquinostium vernum, vel cum Iudæis, deponatur. Depositionem vocat excommunicationem Canonista iste. Si canonem tam peritus es, legitime apud eundem Clementem canonem illum, qui eiusdem ordinis est sexagesimus, cuius ille à te reatus quartus, qui sic habet: Si quis Episcopus aut presbyter, aut diaconus, aut hypodiaconus, aut lector, aut CANTOR sanctam quadragesimam non ieiunat, aut sextam seriam, aut quartam, deponatur, nisi imbecillitas corporis obstat: sin vero LAICVS sit, excommunicetur. Vt tibi aridet. Cantor Laice, canon iste? Facto, Caluissus, non verbo tantum, canonem reprobato obseruatorem. Sed tu libentius de canonibus Paschalibus, quia de Quadragesimalibus disputas, nisi fortassis ieiunum esse velis illum nudum panem tuum cui plurimum misces palueris scholastici, id quod dicto tuo contrarium non est. Sed ad rem.*

Canon R. Clementis à Caluissio allatus.

Caluissus diligens canonem Paschalium obseruator, ad obseruandos Quadragesimales admoetur.

1. Canon iste Clementis, de non celebrando Paschate cum Iudæis, quomodo intelligendus atque obseruandus sit, per Concilium Nicenum explicatè est. Cõstantinus vero Magnus, cuius tu etiam adfers adhortationem ad Episcopos, *no in celebratione Paschatum cum Iudæis Christi interfectõribus concurrant*, non aliud, quia quod ipsunt Concilium admonet; & speciatim ad diem obseruandum Dominicam, atque ad calculum Hebræorum reiciendum, cyclumque patrum Nicenorum amplectendum cohortatur. *Proposuit est*, inquit magnus ille Imperator, *sacratissima vel gioni nostra suum cursus, & legitima, que illam decet, regula: quam vnanimi consensu complectentes, nos ipsi à fæda illa (Iudæorum) conscientia, & societate retrahamus. fratres reuerendissimi. Et profecto omnium absurdissimum est, illos gloriano iactare, huc obseruandũ non sufficere non posse absque illorum doctrina & præscripto. Cõtra te Caluissus*

Per receptionem cycli decretorumque Patrum Nicenorum sanctas Christianorum & Iudæorum in Paschate dirimitur, ex testimonio Cõstantini Magni.

NB. Caluissus

uifi hæc pronunciantur, qui more Iudæorum calculum mediorum motuum, reiectis cyclis, introducere in Ecclesiam non erubescis: & id quod controuerfari omnium in pascha e celebrando fons & origo est, abrogatis cyclis, quibus, sedatur, obtrudere non minus impudenter, quam temere conaris.

Calend. Gregorian. non concurrere cum Iudæis in Paschate contra se affirmat Caluissius.

Denique ad subtilem tuam quaestionem soluendam, prohibitum ne sit cum Iudæis pascha celebrare, nec ne; pro parte affirmatiua testimonium adducis ipsiusmet Calendarii Gregoriani, eo quod dicat: *Decima quarta luna, si sit dies Dominica non celebrandum Pascha. ne conueniamus cum Iudæis.* At miser non vides contra hoc militare testimonium: maiorem te ipso aduersarium non habes. Concedis conuenire in paschate etiam Iudæis, esse celebrare eam quartadecima luna, de qua Calendarium loquitur Gregorianum: at Calendarium non nisi de quartadecima loquitur cycli, ut patet ex canone 6. eiusdem Calendarii (non enim aliud hæc verba accepisse videris) in qua nunquam pascha celebrat: Ergo per te nunquam cum Iudæis conuenit: quod est contra tuum propositum. Nam non solum hæc attulisti, ut ostenderes etiam ex Calendario Gregoriano prohibitum esse concurrere cum Iudæis, sed etiam tempus illius concursus notare voluisti, ut patet ex sequentibus.

Caluissius non solum tempus Paschatis Iudæici, sed & azymorum Christianis pro suo Paschate interdicit.

3. Non quidem omnino abs re instituta videri posset hæc tua quaestio, eique solum ista inspiciat, at quæ sequuntur, aliter de sensu tuo sentire iubent. Audamus quoque quam subtilibus verbis, subriles suas quaestiones exornare. *Sed quid inuat, inquit, abstinere à societate Iudæorum in celebrando Paschate decima quarta luna, si sequenti die te ipsi associet?* Miror sane patres Concilii Niceni ista non vidisse, quæ Cantor ille lynceus videt, & quartadecimam solum interdixisse, non autem etiam diem sequentem seu quintadecimam. At audi, Caluissi, siquidem non profusus obscuruisti, te ipsum iterum iterumque audi: *Quid inuat abstinere à societate Iudæorum in celebrando Paschate decima quinta luna, si sequenti die te ipsi associet?* Nam ratio hæc, quæ si uides non esse celebrandum quintadecima luna, eadem omnino si uidet non celebrandum esse sextadecima. Item: *Quid inuat abstinere à societate Iudæorum in celebrando Paschate decima sexta luna, si sequenti die te ipsi associet?* Et sic de cæteris ad viceesimam usque partem lunam: eadem enim ubique vis est argumenti. Nam si azyma Iudæorum pro paschate proprie accipitur, ut tu hic ad criminandum & Calendarium Gregorianum, & Christianos omnes facis, cum ea festiuitas septem duret dies, ut ex sacris constat literis, per omnes septem dies abstinendum à paschate Christianis erit; quod inauditum.

Caluissi mendacium primitiuum Ecclesiam nunquam Pascha celebrasse quinta decima luna.

4. Si ita Caluissi, ut cepisti, attollere in altum vocem pergis, cito adeo exilem edes, ut amplius non exaudiare, nonne subtilissima stridule quam proxima est! Ergo ad crassiores redi, aut certe naturam sequere, nam inter omnes diutius durare solet ea, quæ naturalis est, quam itis neque hæc quam modo ex audientia sit ais enim, quid falsissime, *Primitiua Ecclesia certe adeo abhorruit ab eorum societate, ut N Y N Q V A M Pascha, si decima quarta luna in sabbatum: seriam septimam incidere, die sequenti egeret: sed id potius differret in viciniam secundam lunam.* Ante diximus te maiorem te ipso aduersarium non habere, id verum esse hic confirmatum vis. Cur quoque toties pugnantiæ dicis? Paululum silem humani, si non Christiani pudoris assume, & intemperantiæ certos circumscribe limites. Supra cap. 4. lib. 1. Elenchi tui dixerat: *Primitiua Ecclesia quasdam regulas, quas in celebranda Pascha si si stuitate obseruarentur, præscripsit.* Has tu ipse enumeraueras regulas, & quintam

quintam in ordine hanc feceras: Ne Pascha in ultimum mensis lunaris hebdomadam re-
 ticiatur, in Dominicam scilicet, quae vicissimum primum diem mensis lunaris sequitur. Non-
 ne sibi è diametro aduersantur. Primitiuam Ecclesiam pascha celebrasse vice-
 sima secunda luna: Et primitiuam Ecclesiam prohibuisse celebrare pascha vice-
 sima secunda luna? Nonne dies Dominica incidens in vicissimam secundam lunam,
 idem est cum die Dominica, quae vicissimum primum diem mensis lunaris pro-
 xime sequitur? & quomodo in hac Dominica pascha egerit, si ea in Dominica pas-
 cha agere prohibuit? Sed nescio quo fato vna cum falsitate tibi imprudenti ex-
 ciderit veritas: nimirum in primitiuam Ecclesiam quintamdecimam denotasse plenilunium, propterea enim dicitur, in quinta decima (vix enim est, quae decimam
 quartam proxime sequitur) pascha celebrare noluit, ne in eo cum Iudaeis socie-
 tatem contraheret, qui eo die pascha suam celebrant: at per te, vt alibi habes, Iu-
 daei Pascha semper in plenilunio peragunt: Ergo in quinta decima; & consequen-
 ter decima quarta luna est plenilunium.

Quartamdecimam lunam non esse plenilunium.

Rabanum Maurum Moguntinum Praefulem audi Caluiss, hac in palestra ex-
 ercitatissimum, & facile addites, quid ex sententia primitiuam Ecclesiae de non
 celebrando cum Iudaeis pascha te sentiendum sit. Si fieri posset, inquit lib. 2. de in-
 stitutione clericorum. cap. 39. vt eadem omnibus annis sabbati die luna quartadecima con-
 rigisset, nihil nostra Pascha obseruantia tempus à legali discreparet. Nam & nos ipsi iuxta
 legem edicta semper quartadecima luna primi mensis ad vesperam immolantes, & dolentes
 agni immaculati carnem sanguinemque illius ad repellendum exterminatorum nostrum postu-
 bus adferentes, id est, baptisini & Paschaliu celebrantes sole inia Missarum, spirituales
 superantibus Aegyptum atque illuc crescente mane in luna XV. mensis eiusdem primum azy-
 morum diem intraremus septemque dies eiusdem celebratiu legitimos à mane XV. dies, vsque in
 vesperam vicissim primi mensis ipsius, id est, à Dominica Pascha, vsque in Dominicam octa-
 uam Pascha debita veneratione completemus: sed quoniam luna dies eadem diuersas septima-
 ne deuoluatur in ferias, inde fit, vt qui propter resurrectionem redemptoris nostri Dominicum
 diem Pasche immum seruari docemur, aliquoties nostra festiuitas septimo post legalium azy-
 morum exordium die sua in ingressum, non tamen VNQVAM contingat vt non nostra so-
 lensitas Paschali a legem legalium Pascha dierum saepe autè OMNES in se complectatur.
 Notandum tamen. (cui quod proprie pascha sit Iudaeorum!) quod inter pascha & a-
 zyma legis hoc distat, quod illa vna dies, qua agnum occidit, necesse erat, & nocte sequenti, trax-
 iens Dominum primogenita Aegyptiorum percussit, liberans domus filiorum Israel sicut a-
 gnus sanguis. PASCHE dicitur. Sequentes vero dies VII. id est, à XV. vsque ad vicissimam
 primam mensis eiusdem, AZY MORVM proprie vocabantur. At in paschate, non au-
 tem in azyinis cum Iudaeis concurrere in primitiuam Ecclesiam prohibitum erat, vt
 & nunc est ratione supra explicata. En Caluiss vt ecclesia à societate Iudaeorum
 abhorret! Idem de paschate luna quinta decima celebrando, si ea in Dominica
 incidere, plures docuerunt ante Rabanum, vt videre est apud Clauum cap. 1.
 explicat. Calend. qui idem ex Beda, Isidoro, & alijs probat. Quae omnia Caluiss
 prius si potuisset, refutare debuisset, antequam haec tam falsa essentire.

Pascha 15. luna, & sequentibus, vsque ad 21. incluse celebrari debere.

Idem esse. Neque ex B. Clemente

Dices te de primitiuam loqui Ecclesiam, non autem de Rabani temporibus, tibi
 qui ex Clemente canonem retuleris, ex Clemente ostendendum esse, pascha vi-
 cessimam primum lunam transgredi non debere. Et in hoc, Caluiss, motem tibi
 geremus, quamuis enim dicta omnia sufficiant, cum Rabanus de paschate Catho-
 licorum in vniuersum, non tantum suorum temporum sermone in iustitia-

rit: tamen quia ita tibi placet, en ex eodem B. Clemente testimonium: *Vos vero aie lib. 5. cap. 16. obstruate diligenter conuerfionem verni aquinoctii, qua incidit in vigefimum fecundum diem mensis duodecimi, qui appellatur Dyftros, & notate vsque ad vigefimam primam lunam, ut in aliam hebdomadam incidat luna quartadecima, &c.* Nihil hic de vigefima fecunda luna: sed terminus vltimus vigefimae prima constituitur, & alicui hebdomada prohibetur.

Tempus aymorum Christianis pro suo Paschate prohiberi non esse, alias non vna tantum, sed plures dies essent recitandi.

Triplex pascha eis Iudaici acceptio.

Caluifium contra se afferre testimonia Hippolyti & Victorini.

Cur Caluifius Victorini verba mutilata recitauit.

Lib. 2. emend. temp.

Adde si pascha aymorum Christianis pro suo paschate interdictum erat, maior ratio non erat, ut monuimus, de primo illius die, quam de reliquis. Sidas, ceteros non fuisse eadem solemnitate celebres: respondetur saltem septimum diem eiusdem cum primo fuisse solemnitatis. *Dies prima erit sancta atque solennis, habetur Exod. 12. & dies septima eadem festiuitate ueuerabilis.* Ergo si quintadecima luna pascha celebrari non poterit, nec poterit vigefimae prima. Pascha Caluifii, pascha, non aymorum dies Christianis interdicti erant. Nam etiam si dies isti, pascharis etiam nomine veniant significati, facillime tamen vera paschatis acceptio cognoscitur. Tribus enim omnino modis pascha Iudaeorum accipi solet: primo videlicet, per quartadecima luna, ad cuius vesperum agnus immolabatur, quod pascha proprie dicitur, de quo Rabanus loco allato. *Notandum tamen, &c.* Secundo accipi confuevit pro quintadecima luna, seu prima die aymorum, de qua acceptio Rabanus ibidem *si fieri possit, &c.* Tertio sumitur pro toto tempore septem dierum, quo azyma comedebantur, de quibus septem diebus plura Rabanus, ut audiuimus. Itaque quamuis variis modis pascha accipi soleat, sola tamen prima acceptio, ut capite praecedente probatum est, ea est, quae tempus Christianis pro paschatis celebrata interdictum significat: quod ex ipsius clarissime constat per caluifii regulis, quae alias omnino sibi aduersarentur.

5. Stulte autem profecto facis, dum pro te citas Hippolytum Episcopum, & Victorinum, illum nimirum, cuius placita nec a Concilio Niceno approbata, nec ab alia recepta sunt, hunc qui expresse contra idem concilium senserit. Nonne ipsemet magister tuus Scaliger, ex cuius tu coniectura tua descripsisti, cyclum Hippolyti erroneum pronunciat. *Atque ut verbo dicam, inquit libro 7. de omen. tempor. vereor ut illa hinc de caeteris Hippolyta vnquam recepta fuerit, cum tot absurdum in illa relicta sint.* Victorini vero cycli, ac rationes paschales mendose etiam erant, neque Concilio Niceno accommodatae: cuius verba, quae tu hoc loco ex tuo affers Scaligero, quam fidem mereantur ipse Scaliger lib. 2. indicat. *Porro multa sunt, ait, in verbis Victorini, quae merito reprehenda si ad examen conferantur.*

Sed vnum, amabo te, dicas nobis Caluifii, cur Victorini non integra, sed mutila adfers verba, aut saltem signo aliquo, ut solemus, te non omnia esse referre voluisse, nota sit: Cur tam iniquus es citando aliorum dicta, truncando ea diminuendo, peruertendo? Victorinum ais scripsisse: *Sic Latini statuerunt. ut si prima decima quarta prouenerit feria sexta, subsequens Dominicus, id est, luna decima sexta festiuitati paschali sine ambiguo deputetur, &c.* At Victorinus referente Beda cap. 50. (qui eum egregie ibidem refutat) tum etiam tuo Scaligero, sic habet: *Latini namque, à III. Nonarum Martiarum vsque in I V. Nonas Aprilis, diebus scilicet XXIIX obseruandum maxime censuerunt, ut quocunque eorum die luna fuerit nata, efficiat primi mensis initium, cuius luna decima quarta si feria sexta prouenerit, subsequens Dominicus, &c.* Cur pro censuerunt scripsisti statuerunt? Cur omisit à III. Nonarum Martiarum, &c? Putas ne, Caluifii coniectura tuam mentem assequi posse? *Vix putas. At ego tamen eam me assentum arbi-*
tror.

177. Nonne hac de causa id ansu es, ne si istam Victorini de primo mense sententiam Concilii Niceni decretis omnino aduersantem proderes, eius hac in re minueres auctoritatem aut certe si qua illi hoc in negotio esset, ea tibi officeret, & contra te, more solito ipse pugnares, eiusque verba contra te potius, vt reuera sunt, quã pro te essent? Certe hac est causa.

O vt præcipuus calliditate vaser.

Vidisti erenim, si iuxta Victorini præscripta pascha esset celebrandum, illud non solum viciesimafecundaluna, contra Patrum Nicenorum placita, quæ tu hoc loco non enastis, sed etiam omnino ante æquinoclium in Ecclesiasticum, quod omnino ab iudæis, agendum fuisse. Fac enim aliquo anno nouilunium incidere in 3 Nonas Martias, siue quod idem est in 5. Martii eiusdem diem: ergo ex ipsius sententia quarta decima cadit in 18. eiusdem mensis, & si sit feria sexta proxime subsequens Dominicus, erit resurrectioni Dominicæ sacer, viciesimus nimirum Martii ante diem æquinoclii à Patribus constitutum. Atque adeo pro eo, quod proposueras non celebrandum esse cum Iudæis, directe contrarium probasses. Ostendam rem hanc exemplo. Anno Christi Saluatoris nouilunium accidit die 5. Martii hora 10. 28'. in Sabbatho, ergo quartadecima incidit in diem 18. mensis feriamque sextam, & subsequenti Dominico, hoc est 20. Martii pascha erat celebrandum ante æquinoclium Ecclesiasticum, vna cum Iudæis ex sententiâ Caluissii, qui eo anno azymorum solennitatem eodem die 20. Martii celebrarunt, vt constat ex eorum calculo & Calendario. Et sic Caluissius eo ipso, quod ostendere voluisset cum Iudæis non factum fuisse pascha in vno anno, in alio anno aut factum, aut fieri potuisse demonstrasset. Nam etiam si contendat Victorinum non nouilunium Æthereis, sed cyclica, quod facile illi damus, assumeda censuisse; & propterea eo anno cyclicum nouilunium incidisset non in 5. sed in 6. Martii, eo quod aureus numerus 8. dicto anno currens, eidem diei sexto adscriptus sit, supponimus enim, in gratiam Caluissii, eandem Victorino, quæ nunc cernitur fuisse in Calendario aureorum numerorum dispositionem: respondemus tamen tuis tibi Caluissii verbis, & dicimus tertium paschalem ex cyclis lunæ 19. & 8. oriundum citius debito positum esse ac que ita in omnibus hisce annis, in quos cycli illi lunæ curcebant, etiam peccari potuisset si dies Dominica biduo etiam post terminum incidisset. In omnibus enim pascha vel ante æquinoclium Ecclesiasticum, vel in ipso æquinoclio actum fuisset, & cum Iudæorum, iuo more sumpto, in plurimis concurisset. Cum vero in aliquibus annis Dominicus dies ultra à termino retrocessit, non datus fuit peccato locus, idque casu sic accidisse manifestum est. Vel denique si ante æquinoclium Victorinus aut in ipso æquinoclio pascha celebrari noluit, hoc enim casus excepisse videtur illud ex primo mense, quod absurdum quoque est, in secundum reicit. Mirum calculi præceptor, ait de hoc Victorino Bedæ, qui principaliter docet lunam 111. Nonas Martias natam efficere primi mensis initium. Et rursus ratione ipsa superatus compellens fateri, nisi interueniente bissexto nullatenus lunam hac die natam, sed potius eam, quæ post XXXIX. dies fuerit accensa, paschalis festis congruan.

Placetne audire quãti Victorini methodus ab aliis facta sit, quibusque excepta laudibus? longe eundem non est. Ipsum enim præter ea, quæ nunc atulimus, Bedæ sic etiam alloquitur. Si autem magis obseruandum quod Ægyptii docent autumnae, quare non illum per omnia scientiam seltariis? Verum quia hoc facere non vult, sed inter vtroque medium incedens, magis Latinorum quos vituperat, quam Ægyptiorum quos præfert,

Z 3

calculus

Victorini, quæ pro fecit Caluissius, errores. J

Lib. 1. cap. 9.

Victorini cycli à periclis reprehensus esse.

calculus tui legendum sequendumq; contradi, nos Aegyptiam calculandi discipulam, quæ & tuo iudicio, & vniuersalis Ecclesia consensu verior apparet, omnibus sequendam nouimus, initium videlicet primi mensis ab VI Iduum Martiarum, vsq; in Nonarum Aprilium die, &c. Porro, quid sentiat de eodem Victorino Victor Capuz Episcopus, à tuo Saaligero, si non placet à Beda, sic accipe: Sed nunc, ait Victor, inquam, ordo expetit, vt ycalorum, quos Victorius (qui & Victorinus) edidit patetfaciam euidenter errores, duos meos legitimum diem desinere paschalem: vt cum in præteritis ostensus hoc modo fuerit: iquissimè, in presentibus ac futuris, & auctoritate careat & occasione praua persuasionis amittat. Eius quæ fides tuo Victorino habenda sit! quæ ipsius apud alios sit auctoritas, In tuum rursum incurris mucronem. Sane quid Latina constituit de Paschate Ecclesia ex Concilio relictus discens Romano, tertio mox post Concilium Nicenum habito, sub S. Syluestro Papa rem potest Constantini Magni, cui inter res actas 275. Episcopi, in cuius actis de paschæ solemnitate sic legitur: *Omnibus Episcopis & presbyteris preceptum est pascha obseruanciam custodire à luna quartadecima vsque ad vicesimam primam, ita vt Dominicus dies coruscet. Et dixerunt Episcopi: placet.* Item S. Ambrosius, cum in sua epistola dixisset: *Reseratum igitur est diem resurrectionis obseruandum post dies paschæ; qui dies resurrectionis non quartadecima luna debet esse sed postea; paulo post subiungit quantum debeat esse post, dicens: Nam vsque ad vicesimam primam lunam consuevit extendi. Quod cum obseruatum sit, dum quartadecima plenilunium adhuc præcedebat, quanto magis postea quando hoc cum illa incidit.* An igitur plus Hippolyti & Victorini rationis ratio, quam sanctis Pontificibus, Cle. ent. ti, Pio, Victori, Conciliis Niceno & Romano, Ambrosio, Isidoro, Bedæ, Rabano, & innumeris aliis credendum sit, iudicium æqui esto Victoris.

Pascha non vltra 21. lunam transferendum esse, constat etiam ex Latinorum constitutione.

Exemplum particularis paschæ non debito tempore alicubi acti, non inducere in Ecclesiam regulam vniuersalem.

6. Denique quaestio non est, quid in hac vel illa Ecclesia particulari in celebratione paschæ factum aut constitutum sit; sed quid in vniuersali, & quid ex decretis Concilii vniuersalis, maxime autem Niceni fieri debuerit. Quare proferas ad rem non facit id, quod Ecclesiæ particularis exemplo, & quidem vna ex Gallicanis probare contendis: constat enim Ecclesiis quasdam Gallicanas peculiarem in paschæ celebratione tenuisse morem. Imo ex dispensatione, seu singulari decreto Romani Pontificis fieri poterat, vt ob aliquam causam, siue in particulari, siue in vniuersali Ecclesia; aut etiam propterea quod decretum Niceni Concilii promulgatum, aut receptum alicubi non fuerit, pascha extra tempus consuetum actum sit: hinc tamen minus recte quis vniuersalem deduceret regulam, aut ad illam sine expresso Pontificis Maximi aut Concilii decreto posteros alligaret. Audiamus tamen, quæ exempla ad comprobandam tuam sententiam addes: quod quidem vnum numero, ex tota antiquitate corradere potest. Non igitur dubium est, inquis, in primitiua Ecclesia hunc canonem diligentissime obseruatum. Neq; nos dubitamus canonem hunc de non celebrando cum Iudæis pascha obtinere exacte fuisse, eo videlicet modo quo explicatum est, de agendo solite paschate à 15. luna vsq; ad 21. non autem, vt tu vis, ad vicesimam secundam: sed perge: quem admodum etiam exemplum extat apud Gregorium Thronensem lib. 10. anno Christi 588. cyclo solis à 9. luna 19. in quo terminus paschalis fuit 17. die Aprilis Sabatbo, & pascha celebratum est non die 18. Aprilis luna decima quinta sed dilatum vsque in diem 24. Aprilis in lunam vicesimam secundam. Et gregie hic Caluini, vt vbiq; fere (veritas enim non nisi inprudenti tibi aliquando excidit) cum in magno tuo Scaligero halucinatus, putabam te saltem meliorem esse Chronologum, quam Caendariorum graphum.

Exemplum Caluini paschæ in 22. luna acti ex Gregorio Thronensi.

graphum. At, vt video, etiam in planis: mis aberras: quid fiet in illis, in quibus tanta non suppetunt veritatis eruendæ adminicula arque iudicia? Tu ne es ille, qui præterita rimatur sæcula, & tempora in futuros annos metitur?

Inprimis igitur valde imprudenter, vt diximus, hoc exemplum ex Victorii siue Victorini rationibus seu præceptis deductum in medium profers, & quidem eius temporis exemplum, quouiam Dionysius apud Latinos cyclum fecerat Concilii Niceni notiorè, imo & in vniuersum concedi paschata post Dionysium d. e. Dominica proxime post terminum paschalem acta esse, vt tu te ipsum vt soles confutes: non negamus, inquis cap. 2. Paschata post tempora Dionysii die sequente terminum paschalem acta esse. Si exemplum ex cyclo Patrum deiumptum, aut Ecclesiæ vniuersalis, aut ex Episcopi Alexandrini, cui id negotii commissum erat, præscripto, adduxisses, saltem aliquid effecisse videri poruisses. Nunc vero cū tuo Victorino, cuius rationes omnino erroneæ, vt supra auduimus, iudicæ sunt, frustra triumphas: sane eius methodum tam diu durasse ipse tuus miratur Scaliger: Quare vero, inquit peridus Dionysiana Victorianam in Gallia excludere non potuerit, nescio. Sed vt reliqua uateant absurda, ipsiusmet Gregorii adducemus verba. Sic enim lib. 10. c. 23. habet; Dubitas pascha fuit ob hoc, quod in cyclo Victor, luna XV. pascha scriptis fuerit: sed ne Christiani vt Iudæi sub hac luna hac solennia celebrarent, addidit, Latini autem luna XXII. Ob hoc multi in Gallis XV. luna celebrauerant. Nos autem XXII. Victoris enim nomine intellexisse Victorium siue Victorinam non obscure tuus indicat Scaliger, hæc verbis: Sero tamen in Ecclesia Gallia locum habuit (peridus Dionysiana) que a tunc Victorini priorem editionem retinebant, vt constat ex Gregorio Turonensi, &c.

Exemplum ex Gregorio non facere ad rem, & Caluissium errare in determinatione temporis.

De emendat. temp. lib. 7.

De emendat. temp. lib. 2.

Secundo hoc testimonium contra te ipsum, Caluiss, attulisti, qui probare statueras veteribus in usu non fuisse positum, pascha celebrare luna quintadecima, cum potius contrarium ostende. is. De se enim solo testatur Gregorius, quod vicissimæ cuncta celebrauerit: de multis vero, qui eandem festiuitatem quintadecima luna peregerint. Fumum fugiens, quod aiunt, in ignem incidisti.

Tertio quod ais, exemplum illud accidisse anno æræ Christianæ 588. non leuiter erras. Non enim accidit anno 588. non cyclo solis 9. non cyclo lunæ 29. non termino paschali 17. Aprilis: neq; pascha celebratum à Turonensibus 14. Aprilis est: imo etiã si reliqua omnia vera essent, hæc tamen falsum esse omnino conuincitur, dies enim 24. Aprilis eo anno in Sabbathum, nõ autem in Dominicam incidit, cum litera Dominicalis C. fuerit. En, Caluiss, vt solertem te das! Humanis generis conditionem oblitus, neminem te erroris conuincere posse putasti, qui errare in hac re omnino non possis.

7. Nullo autem negotio errasse te probabimus: omiſſa enim annorũ Childeberti Regis cum Gregorii I. Pontificis Max. cõparatione, eorumq; ad annos Christi reductione, quæ fusiore requirerent disputationem ad alia veritatis iudicia, quæ tam procul accersenda minime sunt, nos conuertimus. Addidit Victor siue Victorinus, vt paulo ante ex loco Gregor. audiuimus, pascha transferendum esse in 22. lunã. ne Christiani vt Iudæi sub hac luna (quintadecima) hac solennia celebrarent. At per te Iudæi semper celebrat in plenilunio, & quidẽ in tuis tabulis plenilunio eruto, q. anno 588. nequaquam in die 18. Aprilis incidit, sed die hũc præcesse biduo; fuit enim 16. Aprilis hora 19. ex tuis tabulis; Ergo anno 588. Christiani cū Iudæis concurrere nõ poterant; & propterea frustra omnino pascha à Gregorio

Caluissium vna cum suo Scaligero errasse in exemplo Gregorii Turonensis, firmis demonstrat rationibus.

ex 15. in 12. traiectum esse lunam. Imo si calculum consulamus Iudeorum proprium, eo anno Christianos Iudæi mense præueniebant folido. Annus erat Iudaicus 4348. communis abundans; cyclos lunæ 16. chazaster Neomeniæ Tisri 2. 14. 689. die 8. Septembris anni 57. ergo dies 15. Nisan solennitatis azymorum. in feriam cadit quintam 18. Martii, anni 588. qui dies à 18. Aprilis, in quo in paschate conuenire debuerant, folido, vt diximus recedit mense.

Valsum esse u-
diorum Pascha-
ta semper ex
Caluisi pleniluniorum tabulis
haberi.

Ex quo exemplo, si id aliunde nondum didicisti, agnoscere tibi licet figmentum tuum, Iudeorum scilicet paschata è tuis patere pleniluniorum tabulis, cum illud plenilunium, quod Christianis paschale est, & ex tua elicitur pro paschate tabula, Iudæis non paschale esse possit: quemadmodum etiam exemplum clarissimum extat apud D. Ambrosium supra cap. 5. relatum. Item Iudæi sæpe celebrant ante æquinoctium. Neque excusabis te, quod solum priorem tabulam annorum 76. paschatis Iudeorum deputaueris: nam præterquam quod idem etiam in illa possit accidere tabula, quod ad te arguendum sufficit, loquutus es præterea indeterminate de omnibus annis, de præteritis enim subiicis, *Iudæi enim pascha celebrant decimaquarta luna SEMPER in plenilunio.* Vniuersaliter autem hoc quod refutamus capite, ubi falso asseris. Nunquam fieri posse in veteri Calendario vt pascha cum Iudæis fiat, addis, cum *Iudæi semper in plenilunio id celebrant.*

Caluisi error
aliter proba-
tus.

Deinde idem Victorinus, cuius rationes Turonenses secuti sunt, cum terminos paschales aliter disposuerit, quam à Patribus Nicenis constitutum erat, relictis uidelicet in Aprilii duobus ultimis terminis cyclorum lunæ 19. & 8. alios eorundem cyclorum ante diem 21. Martii sublititit, vt ex iis, quæ supra ex ipsiusmet Victorini verbis attulimus, clarissime constat, currentibus cyclis lunæ 19. & 8. pascha in Aprilii nulla ratione celebrare potuit. At anno Christi 518. cyclos lunæ currebat 19. Ergo neque 18. neque 24. neque 25. Aprilis à Turonensibus pascha actum fuit; sed aut 21. aut 28. Martii (cum enim annus fuerit bissextus, cui Victorinus nescio quæ priuilegia concessit, & 20. Martii non autem 21. pascha fieri prohibuerit, id in Aprilem, & iuxta Victorinum in secundum mensem translatum non videtur.) Idem enim qui iussit pascha transferri ex quintadecima luna in 21. iussit etiam currente cyclo lunæ 19. eo in casu pascha in Martio, non autem in Aprilii peragi, ex quo rursus patet quam longe Scaliger cum affecta suo Caluisio à veritate abiuerit.

Sed esto, dicet aliquis, errasse eos in assignando tam termino quam festiuitate paschali, non sequitur hinc tamen eos in determinatione errasse anni, cum eo anno & terminus in Sabbathum in Martio incidere potuerit, & proxima die Dominica secundum fuisse pascha azymorum. At ille non solum nihil dicit aduersum nos, sed etiam tertium argumentum, quo Scaligeri ac Caluisii ostendamus errores nobis non petentibus vltro asserit: dies enim 18. Martii, in quo terminus ex sententia Victorini eo hærebat anno, Sabbathum non fuit, sed feria quinta, in qua, vt supra ostendimus, Iudæi pascha fecerunt azymorum. Ergo omnino repugnat anno 588. accidisse de paschate id, quod refert Gregorius: fixum firmumque autem manet nobile illud par Mathematicorum, egregie hallucinatio esse, quod illis nouum non est: si Clauius vel centesimam erratorum tuorum partem cõmississet, quanta, bone Deus coarctasses verba, quot excogitasses conuicia, vt eum non tantum, vt iam fecisti, *hominem stolidum, natura hebetiorem, ignorantem, imperitum, impudentem, impium, vafrum, fraudulentum, audacem, vafum pro-*

Caluisi in Clauium conuicia.

uocaterem, iniquam conforem, stulti communi auctorem, &c. compellares & exagitates, sed & ad insignes penas, quas eum commertuisse criminatus es, vltimum supplicium adderes, & demum dignum eum, qui vna cum Calendario ad inferos amandaretur ostenderes?

Sed quæ cogitationes quæso mentem tuam tunc peruedebant, cum supra allata scribebas verba: *Primitiua Ecclesia certe, adeo abhorruit ab eoruadem (Iudæoru) societate, vt NVNQUAM pascha, &c. idque exemplo ex Gregorio Turonensi desumpto stabilire conatus es? An non, cum de eo cogitasti, in mentem tibi venit illius, quod Gregorius antequam diceret se vigesima secunda luna celebrasse, præmiserat, multos in Galliis etiam quintadecima luna fecisse. Mihi sane cum cogitarem quo exemplo tibi monstrarem errorem tuum, dum asseris nunquam Pascha proximo post terminum die in primitiua Ecclesia actum esse, id ipsum exemplum in mentem venit, quod aptissimum vidi, non solum quo prædicta ostenderem, sed vt simul scrupulum mihi eximerem, quousque tempora tu primitiua Ecclesiæ produceres, illud enim exemplum te teste primitiua durante accidit Ecclesia. Cum enim quod tu negaras, exemplis ostendere statuissem & Christianos orthodoxos cum Iudæis in Paschate, concurrisse, eo modo quo tu concurrere accipis, & die proximo post terminum Paschalem, siue quintadecima luna solennia sua peregrisse: in hoc parcum te reperi qui ad primitiuam solam Ecclesiã te alligatas: in illo contra fati liberalem: ais enim: *Nec sane VLLVM exemplum satũ certum dar. potest post Concilium Nicenum in anni iam mille & trecentũ, quod Ecclesia vel SEMEL cum Iudæis in Paschate celebrando concurrerit.**

8 Vigetur rem aggrediamur, tibiq; pro vtraq; parte vnum aut alterum demum exemplum, fati nec certum erit hoc, quod tu pro certo vdis? profecto tibi nobis velis, certa esse debent. Primum ergo exemplum est, id ipsum quod tu ad contrarium probandum adduxisti, tua enim te petunt tela, & nos dormientes trahimus rete. Eo autem anno quicunq; is demum fuerit, terminus Paschalis fuit Sabbatho, & proxima Dominica in quintadecima scilicet luna, eodem teste Gregorio, multi, vt supra etiã retulimus, in Galliis decima quarta luna celebrauerunt, quod est primum. Et quia eadem Dominica Iudæi, vt idem testatur Gregorius, solemnitatem suam fecere, constat etiam secundum.

Falsum esse nolum exemplũ dari posse, quo iuxta Caluisti sententiam Ecclesia in paschate cum Iudæis concurrisse ostendatur.

Alterum exemplum tam ob consensum tum Græcæ tum Latinæ Ecclesiæ, quam ob vetustatem clarius est, in quo quamuis cum Iudæis tunc concursum non sit, quartadecima tamen luna in Sabbathum incidit, & proxima Dominica Pascha celebratum est. Habetur id Tomo I Epistolarum decretalium Summorũ Pontificum, inter epistolas Hormisdæ Papæ, in epistola videlicet siue Relatione Ioannis Episcopi Constantinopolitani, ad eundem Hormisdam. Sic enim he habet: *Instanti autem Dominica passionis numerum, qui vestris continetur litteris, expositiũ apud nos diei Paschaliũ annalibus, recte habere significamus, & ante quidem scientes, & nunc scrupulosus requirentes, sine dubitatione mundi festiuitatem incolũtes vos te' ebr. vt XIII. Ca'. Maiarum die optamus, qui est proprie nonusdecimus dies futuri Mæsis Aprilis &c. Data Constanti nopolis XIV. Calendæ Februarii, Vitaliano & Rustico VV. CC. Coss. Idẽ ad eundem Pontificem Hormisdam scribunt Germanus Episcopus, Felix & Diocorus Diaconi, atq; Blandus presbyter hisce verbis: *Dẽ Pascha' die vestra beatitudo cognoscat concordare Orientalium cum Apostolica sede sententiam, vt XIII. Calend. Maiarum die festiuitas celebranda spectat sicut Ioanni quog; Constanti nopolitani Antistitiũ**

Alterum exemplum paschatis proximo post terminum paschalem die celebrati.

relatione clarebit. Fuit is annus quo litterę hę scriptę sunt, & cuius Pascha indicant (eodem enim anno scriptas esse constat ex allatis) Christi 510. cuius cycclus lunę 8, litterę Dominicales E, D, b ssextus enim est, terminus Paschalis 18 Aprilis in Sabbatho, & sequenti die Dominica videlicet 13 Cal. Mai. siue 19 Aprilis Pascha.

Christianos cũ Iudeis in paschate concurrebat, hęc concurrebat in festo Caluissii, ex Theophilo Alexandrino ostenditur.

9 Verum enim vero quamvis exemplis istis Caluissius manifesti erroris conuictus sit: nihilominus tamen Antistitis Constantinopolitani placitis atq; auctoritate acquiescere forsatis recusabit, atq; Alexandrini testimonium postulabit, cui id muneris à Concilio Niceno demandatum sit. Nam *hęc omnia*, inquit, Caluissius de Canonibus Paschalibus, *vt recte in Ecclesia obseruari possent, cum pauci essent, qui rationem motus lunaris, tum temporis intelligerent, & vno eodemq; die per vniversum orbem Christianum Pascha celebraretur, decretum fuit, vt Episcopus Alexandrinus diem Paschatis ex motu lunari definitum singulis annis prescriberet, &c.* Periculisimam igitur Chronographus Caluissius hoc fieri potuisse nunquam putabit. At egregie tallitur. Dabimus enim & Alexandrini Antistitis exemplum siue testimonium, licet datum implicite, quod aiunt, in proximo exemplo iam sit, in quo vidimus, concordasse Orientalium cum Apostolica sede sententiam, in quorũ numero cõprehensos fuiss: Alexandrinos quis negabit? Sed clarius ita. Vidisti ne vnquã Caluissii, Theophili Alexandrini Præsulis epistolas, quas paschales appellare consueuimus. Habentur tres eiusmodi, si necis in Auctuario Bibliothecę Patrum Tom. 3. in quibus sub finem idem Antistes Quadragesimalis ieiunij initium, dies paschatis atq; Pentecostes indicat, ex iis tuę petitioni abunde satisfacere poterimus. Quoniã vero in illis, nec annus nec consules notati sunt, ne dicas tempus pro quo scriptę sunt nõ satis esse certum, de illius primum oportet inquirere certitudine, & quidem epistolarum omnium, ne de vnus fide dubitatio, alterius etiam suspectam reddat.

Cardinalis Baronius sententia de numero epistolarum Theophili à S. Hieronymo translatarum.

In primis autem S. Hieronymum epistolarum harum interpretem esse, extra omnem est conuersiam. Quare videndum est, quot & quasnam Theophili epistolas Hieronymus interpretatus sit. Cardinalis Baronius Tom. 3. anno Christi 399. quinque ait omnino esse epistolas, quarum apud Hieronymum mentio fiat ab anno 399. vsq; que 404. scriptas, ex quibus tres tantum paschales illas extare dicit. Verum vt de tempore in vniversum egregie probat Baronius, ita in numero epistolarum, earundemque in suos annos distributione aliquid desiderari videtur. Quod vt ostendamus, & simul debite in suos annos distribuamus epistolas, cuiuslibet epistolę epilogus, in quo paschatis cõtin. tu descriptio, afferenda est.

Quo die anni pascha celebratum. prescriptum sit, atq; Theophili epistolis.

Epistola, quę primo loco poni solet & incipit, *Primum solemnitate auguste, &c.* sub finem sic habet: *Curemus diuersa vitiorum vulnera, &c. incipientes Quadragesimam a tricesima die mensis Mechir: & hebdomadam salutaris pascha, quinta die Pharmuthi, finientemque ieiunia secunda: in euãgelicas traditiones, vespere Sabbathi, decima die Pharmuthi, & illucescente statim Dominica festa celebremus vndecima die eiusdem mensis, iungentes & septem reliquas hebdomadas sanctę Pentecostes, &c.* E't autem vndecimus Pharmuthi idem qui sextus dies Aprilis, cui litera E adscripta est, quę necessario illo anno, pro quo hęc epistola scripta est, Dominicalis fuit, & pascha eodem die 6. Aprilis celebratum.

Altera epistola incipiens, *Christum Iesum Dominum gloria, &c.* in fine sic habet:

Etsi

Et si Dei tribuerit clementia, cum Angelis merebitur Dominicum Pascha celebrare, habentes Quadragesima exordium ab octauo die mensis, qui secundum Aegyptios vocatur Pharmuth. Et ipso praebrante vires attentius ieiunemus: hebdomada maior: id est, Pascha venerabilis, die tertio de prima mensis Pharmuthi fundamenta iacientes: ita duntaxat, vtiuxta Evangelicæ traditiones ieiunamus. Incepit illa nocte octauodecimo die supra dicti mensis Pharmuthi. Et altero die, qui Dominica resurrectionis est symbolum, id est, nouo decimo eiusdem mensis verum Pascha celebramus. adiungentes hu septem reliquis hebdomadibus, &c. Ergo eo anno ad cuius pasche indicandum scripta est hæc epistola, litera Dominicalis fuit F, nam hæc diei 14. Aprilis, qui 19. Pharmuthi respondet, affixa est, eoq; die sanctum Pascha celebratum.

Tertia denique epistola, cuius exordium est, Nunc quoque Dei viua sapientia, &c. sic tempora definit sacra. Incipit sanctæ Quadragesime ieiunia ab undecimo die mensis Pharmuthi, & hebdomada Dominica passionis sextadecima die mensis Pharmuthi. Et finimus ieiunia vesperæ Sabbathi, vicequadragesima die eiusdem mensis Pharmuthi, & sequentis die Dominica Pascha celebremus vicequadragesima & secunda die eiusdem mensis, &c. Annus igitur cui hæc tempora congruunt literam Dominicæ diei indicem habuit B. ea videlicet, quæ diei 17. Aprilis, siue 22. Pharmuthi tributa est, in quo festiuitas Pasche peracta est.

Baronius ergo ex quinque epistolis primam vult esse Synodicam anno 399. datam: quæ non extat. Secundam ait esse paschalem, debentque anno 400. ad pascha anni 401. indicandû, eamq; vt primam desiderari. Tres reliquas, quæ extant, annis tribuit 401. 402. 403. eo ordine, quo supra positæ sunt, ad paschata designanda annorum 402. 403. & 404. Verum si quis paulo diligentius epistolas ac tempora, tum sancti Hieronymi verba inter se composuerit, facile colliget, & epistolas tantum posse esse quatuor, & ex illis non eam, quæ Pascha anni 401. indicet desiderari: sed solum Synodicam; de illa vero si qua fuit, quæ pascha anni 403. præscribat, nullâ omnino mentionem esse in Hieronymi à Baronio allatis verbis: duas vero reliquas recte ab eodem Baronio esse distributas.

Quibus anni debeatur Theophilæ epistolæ ex Baronii sententia.

Numerum quaternarium sic colligimus. S. Hieronymus in epistola 78. quæ est ad Pammachium & Marcellam, incipiente, Rursus Orientalibus vos locupleto mercibus; & Alexandrinis opes primo Romam vere transiituro, &c. duarum facit mentionem epistolarum; eius nimirum quam tunc recenter translata vna cum sua epistola miserat, & alterius anno præcedenti congruētis. Sic enim habet: Si quid autem hic minus aduersus Originem dictum est: & in præteriti anni epistola continetur, & hac quam modo vertimus, breuitati studens dicere plura non debuit. In apologia vero aduersus Rufinum trium meminit, videlicet & harum duarum, de quibus nunc diximus, & illius quæ desideratur, synodicæ. Duas, inquit, synodicam & paschalem eius (Theophili Alexandrini) epistolas contra Originem illiusque discipulos; & aliam aduersus Apollinarium & eundem Originem per hoc ferme biennium interpretatus sum. De quarta demum idem loquitur Hieronymus in epistola; quam ad ipsum dedit Theophilum, eiusque ibi describit argumentum, quod cum vltima illa, quæ extat optime conuenit. Ex his igitur numerus constat epistolarum quaternarius: ex dicendis vero nec plures nec pauciores fuisse, mox patebit.

Quatuorcentis non quinq; esse illas Theophilus epistolas.

Nunc singulæ epistolæ in singulis sunt collocandæ annis: quod paruo etiam fit negotio. Constat etenim scriptas esse tres priores g. bernaræ Ecclesiæ Papa Anastasio, nam in eadem aduersus Rufinum Apologia, in qua illarum epistolæ,

Duas ex his epistolis suis attribuantur annis.

Aa 2

rum, ut vidimus, fit mentio, etiam Anastasii Hieronymus meminit, & quidem superstitis: sic enim Ruffinum affatus est: *Syrus iam in Domino dormienti proferet epistolam, & viuente Anastasio dicta contemnu.* Has autem esse duas Paschales priores, quæ nunc extant, è numero illarum trium, ex ipsarum constat argumentis; Epistola enim *Primum solemnitas* (quæ minus recte primo ponitur loco) ea est, quam vna cum literis suis ad Pammachium & Marcellam transmisit, quod manifestissime eius ostendit argumentum, quod omnino congruit cum eo, quod in ipsis literis describit Hieronymus hisce verbis: *Quam (epistolam) sciatis in quatuor partes esse diuisam. In primo credentes hortatur ad Dominicam Pascha celebrandam. In secundo & tertio loco Appollinarium & Originem ingulat. In quarto, id est, extremo, heretici ad penitentiam cohortatur.* Quæ autem dicit in iisdem literis de præteriti anni epistola, esse nimirum cõtra Originem eiusque discipulos, perbelle in epistolam quadrat *Christum Iesum*, quæ in iis confutandis errorumque eorum aperiendis est tota. Cum igitur viuente Anastasio nihil Theophili scriptorum præter tres epistolas illas Hieronymus transtulerit, ut idem aduersus Ruffinum loco restatur citato, dicens: *Duas, Synodicam, &c. & in adificationem Ecclesia legendas nostra lingua hominibus dedi: aliud operum eius (Theophili) nescio me transtulisse.* Cũ Synodica autem perierit, & omnia, quæ de reliquis duabus dicit, binis hisce, *Christum Iesum, &c. Primum solemnitas*, ad vnguem congruant, alias esse non posse clarissimum relinquitur. Quod maxime confirmatur etiam inde, quod iisdem Anastasii temporibus epistola ad Pammachium data sit, cuius in eadem meminit: *Beatum quoque Papam Anastasium eodem seruire, &c. cui multos imprecamur annos.* Manet ergo fixum, binas illas epistolas & viuente Anastasio Pontifice Max. datas, & ratione temporis sue ordinis alteram alteram immediate consequi.

Quia autem communis est sententia Chronographorum Anastasii Papæ Põtificatum nec citius incepisse anno Christi 397. nec tardius desuisse anno 415. quamuis alii plures, pauciores alii eiusdem tribuant Pontificatui, terminosque alii alios assignent, ex litera Dominicali quam epistolæ Paschales indicant, annus pro quo ipsa epistola scripta est, certissime eruitur. Vt epistola *Christum Iesum* diem paschatis assignat 1. Aprilis, in litera F, litera vero F toto illo temporis scilicet a cio Dominicalis non fuit, nisi anno 401. Ergo huic anno illa epistola necessario conuenit, Paschaque die 14. Aprilis celebratum fuit. Rursus cum epistola, *Primum solemnitas*, Pascha ostendat die 6. Aprilis, atque adeo in litera E, litera autem E, toto tempore quod diuersimode Anastasio tribuitur Dominicalis nõ fuit nisi anno 402. consequens est, epistolam hanc pro hoc, & non pro alio anno scriptam esse, in quo Pascha 6. Aprilis actum fuit.

Definitio temporis pro tertia epistola.

Restat ut epistolæ, *Nunc quoque Dei, suum* attribuamus annum, quod faciemus breuiter, nam quamuis ea ad propositum nostrum non indigemus; tamẽ quo dicta de reliquis magis sibi constare ostendantur, illius etiam annum hoc loco inquirere volumus. Clarum autem est, nulli alii anno congruere, quã anno 404. eo quod post obitum Anastasii, & ante mortem Theophili, quæ in anno 412. conieci solet (imo etiam si multo tardius obierit, modo id ante annum 466. acciderit, de quo nemo dubitat) in nullo omnino anno Pascha die 17. Aprilis in litera B, id quod epistola indicat, celebrari potuerit: nam vel litera Dominicalis, vel quartadecima luna nimirum repugnat. Scriptam illam esse post illas tres Synodicas videlicet, & Paschales duas suprad. & is, constat ex illis, quæ ex Apologia

logia Hieronymi aduersus Rufinum attulimus, in qua præter illas tres epistolas se nihil Theophili opertum interpretatum esse, haud obscure indicat.

10. Scio Caluissium hæc angustia à nobis inclusum, omnem questurum effugium, quo saluus euadere possit, utque verisimile aliquid adferre videatur, dicturum binas illas priores epistolas translatas quidem tempore Anastasii Papæ ab Hieronymo esse, non autem hinc necessario sequi, illas ad pascha eorū, quos nos attulimus, annorum, præscribenda datas esse, sed aliquot annis autem: hoc autem dici non posse sic manifestum fiet. Ab anno Christi 329. quem si non vitæ certe episcopatum Theophili præcessisse, nemo sanæ mētis dubitare potest, usque ad annum 406. qui, ut patet ex supradictis, obitum Anastasii sequitur, nullus alius omnino est annus, in quo Pascha 14. Aprilis in litera F, ut habet epistola *Christum Iesum*, celebrari potuerit, quam annus 390. (is enim omnibus aliis proxime accedit) aut 401. in reliquis enim aut litera Dominicalis, aut quartadecima luna longe abhorret: sed anno 390. ex præscripto Theophili Episcopi Pascha die decimoquarto Aprilis celebratum non esse, duabus probari potest rationibus: Ergo nulli alii anno quam 401. illa epistola congruit. Prima ratio est, quod cum dicta epistola Originis damnet errores, Theophilus vero non nisi post annum 390. contra Originem scribere cœperit, clarum est eam Pascha 390. iam peractū non indicasse: tardius autem Theophilum contra Originem insurrexisse, optime probatur à Baronio, & saltem ex hoc colligi potest, quod Hieronymum & Ioannem Episcopum Hierosolymitanum dissidentes pacificare studuerit, ut videre est apud eundem Baronium anno 393. Imo Theophilum prorumpendi in Originem opportunitatem nimium distulisse, ipse aduertit Hieronymus literis ad eundem datis: *Nobis*, inquit, *nihil esse antiquius quam Christi iura seruare, nec Patrum transferre terminos, semperque meminisse, Romanam fidem Apostolico ore laudatam: cuius se esse participem Alexandria Ecclesia gloriatur, super nefaria hæresi quod multam patientiam gerit, & putas Ecclesie visceribus incubantes ena posse corrigi lenitate; multum sanctis displicet, ne dum paucorum penitentiam præstolaris, nutrias audaciam perditorum, & factio robustior fiat.*

Altera ratio omnino conuincit anno 390. Pascha 14. Aprilis actum non esse, actum enim esset solido die ante terminum Paschalem, qui in diem 19. Aprilis incidit: biduo vero tam ante plenilunium, quod die 16. Aprilis, hora 9 $\frac{1}{2}$ factum est; quam ante pascha Iudæorum, seu festum azymorum, quod eo anno etiam ex calculo illorum in 16. incidit Aprilis: quod ne nō concedet, nisi fortassis Caluissius, nimirum potius biduo voluisse Christianos præuenire Iudæos, quam legitimo tempore, sexto videlicet die post terminum paschalem, quot diebus videlicet post eum litera sequitur Dominicalis, legitimam peragere festiuitatem: & sic nos non solum quod proposuimus exemplum ex primitiua Ecclesia attulimus, paschatis in plenilunio aut cum Iudæis celebrati, sed etiam biduo, quod magis est, ante tam plenilunium quam Iudæorū festū peracti, sed credo suo iumento Caluissius tantum sibi italum non accerferet: quin ignem sentiens redibit ad sumum. Firmum igitur fixumque manet, epistolam *Christum Iesum*, nō alii quā 401. congruere anno.

Alteram epistolam, *Primum solemnitatū*, cum hanc proxime secutam esse satis constat, anno 402. conuenire pluribus ut probemus, opere præcium non est: Ad Caluissium igitur redeamus.

Epistolas Theophili annis illis quibus à nobis adscribuntur, & non aliis conuenire.

Theophilū tardius contra Originem scripsisse.

Anno Christi
401. Christianos
Pascha egisse, & sexta
die post terminum
Paschale; & in festo a-
zymorum Iudæo-
rum, quod vtru-
que pertinaciter
negat Calu-
nius.

11. Videntur netibi hæc duo exempla Caluifi, qui Chronologus audis, satis certa? Si omnia in Chronologia tua tanta polerent certitudine, absq; dubio amplissima facta in inscriptione Chronologiam ipsam vocares demonstratam. Dicis ne adhuc Caluifi illud tuum, *Nec sane VLLVM exemplum satum certum dari potest post Concilium Niconum, in annis iam mille & trecentis, quod Ecclesia vel SEMEL cum Iudæis in Paschate celebrando concurrerit?* Dicisne adhuc eandem Ecclesiam *NVNQVAM Pascha si decimaquarta luna in Sabbathum* incidit, die sequenti egisse? Si adhuc perstas in sententia, admove manum calculator calculis, expedi calamum, conuocatos discipulos, pande pleniluniorum tabulas. En problema! Quo die Caluifi anno Christi 401. Paschale contigit plenilunium? Hoc responde. Quid hæres? loquere. Quid ais? tam longa ne mora, in tam expedita methodo: *longe compendiosorem, ais, & expeditiorem methodum inueniendi plenilunia Paschalia &c. excogitavi.* En plenilunium ex hac tua methodo Paschali, vt in 14. Aprilis feram primam siue diem Dominicam horam 1 3½ incidit? *Iudæi autem, inquis, Pascha semper transigit in pleniunio: etiam si incidat in feriam primam.* Ergo hoc anno 401. quo Pascha 14. Aprilis in litera F, ex præscripto Theophili Episcopi Alexandrini celebratum fuit, Christiani cum Iudæis concurrerunt. Ergo vllum exemplum dari possem titus es. Rursus anno 401. terminus Paschalis incidit die tertio decimo Aprilis, in Sabbathum, & sequenti die Pascha actum fuit. Ergo id nunquam accidisse iterum mentitus es.

Fateberis forsitan Caluifi errasse te asserendo Iudæos semper in plenilunio Paschata celebrare: tuas te tabulas pleniluniorum, quod *inde Paschata Iudæica discerni liceat*, plus æquo commendasse; calculum illorum proprium, ad propria yenda Paschata esse accersendum. Vtrumque tibi concedimus. En calculum Hebræorum. Annus Christi 401. currens, Iudæicus erat finens 4161. embolimus ut deficiens, cyclo lunæ 19. character Neomeniæ T. feri 4.8.320. ipsa vero Neomenia politica propter translationem feria 5. die 6. Septembris anni Christi 400. Ergo decimus quintus dies Nisan, qui tibi Pascha dicitur, feria prima die decima quarta Aprilis, anni 401. ipsum autem plenilunium Nisan est 1. 19. 867. (parum à tuo ex tuis eruto tabulis discrepans) Itaque quocumq; te tandem veritas, semper inuenies anno 401. Pascha (siue azyma) Iudæorum incidisse in 14. Aprilis, eum videlicet diem, quo Christiani Resurrectionis Dominicæ egere solemnitatem. Quamobrem retocadictum Caluifi si sapias tuum: nega si vir candidus es, quam affirmasti assertionem tuam: *Nec sane VLLVM exemplum dari potest, quo Christianos cum Iudæis post Concilium Niconum cõcurrerit in Paschate ostendatur; nega minimum Ecclesiam (quæ tibi saltem vsq; ad annum Christi 588. durat) Pascha NVNQVAM proximo post terminum Paschalem die egisse.*

12. Quod quæto S. Ambrosio, in sua iam sapius citata de Paschate epistola, tantopore laboratum fuit, vt is, qui Pascha quod in vicissimam primam lunam incidit, nimum translationem putarunt, ex emplo, quo idem factum iam fuerit, ostenderet, si suppeditauerunt alia, quibus etiam ultra vicissimam primam, hoc est, in 22. lunæ vicique tractum Pascha, tanquam à fortiori probare propositum potuit? Quid nisi primitiua Ecclesia Pascha ex Dominica quinta decimæ lunæ in vicissimam factum: dam lunam remouere consuevit, exempla annorum 326. 340. 365. 370. 374. addidit, in quibus omnibus terminus Paschalis in Sabbathum incidit, si moro si; sequentem Dominicam in luna quintadecima cum

Aliud argum-
tum, quo proba-
tur eò solum
fuisse ex Patrū
præscripto Pa-
scha, in 22. lunæ
die.

cum ea, quæ proxime sequitur commutate? Cur ad annum confugit 373. in quo Pascha à termino septem dierum spacio remotum sit; si proximior annus 374. Pascha à termino per solidum octiduum disunctum suò ministrare poterat? In illo enim anno terminus incidit in Dominicam vicissimum videlicet quartum diem Martii, ac propterea in 31. eiusdem mensis Pascha translatus fuit: in hoc vero cum terminus in die 12. Aprilis Sabbathum repererit, Paschati sequenti die peragendo, impedimento minime fuit. Sive hic annus 374. maxime ab Ambrosio pro exemplo asserri debuisset, si Pascha in vicissimam secundam lunam traiectum fuisset, eo quod si vprquam in dictam lunam traiciendum fuisset, tunc maxime debuisset, cum eodè die Dominico terminum proxime sequenti, die scilicet 13. Aprilis, solemnitas azymorum à Iudæis celebrata fuerit, id quod tam plenilunium in illum diem incidens, quam proprius Hebræorum computus exactissime ostendit. Quod argumentum sufficiens omnino est, quo tertium ostēdamus ex primitiua Ecclesia exemplum, quo Christianos cum Iudæis Pascha celebrasse (vt Pascha à Caluisti sumi solet) ad oculum demonstramus.

Aliud exemplum.

13. Quod si nostram Caluisti expetas sententiam, vtrum hiscè à nobis relatis añis 374. 401. 594. Christiani vere cum Iudæis in celebrando Paschate concurrerint, nec ne, eam tibi libētissime ac planissime pandemus. Annis hiscè celebratum à Christianis est Pascha luna quintadecima, seu proximo post terminū Paschalem die, quod non est cum Iudæis in Paschate societatem inuisse, qui illud quartadecima luna iam ante peregerant. Id quod etiam de Paschatis quintadecima luna in Calendar. Gregoriano celebratis, vel celebrandis dictum volumus. Per medium ergo annulum traharis oportet, Caluisti, Calendarium Gregorianū aut immutè à crimine pronuncies; aut Nicenos, eosq; qui proxime secuti sunt, eodem accuses crimine necesse est.

Vtrum reuera annis illis Christiani cum Iudæis in Paschate cōcurrerint.

Calumnia igitur sicut quod ais: *At vero non sic Pontificii agunt, qui, vt se à Concilio Niceno distictè demonstrent, non solum cyclos solis, vt supra habuimus. (& nos supra tibi non absque ratione negauimus) corruerunt, sed etiam societatem cum Iudæis inueniunt, & frequenter cum eū Paschatis festiuitatem peragunt. Exempla non à longinquo adducere necesse habemus: Anno superiore, qui fuit a. Christiana 1699. hoc accidit, vt Pontificii cum Iudæis Pascha peragerent, id quod presentes in loco, vbi Iudæi habitant, proculdubio animaduertunt. Pontifex ipse Roma obstupuit, quando vidit Iudæos Christi interfectores in Paschate agendo suos esse collegas. Hoc anno Pascha die sequente terminum Paschalem, more & instituto Patrum Nicenorum, quintadecima videlicet luna ab orthodoxis auctum esse vitro damus, at illud cum Iudæis peractum esse negamus, & pernegamus. Probes illud licet characteribus Neomeniarum Tisri & Nisan: probes duplici & Astronomica & Politica translatione. Probes epilogismo siue Iudaico, siue Prutenico, nil nisi inscitiam tuam ac malitiam probas.*

Falsum esse, Calend. Gregorianum cū Iudæis pascha prescribere.

14. Quam prudēter autem fecisses, si vna cum Elencho tuo etiam calculum Hebræorum omisisses: etenim cum verfatum te in illo ostentas, non nisi rudem te ac imperitum ostentas; qui nec duo Paschata ex illo colligere didiceris, quin in altero turpiter erraris; non iam in horis, horarumque punctis, sed integro die Pascha plus debito postponendo: & tamen methodum eam omnes te docturum, antequam eam ipse didiceris grandiloque iactas. In rem presentem te perducam: veni & verba tua audi. *Frequentissima enim sunt huius rei exempla, vt panis*

Caluistum culpiter errasse, cū anno 1622, Catholicos cū Iudæis in Paschate concurrerit affirma.

post

post annis anno era Christiana 1622. istorum Pontificū Iudeas Christi interfectores in pascha te celebrando collegas assument. Erit annus Iudaicus 5282. (5382. Caluisti) cuius character plenilunii Paschalis est, die 27. Martii feria 1. hora septima 920. cyclo luna 8. epact. 18. quartadecima Paschatis, die vigesimo sexto Martii, feria septima, & sequenti die cum Iudaeis Pascha.

Ita ne Iudzorum pascha determinare didicisti, vt feria septima tibi sit prima; Sabbathum Domini ca; quartadecima Nisan, qui ut decima eiusdem? Ita ne omnibus te imponere posse putas? Falleris Sethe, septem sunt septem, non vni. Sed durum tibi videbatur, egregiam tuam tabulæ pleniluniorum methodum damnare, te teque mandacii arguere, qui dixeris ex illa paschata consistere Iudzorum, qui illud semper in plenilunio peragant: itaq; cum inuenisses plenilunium paschale incidere in 17. Martii, in eum diem quintadecimam Nisan conueniendam potius censuisti, quam tabulam tuam cum paschatis Hebræorum, quod verum erat, non conuenire ingenue fateri. Verum si id agitali consilium, stulte profecto postea fecisti, calculum addendo Hebræorum quo tere proderes. Nam quamuis characterem plenilunii Nisan recte exhibueris 1. 7. 9 10. meminisse tamen debuisses, Iudæos paschata sua quæ dies sequuntur ciuiles siue politicos, vt tecum loquar, non ex characterem plenilunii petere, sed Neomenia constituta politica Nisan ab ea inclusiue 15. numerare dies, vt festiuitatem habeant azymorum.

Qua autem de causa, quæso, in hoc secundo exemplo omisisti characteres Neomeniarum Tisri & Nisan, cum tamen eos pro anno 1609. in primo exemplo profueris? Putas me me coniectura tuam mentem assequi posse? Si minus mentem, certe fraudem assequar. Nonne hæc est causa? Si enim characterem Tisri, qui 5. 9. 86. est, expressisses, cum is Neomeniam in eadem figat feria quinta, nam translatione nec Astronomica nec politica opus habet, quilibet computo Hebræorum vel leuiter tinctus ex eo collegisset, tam Neomeniam Nisan, quam quintadecimam eius diem incidere in feriam septimam, non autem in primam, vt tu ad calumniandum Calendarium Gregorianum ex cerebro tuo finxisti; equidem annus communis ordinatus, qualis propositus est, ad feriam Neomeniæ Tisri, duos iubet addere regulares, vt colligitur feria Neomeniæ Nisan: sed 5. & 2. vidit componere 7. Sabbathum videlicet non Dominicam: idcirco ne fraus ipsius animaduertetur, qua pro Sabbatho Dominicâ acceperat, nec characteres, nec Neomenias profuit. Cur non ergo illud tuum repetam?

O vir precipua calliditate vaser.

Sane aliqua causa esse debet, quæ te ne Neomenias exponeres, detinuit. Si nõ fraus saltem inscitia tua fuit, qua computare paschata Iudæica prohibitus fuisti: in questionem te implicaras, ex qua expedire te tam facie non poteras; saltem ignorantiam tuam alis te doctiorib; non exprobareres. Si Clauis, inquit, Iudzorum Calendarium non intelligit, & paschata eorundem in futurum computare nõ potest, scias Iudzorum festiuitates, & olim ab Episcopis, & hodie à multis esse præscriptas. Paulus Mittelburgensis prolixum catalogum recenset, &c. & Calendarium Iudæicum alias satis est apertum. Nos etiam, aliquando, eius methodum in Chronologicis dabimus. Rectius te Caluisti, Clauis Calendarium Iudzorum nouerat, nec opus te habebat magistro: præsertim tali, qui ipse magistro opus habet. Profecto in Iudum denuo vocandus es, vt prius discere discas, quam docere. Vin' igitur Caluisti te mihi in disciplina daret

Breui-

Clauis doctior
et Caluisti in
computo Hebræorum,

Breuisſimam te docebo methodum, qua feriam ſolennitatis azymorum expiſcari ex feria Neomeniæ Tiſri anni proxime inſequentis poſſis, etiamſi tibi qualitas anni Iudaici nota non ſit. Habita feria Neomeniæ Tiſri anni Iudaici ſequentis, eam diminuas binario, & qui relinquitur numerus (aſſe aſcito, vt noſti, ſi ſubtractio fieri nequeat) feriam quaſitam indicat. Exemplum. anno Chriſti 1622. qui eſt Iudaicus 5382. Neomenia Tiſri anni ſequentis, hoc eſt 5383, incidit in feriam ſecundam, ablato binario remanet 0, id eſt feria 7. Ergo feria 7. Paſcha azymorum fiet anno 1622, non autem feria 1. cum enim ſpaciū temporis inter 15. Niſan, & Neomeniam Tiſri anni ſequentis, ſemper ſit æquale, dierum nimirum 163, qualiſcunq; tandem ſit annus, embolimæ, vel communis, numerus autem 163, per 7. diuiſus relinquat binarium; conſtat propoſitum. Quod autem in noſtro exemplo illa Tiſri Neomenia cadat in feriam ſecundam, fortaiſis enim Caluiſius tertiam mallet, vt ablato binario feria 1. maneret, ex charactere habetur. eſt enim 2, 17, 962, qui nullam admittit translationem, nam etiamſi 17. 962. excedant 15, 388, attamen cum annus 5382. non ſit proximus poſt emboliſmum, non habet locum Bartutakphat, & Neomenia in feria ſecunda permanet.

Caluiſium ſe de errore vel fraude nullatione purgare poſſe.

Quod ſi Caluiſius tam in hoc quam in aliis exemplis nullas poſuiſſet horas, horarumque puncta, nullas translationes, nullum *Gadrat* dicerem, vt inſelicem hominem crimine purgarem, eum Paſcha hoc azymorum anni 1622. non computo eruiſſe, ſed aut ex Ephemericidijs patroni ſui Origani, qui id eodem modo, male in feriam primam coniciit, deſumpſiſſe, aut certe ex tabulis illorum quos citat Pitati, vel Pauli Mittelburgenſis, aut denique ex Cyclo, vnde tabulæ illæ pendunt, & quem vocant magnum, annorum videlicet 247: atque ita bonum virum deceptum fuiſſe, & pro feria 7. poſuiſſe primam, fallaciã aliorum. Verum & hoc modo vix purgari potuiſſet Caluiſius, etiamſi calculi atque characterum, vt dicebamus nullam omnino feciſſet mentionem; idem enim Mittelburgenſis quem aſſer, & qui *prolixum Catalogum recenſet Feſtorum Iudaicorum, in ſequentibus*, diſertis verbis lectorem de fallacia admonet mox poſt ipſum Catalogum: *Circa prædiſta eſt animaduertendum, inquit, quod lunationes poſt ducentos quadraginta ſeptem annos non redeunt præciſe ad eandem horam in qua prius factæ fuerat: vt ex tabulis Gamalielis* (ex quibus ſiue ſimilibus Caluiſius ſuos collegit characteres) *ſuperius deſcriptis manifeſtum eſt: & quia differentia vnius horæ, immo diuerſitas vnius minuti a ſiquando facit variare neomeniam anni in die vno, tutius eſt indagare Paſcha & diem paſſionis domini per regulas ſuperius expoſitas. Quid clariuſ dici potuiſſet Caluiſi, ſi vidiſti Catalogum, vidiſti etiam quæ illum mox ſubſequentur. Nulla omnino tibi eſt, quæ de fraude ac dolo te purget, excuſatio. Nam etiamſi tanquam ad vltimum refugium confugas ad Cyclum 247. annorum, dicasque ex illo non autem ex regulis Iudæos tua aſſuetos eſſe petere Paſchata, non niſi fraudem fraudi, ſucum ſuco addes: Nam præterquam quod id expreſſe, vt adiuuimus neget Mittelburgenſis, contraria etiam doceat Caluiſi dilectus Magiſter Iosephus Scaliger, (a quo merito rurfus vapulabit) extat non ſolum ipſe computus Iudæorum, ſed & tabulæ in quibus Paſchata pro futuris annis ab ipſis Iudæis ſupputata iam habentur. quæ litem omnino dirimunt, & Paſcha azymorum anni ære Chriſtiane 1622. in ſabbathum 26. Martii reponunt, vt videre eſt in tabulis Eidræ Vezini Aſtologi, & aliorum, non autem in diem 27. menſiſ eiusdem,*

Part. 1. lib. 8. cap.

2.

vt tu in perniciem tuam finxisti. Recte igitur Caluſianis concludimus verba:
Fucus & fraus eſt Caluſii qui hac in re ſententiam aliorum prætenſit.

Caluſius ridicu-
 le Pontificem
 excommunica-
 tum atque hæ-
 reticum pronū-
 ciat, qui pſcha
 15. luna iuxta
 Patrum decre-
 ta præſcribere
 audeat.

15. Sed quid magis ridiculum, & iocularius excogitari potuit, quam quod
 Muſicus iſte conditionis ſuæ oblitus Pontificem Maximū excommunicatū atq;
 hæreticum pronunciat, propterea q̄, eo modo, quo Patres, vt ſupra habuimus, cū
 Iudæis in palchate celebrādo concurrere auſus ſit: *In meritū*, inquit, *penam Ecclēſia*
incurrit, & ab Ecclēſia ſegregatus pro hæretico habetur: præſertim cū pertinaciter in eo error
perſeueret, & de emendando Calendario ſuo nunquā cogitet. immo poſtquā emendatiſ-
 ſimū promulgauit, ne habet quidē quod de eo cogitet: ſed neq; excuſatione tua
 opus habet, dum addis, *Quimquā ſane Pontifex à Conditorib. huius Calendarij,*
præter opinione in hanc fraudē deductus eſt, qui nunquā videntur de hoc
errore cogitaſſe. Cum ſibi perſuaſiſſent Paſcha *de uſu* etiam in plenilunio i-
 poſſe agi poſſe. Vbi iterū veris falſa permisceſ. Nam falſum eſt Pontificē à Reformatoribus
 in fraudē deductum eſſe: illud vero veriſimū, eoſdem nunquam de
 errore cogitaſſe, cum certo ſcirent errorem nullum eſſe, quoties ab Ecclēſia ſanctiſ-
 ſima Paſchæ ſolennitas in luna quintadecima peragenda cōmendatur. Sed ne-
 que minus ridiculus es, quā fuiſti, dum quæ huc vſq; male dixiſti, ita peſſime cō-
 cludis. *Sed tamē Pontifex de hoc errore admonitus, niſi calendariū corrigat, nō poteſt excuſari.*

Fallacia Caluſii
 Paſcha iuxta ve-
 rus calendariū in
 plenilunium in-
 cidere nō poſſe.

16. Adhuc vnum cuius pene oblitus erā in medium eſt producendū Caluſii
 cōmentum. Nam non ſolū Calendariū Gregorianum iniurioſe vituperat; ſed
 etiam ſuum antiquū, ſeu Iulianum plus æquo cōmendat, atq; laudat: *Nobis qui-*
dem, ait, qui Paſcha ad rationē veteris Calendarij agimus, quietū eſſe licet. Nunquā enim ſeri
poſſe, vt ſecundū verū Calendariū cum Iudæis in Paſchate agendo concurramus, cū Iudæi
ſemper in plenilunio id celebrent, nos vero ad minimum die quinto poſt plenilunium: Valde
 immemor tui es Caluſii. Nonne ſupra cap. 15. dixeras in *anno trecentū & duodecim*
ferē luna in anno noſtro Iuliano vno die ſedem ſuā antuerit: Quomodo ergo ſemper
 quinto die minimū poſt plenilunium Paſcha facietis? An non aliquando, ſi ſecula
 durent, terminus Paſchalis, qui à quartadecima motus lunaris apud vos nunc
 diſtat minimū quatrūuo, diſtabit quinque, ſex & pluribus diebus, quando er-
 go perueniet ad internallum 23, 24, &c. dierum, vſq; ad menſem lunare, nonne
 rurſus Paſcha celebrabitis in plenilunio? Et quomodo nunquā cum Iudæis con-
 curretis, qui in annis 300000 (eo vſq; enim & tu Calendariū Gregorianum ex-
 aminas) ſexies ſaltem per omnia anni tempora, ver ſcilicet, æſtatem, autumnum,
 & hyemem tanquam per nundinas, paſcha veſtrum circumducetis, & æquino-
 ctium vernū per omnes omnino anni menſes ac dies venale exponetis? Quan-
 do igitur æquinoctium vernū ex menſibus, hyemi propriē à maioribus addidit,
 & ab his ad vernos per Iunium, Maium verſus, Aprilem, ac Martium redierit,
 atq; ad menſem Paſchalem acceſſum fecerit: nonne ſæpiſſime proxima ante
 æquinoctiū vernum quartadecima luna Paſcha celebrabitis? At dices mundi ſi-
 pem hoc ne fiat impediturum: At nonne ſi tibi ſecula tā diu durant pro Calen-
 dario Gregoriano, durabunt etiā pro Iuliano? Neſcio proſecto operæ precium
 ne ſit vltius pergere in examine tui Elenchi, cum in eo præter calumnias &
 falſitates vix aliud reperiatur. Certe in illis tibi exponēdis iam deſignati ſumus:
 Quare antequam ad aliud me conferam caput examinandum, alio pauiſſer,
 quamuis non longe à ſcopo noſtro, digredi placet, & ea ſequētī capite proſequi,
 quæ nos docere, Caluſium adduſcere non dedecet.

Quibus diebus in Calendario Paschales termini ex Patrum Concilii Niceni instituto affixi fuerint: quibusque item diebus Pascha ex eorundem decretis, proximis post idem Concilium

400. annis actum sit. Recensentur etiam

Iudaorum pro eodem tempore Paschata.

Opera pretium me facturum ratus sum, si antequam ad reliquas reliquorum capitum refellendas Caluissii calumnias accederem, duo hoc loco ad propositum nostrum, veritatemque stabiliendam vtilissima, praestarem; inquireret nimirum ex auctoribus & exemplis scriptorum, tum rationibus, ex lunae motu depromptis, quae nam fuerint illae quartae decimae lunae, vnius integri cycli enneadecaeterici, & quibus diebus addicti, quas ex vfu potissimo terminos dixere Paschales, idque probare ex institutis decretisque; celeberrimi illius Niceni Concilii, Constantini magni temporibus celebrati: tum etiam per modum tabulae quadrigentorum post idem Concilium annorum, tam Christianorum quam Iudaorum Paschata eo consilio enumerare, vt inde tanquam ex armamentario bene instructo, contra nostrum aduersarium varia arma depromere possemus. Enim vero cum is in sequentibus, sui prioris libri capitibus, totus in eo sit vt exemplis remotissimorum etiam seculorum ostendat, Calendarium Gregorianum à Patrum Nicenorum legibus longe recedere: Hoc vix alio poterit melius refutari argumento, quàm si eidem exemplis, non iam seculorum nunquam futurorum, sed reuera elapsorum, eadem quae ille in Gregoriano reprehendit, nos ostenderimus proximis post dictum Concilium temporibus. (quando videlicet ipsum vetus Calendarium à nullo adhuc pro vitioso habitum fuit) non solum vt Patrum decretis consona, sed & vfi Ecclesiae Dei approbata accidisse.

Causa cur haec traditio de terminis paschalibus inquirendis instituitur.

Vidit atque prauidit, expauitque haec spicula Caluissius, postquam eadem etiam à Clauio emissa sensit, & hanc ob causam summis studuit viribus eadem eneruare. Hinc enim illud de exemplis & temporibus *qua Dionysium praecesserunt, nihil certi affirmari potest*: Hinc *qui termini Paschales fuerint, in obscuro est*: Hinc *condanandum antiquitati est*: Hinc *merito de exemplis illius dubitatur*: &c. Sed non tam facile hinc exitibus, Caluissii, alia tibi quaerenda sunt effugia: *Tute hoc intristi, omne tibi exadundum est*. In tuum ipsius caput, nostri prouerbum, in tuum ipsius malum, vt paulo post videbitis, lunam deduces.

Caluissius ex hoc ret & obcurare conatur exempla paschatum proxime post Concilium Nicenum, Lib. 1. cap. 20.

2. Itaque, quod ad prius spectat caput, de terminis scilicet Paschalibus, iam nobis ad eorum cognitionem certo indagandam praecedenti capite via planissima strata atque complanata est: ostendunt enim tum illa, tum alia, quae extant exempla, eos fuisse terminos, qui per traditionem in Calendario veteri ad nos usque peruenere. Nam de citimo ac vltimo qui dubitet nemo est, nec ipse Caluissius, hunc 18. Aprilis (etiam contra ipsius Canones) illum 21. Martii à Patribus Nicenis esse affixum: intermedios quoque fuisse eosdem, quos diximus, ostendunt omnia, quotquot à nobis obiter inquirentibus, occurrere exempla certa; de quibus breuiter nunc videndum est.

Eosdem fuisse apud Patres terminos paschales quos nunc vbi exhibet calend. exemplis probari posse.

Exempla trium Paschatum ex S. Ambrosii epistola desumpta, e quibus tres termini paschales colliguntur.

Omniun autem antiquissima exempla habenturexilla, quam saepius iam allegauimus S. Ambrosii de Paschate epistola, cuius cum aetas, quantum

ad nostrum attinet propositum, satis perspecta sit, in ea comprobanda diutius tempus terere nolumus. Eam enim epistolam scriptam esse pro Paschate anni Christi 387 satis inter auctores conuenit. In hac igitur epistola tria ad propositum nostram aptissima se offerunt exempla: cum enim in omnibus tribus Pascha dicatur ex vna Dominica translatum in aliam proximam sequentem, manifeste indicatur, terminum paschalem hâsisse in Dominica præcedente, ex qua iuxta Concilii Niceni placita (nullus enim tunc Victor aut Victorinus qui ea immutaret existebat) Pascha in sequentem Dominicam reiectum sit: Ergo si nobis compertum erit, in quem prior illa Dominica diem mēsis inciderit, simul in quod die terminus paschalis illius anni fixus fuerit, constabit. Sicergo illa habent exempla: *Nam temporibus paulo superioribus, cum incidisset quartadecima luna mensis primi in Dominicam diem, sequenti scilicet Dominica celebrata sollemnitas est. Odegesimo enim nono anno, & nonagesimo tertio ex die imperii Diocletiani, cum quartadecima luna esset nono Kalendas Aprilis, nos celebrauimus Pascha pridie Kalendas Aprilis. Alexandrini quoque & Aegyptii, vt ipsi scripserunt, cum incidisset quartadecima luna vigesimo & octauo die Phamenoth, celebrauerunt Pascha quinta die Pharmuthii mensis, que est pridie Kal. Aprilis, ac sic conuenere nobiscum. Rursus nonagesimo & tertio anno, à die imperii Diocletiani, cum incidisset quartadecima luna in quartumdecimum diem Pharmuthii mensis, qui est quinto Idus Aprilis, qua erat die Dominica, celebratum est Pascha Dominica sequenti, Pharmuthii primo & vigesimo die, qui scilicet secundum nos sextus decimus Kalendas Maii. Acciderunt hæc annis xxx Christianæ 373, & 377, Cyclis lunæ 13, & 17, literis Dominicilibus F, & A. Habemus ergo duos alios terminos Paschales, alterum 9. Kal. April. hoc est 24. Martii, alterum 5. Idus April. hoc est, 9. die eisdem. Tertium exemplum est id ipsum cuius causa epistola illa à B. Ambrosio conscripta est, de quo sic habet: *Vnde si inciderit sicut futurum est proximo, quartadecima luna mensis primi die Dominica, quia neque Dominica ieiunare debemus, neque tertia decima luna die Sabbathi incidenti ieiunium seruare, quod maxime die Paschæ est exhibendum, in alteram hebdomadam celebritas Paschæ est differenda. Et post de hoc eodem: Ergo secundum Aegyptios primo mense celebraturi sumus Dominicam Pascha, hoc est, septimo Kalendas Maii, qui est trigesimus dies Pharmuthii mensis. Et prope finem epistolæ. *Quoniam vigesima prima luna proximum Pascha celebrandum est. Ex hoc autem exemplo colligimus terminum paschalem Cycli lunæ 8, (accidit enim vt supra habuimus anno Christi 387.) 18. Aprilis, qui est vltimus, & quem etiam tum ex alio præcedente capite anni 520. exemplo, tum aliunde colligere potuissimus. Habentur quidem eadem in epistola alia duo exempla, incuria tamen librariorum corrupta, qua de causa ea etiam omisimus, & ea sola quæ indubitate sunt retinimus: Nam etiam si in vulgaribus editionibus in primo pro anno Diocletiani 89. legatur tantum 80, quia tamen certitudo inde nostra non dependeat, eo quod ipse dies mensis in quo quartadecima fuerit luna, quod solum querimus, definiatur, deinde ipse locus tam à Lucido, quam ab aliis pristino nitore restitutus sit, nullo nobis ad finem nostrum consequendum impedimento esse poterat.***

Duo termini paschales deducuntur ex paschate à Theophilo Alexandrino prescriptis.

Ex literis deinde Theophili Alexandrini Paschalibus, de quibus capite præcedente plura diximus, alios duos explicabimur paschales terminos. Etenim cum anno Christi 401. celebratum pascha sit, vt supra vidimus, in plenilunio, siue luna quintadecima die Aprilis 14. terminus paschalis siue quartadecima luna

luna

luna omnino proximè, in die nimirum Aprilis 13. præcedere debuit. Deinde anno 404. Pascha actum die 17 Aprilis est, plenilunium vero ex calculo in diem 11. hor. 4. incidit, terminum igitur paschalem proxime præcessisse in die eiusdem mensis decimo bonis deducitur rationibus. Citius esse non poterat, alias pascha in vltima mensis lunaris hebdomada tam contra decreta concilii, quam contra exemplum anni 401. celebratum esset. Si enim verbi gratia in nona fixa fuisset Aprilis quartadecima, ergo pascha in 17. eiusdem actum, coniectum in 22. vsque lunam fuisset. Sed neque tardius quam decimo die collocatus fuit terminus, quia illis temporibus termini plerumque adhuc præcedebant plenilunium, vt supra à nobis ostensum est, & allata iam exempla fatis comprobant: quæ maxime in hoc exemplo vim obtinent, cum currenre cyclo lunæ 6, qui hoc anno 404. in vsu fuit, plenilunium non nisi anno 480. primo 10. Aprilis contigit. Ergo rursus duo nobis innotuere termini 10, & 13 Aprilis, & cyclis lunæ 6, & 3: tertium enim exemplum in iisdem Theophili contentum epistolis, quâvis nihil contra terminum prout modo conspicitur habeat. non tamen vt cæteri euidenter ex datis elicitur.

Rursus ex S. Leonis Papæ ad Marcianum Imperatorem epistola, alia de Paschate celebrato habemus exempla, ex tribus tamen vnum solum proposito nostro aptum videret. Nam etiam si reliqua duo iuxta terminos vltimos Pascha celebratum esse egregie ostendant; attamen eorum loca, necessaria vix possunt colligi conclusione. Id vero quod seligimus illud ipsum est de quo S. Pontifex dubitauit, & propterea Orientalium postulauit sententiam. Accidit anno Christi 459. cum epistola præcedente anno 16. Kalend. Iulii data sit Opilione V. C. Cos. in quo anno terminus paschalem in die 17. Aprilis fixum mansisse nulla dubitandi relinquatur causa. Illud namque diem præcedere non potuisse habetur ex Orientalium responso, qui vt patet ex litteris Prothessii Alexandrini, & Paschasini Libibæi episcoporum ad eundem Romanum Pontificem datis, pascha die 24. Aprilis celebrandum censuere: ergo ne dicatur in vltimam ab ipsis dilatum mensis lunaris hebdomadam, quartadecima septimumdecimum Aprilis præcedere non poterat. Si vero dicatur terminum secutum esse eundem 17. Aprilis, sequeretur illud absurdum quod Romanus Pontifex censuisset ante quartadecimam celebrare lunam, videbatur enim illi agendum Pascha die 17. Celebratum autem esse iuxta Orientalium sententiam testatur eiusdem Leonis epistola ad episcopos Galliæ & Hispaniæ data, quæ in ordine epistolarum est 70. Constat ergo nobis Cyclo lunæ 19. terminum paschalem sedem suam in 17. tenuisse Aprilis. Sed eundem terminum tam Caluissius quam Scaliger vltro nobis anno 588. obtulere. Nam quamuis errauerint exemplum Gregorii Turonensis huic anno applicando; verum tamen est Cyclo lunæ 19. terminum paschalem ex Patrum Nicenorum sententia diem sibi vindicare Aprilis 17.

Errasse autem Magistrum cum discipulo sat superq; cap. præcedente ostensum est. Videndum nunc cui anno exemplum illud congruat, si fortassis inde alius pro re nostra se in conspectum daret paschalis terminus: Ex datis autem à Gregorio Turonense iudiciis, termino nimirum paschali in sabbatho, & Iudæorum paschate, quorum neutrum, quod turpe est, Caluissio fauer, decidere litem nondum licet, vtrumque enim & anno 590. & 594. ad vnguem conuenit (patebit ex sequenti tabula) quare alia ineunda via nobis est. Subiungit autem

Alius terminus paschalis ex S. Leonis epistolis deducitur.

Cui anno pascha illud à Greg. Turonense descriptum conueniat.

Gregorius pro eodem anno: *TERRA motu facta est magna 18. Cal. mensis quinti, & quarto.* Item: *Sol eclipsim pertulit mensis octauo mediante, & ita lumen eius minuit, ut vix quantum quinq; lune cornua retinent ad lucendum haberet.* Prius indicium tribus annis conuenit & anno 588, & 590, & 594, dupliciter enim menses in presenti negotio numerari poterant, vel à Ianuario, vel à Martio: Ad eclipsim ergo res tota deuoluta est: & quamuis hac in lite sententiam meam non facile interposuero, veritas tamen ad annum videtur inclinare 590, licet ad huc non omnem in partem: eclipsis enim (quantum superficiali collegimus calculo) in mense quidem accidit octobri, at non mediante, sed die eius tertio. Anno vero 594, eclipsis solis in 22. incidit Iulii, qui mensis nec vna nec alia numeratione octauis est. At anno 588, nulla omnino, quæ in nostro potuerit conspici hemisphærio, Solis contigit Eclipsis: vnde rursus Caluissius errorem suum, qui erroris conuicti tantopere optauerat, agnoscere poterit. Cum igitur tam ex dictis, quam ex aliis, quæ ad huc adferre liceret, anno 590 veritas saluere videatur, dabitur nobis pro cyclo lunæ 1, anno illo debito, terminus paschalis in sabbatho 25. Martii: ita ut iam in vniuersum terminos octo acquisierimus. ex quibus reliquos vdecim adinuante epactarum doctrina infallibili propemodum ratione deducere liceat, id quod nunc aggredimur.

Investigatio omnium terminorum paschalis ex quibus dâ præcognitis.

3. Ut autem videat Caluissius quantum malum, quantumque sibi accerserit perniciem, quod veritatem sibi oppugnandam duxerit, ex ipso boue quod dicunt, lora sumemus, & terminos paschales reliquos non solum methodo æque exemplo suo cap. 4. ex epactarum doctrina deducto, sed & quo ad eius fieri potest, verbis ipsius propriis indagabimus: quod enim eo loco ipse de Nouilunio, hoc nos de termino, siue quartadecima luna faciemus; si quidem ea ratione non solum Nouilunii, aut quartæ decimæ, sed cuiusuis etiam ætatis lunæ festes in Calendario indagantur,

Descriptis

Descriptis igitur sequenti in tabella 29. diebus à 27. Martii vsque ad 18. Aprilis qui Concilii Niceni temporibus terminis paschalis additi fuerunt, adscriptisque ad sinistrum terminis 8. iam inuentis, per notas suas ex Cyclo lunæ desumptas proprias, initium inquirendi à termino faciemus vltimo, Cyclo videlicet lunæ 8, diei 18 Aprilis adscripto. In Cyclo enim, ait Caluissius cap. 13, *vt quiuu facile intelligit, nullum plane initium naturale est, vnde incipere possit, sed si quod initium statuitur, id se rei sit, & eius causa aliunde sumitur* Ergo termino huc Cyclo 8, tanquam primo inueniendorum ad dextram eidem diei 18. Aprilis adnotato, ad reliquos per seriem cyclorū lunæ naturalem, ab 8. videlicet ad nonū, à 9. ad decimū; & sic deinceps gradū faciem⁹, inuentosq; ad dextrā suis locis collocabim⁹: Sic enim fiet, vt dextris cū sinistris, iam ante exēplorū auctoritate inuētis, cōpositis, si nulla inter illos appareat discrepanria oēs omnino recte indagatos, pl⁹ quā probabili ratione concludet e possimus.

Sic annus a'iquis, cuius terminus Paschalis siue luna quartadecima incidat in diem 18. Aprilis, quo in Calendario vltim⁹ cōstitit termin⁹, tū proximus annus qui sequitur, habebit (ex nostra & antiquorū suppositione) epactas vndecim, quæ inducūt terminū hoc anno nō incidere in diē 18. Aprilis, sed ascendere per dies vndecim siue abesse à decimo octauo Aprilis, dieb. vndecim, & fieri 7. die Aprilis, Tertio anno iterū adduntur dies vndecim, & sunt epacta hæ cū epactū anni precedentis viginti dua quæ ostendunt terminū hoc anno viginti duob. dieb. distare à 18. Aprilis & fieri 27. Martii. Quarto anno iterū vndecim dies adduntur quorum summa excrescit ad triginta dies, & ex his triginta absumuntur in mense embolimo, qui huius anno lunari insertus lunationes tredecim efficit, & tres epacta supererunt huic anno, quæ ostendunt terminum iterum accessisse fere ad diem 18. Aprilis, & tribus diebus tantum ab eo in anteriora distare, fieriq; die decimaquinta Aprilis. Iterum quinto anno vndecim dies adiecti facient epactam 14, quæ terminum quæ vndecim diebus à 18. Aprilis abesse statuit, in die videlicet 4. Aprilis. Sexto anno vndecim epacta efficiunt numerum epactarum 25 quibus terminus 25. diebus abesse à 18. Aprilis ostenditur, & fieri die 24. Martii, eo videlicet loco, quo supra ex Ambrosio eum anno 373. ex eodem Cyclo lunæ 13. fuisse inuenimus. Septimo anno iterum vndecim epacta adiecta, consunt numerum epactarum 36, ex quibus triginta pro mense embolimo abiciuntur, reliquæ vero sex reducunt terminum in viciniam octauidecimi Aprilis, in diem 12. eiusdem. Octauo anno sunt epacta 17. statuuntque terminum in die 1. Aprilis. Nono

Termini paschales.	Dies mensurum.	Termini Paschales.
16	21 Martii	16
	22	5
	23	
13	24	13
2	25	2
	26	
	27	10
	28	
	29	18
	30	7
	31	
	1 Aprilis	15
	2	4
	3	
	4	12
	5	1
	6	
	7	9
	8	
17	9	17
6	10	6
	11	
	12	14
3	13	3
	14	
	15	11
	16	
19	17	19
8	18	8

Tabella antiquorum terminorum Paschalis.

anno epacta excrefcunt ad 28, & exhibent terminum die 21. Martii, qui eft ciccimus, vt fupra monuimus. Decimo anno epacta fiunt in vna fuma 39 : Ex quibus triginta pro mēfe embolimo abiecta, relinquunt epactas nouem, quibus indicatur terminum feri die 9. Aprilis, ita vt differentia fit nouem dierum à 18. Aprilis; cuius termini fedem fuprà fecundo exemplo ex Ambrofio, currente eodem cyclo lunæ 17. reperimus. Vnde decimo anno fiunt epacta 20, quibus terminus reuocatur in 29. Martii. Duodecimo anno fiunt epacta 31. ex quibus mēfis Embolimus abiectus, relinquit epactam vnicam, vnico die à 18. Aprilis terminum abducentem, & in 17. Aprilis fiftentem, quem admodum fuprà idem terminus, eodem cyclo lunæ 19. ex epiftola S. Leonis Papæ innotuit. Decimo tertio anno Epacta 2. figerent terminū in 6. die Aprilis, fed reuocata cyclo lunæ ad initium, à numero videlicet nouendenario, ad primum interuenit Saltus luna, quapropter pro epactis vndecim femper cyclo decimonono affumuntur epactæ duodecim, quæ epactas addita ad 13. hoc loco efficiunt, terminumque in diem 5. Aprilis reduciunt. Decimo quarto anno per epactas 24. terminus indicatur die 25. Martii, quem etiam fuprà ex anno 590. deduximus. Decimo quinto anno ex epactis 35. mēfis abiectum terminum fiftit in 13. Aprilis, qui quintus dies à 18. Aprilis eft, vt currente cyclo lunæ ex Theophili Alexandrini primo exemplo fuprà etiam à nobis idem dies inuentus eft. Decimo fexto anno per epactas 16. reduciunt terminus in 2. Aprilis. Decimo feptimo anno fiunt epacta 27. & terminum oftendunt die 22. Martii. Decimo octauo anno excrefcere epacta ad numerum 38. fed dies triginta pro embolimo mēfe abiecta relinquunt epactas, & terminum 8 diebus à 18. Aprilis abefte oftendunt, fierique die 10. Aprilis, id quod aliud Theophili comprobatur exemplum. Iterum pro decimo nono anno vndecim epacta additæ fiunt numero 19. & terminum ftatuunt die 30. Martii. Iam pro Cyclo Lunæ 8 ad has feptimi epactas iterum affumptæ epacta vndecim fiunt in fuma 30, & abiecto mēfe remanet 0, quod fignum eft nos rediiffe ad affumtum vnde digreffus fumus initium, terminumque fequentis anni à 18. Aprilis diftare nihil, fed præcisè in eundem recidere diem.

Caluifius etfi & rationem indagandi terminos pafchales, & ipfos terminos clare tradat, eodem tamen in obfcuro latere parum ingeniofe affirmauit.

4. En Caluifii quam egregiam ex *obfuro* eruendis antiquis terminis pafchalis, nobis præfiteris operam! faltem ad aliquid, nimirum ad tuos te pingendum coloribus, ad oftendenda ribi tua conuicia, videtur prodeffe Elenchus tuus. Sanè non ram coniectura quam auctoritatibus, ex quibus feptem faltem (Oftauam enim anno 590, cum post Dionysium fit, nunc relinquimus) terminos certo deduximus, & neceffariis rationibus, quibus reliquos 12. inueftigauimus, nobis euidenter conftat iftum fuiiffe terminorum Pafchaliū in Calendario fiue Alexandrino fiue Romano (breuitatis enim cauffa diebus vfi fumus ac mēfisibus Romanis) in iftu Concilii Niceni difpofitum. Id 4. credo vix aliquis negabit præter Caluifium. *Quod vero, inquit, ad aliora attinet, quæ annotantur in temporibus, quæ Dionysius præcefferunt, nihil certi de his affirmari poteft. Nam & qui terminos pafchales fuerint (non dubitat fuiiffe, fed folum quinam) in obfcuro eft, &c. Sed efficiam Caluifii, efficiam vt fatearis etiam, & agnofcas qui nam fuerint, hos nimirum quos recensuimus, & non alios; velis, nolis. Nec alius quam tuus vt ratio- nibus, tuis te armis, quod dolebit, denuo te vincam. Nam quamuis idem poffem ex amico tuo fingulari Origano, qui eodẽ omnino afignat terminos, eundem videlicet aureorum numerorum in iifdem mēfibus difpofitum, ex quibus eodẽ omnino iifdem locis pofitis terminos Pafchales colligas. En quo encomio, in quo titulo ordinem illum prædicet! *Calendarium Ecclefiafticum, in-* quit,*

Originum antiquos terminos pafchales in lucem dediffe. Introductæ. phemer. Part. t. cap. 3.

quit, ostendens aureos numeros per totum cyclum decem nouennalem, quo & Ecclesia primum à temporibus Concilii Niceni, & postea ex constitutione Dionysii Exigui Abbatii Romani ad hac nostra tempora vsq; vsq; est: quamuis inquam ab amico tuo iam victus sis; tamen quanta sit vestra amicitia; quanta apud te valeat illius auctoritas, (apud te summam esse testaris epistola tua) quanta erga illum fides, quam nec tibi ipsi seruas, cum ignotum mihi sit; non nisi tuis vtetur testimonii; te ipsum Caluisi appello. Vt fatear quod res est: videtur mihi ludere Ludimagister iste andabataru ludo: nam & termini paschales & multa alia etiam ipsi in obscuro sunt, donec ab vr gente se apprehensus, detracta virta agnoscat id esse, quod ipse minime putarat: aut certe similibus videtur paruulis qui abscondere sese in latibulum putant, seseq; à nullo conspici, cum sua sponte clausis oculis neminem conspiciunt ipsi. Ita hic clausis oculis sedet in propatulo, seseq; latitare putat in angulo. Efficem⁹ mox, Caluisi, vt detracta virta, apertisq; oculis tuos agnoscas, quos ipse assignasti paschales terminos. Tu dicis, quibus diebus tam in Martio quam in Aprili à Patribus fixi termini non fuerint: & nos, quod tibi in obscuro est, dicemus quibus diebus fixi fuerint.

Conferas te ad caput tuum 26. in quo iniquissime profecto, exprobras Clauio, quod mensē paschalem non pluriū quam 29. dierum constituerit, cum tamen in Explicat. Calend. cap. 10. Num. 8. & 9. causam huius optimam attulerit: fieri nimirum hac ratione, vt lunationes paschales magis congruentes efficiantur lunationibus aureorum numerum: totum Concilii Niceni, cuius decreta, inquit, sanctionesque in omnibus, quo ad quicquid fieri potuit, & vt par fuit, retinimus. Patres enim illius Concilii 29. tantum selegit dies, his indicat verbis: Cum enim Patres Niceni Concilii nouilunium paschaliū dies 29. assignauerint, qui ab octauo Martii vsque ad 5. Aprilis numerantur, facile in illū disponi poterunt 19. aurei numeri ea lege, vt singuli lunationem conficerent 29. dierum. Ad hec Caluisius pro modestia sua loco citato sic respondit: *Fucus & frans est Clauio, qui in hac re sententiam Conciliorum & Patrum pretendit: additq; Patres necessitate coactos, ea quæ fecerunt fecisse, & quibusdam diebus nullum terminū paschalem tribuisse: Quod igitur Patres ex necessitate, inquit, omiserunt, illud Clauio pro decreto assumit, & negat eo die 19. Aprilis vllum terminum figi posse, sed id quod suo loco examinabimus) Et paulo post: Deinde si verum est, quod nulla decimaquarta luna ibi figenda sit, vbi Patres olim terminum paschalem figere non potuerūt, & id pro sanctissimo decreto habendum: cur collocant quartam decimam lunam in his diebus in mēse Martio, in die 23. 26. 28. 31. Quemadmodum & in his, in Aprili in die 3. 6. 8. 10. (11) 14. 16. in quibus, vt & in decimo Aprili nōno, in nullo (mille) & fere trecentis annis nullum omnino terminum paschalis fixus fuit. Aperi nūc oculos Caluisi, & videbis terminos paschales ab annis iam mille & trecentis fere vsitatos, quæ antea tibi in obscuro erāt, in lucem te nunc produxisse. Nimirum in Martio diebus 23. 26. 28. & 31. item in Aprili diebus 3. 6. 8. 11. (error enim aut calami tui aut Typographi est, quo pro vnde mo positus decimus dies est, vt etiam nullo pro mille, vt ex sequentibus patet, vbi omnia & hos errores correctos repetis) 4. & 16. nullum fixum fuisse terminum. Ergo in reliquis diebus à 21. Martii vsque ad 18. Aprilis termini paschales à Patribus fixierant. Estne ista bona consequentia? Nam terminos paschales à conditioribus cycli paschalis eo tempore constitutos esse quo æquinoctium diei vicef mi primi Martii fixum est, id est, tempore Concilii Niceni, tu ipse capite 3. lib. 1. cla-*

Ludit Caluisius andabataru ludo.

Cur in Calend. Gregoriana primum anni Ecclesiastici mensis cauus constitutus sit.

Quibus diebus in Calend. veteri ex sententia Caluisi nullus terminus paschalis fixus fuerit.

risime affirmas:quare cum termini fixi iam fuerint, non autem illi, quos tu assignas, diebus, ergo necessario in reliquis.

Videamus nunc in tabella terminorum paschaliũ paulo ante à nobis proposita, quã in tui gratiam hoc loco resumere volumus, si dicta à te nostris consenciant

Caluissium terminos paschales, quos in obscuro latere dixerat, in apertũ produxiss.

Termini paschales.	Dies mensuram.	Termini Paschales.	Epacta quartorum decimarum.
16	21 Martii	16	XXIII.
	22	5	XXII.
	23		XXI.
15	24	13	XX.
2	25	2	XIX.
	26		XVIII.
	27	10	XVII.
	28		XVI.
	29	18	XV.
	30	7	XIV.
	31		XIII.
	1 Aprilis	15	XII.
	2	4	XI.
	3		X.
	4	12	IX.
	5	1	VIII.
	6		VII.
	7	9	VI.
	8		V.
17	9	17	IV.
	6	6	III.
	11		II.
	12	14	I.
3	13	3	•
19	14		XXIX.
	15	11	XXVIII.
	16		XXVII.
	17	19	XXVI.
8	18	8	XXV. XXIV.

Et ecce præiunctionem plus quam Mathematicam! En vt omnia ad vnguem tibi congruant! En vt hie dies 25. 26. 28. 31. Martii, & dies 3. 6. 8. 11. 14. 16. ab omni paschali termino vacuos! decimumnonum Aprilis non adiungimus, sum non ad hunc, sed ad sequentem spectet mensem, id quod ipsa indicat In Calendario atreorum numerorum dispositio. Gratias tibi habemus quas possumus, Caluisi, maximas, pro fideli tua in emendandis antiquitatibus opera. *Statuam promeritis videris, quod in tantis rerum OBSCVRITATIBVS factem alluxeris.* Audiamus te, quæso, de hoc iterum: vt simul cognoscamus, quæ in enumeratis diebus terminus paschalis nullus locatus fuerit.

Causa autem, pergit Caluibus, cur in hisce diebus terminus paschalis esse non potuit, est, quod nullum nouilunium (quartamdecimam lunam scribere debuit, sed quia more suo plenilunium substituere voluit, Caluisi calamus, Reçtori suo renitens, nescio quo fato nouilunium exaravit) per epactam 21. 18. 16. 13. 10. 7. 5. 2. 29. 27. 24. tum temporis, quando termini præfigebantur, illis diebus indicari poterit. Plus præstat Caluisi, quam petere vnguem à te ausi fuissimus: nam non solum terminos paschales Concilii Niceni notos fecisti; sed etiam enumerando epactas, dispositum earundem in Calendario Gregoriano mirum in modum comprobas, qui ad vnguem vt illis temporibus se habeat; nisi quod nescio qua auctoritate epactam **XXIV.** non vna cum **XXIII.** in die decimo octauo Aprilis coniungeris, sed seorsim vsque ad decimumnonum diem protruseris. En vt reliquæ omnes in ista tabula, in quam epactas quartæ decimarum indices, ex Calendario Gregoriano transtulimus, tuis respondeant! nam & hic epactæ **XXI. XXVII.** & reliquæ à te enumeratæ diebus olim à terminis vacuis tributa sunt: sed de epactis suis infra, Fato autem omnino accidisse videtur, vt, ne vllum ex erroribus Typographicis petitis tibi excusandum maneret effugium, eadem omnino, quæ ad terminos paschales spectant, repetita volueris: sic enim paulo post habes: *in annis mille & trecentis terminus paschalis in die vicesimo tertio, vicesimo sexto, vicesimo octauo, vicesimo primo Martii, item in 3. 6. 8. 11. 14. 16. Aprilis, ex epacta 21. 18. 16. 13. 10. 7. 5. 2. 29. 27. nunquam fuit.*

Quis fuerit epactarum in Calendario veteri ex traditione Caluisi dispositus.

¶ *Stabilita igitur ac confirmata terminorum paschalium cæritudine, tam ex propria rei veritatis indagine, quam ex aduersariorum concessione, quin tabulam supradictam quædam gentorum annorum proponamus, nihil est, quod amplius in pedimento esse queat. Eam igitur cum sua declaratione sic accipe. In primam columnam annos Christi coniecimus, eos incipiendo ab anno tricesimo vicesimo tertio, non quod eo anno Concilium Nicenum celebratum esse statuamus, sed quia ille omnium proximus eidem Concilio est, à quo cyclos lunæ ab unitate incipiat. Sequens deinceps columna est atreorum numerorum, siue cyclosum lunæ, prout annis Christi congruent. Tercia vna eorum litera Dominicali qualitatem exhibet anni, cum in antis bissexus sit, qui binas, communis, qui vnam tantum habet literam. Quarta est, quæ continet plenilunia paschalia in diebus mensis aut Martii, aut Aprilis, prout litera M vel A illum vel hunc mensem indicat, horis etiam, ac horæ vna minutis à media nocte præcedente numeratis, & ex tabula pleniluniorum*

Declaratio sequentis tabule.

Ca a rum

rum Caluifi supputatis: hostem enim, vt consueuimus, suo lubet gladio iugulare. In quinta columna sequuntur termini Paschales: & in sexta, ipse Paschatis Christianorum dies. Reliquæ, quæ deinceps sequuntur columnæ, ad computum spectant Hebraicæ, & prima quidem, siue septima in ordine, Pascha exhibet Iudæorum, eo modo, prout in eodem computo à Caluifi accipitur, & primam designat azymorum diem, siue quintamdecimam Nisan, in quem videlicet incidat & feriam, & mensis Martii vel Aprilis in Calendario Iuliani diem, eius anni 22^æ Christianæ currentis, cui è regione responder; Iudaici vero præcedentis: anni enim ciuiles Iudæorum à Neomenia mensis Tisri incipiunt, quæ in Augusto & Septembri superioris anni Christiani præcesserat. Octaua columna exhibet Neomeniam Tisri politicam anni Iudaici è regione respondentis, & in Augusto aut Septembri, (quos menses literæ A & S indicant) currentis anni Christiani, ea die ac feria locum habet, eum quem numeri adscripti determinant. Nona deinde eiusdem Tisri indicat Neomeniam Astronomicam, quam characterem quidam recentiores vocant, in feria, horis & punctis, siue horarum minutis ab occasu solis præcedente numeratis. Continet autem horæ puncta Iudaica mille octingenta. Decima columna qualitatem ostendit anni Iudaici eius, cuius Neomenia Tisri in eadem linea transuersa posita est, idque binis literis, prior C vel E communis ne sit vel Embolimus annus propositus, hoc est; duodecimus ne vel decimustertius lunationum indicat: posterior, quæ est aut D, aut O, aut A, eundem annum aut Deficientem, aut Ordinarium, aut Abundantem esse commonstrat: hoc est, si communis est, sit ne trecentorum quædragesimatrium, aut trecentorum quinquaginta quatuor, aut trecentorum quinquagintaquinque dierum; si vero Embolimus, dies ne trecentos octoginta tres, an trecentos octoginta quatuor, an trecentos octoginta quinque contineat. Vndecima columna eiusdem anni cyclum lunæ; & duodecima siue vltima, ipsam anni Iudaici numerum complectitur. Res planior fiet vel vnico exemplo. Anno Christi Domini trecentesimo vicesimo quinto corrente, quo Concilium Nicenum celebratum perhibetur, aureus numerus siue cyclus lunæ fuit 3. litera Dominicalis vnica C, ac propterea annus communis, plenilunium Paschale in decima quarta Aprilis, hora 19. post mediam noctem, siue septima post meridiem, minutis viginti quatuor incidit; terminus Paschalis 13. Aprilis præcedebat: & Pascha decima octaua eiusdem sequebatur. Pascha azymorum Iudaicum feria quinta, die decimo quinto Aprilis eiusdem anni, Iudaici vero currentis 4085. cyclo lunæ 19. (quem annum & cyclum superior ostendit transuersus ordo) Neomenia Tisri sequētis politica feria septima, die vigesimo quinto Septembris, & character ipse feria sexta hora vndecima, minutis sexcentis octoginta nouem ab occasu æquinoctiali, eiusdem anni currentis Christi, quod est Iudaici quater millesimi octuagesimi sexti principium, qui communis abundans est, cyclo lunæ 1: quæ omnia in eodem (exceptis anno quater millesimo octuagesimo quinto, & cyclo lunæ Iudaico 19. vt monuimus) conspiciuntur transuerso ordine, & sic de cæteris. Quando autem hæc ratio computandi Iudæorum inceperit, et si variæ sint sententiæ, communis tamen est, non

tardius eam. quam circa Concilii Niceni tempora, aut non multo post, suum
sumpsisse exordium, vranno Christi trecentesimo sexagesimo, quemadmo-
dum noster vult Caluifius. Sequitur nunc ipsa tabula.

Ec 3

Anni

Anni Christi.	Cyclo Luna.	Littera Do- minicalis.	Plenitudo Paschalis.		Terminus Pascha- lis.	Pascha Christia- norum.
			Dies.	Hor. Min.		
323	1	F	7 A	13 2	5 Apr.	7 A
324	2	E D	16 M	21 51	25 Mar.	29 M
325	3	C	14 A	19 23	13 Apr.	18 A
326	4	B	4 A	4 12	2 Apr.	3 A
327	5	A	24 M	13 1	22 Mar.	16 M
328	6	G F	11 A	10 33	10 Apr.	14 A
329	7	E	31 M	19 22	30 Mar.	6 A
330	8	D	19 A	16 54	18 Apr.	19 A
331	9	C	9 A	1 43	7 Apr.	11 A
332	10	B A	18 M	10 32	27 Mar.	2 A
333	11	G F	16 A	8 4	15 Apr.	21 A
334	12	F	5 A	16 53	4 Apr.	7 A
335	13	E	16 M	1 42	24 Mar.	10 M
336	14	D C	12 A	23 15	12 Apr.	18 A
337	15	B	2 A	8 4	1 Apr.	3 A
338	16	A	22 M	16 52	21 Mar.	26 M
339	17	G	10 A	14 25	9 Apr.	15 A
340	18	F E	29 M	23 14	29 Mar.	30 M
341	19	D	17 A	20 46	17 Apr.	19 A
342	1	C	7 A	5 35	5 Apr.	11 A
343	2	B	17 M	14 24	25 Mar.	27 M
344	3	A G	14 A	11 56	13 Apr.	15 A
345	4	F	3 A	20 45	2 Apr.	7 A
346	5	E	24 M	5 34	22 Mar.	23 M
347	6	D	12 A	3 6	10 Apr.	12 A
348	7	C B	31 M	11 55	30 Mar.	3 A
349	8	A	19 A	9 28	18 Apr.	23 A
350	9	G	8 A	18 16	7 Apr.	8 A
351	10	F	19 M	3 5	27 Mar.	31 M
352	11	E D	16 A	0 38	15 Apr.	19 A
353	12	C	5 A	9 26	4 Apr.	11 A
354	13	B	25 M	18 15	24 Mar.	27 M
355	14	A	13 A	15 48	12 Apr.	16 A
356	15	G F	2 A	0 36	1 Apr.	7 A
357	16	E	22 M	9 25	21 Mar.	23 M
358	17	D	10 A	6 58	9 Apr.	12 A
359	18	C	30 M	15 46	29 Mar.	4 A
360	19	B A	17 A	13 19	17 Apr.	25 A
361	1	G F	6 A	22 7	5 Apr.	8 A
362	2	F	27 M	6 56	25 Mar.	31 M

Pascha

CADVT SEPTIMVM.

Pascha lu- doorum. Fer. Dies.	Neomenia Tisri. Fer. Dies.	Character Neome- nia Tisri. Fer. Hor. Punct.	Quali- tas an- ni.	Cyclus Luna Ind.	Anni In dici.
1 7 A	3 17 S	3 5 304	C O	18	4084
5 16 M	7 5 S	7 14 108	E A	19	4085
5 15 A	7 25 S	6 11 689	C A	1	4086
3 5 A	5 15 S	3 10 485	C O	2	4087
7 25 M	2 4 S	1 5 181	E D	3	4088
5 11 A	7 21 S	7 2 870	C A	4	4089
3 1 A	5 11 S	4 11 666	C O	5	4090
7 21 M	2 31 A	1 20 462	E D	6	4091
5 8 A	7 18 S	7 17 1051	C A	7	4092
3 28 M	5 7 S	5 2 847	E A	8	4093
3 17 A	5 27 S	4 0 356	G O	9	4094
7 6 A	2 16 S	1 9 152	C D	10	4095
3 25 M	5 4 S	5 17 1028	E A	11	4096
3 13 A	5 23 S	4 15 537	C O	12	4097
7 2 A	2 12 S	2 0 333	C A	13	4098
5 23 M	7 2 S	6 9 129	E D	14	4099
3 10 A	5 20 S	5 6 718	C O	15	4100
7 29 M	2 8 S	2 15 514	C A	16	4101
5 19 M	7 29 A	7 0 310	E A	17	4102
5 8 A	7 18 S	5 21 899	C D	18	4103
1 27 M	3 6 S	3 6 695	E O	19	4104
7 14 A	2 14 S	2 4 204	C A	1	4105
5 4 A	7 14 S	6 13 0	C A	2	4106
3 25 M	5 4 S	3 21 876	E D	3	4107
1 12 A	3 22 S	2 19 385	C O	4	4108
5 31 M	7 10 S	7 4 181	C A	5	4109
3 21 M	5 31 A	4 12 1057	E A	6	4110
3 10 A	5 20 S	3 10 566	C D	7	4111
7 30 M	2 9 S	7 19 362	E D	8	4112
5 16 A	7 26 S	6 16 951	C A	9	4113
3 6 A	5 16 S	4 1 747	C O	10	4114
7 26 M	2 5 S	1 10 543	E D	11	4115
5 13 A	7 23 S	7 8 52	C A	12	4116
3 2 A	5 12 S	4 16 928	C O	13	4117
7 22 M	2 1 S	2 1 724	E A	14	4118
7 11 A	2 21 S	7 23 233	C D	15	4119
3 30 M	5 9 S	5 8 29	C O	16	4120
7 18 M	2 28 A	2 16 905	E A	17	4121
7 7 A	2 17 S	1 14 414	C A	18	4122
5 28 M	7 7 S	5 23 210	E D	19	4123

Anni Chri- sti.	Cyclos Luna.	Litera Do- minicalis.	Plenitudo Paschale.		Terminus Pascha- lis.	Pascha Christia- no rum.
			Dies.	Hor. Min.		
363	3	E	15 A	4 29	13 Apr.	20 A
364	4	D C	3 A	13 17	2 Apr.	4 A
365	5	B	23 M	22 6	22 Mar.	27 M
366	6	A	11 A	19 39	10 Apr.	16 A
367	7	G	1 A	4 27	30 Mar.	1 A
368	8	F E	19 A	2 0	18 Apr.	20 A
369	9	D	8 A	10 49	7 Apr.	12 A
370	10	C	28 M	19 37	27 Mar.	28 M
371	11	B	16 A	17 10	15 Apr.	17 A
372	12	A G	5 A	1 59	4 Apr.	8 A
373	13	F	15 M	10 48	24 Mar.	31 M
374	14	E	13 A	8 20	12 Apr.	13 A
375	15	D	2 A	17 9	1 Apr.	5 A
376	16	C B	22 M	1 57	21 Mar.	27 M
377	17	A	9 A	23 30	9 Apr.	16 A
378	18	G	30 M	8 19	29 Mar.	1 A
379	19	F	18 A	5 51	17 Apr.	21 A
380	1	E D	6 A	14 40	5 Apr.	12 A
381	2	C	26 M	23 29	25 Mar.	28 M
382	3	B	14 A	21 1	13 Apr.	17 A
383	4	A	4 A	5 50	2 Apr.	9 A
384	5	G F	23 M	14 39	22 Mar.	24 M
385	6	E	11 A	12 12	10 Apr.	13 A
386	7	D	31 M	21 0	30 Mar.	5 A
387	8	C	19 A	18 33	18 Apr.	25 A
388	9	B A	8 A	3 21	7 Apr.	9 A
389	10	G	28 M	12 10	27 Mar.	1 A
390	11	F	16 A	9 43	15 Apr.	21 A
391	12	E*	5 A	18 31	4 Apr.	6 A
392	13	D C	25 M	3 20	24 Mar.	28 M
393	14	B	13 A	0 53	12 Apr.	17 A
394	15	A	2 A	9 41	1 Apr.	2 A
395	16	G	22 M	18 30	21 Mar.	25 M
396	17	F E	9 A	16 2	9 Apr.	13 A
397	18	D	30 M	0 51	29 Mar.	5 A
398	19	C	17 A	22 23	17 Apr.	18 A
399	1	B	7 A	7 12	5 Apr.	10 A
400	2	A G	26 M	16 1	25 Mar.	1 A
401	3	F	14 A	13 34	13 Apr.	14 A
402	4	E	3 A	22 22	2 Apr.	6 A

Pascha

<i>Pascha lu Aeorum.</i>	<i>Neomenia Tifsi</i>	<i>CharacterNe- omenia Tifsi.</i>	<i>Quali- tas anni</i>	<i>Cyclus Luna lu daicus.</i>	<i>Anni Iudaici</i>
<i>Fer. Dies.</i>	<i>Fer. Dies.</i>	<i>Fer. hor. punct.</i>			
3 15 A	5 25 S	4 20 799	C O		14124
7 3 A	2 13 S	2 5 595	C E	A	24125
5 24 M	7 3 S	6 14 391	E D		34126
5 11 A	5 21 S	5 11 980	C A		44127
1 1 A	3 11 S	1 20 776	C O		54128
5 20 M	7 30 A	7 5 572	E A		64119
5 9 A	7 19 S	6 3 81	C D		74130
1 28 M	3 7 S	3 11 957	E O		84131
7 16 A	2 26 S	2 9 466	C A		94132
5 5 A	7 15 S	6 18 262	C A		104133
3 26 M	5 5 S	4 3 58	E D		114134
1 13 A	3 23 S	3 0 647	C O		124135
5 2 A	7 12 S	7 9 443	C A		134136
3 22 M	5 1 S	4 18 239	E A		144137
5 11 A	5 21 S	3 15 828	C O		154138
7 31 M	2 10 S	1 0 624	C D		164139
3 19 M	5 29 A	5 9 420	E A		174140
3 7 A	5 17 S	4 6 1009	C O		184141
7 27 M	2 6 S	1 15 805	E D		194142
5 14 A	7 24 S	7 13 314	C A		14143
3 4 A	5 14 S	4 22 110	C O		24144
7 23 M	2 2 S	2 6 986	E A		34145
7 12 A	2 12 S	1 4 495	C D		44146
3 31 M	5 10 S	5 13 291	C A		54147
1 21 M	3 31 A	2 22 87	E O		64148
7 8 A	2 18 S	1 19 676	C A		74149
5 29 M	7 8 S	6 4 472	E D		84150
3 16 A	5 26 S	5 11 061	C O		94151
7 5 A	2 15 S	2 10 857	C A		104152
5 25 M	7 4 S	6 19 653	E D		114153
3 12 A	5 22 S	5 17 162	C A		124154
1 2 A	3 12 S	3 11 038	C O		134155
5 22 M	7 1 S	7 10 834	E A		144156
5 10 A	7 20 S	6 8 343	C A		154157
3 31 M	5 10 S	3 17 139	C O		164158
7 20 A	2 30 A	1 1 1015	E D		174159
5 7 A	7 17 S	6 23 524	C A		184160
3 27 M	5 6 S	4 8 320	E D		194161
1 14 A	3 24 S	3 5 909	C O		14162
5 3 A	7 13 S	7 14 705	C A		24163

Da

Anni

A. nn. Chri- sti.	Cyclos Luna.	Litera Domi- nicali.	Plenilunium Paschale.			Terminus Paschalis.	Pascha Christia- norum.
			Dies.	Hor.	Min.		
403	5	D	24	M	7 11	12 Mar	29 M
404	6	C B	15	A	4 44	10 Apr	17 A
405	7	A	31	M	13 32	30 Mar	2 A
406	8	G	19	A	11 5	18 Apr	22 A
407	9	F	8	A	19 54	7 Apr	14 A
408	10	E D	28	M	4 41	27 Mar	29 M
409	11	C	16	A	2 15	15 Apr	18 A
410	12	B	5	A	11 4	4 Apr	10 A
411	13	A	25	M	19 52	24 Mar	26 M
412	14	G F	12	A	17 25	12 Apr	14 A
413	15	E	2	A	2 14	1 Apr	6 A
414	16	D	22	M	11 2	21 Mar	22 M
415	17	C	10	A	8 35	9 Apr	11 A
416	18	B A	29	M	17 23	29 Mar	2 A
417	19	G	17	A	14 56	17 Apr	22 A
418	1	F	6	A	23 45	5 Apr	7 A
419	2	E	27	M	8 33	25 Mar	30 M
420	3	D C	14	A	6 6	13 Apr	18 A
421	4	B	3	A	14 55	2 Apr	3 A
422	5	A	23	M	23 43	22 Mar	26 M
423	6	G	11	A	21 16	10 Apr	15 A
424	7	F E	31	M	6 5	30 Mar	6 A
425	8	D	19	A	3 37	18 Apr	19 A
426	9	C	8	A	12 26	7 Apr	11 A
427	10	B	28	M	21 15	27 Mar	3 A
428	11	A G	15	A	18 47	15 Apr	22 A
429	12	F	5	A	3 36	4 Apr	7 A
430	13	E	25	M	12 21	24 Mar	30 M
431	14	D	13	A	9 57	12 Apr	19 A
432	15	C B	1	A	18 46	1 Apr	3 A
433	16	A	22	M	3 35	21 Mar	26 M
434	17	G	10	A	1 7	9 Apr	15 A
435	18	F	30	M	9 56	29 Mar	31 M
436	19	E D	17	A	7 29	17 Apr	19 A
437	1	C	6	A	16 17	5 Apr	11 A
438	2	B	27	M	1 16	25 Mar	27 M
439	3	A	14	A	22 39	13 Apr	16 A
440	4	G F	3	A	7 27	2 Apr	7 A
441	5	E	23	M	16 16	22 Mar	23 M
442	6	D	11	A	13 49	10 Apr	12 A

Pascha lu deorum.		Neomenia Tifri		CharakterNe- omenia Tifri.		Quali- tas anni	Cyclus Anni Luna lu Indaici			
Fer.	Dies.	Fer.	Dies	Fer.	hor.	punct.	daicus.			
3	24	M	5	3	S	4	23 501	E A	3	4164
3	12	A	5	22	S	3	21 10	C O	4	4165
7	1	A	2	11	S	1	5 886	C D	5	4166
3	20	M	5	30	A	5	14 682	E A	6	4167
3	9	A	5	19	S	4	12 191	C O	7	4168
7	28	M	2	7	S	1	20 1067	E A	8	4169
7	17	A	2	27	S	7	28 576	C D	9	4170
3	5	A	5	15	S	5	3 372	C O	10	4171
7	25	M	2	4	S	2	12 168	E A	11	4172
7	13	A	2	23	S	1	9 777	C A	12	4173
5	3	A	7	13	S	5	18 553	C D	13	4174
1	22	M	3	1	S	3	3 349	E O	14	4175
7	10	A	2	20	S	2	0 938	C A	15	4176
5	30	M	7	9	S	6	9 734	C A	16	4177
3	20	M	5	30	A	3	18 530	E D	17	4178
1	7	A	3	17	S	2	16 39	C O	18	4179
5	27	M	7	6	S	7	0 915	E A	19	4180
5	15	A	7	25	S	5	22 424	C D	1	4181
1	3	A	3	13	S	3	7 220	C O	2	4182
5	23	M	7	2	S	7	16 16	E A	3	4183
5	12	A	7	22	S	6	13 605	C A	4	4184
3	1	A	5	11	S	3	22 401	C O	5	4185
7	21	M	2	31	A	1	7 197	E D	6	4186
5	8	A	7	18	S	7	4 780	C A	7	4187
3	29	M	5	8	S	4	13 582	E A	8	4188
3	17	A	5	27	S	3	11 91	C O	9	4189
7	6	A	2	10	S	7	19 967	C D	10	4190
3	25	M	5	4	S	5	4 763	E A	11	4191
3	14	A	5	24	S	4	2 272	C O	12	4192
7	2	A	2	12	S	1	11 68	C A	13	4193
5	23	M	7	2	S	5	19 944	E D	14	4194
3	10	A	5	20	S	4	17 453	C O	15	4195
7	30	M	2	9	S	2	2 249	C A	16	4196
5	19	M	7	29	A	6	11 45	E D	17	4197
3	6	A	5	16	S	5	8 634	C O	18	4198
7	26	M	2	5	S	2	17 430	E A	19	4199
7	15	A	2	25	S	1	14 1019	C A	1	4200
5	4	A	7	14	S	5	23 815	C D	2	4201
1	23	M	5	2	S	3	8 611	E O	3	4202
7	11	A	2	21	S	2	6 120	C A	4	4203

Da 2 Anni

Anni Christi. Sti.	Cyclo- Luna.	Littera Domi- nicalis.	Plenilunium Paschale.			Terminus Paschalis.	Pascha Christia- nerum.
			Dies.	Hor.	Min.		
443	7	C	31 M	22	37	30 Mar	4 A
444	8	B A	18 A	20	10	18 Apr	23 A
445	9	G	8 A	4	58	7 Apr	8 A
446	10	F	28 M	13	47	27 Mar	31 M
447	11	E	16 A	11	20	15 Apr	20 A
448	12	D C	4 A	20	8	4 Apr	11 A
449	13	B	25 M	4	57	24 Mar	27 M
450	14	A	13 A	2	30	12 Apr	16 A
451	15	G	2 A	11	18	1 Apr	8 A
452	16	F E	21 M	20	7	21 Mar	23 M
453	17	D	9 A	17	40	9 Apr	12 A
454	18	C	30 M	1	28	29 Mar	4 A
455	19	B	18 A	0	1	17 Apr	24 A
456	1	A G	6 A	8	50	5 Apr	8 A
457	2	F	26 M	17	38	25 Mar	31 M
458	3	E	14 A	15	11	13 Apr	20 A
459	4	D	4 A	0	0	2 Apr	5 A
460	5	C B	23 M	8	48	22 Mar	27 M
461	6	A	11 A	6	21	10 Apr	16 A
462	7	G	31 M	15	10	30 Mar	1 A
463	8	F	19 A	12	43	18 Apr	21 A
464	9	E D	7 A	21	31	7 Apr	12 A
465	10	C	28 M	6	20	27 Mar	28 M
466	11	B	16 A	3	53	15 Apr	17 A
467	12	A	5 A	12	41	4 Apr	9 A
468	13	G F	24 M	21	30	24 Mar	31 M
469	14	E	12 A	19	1	12 Apr	13 A
470	15	D	2 A	3	51	1 Apr	5 A
471	16	C	12 M	12	40	21 Mar	28 M
472	17	B A	9 A	10	11	9 Apr	16 A
473	18	G	29 M	19	1	29 Mar	1 A
474	19	F	17 A	16	34	17 Apr	21 A
475	1	E	7 A	1	22	5 Apr	6 A
476	2	D C	26 M	10	11	25 Mar	28 M
477	3	B	14 A	7	43	13 Apr	17 A
478	4	A	3 A	16	32	2 Apr	9 A
479	5	G	24 M	1	21	22 Mar	25 M
480	6	F E	10 A	21	53	10 Apr	13 A
481	7	D	31 M	7	42	30 Mar	5 A
482	8	C	19 A	5	15	18 Apr	25 A

Paſcha lu daorum.	Neomenia Tifri.	Charakter Neo- menia Tifri.	Neo- ſan annu	Quali- tas anni	Cyclus Luna Iudai- ci.	Anni
Fer. Dies.	Fer. Dies.	Fer. Hor. Punct.			Iud.	
5 1 A	7 11 S	6 14 996	C	A	5	4204
3 21 M	5 31 A	3 23 792	E	D	6	4205
1 8 A	3 18 S	2 21 301	C	O	7	4206
5 28 M	7 7 S	6 97	E	A	8	4207
5 17 A	7 27 S	6 3 686	C	A	9	4208
3 6 A	5 16 S	3 12 482	C	O	10	4209
7 26 M	2 5 S	7 21 278	E	D	11	4210
5 13 A	7 23 S	6 18 867	C	A	12	4211
3 3 A	5 13 S	4 3 663	C	O	13	4212
7 22 M	2 1 S	1 12 459	E	D	14	4213
5 9 A	7 19 S	7 9 1048	C	A	15	4214
3 30 M	5 9 S	4 18 844	C	O	16	4215
7 19 M	2 29 A	2 3 640	E	A	17	4216
7 7 A	2 17 S	1 1 149	C	D	18	4217
3 26 M	5 5 S	9 1025	E	A	19	4218
3 15 A	5 25 S	4 7 534	C	O	1	4219
7 4 A	2 14 S	1 16 330	C	A	2	4220
5 24 M	7 3 S	6 8 126	E	D	3	4221
3 11 A	5 21 S	4 22 715	C	O	4	4222
7 31 M	2 10 S	2 7 511	C	A	5	4223
5 21 M	7 31 A	6 16 307	E	D	6	4224
3 7 A	5 17 S	5 13 896	C	A	7	4225
1 28 M	3 7 S	2 22 692	E	O	8	4226
7 16 A	2 26 S	1 20 201	C	A	9	4227
5 6 A	7 16 S	6 4 1077	E	D	10	4228
1 24 N.	3 3 S	3 13 873	E	O	11	4229
7 12 A	2 22 S	2 11 382	C	A	12	4230
5 2 A	7 12 S	6 10 178	C	A	13	4231
3 23 M	5 2 S	4 4 1054	E	D	14	4232
1 9 A	3 19 S	3 2 563	C	O	15	4233
5 29 M	7 8 S	7 11 359	C	A	16	4234
3 19 M	5 29 A	4 20 155	E	A	17	4235
3 8 A	5 18 S	3 17 744	C	O	18	4236
7 27 M	2 6 S	1 2 540	E	D	19	4237
5 14 A	7 24 S	7 0 49	C	A	1	4238
3 4 A	5 14 S	4 8 925	C	O	2	4239
7 24 M	2 3 S	1 17 721	E	D	3	4240
5 10 A	7 20 S	7 15 230	C	A	4	4241
3 31 M	5 10 S	5 0 26	C	O	5	4242
7 20 M	2 30 A	2 8 902	E	A	6	4243

Dd 3

Anni

Anni Christi	Cyclos Luna.	Litera Domi- nicali.	Plenilunium Paschale.			Terminus Paschalis.	Pascha Christia- norum.	
			Dier.	Hor.	Min.			
483	9	B	8	A	14	3	7 Apr 10	A
484	10	A	27	M	22	52	27 Mar 1	A
485	11	F	15	A	20	25	15 Apr 21	A
486	12	E	5	A	5	13	4 Apr 6	A
487	13	D	25	M	14	2	24 Mar 19	M
488	14	C	12	A	11	35	12 Apr 17	A
489	15	A	1	A	20	23	1 Apr 2	A
490	16	G	22	M	5	12	21 Mar 25	M
491	17	F	10	A	2	45	9 Apr 14	A
492	18	E	29	M	11	33	29 Mar 5	A
493	19	C	17	A	9	6	17 Apr 18	A
494	1	B	6	A	17	55	5 Apr 10	A
495	2	A	27	M	2	43	15 Mar 26	M
496	3	G	14	A	0	16	13 Apr 14	A
497	4	E	3	A	9	5	2 Apr 6	A
498	5	D	23	M	17	53	12 Mar 29	M
499	6	C	11	A	15	26	10 Apr 11	A
500	7	B	31	M	0	15	30 Mar 2	A
501	8	G	18	A	21	47	18 Apr 22	A
502	9	F	8	A	6	36	7 Apr 14	A
503	10	E	28	M	15	24	27 Mar 30	M
504	11	D	15	A	12	57	15 Apr 18	A
505	12	B	4	A	21	46	4 Apr 10	A
506	13	A	25	M	6	34	24 Mar 26	M
507	14	G	13	A	4	7	12 Apr 15	A
508	15	F	1	A	12	56	1 Apr 6	A
509	16	D	21	M	21	44	21 Mar 21	M
510	17	C	9	A	19	17	9 Apr 11	A
511	18	B	30	M	4	6	29 Mar 3	A
512	19	A	17	A	1	38	17 Apr 22	A
513	1	F	6	A	10	27	5 Apr 7	A
514	2	E	26	M	19	16	25 Mar 30	M
515	3	D	14	A	16	48	13 Apr 19	A
516	4	C	3	A	1	37	2 Apr 3	A
517	5	A	23	M	10	26	22 Mar 16	M
518	6	G	11	A	7	58	10 Apr 15	A
519	7	F	31	M	16	47	30 Mar 31	M
520	8	E	18	A	14	20	18 Apr 19	A
521	9	C	7	A	23	8	7 Apr 1	A
522	10	B	28	M	7	57	27 Mar 3	A

Pascha

Pascha In daorum, Fer. Dies.	Neomenia Tisri. Fer. Dies.	Charakter Neo- menia Tisri. Fer. Hor. Punct.	Quali- tas anni	Cyclus Lunae Iudai- ci.	Anni
7 9 A 2	19 S 1	6 411	C D	7	4244
3 17 M 5	6 S 5	15 207	E A	8	4245
3 16 A 5	26 S 4	12 796	C O	9	4246
7 5 A 2	15 S 1	21 592	C A	10	4247
5 26 M 7	5 S 6	6 388	E D	11	4248
3 12 A 5	22 S 5	3 977	C O	12	4249
7 1 A 2	11 S 2	12 773	C A	13	4250
5 22 M 7	15 S 6	21 569	E A	14	4251
5 11 A 7	21 S 5	19 78	C D	15	4252
1 29 M 3	8 S 3	3 954	C O	16	4253
5 18 M 7	28 A 7	12 750	E A	17	4254
5 7 A 7	17 S 6	10 259	C A	18	4255
3 28 M 5	7 S 3	19 55	E D	19	4256
1 14 A 3	24 S 2	16 644	C O	1	4257
5 3 A 7	13 S 7	1 430	C A	2	4258
3 24 M 5	3 S 4	10 236	E D	3	4259
1 11 A 3	27 S 3	7 825	C O	4	4260
5 30 M 7	9 S 7	16 621	C A	5	4261
3 20 M 5	30 A 5	1 417	E A	6	4262
3 9 A 5	19 S 3	22 1006	C O	7	4263
7 29 M 2	8 S 1	7 802	E D	8	4264
5 15 A 7	25 S 7	5 311	C A	9	4265
3 5 A 5	15 S 4	14 107	C O	10	4266
7 25 M 2	4 S 1	22 983	E A	11	4267
7 14 A 2	24 S 7	20 492	C D	12	4268
3 1 A 5	11 S 5	5 285	C O	13	4269
7 21 M 2	31 A 2	14 84	E A	14	4270
7 10 A 2	20 S 1	11 675	C A	15	4271
5 31 M 7	10 S 5	20 469	C D	16	4272
1 18 M 3	28 A 3	5 265	E O	17	4273
7 6 A 2	16 S 2	2 854	C A	18	4274
5 27 M 7	6 S 6	11 650	E D	19	4275
3 14 A 5	24 S 5	9 159	C O	1	4276
7 2 A 2	12 S 2	17 1035	C A	2	4277
5 23 M 7	2 S 7	2 831	E A	3	4278
5 12 A 7	22 S 6	0 340	C D	4	4279
1 31 M 3	10 S 3	9 136	C O	5	4280
5 19 M 7	29 A 7	17 1012	E A	6	4281
7 8 A 7	18 S 6	15 521	C A	7	4282
3 29 M 5	8 S 4	0 317	E D	8	4283

Anni

Anni Christi	Cyclos Luna.	Litra Domi- nicalis.	Pleniunium Paschale.			Terminus Paschalis.	Pascha Christia- norum.				
			Dies.	Hor.	Min.						
523	11	A	16	A	5	30	15	Apr	16	A	
524	12	G	F	4	A	14	18	4	Apr	7	A
525	13	E		24	M	23	7	24	Mar	30	M
526	14	D		12	A	20	40	12	Apr	19	A
527	15	C		2	A	5	28	1	Apr	4	A
528	16	B	A	21	M	14	17	21	Mar	16	M
529	17	G		9	A	11	50	9	Apr	5	A
530	18	F		29	M	20	38	29	Mar	31	M
531	19	E		17	A	18	11	17	Apr	20	A
532	1	D	C	6	A	3	0	5	Apr	11	A
533	2	B		26	M	11	48	25	Mar	27	M
534	3	A		14	A	9	21	13	Apr	16	A
535	4	G		3	A	18	9	2	Apr	8	A
536	5	F	E	23	M	2	58	22	Mar	23	M
537	6	D		11	A	0	31	10	Apr	12	A
538	7	C		31	M	9	20	30	Mar	4	A
539	8	B		19	A	6	52	18	Apr	24	A
540	9	A	C	7	A	15	41	7	Apr	8	A
541	10	F		28	M	0	30	27	Mar	31	M
542	11	E		15	A	22	2	15	Apr	20	A
543	12	D		5	A	6	51	4	Apr	5	A
544	13	C	B	24	M	15	41	24	Mar	27	M
545	14	A		12	A	43	12	12	Apr	16	A
546	15	G		1	A	22	1	1	Apr	8	A
547	16	F		22	M	6	49	21	Mar	24	M
548	17	E	D	9	A	4	21	9	Apr	12	A
549	18	C		29	M	13	11	29	Mar	4	A
550	19	B		17	A	10	43	17	Apr	24	A
551	1	A		6	A	19	32	5	Apr	9	A
552	2	G	F	26	M	4	21	25	Mar	31	M
553	3	E		14	A	1	53	13	Apr	20	A
554	4	D		3	A	10	42	2	Apr	5	A
555	5	C		23	M	19	31	12	Mar	28	M
556	6	B	A	10	A	17	3	10	Apr	16	A
557	7	G		31	M	1	52	30	Mar	1	A
558	8	F		18	A	23	25	18	Apr	21	A
559	9	E		8	A	8	13	7	Apr	13	A
560	10	D	C	27	M	17	2	27	Mar	28	M
561	11	B		15	A	14	35	15	Apr	17	A
562	12	A		4	A	23	23	4	Apr	9	A

Pascha

<i>Paſcha lu- daorum,</i>	<i>Neomenia Tifri.</i>	<i>Charaſter Neo- menie Tifri.</i>	<i>Quali- tas anni</i>	<i>Cyclus Luna</i>	<i>Anni Iudaici.</i>
<i>Fer. Dies.</i>	<i>Fer. Dies.</i>	<i>Fer. Hor. Punct.</i>			
1 16 A 3	26 S 2	21 906	C O	5	4284
5 4 A 7	14 S 7	6 702	C A	10	4285
3 25 M 5	4 S 4	15 498	E A	11	4286
3 14 A 5	24 S 3	13 7	C O	12	4287
7 3 A 2	13 S 7	21 883	C D	13	4288
3 21 M 5	31 A 5	6 679	E A	14	4289
3 10 A 5	20 S 4	4 188	C O	15	4290
7 30 M 2	9 S 1	12 1064	C A	16	4291
5 20 M 7	30 A 5	21 860	E D	17	4292
3 6 A 5	16 S 4	19 369	C O	18	4293
7 26 M 2	5 S 2	4 165	E A	19	4294
7 15 A 2	25 S 1	1 754	C D	1	4295
3 3 A 5	15 S 5	10 550	C A	2	4296
1 23 M 3	2 S 2	19 346	E O	3	4297
7 11 A 2	21 S 1	16 935	C A	4	4298
5 1 A 7	11 S 6	1 731	C D	5	4299
1 20 M 3	30 A 3	10 527	E O	6	4300
7 7 A 2	17 S 2	8 36	C A	7	4301
5 28 M 7	7 S 6	16 912	E D	8	4302
3 15 A 5	25 S 5	14 421	C A	9	4303
1 5 A 3	15 S 2	23 217	C O	10	4304
5 24 M 7	3 S 7	8 13	E A	11	4305
5 13 A 7	23 S 6	5 602	C A	12	4306
3 3 A 5	13 S 3	14 398	C O	13	4307
7 23 M 2	2 S 7	23 194	E D	14	4308
5 9 A 7	19 S 6	20 783	C A	15	4309
3 30 M 5	9 S 4	5 579	C O	16	4310
7 19 M 2	29 A 1	14 375	E D	17	4311
5 6 A 7	16 S 7	11 564	C A	18	4312
3 26 M 5	5 S 4	20 760	E A	19	4313
3 15 A 5	25 S 3	18 269	C O	1	4314
7 4 A 2	14 S 1	3 65	C D	2	4315
3 23 M 5	2 S 5	11 941	E A	3	4316
3 11 A 2	21 S 4	9 450	C O	4	4317
7 31 M 2	10 S 1	18 246	C A	5	4318
5 21 M 7	31 A 6	3 42	E D	6	4319
3 8 A 5	18 S 5	0 631	C O	7	4320
7 27 M 2	6 S 2	9 427	E A	8	4321
7 16 A 2	26 S 1	6 1016	C D	9	4322
3 4 A 5	14 S 5	15 812	C A	10	4323

Et

Anni

A. nn. Chri- sti.	Cyclo- Luna.	Litere Domi- nicale.	Plenilunium Paschale.			Terminus Paschalis.	Pascha Christia- norum.
			Diei.	Hor.	Min.		
563	13	G	25	M	8 12	24 Mar	25 M
564	14	F	12	A	5 44	12 Apr	13 A
565	15	D	1	A	14 33	1 Apr	5 A
566	16	C	21	M	23 22	21 Mar	18 M
567	17	B	9	A	20 54	9 Apr	10 A
568	18	A	29	M	5 43	29 Mar	1 A
569	19	F	17	A	3 10	17 Apr	21 A
570	1	E	6	A	12 4	5 Apr	6 A
571	2	J	26	M	20 53	25 Mar	29 M
572	3	C	13	A	18 26	13 Apr	17 A
573	4	A	3	A	3 14	2 Apr	9 A
574	5	G	23	M	12 3	22 Mar	15 M
575	6	F	11	A	9 36	10 Apr	14 A
576	7	E	30	M	18 24	30 Mar	5 A
577	8	C	18	A	15 57	18 Apr	25 A
578	9	B	8	A	0 46	7 Apr	10 A
579	10	A	28	M	9 34	27 Mar	2 A
580	11	G	15	A	7 4	15 Apr	21 A
581	12	E	4	A	15 56	4 Apr	6 A
582	13	D	25	M	0 44	24 Mar	29 M
583	14	C	12	A	22 17	12 Apr	18 A
584	15	B	1	A	7 6	1 Apr	2 A
585	16	G	21	M	15 54	21 Mar	25 M
586	17	F	9	A	13 27	9 Apr	14 A
587	18	E	29	M	22 16	29 Mar	30 M
588	19	D	16	A	19 48	17 Apr	18 A
589	1	B	6	A	4 37	5 Apr	10 A
590	2	A	26	M	13 25	25 Mar	26 M
591	3	G	14	A	10 58	13 Apr	15 A
592	4	F	2	A	19 47	2 Apr	6 A
593	5	D	23	M	4 35	22 Apr	29 M
594	6	C	11	A	2 8	10 Apr	11 A
595	7	B	31	M	10 57	30 Mar	3 A
596	8	A	18	A	8 29	18 Apr	22 A
597	9	F	7	A	17 18	7 Apr	14 A
598	10	E	28	M	2 7	17 Mar	30 M
599	11	D	15	A	23 39	15 Apr	19 A
600	12	C	4	A	8 28	4 Apr	0 A
601	13	A	24	M	17 17	24 Mar	26 M
602	14	G	12	A	14 49	12 Apr	15 A

Pascha lu deorum, Fer. Dies.		Nomenia Tisri, Fer. Dies.		Character Nomenia Tisri. Fer. Hor. Puff.		Neo- Quali - tas anni	Cyclus Lune Iudai- ci.	Anni Iudai- ci.
1	25 M	3	24 S	3	0	68 E	O	114324
7	12 A	2	22 S	1	2	117 C	A	124325
5	2 A	7	12 S	6	6	993 C	D	134326
1	21 M	3	31 A	3	15	789 E	O	144327
7	9 A	2	19 S	2	13	298 C	A	154328
5	29 M	7	8 S	6	22	94 C	A	164329
3	19 M	5	29 A	4	6	970 E	D	174330
1	6 A	3	16 S	3	4	479 C	O	184331
5	26 M	7	5 S	7	13	275 E	A	194332
5	14 A	7	24 S	6	10	864 C	A	14333
3	4 A	5	14 S	3	19	660 C	O	24334
7	24 M	2	3 S	1	4	456 E	D	34335
5	11 A	7	21 S	7	1	1045 C	A	44336
3	31 M	5	10 S	4	10	841 C	O	54337
7	20 M	2	30 A	1	19	617 E	D	64338
5	7 A	7	17 S	7	17	146 C	A	74339
3	28 M	5	7 S	5	1	1022 E	A	84340
3	16 A	5	26 S	3	4	531 C	O	94341
7	5 A	2	15 S	1	8	327 C	D	104342
3	24 M	5	3 S	5	17	123 E	A	114343
3	13 A	5	23 S	4	14	712 C	O	124344
7	1 A	2	11 S	1	23	508 C	A	134345
5	22 M	7	1 S	6	8	304 E	D	144346
3	9 A	5	19 S	5	5	893 C	O	154347
7	29 M	2	8 S	2	14	689 C	A	164348
5	18 M	7	28 A	6	23	485 E	A	174349
5	7 A	7	17 S	5	20	1074 C	D	184350
1	26 M	3	5 S	3	5	870 E	O	194351
7	14 A	2	24 S	2	3	379 C	A	14352
5	3 A	7	13 S	6	12	475 C	A	24353
3	24 M	5	3 S	3	20	1051 E	D	34354
1	11 A	3	21 S	1	18	560 C	O	44355
5	31 M	7	10 S	7	3	356 C	A	54356
3	20 M	5	30 A	4	12	152 E	A	64357
3	9 A	5	19 S	3	9	741 C	O	74358
7	29 M	2	8 S	7	18	537 E	D	84359
5	16 A	7	26 S	6	16	46 C	A	94360
3	5 A	5	15 S	4	0	922 C	O	104361
7	25 M	2	4 S	1	9	718 E	D	114362
5	12 A	7	22 S	7	7	227 C	A	124363

A. n. n.	Cyc. lun.	Litra Domini- calis.	Plenilunium Paschale.			Terminus Pascha'is.	Pascha Christia- norum.			
			Dies.	Hor.	Min.					
603	15	F	1	A	3	38	1	Apr	7	A
604	16	E D	21	M	8	27	21	Mar	22	M
605	17	C	9	A	5	59	9	Apr	11	A
606	18	B	29	M	14	48	29	Mar	3	A
607	19	A	17	A	12	21	17	Apr	23	A
608	1	G F	5	A	11	9	5	Apr	7	A
609	2	E	26	M	5	58	25	Mar	30	M
610	3	D	4	A	3	31	13	Apr	19	A
611	4	C	3	A	12	19	2	Apr	4	A
612	5	B A	22	M	21	8	22	Mar	26	M
613	6	G	10	A	18	41	10	Apr	15	A
614	7	F	31	M	3	30	30	Mar	31	M
615	8	E	19	A	1	2	18	Apr	20	A
616	9	D C	7	A	9	51	7	Apr	11	A
617	10	B	27	M	18	40	27	Mar	3	A
618	11	A	15	A	16	12	15	Apr	16	A
619	12	G	5	A	1	1	4	Apr	8	A
620	13	F E	24	M	9	50	24	Mar	30	M
621	14	D	12	A	7	22	12	Apr	19	A
622	15	C	1	A	16	10	1	Apr	4	A
623	16	B	22	M	0	59	21	Mar	27	M
624	17	A G	8	A	12	32	9	Apr	15	A
625	18	F	29	M	7	20	29	Mar	31	M
626	19	E	17	A	4	53	17	Apr	20	A
627	1	D	6	A	13	41	5	Apr	12	A
628	2	C B	25	M	22	30	25	Mar	27	M
629	3	A	13	A	20	3	13	Apr	16	A
630	4	G	3	A	4	52	2	Apr	8	A
631	5	F	23	M	13	40	22	Mar	24	M
632	6	E D	10	A	11	13	10	Apr	12	A
633	7	C	30	M	20	2	30	Mar	4	A
634	8	B	18	A	17	34	18	Apr	24	A
635	9	A	8	A	2	23	7	Apr	9	A
636	10	G F	27	M	11	12	27	Mar	31	M
637	11	E	15	A	8	44	15	Apr	20	A
638	12	D	4	A	17	33	4	Apr	5	A
639	13	C	25	M	2	22	24	Mar	28	M
640	14	A	11	A	23	54	12	Apr	16	A
641	15	G	1	A	8	43	1	Apr	8	A
642	16	F	21	M	17	32	21	Mar	4	M

Pafcha daorum.	Neomenia Tifri.	Charaifer omene	Ne- Tifri.	Quali- tas anni	Cyclus Luna lu- daicus.	Anni Iudaici
Dies.	Fer.	Dies.	Fer.	hor. punct.		
3 2 A	5 12 S	4 16 23	C O	13	4364	
7 21 M	2 31 A	2 0 899	E A	14	4365	
7 10 A	2 20 S	7 22 408	C D	15	4366	
3 29 M	5 8 S	5 7 204	C O	16	4367	
7 18 M	2 28 A	2 16 0	E A	17	4368	
7 6 A	2 16 S	1 13 589	C A	18	4369	
5 27 M	7 6 S	5 22 385	E D	19	4370	
3 14 A	5 24 S	4 19 974	C O	1	4371	
7 3 A	2 13 S	2 4 770	C A	2	4372	
5 23 M	7 2 S	6 13 566	E D	3	4373	
3 10 A	5 20 S	5 11 75	C A	4	4374	
1 31 M	3 10 S	2 19 951	C O	5	4375	
5 20 M	7 30 A	7 4 747	E A	6	4376	
5 8 A	7 18 S	5 2 256	C D	7	4377	
1 27 M	3 6 S	3 11 52	E O	8	4378	
7 15 A	2 25 S	2 8 641	C A	9	4379	
5 5 A	7 15 S	6 17 437	C A	10	4380	
3 25 M	5 4 S	4 2 233	E D	11	4381	
1 12 A	3 22 S	2 23 821	C O	12	4382	
5 1 A	7 11 S	7 8 618	C A	13	4383	
3 22 M	5 1 S	4 17 414	E A	14	4384	
3 10 A	5 20 S	3 14 1002	C O	15	4385	
7 30 M	2 9 S	7 23 795	C D	16	4386	
2 18 M	5 28 A	5 8 591	E A	17	4387	
3 7 A	5 17 S	4 6 104	C O	18	4388	
7 26 M	2 5 S	1 14 980	E D	19	4389	
5 13 A	7 23 S	7 12 489	C A	1	4390	
3 3 A	5 13 S	4 21 185	C O	2	4391	
7 23 M	2 2 S	2 6 81	E A	3	4392	
7 11 A	2 21 S	1 3 670	C D	4	4393	
3 30 M	5 9 S	5 12 466	C A	5	4394	
1 20 M	3 30 A	2 21 262	E O	6	4395	
7 8 A	2 18 S	1 18 851	C A	7	4396	
5 18 M	7 7 S	6 3 647	E D	8	4397	
3 15 A	5 25 S	5 1 156	C O	9	4398	
7 4 A	2 14 S	2 9 1032	C A	10	4399	
5 25 M	7 4 S	6 18 828	E D	11	4400	
3 11 A	5 21 S	5 16 337	C A	12	4401	
1 1 A	3 11 S	3 1 133	C O	13	4402	
5 21 M	7 31 A	7 9 1009	E A	14	4403	

Anni Christi	Cyclos Luna.	Litera Domi- nica'v.	Pleni/unum Paschale.			Terminus Pascha'v.	Pascha Christia- norum.
			Dies.	Hor.	Min.		
643	17	E	9 A	15	4	9 Apr	13 A
644	18	D	28 M	23	53	19 Mar	4 A
645	19	B	6 A	21	26	17 Apr	24 A
646	1	A	6 A	6	14	5 Apr	9 A
647	2	G	26 M	15	3	25 Mar	1 A
648	3	F	13 A	12	36	13 Apr	20 A
649	4	D	2 A	21	24	2 Apr	5 A
650	5	C	23 M	6	15	21 Mar	28 M
651	6	B	11 A	3	46	10 Apr	17 A
652	7	A	30 M	12	34	30 Apr	1 A
653	8	F	18 A	10	7	18 Apr	11 A
654	9	E	7 A	18	56	7 Apr	13 A
655	10	D	28 M	3	44	27 Mar	19 M
656	11	C	15 A	1	17	15 Apr	17 A
657	12	A	4 A	10	5	4 Apr	9 A
658	13	G	24 M	18	54	24 Mar	25 M
659	14	F	12 A	16	27	12 Apr	14 A
660	15	E	1 A	1	15	1 Apr	5 A
661	16	C	21 M	10	4	21 Mar	28 M
662	17	B	9 A	7	37	9 Apr	10 A
663	18	A	29 M	16	26	29 Mar	2 A
664	19	G	16 A	13	58	17 Apr	21 A
665	1	E	5 A	22	47	5 Apr	6 A
666	2	D	26 M	7	35	25 Mar	29 M
667	3	C	4 A	4	8	13 Apr	18 A
668	4	B	2 A	13	57	2 Apr	9 A
669	5	G	21 M	22	45	21 Mar	25 M
670	6	F	10 A	20	18	10 Apr	14 A
671	7	E	31 M	5	7	30 Mar	6 A
672	8	D	18 A	2	39	18 Apr	25 A
673	9	B	7 A	11	28	7 Apr	10 A
674	10	A	27 M	20	17	27 Mar	2 A
675	11	G	15 A	17	59	15 Apr	22 A
676	12	F	4 A	2	38	4 Apr	6 A
677	13	D	24 M	11	27	24 Mar	29 M
678	14	C	12 A	8	50	12 Apr	18 A
679	15	B	1 A	17	48	1 Apr	3 A
680	16	A	21 M	2	37	21 Mar	25 M
681	17	F	9 A	0	9	9 Apr	14 A
682	18	E	29 M	8	58	29 Mar	30 M

Pascha

Pascha lu daorum.	Neomenia Tifrr	Charalter omenia	Ne- Tifrr	Quali- tas anni	Cyclur Luna lu daicus.	Anni Iudaic
Fer. Dies.	Fer. Dies.	Fer. hor.	punct.			
5 10 A 7	20 S 6	7 518	C A	15	4404	
3 30 M 5	9 S 3	16 314	C O	16	4405	
7 19 A 2	29 A 1	1 110	E D	17	4406	
5 6 A 7	16 S 6	22 699	C A	18	4407	
3 27 M 5	6 S 4	7 455	E D	19	4408	
1 13 A 3	23 S 3	5 4	C O	1	4409	
5 2 A 7	12 S 7	13 880	C A	2	4410	
3 23 M 5	2 S 4	21 676	E A	3	4411	
3 12 A 5	21 S 3	20 185	C O	4	4412	
7 31 M 2	10 S 1	4 1061	C D	5	4413	
3 19 M 5	29 A 5	13 857	E A	6	4414	
3 8 A 5	18 S 4	11 366	C O	7	4415	
7 28 M 2	7 S 1	10 162	E D	8	4416	
5 14 A 7	24 S 7	17 751	C A	9	4417	
3 4 A 5	14 S 5	2 547	C O	10	4418	
7 24 M 2	3 S 2	11 343	E A	11	4419	
7 13 A 2	23 S 1	8 932	C D	12	4420	
3 31 M 5	10 S 5	17 728	C A	13	4421	
1 21 M 3	31 A 3	2 524	E O	14	4422	
7 9 A 2	19 S 2	0 31	C A	15	4423	
5 30 M 7	9 S 6	8 909	C D	16	4424	
1 17 M 3	27 A 3	17 705	E O	17	4425	
7 5 A 2	15 S 2	15 214	C A	18	4426	
5 26 M 7	5 S 7	0 10	E A	19	4427	
5 15 A 7	25 S 5	21 599	C D	1	4428	
1 2 A 3	12 S 3	6 395	C O	2	4429	
5 22 M 7	1 S 7	15 101	E A	3	4430	
5 11 A 7	21 S 5	12 780	C A	4	4431	
3 1 A 5	11 S 3	21 576	C O	5	4432	
7 20 M 2	30 S 1	6 372	E D	6	4433	
5 7 A 7	17 S 7	3 961	C A	7	4434	
3 28 M 5	7 S 4	12 757	E A	8	4435	
3 17 A 5	27 S 3	10 260	C O	9	4436	
7 5 A 2	15 S 7	19 62	C D	10	4437	
3 24 M 5	3 S 5	3 938	E A	11	4438	
3 13 A 5	23 S 4	1 447	C O	12	4439	
7 2 A 2	12 S 1	10 243	C A	13	4440	
5 22 M 7	1 S 5	19 39	E D	14	4441	
3 9 A 5	19 S 4	16 628	C O	15	4442	
7 29 M 2	8 S 2	1 424	C A	16	4443	

Anni

Anni Christi	Cyclos Lunæ	Litera Domi- nicalis	Plenilunium Paschale.			Terminus Paschalis.	Pascha Christia- norum.	
			Dies.	Hor.	Min.			
683	19	D	17	A	6	31	17 Apr 19	A
684	1	C B	5	A	15	19	5 Apr 10	A
685	2	A	16	M	0	8	25 Mar 26	M
686	3	G	13	A	21	4e	13 Apr 15	A
687	4	F	3	A	6	29	2 Apr 7	A
688	5	E D	22	M	15	18	12 Mar 29	M
689	6	C	10	A	12	51	10 Apr 11	A
690	7	B	30	M	21	35	30 Mar 3	A
691	8	A	18	A	19	12	8 Apr 23	A
692	9	G F	7	A	4	1	7 Apr 14	A
693	10	E	27	M	12	4c	27 Mar 30	M
694	11	D	15	A	10	2	15 Apr 19	A
695	12	C	4	A	19	11	4 Apr 11	A
696	13	B A	24	M	3	59	24 Mar 26	M
697	14	G	12	A	1	31	12 Apr 15	A
698	15	F	1	A	10	2c	1 Apr 7	A
699	16	E	21	M	19	5	11 Mar 23	M
700	17	D C	8	A	16	42	9 Apr 11	A
701	18	B	29	M	1	30	29 Mar 3	A
702	19	A	16	A	23	3	17 Apr 23	A
703	1	G	6	A	7	51	5 Apr 8	A
704	2	F E	25	M	16	40	15 Mar 30	M
705	3	D	13	A	14	13	13 Apr 19	A
706	4	C	2	A	23	1	2 Apr 4	A
707	5	B	23	M	7	50	22 Mar 27	M
708	6	A G	10	A	5	23	10 Apr 15	A
709	7	F	30	M	14	1	30 Mar 31	M
710	8	E	18	A	11	44	18 Apr 20	A
711	9	D	7	A	10	33	7 Apr 12	A
712	10	C E	27	M	5	21	27 Mar 3	A
713	11	A	15	A	2	54	15 Apr 16	A
714	12	G	4	A	11	43	4 Apr 8	A
715	13	F	24	M	20	31	24 Mar 31	M
716	14	E D	11	A	18	4	12 Apr 19	A
717	15	C	1	A	2	53	1 Apr 4	A
718	16	B	21	M	11	41	21 Mar 27	M
719	17	A	9	A	9	14	9 Apr 16	A
720	18	G F	28	M	18	3	29 Mar 31	M
721	19	E	16	A	15	35	17 Apr 20	A
722	1	D	6	M	0	24	5 Apr 12	A

Pascha

<i>Pafcha lu- daorum.</i> Fer. Dies.	<i>Neomenia Tifri.</i> Fer. Dies.	<i>Charakter Neome- nia Tifri.</i> Fer. Hor. Punct.	<i>Quali- tas an- ni.</i>	<i>Cyclus Luna Iud.</i>	<i>Anni la- daici.</i>
5 19 M	7 19 A	6 10 120	E D	17	4444
3 5 A	5 15 S	5 7 809	C O	18	4445
7 25 M	2 4 S	2 16 605	E A	19	4446
7 14 A	2 24 S	1 14 114	C A	1	4447
5 4 A	7 14 S	5 22 990	C D	2	4448
1 22 M	3 1 S	3 7 786	E O	3	4449
7 10 A	2 20 S	2 5 395	C A	4	4450
5 31 M	7 10 S	6 14 91	C A	5	4451
3 11 M	5 31 A	3 12 967	E D	6	4452
1 7 A	3 17 S	2 10 476	C O	7	4453
5 17 M	7 6 S	7 5 272	E A	8	4454
5 16 A	7 26 S	6 2 861	C A	9	4455
3 6 A	5 16 S	3 11 657	C O	10	4456
7 25 M	2 4 S	7 20 453	E D	11	4457
5 12 A	7 22 S	6 17 1042	C A	12	4458
3 2 A	5 12 S	4 2 838	C O	13	4459
7 22 M	2 1 S	1 11 634	E D	14	4460
5 8 A	7 18 S	7 9 143	C A	15	4461
3 29 M	5 8 S	4 17 1019	C O	16	4462
7 18 M	2 28 A	2 2 815	E A	17	4463
7 7 A	2 17 S	5 0 324	C D	18	4464
3 25 M	5 4 S	5 9 120	E A	19	4465
3 14 A	5 14 S	4 6 709	C O	1	4466
7 3 A	2 13 S	1 15 505	C A	2	4467
5 24 M	7 3 S	6 0 301	E D	3	4468
3 10 A	5 20 S	4 21 890	C O	4	4469
7 30 M	2 9 S	2 6 686	C A	5	4470
5 20 M	7 30 A	6 15 482	E D	6	4471
3 7 A	5 17 S	5 12 1071	C A	7	4472
1 17 M	3 6 S	2 21 867	E O	8	4473
7 15 A	2 25 S	1 19 376	C A	9	4474
5 5 A	7 15 S	6 4 172	C D	10	4475
1 24 M	3 3 S	3 12 1048	E O	11	4476
7 11 A	2 11 S	2 10 557	C A	12	4477
5 1 A	7 11 S	6 19 353	C A	13	4478
3 22 M	5 1 S	4 4 149	E D	14	4479
1 9 A	3 19 S	3 1 738	C O	15	4480
5 18 M	7 7 S	7 10 534	C A	16	4481
3 18 M	5 28 A	4 19 330	E A	17	4482
3 7 A	5 17 S	3 16 919	C O	18	4483

FF

6. Vides

Plura exempla
quæ Christiani
nos cū Iudæis
in paschate cō-
currissent, quæ
Caluissius negat,
commonstrat.

6. Videsne Caluissius, non tantum vnum, quod tibi dari postulas, idque fieri posse nimis audacter negabas, sed multo plura exempla nos attulisse, quæ omnia Christianos pascha celebrasse eodem die, quo Iudæi solemnitatem azymorum, quod tu concurrere cum Iudæis determinas, comprobant.

En plus quam duas annorum decades! Eos vt in tabula præcedenti cito reperias, hic seorsim in vnam coniecimus tabellulam. Quod si mauis dicere, in vtrumque enim videris esse paratus, tunc Christianos cum Iudæis concurrisse, quando pascha pegerunt in plenilunio medio, tantisper expectabis, donec sequenti capite ad proprium perueniamus locum, in quo ad tres decades fere annorum tibi enumerabimus, in quibus id accidisse tabula præcedens egregie commonstrat. Neque desunt exempla, quæ Christianos pascha ante Iudæos celebrasse ostendant, vt videre est annis Christi 326. 346. 350. 475. 495. Imo cū per te nihil inuatur, abstinere à societate Iudeorum in celebrando paschate decimaquarta luna (quæ tibi plenilunii dies dicitur) si sequenti die, quis ipsis se associet, at

343	465
347	496
367	499
370	519
374	521
394	536
401	543
414	563
418	570
421	590
441	594
445	614

nihilominus veteres Christianos sese illis ea ratione associasse, & proxime sequenti die post Iudæos celebrasse, quæ plurima in superiori tabula cōprobant exempla. Sane si diligens inquirendo fueris, proxime ad centum exempla reperies, vix enim quinque deerunt. Nos tibi saltem 48. hac tabella enumerabimus, quibus & proxime post Iudæos, & proxime post plenilunium siue in ipso plenilunio pascha actum est; reliqua in quibus plenilunium non assentitur, ne tecum litigare cogamur, sponte nostra mittimus. En tabellam! Si denique eos omnes in centum assumemus annos, in quibus ne Christiani cū Iudæis concurrerent, litera impeditum est Dominicali, feriarumque ordine, vt tu in simili fecisti lib. 1. cap. 3. & alijs locis, inuenimus non vnum tantum, non vnam solum decadem, non tantam centuriam, sed etiam ipsos saltem centum quinquaginta annos, atque ita in omnibus bisse anni, vt tuis vtat verbis, etiam peccari potuisset (cum Iudæis concurrere) si dies Dominica proxime, vel biduo, vel triduo etiam post terminum incidisset: ergo per te quod pascha celebratum in omnibus illis annis cum Iudæis non sit, & Dominica à termino remotior fuerit, casu sic accidisse manifestum est. De triduo exempla habes annis 327. 34. 2. 351. &c. reliqua ipse inquiras, nos ad alia pergitimus.

337	466	587
340	469	591
344	479	604
357	486	611
364	489	618
371	506	631
384	509	635
388	516	638
391	533	655
408	537	658
415	540	662
435	557	665
438	560	682
442	564	685
459	567	689
462	584	709

Caluissius male-
uole Calendar.
Gregorianum ex-
probrat, id quod
absolute viciū
dici nō potest.

Prius tamen non possumus non rursus in te notare maleuolum animū, atque erga Pontificem ac Calendarium Gregorianum singulare odium: enimvero cū scias Ecclesiam in determinatione paschatis, à Consilio saltem Niceno, à quo id ipsum siue institutum siue confirmatum est, vltimam fuisse semper cycli, reiectis ita veris quam medijs moribus: fatearis deinde lib. 2. cap. 3. ne cum Iudæis celebrarent, nunquam epactis (idem esse de aureorum numerorum cyclo, non negabis, qui alterum ab altero dependere non negas) quocumque etiam modo ordinentur, caeteri pos-

se: hoc tamen ipsum vitio veritas Calendario Gregoriano, quod eo ipso quod vitari non potest, vitium proprie dicendum non est. Si Calendarium Gregorianum Cyclos reiecerit, ab usu Ecclesie, ac Patrum Nicenoum Pontificios recessisse exclamasset: nunc cum per Cyclos progrediuntur, et que quæ Cyclos necessario consequuntur, admittunt, eos à Concilio Niceno descisse calumniaris. Verum si ab his & similibus cauere tibi voluisses, nec tu calumniator esses, nec tuus extares Eleachus.

CAPVT OCTAVVM.

Falsissimum esse Pascha Christianorum in plenilunio celebrari non posse.

AIt Caluissius capite 20. *Pascha non recte in plenilunio celebrari.* Quare? quia viam sibi aperiret latiore ad calumniandum Gregorianum Calendarium Ita ipsi statuum videbatur. Nos (Sethus Caluissius) statuum cum Ecclesia primitiua pascha in die plenilunii, etiam si dies dominica fuerit (hoc est, etiam si contra usum Ecclesie, etiam si primitiue, etiam si contra Concilii Niceni decreta fuerit) non recte celebrari, sed illud reiciendum esse in proximè sequentem Dominicam. Quid primitiua Ecclesia statuerit, iam audiui, nimirum non eadem quæ tu: illa sine ratione nihil, tu tuo pro arbitrio omnia; fixas ab illa leges refigis vt libet, & quia tertius ordine es cantor, summorum illud legislatorum vitupas: Nos statuum, plus sane quam arroganter, immo & flagitiose, quod ea primitiue illi Ecclesie integerrime falsissimo imponas, de quibus ipsa ne cogitauit quidem. Sed audiamus reliqua quæ hic Mulicus, iam Canonum factus & sacratoris Theologie arbitrarius doctor, probationis loco præceptis suis perperâ statuit, agglomerat.

2. Nos in Ecclesia, inquit, *Novi testamenti in festiuitate Paschali non celebramus* *αὐτῶν τῶν ἡμερῶν* *sive memoriam passionis & crucifixionis Christi, qua accidit quartadecima die mensis primi in plenilunio. Ea enim semper biduo ante peragitur, sed celebramus Pascha αὐτῶν τῶν ἡμερῶν memoriam resurrectionis Christi, qua accidit die decimasexta primi mensis, serâ prima post primum diem azythorum, biduo post plenilunium. Ergo vt tempus Resurrectionis Dominice recte obseruemus, & Pascha etiam αὐτῶν τῶν ἡμερῶν suo plenilunio sive quartadecima mensis primi deputeretur, Pascha non in plenilunio, quo Christus passus, mortuus & sepultus est, etiam si dies dominica fuerit, sed ea Dominica, qua proximè sequitur plenilunium, celebrandum est. Atque coronidis loco egregium addit mendacium: Et hæc est mens omnium, qui de Paschate cum Iudæis non agendo listerit aliquid mandarunt.*

De Paschate in plenilunio non celebrando decretum Caluissicum.

Prima decretum Caluissii citatio.

Caluissii mendacium.

Sutor ne vltra crepidam: alias paulatim Caluissii vna cum nouis statutis tuis novas statues circa celebritatem Paschalem hæreses. Quartadecimani hæreses nota notati sunt, quod pascha quartadecima luna semper celebratum voluerint: qua nota tu notandus eris, qui non minus diffona ab usu Ecclesie audes proponere? Sane si verba argumenti tui, vt sonant, consideremus, ea, si quid probant, æque probant Pascha αὐτῶν τῶν ἡμερῶν celebrari non posse proxima die post plenilunium, atq; in ipso plenilunio. Enim vero si Pascha αὐτῶν τῶν ἡμερῶν suo plenilunio, vt tu in consecutione habes, deputeretur, idq; semper biduo ante Pascha αὐτῶν τῶν ἡμερῶν peragitur, vt habes in antecedente; necessario sequitur Pascha αὐτῶν τῶν ἡμερῶν, q. proprie Pascha *Novi Testamenti* vocas, nõ solũ nõ fieri posse in plenilunio, sed ne quidẽ die proximo post plenilunium, eo q. biduo saltẽ post plenilunium sequi debeat: id videlicet q. tua supra pposita quæstione innuere vis? es: Sed quid iuuat abstinere à societate

Abfurdã rationis Caluissicã

Iudæorum in celebrando paschate decimaquarta luna (quæ tibi plenilunium est) sequenti die te ipsi affociet. Hoc vero adeo iustum et in Ecclesiâ, ut ne tuus Victorinus quidem in suo cyclo eo usque progressus sit. Taceo alia, quæ hinc haud obscure deduci possent. Ad hoc solum respondere velim, Caluisti: nam etiamsi ponamus te optime ratiocinatum esse, & pascha solum à plenilunio arcerere voluisse, non habita ratione quo illud ablegares; an id eo ex eo quod dicit, Christus paschate est in plenilunio, bene sequitur, ergo memoria resurrectionis fieri non potest in plenilunio. Negatur Caluisti, consequntio. Memoria enim Resurrectionis siue pascha *à xpo* *quæ* *fi* *id* *debet* *prout* *nobis* *ab* *Ecclesia* *prescrip* *um* *est*; quod tu nolens volens, qui Canones Concilii Nœceni admittis, admittere debes) sed se cum dum præcipita Ecclesiâ incidere potest pascha in plenilunium, et ex præcedenti tabula 400. annorum clarissime constat; vò Calendarium vitæ sum habitum non fuit, ergo pascha celebrari aliquando in plenilunio, & multo magis proximo die post plenilunium & potest, & debet. Hoc Caluisti, hoc est, *se à Concilio Nœceno defecisse demonstrare.* Neque à te hæretico opus habemus discere, in cuius memoria in nono testamento pascha celebremus, centuriis annorum antequam vel tu, vel tua nata erat hæresis, id cognitum erat; purior tuæ Ecclesiæ, quæ talibus vitur Theologis, hæc prædica, vel etiam si maius decanta. Audiuium è Catholicorum sanctorumque numero, B. videlicet Iudæorum, quod ipse de paschate senserit: *Cuius quidem dieni paschatis resurrectionis, inquit, non solum celebramus, quod in eodem à mortuis (Christus) resurrexit: sed etiam pro aliis sacramentis, quæ per eundem significantur. Quia enim sicut dicit Apostolus, mortuus est propter peccata nostra, & resurrexit propter iniquitatem nostram: transitus quidem de morte ad vitam in passione Domini, & resurrectione sacras est. Nam & vocabulum istud, quod pascha dicitur, non Graeco sed Hebraeo est, neque enim à passione, quam Graeci dicunt πάσχα, sed à transitu Hebraeo verbo pascha appellatum est: quod & maxime Euangelista expressit, cum celebraretur à Domino pascha cum discipulis suis. Cum vidisset, inquit, Iesus, quia venit hora eius, ut transiret de mundo ad Patrem. Transitus ergo de hac vita mortali in aliam vitam immortalē, hoc est de morte ad vitam in passione Domini & in resurrectione commendatur.* Tales Caluisti audiendi sunt Theologi, non tui similes è Cantorum schola.

In cuius memoriam celebratur pascha Christianum ex B. Iudæorum. Lib. 1 de eccle. off. cap. 31.

Secunda Caluisti ratio.

3. Sed nõ minorem quam prima arguit Theologum secunda ratio. *Leges, ait, ceremoniales politie Iudæicæ sunt abrogatæ, nec licet Christianis eas instaurare, & cum Iudæis, qui leges istas adhuc observant, pascha transigere. Hoc enim modo imbecilliores offenderentur, & nos totius legis, ut Apostolus ait, rei seremus, &c. Iudæi autem pascha semper transigunt in plenilunio, &c. Ergo ne concurramus cum Iudæis, & nos obligemus legibus ceremoniarum, à quibus per Christum soluti sumus, pascha in plenilunio non est celebrandum.* En nouum Apostolum Paulum, qui zelo Christianæ libertatis incensus, in faciem resistit Cephæ, ne cogat gentes Iudæizare! Quasi vero pascha Christianum, etiam si celebraretur eadem plane hora, qua à Iudæis suum peragitur, id est, ad vesperam quartæ decimæ lunæ primi mensis, sit ceremonia Iudæica, hoc est, usus agni auniculi, cum iactucis agrestibus, &c. Tibi quidem & tui similibus hæreticis, qui nullam vobis reliquam fecistis solemnitate[m] paschatis Christiani, cum in synagogis vestris cultum præcipuum mystici agni, sacrosanctum nimirum corporis Christi Domini, & Eucharistiam uesarie abrogastis, si aliquod pascha celebraretis, non aliud fortasse esset pascha, quam aliqua ceremonia legalis: at nobis Catholicis, et si conueniremus in tempore cum Iudæis in celebratione paschatis, non ta-

Crassi Caluisti ærum Christianorum ignoratio.

men.

men in ea esset magis quid commune cum ipsis, quam si eodem die, quo illi vescuntur aut abstinent, & nos vescamur aut abstinemus, aut eadem nocte qua illi vigilant vel dormiunt, & nos vigilemus vel dormiamus. Nam convenite in tempore cum Iudæis, dummodo non vsurpetur aliqua eorum superstitione, non est, mi homo, si nescis, ceremonias politice Iudaicæ iam olim abrogatas instaurare. Lex quidem Moysis à perfecta promulgatione legis Christi non solum mortua, sed & mortifera esse cepit, & idcirco eam reuocare nefas est: at Ecclesia dū caueat, ne Christiani concurrant cum Iudæis in paschate celebrando, non est sollicita, ne ad abolitas eorum ceremonias redeamus, sed vt præter causas supra à nobis allatas, intelligamus etiam nostram paschatis celebritatem, et si eodē nomine appelletur, longe diuersam nobis esse oportere, à solemnitate paschali Iudæorum, illamquæ à nobis peragi in memoriam non egressionis de Ægypto, sed resurrectionis Christi Salvatoris, quæ vt post pascha illud Iudaicum, ita & in die Dominica contigit. Tu vero ita prorsus affectus es mentem Ecclesiæ, sicut sententiam vt rborum Apostoli, qui vtamque perperam & abs re es interpretatus. Et quidem apud vos solemnè est etiam mulierculis è Scriptura paschim sententias in medium proferre, sed eas nec percipitis ipsi; nec ad sanam eartum intelligētiā alios peruenire permittitis, dum eas plerumque aut mutilatas, aut perturbatas recitatis. Quid enim, obsecro, ad rem præsentem faciunt verba, quæ ex epistola ad Galatas cap. 5. desumpsisse videris: *Testificor autem rursus omni circumcidētis se, quoniam debitor est vniuersæ legis faciendæ*: nusquam enim alias in suis epistolis assent futurum, vt quod tu asseris, nos totius legis rei fieremus. Quod si ad locū relatum epistolæ ad Galatas respicis, cur eum ita mutas, & depravas ad arbitriū tuum? timor videlicet aliquis tibi mentem eripuit, dum sollicitus de amittenda libertate voluptuaria sentiū, meruis subūci legi Mosaicæ de ieiuniis, quæ ita exhorretis ac detestamini omnes hæretici nostrorum temporum, vt in illorum ordium etiam legibus Ecclesiasticis bellum indixeritis. At eximo tibi istum scrupulum; facilius nempe est, vt Caluista amplectatur legem Turcicam, quæ paradysum ventris & gulæ pollicetur, quam vt redeat ad ieiunia, & ad abstinentiā. Cætera, quæ hic repetis de paschate Iudæorum transigi solito in plenilunio, hic non amplius refuto, quia satis supra confutata iam sunt. Ad tertiam rationem progrediamur.

4. Patres in Concilio Nicæno, ait Caluistis tertio, *sanciuerunt pascha non celebrandū decimaquarta luna. si ea incidat in seriam primam. Et, Quartadecima autem est plenilunium, ideo etiam à computatoribus Grecis nunc ἀποπέδηνον, nunc πνευτι δαυον, à Latinis vero nunc plenilunium, nunc terminus paschali appellatur.* Ergo Minor, Caluisti, Minor est, quæ tibi negotium facessit, quam nec proballi, nec vnquam probare potes: non enim erat conueniens testimonium illorum. *Testimonia huius, subdis, multa adducere possemus, sed sufficet vnum atque alterum.* Ad ignorantiam nimirum tuam demonstrandam. Tot autem testimonia adducere poteris, quot in Scaligero tuo repereris, vnde & paulo ante allata, & à Clauio iam pridem refutata, de quo ne hiscere quidem audes, transtulisti. Aut si ea potius ex quarto de emendatione temporum simplici, cui non etiam oculos coniecisti in paginam proxime sequentem, vbi sic habetur: *Et quamuis pascha recte obeatur plenilunio proxime post æquinoclium, &c. En vnum testimonium non solum ad minorem propositionem: sed à totū quod attendis probare confutandum! Item vidistine, quæ habet vnus vnicus Auctor*

Cur Ecclesiā pascha eodem tempore cum Iudæis fieri vetuerit.

Impericia Caluisti & Caluisticorum in Scriptura citanda.

Tertia Caluistiana ratio.

Caluistum nec proballe, nec probare posse 14. lunam Patribus Nicænis fuisse plenilunium.

14. lunam non esse plenilunium testimonium 5 ca. liget.

Lib. 7. pag. 680, ubi ait, *Quartadecima luna PROPRIE ea est, que proxime antecedit plenilunium, hoc est parasceue Azymorum. Quartadecima Dominus passus, qua tunc incidit in feriam sextam. Sequenti die plenilunium & solenne Azymorum fuit. En alterum testimonium, quod iis, quæ tu ostendere conaris, è diametro aduersatur! Disce Caluisi à Magistro tuo. Nam etiamsi deinde subiiciat: *At quin auctores Canonum Pascha'ium per quartadecimam ipsum plenilunium intelligunt, que tamen potius quinta decima ducenda erat: hoc & prædictis nihil demit, & quia Auctores Canonum ita intellexisse nondum probatum est, tuæ probationi nihil addit. Et quem ostendes præter Victorinum? Affer quæ habes testimonia. Vt Victorini, ais, in præfatione sua magna periodi in verbis supra allegatis. Si plenilunium, &c. Sed & supra tibi responsum est. Ergo ad aliud. Sic Ioannes de Saxonia, &c. At iste absq; dubio non loquitur de quartadecima temporis Patrum Nicenorum; sed de quartadecima prout sibi suo tempore aut paulo superioribus motui lunæ congruere visa est. Nihil ergo adhuc attulisti. Ad alia. Sic multi alij, quod & ipse Clauis fatetur. Hic in summa habemus omnia testimonia. Qui sunt illi multi alij. Quæ dicis de Clauio, falleris: non ipse, vt tu, sibi contradicere solet. Auctores sciebat ipse adferri posse, qui quartadecimam lunam plenilunium vocant: at quomodo? cur hoc taces? Communiter enim duplici ratione de quartadecima vt plenilunio locuti sunt: nimirum non prout plenilunium, quemadmodum in cyclis fieri solet, vni diei solido vsu ali æquiualeat, à media nocte ad proxime sequentem mediam noctem, vel ab aliq; termino ad similem numerato; sed prout est terminus communis vtriusque, & quartadecimæ, & quintadecimæ lunæ, aut illum proxime saltem circumstat; de quibus multa Pittatus: Stofferinus autem Propositione 35, sic habet: *Nulla orbis nationes, Latina, Græca, Hebræa, Barbaræ afferunt lunam quartadecimam significare plenilunium, aut oppositionem luminarium: sed quintadecimam accipiunt pro plenilunio aut oppositione; sed quod præsi Patres non unquam vocant lunam Paschaalem quartadecimam, accipiendum est de quarta decima luna completa, inchoata tamen iam quintadecima. Aut certe quidam, quæ tam plenilunium, quam quartadecimam lunam pro eodem acceperunt die, ad certa respexerunt tempora, in quibus aut vere, aut saltem ex opinione illorum hoc acciderat, vt plenilunium plerumque cum quartadecima concurreret. Ex qua duplici quartadecimæ pro plenilunio acceptione, omnia quæ adferre posset, soluuntur Caluiana argumenta; Auctorumque conciliantur discordantes sententiæ, vel si maui liberior loquendi modus explicatur.***

Quæ ratione
veteres 14. lunæ
plenilunium vt
cæteris.

14. lunam Iudeo-
rum non esse
plenilunium vt
ruit Caluifius.

Lib. 4. de emend.
vamp. pag. 114.
p. 115.

Quod vero subdis: *Idq; sumptum est à Iudeorum consuetudine, qui mensẽ incipiẽtes à Quæris à primũ apparente luna post coniuñtionem, & plenilunium simili ter vocabant quartadecimam, quemadmodum id ipsum videre est etiam in historiã passionis Dominicæ. Mirum in modum rursus hallucinaris Caluisi, & conspiciis, cum tuum legeras Scaligerum, vsus non es: eodem enim loco, vnde tu Ioannis de Saxonia descripsisti testimonium, voculasque illas *ἡμερῶν ἑξήκοντα* &c. paulo ante Ioannis de Saxonia verba, sic ait Scaliger *Quintadecima Iudeorum* (non quartadecima, male legisti Caluisi) *est plenilunium, vt omnes sciunt, præter Caluifium, qui nescit se idem omnino antea dixisse, vbi quintadecimam Nisan Iudzorum semper in plenilunium incidere verbis, & calculo afferuit. Quamuis autem eo loco Scaliger quartadecimam Christianorum velit esse plenilunium, nisi in aliquo ex prædictis sensibus id dicat, omnino errat, quod illi nouum non est; attamen**

quintam

quintadecimam lunam Iudæorum esse plenilunium contra te egregie dixi: *Quartadecimam, vt eodem loco habet, Christianorum esse XV. Nisan Iudæis, id est τριάντην ἡμέρας. Quando amabo te vnam à te audiemus aliquando veritatem? An istam quæ sequitur? perge igitur.*

5. *Christum enim nequaquam, inquit Caluissius, quintadecima luna passus est, vt Clauius pag. 49. sui Elenchi hallucinatur, sed quartadecima. Passus enim est eodem die, quando Iudæi suam agnam Paschalem comederant, quæ, id faciebant, postquam Christum crucifixerunt, vt Ioannes Euangelista testatur. (S. Ioannem locutum de esu non agni, sed azy-morum, grauiores te Caluissii Auctores interpretantur) & paulo post: Cum igitur eo ipso die, quo Christum crucifixus est, esset plenilunium, quo est eclipsis &c. retentum hoc fuit in Ecclesia, vt quartadecima esset plenilunium. Si hoc argumento aliquid probas, Caluissii, non quartadecimam esse plenilunium, sed quintam decimam probas, id quod & nos dicimus: Iudæis enim plenilunium, vt audisti quintadecima esse. Certe quartadecimam lunam esse diem ante plenilunium nobis velis concedere debes. Dicis enim sæpe, Iudæos festum azy-morum, quod tu pascha Iudaicum vocas, semper celebrare in plenilunio: hic vero, asseris agnum illos comedisse luna decimaquarta, ergo sequenti die, id est 15. luna erat festum azy-morum, atque adeo plenilunium. De die vero passionis nequaquam Clauius, sed tu hallucinatus es: Concedit Clauius, Christum passum in plenilunio: in quartadecima negat ac pernegat: idem enim ipse q. Catholica asserit Ecclesia, idem q. SS. Patres innumeri: Et celebravit (Christus Dominus) pascha, inquit S. Ambrosius, hebdomade, in qua fuit quartadecima luna, quinta feria. Denique ipsa die, sicut superiora docent) Pascha cum discipulis manducauit. Sequenti autem die, hoc est, sexta feria, crucifixus est, luna quintadecima. Atq; hinc etiam, Caluissii, si adhuc in errore hæres, quartadecimam lunam non esse plenilunium discere potes. Sic Beda Venerabilis Cap 60. Quia enim & Saluator noster, sicut Theophilus cuius supra memini, venerabilis A-lexandria Episcopus scribit; decima quarta quidem est traditus luna, hoc est, quinta post Sab-batum; decima quinta autem crucifixus, die tertia resurrexit, hoc est, decima septima luna, quæ tuuc in Dominica die videtur inuenta, sicut & ex Euangeliorum obseruatione comperimus. De temp. hor. canon. cap. 68.*

Hæc igitur, & plura alia pro Clauio pugnant testimonia: De tua vero quid tenendum sit sententia, audi Marcellum Francolinum: Nos autem non negamus, inquit, fuisse aliquot inter veteres, qui dicerent Christum crucifixum luna decimaquarta, ita quod Iudaus in vestre Parascesis comesturi erant agnum Paschalem, nam inter alios Testarise decantata heretici hoc asserere audebant, vt vidimus superiore Cap. num. 6. Sed negamus B. Angustinum, aut alium eiusum auctorem, qui nomine, aut memoria dignus sit, hanc opinionem sustinuisse: aut si quis eiusmodi offendatur inter veteres, hic vel sub dubio, & alternatiue, vel non ex propria sententia, vel certe valde singulari talem habere opinionem reperitur, vel, vt habet capite præcedenti, quantum ad Christi passionem spectat, intelligi debet de luna quartadecima completæ, prout diximus ad B. Iosiphanium, non de quartadecima tantum inchoata & corrente.

Itaque neque ex hac tertia ratione quicquam probasti, aut attulisti, quo ostenderes Pascha non recte in plenilunio celebrari: non enim quartadecimam lunam, sed quintadecimam Patribus Nicenis fuisse plenilunium, pluribus tibi hæctenus ostendimus argumentis, tum cap. 2. lib. 2. tum aliis locis passim: Cum igitur Patres prædicti vicepsimam secundam lunam pro Paschate exclusissent, necessario quintadecimam, hoc est, plenilunium incluserunt,

Verum

Christum luna
15. non 14. vt as-
serit Caluissius
passum esse.

14. lunam non
esse plenilunium
Caluissius necesse
sario debet com-
cedere.

Epist. 15.

14. lunam anti-
quis fuisse ple-
nilunium ex Ca-
lend. Gregoria-
no ostendere
conatur, quod
est ineptissimū.

Verum quam vir simplex sis, hoc est, vt tu Clauium cōpellas, hebetioris ac-
minis, vel hinc constat, quod ex Calendario Gregoriano probare conaris termi-
num paschalem, ex sua institutione & Concilio Niceni decreto (hoc enim tibi
probandum est) deputatum esse plenilunio. Quid si terminus paschalis in Calen-
dario Gregoriano additus esset tertia decima lunæ, aut decima septima, aut vic-
cesima, an inde probare posses, quod intēdis? Selegisti centuriam, in qua termi-
nus paschalis cum plenilunio medio plerumque in eundem diem incidit: quid si
tibi aliam centuriam opposuero, in qua terminus plerumque præcedit plenilu-
nium? an non tuum contra te attulisses argumētum, plenilunium enim vagum
esse in Calendario, terminos stabiles, ipse scis, quamuis multa nescias: Deinde Re-
formatores epactas de industria ita in Calendario disposuissent, vt ipsæ plerumque
nouilunia sequantur, pluribus in locis testatur Clauius: idque non ea ex causa,
vt testarentur quartamdecimam Patribus Nicenis fuisse idem quod plenilunium;
sed alias ob rationes, vt videre est apud Clauium. At ex hoc necessario sequitur,
terminum paschalem siue quartamdecimam lunam propius ad plenilunium ac-
cedere, quam si epactæ plerumque cum nouiluniis in eisdem caderent dies. In
summa præter tuos errores & calumnias vix adhuc attulisti aliud; imo neque in
computo felicior es, quod omnino homini, qui se pro satis exercitato vendit,
turpe est. Nam in hac tua centuria annorum non vnum tantum commisit errorē,
non dico iam, quod parum fortassis videri posset, in horarum minutis,
omitto 28. horas pro 23. positas esse, qui error Typographo adscribendus vide-
tur, taceo etiam errorem in foliis feriis assignandis: sed diebus solidis aberrare ta-
lem computatorem, nimium est. vt anno 1756. pro 14. Aprilis, ponis 15. Aprilis:
anno 1760. pro 31. Martii & feria secunda, ponis primā Aprilis, feriā primā:
anno 1764. pro 16. Aprilis, substituis 17. eiusdem: Sic anno 1765. pro die 5. Aprilis
scripsisti 6. Item anno 1771. debebas scribere diem 17. Aprilis, sed maluisti 18. Ita
anno 1792. calculus verus dat diem 6. Aprilis, erroneus tuus septimum, &c.

Caluissū à vero
aberrare multi-
pliciter.

Dolus Caluissi
in acceptione
dicit.

Notanda deinde astutia etiam est, non enim semper simplex Caluissus: diem
nunc à meridie, nunc à media nocte inchoat, prout nimirum videt commodio-
rem hinc nasci sibi calumniandi materiam. Si enim in illa tua centum annorum
tabula, diem à meridie deriuasses, prout dicit Calendarium Gregorianum solitū
esse, mentitus esses in centenis annis (ab anno 1700 vsq; 1800.) in Calendario Gre-
goriano quartamdecimam lunam cum plenilunio in vnum eundemque diem coincidere no-
nages nouis, & in centenis annis vix semel die vno plenilunium præcedere; cum minimū
29. vel 30. annos inuenisses, in quib. quartadecima plenilunium præcederet. Cum
vero à media nocte diē incipias, tot inuenire nō potuisti: at nihilominus mētutus
es, cum quartadecima hac ratione in 24. annis plenilunium etiam sequatur. Nā
etiā si neque per hoc, neque per illud quicquam absurdi in Calendario Grego-
riano committatur, cyclos enim præcisionem Astronomicam assequi non pos-
se, etiam pueri norunt: falsum tamen pro vero vendere, vt tu facis Caluissi, hoc
absurdum est. *Soleretur* te das, vt promissisti Caluissi, sed errando.

Quartum Calu-
issū argumen-
tum.

Inepta Caluissi
argumentandi
ratio.

6. *Quarta* ad statuendum Caluissi statutum, ratio hæc est: *Quarto iterum ex
Pontificiorum Calendario demonstramus, rectum non esse in plenilunio pascha celebrare. Nā
in subsequentibus annis ex centuria horum temporum collectū, pascha in plenilunio, quod in
Dominicum diem incidit, nequaquam celebrant: sed illud ex plenilunio reuelum in sequentē
Dominicum transferunt.* Noua profecto demonstrandi ratio! Si Calendarium Gre-
gorianum

gorianum celebrandi paschatis est regula, nihil contra ipsum concludes. Sed credo Calendarium sibi ipsi aduersari ostende. e conaris, quod nunc pascha celebret in plenilunio, nunc in sequentem traiciat Dominicam. At mirifice deciperis ipse, qui alios decipere te posse putas. Nunquam Calendarium Gregorianum Pascha ex quinta decima luna, quod plenilunium cyclicum est, in sequentem transfert Dominicam; sed quod iescunquē in eam incidit Dominica, pascha celebrandum statuit: Contra ex Dominica quartæ decimæ (quæ plenilunio deputata non est) perpetua lege perpetuo transferri iubet, quorum virumque statutis Concilii Niceni consentaneum est; & omnino per accidens est plenilunium medium aliquando in decimam quartam cyclicam incidere. Cyclos, Caluili, Cyclos quod tibi sæpius iuculandum est, Cyclos in determinatione Paschatis sequitur Ecclesia, & ita à Concilio Niceno ad nos vsque secuta est, non plenilunio Astronomica, neque vera, neque media. Apage tu cum tuis pleniluniis, nam vt Christiani sequantur in eare Iudeos interfectores Christi, etiam si id summis contendas viribus, non facile obtinebis.

Quod autem Calendarium vetus correctum est, causa non est cyclosum à rationibus Astronomicis per vnum, aut alterum diem digressio, hanc enim nemmo impediens, & quæ ram patres Niceni (neque enim hoc ipse ais in occasione non abstinuit ignotum esse poterat, cum Episcopo Alexandrino, cum Athanasio & aliis, qui Alexandria, vbi studium Astronomicum in primis florebat, eruditi erant, Concilio interesset) quam Reformatores optime sciebant: sed quia modum excedere inuenti sunt, sine spontanea emendationis spe vlla: Iam enim cyclos solaris decem dies deuiationis: tingerat, nec lunatis quin longius serperet iuxta quatuoridui intervalum, quod iam confecerat, consistere poterat, idcirco in ordinem redacti sunt; non autem propter eam, quam secum fert dierum integrorum ratio, Cyclosumque ordinatæ periodi, quandam inuitabilem instabilitatem.

7. Pudeat ergo te audacia, ac insolentia tua, qua totam damnare non veris Ecclesiam, quæ Cyclos vtatur, suaque paschata ad epactas, siue aureos dirigit numero: epactæ enim, & aurei numeri mutuo necluntur nexu, & vt tecum loquar, ex aureo numero epactarum doctrina dependet: epactas vero siue aureos numeros si per modum Cycli instituatur, necessario nonnunquam à rationibus coguntur deflectere Astronomicis; id quod ipse concedis, minutionesque appellas errores, qui in huiusmodi cyclo, qualem Lilius excogitauit (aut à Patribus Nicenis excogitatus est) aut quouis alio excogitari adhuc potest, Ecclesiasticè videlicet ac facti &c.) etiam si OPTIME insituatur, vilo MODO vitari possunt, quando videlicet quarta decima luna vno vel altero die à plenilunio Paschali abit, vnde errores (si errores dicendi sunt) in Paschate celebrando committuntur. & tamen hoc loco summa profecto audacia, ne quid grauius dicam, statuta ac consuetudines damnas Ecclesie: Deinde RECTVM esse non potest, criminari, ad epactas peccantes festos dies dirigere velle. Quæ enim de epactis hoc loco dicit, dici multo magis possunt de enneadecaeteride, ac aureis numeris Patrum Nicenorum: imo de ipso medio motu, qui & ipse à vero deflectit, dici possent, vt libro primo manifestum fecimus. Atque hoc secundum est decretum, à Caluio hoc capite recenter statutum. Vnde autem quæso hanc hausisti doctrinam, rectum non esse, ad Cyclos nonnunquam peccantes dies festos instituere? An quia peccatum rectum non est, Satis acutè

Cur Calend vetus correctum sit. lib. 1. cap. 9.

Temeritas Caluio quia vniuersalem Ecclesiam damnat, quod cyclos tabulis Astronomicis prætulit. lib. 1. cap. 13. lib. 1. cap. 29.

Alterum Decretum Caluio situm.

Gg

At pec-

At peccatum hoc aliò, & aliò illud non rectum refertur. explicatione vltiore opus non est.

Tertium Decretum Caluistitum.

Cyclos, non plenilunio, esse Paschatis Christiani normam.

8. Neque nos terrebis tertio tuo statuto caractere grandiusculo exarato, quo *opuriorum Ecclesiam tuam ad regulam instituetis vis Iudaicam, nimirum: Plenilunium Paschale est norma & scopus Paschatis agendi, non epactarum lubrica fides, &c.* Cycli, Cycli, Caluisti, fuerunt, sunt, & erunt in Ecclesia Catholica norma, & scopus Paschatis agendi, non pleniluniorum scrupulosa, ad horas nimirum ac minuta alligata ratio, quæ sans & origo omnium potest esse dissensionum: Cycli vero ubi modum excesserint, tunc demum ad normam mediolorum motuum in ordinem redigendi sunt. Certe neque Patres Concilii Niceni in statuto de Paschate Christiano, neque facta scriptura in mandato Paschatis, quod Christianum vt figura præcessit, vllam vnquam fecerunt mentionem plenilunii. Vidit ite deinde apud Clauium quotiescunque mentionem facit, Ecclesiam posthabitis veris motibus, vt mediis, semper addidisse, vel potius *Cyclos*? Cycli enim iunt, qui cum non nisi per integros progrediantur dies, Paschatis festum, quod maxime vrger Sancta Ecclesia, vno eodemque die ab vniuerso Christianorum cætu celebrandum exhibent, nullo habito respectu ad meridianorum & tabularum diuersitatem. Non igitur Ecclesia aut Calendarium Gregorianum, sed cantor Caluistius nititur *lubrico mendacisimoque fundamento*.

Quo nitatur calend. Gregorianum fundamentum.

9. Fundamentum quo Calendarium Gregorianum nititur consensus est & vno fidei ium, Ecclesie auctoritas, Patrumque Nicenorum decreta, quæ quo ad eius fieri poterat, reuocata atque restaurata sunt: vnde & illud habetur, quod tu hoc capite peruefse oppugnans, Pascha non solum posse, sed & debere celebrari in plenilunio Cyclico, sine quintadecimaluna, quotiescunque quattadecima in Sabbathum incidit, siue deinde illud cum plenilunio medio conueniat, siue id esse iuratur; cuius rei testimonium est luculentissimum capite præcedente exposita tabula; quæ te rursus mendacii arguit dicentem: *Non enim vel vnicum exemplum ab eo tempore, ex quo contentiones de paschate agendo cessarunt, & nos ex terminis pascha'ibus certi facti sumus, quo die mensis paschata in Ecclesia peracta sint, spacio mille (& trecento) iura ferè) annorum proxime exaratorum, dari potest Paschatis in plenilunio acti.* Quo terrarum tapetis Caluili? Ultra hyperbolam hæc sunt, ad quid ista? Nonne tu ipse fateris, & quo tempore dissensiones sopite sunt; & quando nos ex terminis paschalibus certi facti sumus? Renocabo illa tibi in memotiam: En vt illud cap. 13. lib. 1. clarissime asseras: *Quænam modum enim huiusmodi de paschate dissensiones, cum cyclos lune post tempora Diocletiani inuentus esset, & doctis innotuisset, sopita sunt: Ita & ante tempora Diocletiani si hac doctrina publicata fuisset, hæc certamina in tantis flammis excrescere non potuissent.* Sed cyclos lune, teste D. Ambrosio, tempore Niceni Concilii ab ipsis Patribus constitutus est, & ibidem doctis innotuit: id quod etiam ex iis quæ cap. 16 dicis clarissime deducitur; ergo per te tunc dissensiones sopite sunt. Hoc veto de terminis paschalibus capite superiori ex eodem capite tuo 16. probauimus, ubi tu terminos paschales omnes ad vnum vsque assignas, qui *ante & fere trecentis annis* in Ecclesia in usu fuerint.

Caluisti mendacium exemplum dari non posse Paschatis in plenilunio acti.

Exempla paschatum in plenilunio actorum.

Respice iam Caluili superiorem 400. annorum tabulam, & annos in quibus paschata in plenilunio actum est, enumera: vide an verum sit, ne vnicum quidem dari posse. Edidisse, cur hæc res? reperisti ne vnum? reperisti decem? reperisti viginti? reperisti plures? Luscus & lippus, es, digito tibi eos ostendere oportet.

Vides.

Videsne annum 401. à Theophilo præscriptum Alexan-	330	465
dr. non vides pascha actum esse die Aprilis quartodecimo?	343	496
plenilunium quando accidit ex tuis tabulis? nonne eodem	347	499
die (sequi hora à meridie? Ita procede in reliquis, & numero	350	516
29. inuenies: en hic tabellulam! Est ne hoc ne vnicum dari	367	519
posse exemplum Paschatis in plenilunio acti, quid tibi vide-	370	523
tur? Dices fortassis diem inchoandum esse à meridie præce-	374	536
dente, & plenilunium quod post meridiem accidit adscri-	394	543
bendum diei sequenti: at hoc tibi non suadeo: nam hac rati-	401	563
one, & ex enumeratis in hac tabella annis non paucis pas-	414	570
cha ante plenilunium esset celebratum; & plures accederen-	421	580
ali quibus pascha in ipsam incidit plenilunium: effugio nõ	425	594
datur locus. Imo si exemplo tuo Lib. 1. Cap. 3. eos etiam nu-	438	614
meremus annos, in quibus littera Dominicalis tardiuscule	441	585
terminus subsequens Paschalem imò edimento quod	445	
Pascha in plenilunio transactum non sit, quam plurima ex-		
empla inueniremus similia.		

Secundo quo non erumpat semel effrenata audacia attendamus; nam etiam si Caluisio vitro dixerimus, quæ & contra sua alibi allata, & contra veritatem ipsam assert, de terminorum Paschalium incertitudine, eosque solum à mille annis regnum tenuisse supponamus, nihilominus figmentum hoc est. Non enim vel vniū exemplum &c. spacio mille annorum proxime exactorum, dari potest paschatis in plenilunio acti. Eoim vero duo saltem post annum Christi 630. numerantur anni, in quibus pascha & plenilunium eodem die accidit, vt videre est in tabella capitis præcedentis in annis 614, & 685. & hoc quidem iuxta rationem Caluisii: nam si plenilunium pomeridianum diei tribuatur sequenti hinc duobus ordo alia adnumerare licet exempla, annorum nimirum 611, 618, 631, 638, 648, 658, & 709. At neque hic conuenit Caluisii quilibet dicendū: ent 2.

Audi lecter quid dicat: *Quod ad exempla attinet Paschatis, inquit, die proximo post terminum Paschalem acti, quorum magnum Catalogum Cæsius in explicatione Calendarum apponit, non negamus Paschata post tempora Dionysii die sequente terminum paschalem acta esse: sed eadem Paschata in plenilunio acta esse pernegamus.* Et in margine adiungit. *Exempla que adducit Cæsius falsa sunt.* Falsa sunt Caluisii & hæc & plura alia que tu adducis. Non enim illis annis ostendere conatur Clauis Pascha celebratum in plenilunio esse medio; sed in cyclico siue luna quintadecima. Deinde non solum prædicta annorum duorum 614 & 685. (omittimus enim reliquos octo) exempla, sed & alia sex veritatem tenere arque pernegare demonstrant: inspicere rursus superiorum 400. annorum tabulam, & vide an non annis 536, 543, 563, 570, 570, 574. Pascha & die proximo post terminum Paschalem, & in ipso plenilunio medio acta sint: Nam Dionysium cyclum Paschalem scripsisse anno Christi 526. tuus habet Scalger.

10. At nonne frustra conatus sum ipse, qui tibi exemplis paucorum ostendi annorum, & licitum & vlitatum esse in Ecclesia, Pascha celebrare in plenilunio? Quid dico de spacio mille annorum proxime exactorum? Quid de mille & ferè recentis annis? *Cuius tamen, te ipso teste iam per tria annorum millia ab exitu vsque vsque ad nostrum seculum Pascha à DEO ita institutum & man-*

Alid eadē dere
Caluisii figmentum.

Alid eadē dere
Caluisii mendacium.

lib. 1. de emend.
temp.

Caluisius cetera
se ipsum testatur
pascha in plenilunio & celebrandum, & celebratum esse
Lib. 1. cap. 19.

datum in PLENILUNIO SEMPER celebrauerimus; idque tam sanctè à veteri ECCLÉSIA obseruari præceptum est, vt quartadecimanos olim hærescos damnauerit, qui vno die tantum ante plenilunium incelebrabant. Idem Lib. 2. Cap. 6. & clarius fortassis asserit, atque non minus inficere quam ante, Pascha Iudæorum cum Christianorum confundit. Et si enim, inquit, lex de Paschate IN PLENILUNIO celebranda à DEO ipso lata, & ab Ecclesia tam veteris quam noui Testamenti vltra ter mille annos vsque ad nos obseruata est: tamen, &c. Inunc Caluisi, & ad valuas tuæ purioris Ecclesie, vna cum reliquis tuis mendacijs, hanc purissimam tuam affige calumniam. Quapropter firmum manet, Pontificem, quotiescunque Pascha cum Iudæis in plenilunio agit, iudicio purioris Ecclesie hærescos damnari, & merito deponendum esse.

CAPVT NONVM.

Inscitia, criminationumque inuolucra, qua capite 21. inuoluit Caluisius, euoluuntur.

ANtequam Caluisius Pontificios Pascha in duodecimo mense agere, suo modo, hoc est, falsis criminationibus demonstrat, alia rursus ratione duodecimum mensem determinat; ex definitione videlicet mensis primi, quem sic describit.

Primus mensis in Ecclesiastico anno est, cuius nouilunium proximum est æquinoctio verno, nimirum quæcunque inepta, quæcunque friuola, quæcunque iam solide reuocata corradere poterat, hæc suo inferuit æque inepto, friuolo, iam à Clauio, & alijs solide refutata Elencho; modo contra Calendarium Gregorianum, & Clauium facerent, de reliquo non cogitasse videtur aliud. Cur non Caluisi ad rationes, & argumenta ferè innumera Clauii respondes, antequam eadem, quæ alii frustra obiecerunt, frustra repeteres? Hæc taces, quæ omnes flagitant, & ad illa respondes, quæ nullus inquit; quæ nihil ad rem faciunt. Egregie profecto hanc primi mensis definitionem refutat Clauius; cur de illa files? cur non respondes? Non enim desunt, inquit Clauius, qui primum mensem aliter definiendum censeant. (quod quidem illi per imprudentiam potius excidisse: puto, quam vt mordicus sententiam suam tueri velint) eum videlicet mensem appellationis primum, cuius Nouilunium die æquinoctii propinquius est: sed hi maxime decipiuntur. Nam cum fieri possit, vt duo Nouilunia equaliter ab æquinoctio die distent vnum quidem ante, alterum vero post, ambigi possit: ac merito vtrum illarum pro Pascha celebritate eligendum foret. id quod exemplo ostendit, & subiungit: Manifestius hoc ex Cyclo decennouennæ aurei Numeri intelligitur, quo Ecclesia Catholica à Concilio Niceno vsq; ad hanc Calendarii correctionem vsa est. In eo namq; aureus inuenitur 8. postuerat & ad diem 6. Martii, & ad diem 5. Aprilis. Quare cum uterque dies equali spatio à die 21. Martii remotus sit, quod tam inter diem 6. & 21. Martii, quàm inter diem 5. Aprilis & 21. Martii, dies 14. interuicantur, ambiguum erit non Nouilunium diei 6. Martii, Pascha esse, an potius illud, quod die 5. Aprilis contingit. Quartadecima luna, siue terminus Paschalis Caluisi, est qui primum anni Ecclesiastici determinat mensem; non autem Nouilunium proximius æquinoctio: quod vel hinc omnium constat manifestissime, quod omnia omnino Nouilunia quæ diem præcedebant octauum Martii vltimo mense adscripta sunt, quorum dubio procul multa propinquiora erant æquinoctio, quam ea quæ in quintum incidere Aprilis diem, quæ tamè omnia, reiectis illis, primo mensi ab Ecclesia deputata sunt.

Caluisiana primi mensis definitio.

Explic. cal. cap. 1. Num. 2.

Defini-

Definitioni ambiguae non minus ambiguum annectis consecrarium: & quemadmodum ante, si statuamus duo Nouilunia & que abesse ab æquinoctio, ex definitione non habetur quod nam illorum primum mensē constituat; ita in eodem casu per tuum consecrarium quodnam ex duobus pleniluniis primo mensi tribuendum sit in ambiguo est; Cum vero, inquis, plenilunium sit medium cuius in mensis æquidistant ab utroque Nouilunio, recte hinc concluditur, primum mensē esse, cuius plenilunium vel incidit in æquinoctium vernum, vel id proxime sequitur. Ergo quando plenilunium in æquinoctium incidit, & alterum proxime sequitur, quod nam ex his assumendum pro primo mense sit, neque ex consecrario prout consecrarium est, neque ex definitione constat. Imo ex plenilunio nihil aliud colligere iubet, quam interuallum maius, vel minus nouilunii ab æquinoctio: subdis enim: *Exp' plenilunio enim de utroque nouilunio ad æquinoctium verum propinquitate ratio siue inducari potest. Quare si plenilunium consuluerimus, quod in æquinoctium incidit, illud nobis utrumque nouilunium & que remotum indicat; atque adeo utriusque primas demum adhuc dubitamus. Sin autem alterius, quod proxime sequitur plenilunium, sententiam postulauerimus, id nobis de duobus Nouiluniis, inter quæ ipsum tenet medium, de quibus nemo dubitat, iudicium feret; tertium enim illud nouilunium quod secundum post æquinoctium est, iam ante exitum eorum, quæ primum mensē constituant, nouiluniorum reiectum est: recurrendum ergo ad male deducti consecrarii plenilunium denuo est; & ab hoc rursus ad definitionem; quod si fecerimus, & usque ad defarigationem circulum nugatorium percurrere laborauerimus, concludendum tandem erit (si ea tantum considerata sunt, quæ hic in definitione, & in eo quod sequitur consecrario affert) ex duobus tum nouiluniis, tum pleniluniis non constare quod primi mensis sit. En Caluissii hominem acutissimum, ac vaferimum, acutissimis, ac vaferimis, acutiorem, & vaferiorem, illum nimirum quem natura habetiosem finxit! Ito ad librum secundum, eiusque caput tertium Nam. 6. ubi regulas Paschales breui compendio dedimus; ibi, quis nam primus sit mensis discernere poteris.*

Ambiguum definitionem committat ambiguum consecrarium.

2. Pergit præscribendo leges Caluissius: *Porro cum nouilunia, & plenilunia mensium non tantum diebus, sed & horis, & minutis, quando accidant definiantur; necesse est, ut idem etiam fiat in statuendo æquinoctio verno, ut comparatio propinquitatis secundum horas, & minuta iustis possit. Sed hac in re exte, qui omnia ad minutum retrocas, merito quæritur, cum per te necesse sit, ut idem fiat in æquinoctio, quod in nouiluniis, ac pleniluniis, cur non postea id feceris, & ex æquo utriusque rationem inieris? Cur plenilunia ad horas, ac minuta in quemcunque demum diem incidat, annusque communis, bissextusue sit, reuocas: æquinoctium vero eodem in loco, ac die vicefimo scilicet primo Martii, in meridie fixum, ac immotum hærere finis? Cur non utraque aut ad medios motus, aut ad cyclos determinas? An quia alias aliam corradere non poteris calumniandi mære iam? An quia nouos uos nefarios, ac nefastos fastos hac ratione institutos tibi proposueras? Regula nimirum, ac norma infallibilis fastorum, ac Calendariorum vnicus Caluissius est: non aures censensus fidelium, Ecclesiarumque consuetudo, & auctoritas, Patrumque ac Pontificum decreta ac placita. *Æquinoctium verum autem, inquis, putatur reductum ad vicefimum primum Martii; idque sic esse, vel non esse, iam non pugnamus. Cur non idem de terminis pronuncias paschalis, videlicet, termini paschales pu-**

Caluissium biciclam absq; causâ auctius adstringere ad motus lunares quam ad Solares.

tantur ad quartasdecimas lunas atque dies 21, 22 &c. Martii, & diem 1, 2 &c. Aprilis reducit; idque sic esse, vel non esse iam non pugnamus? Sed hac ratione miles gloriosus *magna labore* sibi non parasset *magnam gloriam*. Elenchus gloriosus inglorius aternando in silentio sepultus iacuisse. *Quæ* autem quæso maior hic, quam ibi pugnanæ ratio? Quali vero Ecclesia Christi magis alligetur ad mirata & puncta lunaria, quam solaria: ad sequenda presens motus lunaris vestigia, quam solis. Pulchra ut luna ipsa, electa ut sol, vobis hæreticis terribilis ut castorum acies ordinata: siue pugnes, siue non pugnes, cum nunquã expugnabis, contra quam nec præualebunt inferorum portæ, ad minuta tua horæria minime alligatur. Nonne quemadmodum mauente fixo æquinoctio, vnum minutum horarium, si minuta sequenda essent, lunaris motus Pascha ex mense in mensem traicit: ita contra manentibus fixis terminis Paschalibus, vnum etiam minutum æquinoctii idem efficit? Quæ maior ratio ut illi mobiles, hoc vero statuat fixum? Cycli, Cycli, Caluisi, ab Ecclesia approbati, tuam frangunt superbiam; dissensiones tollunt popularium; ad consensum inducunt Astronomorum discrepantiam; varietatē tollunt meridianorum; tabulas explodunt scrupulosas; epocharum excludunt incertitudinem. Qui si officio suo præesse negligenter incipiunt, qua via ac modo reducendi sint, a te nostra didicimus: auctoritate videlicet Ecclesie atque Pontificum, non supercilio cantorum.

Vnius duorum
ue dierū à cal-
culis Astrono-
micis in calen-
dario discrepā-
tiam curandam
non esse.

3. Merito igitur vnus duorumue dierum, Cyclorum à rationibus Astronomicis discrepantiam Ecclesia minime curat; Atque hoc est quod *ipse Clavius negat, hoc in suo Calendario accidere; sed cyc' epactarum vitio* (si vitium dicendum id est quod tot vitia tollit) *id fieri conuenitur nec VLLO MODO vitari posse. Et falsissimum est quod subiicit: In quare tamen ut postea videbimus salitur, sed videtur nunc quod postea videndum de hoc proponit. Audiamus ut miser sui oblitus idem dicat, quod Clavius, imo plus quam Clavius; ait enim atque vltro dat, ut supra audiuius, nec cum Iudæis celebratur, nunquam epactis, quocumque etiam modo ordinatur cauere posse: neque hoc solum speciatim, sed & generatim, tam ea quæ hoc capite criminatur, quam in præcedente, atque pluribus etiam aliis locis, nemine urgente concedit: imo eadem numero verba quæ ante negauerat, de his enim, quos & minutiores vocat errores, sic habet. Non autem loquimur hic de maioribus quibusdam erroribus qui in huiusmodi cyclo, quare solus excogitauit, etiam si optime instituat VLLO MODO vitari possunt, quando videlicet quartadecima luna vno vel altero die à plenilunio Paschali abit, vnde errores in Paschate celebrando committuntur, quales fuerunt quos supra Cap. 19. & sequentibus recensuimus: Sed hoc caput 21. est vnum ex illis quæ caput decimum nonum proxime sequuntur: Ergo non Clavius sed tu falleris: aut hic aut ibi mentitus es: non ibi (capite 25.) ergo hic. Quoties te oportet monere, mendacem debere esse memorem. Sed audi recordaris ne quanto factu, quantaque audacia te cum Clauio positis conditionibus pugnaturam *cum magna spe victoria* obtuleris: nonne illæ conditiones omnia comprehendebant ea quæ Cycli necessario secum trahunt? At quid aliud hætenus auulisti, quam talia quæ ratione Cyclorum vitari nequeunt, in quibus tua videtur posita victoria. Optime sane conuenit in te tritum illud: Parturient montes, nascetur ridiculus mus.*

Lib. 2. cap. 3.

Cap. 19.

Exempla quæ
Clavius obli-
cit tanquam pa-
scha in vltimū
mensem reuocet

4. Venio iam ad tabellam tuam in qua exempla siue annos refers, in quibus, vt criminaris, Pontifici contra tertium hunc Ecclesie de Paschate recte præagendo Canonem peccant,

peccata, & pascha in duodecimo mense celebrant. eam cum breuis sit, huc transfere-
 m 15, vt ex vnzue, quod aiunt, cognoscat lector leonem, in vna nimirum, omnes
 conspiciat: Sic ergo habes: *Incidunt autem omnia in eiusmodi anni, in quibus est e-
 pascha 23, & terminus pascha' in figuris in die 21. Martii. In hisce enim tantum contra hunc
 Canonem peccari potest.*

Anni	Plenil. Paschalis.				Anni	Plenil. Paschalis.			
	Dies	fer.	hor.	mi.		Dies	fer.	hor.	mi.
1780	20 Mar	2	19	34	1524	21 Ma	3	7	45
2372	20 Ma	2	19	26	2581	21 Ma	4	9	22
1704	21 Ma	6	1	25	1972	21 Ma	7	7	59
1742	21 Ma	4	10	30	3564	21 Ma	7	7	49
1761	21 Ma	7	2	59	4213	21 Ma	1	9	19
1799	21 Ma	5	11	6	4232	21 Ma	4	1	50
2334	21 Ma	4	10	21	4270	21 Ma	2	10	54
2353	21 Ma	7	2	54	4289	21 Ma	5	3	28
2391	21 Ma	5	11	57	4460	21 Ma	1	8	13

Tabula Caluifia
na.

Plenilunia Pascha'ia in hisce anni omnia incidunt vel in vicefimum diem Martii, vel in
 vicefimum primum in horas antemeridianas. Ideoque in hisce anni omnibus Pontificii Pa-
 scha peraguntur in duodecimo mense contra Canones. Contra Canones videlicet can. oris
 Canones Patrum nihil de h. ris, nihil de minutis prescribunt horarum.

Rursus autem ex te lubet querere, cur que modo modum ex tuis placitis, tuis-
 que tabulis assignas plenilunia, non ex eadem tua sententia sedem statuas x-
 quinoctii, quam pro Calendario Gregoriano semel iam, Capite nimirum deci-
 mo statuisti, diem vicefimum primum Martii, minutis octo post meridiem? Vi-
 debas nimitum si hoc facere voluisses tabellam tuam abituram in futurum ac ni-
 hilum: omnia namque eius plenilunia, sedem sequuntur xquinoctii. Imo etiam
 si eam posuisses mobilem, statutaque radice anni 1600, vt nos supra in tabula ca-
 pitis octani Lib. secundi fecimus, per annum medium xquinoctiorum loca in
 quibus fuisset, nihilominus tamen minimum octo ex tua tabula debuisset ex pun-
 gere annos. Si autem tuam assumpsisses radicem anni 1600, quam ponis in ta-
 bula capituli terti, rursus tota tua tabula disparuisset.

In quavis ratio
examinis, Caluifiani.

Sed demus & hæc tibi, an reliqua idcirco omnia sibi constabunt? Calculus
 tuus nullos admittet errores? Nouum hoc esset Caluifii non errare te, qui errare
 te non posse prædixeras; aut saltè vt erroris conuinceretis xmulos prouocaras.
 Anno Christi 1391. Pascha fore dicis in ultimo mense, siue, vt tecum loquar,
 in duodecimo. Quare? Quia plenilunio tria solida defunt horarum minuta.
 O magnum in te parua nugatorem! Quasi vero Christi Ecclesia ex tribus de-
 pendeat horarum minutis, eaque ne negligantur seuerissime, & quidem sub
 pena excommunicationis in Ecclesia prohiberetur sit? Quid si cantor male subduxisset
 calculum, & non solum tria non deessent minuta, sed & alia quinque superes-
 sent? An idcirco quasi a sedisimo liberabitur Ecclesia peccato, excommunicatio-
 nisque

Errores absurdæ
Caluifii.

nisque expers manebit? Pudeat te tantarum nugarum, tantæque oscitantiae, vitilius certe operam tuam discendo, quam docendo coll. cauere. Neque enim hic solus ell error tuus: anno 1799 plenilunium asseris fore 2 Martii, hora 11, 6', cum tamen ex pleniluniorum tuis tabulis horæ inueniantur 12, 8'. Et ita rursus per te Pontifici à peccato, quo eos falso accusasti, absolui sunt. Nam idem eiusdem anni plenilunium in tabula centuriæ 1700, quam supra capite 20 proposueras, ita determinaueras: nimirum 21 Martii, hora 12, 8', non autem hora 11, 6'. Elige quoduis: aut erroris te conuictum esse: aut mendacii. Atque hæc a tua tuz sunt insignia, & trophæa victoriæ.

Caluissius examinat Calend. Gregorianum præter rationem ad remotissimam secula.

5: Notauit forsitan se erroneis istis exemplis parum profecturum, maxime cum ex tribus annorum millibus vix octodecim corraderet posse: ad vteriora ergo secula vela facere instituit, vitraque ducenta nonaginta septem annorum millia anchoras iacere, eo illum sequatur qui velit, erroris que iptum arguat, nobis tanto interuallo à Gregoriano Calendario recedere, aut Clauianos cancellos perrumpere non vacat, abeat ipse licet quantum velit, nos tamen, qui eius vias omnes iam dudum perspectas habemus, nequaquam effugiet. Notanda in primis eius malicia est, cum enim eos annos, quibus Clauius æquationem suam superadditam adhibuit, examinare instituat: is autem eam vitra annos 10000 vel etiam 20000 vt supra capite quarto, numero 4 habuimus, productam se nolle expresse monuerit: terminum hunc Caluissius prætergredi uon debuisset, maxime tanto numero, qualis fere est medietas, illis enim addidit alia fere centena annorum millia. Id quod tibi Caluissius etiam aliis locis, vbi idem munus, dictum volumus. Allegas quidem locum, in quo à Clauio proponitur tabula, quæ ad annum vsque 3 10000 extenditur: At meminisse debebas eam potius exercitii, atque exempli causa allatam esse, quam æquationi vulgari congruâ, sicut et annus 90006000, de quo expresse monet, facta suppositione, eum motu lunæ non responsum, curamque in seculis istis remotioribus relinquendam merito esse, si qui futuri sunt, nostris posteris Si vero omnino per aliquâ æquationem facilem, Liliamque non ablimilem vterius progredi velimus, contenti sumus, ait pag. 181 si nostra æquatio ad annos 10000 v. l. etiam .0000 non multum à vero discrepet. Igitur hæc exempla tua, quamuis pauca, nimirum 8 tantum, ea que duabus tabulis comprehendis examinare supersede: us: neque quo Calendario post trecenta millia annorum opus sit solliciti sumus.

Caluissius secū magis, quam cum Clauio pugnat.

At nonne lepidum hoc est, quod vbi que fere pugnantiæ dicis: animi plane pendeo, neque sat scio vtrum Caluissius Clauio, an potius sibi pugnam indixerit: nam secū ipse sæpius, quam cum Clauio pugnat. Paulo ante dixerat de annis in quibus est epacta 23, & terminus Paschalis figitur in die 21 Martii. In hisce enim TANTVM inquit, contra hunc Canonem peccari potest. Nunc vero paulo post sic habet: Certum ne quis putet (Caluissium mentiri non posse) huiusmodi errores, quod Pascha in duodecimo mense contra Canonem celebrent, TANTVM si terminus Paschalis in 21 Martij incidat, committi, videamus etiam exempla quadam ex alijs centurijs, in quibus etiam epacta 22, quæ terminum Paschalem in die 22 Martij statuit, peccatum hoc committit. Summam autem centuriam 197600 &c. Sed accidit ipsi non solum quod Poëta ait, Stulti dum fugiunt vitia in contraria currunt: sed et dum de vno mendacio cogitat, alterius obliuiscitur. Et excessit fingendi audacia modum. En recens audit.

Avero alienam

6. Nostrem vetus Calendarium, inquit, hoc peccatum admittere non potest, cum terminus Pascha

non pascha citius ferre vndecim diebus aquinotium sequatur, ideoque & hic securus nobis esse licet. Docte profecto, vt nihil supra, plenilunium videlicet in Calendario Gregoriano à termino Paschali abiturum in annis 19000. ad biduum vsque: in veteri vero perpetuo eodem loco mansurum, tam plenilunium quam aquinotium, ita vt citius terminus Paschalis semper *fero vndecim diebus aquinotium, & Pascha ad minimum die quinto post plenilunium* secuturum sit. Si in schola Caluisti talia committit ipse magister, qui se non videm, sed satis exercitatum ab aliquot annis esse affirmat: quid non committent discipuli, nec dum satis exercitati? *Macte vir, Caluisti, perge ita lucubrationibus tuis, aternas ad tenebras amandandis. Retro- ca in meatem, quæ tibi in fine capitis sexti ostendimus, de Paschate vestro nundinario, quod spacio illo temporis quo vsque tu Calendarium examinas Gregorianum, sexies per omnes anni varietates, mensesque Ecclesiasticos circumducetis: ita vt nullus omnino error in Paschate celebrando excogitari possit, quem in Calendario vestro non committere possitis.* Nonne expresse cap. 3. libri 1. hæc ponis verba: *Atque ita sapissime Pascha in secundo mense, in mense vt Iudæi etiam num appellant impurorum celebramus? (Quid ais Caluisti? purior Ecclesia in mense impurorum?)* Ergo, si secula durent, aliquando sapissime Pascha in tertio mense, in quarto, in quinto, in sexto, in septimo, in octauo, in nono, in decimo, in vndecimo, in duodecimo celebrabitur. Eadem enim prorsus causa, quæ Pascha vobis ex primo in secundum transtulit mensem; eadem etiam ex secundo in tertium, & vsque in duodecimum transportabit. Frustra igitur tuam consolatoris puriorem Ecclesiam, eam perpetuo in mensibus purorum permansuram. *Ideoque & hic, inquit, securus nobis efflicebit.* At nos securum inuenimus ad incidendam hanc securitatem tuam, ad incidenda, quæ paschim occurrunt, mendacia tua. Tenedia libertas tua, vt habet pro uerbium, securi tenedia præcisæ est.

esse in Calend
veteri Pascha
ad 12 mensum
prolabi non
posse.

CAPVT DECIMVM.

Caluissimum sua potius quam Calendarii Gregoriani absurda probare, dum id Pascha cum Quartadecimania agere frustra probat.

Pergit cap. 22. suo more demonstrare Caluissius, Pontificios celebrare Pascha cum *Tessaresdecimatis, sine cum Quartadecimania hereticis ante plenilunium.* Et primo quidem testimonia adfert Clauui, quibus id non licere comprober: at si tibi contra opposuero tua testimonia, quibus id in epactarum cyclo (& eadem de aliis cyclis est ratio) *si iam si optime instituat, nullo modo vitari posse, vt aliquando quartadecima luna vnouel altero die à plenilunio Paschali non abeat, vnde erroris* (si quidem errores) *in Paschate celebrando committuntur, vltro affirmas?* Cum igitur cyclis pro motibus Astronomicis vtendum Ecclesia dixerit, etiam ea, quæ cyclos necessario sequuntur, simul edixit: licebit ergo aliquando quod cycclus secum adfert cū quodam quasi errore, absque tamen contra Ecclesiam peccato, Pascha aut in vltimo mense, aut ante plenilunium, &c. peragere. Non negat ergo Clauui hoc accidere etiam, quamuis raro, cyclis in Calendario Gregoriano vitatis. Ad hoc igitur responde, cur Clauui verba deprauata ac mutilata, etsi distincto caractere, retuleris? An quia verebaris responsum hoc, Clauuium ea ad hominem dixisse, eum videlicet, qui omnes omnino errores vitasse, atque epactas egregie castigasse

Quædam incom
moda ex cyclo
oriunda vitari
non posse, Calu-
uisti testimoni-
um cap. 29.

Hh gloriatuſ

Caluissū rursus
male referre
verba aliorum.

gloriatuſ sit? Ait Clauius loco à te citato in Elencho nimirum contra tuum Scalligerum pag. 118. *Quando igitur tua XIV. duobus diebus plenilunium antecedit, scito te contra canones peccare. I' u substituiti: Quando luna decimaquarta duobus diebus plenilunium antecedit, scito contra canonem peccari.*

Canon. 2. Cal.
Greg.

Eadem omnino fide, hæretica nimirum, refert verba canonis secundū Calendarii Gregoriani. Redditur eo in canone ratio, cur epactæ nouilunia media sequantur potius, quam cum iisdem in eundem diem incidant, nimirum cum nullus cyclus lunaris ad vnguem ca'culo Astronomico respondere possit, sed modo citius, modo tardius nouilunia indicet, maturo consilio, tanquam minus incommodum epactas positas esse, ne cum *Quartadecimani hæreticū sacrosanctum Pascha, vel in XIV. luna, vel ante ce'ebretur*, etiam si contingat aliquando Pascha celebrari post diem 21. lunæ. *Misus enim hoc peccatum est, ait Canon, quam si ante diem XIV. luna celebretur, vel in ultimo mense; quod esset absurdissimum*, Abiurdissimum vocat Calendarium Gregorianum id, quod cum cæteris paribus commode vitari potuisset, vitatum non fuisset: sed *illo modo vitari posse tu ipse negas*: Non ergo fideliter egisti id asserendo simpliciter & absolute, quod non nisi conditionate positum erat: malitiose vero verba immutasti, & tanquam canonis propria diuerso caractere exhibuisti: *Minus peccatum est, habes tu, Pascha celebrari secunda Dominica post decimanouam lunam, quam si illud cum Quartadecimani hæreticū, vel in decimaquarta luna, vel ante, quod absurdissimum est peragas*. Sed de his factis diximus lib. 1. cap. 4. Num. 8.

Caluissii in Clauio
singendi
licentia.

2. Deinde vt methodum serues, à criminationibus ad mendacia gradum facias. *Hæc autem aperta asseueratione, inquis, Clauius vt arbitror, persuadere conatur omnibus, Calendarium hoc Gregorianum ab hoc errore plane integrum esse, & omnino purum*. Ita nimirum arbitraris, quia omnia tibi ad arbitrium fingis. Quo niteris si iudamento, quæ ratione? An quia Clauius de hoc expresse admonuerit, cum dixerit: *Deinde canoni non potest quin aliquando cyclus (quicumque tandem ille sit) offerat Pascha luna XIV. ante plenilunium medium celebrandum*! Aut certe, quia ipse tabulam festorum mobilium ad annum vtque Christi 5000. extruxerit, in eaque omnium annorū ab anno 1600. Pascha, quartadecimas, & plenilunia Paschalia exhibuerit? Aut denique, quia ipsemet catalogum eorum annorum, in quibus ante plenilunium aliquando Pascha celebrabitur contulerit? Errores aliquos secum ferre cyclorum rationem aperte fatetur: eum vero nolle errores illos vocari, aut esse proprie Calendarii Ecclesiastici errores, vltro tibi concedimus.

Aliud Caluissii
figmentum de
pascharis in nouilunio
peccandis.

Verum tu his non contentus figmenta addere figmentis non dubitas, & ais quartadecimam sine terminum Paschalem nimirum ac frequentissime abire à plenilunio: *adeo vt si ad Calendarium Gregorianum Pascha semper celebrandum esset, sepius id fieret in nouilunio, quam in plenilunio*: quamuis cap. 19. dixeris: *Toties enim fere Pontificis cum Iudeis in Paschate concurrunt, quoties quartadecima luna incidit in Sabbatum sine feriam 7. Id quod in vna annorum centuria obseruata proportione plus decies accedere potest*. Si ergo in quavis centuria decies celebrant in plenilunio (Iudeos enim semper in plenilunio celebrare Pascha dicis) quomodo fieri potest, vt in reliquis annis quartadecima tam prope à plenilunio accedat ad nouilunium, vt in eo Pascha celebrari possit? *Conciliet hæc, qui meliori est ingenio*. Sed esto, quartadecimam accedere ad nouilunium posse. Ideo ne vt hoc fiat permittit Calendarium Gregorianum? Nam vt sexcenta loca apud Clauium taceam, ipsum admonet Calendarii Compendium, quid factu opus sit: *Quod si quando, inquit, acciderit (varietas aut*

aut diffensio anni atque mensium cum solis ac lunæ ratione) eadem hac vi abellissima in suum statum docet posse restitui, per intercalationem scilicet vel omissionem aliquot dierum in æquiuocis, per epactarum mutationem in motu lunari. Quis autem tam luscus erit, vt lunam nouam pro plenilunio habiturus sit? An non à luna bissexta, antequàm eo peruenietur, correctionis, de qua admonet Calen. Gregorianum, quiuis præmonebitur? Quid quæso tanto torqueris Caluiss liuore? Quid imperitissime imperitorum animos contra Calendarium Gregorianum mendacis tam apertis concitas? non illi eadem cum Calendario Iuliano conditio est: non eadem, quæ aureorum numerorum, epactarum est incommoditas, eadem pertinacia.

Secum deinde ex hoc, quod Clauius in tabula æqua: ionis Liliiana, se certas ob rationes extensa, ad annum 8100 adstripserit; *Iluc vsque in lusine bene respondent nouilunia*, deducis eum affirmare, Pascha non posse aliquando ante plenilunium medium incidere, ante illum annum 8100. non nisi falsum deducis: locutus est Clauius de ratione cycli, & vulgari æquatione, respondere nimirum bene nouilunia; cui res epactis videlicet indicibus, epactis cyclicis, quantum nimirum in ratione cycli ad propositum suum explicandum sufficit, hoc affirmat, & non aliud: etiam aliquando inuicibilis, vt tu ipse concedis, reperitur discrepantia: quod nullibi negat Clauius, vel te ipso teste, qui capite præcedenti dixeras, *Nec ipse Clauius negat, hoc in suo Calendario accidere, sed cycli epactarum vitio id fieri conuenitur, nec vilo modo vitari posse.* En vt purum putumq; criminatore ægis! imo & transcriprorem. Cur enim Clauius rursus immutasti verba, eaque vt Clauiana à iustis diuerso caractere exprimi? His enim, quæ paulo ante ex Clauio retulimus, tu subistitutus: *Iluc vsque motu luna recte respondet.* Describere tabulam æquationis poterat, verba sacre Scripturæ, bullæ Pontificis Maximi, canonis Calendarii Gregoriani, Victorini & Clauii non poterat; saltem tua non protalibus vendidisses, aut ea non transposita, deprauata, immutata, mutilata, male connexa, diuerso typo ac caractere imprimere iussisses.

Caluissius rursus Clauio imponit.

3. Post hæc proponit criminator iste duas tabulas, in priori ex præcedentibus, annis vsque ad centuriam seu auum Christi 8100 exempla aliquot corrasit, in quibus omnibus, ait, *quartadecima à luna plenilunio Paschalis prior est toto biduo, interdum iriduo.* Vtrum verum dicat, boras horas in examen male subducti calculi collocando experiri nolumus; corrigat ipse, si velit, suos errores; fallacem ipsum iam sapius experti sumus. Quoniam autem in allatis prioritabula exemplis, ob remotionem literæ Dominicalis à quartadecima, nunquam Pascha ante plenilunium celebrandum fatetur ad alteram pergimus tabulam. *En septuaginta duo exempla, inquit, ex istis annis collecta, qui, reserente Clauio, ad motum luna se recte habent (recte iam tibi illud tuum recte explicauimus) in quibus Gregoriani cum Tessareskadecatitu, siue Quartadecimanu hæreticu ab Ecclesia proscriptu, Pascha suam ante plenilunium celebrant, & quod peccatum eorum auget, deterioresque eos facit Quartadecimanu, qui nunquã quartadeciman suo Paschate anteuertebant, aut priores erant Indais.*

Hi non solum die vno vel biduo illud ante plenilunium celebrant, quod absurdissimum esse Calendarium Gregorianum ipsum pronunciat; sed etiam sapissime, in hisce annis, biduo antequam Indai suum agnum Paschalem mactent, & azymos comedant, Pascha agunt. Exemplum sit a vno 21 06. in quo Pascha Iudæicam propter Gadrat. feria tertia, die 20. Aprilis agitur, cum Pontificis suum peregerint die decimo octauo Aprilis. feria prima, cyclo lune 17.

Et sic in alio exemplū, vt anno 2133, 2451, 2471, 2495 & reliquū, præsertim quando pascha in Aprilis celebratur. Hæc Caluissius.

Dubium nullum esse potest quin hisce verbis Lectoris animum vehementius ad detestandum Calendarium Gregorianum commouere voluerit: sed bene hunc aduersum se ipsum puluerem commouisse, veritatemque fumis ac nebulis inuoluisse, iis disculis manifestum faciemus. Et primo quidem examinanda esset ipsa tabula, nisi iam experti essemus Caluissium criminacionibus magis, quam calculo exercitatum esse, eumque vt in omnibus suis, ita etiam in calculo sibi similem, hoc est si quis, vt res ipsa est, loqui velit, erroribus vbique reuersissimum esse: *Exempla, quibus id demonstratur, hæc sunt: Anni Christi nimirum 2150, 2495, 4917, 5382, 5578, 5951* in quibus omnibus aut falsus est, aut fallere voluit, vt obiter hinc inde diuce pleniluniorum tabula discurrendo inuenimus. Falsum igitur est eum exempla 72. corrasisse, in quibus pascha ante plenilunium celebrandum veniat.

Caluissium sepi-
sime errare aut
decipere calculo.

Fraus Caluissi,
qua diem diuer-
simode inchoat
notatur.

4. Secundo dolo suo ac fraude vitur, quam supra capite 8, in homine isto notauimus; nimirum circa diei determinationem & acceptionem. Antea enim capite suo 10, vt ostenderet quartamdecimam cum plenilunio in Calendario Gregoriano sepius incidere, diem à media nocte ortus est, licenim, quod prætenderat, plura se exempla adferre posse præuiderat. Hoc vero capite 22, quod præ manibus nunc habemus, styllum mutat, & diem à meridie præcedente inchoat. Quare? quia hac ratione aduertit se vna cum erroribus exempla colligere posse 72. Si enim vt antea diem à media nocte incepisset, exemplanon 72, sed transpositis characteribus 27. tantum reperisset, pro septuaginta duobus, videlicet viginti septem. Capite autem sequenti 23, rursus collium istud veratile pellem mutat, & diem non vt ante à meridie, sed rursus à media nocte numerare incipit. Quare? vt liberius criminari ac fallere possit, vt videbimus. Si valet id quod ex Clauio citas, *Adscribimus plenilunium, quod post meridiem euenit, sequenti diei, &c.* cur idem non etiam cap. 20. & 23. seruasti? cur solum valebat Cap. 22? Si vero dies à media nocte, vt multis contendis, inchoandus est, cur idem non etiam hoc Capite seruasti? Cur pro 27, exemplis 72. enumeras? Nonne lectori hac fraude tua imponere voluisti? *Sed sexto tamen te non omnibus imposuisse: sed esse, qui factum tuum videant, absurditatem rei cognoscant, & fraudem tuam, quam magno labore excogitasti, sine labore & industria perscruentur.*

Caluissius eadem
numero pascha
ta & citius de
tandus à Ca-
lend Gregoria-
no præscripta ef-
se criminatur.
Cap. 23.

5. Tertium quod ex eadem eius tabella colligitur est, quod, vt eam multis repletur annorum exemplis, exempla transtulit ex tabula in tabulam; & vnum & idem Pascha, in vno eodemque anno Christi contentum, illi dicitur & cum Quartadecimani ab Ecclesia præscriptis, & in mense secundo celebrandum. Quid dicis Caluissi? Quartadecimani ne celebrarunt in secundo mense? Ideo ne ab Ecclesia præscripti sunt? Nonne tu ipse de duobus Canonibus quorum alter ne Pascha post 21. Iunam agatur, cauet, *Alter, ne Pascha exprimo mense in secundum qui mensis impurorum dicitur, transferatur.* prohibet, aperte dicis, sed leuiculi errores hi ab Ecclesia semper existimati sunt, quod creditum fuit, eos nulla ratione plane vitari posse. Ideoque nullā ignominia inquam notati fuerunt, qui contra hosce Canones aliquid committerent? Ergo Pascha agere in mense secundo non est agere cum Quartadecimani ab Ecclesia præscriptis. Si in posterum similia pura mendacia, ne notetis, proferre cupis, facias id intra parietes puriorū Ecclesiarū, fortassis ibi quotidiana mendacia

mendacia, ob nimiam familiaritatem, non tam facile notantur: extra, vt vides, nimium propalantur. Annos ponis in posteriori illa tua tabula 3344. 3936. 5367. 5739. 5834. 5891. 5951. 6111. 6331. 7170. 8009. & de illis exclamas: *En, &c. in quibus Gregoriano cum Tessareshdecatis, siue Quartadecimanis hereticis ab Ecclesia proscriptis, Pascha suum ante plenilunium celebrant, &c.* Item: *Absurdissimum certe est, memoriam resurrectionis Christi celebrare velle priusquam tempus memoria passionis, mortis, & sepulture aduenerit.* Et deinde de iisdem numero annis, de iisdem omnino Paschatis, repetitis iisdem terminis Paschalibus, iisdemque pleniluniis, cap. 24. dicitis: *in quibus omnibus Pontifici suum Pascha in secundum mensum traiciunt, quod vt cuius ad oculum appareret, non tantum apposui ea plenilunia, quæ superius in hac huius 22. capitis tabula posuerat) qua Pontifici pro Paschalibus in secundo mense, in mense impurorum habent: sed adiunxissimul etiam plenilunia vere Paschalia in primo mense, &c.* An non ista pura, imo impura sunt mendacia. Nonne manifestissime aut hic, aut ibi, aut, quod non omnino abs re, utrobique mentium re esse, conuictus es? *Quid dicam? Quid exclamem? propter hanc sciãam adeo absurdam & stultissimam opinionem Caluissii Elencho huic insertam, & ab Origano vna cum Elencho approbatam, Caluissianum Calendarium certe ipsius dignum effect, vt ad inferos amandaretur.* Hoc opinor est illud, quod non est cuiusuis, sed, quod Caluissius solus non sine industria, magnoque labore ad magnam sibi parandam gloriam, ab aliquot annis perscrutatus est: nimirum in secundo mense Pascha celebrare, esse memoriam resurrectionis Christi celebrare velle, priusquam tempus memoria passionis, mortis, & sepulture aduenerit. An non videtur tibi lector iste Calendariorum in re Calendarii Christiani & Ecclesiastici bene versatus, & ralis, cui correctio aut institutio Calendarii merito committenda sit? Nisi in æmulis tuis omnes, vt te erroris conuincant, prouocasses, nisi te ab aliquot annis exercitatorum affirmasses, ista adscribere alicui errori poterant: nunc vero non nisi dolo ac fraudi tuz. *Fateor* (inquit S. Hierony agens cum Rufino, criminatore tibi non absimili) *inter cuncta mala ista, quæ vel obicis, vel inuariis, mibiliba à me repellendum est, quam fraudem, dolus, infidelitas. Peccare enim hominis est, insidias tendere diaboli.*

6. Eadem omnino arte vsus in prioritabula es, in qua inter reliquos recentiores annos 2114. 2171. 2706. 3135. 3154. 3211. 3287. 3306. 3325. 3363. 3382. 3431. 3602. 3659. 3802. 3917. 3955. 3971. 3993. 4031. 4050. 4623. 4642. 4919. 5815. 5853. 5872. 8047. 8066. atque hoc capite 22. affirmas, in hisce annis hoc peccatum per literam Dominicalem aueris; nimirum ne Pascha ad modum Tessareshdecatarum ante plenilunium celebraretur. Capite vero 24. de iisdem omnino annis huc in finem cum iisdem terminis & pleniluniis Paschalibus in rabula collectis, ais, *in quibus omnibus Pontifici suum Pascha in secundum mensum traiciunt.* Magna profecto virtus, vis magna literæ Dominicali inest, quæ Pascha ex primo mense, in quo Tessareshdecatis Pascha suum celebrare soliterant, in secundum vsque ultra quatuor hebdomadas transportare valet! Quis vnquam hæc credidisset, nisi ea Muficus nobis decantasset? *Macte virtute, ingenio, & inuentione, Caluissi, Age, festina, extrue Deo aram, para hostias, & vel Hecatomben iumola pro inuentione tam absurda, & ab intelligentia hominum remota, & recondita ad excogitandum rei. Statuam promeritum videri, quod in tanti rerum obscuritatibus faciem alluxerit. Quis alius tantam rem excogitare potuisset, cum eius nec vestigium, nec vola in tota Astronomia extet? Tibi igitur hæc laus merito debetur. At nonne te pudet, Caluissi, tam stulte opinionis, quod credis, literam Dominicalem posse Pascha ex primo in secundum traicere mensum, aut certe*

Stultissima Caluissi de litera Dominicali opinio, è verbis ipsius deducta

aliis id posse fieri te persuasurum? *Quid stolidum cogitari potest? Quid dicam? Quid exclamem?* Sane cum Scaligero tuo *Nobile est hoc paradoxon in Astronomia, & ipsi Atlantici non animaduersum.* Disce Caluifi in posterum in alterum non dicere, id, quod in te statim retorqueri potest. Disce Caluifi humiliora sapere, & ex eo, quod scias ex ternario & quaternario componi septenarium (more enim Euclideo componi duodecim, puro te adhuc nescire) non ideo supra omnes te extollas Arithmeticos, summos despicias Mathematicos: & si modestius tractari vis, modestius ipse tractes alios; ne sæpius audias illud è triuio: Cum dixeris quod vis, audies quod non vis. Atque hæc de tabulis tuis, de exemplis tuis.

Quartadecima
ni iuxta Caluifi-
sum paschata
sua agitur, simul
& ante plenilunium
& in plenilunio.

14. lunã & plenilunium diuersa
esse, ex ipsis Caluifi
assertionibus constat.

Catholicis ex
probrationem
Caluifi vitare
velint, ad com-
putum Iudæorum
Paschata
sua dirigere
debent.

Cap. 19.

7. Quid si iam consideremus verba tua à nobis paulo ante allata, an non nobile aliquod Paradoxon, aut aliquod nobile in te deducere licebit corollarium? Dicis, Quartadecimanos celebrare Pascha ante plenilunium. Dicis sæpe Iudæos Pascha celebrare *semper* in plenilunio: nunc vero de iisdem Quartadecimanis ais, *numquam quartadecimanis suo Paschate antecurrere, aut priores erant Iudæi.* Ergo ante plenilunium celebrare Pascha, & in plenilunio celebrare Pascha, idem est; prius & posterius simul sunt: duo dies, vna dies. Quod est vnum. Rursus Quartadecimani *numquam quartadecimanis suo Paschate antecurrere*: celebrabant autem illud *ante plenilunium.* Ergo quartadecima ante plenilunium est: ergo quartadecimam esse plenilunium alibi mēturus es. Quod est alterum. Quæ duo hoc loco sufficiant. In vna re, & in paucis verbis, quanta varietas, & dissonantia mentiēdi.

8. Parua videri poterant hæc, quamuis ab inuisissima attulerit, nisi Christianos etiam Paschata sua ad normam Iudæorum dirigere voluisset. Exprobrat ipse Calendario Gregoriano, vt audiimus, quod Pascha Christianis præciperet, *antequam Iudæi suum agnum Paschalem macerent, & azymos comedant.* Itaque ne habeas quod exprobes, Christiani prius inquirere debent, quoniam die Iudæi Pascha suum acturi sint, & tunc demum suum constituere, ea ratione vt neq. præcedat, neque cum ipso incidat, neque proximo die sequatur. Nā *quid iuuat*, inquit Seth, *abstinere à societate Iudæorum in celebrando Paschate decimaquarta luna (quæ illi plenilunium est) si sequenti die te ipsi associetis?* Sed minimum biduo sequatur. Hoc est, Christiani assumere debent computum Iudæorum ab Ecclesia proscriptum, hoc solum mutato, quod Pascha non 15. Nisau, sed Dominica, quæ biduo aut proxime post biduum sequitur, peragatur. Si hoc non est cum Iudæis societatem inire, non video, quæ maior esse possit, quam si omnino cum ipsis celebraremus? Ergo, quia anno Christi 2106. (quod est Caluifi exemplum) plenilunium Paschale incidit in Dominicam diem 18. Aprilis 4½ horis à meridie, quem diem terminum Paschalis in die 17. Aprilis proxime præcedit in Calendario Gregoriano (quæ omnia ipse in tabula sua exhibet) Christianis non licebit more veteris Ecclesiæ proxime post Concilium Nicenum secutæ, vt ex tabula apparet quadringentorum annorum supra cap. 7. exhibita, Pascha celebrare illa Dominica 18. Aprilis, proximo post terminum Paschalem, vt Concilium sanciuisset. Quare? Quia *Pascha Iudæorum*, inquit Rabbi Caluifi, *propter GADRATJ serua tertia, die 20. Aprilis agitur.* Vides ne purior Ecclesia, quam pure Iudæice tecum agat Caluifi cantor tuus? Nancisci ne meliorem Iudæi ad illudendum Christianis Patronum poterant, quam Rabbi Seth Caluifi? Apage Cantor, & in æternum de re Calendarii nunquam cogita. Si audieris sonum campanæ purioris Ecclesiæ tuæ, ad cantandū te conferas; reliquis diebus in puluere defuda scholastico, & hac forte tua cōtente esto.

Hoc

Hoc solum adhuc hoc loco requiro ab eximia sapientia tua, cuius tanta est peritia ac providentia, vt Reges ac Principes, Status omnes Imperii de recte ordinando Calendario eam solam audire debeant, quando, vt nonnunquam ex ratione ac cyclici natura accidit, Pascha (si medios motus spectes) ex primo in secundum mensem reuocatur, & tamen adhuc Iudæorum eius anni Pascha præuenitur, est ne Pascha alterius, non solum in vltimam lunaris mensis hebdomadã, sed etiam in tertium mensem vsque ex secundo proponendum? Quid dicis? Quid dicturus sis nescio; quid vero dixeris iam tibi monstrabo. Nonne idem dixisti de reliquis exemplis posterioris tabulæ tuæ Cap. hoc 22. propositæ, quod de anno 2106 dixeras: *Et sic in alijs exemplis, inquis, vt anno 2133, 2451, 2471, 2497, & RELIQUIIS, præsertim quando Pascha in Aprili celebratur: Quid autem de huiusmodi annis & exemplis pronuncias? Repete. In hisce anni biduo antequam Iudæi suum agnum Pascha'em nascant & azyms comedant, Pascha agant Catholicici. Idem de iisdem; Absurdissimum certe est, memoriam resurrectionis Christi celebrare velle, priusquam tempus memorie passionis, mortis & sepultura aduenit. Assumamus ergo aliquem ex re iquis annis, cuius Pascha in Aprili celebratur, & videamus quando celebrari debeat, ne Iudæos, & consequenter memoriam Passionis Christi præueniat. Esto sane annus 8009, penultimus in Caluissii tabula, cuius Pascha dicitur Caluissius iuxta Calendarium Gregorianum celebrandum esse 19 Aprilis, & quia plenilunium quod 5. horis post insequentem mediam noctem sequitur, ideo ab eo dicitur nouo iure, nouaque lege ante memoriam Passionis celebrandum: nihilominus tamen, quod etiam inauditum est, ex primo in secundum traici mensẽ, habet Cap. 24. Idem annus in Iudæorum computo in annum incidit 5779. currentem, Cyclo lunæ 8; character igitur Tisri sequentis est 5. 14976. Neomenia ipsa Tisri politica eadem feria 5, 29. die Octobris in Calendario Gregoriani: ergo dies 15. Nisan Pascha Azymorum præcedit feria tertia die 19. Maii. Ergo præuenietur Pascha Iudaicum, a Paschate Christianorum, non tantum biduo, sed solido mensẽ (non exclamas Caluissii?) Ergo ne Christiani Iudæos præueniant Pascha illud ex secundo mense vltius protrudere debent vsque ad 24. diem Maii, ne habeat quod ipsis exprobet Rabbi Seth Caluissius. Agnoscis ne tandem Caluissii absurditates tuas? Vides ne barathrum in quod tua te præcipitavit superbia? Pascha Christianos in tertio mense celebrare iubes: & si aliquando cyclo- rum ratione in secundum traicitur illis dicitur: Nonne te puduit, id quod nesci, quod nunquam demonstrare potuisti, coram toto orbe Christiano tam impudenter assen- nescere, & te atque alios in fraudem deducere? Non puduit te Christianos ad Christi interfectores ablegare? Nonne optime in te tua retorquentur verba, quæ contra nescio quem æmulum tuum hoc Elencho torsisti. *Quod vero idem hic Seth nos ablegat ad Calendarium Iudaicum, vt inde discamus, Paschata nostra, ne iste humilis: et de studijs & industria Christianorum. apud quos astronomica doctrina maxime flores, semit, dum nos ad gentem stupidam, feruam. & omnium elegantium literature expertem remittit, vt inde motum lunarem & Paschata nostra discamus &c.* Sed quid mirum? sic enim te docuerunt Magistri tui, talibus institutus es disciplinis. Gentis istius feruæ ac stupida Calendarium Scaliger Magister tuus vt Christianos deprimat, extollere satis non potest. *Vides, inquit, quæ sit huiusmodi computi elegantia, quanta peritia & solertia. Item. Præuenit autem anno castigatissimo, elegantissimo, & ingeniosissimo. Item, in ordinarijs autem annis, non potuit vlla methodus melior (ergo nec Caluissii) accuratior excogitari;**

Can. 16g. lib. 1.
Quibus laudibus
Scaliger eborum
Hebræorum cum
ebret.

tari;

*vari: Hoc huc vocandum erat diuinum iuuentum, non imperitia Clauis fertura. (Agnoscis Lector unde Caluſius modeltiam ſuam didicerit, ex quo fonte criminationes ſuas hauserit?) Item, Diuina, diuina Iudaorum anni ratio potuit Liliam preire, quomodo & rem accuratius exquirentur, & exſtimationi ſua conſulerent: Nimirum quomodo Paſcha in Maium, Iunium, & vltius protruderent. Quid aliud reſtat quam vt à Paſchate ad circumciſionem gradum faciatis; quæ fortassis & cauſa eſt quod *Clauium tanquam vaſum aliquem ex cobortibus incircumciſorum Goliadum appellaſerunt.**

Caluſiſi neſci-
re paſchata Iu-
daica computa-
re, cumq; ſibi i-
pſi contradice-
re.

Sed antequam ex hac dimittaris Synagoga, monendus rursus es, antequam methodum Iudaicam, vt promittis doceas, eam vt ipſe prius diſcas. Ais biduo præueniri Paſcha Iudaorum ſiue quintumdecimum Niſan, à Paſchate Chriſtiano-
rum annis 2471, & 2495: cum tamen in eundem diem incidant. In priori enim Character Tiſri ſequentis eſt 3. 12. 375. ipſa vero Neomenia feria tertia die 15 Septembris: ſequitur ergo Paſcha præcedere in feria prima die 5. Aprilis; In poſteriori vero anno character Tiſri proxime ſequentis poſt paſcha eſt 3. 2. 456, & Neomenia feria tertia die 10 Aprilis præcurret. Polliceris multa Caluſi; & nihil aut parum præſtas.

Rursus ſi verum eſt Quartadecimanos Paſcha cum Iudæis agere, vt aſſeris, idque ante plenilunium, vt idem affirmas: ergo falſum eſt in quinque illis à te enumeratis annis 2106, 2133, 2451, 2471, 2495. Paſcha Iudaorum à Paſchate Calendarii Gregoriani præueniri biduo: & tantum abeſt vt præcedat hoc biduo, vt etiam ſolido die ſequatur. Si dies inchoetur more communi, & Caluſiſi, à media nocte: in omnibus enim illis annis Paſcha Calendarii Gregoriani & plenilunium, vnum eundemque diem occupant. Ac Caluſius citando ſuum *Gadrat*, ſumum ſe poſſe ac caliginem obtendero putat, quibus ex oculis omnium lumen auferat. Numium rudis, Caluſiſi, eſſe debet, qui Caluſium ſe minime rudem affirmantem ac prædicantem rudem non inuenierit.

Quid Caluſius
cum exemplis
ſuis contra ca-
lend. Gregoria-
num efficiat.

9. Scis ne Caluſiſi quid tu, aut quiuis alius tibi ſimilis talibus, quæ adfers exempla, etiam ſi vera omnia eſſent, contra Calendarium Gregorianum efficere poterit? Ne titiulitium. Ea enim omnia per accidens, vt loquuntur ſe habent, & aliquando ita cogente cyclo quaſi prærer intentionem eneniunt, id quod Patres Concilii minime latere poterat: Neque contra hoc quicquam ſanxere, aut aliquam tulere cenſuram. Iſtos fulmine ſuo feriere, qui aut per ſe, aut ſemper cum Iudæis, aut ante plenilunium Paſcha celebrandum ſummæ pertinacia contenderunt, vnitatemque fidelium tricis ſuis ac diſſenſionibus turbarunt. Id quod clariffime conſtat non ſolum ex damnatione Quartadecimanorum: ſed etiam exemplis & paſchatis proxime poſt Concilium Nicenum, aliquando cum Iudæis, aut ante plenilunium, iuxta Cycli normam celebratis, vt ex noſtra 400. annorum tabula patet, euidentiffime probatur. *Que* autem tu contra adfers, aut meræ calumniæ, aut mendacia ſunt: quale etiam illud eſt à te impudentiſſime prolatum: *Patres Conſilii Niceni, ais, adeo auerſati ſunt hunc errorem, vt ea ſeueritate ex Eccleſia eiecerint, vt exemplum NPLLV M ex omni hiſtoria dari poſſet, in annis plus minus 1300, hunc errorem admiſſum.* Hoc dico (omnino enim ita dicere cogis) impudentiſſimum tuum eſſe mendacium, niſi forte ea Paſchata quæ ante plenilunium cum Iudæis celebrata ſunt, cum ex ratione cycli & per accidens eo modo celebrata ſunt, errorem hunc, ſicut proprie error non eſt, non includere velis.

Caluſiſi ſigmen-
tū paſcha ante
plenilunium
medium rur-
quam adū eſſe.

Vtrum.

Verum si hoc velles, neque etiam quod contra Calendarium Gregorianum hifceres, haberes. An idcirco verum dissimulas, Caluisi, vt tibi tutum sit, cum vo-
lueris falsa defendere? An putas mendacii crassissimi ac manifestissimi argui
non posse, eo quod addideris, *ex omni historia?* Nonne recordaris te omnes alsig-
nasse terminos Paschales atque ex obscuro eruisse, qui à *mille & fere trecentis an-
nis* in vsu fuere? aut ex aliqua historia eos desumpstisti, aut quod rursum pesi-
mum te arguit, è mente tua finxisti? Nonne recordaris te asseuerasse primitiuâ
Ecclesiam prohibuisse, *Ne pascha in vltimam mensis lunaris hebdomadem reiciatur, in
dominica scilicet, qua vicefimum primum diem mensis lunaris sequitur?* Ergo quando
Dominica incidit proxime post terminum Paschalem, in ea Pascha celebratum
fuit. Inspice igitur nostram tabulam, ex tuis terminis Paschalibus, ex tua pleni-
luniorum deductâ tabula. Anno proximo post Concilium, anno videlicet Chri-
sti 326, quo die Pascha peractum est? in quâ diem plenilunium incidit? Nonne
Pascha die 3. Aprilis celebratum, plenilunium quod die 4. Aprilis Hora 4. confe-
ctum est præcessit: Ergo exemplum dari potest Paschatis ante plenilunium con-
fecti: Ergo Iudeos Christiani die solido præuenērūt, qui te attestante sempit in
plenilunio celebrant: si vero computus illorū tunc in vsu fuit, solido biduo Chri-
stiani præuenerunt. azyma enim celebrant Iudæi, quod tibi Pascha est, die 5. A-
prilis. Neq; hoc solū inuenies exemplum, si diligenter tabulâ perustraueris. An-
no enim 350 Pascha suum Christiani peregerunt die Aprilis 8; Iudæi veto ex suo
computo die decima Aprilis. Idem videre licet anno 346, quo Iudæorū compu-
tus Pascha exhibet 25 Martii, Christiani suâ celebrant: 23 Martii, sequente ple-
nilunio in die 24 Martii, hora 5½. Sic anno Christi 475 Pascha Christianum actum
est die 6 Aprilis, die solido sequente plenilunio in die 7 Aprilis, hora 1½, integro
vero biduo Iudæorum Paschate, quod in diem octauum Aprilis incidit. Item
anno Christi 475 idem accidit, Pascha namq; Christianum in die 26 Martii
incidit, Iudaicum biduo post in die 28 Martii, plenilunium die 27. Non exclama-
mas Caluisi, *absurdissimum certe est, memoriam resurrectionis, &c? Patres Concilii Ni-
ceni ad hoc auersati sunt, &c?* En vt rursum mendacem te inuenerimus.

Exempla pascha-
tum ante pleni-
lunium celebra-
torum.

Fortassis inlitas miser, vt tibi ex historia aliquod afferatur exemplum; allata ex
nulla esse desumpta historia? Mereri ea exempla fidem historicam non puto ef-
se qui negare vellet; neq; tu potes, nisi mendacem te afferas: fortassis facies, vt
se uel ventatē te dixisse probes. Quid ergo, si tibi etiam ex historia Pascha Chri-
stianum adferri possit ante plenilunium celebrati: fateberis ne & hoc te menti-
tum esse? Ius mihi quo contra Calendarium Gregorianum vsus es cōcede, & dabo
exemplum: concede nimirum vt diem à meridie præcedente, vt tu in exemplis,
quæ attulisti, fecisti, & ecce exemplum! Theophilus Alexandrinus & supra cap.
6. Num. 9. habuimus, in sua epistola paschali, quæ incipit *Christum Iesum*, præscri-
psit Pascha anno Christi 401. (vt probauimus) celebrandū die 19. Pharmuti, hoc
est, die 14 Aprilis, in quo plenilunium incidit sesquihora post meridiem, atq; adeo
diei 15. Aprilis adscribendū: Ergo ex historia habetur exemplū Paschatis ante ple-
nilunium celebrati; quod nimis confidenter tu negastis & rursum erroris, vel si
in tuis, mendacii conuictus es. Scis Caluisi quid facias vt hinc ex eas? Dicas episto-
lam Paschalem nō esse historiam, & sic, si superis placuerit libereris. Vereor ta-
men vt tibi annus 590 ex Gregorio Turonensi obici possit; & sic neq; hac rati-
one exhibis, Noster es, Caluisi, noster es,

Exemplum ex
Theophilo pa-
schatis ante ple-
nilunium cele-
brati.

Alia exempla.

Quod si eodem iure uti velimus, & plenilunium post meridiem accidens, sequenti tribuere diei, adhuc plura exempla dare poterimus Paschatis ante plenilunium peracti: alia sex saltem, ad sex enumerata ex prioribus, binis post Concilium centuriis desumpta adiungemus; annos videlicet 330, 343, 370, 423, 441, & 519: ita ut vna in summa 12 saltem numeremus. Tu ad annum Christi vique 8022, ex centuriis nimirum sexagintaquatuor, ne 72 quidem exempla corradere pro tua tabula ex Calendario Gregoriano potuisti: hic ex binis tantum 12 afferuntur: ergo ex 64, si proportio esset instituta, darentur 334, non autem tantum 72: sed nos, ut tu, in similibus nugis non haeremus: tibi ad magnam parandam gloriam, nisi calumnias & mendacia adnumerare velis, non suppetit aliud. Denique si in tabulam concitare vellemus etiam eos annos, in quibus ne Pascha ante plenilunium celebratum sit, Dominica inter quartamdecimam & plenilunium non interueniente impeditum est; quod tu in tabula tua prior fecisti, sit magnum illorum ex paucis centuriis contexere possemus catalogum.

Alia Caluissii mendacia.

10. Sufficere profecto Caluissio pro vno capite poterit tot errores ac mendacia, quot illi ostendimus, sed iuxta artis præcepta, ut eo rediret oratio, vnde derivata est, mendacia in initio posita, insigni aliquo ac notabili in fine coronata voluit. Nostrium etiam vetus Calendarium, inquit, ab hoc errore adeo liberum est, ut ultra quartum diem SEMPER Pascha Iudaicum sequatur. Nam si de celebratione Paschatis ante plenilunium simpliciter loquamur, non post multa secula, si durabunt, per nouilunium cum suo Paschate ad plenilunium accedent, illudque vno die, duobus, triduo, quadriduo, &c. ante plenilunium celebrabunt, adeo liberum est ab hoc errore vetus Calendarium. Sed de his fusius suo loco. Hicce, credo, Caluissius interim contentus esse poterit.

CAPVT VNDECIMUM.

Quæ de traiectione Paschatis in ultimam mensis lunaris hebdomadam, ac mensis secundum Sethis asserat.

Restant adhuc *binii* Canones, inquit cap. 23 Caluissius, postquam vnum & alterum superius refutatum præmisit mendacium. Contra quos in Paschate agendo peccari potest, quorum prior est, ne Dominica, qua proxime plenilunium sequitur, præteratur, & Pascha post tertium lunæ quadrans post vicesimam primam lunam agatur, Aliter ne Pascha ex primo mense in secundum, qui mensis impurorum dicitur, transferatur. Quam bene Canones à Caluissio relati sunt, supra lib. 2. cap. 3. vidimus: nec opus est pluribus nugis Caluissianis inhaerere. Hoc tamen notatu dignum videtur, cum hi duo errores in Calendario veteri ita radices egerint altas, ut non nisi *calu* accidat, ut cum Caluissio loquar, eos non committi, aut Pascha celebrari legitimum, quam pulchre eos Caluissius, qui prouinciam antiquum Calendarium defendendi, Gregorianumque oppugnandi suscepit, imminere atque excusare sciat. Sed *leuiculus*, inquit, errores hi ab Ecclesia semper excusati sunt, quod creditum fuit, eos nulla ratione vitari posse. Ideoque nulla ignominia vnquam notati fuerunt, qui contra hosce canones aliquid committerent. Ita nimirum leuiculus est, quod Caluissius sepiissime committit: grauiusculum vel potius grauissimum id, quod raro alii. Festuca in oculo Caluissii, trabs in proximi oculo. En ut leuiculus noster Caluissius leuiculos sciat appellare,

Quæ belle Caluissius errores veteris Calendarii excusare sciat.

lare, errorculos Calendarii veteris! Ecquisnam Angelorum reuelauit tibi creditum fuisse, hosce errores vitari nulla ratione posse; alios vero posse? An quia Concilii temporibus ita frequenter occurrebant? Hic enim pro erroribus leuiculis non leuiculam deduxisses coniecturam. At contrarium mi homo accidit: Nullus enim omnino error ex illis à te enumeratis, proximis post Concilium temporibus, minus frequenter commissus est, quam isti duo, vt ex nostra constat 400 annorum tabula. Itaque rursus falsum pro vero attulisti; qui non leuiculus error est.

2. Vera causa, cur errores isti leuiculi visi sint, ea est; quia nemo vnquã fuit, qui ad turbãdam vnitatem in celebratione Paschatis fidelium, illud semper aut in senescente luna, aut in secundo mense agendum contenderet. Non enim alia de causa Quartadecimani anathematis fulmine ex Ecclesia profligati sunt, quã quia opinioni suæ pertinaciter in hæserant, eamq; iam in hæresin traxerant. Cæteri vero errores, quicumque fuerint, quomunque etiam nomine eos appellaueris, qui cyclo duce aliquando contigerant, leuiculi non minus, quam duo paulo ante allati visi sunt; grauiusculi ob hæresim, quam oderant, Quartadecimanorum. Quod si tunc temporis extitissent, qui secundum mensem, aut lunæ senectam ordinationibus Patrum, vniõniq; fidelium, vt tu nunc cum antiquo tuo facis Calendario, pertinaciter præferre voluissent, eadem, qua Quartadecimani ignominia, eadem censura, eadem excommunicationis pœna multati fuissent, perturbatores vniõnis, rebelles Ecclesiæ, quæ Pascha ab omnibus vno eodemque die agendum edixerat.

Post hæc instituit comparationem Inter vetus, & Gregorianum Calendarium: & quamuis sibi vetus contra hosce leuiculos sæpius in vno cyclo peccare vitro concedat: Gregorianum tamen adhuc tanquã deterius condemnat: id quod quam iuste fiat, infra suo loco videbimus.

Quod vero ad annum vsq; Christi quinquies millesimum, non plura nouem exemplis, quibus Calendarium Gregorianum de Paschate in vltimam coniecto lunam reum faceres, magno tuo labore colligere potuisti, miseret me tui Caluisi: quare, ne quid ad materiam tuam addidisse videar, in tabulam ac calculum tuum, imò in errores tuos, qui absque dubio nullo modo decurrunt, inquirere supersedebø. Quod si falsa me duci suspicione existimas, calculos annorum 1612, 1708, 1774, 1868, 1830 recolligere poteris, erroresque, nisi denuo erraueris, facile inuenies, quãuis ab eo, qui ab aliquot annis exercitatus est, supputatos iam præficiueris.

Pudebat Caluissum fortassis tam parui exemplorum numeri: vltraigitur trecenta annorum millia nuncios suos ablegat, vt inde aliquot in subsidium exempli alia adferant: verum cum hic terminus, quem Clauius contentiosus & obtrectatoribus præfixerat, per centum mille prætereat annos 3 Caluissio si post tot secula redierit, in examinando operam nostram promittimus. Inuenit miser illis in seculis remotissimis, nescio quam duorum triumve dierum quartadecimæ Calendarii Gregoriani discrepantiam, & mox exclamat impudens: *Malle vir Clauis perge ita emendationibus tuis, &c. Si ita perrexeris, non multum aberis à nostro Calendario veteri Iuliano, &c.* Aberrat quartadecima Calendarii veteris iisdem in seculis forte quatuor aut sex diebus, duplum nimirum vt non multum absit! Quid dicis Caluisi? Nonne pudet te huius comparationis? Errores tui Calenda-

Cur quidã veteris Calendarii errores leuiculi habiti sint,

Caluissi erroneus calculus.

Ineptum Caluissi examen, iniqua eius comparatio.

zii veteris non per dies, non per septimanas, non per menses; sed per annos numerandi sunt, vt infra ostendemus, & adhuc dicere audes, hos ab illis non multum abesse? Sed grauissima tua mendacia leuiculi sunt tibi errores.

Caluissio pascha
ta quæ ante me-
moriæ passio-
nis Christi præ-
uenire dixerat,
nunc in secun-
do mense collo-
cat.

3. Venio nunc ad alterum genus leuiculorum errorum de quibus Caluissius cap. 24. nimirum: *si Pascha præterito mense primo*, ait, *in secundo impurorum agatur*. More igitur suo in corradendis exemplis, quibus id accidere in Calendario Gregoriano probet, totus est, & ita intentus, vt etiam ea exempla miser homo hic repetat, de quibus cap. 2. exclamauerat. *Absurdissimum certe est, memoriam resurrectionis Christi celebrare velle, priusquam tempus memoria Passionis, mortis & sepulture aduenierit*. Nunc vero de iisdem dicit Pascha fieri in mense impurorum, Nimirum Pascha celebrari in mense secundo, seu impurorum, qui memoriam resurrectionis solido mense consequitur, est celebrari ante memoriam Passionis. Quis præsentium, quis posterorum Caluissii acumen non admirabitur? Neque hoc de vno aut altero alleruit exemplo; sed de pluribus. In hac enim huius capituli tabula sunt, ait ipse, *exempla quinquaginta septem*, in quibus omnibus Pontificii sui Pascha in secundum mensem transiunt, ex his si demas, quæ antea posuere: at tamen quæ in quibus memoria Passionis præueniatur, aut beneficio litteræ Dominicanicis patris diebus post agatur, quæ sunt numero quadraginta capite præcedente à nobis enumerata, remanent Caluissio non plura, quam 17: His si rursus ea auferamus in quibus aut calculo falsus est, aut fallere voluit ipse, quæ sunt 4, annorum scilicet 6187, 6865, 7113, & 7447, remanent misero computatori nostro, ex sex millibus quadringentis annis, ex quibus ea collegit, in sua tabula non plura quàm 13. An non miseret, Origane, te tui amici singularis? Turpe profecto est illum, qui alios protuocauit vt erroris ab ipsis conuincatur, nec vniam paucorum exemplorum tabellam sine erroribus proponere publice potuisset; suam satis non posse extollere solertiam artemque, atque aliorum contra deprimere ac cauillari modestiam. Audiamus ipsum: *Inuenias enim hodie quosdam*, inquit, *qui vel viginti annis vel amplius mathematicas artes setrad. re posse proficiuntur, cum nec integrorum partes in arithmetica vnquam publice proponere tanto temporis spacio potuerint, multo minus in logica eos versatos necesse est*. Si non ista audacia & arrogantia fuisset, ne verbum quidem de huius erroribus fecissem. Equidem & ego numeros mediocriter tractare didici; attamen calculos meos tanta certitudine, quanta suos Caluissius, præditos esse nunquam prædicarim: quam facile enim sit labi hominem, homo didici; & Caluissium supra humanam se se extollere conditionem expertus sum.

Arrogantia Cal-
uissii.
Lib. 2. cap. 2.

Caluissium nec
dum pugnam,
quam iactat, in-
cepisse.

4. Luber autem hoc loco omisis Caluissii, quæ parum obesse, parum professe possunt, mendacis reliquis tanti per sistere gradum, atq; quid hætenus à milite glorioso contra Clauium ac Calendarium Gregorianum præstitum sit, dispicere. Subingressis Caluissius Mællini lubrica vestigia, manus cum Clauio, acceptatis conditionibus propolis, conferere statuit: *in hæc*, dicebat, *à Clauio conditionis dictas forti animo descendam; & quasi cæteros omnes inertes argueret, addidit, Ego (Sethus Caluissius) congreduar cum ipso magna esse victoria*. Ex dictis igitur conditionibus prima erat, vt lib. 2. cap. 7. audiuimus, demonstrandos alios præter quatuor, qui in nullo euitari possent cyclo, esse errores. Quid tanto tempore tanta mora, tot verbis à Caluissio factum est? Præter absurda conuicia & mendacia quæ admiscuit, contra Clauium; aut Calendarium Gregorianum il-

lud

ludvnum effecit, vt magno cum labore aliquot corralis exemplis quatuor illos errores aliquando committi in Calendario Gregoriano ostenderit: id quod remmo illi vnquam negauit: id quod Clauius ipse vltro falsus est: id quod in cyclo epactarum necessario accidere, neq; vilo modo vitari posse ipse etiam Caluifius testatus est: Adhuc ergo frustra omnino contendit. De æquinoctiis enim mutabilitate, quæ primum constituit Cyclorum errorem, ea quæ attulit Libro secundo refutaui: quæ vero de regressu ad tempora præterita, cyclo solari & littera Dominicali addidit, conuicia esse ostensum est; quin ipsemet illam æquinoctiis mutabilitatem ineuitabilem proclamat: *Æquinoctiis sedem*, inquit, *certain futuro tempore NEMO præstare potest*. De reliquis porro tribus erroribus (errores vocamus, quia ita Caluifio placuit, simpliciter enim, vt cum Clauio loquar, errores dicendi non sunt) egit in hisce quæ hoc libro attulimus. Vnde tantum abest vt de victoria Caluifii aliquid dici possit, vt miles gloriosus nec ad pugnam adhuc descendit. Si pugna se se (ad sudorem enim vsq; laborasse non negarim) existimat; neq; pugæ seruauit condiciones, neq; aliam quam priorum mendaciorum errorumq; reportauit victoriam: certe miserum ante omnem cecidisse pugnam, nostra ostendunt argumenta.

Pergamus igitur ad alia, vt videamus an tandem post tantam operam frustra impentam, in medio libri sui, iuxta dictas condiciones pugnam capessere audeat. *Forti igitur animo sis, Caluifii, & ad tam præclarum facinus audendum manu admove. Hic Rhodius, hic Salsus.*

CAPVT DVODECIMVM.

Ea quæ de annis ac mensibus lunaribus, nec non de copulatione epactarum cap. 25. & 27. contra Calendarium Gregorianum assert Caluifius, refelluntur.

VNo verbo quicquid est in Calendario Gregoriano Caluifio displicet; quia non placet Gregorius, quia non placet Summus Pontifex, quia non placet Ecclesia Catholica. Absolutis exemplorum catalogis ad alia criminanda se conuertit, & quidem capite 25, quod catalogos proximè sequitur, *Gregorianum Calendarium inchoare à mense maio contra naturam anni lunaris cauillatur*: longum missens sermonem de lunaris anni modo, de primo mense, eiusq; initio; & nescio quæ tribus integris capitibus sexcenta alia ex Calédario Gregoriano disputanda aduocari; sed vt solent cæci. Nam in calce disputationis, in fine nimirum capitis 27, vnde nam conditores Calendarii Gregoriani annū lunarem ac primum mensem incipiant, tunc primū inuestigare incipit: *Querere vltierius quispiam possit, ait, an conditores Calendarii Gregoriani reuera annū à die octāua Martii inciperent; sicut Clauius subinde clamitet epactas à mense Ianuario incipiendas*. Egregiè Caluifii agis rem tuā, lege ac methodo procedis optima; condemnādo videlicet primū anni lunaris initium, & tunc demum quale illud sit inquirendo: primum mensem Calendarii Gregoriani cauillaris esse contra naturam anni, & nescis quis nam eius Calédarii ac anni sit primus mensis. Ne igitur vna cum isto Ludimagistro nostro ludamus andabatarum ludo, vitam illi detrahemus, eique annum cum suo initio in Calendario ostendemus: & tunc demum præposteras eius calumnias examinabimus.

Caluifius ad propositam à se loco ineptissimo questionem, ineptissime etiā, nequid grauius dicam, respondet. *Respondet*, inquit, *Clauius sibi ipsi in hac re*

Caluifius primum condemnat mensem calendarium Gregoriani, antequam quis primum mensis sit sciat;

aperte contradicere. Si enim epacta à Ianuario incipiunt, & ibi mensis primus constituitur, cur Clauus sedulo cauet, ne Pascha, vel in duodecimo vel in secundo mense celebretur, sed vt ea festiuitas semper primo mense referretur. Quem igitur iam facit primum mensem? Num Ianuarius: nequaquam, sed mensem Martium. Non enim veteretur, ne Pascha aliquando in Decembri, vel Februario celebretur, sed vult Pascha rationem à mense Martio, vbi aequinoctium est, inchoari. Primum ergo mensem & anni initium in Martio, & quidem à die octauo Martij: & duodecimum, qui hunc praecedit, & secundum, qui hunc sequitur, facit. Tantum fucus est Clauus quo imperitiis imponit. Tantum fucus est tuus Caluili, quo imperitiis imponit tibi imponere posse putas. Tu imperite tibi imponis, & onus quod ferre non vales, superimponis. Aperi Ludimagister oculos.

Annus lunare
In Calend
Gregoriano esse du
plicem, civile
& Ecclesiasticu.

De anno Eccl
siastico, eiusq
modo.

2. Annus lunaris in Calendario Gregoriano duplex est: (& suo modo etiam Calendario veteri conuenit) Alter institutionem suam à festiuitate accepit Paschatis: alter à mensibus & anno solari, quem simpliciter sequuntur Christiani in historiis ac tabulis suis, vsuque politico. Vnde licet vterque rationem sequatur anni politici, tamen distinctionis gratia non incongrue illum appellabimus Ecclesiasticum; hunc vero civilem sive politicum. Et quidem Ecclesiasticum Christiani, secuti sacrae Scripturae vestigia, iuxta eius praerupta exorti sunt, ita vt primum mensis illis diceretur lunaris, cuius quartadecima luna in aequinoctii verni diem incideret (quod in 21 Martii in Concilio Niceno fixerat) vel eundem proxime sequeretur: lunis quartisdecimis, ne dissensiones ob varietatem motus lunaris ac tabularum oriententur, quemadmodum aequinoctio, praescribentes per cyclum enneadecaetericum sedes suas in mensibus solaribus fixas ac stabiles, Ergo nouilunium cyclicum, quod in 8. Martii vel proxime post incideret, primi mensis, primumque anni esse edixerunt, limite constituto altero, quem vagans hoc principium nunquam egredieretur, Aprilis die quinto, sexto omnino secluso; reliquis vero mensibus alterne plerumque 30 & 29 diebus attributis, ex quo spacium ad discurrendum 19 dierum principium illud consecutum est. Hinc autem secutum est, primo, vt quodcumque nouilunium aliquem ex hisce 29 diebus attingeret, illud initium daret & anno, & primo mensi. Secundo, vt mensis primi dierum 19, siue caui essent omnes. Tertio, vt quidam anni lunares duodecim completerentur mensibus, quidam tertiumdecimum adiciissent. Quae omnia ex decretis Concilii Niceni ita ordinata sunt, atque à posteris obseruatae quae est ratio anni lunaris Ecclesiastici, de quo regnae Paschales, & nos huc vsq; locuti sumus, quotiescunq; anni lunaris, primi, secundi, vltimi, &c. mensis mentionem fecimus. Eam rationem Calendarii Gregoriani artifices auctoritate promoti maiorum, quo ad eius fieri poterat, ad vnguem secuti sunt, retinueruntq; inuiolatam. Atque de hoc anno eiusque initio, multa habet Clauus in explanatione Calendarii, maxime autem cap. 5. Num. 1. 3. & 8. De hoc locutus est quotiescunq; quoad celebrationem Paschatis de primo, secundo, vltimo mensis locutus est. Respectu huius epactas XXV. & XXI V. & non alias, sexies in Calendario associantur Reformatores. Secundum hunc, Caluili, Clauus sedulo cauet, ne Pascha vel in vltimo (non in duodecimo, vt tu inscite loqueris) vel in secundo mense celebretur, sed vt ea festiuitas semper primo mense referretur. Nihil de Ianuario, nihil de Martio (nisi in quantum implicite, vt vocant, inuoluitur) nihil de Decembri, nihil de Februario, vt tu nugaris, admiscere.

De ratione an-

Alter annus lunaris ad solarcm refertur totus, eiusque mensis; atque cum Pascha-

Paschate quod agat nihil habet, in Calendario Gregoriano ob eius antiquum usum retentus ac ordinatus, spectat enim ad rem ciuilem & economicam, in qua non minimum habet usum: ex eo scitur, quanam lunatio huic vel illi debeatur mensi anni solaris: commode subministrat currentem anni propofiti epactam, nouiluniorumque indicem, &c. Incipit hic annus quantum fieri potest vna cum ipso anno solari, non enim semper nouilunium primum, quod huius anni caput est, Calendis Ianuarii conficitur: sed modo in iisdem nascitur Calendis, modo citius, tardius nunquam, lunatio tamen ipsa siue primus mensis, hoc modo acceptus, semper in Ianuario expirat. Etenim ex omnium computatorum doctrina, lunatio quæuis ei tribuitur mensi, in quo finitur, vt suo loco cõtra nugas Caluissianas palam faciemus, vnde ea lunatio prima dicitur huius anni a 19; Ianuarii, quæ in aliquo Ianuarii dierum finitur, vnde cunque tandem ortum suum ducat; Suos habet etiam annos embolimz, suos menses embolimos; a ternis 30 & 29 dierum, vt plurimum progreditur, &c. quæ omnia fusissime à Clauio describuntur cap. 17 per totum, quo lectorem remittimus. Huc etiam spectant, quas Clauius exhibet cap. 16. lunationum tabule, in quibus per totum ostendit cyclum epactarum, quænam lunationes constituent primum mensem, quæ secundum, quæ duodecimum, quæ tertiumdecimum. Intuitu deinde huius anni epactæ in Calendario Gregoriano distributæ sunt, copulatione binarum epactarum (in genere non in specie) de qua supra, excepta; prima, quæ est *, & XXX denotat, diei primo Ianuarii attributa est; secunda XXIIX, diei secundo, &c. Huic anno proprie inseruit epacta currens, quamuis nõ ad hunc, sed ad solarem, quotannis muretur, atque cum eodem munus suum exercere incipit, stabile enim spectat non vagum principium. Atque hoc est, Caluiss, quod Clauius non sibi tantum, sed sæpissime, & per totum cap. 17 (de quo apud te alium silentium, licet in aliis etiam ipsas paginas numeraueris) clamasset, epactas à mense Ianuario incipiendas.

De hisce igitur duobus annis lunaribus, & de ordine mensium locis distinctis, distinctissime Clauius verba fecit, explicauitque himirum locis citatis, cap. 1. & 17. de vtroque vero simul, prout videlicet sub eodem comprehenduntur genere, cap. 8. Quæ omnia cum Cantor non oreretur Calendarii non adeo gnarus, non intellexisset, aut intelligere noluisse, ad conuicia & mendacia, iuxta inveteratam suam consuetudinem confugit: *Clauium sibi ipsi in hac re aperte contradicere criminatus est.* Deinde etiam si non diuersis locis rem hanc tractasset, nihilominus confusio nulla oriri posset inter vtrumque annum lunarem, cum prioris nunquam mentio fiat, quin inuoluatur etiam sermo de Paschate: quod in posteriori nequaquam accidit: nam etiam si in hoc lunationum meminisset Paschalium Clauius; alio tamen id sit respectu, quam cum de priore anno sermo est, ita vt mox alter ab altero discernatur. Apertissime igitur constat, quod sit *Tantum fucus Caluissii, quo imperitoribus imponit.*

3. Neque noua hæc duplex anni lunaris ratio est. Hinc enim in eo cycli lunaris à decem nouennali emanauit distinctio, vt videre est apud Paulum de Mittelburgo, quæ hodie tamen exoleuit: idem enim cyclus prout variis locis inchoatur, varias gignere potest anni rationes & principia. De simili etiam diuisione Beda sermone instituit cap. 55. de rat. temp. *Quinta ait, circuli decemnonena'is regione lunari cycli includitur, à quarto eam incipiens, & tertio completur in anno, qui proprie* Roma-

Clauis nequam sibi contradicere, aut vtrumque annum lunarem inter se confundere.

Etiam apud veteres duplicem fuisse anni lunaris rationem.

Romanorum est, & ad mensum Ianuarium pertinens: nam sicut annus quisque decennoumalis circuli propter legalem Hebraeorum obseruationem à Paschali mense inchoat, ibidemq; finitur: ita hic Romanorum institutione à luna Ianuarii mensis inchoat, atque ibi definit, sicut & ille, sic & iste, primum & secundum communes annos, tertium habet embolsimum, quartum & quintum communes, &c. Iudæos denique etiam vsurpasse duplicem annum lunarem, quorum alterum à mense Tisri, alterum à mense Nisan inciperent, notius est, quam vt verbis indigeat.

4. Hisce igitur quæstioni à Caluilio propositæ satis opinor responsum est; non mendacis, vt ipse respondit, sed comprobata veritate. Ex quibus etiam quæstionibus, quam huic eodem loco annectit, satisfacere licebit. *Sin vt cerius, inquit Caluilius, queritur, cum Clauium à primo mense ex octaua Martii epactas retrosum in Ianuarium extendat, cur non à die octaua Ianuarii à prima epacta XXIII menses & epactas munserit, sed aliud principium faciat à primo Ianuarii, atque ita geminum principium anni Ecclesiastici proponat, causam ego reddere non possum, pædagogica enim illa institutio, vt hinc doceatur, que sit sequenti anni epacta, tuis non est, vt absurdum hoc in ordinandis epactis committi debeat.* M. rum profecto Pædagogum Caluilius vel semel saltem suam fateri ignorantiam: ex tantæ superbix tumoribus emanasse tandem riuulum aliequem fictæ humilitatis. Quare autem causam reddere non potes: an, quia effectus nusquam fuit, nisi in figmento cerebri tui, cur autem non vt effectum, ita etiam finixisti causam? Aut certe idem respondere non potes, quia pædagogice instituiti pædagogicam quæstionem? Vbi, quæso te, vsquam in Clauio reperisti, eum à primo mense ex octauo Martii epactas retrosum in Ianuarium extendere? Scias te hoc ex figmento cerebri tui dicere & verum non esse. Nihil enim de hoc habet Clauius, quando epactas per Calendarium distribuere docet, imo cap. 10. vbi quo artificio epactæ in Calendario describantur fuse explicat, se à Ianuario incipere, easque ad finem vsque Calendarii extendere, expresse commemorat. *Inisio ergo facta, inquit, ab epacta * in principio Ianuarii, scribitur epacta XXIX ad secundum diem, &c. Item Num. 1. eodem cap. Quia vero epactarum distributionem in Calendario à primo die Ianuarii inchoauimus, &c.* Itaque si libentius legere voluisses, quæ calumniari Clauium, neque hoc tibi excidisset mendacium: vidisses etiam epactam XXIII non esse naturam suam primam, sed forte illi locum illum in die 8. Martii in distributione epactarum in specie obtigisse, & prius occupasse suum locum in anno lunari ciuili, quam principatum sibi in Ecclesiastico vendicasse; eo, quod ab illo, vel potius ab anno solari, non ab hoc distributio epactarum ineeperit. Figmentum si similiter tuum est, Clauium geminum principium anni Ecclesiastici eiuidem proponere: proponit ipse geminum principium, sed gemini anni, vt explicauimus. Ito igitur Pædogoge cum pædagogica tua institutione, & pædagogicis quæstionibus ad pueros tuos institutendos.

5. His hunc in modum præmissis, ad nostrum reuertimur propositum, ad refellendas nimirum nugas & calumnias Caluilianas. Cauillatur ipse annum inchoatum esse lunarem à mense cauo. Est. Quid inde? Quid mali? Audiamus. *Contra naturam anni lunarij est.* Nimirum contra naturam illius, cuius natura ex hypothesi Caluiana hæc est, vt à mense incipiat non cauo. acurè. Quid aliud? Secundo. *Historice testantur, omnes gentes, quæ anno lunari vsi sunt, primum mensum sui anni plenum fecisse, hoc est triginta dierum: secundum vero cauum, sive viginti nouem dierum, &c. vt ita alterum à principio anni vsque ad finem, menses pleni & caui essent.* sed quicquid

Quibus rationibus nixus Caluilius primum mensum cauum esse voluit.

quæcunt

fecerunt gentes, imitari debent Christiani. Ergo. En argumenta Caluissiana ferreal Si Clanius ista obtulisset, mox obieciſſet Caluiſius, *Ad argumēta, qua ab exemplu ducuntur, responderi solet, ea infirma esse, &c.* nunc vero demonstrationis vim obtinent. Sed introſpiciamus penitus rationes eius. Ponamus aliquid dixiſſe hominem, qui nihil dixit.

CONTRA naturam anni lunaris est, inquit, necesse est enim, vt menses perfectiores *precedant, imperfectiores sequantur.* Ignorant profecto Caluissii tam apud gentes, quā apud Christianos prædicas Philoſophiam. Natura videlicet perfectum prius, tū imperfectum edit: hic rerum ordo; hac itur ad artē via, doctē Caluissii, vt omnia. Sane si quæ natura annis istis lunariſus esse potest, ea est, quam ab institutione accepit hominum, qui si naturam sibi rerum effectricem propoſuerant imitandam, ab imperfecto ad perfectum fecere gradum, à mense cauo, ad plenum; id quod in nostro est factum anno Ecclesiastico. Sed tu, credo, non tam mentem, quam mensam expetis in primis plenam.

Secundo rursus Christianos ad ludæos, & gentes ablegas, vt inde rationem anni Ecclesiastici discant. Nonne infantis Caluissii? Quid Christi Ecclesiæ cum gentibus? Conditores Calen. Gregoriani in anno Ecclesiastico secuti sunt Ecclesiasticos, Concilium in mirum Nicenū, quod annū hunc à mense cauo statuit incipiendum: plus autem valet apud nos eius Concilii auctoritas, Patrumque consensus, quam omnium omnino gentium consuetudo. *Quid purior tuæ placeat Ecclesiæ, tu videris.* Quare ex amico tuo singulari Origano, vnde antiqui annum hunc inceperint, responſum forte dabit tibi in introductio. Ephemerid. part. 1. cap. 3.

6. Quid autem, si tibi etiam in Calendario Gregoriano annum lunarem daremus, incipientem à mense pleno, temperabis ne tibi à caluissii? vix credo. En in anno lunari civili, civiles secuti sunt, si quæ esse possent, leges, en annum à pleno mense incipiunt! inspicie lunationum omnium tabulas, an non primæ omnnes plene sunt, vnā illā, quam saltus lunæ excuauit, exceptā. Itaque noli amplius de nobis conqueri, quod *contra omnium gentium consuetudinem annum à cauo mense incipiamus.* Sed dices, id propter gentes factū non esse; quod vltro tibi damus.

7. Sed pergit pædagogus docēdo, existimans se agere in ludo cū pueris, ne mpe, si auctor Calendarii Grego. non in Aprili, sed in Martio binas copulasset epactas, præter cauum mensem primum enitasset etiam illud inconueniens in *Februario*, vbi alii, præter naturam menses omnes plenos fecit & triginta dierum, quod singulis quadriennis in anno bissextili mensem triginta & vniū dierum auctuariū quasi loco reliquū addit. Quod cum *contra mensis lunaris naturam sit, nullo modo certe probari potest.* Quam rursus Caluissii ignorant: am produs tuam! menses in Februario esse plenos omnes, cum tamen quatuor aut quinque tantum initio finiantur, atque adeo ipsi tantū pleni sint; reliqui sequentes omnes post binarum epactarum copulam caui, quorū paucos bissextos reddit plenos, 30, non autem, vt tu fingis, 31 dierum. Imo, etiā si nouo more eos dicas menses esse Februariū, quorum plenilunia continent Februariū, nihilominus tamen falsum est, eos omnes esse plenos. Sed forte tibi Grammatico menses in Februario, & menses Februariū non iūdem erunt: de quo aliorum esto iudicium. Quibus & hoc discutiendum relinquo, quod aī mensē 31 dierum esse quasi contra mensis lunaris naturam, mensē vero dierum 28 non item. Quare! *Responſio faciliū est: Quia hic nascetur in fine anni, non autem*

Refutantur rationes Caluissianæ.

Annus lunaris civilis in Cal. Gregor. primū mensem habet plenum. Explic. cap. 16.

Falsum est, Cal. Gregor. menses omnes in Februario constituere plenos.

ille. Quasi vero finis anni, demat aut addat aliquid naturæ mensis lunaris. Rectius hoc: priorem occurrere sæpius, posteriorem tardius. Sed responsio facilis est: Rectius electum illud cum Concilii Niceni Patribus; quam hoc ex consensu omnium populorum, Christiano excepto.

Alia Caluiffi
criminatione de
cauo mense di-
lucitur.

8. Habetur & aliam causam, subicit nugator, cur annum à pleno mense incipere nolint, quam vereor, si proposuero, nexu excipiat. Dicunt, futurum vt in fine annorum aliquorum interdum mensis duobus diebus decurteretur, & fiat tantum dierum viginti septem. Sed quibus in annis id accidet? annorum quatuor à Christo nato 15200, item 38000, item 60800, item 83600. In hisce quatuor annis vltimum mensis dierum tantum viginti septem futurum aiunt. Proh Deum atque hominum fidem, in quas minutissimas res hęc homines curas suas diuidunt, & in quansa secula de legitimo Calendario recte conformando eas extendunt, &c. Cauillator es Caluiffi: criminator es. Audiamus quid dicat Clauius, vt constet, quæ mentiatur Caluiffius. Rei huius cur potius binæ epactæ in Aprili & reliquis quinque mensibus copulatæ, quam in Martio aut aliis sint, ex quo, tanquam ex sua causa proficiscitur id, quod calumniatur hic Caluiffius; anni nempe Ecclesiastici à cauo mense exordium, reddit Clauius rationem capite 10. Num. 8. hanc quippe insitueus quæstionem: Sed roget quis, cur in æquatione mensium lunarium, hoc est, in collocazione duarum epactarum ad vnum eundemque diem in sex locis Calendarii, vt lunationes constituantur æternis dierum 30 & 29, assumpta sint hæc duo XXXV. XXXIV. (posita è regione diei 5 Februarii; 5 Aprilis; &c.) potius quam alia dua, cum aque bene id fieri posuerit in quibuscunque duabus epactis, &c. Si inquam, ita roget quis, is sciat, electas fuisse potissimum duas hæc epactas XXXV. XXXIV. ad æquationem luna, quod hæc ratione lunationes secundum cyclum 30 epactarum, præsertim (quod magis ad rem facit) 30 lunationes Paschales magis congruentes efficiantur lunationibus aureorum numerorum Concilii Niceni, cuius decreta, sanctionesque in omnibus, quoad eius fieri potuit, & vt par fuit, retinuerunt. Hisdem enim propemodum locis factam esse æquationem luna, videmus per aureos numeros antiqui Calendarii, quibus facta eadem est in Calendario nouo per epactas XXXV. & XXXIV. Hęc Caluiffi, hæc est adæquata ac potissima causa huius copulationis, eiusque effectus: non autem ea, quam tu hic affers. Obiecit hoc, quod tu affers, Vietæ Clauius, qui quamuis auctoritate Patrum permorus, eosdem limites terminorum Paschaliū retinuit, tamen menses Paschales omnes 30 fecit dierum, eum nimirum hanc ob causam (præterquam quod in Ecclesia inusitatum sit) in suo Calendario lunationes quasdam insituerit 28 dierum tantum, & in mutationibus epactarum extra ordinem dierum tantum 27, enumerando illi ad annum vsque 5000 exempla quam plurima, & comparando ea cum Calendario Gregoriano, quod in illud incidat incommo- dum ad annum Christi 15200: 100000 quater tantum, anno nimirum 15200 & reliquis à te recensitis; non quidem in lunationibus vltimis, vt tu male afferis, sed in primis. Vides ne criminator, vt fide hæretica omnia referas, & imperitiis imponas!

Caluiffus Clau-
nio nūc expo-
brat, nūc ab eo-
dem expostulat
seculorū pro-
ductionem.

Risū excipiendos reputas eos, qui in Calend. Gregoriano rationem habuerint anni 83600, cachinnis tibi excipiendus, qui in eo rationem habendam putas anni 298500, & 20 amplius; hoc est, ducentis & quindecim annorum millibus amplius tuo à te allato anno. Et si tunc Lilius (etiā si is æquationem suam vltra annum 5000 non extendit) aliquid à vero putatio abeat, eo quod tu mentiaris, siue eum, siue Clauium æquationem illam promississe perpetuam, tu iniquissime in Clauium hisce inuehatas verbis: Quo ceciderunt tua promissa (nūquam promissa)

quam.

Cap. 34.

quam egregie id praesum? vide tantum hac exempla (centuriz 208500) nonne & Pontifici Romano Imperatori, Regibus, & Principibus plerisque totius Europae, imo toti orbi Christiano hoc modo surpissime imposuisti? O hominem ad criminandum alios natum! Si Clauius rationem habet seculorum reuocorum, idque tantum comparationis causa, exclamas: *Prob Deum atque hominum fidem, &c. in quanta secula, &c.* Si vero seculorum vltra illa ad ducenta quindecim millia annorum rationem non habet, rursus exclamas, eum Pontifici, Imperatori, totiq; orbi imposuisse. Magna cura credo tenet Pontificem, Imperatorem, Regesque, quo Calendario vti velint post trecenta annorum millia. Magnus profecto Caluisti nugator es, criminatorem maximus. Atq; hoc est primum absurdum, quod eruditor (quorum Paedagogus Seth primus) offendit, nimirum Gregorianum Calendarium inchoare annum à mensé cauo, in fine capitis huius 2 y ponit absurdum genitor, rudisq; Caluistius: sed effectum credo, ne eo offendatur amplius eruditio tua.

9. Transiamus nunc ab hoc cap. 27, vtriusque enim materia in idem fere recidit, simili elaborata artificio: etenim quod epacta in Calendario Gregoriano sint absurde copulata & praescripta, calumniatur hoc loco Caluistius, absurdum vero Reformatorem hac in re quod sit, hisce indicat verbis: *pueriliter hallucinatis sunt in eo, quod non vtrumque & primum mensis diem alternatim copularunt, sed vtrumque & penultimum, quod: contra ueritatem mensis lunaris est, qui hac uolentia copulatione misere decurtatur, idq; sic demonstratur.* Demonstrationes Caluistianae quanti sint robotis experti iam sumus, sed robustissimae haec: Patres Concilii Niceni, inquit, si diei octauo mensis Martii, qui primum est dies mensis Paschalis, primam etiam epactam, quae primum mensis diem indicare debebat, qualis est in ordine epactarum X XIX. ordine enim retrogrado numerantur addidissent, & sequentes epactas ordine inde, ut debebant, retrogrado numerassent, omnium optime epactas distribuisent. Atq; haec est propositio maior. Minor haec est: At vero cum hoc factum non sit, conditores etiam Calendarii Gregoriani ab hac reuera ratione (Caluistiana seu Scaligeriana) abstinerunt, & epactam, quam dies octauo Martii simpliciter. X X I I I, cum primum mensis Paschalis nouilunium, & circumspiciet, primum fecerunt & quae proxime hanc praecedat, & remotissimum nouilunium Paschale indicat, videlicet X X I V. vltimum. Ergo neq; conditores Calendarii Gregoriani omnium optime: epactas distribuerunt. Ergo vna cum Patrib. Concilii Niceni pueriliter hallucinatis sunt En egregiam demonstrationem! *Ut Syre te, inquit Terentianus senex, cum eua monstracione in ignis perdat Iupiter, in longe minoris: qua tandem imprecatione tu dignus es.* Caluisti, qui publico scripto ita Patres Niceni Concilii tractare audes. Hoc, Caluisti, hoc est se ad Concilio Niceno desecisse demonstrare; non autem Patres illos aut Reformatores pueriliter errasse: sed demonstrare voluisti re non puerorum, sed haereticorum more errare; id quod etiam sine demonstratione tibi creditur.

10. Neq; iam laboro, ut defectus atq; errores tuae distributionis epactarum recolligam: qui absque dubio minime deerunt: eorum sane non leue est indicium: hoc quod dicis de priori, in qua binas epactas *, XXIX eidem diei alligas, quod menses Paschales inde nascantur pleni, & omnes triginta dierum; quod falsum est, cum enim eadem epacta * inueniatur & 8 Martii, & 6 Aprilis die, mensis incipiens ab epacta *, & octaua Martii, qui idcirco Paschalis est, profecto dies continet nonnisi 29. Quod si contendere velis currente epacta *, mensis Paschalis incipere non 8 Martii, sed sexta Aprilis: ergo annum lunarem non ab 8 Martii incipis, sed à die 9. cum nouilunium index * in octauo Martii, non primum nouilunium,

De capite 27
Elenchi.

Caluistius Reformatores Calendarii pueriliter errasse dicit, quod Patres Nicenos in distributione epactarum secuti sint.

Elench. cap. 27.

Aburda distributionis epactarum Caluistiana.

sed vltimum indicet: ergo neque epacta XXIX prima erit, sed XXVII I: ergo falsum est te primam epactam cum vltima copulasse. Rursus aliud in hac distributione, qui omnia ad aesciam edolasse te reputas, cōmittis absurdum, etenim cum dicas primos menses omnes esse plenos, coarctas eorum initia in spacium 29. tantum dierum; tot enim numerantur ab 8. Martii vsque ad 5. Aprilis, in quo omnes 30. epactæ collocatæ sunt: nisi denuo dicere velis epactam * in 8. Martii non esse primam; sed & denuo audies absurda consequentia. Contra in posteriore distributione initia cauorum mensium assignas spacium dierum triginta, quod polito ingenio etiam non conuenit. Rursus falsum est te in prima dispositione primam copulasse epactam cum vltima; primam & secundam copulasti dum * & XXIX. copulasti. Denique neque hoc vitasti absurdum, quin eodem in cyclo tuo Nouiluniam eundem diem obtinere possint. Et hæc vnicuique obuia sunt: reliqua magis abdita inquirere sponte omitimus. Sufficiunt hæc ad ostendendum distributionem tuam, nequaquam, vt gloriaris, omnium optimam esse: & vel ab ipso tuo condemnatur Scaligero. Si duas epactas in vnum contubernium coniungere opuserat, inquit in Isagogicis, non melius poterat quam in 31. Ianuarii &c. Si melius non poterat; ergo tu falsus es: Si vero tua omnium optima est; falsus Scaliger est. Verum vtrumque & falsum esse, & fallere certissimum est: Notandum, quod aiunt, in scirpo quarit vterque.

Caluſius inſcite reprehendit copulam binarum epactarum in calend. Gregori 880.

11. Dicebat Clauſius liberum fuiſſe has vel illas alternis in menſibus copulare epactas: quid ad hoc criminator noſter? Reſpondeo, inquit, Clauſi hoc ex ſigmento ce- rebrui ſui dicere, & veram non eſſe. Mirum proſecto ſi liberum non fuit, ex libertate tamen factum eſſe. At male factum eſſe criminatur. Si obicias ſecutos Reſormatores eſſe in hoc veſtigia Patrum; pueriliter & ipſos erraſſe audies; & quidem hoc demonſtratur demonſtratione Caluiſiana. Vocas demonſtrationem hanc nullam; aut impiam? Neque tunc cauſæ ſuæ deerit Caluiſius: demonſtrationi addet demonſtrationem. Audiamus ipſum. In iſta enim annis, qui à certo die ducuntur, neceſſario prima epacta habetur, qua illi diei aſſignatur. Inde enim abſolutis triginta diebus (cur non 29?) ad alium menſem tranſiſtur, vt ſciri poſſit qui ſit primus, qui ſecundus, qui tertius menſis, &c. Tranſeant nunc iſta: quid inde? Be, ſi annus à pleno menſe incipere debet, NECESSARIO primo diei vltima epacta cum prima aſſignatur, quod non ſit, ſi à cauo menſe initium ducitur. Ibi enim coniuſtio hæc diſſertur vsque ad initium menſis ſecundi. Doctiſſima ſane & cantore digna demonſtratio, id ipſum aſſumens quod demonſtrandum eſt; hoc ipſum Caluiſi in quaſtione eſt, cur neceſſario primo diei vltima epacta cum prima aſſignanda ſit, &c. Si neceſſarium eſt cur id ipſum tu neceſſario non ſeruasti, in priori tua distributione, in qua primam cum ſecunda primo diei aſſiſti? Nonne ridiculus eſt fingendo neceſſitatem, vbi nulla omnino eſt neceſſitas? Si enim quaeras quare id neceſſe ſit, reſponderet vt vltimus menſis dies coniungi cum initio ſequentis menſis poſſit. Si inſtes vnde huic rei incumbat neceſſitas; hic ſilentium eſt; hoc opus, hic labor; quaſtione in ſe ipſam circuli inſtar reuoluitur.

Sed demus Caluiſio hoc primæ & vltimæ epactarum collegium; concedamus illi vltimum diem menſis, cum primo ſequentis debere coniungi; an ideo id fieri in quotis lunaris cycli anno poterit? Quid reſponſi das Caluiſi? fieri non poteſt, inquis, fruſtra ergo eſt. Quid ergo contendis? neceſſe eſt vt id aliquando ſias, ais, videlicet, quando initium anni, ad primam epactam redit, quod ſit ſere ſingulis nouende-

CIM AN-

simannia. Sed vnde hæc oritur necessitas? Rursus ne quod dicas non habes? nullum ne argumentum? nulla demonstratio? nulla responsio? Quid si ego tibi tuis responderem verbis. *Respondeo Caluissium hoc ex figmento sui cerebri dicere, & verum non esse.*

Sed & hoc demus Caluifio, necesse nimirum esse *vt id aliquando fiat*, coniunctionem nimirum dierum primi & vltimi duorum mensium immediate se se frequentium: abstinebis ne à calumniis, si id fiat in Calendario etiam Gregoriano? minime credo, id enim contra tuum propositum est. Sed audi currente epacta XXII. I. nonne vltimus mensis dies cum initio sequentis mensis coniungitur in Calendario Gregoriano? Quid nunc habes quod calumnieris? an quia id non accidit currente epacta prima? Sed quæ maior ratio? quæ necessitas? De lana caprina Caluifi disputas. Cæteris simum igitur est Caluissium hoc ex figmento cerebri sui dicere, & verum non esse, epactas absurde in Calendario Gregoriano distributas esse.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Quam contumeliose Caluissius tractare pergat menscm paschalem, terminos paschales, eorundemque Insituatores.

IN eadem adhuc versatur Caluissius materia, eamque vt noui aliquid attulisse videri possit, aliter atque aliter proponit, cum tamen alium non agat quam vt primum menscm anni Ecclesiastici in Calendario Gregoriano conuiciis oneret. Capite 25. displicuit illi esse eum cauum; capite vero 27. contra binas epactas XXV, & XXI. eidem diei adscriptas, tanquam caui mensis causam in uehitur: hic vero capite 26. calumniatur *Gregorianum Calendarium menscm Paschalem facere tantum viginti nouè dierum, repugnante motu lunari*. Quasi vero mensis primus, de quo antea locutus erat, & mensis Paschalis, non vnus & idem esset; aut continere eundem 29. dies, & esse cauum inter se differrent. Sed ita solet etuditus Caluissius, vt clarius infra videbimus l. b. 4. Cap. 1.

2. Ad antiquam deinde redit cantor cantilenam, huic videlicet mensi tribuendos fuisse non 29. tantum, sed dies triginta denuo inculcat: *Quod cum Gregoriani, inquit, non fecerint, sed geminas epactas, hoc est duo nouilunia vel duo plenilunia in vno die copulauerint, naturæ ipsi repugnant*. Magnus profecto nugator es, maior tamen calumniator: nam si vllibi, hoc capite certe purum putumque criminatorem agis: Notissimum est, & tibi & toti mundo, Calendarium nostrum Christianum ex prima sui institutione, ac natura, si quam habere potest, propria, reiectis horis ac fragmentis, dies recipere non nisi integros: cum igitur iuxta communem sententiam mensis lunaris Synodicus naturalis secundum medium motum ultra dies integros contineat ad huc horas 12. cum tribus circiter horæ quadrantibus, necessario illi in Calendario attribuendi erant dies aut 29, aut 30. Ergo consulandum erat Conditoribus Calendarii Gregoriani, quam ex his primo siue Paschali mense potius eligerent magnitudinem: in consultationi huic mox finem imposuit electio Patrum Nicenorum, qui eodem in dubio reiectis 30. diebus, 29. tantum selegerant, naturam ipsam, vt supra diximus, imitantes.

Cur primus mensis cal. Gregoriano cauus sit, in eiusq. reprehensione Caluissium inquisitum agere criminatorem.

quæ imperfectis præmissis ad perfectiora sibi struit gradû. Prævaluit itaq; atq; plus potuit apud Conditores Calendarii antiquæ Ecclesiæ consuetudo, Concilii-que Niceni auctoritas, quam inutilis illa, quam in tradendam absque vlla necessitate putat hæreticus, novitas. Sane si hac in electione reperiri potest aliqua, vt calumniatur Caluissius, naturæ repugnantia, eadem profecto inuenitur in electione ipsius, vt utraque enim magnitudo à naturali defectit mensis; illa per defectum, hæc per excessum. Certissimum autem est si Conditores Gregoriam anni selegissent mensis Paschalem dierum 30, mox calumniatorem Caluissium diris eos infectaturum fuisse exclamationibus. *Pontificios à Concilio Niceno defecisse, id quod proprium est criminatorum, quorum personam vt cautor hic induit, ita egregiè eam sustinet.*

3. Neque hic conqueiescit calumniatoris animis, calumniis addit probra & conuicia. Dicebat Clauius ex eo quod mensi Paschali in Calendario tributi sint non plures quam 19. dies, sequi vt aliquando in spaciis horum 19. dierum plenilunius Paschalibus destinatum, nullum ex medio motu cadat cæleste plenilunium: Addeam, vt res clarior sit, ipsa Clauii verba loci eius quem ipse citat Caluissius in *explicatione Calendarii pag. 394. ed. tionis videlicet primæ Cap. 19. Num. 6. Sic enim patebit lectori, Caluissii in Clauium & omnes orthodoxos odium, & criminandi licentia. Mirabile, inquit Clauius, magis videri hoc debet, quod subiungam, Ecclesiam scilicet si non sequeretur Cyc'lum, sed medios motus obseruaret, (Hos enim potius assumere deberet, quam veros, si aliquos motus cælestes sibi proponeret sequendos, quod medii motus æquales sint, veri autem inæquales) plerisque annis nullum Pascha legitimum habere posse. Cui enim in Concilio Niceno quod postea à pluribus Conciliis, & Decreto Pontificum confirmatum fuit, dies tantum 29. Plenilunius Paschalibus dicitur sint, mirum dies 22. Martii cum sequentibus vsque ad diem 19. Aprilis inclusiue, ita vt plenilunium quodcumque ante diem 22. Martii, aut post diem 19. Aprilis occurrerit aptum non ad pascha celebrandum, quod illud ad vltimum, hoc vero ad secundum mensis pertineat, vt ex dicto perspicuum est; fieri potest, vt in annis quibusdam vel in Plenilunium medium in aliquo illorum 29. dierum reperiat, sed in Martio quidem præcurrat diem 22, in Aprilis vero diem 19. consequatur. Quid ergo tunc agat Ecclesia? transfigat ut ait illos sine sol. mittat Pascha? minime; sed relicto p'entiuo Astronomico, inquirat lunam XIII. ex cy'o, qua vel in diem 21. Martii, vel in diem 18. Aprilis incurrit, quamuis ea secundum æges Astronomicorum (postu tamen iudem terminis Pasche à Concilio ac Patribus prescriptis) spectet vt' ad vltimum mensis, vel ad secundum. Quid autem ad hoc Caluissius? Sed audire, ait, acumen Clauii in Astronomicis? Putat annos quosdam esse, in quibus nullum sit plenilunium primi mensis. Res mira, nisi fortassis illud plenilunium carnibus cal'o deductum fuit? Si enim nullum plenilunium primi mensis, ergo nec primus mensis. Loquimur de anno Ecclesiastico, & de mensibus Lunaribus, qui incipiunt à nonilunio, & desinunt in nouilunium quorum mediū semper est plenilun. um. Si non primus mensis, ergo nec secundus, nec tertius erit, & queni tandem habebunt annum. Et facta obiectione Clauii, 29 tantum dies plenilunius Paschalibus destinatos esse, criminari sic prosequitur: *Valde imperitum Astronomia oportuit esse, qui tantum viginti nonem dies mensi Lunari destinauit, cum contineat supra illos dies horas etiam duodecim, & minuta 44. Aut speritus, valde audacem, qui motibus cælestibus tantum temporis spaciis adinere se posse arbitratus est: IMPUDENTES vero & IMPIOS esse necesse est, qui quod sciunt, verum non esse, editu tamen ita esse debere sanciant: Hoc est vni cal'o asserere. En homuncionis leuissimi contra Decreta Patrum m le-**

Aliquando primum mensis ecclesiam non comprehendere plenilunium primi mensis secundum medium accepti

Quibus criminacionibus prædicta calumnieatur Caluissius.

dicendam! Videtis nunc vos *prioris* Ecclesia affectu, quanti faciat, quos propugnare se simulat impius Seth *cantor* vester, Concilii Niceni Patres, eorumque placita? Videtis ne *pædagoguli* erga viros grauissimos obseruantiam? maledictis in Claviu[m] fatiari non potest in contextu, nisi iisdem etiam margines repleat, vt *Reprehensio iusta* (cum tamen sit iniustissima (*Clavi*, *Clavis illatio imperita*, *Audacia Clavi*, *Impudentia Clavi*, *Fraus Clavi*. At ipse huius titulus dignissimus, quæ admodum inter se ante, duos annos lunares confundere voluit, vt criminandi congereret materiam; ita eadem arte duos nunc confundit primos menses cyclicum, & illum qui pure respicit medium motum. Nullum ex his proprio suo carere plenilunio affirmat Clavius, vt ei imponit Caluissius; sed quia primus mensis Cycli contineat tantum ex præscripto Patrum dies 29, contingere posse vt plenilunium primi mensis iuxta medium motum considerati, extra hos dies 29 reperiat, atque adeo si Ecclesia medios vellet sequi motus, & nihilominus retinere terminos paschales Patrum, menssemque primum cyclicum, fore, vt primus ille mensis contineret plenilunium medium, non primi mensis, sed vel vltimi, vel secundi. Hęc enim & non alia, si res ad primum trahatur menssem, ex Clavianis verbis deduci potest consecutio.

4. Nonne eodem profusus modo impudentissime homuncio quod tu contra Patres Nicenos argumentaris, contrate itidem argumentari licet, & quidẽ tuis verbis? Nimirũ: *Valde imperitiũ Astronomia oportuit esse qui trīginta dies mensi lunari destinauit, cũ cõtineat tãtum 29. dies, horas duodecim, & minuta 44. Aut si peritus valde audax, qui motib. celestibus tantũ temporis spacium addere se posse arbitratus est. Impudentes vero & impios esse necesse est, qui quod sciunt, verũ nõ esse scriptis publicis ita esse debere sanciu[n]t: Hoc est vim calo asserre. Deinde cũ in spacium 30. illorum dierũ quos siue terminis Paschalib. siue primo mensi attribuendos contendis duo plenilunia ex medio motu incidere possint, quorum alterũ, si medium spectes motũ, & primi mensis sit, & distante cyclo reiciendum, nonne eodẽ modo tũ dici poterit, annos quosdam esse, in quibus nullum sit plenilunium primi mensis: & si nullum plenilunium primi mensis, ergo nec primus mensis: Item, si non primus mensis, ergo nec secundus, nec tertius erit, & quem tandem habebunt annum? &c. Quid habes pædagoqe quod contra ex tua aut Grammatica aut Astronomia asserere possis? Alterutrum profecto in terminis designandis Paschalibus necessãrio in Calendario subeundum erat; aut aliquando intra illos terminos nullum reperiri posse plenilunium celeste medium: aut aliquando loco vnus, duo: Vtrumque incommodum videri poterat: & quodnam Reformatoribus erat eligendum hoc ne, vel illud? Sufficiens illis & iustissima ratio fuit, non tam eligere, quod elegerunt Patres Concilii Niceni, quam retinere id, quod per traditionem & vsum Ecclesiæ à Patribus illis acceperant. Quod vero etiam contra ipsos Patres totamque inuenerit Ecclesiã Catholicam, merito vt ethnicus & publicanus esses habendus, & vno verbo expediendus. Sane cur in reliquis tuis nugis & calumniis expendendis tempus amplius teram, vix vllam video rationem. Si propter qualis innatum odium erga Pontificem Ecclesiæ Catholicæ caput, Catholicosque omnes, maxime vero Religiosos, Ecclesiæque defensores, quod vna cum hæresi lactis instar imbibisti, hęc parcere noluiti; saltem venerandi Concilii, cuius auctoritas S. Augustino plurimisque aliis viris Sanctis, iuxta ac grauissimis instar fuit Euangeliorum, Patribus pepercilles.*

Iusta criminatorem Caluissii rectorio.

Caluissii conuicia magis Patres Nicenos quam Clavius petere.

g. Sed

Caluiffi conu-
cia omnes at-
tingere.

5. Sed, inquit Caluiffius, nec quisquam Patrum vel Astronomorum veterum hoc ita esse decreuit. Fucus & framu est Clauis, qui in hac re sententiam Conciliorum & Patrum praesentium. Non in hos, dicit, sed in Pontificem, contra Imperatorem, contra Reges & Principes inuehor, hi enim edictum ita esse debere sanciant: hi mensem Paschalem 29 tantum dierum edictis promulgarunt, approbatum, receperunt, & recipiendum ac obseruandum curarunt. Ecquid melius Caluiffi? Nonne vides te vnum esse contra omnes, maiores, minores, sacros, profanos, quotquot hoc tempore sunt, Catholicos & ac haereticos, quotquot fuerunt à Concilio saltem Niceno ad nos vsque orthodoxos? Nonne adhuc in puriori Ecclesia, in qua tu cantare soles, mensem Paschalem retinetis dierum tantum 29, eumque retinendum potius, quam vt eadem die in vnitatem Ecclesiae Catholicae & omnium fidelium, Pascha nobis cum celebret, seminatum discordiarum summis laboribus viribus; omnesque adhortaris, ne turbationibus contractuum, negotiorumque civilium, & dissimilitudine etiam caeremoniarum Ecclesiasticarum, in celebrandum diuerso tempore festiuitatibus, & aliarum rerum ex diuersis Calendariis originem trahentium permoueantur? Nonne hos omnes vocas impudentes & impios? Neque de hoc crimine vnquam in perpetuum te purgare poteris.

Lib. 1. cap. 6.

Caluiffi sibi ipsi contradicere de distributione epactarum Patrum Nicenorum.

6. Nam quod ais: Nec enim Patres vnquam prohibuerunt, ne epacta 24. in die sexto Aprilis figeretur: sed cum ius temporibus eius vsus non esset, nullum terminum Paschalem in die 19 Aprilis, quo quartadecima epactae, in die 6. Aprilis fixa, pertingit, figere potuerunt. Quod igitur Patres ex necessitate omiserunt, illud Clauis pro decreto assumit, & negat eo die vllum terminum figi posse. Fucus & fraus tua est, Caluiffi, qui in hac re necessitatem praetendit. Mendacium est tuum, eos epactam XXI V in die 6 Aprilis fixam voluisse, si verum est, quod de reliquis epactis paulo post asseris, vt iam ostendimus. Quoties iam te admonui mendacem debere esse memorem? Vide vt oblitus sis te demonstrasse, quemadmodum capite praecedente à nobis relatum est, Patres Niceni confisus non solum potuisse, sed & debuisse facere mensem Paschalem 30 dierum. Ergo quod eum fecerunt 29 tantum dierum, nulla coacti necessitate, sed deliberato fecerunt, & edictum ita esse debere (anticipatio enim lunaris, vt tu ais, incognita ipsis fuit) in perpetuum sancierunt. Nonne cap. 27 id expresse dicit: Si iam iidem Patres (Concilii Niceni) huic diei octauo mensis Martii, qui primus dies est mensis Paschalis, primam etiam epactam, quae primum mensis diem indicare debebat, qualem est in ordine epactarum XXXIX (ordine enim retrogrado numerantur) addidissent, & sequentes epactas ordine inde, vt DEBEANT, retrogrado numerassent, omnium optime epactas distribuissent, & ambitum mensis Paschalis dierum TRIGINTA factum esset, &c. At vero cum hoc factum non sit, conditores etiam Calendarii Gregoriani ab hac re (si superis placet) ratione abstinerunt. Ergo si debebant, & non fecerunt, libere, & non necessitate non fecerunt: Ad impossibile enim nemo tenetur.

Caluiffium arte mentendi nimis frequentem & impesite vti.

Ita imperitus est Caluiffi, quippe natura hiberior, vt ne mendacio quidem, quo tu men pro re tua frequentissime indiges, vti scias; atque adeo si Platonem a uiamus, à te auferendum esset omne medicium: sed habebit quod agat, cui id muneris commissum fuerit. Necessitas quidem incumbere tibi mentiendi, qui Calendarium Gregorianum oppugnare voluisti: at quae erat necessitas id oppugnandi? Sane Origenes, cui inter reliqua sua dogmata, quae Catholica aueruerat Ecclesia, etiam hoc habuisse dicitur, vt aliquando mentiri posse concederet, tibi id nunquam concessisset. Homo autem, inquit, cui incumbit necessitas mentiendi, diligenter

genere attendat, ut sic interdum utatur mendacio, quomodo condimento atque medicamine, ut seruus mensuram eius neque excedat terminos. Tu plane excedis terminos: mentiris enim Patres mensuram Paschalem 30 dierum facere, aut terminum Paschalem in 19 Aprilis figere non potuisse, aut denique cum non fixerint locum figendi ibi reliquisse: decimus nonus dies Aprilis, Caluissius, extra terminos est; extra mensuram est; hoc condimentum non est: etenim tu reipsum manifestas; non solum quod dicas, eos ali er rem instituere & potuisse, & debuisse; sed & talia concedas, ex quibus apertissime colligitur, epactam XXXIV non in 6, sed 5 Aprilis fixam fuisse.

7. Deinde nonne liberum erat omnino Patribus, qui cyclum enneadecatericum instituerunt, eum in Calendario disponere uti voluissent? quis ipsos coegit ad eligendum potius 19, quam 30 dies? cur non poterant quartadecimarum indices omnes vno die deorsum detrudere, ut & cum plenilunio in eundem diem inciderent, & vnus eorum 19 Aprilis occuparet, essetque limes Paschatis plenilunii vltimus. *Quartissima Neomenia Paschalis semper heredit obituo Martii, inquit Vieta, quamuis & ipse Calendarii Gregoriani oppugnator, remotissima Aprilis quinto, sunt hi limites à Patribus Nicenis prestituti, quos egredi nefas est. Salua enim oportet, & illibata manere eorum decreta.*

Patres Niceni pro spacio terminorum Paschalium libere elegerunt 29 dierum dice.

Possemus sane, si vellemus, pluribus id ostendere testimoniis, Patres pro spacio illo terminorum Paschalium non plures quam 19 dies elegerunt, non enim deesset nobis Beda venerabilis, non Rabanus, non alii, (videat qui velit de hoc Pitratum cap. 8. Paschalium canonum) at magis placet id ex ordinatione numerorum aureorum in Calendario veteri, & ex iis, quæ nobis affert hoc capite ipse Caluissius, demonstrare clarus: enimvero, si ex hisce datis ostenderimus eandem fuisse apud Patres illos sanctissimæ epactarum per Calendarium distributionem, saltem in mensibus Aprilis & Martio, quæ nunc in Calendario Gregoriano cernitur, nostrum nobis constabit proposurum. Satis omnino autem conuenit inrer auctores aureorum numerorum in Calendario veteri dispositum, saltem in Aprilis & Martio, eundem prorsus esse, quem Patres Niceni præscriperant, & qui ex Calendario Alexandrino in Romanum translatus ad nos vsque peruenit. Ergo si iis in locis figamus: epactas, quas nobis pro tempore Concilii Niceni dat Caluissius, quibus eas tunc fixas fuisse voluit, easque vna cum reliquis tam ex serie epactarum propria, quam ex aureorum numerorum in Calendario ordinem indagari, contulerimus cum iis, quæ habentur in Calendario Gregoriano, dispositum eundem, vel non eundem esse concludere certo poterimus. Age ergo rem ipsam aggrediamur.

LI

Expo-

Eandē fuisse apud Patres Nicenos epactarū dispositionem cū Cal. Gregoriano, ex Caluisii demonstratur assertionib.

<i>Aur. num.</i>	<i>Diei Martii.</i>	<i>Epacta antiqua.</i>	<i>Epact. Calend. Gregoriana.</i>
16	8		XXIII.
5	9		XXII.
	10	11	XXI.
13	11	XX	XX.
2	12	XIX	XIX.
	13	18	XVIII.
10	14	XVII	XVII.
	15	16	XVI.
18	16	XV	XV.
7	17	XIV	XIV.
	18	13	XIII.
15	19	XII	XII.
4	20	XI	XI.
	21	10	X.
12	22	IX	IX.
1	23	VIII	VIII.
	24	7	VII.
9	25	VI	VI.
	26	5	V.
17	27	IV	IV.
6	28	III	III.
	29	2	II.
14	30	1	I.
3	31	*	+
	1 Apr.	29	XXIX.
11	2	XXVIII.	XXVIII.
	3	27	XXVII.
19	4		XXVI.
8	5		XXV. XXIV.
16	6	XXIII	XXIII.
5	7	XXII	XXII.
	8	XXI	XXI.
13	9	XX	XX.
2	10	XIX	XIX.

Exponatur tabella, in qua dies mensium Martii & Aprilis cum suis aureis numeris nouiluniorum indicibus ex Calendario veteri translatis, saltem ab 8 Martii vsq; ad 10 Aprilis binis in columnis descripti sint. Dedit autem nobis hoc capite 16 Caluisius, vt supra c. 7 Nu. 4. recensuimus, epactas quartarumdecimarum indices, nimirum epactā 21, 18, 16, 13, 10, 7, 5, 2, 1, 29, & 27, pro diebus Martii 23, 26, 28, 31; & 3, 6, 8, 11, 14, 16 Aprilis (epactam enim 24 à Caluisio non recipimus, de ea enim est questio, & ex hisce datis vbinam ponenda sit indagamus) ergo earundem epactarum nouilunia, abiectionis nimirum ex singulis expositorum dierum numeris diebus 13, constabunt nobis earundem epactarum, vt nouiluniorum indices sunt, sedes in Calendario. Scribantur ergo in tertia columna huius tabulæ. Iam docente ipsa epactarum serie, eam videlicet deorsum continuando, vacuas sedes sic replebimus: infra epactā 23 scribatur, quæ serie retrograda sequitur epacta XX; (diuersis vtmur characteribus, vt datæ epactæ abinuentis distinguatur) infra XX ponatur epacta XIX; & sic de reliquis vsq; ad diē

3 Aprilis, qui epactam 7 ex traditione Caluisii sibi vendicat. Cum igitur aurei numeri 8 Martii mensiem Paschalem incipiant, eumq; vna cum cyclo in diē 5 Aprilis finiāt; eo quod mox sequenti diē 6 Aprilis idem aureus numerus 16, à quo mensis & cycli inceperat, repetatur, secundoque mensi det initium; ad spacium Paschale & cycli epactarum replendū superfluit nobis dies tantum quatuor, epactæ vero quinque; nimirū dies 8 & 9 Martii, vna cum 4. & 5. Aprilis; epactæ vero XXIII, XXII, itē XXVI, XXV,

XXV. & XXIV. Vt ergo hæc 5 epactæ in 4 distribuuntur dies, binæ sunt attribuendæ vni ex his 4 diebus: cui Caluiss Nulli velles miser, cū singulis singulas velles hoc in spacio, & extra illud duas copulare epactas: At Patres voluere. En vt in prima columna quatuor ordine continuo paulo post Aprilis initium cernis aureos numeros, cum tamen alibi idem nõ appareat, & post binos saltem ordo interrumpatur. Vbi vis vt binas copulemus epactas? In principio mēsis videris exclamare Caluiss cōpingendam primam cum vltima, hoc est, epactā XXIII cum XXIV, vt natura fert: at hoc vt fiat tua natura non fert, quæ semper in contraria fertur: nonne, vt supra audiuius, epactæ Paschali XXI V attribuisi diem 6 Aprilis: ergo eadem in principio mensis esse non potest, in eodem enim mense duæ eiusdem quantitatis non dātur epactæ Paschales. Si enim has duas in 8 Martii copulaueris, aut ibi principium mensis esse non poterit, aut epacta XXIV in 6 Aprilis extra terminos Paschales eicitur. Vides ne Caluiss, in quantas tu te conieceris angustias: in quem te, quo exire nunquam poteris, cōcluseris labyrinthum? Ergo necessario Caluiss, non in Martio, sed in Aprili duæ sunt epactæ sociandæ. Vbi nam? quo in die? Nonne necessario quarto aut quinto eius mensis dies? Fiat ergo in quinto: & ecce ordinem epactarum ex Patrum, tuoq; præscripto, in tertia propositæ tabellæ columna profusus eundem cum eo, qui in quarta columna descriptus habetur, & quem præ se fert Calendarium Gregorianum, quemque tu ita calumniaris.

Inunc Caluiss, & exclama Patres Concilii Niceni impudentes & impios esse. In hęc & mendacium tuum vendito, *Fucus & fraus est Clauis, qui in hac sententiam Conciliorum & Patrum pretendit.* Impudentia & impietas tua est, non Patrum Nicenorum. Fucus & fraus tua est, non Clauis. *Habent igitur iam, qui mendacissimū hęc Elenchum tanto applausu receperunt, quod ipsos mordet* (Caluiss enim conscientia callum obduxisse videtur, neque remorsus recipere vllos) *cum videant se à criminatore Patrum male deceptos esse.*

8. Ad iussum porro argumentum tuum, quo vtrum plus tibi nocueris, an nobis profueris, incertum est: nimirum cum Patres in decimonono Aprilis terminum Paschalem nullum collocauerint, eos qui Patres imitari voluissent, neq; iis in locis, vbi olim termini vlli erant, terminos collocare debuisse, responsio in promptu est. Aliud nimirum esse extremorum limitum constitutionem: aliud terminorum intermediorum inter se dispositum. Dies 19 Aprilis extra limites Caluiss est, & à numero quartadecimarum Paschalium à Patribus seclusus ac remotus est: reliqua vero loca omnia à præstitutis à Patribus terminis circūdantur, quæ ob maiorem epactarum cum lunæ motu concordia omnia terminis Paschalibus repleta sunt, vt suis temporibus in vsum assumerentur, quos æquationes assumēdos præscriberent. Limites extremi reformatione non indigebāt, sed intermedii termini: imo ad limites extremos, quoad eius fieri poterat, rationis reducta est.

Nam quemadmodum tanta fuit apud conditores Calendarii Gregor. Concilii Niceni auctoritas, vt æquinoctium ad nullum alium diem, quam ad 21 Martii, in quod à Patribus fixum erat, reductū voluerint; & vt ibi retineretur quantum fieri posset, propriam instituerint anni solaris æquationem; ita eadem omnino auctoritas tanti apud eosdem conditores fuit momenti, vt extremos limites quartadecimarum Paschalium, ad nullos alios dies reductos voluerint, quam

Insum Clauis
si argumentū
aut extremos
terminos Pas-
chales erit, aut
nullos fuisse
mutandos, re-
futatur.

ad 11 Martii, decimumque octauum Aprilis, vbi eos à Patribus fixos repererant: & vt ibidem, quoad eius fieri posset, retinerentur, specialem etiam ordinarunt anni lunaris modum, Nec ibi maior quam hic ratio, illa reductio vituperari non potest; ergo neque hæc. Et quemadmodum in hisce est paritas: ita in ratione intercalandi, & in limitibus extremis ac intermediis est disparitas, atque adeo obiectio Caluifii omnino insulsa. Idam enim est ac si diceret: Cur in quibusdam annis & centesimis non intercalatur, cum tamen Patres in omnibus intercalatum voluerint? Aliud enim est terminos omnino transgredi, aliud intra terminos iuxta propriam æquationis rationem sese continere.

Aliud simile argumentum expoditur.

Eiusdem deinde farinæ etiam est illud, quod sequitur Caluifii argumentum, videlicet aliquibus in seculis in Calendario Gregoriano epactam XXIII, in vñ non esse, ac propterea nullum in 11 Martii cadere posse terminum Paschalem: ex quod edicit extremos limites posse constringi in angustias 28 tantum dierum. Verum dum hoc dicis miser, non videste rursum in tuum ipsius incurrere racionem, etenim in tua epactarum distributione, in qua spacium terminis Paschalibus debitum 30 constituis dierum, & tale esse debere summis conuendis viribus, idem accidere potest, vt aliquando alteruter extremorum limitum nullam recipiat Paschalem quartamdecimam: ergo & tu extremos tunc limites in angustias coges 29 dierum: imo in priori distributione, quando epacta 1, quæ in 5 igitur Aprilis, in vñ non est, idem spacium 28 tantum continet dies, in diem enim primum, hoc est, in 8 Martii has duas collocasti epactas *, XXIX; in sexto vero Aprilis rursus sequitur *, initium dans mensi secundo; at à die 8 Martii, vsque ad 4 Aprilis, qui epactæ 1 sedem proxime præcedit, dies numerantur non plures 28, & quod absurdius est, hoc spacium debere dare initia iis mensibus, qui omnes pleni sint, atque 30 dierum, cum illud in Calendario Gregor. quantum fieri poterat, destinatum erat tantummodo cauis. Nihil ergo cõtra hoc dicere poteris, quod non à fortiori in te mox retorqueatur. Quod si dicere velis, per accidens esse, a quando extremum limitem quartamdecimam Paschalem non recipere eumque per se nulla ratione excludere, cum locum suum nulla ratione mutet: id Caluifii pro nobis dices: & sic de reliquis. Verum illud, quod in Calendario Gregoriano accidit, tibi *τοῦτο μὲν ἄριστον ἐστὶν ἵνα τὸ αἶμα ἀσπέρσει* dicitur, idem si tibi accidat, pulchrum est artificium, nuper à Caluifio excogitatum, laudibusque ipse cælum vsque, vel ab ipso Atlante extollendum.

Pluris fecisse Calen. Gregor. mani cõditorum cõsensum. Adde- bium, quam omnium gentium, cõtra præcepta Caluifii.

9. Resolutis in fumum ac nebulas, inque dissipatis Caluifii cantoris argumentationibus ac demonstrationibus, ad ea, quæ inde deducit pergitur bellissima confectaria: Sed vide, inquit, quod precium Clauui hinc asserat. Primum omnes menses primos sui anni, præterquam vnum atque alterum, contra omnium gentium consensum canos facere cogitur. At Clauuius vltro fatetur, atque mirifice gloriatur se pluris fecisse vniuersalem vniuersalis Ecclesiæ consuetudinem, Patrum Nicenorum consensum, Christianorum, quam omnium gentium consensum: & contra eundem omnium gentium consensum, Christianum, non Iudaicum, aut Turcicum inuenisse Calendarium. Ad secundum.

Deinde ex eadem causa omnes in Februario menses plenos facit, imo auctari loco præ sua liberalitate quoniam quarto anno exacto in anno bissextili mensent, qui debet esse (si gentes non Christianos (sequi maluisset) viginti noui dierum, facit triginta vnum dies, vt supra etiam meminimus. Et nos etiam tibi supra respondimus. Tu eadem sæpè us repetis, vt aliquid dixisse videaris. Porge.

10. Tertio

10. Tercio pedagogicam illam distinctionem inter duplicem epactam, cardinalitiam alteram & rubram, & alteram Aethiopicam & atram, quae maxime deformis macula est, in corpore aliam minusne pu'chro adhibere necesse non habuisset, nisi hasce epactas hac in cellula concludisset. Deformis noster Ludimagister in alta sibi videtur sedere cathedra; & quicquid reliquorum reliquis in A cademis est magistrorum, praecptorumq; inertes illi sunt praedagogi. Epacta 25 diuersi a reliquis coloris aut characteris à conditoribus Calend. Gregoriani excogitata est, vt cum epacta XXVI sexies in Calendario coniuncta, absurdum auerteret in re Calendarii non paruum: Nisi enim hoc fiat, inquit Clavius contingeret, vt in eodem Cyclo decennouennali, in quo vtraque Epacta XXV, & XIII est in vsu, duae lunationes sexies in anno incidant in vnum eundemque diem, & eidem diei duo auri numeri ascribantur, & c. quod est absurdum, & contra rationem Cycli decennouennalis, cum Nouilunia, vt supra ostendimus, ad eosdem dies, nisi post 19. annos elapsos, redire non possunt. Esse autem absurdum, & vt ta eà Patribus & habitum, & praecautum esse, notat etiam Paulus Mittelburgensis Lib. 3. in locutione embolismorum presis Patres, inquit, hoc obseruauerunt, quod nunquam fecerint eos terminari in die quem alius numerus occupasset, ne duo numeri e regione vnus & eiusdem diei collocarentur, quia hoc indecens esset & à motu caelesti alienum. est enim impossibile duae lunationes caelestes eiusdem Cycli contingere in eodem die. At praedagogus non dicit aut esse praedagogicam distinctionem, nec ea opus fuisse, nisi duas illas eo in loco concludisset simul epactas, quae profecto maxime deformis est macula in praedogogo a-lia, vt sibi videtur, maxime erudito: magnae profecto rursus te reaccusasti ignorationis: quae scituque enim duas ex triginta epactis immediate se se, vt fit, sequentes, vel vbi cunq; in Calendario coniungas, nisi simili vtaris artificio, inditum omnino incidet absurdum, cum semper epactae coniunctae simul eodem in cyclo aliquibus seculis vsui erunt. id quod ex tabula epactarum vna expansa nullo ostenditur negotio. Assumpta namque quacunque ex 30. litteris, currentibus duobus quibusdam aureis numeris vnderario ab inuicem distantibus, epactae duae immediate se se in serie sua sequentes simul concurrent, atque adeo duo Nouilunia, duae quartae decimae & c. eo in cyclo in eum diem incidisse monstrabunt, vbi ipsae coniunctae sunt, nisi huic rei occurratur, eo quo diximus remedio. Exempli gratia sub aureis numeris 1, & 12 omnes omnino epactae dictae ratione concurrunt, vt è regione litterae P. maiusculae, epactae VIII & IX: è regione litterae N, epactae VII. & VIII: è regione M, & VI. & VII. & sic de reliquis. Item cum aliis epactis accidit sub aureis numeris 2 & 13: etenim in linea transversa litterae P, reperies epactas XIX, & XX: in linea N, XVIII. & XIX, & c. Et sic de aureis numeris, 3. & 14. iudica. Item de aureis numeris, 4 & 15. Idem accidit sub aureis numeris 5 & 16, sub 6 & 17: sub 7 & 18: item sub 8 & 19. Sic epactae, XXIX, quas Caluissus in vnum coniecit contubernium, concurrunt in linea litterae N, sub aureis numeris 3, & 14: in linea litterae G, sub 6 & 17: Item in ordine litterae B, sub aureis numeris, & 12. Sic in ordine litterae t, minusculae, concurrunt sub aureis numeris 4, & 15: & ita in aliis etiam ordinibus litterarum, sub aliis aureis numeris idem euenit. Fallum igitur est Caluissus, quod auctor istius distinctionis, ea necesse non habuisset, nisi hasce epactas hac in cellula concludisset: & quia tu praedogoe eam in tua distributione epactarum omisisti, praeter alia etiam in hanc praedagogicam incidisti absurditatem.

Quod vero quarto ais ex hac, vt tu eam vocas, illegitima copulatione, peccata in

Cur in Calend. Gregoriano binae epactae diuersi coloris copulatae sint: vbi praedagogica praedagogi Caluissii iniuria detegitur. Explic. cal. cap. 10. Nu. 4.

celebratione paschalis admitti & plurima & fœdissima, falsissimum est. Simpliciter enim peccata non admittuntur, ut sæpe aduertit Clavius. Hoc certissimum est, quomodo unquam tandem epactas Calendario inscripserint, & reliqua omnia instituerint, etiam ad vnguem, atque adeo eo modo quo tu præcipis; maledicentiam tamen tuam minime euitassent; aliud enim est quam calendariū, quod tibi pædagogulo dolet, dolebitque magis ac magis, neque auertes, vquam, rumparis licet.

Sequi autem quinto non omnes menses Paschales in Calendario Gregoriano esse cauos, sed aliquando vnum aut alterum plenos, currentibus nimirum epactis duabus XXIII. & 25 si id tibi non placet, displiceat licet, & parum interest: reddit huiusce rei Clavius, sicut & omnium fere quas oppugnas, rationes sufficientissimas, ad quas tu primum respondere debuisses, antequam in conuicia & calumnias prorumperes, si potuisses: sed facilius tibi hoc, quam illud fuit.

11. *Hæc omnia, concludit tandem Caluissius, Calendarium Gregorianum adeo deformant, ut sapius miratus sim, cur hoc quod facillime vitare potuissent, ut postea audiemus, admittere voluerint. Illud postea vereor ut vnquam postea venturum sit: certe antea omnium optime epactas distribuisti, & tamen te nihil profert: isseipse, qui postiora appellas, fateri cogeris: mendacia Caluissii, etiam si mendacis firmentur, non nisi mendacia sunt. Suspiciatur tandem sui, vergit, aliam subesse causam, quam deprehendo hanc esse, ne Pascha aliquando in die 26. Aprilis celebretur, & diem Marci Evangelistæ transcendat, quod contra suum breuiarium esset, quod reuoluitissimum Paschalem terminum definit in die Marci Evangelistæ, in die 25. Aprilis, iuxta inconditum suum versiculum*

Extremum Pascha monstrat sua passio Marce.

Si tibi non sapit hic, en alium antiquorum Computatorum versiculum!

Pascha nec vndenas Aprileis ante Calendar,

Nec post septenas Maii valet esse Calendar.

Sed pergamus. Ab hoc versiculo, addit, ne conditores Calendarii Gregoriani discederent, quiduis audendum statuerunt, & ma'uerunt per errore; ex hisce male ordinatis epactis provenientes, ab Ecclesia in iudicio antiquioris & purioris Ecclesiæ seiungi, &c. Vnde autem Caluissii versiculi istum traxerunt ortum? nonne inde quod tam menses Paschales, quam extremi limites spacio 29 tantummodo dierum conclusi fuerint, & vltimus terminus vsque in 18 Aprilis, nec vltra productus; atque adeo incidente Dominica in 18. Aprilis ex ordinatione Patrum, quæ in termino Paschali celebrare Pascha veterat, Pascha in 25. Aprilis transigendum fuit, qui fuit remotissimus, quo Pascha rite celebrari poterat dies? Non propter versiculum sed propter rem ipsam, propter quam versiculus excogitatus erat, Patrum videlicet Nicenorum sanctionem, termini extremi paschales iniuolati a conditoribus Calendarii Gregoriani retenti sunt. Et tantum abest ut ab Ecclesia hæc de re seiuncti dici possint, ut potius eo ipso coniunctissimos se se præstiterint. Rem denique absque versiculo, si ea quæ diximus nondum satis faciunt, ex Æthiopum siue Abissinorum computo Ecclesiastico sic accipe: Pascha vicecima sexta Magabith inferius non descendet: & tricesima Miazia non erit maior, hoc est, Pascha non præcedat diem 26. Megabith, nec 30 diem Miazia sequatur. at 26 Megabith respondere diei 22 Martii siue vndecimo Cal. April. & tricesimum Miazia eandem esse diem cum 25 Martii, siue 7. Cal. Maii, qui S. Marco sacer est, rursus habet

Non versiculos sed decreta Patrum versiculis contenta Reformatores obseruata voluisse.

habet Scaliger septimo de emendat. temp. qui de eodem Abissinorum computo hæc subiicit: *Nemo negauerit præstantiorem thesaurum antiquitatis Christianæ hodie noui extare: & multa hinc nos doceri, quæ a toto obliuioni silentio obruta erant.* Sed ridiculus profecto pædagogus es, cum puriori Ecclesia tua, quam ipse tu cantor eius ab Ecclesia Christi vniuersali ac Catholica, Ecclesia scilicet per antonomasiam dicta, & à qua conditores Calendarii Gregoriani seiungi se voluisse mentiris, distinguas, faterisque esse aliam atque diuersam (ab Ecclesia seiungi iudicio purioris Ecclesiæ dicis) eamque non nisi comparate ex tua comparatorum doctrina, antiquam & puram appellare audes, talem quippe, (siquidem Lutheranus es, & non potius fides tua cum nomine congruit) quæ nuper ex Luthero ac Catharina Borra nata, si recentiores Calvinistarum aliasque quæ postea ex equo illo profiliere Troiano impuriore spectes ecclesias, aliquo modo *antiquior & purior* dici possit. At te huius Ecclesiæ cantorem putabam: quis te eius nunc constituit præconem, ad publice eius proclamanda iudicia? interfuisti ne consilio? Erras cantor, fortassis præter te tale iudicium adeo à vero alienum nemo vquam somnauit.

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

Capita 28. & 29. Caluissii, de aliis Calendarii Gregoriani erratis, ad examen adducuntur.

Sed nondum calumniarum finis, nec illum quis ante finem Elenchi facile inueniet. Cap. 28. ait, *Epactus in Calendario Gregoriano male esse aquatas:* at quomodo id probat? exemplis aliquot, duarum centuriarum 1700 & 8000 ostendit, permanente eodem termino Paschali in calendario, plenilunia Paschalia hisce terminis congruentia, vno aut altero die inter se differre; mendacium enim est id discriminis esse *binorum dierum solidorum*, si id quod de hoc discrimine ait Caluissius intelligi debeat de omnibus, nullum certe excludit. Verum cum de hoc ipso Clauius sæpius monuerit, rationemque attulerit cur Cyclos terminum Paschalem modo exhibeat ante plenilunium, modo in plenilunio, & cit aliquando post: & Caluissius ad ea non satis respondeat; imo ipsemet cap. 29. vt iam audiemus, vltro fateatur, ea quæ hic vituperat, nulla ratione in vltro Calendario, quod per Cyclos epactarum, qualem Lilius excogitauit, quomodo cuique instituat, vitari posse, frustra in nugis cum nugatore tempus tereremus, si in hisce immorari vellemus: quod enim spectat ad vltiora secula, id suis in locis à nobis refertur ac refutatur: ad sequens igitur 29. capit. transimus, in quo criminator ostendere conatur, *Calendarium Gregorianum multos alios seducioses errores continere.*

De cap. 28. Elenchi.

2. Et primum quidem ex Bulla Pontificia quædam adfert, quæ non solum contra mentem Pontificis explicat, sed & ipsa Bullæ verba corrupta, mutilata, transposita &c. refert, vt hoc Lib. cap. 4. pluribus ostendimus, & ea quæ de perpetuitate Calendarii Gregoriani mentitus est, solidè refutauimus.

Ostendit deinde disertissimis verbis se congressu cum Clauio, quem miles gloriosus *magna spe victoria*, iam pridem iactauerat, ne dum initium dedisse: sed fere cum omnibus hisce, quæ iam præmiserat se frustra fuisse: se seque tandem promissum egisse.

Caluissius vltimum ad pugnam se conferre, hæcenus assumptum egisse.

promissis stare velle indicat. *Non autem loquimur, inquit, hic de minutioribus quibusdam erroribus, qui in huiusmodi cyclo, qualem Lilius excogitavit, etiamsi optime instituantur, nullo modo vitari possunt, quando videlicet quartadecima luna vno vel altero die à plenilunio Paschali abit, unde errores in Paschate celebrando committuntur, quales fuerunt, quos supra cap. 19. & sequentibus recensuimus, nec loquimur de æquinoctiis mutabilitate, cuius sedem certam futuro tempore nemo præstare potest, Quod est primum, hæc enim omnia Clavius suis comprehendit pugna conditionibus. Sed loquimur, pergit, de eiusmodi vitiis, quæ plane absurda sunt & prorsus inaudita, quæ toti Astronomiæ, veritati & Canonibus Ecclesiæ ex diametro repugnant, de eiusmodi erratibus, inquam, loquimur, quorum absurditatem nemo unquam verbis satis exprimere poterit. Quod est secundum. Recte tamen dicit Calvisius, absurditates illas verbis exprimi non posse: ubi enim nullæ absurditates, verbis eæ exprimi nequeunt, nisi inauditis & mendacibus: in medio mendaciorum tibi interdum etiam nolenti excidit veritas.*

Errores Calen.
Gregor. 224900
annis post mū-
di finem Calvi-
sius futurus
prædicat.

At rogo te Calvisi, quando hæc omnia erunt? Erit sane tribulatio magna, qualis non fuit ab initio. Quo fugiamus Calvisi tunc ab ira furoris tui? quisnam mons absurditates istas regere poterit? Tu qui futura prænosces, ostende nobis tempora illa, ne imparatos nos repente obruant. *Vt igitur videamus, ait, quam belle cyclos epactarum Lilianus ad medium motum lunæ decurrat, sumamus centuriam 227800, cui Lilius asserit litteram K. & ad eius ordinem secundum anticum numerum epactarum sumere iubet. Tu vates tam bonus es, & tamen non meministi amplius, te prædixisse extremum mundi diem venturum longe ante mille quadringentos annos? Ergo id, quod hic vaticinaris minimum ducentis viginti quatuor annorum, millib. & octuagitis post mundi finem erit: merito ergo conquereris conditores Calendarii Gregoriani, & Pontificem, & Imperatorem, & totius orbis terrarum Reges & Principes in fraudem induxisse: quando enim tot millibus annorum post mundi finem redituri sunt, & hæc inuenturi in Calendario suo absurditates, quæ, Deus bone, calamitates illæ erunt: eorum sane lamentationes nemo unquam verbis satis exprimere poterit. Vides ne Calvisi, ut disputationem instituas de lana caprina, vel te ipso iudice? Nonne tu ipse exclamas de multo minori numero annorum: *Proh Deum atque hominum fidem, in quas minutissimas res hinc homines curas suas d. vident, & in quanta secula de legitimo Calendario recte confirmando eas extendunt.**

Lilius æquationem suam nõ
vltra annum
5000 extendit.
se: Clavius vero
methodum
ipsum, non produ-
ctionem se-
culorum osten-
dere voluisse.

Neque Lilius Calendarium, vel potius æquationes suas vltra 5000 annos extendit, multo minus anno 227800: litteram K, ut tu ais, adscribere iussit. Nam etsi Clavius eius æquationem iuxta ipsius rationem longius produxerit, idque se facere ex mente & sententia auctoris dixerit; nunquam tamen asseruit Lilius sententiam fuisse eam, quæ aut in infinitum, aut ad remotiora secula eandem æquationem protendere iuberet: aiebat quidem Clavius; *Atque hoc modo ex auctoris Calendarii sententia continuabitur tabula æquationis in infinitum;* verum aliud nihil inde deduci potest, quam si profectendus esset Lilius æquandi modus, prout ab ipso ad annum vsque 5000 præscriptus est, is tali ratione produci posset in infinitum: non autem quod sententia aut Lilius aut Clavius, aut vllius alterius fuerit, eam esse sine vlla interruptione producendum atque sequendum: iuxta mentem inceptæ methodi tabulam extendit; non iuxta mentem productionis seculorum. Verum de his fustius disputauimus capite 4.

Aliquot Calvisi
in mendacia.

Itaque mendacium purum est Lilius promittere se vbique, & in illis seculis remotissimis quartadecimam, per illam solam æquationem annotatum in
iis die-

lis diebus, ad quos proxime sequitur plenilunium Paschale.

Mendacium quoque Pontificem affirmare id in Calendario vbique factum esse; si Calendarium etiam ad æquationes remotioraque secula extendis, seclusa illa, de qua sæpe mentio fit æquatione extraordinaria; aut id non vt plurimum intelligendum sit, & certos continere limites.

Mendacium denique est, quod dicis de anno Christi 310000. *Ituc vsque extendis Liliu suum Calendarium.*

3. Cætera, quæ addis de emendatione Clauui supra cap. 4. à nobis refutata sunt, quidque Clauus tam de sua quam de Liliæ æquatione falsus sit retulimus, quæ tu vbique subdole dissimulas, & malitiose retices: ea enim sunt, Caluuii, quæ tibi caput frangunt, atque tua conuicia & mendacia in apertum produciunt; & ideo hoc loco denuo tibi recitanda. Sic autem ait Clauuius: *Atque hoc vnum est ex præcipuis, qua in epistola ad Lectorem nos Calendario Aloysii Liliæ adiecturus recepimus: QVAMVIS id simpliciter NECESSARIUM NON sit. Nam satis est, vt dixi æquationem ex inente auctori præscriptam, vniuersam sane, ac faciliem ad aliquot milia annorum velle exactas ostendere. Quando enim posteri deprehendent, eam non amplius veras exactas exhibere quod ante annum 8200 non coningeret. facile alia litera tabula expansa vel superior, vel inferior assumi poterit, prout videlicet nouilunia ascendisse vel descendisse in Calendario deprehendat, fuerint, vt Num. 15, 16 & 19 docebimus: vt propterea non videatur expedit, vt ratio æquationis difficilior Ecclesiæ proponatur præsertim cum hoc perpetuitati Calendarii non obstat, vt Num. 18 dicemus. En Caluuii, vt tua comparent conuicia & mendacia! Nonne etiam si secula duratura ultra ducenta vigintifex annorum milia essent, vtroque modo, & æquatione Gregoriana & Clauiana cautum diligentissime est, ne quartadecima eò sit loco ad nouilunium, quo ad plenilunium esse debebat, vt tu futurum mentiris. Sed de his satis superque alibi differuimus.*

Æquationes Calend. Grego. emendatione Clauiana super addita opus non habere.

4. Excogitauit autem cantor noster subtilem rursus quæstionem, quam audite atque dissoluere, antequam ad alia pergamus, oportet. *Sed queritur iam, inquit, verum Astronomi, quos peritissimos huius rei Pontifex ex præcipuis Christiani orbis partibus euocauit, & in regno decennio Roma in congregatione Calendarum (vt Clauui loquitur) immensis sumptibus aluit, queritur, inquam, an hos se Calendarii sui errores animaduertent: Breuis ac facilis est, Caluuii, responsio: Errores Calendarii sui neque tunc agnoscebant, neque nunc agnoscunt: quia nulli sunt: etenim antequam aliqui, qui vere errores dici possint, in Calendario firmum locum obtinere possint, quibus rationibus præueniendum sit, pluribus præmonuerunt, vt videri est apud Clauui cap. 12. Verum neque hoc magnifecerunt, quamuis de hoc posteros admonitos voluerint, ne aliquis Caluuius id ipsum obicere possit, posteros nimirum non satis esse prouisum, nemo enim tunc de annis illis, de que Calendarium nunquam vsui futuro sollicitus erat, vt nunc est solers Caluuius; qui etsi finem mundi longe ante 1400 annos prædicat, tamen de coordinando Calendario, quod in æternū duret, consilia agit. Sed tu Caluuii rectius faceres, si de alia potius æternitate, de que anima tua misera cogitares, quidque illi futurum sit, non iam post tot milia annorum, sed quid hodie, quid cras. Hoc Caluuii cogita: Et si quid temporis ex solis laboribus superest, id, vt in hunc vsu conferre possis, cura.*

Calen. Gregor. errores agnitos non esse, quia nulli.

Quam in temperanter Caluissius capite 30. in aequationem epactarum Clavianam inuehat.

Excellentia ca-
lend. Gregoria-
ni in quo confi-
rat.

EXcellentiam Calendarii Gregoriani, quæ sane vt non parua est, ita non modico etiam liuore, ac inuidia torquet atque discruciat animos maleuolorum, in duobus potissimum consiliter capitibus, & Clauius sæpe irsculat, & ex se clarissimum est. Alterum elegantissima illa est, nec vnquam satis laudata, tetracositheridum ordinatio, qua auctores eius rationi communis intercalationis excessu peccanti, ex illa ipsa ratione attulere remedium: vt quemadmodum quarto quoq; anno vnus interponitur dies, ita in quatuor annis centesimis, non amplius quatuor intercalarentur, sed quarto quoq; tantum vnus, quare effectum est, vt vulgari quadam ratione anni vulgares per quam plurima futura secula sine vilo, qui vituperari posset, discrimine, ad motum solis decurrerent.

Alterum est Cycli epactarum, remotis aureis numeris, in Calendario per omnes anni dies, & in tabula epactarum expanfa cum cyclo lunæ dispositio: ex qua re conditores eius consecuti sunt, vt quæcunque institueretur epactarum æquatio, quæcunque etiam esset anni solaris ratio, semper tamen firma fixaque permaneret illa ordinatio; que etiam causa fuit cur Calendarium perpetuum appellandum duxerint.

Potissimum
monibus Lili
epactarum æqua-
tionem durare
saltem ad 13. an-
norum millia
posse, & adhibi-
ta æquatione
extraordinaria,
in perpetuum.

Atq; hæc vt præcipua in Calendario sunt, ita illis meliora nemo adhuc excogitare potuit, quibus Lilius suam adiunxit epactarum æquationem siue tabulæ expanfæ epactarum vsum talem, vt quotiescunque Nouilunia in Calendario vno die præter solitum ascendisse vel descendisse reperirentur; alia etiam epactarum transfuersus ordo in tabula epactarum expanfa proxime superior vel inferior in vsum assumeretur, ad nouilunia in Calendario indicanda, nullo instituto, ob causas cap. 4. recensitas, strictiori mensis lunaris postpositi cum hisce in tabula expanfa triginta epactis, vinculo. Enim vero etiam si nulla omnino, quod tamen credibile non est interuentura esset magnitudinis vtriusque anni, quod ad cognitionem nostram, mutatio; quæ per se causa ex præscripto Reformatorem emendationis esset: nihilominus antequam vnus aut alter postponatur mensis lunaris (quia tunc tandem deuiatio in ratione epactarum extraordinaria in diem excrefcere poterit) à nostro tempore, ad illa vsque elabentur saltem tredecim annorum millia; quo annorum numero Lilius merito contentus esse poterat. Et ita Clauius videtur ratiocinatus: satius enim ille iudicauit, vt ex vsu patet quæ Cap. præcedente ex eo retulimus, rationem Lilius sane facillimam & generalissimam, quæ aliquot annorum millibus nullum ostendit defectum, inuariatam retinere, restituito per æquationem extraordinariam, quoties opus esset, defectu, quam aliis eam inuoluere tricis.

Clauium super
addidisse æqua-
tionem pro an-
nis 10000 vel
20000.

E. Verum cum quibusdam sciolis pauca visa essent tot annorum millia, Clauius videns hisce se paruo etiam negotio satis facere posse, aliam addidit ex suo Liliæ iam ante vna cum Calendario promulgatæ æquationem, qua illa, si annorum magnitudines supponantur eisdem, saltem ad centena, vel ducentena annorum millia produceretur: eleganti id instituens ratiocinio; quod cum pædagogus Caluissius natura hebetior plene capere, nõ posset, eo audaciter ac super-

bix

bi progressus est, vt non solū illud vituperare, sed & ipsum Clauium hominem & grauisimum, & doctissimum, quod ipse æterna testantur monumenta, tanquam aliquem scholæ cantorum stipitem tractare, & quod grauius est, cum fatuis ac morionibus comparare præsumperit.

Duo enim erant, quæ Clauium ad hunc quem proposuit modum, reiectis omnibus aliis inuitauerat: alterum nimirum, vt fundamentis ac rationibus Liliæ, si non vndequaque, saltem in prioribus, & ferme per omnia adhuc rescere earatione se posse præuiderat: alterum quod quemadmodum Reformatores in æquatione anni solaris, vt diximus, reliquis omnibus relictis, ad exemplum communis formulæ quadragenariæ, suas instituerunt & disposuerunt in tetracoseterides centurias, eandem vtrouique vulgo perquam accommodatissimam seruantes intercalandi rationem: ita Clauius ad exemplum communis epactarum ad motum lunarem per dies in Calendario coordinationis & æquationis, quæ fit per alternam binarum earundem epactarum copulam, alternas & ipse, quæ centurias destinari solent, copulauit litteras epactales, quo remedio effectum est, vt æquatio epactarum Liliæ (facta quæ ante suppositionem) sine vilo omnino, qui in re vulgari ac Ecclesiastica alicuius esse posset momenti, errore, ad ducenta etiam millia annorum prorogata dici possit. Etenim, quod notandum est, nulla omnino, quemadmodum neque anni solaris, quæ ad vsum Ecclesiasticum ac vulgi per integrorum annorum faciles periodos instituta sit, durare in perpetuum potest epactarum cum motu lunari adæquatio, pluribus enim abundant rationes Astronomicæ dierum horarumque fragmentis, quæ tam facile in facilem periodum colligino non possunt.

Ad hoc igitur inquit Clauius, si attendisset Lilius, & de anno Lunari sic ratiocinatus esset practice, quemadmodum de anno fecit solari; & vt sibi in centuriis proposuit imitandum communem quadriennem æquationem; ita in iisdem centuriis quoad epactas diebus postpositionis accommodandas, proposuisset sibi communem in Calendario epactarum æquationem; tanto intervallo, ipsius æquationes, si ad remotiora quam ipse fecit, secula extendenda essent, à vero non abirent: Hinc inquam est, quod ait Clauius: *Atque omnia hæc, quæ de constructione tabulæ æquationis, ex sententia auctoris Calendaris dicta sunt, vera essent, si in Calendario omnes 30. Epactæ ordine describerentur, vt in Ianuario, Martio, Maio, Iulio, Octobri, ac Decembri collocata sunt, & nunquam bina Epactæ XXV. XXIII. eundem diem occuparent, vt fieri videmus in Febuario, Aprilis, Iunio, Augusto, Septembri & Nouembri, quod tamen necessarium est, vt menses lunares sint alternis 30. ac 29. dierum, vt Cap. 10. Num. 3. declarauimus.* hoc est, si menses lunares omnes essent 30. dierum, etiam dies postpositionis siue litteræ epactales 30. pro mense in tabula epactarum expansa, & æquationis computari possent. Etenim Clauius hoc loco pro motu lunari per se & absolute considerato, eundem accipit, tanquam aliquid notius, & magis ad propositum tuum faciens, prout idem epactis iam applicatus, & in Calendario iam dispositus erat per signa sua, quæ sunt eadem epactæ: non secus ac dies anni ac mensium Calendario inscripti, signa sunt motus solaris: qui loquendi modus communis est non solum apud Rhetores, sed & maxime apud Philosophos, qui sæpius attribuant effectibus, passionibus consequentibus, signis &c. tanquam iis quæ magis nota sunt ea, quæ proprie debentur ipsis causis, & rationibus à prioribus. Atque hæc ratio explican-

Causæ superadditæ æquationis Clauianæ.

Clauium potius rationem cui ni recetur sua æquatio, quam causam à prioribus defectus Liliæ et explicare voluisse. Explic. cal cap. 12. Num. 10.

di hoc loco proprie fecit ad rem Clauii, qui magis intentus erat ad rationem facilem ac vulgarem emendationis, ac æquationes prorogandi tradendam, quam ad causam erroris (ita libet improprie loqui, vere enim error non est, cum Lilius ad vteriora seculi progredi noluerit, nec ad eam æquationem suam extendere) Lilius, à priore explicandam, quod tanto magis fuisset superfluum, quanto minus Clavius ipsum suum prorogandi modum necessarium putat: quamuis causam illam satis etiam clare assignauerit: nimirum omnia ea, quæ à se de modo æquandi ex mente Lilius dicta essent, vera fore, si nunquam binas epactas in Calendario coniungi necesse fuisset, sed semper triginta solidum referret mensis: id quod verissimum est: enimvero si mensis lunaris præcisè esset 30 dierum, & cætera, vt nunc consentirent, etiam ipsa ratio æquandi, eiusque quibus vitur fundamenta perpetua forent. Cum igitur res secus se habeat, & ipse Lilius nihilominus in tabula æquationis epactarum expansa non solum singulis diebus postpositis attribuerit singulas epactas, sed (& si vltra annos 5000 extendatur æquationis tabula vt fecit Clavius) singulis mensibus singula epactarum tricenaria, ac si mensis cõstaret 30 diebus, recte hinc aliquo modo deduci poterat, ea de qua diximus causa erroris, si æquationes producendæ forent. At Clavius pro sua qua valuit perspicacitate, vigoreque ingenii, plura quam pædagogus quispiam, præuidens, studio ab hæc explicandis abstinuit; & suo tantum fini intentus, his præmissis, mox & ad fundamentum suæ rationis æquationis vulgaris, qua æquationes Lilius producerentur constituendum, & ad docendum qua ratione vel ipse Lilius, si de anno lunari, quem admodum fecit de solari, ratiocinari voluisset, æquandi modum à posteriore, vt cum Philosophis loquar, colligere atque experiri potuisset, sese contulit. Sic igitur pergit.

Ita enim conperitum est, si ab epacta XXI inclusus in Ianuario, qua litera B, maiuscula respondet (à litera B maiuscula incipit, eo quod ipsa anno 1900 congruat, in quo prima finitur centuria, à qua ipse postpositione lunares regulariter numerat) numeretur postpositio luna ex superiori tabula reperta, retrogrado ordine tam diu recte inueniri epactam, quam diu postpositio illa maior non est 27, quia non transferedimur tunc diem 5 Februarii cui duæ epactæ XXV. XXIIV ascriptæ sunt. At quando maior est luna postpositio, quam 27, fit error aliquis (non determinat hunc errorem, paruus ne sit an magnus, diem enim, si proprie loqui velimus, nondum attingere poterat id, quod Clavius minime fugit) in epacta inuenienda, quia sub die 5 Februarii non collocatur epacta XXIIV, sed XXIII. ideoque epacta XXIII cum litera D maiuscula respondebit tunc auro numero 3 non autem epacta XXIIV cum litera E maiuscula, quando postpositio luna est 28, quod continget anno 8200, ita vt tunc post annum 8100 fiat descensus à litera F maiuscula, per duas literas vsque ad D maiusculam, non autem per vnam tantum. Idemque accidit infra 5 diem Aprilis 3 Iunii. &c. Varietatem hanc epactarum æquationu, & reliqua, quæ supra c. 4. retulimus.

Caluissu verba Clauii immutare, & in alio sensum corrigere.

4. Clavius autem de illa causa, quæ ipsum vti diximus, minime latere poterat, à priori disputare noluisse, sed tantum contentiosè suam, qua æquationes Lilius opus esset producere vterius possent, ostendere sibi præfixisse, manifestissimum est, & ita clarum, vt falsarium Caluissum, quo latiore sibi ad calumnianandum aperiret campum, permouerit, ad illa, ex quo id apertissimum est, mendaci sua explicatione summo studio offuscanda. Etenim neq; qua ratione vel sibi à priori innotuerit vitium illud conditionatū, vel alteri innotescere posset ostendere

dere necesse duxit, & tantum rationem proponit, qua sibi, vel cuius alteri à posteriore occurrere poterat; nihil nec affirmans nec negans de alia ratione. Sed cū diligentiùs inquirat, postea tabulam illam æquationis epactarum ad annos 300000 post annum 1600 ex mente auctoris Calendarii extensam (quippe ad plurima annorum milia noui unia media supputauit) deprehendi nouiluniam epactarum à cœlestibus nouiluniis plus aquo discrepare. Non affirmat ipse se tunc primum eo modo per calculum discrepanciam illam deprehendisse: multæ enim aliæ causæ esse possunt, ob quas calculum illum inlittuerit: neque etiam necessario sequitur, eum tunc primum de causa cogitare cepisse, quæ amuis subiungat: *Atque ita cum huius rei causam exquirerem, atq; ut obrectatoribus, quo ad eius fieri potest, satisfacerem, rationem, Deo inuuant, adinueni, quæ epacta, etiam ad seculi longissime distantia, ad annos saltem 100000 vel etiam 200000 inueniantur, quarum nouiluniam à cœlestibus nouiluniis non multum dissentiant, &c.* Cum causam exquirerem, ait Clauius, rationem adinueni, quæ epacta, &c. En quam clare habet ut, eum potissimum de sua superaddita tractare æquatione, eiusque fundamento! En quam clare apparet cum de inuentione loquitur, eum non de causa, sed de modi æquationis producendi inuentione loqui! non enim ait, cum causam exquirerem, eam adinueni, aut causam adinueni; sed rationem adinueni, quæ, &c. En ut ex his in apertum producitur peruersus Caluisti animus, atq; ad quidlibet arguendum paratus! etenim caput hoc, quod hic refutamus, sic inscribit: *Clauium errorum in Calendario Gregoriano causam finxisse friuolam, & à veritate alienã. Deinde mox iniùo capitis, Clauius, inquit, hisce tantis Calèdarij Gregoriani malis medicinam allaturus, inquirat primum de causa, quæ epactarum æquatio in tanta absurda precipitetur, EAM QVÆ DEO ADIVVANTE se inuenisse tandem gloriatur. Item; non male fecit Clauius, quod de causa pessima huius affectionis inquisuerit, & gratulamur ei, quod Deo inuante eam inuenierit. Item; Verbatim, (alloquitur Clauium) nihil aliud volans, nisi hanc, quam dixi, esse veram illorum absurdorum in Calendario Gregoriano causam, quam tandem DEO ADIVVANTE INVENERIS, hisce enim verbis vteris pag. 176, (explicat. Calendarii edit. primæ.) Hisce tu Caluisti vteris figmentis, ut Clauio imponas, quemadmodum patet ex Clauio loco allato, ex pag. 176.*

Quod si de ipsa Clauiana superaddita æquatione à se inuenta loqui velimus, quid ad rem propositam commodius excogitari poterat, ad æquationes videlicet Lilianas vterius prorogandas? quid aptius, & ad vulgi captum accommodatius? Erenim si illud species, facta prima anno 8200 interrupt. one, secundæ opus non erit nisi annis tredecim millibus & septingentis post primam, &c. Si hoc attendas, quid facilius, quam in leuissimis vicibus literam Epactalem E, omittere? Si denique rationem ipsam consideres, quid promptius, quam quod quemadmodum epactæ per Calendarium dispositæ quam proxime cum lunaribus consentiunt rationibus; ita quando aberrare incipiunt per eandem ipsam viam, ad officium reducantur. Ergo sane omnibus diligentissime consideratis (quamplurima autem ea sunt) quid hisce duab. æquationibus, Liliانا ac Clauiana præferrem, nondum video.

¶ 5. Verum satis bene Clauius perspectum habebat hac sua æquatione nunquam fore opus, quæ & causa fuit, cur eam obiter tantum explicauerit, præmittens multa, quæ, si in usum ea adhibenda esset, annotari poterant: quale illud est, quamuis eadè in centuria à litera F ad D descendendum esset, id tamè eodem ipso anno fortassis minus cõgrue fieret? quamuis etiam hoc ipsum in re

Explic pag 176

Clauianam superadditam æquationem & ad propositum & ad vulgi captum cõmodissimam esse.

Clauius superadditioni Liliانæ cum extraordinaria præfert.

Ecclesiastica ac morali parum aut nihil afferre possent incommodi) sed in ipso ceterum principio ab F ad E; & alio deinde eiusdem ceterum anno ab E ad D. & sic de reliquis. Hac etiam de causa nihil prorsus de ea introducenda ab illo tribunali sancitum quicquam est, aut posteris quicquam prescriptum: immo ut monuimus, Clavius ipse illam, quam Extraordinariam Cap. 4. vocauimus, huic suæ præferendum duxit: & solum contentiosis quibusdam cantoribus ac Ludimagistrellis ostendere voluit, qua ratione æquatio Lilliana quinque decies interrupta ad versus ducenta millia annorum producere possit: quæ si illis minus arideat, relinquere eam poterunt, & post duodecim aut tredecim mille annos, tunc scilicet quando alia æquatione opus habebunt, de alia sibi poterunt providere, præsertim cum hoc remedium Clauianum, vel ipso Clavio attestante simpliciter necessarium non sit: & satis æquatione in ex mente auctoris præscriptam, uniformem sane ac facilem, ad aliquot millia annorum recte Epactas ostendere. Quod si ob incertitudinem motuum aliqua æquatio extraordinaria aliquando adhibenda sit, facile alia litera tabula expansa vel superior vel inferior assumi poterit, prout videlicet Nouilunia ascendisse, vel descendisse in Calendario deprehensa fuerint, id quod factis Clavianis suppositionibus ante annum 1200. non continget. Et hoc cum cantor noster citando Claviium subdole omiserit, iterato ei inculcandum fuit.

Quibus probris
Caluissus Clavi-
anam æquationem,
Claviium-
que ipsum exce-
perit.

6. Sed quid ad hæc Caluissus: id quod solet. Et primo, ut paulo ante vidimus, & verba Claviui immutat, & sensu ea induit friuola & à veritate aliena, quod Clavius de ratione, qua Epactæ longius producuntur dicit, id ipse ad causam distrepantem traducit.

Deinde cum pro ratione substituisset causam, eam etiam explicare pergit fide Caluissiana: Videlicet quod Luna, inquit, si mora & postponitione sua, ad huiusmodi in Calendario Gregoriano cellam, ubi due epactæ coniuncte sunt, peruenit, non satis attendat, quod bina epactæ intus conclusæ sint, quibus singulis vnus diei mora debetur: sed præterea, quasi vnâ tantum epactâ fixam ibi tabernaculum fixerit, &c. Tum digna cantore apostrophe ad Claviium conuersus: Male vir tute ingenio, & inmentionem Clavi, exclamat, Age, festina, extrue DEO aram, para hostias, & vel Hecatomben immola pro I NVENTION E tam abstrusa, & ab intelligentiâ hominum remota, & recondita ad excogitandum veri, &c. additque sexcenta alia ludicra.

Neque satis visum erat ita lusisse cum homine moderatissimo, & à Regibus ac principibus honorato viro, nisi eum fatuo ac morioni cuidam Nicolao olim Saxonum Ducibus à voluptatibus æquiparasset. Non ouum ouo inquit, similis est Clavi, atque hæc opinio huius Nicolai cum tua sententia: nisi quod fatuus ille animi sui simplicitatem simpliciore sermone prodidit: tu vero magno verborum apparatu etiam sapientissimos infatuare conaris. Denique postquam alia adiecisset conuicia, rursus exclamat: Quid dicam? Quid exclamem? propter hanc solam adeo absurdam & stultissimam opinionem Claviui calendario huic insertam, & à Pontifice approbatam, calendarium certe ipsum dignum esset, ut ad inferos amandaretur; ne opprobrio esset toti orbi Christiano, tam præstantissimis Mathematicis & Astronomis in omnibus suis partibus referro, qui putabuntur hoc stultissimum Claviui commentum approbasse. Hæc sola causa sufficit cur non solum non admittatur calendarium hoc: sed potius reiciatur, & eo remoueat, ut ne fama quidem eius ad aures nostras perferatur &c. En lector hominis in temeratissimi improbitatem, En ut inuultis reprehensionibus fatiari nequit! Qua seueritate putas accipiendus nunc esset, si pro meritis tractari deberet? maledicta quidem maledictis non compen-

compensauero: neque id decet Christianum hominem: attamen calumniatori huic sua subinde monstranda est impudentia, si forte eam quam in suis scriptis inani occæcatus gloriæ cupidine conspiceret non potest, ex aliorum possit.

Caluissus iuste reprehenditur,

7. Non ero Caluissus tui similis, arguam te & statuam contra faciem tuam, vt in te videas condemnata, quæ falso in aliis criminaris. Quid tibi quæsumo prodest publico scripto tot in Clauium caustillationes congerere. Quodnam malum Clauius perpetravit vt tantopere in eum commoueare? an quia ipse obrectatoribus, quo ad eius fieri posset, satisfacere studuerit? an quia modestissime plerumque aduersarios suos exceperit, ideo tu hac modestia abuti debebas? Christianum ne decet hominem male velle iis qui nec labori, nec sumptibus parcendo toti orbi in restituenda, quæ te ipso teste vitium fecerat, temporum ratione prodesse, quantum poterant, vt studuerant, ita perfecerant. Neq; tu, neq; alius, verseste hinc, versete te inde, rum paris deniq; licet, vnquam ostendes aliquid contra Calendarium Gregorianum, quod alicuius sit momenti, & non à Conditoribus sit prauisum, & præcautum. Iulii Cæsaris hominis ethnici ea in re ita laudas factum, vt cum te deficient verba tua, aliena accerfas: Gregorij vero XIII. Summi Pastoris, qui ex Cæsaris Calendario quam plurimos sustulit errores, ad inferos amandandum censens Calendarium. Videbis suo loco quantum interfit inter Iulianum & Gregorianum Calendarium.

Esto deinde vera esse ea quæ tu ei imponis. Esto Clauium eo loco causam à priori assignare voluisse. Esto etiam illam quam assignare videtur, nullo modo causam dici posse. Esto male institutam esse æquationem Clauianam & quam plurimum à vero abire. Esto illam à Clauio tanquam simpliciter necessariam proclamatam, & ab ipso posteris etiam imperatam esse: quæ tamen nec dum tibi concesserimus nec vllus vnquam concedet. An ideo cum ea omnia non nisi post sex mille & quingentos annos ex eius supposito vsu veniãt, & interea temporis reliqua omnia officio suo præclare fungantur, nunc Calendarium ipsum dignum esset, vt ad inferos amandaretur? An ideo hac sola causa sufficit, cur non solum non admittatur Calendarium hoc, sed potius reiiciatur & eo remoueat, vt nefama quidem eius ad aures nostras perferatur? Si tale tu iudicium fers de opinione, quam fingis, erronea, vnius hominis, quæ nulli omnino vnquam nocere potest; quale nam de hæreticis vestris erroribus, qui non tantum putantur aut finguntur, sed re ipsa tales sunt, qui & animæ & corpori nocent, & vtriq; æternum afferunt exitium, ferendum erit iudicium? Vides ne tandem obrectator malitiam tuam: sentis ne liuoris ac odij tui tormentum? Animum tibi ipsi dente rodis canino, ac mordes, & interim ab xmulis tuis rideris; & pro magna gloria, quam tibi magno labore parare ad sidorem vsq; laboraueras, magnam parasti ignominiam.

Caluissium limitas modestiæ transgressum esse, etsi iam vera essent ea quæ de Clauio falso dicit.

Quis deniq; non ridebit stultam opinionem tuam, qui putas, quod quæcumque Clauius in libro explicationis Calendarij dixerit, tanquam vera ac infallibilia à Pontifice approbata esse, vt si verbi gratia in aliquo calculo, vt facile accideret solet, falsus sit, ille nihilominus, tanquam Pontificio decreto approbatus, pro vero & irrefragabili habendus sit? Sed nihil præterea addam,

& indigna est hac stulticia quæ refutetur.

*Sethus non Clauium, sed seipsum iniquum Calendarii
censorem esse probat.*

VT plura eadem de materia Caluifius texeret capita, maiusque ederet volumen, proponit eadem aliter atque aliter, pergitque calumniari Clauianam æquationem, & cap. 3 i asserit, *Clauium agere iniquum censorem in Calendario Gregoriano emendando, idque ma'e emendasse, & hoc tanta audacia ac confidentia facit, vt nullum omnino iudicem causæ iuxta subterfugere videatur. Hoc verum esse, inquit, ita planum faciam, vt sperem me vel ipso Clauio, vel Pontifice Romano iudice, causam obtinere posse.* Ita ne miles gloriose, cum pugnando te parû proficere videas, imo vulnera iam sentias, victorem ad tribunal euocas, & ex milite glorioso, repente accusator factus es: audaciam tamen simulare te potius, quam aliquid perentifcere animi crediderim, qui tales appellare iudices *Caues, qui probrum latrât, timidiore esse so'ent.* Videamus de causâ; iudicem facile inueniemus.

Caluifius nullû subterfugit foræ causæ iudicæ.

Conditiones censoris iniqui ex præscripto Caluifii.

Proprietates iniqui censoris quadripartita complectitur propositione, eamque se de Clauio demonstraturum iactat. Propositio hæc est: *Iniquus censoris est, Primum, qui que bona sunt in aliquo scripto, non solum falsitatibus arguit, sed & corrumpit, & vitium inquit. Secundo, qui, que falsa sunt, vera esse pronunciat. Tertio, qui errorem, que scilicet inuenit, maiorem esse pronunciat, quam reuera est. Quarto, qui emendando tantum deus errat, atque is, cuius errata corrigere conatur. Hæc omnia æquatione epactarum Clauiana anno Christi 8200 primo adhibeda, si ita Recltoribus Ecclesie visum fuerit, se demonstraturum pollicetur: idque facere conatur, more suo corradendo aliquot exempla Paschatum, nunquam fortassis celebrandorum: quæ omnia quamuis vno verbo expediri possent; totaque Caluifiana demonstratio in nihilum redigit: lubet tamen progredi per singula capita, vt singula nobis consentent proprietates iniqui censoris Caluifii. Enimvero respondere illi possemus non solum ad ea, quæ supra attilimus, maxime cap. 4. huius libri, ex quo spicula omnia Caluifiana in ipsum Caluifium retorquerentur. Sed & generatim hoc verû est, non propterea facilem aliquam ac vulgo accommod. m. damnamdam esse equandi rationem, eo quod interdum vno aut altero die desleat à rationibus Astronomicis, cum id in omnibus cyclicis ac vulgaribus æquationibus vsuueniat: imo vel ipsomet Præceptoris sui Scaligeri iudicio nihil exemplis efficit hic eius discipulus: *Quod si interdum, inquit Scaliger, rationes nostra Ephemeridum terminos non assequuntur, quamuis hoc rarissime accidit, non est culpa ep'ogismi vestri, sed inæqualitatis æq' a'v'quas fideris: (quando vero Clauius simile quid obiicit, mox friuolum id Caluifio, atque à veritate alienum est, fucus & fraus, &c.) que, vt dixi, vt rarissime euenit, ita, quando euenit, ferenda est, & non propter illam vniuersa methodus damanda. Quæ enim ipse dicit de suis ep'ogismis & ephemeridibus; hæc nos verius de cyclicis siue æquationibus vulgaribus, & medijs motibus dicere possumus. Verum vt diximus, ad singula lubet descendere, ne Caluifius putet eius nos aut timere actionem, aut rationes, quas tanto labore ac arduis excogitauit, nos, quod absit, floccipendere.**

Infirma Caluifii primæ conditionis phatio

2. *Quod ad primum attinet quod Clauius, que bona sunt, & que nullius erroris rellæ argui possunt, falsitatibus arguat, & eadem emendando corrumpat, adducit exempla ex centuria*

turia 9300 quam totam, si vltimum excipias annum, in tabula erroribus calculi Caluifiani refertissimam (tædet eos enumerare, iam enim in aliis Arithmeticiū Calculi Caluifiani errori.) hunc fallacem inuenimus, & numerus errorum nimium excrescit, etenim ex 93 annis non plures quatuor ab errore liberi sunt) proponit, ostenditque epactas Lilianas rectius se habere Clauianis, eo quod hæc tardiores sint illis, & nimium postpositæ. Sed facile respondetur; etenim cum methodus Clauiana vulgaris naturæ epactarum per ipsum Calendarium dispositarum æquatione, quæ non expectat in principio anni quinquagesimum nonum diem, vt ibi, quâdo duo menses à Ianuarii principio numerati primo sexaginta possent fieri dierum, vnū per binarum epactarum copulam auferat; sed citius: fit vt etiam Clauii superaddita æquatio in postponendis epactis aliquantum præueniat: id quod etiam in æquatione accidit anni solaris, vt lib. 1. diximus, & nullo modo reprehendi potest: ergo neque hoc loco propter istud particulare, vnū in ea methodus damnanda esset: etiam si reuera epactæ Clauianæ nimium postpositæ essent; quod tamen nondum conceditur.

Non fugit Caluifium hæc hoc modo considerata nullius esse ponderis, vt ergo infirmis suis rationibus robur aliquod adderet, ad malas suas confugit artes, ad fraudes nimirum, dolos ac mædacia: at infelici, vt videbimus, successu. Enimvero dum totus est in vno homo *natura hebetior*, reliquorum omnium oblituitur, & dum magnū magno labore sibi cōparare per fas & nefas studet numerum exemplorum, ac centuriarū, fallacia alia aliam trudit, & miser suo ipsius laqueo capitur. Et primo quidem quo longius epactas Clauianas à nouiluniis ac pleniluniis in posteriora remoueat, in applicatione quartædecimæ ad motum lunare seruata vult Clauii regulam: *Non enim quouis modo, inquit, applicari debet sed hæc regula, quam Clauius sepius repetit, vt quartædecimæ quam proxime plenilunium præcedat.* In applicatione vero dierum mensis ad eundem motum lunarem, quia videbat propius epactas coniungi cum nouiluniis ac pleniluniis ad regulam Clauianam, qua nouilunium siue plenilunium post meridiem cōfectum sequenti diei adscribendum Clauius ipso Caluifio teste censet, ab ea subdole deficit, & ad suam transfugit. Probat hunc ipso Caluifii exemplo. *Anno quarto huius centuriæ, ait, Clauii epactæ 2; nouilunium exhibet die 5 Aprilis: sed nouilunium eo anno factum est die 2 Aprilis feria quinta (scilicet vnum exemplum sine errore afferres; feria sexta Caluifii) integro triduo ante præfixum tempus.* Plenilunium tribuit diei 17 Aprilis, hor. 9 min. 31 à media nocte; ablato semisse mēsis lunaris, cadit nouilunium in 2 Aprilis, hor. 3 min. 9, post meridiem, atque adeo ex regula Clauiana diei 3 Aprilis adscribendum; vt ergo colligere posset triduum cantor noster, suam adduxit à media nocte cantilenam. & sic de reliquis in hac centuria.

Sed quem hęc reportat Caluifius fructum? Non alium, quam quod rursus egregie se mentium esse comprobet, cum dicit de epactis Clauianis huius centuriæ, eas quartas decimas suas semper plenilunio postponere: *quarum quartædecimæ, inquit, SEMPER sequuntur plenilunium, vt plurimum integro die:* cum tamen sepius me cum plenilunio in eundem incidant diem: ergo non semper sequuntur.

Tertio alia est Caluifii fraus, vt epactas vitii damnare possit, quod eas nunc cum Nouilunio, nunc cum plenilunio comparat: hæc enim ratione quasi semper inuenit, quod calumniam in: cum epactæ quomodocumque ordiuntur, vt plurimum ab alterutro fecessum facere cogantur.

Nn

Quarto

Alia crassa Calu-
visi industria.

Quarto dolos dolis confarcinat, nam quod Clauvis *epacta longissime aberrant à nouilunio*, & quidem *toro triduo*, in eadem hac *centuria quadragies quater*, crassissimum est mendacium. Enimvero si plenilunia diebus accommodentur ex regula Clauvis, pro *quadragies quater* sublituendum fuisset *cantoritantum sexies*, quod illi minime placuit. Verum et si serues Caluvis regulam, nihilominus plus quam solidam annorum decadem, ex 44 quis tollere debet, qui non vna cum cantore mendax audire vult.

Caluvisus contra
se faceret Pascha
recte in plenilunio celebrari.

3. Quinto de hac eadem centuria affirmat, eam iuxta æquationem Lillii, cuius quartasdecimas exposuit ex illis esse, *qua bona sunt*, & *qua NVLLIVS ERRORIS RECTE argui possunt*. Item, *Li æquationem veram, iustam & legitimam esse, ut cuius decima quarta luna proxime plenilunium præcedat, & que in celebrando Paschate NVNQVAM in hac quidem centuria errat*. Ergo à te Caluvis non recte argui potest erroris, Paschatis in plenilunio celebratio, sed falsa, iniusta, & illegitima, te ipso teste, est illa reprehensio. Ergo omnia, quæ attulisti cap. 22 (quod nos refutauimus cap. 8) in quo demonstrare te iactabas, *Pascha non recte in plenilunio celebrari*, falsa cõmentata & fragmenta tua sunt; & quod magno labore ex canorum Theologia, & Victorini ex Scaligero deprompta auctoritate, demonstrare conatus es, hoc nunc in irritum cadit, hoc tu nunc ipse negas quod asserueras, quæ ve extruxeras, nunc ipse euertis. *Quapropter firmum manet, Pontificem quotiescunque Pascha cum Iudæis (qui per te semper in plenilunio agunt) in plenilunio agit, iudicio prioris Ecclesie, eiusque cantoris Sethi, nulla ratione hæresos damnari, aut merito deponendum esse*. Sed esse celebrationem *veram, iustam, & legitimam*, talemque, *que nullum erroris recte argui possit*. Enimvero quartadecima Lillii, *qua in celebrando Paschate NVNQVAM in hac quidem centuria errat*, in hac eadem centuria Pascha in plenilunio celebrandum exhibet, si-

	Anni Christi	Liter. Dom.	Lillii luna XIV.	Plenilun. Pasch.		Dies Paschatis.
				Dies.	Hor. min.	
quidè tuam sequamur regulã, diemque à media inchoemus nocte, septies: si vero à meridie, quinque decies: elige quodvis Caluvis. En annos ipsos cū suis plenilunii, ex tua tabula translatos: omnisimam autem erroneas tuas ferias, quibus male feriatu lectori imponere voluisti, & ipsarum locoliteras Dominicales, cum ipso die Paschatis substituiamus: aliosque errores crassiores corrigimus,	9200	B A	1 Apr.	1 A. 10	48	2 Apr.
	9203	E	29 Mar.	30 M. 11	59	30 Mar.
	9207	G	14 Apr.	15 A. 0	41	15 Apr.
	9210	E D	21 Mar.	21 M. 12	9	22 Mar.
	9227	C	3 Apr.	4 A. 2	2	4 Apr.
	9238	E	18 Apr.	19 A. 14	45	20 Apr.
	9234	A	15 Apr.	16 A. 5	54	16 Apr.
	9144	C B	26 Mar.	26 M. 12	13	27 Mar.
	9147	F	23 Mar.	24 M. 3	23	24 Mar.
	9251	A	8 Apr.	8 A. 16	6	9 Apr.
	9254	D	4 Apr.	5 A. 7	16	5 Apr.
	9271	D	28 Mar.	28 M. 17	27	29 Mar.
	9274	G	24 Mar.	25 M. 8	37	25 Mar.
	9278	B	9 Apr.	9 A. 21	20	10 Apr.
	9298	E	29 Mar.	29 M. 22	40	30 Mar.

Sexto

Sexto error nullus erit, Pascha celebrari in vltimo lunę quadrante, et si id ipsum prohibeas. Nam quartadecima Lilię, *qua in celebrando Paschate NVNQVAM in hac quidem centuria errat*, in hac ipsa centuria iuxta regulam, Pascha ex plenilunio siue 15 luna, in vltimum trahit mensis quadrantem, siue 12 lunam osties tantum, tot es nimirum præcisè vno dempto, quoties tu Clauium eiusdem erroris accusas, & quidem iis ipsis annis, 9100 & 9198 annis exceptis, quibus Lilius abstinet, anno vero 9188 idem committit: in reliquis vero quoad hoc omnino pares sunt Clauium & Lilius, annis videl. 9120, 9230, 9237, 9257, 9261, 9277, 9281, in quibus Pascha iisdem omnino diebus celebrant. Ergo si Lilius nunquam in hac quidem centuria errat, Pascha celebrare in 22 luna error nõ est. Et tu erroris huius Clauium male accusas, cum dicis: *Tertium errorem etiã, quo Pascha in diem 22 mensis Paschalis reuincitur contra Canonos, nouies admittit, & primo quidem statim in initio huius centuria. postea anno 10.30, 37, 57, 61, 77, 81, 98, atq; ita C'ansue cum suis epactis inuoluptuè impingit, &c.* Enimvero si eadem omnino Paschata Lilio erronea non sunt, neque erunt Clauio. Vides ne plumbee Caluisi, vt iuxta sponsones tuas solertem te des?

Septimo non solũ miser iste mulctus ædificator, ea, quæ antea magno labore construxerat, multisq; sulcricis firmauerat ca. 20 de Paschate plenilunio, hic euerit: ed & omnia fere, quæ cap. 19; 21, 22, 23 & 24 erexit propugnacula, nunc solo æquat; nimirum nullum errorem recte argui posse affirmat, quod inter idum in Cal. Gregoriano Pascha per accidens a t cum ludæis, aut cum Quartadecimanis, siue in plenilunio, siue ante plenilunio: in secundo vel vltimo mense; vel etiam in vltima mēsi lunaris hebdomada, futurũ præscribatur: id nescit quod Clauius, quod nos quod plerq; asserunt. Audiamus enim Caluisii testimonium centuriã 9100 cum suis epactis, quartisdecimis, & Paschatis ad Liliũ normam institutis, ex numero esse illorum, *qua bona sunt, & qua nullus errorũ recte argui possunt.* Itẽ centuriam illam talẽ esse, *quæ in celebrando Paschate NVNQVAM errat.* Sed idem omnino se probare, imò demonstrare posse de aliis, affirmat; *Possunt, inquit, idem demonstrare in aliis centuriis, vt in centuria 8200, 8500, 8800, 9100, 9500, 9800, 10100, 10400, 10700, 11000, 11700, 12000, 12300, 12600, 14200, & in aliis, in quibus omnib. Lilius epactas RECTE æquauit, &c.* At putas ne Caluisi, in his ipsis centuriis Pascha ex illa epactarũ æquatione, non aliquando celebrandũ venire & in pleni unio, & (si dic inchoaueris, vt in similib. soles, à meridie etiam) ante plenilunium (propter quæ omnes antea excommunicatos ac hæreseos damnatos voluisti) tum in secundo ac vltimo mense, & in vltima deniq; mensis lunaris hebdomada. Quod si ita est, vti nõ dubitamus, fieri posse, (tempus enim in hisce inquirendis tenere nolimus) ergo non solũ errorũ recte argui hæc Caluisi, non posse demonstrasti, verũ etiã in prædictis capitib. te iniquum egisse censorem, *qui, qua bona & legitima sunt in hoc Calendario errorũ argueris, &c. eadem opera probasti, nemine id te exigente.*

Octauo falsissimum est, idem omnino eum posse demonstrare et in supra enumeratis centuriis, quæ de centuria 9200 demonstrauerat, quod decimaquarta luna proxime plenilunium præcedit, &c. cum non in omnib. illis eadẽ reperiat nr quartadecimarum cum plenilunio connexio, vt facile patebit cuiq; periculũ faciẽti.

Nono ait infelix iste censor, vt audiuimus. *possem idem demonstrare, &c. & in A. LII S. in quibus omnibus Lilius epactas recte æquauit, quæ tamen Clauius calumniatur, & quasi falsas traducit, & in viciossimas conuertit.* In aliis præter supra recensitas

Caluisius hinc contradicit, cũ Pascha nunc bene, nunc male a luna celebrari asserat.

Caluisius omnes fere errores, quos ante Calen. Gregor. obiecerat, nunc nullus adfirmat

C. Iulii seipsum vt iniquũ censorem condemnat. Alia Caluisii falsitas.

Caluisius rursus se iniquum censorem demonstrat.

centurias, iactat se demonstrare posse, Liliū recte epactas æquasse, easque Clauuium male emendasse, cum tamen nulla alia centuria post 8200, & præter enumeratas superfit, quam centuria 9400, in quibus Caluuius, quando ipse & Clauuium & Liliū emendare se putat, cum Lilio conueniat: cum ergo reliquas omnes ipse Caluuius lib. 2. cap. 4. mutauerit, aliasque illis, quam Lilius attribuit epactas; saltem in illis aliis centuriis, quas mutauit, & hic tamen recte se habere affirmat, propriis Caluuius damnatur verbis, seseque iniquum fatetur censorum, qui, *qua bona & legitima sunt in hoc Calendario, errorū arguat, & eadem emendando corrumpat: & in quibus omnibus Lilius epactas recte æquauit, eas tamen Caluuius calumniatur, & quasi falsas traducit, & in vitiosissimas conuertit.* Iam pridem Caluuii te monuimus, vt caueres in alium dicere, quod statim in te retorqueri possit, sed id nondum didicisti. Disce Caluuii diligentius præmeditari antequam scribas, quid scribas, & contra quem scribas. Cum cantoribus, Caluuii, ac prædagogis fortassis manus conferere poteris; ab Astronomis & Mathematicis tibi cauetis, alia ipsi quam tu & Scaliger tuus vtuntur Astronomia, quam nondum didicisti. De te ergo Caluuii, non de Clauio primam propositionis tuæ demonstrasti partē, de qua, quæ nos hic attulimus, tibi posse sufficere arbitror. *Pergamus ad sequentem propositionem, quod uidelicet Clauui epactas, qua maxime errant, pro bonis a legitimis habeat, & proclamet.*

De secunda iniqui censoris conditione.

4. Ita iniquus censor Caluuius, quod probare conatur ex centuria 5800, quam etiam erroribus scatente refert tabula, magnus iste Arithmeticus, & in logistica versatissimus. In hac autem centuria cum epactæ dierum postpositionis, iuxta statutum à Clauio fundamentum æquatione nondum indigeant, Clauuius eam intactam reliquit, & idcirco Caluuius eandem ad calumniandum selegit. Quod si illi obiciās doctrinam magistrī, propter generalem nimirum aliquā methodum facilem, particularia quædam esse ferenda incommoda, mox audies responsum. *Respondeo, ait, si ordo æquationis epactarum ab initio recte institutus fuisset, huiusmodi emendatione Calendarium non indignisset.* At Caluuii, non quod tibi recte institutum videtur, id omnibus videtur: explicauimus cap. 4. rationes, ob quas merito illa, quæ tibi placet æquatio omiſsa est: explicauimus cap. præcedente, quare etiam Clauuius in tuam non iuerit sententiam: quo te remittimus. Fixum ergo manet ob facilem & quæ suis nitatur rationibus cyclorum methodum, quædā esse ferenda; neque tua Clauianæ præferenda. Sed veniamus ad particularia.

Caluuii inſigæ mendacium.

Primo, *Errores autem, ait, qui in hac centuria committuntur, hi fere sunt. Quadrages septies quartadecima plenilunium integro biduo præcedit, contra canonem, &c.* Felicitate Prædagoge, ne offendas pedibus: quadrages ne septies plenilunium integro biduo præcedit? Strenue profecto pugnas Caluuii, plagamque inſigis aratri: egregie sane mentiris: tua te arguit tabula, tuus calculus, quæ nõ quadrages septies, sed decies & quater tantum quartadecimam biduo ante plenilunium exhibet: mendacium annorum 33, vna in centuria nimium est Caluuii, id enim & ruffi. inotabunt, cum adæquet trientem. Quæ fronte quæſo afferere talia auſus es: & simul alios, vt te erroris conuincant, prouocare? Quid amabo te respondere poteris?

Caluuius aut prædictū mendacium, aut maiore se hypo-

Enimvero vix credo te ita impudentem esse, vt, (quod est secundum) eodem in capite, pauca post verba, eademque in materia hypothesim tuam inuerrere, & diem non vt ante à media nocte, sed à meridie deducere audeas. Nonne inſi-

gnis

gnis hæc esset versutia, & nimis crassa astutia, epactis Clauianis duos inter se diuersos ac per 12 horas se distantes, ad quos se conforment, præfigere terminos, ita vt si posterioris sint, cum termino essent comparandæ anteriori; si vero anterioris, cum posteriore; ex qua necessario semper haberes discrepantiam? Quid maus Caluisti; aut hunc fateri dolum, homine, qui est *natura hebetior*, dignum; aut ter atque trigiesies te esse mentitum? alterutrum fatearis necesse est. Adhibe in consilium Origanum tuum.

thetin mutasse
faceri debet.

Tertio demus Caluistum posterius elegisse, nondum tamen infelix homo liber ex hoc exhibit labyrintho, sed erunt, qui plura ab eo, quæ adhuc in sinu gestar, exigent mendacia, vel eandem sepius proponent optionem, donec cupiens vitare alterutrum, incidat in vtrumque. Etenim si diem vt ante, & vt faciendum pluribus, alibi contendit, à media nocte inchoat, rursus inuenietur tendax, quando de hac eadem centuria 5800 affirmat, *quod nunquam quartadecima vel semel plenilunio integro die postponeretur, si quartadecima per integrum diem promoueretur*: cum enim quartadecima cum plenilunio in eundem die incidat decies septies, annis videlicet 8, 12 (incidit enim plenilunium hoc anno in 24 Martii, non in 15, vt tu ponit) 3, 14, 28, 29, 32, 48, 49, 67, 68, 69, 70, 84, 86, 88, 89, vt videre licet ex tua tabula; ergo si vno die eadem quartadecima promoueretur, necessario ipsa decies septies plenilunium die sequeretur solido, id nimirum, quod tu ante Clauio ita exprobraisti, & idcirco impudentissime iniquum censorem appellasti.

Aliud Caluisti
falsum cõmen-
tum.

Quarto, ait, de eadem centuria 5800: *sexies celebratur Pascha cum Iudæis, vt anno huius centuria 20, 51, 71, 78, 98, & initio*, saltem in honorem nominis tui Seth, cum de Iudæis sermo est veritate dixisses: Tu es magister in Israël, & ignoras annis 5800, 20, 71, & 98 Iudæorū Pascha, (ita enim tu 15 Nisan appellas) non solum nõ incidere in feriam primam, sed & integro mense post Pascha Christianorum! Tu ne es, qui nobis promittis computum Hebræorum? Tu ne es, qui supra creparas *Gadrat, characteres Tisri, & Nisan, astronomicas & politicas translationes, annos Iudæicos? En Magister in spicæ tabellam hanc, an recte se habeat.*

Aliud Caluisti
figmentum.

Anni Christi.	Pascha Christianorum.	Character Neomenie Tisri sequentis.	Neomenia Tisri.	Pascha Iudæorum.
	Dies Mens.	Fer. Hor. Punct.	Fer. Mens.	Fer. Mens.
5800	6 Apr.	4 17 510	5 16 Oct.	3 6 Maii
5820	26 Mar.	4 18 486	5 5 Oct.	3 25 Ap.
5871	2 Apr.	4 14 164	5 12 Oct.	3 2 Maii
5898	3 Apr.	4 19 426	5 13 Oct.	3 3 Maii

Vide censuram inique Seth, quod nobis errores & mendacia afferas, vt aliis tuum imponere possis nomen. Sed nondum est finis.

Quinto addit: *Octies celebratur Pascha ante plenilunium cum Quartadecimæ hereticis, vt anno huius centuria 3, 7, 23, 27, 34, 54, 74, 91. Idque sæculissimo errore, vt cap. 22 vidimus. Tu Caluisti, tu sædulissimos committis errores: nam & hic multum à vero abis; si enim diem à media nocte incipis, vt tua fert sententia, ex his octo annis auferre debes mediocritate, annos nimirum 7, 27, 54, & 74, in quibus Pascha celebratur eodem die, in quem incidit plenilunium, atque adeo nõ ante plenilunium, vt tu*

Aliud Caluisti
error.

falso dicis. Ex reliquis quatuor si rursus demas medietatem (vt hab. eas tres continue proportionales) remanebunt tibi, & vix quidem, duos; nam absq; 41. minutis, etiam annus 3 te defereret; reliqui autem duo, 34 videlicet & 91, tibi eripiuntur, eo quod paulo post afferas, in illis Pascha fieri non in primo, sed in secundo mense, atq; adeo nulla ratione cum hæreticis à Concilio Niceno damnatis: atque ita Cantor cum suis exemplis multipliciter impingit, & Elenchi suum alias vbiq; errorum maculis sordidam, magis magisq; inquinat. En vt maculare pergat!

Alia Caluiffi
contradictio.

Sexto, *Quinques præterea*, inquit. Pascha ex primo & legitimo mense, in mensem secundum, qui est impurorum, traicitur, vt anno butus centuria 1534. 53, 72, 91. En vt miser decipiendo se decipit! annos 34, & 91, antea numerauerat inter illos, quibus sordidissimo errore Pascha celebratur ante tempus debitum, citat enim cap. 22, vb; sic habebat: *Ab surdissimum certe est, memoriam resurrectionis Christi celebrare velle, priusquam tempus memorie passionis, mortis, & sepultura adueniat.* Nunc vero dicit, in hiis annis Pascha celebrari post tempus legitimum. *Concliet hac, qui meliori est ingenio.* Ante erant sordidissimi errores, nunc leuiculi sunt. An non tibi lektor homo iste videtur leuiculus simul & iniquus censor.

Alia à Caluiffio
temere dicta.

Septimo, *Ceterum, non hac tantum centuria*, concludit cantor, *quam proposui in Calendario hoc inuenitur, in qua tot errores committuntur: & tamen ab omnibus erroribus libera à Clauio proclamatur: sed plurimas habet sui similes, vt centuriam 3600, 2900, 4900, 5200, 5500, 6100, 6400, 6500, 6800, 7100, 7400, 7700, 8000, 8100, &c.* Eodẽ omnino modo, Caluiffi, has centurias ab erroribus, liberas proclamatur Clauius, quo alias quam plurimas (quæ etiam tibi in tua probantur emendatione) liberas pronunciat; nec istas magis quam alias, quæ sibi probantur, vt tu mentiri videris; omnibus fere centuriis inesse quædam concedit, quæ ob constantem methodum ac cyclo-rum commodum omnino ferenda sunt. Verum tot errores omnibus hisce esse, quot tu de centuria 5900 afferis, quamuis in plurisque mentiaris, facile credo, quis accurato examine inueniret etiam falsissimis; nobis, quia errores, vt sæpe monuimus, minime dicuntur, & proinde hisce in nugis tempus terere non placet: contulimus tamen centurias 3600, 3900, & 4900 cum tabula Clauii temporaria festorum ac pleniluniorum ad annum Christi 5000 extentissimam, quartas decimas videlicet cum pleniluniis, saltem quoad dies, nulla habita ratione horarum, & reperimus obiter percurrendo, in duabus quidem, centuriis nimirum 3600, & 4900 plus quam bessellem in qualibet quarta decima cum plenilunio cõcursum; in tertia pauci deerunt ad bessellem anni, atq; adeo si vno die essent promouenda quarta decima, multæ illarum plenilunia sequerentur. Ex quibus omnibus manifestum est, te rursus à vero multum deflexisse, vt soles, & iniquum censorem te probasse.

De tertia cõdi-
tione iniqui
censotis.

5. *Accedimus ad tertiam propositionem, quæ est, quod Clauius Calendarium Gregorianum maiorum vitiorum arguit, quam reuera insunt.* Hæc Caluiffius; quibus paulo post addit: *Exempla butus rei præbent tot anni fere, quot Clauius emendatione egre dixit, paucis quibusdam exceptis.* Et tu Caluiffi, tot fere committis mendacia, quot verba scilicet, paucis quibusdam exceptis. Certe hic paucis verbis multa complexus es mendaciorum millia.

Primo enim Clauius aperte fatetur, emendationem suam simpliciter necessariam non esse: sed satis esse æquationem Lilianam, vt supra capite 14. Num. 3. ex Clauio audiuius, *Quare simpliciter Calendarium Gregorianum nullorum*

Secundo

Secundo facta suppositione quam Clavius facit, epacta, quibus ipse adhibuit æquationem suam popularem, ex æquatione Liliana, si pauca ab initio emendationis numeratas excipias centurias, peccat defectu, & quartadecimas citius debet exhibent: ex æquatione vero Clauui plerumq; peccant excessu, aliquando etiam defectu, sæpius enim quartadecimas tardius ponunt, & vltra loca sua trahunt: (loquimur de peccatis largo modo, absolute enim nullum occurrit, vt sæpe monuimus.) Ergo si alter peccet defectu, & alter excessu, aut vtreq; in eodem, si quantitas defectus vel excessus vtriusq; pares sint, paria sunt pronuntianda peccata: minus tamen peccatum videtur esse Caluifio de flexus per excessum, eo quod ea ratione Pascha sæpius aut in secundum mensem, aut in vltimo triuina quadrante Pascha detruditur, quos Caluifius leuiculus tãtum vocat errores; quam si abeat per defectum, Pascha nimirum anticipando, quod idẽ Caluifius hæreses notat notã. Ex quo sequitur, etiam si essent pares Lilius & Clavius in quantitate recessus, adhuc tamen iudicio Caluifii, Clauui causa melior iudicanda, quia in Liliis quid ergo si Clavius multis partibus proprius accedit, nonne ex ore tuo Caluifii multorum es damnandus rursus mendaciorum, nimirum *tot fere, quot Clavius emendatione egere dicit annos, paucis quibusdam exceptis?* Quot ergo erunt? Dignus numerator Caluifius, qui si uispius numeret numerosa mendacia: audiamus ipsum: *Sunt autem, inquit, anni, quibus Clavius hanc adhibuit, si numeres plus quam ducenta & nonaginta milia.* Nimirum dicit Caluifius, ego plane tot ossa tui fuisse tibi obicere: videbam quidem statim ab initio nimis magnũ me debere subire laborem, si exemplo quotundam, qui Apologetica conscripserunt, calumniatoris enumerare vellem mendacia; & idcirco abstinendum duxi verũ tantum ac tam ingentem numerum, suspicatus nõ sum: numeratore sane opus habent, qui, vt tu, ab aliquot iam annis exercitatus sit. Sit amen & tibi nimius videtur iste numerus, iuuabo te, & ostendam, qua ratione vnico mendacio, aliquot millibus spongiam obducere possis.

Tertio dicit: *Sunt autẽ anni, quibus Clavius hanc adhibuit si numeres, plus quam ducenta & nonaginta milia;* si te hic mentirum fatearis per nonaginta milia annotũ, eo quod Clavius non semel tantum dicat, siam se æquationem ad centum, vel etiã ducenta millia tantum annorum extensam velle: tabellam enim illam, in qua eã producit ad annum vsq; 3 10000, exempli & exercitii causa tantum ab ipso allatam esse, satis constat, quemadmodum etiam ob hæc, & alias causas ipsam tabulam æquationis Lilianam ad eum vsq; extendit annum, eo q, ante illam bis saltẽ expresse monuit, se ad summum ad annos 200000 tãtum produxisse; ira etiam id exemplis declaratu voluit, cum addat exemplum anni 26: 800, quod terminũ præfixum plus quã sexaginta sex millib. annis excurrit. Legisti ne quando illa, de quibus paulo post dicemus, exscripsisti & mutilasti Clauiana verba, *Ceterum frustra.* & ea, quæ dicit in margine: *Nõne hæc sunt: Frustra inquiri licetam tabula expansa post 10000 vel 20000 annos per superiora præcepta.* Hoc vnico igitur delere poteris, si placet, ad nonaginta milia mendacia. Nisi fortassis aliquis acutior hunc numerũ non modo delendũ, sed duplicandũ eo ipso esse contendat. Nath Nitter gutt/melcher dem Ziel am nechsten sey: *Harulare coniector optime, vter propior scopus sit; illene, qui numerum 90 millium deleterum, an ille, qui duplicatum velit.*

Quarto, sed neq; hic satiatur avari animus; diuitiæ quibus cumulanda diuitiis, de prædictis enim ducentis & nonaginta millibus sic habet: *ex quibus si ducenta & quinquaginta.*

Caluifii Inuẽta cõmittere mendacia, cũ Clauui Liliana æquationẽ corrupisset & ad annũ 310000 vsq; emendasset, siam.

quinquaginta annorum millia felix, quos Clavius emendando non solum de maioribus erroribus calumniatus est, sed etiam corruptis, non erratis. En accedunt alia ducenta & quinquaginta millia, quæ mendacia si omnia ad longum extendere, probare, & huc apponere velle, iniuriam facerem & lectoribus & reipub. inpendenda charta.

Alia in quibus Caluſius à vero deflexit appetuntur.

Quinto, ad hanc tertiam propositionis partem probandam præmissis istis mendaciis centuriam selegit 267600, quæ cum tetrimium à Clauio præfixum plurimum prætergrediat, & sic tota probatio vnico cadat ictu; placet tamen audire quid boni allaturn sit, quidq; pro suo depositurus thesauro. Exemplum dicit se tantum asserere velle, *Ex quibus lector de reliquis coniecturam faciat, Sumam, inquit, istos annos ex centuria 297600. cui Lilius præfigit litteram K (Clavius illam præfigit ea conditione si æquat. o Lilius ex mente ipsius extendenda fuisset, in xta nimirum eius fundamenta, ac incepit à tabulâ) Clavius contra negat hanc litteram centuria huic quadrare, & transcendendas esse litteras x. donec pervenias ad litteram t, & hanc præficiendam huic centuria affirmat (sumpta hæc sunt ex tabella supradicta, quam Clavius exercitii causa attulisse satis ostendimus) Arguit ita Calendarium, quod in quarta decima sua figenda viginti duobus diebus à vero suo loco abstravit. Quasi vero illa centuria cum hisce litteris, ad Calendarium spectaret Gregorianum promulgatum. Deinde non solum in eo à vero abis, Caluſi, quod ultra scopum præfixum excurtis; sed etiam mentiris cum dicis Clavius affirmasse d, quod nunquam ab eo nec ad negandum, nec ad affirmandum propositum fuit. Nullibi invenietur hoc in Clauio, quod emendationem suam, maxime in illis remotioribus annis, normam ac regulam esse velit, ad quanti deflexiones Lili exigende sint: aut ita præcise se omnia restituisse asserat, ut nullam omnino reliquerit discrepantiam. Hoc quidem dixit, *Contenti ergo sumus, si nostra æquatio vsque ad annos 10000 vel etiam 20000 non multum à vero discrepet*: Supponit ergo iam in illis remotioribus annis aliquam esse, quamvis non multam discrepantiam. Ergo voluit affirmare Lilius tantum deflexisse, quantum ipse Clavius per suam æquationem, aut litterarum transcensum indicasset: Ergo toties tu mentiris, quoties idem repetis: & vna cum propositione, falsa eius est probatio: nisi quod te ipsum rursum iniquum censorem probaveris.*

De 4. conditione iniqui censoris.

6. *Restat quartum, inquit, ut etiam demonstrem Clavius tantumdem & toties errare in suo emendato Calendario, ac Lilius in non emendato.* Vidit acutus ille canto; se paulo ante dixisse in illis seculis, quæ secundum ipsum certè nunquam futura sunt, & quidem apud nos idem in valde probabili existit exiltimatione. post ducenta nonaginta sex millia annorum Epactas Lilianas à plenilunio deficere vnde viginti diebus; cum igitur Clavianæ tunc reperiantur eadem plenilunia excedere duobus, vel tribus diebus, sibi nunc incumbere aduertit probandum discrepantiam trium dierum, æqualem esse, aut maiorem etiam quam diem unum 19; quomodo autem efficeret miser diu multumque hæsisse videtur. Quod si veritatem potius quam mendacia asserere maluisset, alia ratione Clavius ac Lilius in erroribus pates esse per facile ostendere potuisset. Enim vero cum neuter aliquid quod veri è & simpliciter error dici possit committit; non solum quod ea secula in quibus iuera aliquis error, qui vere error dici mereatur, uti putamus, nunquam erunt; sed etiam quia Lilius annum 5000. prætergressus non est, & Clavius in suo modo, quem tamen simpliciter adhibendum non censuit intra terminos annorum 10000. aut 20000. se continuit; deriq; etiam nisi

futura

futura essent illa secula, tamen quomodo catendi sint ab vtroque iam præuisum est: vt nimirum in tabula epactarum expansa extra ordinem transcensum sursum deorsumue fiat; & si æquinoctii sedes vacillet per eiectionem aut admissionem diei, aut dierum, extraordinariam firmetur: & tunc rursus si ante factum non fuisset, epactæ in ordinem redigantur: quod fore dixerant sine vilius in Calendario rei immutatione: ex quo etiam constat quid, si stricte ac proprie loqui velimus, Calendarium dici possit.

Quod ergo iam Caluissius sibi primo fingat nescio quæ imaginaria secula ac Paschata, & prædictis subdole dissimulatis de illis absolute sic pronunciet: *Lilius igitur agit pascha semper ante plenilunium, interdum etiam in secundo mense: Clauium contra, cum sua quartadecima semper sequatur plenilunium, Pascha, si quisime reiciat in vicepsimam secundam vel vicesimam tertiam lunam, interdum Pascha in duodecimo mense agit. Vterque igitur hoc modo assumit sibi errores, qui hæreseos damnati sunt. &c.* & tandem concludat: *Nonne hinc apparet Lilius & Clauium erroribus inter se esse pares? Sunt somnia Caluissii pura & omnino ridenda, quis enim non rideret, quod is qui diè extremum mundi longe ante 1400. annos affore prædicat, eos hæreseos damnet, quos tot sæculis post illum diem Pascha celebraturos fingit? Tua Caluissii tua hæresis ex pluribus iam pridem à SS. Patribus ac Conciliis damnatis erroribus constata, est vera hæresis: illi sunt verè errores, quæ adeo execrabiles olim visi sunt, vt qui eos committerent, ab Ecclesia seiungendos esse, Ecclesia ipsa decerneret.*

Secundo etiam si supponamus vera esse quæ in hac comparatione dicuntur, nulla tamen ratione deduci inde poterit *Lilius & Clauium erroribus inter se esse pares*. Enim vero cum ipse dicat Lilius agere Pascha SEMPER ante plenilunium, & interdum etiam in secundo mense: ne cessario hinc sequitur Lilius Pascha nunquam recte agere (loquimur ex suppositione, mendacia scilicet Caluissii mendacia non esse) De Clauio autem asserat, eo quod sua quartadecima semper sequatur plenilunium, pascha si quisime (non semper) reiciat in vltimum lunæ quadrantem, interdum in duodecimum mensem: necessario sequitur Clauium sepe sepius Pascha legitimo exhibere tempore: tum nimirum quando Dominica proxime post terminum sequitur Paschalem, isque non sit in 21. vel 22. Martii, vt apparet vel ex ipsa calumniatoris tabula, in qua paulo ante ex centuria 297600. triginta duos annos exhibuit, quorum medietas saltem, si epactæ Clauianæ ponendæ forent, vt à Caluissio ponuntur, ex illa positione Paschata dat legitima. Ergo ex ipsismet Caluissianis præmissis deducitur falsissimum iam esse conclusionem, *Lilius & Clauium erroribus inter se esse pares*. nisi velit neutrum simpliciter errasse; quod verissimum est.

7. Tertio cum vidisset ridiculam suam rationem etiam ipsi hæreticis purioris Ecclesie asseclis ridiculam fore, artem suam ad demonstrationes conuertit: *Ersi autem hoc ita est; inquit, tamen demonstrabimus idem exemplum aliquot annorum ex vna centuria tantum desumptis, quam Clauius à Lilio male æquatam asserit, & vt emendetur opus esse in inuenienda epacta, vt viginti dua litera transcendantur. Cum igitur Lilius hinc centuria ratione epactarum dedit literam s, ergo si viginti dua litera transcendantur, Clauius habet literam p secundum quam suas epactas dirigere iubet: Cum vero hætenus ad fastidium vsque demonstratum sit, quartadecimas lunas à plenilunio tam in Liliana quam in Clauiana ratione multipliciter aberrare, examinabimus hoc in loco tantum epactas, QVÆ NOVILVNIVM OSTENDERE DEBENT, & noui unius ad prutenicas tabulas*

OO

numerat,

Caluissius ridicule hæreseos condemnat paschata, secundum ipsum nunquam iustua.

Caluissii mendacium in errorum Clauii & Liliæ æquiparatione commissum.

numeratū, ex utroque latere apponimus epactas, ex altero Lilianas, ex altero Clavianas, cum
 die mensis adscripto, ut comparatio errorum sit facilior. Rursus cantor noster ultra du-
 centa nonaginta millia annorum saltum facit, ut corradere aliquid possit, quod
 calumnietur. Hæc quamuis de centuria dicantur, longe ultra terminum à Clauio
 præstitutum, excurrente, est enim hæc centuria 298500, ut ex tabula patet, re-
 ferre tamen hic ad verbum volumus, ut æquus lector hominis nequitiam vi-
 deat, atque ex hisce iudicet, non solum de proposita controuersia, sed & quid in
 vniuersum de re Calendarii Caluissio credendum sit: si etenim in illis quas vocat
 demonstrationes, tam fraudulentus inuenitur, quid fiet in aliis? Audisti enim
 ipsum fateri se præcise ac pure rationem & comparisonem instituere velle e-
 pactarum qua nouilunium ostendere debent: & post quando petulantissime in Cla-
 uium debacchatur, cæteris addit; *Quid tibi videtur Clauis, te ipsum appello, quantum
 interesse putas inter tuas & Liliæ epactas* RATIONE NOUILVNIÆ Ipsam huc
 transferemus, cum breuis sit, Caluissii tabulam, ut æquus lector, quem præter
 Clauium appellat in margine iudicem: *Videas ergo nunc iudex, ait, Clauis vel Liliæ epac-
 tæ propiores sint nouilunio*, munere suo rite fungi possit. Sic ergo habet Caluissii
 tabula dolis atque erroribus refertissima.

Anni	Epacta Lili.	Dies mensis.	Nonil. Paschalia.			Epacta Clauis	Dies mensis.
			Dies	fer.	hor. mi.		
198501	15	16 Mar	3 Apr	1 6 45	23	8 Mar	
298509	14	17 Mar	5 Apr	6 5 26	22	9 Mar	
298520	15	16 Mar	3 Apr	4 9 17	23	8 Mar	
298528	14	17 Mar	4 Apr	1 21 58	22	9 Mar	
298539	15	16 Mar	4 Apr	7 1 50	23	8 Mar	
298558	15	16 Mar	3 Apr	2 18 22	23	8 Mar	
298566	14	17 Mar	5 Apr	7 7 3	22	9 Mar	
298577	15	16 Mar	3 Apr	5 10 55	21	8 Mar	
298585	14	17 Mar	4 Apr	2 23 36	22	9 Mar	
298596	15	16 Mar	3 Apr	1 3 27	23	8 Mar	
298560	7	24 Mar	12 Mar	4 12 0	15	16 Mar	
298561	18	13 Mar	31 Mar	3 9 32	26	4 Apr	
298562	29	1 Apr	21 Mar	7 18 11	7	24 Mar	
298563	10	21 Mar	10 Mar	5 3 9	18	13 Mar	
298564	21	10 Mar	28 Mar	4 0 42	29	1 Apr	
298565	2	29 Mar	17 Mar	1 9 31	10	21 Mar	
298567	25	25 Mar	25 Mar	4 15 52	3	28 Mar	
298568	6	14 Mar	14 Mar	4 0 41	14	17 Mar	
298569	17	2 Apr	1 Mar	7 21 13	25	5 Apr	
298570	28	22 Mar	22 Mar	5 7 2	6	25 Mar	
298571	9	22 Mar	11 Mar	2 15 51	17	14 Mar	
298572	20	11 Mar	28 Mar	1 13 23	28	2 Apr	
298573	1	30 Mar	17 Mar	5 22 12	9	22 Mar	
298574	12	19 Mar	7 Mar	3 7 0	20	11 Mar	

Tabula Calana

De hac potro tabula sic habet: *Huiusmodi exemplum multa nullis in hoc Cal. n. d. is Gregoriano, si necesse esset, inueniri possent, sed hac hoc loco sufficit. Nath Ritter & Hariolare consilior optime vter propior scopo sit. Au Clauis epactis propioris sit nouilunio, an vero Lilius Nouilunio scopus sunt quem sagietari suis epactis petunt, quem Ecclesia moustrare voluit, vt inde quartamdecimam sumant, ad Pascha recte secundum Canones celebrandum. Numerum quanto temporis spacio à scopo suo aberrant, Clauis vt plurimum aberrat diebus 25. Lilius 19: &c.*

8. Confugit ad dolum malum insidiarum iste artitex, quo supra cap. 16. vsus est, & quem nos hoc Lib. cap. 2. Num. 8. aperuimus. Nam initio tabula, vt lecto-ri mox quod in: endebat sub aspectum poneret, Lilium nimirum etiam si error per dies 19, Clauium tamen magis adhuc deuiare, & errorem ad 25. dies vsque producere, annos proponit decem hinc inde à primo huius centuriae vsque ad annum 96. collectos; in quibus quamuis epactas sumat ex tabula æquationis ad annum 96. collectos; in quibus quamuis epactas sumat ex tabula æquationis Lili-ana, de quibus expressè monuit Clauium nunquam in vsum accipiendas esse; neque Liliū eo vsque progredi, aut epactas æquare voluisse: eis tamen posito quod assumenda

Caluisti nequitia qua epactis Clauianis non debita attribuit Nouilunio, eaque 25 diebus aberrare impudenter mentitur.

essent, Nouilunia media attribuit Caluissius debita. At cum Nouilunia exhibenda essent, epactis Clauianis debita, ipse non ea, quæ expositis epactis debentur; sed alia, solido mense tardiora iustis, iniuste illis adscribit, vel quod idem est, nouiluniis in tabella propositis epactas adscribit Clauianas, non eas quæ ad illa nouilunia indicanda à Clauio deputatæ sunt (etiam si ad illa secula æquationem suam productam voluisset;) sed illas quas æquatio Nouiluniis tribuit illis, quæ integro mense priora sunt. Atque ita putabat se fallacia ista, crassa lectori imponere posse, falsumque extorquere iudicium. Exempli gratia anno 29850, qui primus est in hac tabella Nouilunium, exponit consiciendum in 3. Aprilis, feria prima, hora post mediam noctem 16, minutis 45, epactam Lilianam XV. ponit præcedere in die 16. Martii, quod (siquidem eo usque Liliana æquatio, quod nemo vnquam ne per somnium quidem futurum sibi finxit, sine vlla correctione producenda esset (recte quidem se habet. Epactam vero Clauii quæ hoc Nouilunium ostendere debeat ait esse XXIII. non iam eam quæ in 6. Aprilis sedem suam fixit, & ex æquatione Clauii (facta prædicta suppositione) ad expositum nouilunium ostendendum destinata est; sed ea mense mentitur, quæ in 8. Martii reperitur. idem facit in annis 20, 39, 58, 77, & 96, & in annis 9, 28, 66, & 85, epactæ XXII. non adscribit diem 7 Aprilis, qui respectu expositorum nouiluniorum illi proprie debetur, ex ipsa æquationis methodo, sed vt magis representet discrepantiam, diem ei attribuit 9. Martii, & ita in Lilianis reperitur differentia dierum 18, & 19: in Clauianis vero dierum 26, & 25, & de hisce numeris qui maior sit omnium appellat iudicium. At homo fraudulenti sine cur non pro Clauii epactis selegit dies ex Februario aut Ianuario, & non tantum 25. dierum, sed ad 55, vel 84. errorem collegisti? nonne idem admonuimus capite 2? An quia hunc dolum putabas notatum iri, illum vero facile latere posse? natura hebetior es Caluiss, quæ vt fallacis tam apertis ac pinguib. decipere possis.

Dolum Caluissianum nonis crasum esse.

Caluissius argumenta se suis mendacem demonstrat.

Enim vero vt probemus te in illis decem annis epactarum Clauianarum loca falsa subdole annotasse, opus nullo modo habemus subtiliori calculo, quo ex cõparatione lunationum mediarum & cyclicarum, illas epactas expositis Nouiluniis nõ deberi ostendamus: cũ facilius id ex tuis verbis deducere liceat. Neq; opus etiam est vt procul abeamus, & loca colligamus, vbi sepius dicis Clauium peccare excessu, & medicinam eius excedere modum; ex quo sequitur epactas eius Nouilunia correspondentia, nõ præcedere, vt hic mentiris, sed sequi: Multo minus ad ea quæ in falsa probatione tertiz partis propositionis tuæ paulo ante attulisti, confugiendum nobis est, vbi aiebas: *Epactas enim quæ nouilunium indicare debent, semper sequitur nouilunium quinque diebus, & quidẽ de centuria 197600, quæ hanc præcedit 9. tantum centuriis.* Ex his quæ hoc loco, hanc quartam parte, de hac ipsa cõturiâ attulisti, tuam tibi ostendemus impudentem malitiam. Nonne paulo ante ad epactas Clauianas ex Lilianis inuestigandas, à littera epactali f, viginti duas post illam numerare iussisti litteras, vt dares litteram p, ex sententia Clauii? post illam, dico, non ante illam, alias non p, (progreduuntur enim litteræ epactales, quoad ordinem alphabeti, ret rogradè) sed M inuenisses. Nonne aiebas: *Ergo si viginti dua littera transcendantur, Clauius habet litteram p. secundum quam suas epactas dirigere iubet.* Ergo ipse fatearis epactas Clauianas, quæ cum Lilianis eiusq; debito Nouilunio cõparari debeant, obtinere vigesimum secundum locum post Lilianas, in hac cõturiâ: eandem enim esse rationem de epactis, quæ de earum litteris sub eodem

aureo

aureo numero, & ex se clarissimum est, & tu ipse loco literarum epactis vteris eiusdem cycli lunæ, siue aurei numeri. Ergo ex propriis tuis suppositis pro anno verbi gratia 19830 1, qui est primus tabulæ, epacta Clauiana, quæ cum epacta Liliiana XV in 16 Martii fixa, ac nouilunium 3 Aprilis conferre debet, est illa, quæ vigesima secunda est post illam Lilianam, si ergo post epactam XV, diei 16 Martii præfixa numeres epactas 22, nimirum XIV in 17 Martii, XIII in 18 Martii, &c. inuenies quidem eam, quam tu posuisti epactam XXII, sed non in 8 Martii positam, sed eam, quæ diei 6 Aprilis præfixa est, quæ à nouilunio suo non 25 aut 26 diebus, vt tu insigniter mentiris, remota est, sed triduo tantum; atque ad eam ex tua regula, quam dedisti de epactis cap. 16, quartadecima plenilunio suo posterior est die vno tantum: & sic de reliquis nouem annis in principio tabulæ: vt anno nono huius centuriæ vigesima secunda epacta post Lilianam XIV in die 17 Martii locata, est epacta XXII diei 7 Aprilis tributa, & à nouilunio suo 5 Aprilis, biduo tantum abest; & ex regula Caluisiana quarta decima cum plenilunio eodem die coniungitur. Vides Caluisi, quam insigniter impudens sis, quam hebes; & artis tuæ mentiendi ac decipiendi, quam exerceas, imperitus?

Quid autem tibi videtur Origane de amico tuo singulari, quem tantopere commendasti, tuisque epistolis honoratum voluisti? Nonne egregium ipse agit scycophantam, & tu vna cum ipso, qui putidum eius Elenchum approbasti, & ad vsum publicum promouisti? Nonne egregie ipse demonstrat, Clauium vt plurimum aberrare diebus 25? Nemo certe, Origane, nisi qui præiudicio nimio ab hominibus omnia ad libitum ordinantibus seductus falsis pro veris, obliqua pro rectis, lubens amplectitur. Ex tuo ore iudico. Miser iste, vt aliquid erroris ostendere posset, non solum opus habebat excurrere terminos præscriptos, & ultra annorum duceda nonaginta sex millia virgulam suam extendere censoriam, sed etiam quando eo peruenit, vidit se nihil efficere posse, nisi impudenter valde ac insigniter mentiretur. Quid Origane amico das consilii? Lente quidem, monet quidam, amicus fias, at factus, permanere coneris. Nihil ne occurret effugii, nihil excusationis, quo amicium tuum tanto crimine liberet?

David Origanus vt suū iuuet amicum ad-] monetur.

Quid si iuberes ipsum numerare viginti duas epactas, non post 16 vel 17 Martii deorsum, sed ante illum sursum? fac periculum. Verum reperies plus Caluisiū quā Clauium tibi aduersantem, nam hoc modo nec epacta XXIII, aut XXXI; nec in diem 8, aut 9 Martii numeratio incidet, quod tamen ipsi necesse est. Ego plane quod utriusque suggeram non habeo. Nullum aliud prorsus manet effugium, quā vt dicatis vos loqui de nouilunio ratione Paschatis ac mensis Paschalis, & propterea vos adscripsisse nouilunio 3 Aprilis epactam Clauianam XXIII in 8 Martii positam, non autem eam, quæ sibi diem 6 Aprilis vindicat, eo quod ad nouilunium Paschale indicandum in Calendario Gregoriano, apta non iudicetur: atque ita recte adhuc concludi posse, Clauium aberrare 25 diebus. Sed hoc modo turpissimos dabitis, mihi que ansam præbebitis ordine incepto progrediendi.

Quarto enim hoc Caluisiū dicere nec posse, nec debere, nemo seuerius Caluisio id prohibet: quod multis ostēdi posset; sufficiat vna atque altera ratio. Primo enim id prohibet numeratio viginti duarum literarum seu epactarum, de qua Caluisius absolute locutus est, nulla ratione se ad Pascha tantum cōstringendo, & quæ neque adstringi ad Pascha potest. Secundo vetatur à sua, quam præmisit confessione, de qua supra, vbi discretis fatetur verbis, se examinare velle hoc in lo-

Caluisiū excusationē se errores epactarū respectu non lunæ, sed paschatis indicari voluisse, prætertere non posse.

eo tantum epactas, quæ nouilunium ostendere debent, &c. Nec ad rem facit, quod postea addat: *Quærat quispiam vel ad euas (Clauii) vel ad Liliu epactas nouilunia Paschalia, &c.* Epactæ enim non solum ad nouilunia Paschalia indicanda ordinatæ sunt; sed ad reliqua omnia per totum annum: & ex illo ordine indicandum est, de epactarum certitudine: quando enim de illa sermo instituitur, vt hic fecit Caluissus, Pascha nullo modo inuoluitur. Tertio, paulo ante, in hac eadẽ quartæ partis probatione fituola, vbi proprie de Paschate ac eius quartadecima vniuersaliter loquitur, atque ad nullam omnino se adstringit aurocentum, comparando quartam decimam Clauii cū suo plenilunio sic habet: *Clauius contra, cum sua quartadecima SEMPER sequatur plenilunium, Pascha septimæ circiter in vice simam secundam, vel vice simam tertiam lunam, interdum Pascha in duodecimo mense agit.* Ergo etiam epacta nouilunii index, nouilunium semper sequi debet, & nullo modo antecedere. Quarto idem probatur ex Caluissii falsâ tertie partis probatione, vbi cum proprie etiam de Paschate disputabat, ac in tabula exemplorum ex centuria 197600 desumptorum, Lilianas Clauianasque epactas cum motu medio lunæ compararet; nihilominus tamen epactæ Clauianæ tribuit suum plenilunium debitum, etiam si illud Paschale non esset; vt quartadecimæ epactæ XXII in 22 Martii fixæ, annis 70 & 89, attribuit plenilunium diei 20 Martii adscriptum, quod Paschale non est; atque adeo cum eadem epacta XXII in 9 Martii fixa, confert nouilunium in 5 Martii confectum, non autem (vt hic fecit) nouilunium Aprilis. Idem omnino præstitit in tabula capitis 32, & centuria 10700, vbi similiter non nisi de Paschate agit, & tamen epactis Clauianis XXII & XXIII, in 22 & 21 Martii constitutis, non associat plenilunia Paschalia Aprilis, sed plenilunia Martii non Paschalia; vt videtur est annis eius centuriæ 5, 16, 24, 35, 54, 62, 73, 81, & 92. Ergo multo minus hic, vbi de Paschate non agebatur, eidem epactæ XXI, nouilunium Aprilis obrudi poterat. Imo in eadem centuria 301700, loquens de errore epactarum Clauii in indicandis nouiluniis nequaquam 25 aut 26 dierum eum facit; sed *quariduo vel quinquenduo nouilunium* epactas antecedere asserit. Quinto, etiam si hæc quatuor rationes non essent, hæc sola Caluissii patefacit malitiam, quam supra cap. 2. inuimus, nimirum, quando comparatio fiat epactarum cum motu lunari correspondenti, æquinoctium cum illis immicendum non esse; non enim habent quod agant epactæ nouiluniorum indices, cum æquinoctio; neque solis adscribendum est, quod pluribus debetur: id enim non solum stultum, sed & iniustum est. Ecquis nam tam perfrictæ frontis erit, qui dicere audeat, Concilii Niceni Patres in distributione aureorum numerorum ac collocatione indicæ nouiluniorum errasse diebus 29, eo quod aureus numerus 16 diei 8 Martii adscriptus, distet à nouilunio à quo anno in die 5 Aprilis commisso, 29 diebus; cum non ad hoc, sed ad illud, quod tunc in 7 Martii confectum est nouilunium, aureus ille numerus diei 8 Martii positus spectet? Sed ita tractat epactas Clauianas Caluissus. Vltimo denique à simili ostenditur propositum: in Calendario enim veteri, in quo aurei numeri hoc nostro tempore sequuntur vt plurimum nouilunia 4 aut 5 diebus, nemo vnquam extitit, qui cum de aureorum numerorum ac lunaris motus cõparatione sermonem faceret, aureis numeris errorem 26 aut 25 dierum adscriberet: imo ipse calumniator Caluissus, cum mox in initio libri sui de aureorum numerorum errore, prout iam non est indicis nouiluniorum consideraretur, sed vt termini Paschales nulla ratione illis adscribit errorem

errorem 25 dierum, sed quatuor tantum; quamuis pro quartadecima accipiat plenilunium, quod suo loco refutauimus: *termini Paph'hae, qui olim plenilunia recte* Cap. 1. lib. 1. *indicabant, à plenilunii loco quatruidui spacio absunt.* Nam eadem ratione, quae ipse hoc loco Clauianus calumniatur epactas, ita quis aureos numeros Calend. veteris calumniari posset, à suis nimirum nouiluniis eos recessisse spacio dierum 25; quod ramen falsissimum est, & à nemine haecenus auditum. Quapropter firmiù fixumq; manet Caluisi, impudentissimum te calumniatorem esse, quem neque cum tota sua Astrologia iuuare possit, aut à crimine purgare amicus tuus singularis Origanus. Nonne impudentissime etiam de tua epactarum æquatione hoc modo quis ratiocinari posset, tibiq; ostendere non solum errorem 25 dierum, sed etiã plurium. Videbas miser mendaciũ tuum (posito quod vtriusq; æquatio producenda foret) *Clauium tantundem & 10:ies errare in suo emendato Calendario, ac Lilius in non emendato, non nisi mendacio confirmari posse.* Sed nõ sunt omnes slipites, qui te non agnoscant, dolumq; iuum non noteat. *Clauius vt plurimum aberrat diebus 25, Lilius 19, idq; te demonstraturum a. ebas, epactis, qua nouilunium ostendere debet; nonne recte, vel te ipso iudice, in te rursus retorquetur illud tuum Tegentianum: Vt Syre te cum tua monstracione magnus perdat Iupiter? Promissisti te id ostensurum, nullum reiiciens iudicem: quo ceciderunt tua promissa? quam egregie id praestauit? confiteberis ne tandem de tuis erroribus? Hæc Caluisi sunt, qua plane absurda sunt, & prorsus inaudita. Hæc reuera talia sunt; quorum absurditatem nemo vnquam verbis satis exprimeret poterit.*

9. Quinto, si intueamur reliquam Caluisianæ tabulæ partem, quam plurima Alia Caluisiana se in conspectum dabunt absurda. Dicit de ea calumniator: *Clauius vt PLV. na absurda, RIMVM aberrat diebus 25, Lilius 19;* & tamen etiam illi daremus in decem illis annis reuera Clauium aberrasse 25 diebus, quod tamen falsissimum offensum est: nihilominus mentitur se tabula illa demonstrasse id accidere vt plurimum, cum id solum appareat ex 10 exemplis initio positis, in reliquis 14 differentia inter epactam Clauianam & nouilunii diem, quatruiduum, aut ad summum quinque dies non excedit; & in Lilianis nullibi 19 dies adæquet.

Sexto miserime deprauauit epactas Lilianas, eas nunc ponit nouilunia antecedere, nunc sequi, nunc cum illis in eundem diẽ incidere: primũ euenit plerisq; annis; secundum cernitur in annis 60, 62, 63, 65, 69, 71, 73 & 74; tertium habetur in annis 67, 68, & 70. Imo nec ipsa nouilunia iusta exhibet, testimonio sint nouilunia annorum 62, 72, 73, 74, in quibus omnibus solido die à veris aberrat. Nimirum solus Sethus Caluisius est, qui erroris conuinci non possit. Ipse solus est, qui aliquam formam meliorem, quam Gregoriana visa est, proponere ausus est. Nõ enim est cuiusuis iniquum agere censorem. Quis enim vnquam tam stolidus ac impudens extitit, qui nouiluniorum indices, ex vna eademq; æquatione eiusdẽ auctoris, in vna eademq; annorum centuria à nouiluniis suis aberrare dixerit nunc dieb. 19, nunc 18, nunc 17, nunc 13, nunc 12, nunc 11, nunc 2, nunc vno die, nunc nullo, vt fecit Caluisius de Lilianis: & Clauianas nunc diebus 26, nunc 25, nunc 5, nunc 4, nunc 3 tantum abire pronunciat. *Concilet hæc, qui meliori est ingenio.* Nonne per omnes sui quadripartitæ propositionis partes, egregie seipsum iniquum censorem probauit Caluisius? Iudicium esto cuiusuis.

Septimo ac si omnes à Clauio, quas de æquatione epactarum vltiore, suaque emendatione ponit condiciones, sancte seruasset: ac si iustam ac legitimam insti-

instituisset comparationem: imo ac si stipites & trunci è cantorū schola prognati sectores omnes essent, eiusq; absurdas & apertissimas fallacias, cui libet obuias, nemo non afflet, tanquā partiam victoria, suam allegans errorum tabulam, Clauio nimirum in modum insultat. *Vide tantum hac exempla, inquit, nonne & Pontifici, Romano Imperatori, Regibusq; & Principibus pleriq; totius Europa, imo toti orbi Christiano hoc modo turpissime imposuisti? Quid in Calendario Christiano instituendo excogitari potest, quod plus aberraret?* &c. Illud nimirum Calendarium, quod (etiam si contra mentem Clauii eousque producatur sine vlla correctione) post ducenta nonaginta sex annorum millia tantum, & non amplius, aberrat in nouiluniis indicādis, quantum post pauca secula vetus à Patribus Nicenis institutum nunc aberrat. Nonne hoc magnum est piaculum? O nugatorem! O calumniatorem!

Caluissus examinae Calend. ad: h quot centena millia annorum, ratione valde inæquali.

10. Antequam autē vltius progrediar, scire ex te aueo Caluissus, cum tu Calendarium Gregorianum examines vltra ducenta nonaginta millia annorum, & inde pronuncies Pontificios, vt tu loqueris, Pascha celebrare modo cum Iudæis, & propterea excommunicari; modo ante plenilunium, & hæc res idcirco damnari, modo in vltimo, siue, vt tu inepte loqueris, in duodecimo & secundo mense, &c. inuoluant autem Paschata etiam æquinoclia; quomodo sine examine æquinoclia ista tua falsā & futilia iudicia dare poteras, vt um nescias, quis in illis remotis seculis primus, secundus, aut vltimus mensis futurus sit? Vnde habes æquinoclium perpetuo in 21 Martii permansurum. Tu, qui omnia ad lapidem Lydium ac motus cœlestes examināda contendis, cur id, quod primum esse debebat, neglexisti? Cur tanta scrupulositate lunarem motum persequeris, & solarem omnino negligis? An quia Calendarium Gregorianum, quo ad æquinoclium sedem, vt perfectum approbas? Quid ais? Rursum ne obmutescis: Scis ne annum solatem esse, ac fore in perpetuum illum, quem nunc dat æquatio Gregoriana? Scis ne eam, quam assumpsisti mensis lunaris magnitudinem, esse reuera eam, quam luna in cœlo conficit, nullog; à tua vel deficere, vel eandem excedere minimo scrupulo, quod toties multiplicatū, in notabilem quantitatem excrecere non possit? Si ista nescis, sicuti reuera hoc, & plura alia magis obuia, nescis, cur adeo audacter exclaimare audeas: *Lilius igitur agit Pascha semper ante plenilunium, interdum etiam in secundo mense. Clauus contra, cum sua quarta decima semper sequatur plenilunium, &c. Vterque igitur hoc modo assumit sibi errores, qui hæreseos damnari sunt. Item, atque ita vterque tam Lilius quam Clauus singulas sibi hæreseos notas assumunt, dum singuli huiusmodi errores, qui hæreseos notati sunt, sequuntur.* Tu hæreticos tutos pronuncias post multa millia annorum, de quibus an vnquā futura sint, nec tu, nec quisquam mortalium quicquam scire potest. Supra audisti hæretice quiratione Paschatis dicti hæretici sint, aut dicēdi. Aliud porro est, aut exercitii sine explicationis causa, aut positæ conditionibus, aut denique ad hominem, Paschata futurorum seculorum examinare, quod fecit Clauus: aliud vero falsis ac dolosis examinibus, vt tu, alios hæreseos damnare velle. Satis præcauit Clauus ac docuit, quomodo extraordinariis æquationibus erroribus, si obreperant, occurrēdum sit: quæ omnia à te subdole aut dissimulatū, aut falsā interpretatione corumpuntur.

Caluissus ea, quæ suas fraudes de regere, aut Calend. Gregoria-

11. Videtur autem musicus noster subodoratus ista sibi iuste obiici posse, absoluta igitur qua se iniquum declarauit censorem actione, solitis suis artibus præuenire castudet. Ergo vt lectori fucum faceret, postquam multos malitiose reti-

reticiffet ac difsimulaffet Clauui rationes, & Calend. Gregoriani præfidia, quæ dâ, ac fi in omnibus fidem feruauerit, Clauui argumenta, quib. peti fe videbat, & quidem ipsis Clauianis verbis referre voluit: at quomodo? ea, quæ potiffimum contra ipfum erant (subdole omiffit, & falſarie truncavit, audiamus ipſum Caluiſium: *Mirum autem fortaffe alicui videri poſſet, Clauium, Aſtronomia & Mathematicarum rerum ſcientia clariffimum virum, in tantos errores imprudentem prolapſum eſſe, cum ipſe gloriatur, ſe in multa annorum millia nouilunia computaſſe. Reſpondeo Clauium non inſciam eſſe ſuorum errorum: ſed eos prauidiſſe, & alicubi etiam eos indicare, & ſateri motum lunarem ſuis epactis reſpondere nolle. Sic enim loquitur in explicacione calendarij cap. 12. pag. 181. En vt locum citet ac paginam vt omnem à ſe amoueat doli mali ſuſpicionem. Incipit ergo referre verba Clauui fatiſ fideliter, eaque vt à ſuis dignoſcerentur diuet ſo exhibet caractere hac ratione.*

Caterum fruſtra, ac ſine fruictu tantus inſumitur labor in Epactis ad tam multa annorum millia inquirendis. Deinde ſine vlla mentione ſe omiſſiſſe aliquid, nulla addita nota &c. aut. & paulo poſt, vt ſolemus, tanquam omnino nihil præteriſſet, eodem caractere in cõtinuo contextu, ac ſi cauſam huius fruictuſtanei laboris, vna cum Clauio fideliter redderet, ita proſequitur: *Nam per diſſicile eſſe, ne dicam impoſſibile præſcribi poſſe æquationis rationem, etiam ſi artiſtium adhibeat, quæ poſt plura annorum millia motibus caeleſtibus (quod ad Lunam XIII: quod caput eſt, attinet) congruat, facile tibi quibus perſuadebit, ſi attento animo conſideres, non pauca ſcrupula in ſingularibus lunationibus caiculo omitti, quæ in centenij annorum milibus nõ paruum poſſint errorem inducere. Hactenus Clauius. Cum tamen Clauius aliam eamque principem præmiſerit cauſam, eam nimirum ob quam nec Lilius, nec vilis Reformatorum æquationes ad remotiora ſecula extenſas voluit, quod vt euidentius appareat, fide ve à germana, non hæretica, aut Caluiſtiſtica, ipta verba Clauui adſcribam.*

Caterum fruſtra, inquit Clauius, ac ſine fruictu tantus inſumitur labor in Epactis ad tam multa annorum millia inquirendis, vt paulo ante, priuſquam conſtructionem tabule duorum anni traderemus, diximus. Cui enim incertum ſit, an anticipatio Lunæ per vnum diem in 31 2 ½ annis, & per 8 in annis 2500. Solu autem in 400. annis p. 3. dies tam diu motibus caeleſtibus r. ſpoſura ſit, nec ne: iure optimo CVRA hæc POSTERIS relinquenda videtur, qui facile ex illi qua Num. 15. 16. & 19. ſcripturi ſumus æquationem a' iter, vt nimirum illi ſeculo congruat, inſtituere poterunt. Nam per diſſicile eſſe, ne dicam impoſſibile, &c. vt paulo ante retulimus ex Caluiſio, nimirum vltra prædictam cauſam potiore de incertitudine vtriuſque anni eſſe etiam hanc, quod in lunationum calculo ad conſtituendos Cyclos populares, non pauca ſcrupula negligantur, quæ ſæpius repetita magnum poſſint in multis millibus annis gignere errorem. Idem poſtea addit credere in Cyclo æquationis anni ſolaris.

V. des ne æquiſime lector, te enim appello, quam fideliter Clauius cauſam tradiderit cur æquationes fruſtra ad remotiora ſecula protendantur; & quam conſona ſint iis, quæ nos Cap. 4. diſputauimus; atque quomodo ſe referat ad ea quæ paulo ante eadem de re dixerat, fatiſ nimirum eſſe epactas facili illa Liliiana ratione æquatatas, ad aliquot annorum millia recte ſe ſe habere? Vides ne quam parum imo vt nihil, obtrectatores contra Calendarium Gregorianum aſſerre poſſint, niſi ad malas ſuas conſugiant artes; ad fraudes nimirum & mendacia; vt maniſeſtiſſime apparet in Caluiſio, quem ſæpiſſime iam in flagranti deprehendimus flagitio.

num defendere poterat, aut ſubdole diſſimulaſſe, aut mala fide reculiſſe.

Clauui verba à Caluiſio mutilata.

Clauiana verba ſincere relata.

Caluissus loco
actionis gratia
rū eos, qui tem-
pora emenda-
rant, maledictis
& conuictis dis-
cerptit.

Caluissi menda-
ciam.

Incertitudinem
motuum cele-
stium sufficien-
tem esse causā,
cur a quationes
calendarii ad re-
motiora secula
extendendæ nō
sint.

Alia Caluissanæ
calumniæ.

12. Quam autem machinatoria hoc fraudis suæ fundamento superstru-
erit machinam videndum nunc est, mirabitur profecto quilibet homines in
tantam delibamentiam simul ac impudentiam posse, vt rei quæ ad vtilitatem
ac decorem totius reip. Christianæ & sapienter & feliciter excogitata est; & iis
qui in ea excogiranda & explicanda iussu maiorum diligentem nauarunt ope-
ram, loco actionis gratiarum obsecrari adhuc, ac maledictis & conuictis one-
rare eos tam insolenter audeant. *Cur Clauis iam prescribitur, ait obrectator, quod
mauisti falsum esse, & nulla ratione ad normam dirigi posse? Cur Calendarium hoc vel in-
stituitur, vel interpolasti, cuius rationem dicis, esse perdifficilem, imo impossibilem? Cur pro-
fiteris te scire & calendarium emendare posse, quod nescis & impossibile esse dicis? &
post alias criminationes, sic aperte mentitur: Habes ergo, qui calendarium hoc re-
cepisti, veram de Calendario Gregoriano ex ore ipsius Clauis sententiam, quod videlicet non
certa ratione, quæ ex Astronomico fundamentū, ex motibus celestibus deducta sit, nitatur,
sed quod ex coniectura & opinione sit constructum. Cuius ratio vera, etiam si artificium adbi-
beat, perdifficilis sit, imo impossibilis, atque ita motibus celestibus congruere non pos-
sit.*

Hinc iam plane intellige Caluissi te aut Clauis libros de Calendario omnino
non intelligere, aut hic impudentissime mentiri dum Calendarium ais non cer-
tis niti rationibus. Nonne fuisse illæ ab ipso explicatæ sunt? & iam certæ sunt,
quam certæ ex Astronomia pronuciari possunt: methodo nimirum certa,
& incertas rationes Astronomicas morisque celestes, non incerto, sed cer-
to applicar modo. Quod autem incertitudinem illam moruum celestium,
quos humana nondum perfecte assequi potuit industria, pro causa sufficienti-
ri allegat Clauis, quare æquationes quæ illis superstruuntur ad remotiora se-
cula extendendæ non sint, rerum se Astronomicarum eo ipso peririssimum
probat, quemadmodum contra tu re ignorantissimum, qui id carpas.
Certe Tycho Brahe rerum Astronomicarum nostrorum temporum facile
princeps, cum tota sua vita in hoc studium incubuisset, & expensis in illa
fecisset maximas, vsusque esset industria summa, optimisque instrumentis: ni-
hilominus tamen Solis omnium astrorum notissimi motum, ultra annos du-
centos in præcedentia, & per totidem in consequentia, tanquam certum ac in-
fallibilem producere ausus non est: & tu imperirissime vis Clauis certitudi-
nem promittere debuisse ad annorum trecenta millia? Apagæ rerum Mathe-
maticarum ignorantissime, apagæ calumniator impudentissime.

Denique quæ addis de anno 90006000 inigne sunt testimonium calum-
niæ tuæ, quilibet enim qui Clauis legerit illud exemplum ab ipso regulæ ex-
plicandæ causā allatum esse, aduerter: nullo autem modo quod æquationes
eiusque productas voluerit; cum expresse contrarium ibidem habeat. Neque
magis aut aliter litteram s, huic seculo responsuram dixit, quam litteram C, an-
no 301700 in tabula Lili, ad eius regulam ostendendam responsuram pronun-
ciavit: Sic etiam litteram Dominicalem F, capite 21 anno 34689. conuenire
dixit, vt regulam inueniendi litteram Dominicalem manifestiorem redder-
et: siue postea reuera responsura sit, si nimirum tetracosieridum ordo
nuntiam interrupperit; siue non, & ob intercalationis formulam inter-
ruptam alia accipienda foret, si secula duratura essent: hoc ad rem non facie-
bat.

Sethus

Sethus Igitur Caluifius *purius* Ecclesie cantor, per omnes suæ propositionis quadripartitæ partes, non Clauifius, sed se ipsum iniquum censorem manifestissime probauit; cuius rei gratia cuiusuis æqui lectoris appello iudicium: quilibet enim reuera dicere poterit: Ex ore tuo te iudico censor nequam. Quis nam autem de hoc iniquo censore, & iudicio cuiusuis æqui iudicis, & sua propria sententia condemnatum supplicium, & quale furem debeat, meam non interpono sententiam, sed ei relinquo qui dixit: *Mihi vindicta: ego retribuam.* Sufficiet nobis nos veritatem à mendacijs, & calumnijs huius criminatoris vindicare. *Pergamus igitur ad alia.*

Sethus Caluifius
iniquus censor
Calendarij.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

*De iniquissima calendarij Gregorianicum Iuliano siue veteri
comparatione à Caluifio capite 32. Elenchi instituta.*

SI quis vnquam sine fronte exitit mortalium, is profecto tecum Caluifius nequaquam comparandus est, qui hoc capite audeas inire fastorum Iuliani ac Gregoriani comparisonem: & quod omnem excedit impudentiam, imo & infamiam, concludere, ac publice proclamare: *In Calendario Gregoriano frequentiores & fadiores errores committi, quam in Calendario nostro Iuliano siue veteri.* Quæ amabo te cum hæc scribebas cogitationes animum tenebant tuum? Exitulimabas ne tam acute te ac callide tua proponere posse, vi aliqua verisimilitudine induta lectoribus, id quod intendebas, persuasura essent: aut certe præ te non lufcos solum omnes, sed & cæcos, & omnino plumbeos reputabas, qui apertissima tua mendacia assequi ac dignoscere non valerent? Impudentiam tuam qua dolo nimis crasso epactas conferebas cum nouilunijs sibi non debitis, merito in admirationem trahere lectorem cap. præcedente diximus: quid nunc de plumbea hac dicam fallacia; disparitas enim non iam in paucis diebus aut vno consistit mense, vt ante; Sed in multis millibus annorum! admiranda ne, ridenda, an vero detestanda erit? Audiamus quæso vel ipso pædagogo Caluifio indignissima, & primo quidem vt se se militem ostendet gloriosum; rationemque reddat peracti certaminis.

Clauifius enim, inquit, in prouocatione sua, cuius mentionem fecimus supra cap. 7. primum sibi vult demonstrari: Plura quam quatuor errorum genera in Calendario Gregoriano contineri, & deinde in eodem frequentius peccari, quam in nostro Iuliano. Tempus sane est vt tandem aliquando quam strenue pugnaueris Gnathonibus tuis explices, quod vt rectius facias, condiciones eas quas te impleuisse iam aut hoc capite impleturum putas, recenseres: reliquas sicut in loco allaturus. Perge igitur, & quæ tanto temporis spacio egeris explica. De primo, ai: satis diximus & multo plura, quam quatuor errorum genera Calendario Gregoriano inesse manifestissimè exemplis demonstrauimus. Non solum satis te dixisse ipsi fatemur, sed & multo plura, quam vnquam à te expectare, aut postulare quisquam ausus fuisset. Nimirum quantum ad illos spectat quatuor errores (errores propriè nec Clauifius nec nos appellamus) eos non solum esse ex minoribus quibusdam erroribus, qui in huius-

Caluifius rationem reddit peracti certaminis

Elench. Cap. 29.

Cap. 31.

modi Cyclo, qualem Lilius excogitavit, etiam si OPTIME instituat, nullo modo vitari possunt, quando videret quartadecima vno vel altero die, à plenilunio Pascha's abire, vnde errores in Paschate celebrando committuntur, quales fuerunt quos supra Cap. 19. & sequentibus recensuisti: Sed & eam, quæ illos non vnquam exhibet, vt capite præcedenti diximus, Lilius æquationem veram, iustam & legitimam esse. Quod vero gloriaris te plures alios ostendisse errores, error tuus est, qui proprio nomine vocatur mendacium, tibi valde familiaris. Primum enim mensẽ anni Ecclesiastici cauum esse, nullo modo error est: epactarum vero æquationes si sumantur iuxta auctorum mentem, & cautelas, neque extendantur vltra terminos ab illis præscriptos, cauillari nequaquam potes, vt suis locis manifestum fecimus, at præter hæc & aliqua alia puta mendacia, attulisti nihil: Ergo cum dicis multo plura quam quatuor errorum genera Calendario Gregoriano inesse, manifestissime exemplis demonstrauimus, manifestissime mentiris: imo illos quatuor nullos esse, quod nemo à te petebat, vltro affirmasti; atque adeo quo ad hanc primam conditionem miles gloriosus victus cecidisti: & quidem propriorum mendaciorum ac fallaciarum mole ita obrutus; vt spem omnem resurgendi tibi ipsi præcideris. Videndum nunc est quid de secunda conditione, & quibus mendacijs probare coneris, in Calendario Gregoriano plures & sædiores contineri errores, quam in veteri.

Calendarii Ecclesiastici perfectio in quo consistat.

2. Antequam autem demonstrationes adducamus Caluissianas, breuiter ostendendum est, in quo perfectio consistat Calendarii, & quid de vtroque tam Gregoriano quam veteri, Caluissius in præcedentibus scripserit: sic enim fiet vt non solum verum iudicium de bonitate Calendariorum a quouis dari possit; sed & quem hoc loco in apertum producere intendimus, clarissime elucescat iniqua comparatio, & iniquum iniqui censoris iudicium: imo vt æquum iudicium ex ipso ore aduersarii eliciatur. Primum clarum est, cum enim Calendarium Christianum, de quo disputamus, nihil aliud sit, quam Ecclesiastica atque ciuilis ac facilem vniuersalem ac vniuniformem vsũ accommodata methodica ratio numerandi annos, menses, ac septimanas; motibus solis ac lunæ medijs siue vniuniformibus bene consentiens: illud calendarium perfectius ac paucioribus erroribus obnoxium erit, quod propius ad has accedit proprietates. priorem partem descriptionis huius consistere in Cyclorum ratione, & extra omnem est controuersiam, & in ecclesia Catholica saltem à Concilio Niceno semper ira habita, vsuque, auctoritate, ac decretis tam illius quam aliorum Conciliorum, ac Pontificum fundata ac comprobata. & hæc cyclorum ratio in vtroque reperitur calendario, tam veteri quam Gregoriano. Quæstio igitur potissimum circa alteram versatur partem, quod nam ex his duobus solis ac lunæ rationibus melius censentur: in quo nam æquinoctium firmitus hæreat; nouiluniorumque indices suo rectius fungantur munere: nam quod hic vicerit in omnibus vicerit.

Calendarium Gregorianum ex Caluissii concessione non æquinoctium habet in lunæ motu per se determinatum.

Secundum sic manifestum facimus, & primo quidem quid de Calendario Gregoriano ipse Caluissius sentiat audiemus. Quod igitur attinet ad æquinoctium, cuius sedem certam futuro tempore, vt Caluissius vtar verbis, nemo prædicare potest, ita certum ac fixum teneri in calendario Gregoriano à Caluissio po-

so ponitur, vt vltra trecenta annorum millia semper ipsi in 21 Martii immotum permaneat: etenim in omnibus suis examinibus, quæ ipsi demonstrationes dicuntur, in dicto 21 Martii die sedem æquinoctii inuariatah ponitur: iuxta illam primum & vltimum determinat mensē, ad illam normam exigit Paschata, hærentis obnoxia & excommunicata denunciat. Neque quod alicui sit momenti contra stabilitatem eius vllibi affert; nisi ridiculam illam valere aliquid dicamus obiectionem, quod retentio in propria sede musicis tonis non vndequaq; congruar. Ergo quoad æquinoctium, anni solaris magnitudinem, motumque solis, quod præcipuum Calendarii caput & decus est, ipsa Caluissii confessione Calendarium Gregorianum perfectum, & erroris expertus est: Enimvero quo exactius hæc seruantur, eo Calendarium erit certius, perfectius, & magis diuturnum, ait Caluissius lib. 2. cap. 7. Quod vero ad nouiluniorum spectat indices, motumque lunæ, quamuis Caluissius eorum æquationes cōtra præscripta auctorum, ac si nulli variationi obnoxia ponerentur, ad multa annorum millia extendat: in Clauianis tamen vltra quinque dierum digressum ostendere non poterat, etiam ad annum Christi vsque tercenties millesimum; in Lilianis vero, qui tamen epactas suas vltra Christi annum 5000 non produxit, in eodem contra omnem æquitatem assumpto remotissimo seculo, nō plures quam 22 dies erroris colligere poterat. Atque hæc de summis illis erroribus Calendarii Gregoriani in solis ac lune motibus commissis, Caluissius.

De Calendario vero veteri siue Iuliano aliam audiuius Caluissii sententiam. Is enim ad errores eius manifestandos proprium caput instituit, quod & primum omnium sui stramentici Elenchi esse voluit: in quo postquam illud plus æquo laudasset, de æquinoctio motuque solis sic subdit: *Virtus tamen aliquo modo facere videtur. primum in eo, quod æquinoctia & solstitia à suis diebus, quibus in initio affixa videbantur, ad tredecim dies fere hodie anticiparint. Æquinoctium enim, quod olim die 23 Martii fieri solebat, iam ad diem decimum eiusdem mensis peruenit. vnde futurum, vt idem æquinoctium aliquando in Februarium adque alios hybernos menses, si seculorum ratio hoc ferret, transferatur. Quid clarius dici poterat? Nonne satis est post Iulium Cæsarem Calendarium hoc in motu solis indicando aberrasse ipsos tredecim dies; neque hic quiescere, sed errando in perpetuum progressurum? Sed nec nouiluniorum indices ab errore liberi sunt, etenim aurei numeri, quibus id officii à Patribus Nicenis olim demandatum erat, suam etiam decoquant fidem, & ex confessione Caluissii spacio annorum 312 cum dimidio fere vno die aberrant, atque adeo Concilio Niceno ad nos vsque quatruiduo aberrasse colligitur, ex quo scilicet est, inquit Caluissius, (quamuis de plenilunio dicat, quæ non nisi quartisdecimis conueniunt) vt termini Paschales, qui olim plenilunio recte indicabant, à plenilunio loco quatruidui spacio absint. Ex quo colligeretur, si vera esset, quam ca. 16 de epactis (quod idem eodem modo de aureis numeris dici potest) dat regulam, nouilunii indicæ aberrare sex dies solidos: enimvero, quando quartadecima sequitur plenilunium vno die, tunc index à nouilunio tridui spacio abest, ait Caluissius: ergo si quartadecima plenilunio posterior est quatruiduo, index abest à nouilunio diebus sex. Ex quibus sequitur, si ad ea secula, ad quæ Caluissius Calendarium Gregorianum examinat, Calendarii veteris errores exigendi essent, eos non per dies tantum, sed per menses atque annos fore numerandos.*

Putas ne Caluissii aliquem fore, qui sententiam dicere audeat, & quodnam

De errorib; Ca-
lendarii veteris
Caluissii iudiciū.

Calendarium iustius sit decidere? Ego sane in tam ardua atque subtili re iudicium meum non facile interposuero; subtile aliquod est schola cantorum hic requiritur ingenium, & homo natura acutior, qui penetrare ac suspicere has difficultates valeat. Prægestit sane animus ingeniosus illas tuas asturias audire. Age igitur cantor sententiã tuam pro me: aut certe subtilia tua argumenta, quibus demonstras, In Calendario Gregoriano frequentiores & fadiiores errores committi, quam in Calendario nostro Iuliano suo veteri. En ut promptus est!

Caluissius gloriatur se facile demonstrare posse propositum.

3. Id vero difficile non futurum arbitror, modo sciemus, quoties fere Calendarium nostrum Iulianum siue vetus in vna cœnturia in canones committat. Inde enim comparatione facta ad Calendarium Gregoriani aliquam centuriam, vel COE C O patebit, vtrum Calendarium plus vel sedius erret. Proficit sane cantor noster, ex leuiculo paulatim pinguis ac crassus, ex crasso nunc plumbeus factus, plumbeam omnino instituit argumentationem, quæ quidem non tam elucet oar comparatione duarum centuriarum, quam ex electione talium centuriarum. Videamus quæso, quam cœco suo iudici duas proponat centurias, quantaque solertia, quanto acumine, quanta etiam æquitate ac iudicio illas elegerit: & quam bene ex sua comparatorum doctrinã paritatem seruandam esse didicerit.

Quo acumine Caluissius comparationẽ vtriusque Calendarii instituat.

Ex Calendario igitur veteri centuriam assumit, non iam post multa secula futuram, atque in incerto positam; & hoc quidem non sine magno politi ingenii iudicio: enimueto cum iuxta ipsius Prophetiam dies mundi extremus, qui iam præ foribus expectat, propediem affuturus sit, frustra esse noluit. Ergo assumpsit sibi centuriam post Christum natum 1500 proximè elapsam, atque de frequentia errorum in ea statuemus, inquit, ex sententia Clauii: *quam est aliquanto iniquior*: ponit enim errores in Paschatis celebratione commissos in vna summa sexaginta sex; cum tamen in vna summa quinquages quinque peccatum sit, non sexages sexies (Fortassis vult Caluissius, Clauium debuisse ex suis in Elencho isto exhibitis tabulis plenitunia eruere, quod cum non fecerit, vndecies errauerit) Sed ut vsit, inquit, de hac re non magnopere contendimus cum Clauio: Ergo nec nos cum Caluissio; qui enim per centena millia annorum iaculum vltra fines expedite audet, etiam in minoribus aliquid audebit. Lectorem tamen docere debemus, quid Clauius loco à Caluissio citato, ostendere conatus sit; quidque suo exemplo cantor moliri potuerit: nam se in sua comparatione Clauii exemplum secutus gloriatur.

Clauii nequam Caluissio, ut ipse fingit, comparationis exemplum, aut modum præstitisse.

Ea ergo, quæ hic à Caluissio citantur, desumpta sunt, vel ipso teste, ex Clauii explicatione Calendarii sui cap. 2 pag. 71. editionis videlicet prioris, quo capite Clauius causas explicat correctionis Calendarii, ea fere ratione, qua nos paulo ante, errores scilicet veteris Calendarii in medium adducendo: deuiationem quidem æquinocitiã à Concilio Niceno ad nos vsque ad ipsos decem excreuisse dies; indices vero noniluniorum ad quatrudu spaciũ à suis locis deflexisse: ex quibus tandem deducit plurimos in celebratione Paschatis errores & fuisse, & nisi mature præuentum esset, futuros semper grauiores. Ergo ut in præteritis ostenderet, quid de futuris sperari posset, exemplum adduxit centuriæ 1500. in qua sexaginta sex Paschata, si motus solis ac lunæ medios spectemus, non rite celebrata affirmat. De futuris autem referre se ad tabulam suam se futurorum temporariam, quam capite 22 proposuit, in qua Paschata etiam exhibuit Calendarii

daril veteris per singulos annos, ab anno Christi 1630, vsque ad 5000; additque in Calendario veteti post annum 2698 nullum amplius Pascha legitimum in ea reperiri, qui quidem error, subiungit, in plures dies progressu temporu excrescisset, nisi correctum esset Calendarium. Nullam igitur omnino eo loco instituit Clauuius, quam tanquam exemplum imitari potuisset Pædagogus Caluissius, Calendariorum comparationem: sed simpliciter causas explicat, cur vetus corrigendum fuerit, quæ fuit multitudo sine vlla spe emendationis errorum in eo comprehensorum. Fucus igitur & fraus est Caluissii, qui hac in re exemplum Clauui prætendit.

4. Selecta ex Calendario antiquo pro comparatione instituenda centuria 1500, confert se à musis auersus musicus ad seligendam ex Calendario Gregoriano aliam itidem annorum centuriam. At quam putas beneuole lector? Nonne pro ea quæ valet, quamque plurimum amat æquitate, seruaturus tibi videtur paritatem rationis? Nimirum quemadmodum eam, quam è Calendario veteri selegit centuria, quæ à sui per Patres Nicenos facta institutione, est numero duodecima; ita ex Calendario Gregoriano assumet ab eius institutione etiam centuriam duodecimam, hoc est Christi vigesimam octauam: aut certe vt argumentum à fortiori pugnet, demonstrationisque vim obtineat, aliquam assumet viciniorum; quod quasi necessario videtur incumbere Caluissio; quomodo enim vel cæco patebit, in Gregoriano plus & sedulo aberrari quàm in Calendario veteri, nisi argumentum à fortiori vim induat. Sed ignoscat nobis tam Lector beneuolus, quam cæcus iste, quem appellat Caluissius, index; res aliter se habet, & longe extra oleas vagatur cantor no^o er.

Dicit Origanus amicum suum Caluissium extra paritatem longe abire nequaquam posse, eo quod proportionum ex doctrina sua tam musica, quam comparatorum, in qua versatissimus est, profundam scientiam hauferit, fieri posse, vt dulcoris modulationis causa à comparatione parium & vnisono recesserit, & vel ad diapason omnium interuallorum primum & simplicissimum, vel certe ad diapente consonantiam suauem ac sonoram, ita suadente arte musica confugere voluerit, atque adeo duplam vel sesquialteram proportionem non transilierit. Sed ignoscat nobis etiam Origanus, res aliter se habet, & musicus extra organum ludit. Si replicet Origanus, Sethum quidem extra centuriam decimam octauam, vel vicesimam quartam excurrere potuisse, at impossibile esse quadragesimam octauam, hoc est, quadruplam, vel etiam ad summum octuplam siue centuriam nonagesimam sextam ab ipso transgressam esse, sed necessario saltem intra centum centuriarum spaciū se continuisse: ignoscat nobis ipse iterum, iterumque cantor, ipsis omnino extra chorum saltat. Quid ergo? ad quingentas ite vel mille centurias vsque extra viam currit? Absit hoc à Setho Caluissio, homine omnis elegantis doctrinæ peritissimo, minime rudi & ab aliquot annis exercitato: Otesti ac Babilionialis esset, quam ingenioso musico similior, qui similia attentare præsumeret. Sed ignoscat nobis quicumque ignoscere didicit, res aliter se habet: miser enim Sethus Caluissius ad propositionem suam probandam, ad vitra tet millesimam centuriam excurrere opus habuit: & quod miserimum est, ne quidem eo in loco quicquam probare potuit: ceterum quæ cum 1500 compararet, elegit 301700. Quid tibi videtur æquissime lector, licebit

Caluissii in sua comparatione paritatem rationis iniquissime per aliquot cetera millia transgressum esse.

ne ali-

re alicui exclamare: Nego paritatem? Audiamus quæzò ipsum hominem acutissimum, imo modestissimum etiam, ut ante errorem plumbeum, veniam prius petere sciat à Clauio.

Impudèria Caluissii qui Clauii exemplum pro se allegare ausus fuit.

5. *Ignoscat nobis*, inquit, *si suo exemplo idem moliamur in Calèdario Gregoriano, quod in veteri fecit, & similiter vnam centuriam excusamus, cuiusque errores numeremus, ea sit 301700. Quam libentissime tibi ignosceret Clauius, modo venia dignus esses: facile etiam à nobis eam impetrares, etiamsi enormiter cõtra paritatem peccasses, modo non vltra terminos præscriptos telum ablegasses. Si te cum musico elegantissimo a sinum comparare vellem in musicis, quid diceret? in labore ferre fortassis posses, qui ex magno labore magnam tibi scis comparare gloriam. Vno verbo Caluissii, causam tuam agere nescis, aduoca patronum Originum doctiorem te, fortassis te de inscitia tua ac impudentia purgabit. Enimvero dicere poterit, te non adeo impudètem esse, quin saltem veniam postulaueris, *ignoscat nobis, &c.* Item te ipsum causam reddere, cur hanc centuriam selegeris, ad ea esse respondendum, neque in fontem te non audita causã damnandum: obiicienti enim, *hanc centuriam longius esse à nostro seculo remotam, te egregie respondere: tua recitabit ipse verba: Ad quod respondeo, me exemplum examinandi Calendarii ab ipso (Clauio) sumpsisse. Si ipse centuriam aliquam in Calendario veteri examinãdam sibi delegisset, quæz prior fuisset initio eius, cum primum à Dionysio Exiguo ordinaretur, & Ecclesiæ præscriberetur, ego similiter SIMILEM aliquam examini subiecisse, quæz à Gregoriani Calendarii initio nõ procul distaret. En vt aduersariis omnibus os obturatum est! quis est, qui contra hincere audeat?**

Caluissio nullã manere se purgandi excusationem.

Ignoscat nobis Originus, *ignoscat nobis* Caluissius, patronus cum cl'ente, egregium par Calendariomallygarum, quo magis vos purgare studeris, eo magis vos impudentiæ & malitiæ cum summa coniuncta inscitia accusatis. Si tacuisses Caluissii, fortassis aliquis amicis tuus excusare te potuisset; tibi mirum propositũ non fuisse seruare paritatem rationis; sed vt cunque te ostendere voluisset, Calèdarium Gregorianum peius esse veteri: nunc vero cum ipse fatearis, te *exemplũ examinandi Calendarii ab ipso sumpsisse* Clauio; et in ipse proximorem accepisset, te similem accepitum fuisse, quo te excuses, prorsus restat nihil, omnem omnino purgandi te præclusisti tibi aditum: imo quod causam tuam dederem. orem reddidit, Calendarium vetus non à Concilio Niceni, sed à Dionysii temporibus deducis, atque adeo *si similem* centuriam ex Calendario Gregoriano deligere tibi voluisset, non iam, vt ante monuimus, duodecimam, sed adhuc vicinioram, decimam nimirum secerne debuisses; nunc quæ similitudo cum decima, & ter millesima. Agnosce si ne tandem insignem ac singularem impudentiam tuam: & quam nihil possis contra Calendar. Gregorianum, nisi ad absurdissimam quæque confugas, & ne tunc quidẽ aliquid efficere? Nonne plumbeus plane, & homo absq; sensu es? Crede mihi, neq; *cæcus*, quem appellas, vnquã in æternum persuadebis, annum Christi 301700 tantum abesse ab anno 1620, quantum abest annus 1500, à 500: differentia enim hic est mille, ibi vero maior quam ter centies et ille, quos numeros neque cæcus vnquam pronunciatibit æquales. Si aliquis discipulorum tuorum in istos duos numeros 1000 & 300100 æquales pronunciat, nonne, quãuis minime *plagosus* sis, tuosque *pudore & liberalitate* multuere malis *quam verbum meru;* tamen si in aliquo tantam reperires impudentiam, edique ac inuidiæ seruitutem,

Caluissianæ cõparationis disparitatem modum omniẽ excedere, ac rari orum.

uitutem, tantamque malitiam, nonne inquam, hunc egregie verberibus exciperes, plagasque infligeres. Qualiter ergo tu, eorum magister, tractandus eris, qui tanta ac talia pecces.

6, Si Cladius centuriam accepisset propius ab initio Calendarii distantem, ego similiter, inquit Caluissius, similem aliquam examini subiecissim, qua à Gregoriano Calendarii initio non procul distaret: sed cum ille vltimam nostri Calendarii centuriam 1500 sumere voluerit, à venerabili Beda enim tantum vsque ad annum 1596 Ecclesie illud præscriptum est. Et nobis iam liberum est, quando cunqve volumus, id mutare, cur non etiam aliquanto remotam, nequaquam tamen Gregoriani Calendarii vltimam mihi sumerem. Egregie profecto, centuriam scilicet 301700, esse quidem aliquanto remotam à nostro seculo, non tamen tantum, quantum centuria 1500 à Cōcilio Niceno aut Dionysio Exiguo: quod is vnquam hoc credidisset, nisi id à summo audiuiisset Logista & Chronologo Caluissio?

Caluissi crassus error de venerabili Beda.

Naz tu copiosius ac diertuses Caluissi, qui rationem adinueneris, vt 1000 tantum sit, quantum 300100. Sed si etiam repereris quo minus egregie in his, quæ de venerabili Beda alfers, mentitus videri queas, virum te iudicabo. Vbi enim reperisti, Bedam venerabilem Calendarium produxisse ad eum terminum, quæ transgredi non liceat, isque vltimus dicendus sit? Vbi reperisti eum terminum esse annum Christi 1596? Certe si reperisses id, hic in perniciem tuam adduxisses. Cur enim in Calendario illo vltra annum 1596 hæstisti contra ista, quæ allegas præscripta? Cur non saltem in vtilitatem tuam, & pro causa tua mētiris cantoraturæ hebetior. Tātum autem abest à venerabili Beda festiuitates, imo & totam Calendarii rationem, solum vsq; ad annum 1596 præscriptam esse, vt etiam eam in infinitum producendam docerit: expresse vero atq; per singulos annos eandem ad longum extendit, per tres quidem cyclos Paschales solidos ad annum 1596 in opusculo de circulis, ad annum vero 1063 tantum in lib. de temporū ratione ca. 6, alius 64, vbi cyclum Paschalem integrum exhibuit annotum 532, cū suis indictionibus, epactis cōcurrentibus, cyclis lunaribus, quartisdecimis, Dominicis Pascharū, & atque lunæ cyclica. Quo absoluto, eodē quo antea cūctis ab initio idem repeteretur Ipsa apponam Sancti viri verba, qui loco citato De circulo magno Paschæ sic habet: Qui vbi memoratam ex ordine mensuram dicitur, summam compleuerit, mox in se ipsum reuoluitur, cuncta quæ ad solis vel lune cursum pertinent, eodem quo præterierant SEMPER tenore restaurat: tantum anni Dominice incarnationis suo certo tramite proficiunt in maius, & indictiones quoquo seruantur in ordine, nihil sulerum cursum, atque adeo nihil Paschali calendarii ordinem mouent. Quod vt aperitur clarescat, placuit eundem plenarie ordine circulum præcænti opusculo præponere sumpto exordio à quingentesimo tricesimo secundo Dominice incarnationis anno, vbi primum Dionysius circulum cepit, & perduco opere vsque ad nullifimum sexagesimum tertium eiusdem sacrosanctæ incarnationis annum: quatenus legentes non solum præsentem vel FUTVRVM prospicere, sed & præteritum omnium Paschatis statum temporis inerrabili possent intuita respicere, &c. Ergo Seth Caluissi turpissime mentitus es.

Itaque quo minus centuriam aliquam, quam iusta comparatione conferre cū aliqua ex Calen. Gregoriano desumpta potuisses, in Calendario veteri tibi nullo modo defuit, quādoquidem à venerabili Beda, cuius tu præscriptis stare videris, modum in infinitum illud producendi acceperis: futura cum futuris; similia cū similibus, inique comparator, comparare debuisses, iam Clauius te labore leua-

rat, & singulorum annorum Paschata ad annum usque Christi quinque millesimum in tabula propofuerat. Sed odit lucem, qui male agit.

Ridicula Calu-
si de Calendar.
veteri immutã-
do, & in compa-
rationem assu-
mendo senten-
tia.

7. Quis porro risui moderari queat, cum audierit te exclamantem; *In Calendario Gregoriano frequentiores & faciores errores commisti, quam in Calendario nostro Iuliano siue veteri*; quando autem eo peruenitum est ut illud probes, ne iniquissima quidem comparatione possis: si deinde ulterius vgeris, & de iniquissima illa comparatione accuseris, aliter te purgare non valeas, quam ut Calendarium tuum, quod ita laudas, & in comparationem adducendum promittis, prius delin-
as ipse, illudque emendes: *Et nobis iam liberum est, inquis, quoadocunque volueris id mutare*. An non deliras Caluisi? vaticinationes tuæ de extremo mundi die ad infaniam te reduxerunt. Si illud mutas, non erit amplius vestrum Calendarium Iulianum, siue vetus; de quo proclamaras, quod melius Gregoriano sit. Putas ne morionem illum tuum Nicolaum tam simplicia aliquando, ac stolta in medium protulisse. Calendarium vetus ut idem maneat, nullam omnino suscipit mutationem, ut paulo ante audiuimus ex ipso venerabili Beda. At Calendarium Gregorianum habet hoc ex prima sui institutione, ut si successu temporis subcrepat aliquis error, extraordinaria diei vnus aut plurius, aut eiectione, aut intercalatione; epactæve aut maioris, aut minoris assumptione, reducatur ad officium; id quod tu in tuis examinationibus, totoque tuo Elencho, non tantum impudentissime omittis, sed & vbi que malitiose dissimulas, ut eo liberior tibi ac expeditior remaneret calumniandi campus. Manifestissimum igitur redditum est, firmumque manet, te non solum mendacissimum atque iniquissimum censorem Calendarium Gregoriani esse; sed & hoc loco iniquissimam inter illud & vetus Calendarium instituisse comparationem. Pergamus nunc ad reliqua huius caput refutanda.

Caluifium tur-
piter etiam er-
rasse in calculo
& comparatio-
nis tabula.

Ergo ut specimen aliquod exhiberet è Calendario Gregoriano, dicit Caluifius, se sumpsisse centuriam 301700, quam cum suis quatuordecimis duplicibus, quas Lilianas & Clauianas vocat, ac plenilunias Paschalibus; et singulos annos exhibet integrã, tabula, ut solet, erroribus oppleta, quod sane turpissimum est in isto homine ab aliquot annis exercitato, etiam si neminem, ut sepe monuimus, ad certamen de errore ostendendo prouocasset: centuriam inquam proponit cum illis quatuordecimis, quas nemo vnquam practice in usum assumendas dixit, nec Lilius, nec Clauius: cum hisce omnibus tamè errorem in æquinoctio ut supra diximus, assignat omnino nullum: in quatuordecimis seu lunæ indicibus & Lilianis quidem errorem ponit ad summum 22. dierum, in Clauianis 5. & nihilominus cum Calendario veteri id comparare audeat, & nescio quos errores, nunquam in æternum committendos, cæco suo iudici ex Calendario Gregoriano diiudicandos offert. Nos eadem iudici fœditissima aliquot Caluifii hoc loco commissa mendacia palpanda porrigemus, & sequenti capite veram ac iustam comparationem vetusque Calendarium instituemus: imo & hanc iniquissimam ad diiudicandam pro victoria cuique proponemus.

Mendacium Cal-
uifii, Librum Pa-
scha in nouilunio
celebrandum
præscripsisse.

8. Primo ait cantor: *Primum quattadecima Liliis semper aberrat à plenilunio errore sedisissimo & execrabili, & Pascha desinit in nouilunio celebrandum tam contra diuinam, quã contra Ecclesie leges, idque toties committit, quot videlicet in vna centuria sunt anni, centias festica*. Sed Lilius nunquam ne verbo quidem epactam nouilunii indicem assumendam in usum dixit, quæ tanto intervallo à nouilunio distaret, ut Pascha in nouilunio celebrandum exhiberet. Imo contrarium omnino, & quæ ratione in
Calcu-

Calendario Gregoriano id re ipsa præcaendum sit, & Lilius & Clanius docuerunt. Ergo mendax Sethus Caluissus mentitus est mendacio, vt suis verbis vtar, fœdissimo, & execrabili.

Secundo, etiam si contra mentem & præscripta vtriusque, tam Liliū quam Clauii, eam quam assignat Lilio quartamdecimam, vere Lilianam, & in vsum assumendam esse dicamus, nequaquam tamen *centes* putata illa quartadecima Lilitana *Pascha definit in nouilunio celebrandum*, cum quamplurima nouilunia nullo modo in diem Dominicam incidant. Ergo iterum Caluissus mentitus est, &c.

Tertio addit: *De hoc errore (Paschatis in nouilunio) nostrum vetus Calendarium NVNQUAM accusari poterit plane enim ab eo est liberum.* Sed nos capite sequenti plures ostendimus annos, in quibus ille error in Calendario veteri accidit. Ergo tertio Sethe mentitus es.

Falsum esse Calendarium vetus liberum esse à Pascha in nouilunio celebrando.

Quarto si contra veritatem apertissimam quærat eflugium, & se hoc loco solum de centuria præterita 1500 Calendarii veteris locutum esse fingat, cuius tamen ipsa verba iam allata, & sine vlla omnino limitatione prolata hoc negant: nihilominus tamen talis erroris, quoad Pascha, qualem in sua tabula Lilio obiicit, atque adeo vetus Calendarium ab eodem plane liberum prædicar, hæc ipsam centuriam 1500, non solum propria Caluissii confessio, sed & ipse calculus ream facit. Enimvero cap. 1. lib. 1. disertis fatetur verbis, in Calendario veteri, atque propterea maxime ea in centuria, quæ vltima ei dicitur, *Pascha longe propius esse nouilunio, quam plenilunio, ubi celebrari debebat*: ergo ad summum 4, 5, vel sex diebus abesse debet Pascha à nouilunio. Nam si 7 vel 8 diebus remoueretur, in medio positum inter plenilunium & nouilunium, æque abesse ab utroque; sed affirmante Caluissio, *longe propius est nouilunio*. Ergo omnino in errores, quibus Lilius accusatur, si Pascha respicias, incidit; aut cum iis prope conuenit Calendarium veteris. Idem ostenditur calculo. Pro anno exempli gratia 301787, Caluissus in sua tabula exhibet plenilunium die tertio decimo Aprilis, feria sexta, hora 19, 8' ergo nouilunium præcessit 30 Martii feria 6, hor. 0, 4' 6. terminum Paschalem Liliū ponit in die 24 Martii, ergo sequens Dominica, hoc est 25 Martii, quæ Paschati debetur, abest à nouilunio quinque diebus. Accipiamus iam aliquem annum ex centuria 1500, qui sit vbi gratia 1532: nouilunium, ex Caluissii tabulis incipit in diem Aprilis quintū, feriam sextam, hor. 5, 4' 7, terminum Paschalis eius anni figitur in 24 Martii: ergo sequenti Dominica, quæ incidit in 31 Martii Pascha peractum est; sed dies 31 Martii à 5 Aprilis, in quem nouilunium incidit, etiam distat quinque diebus. Ergo Paschata horum annorum, quoad internum à nouilunio paria fuerunt, sed Lilianum pronunciant Caluissio, *tam contra diuinas quam contra Ecclesie leges est*. Ergo & Pascha Calendarii veteris in centuria 1500 peractum. Imo quod peius est etiam propius Liliano ad nouilunium accedit *errore fœdissimo & execrabili*. Anno enim 1536 nouilunium ex iisdem Caluissii tabulis, confectum est die 20 Aprilis, feria 5, hora 18. 51 terminus Paschalis in die 9 Aprilis, Pascha traiecit in 16 Aprilis: à 16 vsque ad 20 Aprilis, dies sunt tantum 4; ac in Liliano supra inuenimus differentiam dierum 5. Ergo Pascha hoc Calendarii veteris propius nouilunio erat, quàm illud Lilianum futurū à Caluissio prædicatur. Ergo quomodocumque accipiat illud, *De hoc errore nostrum vetus Calendarium nunquam accusari poterit, plane enim ab eo est liberum*, Semp̄er tamen Caluissus mentitur, &c.

Aliud Caluiffi mendacium.

Quinto subiungit: *Sive igitur iam Liliū sequaris, siue Clauium præferas, utrobique inuenies plures errores, quam in nostro veteri Calendario*: sed siue absolute hoc intelligas, siue ad iniquissimam tuam te comparationem, & ad ceterum 1500 adstringas, nihilominus cap. sequenti ostendemus, plures esse errores in Calendario veteri, quam in Gregoriano. Ergo iam quinto Caluiffi mentitus est, &c.

Aliud.

Sexto ait: *Quod vero ad seditionem errorum attinet, certum est, errores adeo abominandos in Calendario Gregoriano inesse, ut vix maiores fingi possint*. Sed non solum maiores errores fingi posse, quam calumniator ille finxit; verum etiam re ipsa sine comparatione maiores Calendario veteri inesse, patet capite sequenti. Ergo, &c.

Caluiffus mentitur nullū peccatum Calendarii formā præscripsisse, quā Gregoriana est. Lib. 2. cap. 8.

Septimo pergit: *Erroris hi (Calendarii Gregoriani) manifesti sunt, qui ostendunt peiorem Calendarii formam vix ab aliquo, qui se huic studio aiquantulum dedit, præscribi potuisse*. Sed non solum clarissima veritas probat, rumpitur licet inuidia, neminem adhuc meliorem formam excogitare potuisse: verum etiam ipso asserente Caluiffio, quamuis plurimi huic rei sese dederint, maiorem tamen partem nequaquam ad bonitatem Calendarii Gregoriani accessisse. *Qui contra Calendarium Gregorianum scripserunt*, inquit, *in singulis harum regionum Academia arbitror fuerunt plus quam singuli: sed paucissimi tamen, qui aliquam formam meliorem, quam Gregoriana visa est, proponere ausi sunt*. Non enim est cuiusvis, (sed vnius ac solius Sethi Caluiffi.) Deinde in particulari quorundam refutat Calendarii formas, & alia quidem Caluiffio talis videtur, quæ nullo fundamento nitatur & præterea falsa sit, & nobis, inquit, ignominiosa, &c. de alia fatetur, quod multo pluribus erroribus obnoxia sit, quā Gregoriana, cuius sectatores illam multo plurimum & grauiorum arguere possint. Harum autē formarum auctores se huic studio aiquantulum dedisse, non negabunt. Ergo & hic mentitur, &c.

Aliud Caluiffi contra veritatem peccatum.

Octauo relegere vestigia incipit, seseque hoc primo libro ostendisse gloriatur, *Calendarium Gregor. longe pluribus obnoxium esse errati, quam quatuor, quos Clauium tantum inesse fatetur*. Sed r. n. tum abest ut plures ostenderit, ut etiam hos quatuor aut nullos esse, aut omnino nullo modo vitari posse, ut in præcedentibus audiuitur, vltro affirmauerit. Ergo ut antea, &c.

Aliud.

Nono prosequitur: *dies decem nequaquam legitime ex Calendario exempti sunt, & deinde æquinoctium ipsi neque exacte ad vicissimum primum Martii reductum est, neque conuenienter ibi retinetur*: sed nos ostendimus, non solum quantum res Calendarii requirit ac patitur, satis exacte ad pristinum statum reductum esse æquinoctium; verum etiam in reliquis contrarium demonstrauius. Ergo rursus mentitus est, &c.

Falsū esse quod ait Caluiff. cyclū solis in Calend. Gregoriano flagitiōse corruptum esse. Alia falsa Caluiffiana assertio.

Decimo anueñit: *Et tandem cyclus solis tanto temporis spacio in Ecclesia obseruatus, & vsurpatus, flagitiōse in hoc Calendario corrumpitur*. Sed nos manifeste probauius, & sine vilo flagitio, imo propter dies decem exemptos necessario interruptum esse: & te eundem quoque antiquare atque interrompere, infra palam faciemus. Ergo, &c.

Vndecimo, cauillator quatuor illos, qui omnibus cyclis accidunt, errores inenitabiles obicit, & conc. uidit: *atque ita euidentissime contra omnes de P. a. s. b. r. e. celebrando Canones, sacros peccat*: sed nos euidentissime commonstrauimus, non solum simpliciter contra canones peccatum non esse; sed & proximis post Concilium Nicenum temporibus similia accidisse, neque pro peccato aut canonum transgressione habita fuisse: imo alias Patres sibi ipsis contradixissent.

font, & propria statuta damnassent, denique ipse criminator concedit similia nullius erroris recte argui posse. Ergo, &c.

Duodecimafic progreditur. *Præterea Ca'endarium per se ita conformatum est, vt leges de recte insinuendo calendario multipliciter violentur.* Nam inchoat a rñnuo à mense cano, &c. Sed hæ leges aut nullæ sunt; aut Iudæorum, Turcarum, & gentium; Christianorum vero leges ita seruaturæ sunt, vt hoc ipsum mensis cautus locum suum antiquum retinuerit; epactæ iuxta illas distributæ; sedes perpetuæ illis attributæ, & quantum pro Calendario practico, non iam imaginatio, aut post mundi finem in perpetuum producendo, sufficit, methodice æquatæ. Ergo, &c.

Tertiodecimo rursus in Clauium inuectus iniquum eum vocat censorem: Sed Caluissium te ipsum non Clauium talem probasse supra manifestum fecimus, & fice contentus non est, clarius infra aperiemus. Ergo, &c.

Quartodecimo adiungit vnum quod familiam ducit, nimirum: *Sapissimæ in quibusdam centuriis frequentiores errores exhibentur; quam veteri Calendario vnquam obiecti sunt, aut à quoquam obici possunt.* Nam in Gregoriano æquinoctium, quod familiam ducit, ab ipso aduersario immobile, & cum cælesti consentiens statuitur: in veteri autem per integros aberrat annos: Quid vero ipso ita prouocante veteri calendario obici possit, sequenti experietur capite. Ergo, &c.

Quintodecimæ concludit: *In hisce calendarii Gregoriani erroribus colligendū obsecutus sum Clauio ad errores hosce demonstrandos, cuius lacessenti & prouocanti, & non inutiliter operam collocatam spero, sum vt qui illud Calendarium receperunt, videant se deceptos, & sub pro emendato Calendario vitiosissimum obtrusum esse: sum vt planum fiat, quod qui illud admittere noluerunt, causas grauissimas hæce præter alias politicæ reiectionis habuerint, quibus adhuc moueantur, ne illud recipere possint.* Sed neque criminatur Caluissius vnquam à Clauio prouocatus est: neque iuxta præscripta Clauii calendarium examinauit: neque vllos errores, qui errores ipso teste, proprie dici aut vitari possint, demonstrauit: neque ab vllō demonstrari possunt. Vnde neque vitiosum pro emendato, sed emendatissimum, diuque & longe desideratum, loco veteris vitiosissimi non obtrusum, sed præmonitis, & in id consentientibus, idque vltro expetentibus & approbantibus propositum, & ad communem vtilitatem, ac Ecclesiasticarum rerum, quod caput est, instaurationem, in vsum publicum introductum est. Planissimum autem est, eos qui id non recipiunt præter odium erga Romanum Pontificem, totamque Ecclesiam Catholicam, causam quæ alicuius momenti sit non habere aliam. Ergo non semel sed frequentissime mentitus est Caluissius mendacio fœdissimo & execrabili.

Eant Iosephus Scaliger & Dauid Origanus. g'orientur quantum velint, ille de laborum suorum præmio, hic de amico suo singulari, probissimo, doctissimo, accuratissimo, ornatissimoque viro Domino Setho Caluissio. Omnino magnis illis viris Gratia debentur ingentes, quod vigiliis & laboribus suis tempestiue (antequam extremus, qui præ foribus est, mundi adueniat dies) alios ex somno excitauerint, isdemque lamem accenderint, vt viderent in hac materia abstrusa, & à paucis recte explicata, quid verum, quid falsum sit.

Alia

Alia

Nobile Caluissii mendaciū, frequentiores quibusdam calend. Gregoriani centuriis errores inesse, quam veteri calendario vnquam obici possint. Alia Caluissiana mendacia.

Funiculus triplex.

Origanus,

De aqua ac iusta calendarii noui cum veteri collatione, quam, si vir bonus Caluissus fuisset, insistere debuisset.

Cur iusta veteris cum Gregoriano Calendario comparatio instituat.

Lib. 1. cap. 6.

Lib. 1. cap. 19.

Lib. 1. cap. 21.

Cap. 22.

ET si nugator iste communisq; quietis inimicus tam absurda & manifesta attulerit mendacia, vt vix aliquis, qui rem paulo cōsideratius secum ipse reputet, falli possit: tamen cum ea speciosis verbis, argumentandi ratione palliatis, & exemplorum copia roboratis, & quod caput est, ita audacter, & sine vlla cunctatione proponat, distaq; affirmet vt dubitationi nullū videatur relinquere locū, ea sane facillime ab iis, qui, vt multi solent, accelerata lectioe libros peruoluūt, & opinione preoccupati, considerationi aliostrī viā præcludunt, assensum elicere, & verisimilitudinem sibi iudiciumque lectoris conciliare poterunt; Calendarium scilicet vetus longè exactius, melius, & paucioribus erroribus obnoxium esse, quam nouum siue Gregorianum. Quis enim hominem qui se Christianum laudet, tam deperditæ reputaret conscientie, vt tanta tanta cum fiducia publice affirmare audeat, nisi ea verissima essent? Et cur ea simpliciores, & maxime eos qui plus hæc solent credere cantoribus, quam vel Concilio alicui, aut Patrum consensus, in sua sententia non confirmarent? Enim vero si tantum valent ficti, & ementiti Calendarii Gregoriani errores apud hoc se homines, vt admoventur, *meturbationibus contrarium, negotiorumq; civilium, & diuinitudine etiam ceremoniarū Ecclesiasticarum, in celebrandis diuerso tempore festiuitatibus* (& quanta hæc non sunt absurda!) *& aliarum rerum, ex diuersis Calendariis originem trahentium, perimuantur ad hoc Calendarium* (Gregorianum intellige) *recipiendum: quid fiet si intelligit hæc absurditatibus non se, sed eos qui calendarium introduxerunt Gregorianū, causam præbere; eo quod calendarium vetus, quod ipsi sequuntur, longe melius sit Gregoriano? Quid si à Caluissio tante viro auctoritatis audiunt nobis quiddam, qui Pascha ad rationem veteris Calendarii agimus quietū esse: licet, NVNQUAM enim fieri potest, vt secundum vetus Calendarium cum Iudæis in paschate agendo concurramus.* Item de Paschate in vltimo mense: *nostrum vetus Calendarium in hoc peccatum admittere non potest.* Item de Paschate ad moiem Telsares ketecaritarum & Iudæorum celebrando: *Nostrum etiam vetus Calendarium ab hoc errore adeo liberum est, &c.* Item de Paschate in Nouilunio vel prope nouilunium: *De hoc errore nostrum vetus calendarium nunquam accusari poterit, plene enim ab eo est liberum: Si hæc & similia sibi tanquam veritatem infallibilem proponi viderint, nonne magis ad persistendum in veteri calendario incitantur: maxime si singulis harū propositioe suæ esse coniunctas probationes perpexerint? Quomodo enim cum Iudæis aut Quartadecimanis concurrere poterimus, inquit, cum hi vel in plenilunio vel ante plenilunium celebrent, nos vero ad minimum die quinto post plenilunium, & Pascha veteris calendarii vltra quartum diem SEMPER Pascha Iudæicum sequatur: Sic cum terminus paschalis citimus fere vndecim diebus æquinoctium sequatur, quæ ratione Pascha ante æquinoctium fieri poterit? (quali vero ista omnia vt nunc sunt in calendario essent duratura inuariata) Denique si vniuersaliter proclamantem audierint in Calendario Gregoriano frequentiores & sediores errores committi, quam in Calendario nostro Iuliano siue veteri, nonne illud detestabuntur, hoc passis vlnis amplectentur?*

Verum

Vernum enim vero quamuis ridenda ista & apertissima mendacia, in suis erioribus factis diluta videri possint: tamen propter eas quas diximus, aliasque rationes, operæ precium me factorum existimo, si vna cum iusta quam huic reieciimus, & quam instituire iuxta suam ratiocinationem debuisset Caluissius, vtriusque Calendarii comparatione, exemplis clarissimis ostendam, quid & circa singula dictorum in Calendario veteri, si secum adirent, fieri, & quod calendarium ex ipsa aduersarii confessione melius dici possit: quod ut clarius & sine vlla eius contradictione fiat, eiusdem vtetur aduersarii hypothesebus, tam in foliis, quam in hænotibus.

2. Hypotheses sunt istæ. In omnibus omnium centuriarum tam proximarum quam remotissimarum examiniibus, in Calendario Gregoriano statuitur ab illo æquinoctiū celeste in 21 Martii fixum ac immobile: (nam neque mutationes quæ ex quadrienniali intercalatione aut eius omissione oritur rationem habere solet) vnde colligitur magnitudinē vniformem anni celestis solaris eā esse quæ in 400. annis minor sit totidem Iulianis dieb. tribus: hoc est, supra 365 dies, & 5. horas contineat adhuc minuta prima 10, secunda 48. In Iulianis bus rationibus vero statuit Lunam in Calendario Iuliano anticipare in annis 3 1 2 $\frac{1}{2}$. fere vnum diem: verum in his ipsius, sine alia discussione vtitur pleniluniorum tabulis.

Ad quas hypotheseſ Caluissius calend Gregorianū examinet.

Ergo quod ad iustam ex ipsis hypothesebus deductam vtriusque calendarii spectat comparationem, cum Caluissius pro calendario Gregoriano assumpserit centuriam Christi 301700. distantem à calendarii institutione, seu secunda Calendarii reformatione centuriis tribus millibus & vna 3 pro calendario veteri, vt seruetur paritas, assumpta similis est, nimirum talis quæ à sui institutione seu reformatione in Concilio facta Niceno (tunc enim primo termini paschales constituti & pro calendario Alexandrino ordinati sunt) erit ergo ea Christi centuria 300400. in centuria enim 300. Concilium illud celebratum est. Primo igitur examinemus caput præcipuum, nimirum æquinoctium, notumque solarem, is enim si in Calendario recte institutus sit præcipuam eius constituit bonitatem: nam quo exactius id habetur, eo calendarium erit certius perfectius, & magis diuturnū, ait Caluissius. & quidem in Gregoriano examine opus non est, cum nec vnico aberrer die (mutatione illa, quæ ex intercalatione ortum ducit excepta) sed ex sententia Caluissii diei 21. Martii perpetuo adheret: certe perpetuo eidem adherere ab eo supponitur: atque adeo tota solaris ratio (si variationem quam diximus excipias) cum calendario Gregoriano ad vnguem conuenit. neque habet Caluissius quibus contra dicere possit. Melius ergo Gregoriano quoad hoc caput calendarium vetus esse non potest: videamus num sit æquale. Quid ais Caluissii? *Vitium aliquomodo facere videtur*, ais, & recte. Quale autem illud est hac centuria 300400? modus à te statuitur ex dictis quæ in 400. annis aberreret 3. diebus; ergo in annis 300100. quantum? auferendi enim prius sunt anni 300. à Christo nato vsque ad Concilium numeratis; aduoca aliquem tuorum discipulorum, & ipse tibi mox monstrabit numerum dierum, quibus vetus calendarium ad illum vsque à Christo numeratum annum aberrat, qui est 1250. Aberrat ergo diebus bis mille ducentis quinquaginta, qui sunt anni Iuliani solidi sex, dies quinquaginta nouem. Atque is est error Calendarii veteris in motu Solis. Pergamus ad Lunam.

Calend. Greg. in cetera 301700. nihil aberrat in motu solis, vero per annos 6. & dies aliquot

Calend. Grego-
rianum in eadē
centuria ratio-
ne lunæ per 4.
vel 5 dies, vetus
vero per men-
ses 2. aberrat.

In Calendario Gregoriano præter mentem, intentionem, ac præscripta au-
ditorum ad centuriam vsque 301700, tanquam experts erroris pronuncietur,
producto, si Liliū præter Liliū placita, sed iuxta Caluissii mentem, sequamur,
error notatur in Luna quoad summum diē 21. vel 22. adæquat. Si vero Clauium,
eiusque terminum etiam per centum milia annorum prætergrediamur, error
reperitur dierum 4. vel 5. Qui sunt notandi. In calendario vero Iuliano sic Cal-
uissii discipulus errorem colliget, dicendo nimirum ex doctrina magistri; 312 $\frac{1}{2}$.
anni, dant errorem diē vnus, quot dierum errorem dabunt anni 300100? &
ecce dies inueniuntur nongenti & sexaginta, qui componunt menses triginta
duos & eo amplius, hoc est, annos duos cum besse fere, supersunt dies 230, vl-
tra duos annos. Atqui hi errores sunt quo ad lunam vtroque in calendario, ex
ipsa aduersarii suppositione collecti.

Iudex compel-
latur adferendā
sententiam.

Adis nunc ecce à Caluissio constituitur iudex, tange ista duo & iudica, quod
nam Calendarium fœdus & frequentius aberrat; illud ne quod in solis motu
nihil, in lunæ vero per dies quinque à celestibus defleat rationibus; an al-
terum quod in priori aberrat annis sex cum sextante ferè, in posteriore vero an-
nis duobus cum besse. *Judicet igitur iam lector vtrum calendarium frequentiores &
fœdiores errores committat.* Nonne statuat videtur promeritis cantor Sethus
Caluissius, quod alius lumen accenderit, vt videant in hac materia ABSTRUSA & à pau-
cis recte explicata. Quid tibi videtur Origane? Abstrusa ista & pueri etiam septuē-
nibus nota, tu nunquam vidisses, nisi amicus tuus ex somno te excitasset, & lu-
men accendisset.

Origanus ami-
cum suum ex
angustis in
quas se se conie-
cit nequaquam
liberabit.

3. Parum referre istos errores dicit Origanus, modo Paschata recte se se ha-
beant: de illis enim maxime in calendario curandum esse Christiāno: de his po-
tissimum loqui Dominum Sethum Caluissium, sed quæ hæc obiectio ab Astro-
nomo, qui in iis, quæ ad temporum descriptionem spectant, non alios vult, quam calum i-
psum & celestium motuum veros interpretes consuevit, & attendit? Parum ne tibi est er-
ror 2250. & 960. dierum. Hoc recte toto aberrare dicitur celo. Neque pascha
vnicui in Calendario est festum quod debito tempore celebrari debeat; sunt
& alia quibus non quilibet anni conuertit varietas. Nimirum frigoris vos me-
mineritis Natiuitatis Christi media in æstate; & rectus Petrus calefaciet se ad
solem feruentem in canicula, quam in hyemali aut verno tempore ad ignem.
Quid enim absurdum; nonne & hoc antipodibus accidit? At neque nobis, neque
Caluissio nostro hæc probantur, cui vernos menses in mediam hyemem, hyemales in au-
tumnū, autumnales in æstatem, & æstiuos in vernum tempus traducere, nequaquam
placet; sed vult vt menses æstiuos mensibus, & videntia autumnalibus resp. debeat: hæc
enim absurda ipsum compulerunt Iulium Cæsarem ad eandem formam
mandum. Si obiciat ei, hoc esse sibi huius mundi perpetua æm frustra (vt tu de Iesuitis
calumniariis) Epicureorum more polliceri: audi vt tibi respondet: *Stesilianum hoc
argumentum est, non hominis de posteritate solliciti &c.* Sethus sollicitus est quo
calendario vti possimus, etiam post tre. entia milia annorum, & absolute pro-
nunciat: In Gregoriano frequentius & fœdus errari, quam in veteri sive Iuliano,
quod vt vidimus egregie probauit. Etenim quando in calendario Grego-
riano numerabuntur vna cum solis cursu, iuxta Caluissii positiones, anni à Chri-
sto nato 301700, vetus calendarium suo calculo tunc nondum incipiet annum
301694, ita vt plus quam sex annis à vero numero annorum solarium in celo
confecto-

confectorum abfuturum sit. Ergo quia Gregorianum tum nihil aberrat; vetus autem plus quam sex annis, Gregorianum frequentius & fœdus errat. acutè Item eo anno, cum indices nouiluniorum Gregor. Calendarii quinque diebus à lunæ rationibus aberrant, indices veteris à propriis nouiluniis recedunt annis duobus, & quod excurrit, & lunationes siue solis cum luna coniunctiones pauciores, quâ teueta ex Caluisii positionib. in celo factæ sunt, numerabuntur triginta duas, & eo amplius. Ergo Gregorianum frequentius & fœdus errat, quam Calendar. vetus. ingeniose profecto vt nihil supra; & ingenio Astronomico dignum! Sane Mulicus tuus Origane chordam tetigit nullo modo mouendam.

De Paschate autem auctor tibi sum Origane, vt ne verbulum dicas, nisi hydram secare velis, & oleum camino addere: nam neq; Paschis neq; Pascha mala ista vnquam abluere poterunt. Enimvero in Calendario Gregoriano in ista cõparatione ad normam iustiorum instituta; etiam si ea Paschata illegitima dicatis, quæ tamen omnino legitima dicenda sunt: vt sunt ea, quæ in pleniluniis celebrantur: imo etiam illa, quæ aliquando ob cycli, non iam exorbitant, vt Calendarii veteris, & vniformis ac facilis methodi rationem, vno aut altero die ab Astronomicis calculis defludentis, sponte tamen sua ad officium redeuntis, extra terminos Astronomicos celebrantur, qualia multa prope Concilii Niceni tempora celebrata sunt: nihilominus tamen innumera alia sunt Paschata, quæ nulla ratione reprehendi iuste possunt. At conuersus ad Calendarium vetus, aliam videbis faciem; nam quod spectat ad tempora, in quibus viuimus, cum teste Caluisio, Pascha longe propius sit nouilunio quam plenilunio, vbi celebrari debebat, manifeste constat, id legitimum esse non posse: imo quando bona fortuna aliquo nobis affert Pascha legitimum, id casu sic accidisse manifestum est, ait Caluisius. Si vero spectes tempora futura, cum Calendarium vestrum ex Chironio labore vulnere, malumque indies crescat, accidet, vt ne casu quidem pauca post secula vel vnicum Pascha legitimum dare possit: nam etiam si postquam in omnibus anni varietatibus, in vere, hyeme autumno, & æstate; in secundo, tertio, quarto, quinto, sexto, 7, 8, 9, 10, 11, duodecimo, & vltimo mense, Paschata vobis celebranda obtulerit, ad primum rediturû sit mensem, & Pascha aliquod ibi etiam intra lunæ terminos exhibiturum aliquando sit; illud tamen nequaquam simpliciter legitimum dici poterit, cum non ad illum annum solarem, in quo celebrabitur, spectet; sed alteri præcedenti debeat: cuiuslibet enim celesti anno solari suum debetur Pascha; at tunc sol plures confecit annos, quam Calendarium vobis aut annos, aut Paschata exhibuerit: ergo simpliciter & absolute legitimum dici non potest, & in tantum iustû erit, in quantum cum iusto Gregoriano concurret, & reliqua præterita vt iniusta damnabuntur.

4. Sane si solum spectemus motum lunarem, saltem post annum Christi 1800, si non citius, non solum neque casus, nullum incidere faciet Pascha legitimum; sed neque per se omnino in æternum vllum amplius ex Calendario veteri dabitur, eo quod tunc lunæ motus à correspondentibus suis in Calendario aureis numeris, integra hebdomada, & quod excurrit, remotus inuenietur; atque adeo etiam si respectu æquinoctii nullus alius error accideret, hac sola ex causa Paschata omnia extra lunæ, propriæque lunationis terminos eiciuntur. Non enim subito (faciamus Caluisium suum incumbens in muctonem, & quod ipse meritis est de Calendario Gregoriano, & seculis remotissimis, quod

Calendar. vetus ea in centuria nullû omnino dat Pascha simpliciter legitimû.

Cap. 1. lib. 7.

Lib. 1. cap. 7.

Calendar. vetus post annû Christi 1800 ratione lunæ nullû amplius exhibiturû Pascha legitimum.

Rt

corre-

correctionem & modum eius supponit ac docet, dicamus vere de Calendario veteri, & seculis proximis, quod, vt ex Beda audiuius, & in infinitum producit, & correctionis expertus est) à plenilunio ad nouilunium cum Paschate suo descendunt, sed paulatim à plenilunio per diem vnum atque alterum in mirro descedunt, donec ad vltimam lunæ quadrantem, & tandem pernitus ad nouilunium perueniant, inde relecto ordine per primam lunæ quadrantem, ad plenilunium cum aureis numeris suis progressuri, sed hoc non releuat illorum errorem, sed auget magicè, demonstratque malum illud in ipsi visceribus Calendarii veteris latere.

Calendarii vetus post annu 4200 ratione solis omnia Paschata daturu vitiosa.

Ratione vero vtriusque luminis motus, post annum. 2700.

Plurima Calendarii veteris absurda ratione Paschata.

Si autem solum spectemus solis in Calendario regressum, cum is ad annum Christi vsque 4200, mensẽ lunarem conficiat integrum, manentibus interim terminis Paschalibus fixis, Paschata ex hoc capite cadent intra primum mensem, atque adeo erunt post illum annum omnia omnino illegitima; vt fusius infra explicabitur.

Si denique coniungamus vtrosque & solis & lunæ calculos, iuxta Clauii eius tabula festorum temporaria obseruationem, vt habetur ca. 2. Explicat. post Christi annum 769 nullum in Calendario veteri in æternum amplius dabitur Paschale legitimum.

5. In summa, vix aliquis error excogitari in Paschatis celebratione potest, quem aut simpliciter aut secundum quid non committat vetus Calendarium, excepto eo, quo plura Paschata eodem in anno solari coniungerentur, cuius rei causa est, quod in cõtraria currat, & aliquot annis suis spoliat propriis Paschatis: sic vsque ad centuriam 300400, quæ ex Calendario veteri cum centuria 301700 ex Gregoriana comparanda venit, anni solares elapsi erunt 300406, & Paschata tantum 300400 celebrata. Hæc Caluiss, hæc Paschatum distributio contra legem iustitie peccat, quando annis 300400 imperit, quod in 300394 tantum distribuendum est, & nulla vnquam ratione posse, quod plus iusto ablatum est, id compensatur: nõ autem illa, vt tu caluiniatus es, qua ex tribus centuriis tres dies eximuntur, & quarta quæquid, quod plus iusto ablatum est, compensatur. Præter ea vt sæpe monuimus, Pascha suum vna cum reliquis festis omnibus, quæ ob stabilitatem suam alias immobilia dicuntur, per omnes omnino anni mutationes, tanquam per nundinas circumducent, idque saltem sexies: & toties etiam Pascha in omnes anni Ecclesiastici lunaris conuicent menses, cum tamen in primo tantum, qui æquinoctium includit, celebrari debuisset. Sæpissime Pascha incidit in omnes, quæ fingi possunt lunæ ætates, & aspectus; celebrabitur in nouilunio ac plenilunio; in vtroque quadrante; in sextante & triente; in dodrante & dextrante; prima, secunda, tertia, & c. luna; luna nõ solum quartadecima, sed & terquadecima, duodecima, vnde cima, decima; Luna item vltima, penultima, antepenultima, & si qua alia excogitari potest ætas, nullam enim nisi aliquo casu fortassis id aliquando per literam Dominicalem fiat, prætergredietur. Hæc autem circumductio per omnes omnino lunæ ætates, vsque ad centuriam 300400 triticis bis saltem circumuoluetur: & in quolibet circuitu, id quod diximus, sæpissime continget, nimirum vt eadem in lunæ ætate sæpe Pascha finitum sit; vt sæpe in prima luna, per sæpe in secunda, & sic de reliquis. Electi ad Paschatis celebrationem sunt dies à quintadecima luna vsque ad 11 inclusiue. idque tam sancte, vt cum Caluiss loquar, à veteri Ecclesia obseruari præceptum est, vt Quartadecimanos olim hæreticos damnauerit, qui 770 die tantum ante plenilunium Pascha celebrabant, quæ 770 a bi tandem dignerunt,

runt, quotque ac quibus compellandi nominibus, qui & vno & duobus, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, & quatuordecim diebus Pascha suam ante plenilunium agendum definiunt: Neque hic finis est errorum.

Cæterum quocunque modo Pascha accipias Iudzorum, nunquam tamen effugiet Calendarium vetus, quin aliquando cum illis concurrat. Enimvero si accipiat ut debet, iuxta nimirum sacras literas, quotiescunq; vetus Calendarium ad vltimum ac primum mensem peruenit cum suo Paschate, sapissime cū Iudeis incidet. Si vero sequēdus sit illorum computus, cum is cum Iuliana ratione præcise nequaquam incidat, & suum ipsi etiam Pascha quemadmodum vetus Calendarium per circulum circumducant; certe quod hoc in cursu velocius erit Pascha, alterum tandem assequetur, salutabitq; in itinere, nisi forte dum illud ad hospitium diuerit literarum Dominicalium, hoc vero ad diuersorū translationum feriarum, alterum suo eludat cursu: quod omnino pro accidens esset, & tunc recte quis exclaimaret: *sed quid iuvat abstinere à societate Iudaorum in celebrando Paschate, tali vel tali iana, si sequenti die te ipsi associas*? Ecce quam constanter se Caluissius à societate Iudaorum Christi interfectorum, iuxta præceptum Constantini Magni piensissimi Imperatoris, segregauit! Obiitupescet sane purior Ecclesia, quando viderit contra sui cantoris plauisimas & certissimas promissiones, Iudæos Christi interfectores in Paschate agendo suos esse collegas.

Ex hac igitur iusta & æqua vel ipsa roborata aduersarii sententia, vtriusque Calendarii & Gregor. & veteris comparatione, iudici Caluissiano vel curio parebit, vtrum Calendarium plus vel sedius erret. Et nos quemuis compellamus: iudicet igitur iam lector (iudicet Caluissius ipse, iudicet Origanus) vtrum Calendarii frequentiores & seditionis errores committat.

6. Verum ne quis hæc confidentius quam par est à nobis in communi dicta putet, ante quam ad alia comparationis legitime capita progrediamur, absurditatem hanc exempla aliquot, & ad dicta nostra confirmanda, & ad abstrusam illam Caluissii doctrinam manifestandam, in specie adducere volumus. Quod vt recte fiat, cum errores Paschatum absque æquinoctii sedis cognitione, cognosci nequeant, de illa primum in Calendario veteri oportet statuere, id quod iuxta nostra promissa ad suppositiones Caluissianas, quib. in examine Calendarii Gregoriani vsus est, fideliter faciemus. Sedem igitur æquinoctii verni pro anno Christi 1600 in 10 Martii hora 6, 40 à med'ia nocte in Calendario veteri collocamus, eo quod tali in loco ab Origano in suis Ephemeridibus, quibus Caluissius vtitur, statuatur; ergo reliquorum annorum sedes habebimus, si per annos æquales & vniformes Gregorianos, iuxta Caluissii sententiam, progrediamur, singulis demendo annis Iulianis 10' 48": denis, hor. 1, 48': centenis hor. 18: millenis dies 7, hor. 12: denis millenis dies 75, habendo (quo præcisus omnia fiant) in Calendario rationem diei intercalaris in bissexto. Enimvero cum sedes fixa æquinoctio in Calendario veteri tribui minime possit, eo quod perpetuo relabatur in anteriora, rectius fieri non poterat eius distributio, quam cuiuslibet anno talem attribueret æquinoctii sedem, qualem illi ipse cõcedit calculus. Primo igitur pronunciamus mensem anni Ecclesiastici eum, cuius plenilunium medium (nam & in hoc Caluissii pro sua saltem parte seruabimus sententiam, et si Patres aliter statuerint) vel in ipsum æquinoctii æquabilis incidit punctum, vel illud proxime sequitur, secundum cuius plenilunium hunc proxime sequitur, &c. vnde primū no-

Calend vetus
posse in Pascha-
te cum Iudæis
concurrere.

Iudex rursus ad
ferendam sen-
tentiam com-
pellatur.

Ea que in gene-
re dicta sunt,
singillatim ex-
emplis esse ex-
plicanda.

Si dies æquino-
ctii & primus
mensis statui-
tur.

uilunium erit, quod primum plenilunium proxime praecedit; secundum quod proxime sequitur. Sic Pascha etiam in primo mense celebrari dicitur, quod vel eo die celebratur, in quem incidit primum nouilunium; vel aliis diebus sequentibus ante secundum nouilunium: in secundo mense, quod in secundo, &c. Caetera supra constituta sunt.

Comparatio v. trisulque Calen. in centuriis similib. 301700, & 300400 in statuitur.

His ita positis primo loco dum adhuc sumus eo in comparationis capite, quo assumpta pro Calen. Gregoriano centuria 301700, docetur, quam Caluifius inuenire debuisset, si leges iustae collationis seruare voluisset, lubet ob oculos ponere centuriam illam 300400 Calendarii veteris, quam pro 1500 assumere Caluifius debuisset, ut ea composita cum centuria 301700, quam dicit se ex Calend. Gregoriano de prompsisse, suam nobis ostendat perfectionem. Sufficiet autem prior eius medietas, de posteriori n. facilis erit ex priori coniectura. Ea igitur cum ius Paschatis ex cyclo Paschali venerab. Bedae (cuius auctoritate ipse Caluif. pponit) desumptis, ac pleniluniis Paschatis proximioribus, ex Caluif. tabulis collectis, sic habet.

Anni à Christo Iuliani.	Pascha Calen. veteris.	Nouilunium. Dies. Hor. Min. Eccle.	Mens. Lunae. ann. etas.	Anni à Christo Iuliani.	Pascha Calen. veteris.	Nouilunium. Dies. Hor. Min. Eccle.	Mens. Lunae. ann. etas.
300400	Sedes	30 Ian. 18 40		300424	27 Mar 11 Mar 15 10	3 7	
300401	equi-	31 Ian. 0 29		300425	16 Apr 9 Apr 12 41	3 8	
300402	noctii.	31 Ian. 6 18		300426	1 Apr 29 Mar 21 31	3 4	
300403		31 Ian. 12 8		300427	21 Apr 17 Apr 19 3	4 5	
300400	19 Apr 15 Apr 13 50	4 5		300428	12 Apr 6 Apr 3 52	3 7	
300401	11 Apr 4 Apr 22 39	3 8		300429	28 Mar 26 Mar 12 41	3 3	
300402	27 Mar 5 Mar 7 28	3 3		300430	17 Apr 14 Apr 10 33	3 4	
300403	16 Apr 13 Apr 5 0	3 4		300431	9 Apr 3 Apr 19 2	3 7	
300404	7 Apr 1 Apr 13 49	3 7		300432	24 Mar 23 Mar 3 51	3 2	
300405	23 Mar 21 Mar 22 38	3 3		300433	13 Apr 11 Apr 1 23	3 3	
300406	12 Apr 9 Apr 20 10	3 3		300434	5 Apr 31 Mar 10 12	3 6	
300407	4 Apr 30 Mar 4 59	3 6		300435	25 Apr 19 Apr 7 44	4 7	
300408	23 Apr 17 Apr 2 31	4 7		300436	9 Apr 7 Apr 16 33	3 3	
300409	8 Apr 6 Apr 11 20	3 3		300437	1 Apr 28 Mar 1 22	3 5	
300410	31 Mar 26 Mar 10 9	3 6		300438	11 Apr 15 Apr 22 54	4 7	
300411	20 Apr 14 Apr 17 41	3 7		300439	6 Apr 5 Apr 7 43	3 2	
300412	4 Apr 3 Apr 2 30	3 2		300440	28 Mar 24 Mar 16 32	3 5	
300413	27 Mar 23 Mar 11 19	3 5		300441	17 Apr 12 Apr 14 4	3 6	
300414	16 Apr 11 Apr 8 51	3 6		300442	2 Apr 1 Apr 22 53	3 2	
300415	1 Apr 31 Mar 17 40	3 2		300443	15 Mar 25 Mar 7 42	3 4	
300416	20 Apr 18 Apr 15 12	4 3		300444	13 Apr 9 Apr 5 14	3 5	
300417	12 Apr 8 Apr 0 13	5 5		300445	5 Apr 29 Mar 14 3	3 8	
300418	28 Mar 28 Mar 8 50	3 1		300446	18 Apr 17 Apr 11 35	4 2	
300419	17 Apr 16 Apr 6 26	4 2		300447	10 Apr 6 Apr 20 14	3 5	
300420	8 Apr 4 Apr 15 11	3 5		300448	1 Apr 26 Mar 5 13	3 7	
300421	31 Mar 25 Mar 0 0	3 7		300449	14 Apr 14 Apr 2 45	3 1	
300422	13 Apr 12 Apr 21 32	3 2		300450	6 Apr 3 Apr 11 34	3 4	
300423	5 Apr 2 Apr 6 21	3 4		300451	29 Mar 23 Mar 20 23	3 7	

In capite tabulæ huius sedes posuimus Æquinoctii verni, pro ipso anno centesimo eoque bissexto, primo, secundo. & tertio post bissexto, vt pro singulis annis seruato supradicto decremento, locus Æquinoctii haberi possit, & inde colligi vbinam in calendario eo anno primus anni Ecclesiastici versetur mensis: & hoc obseruabimus etiam in sequentibus tabulis. Prima deinceps tabulæ columna annis Christi iuxta numerationem calendarij veteris exhibet: secunda diem Dominicam Paschatis: tertia Nouilunium Paschati proximum (propius enim hac in centuria nouilunio Pascha est, quam plenilunio: quarta mensem anni Ecclesiastici indicat, in quo Pascha celebrandum à Calendario veteri præscribitur; post quam sequitur columna vltima, quæ diem lunæ indicat, in quem ipsi sunt Paschatis incidit festum, nouilunio videlicet accepto pro prima luna; die proximo sequenti, pro secunda; & sic de reliquis.

Declaratio tabulæ.

Suae igitur iam Lulum sequar, inquit Caluifus, sine Clauium præferat, utrobique inuenies (in Calendario Gregoriano) *plures errores, quam in nostro veteri*: quamuis autem vtrique tam Lilio, quam Clauio fiat à Caluifio iniuria, qui sine vlla, quam præsupponit emendatione & æquatione extraordinaria, Calend. Gregorianum ad ita remotissima secula producere audeat, quasi tanquam omnis expertis labis, eo vsque ab istis auctoribus præscriptum esset, tamen quia maior fieri videtur Lilio; cuius de productione in remotiores annos scripta ne quidem extent, & ab ipso solum ad annum vsq; 5000 extensum quo ad æquationes, satis; teste Clauio ipsi visum fuerit, ad aliquot annorum millia eas recte iefe habere; de ipso in istis remotis verbum amplius non faciemus: licet etiam in isto remotissimo seculo à scopo ei à Caluifio præfixo in rationibus solaribus nihil, in lunaribus diebus 22, & in Paschate vltra mensum non abeat. Clauij rationem in hoc seculo solū comparationis gratia, & cum conditione admittimus, eo quod terminum à se præfixum centenis millibus annorum excurrat. Quod igitur spectat ad comparationem Calendariorum, cum de erroribus foedissimis & abominandis in solis ac lunæ motibus, à Calendario veteri satis dictum sit, hic solum de Paschate age mus. Errores igitur, qui Clauio pro centuria 301700 adnumerantur à Caluifio, isti sunt *vicies sexies Pascha reuicit in diem vel vicefirmum secundum, vel vicefirmum tertium mensis Paschalis*. Item, *nonies celebratur in duodecimo mense cum hæretico. 26 & 9 componunt 35*, ergo si Clauium sequamur, ex ipso aduersario triginta quinque Paschata tantum illegitima, reliqua vero sexaginta quinque iusta habebuntur in centuria 301700 ex Calend. Gregoriano: in veteri vero nullū omnino in centuria 300400 huic correspondenti reperitur, neq; secundum quid, Pascha legitimum, omnia enim (vnicum solum notem vicium) proxime circa nouilunium celebranda annorantur. Ergo in Calend. Gregoriano (concludit Caluifus) *sunt plures errores, quam in nostro veteri*. Ergo (concludimus nos) Sethus Caluifus mentitus est mendacio *foedissimo & execrabili*. Et hæc de frequentia errorum.

Errores quoad numerū cōparantur in propositis centuriis.

Caluiffi mendacium.

Comparatio errorum in se diate.

Ad seeditatē quod attinet, quid foedi⁹ excogitari potest, quam per totā centuriam 300400, nullū omnino Pascha præscribi, aut suo anno, aut suo mensi. Enimvero si ad præterita spectes, cum saltē cuilibet anno solari suū debeatur Pascha, ad annum 400 vsq; 300400 Iulianum, cum elapsi sint ex ip'a Caluiffi hypothefi anni verè solares 300406, Paschata autem tantū 300400, Pascha quod sit anno 300400, nō ad hunc, in quo celebratur spectat annum, sed ad alium sex annis solidis priorē, ita vt si hac in cēturia Pascha quodlibet suo tribuatur anno,

sex anni ultimi sine vilo remansuri sint Paschat: & idè dici potest de reliquis festis omnibus. In calendario vero Gregoriano tale quid ne cogitatione quidem accidere potest, cum etiam doceat qua ratione error paucorum dierum emendandus sit. Ergo (concludit Caluifius) *certum est errores adeo abominandos in calendario Gregoriano inesse, vt vix maiores fingi possint.* Ergo, (concludimus nos) Sethus Caluifius mentitus est, &c.

Caluifii mendacium.

Duplici ex capite neque secudum quid vllū pascha legitimum præscribi à calend. veteri in proposito centuria.

Caluifii mendacium.

Quod si prætorum temporū nulla omnino habeatur ratio, & ipsa centuria cum suis Paschatis præcisè, vt iacet consideretur: rursus nullum omnino Pascha in ea reperitur legitimum, idque non solum vna de causa, sed duplici saltem ex capite; Primo enim *semper aberrat à p'entunio* (Caluifianis lubet vñ verbis) *errore fadissimo & execrabili, & Pascha definit in nouilunio, & diebus Nouilunio proximis, celebrandum, tam contra diuinas, quam Ecclesia leges, idque toties commisit, quot videlicet in vna centuria sunt anni, centies scilicet.* Ergo, (concludit Caluifius) *De hoc errore nostrum vetus calendarium nunquam accusari poterit, plane enim ab eo est liberum.* Ergo (concludimus nos) Sethus Caluifius mentitus est, &c.

Fato omnino accidisse videtur, vt hac eadem centuria, quæ ex lege iustæ comparationis, cum ea quam sibi ex Calendario Gregoriano calumniandam Caluifius selegerat, componenda fuerat, hoc ipsum quod *nunquam* accidere posse mentitus erat, eueniret, & Pascha in Nouilunio, & proxime post Nouilunium celebrandum præscriberetur: ita in superiore tabula videmus pascha incidere in ipsum Nouilunū diem annis 300418, & 300449; in reliquis vero in lunam secundam, tertiam, quartam, quintam, sextam, septimam & octauam; ne vlla dies ad quadrantem deesset.

Alterum caput, ex quo paschata omnia huius centuriæ censentur illegitima est, quod præscribantur celebranda extra primum mensē, non iam in proximo, vltimo nimirum, vel secundo; id quod euenire potest etiam ex deflexione siue æquinoctii, siue lunæ vnus aut alterius diei, & à Caluifio in Calendario Gregoriano notatur; sed in tertio, ac quarto mense, sole vergente ad cancrū ad producendos æstiuos calores, quo se calefaciant, nec opus sit crucifixoribus Christi igne: quod non accidit absque erroribus solidorum mensium. Sed Caluifius noster concludit; *Habens igitur Gregoriani in suo calendario errores longe crebriores & fadios, eosque ita secundos, vt bini vel terni SINGVLIS ANNIS iungantur.* At nos concludimus conclusione solita eaque verissima: Ergo Sethus Caluifius mentitus est mendacio fædissimo, &c. Pergamus nunc in proposito.

Paschata. quæ vetus Calend in nouilunio & proxime ante illud in centuria 2800 præscribit, reiecta sentur.

7. Et quidem quod ad exempla attinet Paschat in Nouilunio, & proxime circa illud, qui error Caluifio dicitur execrabilis & fædissimus, ab eoque plane liberum vetus calendarium pronunciat, vt ea ex hoc calendario colligamus, opus non est vt vna cum Caluifio excurramus ad nescio quæ secula imaginaria, & vltra trecentorum annorum millia; sed sistere in proximioribus poterimus: veruntamen vt plura eadem ostendamus tabula, non omnino proximam accipiemus centuriam, in qua proxime accedatur ad Nouilunium; sed paulo remotiorem, & sit ea 2800, à præfenti non plus quam duodecim remota centuriis, quæ sic se habet.

Anni

Anni à Pascha Christi. Calen. Iuliani veteris.	Nouilunia. Dies. Hor. Min.	Mens. Dies anni ante Eccle. nouil.	Anni à Pascha Christi. Calen. Iuliani veteris.	Nouilunia. Dies. Hor. Min. Eccl.	Mes. Dies anni ante nouil.
1800	Sedes 1 Mar 6 40		1836	15 Apr 18 Apr 4 18 2	3
1801	equi- 1 Mar 12 29		1837	31 Mar 7 Apr 13 6 1	7
1802	noctii. 1 Mar 18 18		1838	20 Apr 26 Apr 10 39 2	6
1803	2 Mar 0 6		1839	11 Apr 15 Apr 19 27 2	3
1800	25 Apr 16 Apr 1 35 2	1	1840	3 Apr 4 Apr 4 16 1	1
1801	10 Apr 15 Apr 10 23 2	5	1841	16 Apr 23 Apr 1 49 2	7
1802	2 Apr 4 Apr 19 12 1	2	1842	8 Apr 12 Apr 10 37 1	4
1803	22 Apr 23 Apr 16 45 2	1	1843	31 Mar 1 Apr 19 26 1	1
1804	6 Apr 12 Apr 1 33 1	6	1844	19 Apr 19 Apr 16 59 3	0
1805	29 Mar 1 Apr 10 22 1	3	1845	4 Apr 9 Apr 1 47 1	5
1806	18 Apr 20 Apr 7 55 2	2	1846	27 Mar 29 Mar 10 36 1	2
1807	3 Apr 9 Apr 16 43 1	6	1847	16 Apr 17 Apr 8 9 2	1
1808	25 Mar 29 Mar 1 32 1	4	1848	31 Mar 5 Apr 16 57 1	5
1809	14 Apr 16 Apr 23 7 2	2	1849	20 Apr 24 Apr 14 30 2	4
1810	30 Mar 6 Apr 7 53 1	7	1850	12 Apr 13 Apr 23 18 1	1
1811	19 Apr 25 Apr 6 26 2	6	1851	18 Mar 3 Apr 8 7 1	6
1812	10 Apr 13 Apr 14 14 2	3	1852	16 Apr 21 Apr 5 40 2	5
1813	26 Mar 2 Apr 22 3 1	7	1853	8 Apr 10 Apr 14 28 1	2
1814	15 Apr 12 Apr 20 36 2	6	1854	24 Mar 30 Mar 23 17 1	6
1815	7 Apr 11 Apr 5 24 1	4	1855	13 Apr 18 Mar 20 50 2	5
1816	29 Mar 30 Mar 14 13 1	1	1856	4 Apr 7 Apr 5 38 1	3
1817	11 Apr 18 Apr 11 46 2	7	1857	24 Apr 26 Apr 3 11 2	2
1818	3 Apr 8 Apr 8 34 1	5	1858	9 Apr 15 Apr 11 59 2	6
1819	23 Apr 26 Apr 18 7 2	3	1859	4 Apr 20 48 1	3
1820	14 Apr 15 Apr 2 55 2	1	1860	20 Apr 22 Apr 18 21 2	2
1821	30 Mar 4 Apr 11 44 1	5	1861	5 Apr 12 Apr 3 9 1	7
1822	19 Apr 23 Apr 9 17 2	4	1862	28 Mar 1 Apr 11 58 1	4
1823	11 Apr 12 Apr 18 5 1	1	1863	17 Apr 20 Apr 9 31 2	3
1824	26 Mar 1 Apr 2 54 1	6	1864	8 Apr 8 Apr 18 19 3	0
1825	15 Apr 10 Apr 0 27 2	5	1865	24 Mar 29 Mar 3 8 1	5
1826	7 Apr 9 Apr 9 15 1	2	1866	13 Apr 16 Apr 12 41 2	3
1827	23 Mar 29 Mar 18 4 1	6	1867	5 Apr 6 Apr 9 29 1	1
1828	11 Apr 16 Apr 15 37 2	5	1868	24 Apr 24 Apr 7 2 3	0
1829	3 Apr 6 Apr 0 15 1	3	1869	9 Apr 13 Apr 15 50 1	4
1830	23 Apr 24 Apr 21 58 2	1	1870	1 Apr 3 Apr 0 39 1	2
1831	8 Apr 14 Apr 6 46 1	6	1871	14 Apr 11 Apr 22 12 2	7
1832	30 Mar 2 Apr 15 35 1	3	1872	5 Apr 10 Apr 7 0 1	5
1833	19 Apr 21 Apr 13 8 2	2	1873	28 Mar 30 Mar 15 49 1	2
1834	4 Apr 10 Apr 2 56 1	6	1874	17 Apr 18 Apr 13 22 2	1
1835	27 Mar 31 Mar 6 45 1	1	1875	2 Apr 7 Apr 22 10 1	5

Anni

Anni à Christ. Iuliani	Pascha Calend. veteris.	Neuilunia. Dies. Hor. Min.	Mē. anni ante	Dies ante	Anni à Christ. Iuliani	Pascha Calend. veteris.	Neuilunia. Dies. Hor. Min.	Mē. anni Eccle.	Dies ante
1876	21 Apr	25 Apr 21 44	2	4	1888	6 Apr	13 Apr 8 23	1	7
1877	13 Apr	15 Apr 4 32	2	2	1889	29 Mar	2 Apr 16 12	1	4
1878	29 Mar	4 Apr 13 21	1	6	1890	18 Apr	21 Apr 14 54	2	3
1879	18 Apr	23 Apr 10 54	2	5	1891	3 Apr	10 Apr 23 33	1	7
1880	9 Apr	11 Apr 19 42	1	2	1892	25 Mar	30 Mar 8 22	1	5
1881	25 Mar	1 Apr 4 31	1	7	1893	14 Apr	18 Apr 5 55	1	4
1882	14 Apr	20 Apr 2 4	2	6	1894	6 Apr	8 Apr 2 43	1	2
1883	6 Apr	9 Apr 10 54	1	3	1895	19 Apr	16 Apr 12 16	2	7
1884	28 Mar	28 Mar 19 23	2	0	1896	10 Apr	14 Apr 21 4	2	4
1885	10 Apr	16 Apr 17 16	2	6	1897	2 Apr	4 Apr 5 53	1	2
1886	2 Apr	6 Apr 2 2	1	4	1898	22 Apr	23 Apr 3 16	2	1
1887	12 Apr	24 Apr 23 35	2	2	1899	7 Apr	12 Apr 12 14	1	5

Nullum hac in
cēturia Pascha
esse legitimū

Caluſi mendacium.

¶rinolæ& ridi-
culæ Caluſi
excufationes.

Tabula ista non habet opus alia explicatione, cum ratio eius ex superiore satis constet; in vltima tamen eius columna annotantur dies, non iam, vt in superiore à nouilunio antroſum numerati, ſed retroſum, quot nimirum dieb. Paſcha præſcribatur in Calendario veteri ante nouilunium, ipſo nouilunii die ſcluſo: vnde vbi ponitur O, Paſcha in ipſum incidit nouilunii diem. Apparet autem ex hac cēturia nullum, & ne vnum quidem in ea conſeruari Paſcha legitimum, quæ & cauſa eſt, quod eam integram exhibendam cenſuerimus. Nam cum omnia in Calendario veteri quotidie labantur in peius, ſuorumque malorum indices ſumant incrementa, in hac vero cēturia iam nullum omnino reperitur iuſtum Paſcha, ſequitur nullum amplius expectandum à Calendario veteri eſſe in perpetuum Paſcha ſuis numeris abſolutum. Nullum enim in hac cēturia Paſcha cōſpicitur, cuius interuallum à nouilunio ſeptem excedat dies; quod ſignū eſt, omnia omnino in vltimo comprehendi mēſis lunaris quadrante, quod cū non iam per accidens & raro occurrat, directe contra regulas legitimi Paſchatis eſt, etiamſi omnia in primo adhuc contingerent mēſe: verum non ſolū diebus ſeptē, ſex, quinque, quatuor, tribus, duobus, vno ante nouilunium, imo & in ipſo nouilunio, errore ſadiſſimo & execrabili, vt patet annis 1844, 1864, 1884 celebranda præſcribuntur, ſed etiam fere medietas eorum primo excidit mēſe. Et tamen cum his omnib. Caluſius edito libro publice proclamare adhu. audent: *In Calendario Gregoriano frequentiores & ſadiores errores commiſi, quam in Calendario noſtro Iuliano ſive veteri.* Et quid prohibet, quin noſtam repetamus cōcluſionem. Ergo Sethus Caluſitis mentitus eſt, &c.

Sed quam excuſationem tandem horum errorum Caluſius pratendit? Ego certe neſcio. Nam errores hi omnium oculi expoſiti ſunt, nec tantum inueniuntur in hac cēturia, ſed vel in infinitis præterea. At reſpondet Caluſius, de ſiſis erratis neminē oportere eſſe ſollicitum, cum certum ſit, æquinoctiū ex dōcimo Martii, vbi iam in Calen. Iuliano hæret, vix in mille & quadringentiſ annis ad æſtium Martii peruenturum, & nemo am-
bigas,

bigat, finem huius mundi iam instare, & longe citius, quam vt aquinellium primum Martii attingat, futurum. At miser nescis argumentum hoc tibi Strifolium dici: Quid audis? inquis. si dies extremus mundi instat, non de calendario agendum? Deinde filicula cessabunt pro calendario veteri, pro Gregoriano ne durare ea longius poterunt? Ad eadem sane hoc, ad quod illud directum est sydera, eundem supponit, qui nunc oritur & occidit, solem, & lunam; cur in hoc ad trecenta millia annorum excurreis, si in illo ne ad singula quidem, vel binaliceat? Vides ne qualis nugator sis? Respondes secundo pro tuo Calendario Iuliano, siue veteri: nobis iam liberum est, quandocunque volumus, id mutare: quo quid iocularius afferre potuisses, plane non video: omnino ostendis non esse cuiusuis in lucem proferre abstrusa. Disputabant nudius tertius duo, quid nam hoc seculo preciosius esset, & haberetur, massa ne plumbea, an tanta molis argentea, & post multa pro vtraque parte prolata argumenta, cum se strigi videret, et plumbi peronos, vt ioco disputationi finem imponeret, in hæc tandem erupit verba: sane si hæc moles plumbea auro constaret: preciosior esset argentea, eamque superaret multis partibus. Non enim oro similis est, Caluisti, atque hæc opinio huius Philosophi cum sua sententia, nisi quod ille animi causa iuam defendendam prudens, non fatue assumpserit: tu vero magno verborum apparatu etiam sapientissimos insatuare conaris.]

8 Sed ostendamus iam in propinquioribus, quod ante fecimus de seculis remotioribus, Paschatin in Nouilunio, & proximis post Nouilunium diebus, secundum vetus Calendarium celebrationem: & quod modo in vltimo lunæ quadrante reliquimus, quomodo transsenso, scilicet; salutato Nouilunio primum percurrat Lunæ quadrantem in ætate: id quod commode præstat centuria 4600. non vt prioribus centuriarum millibus, sed triginta tantum à nobis remota. Eam sequere tabella vsq; ad annum 4679. produximus, ommissis annis illis, in quibus Pascha ante Nouilunium præfinitur, ita vt vltima columna ipsos dies lunæ exhibeat, quibus Pascha transfigendum præscribitur, accepto vt supra Nouilunij die pro Luna prima.

Paschata Calendarij veteris in nouilunio & proxime post celebranda ex centuria 4600 proponatur.

Anni à Pascha Christo Iuliani veteris.	Nouilunia. Dies Hor. Min.	Mens. anni Eccle.	Lu- na etas	Anni à Pascha Christo Iuliani. veteris.	Nouilunia. Dies. Hor. Mi.	Mens. anni Eccle.	Lu- na etas
4600	Vides 6 Febr 18 40			4609	11 Apr 6 Apr 12 56	3	6
4601	AEqui 17 Febr 0 29			4610	27 Mar 26 Mar 21 45	2	2
4602	nocti 17 Febr 6 18			4611	6 Apr 14 Apr 19 17	3	3
4603	17 Febr 12 8			4612	7 Apr 3 Apr 4 6	3	5
4600	15 Apr 15 Apr 15 26	3	1	4613	23 Mar 23 Mar 12 55	2	1
4601	7 Apr 5 Apr 0 15	3	3	4614	12 Apr 11 Apr 10 27	3	2
4602	3 Apr 1 Apr 15 25	2	3	4615	4 Apr 31 Mar 19 16	2	5
4605	22 Apr 20 Apr 12 57	3	4	4616	23 Apr 18 Apr 16 48	3	6
4607	31 Mai 30 Mar 6 35	2	2	4617	8 Apr 8 Apr 1 37	3	1
4608	9 Apr 17 Apr 4 7	3	3	4618	31 Mar 28 Mar 10 26	2	4

Anni à Pascha Christo Iuliani	Pascha Calend. veteris.	Novilunium Dies. Hor. Min.	Mens anni Eccle.	Luna et. m.	Anni à Pascha Christo Iuliani. veteris.	Pascha Calend.	Novilunium Dies. Hor. Min.	Mens anni no Eccle. et. m.
4619	10 Apr	16 Apr 7 58	3	5	4651	25 Mar	23 Apr 12 0	2 3
4620	4 Apr	4 Apr 16 47	3	1	4652	13 Apr	10 Apr 19 32	3 4
4621	27 Mar	25 Mar 1 36	2	3	4653	5 Apr	31 Mar 4 21	2 6
4622	16 Apr	12 Apr 23 8	3	5	4655	10 Apr	8 Apr 10 42	3 3
4624	20 Apr	20 Apr 5 29	3	1	4656	1 Apr	27 Mar 19 31	2 6
4625	12 Apr	9 Apr 14 18	3	4	4658	6 Apr	5 Apr 15 2	3 2
4627	17 Apr	17 Apr 20 39	3	1	4659	29 Mar	25 Mar 10 41	2 5
4628	8 Apr	6 Apr 5 28	3	3	4660	17 Apr	12 Apr 8 13	5 6
4629	31 Mar	26 Mar 14 17	3	6	4661	2 Apr	1 Apr 17 2	2 2
4631	5 Apr	3 Apr 20 38	3	3	4662	12 Apr	20 Apr 14 34	3 3
4632	27 Mar	23 Mar 5 27	2	5	4663	4 Apr	9 Apr 23 23	3 6
4633	16 Apr	11 Apr 2 59	3	6	4664	29 Mar	29 Mar 8 12	2 1
4634	1 Apr	31 Mar 11 48	2	2	4665	18 Apr	17 Apr 5 44	3 2
4635	21 Apr	19 Apr 9 10	3	3	4666	10 Apr	6 Apr 14 33	3 5
4636	12 Apr	7 Apr 18 9	3	6	4667	26 Mar	16 Mar 23 22	2 1
4637	28 Mar	28 Mar 2 58	2	1	4668	14 Apr	13 Apr 20 54	3 2
4638	17 Apr	16 Apr 0 30	3	2	4669	6 Apr	3 Apr 5 49	3 4
4639	9 Apr	5 Apr 9 19	3	5	4671	11 Apr	11 Apr 12 4	3 1
4640	24 Mar	24 Mar 18 8	2	1	4672	2 Apr	30 Mar 20 53	2 4
4641	11 Apr	12 Apr 15 40	3	2	4673	22 Apr	18 Apr 18 25	3 5
4642	5 Apr	2 Apr 0 29	3	4	4675	30 Mar	18 Mar 12 5	2 3
4643	25 Apr	20 Apr 22 1	3	6	4676	18 Apr	15 Apr 9 36	3 4
4644	9 Apr	9 Apr 6 51	3	1	4678	26 Mar	25 Mar 3 14	2 2
4645	1 Apr	29 Mar 15 40	2	4	4679	15 Apr	13 Apr 0 46	3 3
4646	11 Apr	17 Apr 13 12	3	5				
4647	6 Apr	6 Apr 22 1	3	1				
4648	28 Mar	16 Mar 6 50	2	3				
4649	7 Apr	14 Apr 4 22	3	3				

Vides ne tandem Caluſi, vt errore ſediſſimo, & exarabi Pascha in Calendario
 vestro ex plenilunio transferat ad Nouilunium, & Pascha definiat in Nouilunio
 celebrandum tam contra diuinas, quam contra Ecclesia leges? Adhuc ne affirmare au-
 des, precipuos Canones, quibus lex de Paschate continetur, ratione veteris Calendari non-
 violari? Hæc omnia promissa tua in spongiam vt incumbant necesse est; aut re-
 liquis tuis adnumerentur mendacis. Næ tu homo os impudens, qui de Calen-
 dario veteri ipse affirmes, in eo Pascha LONGE propius esse Nouilunio, quam Pleni-
 lunio, vbi celebrari debebat, illudq; Pascha legitimum non nisi caluſi præſcribere: nunc
 autem suadeas, & rem mendacio confirmes, certum est nostrum vt in Calendarium
 ad multos annos tuo adhuc haberi posse, præsertim si nulla alia Calendarum ratio præſcribi
 possit, quam est Gregoriana, que multo GRAVIORIBUS in hære peccati obnoxia est, quã
 NOSTRA, etiam si tanta frequentia hodie non peccet, Vetus vestra forma in centuria

Lib. 1. cap. 6.

Lib. 1. cap. 4.

Caluſi menda-
 cium.

2800 vt vidimus, Pascha ad Nouilunium reduxit; Clauio vero, etiam si scopum ab ipso præfixum, ipsos centum mille annos transieris, & vitra annorum trecenta millia excurreris, nihilominus ne vnicum quidē Pascha, aut in Nouilunio, aut in primo Lunæ quadrante oblicere potuisti. Non iam in spangiam incumbere Caluisti, sed flammis expiari debent foedissima ista, & enormia mendacia. Vidisti ne in hac tabula vt Pascha sapissime in Nouilunio eueniat; vt in secunda, vt in tertia, quarta, quinta, sexta, & septima luna, idque in secundo, aut tertio mensē.

9. Si tibi hæc satis non est, en hic tabulam aliam, vt discas, quæ ratione Pascha ex primo Lunæ quadrante, ad secundum gradum fecerit, iamq; ad percurrendum circulum plenilunio appropinquare incipiat, dum quartadecima, tertiadecima, duodecima, &c. luna; vno videlicet, duobus, tribus, quatuor, quinque, sex, & septem, ante plenilunium diebus præscribatur à Calendario veteri transigendum, & hoc in summis torius anni caloribus, in tertio nimirum, & quarto anni Ecclesiastici mensē. Tibi qui ventura per dioptram prospicis, & ex vngue agnoscis leonem, sicut huic rei exempla sufficient. En vt ab initio centuriæ 7100 ordine se se sequuntur.

Exempla quæ
stendūt paschæ
in cal. veteri im
14. 13. 12. 11. 10. 9.
& septimam
lunam incidere
possē.

Anni à Pascha Christo Iulian veteris.	Plenilunia Dies. Hor. Min.	Mens anni Ecclē.	Dies ante plēn.	Anni à Pascha Christo Iulian veteris.	Plenilunia Dies. Hor. Min.	Mens anni Ecclē.	Dies ante plēn.
7100	18 Ian 6 40			7210	24 Mar 17 22	3	5
7101	28 Ian 12 29			7211	13 Apr 17 14	3	4
7102	28 Ian 18 18			7212	5 Apr 6 23 43	3	1
7103	19 Ian 0 8			7213	18 Apr 25 11 15	3	7
7100	20 Apr 15 4 43	3	5	7220	9 Apr 14 6 4	3	5
7201	12 Apr 14 13 32	3	2	7221	1 Apr 3 14 53	3	2
7202	28 Mar 3 22 21	3	6	7222	14 Apr 22 12 25	3	8
7203	17 Apr 22 19 53	3	5	7223	6 Apr 11 24 14	3	5
7204	8 Apr 11 4 42	3	3	7224	18 Mar 11 6 3	3	3
7205	14 Mar 31 13 31	3	7	7225	17 Apr 19 3 35	3	2
7206	13 Apr 19 11 3	3	6	7226	2 Apr 8 12 24	3	6
7207	5 Apr 8 19 52	3	3	7227	12 Apr 26 9 56	3	4
7208	24 Apr 26 17 24	4	2	7228	13 Apr 15 18 45	3	2
7209	9 Apr 16 2 13	3	7	7229	29 Mar 5 3 34	3	7
7210	1 Apr 5 11 2	3	4	7230	18 Apr 24 1 6	3	6
7211	21 Apr 24 8 34	3	3	7231	10 Apr 13 9 55	3	3
7212	6 Apr 12 17 23	3	7	7232	15 Mar 1 18 44	3	7
7213	8 Mar 2 2 12	3	5	7233	14 Apr 20 16 16	3	6
7214	17 Apr 23 44	3	3	7234	6 Apr 10 1 5	3	4
7215	1 Apr 10 8 33	3	8	7235	22 Mar 30 9 43	3	8

Lib. 1. cap. 9.

Cap. 11.

Inuenerat superius Caluifius nescio quos paucos annos in Calendario Gregoriano, quibus omnino per accidens aliquando contingit Pascha celebrari ante Plenilunium, cum id in quouis cyclo bene instituto, in quo videlicet seruanda constans ac facilis sit methodus, aliquando eueniat, vel ipso calumniatore Caluifio teste, nam id nunquam epactis, inquit, quocumque etiam modo ordinetur (loquebatur autem de Paschate Iudæorum) caueri poterit. At nihilominus in diuina contra Catholicos erupit exclamationem, Pontificios celebrare Pascha cum Tessareshædecatis, siue cum quartadecimanis Hæreticos ante plenilunium. En exempla, en annos, in quibus Gregoriani, inquit, cum Tessareshædecatis siue quartadecimanis hæreticis ab Ecclesia proscripsi, Pascha suum ante Plenilunium celebrant, & quod peccatum eorum auget, deteriore siue eos facit quartadecimanis, qui nunquam quartadecimam suam Paschate antauecebant, aut priores erant Iudæis, &c. Item: Absurdissimum certe est memoriam resurrectionis Christi celebrare uelle, priusquam tempus memorie Passionis, maris, & sepulture aduenerit. Et tandem concludi: Nostrum etiam uetus calendarium ab hoc errore adeo liberum est, ut ultra quartum diem semper Pascha Iudæicum sequatur. Inter illa autem quæ attulerat exempla non erant pauca, quæ Pascha facta in secundum traiecerint mensem, de quibus tamen omnibus eadem concludit, ut suo loco manifestum fecimus. Quibus ergo nunc Caluifii execrationibus, quibus maledictis, quibus imprecationibus tibi profcindendum est Calendarium illud, quod Pascha non tantum uno aut altero die ante plenilunium celebrandum præcipiat, sed vel ipsa uarietate luxuriam exerceat, & nunc uno, nunc septem, nunc duobus, nunc sex, modo tribus, modo quinque, modo quatuor idem præueniat; quod non iam per accidens, aut uarietate cycli, quæ ex digressionem solum unius aut alterius diei à rationibus Astronomicis ortum ducat, peccatum hoc committat; sed per solidas excurrat hebdomadas: quod non iam in quibusdam centuriis rarissima hinc inde spargat exempla; sed idem per plurimas continuas centurias continuo cursu seruet tanquam institutum, eundemque facta suis temporibus, ut alia etiam committere possit absurda, ordinem repetat, iteretque iterum iterumque suum cursum: quod excursum hunc non solum coarctet primi, & secundi mensis limitibus; sed ad omnes aduolet, præteruoletque anni Ecclesiastici menses? At quod nam quæso dices, hoc est Calendarium? Tuis tibi respondebo Caluifii uerbis: Nostrum uetus calendarium ab hoc errore adeo liberum est: Vestrum, Caluifii, uestrum, quod ita extollis, & ab erroribus liberum esse mentiris, Calendarium illud est, de quo quæris id quod uel ex ipsa breui, quam proposuimus, colligere poteris tabella. Quid ais? Quid hæret? Quid obmutesis Caluifii? alia credo expectas exempla; desiderio hominis ciuillissimi ac modestissimi omnino satis facere oportet.

Exempla alia quæ Pascha Calendarium ueteris fieri in plenilunio de proximo ante, ostendunt

10. Septimanorum, & Decimanorum scis esse bonum numerum, plura tibi ostendenda sunt, quæ uocas Quartadecimanorum, imo & Plenilunianorum (nam & hæc, etsi iniuste, prohibes) Paschata, & qualiter saltans, ludensque ad multos modulos, Pascha tuam ad Plenilunium, à quo diu abfuit, resaltauerit. Faciemus id sequenti tabula, in quam exempla 12 ex binis centuriis 8900, & 9000 desumpta, coniecimus, quæ solum ostendunt, reliquis omisis, Tertiadecimana. Quartadecimana, ac Pleniluniana Paschata, quamuis nec hæc omnia proposuimus, homini enim perito, & ab aliquot annis exercitato loquimur.

Anni

Anni à Christo Iuliani, veteris.	Pascha Calend.	Plenilunia Dies. Hor. Min.	Mens anni Ecclē.	Dies ante plen.	Anni à Christo Iuliani, veteris.	Pascha Calend.	Plenilunia Dies. Hor. Min.	Mens anni Ecclē.	Dies ante plen.
8900	Sedes	15 Ian 12 40			8961	27 Mar	27 Mar 11 57	3	0
8901	AEquinoctiu.	15 Ian 18 29			8964	23 Mar	24 Mar 3 7	3	1
8902		16 Ian 0 18			8971	5 Apr	6 Apr 6 59	3	1
8903		16 Ian 6 8			8977	28 Mar	30 Mar 13 19	3	2
8900	9 Apr	10 Apr 10 21	3	1	8978	17 Apr	18 Apr 10 51	4	1
8903	6 Apr	8 Apr 1 32	3	2	8981	13 Apr	15 Apr 2 1	4	1
8906	2 Apr	4 Apr 16 43	3	2	8985	1 Apr	1 Apr 2 0	3	0
8907	25 Mar	25 Mar 1 31	3	0	8991	25 Mar	26 Mar 8 20	3	1
8910	18 Apr	20 Apr 5 26	4	2	8994	13 Apr	13 Apr 5 52	4	0
8913	14 Apr	16 Apr 20 36	4	2	8998	6 Apr	7 Apr 12 12	3	1
8914	6 Apr	6 Apr 5 25	3	0	9001	2 Apr	4 Apr 3 22	3	2
8917	2 Apr	2 Apr 20 35	3	0	9005	18 Apr	19 Apr 16 4	4	1
8920	29 Mar	30 Mar 11 42	3	1	9008	16 Apr	14 Apr 7 15	4	2
8921	8 Apr	18 Apr 9 14	4	0	9011	11 Apr	13 Apr 22 25	3	2
8923	26 Mar	28 Mar 2 52	3	2	9012	2 Apr	2 Apr 7 14	3	0
8924	4 Apr	15 Apr 0 24	4	1	9018	26 Mar	27 Mar 13 34	3	1
8926	22 Mar	14 Mar 18 2	3	2	9019	15 Apr	15 Apr 11 6	4	0
8927	11 Apr	12 Apr 15 34	3	1	9021	22 Mar	24 Mar 4 44	3	2
8930	7 Apr	9 Apr 6 44	3	2	9022	11 Apr	12 Apr 2 16	3	1
8934	26 Mar	26 Mar 6 43	3	0	9028	3 Apr	5 Apr 8 36	3	2
8937	19 Apr	21 Apr 10 36	4	2	9031	31 Mar	2 Apr 23 46	3	2
8941	7 Apr	7 Apr 10 36	3	0	9035	16 Apr	18 Apr 12 28	4	2
8944	3 Apr	4 Apr 1 46	3	1	9039	4 Apr	4 Apr 12 27	3	0
8947	11 Mar	1 Apr 16 56	3	1	9042	31 Mar	1 Apr 3 37	3	1
8950	27 Mar	29 Mar 8 6	3	2	9043	20 Apr	20 Apr 1 10	4	0
8951	16 Apr	17 Apr 5 38	4	1	9048	23 Mar	25 Mar 9 58	3	2
8953	23 Mar	25 Mar 23 16	3	2	9049	12 Apr	13 Apr 7 30	4	1
8957	8 Apr	10 Apr 11 58	3	2	9055	5 Apr	7 Apr 13 50	3	2

En Caluisi & festiuum, & æstiuum Pascha tuum, vr in calido Plenilunio fitas agit choreas: Tu qui Paschata Iudæorum semper in plenilunio fieri prædicas, neque vllomodo ad primum alligas mensē, putas ne aliquod Pascha Iudæicum in hac tabula inuenies? At quomodo verum erit quod dicis: *Nunquam enim ferri potest, vt secundum veteris calendarium cum Iudæis in Paschate agendo concurramus, cum Iudæi semper in plenilunio id celebrent, nos vero ad minimum die quinto post plenilunium?* Vides ne vt quintus ille post plenilunium dies mutatus sit in secundum, & primum ante Plenilunium, imo in nullum, nec ante, nec post Plenilunium? Vides ne quoties eius signum O vltima in columna repetatur? Aduoca Victorinum tuum, qui te inuēt tot Paschata Pleniluniana transportare ex plenilunio in viceſimam secundam Lunam, aut etiam vltra si opus sit: Quartadecimana conicere retro ad Nouilunium potestis, vicinior enim fortassis vobis ille erit æternus.

Exempla Paschatum cum Iudæis, in ultimo mense, & ante plenilunium.

II. Verum nobis, qui paschata Iudæorum tanta non implicauimus confusione, cum proprie ea dicamus talia, quæ in primo mense sunt in luna quarta decima, seu proxime ante plenilunium, incumbere videtur, vt ex Calendario veteri, & Caluissianis hypothesibus aliquot in medium producamus annos, in quibus Pascha iis in diebus celebrandum præscribatur: hoc enim fieri posse in Calendario veteri, Caluissius non semel negat, vt ex superioribus id didicimus; fungamur ergo nostro officio, vtamurque compendio, & eadem opera ex iisdem centuriis exempla afferamus, quæ Pascha in ultimo, vel, vt inepte loquitur Caluissius, duodecimo mense, nam & hoc fieri posse negat, ac pemegat ipse, euenire doceant: liberaliores in hoc erimus, & Paschata dabimus, & in plenilunio, & ante plenilunium, idque vno, duobus, tribus, quatuor, quinque, sex, & septem diebus, tam in primo, quam in ultimo mense, ne quid habeat, quod desideret Calendariomatrix, Caluissius, Primum mensem penultima tabulæ columna exprimit littera P, vltimum littera V: dies quibus Pascha anteuerit plenilunium vltima columna ea ratione proponit, quemadmodum in præcedenti tabula factum est. Atque his exemplis Caluissius contentus esse poterit, quod enim ad ea spectat, quæ Pascha fieri in quinto, sexto, septimo, octauo, nono, decimo, & vndecimo mense comprobent, aliqua eorum tabulis ac calculis comprehendi vt facillimum, ita etiam esse superfluum. qui supra exposita à nobis percipit, de hisce dubitare non poterit. Contingere autem id quod diximus, de reditu ad primum ac vltimum mensem, paucarum centuriarum decursu minime poterit: antequam enim Pascha omnes omnino totius anni Iuliani lustret varietates, & tempestates; omnes omnino anni veri solaris occupet dies, omnes omnino percurrat mentes lunares, & pro singulis mensibus sæpissime in quamlibet ætatem lunæ incidat, non paucorum annorum requiritur numerus; minime vero tantus, quantum sibi pro Calendario Gregoriano cum veteri componendo Caluissius assumpserat, sed sextuplo saltem minor: hæc enim omnia, quæ iam recensuimus, sexies saltem in Calendario veteri euenient, antequam annum assequantur 301700, quem sibi elegit ex Calendario Gregoriano Caluissius. Exempla igitur tabulæ huius desumpta, ex binis centuriis 44500 & 44600 sunt; & sic se habent.

Anni à Christo Iuliani	Pascha Calendarium veterum	Penultima		Mens		Dies		Anni à Christo Iuliani	Pascha Calendarium veterum	Penultima		Mens		Dies	
		Dies	Hor. Min.	annus	ante	annus	ante			Dies	Hor. Min.	annus	ante	Dies	Hor. Min.
44500	Sedes	21	Apr 18 29					44504	3	Apr 6	Apr 20 16	V			3
44501	Æquii	22	Apr 0 18					44505	23	Apr 25	Apr 17 48	P			2
44502	nocti	22	Apr 6 8					44506	8	Apr 15	Apr 2 37	V			7
44503		22	Apr 11 57					44507	31	Mar 4	Apr 11 26	V			4
44504	15	Apr 20	Apr 20 17	V		5		44508	19	Apr 22	Apr 8 58	P			3
44505	7	Apr 10	Apr 5 6	V		3		44509	11	Apr 11	Apr 17 47	V			0
44506	23	Mar 30	Mar 13 55	V		7		44510	27	Mar 1	Apr 2 30	V			5
44507	12	Apr 18	Apr 11 27	V		6		44511	16	Apr 20	Apr 0 4	V			4

Anni

Anni à Pascha Christo Calend. Iuliani. veteris.		Plenilunia		Mens anni ante	Dies ante plenil	Anni à Pascha Christo Calend. Iuliani. veteris.		Plenilunia		Mens anni ante	Dies ante plenil
Dies.	Hor. Min.	Dies.	Hor. Min.	Eccle.	plenil	Dies.	Hor. Min.	Dies.	Hor. Min.	Eccle.	plenil
44512	7 Apr	8 Apr	8 57	V	1	44528	8 Apr	11 Apr	10 19	V	3
44513	23 Mar	28 Mar	17 46	V	5	44529	31 Mar	31 Mar	19 8	V	0
44514	12 Apr	16 Apr	15 18	V	4	44530	13 Apr	19 Apr	16 40	V	6
44515	4 Apr	6 Apr	0 7	V	2	44531	5 Apr	9 Apr	1 29	V	4
44516	23 Apr	23 Apr	21 39	P	0	44532	27 Mar	28 Mar	10 18	V	1
44517	8 Apr	13 Apr	6 28	V	5	44533	16 Apr	16 Apr	7 50	V	0
44518	31 Mar	2 Apr	15 17	V	2	44534	1 Apr	5 Apr	16 39	V	4
44519	20 Apr	21 Apr	12 49	V	1	44535	21 Apr	24 Apr	14 11	P	3
44520	4 Apr	9 Apr	21 38	V	5	44536	12 Apr	12 Apr	23 0	V	0
44521	27 Mar	30 Mar	6 27	V	5	44537	28 Mar	2 Apr	7 49	V	5
44522	16 Apr	18 Apr	3 59	V	2	44538	17 Apr	21 Apr	5 21	V	4
44523	1 Apr	7 Apr	12 48	V	6	44539	9 Apr	10 Apr	14 10	V	1
44524	20 Apr	25 Apr	10 20	P	5	44540	24 Mar	29 Mar	22 59	V	5
44525	12 Apr	14 Apr	19 9	V	2	44541	13 Apr	17 Apr	20 31	V	4
44526	28 Mar	4 Apr	3 58	V	7	44542	5 Apr	7 Apr	5 20	V	2
44527	17 Apr	23 Apr	1 30	P	6	44543	25 Apr	26 Apr	2 52	P	1

Anni à Pascha Christo Calend. Iuliani. veteris.		Plenilunia		Mens anni ante	Dies ante plenil	Anni à Pascha Christo Calend. Iuliani. veteris.		Plenilunia		Mens anni ante	Dies ante plenil
Dies.	Hor. Min.	Dies.	Hor. Min.	Eccle.	plenil	Dies.	Hor. Min.	Dies.	Hor. Min.	Eccle.	plenil
44600	21 Apr	0 29				44608	23 Mar	28 Mar	4 28	V	5
44601	21 Apr	6 18				44609	12 Apr	16 Apr	2 0	V	4
44602	21 Apr	12 8				44610	4 Apr	5 Apr	10 49	V	1
44603	21 Apr	17 57				44611	24 Apr	24 Apr	8 21	P	0
44604	23 Apr	25 Apr	4 30	P	2	44612	8 Apr	12 Apr	17 10	V	4
44605	8 Apr	14 Apr	13 19	V	6	44613	31 Mar	2 Apr	1 59	V	2
44606	31 Mar	3 Apr	22 8	V	3	44614	20 Apr	20 Apr	23 31	V	0
44607	20 Apr	22 Apr	19 40	P	2	44615	5 Apr	10 Apr	8 20	V	5
44608	11 Apr	11 Apr	4 29	V	0	44616	27 Mar	29 Mar	17 9	V	2
44609	27 Mar	31 Mar	13 18	V	4	44617	26 Apr	17 Apr	14 41	V	1
44610	6 Apr	19 Apr	16 50	V	3	44618	1 Apr	6 Apr	23 30	V	5
44611	8 Apr	8 Apr	19 39	V	0	44619	21 Apr	25 Apr	21 2	P	4

Anni

Anni à Christo Iuliani	Pascha Calend. veteris.	Plenilunia Dies. Hor. Min.	Mens anni ante pleni.	Dies ante pleni.	Anni à Christo Iuliani.	Pascha Calend. veteris.	Plenilunia Dies. Hor. Min.	Mens anni ante pleni.	Dies ante pleni.
44620	12 Apr	14 Apr 5 51	V	2	44640	1 Apr	3 Apr 7 14	V	2
44621	28 Mar	3 Apr 14 40	V	6	44641	21 Apr	22 Apr 4 46	P	1
44622	17 Apr	22 Apr 12 12	P	5	44642	6 Apr	11 Apr 13 33	V	5
44623	9 Apr	11 Apr 21 1	V	2	44643	29 Mar	31 Mar 22 24	V	2
44624	31 Mar	1 Apr 5 50	V	1	44644	17 Apr	18 Apr 19 56	V	1
44625	13 Apr	19 Apr 3 22	V	6	44645	2 Apr	8 Apr 4 45	V	6
44626	5 Apr	8 Apr 12 11	V	3	44646	25 Mar	28 Mar 13 34	V	3
44627	28 Mar	28 Mar 21 0	V	0	44647	14 Apr	16 Apr 11 6	V	2
44628	16 Apr	15 Apr 18 32	V	--	44648	5 Apr	4 Apr 19 55	V	--
44629	1 Apr	5 Apr 3 23	V	4	44649	18 Apr	23 Apr 17 27	P	5
44630	21 Apr	24 Apr 0 55	P	3	44650	10 Apr	13 Apr 2 16	V	3
44631	6 Apr	13 Apr 9 44	V	7	44651	26 Mar	2 Apr 11 5	V	7
44632	28 Mar	1 Apr 18 33	V	4	44652	14 Apr	20 Apr 8 37	V	6
44633	17 Apr	20 Apr 16 5	V	3	44653	6 Apr	9 Apr 17 26	V	3
44634	9 Apr	10 Apr 9 45	V	1	44654	29 Mar	30 Mar 2 15	V	1
44635	25 Mar	30 Mar 9 43	V	5	44655	11 Apr	17 Apr 23 47	V	6
44636	13 Apr	17 Apr 7 15	V	4	44656	2 Apr	6 Apr 8 36	V	4
44637	5 Apr	6 Apr 16 4	V	1	44657	12 Apr	25 Apr 6 8	P	3
44638	25 Apr	25 Apr 13 36	P	0	44658	14 Apr	14 Apr 14 57	V	0
44639	10 Apr	14 Apr 22 25	V	4	44659	30 Mar	3 Apr 23 46	V	4

Lib. 1. cap. 19.

Quid iam tibi eruditissime videtur Caluifi, de istis Paschatis, prout absolute in suis annis ac centuriis præscribuntur, consideratis, abstrahendo nimirum mentem nunc à præteritis, quæ absurda monstrant maiora? Adhuc ne ex-lamas? Ad secundum vero Canonem quod attinet, nō Pascha cum Iudæis agamus, siue ne in Paschate celebrando cum Iudæis concurramus, nobis quidem qui Pascha ad rationem veteris Calendarii agimus, quietis esse licet. Nunquam enim fieri potest, &c. Quid ais, licebit ne de hoc purioris ecclesie cantores ius pronuntiare verbis, quod cum totis Iudæis affocietur, memoriamque Passionis Dominice, siue *παθη* *καυπη* non decima quarta luna qua agnus vesisimus Paschali noster (vt cantorū fert sententia) maclatus est, sed decima tertia, imo vt ex tabulis liquet, Luna duodecima, vel vndecima etiam, & si quid ultra est, celebret, in meritam penam Ecclesia incurrit, & ab Ecclesia segregatur pro heretico habetur, tot aliis nominibus hæreticus: præsertim cum pertinaciter in eo errore perseveret, & publicis spargat scriptis, In Calendario Gregoriano frequentiores & fædiores errores comitti, quam in Calendario nostro Iuliano siue veteri. Quapropter firmum manet, Sathum Caluifi cantorem purioris Ecclesie, quotiescumque Pascha cum Iudæis in plenilunio agitur, iudicio eiusdem purioris Ecclesie hæreticos damnari, & merito deponendum esse.

cap. 14.

Proclamabis ne ulterius, & plenis buccis perforabis de Paschate in ultimo mense: N. solum vetus Calendarium hoc peccatum admittere non potest, cum terminus Paschalis

ſchaliſ citimus ſere vndecim diebus æquinoctium ſequatur, ideoque & hic ſecuru nobis eſſe liceat? Audiemus ne amplius te tam ab his duobus, quam à Paſchate ante plenilunium ſiue cum quartadecimanis, ſiue ante illos peragendi, calendarium vetus abſoluentem, eiufque ſingularia præiulia prædicantem? Ab illiſ quidem tribus enormibus peccatiſ noſtrum calendarium, ſiue vetus Iulianum, aiebas, plane liberum eſſe. At vididiſt ne quam liberum ſit? Sanè aded liberum eſt, vt per aliquot annorum centurias alia paſchata præter talia, quæ tribus illiſ peccatiſ obnoxia ſint, dare non poſſit. Sed tempus eſt vt tandem ab iſtiſ ad hominem argumentationibus ad primum noſtrum redeamus propoſitum, & reliqua examinemus comparationiſ vtriuſque capita.

Cap. 29.

12. Primum erat comparationiſ legitima in noſtro propoſito caput, quo aſſumpta ea, quam dicit Caluiſius ſe ex calendario Gregoriano elegiſſe, centuria 30 1700, cum ſimili ex calendario veteri, quæ eſt 300 400, collata fuit, de quo factiſ diximus. Manet nunc alterum, quod eſt vt retenta eadem centuria 1500 à Caluiſio ex calendario veteri ad comparationem deſtinata, eadem componatur cum ſimili centuria calendarii Gregoriani, quam collationem nunc facere inſtituimus, ſi fortaiſis ex hoc capite fœdiſſimum excuſati poſſet Caluiſi mendacium. Centuria igitur in calendario Gregoriano quæ tantum remoueatur ab anno 1600, quantum centuria 1500, ab eſt ab anno 300, eſt 2800: eam ergo hoc loco cum ſuiſ pleniluniſ, terminis Paſchalibus, & ipſiſ Dominiciſ Paſchatum, in gratiam Caluiſii integram proponere ſtatuiſmus. Sic ergo ſe habet.

Comparatio v-
triuſque calenda-
rii in centuriſ
ſimiliſ. 1500. &
2800. inſtituitur

Annus Chriſti	Terminus Paſcha- les.	Plenilunia. Diet. Hor. mi.	Paſcha Calend Gregor.	Annus Chriſti	Terminus Paſcha- les.	Plenilunia. Diet. Hor. mj.	Paſcha Calend Gregor.
2800	31 Mar	31 M 18 29	1 A	2810	18 Apr	19 A 8 33	19 A
2801	18 Apr	19 A 16 1	22 A	2811	8 Apr	8 A 17 22	11 A
2802	8 Apr	9 A 0 50	14 A	2822	28 Mar	29 M 2 11	3 A
2803	28 Mar	29 M 9 39	30 M	2823	16 Apr	16 A 23 43	13 A
2804	16 Apr	16 A 7 11	18 M	2824	4 Apr	5 A 8 32	7 A
2805	5 Apr	5 A 16 0	10 A	2825	25 Mar	25 M 17 21	30 M
2806	25 Mar	26 M 0 49	26 M	2826	13 Apr	13 A 14 53	19 A
2807	13 Apr	13 A 12 21	15 A	2827	2 Apr	2 A 13 42	4 A
2808	2 Apr	2 A 7 10	6 A	2828	22 Mar	22 M 8 31	26 M
2809	22 Mar	22 M 15 59	29 M	2829	10 Apr	10 A 6 3	15 A
2810	10 Apr	10 A 13 31	11 A	2830	30 Mar	30 M 14 52	31 M
2811	30 Mar	30 M 22 20	3 A	2831	17 Apr	18 A 11 24	20 A
2812	17 Apr	17 A 19 52	22 A	2832	6 Apr	6 A 21 13	11 A
2813	6 Apr	7 A 4 41	7 A	2833	26 Mar	27 M 6 2	27 M
2814	26 Mar	27 M 13 30	30 M	2834	14 Apr	15 A 3 34	16 A
2815	14 Apr	15 A 11 2	19 A	2835	3 Apr	4 A 12 23	8 A
2816	3 Apr	3 A 19 51	10 A	2836	23 Mar	23 M 11 12	30 M
2817	23 Mar	24 M 4 40	26 M	2837	11 Apr	11 A 18 44	11 A
2818	11 Apr	12 A 2 12	15 A	2838	31 Mar	1 A 3 33	4 A
2819	31 Mar	1 A 11 1	7 A	2839	18 Apr	20 A 1 5	24 A

Anni Christi	Termini Pascha- les.	Plenilunia.		Pascha Calend. Gregor.	Anni Christi	Termini Pascha- les.	Plenilunia.		Pascha Ca'en. Grego.
		Dies.	Hor.Min.	Dies.			Hor.Min.		
2840	8 Apr	8 A	9 54	15 A	2872	14 Apr	14 A	12 38	17 A
2841	28 Mar	28 M	18 43	31 M	2873	3 Apr	3 A	21 17	9 A
2842	6 Apr	16 A	16 15	20 A	2874	23 Mar	24 M	6 16	25 M
2843	5 Apr	6 A	1 4	12 A	2875	11 Apr	12 A	1 48	14 A
2844	25 Mar	25 M	9 53	17 M	2876	31 Mar	31 M	12 38	5 A
2845	13 Apr	13 A	7 25	16 A	2877	18 Apr	19 A	10 10	25 A
2846	2 Apr	2 A	16 4	8 A	2878	8 Apr	8 A	18 59	10 A
2847	22 Mar	23 M	1 3	24 M	2879	28 Mar	29 M	1 48	2 A
2848	10 Apr	9 A	22 35	12 A	2880	6 Apr	16 A	1 20	21 A
2849	30 Mar	30 M	7 24	4 A	2881	5 Apr	5 A	10 9	6 A
2850	17 Apr	18 A	4 56	24 A	2882	25 Mar	25 M	18 38	29 M
2851	6 Apr	7 A	11 45	9 A	2883	13 Apr	13 A	16 30	18 A
2852	26 Mar	26 M	22 34	31 M	2884	2 Apr	2 A	1 19	9 A
2853	14 Apr	14 A	20 6	20 A	2885	22 Mar	22 M	10 8	25 M
2854	3 Apr	4 A	4 55	5 A	2886	10 Apr	10 A	7 40	14 A
2855	23 Mar	24 M	13 44	28 M	2887	30 Mar	30 M	16 29	6 A
2856	11 Apr	11 A	11 16	16 A	2888	17 Apr	17 A	14 18	18 A
2857	31 Mar	31 M	20 5	1 A	2889	6 Apr	6 A	21 50	10 A
2858	18 Apr	19 A	17 37	21 A	2890	26 Mar	27 M	7 39	2 A
2859	8 Apr	9 A	8 26	13 A	2891	14 Apr	15 A	5 11	15 A
2860	28 Mar	28 M	11 15	4 A	2892	3 Apr	3 A	14 0	6 A
2861	16 Apr	16 A	8 47	17 A	2893	23 Mar	23 M	12 49	19 M
2862	5 Apr	5 A	17 36	9 A	2894	11 Apr	11 A	20 21	18 A
2863	25 Mar	26 M	2 25	1 A	2895	31 Mar	1 M	1 10	3 A
2864	13 Apr	12 A	23 57	20 A	2896	18 Apr	19 A	2 42	12 A
2865	2 Apr	2 A	8 46	5 A	2897	8 Apr	8 A	1 31	14 A
2866	22 Mar	22 M	15 35	28 M	2898	28 Mar	28 M	10 20	30 M
2867	10 Apr	10 A	17	17 A	2899	6 Apr	16 A	17 52	19 A
2868	30 Mar	29 M	23 56	1 A					
2869	17 Apr	17 A	21 28	21 A					
2870	6 Apr	7 A	6 17	13 A					
2871	26 Mar	27 M	15 6	29 M					

De centuria
3500. veteris ca-
lendarii Caluiffi
iudicium.
lib. 1. cap. 9.

Vciam fiat iusta vtriusque centuriz compositio, primum de erroribus, si qui
sunt, cuiuslibet singulatim inquirere oportet, vt deinde facta collatione appa-
reat vtra eaduat victrix. Ergo quod attinet ad centuriam 1500 calendarii veteris,
eius errores enumerantem ipsum audiemus Caluiffum, qui in rationibus
solarib. determinandis errore ei concedit dierum decem, non nego, inquit, *quino-
bium anticipatione sua decem diebus à vicesimo primo Martii recessisse. Et si illud ad quon-
dam*

dem diem reducendum sit, necessarium esse vt decem dies ex calendario Iuliano excidentur. In lunæ vero motu designando quatuor dierum fecisse vitium, hijs testatur verbis: Cum vero à tempore Concilii Niceni effluxerint anni 1300 frèdè, quatuor diebus terminos paschales plenilunio posteriores esse, cum 312. anni, in annis 1300, quater habeantur, manifestum est. Denique quod spectat ad festum Paschatis Caluissius proprio de erroribus calendarij veteris instituto capite, & exemplis aliquot ex hac ipsa centuria 1500. allatis, insignibus eam donat erroribus: nam idem quod dicit ipse de exemplis productis, dici potest etiam de reliquis eius centurijs annis; nimirum: Terminus Paschalis fere in omnibus triduo (vt homo inconstans sibi non constat ante dixerat de quadriduo, nunc de triduo) seruis positus est, quam plenilunium factum, atque ita in omnibus hisce anni etiam peccari potuisset, si dies dominica proximè vel biduo vel triduo etiam post terminum incidisset. Cum vero in quibusdam annis dominicus dies vltra triduum à termino remotus sit, non datus fuit peccato locus, idque casu sic accidisse manifestum est. De ipso vero numero Paschatum actu vitiose celebratorum huius centuriæ sic habet: Diligenter hanc centuriam inspexi, & inuenio tantum erratum esse quadragesies quater, ab anno 1500. vsque ad annum 1582. Et postea vsque ad finem centuriæ vndecies. Ex iis bus deprehendo Pascha in nostro Calendario in hac centuria reiectum esse in vltimum mensis quadragesies semel: in secundum vero mensis vicies quater, vt in vna summa quinquagesies quinques peccatum sit, &c. Hæc clara sunt nec vlla opus habent explicatione.

Lib. 1. cap. 5.

Cap. 32.

De centuria
2100. Calend.
Gregoriani.

Inspiciamus iam centuriam 2800. Calendarij Gregoriani, in qua quod caput rei est, æquinoctium ita dante Caluissio, in 21. Martij fixum, tutum ab errore reddit Solis calculum, Lunares vero calculos, cum impossibile sit eos vna cum terminis paschalibus ex methodicis cyclis perpetuo vnum in diem compingere, nemo ad id præstandum tenetur. Verum cum rectius terminus sequatur quartamdecimam seu diem ante pleni lunium, quam eam anteuerat, idque hæc in centuria egregie obseruatum cernatur, iure nullus in lunari motu hac in centuria decerni potest error commissus: maxime quod citimus æt vltimus digressus ita sit moderatus, vt alter quartamdecimam præueniat die vno, alter eandem sequatur diebus duobus, ex quo clarum efficitur, si termini omnes vno die versus nouilunium retro siue sursum in calendario remouendi forent, maiorem futurum digressum termini citimi quam vltimi à quartadecima lunæ die. Ergo termini paschales satis bene se se habent: atque adeo etiam, ne miser Caluissius la hrymas fundat, liberalitatem nostram in eum ostendere, eique vnum erroris diem dare vellemus, quam in partem is numerandus esset, non facile apparet. Deinde etiam si aliquis esset, is non nisi per accidens se ingessisset. neque vilo modo deberet cum calendarij veteris erroribus componi, eo quod hi irremediabiles in pe us quotidie ruant, ille vero tam ex proprio Cyclo, quam ex suis cautionibus corrigitur, & cad officium reducitur. Ergo cum centuria hæc in principum planetarum motibus exprimendis, omnilabe careat, manifestum est si aliquod Pascha minus recte se habere aliquomodo dici posset, id non nisi casu sic accidisse, & propriè nullæ ratione erroneum pronunciarì debere, cum nullum lateat in causa vitium: Veruntamen si horum rationem prorsus nullam habere velis, omniaque summo ingore ad calculos reuoces, vndecim omnino vnam in summam colliges Paschata, quæ improbari aliquo modo à Caluissio queant; decem nimirum, quæ cum celebrari potuissent in plenilunio (Pascha enim in plenilunio

Tc 2 cele-

celebrari non debere, nunquam Caluifio concessimus) reiecta sint in sequentem hebdomadam, quod accidit annis 9, 16, 23, 36, 40, 60, 64, 67, 87, 94, & vnum quod ex primo mense, in secundum immigrauerit, plenilunium enim anni 39, in Martio accidit, die 21. minutis 21. post meridiem, vnde illud in 20 Aprilis limites Paschales excessisse dici possit. Atque hi errores sunt centuriæ 1800. calendarii Gregoriani, correspondentiis centuriæ 1500. calendarii veteris.

Lectoris postulatæ iudicium.

Iudicet igitur iam lector vtrum calendarium frequentiores & sediores errores committat: illud ne quod in iis quæ familiam ducunt, vtriusque videiceit luminaris motibus decernendis à solis quidem diebus decem à Lunæ vero calulis diebus quatuor aberrat à vero, & quidem tali errore, qui se ipsum omnibus consideratis in perpetuum corrigere non valeat. An vero hoc; cui si multum concedere velis erroris, vix diei possis. Illud ne quod Pascha non nisi casu præcipit legium; vt vetus: an hoc, quod Pascha non nisi casu præscribit illegitimum; vt Gregorianum. Illud ne quod Paschata per se vitiosa vna in centuria dat minimum quinquaginta quinque; vt vetus calendarium: an vero hoc, quod Paschata per accidens imperfecta reddit summum vnde decem; vt Gregorianum: Iudicet inquam videns accuratus lector; tangat cæcus ac negligens à Caluifio constitutus iudex, quod calendarium melius, vetus ne an Gregorianum.

De duplici iniqua comparatione calendariorum, quarum altera pro se vltus est iniquus censor Caluifio

13. Restat nunc, vt, cum æqua comparatione Caluifium miserrimum ne hilum quidem proficere expecti simus, videamus an iniqua aliquod possit: quæ duplex institui potest, contra Caluifium nimirum altera, qua remotissima aliqua centuria ex veteri calendario ad competendum cum proxima calendarii Gregoriani decerneretur; & hanc ne plus æquo affligamus desolatam hominem, sponte omittimus: altera est pro Caluifio, alteri omnino contraria, quæ proximam ex veteri, remotissimam ex nouo calendario, in contentionem euocat; & hæc ea ipsa est quam Caluifius instituit, comparatio, iniquiorem enim vix vllus vnquam excogitare aut in medium producere ausus fuisset, qua videlicet centuria 1500. ex calendario veteri iam elapsa, descendere in arenam iubeatur, manusque conferre cum ea ex nouo, quæ si vnquam futura est, non nisi post trecenta millia annorum futura est. Saltem cum gloriatur similes se composuisse centurias, toto non aberrasset genere, & futuras cum futuris contulisset; centuriam 1500 confert cum centuria 301700. Proh quanta disparitas! quale hoc iudicium Arithmetici nullus sane rusticus tam rudis est, qui dissimillima (quæ similia Caluifius vocat) ea non iudicaturus esset. Omnium autem absurdissimum est, quod hanc centuriam 301700, nec Lilius nec Clauius, nec vllus hominum, prout à Caluifio proponitur, Gregoriano includit calendario. De Lilio res clara est. De Clauio constat, vt sæpe iam inculcauimus, & verba eius attulimus, eum 100000. vel 200000. transgredi noluisse: & tabellam eam in qua vltimius progreditur, exercitii siue exempli causa tantum tum propter tabulam æquationis magnam, quæ eo vsque extensa est attulisse; imo etiamsi hoc non esset, aperte tamen falsus est, eoque sine vlla alia correptione minime esse progrediendum. Sed ad rem.

Iniquæ comparationis, quam instituit Caluifius, centuriæ ex aminantur.

Ordinem sequemur vt ante, prius vtriusque centuriæ errores enumerabimus, & tunc demum Lectoris iudicium appellabimus. Centuriæ 1500. vitia paulo ante ex ore ipsius Caluifii audiuius: audiamus ex eodem errores centuriæ 301700. Sine igitur, aiebat, iam Lilius sequaris, sius Clauium præferas, vtriusque inuenies plures errores quam in nostro veteri: Nos præfecimus Clauium, perge igitur: Clau-

nus in emendato & interpolato calendario ab hisce erroribus Liliianis (pascha in Nouilunio aut secundo mense celebrando) quidem abstinet, sed nimium ab his abstinendo Horatianum illud committit & vitia in contraria currit. Nam vices sexies Pascha vetit in diem vel vicesimum secundum, vel vicesimum tertium mensis Paschalis. & paulo post: Et huius quidem peccati ratione Calendarium Clavianum esset aliquanto tolerabilius nostris. Sed Clavius addit alium errorem seduorem, quo ne plane liberi sumus (sed paulo ante vidisti quam plane mentis sis) Pascha enim in hac vnica centuria notici celebratur in duodecimo mense cum Hæreticis. Item: nec tamen compuso (ac nos computabimus in tui gratiam, si forte à mendacio isto fædissimo defendere te possimus) iam errorem Clavi, quem in epistolis ordinandis committit, qui semper vel quatrinduo, vel quin;uendo noui lunium sequitur, quod etiam ferendum non est. Atque hi omnes omnino sunt errores, quos Caluilius ex hac cetera 30 17 00 Clauio obicit: qui sunt quoad Pascha in vna summa triginta quinque, tot enim componunt viginti sex, & nouem.

Age igitur æquissime Lector, & ad rectum æquumque iudicium ferendum te compara: En quanta aduersario concedamus: iniquissimam & ultra omnem disparitatem disparem admittimus comparisonem: de erroribus ipsorum met pro vtraque parte pronunciar iussimus; ad calendarium Gregorianum spectare admittimus, quod eo modo nulla ratione in eo continetur: nunc vero vitro tibi spondeamus, tua nos staturos æqua sententia; ipsi cui tu iudicas, sit vna: cum victoria palma. Te appellamus nos: te appellat Caluilius: *Iudicet igitur iam lector vtrum calendarium frequentiores & sediores errores committat. Quid iudicas? Vetus calendarium in principis siderum omnium motu, ad quem cuncta dirigitur sublunaria, & ad quod principium anni Ecclesiastici iustitimus; in æquinoctii sede inquam, annique solaris indice, qui quo exactior exhibetur, eo calendarium erit certius, ut ait ipse Caluilius, per se illius & magis diuturnum, ad decem solidos aberrat dies: Gregorianum nullo: quid tibi videtur plus; quid fædus? Vetus Calendarium in Luna collocanda aberrat tantum, (plus aberrare paulo post ostendemus) quantum Gregorianum: num quid iam alterum altero aberrat fædus, aut frequentius? Vetus Calendarium vitiosum dat Paschata quinquaginta quinque: Gregorianum quinque supra viginti, quibus nam videtur tibi maior numerus?*

Errores vtriusque centuriam inter se conferuntur & iudicium æquo lectori committitur.

Pudeat te, impudentissime Caluili, qui comparere nugis istis, absurdis, imo fædissimis mendaciis, in publico audeas. Ista credo sunt illa *abstrusa*, quæ te in hac materia ex umbra in lucem produxisset tuus prædicat Origanus. Sane Origane nisi iste Sethus habuisset *iuuencum in ascendente & propria domo cum nodo ascendente*, hunc nodum plane tam subtiliter non soluisset, in aliena domo: & absque Mercurio fuisset. *studium numerandi & mentendi*, quibus præclare instructus est, tantopere delectatus nunquam fuisset. Recollige quæso & aliter subdud Natiuitatis eius calculos; præclarissima quæque alia adhuc in ea reperies.

Caluilius & Origanus comparantur.

14. Sed stabit pro sup amico singulari Origanus, cumque iam ab omnibus derelictum defendere incipiet, nimirum Sethum suum in Calendario Gregoriano si non frequentiores, saltem fædiores errores ostendisse, quam veteri ea in centuria insint; ostendisse nempe illum nouem paschata celebranda in *duodecimo mense cum Hæreticis*, quod fædus & absurdus sit quam plura alia in mense secundo. At non vides clarissime Origane te decipi prophetis istius Prophetæ, qui post trecenta annorum millia venturos Hæreticos prophetet, qui Pascha in

In Caluili iniuriosissima comparatione ad huc tamen calendarium veteris frequentius ac fædus peccare quam Gregoriana non conuincitur.

Et ; duode-

duodecimo mense sunt celebraturi: hucusq; enim de nullis alijs hæreticis ratione Paschatis quicquã à quoquam auditũ est, quam de Quartadecimanis: at hi non celebrabant in mense duodecimo, sed in primo; vel, si Caluisio credimus, etiã in mense secundo, vt supra cap. 10. & 11. à nobis illic obiectũ, ac demonstratum est: ex quo sequeretur calendariũ vetus non solũ frequentius, sed & frequentissime fædius in paschate peccare. Deinde de hac hæresi prorsus nihil habetur in Canonibus. Caluisianis; imo ipsũ Pascha in duodecimo omnino permissum est, modo non fiat ante æquinoctiũ; at nullũ omnino existis nouẽ, quæ hic Clauio adscribuntur, æquinoctiũ præuenit, sed omnia omnino æquinoctium sequuntur, eo quod omnia post 24. diẽ Martii contingant. *Ne Pascha in duodecimo mense*, inquit in tertio suo Canone Caluisius, *ante æquinoctiũ vernum celebratur*. nihil hic, nihil alibi de hæreseos comparet nota: deinde cũ Paschata nouẽ illa omnia fiant post æquinoctiũ, secundum Caluisii Canonem legitima sunt, & sic remanent: solũ 26. comparanda cũ 55. illis Paschatis calendarii veteris erroneis. Vides ne Origane te vbiq; oleo incendiũ restinguere? Deniq; etiam si ponamus fædius esse in duodecimo mense celebrare, quã in secundo, ab hoc tamen ipso absistero vix te defendere poteris, cũ id quantum est in causa deuiationis termini paschalis à pleniluniois æque, imo fædius, vt mox videbis, cõmittatur à calendario veteri, & ne producat in actũ, impediatur à multo fædiori errore, quã est ille Paschatis. Cur enim vetus calendariũ Pascha non reiecit in vltimũ mensem, reiciatur autẽ eò à Gregoriano? quia aliquid accuratius determinet in motu solis ac lunæ. quã facit Calendariũ Gregorianum? minime gentiũ Origane; sed quia pl^u & fædius peccat, & ita æquinoctiũ ex suo extrudat loco, vt ad decẽ dierum interuallũ exulare id coegerit; atq; adeo Pascha siue Pseudo paschale plenilunium præuenire illud non valeat. Itaq; si res consideretur in sua causa, mendaciũ etiam hoc est amicitui tui singularis, cũ dicit, Clauio à celebrando Paschate in secũdo mense *abstinẽdo* *Horatianũ illud cõmittit*, & *vitia in contraria currit*: Fac enim vt æquinoctiũ in calendario veteri, reliquis immotis, suo restituatur loco, errori huic quo Pascha in vltimo mense cõfiscitur, magis obnoxiiũ videbis vetus, quam calendariũ Gregorianum. Ita, quomodocunq; res consideretur, semper tamẽ absolute & simpliciter loquendo, etiã in Caluisii iniquissima comparatione, & calendarii Gregoriani acceptione, vetus & frequentius & fædius peccat; quod si satis nondum tibi ostensum est, id adhuc apertius, & vt vocant, ad oculũ demonstrabimus.

Ois terminos paschales proprius abesse à suis plenilunio in centuria 307000 ad calẽd Gregorianum, quam in centuria 100 ad cal. vetus.

Tecum enim nũc agam Origane, nam quid plumbeo tuo Caluisio negotiũ cõmittere amplius possim, vix video: vtriusq; tibi centuria, & 1500. ex calendario veteri, & 301700. ex calendario Gregoriano, vt cũ Caluisio loquar, ob oculos ponam duos cyclos lunares (de reliquis enim, Astrologus & calendarii cõmentator cũ sis, iudiciũ ferre scies) cũ terminis paschalibus & respondentibus pleniluniois suis, vt fecit Caluisius, & quidẽ ex centuria 301700 ipsos huc transferam fidehæter calculos Caluisianos, correctis tamẽ prius quibusdã erroneis. Mirum enim est quã frequenter & fæde erret suis in supputationibus. is qui se non rudem, sed satis exercitatum: ab aliquot annis esse affirmat, & his fidẽ non habentes prouocat, vt aut erroris ipsum conuincant, aut alias cũ ipso congregiantur: solent e se se daturum: haec enim sola tabula, qua centuria 301700 proponit, ad 25 solidiorũ dierũ, fæciatim, aut horarum committit errores, Reliqua pro centuria 1500. ex tabulis pleniluniorum supputauimus, & terminos paschales ex calendario veteri debi-

tuimus. Sic ergo se habet.

Annũ

Anni Christi	Termini Pascha-les.	Plenilunia Dies.Fer.Hor.Min.	Anni Christi	Termini Pascha-les.	Plenilunia Dies.Fer.Hor.Min.
1500	17 Apr	13 A 2 21 46	301700	17 Apr	14 A 4 21 7
1501	5 Apr	3 A 7 6 35	301701	5 Apr	4 A 2 5 56
1502	25 Mar	23 M 4 15 24	301702	25 Mar	24 M 6 14 45
1503	13 Apr	11 A 3 12 56	301703	13 Apr	12 A 5 12 17
1504	2 Apr	30 M 7 21 45	301704	2 Apr	31 M 2 21 6
1505	22 Mar	10 M 5 6 34	301705	22 Mar	21 M 7 5 54
1506	10 Apr	8 A 4 4 6	301706	10 Apr	9 A 6 3 23
1507	30 Mar	28 M 1 12 55	301707	30 Mar	19 M 3 12 16
1508	18 Apr	15 A 7 10 27	301708	18 Apr	16 A 2 9 49
1509	7 Apr	4 A 4 19 16	301709	7 Apr	5 A 6 18 37
1510	27 Mar	25 M 2 4 5	301710	27 Mar	26 M 4 3 26
1511	15 Apr	13 A 1 1 37	301711	15 Apr	14 A 3 0 58
1512	4 Apr	1 A 5 10 26	301712	4 Apr	2 A 7 9 47
1513	24 Mar	21 M 2 19 15	301713	24 Mar	22 M 4 18 36
1514	12 Apr	9 A 1 16 47	301714	12 Apr	10 A 3 16 8
1515	1 Apr	30 M 6 1 36	301715	1 Apr	31 M 1 0 57
1516	21 Mar	18 M 3 10 25	301716	21 Mar	19 M 5 9 46
1517	9 Apr	6 A 2 7 57	301717	9 Apr	7 A 4 7 18
1518	19 Mar	26 M 6 16 46	301718	29 Mar	27 M 1 6 7
1519	17 Apr	14 A 5 14 18	301719	17 Apr	15 A 7 13 40
1520	5 Apr	2 A 2 23 7	301720	5 Apr	3 A 4 22 28
1521	25 Mar	25 M 7 7 56	301721	25 Mar	24 M 2 7 17
1522	13 Apr	11 A 6 5 23	301722	13 Apr	12 A 1 4 50
1523	2 Apr	31 M 3 14 17	301723	2 Apr	1 A 5 43 39
1524	22 Mar	19 M 7 23 6	301724	22 Mar	20 M 2 22 27
1525	10 Apr	7 A 6 20 38	301725	10 Apr	8 A 1 20 0
1526	30 Mar	28 M 4 5 27	301726	30 Mar	29 M 6 4 49
1527	18 Apr	16 A 3 2 59	301727	18 Apr	17 A 5 2 21
1528	7 Apr	4 A 7 11 48	301728	7 Apr	5 A 2 11 10
1529	27 Mar	24 M 4 20 37	301729	27 Mar	25 M 6 19 59
1530	15 Apr	12 A 3 18 9	301730	15 Apr	13 A 5 17 31
1531	4 Apr	2 A 1 2 58	301731	4 Apr	3 A 1 2 20
1532	24 Mar	21 M 5 11 47	301732	24 Mar	22 M 7 11 9
1533	12 Apr	9 A 4 9 19	301733	12 Apr	10 A 6 8 41
1534	1 Apr	29 M 1 18 8	301734	1 Apr	30 M 3 17 30
1535	21 Mar	19 M 6 2 57	301735	21 Mar	20 M 1 2 18
1536	9 Apr	6 A 5 0 29	301736	9 Apr	6 A 6 23 51
1537	29 Mar	26 M 2 9 18	301737	29 Mar	27 M 4 8 40
1538	17 Apr	14 A 1 6 50	301738	17 Apr	15 A 3 6 12
1539	5 Apr	3 A 5 15 39	301739	5 Apr	4 A 7 15 1

Nonne

Nonne miraris Origane siue fortunam, siue fatum, quod iidem omnino sint termini Paschales ii, quos Caluissius tribuit centuriz 30700 pro calendario Gregoriano, cum illis qui cernuntur in centuria 1500. calendarii veteris, iidemq; nimirum diebus positi vtrinq; , quo rectius fieri iudicium possis, & clarius atque xpertius confundatur Caluissii impudentia ac nequitia? Vides ne vt remotiores sunt omnes omnino termini calendarii veteris à pleniluniis propriis, quã Gregoriani à suis? Enimvero absque minutis 39. omnia omnino plenilunia calendarii veteris totius centuriz, exacte die solido præuenirent Gregoriana; atq; adeo cum termini vtrobique sunt iidem iisdem locis positi, necessario sequitur, etiam in lunæ rationib. singulis annis per totam centuriam magis aberrari in calendario veteri, quam in Gregoriano, die præcise integro, exceptis paucis illis minutis: ita vt siue spectes æquinoctium, & solis motum; siue plenilunia, & motum lunæ; siue deniq; Paschata, in omnib. tamen & frequentius, & sædius adhuc aberrer, quamuis iniquissimam proposuerit Caluissii comparationem, in calendario veteri, quam in Gregoriano. Patet etiã ex hac tabula, verum esse quod ante diximus, si in veteri corrigatur error ille sædissimus, & æquinoctium suo restitatur, vnde detrusum est, loco in die 21. Martii proprio, reliqua; vt sunt permaneant, vetus calendarium magis subiciat errori, quo Pascha in vltimum coniciitur mensẽ: exemplo esto annus 532. Constat deniq; manifeste si verum est quod epactæ Clauio tributz vel *quatrídus vel quinquendios* Nouilunia sequantur; aureos numeros calendarii veteris suis Nouiluniis esse posteriores, vel quinquendios vel sexendios, & id circo multo minus quam illud ferendum. *Eam, gloriatur, quantum velint de suo Iuliano siue veteri calendario.*

Origani iniquam de calendario Gregoriano tulisse sententiam

Agnosce tandem Origane quam iniquum ipse de calendario Gregoriano in Præfatione tua ad Reges ac Principes iudicium ac sententiam tuleris: quã egregium cõmendaueris Mathematicum? Vides ne quam in hac materia *absurfa* præluxerit? Discernis ne quid verum quid *fa'sum* sit? Percipis ne quã acute tuus Mathematicus sua Theoremata ac Problemata instituerit, & quam solide propositiones suas demonstrauerit: Miror sane eum suã more Geometrarũ non ita conclusisse demonstrationẽ: Ergo *In calendario Gregoriano frequentiores & sædiore errores committuntur, quã in calendario nostro Iuliano siue veteri*; Quod demonstrandum erat. Verebatur quippe credo, ne nos adderem⁹ conclusionem nostrã: Ergo Sethus Caluissius⁹ mentitus est mēdacio frequentissimo ac sædissimo; demonstratum est.

Protestatio auctoris de calendario veteri, eiusque institutoribus.

Debitissimus hoc loco exemplũ Caluissii, & recapitulare errores ac mendacias, verum cũ hæc sint sine numero, actum agere nolui mus: Sed his omisis vno verbo benignum lectorem admonitum volumus, ne ex eo quod vehementius nos contra calendarium vetus disputare viderit, sinistram de nobis concipiat opinionem, aut vitio vertat, quasi ea redundare in veteris calendarii possint Reformatores, in Patres nimirum Nicenos. eosq; nos tacite disputatione nostra vehementiori reprehendere voluisse. Nam aperte profiteremur nos eos nulla notasse syllaba, aut notare voluisse, sed grates agimus illis quas possumus: fecerunt ipsi ex sua parte quod poterant; dedituti enim certioribus siderum obseruationibus, exactioribus, tempora non poterant circũscribere limitibus; & si qui fortassis noti illis erãt errores, aut nullos aut paruos eos reputantes, aut certe eorum causa facili ac ad vulgi captum accommodatz methodo in cõmodare noluerunt. Eos imitatus Gregorius XIII. æternæ memoriæ Pontifex cum suis Astrõnomis, itidem

dem fecit pro Repub. Christiana in restituendis temporibus, quod potuit, errorculosque si qui subtilioris calculi esse possent, posthabens facili ac vniformi methodo, cyclos & reliqua à Patribus illis præscripta, quo ad eius fieri poterat, retinuit, ac reformauit; cætera relinquens, si qui forent, posteris. Ad iutus tamen ipse pluribus ac certioribus obseruationibus, id laude dignissimum consecutus est, vt Patrum Nicenorum industriam multis superaerit partibus: nam & Calendarium in multo remotiora secula reddidit securius ac tutius; & si quo modo à vero deflexisse à posteris deprehensum fuisset, regulis suis ac cautelis, quibus ad viam reduceretur, nihil eorum, quæ Calendario inscribi solent, immutato, idem effecit perpetuum. Quæ ergo vehementius à nobis dicta sunt, & veritatis amore, & contra istos nugatores ac calumniatores, qui de lana caprina, vt habet prouerbium, disputantes, criminationibus suis ac mendaciis lumen veritatis offuscare conantur, dicta sunt. memores nimirum eius, cuius Sapiens meminit: *Responde stulto secundum suam stultitiam.*

V u

REFV-

REFUTATIONIS ELENCHI CALVISIANI

LIBER QVARTVS,

De

PSEVDOCALENDARIIS SETHI CAL-
uisii, fictisq; & superfluis Calendarii emendatio-
nibus: vbi secundus liber Elenchi
discutitur.

CAPVT PRIMVM.

*De ignoratione rerum Calendarii, qua Caluisio plurimarum ab-
surditatum causa fuit, inordinandis, seu potius deprauandis in Calendario epactis.*

Vidimus in superioribus, quibus priorem Elenchi Caluisiani librum examinauimus, vt miles gloriosus Sethus Caluisius Mulicis Lipsiensis, strenua in ita pugna, præter absurditatem, & criminationum præmium non nisi infinitorum mendaciorum palmam retulerit. Vidimus quam accurate conditionibus à Clauio propositis satisfecerit, mirum vt non solum non plures, quam eos quatuor, qui omnibus Calendariis per cyclos faciles institutis inesse solent, defectus demonstrauerit; sed & hos quatuor nullos esse vitio concesserit; deinde ita manifestam perfectionem Calendarii veteris fecerit, vt etiam pro Calendario Gregoriano iniquissima, & extra modum dispari comparatione instituta, nihilominus tamen vetus Calendarium vitiosissimum inuentum sit, in æqua vero comparatione, ne quidem comparere potuerit. Restat nunc tertium & vltimum, quod cantos noster Maxtlinum indutus præstandum vitio sibi assumpsit, quem Maxtlinum quoad hoc, vel ipso referente Caluisio, sic allocutus est Clauius: *Confidendum abs te erit Calendarium, quod omni pro suo lareat labe, dummodo in eo annus eruditus (quod caput est) vsurpetur, & cycli ab Ecclesia visitati adhibeantur: quod ad Calendarium Græcum te salturum speramus.* Ad quod respondet Caluisius: *Spondeo me, vel ipso Clauio iudice eruditum Calendarium confecturum, quod non solum ab omni errore liberum sit: sed quod etiam si recte obseruetur, peccare non possit.* Et paulo post: *Clauius interea in id operam det, vt Calendarium apud Græcos instituat, cum Calendarium in premissis iam, quod præstare potest, quod Clauius nunquam futurum putauit.* Multum sane dicis Thrafo, sed timeo non omnes fore Gnathones: id quod tu ipse vereri videris, & idcirco limitibus circumscribere incipis sponsones ac pollicitationes tuas, cum id, quod caput est, nec te, nec quemquam mortalium præstare posse, ipse fatearis. Loquor, ai, de celebratione Paschæ ratione: una tantum: Nam quod ad æquinoctium attinet,

attinet, eius certitudinem nemo hominum præstare potest: abitus tamen eius à vicissimoptimo Martii in aliquot annorum millibus timeri non debet. At miser, si tu de hoc non loqueris, de eo tamen loquitur Clavius, quem tu Calendaras apud Græcos instituisse iussisti: de hoc res ipsa, ipsumque loquitur Calendarium. Ecclesiasticum Calendarium Caluiss Astronomiæ Scaligerianæ candidate, nonne dependet ab æquinoctio? Nonne in eo præcipuam Calendarii collocas perfectionem? Si ergo hoc tutum in Calendario non præstiteris, id, quod caput est, omittes, & nihil efficias. Imo neque ratione lunæ, quod caput est, præstas, eo quod anni lunaris ciuilibus methodum nullam prorsus exhibeas. Sed suo loco quam innocens Calendarium construxeris videbimus.

2. In qua deinde reperisti Astronomia Scaligeræ solis rationes in futura tēpora certas reddi non posse, posse autem lunæ? Næ tu mihi Caluiss magnus negatores. Vnde quæso tibi constat, siue veri siue medii motus lunæ certa, & infallibilis quantitas, quæ in plurimis seculis in nullum errorem, in minutis (nam ad minuta horaria vsque Paschata expendis) horis, aut etiam diebus inducere possit? Et si nescis, vt omnino nescis, quomodo spondere audes in hoc saltē, quamuis minus præcipuum caput est, te Calendarium daturum, quod peccare non possit? Age, & animum à grauioribus scholæ tuæ negociis liberum reddito, & quam in Astronomicis nullam rem sapias, vel senex iam discito: *Æquinoctii certitudinē nemo hominum præstare potest*, ais, Ergo nemo hominum motum solis certo scire potest: sed motus lunæ in Paschate considerandus dependet à motu solis, (quomodo enim plenilunia absque sole tibi fient?) Ergo & motus lunæ certitudinem nemo hominum præstare potest. Quomodo ergo spondere audes, te Calendarium consecuturum, quod non solum ab omni errore liberum sit: sed quod etiam, si recte obseruetur, peccare non possit, etiam si loqui te dicas de celebratione Paschati ratione lunæ atque anni. Si in ipsis principiis tam rudis es, qua ignorantia non laborabis in iis, quæ hinc deducuntur: si fundamenta talia sunt, quæ nam reliqua erit structura.

At nihilominus ait, In omnibus Academijs totius Europa sententia, de mutando Calendario per scripta sunt, sed, quod pace illorum dixerim hanc rem ad asciam adolasse non videntur: Hinc paucissimi hodie inueniuntur, qui rem intelligunt, & qui recte de ea iudicare possunt, tanta in obscuritate hac doctrina videtur latere. Quapropter nihil alienū à munere meo fecisse video, qui & bonas literas, hæc, artes imprimè amem, & colam, & Reipub. ciuem me profitear, qui hanc doctrinā ex fundamentis ipsis eruere, & demonstrationibus, solidius illustrare, & explicare conatus sim. Omnino, nisi natus hac nostra memoria esset Sethus, Caluiss, totus mundus, totaq; Resp. in tanta adhuc rerum obscuritate posita, somno & cœcitate oppressa periisset. Quis enim verbis vnquam fatis explicauerit vtilitatem illam, & emolumentum maximum, quod Resp. perceptura est ex eo, quod quo Calendario aliquis cantor post finem mundi vtendum sibi imaginetur, præscribere nunc certo possit. Gratia igitur illi, ait David de Seth, & Iosepho, debentur ingenies, quod vigilijs & laboribus suis tempestiue alios ex somno excitauerint, isdemque lumen accenderint, vt videant in hac materia abstracta, & à paucis recte explicata, quid verum, quid falsum sit. Nonne magnus tibi videtur, Lector, iste Reipub. ciuis, qui in istis extremi mundi tenebris, tantaque rerum obscuritate facem prætulit, & abstracta ista, atq; ab ingenio humano remota, manifesta & clara effecerit? Pudeat te cantor tantæ superbix & arrogantix tuæ, qui omnibus Academijs totius Europa antepone te præsumas.

Caluissus imperite Paschata ratione motus lunaris iusta præuidit, eo quod solis motū incertum esse asseruat.

Lib. 2. c. vlt. Caluissus omnibus se præponit Europæ Academicis in negotio Calendarii.

Lib. 1. cap. 8.

Ista sola superbia indignum te responso reddere poterat, etiamsi aliquid ad rem dixisses: Et sane istum posteriorem librum tuum hac vnica, qua tu æmulum quendam expedis, expedire oportebat responsione, nimirum: *Huius Prædago responderi potest, huiusmodi disputationes de Calendario pertinuisse ad ea tempora, cum de instituendo & reformando Calendario consilia habita sunt, nunc frustra de ea re disquiri, cum res sit optime peracta, & Calendarium Gregorianum amplius loco moueri non possit, nec debeat nostrum qui Cantores & Grammatici sumus, esse de hisce generalioribus non disputare.* At non tibi, sed aliis hoc modo respondendum musicius ille existimat: & ad magnos qualis ipse est Reipubl. ciues spectare harum rerum disputationem. Verum cum non tam ipsius habenda sit ratio, quam aliorum, qui quoquo modo ipsi assentiuntur, breuiter omnia etiam huius libri capita percurramus, veritatemque à calumniis & mendaciis defendamus.

Quid hoc i. ca.
Caluisti tra-
ctat is. huc e-
rit.

3. Ergo hoc primo secundi libri capite, quod de *epactis* in Calendario recte ordinandis inscribit, post illa, quæ iam retulimus, ait Calendario mastix Sethus, Præquam tamen id Calendarium (quod nec peccat, neque peccare potest, quia nullum est) proponam, monstrandum primum est, quomodo ex Calendario Gregoriano vitiosissimo, tolerabile aliquod confici possit. Duplicis enim generis errores Calendario huic inesse dicit, accidentales alios, alios essentielles, sed cum omnes omnino simul enumerat, non alios præter eos enumerat, quos nos nullos esse præcedentibus libris clarissime demonstrauius, idcirco tardiosam vna cum cantore omittimus repetitionem: hoc solum addit, cuius in præcedentibus neque à nobis, neque ab ipso mentio vlla facta est, nimirum, quod Calendarium hoc ab *epactis* Concilii Nicenæ deduci dicitur, & tamen ad eandem regredi nullo modo potest. At nos diligentissime periuoluendo Clauium nihil in eo, neque ab ipso, neque à Lilio dictum simile reperire potuimus: sed omnino contrarium, se videlicet constituisse, ut *epactæ* positus vno die tardius nouilunia indicent, quam proxime post Concilium Nicenæ factum est. Sed credo, prædagogus noster, cum omnia repetita voluerit, etiam de regressu quoad æquinoctium mendacium suum reliquis adiunctum voluerit, atque adeo non ab *epactis* Concilii, sed ab *epocha*, quod mendacium ipse calamus exarare exhorteretur, scribere intendit. Vt sit, vtrobique; mentitum ipsum esse satis constat: & reliqua omnia suis locis refutata habentur.

Quæ Caluisto
in epactarū per
Calend. Grego-
rianum distri-
butione displi-
cebat.

Ex sententia
Caluisti primus
anni mensis, ca-
uus tolerari po-
tuit, Paschalis
non irem, cum
tamen vterque
vnus idemque
mensis sit.

4. Vt autem eos, quos pessime vocat Calendarii Gregoriani errores, ex ipso Calendario tollat, & corrigat iste Calendariorum corrector, inscriptionem epactarum per anni dies aliter in primis instituendam sibi duxit. Rationes quibus ad hoc faciendum permoueat, has recenset: *Supra autem Calendarium Gregorianum redarguimus ratione epactarum in eo, quod annū incipiat à mense maio & contra in Februario omnes menses plenos faciat. Deinde quod mensem Paschalem vel virgininum diuini, vel tantum virginio constituat. Quod ad cauum mensem attinet, profecūtur, Clauium præterdit auctoritatem Synodi Nicenæ, quæ epactas sine cyclum lunarem ita distribuerit, & deinde consuetudinem Ecclesiæ, quæ ab eo tempore epactas hoc modo seruari iurauerit. Et tertio, ut epactæ in fine mensis Decembris sequentis anni epactam aliquo modo indicent. Et si autem hæ rationes non sat firmæ sunt, quæ omnium gentium consensum, & naturalem rerum ordinem in constituendo primo mense pleno euertere possint: tamen cum aliquam obseruantiam speciei erga Ecclesiæ præseferant non magnopere repugnabimus, præsertim cū nullus inde error in Paschate celebrando in mensem Paschalem redundare possit, & deinde etiam necessesse sit, quoniam id Calendarium emendaturi sumus, ut aliqua eius incommoda solueretur, nepe-*

siue eueratur, & in aliam formam abeat. Audiuimus igitur primum mensē dantem anno Ecclesiastico initium à Calendario p̄o Caluisio toto celo distingui à mense Paschali, eumque, quæ valet gratia apud ipsum Concilii Niceni auctoritas, Ecclesiæque vniuersalis consuetudo, cauum siue paucioribus quam triginta Constantem diebus aliquo modo tolerari, quiauis Patres, & illi, qui in Ecclesiâ introduxerunt eam consuetudinem, consensum gentium non expecterint. Itaque quod nobis primum mensē saltem propter constitutiones Patrum, & Ecclesiæ consuetudinem cauum permitrat, & magni beneficii loco respondere oportet, & gratiæ ei debentur ingentes, imo pro mense cauo, mensam plenam meritis est, atque adeo dignus est cui talia canenti benignæ aures præbeantur. Loquere igitur Academicorum totius Europæ omnium doctissime, eruditissimeque; quicquid dixeris excipiemus, quin etiam musicam tuam, suauissimam ad aures parati sumus.

Sed a ter error, inquit Caluisius, quo mensis Paschalis in angustias vel vigintrio, vel vigintrionem dierum redigitur, plane ferri non potest, neque eius aliqua probabili ratio, vt supra cap. 26 audiuimus, afferitur. Concedit ergo humanitas ac benignitas tua, & tolerari posse putat Primum mensē cauum esse; at Paschalem mensē cauum itidem existere, rem esse, quæ plane ferri non possit. Quid si etiam hæc dares nobis Caluisi? Facies credo, præferam si bona verba demus, & aliquo te laudis atque gloriæ munusculo permulcoamus. Eadem grauias vtrique; mensis est, pondus idem, & qui ferre illum potuit, & hunc ferret. Sed non ne iocularis es, planeque ridiculus Caluisi, & tam graui rerum Calendarii oneratus ignorantione, vt plane ferri non possit, nisi fortissimè nacta sit baiulū? paulo ante errabas in principiis, sed quoad res tantū: nunc vero erras in vtroque, & in rebus, & in nominibus, circa fundamenta ac principia. Tam male memores mendaces sane laudare nō possum, qui non meminerint amplius, quis nam mensis primus, quis itidē Paschalis sit; helleboro opus habes, aut certe medicina, quæ memoriæ tibi refricet. Meministi ne te circa initium cap. 21. lib. 1. doctissime per circuitum nugatoriū definiuisse primum mensē, & quia illa pro doctioribus tradita esset, hanc aliam ex priore eiusdem primi mensis, vt aiebas, deductam definitionem subiunxisset: *Primum mensē esse, cuius plenilunium vel incidit in æquinoctium vernum, vel id proxime sequitur?* Rursus recordaris ne te ipso cap. 26 initio, quod hic ciras, hanc tradidisse Paschalis mensis definitionem: *Mensis Paschalis est, cuius plenilunium vel incidit in æquinoctium vernū, vel id proxime sequitur?* in quo Grammaticæ hæc duæ definitiones differunt: numerum verba, numerum syllabas, numerum litoras, in ipse constructione, dispositionem, ordinem, distinctionem, orthographiam, accentus, virgulas, quantitatē, numerum, enus, species, casus, declinationes, inclinationes, & sexcenta alia. Licebit ne alicui ex aliqua totius Europæ Academia Logico vti illo axiomatico, Definitio & definitum sese sequuntur, & cōcludere cum definitiones hæc prorsus sint eadem, Primum mensē, & Paschale mensē vnum esse & eundem mensē, atque adeo si illius cauitas propter auctoritatē Nicenæ Synodi, Ecclesiæque cōsuetudinē ferri possit, posse etiā huius, & vt robique easdem pugnare rationes. Vides ne Caluisi quā ruidis adhuc sis, quāuis ab aliquot annis exercitatus. Ista nimirū illa doctrina obstrusa est, & quæ tanta in obscuritate latet, vt nemo ex omnibus Academicis totius Europæ eam intelligere præter Ludimagistrum Sethum Caluisium valeat.

Visne clarius adhuc intueri ignorantiam tuam? considera etiam hæc verba

Definitiones
Caluisianæ
mensis, primi
& Paschalis.

Caluisi ignorantio.

tua. Quapropter, ais, mensē Paschalem integrū in triginta diebus proponemus, vt simi ambitu interdum in triginta, interdum vero tantum in viginti nouem diebus, quemadmodum id mensis lunariū natura & ratio requirit, concludi possit. Si mensis Paschalis in 30 diebus proponitur, quomodo eius ambitus interdum 29 diebus concludetur? Et si interdum 30, interdum 29 diebus constat, quomodo ais, hinc consequi, vt omnes mensēs Paschales simul pleni sint, non alter cauus, alter plenus? Rursus, quomodo mensis lunariū natura & ratio requirit ea, quæ dicis, cum tamen cap. 26, imperitum Astronomiæ, impudentem & impium eum appellaueris, qui tantum viginti nouem dies mensis lunariū destinauit? At hæc illa est tam profunda doctrina, quam ex fundamentis ipsis eruere, & demonstrationibus solidis illustrare & explicare conatus est, magnus ille Reipub. ciuis Sethus Caluissius.

Quæ Caluissius in epactarū dispositione mutauerit, & quæ inde sequantur absurda.

5. Epacta igitur, pergit abstrusus iste Calendariæ, in Calendario hoc modo ne longe à Gregoriana ratione digrediamur, ordinanda sunt, vt pagina è regione monstrat, quam diligētissime inspexeris, in hūc eam à Gregoriana forma differre inuenies. Primo epactam **XXIV**, quæ sex locis in Calendario cum epacta **XXV** coniuncta cernitur, Caluissius loco suo deicit, & cum sequenti **XXII** compingit, & hinc consecutus videtur sibi, ne vim faciat motui lunari, omnes enim menses Paschales sic sunt pleni & 30 dierum, non autem interdum 30, interdum vero 29, vt ante hallucinatus est. Eadem ratione de luna ratiocinatur, cuius si quid curriculo subtrahere conaberis, mox exclamantem audies. Hoc est vim caelo afferre. Si vero ei aliquid attuleris, mox id mensis lunariū natura & ratio requirit. Sed de his fati lib. 3. cap. 13. vbi hoc Caluissii commentum Patrum decretis, Ecclesiæque consuetudini a ducersari ostendimus.

Secundo nullis vititur Caluissius epactis diuerso colore aut charactere, vt cernuntur in Gregoriana forma epactæ **XXV** & 25, tum **XXI** & 19, ex quo in illud absurdum incidit, cuius supra lib. 3. cap. 13. Num. 10 meminimus, & duo nouilunia ac plenilunia, aliasque lunæ ætates, bis in eodē cyclo in eundē mē conuicir. deinde currente epacta **XXIIII** cum auroo numero itidem 19 lunationem, quæ die 2 Decembris incipit, dierum 59 constituit: sed de his vt se putget ad cōsuetum (quo tamen imperitus medicus vtī nescit) fugit remedium, omnium mirum ad mendacia; & propterea rem sibi cum discoloribus istis epactis esse non vult, quia earum neque vsus in Calendario olim fuit, ait, neque hodie etiam requirendus est. Sed non tam agitur de signis, aut modo isto, quam de re ipsa, & illo, quod diximus, absurdo vitando, quod à Patribus vitatum esse, & ipse auroorum numerorum in Calendario veteri dispositus comprobatur, & nos supra testimonio Pauli Mittelbergensis demonstrauimus.

Caluissius mensis lunare facit 59 & 60 dierum.

Tertio eicitis è Calendario & ultimo Decembris die epactis **XX** & 19, nullam omnino substituit: ex quo sane Calendario pro huic pro suo nouo Calendario egregia & summa laude dignissima nascuntur commoda. Nam currente epacta **XX** cum quouis cyclo lunæ, 19 excepto, mensē lunarem cōstituit dierum sexaginta, incipit enim ab epacta **XX** die primo Decembris posita, & durat vsque ad 29 Ianuarii anni sequentis inclusiue, cum enim epacta **XX** non nisi in primo reperitur Decembris, sequenti vero anno currat epacta 1, quæ die 30 Ianuarii primo occurrit, constat propositum. Currente vero cyclo lunæ 19, vna cum eadem epacta **XX**, cum post epactam non iam 1, sed propter lunæ saltum sequatur epacta 11, quæ diem 29 Ianuarii obtinet, mensis erit dierum 59. Sin autem

tem cum eodem cyclo lunæ 19, epacta XIX vsuueniat, mensis lunaris incipiens 2 Decembris, non nisi in die 19 Ianuarii sequentis expirat, & ita rursus lunatio conficitur 59 dierum. Denique, si in mutatione literæ epactalis post XIX, non I, sed * assumenda est epacta, mensis facit dierum 31. Sed quia lunæ aliquid afferitur, Caluissius sese hinc consequi dicit, *ne vim faciamus motui lunari*. At ego dico: si hoc non est *ἡ ἀπομαχῆν* & vim celo afferre, nescio quid pesu olim Gigantes audere potuerint? Alia Caluissii portenta sunt menses 59 & 60 dierum, quam dierum 28 aut 31! si isti menses pleni non sunt, nullus omnino in toto Calendario erit plenus.

Ergo omnia, quæ mutauit in epactarum inscriptione in Calendario nouus iste & abstrusus Calendariopæus, aut in constitutiones, sine consuetudinem Ecclesiæ peccant, aut in artis præcepta, & quidem peccato enormi & execrabili. At quidem se scite in illa sua epactarum descriptione *non nihil esse, quod castigatiōe indigeat*, sed tantum abest vt hoc hominem excuset, vt potius eius ostendat peruersam voluntatem, & non tam epactas, quam ipsum indigere castigatiōe demonstret.

CAPVT SECVNDVM.

*Non immerito maiorem in Caluissio desiderari prudentiam, dum
Clauium virum doctissimum, spectatissimumque
suum euocat in ludum.*

Hic me plane verba deficiunt, quibus Caluissianam arrogantiam describam, cui non satis est sese super omnes totius Europæ Academiæ extulisse, nisi etiam in ludum summos orbis Mathematicos euocasset. Proprium quidem Pedagogorum est, vt cum sese aliquid præter nomina ac verba nosse putarint, illud mox in aliorum aures effundant, tanto laudis propriæ cum fetore, ne audientes in fugam compellat, & ultra Caspias portas euicant. At Ludimagister nolter his non contentus, peiora addit, & non solum odore illo modestioribus, maxime ingrato conicit in fugam præfentes, sed & fugientes fastu suo atque contemptu insequitur, nihilque nõ agit vt egregium se ac genuinum Magistrum suo Iosepho Scaligero discipulum approbet. Qui cum vix aliquid in Mathematicis olfecisset, mox ad summa quæque tentanda sese comparauit; nec fuit quicquã tam difficile, quod ipse sine audacia non facillime superaret. Circulum quadrallæ, & polygonam ordinatam, de quibus alii iam pene desperauerant, eidem inuicripisse, binas etiam dedisse lineas inter duas proportionales, & his similia, in quibus inueniendis tota laborauit antiquitas, nec quicquam adhuc effecit posteritas, illi inter delicias fuit. Et licet nãnius hæc sibi ipsi magis quam aliis illuserit, veritus tamen non est in doctissimum quemque Mathematicorum inuehi, sed neq; ab Archimede Geometrarum Principe sibi poruit temperare, quin eum in Geometria Tyrannidem potius exercere, quam regnum obtinere, ideoq; maxime cauendum esse ediceret. Nimirum ipse solus erat, qui omnes omnino lōgo post se intervallo reliquerit, fraudes aliorum detexerit, diuinis inuentis orbem donarit, scilicet in cyclometricis suis: non tam ingenit, quam ignorantie suæ singularissimo posteris relicto monumento. Ita nunc discipulus eius Sethus Caluissius rem se cõspexisse, & ex libris magni huius Mathematici hausisse magnifice prædicat,

Caluissium infirmum agere Iosephi Scaligeri discipulum.

dicat, quam nemo scilicet mortaliū vnquam viderit: hoc est, triginta epactas si singulę singulos absumant dies, plus absumpturas, quā absumat in cœlo mensis lunaris, quem semper pars aliqua trigesima diei effugiat. Hęc videlicet illa est abstrusa, & ab omni doctorum intelligentia remota doctrina, quam nudus tertius Sethus Caluissius, tertii ordinis Musicus, ex fundamentis ipsis eruit, & demonstrationibus solidis illustrauit. Sed de huiusmodi hominibus recte Scaliger: *Nihil est importunius ignaro Grammatico, nihil inciuilius. Item: Quid facerent pedagogi, si nihil haberent, quod laborarent, peridissima capita.*

2. Ergo vt haberet, quo cum luderet Ludimagister Caluissius, quid nō faceret? Christophorum Clauium, quem, vt maior appareret ipse, medias aliquando inter calumnias, *Astronomia & Mathematicarum rerum scientia clarissimum* ipsemet appellauit, in ludum suum euocat, sibiq; tradit in disciplinam. Quamquam autē, vt ostendatur quantus vir fuerit Clauius, mea non habet opus oratione, cum ea, quę ad posteros transmisit monumenta, suum in perpetuum laudent auctore, ac prædicent: qui tamen iam vita functus, vitam agit feliciter, et oque loci degit, vbi ipse suas à nobis audire laudes secure possit; nihil video quid obftet, quin hic etiam ego illud saltem obiter attingam, vnde ei fama, quam hoc potissimum loco sua in schola obscurare Caluissius conatur, in integrum restitatur, & vel à Principibus viris discat Ludimagister iste, ita sentire ac loqui de Clauio, vt hominem, qui alios docere solet, decet. Schola tua Caluissii, angustior est, quam vt Clauium capere valeat, tu imperitior, quam vt à te aliquid addiscat, is, qui annos complures vrbe[m] & orbem docuit. Quid putas de te, de que hac tua inhumanitate, quam hic omnibus palam facis, cogitare viri illi totius orbis Christiani facile Principes, qui domi foris que quanti semper fecerint Clauium, qua familiari colloquio, qua literis humanissime testati sunt? De Pontificibus aliisque Principibus Ecclesiasticis, ne si velis quidem dubitare ipse potes. Gregoriano imprimis Calendario, cuius splendorem ac claritatem, quia ferre non potes, tanto tuo cum de decore niteris obscurare, adeo Clauius sibi deuinxit Gregoriū XIII Pontificem vere Maximum, vt cum forte grauissimum in morbum incidisset, vix aliud quam Clauii incolumitatem curare videretur: nimirum perspectā iam habebat viri integerrimi, tum doctrinę, tum animi sinceritatem, verebaturque ne Calendarii emendatio, quę Clauii præsertim humeris incumberebat, & tunc cum Clauio quasi decumbebat, cum eodem moriente emoreretur. Neque fuit alia de eodem aliorum opinio, quorum summa dignitas, dignitatis plurimū populari solet addere existimationi. Ex quibus nominare licet complures, qui quāuis Romam occupatissimi aduenissent, Romanarumq; rerum pulcherrimo aspectu totis diebus detinerentur, nihil tamen se vidisse arbitrantur, nisi inter alia etiam Clauium vidissent, viuamque illam Mathematicos statuam, de qua multa antea in audierant, de Mathematicis coram differentem, non absque animi voluptate auscultasset. Sed neq; hic longiores texere catalogos libet, neq; tabulas proferre Imperatorias, aut Regum, Archiducum, Electorū, aliorumq; tum Germaniæ, tum Italię Principum epistolulas recitare, quib. satis aperte quo apud se loco haberent Clauium declararunt, vnum tantum commemorabo, quod in literis Reuerendissimi atque Serenissimi, Electoris Archiepiscopi Colonienis, cum in eas aliquando incidissem, aduertit. Cum enim non multo ante mortem Clauii binas Romam dedisset, ad Clauium vnas, reliquas ad alium è societate nostra Patrem,

Quantę Clauius apud alios fuerit existimationis.

Patrem, & vtrasque de eodem prorsus negotio: magnam sane in illis videre erat differentiam; hinc enim suos more Germaniæ Principum quos vocant Titulos præfixit, & stylo vsus est, quo erga inferiores vti solent: & denique in calce epistolæ nullo relicto o spacio, sua subscripsit manu, *Ernestus Elector*. At in literis ad Claiuum nulli erant huiusmodi tituli, stylo familiarior, atque infra epistolâ manu propria, *Reuerendæ Paternitatis Vestræ*, tum ad calcem paginæ, *addidit*, *amicus Ernestus Elector Coloniensis, manu propria*.

3. Atque hic est Claiuus, Caluiss, non qualem tu ipse tibi fingis, aliisque depingis, sed qualem viri summæ tum prudentiæ, tum auctoritatis, non solum ex doctissimis eius scriptis agnouerunt, sed etiam sæpenumero coram experti sunt. Hic est, quem tu ad cholam tuam inuitas, & euocas, nimirum eum, quem cum aliquando Rex Catholicus, pro regnis suis diu multumque exposulasset, impetrare tamen à summo Pontifice non potuit, eo quod ex vrbe dimittendū non putaret, quem non huic vel illi præti, sed orbi vniuerso natum ac datum sciret.

Quantum autem ei detulerit natio literatorum, testatur tum testimonia publica, tum priuata; vix vllus fuit à Catholicis, saltem alicuius nominis Mathematicus, qui Claiuum saltem epistolis suis non consalutaret, nec defuit qui scripta sua illi dedicaret. Adrianus scilicet Romanus, & Marinus Gheraldus Mathematici & ipsi doctrinæ fama præstantes: honorauit eundem suis etiam literis Tycho Brahe summus Astronomus: eius mentionem passim faciunt reliqui Mathematici viri doctissimi, & acutissimi: nec quisquam est, quem inuidia non prius occuparit, qui non vltro fateatur, Claiuum esse, qui hoc nostro seculo disciplinas Mathematicas pristino suo nitori restituerit, effeceritque vt solidioribus, nunc demonstrationibus proponantur, quæ, antequam Claiuus Geometriæ principia clarius atque accuratius, quam alii, explicasset, nõ absque paralogismis aliisque erroribus manifestis tractabatur. Quid de nostræ minimæ societatis dicam hominibus, qui quamuis & amoris & vix communis coniuncti vinculo, familiari quadam inter nos vtamur consuetudine, & ipsi Clauui mores ad assilabilitatem compositi, ad se familiariter reliquos allicerent: tamen erga ipsum, ac si vnus esset è numero, quos religiose colimus, moderatorum, summa fuit semper omnium obseruantia: & qui eodem tempore cum ipso vixerunt diuersis in locis è nostris Mathematicis, vix vnus fuit, qui aliquid suarum lucubrationum iuris faceret communis, eo quod non ignorarent, se instar stellarum, tani solis in splendore comparere non posse.

Hunc igitur viram sibi seligendum duxit Caluissus, quem tanquam *natura hebetiorem*, edolandum in ludum suum euocaret, quam vero id fecerit humaniter, aut Christiane, ipsi cõsiderandum relinquo. Hic sane agendi modus, etiamsi nihil esset aliud, cantorem hunc *natura hebetiorem* esse comprobatur, & talem, qui ne vnicum quidem operum, quæ conscripsit Claiuus, verbi gratia de Atrolabio, etiamsi totam in eo poneret vitam, vnquam hebetiori suo intellectu affecturus esset: hoc vero certius mihi manet, etiamsi adderentur illi Nestoris anni, nunquã tamen eo deuenturum, vt illis subtilibus demonstrationibus simile aliquid vnquam esset excogitaturus. Quid iam faceret in Gnomonicis, de quibus subtilissime item scripsit Claiuus, quid in Sphæricis, quid in reliquis, quæ in Clauui ex at commentariis? cum iste ne prima quidem in Euclide à Claiuio exposita callere videatur principia & elementa? & tamen quando Clauui mentionem facit, eius

non aliter meminit, ac si toto illo tempore, quod doctissimi illis tribuit lucubrationibus, in nescio quibus epactis, & rebis Calendarii edolaudis laborasset.

Quid incivillissime pædagoge mali unquam contra te perpetravit Clavius, vt eum tam indignis tibi assumeres tractandum modis: nota aut ne unquam fortassis deteriori nota cantandi artem, aut certe in pædagogos scripsit cõmentarios; aut deniq; acrius disputauit contra Chronologos? An quia tuum Scaligeri durius vltimis suis excepit Apologeticis, tu illi iratus es? at nescis, quæ & quanta in ipse prius Scaliger in Ifagogicis in Claviu, qui antea plus Scaligerum laudauerat, quam reprehenderat, conuicia petulantissime coniecerit?

Debas ne, si aliquid in te esset non iam Christiani, sed saltem ciuiliis hominis, etiam si in aliquo peccasset Clavius, quod tamen nec ostendisti, neq; unquam ostendes, tanquam truncum ac stipitẽ tractare, adeo bene meritum visũ de Mathematicis diuiciis? Nullus ne alius erat, si quã habuisses veritatis ostendendæ modus? Quæ iam, cum fere omnia, quæ contra Claviu dicis, aut sint calũniæ, aut mendacia, de te ferenda est sententia? nimirum vt cõmeruisti sic accipias, Sane si absq; tumida tua ista superbia, & criminosa maledicentia egisses, modestissimum a nobis accepisses ad Elenchum tuum responsim, cum in quibusdam, quamuis pauca ea sint, & omnino superflua, non male de rebus Calendarii rationeris. Obtinuisses etiam a nobis, vt ad quædam errata tua (quæ vt humana fert conditio, nonnunquam imprudentib. nobis & nolentib. excidunt, tegẽda, excusationem aliquam adhiberemus. Nunc vero, cum te te supra omnes extuleris, ad erroris te conuincendũ alios prouocaueris, innumeras calumnias & mendacia in medium protuleris, ad veniam consequendam tibi ipsi omnem præclusisti viam; saltem tractari non voluisti, nec debuisti. Sed videamus, vt ceteros etiam Reformatores tractauerit, seseque cum illis composuerit.

Vt Seth cũ Reformatõribus Calendarii cõponere, atque uisẽdẽ præferat sic præsumat.

4. Præter ea igitur, quæ lib. 3. c. 4. Num. 5 & alibi retulimus, hoc capite 2. in quo De *æquatione epactarum cum cyclo lunari in certa periodo, qua sit annorum 1000.* disputat, postquam præmisit Calendarii reformationem, in anni solaris & indicum lunarium restitutione potissimum consistere, homo ignarus, qui vnde motus lunaris in Calendario obseruandus, dependeat, quis primus mensis, quis item Paschalis, se nescire capite præcedente manifeste ostenderit, a comparationem inter Reformatores, & se ipsum magnum illum Reipub. ciuem & Ludimagistrum instituit, vt hinc eluceret illos maximis cum adiumentis, minima, se vero cum minimis præstitisse in re Calendarii maxima: quippe qui a multis annis exercitatus, aliorum de Calendario scriptis perlectus, aliquid aliquo modo describere in ordinem redigere, siue etiam deprauare potuerit: hoc enim illud opus erat abstrusum, & ab initio mundi nunquam tentatum. Sic ergo alloquitur Reformatores: *lucit abamini ad id à Pontifice maximo, & præmiis eximijs, & honoribus, & apud posteros sempiterna fama, instructi eratis libri ad hanc rem necessarii: abundabat præterea liber alijssimo decennio octo, quod si fecissetis, (instituisset nescio quod examen persequenti) totum orbem Christianum vestro mendosissimo Calendario non fessissetis. EGREGIUS (Dominus Sethus Caluissus) contra nullo unquam publico, vel alieno sumptu adiutus, & à libris adeo inops, vt plerisque ab alijs vendos sumisset, tamen spe commodi publici, quod hinc ad rem literariam peruenire posset. Et vt hac doctrina rectius excoleretur, ad nudum meum panem, cui plurimum miscui pulueris scholastici, in quo singulis diebus, horũ. si paucissimas muneris, tribus desudo, hanc rem tentare volui, & spero me operam hanc non frustra sumissee.*

sumpsisse. Quid igitur mirum, Caluissium sepius decipi, cui ne libri, nec ocium fuerit ad inquirendam veritatem: victus in super ei tenuissimus, panis nudus, mixtus cum puluere, scholastico; spes denique firmissima, *se in huiusmodi via statim excusatum iri*: Næ tu mihi Caluissii, ineptus computator es, quamui ab aliquot annis exercitatus: cur non prius sedens computasti sumptus, qui necessarii sunt, & an habeas ad perficiendum, quod cœpisti. Crede mihi, nō tam in ops, Caluissii, librorum es, quam vel sinceritatis vel humanitatis, plus etiam laboris, & temporis collocasti in excogitandis falsis ac iniustis reprehensionibus, quam in promovendo publico bono, cui satis directe aduerlaris: tanti laboris ac sudoris stimulus, si tibi credimus, fuit magna gloria, nimirum, *qui sciam magnis laboribus non exigam etiam gloriam propositam*. Sed iam tandem audiamus, quam vrbanis verbis Clauitium suum ad ludum inuitet.

5. *Vn igitur, inquit, Clauitium mihi in disciplinam dare, promitto me fideliter demonstraturum, qua ratione huiusmodi Calendarium construi possit, quod ad datam hypothesein, si eadem lunarium anticipatio, & eadem anni tropici quantitas, qua iam constituta est, permanferit, mutationi nō sit obnoxium: didicisti hanc rem ex libro magni illius IOSEPHI SCALIGERI (Astronomi & Mathematici, vt supra lib. 1. ca. 9 & 10 vidimus, maximi & acutissimi) de emendatione temporum, quem preceptorem non solum reticisti, sed & indignissimi modū pro sua fideli opera accepisti: me igitur accede, quanquam aliquo modo deterrere condicione. Vt suo enim id loci, vbi interdū virge & ploratu perstrepuunt, noli tamen timere, p' agos non sum pudore & liberalitate meos instruere malo, quam verberum metu, si persteteris me legitimam viam insistere, & ex verū fundamentū hanc demonstrare, teque aliquos progressus in hac doctrina fecisse, nullū aliud didactrum, præter grati erga me quāsi aliquam significationem dabis. Id enim solum à meū discipulo requiro, & à te in prius scilicet. Meritus quidem eras insignes pœnas, quod Pontificem, & orbem Christianum in tantam fraudem, vitiosissimo tuo Calendario coniecisti, sed sumat eas, qui debet; ego, vt dixi, humaniter tecum agam. Attende ergo.*

Quæ humaniter Caluissius Clauitium ad se euocet.

At tu Caluissii, meministi ne, quam humaniter eos, quos tu hic imitatis, excipere soleat receptor tuus? Nostine hanc vocem dulcissimam: *Apoge indolisissime, ineptissime, incivilissime corrector*. Sed habeant hi res suas: nos ad nostras.

6. Contra principia negantem non esse disputandū, monent Philosophi: cū his vero, qui principia nesciunt, quid agendum sit, nō præscribunt, nisi q' prius instituerint in his sunt, antequā ad altiora euehantur, aut ad disputationes admittantur. At Caluissius cum adhuc nesciat, non tantū solis, sed & lunæ motum incertū esse, primum anni Ecclesiastici mensem, & Paschalem non esse diuersos, & sexcenta alia, quæ duobus libris præcedent, retulimus, & in hac re tanquā principia sunt, nihilominus tamen non solū hisce de rebus disputare præsumit, sed & artem profundorem sese constituit, eiusq' magistrū, de quo iam sepius cōquesti sumus.

Caluissio prius discenda esse principia, antequā de aliis disputet, aut alios docere præsumat.

Si animum, vt par est, componeres, fortassis adhuc dicere posses, pleniluniam dependere à motu solis, illorumque hinc colligere incertitudinem, & quidem percommode à Clauio ex his ipsis, quæ hoc loco afferens, *Paschatū enim celebratio, aīis, vn de Ecclesiastici anni ratio dependet, ad plenilunium instituitur: plenilunium vero absq' cognitione motus lunariū mediū haberi non potest: a motus lunaris pro Paschate necessarius vnde cognoscitur? Hoc cū non intellexisses, illa recte proponere nō potuisti. In inueniendo autē (sic pergis Clauitium) docēdo, quæ ipse nescis, motu lunari recte fecisti, quod cap. 8 explicatio tua, motu eius diurno intergrū circulū dimensu es; quo motu diurno?*

Caluissius docetur motum lunari ad Pascha spectantem, à solari etiā dependere.

Non motu eius diurno absolute, Caluifi, sed respectiue considerato, quem Clauius elongationem lunæ à sole vocat. At vnde iste motus habetur? Non ne sol, dū ab ipso digreditur luna, eam, quamuis gradu tardiori, insequitur? quæcumq; mox ipse respondere cogeris: *Nam quod ad æquinoctium attingit, ais, eius certitudinem nemo hominum præstare potest.* Ergo neq; reliqua Zodiaci puncta: Ergo neq; illum motum, quo à luna deficit: Ergo neq; digressio lunæ à sole certo constat: Ergo neq; mensis lunaris. Et nihilominus Astronomiæ Scaligerianæ professor, Paschata post trecenta annorum millia ad motum lunare examinat scrupulosissime, atq; ad vnicum minutum horarium, ac si motus lunaris haberetur ad tot secula remotissimus, scrutatur. Quod si dicat se loqui tantum de motu medio, ne ita quidem suam ignorantiam excusabit, cum motus etiam mediis sine vero constare non possit, sed vacillante hinc, etiam ille vacillet. Denique quæ perperam addis de mense lunari à Clauio assumpto supra lib. 3. cap. 3. solide refutauimus.

Caluisiana epactarum periodica æquatio, Calend. Gregoriano profusa, superflua.

Calculus vero hontinis istius, quem iam sæpius errasse deprehendimus, iterum reuocare ad calculos, tam tædet, quam piget. Summam igitur quam breuissimè ita Lectori indicauero. Hoc agit, & quidem nimis anxie Caluifi, in hoc maxime laborat vic laboriosissimus, vt scrupulosiorem quandam, & Calendario nostro Gregoriano prorsus superfluum, instituat epactarum æquationem. Vt enim præcisè sciat, quot annis Gregorianis in forma Gregoriana omnes 30 epactæ ponantur, primo omnium, loco 30 epactarum assumit in eodem Calendario Gregoriano vnum mensem lunarem. Deinde iuxta proportionum regulam ex postpositione, quæ debetur vni cyclo dece noue iunali, eum elicit annorum Gregoriorum numerum, quo vltus mensis lunaris integer postponitur: atq; hos eosdem annos adscribit quoque omnium 30 epactarum postpositionem. Denique ex hac Astronomica scrupulositate, non minus scrupulosam instituit epactarum æquationem; colligendo pro vna tetracoseteride Gregoriana diei vnus, horarumque 17, 5', 6", 32", 22" postpositionem. Quamquæ, vt tandem omnibus palam faceret, se hætenus frustra tam anxie laborasse, hanc eandem Astronomicam anxietatē, quam se ex Scaligero didicisse non diffidetur, Calendario nequaquæ esse necessariā, ipsemet agnoscat. Cum enim quatuor tetracoseteridibus, hoc est, annis 1600 debeantur postpositionis dies 6 hor. 23, 44', 22", 9", 28" vt Gregorianam ipse postpositionum periodum in pauciores annos contraxisse videretur, aliquid sibi de rigore pristino remittendū putauit, & idcirco annis 1600 adscribit dies postpositionis 7 præcisè: minutis vero illis 15, 37", 50", 32". quibus singulis annis 1600 quartædecimæ sūt plenilunio propiores, Gregorianam illam commendat extraordinariam æquationem, quam si statim ab initio admittere voluisset, rem suam multo compendiosius agere potuisset, & tanto labori suo pepercisset, neque omnino habuisset, quod in Calendario Gregoriano, saltē ad moralem perpetuitatem optime à Lilio constituto, iure vel desiderare vel reprehendere posset. Sed neq; hac sua conclusione opus fuisse, qua his tandē verbis Clauio insulat. *Hæc est vera æquatio epactarum periodica. tantopere nō solam à te (alloquitur Clauium) & tuū collegiū tanto temporis spacio quesita, & non inuenta.* Nimirū quicquid isti ex aliis describunt, de quibus mentionem nō facit Clauius aut Lilius, hoc ignorarunt. Sane ob incertitudinem motus luminarium Lilius suam æquationem neque vltra 500 annos extendere voluit; Quid vero Clauius vltra præfixerit, supra libro tertio cap. 4 & 15 recensimus, vbi etiam pleraque, quæ

huc

hoc loco calumniatur Caluifius, fufe diluta funt, ac propterea non repetenda.

Satius etiam Lilius iudicauit, & vt reuera est, ad vulgi captum accommodatus, & Ecclesiasticis magis idoneum inquirere, quanto tempore luna in Calendario sedes suas mutet vno die, illudque tempus centuriis applicatum, ipsa epactarum mutatione sua in descensu vel ascensu imitentur, & ad illud ita accommodentur, vt singule epactę, singulos sibi assumat dies, nulla habita ratione reuolutionis circuli mensurii, cum eum verum incertitudo motus vtriusque syderis, præstare nullam rationem possit. Clauus vero illius premeus vestigia, aliquam supponeus certitudinem, strictius motum lunarem colligare cum epactis voluit, non iam Astronomica, sed itidem ad vulgi captum accommodata ratione, circulos suos postpositionum mensurios, eo prorsus modo instituturus, quo in ipso Calendario epactarum in sua mensura describitur.

Æquationes Calen Gregoriani esse vulgo accommodatas.

Et sane quid opus erat maiore præcisione, cum clarissimum sit, quæcunque tandem instituta esset epactarum æquatio, eã aliquando interrompendam fore, vel ob ipsam solam solaris anni æquationem, quam nemo hominum, vt cum Caluifio loquar, certam præstare potest. interruptio sane non fiet, nisi collato cum epactis lunari medio motu, tunc pro veriori habito, qui in Calendario Gregoriano nullo negotio ad epactas dirigitur, & restituitur, quæ est præcipua excellencia cycli epactarum, quæ cum non sit futurum, nisi post plura secula, omnis plane post tot cautelas & regulas à Calendarii Gregoriani institutoribus datas, frustranea est disputatio: maxime cum, etiam si ea, quæ incertissima est solis & lunæ hypothesis, eadem in perpetuo statnatur, nihilominus tamen æquatio eadem inuariata durare non possit, de quo vel ipsemet Caluifius conqueritur. Itaque quod ipse dicit de sua, si magis veritati æquati, quam fraudi, odio & inuidiæ locum dare voluisset, multo verius dixisset de æquatione Calendarii Gregoriani: *Est tum futurum est aliquod tempus, & eadem, siue alia postpositio lunaris permanserit, vel inuenta fuerit, epacta vna extra ordinem continuabitur, vel mutabitur, & ad eam distantiam, vt nunc sunt, omnes simul epactarum periodi redigentur: vel alia & commodior fortassis resarciendi huius defectus ratio dari possit, de qua re non necesse est, hic prolixius agere cum eius usus esse non possit, quam post multa aut saltem aliquot annorum millia.*

Æquinoctii restitutione etiam restitue epactas in Calendario Gregoriano.

CAPVT TERTIVM.

Capita tertium & quartum suis ponderibus obiter examinantur: vbi de Cyclo solis veteri, à Caluifio Calendario nouo restituto.

Multa hucusque in suam commendationem de suis æquationibus Caluifius, multa in hoc cap. 3. De æquatione epactarum in singulis centuriis, multa denique speciose in cap. 4. quod inscribitur: *Calendarium Gregorianum interpolatum & correctum*; eiusmodi inquam multa, de quibus pronunciarum vere vulgare illud posset,

Quid de iis, quæ his capitibus 3 & 4 tractat Caluifius tenendum sit.

Parturient montes, nascetur ridiculus mus.

Enimvero ab anno 1600, à seculo nimirum in quo viuimus, vsque ad annum 3300, ad vniuersum cum Clauio & Lilio, Sethus noster Caluifius conuenit: Æquinoctium suo relinquunt loco: Epactas nouiluniorum & quartadecimarum indices, præscribit cum Gregorianis easdem, eodemque tempore assumendas:

Xx 3 Summa

Summa, omnia omnino sunt eadem, illo epactarū dispositu excepto, quem supra in Calendario non tam rite disposuit, quam rite ab aliis dispositos corruptit ac perturbauit. Ab anno vero 3300 perquam plurima annorum millia sæpius etiam cum Clauio conuenit, aut non amplius, quam per vnum vel alterum diem ab eodem abt. Quæ cum ita sint, quid putas hic tibi respondebitus? Te æquatione tua æquationem nostram Gregorianam penitus proculcasse? At ego non solum quoad dispositionem epactarum, video Gregorianum Calendarium vere esse perpetuum; sed etiam quoad æquationes eartundem adhuc suis pedibus firmiter insistere, imo tam etiam feliciter progredi, vt sine vlllo offensionis periculo ad mundi vsque finem procurrare posse videatur, nisi Astronomorum schola aliquot post annorum millia, alias motuum cælestium leges à superis accipiant, quam hæcenus acceperunt, quæ si nostro fuerint contrariæ, tuo etiam, Caluifi, Calendario propitiæ non erunt. Ergo quieto tibi esse licebat, tibiq; & scholæ tuæ attendere, vel siquidem pro posteris nunquam futuris adeo desudare animus fuit, illud modestius agere potuisses, & viros modestissimos atque ab omnibus laudatissimos, non tam ignominiose, quam inhumaniter, vt hoc tuo in Elencho nullo tuo cum honore passim fecisti, tractare debuisses.

Quibus verbis à Caluio Clauio è ludo dimittitur.

2. Sed videamus nunc, utrū moderatissimus hic Ludimagister in dimittendo Clauio ciuilior fuerit, quā in recipiendo; vel certe quid tandē ad finem huius actus tertii ordinis cantor cantillet, audiamus. Spero, inquit, Clau, te iam plurimum in hac doctrina me præceptore profecisse, & iam recte cognoscere, quæ sit causa errorum Lilianorum, & quantum peccaris, quod eandem epactū geminū in vna cellula arbitrio hominum conclusū adscribas. Agnosci etiam procul dubio, in quibus centuriis, si errorum Lilianorum ratio incunda est, si sint querendi, in iis scilicet centuriis, quæ à meū discrepant. Esi enim in prima periodo plane conuenimus, & nulla inter meas atque tuas epactas discrepancia inuenitur, quod casu potius, quam ratione à te, vel à Lilio factum est: tamen statim in secunda periodo in diuersum cum Lilio abi, & te in Quarta decimanorum hæresin penitus inuergit, dum centuria 3600 literam q, centuria vero 3900 literam n, præscribit. Et paulo post, At q, hoc modo Calendarium Gregorianum tolerabilius aliquanto factum est. Cycli enim solū cū sua litera Dominicali in Ecclesia hæcenus vsitatus, quo à te atque Lilio spoliatum erat, ipsi restitutus est. Et Satis Caluifi, satis, etsi sciam cantorum hoc proprium esse, vt vbi semel cœperint, ne precio quidem soluto cessare velint. Sat multa audiuius.

Caluifi ignotus fuit Clauio.

Et primo Clauium te præceptore plurimum profecisse, aut saltē te ista spe teneri; sed tātum abest, vt sperare aliquid possis, vt de te vel à te ne verbum quidem scriptum vnquam viderit, legerit, aut audierit, nisi quod te Ioseph Scalliger, magnus ille Astronomus & Mathematicus, in sua illa in Can. I. sag. præfatione suorum laborum præmium esse asseruerit, de cætero secūro tibi esse licet, Clauium de te vnquam ne quidem somniasse.

Secūdo, quod spectat ad geminas epactas in eadem cellula, supra suo loco pro Clauio respondimus.

Tertio, in iis centuriis, quæ à tuis discrepant, errores esse querendos, liberius à te, quam verius dici, post videbimus.

Quarto apertissima calumnia est, cum ais, epactas illas, quæ cum tuis conueniant, casu potius, quam ratione à Lilio vel Clauio ita insertas esse, cum institutionis eius ratio fuisse à Clauio explicetur cap. vndecimo.

Falsum com-

Quinto hanc falsam affectionem sequitur alia non minus falsa, nimirum tam Liliū

Lilium, quam Clavius penitus sese in hæresim immergere Quartadecimanorum, dum centuriis 3600 & 3900 literas attribuunt q & n. Sed iam sæpius admonitus es, illos nulla ratione damnatos esse hæreseos, qui aliquando cyclo duce Pascha agerent in quartadecima luna motus medii: Sed eos, quid more ludæorum semper illo die peragendum contendunt. Deinde etiam si utramque coniungas centuriam, & omnia numeres Paschata, quæ in quartadecimam, siue in diem proxime ante plenilunium incidunt, quot putas numerabis? absque dubio plura quam semissem omnium, aut etiam dodrantem: quomodo enim verum esse poterit, penitus eos esse immeros in hæresim Quartadecimanorum? Nos inspeximus tabulam temporariam Clauui, & in hisce duab. centuriis 3600, & 3900 reductis per additionem differentix, qua tua hypothesis ab illius differt, plenilunii ad suppositiones tuas, & Paschata in vna summa inuenimus in vtraque centuria: quot? Tria, annorum videlicet 3611, 3631, & 3936. Hoc in eum est tam enormiter errare? Tu Caluiss, tu enormiter erras, & quidem non solum in hisce centuriis, sed & multo nullibus alijs, vt vides.

mentu Caluiss
de Paschatis h
reli infelsis.

3. Ad hæc Gregorianum Calendarium tolerabilius à te factum esse gloria: *Cyclus enim solis, dicitur ad Clavius, cum sua litera Dominicali in Ecclesia hætenus vsitatus, quo à te atque Lilio spoliatum erat, ipsi restitutum est: Ergo quam impossibilem infra pronuncias, tu ipse introduxisti turbationem feriarum, cyclus enim solis in Ecclesia hætenus vsitatus, quemadmodum eum in tabula Calendarii Gregoriani à te corrupti proponis, & quem Calendario te restituisse affirmas, quarto quoque anno, nullo omnino excepto, duplicem exhibet literam Dominicalem, quarum altera ab initio anni vsque ad festum sancti Matthæ Apostoli Dominico die præsit, altera ab ipso festo vsque ad finem anni eundem diem Dominicum indicet. Cum igitur in ordinatione centuriarum doceas, singulis tetraconsideribus eximere ternos dies, idque vt habent canones Calédarij Gregoriani, in annis centesimis; certe eo anno centesimo, in quo dies eliditur, duplex litera Dominicalis ordinem perturbabit feriarum, & tam Lunæ, quam Sabbathi dies per te transmutabitur in Dominicum, atque adeo & reliqui dies, si ordine progredi velimus vsitato, suam deinceps amittent denominatione, donec rursus alia metamorphosi ad antiquam redeant. Erunt ergo hac ratione in principio anni aut duo dies Dominici continui, & vna septimana, nouo inuenio, vnum tantum continebit diem; aut duo dies Dominici distabunt ab inuicem 7. dierum intervallo, & septimana illa octo erit dierum, & deinde circa festum sancti Matthæ septimana dabitur sex dierum, & reliqua deinceps, prout cyclus à Caluissio describitur, antiquum tenebunt, vsque ad proximum centesimum, in quo dies omittatur intercalaris: hic enim solum loquimur de literis, de numero post videbimus.*

Caluiss. vt anti-
quum cyclum
solarem resti-
tuat, factas tur-
bas.

Nulla autè prorsus Caluissio manet excusatio, illum enim cyclum solis sese restituisse iactat, quo Clavius & Lilius Calendarii spoliarunt, & qui, vt alibi habet, *tâto temporis spacio in Ecclesia obseruatus, & vsurpatus flagitiose in hoc Calendario Gregor. corruptus: sed spoliatio illa siue interruptio, nulla alia de causa facta est, nisi quod potius cycli solis literas, quæ ferias turbandas consuerint: præficiendo nimirum propter dies exceptos, alias literas Dominicales, tã ipso anno correctionis, quã ceteris illis, in quibus dies eximuntur, quam præficit cyclus solis antiquus, qui singulis ceteris binas assignat, quod negocij Gregor. Calen. in dictis centesimis*

Cap. 12.

vii

vni committit. Ergo si idem cyclus solis restituendus est, id maxime restituendus est, quod ablatum fuit; vt est duplex in centesimis annis litera; vel vt magis proprie loquamur cyclis solis 1, 5, 9, 13, 17, 21, & 25 perpetuo reddendæ binæ literæ, quibus antea dorati erant. Deinde nullam prorsus in hoc suo primo siue interpolato Calendario Caluissius mentionem facit, de eligenda vna tantum litera in Dominici diei indicendi, in centuriis, quibus dies tollitur. & neque potuit, nisi sibi manifeste contradicere, & medicium suum prodere voluisset. Quare necessario concludendum est, Caluissium aut falsam profari, cum ait se restituisse cyclum solis tanto tempore in Ecclesia vsurpatum; aur certe absurdum illud perturbacionis feriarum introduxisse. Sed hæc adhuc clarius patebunt ex dicendis, nunc eam, quam diximus, illum committere turbacionem, exemplis ob oculos ponemus.

Exemplum Caluissianæ turbacionis feriarum.

Anno Christi 1700 adscribit Caluissius in suis tabulis pro Calendario, quod *vere reformatum* vocat, constructis cyclum solis 9, eumque addere iubet ad cyclum solis adscripto anno expanso, qui annus expansus in nostro exemplo est 0, & cyclum gerit solis 9, ergo cyclus solis anni 1700 est 9, qui vt ex apposita tabella videtur (verbis placet vti, quibus Caluissius in suis exemplis vtitur, quoniam rectius mentem ipsius explicemus) cycli solaris cum literis Dominicalibus exhibet literam Dominicalè duplicem D, C, vbicumque; igitur in Calend. litera D, prior, iuxta regulam in Ecclesia vsurpatam, ad diem aliquem mensis Ianuarii & Februarii vsque ad festum S. Matthæ, & litera C, posterior, per reliquum anni inuenitur, designatur dies solis vel Dominicus in hoc anno 1700. ergo cum litera D reperitur adscripta 4 diei Ianuarii, is dies erit Dominicus. At anno præcedente, 1699 nimirum, ultimus dies Dominicus est dies 27 Decembris, eo quod litera Dominicalis ex tabulis Caluissii tunc fuerit D; quare 28 Decembris est dies Lunæ, 29 dies Martis, 30 dies Mercurii, 31 dies Iouis, 1 Ianuarii dies Veneris, 2 Ianuarii dies Sabbathi, die tertio quale nomen, Caluissii, tribuimus? non Solis siue Dominici, quia non habet literam D Dominicalè, sed sequens dies quartus, quod demus illi nomen? Non inepte sane dies Caluissii vel Sethi vocabitur, in perpetuam huius Calendariopæmemoriam. & sic dies, qui iuxta feriam illam, quam adhuc seruamus, fuisset Dominicus, erit Sethicus, & qui dies Lunæ, erit Dominicus, & septimana illa Sethica diebus constabit octo, id quod supra diximus futurum. Rursus quoniam dies 22 Februarii signatus est litera D, erit is rursus Dominicus; dies 23, dies Lunæ; dies 27 dies Veneris, at quoniam sequens dies præfert literam C, & sic post festum S. Matthæ dicendus erit Dominicus, nullo præmissa Sabbatho, & habebimus septimanam rursus Sethicam, non vt ante 8 dierum, sed sex tantum.

Aliud exemplum.

Aliud exemplum. Anno Christi 1900 reperies cyclum solis ex Caluissii tabulis 17, & ei attributas literas A, G, & quia minus summi exercet prius litera A, primum diem Ianuarii faciet Dominicum, eo quod primam imperii sui sedem ibi fixerit; at proxime præcedens dies, ultimus videlicet anni 1899, etiam fuit Dominicus, ergo duos habebimus dies Dominicos continuos, priorem in memoriam Resurrectionis Dominice, posteriorem in memoriam Domini Sethi Caluissii, & septimanam Sethicam vnius diei. Sic dies Dominicus erit eodem anno 1900, dies 19 Februarii sub imperio nimirum literæ A, qua decedente successorum dabit G, quæ diem Sabbatho addendum in 25 Februarii, transmutabit in Dominicum, & septimanam Sethicam conficiet dierum 6. Similesque mutationes fient singulis annis centesimis, qui diem excludunt intercalatam.

Viuat

Vivat Sethus Caluſius, æternumque viuat tantus Calendarifex, qui Calendario Gregoriano Cyclum ſolis tanto tempore in Eccleſia obſeruatum, & uſurpatum, quo à Lilio, & Clauio ipſum ſpoliatum erat, integre reſtituit. Audis ne fauſtas diſcipulorum tuorum acclamationes. Omnes totius Europæ Academia tibi gratulabuntur, & in primis Frankofordiana ad Oderam, qui eos docueris in *hac materia abſtruſa, & à paucis recte explicata, quid verum quid falſum ſit*. Sed & nos tuis tibi acclamabimus verbis: *Macte virtute, ingenio, & inuentione Caluſi, Age feſtina, extruè DEO aram, para hoſtias, & vel Hecatomben in mola pro inuentione tam abſtruſa & ab intelligentia hominum remota, & recondita ad excogitandum res. Statuam promeritis vederi, quod in tantis rerum obſcuritatibus faciem alluxeris. Qui alius tantam rem excogitare potuiſſet, cum cum nec veſtigium nec vola in tota Aſtronomia, neque in ipſa Scaligeriana, extet? Tibi igitur hac laus merito debetur, quam libenter tibi tribuo, & miror quod Cyclus ſolis Gregorianus adeo calendarium perturbet, tibi que tantum negotii faceſſat, in eo reſtituendo; multum te ſuadeſſe credibile eſt, priuſquam hanc reſtitutionem excogituiſſi, & multas noctes deduiſſe in ſomnes.*

4. Nonne hac ſatis eſſe debebant Reformatoribus, ne cyclus Solis tanto temporis ſpacio in Eccleſia obſeruatus, & uſurpatus, *F L A G I T I O S È* in hoc calendario Gregoriano corrumperetur, neue eius formula adeo ſapienter excogitata peſſum iret. Quid igitur facies Caluſi? quod nam conſilium ſequeris? Mauis ne cyclum Solis antiquum corrumperet, ſiue interrumpere, te neque regie mentium eſſe fateri, quod eum calendario Gregoriano reſtitueris: an vero abſurdiſſimam illam admittere perturbationem feriarum, & ſeptimanarum? Alterutrum vt vides, & adhuc rectius videbis, neceſſario tibi incumbit. Quid ais? adhibe arbitrum. Age oſtende te heroem: & tam turpe mendacium fatearis caueto, recogita quam confidenter tantum flagitium Reformatoribus obieceris, qui Cyclum ſolis interrumpere auſi ſint. Nonne riſus es qui dicebas. Numerus Cycli, qui interruptus eſt in integrum reſtitui debebat, non litera Dominicales ad numerum illum corrumpti. Dupliciter enim Cyclus ſolaris conſideratur, primum quemadmodum ab Eccleſia præſcriptus eſt, vt ſupra habuimus, deinde quemadmodum in annis epocharum diuerſarum inueniri ſolet. Aliter enim inuenitur in annis à mundo condito numeratis, aliter in annis Iulianis, aliter in annis ab vrbe condita, aliter in annis Olympiadum, aliter in annis æra Chriſtiana, aliter in annis Alexandrinis, aliter in annis Antiochenis, aliter in alijs epochis, & tamen I D E M bique eſt Cyclus Solis cum *S V I S L I T E R I S* Dominicalibus. Ita in Gregoriano Calendario, idem aliter atque aliter quidem in diuerſis ſæculis inueſtigandum, ſed ipſe Cyclus per ſe I N T E G R E cum ſuis literis dominicalibus conſeruandus erat, nec noui, peregrini, & Eccleſia, atque vniuerſo ſibi terrarum ignoti Cycli in ſingulis ſæculis excogitandi. Sed Pontifex in ſuo calendario ſe ab omnibus gentibus, & à communibus quaſi hominibus ſocietate ſe ſegregare voluit. Quis enim illos cyclos diuerſarum literarum dominicalium, quos ſinguli ſæculi præſcribunt, vt ſupra habuimus, pro cyclis ſolaribus uſurari habere poterit, cum plane ſint diuerſi? Man feſtum igitur eſt Gregorianus cyclus ſolaris, non ſolum in Eccleſia, ſed in toto orbe terrarum uſitatum, *N V L L A D E C A V S S A* peruertiſſe, & imperite rem, qua perſpicue, ſi attendere voluiſſent, & ferias ac ſeptimanas turbare, doceri potuiſſet, multum difficultatibus inuoluſſe. Nonne, inquam, tu es ille, qui omnia iſta Pontifici, & Reformatoribus obieciſti? quæ ignominia non erit ſi dicas te flagitioſe iſta dixiſſe, & in ſigniter te mentium ac criminatum eſſe? Perliſtendum igitur tibi in perturbationibus feriarum & ſeptimanarum erit, ſi cyclum per ſe integre cum ſuis literis

Ob reſtitutum à Caluſio antiquum cyclum ſolare ſua acclamatione.

Optio datur Caluſio an malit ferias turbare, an fateri ſe cyclum ſolare antiquum, non reſtituiſſe.

lib. 1. cap. 11.

dominicalibus in calendario Gregoriano *vere reformato* conseruatum vis : *Quis* enim Cyclos illos, qui in plerisque centesimis annis vnā tantum exhibent litteram dominicalem, *pro Cyclū solaribus vsitatis habere poterit, cum plane sint diuersi.*

Gloria quæ Calu-
sius querere
debeat.

Vin Caluſi, vt tibi aperiā conſilium meum? Tu qui totus immerſus es cupiditati glorię, & ad magnam aſſequendam magnos ſuſcipis labores, da operam, vt veram, & nunquam interituram conſequaris gloriā, cuius laboris initiū eſſe debet, vt remiſſo ſuperbię tumore, humiliter de te ipſe ſentias, hominem te eſſe agnoſcas, errata humiliter fatearis, culpam & ab hominibus, & à DEO depreceris, de vera penitentiā ſuſcipienda conſilia in eas, & ſic demum gradum tibi ad veram gloriā ſtruas, non vanam magno labore querendo: ſed quod ſanctius eſt, eam, vt Chriſtianum decet, fugiendo. Itaq; noli pertinaciter id quod defendere nunquam poteris, aſſerere, ſed potius recantare velis, quæ perperam in Elencho tuo pluribus locis aſſeruisti, & tandem aliquando fateri, te vſitatum Solis Cyclum ſiue antiquum, etiam admiſiſis feriarum perturbationibus, Calendario Gregoriano nulla ratione reſtituiſſe.

Caluſium iniu-
ſte quidem Pō-
tificem & Refor-
matores repre-
hendendiſſe, ſed So-
lis Cyclum an-
tiquum nequa-
quam reſtituiſſe
Lib. 1. cap. 12.

5. Et vero vt videas te & falſum iactaſſe, & tam Pontificem, quam Reforma-
tores criminatum eſſe, id tibi non niſi tuis verbis oſtendam, eodem enim loco,
ex quo ſupra dicta deſumpſimus, ſic habes: *Si dicere voluerint Gregoriani, ſe cyclum ſo-
lu in annis integrum conſeruare voluiſſe, & literas Dominicales tantum mutare, ſibi ipſi cō-
tradictum, cum in ſingulis ſere capitibus ſui calendarii fateantur, Cyclum ſo'lu in calendario
ſuo interrumpi: vbi iam interrumpitur? nonne cōſtitutione vnus aut plurium dierum? Interru-
ptio igitur ſit in annis, vbi numerus illorum cyclorum peruerſetur, non in literis quæ integra
permanet, atq; ita numerus cycli qui interruptus eſt, in integrum reſtitui debet, non litera
Dominicales ad numerum illum corrumpi.* Intactis igitur illis quæ hic de Gregoriani
calendarii conditoribus dicis, cum Lib. 2. cap. 13. & Lib. 3. cap. 1. ſatis de hac re
dictum ſit; hic eadem attingere idcirco volumus, vt tua omnia integre referre-
mus, ne haberes ſcilicet quod de nobis iure conſequi poſſes, quæ ſiue vera ſint,
ſiue falſa, ad rem nunc non facit. Enim vero aperte ſatis affirmas, cyclum ſolis
antiquum integre conſeruandum fuiſſe, hoc eſt in omnibus ſuis partibus; nimi-
rum tam ſecundum numerum Cycli, quam ſecundum litteras; hoc enim eſt
conſeruare cyclum integre, cum hæ illius ſint partes componentes, ſiue vt vo-
cant integrales, & ſi quid male interruptum eſſet, in integrum reſtituendum.
Mox autem ſubdis, & ex doctrina tua abſtruſam apertum producis, & doctè, vt
omnia, explicās, qualiter cyclus ſolis diuerſi modo conſiderari, & accipi poſſit;
& quæ diuerſitas in calendario Gregoriano admittenda, quæ cauendā; Nimi-
rum diuerſitatem quo ad rationem inueſtigandi cyclum poſſe tolerari, non au-
tem illam, quæ ſubſtantiam immutet, ita vt quamuis diuerſe vix ſint inquirendi
cyclum; idem tamen omnibus illis viis reſeruiatur. Sic enim paulo ante auditi-
mus. *Dupliciter enim cyclus ſolaris conſideratur, primum quem admodum ab Eccleſia præ-
ſcriptus eſt, vt ſupra habuimus, deinde quem admodum in annis epocharum diuerſarum in-
ueniri ſolet.* Id autem quod ſupra habuimus, apertè eſt, quod eodem capite 12.
Lib. 1. Elenchi tui præmiſeras, modus ſcilicet inueſtigandi cyclum in Eccleſia
ante correptionem calendarii vſitatus, qui à te ibidem ſic præſcribitur: *Addun-
tur anni ære Chriſtiana, cuius Cyclus queritur, nouem, & poſtea viginti octo, quoties fieri
poſeſt, abiciuntur, quod ſupreſſus eſt cyclus ſolaris eius anni.* Exemplum accipiemus à
te: *vt hoc anno 1611. præſupreſſe eſt cyclum ſolū, addo nouem ſunt 1620, & abiectione 28. quo-
tis-*

Duplex acce-
ptio cycli Solaris
iuxta Calu-
ſium.

tiscumque fieri potest, siue diuiso hoc numero per 28, supersunt 24. Inde intelligo hunc annum decurrere Cyclo solis 24, eiusque litteram Dominicalem esse F. Vbi cumque igitur iam littera F, &c. Atque hæc est prima pars diuisionis tuæ, & considerationis cycli Solaris, ea nimirum quemadmodum ab Ecclesia præscriptus est.

Antequam autem progrediamur ad alteram partem, ex te scire velim quia de causa modum inquirendi cyclum solis visitatum, ex illa tua abstrusa doctrina sic proposueris: Quo vero Cyclo quouis annus huius æra (Christianæ) decurrat, inuenitur hoc modo: Adduntur anni, &c. Sic cum in exemplo inuenisses cyclum, dicebas, Inde iste ligo hunc annum decurrere Cyclo solis 24, &c. quasi ex cyclo dato annus ei correspondens inuentus esset, & non contra. Cur non posuisti: qui vero Cyclo quouis anno huius æra decurrat. & inde intelligo Cyclum solis 24, decurrere anno hoc &c. Es ne tam imperitus vt putes annos excogitados esse propter cyclos, & non contra? vel annos conformandos esse ad cyclos, non contra cyclos ad annos? hoc enim consentit doctrinæ tuæ, ex qua deducitur turbadas esse ferias, & septimanas propter litteras; non autem litteras propter ferias. Omnino Caluifi doctrina hæc tua abstrusa est, & ex obscuritate, velur proprio suo ex fundamento, eruta. Vides ne vt in re calendarii sollicitus sis de culice colando, & interim integros camelos deglutias: vt Paschata ac plenilunia ad minutum vsq; examines, & cõmunia adhuc de littera dominicali, & cyclo solis nescias, quæ pueris primo discenda, & cauenda proponuntur! & tamen tu vis audire Reformator Reformatorum, qui solus ex omnibus totius Europæ Academiis hanc rem ad asiciam edolaueris. Omnino Caluifi ad asciam; Nam tua inter Instrumenta Mathematica, hoc vel vnicum vel vltimatissimum est. Sed redeamus ad propositum.

Altera pars quomodo cyclus solaris consideratur, sic à Caluiffo proponitur: *Altera Caluiffa* *deinde quemadmodum in annis epocharum diuersarum inueniri solet. exempli gratia: A-* *na Cycli solaris* *liter enim inuenitur in annis à mundo condito numeratis, aliter in annis Iulianis, &c. De-* *acceptio* *mus exemplum in gratiam summorum Astronomorum Scaligeri, & Caluiffi* *ex periodo Iuliana ab eodem Scaligero excogitata, eius enim Caluiffi in sua e-* *numeratione videtur oblitus: hoc autem habet priuilegii, vt sine vlla additione* *sola diuisione per 28, in residuo det cuiusuis ænis propositi cyclum solarem* *(sumpto numero 28. vt fieri solet pro residuo, si id nullum sit) Ergo si annus* *huius periodi 6324, qui anno 1611. æræ Christianæ respondet, diuidatur per 28,* *inuenietur Cyclo solis 24, idem qui supra inuentus fuit, litteram vero domini-* *calem F, addices vel per tabulam, vel etiam in notis digitorum à Magistro tuo* *Scaligero, qui rudioribus illud inclamare in aures subinde solet (quam ciuili-* *ter tu videbis) oportet te bestiam non hominem esse, si non capis. Sic anno à mundo condi-* *to numerato prius addenda sunt 8, & tunc demum per 28, summa diuidenda, &* *hæc ratio ex anno 5560, qui iuxta Caluiffi placita congruit cum anno Christi* *1611 inuenitur idem Cyclo solaris 24. Atq; hoc est, quod ait Caluiffus, quamuis* *cyclos diuersimode consideretur, & alius atq; alius modus in diuersis ætis sit,* *quo inuestigetur: tamen idem vbique est cyclus solis cum suis litteris dominicalibus. Ita in* *Gregoriano Calendario, IDEM aliter atq; aliter quidem in diuersis centuriis inuestigandus,* *sed ipse cyclo per se integre cum suis litteris dominicalibus conseruandus erat: Hæc ex* *ipsis Caluiffi verbis tam sunt clara, vt alius sensus ex eisdem erui posse non videat-* *ur.*

Quid faciendū
fuisse si exem-
pris 10. diebus,
Cyclus solis an-
tiquus nullo
modo turbari
debuisset.

6. Sed vt paulatim clarior reddatur Caluisii ignoratio, ostendamus iam quid faciendum Reformatoribus fuisse, si in Gregoriano anno, vt Caluisius contendit, *Cyclus solaris cum suis literis dominicalibus conseruandus quoque fuisse*, & quidem ipso correctionis anno. Fuit is annus æræ Christianæ 1582. cuius Cyclus solis cum sua littera Dominicali fuit 23. & G, & ita etiam exhibetur à Caluisio in suis tabulis Calendarii Gregoriani corrupti, centuriz enim 1500. adscribit 16, & anno expanso 82, dat 7, sed 16 & 7 componunt 23, qui numerus in tabula cycli solaris monstrat eandem litteram G, dominicæ indicem. Ergo expunctis in calendatio decem diebus, transcentu nimirum facto ex quarto die Octobris qui erat dies Iouis, in quintumdecimum eiusdem, is dies Lunæ appellandus erat, eo quod proxime præcesserit in 14 die, littera dominicalis G; & septimana illa siue spacium à die dominico ad dominicum diegum fuisse vndecim; quot nimirum sunt ab vltimo septembris qui dominicus erat, vsque ad 21 Octobris (elisis 10 diebus) similiter dominicum, vt patet ex littera G, ant ferie litterarum confuteta, atque ita idem dies 15 octobris dicendus erat dies Veneris, & sequens dies 16 dies Sabbathi, & reliqui vsque ad proxima dominicam in die 21 Octobris, caruissent certis nominibus; & rursus septimana vt antedierum 11. Nonne dignus fuisse Cyclus solis antiquus omni laude, qui talem induxisset in ferias ac septimanas confusionem. Neque hic quieuisset illa perturbatio, sed singulis annis centesimis, in quibus dies intercalaris expungitur, post diem 24 Februarii, renouata omnes turbasset; non quidem bis eodem anno vt accidit ex litteris quas Caluisius in suis tabulis præscribit, & nos supra exemplis annorum 1700. 1900. ostendimus, sed semel tantum. Hæc quia Reformatores vitata, & litteras ac cyclum ad dies, non autem contra dies ad cyclum & litteras accommodatas voluerunt, Caluisius exclamat: *Manifestum igitur est, Gregorianos cyclum solis non solum in Ecclesia, sed in toto orbe terrarum vsitatum nulla de causa peruertisse, & flagitiose corrupisse.* Item per me Sethum Caluisium idem *Cyclus solis cum sua littera Dominicali in Ecclesia hactenus vsitatus, quo à te Clauio, atque Lilio spoliatus erat calendarium, ipse restitutus est, magno magnæ artis miraculo.*

Caluisium & fe-
rias, & litteras,
& numeros in
falsa restitutione
antiqui Cycli
solaris turbasse.

7. Sed age nunc Caluisi, ades huc, & quam nihil tua in arte scias attende, qui non solum ferias, & septimanas, sed & litteras, imo etiam ipsos numeros cycli solaris in Ecclesia vsitati turbaueris; summa quicquid ex eodem cyclo reliquum erat peruerteris: tam egregie eum restituisi. Neque iam te ad præterita tempora reuoco, aut ad annum ipsum correctionis, non solum quia is tibi, nequid in eo restituas, elapsus è manibus sit, verum etiam quia in tabulis tuis omnium miserrime annum illum tractes, vt me non: tam illius, quam tui misereat. At futura tantum optime coniectore respice, & vid: quam apte omnia in integrum restitueris. Vnica tabella rem totam expediemus, in qua duo saltem exempla describemus: de reliquis & tibi, & cuiquæ facile erit iudicare. Ergo in medio sequentis tabulæ Cyclum illum Solis antiquum integrum, de quo adeo cõquereis, quod à Gregoriano calendario turbatus sit, cum numeris suis ac literis descripsimus, additis quatuor annis præcedentibus, & quatuor consequentibus, quo clarius appareat & ordo, & connexio, qualiter nimirum idem perpetuo reuelatur in seipsum. Hinc & hinc proxime illum cyclum circumdedimus quorundam annorum numeris æræ Christianæ, quibus ex vsu Ecclesiæ antiquo cycli illi atque respondententes litteræ, si omnia integre iuxta antiquam Ecclesiæ

clefiz consuetudinem conseruanda fuissent, decurrerent. quæ omnia ad vni-
guem ex regula illa Ecclesiz, quam supra ex Caluifio retulimus, pro illis annis
adscriptis inueniuntur. A finistris quidem ab anno Christi 1696, incepimus, &
ordinem vsque ad annum 1731 produximus; à dextris vero eisdem cyclis re-
spondent anni incipientes ab anno 1780, & vsque ad annum 1815 excurrentes.
Hisce annis affociamus cyclum Solis, cum suis litteris, prout eisdem à Caluifio
in suo *verereformato* calendario attribuuntur, à finistris quæ tribuuntur annis à si-
nistra descnptis; à dextris, quæ à dextris. Sic ergo se habent.

Cyclus Solis Caluifianus.	Anni Christi	Cyclus Solis antiquus.	Anni Christi	Cyclus Solis Caluifianus
17 A G	1696	25 E D	1780	5 B A
18 F	1697	26 C	1781	6 G
19 E	1698	27 B	1782	7 F
20 D	1699	28 A	1783	8 E
9 D C	1700	1 G F	1784	9 D C
10 B	1701	2 E	1785	10 B
11 A	1702	3 D	1786	11 A
12 G	1703	4 C	1787	12 G
13 F E	1704	5 B A	1788	13 F E
14 D	1705	6 G	1789	14 D
15 C	1706	7 F	1790	15 C
16 B	1707	8 E	1791	16 B
17 A G	1708	9 D C	1792	17 A G
18 F	1709	10 B	1793	18 F
19 E	1710	11 A	1794	19 E
20 D	1711	12 G	1795	20 D
21 C B	1712	13 F E	1796	21 C B
22 A	1713	14 D	1797	22 A
23 G	1714	15 C	1798	23 G
24 F	1715	16 B	1799	24 F
25 E D	1716	17 A G	1800	25 F E
26 C	1717	18 F	1801	26 D
27 B	1718	19 E	1802	27 C
28 A	1719	20 D	1803	28 B
1 G F	1720	21 C B	1804	17 A G
2 E	1721	22 A	1805	18 F
3 D	1722	23 G	1806	19 E
4 C	1723	24 F	1807	20 D
5 B A	1724	25 E D	1808	21 C B
6 G	1725	26 C	1809	22 A

Cyclus Solis Caluifianus.	Anni Chrifti	Cyclus Solis antiquus.	Anni Chrifti	Cyclus Solis Caluifianus
7 F	1726	27 B	1810	23 G
8 E	1727	28 A	1811	24 F
9 D C	1728	1 G F	1812	25 E D
10 B	1729	2 E	1813	26 C
11 A	1730	3 D	1814	27 B
12 G	1731	4 C	1815	28 A

Iam tuam recollige doctrinam comparatorum Caluifi, tuofque, *cyclus, & litteras cum antiquis iisdem annis decurrantibus compone, & vide vt Cyclus solis tanto temporis spacio in Ecclesia obseruatus, & vsurpatus, nec latum pilum à tuis cyclis diccedat.* Vide quam accurate idem cyclus qui per se integre cum suis litteris dominicalibus à Reformatoribus anni conseruandus erat, ab ipsis flagitiose in hoc calendario, corruptus, imo quo omnino idem calendarium spoliatum erat, ipsi restitutus est. Vide quam non noui, peregrini, & Ecclesia, atque vniuerso orbi terrarum incogniti cycli in singulis centurijs excogitandi tibi fuerint; sed tales qui exactissime cū antiquis conueniant, vt omnino videantur ouo pregnati eodem. Augebis sane nobis prouerbium, non enim satis erit illud: Bonus cantor, bonus cupediarius; sed apte etiam dicetur imposterum. Bonus cantor, bonus Calendarifex.

Diffimilitudines Cyclorum Solarium antiquorum, veri scilicet, & falsi, Gue Caluifiani.

Primo igitur attende vt annus anno congruat, Cyclus cyclo, littera litteræ: & quamuis diuersus modus indagandi fuerit, tamen idem vbique est cyclus solis cum suis litteris Dominicalibus. Exempli causa tam anno 1696, quam anno 1780, antiquus cyclus est 15, litteræ Dominicales E, D: idem omnino est apud te; si quidem numeri 17, & 5, iisdem sunt cum 25, & litteræ A, G; & B, A eadem cum litteris E, D. Et sic in reliquis annis, omnia hac ratione æqualia ac paria sunt: vt merito totus orbis de antiqui cycli solis restitutione gratulari sibi debeat.

Secundo considera naturalem numerorum ordinem ac progressionem, & quidem in cyclo solis antiquo reperies quomodo ad cyclum siue numerum 1, sequatur numerus 2, hic præcedat tertium, tertium excipiat quartus, & sic deinceps ordine, donec peruenias ad 28, siue vltimum, cuius vestigium iterato cursu subintret primus, hunc rursus sequatur 2, & hunc ordinem seruet nunquam interruptum in perpetuum, ita vt semper alter ab altero proximo, vnitatem differat, siue in antecedentia, siue in consequentia gradum facias, primo ac vltimo, vt ipse requirit ordo, excepto. Hic similis à proximo simili toto remouetur cyclo, siue 28, annis vel vnitatibus; & tantum primus abest à proximo primo, secundus à secundo, vltimus ab vltimo. Idem omnino Caluifi, & ad vnguem tui præstât cycli, post 20 enim cyclum anni 1699, cyclus sequitur vna vnitatem maior videlicet 9. & similiter ad cyclum 24, qui anno 1799, responderet, consequitur ordine naturali 13, in Arithmetica enim Caluifiana, numeri 24, & 13, vnitatem differunt. Eodem modo similis cyclus à proximo simili per 13 aciu distat 28. annorum, sic in prima columna tabulæ cyclus 17, anni 1696, ab alio cyclo 17, anni 1708, illo remouetur interuallo: nam anni 12 quæ est differentia inter 1696 & 1708, & anni 28, calculo Caluifiano numeri æquales sunt. Sic primus cyclus ad annum 1720, à proxime præcedente primo cyclo, quantum distat Caluifi, tabulæ n, non tantum extenditur, opus tuo est calculo: Nonne spatio

spacio 40. annorū prius n. vnitas tibi nō occurret, quam ad annū 1680. regres-
sus fueris. Sed antea totus cyclus fuit 12. nunc est 40. annorū, antiquus vero 28
constat annis. ergo hi tres numeri 12, 28 & 40. æquales sunt? *Et talia omnino
ex vltima columna tabulæ colligem. Rursus, quamuis tabula contineat ipsos 36
annos, ita vt 8 annis superet cyclum totum antiquum siue 28 annos, in vltima
tamen columna vnū solum reperies cyclum vltimū: in prima vero & vltimū, &
primum, sed non nisi immediate sequentes, & deinde ex primis vel vltimis nul-
lum alium: in media vero, & duos vltimos, & duos primos colliges; quæ rursus
egregie inter se congruunt. Summa *abstrusa* ista sunt: Atque *Hinc paucissimi hodie*
inueniuntur, qui rem intelligunt, & qui recte de ea iudicare possint, tanta in obscuritate hac
doctrina videtur latere.

Tertio conice oculos in litteras: & quamuis in cyclo, vt *quis facile intelligit,*
vt doctē cum doctis loquar, *nullum p. ante initium naturale est, vnde incipere possunt sed si*
quod initium statuitur, id bene sit, & eius causa aliunde assumitur; vnde conque tamen
incipias semper absolutō integro cyclo, ad idem vnde digressus es, fit reditus;
etiam in cyclo solis, de quo sermo est, semper post interuallum 28. annorum
eundem repetere oportet litterarum ordinem, earundemque eandem & quali-
tatem, & quantitatem; Sic quia in cyclo solis antiquo in capite tabulæ cyclo 25
coniunctæ sunt litteræ primo E, D simili; deinde cum sequentibus cyclis 26, 27,
28 seorsim C, B, A; tum denuo alie duæ inueniuntur simul prope cyclum 1, scilicet
G, F, & tres alie E, D, C, cyclis 2, 3, 4, associatæ seorsim: ita post totum cyc-
lum vel annos 28, eandem omnino, eodem dispositu, & cum iisdem cyclis cō-
nexas repetitas videbis litteras: cyclus nempe 25 rursus offert litteras E, D, cycli
26, 27, 28, litteras C, B, A, & sic de cæteris. Eodem privilegio cycli gaudent Calu-
isiani, nam cyclus verbi gratia 17 in capite primæ columnæ habet litteras A, G,
quas sequuntur F, E, D: post 28 annos vero habes cyclum 5, & litteras B, A,
quas sequuntur G, F, E & sic de aliis. Quis ergo non grates habebit Caluisio,
quod vltimum in Ecclesia cyclum calendario restituerit?

Quarto aliam notam notamque qualitatis, & paritatis cyclo-
rum nempe, & antiqui in litteris, quæ est, quod quemadmodum in antiquo semper
littera sequitur post litteram ordine siue serie, quamuis si Alphabetum spectes
retrograda, continua tamen & nunquam interrupta, ita vt semper post septem
litteras ipsæ eadem serie, quamuis non eodem modo copulatæ redeant, nulla po-
natur bis, nulla excludatur &c. verbi gratia in capite tabulæ primo est E, deinde
D, post C, tum B, mox A, post G, post F, denique redit E, deinde rursus D, & sic
in infinitum. ita Caluisianus cyclus hunc ordinem præcisè imitatur: exempli
gratia in prima tabulæ columna eius initio habes primo A, deinde G, tertio F,
quarto E, quinto D, sexto iudicare aliquis posset sequi deberet C, sed repetitur
eadem D, se primo sequitur C, postquam reditur non ad initium A, sed primo ad
B, deinde ad A. In antiquo cyclo quouis quinque vel sex annorum spacio inclu-
ditur omnis diuersitas litterarum, omnes 7. videlicet litteræ; in Caluisiano in-
teruallum requiritur annorum sex vel septem. Gaudeamus igitur de recupera-
to, quem nobis eripuerant Clauius, & Lilius, cyclo solis antiquo.

Satis ergo, opinor, tibi ostensum est Caluisi, re & ferias, & numeros, & litteras **Conclusio.**
cycli solaris antiquitus in Ecclesia vltari turbasse, interrupisse, & peruer-
tisse: Licebit ne concludere vt alibi de aliis concludimus, de illa tui cycli
restitu-

restitutione. Ergo Sethus Caluſius mentitus eſt, &c. *Quis enim illos Cyclos tuos diuerſarum literarum Dominicalem, quos ſingulis ſeculis præſcribis, vt ſupra habuimus, pro cyclo Solariis uſitatis habere poteris, cum plene ſint diuerſi? Summa vt paucis plura comprehendam, audi magiſtrum tuum: Omnia luxata, peruerſa, contaminata ſunt ab ineptiſſimo pedagogo. Manifelle enim apparet, quomodo non ſolum non reſtituunt cyclos ſolu à tempore Concilii Niceni ad nos uſque continuatus integreque conſeruatus, ſed etiam eundem peſſime turbant, & corrumpunt, cum numeris in ordine Cyclo huius nequaquam eas literas attribuant, quæ ab antiquo fuerant; ſed ſubinde alias atque alias, quas uolunt, aſſcribant, & ſingulis ſeculis nouum quaſi Cyclo ſolu fabricentur.*

Obiectioni occurrere Caluſianæ

8. Quod ſi dicas te ſaltem hoc præſtitiffe, vt iidem numeri in tuis Cyclo, quamuis interruptis, contaminatis, & peruerſis, eaſdem cum antiquis repræſentent literas; uerbi gratia quemadmodum primus cyclo ubi cunq; inuentus eſſet, ſemper tamen index fuit literarum G & F, in antiquo cyclo, ita in tuis idem perpetuo etiam accidat; & ſic de reliquis, nihil ad rem dicis. Ideo ne quia unam ſolam proprietatem communem habent tui cyclo cum illo antiquo, & ſexcentæ alix illi deſint, dicendus erit cyclo ſolu à tempore Concilii Niceni ad nos uſque continuatus, integreque conſeruatus, non turbatus, non corruptus? Ideo ne tu pauo es, quia quædam tibi cum pauone communia ſunt; Hoccine eſt reſtituiſſe cyclo ſolis tanto temporis ſpacio in Eccleſia obſeruatum, & uſurpatum? in illo ne fiebat ſaltus à 20, ad 9, à D ad D, C; ab 24, ad 13, & ab F, ad F E? Tanti ne momenti nugæ iſtæ erant, vt propterea tam perulenter & Pontifici Maximo, quaſi in ſuo Calendario ſe ab omnibus gentibus, & à communi quaſi hominum ſocietate ſegregare uoluerit, & Reformatoribus quaſi ſlagitioſe cyclo corruerint, inſultantes? Oſtende Aduocate gentium, ſi potes, quæ gens, quæ hominum ſocietas hoc unquam habuit in cyclo ſolis, quem non ſolum in Eccleſia, ſed in toto orbe terrarum uſitatum, & quem calendario te reſtituiſſe gloriaris, quod tu in tuis habes cyclo, ſaltus uidelicet, & interruptiones tam in numeris, quam in literis, imo & in feriis. Pudeat te ne ugarum iſtarum: pudeat te in æternum, qui cum omnibus tuis interruptionibus, ne hoc quidem cauere potuiſſi, quin nouo & abſurdiſſimo exemplo etiam ferias turbaris. Quaſi uero, cum ipſe cyclo ſolis antiquus nulla ratione locum habere poſſit in calendario nouo, aliquid ad rem faciat, literas hiſce uel illis coniungere numeris, ſi eas propriis numeris, proprii cyclo, quem Clauſius 400. annorum propoſuit, non aſſocias, aut ſi aliud alium traderet modum inquirendi literas, qui in aliquo cum cyclo antiquo incidat, mox ipſe cyclo ſolis antiquus, & in Eccleſia uſitatus, & uſurpatus prædicari debeat, & talis qualem Lilius expunxerit? I nunc & uca in ludum Clauſium, ſi deuo ludibrio uis eſſe toti mundo; hoc enim & non aliud ab iſtis diſcipulis expecta didactrum; donec aut doctior euaseris, aut rudior diſcipulos nactus fueris. Verum quia huic ſcholæ finem nondum impoſuiſti: Nam reſtat, inquis, vt dicamus etiam, quomodo errores qui æquinoctii ratione committuntur, eximi poterint, ad ludum tuum, atque ad exoluendum aliud tibi didactrum reuertere oportet, idque ſæcunus capite ſequenti.

CAPVT

Quid Calvisius cap. 5. de æquinoctio, deque antiqua, quam male reprehendit, lunationum denominatione comminiscatur.

Non satis fuit Calvisio ad deformandum Calendarium Gregorianum, turpissime commaculasse cyclum solis cum suis literis Dominicalibus, turbasse ferias ac septimanas, & monstruosissimos introduxisse menses lunares, nisi etiam æquinoctium, quod nondum tetigerat, suo contactu contaminaret, & elegantissimò illo tetracositeridum ordine penitus destructo, & è medio sublato, periodos omnino pædagogicas, & à Reformatoribus iam pridem reiectas, substitueret. Sic ergo inquit, *Errores, qui Calendarium Gregorianum ratione æquinoctii turpiter deformant, sunt, quod id dicitur ab epocha Concilii Niseni deduci; cum tamen ad eandem nullo modo regressi possit.* At nos te mentium esse, supra lib. 2. cap. 8 demonstrauimus. Perge ad aliud. *Secundum, quod ratio eximendorum dierum inæqualis, monstruosa, & difficilis est, sed te maxima difficultate monstruosum hoc excogitasse figmentum, in eodem vidisti lib. cap. 12. Habes aliud? Tertium, quod æquinoctium laxiore ambitu circa æquinoctium vagatur, vt supra hac prolixius demonstrauimus.* Verum te multo laxiore ambitu vagari circa veritatem, si non prolixius, saltem rectius demonstrauimus. Deinde, si æquinoctii sedem certam futuro tempore nemo præserere potest, vnde habes eius in Calendario ambitum? Sed, quæ ista erit ingeniosa demonstratio, qua demonstratur, æquinoctium vagari circa æquinoctium? ex Astronomia Scalligeriana deprompta sit est necesse, ex ea saltem constat, vt supra lib. 2. cap. 10 vidimus, quod omne circa quod mouetur aliquid, immobile esse necesse est. Ergo æquinoctium necessario simul & immobile, & mobile est. doctè vt semper per occasionem tamen relegere poteris, quæ cap. 12 diximus. Experire vtrum plura scias. *Quartum, qui occurrit, errorem corrupti cycli solaris iam emendauimus, ideo corrigendorum reliquorum rationem tantum inibimus.* Egregie sane, vt paulo ante cõspeximus, correxisti cyclum solis, si in reliquis æque bene munus tuum exercueris, virum te demonstrabis. Sed ausculta, quid præceptor tuus Scaliger de hac tuâ dicat emendatione. Aio igitur, inquit, cyclum solare in minores periodos diuidere, tam ineptum, tam puerile, tam idcirco esse, quam intempesium in focietatem huius cycli solaris Iulianum aduocare.

Iniqua æquinoctii Gregoriani accusatio.

Lib. 3. Can. 16g.

2. Verum, quia rursus, vt ante, de lana disputas caprina, de rebus nimirum, quæ nec vsui sunt, neq; vnquam esse possunt, vt vel ipse fateris, cum dicis: *Porro hanc operam in ostendenda hac Calendarii forma non sumpsimus, ideo, quod spes aliqua concipi possit, Pontificem suum Calendarium ad hanc formam emendaturum, nec etiam, vt quispiam alius huiusmodi Calendarium institueret, eum aliquo modo discrepet à Calendario Gregoriano, & ad tollendas confusiones, quæ ex diuersis Calendarii in Romano Imperio oriuntur, parum faciat, sed tantum vt ostendatur, longe meliorem Calendarii formam in initio præscribi potuisse, si mentem huic rei, qui Calendario reformando præfeci fuerunt, adhibere vel voluissent, vel potuissent.* Disputationem inquam tuam, de lana caprina, tibi relinquimus, præfertim, quia abunde iam in præmissis, ea saltem, quæ refutatione aliquo modo digna habita erant, refutata sunt.

Calvisius suam exemptionis dierum periculum vt inuitè damnat.

3. Vnum tamen prætereundum mihi non videtur, eo quod non iam tale sit, vt Calvisius quod post multa millia annorum, aut post sæculorum finem futurum prædicet inceptè deo-

minationē mē-
sium lunarium
accuset.

Caluſius, ſed quoridie ante oculos verſetur, & ſingulis menſib. vſuueniat; quæ-
ro qua ratione id ē carhedra pronunciet, audire oportet, & in vſum ſi non-
dum futurum eſt, & ita videbitur introduce: e. Sic ergo alloquitur, quem ad-
huc in ludo detinet, Clauium: *Audi adhuc vnum triorem, qui fortasſi minutulum pec-
catum videri poteſt, cum rationem Calendarii non turbet; at tamen, cum eo ipſo errore, qui
Ephemerides quot annis condunt, à te ſeducantur, & ab hiſce vulgus, dum menſes lunares ſine
lunatione, vt vulgo dicimus, appellationibus Iulianis diſtinguere cupit, turbetur. de eo etiam
eſt admonendus. Menſes lunares cum Iuliano non æquent. Aiuerſum initium & ſinem in mē-
ſibus Iulianis obtinent, nomen tamen ſortiantur ab iſdem menſibus Iuliano, vt dicitur ex-
empli gratia, lunatio menſis Martii, lunatio menſis Aprilis, & ſic de reliquis. Cauſam cur no-
men Iuliani alicuius menſis lunationibus tribuendum ſit, hanc facio, quod lunatio ab eo men-
ſe Iuliano nominari debeat, in quo lunatio finitur, etiam ſi alio menſe incipiat, idque probas ex
verſu.*

In quo completur, menſi lunatio detur.

*Putabam te meliorem Grammaticum, Clau. Lunationem enim compleri dicimus, nō quan-
do finitur, ſed quando luna complet orbem ſuum, ſive quando luna plena eſt, & ſententia hu-
ius verſu eſt, lunationem iſti menſi Iuliano adſcribendam, in quo contingit eius pleni unum,
id quod & nomini & rationi eſt conſentaneum.*

Imperitia Cal-
uſii in Gram-
maticis.

Quories tui obliuiſceris Caluſii; hætenus Adiuocatus purioris Eccleſie eras, iam
vulgi Aduocatum magis, & quidem à nemine conſtitutum. Turbator vbiq; tur-
bas excitat. Nunc tibi Eccleſia; nunc imperium turbatur; nunc tota Europa;
nunc totus orbis Chriſtianus; nunc gentes; iamque etiam vulgus turbatur, &
quidem vulgus pædagogorum, eo quod ſeſe ex quodam antiquo verſu extrica-
re neſciat. At præceptor iſte, præceptum ſuum, & nomini & rationi conſentaneum
eſſe, cum tamen in vtroq; egregie hallucinatus ſit. Nam quod ad rationem ſpe-
ctat, ipſum erroris arguit patronus ipſius, & amicus ſingularis David Origanus,
qui in Introduc. in Ephem. par. 1. cap. 2. aliam lunationem denominandi tradit ra-
tionem, ab hac Caluſiana diuerſam, quæ ipſi Origano nō modo ex ſolidis fundamen-
tis petita, corripſionibus operationibus naturalibus, ſed & vniuerſali dicitur. Verum no-
menclator nomina, Grammaticus Grammaticam appellat. Sed quid; ſi iam
Grammaticum etiam Grammatica neſcire comperias: *Putabam te meliorē Gram-
maticum, Clau.* ait Caluſius, Si peccatum eſt in Grammaticam, cur non vel di-
gito indicas? Dicas Grammaticæ, in qua re peccat iſ in Grammaticam, qui dicit:
lunatio ei detur menſi, in quo ipſa completur? aut oſtende, in quo à ſenſu verſus
illiſus expoſitio aſerit, vel quid deſideretur: an quia acutiſſimo tibi Philoſopho
efficiens nō nominauerit? adde ergo & dicas: Lunatio ei detur mēſi, in quo ipſa à
luna completur; aut ſi mauiſ ſolem accerſito. Nonne hac ratione tibi vel ipſe va-
pularit Cicero, quando ait: *Sol annos curſum conficit, luſtrationem menſtruo ſpacio luna
complet: vel vt rectius intelligas, dicas: Lunatio: em menſtru ſpacio luna com-
plet: Sed tibi eruditiſſimo fortasſis non idem erit: lunam comple lunationem,
cum hoc alio: à luna compleri lunationem: nam actiua & paſſiua tibi non ſunt i-
dem, maxime, quando *virga & ploratus perſtrepunt.* Aut certe cum dicas, *quidam in-
doctiores lunationem compleri putant, quando finitur.* Cicero tibi tanquam indoctus
tuam experietur ſetulam, quod dicat *compleri ad exitumque perduc.* Audi magiſtrū
tuum: *Apoge indoctiſſime, ineptiſſime, incivilisſime corrector.* Indiceras magno labore
recte & late dici, pro, plenilunium fieri, lunam complete orbem ſuum: an id-
circo*

circo idem extorqueri contra omnium Computatorum expositionem, & mentem auctoris ex illo versiculo necesse erat, & tam lōge extra publicam viam deflectere? Lunatio & mensis lunaris tam tibi, vt paulo ante audiuius, quam aliis idem est: sed vbi vnquam legisti vel audiuisti, tunc compleri mensē, quādo luna complet orbem suum, siue quando plenilunium fit, nisi ipse mensis à plenilunio ad plenilunium numeretur; sed ne tunc quidem compleri lunationem accipitur, pro eo, quod est lunam cōplete orbem suum, siue pro plenilunio, nisi in quantum finem significat mensis.

4. Cæterum, etiam si turbaretur illa expositione Grammatica (quod tamen nulla ratione verum est) Aduocato tamen Caluissio nondum opus fuisset, res hic spectaretur, de qua clarissime constat, non verba, aut constructio Grammaticæ cōsideratur: non elegantia verborum, sed sensus auctoris, in quo omnes conueniunt. Sed pergit Clauium alloqui Caluissius: *Si computista, vt a te vocantur, hanc sententiam huius versu tenerent & obseruarent, idiota longerectum iudicaret, & sentirent de lunationibus in mensibus Iulianis.* En vt omnes præter se indoctiores Philonide reputet, & in omni disciplina plumbeos: quod si qua de te set monem faciat, mox graculus inter Musas perstet atque Summa, præter Sethum Caluissium, & Iosephū Scaligerū omnes idiota. Ad quemnam pertinebat & versum hunc componere, & exponere, quam ad Computistas, siue computi Ecclesiastici, retum: que Calendarii petitos? Cum igitur ipsi, & rem ipsam, & versum, & eius explanationem eo modo doceant, quo Clauius, quid habes imperitissime obreclator, quod obicias? Nonne Paulus Episcopus Forosempronienfis P. 1. lib. 4. ca. 2. docet, lunationem ei mensi deputari, in quo terminetur? Nonne Petrus Pitatus in Canonibus Paschalibus cap. sexto idem dicit? Nonne Stofletinus propositione 34. eandem refert doctrinam? Erasmius Reinholdus auctor tabularum Prutenicarum, nonne in præceptis suis, quæ tabulis Prutenicis præmittit, in fine præcepti 39 sic habet: *Cæterum visitatum est, non Iulianis appellationem tribuere, non ab illis mensibus, in quos incidunt, sed potius à sequentibus, in quibus vnusquisque terminatur. Vnde notus est versiculus. In quo completur mensis, lunatio datur?* Nonne Io. de Sacrobosco idē facit, quando dicit: *Item lunatio dicitur semper illius mensis, in quo terminatur; vnde versus, In quo completur, &c.* Nonne Pitati discipulus, Ioan. Paduanus, idem omnino dicit in suo Viridatio Tract. ap. 9. Nonne Antonius Dulciatus lib. de Fest. mobiib. P. 1. inquit. §. eodem modo versum illum exponit. *Hoc est, inquit, lunatio datur, id est, tribuatur: illi mensi, in quo ipsa lunatio completur; hoc est, vt paulo ante dicit, in quo ipsa lunatio finitur.* Qui nonne idem docent quam plurimi alii doctissimi viri? Imo hæc eandem doctrinam ante tot secula tradidit venerabilis Beda, quando lib. de rat. temp. cap. 44. de Romanis sic scripsit: *Soleritissime quantum potuerunt curantes vt cuiuscunque ætatis luna in Calendis occurrisset, ipsa eiusdem mensis luna discreter esset putanda.* Hoc solum variantes vt lunæ Paschales non nisi Aprilis adscriberentur. At Caluissio hi omnes indocti sunt; vnde & hoc suum ingeminat: *quidam indoctiores lunationem compleri putant, quando finitur, &c. id quod falsum est, & Latine lingua phrasi & rationi repugnat.* Verum vt alium versiculum habeas, in quo tempus terere, & eruditionem tuam exercere possis, eum huc ex alio computista, tibi forte Idiora, transferre volumus, sic enim Campanus in computo suo maiori habet, cap. 10. *Et quia vna lunatio potest inchoare in vno mense, & finire in alio: voluerunt vt quælibet talis à fine suo sortiretur denominationem, & dixerunt eam esse illius mensis, in quo terminatur.* Vnde versus:

Z c 1 M. n̄j

Computi Ecclesiastici petitos, eadē quæ Clauius de denominationibus lunationum docere.

Mens luna datur, cui sine suo sociatur.

Ergo huc etiam omnes nervos ingenii tui intende, si forte aliquid cōtra Grammaticam dictum inuenias, vt vna cum vocabulis res ipsas quouelis trahas.

Caluissius è ludo suo Clauisū secundo dimittit.

His ita expeditis, sic Clauium è ludo dimittit, vt eum non profus repellat, sic enim inquit: *Sed tempus est, te cum erroribus Calendarii tui dimitti, nisi etiam, quomodo Calendarium condidit debeat, quod omnino non peccet, scire volueris.* Si animum discendi cupidum attuleris, te non repello. Animum quidem discendi cupidum iam sæpius attulimus, quo vero famem nostram expleremus, præter nudum panem tuum aliud apud te nihil inuenimus, imo pleraque per vim ingesta in te reicere fuit necesse. Redibimus tamen, Caluiss, ne dubita: cœnam interim parabimus, ad quam te inuitamus.

CAPVT QVINTVM.

Caluissium perperam emendare Calendarium, & censorem iniquum agere.

PRætulisti nobis ingeniose magister, & exemplo præiulisti, rerum verborumque materiã tam copiosam præparasti, vt abunde hoc capite habeamus, quæ in te retorquere nullo negotio possumus. Quamuis autem iniquum te Calendarii Gregoriani censorem egisse luculētissime appareat, ex iis, quæ huc vsq; contra te disputauimus: quia tamen non solum censorem noui seu Gregor. Calendarii, aut aduocatum veteris siue Iuliani, sed & Gregoriani Reformatorem ac correctorem tu te ipsum constituisti, qui videlicet vnus post hominum memoriam ex omnibus litteratis rem acu tetigeris, & Calendarium vere reformatum construxeris, breuiter tibi ostendendum erat, quam bene munere tuo functus sis. Quod ita præstauimus, vt ea tantum loco cœnæ tibi proponamus, quibus stomachus tuus iam dudum assuevit, ferula scilicet crassiora, quæ homines decet laboriosos, imo, quæ tua in culina à te ipso parata sunt, quæ vt tu ipse, vt video, mensis iam paratis, inferre non detrectas.

Conditiones iniqui censoris.

Et quidem primo: *Iniquum censor is est, (ait Sethus Caluissius, quem hoc nomine reuõ agam) Primum, qui, quæ bona sunt in aliquo scripto, non solum falsitatis arguit, sed & corrumpit, & vitiosus inquinat. Secundo, qui, quæ falsa sunt, vera esse pronunciat. Tertio, qui errorem, quem subibi inuenit, maiorem esse pronunciat, quam reuera est. Quarto, qui emendando tantumdem errat, atque is, cuius errata corrigere conatur. Hæc si demonstrauero, manifestum erit: spero, Caluissium recte argui iniquitatis in censendo & emendando Calendario Gregoriano.*

Caluissium ratione primæ conditionis iniquum esse censorem.

2. *Quod ad primum attinet, quod Caluissius, quæ bona sunt, & quæ nullum erroris recte argui possunt, falsitatis arguat, & eadem emendando corrumpat. Propositio est bimembris. Nam & qui vera erroris accusat, iniquum censor est, & is etiam, qui, quæ vera sunt, erroribus fœdat. De primo membro opus nõ est verba facere, cum euident sit, ineptissimū hunc censorem vera & optima quæque erroris accusasse, clarissime testatur plurima illa in ipsum retorta spicula, testantur ea, quibus confossus adhuc iacet: hoc solum hic planum facere oportet, quod eadem, quæ falso accusat mala, corrupserit emendatione, quæ res facilis est, ac nullius laboris.*

Primo enim, vt paulo ante vidimus, deliruit, & pessime corrumpit elegantissimum

simum tetracoseteridum ordinem, qui & ob excellentiam ac nobilitatem annorum centesimorum, qui ad eximendorum dierum memoriam refricandam aptissimi sunt, & ob facilitatem vsus practici, & ob congruentiam cum modo intercalandi communi, & ob plura etiam alia, quibus abundat, priuilegia, satis laudari non potest: & in eius locum intrudit, ignobilem atque ineptissimam, à Reformatibus Calendarii ob hoc ipsum reiectam, obcuram, ad vsum difficile centum viginti octo annorum periodum.

Secundo in eodem Calendario reiectis tum cyclo antiquo solari, quem tamen se retinuisse fingit, tum nouo atque concinno Gregoriano 400 annorum, ignobiliorem, difficiliorem, maiorem substituit 896 annorum cyclum: neque enim prius in illo suo posteriore Calendario idem redit literarum ac bissextorum ordo. In primo vero non solum non restituit cyclum solis antiquum, sed eundem vna cum feriarum ordine pessime perturbauit.

Tertio, vt in priori Calendario male accusat inscriptione epactarum nouiluniorumque indicū, qua Reformatores, vel ipso affirmante Caluisio, imitati sunt Patrum Nicenorum earundem epactarum dispositum, si quis tunc fuit, vt suo loco ostendimus; ita pessime eundem in vtroque corrumpit ac deformat.

Quarto, eo ordine destructo, Paschales etiam destruxit menses; introducto alio nunquam in Ecclesia vsitato terminorum Paschalium vltimo limite, & mensem illum Ecclesiasticum imperitissime a scia sua obtusa bissecauit in Paschalem, ac primum.

Quinto, reiectis epactis discoloribus, siue characterum diuersorum, hoc consecutus est, vt absurdissime eodem in cyclo duas in eundem diem coniceret lunæ zates; & ex defectu epactæ 19, quam Reformatores discolorum vltimo Decembris die adscripserant, lunationem subinde faceret mōstrosissimam, vt hoc, quo hæc scribimus anno 1615 in Ianuario accidit, dierum videlicet quinquaginta nouem.

Sexto, expuncta epacta XX in eodem vltimo Decembris posita, nulla; substituta alia, currenre eadē epacta XX, lunationes facit Ianuarias dierum vel sexaginta, vel quinquaginta nouem, itidem portentosas.

3. Possent & alia ac plura afferri absurda & incommoda, quæ, reiectis melioribus, introduxit iniquus iste censor, sed ne fastidium pariant nostro coniugæ, ea consulto omittimus: bellaria tamen quædam pro secunda mensa apponemus, quibus bonus hospes recreatus, cœnæ non longe libentius sinem imponat; annorum videlicet centuriâ, quæ cum rectius sese in suis quartis decimis ac Paschatis haberit, ipse ingenio suo ac *subtilitate*, de qua Clavius nūquam ne quidem per *sermōnium in tota vita cogitavit*, egregie conspurcauit. Sufficiet illi, credo, vna: *Habenda enim est ratio breuitatis, & parcendum chartæ, atque truditurum vivorum ocio. Centuria autem sit 6100* (si enim ipse Calendario Gregoriano obiicit centuriam 298500, & alias adhuc remotiores, liceat nobis ei obiicere aliam, quæ aliquot centenis annorum millibus vicinior est) *quam Caluisius in numero ponit earum, qua correctione indigent, in quibus vnâ literam in epactis Clauianis recte applicandis transcendendam esse affirmat, in qua describenda primum ordo in prima columna recito centuria illius annos. In secunda columna, quartam decimam secundum ordinationem Clauii pono. In tertia quartam decimam ex sententia Caluisii, & tandem plenilunium Paschale ad medium terminum tabularum Prutenicarum, horis à medio nocte diem inchoante numeratis, vt comparatio*

tio, vna quartadecima verior fit, manifestior fit. Porro exemptiles dies in hac centuria sunt 119. Et Clavius praefigit ei litteram A, Caluius hanc falsam esse pronunciat, & sequentem assumit, quae est u.

Anni Christi	Termini		Plenilunia			Anni Christi	Termini		Plenilunia		
	Paschal. Clavius	Pascha. Caluius	Dies.	Fer.	Hor. Min.		Paschal. Clavius	Pascha. Caluius	Dies.	Fer.	Hor. Min.
16100	29 Mar	30 Mar	30 M	3	3 32	16134	12 Apr	13 Apr	13 A	3	12 36
16101	17 Apr	18 Apr	18 A	2	1 4	16135	1 Apr	2 Apr	2 A	7	21 25
16102	6 Apr	7 Apr	7 A	6	9 53	16136	21 Mar	22 Mar	22 M	5	6 14
16103	26 Mar	27 Mar	27 M	3	18 42	16137	9 Apr	10 Apr	10 A	4	3 46
16104	14 Apr	15 Apr	14 A	2	16 14	16138	29 Mar	30 Mar	30 M	1	12 35
16105	3 Apr	4 Apr	4 A	7	1 3	16139	17 Apr	18 Apr	18 A	7	10 7
16106	23 Mar	24 Mar	24 M	4	9 52	16140	6 Apr	7 Apr	6 A	4	18 56
16107	11 Apr	12 Apr	12 A	3	7 24	16141	26 Mar	27 Mar	27 M	2	3 45
16108	31 Mar	1 Apr	31 M	7	16 13	16142	14 Apr	15 Apr	15 A	1	1 17
16109	18 Apr	0	19 A	6	13 45	16143	3 Apr	4 Apr	4 A	5	10 6
16109	0	21 Mar	21 M	5	1 2	16144	23 Mar	24 Mar	23 M	2	18 55
16110	8 Apr	9 Apr	8 A	3	22 34	16145	11 Apr	12 Apr	11 A	1	16 27
16111	28 Mar	29 Mar	29 M	1	7 23	16146	31 Mar	1 Apr	1 A	6	1 16
16112	15 Apr	16 Apr	16 A	7	4 55	16147	18 Apr	0	19 A	4	22 48
16113	4 Apr	5 Apr	5 A	4	13 44	16147	0	21 Mar	21 M	3	10 5
16114	24 Mar	25 Mar	25 M	1	22 33	16148	8 Apr	9 Apr	8 A	2	7 37
16115	12 Apr	13 Apr	13 A	7	20 5	16149	28 Mar	29 Mar	28 M	6	16 26
16116	1 Apr	2 Apr	2 A	5	4 54	16150	5 Apr	6 Apr	6 A	5	13 5 8
16117	21 Mar	22 Mar	22 M	2	13 43	16151	4 Apr	5 Apr	5 A	2	22 47
16118	9 Apr	10 Apr	10 A	1	11 15	16152	24 Mar	25 Mar	25 M	7	7 36
16119	29 Mar	30 Mar	30 M	5	20 4	16153	12 Apr	13 Apr	13 A	6	5 8
16120	17 Apr	18 Apr	17 A	4	17 36	16154	1 Apr	2 Apr	2 A	3	13 57
16121	6 Apr	7 Apr	7 A	2	2 25	16155	21 Mar	22 Mar	22 M	7	22 46
16122	26 Mar	27 Mar	27 M	6	11 14	16156	9 Apr	10 Apr	10 A	6	20 18
16123	14 Apr	15 Apr	15 A	5	8 46	16157	29 Mar	30 Mar	30 M	4	5 7
16124	3 Apr	4 Apr	3 A	2	17 35	16158	17 Apr	18 Apr	18 A	3	2 39
16125	23 Mar	24 Mar	24 M	7	2 24	16159	6 Apr	7 Apr	7 A	7	11 28
16126	11 Apr	12 Apr	11 A	5	23 56	16160	26 Mar	27 Mar	26 M	4	20 17
16127	31 Mar	1 Apr	1 A	3	8 45	16161	4 Apr	5 Apr	4 A	3	17 49
16128	18 Apr	0	19 A	2	6 17	16162	3 Apr	4 Apr	4 A	1	2 38
16128	0	1 Mar	20 M	7	17 34	16163	23 Mar	24 Mar	24 M	5	11 27
16129	8 Apr	9 Apr	8 A	6	15 6	16164	11 Apr	12 Apr	11 A	4	8 59
16130	28 Mar	29 Mar	28 M	3	23 55	16165	31 Mar	1 Apr	1 M	1	17 48
16131	15 Apr	16 Apr	16 A	2	21 27	16166	18 Apr	0	19 A	7	15 20
16132	4 Apr	5 Apr	5 A	7	6 15	16166	0	21 Mar	21 M	6	2 37
16133	24 Mar	25 Mar	25 M	4	15 4	16167	8 Apr	9 Apr	9 A	5	0 9

Anni Christi.	Termini		Plenilunia.				Anni Christi.	Termini		Plenilunia.			
	Paschal. Clauii.	Paschal. Caluisii.	Dies.	Fer.	Hor.	Min.		Paschal. Clauii.	Paschal. Caluisii.	Dies.	Fer.	Hor.	Min.
16168	28 Mar	29 Mar	28 M	2	8	58	16184	31 Mar	1 Apr	31 M	4	10	23
16169	15 Apr	16 Apr	16 A	1	6	30	16185	18 Apr	0	19 A	3	7	55
16170	4 Apr	5 Apr	5 A	5	15	19	16185	0	21 Mar	20 M	1	19	12
16171	24 Mar	25 Mar	26 M	3	0	8	16186	8 Apr	9 Apr	8 A	7	16	44
16172	12 Apr	13 Apr	12 A	1	21	40	16187	28 Mar	29 Mar	29 M	5	1	33
16173	1 Apr	2 Apr	1 A	6	6	29	16188	15 Apr	16 Apr	15 A	3	23	5
16174	11 Mar	22 Mar	21 M	3	15	18	16189	4 Apr	5 Apr	5 A	1	7	54
16175	9 Apr	10 Apr	10 A	2	12	50	16190	24 Mar	25 Mar	25 M	5	16	43
16176	29 Mar	30 Mar	29 M	6	21	42	16191	12 Apr	13 Apr	13 A	4	14	15
16177	17 Apr	18 Apr	17 A	5	19	14	16192	1 Apr	2 Apr	1 A	1	23	4
16178	6 Apr	7 Apr	7 A	3	4	3	16193	21 Mar	22 Mar	22 M	6	7	53
16179	26 Mar	27 Mar	27 M	7	12	52	16194	9 Apr	10 Apr	10 A	5	25	25
16180	14 Apr	15 Apr	14 A	6	10	24	16195	29 Mar	30 Mar	30 M	2	14	14
16181	3 Apr	4 Apr	3 A	3	19	13	16196	17 Apr	18 Apr	17 A	1	11	46
16182	23 Mar	24 Mar	24 M	1	3	2	16197	6 Apr	7 Apr	6 A	5	20	35
16183	11 Apr	12 Apr	12 A	7	1	34	16198	26 Mar	27 Mar	27 M	3	5	24
							16199	14 Apr	15 Apr	15 A	2	2	56

Ex hac descriptione apparet, vter quartadecima suam rectius ad motum lunarem applicauerit. Non enim quouis modo ea applicari debet, sed hac regula, quam Clauius sepius repetit, vt quartadecima quam proxime plenilunium præcedat. Hoc enim modo fit vt error in Paschate agendo non facile committi possit: Vnde manifestissimum est, Clauii æquationem veram, iustam, & legitimam esse, vt cuius decimaquarta luna proxime plenilunium præcedat, & que in celebrando Paschate multo minus in hac quidam centuria errat Caluisio. Quidni cum aliquo deponere ausim, obiebat Caluisius Clauio de centuria 9200 Libiana, in qua tamen Pascha celebrabatur, vt supra ca. 16. Num. 2 lib. præcedent. ostendimus octies in vltima hebdomada mensis Paschalis; in hac vero centuria 16100 quinque tantum, si in toto Calendario Gregoriano simili annorum centuria: tam libera ab omni errore inueniri possit: de quo quicquid sit, tamen Caluisius epactas hæc Clauii falsas esse clamat, & substituit alias, quarum quartadecima semper sequuntur Clauiana integro die, ipsum vero plenilunium sepius, vnde non paucifalsantur errores. Nam quod ipsum epactæ longissime aberrant a noui uniu, manifestum est ex hisce exemplis. Anno quarto huius centuria, Caluisii epacta 28 nouilunium exhibet die 2 Aprilis: sed nouilunium eo anno factum est die 30 Martii, scilicet prima, integro triduo antepresinitum tempus. Sic anno 28, epacta Caluisii 23 nouilunium factum ostendit die 8 Martii, sed id factum est die 5 Martii, & epacta iterum toto triduo a nouilunio aberrat, id est, accidit in hac centuria sepius. Ita ab errore illo Paschatis in duodecimo mense non celebrandi, qui hæreticos ab Ecclesia damnatus fuit, (sic Canonice Caluisio, quoniam id canonibus suis non expresserit, credamus) Caluisius nequaquam abstinet, sed eum quinque in hac centuria admittit, vt anno 9, 28, 47, 66, 85. Tertium errorem etiam, quo Pascha in die 22 mensis Paschalis reuocatur contra Canones, minimum bis nouies admittit.

Asque

Atque ita Caluſius cum ſuis epactis multipliciter impingit, & Calendarium ſuum alias vbiq; errorum maculis ſedacum, magis magiſq; inquinat. Maniſtium igitur eſt ex hac cœtura quædã demonſtrandum propoſuimus: quod videlicet Caluſius, quæ bona & legitima ſunt in Clauii Calendario, erroris arguat, & eadem emendando corrumpat. Atque hæc ſuſſicere arbitror.

De ſecunda cõditione iniqui cenſoris.

4. Vt tibi ſapiunt, Caluiſi, hæc epulæ, nonne egregie tuam olent culinam? Agnoſcis tua verba, quam belle ſonent in auribus tuis? Vides ne quam prudenter feciſſes, ſi domi manſiſſes cû putido tuo ac luteo Elencho, abſtruſamq; tuam doctrinã explicariſſes priuatos inter parietes? Nõne nihilominus habitus fuiſſes Reip. Lipſienſis ciuis, cantor, ac Ludimagiſter? Satis autem oſtenſum eſt, te iniquum egiſſe cenſorem, ac ſimul imperitiſſimum interpolatorem, nec opus eſſet reliquas percurrere propoſitionis tuæ quadripartitæ partes. Nam quod ad ſecundã attinet, quod nimirum ea, quæ falſa ſunt, vera eſſe pronunciet, cum nos nullos concedamus Calendario Gregoriano in eſſe ſimpliciter errores, aut falſa, liberum hie te dimittere poſſemus, ne fatietas nimia nauſez faſtidium tibi pariat: Niſi fortæſis hoc tibi propinandum ſit, quod cum Clauius fateatur, omni Calendario Eccleſiaſtico per cyclos inſtituto, atque adeo & Gregoriano aliquot in eſſe errores, qui tamen ſimpliciter errores dicendi non ſint, tu eos ſimpliciter nullos eſſe aſſeras; eo quod tam de cœtura 9200, quam de 8200, 8500, & pluribus aliis, quas capite 31 enumeras, vltro affirmas, eas ex æquatione Liliãna tales eſſe, quæ NPLIUS erroris recte argui poſſint; conſtet autem de illis, eas ſi non omnes ſaltem, plerasque aliquot eorum committere errores, de quibus Clauius, maniſte concluditur, etiam te ex hoc capite egriſſe iniquum cenſorem, teque ea, quæ aliquotmo falſa ſunt, ſimpliciter vera pronunçiaſſe.

Caluſius terciã etiam conditionem iniqui cenſoris implet

5. Sed quia in vtrumque paratus eſt Sethus Caluſius, & tam facile verum falſum pronunciat, atque falſum verum, errores quos nullos vocat, nullo negotio eos, non ſolum errores, ſed & grauiffimos, abſurdiſſimos, ineffabiles proclamabit, atq; hac ratione terciã iniqui cenſoris conditionem, qui videlicet errorẽ quem ſicubi inuenit, maiorem eſſe pronunciat, quam reuera eſt, complebit (vt luna orbẽ ſuum) id, quod ſexcentis probare poſſemus exemplis: Sic hæreſeos damnat Paſchata, in quibus nulla omnino hæreſeos comparat nota: ſic epactas Clauianas, quæ vno vel altero die à plenilunio abeunt, abetere mentitur ſere menſtruo ſpacio: ſic in Calendario Gregoriano frequentiores & ſædiores errores committi, quam in Calendario Iuliano ſive veteri, ſimiliter mentitus eſt: Sic in aliis extra limites turpiſſime exorbitat, nũc in numero, nunc in tempore, modo in qualitate, modo in quantitate, modum excedit. Tædet ea ſingillatim repetere, quæ huc alias pertinerent, quod ſi famelicus adhuc es, Caluiſi, tu ipſe eas colligito reliquias.

De quarta conditione.

6. Pari ratione quarta iniqui cenſoris ac correctoris conditio, in te nulla opus habet probatione, nam, qui emendando plus errat atque is, cuius errata corrigere conatur, etiam tantundem erraſſe ſe non negabit. Relege igitur primam partem ſiue conditionem, Caluiſi: reuoca in memoriã, quæ paſſim tibi dicta ſunt, & ſi ea non ſatiſfaciunt, redire poteris, & ſingillatim tunc etiam hanc partem probabimus. Ergo ſatiſfecimus noſtra aſſioni, quæ Caluſium de iniquitate in cenſendo, & interpolando Calendario Gregoriano reum egimus: cum demonſtrauerimus eum; quæ bona ſunt, ibi nõ ſolum falſitatis arguere, ſed eadem etiam corrumpere. Deinde, quæ aliquo modo falſa ſunt, pro veris & legitimis proclamare. Tercio, errores calumniando augere, maioresque pro-

Concluſio.

PRONUNCIATE.

nunciare, quam rursus sunt, & tandem illum ipsum in Calendario emendando totidem fere & tantundem vitiorum, imo plura & maiora inferere. Quod faciendum erat.

CAPVT SEXTVM.

De cogitatione quam Caluissius cap. 6. de Calendario emendando, statibus Imperii Romani suscipiendam proponit.

Idem Ludimagister noster, qui paulo ante è schola se contulit ad cœnam, & statim in ipso tractanda negotia, eademque imperialia sese confert à cœna, & statim in ipso capitis 6 initio, vt suis Pseudocalendariis tempestiuus succurreret, ne ipso in partu misere interirêt, atque è laboribus suis aliquid sibi præmii, aut gratiæ alicubi compararet, hanc ponit proponitque in medium quæstionem: *Vtrum status imperii reformatæ religionis de emendatione Calendarii cogitationem suscipere debeant:* cum que neminem reperiret, qui ad eam melius responderet, quam eum, qui ipsam proposuit, ipse hanc respondendi prouinciam in se haud inuitus recepit, & quæstionem hanc ille ipse suis momentis expendere aggressus est, qui solus omnium prudentissimus, atque suo saltem iudicio sagacissimus est, quippe, *quæ orbem Christianum errore liberauerit.*

2. Et primo quidem, causa cur aliquando Pontifex Calendarii emendationem instituit, illi non videtur tanta, etiam si recte conformatum esset nouum Calendarium, vt propterea tota Europa institutione noui Calendarii turbari debuerit. At quid hoc rei est, Caluissius? quæ tam subita sententiarum mutatio? alius fuisse ante cœnam videris, & nunc proxime post cœnam alius. Tunc enim, cum magis sobrius esses, ita oculis tuis hæc ipsa se se ingerebant, vt emendatio Calendarii Iuliani necessaria fuisse tibi visa sit. Iam vero postquam meridiana in luce cœcutire cœpisti, & postquam à Gregorio XII. Calendarium vetus optime emendatum est, & legitime promulgatum, causa emendationis. promulgationisque, quæ semper habitata fuit necessaria & vrgentissima, tibi nunc insufficientis, vel etiam nulla est. Ductore, vt video, opus habes, & quidem mihi inniti si velis, me duces habebis. Ego te, Caluissius, sensim eo reducam, vnde existis; me sequere. Meministi ne, quanti olim in Ecclesia de celebratione Paschatis extiterint rumores? & quâti eos æstimarint sapientissimi illi sanctissimique Niceni confessorum Patres? quos non solum nemo quasi ipsi turbas cernerent, ac Christianam libertatem lais, promulgatisque legibus violarent, accusant; quin omnes potius nullis non laudibus ipsos sunt prosequuti, & quos illi tunc hæreses damnauerunt, etiam ipsi damnauerunt. Sed nonne etiam meministi (meminisse autem potes ac debes tu, qui non solum tertii ordinis es cantor, sed fortassis alicuius quoque notæ Chronologus) nonne inquam meministi, & clamores illos creberrimos subinde exaudisti, quibus Conciliorum, summorumque Pontificum aures, quasi perpetuis quibusdam percussionibus circumsonuerint, non rusticorum tantum turba, quæ metiri cœlestia aratro solet, non paganorum ac ludæorum cohors, cui Christianorum Paschata iam pene ludibrio erat, sed virorum etiam eruditissimorum cœtus, qui tam licentiosam æquinoctiorum fugam, quæ iam dies decem à vicissimoprimo Martii abierant, quam aureorum numerorum in designandis nouiluniis infidam fidem, ferte amplius æquo animo non poterant. Tunc hos omnes, non vno vel altero die,

Aaa die,

Causam correctionis Calendarii, quæ viri doctissimi complures & sæpius dedecrant, Caluissius insufficientem pronunciat. Lib. 1. cap. 1.

die, sed ab aliquot seculis, vsque ad tempora Gregorii Decimiertii adeo fuisse temulentos affirmare audebis, vt quid cogitarent, nescirent, quid dicerent, aegerent, postularentq; prorsus non intelligerent? Tu ne emendationem Calendarii eos tanto tempore desiderasse quidem non negabis, ac causam habuisse sufficientem, quam iuste prætenderent, omnino pernegabis? At ego te tam esse inimicum veteribus illis non puto, imo nec Gregorio ipsi succedere posse, quod Calendarum emendauerit, si cogitationes suscipere sobrias velis, & sinceriora sequi. Nam si turbas intra te componere conareris, quas Calendarium nouum excitasse in Europa tibi falso imaginaris, facile intelligeres, emendationis causas, non solum nobis cum antiquis communes fuisse, sed tanto etiam nobis esse grauiores, quanto Calendarii veteris errores nostris temporibus facti sunt manifestiores. ita vt in omnium oculos, quotannis fere per se ipsos incurrerent, essentque eiusmodi, qui ab omnibus accusarentur, excusari vero amplius à nemine possent.

Cur Calendarius tardius, & qua felicitate à Gregorio XIII. correctum sit.

Ergo iam tandem expergiscere, Caluisti, & quo non minus opus habes, oculos exerge, vt quæ clauis quidem vidisti, sed vidisse videri non vis, eadem apertius videas apertis. Optime nosti, nō fuisse primum Gregorium Pontificem, qui de emendatione cogitauerit, sed ante ipsum rem hanc tæpius ab aliis tentatam, sæpiusque à Pontificibus in Pontifices etiam reiectum esse, non quod illis causæ defuerint, quæ indices magis semper magisque succrescebant, sed quod vel Mathematicis destituerentur, vel quod tales non haberent, quales negotiorum hoc postularer, qui scilicet Ecclesiastica non Astronomicæ, sed Ecclesiasticæ tractarent, hoc est, qui non vna cum erroribus etiam discordias, quæ calculos Astronomicos comitari solent, ab Ecclesia remouerent. Quo proinde nomine, Gregorius Decimustertius multo fortunatior est appellandus, cuius sanctissima desideria, deque Christiana Republica otime merendi profundissimæ voluntates, in Liliæ Clauianaque tempora inciderint, qui publica priuata, popularia abstrusionibus Astronomicorum præceptis, & Ecclesiastica subtilitatibus scholasticis præferre scirent, ac vellent, mallentque non tam monstrare artem, in qua inter suos eminebant, quam ad captum sese vulgi demittere; nec non suam industriam eorum conformare auctoritati ac voluntati, qui id potissimum ab ipsis exigebant, vt sublatis erroribus iuxta Patrum Nicenorum de creta, inæstauratio Calendarii institueretur; atq; in computandis festis mobilibus, ratio vulgi, facilitatisq; haberetur; hoc est, cyclis omnia, vt ante, peragerentur, & quantum fieri posset, quam minima fieret in hac Calendarii veteris mutatione, veterum præceptionum consuetudinumque mutatio. Quæ omnia à Reformatoribus, imprimisque à Clauio in Gregoriano Calendario obseruata esse, adeo est manifestum, vt ne tu quidem, qui potius ipsum oppugnasti, quod reprehenderes quicquam habuisses, nisi nouos tibi Canones composuisses, veteres peruertisses, & longe ultra eiuſdem Calendarii perpetuitatem euagatus fuisses.

Communis aduersariorū prætextum, Calendarium scilicet non esse bene correctum: Caluisti autem:

3. Redi igitur, Caluisti, redi, ne fortassis tanto interuallo à te ipso recedas, vt redire domum non possis. Recogira tecum attentius, quod imprudentius effuisti, ais enim: *Hac causa non videtur sancta, etiamsi recte conformatum esset nouum Calendarium.* &c. Itane, tamque imprudens es, vt hoc tibi excidere uolueris? Tu ne etiamsi recte conformatum esset nouum Calendarium, statibus tamen imperii auctor es, vt ipsum nullo modo recipiant? Ne quæ so existimes, omnes tui similes esse vt quod

vt quod omnes hætenus summis votis exposcebant, præfertim, vbi recte conformatum id intellexerint, saltem pacis ob causam amplecti nolint. Certe vel hoc fatearis necesse est: non errores esse Calendarii, in quibus coacervandis maiorem Elenchi tui partem confarcinasti, sed aliam quandam à Calendario maxime alienam, quæ si ab initio nuda, hoc est, ita vt hic à te factum est, cum hoc tuo, etiam si recte conformatum esset, proposita fuisset; proculdubio turbas, quæ tu hoc eodem in Elencho fouere non desistis, nunquam primi illi Calendarii noui oppugnatores excitassent: id id potius, quod summi Pontificis rogatu, Imperator cum cæteris orthodoxis libere fecit, hoc absque dubio reliqui imperi litatus prudentissimum Imperatorem imitando, eadem cum libertate, & alio aliquo politico sub prætextu fecissent. Verum vt nudam hanc ac caluam rationem aliqua ratione palliarent, & vt ita dicam, pilearent, omnino boni illi viri opus habebant, vt aliquo modo male ipsum correctum esse ostenderent, cui demonstrationi quam bene conueniat hoc tuum, *etiam si bene correctum esset*, tu videris.

Dices fortassis, propositionem hanc conditionatam esse, non absolutam, neque veram esse de facto: atqui ego eam verissimam esse vel ex te ipso facile didicerò, dum modo vitra mundi finem à te alibi prædictum excurrere nolis. Ad finem enim capitis quartilib. 1. sic habes: *Est enim in prima periodo, hoc est, ad annum vsq; 3300, atque adeo longe post finem mundi, plane conuenimus, & nulla inter meam atque tuam (Clau) epactas discrepantia inuenitur, quod casu potius, quam ratione à te vel à Lilio factum est, tamen id, quod iam parum vel nihil ad rem facit, statim in secunda periodo in diuersum cum Lilio abis, &c.* Ergo velis nolis, cogeris fateri, siquidem tuum Calendarium non errat, neque Calendarium Gregorianum saltem vsque ad mundi finem errare: atq; adeo tale esse, quale absq; vlla tergiversatione amplecti omnes debeant ac possint. Neque est, quod iterum dicas, quamuis in hac prima periodo errores nulli sint, Calendarium tamen Gregorianum recipiendum non esse, eo, quod hoc casu potius, quam ratione, &c. factum sit. Quin tu potius hoc casu dixisti, & hoc ipso rationibus tuis etiam illud, quod apud quosdam auctoritatis habere potuisset, id totum ipse destruxisti. Iam tibi supra clare satis ostensum quidem est, emendationem veteris Calendari non casu, sed ea cum ratione factum esse, quæ instituendo Calendario Ecclesiastico ad morem quandam perpetuitatem sufficiebat, & ad vulgi caprum propius accedebat, essentque fortassis eadem hic tibi iterum replicanda, sed quia caput iam antea turbatum, turbari amplius non debet, & quia in iis etiam, quæ sequuntur, à Caluio optamus intelligi, non nihil de rigore nunc remittendum putamus & comiti nostro, quo me ductorem suum alacrius sequatur, aliquid concedendum.

Quamobrem esto, Caluio ita sit vt annotasti, *casu potius, quam ratione* factum sit, quod saltem vsque ad annum 3300 Calendarium Gregorianum recte se habeat, & à tuo nihil discrepet, sed quid hoc ad rem tuam idcirco ne id, quod iam recte se habet, reuocandum est, eo, quod rectitudinem hanc non à te, sed à Lilio vel Clauio acceperit? nonne hoc agere actum est, iterum velle facere, quod fieri melius non potest? Quæso te, Caluio, ab his & his similibus sententiis desineas, abstinere; ne risu, quo iam toties exceptus es à discipulis tuis, sterum iterumque excipiari, neve tibi contingat incurere in quempiam

Calendarium bene esse correctam Caluio concedere cogitur.

Nihil ad rem facere Caluio, Calendarium casu bene correctum esse, modo, quod facitur, bene correctum sit.

inimicorum tuorum, qui te gloria tua, quam tã opere insectaris, medio itinere spohet, publiceque proclamet, non te esse, sed Liliũ & Clauium, qui longe ante te orbem erroribus liberauerint. Nam quod tu aliter, Clauius aliter Calendarium idem in lucem protulerit, hoc nec melius facit Calendarium, nec peius: sed neque postquam res facta est, quæri solet, qua arte, quibus instrumentis facta sit: sed potius, quam bene sit facta. Placeat tibi sane, Caluifi, ars tua, si quidem tua est, quam ex Scaligero didicisti, placeat methodus, & de epactarum æquatione tua, altum sapias, quantum ad grauius cadendum faris; quin etiam cum eadem ultra finem mundi progredere, quantum placet: nobis uero cum Clauio & Lilio sapere vsque ad subrietatem liber, atque ex postpositione vnus diei, quæ lunationibus mediis debetur, saltem vsque ad annum 3300 recte & Ecclesiæ affice tecum æquati epactas Gregoriano nostro in Calendario, placet. & si ulterius mundus duret, & aliatunc fuerit Mathematicorum de rebus celestibus scientia, quam modo est, libentissime suscipimus, atque, vt par est, illam laudamus Gregorii Decimiterii æquationem extraordinariam, quæ omnium Calendarii morborum vnicum est & præsentis mundi remedium, præsertim eorum, qui diuturnitate temporis contrahi possunt, ac solent.

*Correptione ca-
ledarii, quæ co-
secuta Regum
ac Principum in-
stituta est, ne-
nequaquã Euro-
pam turbata
esset.*

4 Denique cum ais: *Hæc causa non videtur tanta, &c. vspropterea tota Europa in-
stitutione noni Calendarii turbari debuerit*, hoc de meum ais, vnde rursus comlet, te adhuc capite laborare, & stomacho turbari, ceterum vtrique huic malo vnica hac potuicula facile medeberis. Illud velim, Caluifi, penitus persuasum habeas, quod verissimum & exploratissimum est, nimirum, vetus Calendarium necessario aliquando, & quidem nostris maxime temporibus, corrigendum fuisse, tum ob errores, qui diutius ferendi non erant, tum vt omnium votis satisfaceret, qui hoc ipsum vt fieret, Conciliis, summisque Pontificibus sedulo expostularunt, non vt turbæ in Europa cierentur, sed vt hæc tempora nostra, quæ à prisceis illis in celebratione legitima Pascharum, non sua, sed cycolorum culpa, eaque excusabili, recesserant, ad Concilii Nicenitempora reuocarentur. Atque hoc est, quod Gregorius Decimus tertius tandem aliquando, Deo Optimo Max. optimi Pontificis bene cœpta fauore suo singulari prosequente, ea cum prudentia ac circumspectione fecit, vt simul etiam turbationibus sufficientissime prouidisse visus sit. Nam Ecclesiasticum hoc negotium, eo quod etiam rebus ciuilibus vsui futurum esset, multo ante, quam ipsum serio tractate inciperet, rem tanti momenti cum Imperatore, Regibus ac Principibus, præcipuisque orbis Academiis communicauit, & tunc demum, vbi omnium vnanimis assensus suis votis accessit, adhibitis in consilium celebrioribus quibusque Mathematicis, eorum opera, quod maxime oprauit, feliciter consequutus est, abrogatoque veteri Calendario, nouum aliud, idque ad Patrum Nicenorum decreta, constantemque Ecclesiæ consuetudinem accommodatius, ipsi substituit, omnibusque obseruandum edixit, Imperatorem vna cum ceteris Regibus ac Principibus hortando, rogando, atque etiam pro data sibi à Domino auctoritate, ipsis mandando, vt quo ipsi studio contendunt, vt hoc tam præclarum opus pacificeretur: eodem, imo etiam maiore, ad conseruandum in celebrandis festiuitatibus, inter Christianas nationes concordiam, hoc Calendarium suscipere, & à cunctis sibi subiectis populis religiose suscipiendum, inuiolateque obseruandum curarent.

Quæ

Quæ cum ita se habeant, nulla profecto caussa est, vt propter nouum Calendarium Europa turbari debuerit, sed iubilare potius, si bique gratulari, quod tandem à Gregorio Decimotertio emendati. nem. quiam non vna, sed plures, tot ac tantæ, eademque grauisimæ vrgebant caussæ, impetraueris; nec non ab erroribus in celebrandis festiuitatibus liberata sit, atque ad priscam Ecclesie consuetudinem reuocata. Ego, Caluisi, dum Europam curiosius perlustro, vel etiam orbem vniuersum percurro, nulli tibi turbas maiores inuenio, quã apud vos, vbi cum nullus sit ordo, nihil inuim, quod perturbata sint omnia, nil mirum, si nouum hoc Calendarium, idque pacis atque concordie quoddam veluti inter orthodoxos symbolum, inter vos locum non inueniat, vbi ne orthodoxa quidem fides e. t. Vos estis, qui plebi, qui Principibus imponitis, vos, qui vniuersalem Calendarii optimi receptionem inconditis vestris clamoribus hæcenus impediistis, & adhuc, quantum in vobis est, impeditis; vos, qui non reformatum, sed deformatum mentimini. videtis enim, nisi ipsum prorsus erroneum esse ostendatis, vos id, quod maxime optatis, sufficienter persuadere non posse. Verum iam satis superque à nobis demonstratum est, in Calendario à Gregorio Decimotertio promulgato, errores nullos inesse, qui vere errores dici queant, imo, si verum latere velitis, negare ipsi non potestis, vos aliam nullam, præter odium Pontificis, habere causam, cur vestra *puri*ori, vt eam appellatis, Ecclesie tantum bonum inuideatis, quantum secum affert, communis omnium in vnum idemque Calendarium consensus; nempe in hoc ipsum, quod iam à potiore orbis parte receptum est. Atqui hæc ipsa odii caussa tanta non est, vt propterea reliquæ Europæ partes, tanto bono gaudere non debeant. Vobis igitur, & nequaquam Calendario Pontificio imputandum est, si quid ob nouum Calendarium in Europa turbatum est. Tibi etiam, tuæque, Caluisi, tardatati adscribendum, si hisce stimulis nondum ad te ipsum redisti; certe redire potuisti, si, quæ huc vsque à nobis dicta sunt, percepisti, quod si non percepisti, fac saltem, vt sæpius eadem repetendo aliquando veritatem assequaris. Interea vero, quoniam vt video, rationes adferre vis, cur institutione noni Calendarii turbari Europa non debuerit, eas, quæ paret attentione audiamus: & quia proculdubio, correctione aliqua opus habebunt, in eas, vt officium nostrum postulat, animaduertamus. Vt vero te melius percipiamus, placet etiam audire exte ipsam: causam, ob quam Calendarii emendatio instituta fuit, quæ ita se habet: Pontifex Calen. *tr* recommendationem instituit hac de caussa, quod termini Paschales quotannis fere in Paschate iudicando aberrarent, idque secundum Cassione Ecclesia ita emendari voluit, ne vsquam in Paschate recte celebrando impingeret. Vbi, Caluisi, illud vsquam, absque vilo veritatis præiudicio omittere potuisses, vel certe cum eodem vsquam ad finem addere potuisses, quantum cyclorum ratio permittit, sic enim Pontificis mentem, & veritatem ipsam propius artigisses. Sed è re tua non fuit, vel illud omittere, vel hoc ad tuas infirmas mandas rationes adicere; quas hic iam ordine exponere potes, si placet.

5. Est enim lex de Paschate in plenilunio celebrando à Deo ipso lata, & ab Ecclesia tam veteris, quam noui Testamenti, vltra ter mille annos vsque ad nos obseruata est: tamen cum præcipuis canonibus quibus lex de Paschate continetur, ratione veteris Calendarii non violenter, sed tantum ii. qui minores habentur, quorum transgressoribus nunquam pena Ecclesiastica fuit irrogata, eaque transgressio non fiat quotannis, certum est, nostrum vetus

Turbarum auctores atque aliores esse ipsos aduersarios.

Prima ratio Caluisti cur Calendarium vetus corrigi non debuerit.

Lib. I. cap. I.

Calendarium ad multos annos tunc adhuc haberi posse, presertim si nulla alia Calendarii ratio prescribi posset, quam est Gregoriana, qua multo grauioribus in hac re peccatis obnoxia est, quam nostra, etiamsi tanta frequentia hodie non peccet. Quis vnquam credidisset Caluilium tam accuratum esse Canonum obseruatore, qui, quamuis fateatur liberrime, quod in Calendario veteri Pascha longe propius sit nouilunio, quam plenilunio tibi celebrari debebat, & lex de Paschate in plenilunio celebrando à Diospolo lata sit: tamè quia vnus adhuc vel alter, vt ipse sibi periuadet, Canon seruetur, potius à prescripto Dei, & quibusdam Canonibus primitiua Ecclesia, in nonnullis annis multum discedendum, quam Calendarium Gregorianum, quod à summo orbis Christiani Pastore propositum est, & quod Imperatores, Reges, & Principes simul approbauerunt, suscipiendum iudicet, etiamsi tanta frequentia hodie non peccet? Canonizandus omnino est Canonum iste propugnator: quid tibi videtur Origane? me quidem piget rursum in tam manifestas fallitates inquirere; certe turpissimum mendacium esse, quod ais, forma Gregoriana multo grauioribus in hac re peccatis obnoxia esse, quam nostra, scilicet Iuliana: vltimo ac penultimo precedentis libri capitibus maxima tua cum ignominia expertus es. Idem de reliquis dico: quid vero Canonibus prohibita sit, deque eorundem transgressione, alibi quoque edoctus es. Quod denique Christianorum Pascha cum Paschate Iudæorum turpissime confundas, nimis vel ignorantem, vel obliuiosum te esse Calendariorum demonstras.

Secunda ratio.

Deinde Iudei etiam, inquis, à quibus hac Paschatis ceremonia ad nos propagata est, tam stricte ad motus lunares Pascha non egerunt, vt non interdum Paschatis festum longiuscula in mensem secundum reuicerent, cuius in fone exemplum habemus apud Iosephum libro 2 bellici Iudæici cap. 23 & 24, vbi scenopegiam videmus celebratam die 23 mensis Ochothri: vnde apparet, Pascha anno eodem actum esse die 29 Aprilis, cum debuisset 30 Martii, anno scilicet æra Christiana 66 agi. Sic Clauium demonstrare conatur, etiam post tempora Concilii Niceni multipliciter in Paschate agendo peccatum esse. Vt video, egregie exercitatum Rabbini agis, Caluili, qui tam belle ex Iudæorum erroribus argumentari scias: breuius tamen ita argues; Iudæi illicitum suum Pascha celebrant non debito tempore. Ergo Christiani sanctissimum suum Pascha etiam alieno tempore agere debent: quid, si te hoc modo argumentantem Magister tuus audisset, nonne hisce te verbis excepisset, *Apage, apage corrector, apage indoctissime, ineptissime, in cuius illicite corrector?* tu, Caluili, Pascha in tua puriori Ecclesia, in impurorum mense ad exemplum perfidorum Iudæorum, & cum impurissimis Christi interfectores, agito quotiescunque vis nobis talis non est religio, neq; Ecclesie Dei, vt deuiationi, si quæ subinde est nostri Paschatis, ex deuiatione Paschatis Iudæorum de fensionem quæramus: saltem exemplum aliquod dedisses de Paschate Iudæorum sacro, quod sanctissimi Christianorum Paschatis figura ac vmbra fuisset; nunc vero cum erroneum atque illicitum Christi interfectores Pascha imitandum Christianis proponas, quis hoc æquo ferat animo? Eodem profecto argumento per suadebis, non solum Pascha in secundo mense, sed & ante æquinoctium, & in vltimo mense celebrandum esse, cum Iudæi suum Pascha ea ratione aliquoties celebrauerint. B. Clemens, quem tu refers, Concilium Nicenum, Imperator Constantinus Magnus, & alii, Christi fideles adhortati sunt, ne sibi Iudæorum Paschata, festiuitatum suorum Paschalium vt exemplum proponeret: tu contra, vt aliquid male ratiocinando efficias, & illustre hinc argumentum, & insigne exemplum è Iosepho sumere voluisti. Neque amplius cum Iudæis tempus celebrandi

brandi Pascha obseruetis, Christi adhortatur fideles B. Clemens lib. 5. *Apost. Constit.* nulla enim nobis nunc cum eiu communitas est: falluntur namque in ipso etiam calculo, & ratiocinatione, quam existimant se absolueri, vt ex omni parte a veritate abstracti sint: tu eo ipso, quod Iudaei errant, & Christianos errare debere concludis, & irremediabilibus veteris Calendarii erroribus, non tam medicinam, quam friuolam atque iniquam excusationem inde petis. Verum tibi nihil pensi est, quid dicas, modo contra Ecclesiam Catholicam, contra Pontificem, contra Calendarium Gregorianum dicas, sic optime dixisse te putas; & in super tuos adhuc reperis Origanos, qui dicta a te commendent, laudent, approbent. Nonne iucundissimum illud est, quod ais, a Iudaeis hac Paschali ceremonia ad nos propagata est. Sed redi quae so, Caluisi, ad prima doctrix Christianae incunabula, & a pueris discere, quidnam sit, & a quo Pascha Christianorum institutum sit, & vnde, siue a quibus ad nos propagatum, vt saltem Christianus non penitus rerum Christianarum rudis audire possis. Quod vero dicis de peccatis Calend. proximis post Concilium Nicaeni temporibus, cum ipsum tunc non peccarit illo 10, & 4 dierum intervallo in solis ac lunae rationibus, sed aliis, quae cyclis tantum adscribi solent, totum contra te dici: hoc enim solum habet pro Calendario Gregoriano, quod in terdum ob viuis diei in quartisdecimis errorem (si error dicendus est) in Pascha inducit, qui, quemadmodum a primitiua illa Ecclesia aut nullo modo pro erroribus habiti, aut tanquam parui momenti tolerati sunt: ita & vos crassissimis vestris Calendarii erroribus relictis, paruulos istos, qui nulli simpliciter sunt, errores notare non deberetis, & Ecclesiae vos Catholicae tam in Calendario, quod Imperatores, Reges, & Principes simul approbarunt, quam in reliquis, quae adhuc maioris momenti sunt, & in quibus eadem pertinacia sine vlla ratione dissentitis, conformare.

Tertio, pergit Caluiscus, nos etiam ex doctrina de libertate Christiana sumus, hoc est a iurisdictione defectu patienter esse tolerandos, nos, nos iisdem plane teneri, aut conscientias iisdem esse obligandas. In hac doctrina, Caluiscus, doctorem te reputo, quam in vlla alia, in doctrina nimirum de libertate Christiana, prout nomen Christiani materialiter, vt Philosophi loquuntur, sumitur, in eo que te tam speculative, quam practice progressus fecisse existimo non paruus: ex hac enim doctrina omnia licent, Caluiscus, siue expediant, siue non expediant. Si vero strictius eam accipis, cur non ex eadem doctrina hauris Calen. Gregoriani, si qui essent. defectu patienter esse tolerandos?

6. His ita de his, quae negatiuae quaestionis partem spectare videbantur praemeditatis, ad alteram se se accingit, in qua tractanda aliquanto sollicitior est: & quoniam omnia imperii membra singulatim considerando, quae da inuenit non recte se habere, idcirco idem ipse, qui paulo ante magnum egit imperii consiliarium, nunc medicum agere non dedignatur. Cum enim omnes, inquit, sint membra imperii, ex quibus vnum corpus, imperium scilicet Romanum constituitur, & vero aliquod membrum minus velle se habeat, aequum est, vt reliqua eius curam suscipiant, & medicina, si possunt, afferant. Subsane igitur. At ut ego Sethus Caluiscus imperii sum membrum, & tale, quod medicinam afferre potest; & concludere, aequum igitur est, vt ludo accantu seposito, curam imperii suscipiam, eiusque medicum agam. Ea vero consiliatio de hisce confusioibus, quae ex diuersitate Calendariorum oriuntur, tollenda siua instituat, video tripliciter omnino modum ostendi, ex quibus vnum eligendum est, vt confusio nulla fiat. Primum est, vt Gregor. illud Calen. quod turbas illas decedat, iterum remoueat, & omnia in integrum restituatur. Secundum, vt si alen. Greg. in Germaniam aueat, vt nostrum vetus abrogetur, & non: vel Grego-

Caluiscus ex eo
filiario imperii,
eiusdem medici-
cus factus est.

Gregorianam sequantur, vel aliud, quod vt plurimum cum isto conueniat, instituat, vt conformitate aliqua Calendariorum ea turbata amoueantur. Tertius est, vt manente diuersitate Calendariorum alia ratione incantur, quibus ea confusiones & incommoda submoueantur.

Prima medicina reuocatur.

Quod ad primum modum attinet, vt Gregorianum Calendarium abrogetur, cum, vt arbitror, tota Europa desperauit. Tantis enim sumptibus (quæ non mediocri Gregori Decimiterenti summi Pontificis est laus) institutum, & tante molimine omnibus obtrusum est (quod est falsissimū, vt mox videbimus) e. s. j. iam etiam radices egit, vt immobile videatur. Cuius firmitatis si etiam veram causam adducere uoluisset, pluribus opus non fuisset: nimirum, quia petitisimis ab Architectis non temere, sed solidissimis è fundamentis exstructum est. At hanc veritatem fateri tibi integrum non fuit, ne sano medicinam obtrudere videreris, tu, qui Calendarium tanto tempore ab omnibus desideratum. Europæ obtrusum esse calumniaris. Nonne tu ipse paulo post, capite videlicet septimo, male memor mendacii, & mulos quosdam tuos sic expedis: *Re enim iam peracta, nunquam Imperatores, Reges & Principes, eo adduci poterunt, vt vnanimiter id rescindere velint, quod antea simul approbatur.* Approbatio autem, Caluisi, ante promulgationem facta est: falsum igitur est, obtrusum esse. Sed videamus, quid de aliis remediis eo ordine, quo ipse ea prosequeris, tibi videatur.

Secundam medicinam nondum composuimus esse.

Quod ad tertium modum attinet, ais, vt alia ratione tollendarum confusionum incantur, tota hæc iam fere triginta annis de huiusmodi rationibus in Concilio publico (quibus proculdubio tu nõ vocatus interfuisti) à statibus imperii laboratus est, nec tamè adhuc remediū inueniri potuit. Quapropter reliquū est, vt de conformitate Calendariorū cogitetur, & sine diu cogitandum non esset, si posita superbia, ac pertinacia humile ac suave Christi iugum portare velitis. Verum quemadmodum veritati aduersamini in religione, ita & in reliquis, quæ quomodocunq; religionem olent, obstinatis mentibus, & veritati, & paci, & vniuersitati repugnatis. Saltem illud Calendarium admittite, quod Imperatores, Reges, & Principes simul approbarunt, & illico sublatæ erunt omnes, de quibus stoties conqueretis, confusiones. Sed quibus id rationibus dissuadeas, nunc audiendum est.

Argumentum Caluisi à pertinacia deductum.

7. Nam vt Gregorianum recipiatur, consultū non est, non tantum, quia mendosissimū est (vt tu mentiris) sed etiā, quonia in propter grauissimas causas à statibus imperii reiectū est, in ea sententia vt permaneant, eorundem constantia est, cum causa cur ita sentiant perpetuo maneant, & deinde n. ludibrium debeant Pontificiū, quasi sponsam diu repudiatam iam demum complexentur, & exosculentur, nimia omnino mihi videtur tibi, Sethe. cū Iudæis intercedere necessitudo, quos denuo imitādos puriori Ecclesiæ tuæ pponis, iisdemq; omnino rationibus, quibus Rabbini suis suadet, tu ipse persuadere conaris, ne Christi, eiusq; sponsæ, quæ est Ecclesia Catholica, reconcilietur. Vide n. vt bene Iudæice, paucis mutatis, loquaris. Nā vt Religio Christiana recipiatur, consultum non est non tantum quia mendosissima est quod in utroq; sensu falsissimum est) sed etiam, quonia in propter grauissimas causas, à Patribus & tribub. nostris reiecta est, in ea sententia vt permaneant, eorundem constantia est, cū causa cur ita sentiant, perpetuo maneant, & deinde ne ludibrium debeant & gentibus & Christianis, quasi sponsam diu repudiatam, iam demum complexentur & exosculentur. Nonne bene proficis in legē Rabbi Seth, constantæ tuæ erit magis magisq; proficere. Pudeat te Caluisi adeo manifeste imitari pertinaciam ac superbiam Christi interfectorem. Quasi vero ludibrium

ludibrium debeat angelis conuersio peccatoris, aut Catholicis conuersio hæretici. Grauisissimarum causarum, ob quas repugnandum censet, omnium Caluifi grauisissima est, & sola superbia ac pertinacia, qua posita omnibus confusionibus, & perturbationibus, vt diximus, finis impositus erit. Id quod ipse agnoscit, quamuis fateri te pudeat, ne ludibrium debeas Pontificiis: Sic enim subiungis, & altissimè ratiocinans.

8 Plane diuersum à Calendario Gregoriano etiam esse non potest, ne confusiones in conuatiis, in publicis conuersationibus, in ceremonijs. & alijs rebus, quas sopitas volumus, magis auerantur, Quid ergo faciendum? Necessarium itaque futurum erit, vt si cogitatio de Calendario nouo instituendo suscipiatur, vt eiusmodi excogitetur quod quam proxime ad Gregorianum accedat, & tamè diuersum sit, & deinde, quod melius, & expeditius sit, & nunquam vel contra methodos leges, vel contra canones Ecclesie peccet, & tertio quod à Gregor. nõ distentiat, nisi quando Gregoriani contra canones Pascha peragunt, quod si fiet, Gregoriani defectus sui Calendarij magis agnoscunt, & quotannu serè à nostris, qui epbemerides præscribunt, de his adnotabuntur, & fortassis denique ad nos plane accedent, & nostrum sequentur. Hæc summa rei hæc tantum viri conclusio est. O hominum cæcitate! O dementiam! En vt circa veritatem, quam complectendam agnoscit, circumcursiter, nec id quod omnium oculis expositum est, ipse quoque fateri cogatur. quæ non excogitat, quæ non corradit, ad quæ non confugit? En alium Terpantrum Lesbium cantorem, vt suauissimò cantu suo omnium animos delinire, & turbas ac confusiones sedare sciat! Et quid tandem reperit in Calendario Gregoriano, quod sui ipsi & amplecti non conueniat? Nimirum quia aliquando Gregoriani contra canones Pascha peragunt. O quam magna, quam sancta in Caluifi obseruationis canonum religio! quam sollicitus est de culpe colando is, qui interrim integros camelos diliguit! Is qui Concilia, qui Patres, qui traditiones, qui totam Ecclesiam Catholicam spernit, Calendarium ad vnum aut alterum canonem, quos nunquam si proprie loqui velimus, aut rarissime, si improptè, transgreditur Gregorianum, alter instituentium, ac propterea reiciendum contendit. An nescis te etiam canones quoad Calendarium reieciisse? Nonne tu is es, qui ex cantorum Theologia hanc depromisti similitudinem: quem admodum religioni vera fundamentum vnicum est, Sacra Scriptura, ita Calendarium Ecclesiasticum SOLO motu lunari medio dirigitur. Ergo non Canonibus Ecclesie. Verum hunc motum certum haberi non posse tibi iam ostensum est; & tu, qui incertitudinem motus solaris, quæ tota etiam in lunarem redundat, certò affirmas, necesseario etiam incertitudinem Planetarum, quæ ad vnicum etiam horarium minutum directa vis, fateri debes; Vnde ergo tibi constat Gregorianum Calendarium peccaturum, tuum vero non? Audi verba tua, quæ de incertitudine anni ac motu solis ipse paulo post cap. 7. pronuncias. *Re enim ianu peractis, nunquam Imperatores, Reges & Principes eo adduci poterunt, vt vnanimè id rescindere velint, quod antea simul approbatum, nec Pontifex ipse, ob rem, que IN AMBIGVO est, & cuius certitudo exacta haberi non poterit, Calendarium suum improbat, aut nouos sumptus ad aliud fabricandum decerneret, nec magis optere etiam profuturum putarem, etiamsi nostri Principes, qui Calendario Gregoriano nondum nouum dederunt, vt certum aliquid de hac re statuant, Astronomos conuocare, & ad quantitatem hanc deliberandum sumptus aliquos impendere velint. Totà enim de hac re deliberatio pendet ex præcorum Astronomorum, qui ante mille vel bis mille annos scire præteritis, obseruationibus. Ea autem, quæ ad nos per-*

Tertia medicina quam suo cõ pseudocalendario per vim ingegit Caluifi;

Calendarium iuxta Caluifi solo motu lunari dirigitur.

Ipsa, quam fatetur Caluifi anni incertitudo medicinam illius inuicem reddidit.

nenerunt, sibi non constant: sed paucissimorum annorum intervallo aliquot horis, in maiore autem die integro etiam inter se discrepant, unde multi inter Astronomos sunt, qui alio atque alio tempore aliam & diversam etiam anni tropici quantitatem statuendam esse censent: alii vero huius diversitatis in observationibus culpam in vitiosa veterum instrumenta, & eandem quidem anni tropici quantitatem semper fuisse putant: ubi autem, & quando ab autoribus erratum sit, & quanta tandem ea magnitudo statuenda sit, dubitare cogitur. Cum igitur ex his observationibus incertis, nihil certi concludi possit, FRVSTR A prorsus dubio erit omnium de hac re deliberatio, & manet manebitque inter Astronomos, & inter omnes, multiplex de eare, & de Paschatis siue ad Canones, siue ad motus luminarium ad minuta vsque horaria instituendis, opinionum varietas, neque vlla ratione solletur, sed multipliciter augebitur dissensio, nisi præcise in vna calendarii ratione conueniatur. Itaque Caluissius noster rectius in ludo pueros suos edolabit, quam statibus Imperii quid de calendario cogitare debeant, præscribet. Videndum tandem est de calendario, quod neque peccat, neque peccare potest, & vtrum saltem in fine Elenchi, post tot magnifica promissa, aliquid calendarii Gregoriano melius statibus Imperii proposuerit.

CAPVT SEPTIMUM.

Ratiocinatio Caluissii de anno solari, & æquinoctio in calendario constituendo discutitur.

PROBARE conatur septimo capite Ludimagister Caluissius, Ad constitutionem Calendarii noui hodie necessarium non esse certam & indubitata quantitatis anni tropici cognitionem, & TychoNICAM quantitatem ceteris omnibus merito præferri, quod antequam aggrediatur, iuxta doctrinæ methodum, quam suo in ludo ad vniuersam feruatam vult, quid & quotuplex sit annus definit, & quidem doctissimè, è, vt solet, hac ratione: Anni caelestes in duplici sunt differentia, alii vocantur sideris vel potius Astrici, alii tropici. Astrici sunt, quando Sol ad eandem stellam motu suo proprio post annum exactum redit: Tropici vero quando ad eundem locum in Zodiaco. Audimus ergo annum astricum semper esse, quando post annum exactum Sol redit ad eandem stellam: Tropicum, quando idem post annum exactum redit ad eundem locum Zodiaci: Nam quemadmodum in anni tropici definitione necessario subaudiendum debet Sol motu suo proprio, & redit; ita etiam subauditur quod interponitur nimirum, post annum exactum; neque aliud nobis ex sua arte grammaticæ Caluissius demonstrabit. Ergo vt sciamus quid sit annus tam, astricus, quam tropicus, prius scire oportet quando sit annus exactus: & vt sciamus quando sit annus exactus, necesse est vt prius cognoscamus, quid sit annus; denique si quaeratur quid sit annus, respondebitur eum fore post annum exactum; & sic perpetuo

--- in se sua per vestigia voluitur annus.

Putabam te meliorem Logicum siue Dialecticum Caluissii, qui alias altissime de doctrina comparatoium ratiocinari solebas: Sed, vt video, tu tibi ubique similis es. Neque enim aliter definiri debebat annus, quam mensis, de quo suo loco dictum est.

2. His prænotis præludiis doctissimus Astronomus Caluissius per quædam ad scopum sibi præfixum progreditur capita. Et primo quidem ostendit frustra

Isolaris definitio anni à Caluissio tradita.

Ex sententia Caluissii certa anni quantitas frustra inquitur.

fra nunc re peracta de quantitate anni tropici pro re Calendarii disceptari, eo modo, quem in fine capitis præcedentis retulimus: quibus adiungo, ipsum frustra etiam iam re peracta sese excruciare, dum de alio Calendario, à Gregoriano diuerso introducendo laborat, quod vel ipsissimis rationibus, quibus aliud Calendarium suis statibus imperiũ suadet, clarissimum reditur.

Secundo, etiamsi constaret vera anni quantitas, nihil tamen à Pontifice obtineremus, ait, qui, vt in alijs, ita hic errores suos mordicus defenderet. Quod de errorum defensione hic criminatur, cum apertissima sit criminatio, alia opus non habet refutatione. Quod ad rem ipsam spectat, tanta non potest esse differentia veri anni à Gregoriano, quæ hoc nostro tempore vlla vel minima ratione elegantissimum tetracosietericum ordinem labefactandum suadere possit.

3. Tercio supposito, vt ante, quod constet vera, & demonstrata anni tropici quantitas, tamen, vt ait Caluissius, si ea aliquanto vel maior, vel minor inueniretur, quam vt quaternarium exacte in periodũ haberi posset, declinandum esset ab ea quantitate aliquantum, & necesse esset, vt eam potius sequeremur, qua rationem æquabilis, & politici Calendarii non turbaret, & quod de quantitate vel superesset, vel ipsi deesset, post aliquot annorum milia, si in integrum diem excreuisset, æquationis beneficio tollendum à posterũ monstraremus, quod eam tempus, aliquando docturum esset, & ad nos non magnopere pertinere videretur. Audis ne, æquissime Lector, vt discretissime perorare sciat iste pro domo sua; vt bellissime excusare didicerit violatam præcisionem Astronomicam, per æquabilitatem, ac facilitatem rationis politici Calendarii; vt superaddat extraordinariam æquationem; vt eam posteris relinquendam censet: tunc nimirum, quando res sui pseudocalendarii agitur? At quando Clauis idem omnino dicit pro Calendario Gregoriano, & rationibus lunariibus, quæ in incerto adhuc positæ sunt, quod hic Caluissius pro solaribus, & suis Calendariis, tunc illud peccatum, & inscitia est; tunc illico exclamat: Cur Clauis iam præscribit, quod nouisti falsum esse, & nulla ratione ab normam dirigi posse? Cur Calendarium hoc vel instituit, vel interpolasti, cuius rationem discere esse perdifficilem, imo impossibilem? Cur proficere te scire, & Calendarium emendare posse, quod nescis, & impossibile esse dicis? Cur iubes publice proclamari de tuo Calendario, quod in eo omnia, qua prolapsa erant, in integrum restituta sint, idque mutationi amplius non fore obnoxium? Si causa errorum eorum epactarum lateat, vt innuere videris, in scrupulis, que in singulis lunationibus omittuntur, cur ea in computatione omittis? Nonne assumenda fuissent, ne tot errores committeres? Et rursus, quando conditores Calendarii Gregoriani propter quaternarii rationem, in periodis centuriarum in centesimis annis retinendam, siue introducendam, quæ in expansionum annorum bissextorum œconomia cernitur, easdem rationes æquabilitatis Calendarii politici siue ecclesiastici pro se & alligant, & ita constituunt: tunc & Calendarium Gregorianum contra legem iustitiam peccat, non iusta methodo progreditur; ratio emendatorum dierum inæqualis, monstrosa, & difficilis est; inordinis, & iniqua est; & sexcenta alia mentitur: æquationis vero extraordinariæ posteris præscriptæ, ne meminit quidem, sed vniuersis dissimulandam esse sua esse censet. Satis quidem vidit improvidus iste homo, nihil quod alicuius momenti esset, à quo-

Scrupulorum neglectus alibi à Caluissio reprobatus, hic præ se approbatus.

Cap. 31.

quam contra Calendarium Gregorianum afferri posse: sed ne ipse actum ageret, & virtus præhaustuoris aliquando non euomet, Pontificis Maximi, & omnium Catholicorum hostis à se ipso obtinere non potuit.

Quarto recte ais differentiam anni tropici prout à variis definitur Astronomis, non esse tantam, ut propterea, quæ semel statuta sunt, abrogari debeant: ex quo sequitur vel te ipso iudice nulla ratione opus esse insulsa tua 128. annorum periodo, etiam aliquid ad rem faceret. Verum mox in antiquam rediis sylvam, & rerum Astronomicarum ignarum te monstras, quando maximam quantitatem anni Alphonsinis tribuis, cum Alphonsinorum sententia media potius sit inter minimam, & maximam quantitatem, ut videre est apud Clauium cap. 5. explicat. cal. nisi forte te excusatum vis hac tua additione: loquor de iis, qui præcipuos sectatores habent. Scaligerum videlicet, & Calvisium præcipuos et bis Astronomos; nam Ptolomeus, cum Copernico, & Copernicianis, qui maiorem quantitatem etiam assignant, in Astronomia Scaligeræ, cui tu soli dedisti operam, penitus exploduntur.

Quinto absolute statuis calendaria vulgaria non ea præcisione obseruare, atque attendere ad anni magnitudinem accuratam, atque Astronomos: & tandem sic concludis: *Interim tamen verendum non est, ne æquinoctium hoc modo ad pristinum locum reductum, nimium ab eo, vel in trium millium annorum spacio abeat, id enim ne fiat, vel extremum mundi finis propediem instans, impedimento erit, vel alia tum eximendorum dicrum excogitantur rationes. Non igitur necessarium est, ut hoc tempore de inquisitione vera quantitatis anni tropici consultatio accuratior instituat*: addo multo etiam minus necesse est, ut de Caluisianis Pseudocalendariis, aut de quouis alio, quam de Gregoriano, quod Imperatores, Reges, & Principes simul approbauerunt, stabiliendo cogitur. Potuissent ergo Cantores iusticæ suis consultationibus, calendariis, & Elenchis manere domi in silentio, ac puluere Scholastico:

4. Sed quæ so te, Caluisi, quando tandem aliquando nobis introduces pretiosissimam illam Calendarium formam, quæ te auctore, *omni prorsus labe caret, quæ, plane non peccat, ne peccare potest?* Iam circa libri tui finem veriamur, & ramen in eo præter ineptias & fallitates, duo tantum Calendaria vidimus, eademque talia, quæ corruptam tantum Gregoriani formam præseferrebant, de quibus supra diximus, propriam illam tuam, de qua toties vaticinatus es, iam eam dudum aude expectamus. Sane si subtilissima tua percipio ratiocinia, iam eam incipis edificare, & paulatim æquinoctium ordinare conaris, siquidem deliberas, quæ nam tibi quantitas anni assumenda sit; & tandem concludes Tyronicam omnibus præstare, saltem ad nostra tempora; & deniq; rursus cum ineptissima tua 128. annorum periodo in scenam prodis. Quæ in te profecto parum tibi consistans es: enim vero ex his ipsis, quæ hoc capite disputasti, luce clarius apparet, tantam præcisionem, etiam si certo inueniri posset, nequaquam querendam esse: neque differentiam annorum Tyronicæ, & Gregorianæ tantam esse, ut propterea, quæ semel statuta sunt, abrogari debeant. Verum ut video constantiz tua erat, atque ingenii, noui aliquid excogitare; colligere nimirum voluisti fragmenta carum, quas ante tot annos Reformatores Calendarii reiecerant, insulsum periodotibi extra annos centesimos collectarum: deinde ut turbæ sedarentur, aliquid diuersum à Calendario Gregoriano statuendum fuit, atque ex simplicibus tricis multiplices conficiendæ, eo quod non solum à Iuliana, sed etiam à Gre-

Multo minus esse necessitatem de alio nouo Calendario, quam de vera anni tropici quantitate consultatione. Quid de nouo Caluisiano Calendario fiat.

à Gregoriana, & à communi ac vulgari Calendariorum forma difcedas; & denique ipsa multiplicitas Calendariorum introducenda tibi erat. Sic enim Sethi Caluifii nomen, quod summo exoptas desiderio, toti orbi, quem te ab errore liberare posse, vel iam liberasse iactas, celebre in perpetuum fote existimas: ea nimirum celebritate, qua Pilati in Symbolo, & Iudæ in Euangelio nomina celebrantur. Quamquam autem accuratius aliquantulum in Calendarium tuum, postquam perfectum fuerit, inquirendum sit, lubet tamen au dire, quibus id etiam ante partum, & antequam lucem videat, extollas laudibus; habitas enim miser inter malos vicinos, nec alium præter te ipsum, & Origanum dignum inuenis operis tui laudatorem.

5. Gregorianum Calendarium confert musicus cum suo, & hoc ab illo dicitur distare probat. Primo, quia *ambitus*, inquit, *aquinoctij verni angustioribus limitibus in nostra forma cohercetetur, quam in Gregoriana. In nostra enim ambitus ille tantum est annorum 128, in Gregoriana vero ferè duplo maior, annorum scilicet ducentorum.* Non possum non recum expostulare Caluili, quod toties, licet monitus, falsa tamen pro veris vendere non cesses. Anbitum, quo dies vnus in Calendario Gregoriano pereat, hic ais esse ducentorum annorum: Libro vero primo cap. 11. vt supra nos lib. 2. cap. 13. retulimus, & refutauimus, mentitus es in eodem Calendario *in ducentis annis, tres dies abiici, & in reliquis ducentis annis id, quod precipitua electione peccatum est, compensari.* Tibi in Calendario Gregoriano spacio ducentorum annorum, nunc tres, nunc vnus, nunc nullus perit dies: *Constitit hæc quæ fieri est ingenio.* quod nam ex his est verum? Gregoriana methodus idem præscribit in centesimis quod videmus fieri in annis expansis, tam in Gregoriano, quam Iuliano Calendario; tres nimirum centesimi continui sunt communes, hoc est, singuli singulos perimunt dies, quartus quisque diem admittit bisextum. Ergo falsissimum est, quod in duabus centuriis, lue in ambitum annorum ducentorum nullum omittat diem intercalarem: falsissimum est, quod in eodem spacio perpetuo, & continuè, quemadmodum fit in periodo 128 annorum. vnum tantum omittat: falsissimum est, quod eodem temporis intervallo tres dies omittat: Cæterum eodem capite 13 te, homo *stolide* (tuis te, quibus Clauium soles, titulis appello) recte computare docuimus; si id nondum didicisti, alium quæras magistrum necesse est, vel tuam nobis concedas aſciam, ad quam te edolemus.

6. Deinde, pergit, *per hæc periodos rectè vel ad initium æra Christiana, vel ad Concilium Nicenum ascendere poterimus. & vbique demonstrare, qua ratio Calendarij fuisset, & quomodo Pascha rectè celebratum fuisset, si hæc forma anni tropici tum instituta fuisset, quod in Calendario Gregoriano nequaquam fieri potest.* Oblitus ne es Caluifii, etiam sub vmbra huius comparationis, latitare mendacium tuum, illudque iam pridem à nobis lib. 2. cap. 13. in apertum productum esse. Si nostra non libenter relegis, pete ab amico tuo singulari Origano, an, vt asseris, fieri nequaquam possit, vt in Calendario Gregoriano demonstretur, *qua ratio Calendarij fuisset, & quomodo Pascha rectè celebratum fuisset, si vel ad initium æra Christianæ, vel ad Concilium Niceni tempora ascenderimas: Enimvero vel ipse amicus tuus te huius mendacii reum faciet, qui in Introduct. in Ephemer. P. 1. cap. 3. pag. 70. Calendarium Gregorianum non solum ab initio æra Christianæ, aut à Concilio Niceno, sed vel inde ab ipso mundo condito deducit, & rationem eius per ta-*

Caluifius comparationem calendariorum, sui & Gregoriani instituit, & primò de æquinoctio.

Rationem præteriti temporis, quam negat Caluifius, ipse ostendit ex Calendario Gregoriano Origano.

bulam, siue solem, siue lunam spectes proponit; partem tabulæ illius, ab initio videlicet æræ Christianæ ad annum vsq; 1800, in gratiam tuam huc trāsferamus, prout ab amico tuo Otigano proponitur, vt & Paschata inde recte deduci posse, & te insigniter mentium esse, clarissime conspicias, vbi videris id ab eodem tuo amico factum esse; quod in *Calendario Gregoriano nequaquam fieri posse*, male affirmasti. Tabella tribus solum conilat columnis; prima annos Christi cum sua litera paschali complectitur. Secunda, & dies reuiculus, siue intercalares omittēdos, & ipsum bissextum centesimum ostendit: tertia denique dies mutationis, siue anticipationis lunæ exhibet.

Supra autem te Caluisti monuimus pro æræ Concilii Nicenii accipiendum esse proximum centesimum, videlicet annum Christi 300, eo quod Calendarium hoc per annos centesimos progrediatur, & ille 300 sit Concilio proximus, quemadmodum neque ipse præcise initium periodi sumis ab anno 315, & si eas ad Concilium Niceni tempora, conformatas esse dicas, sed à proximiori termino, qui est annus 384 calculos tuos subducis. Quod si hinc Paschata supputare vuleris, inuenies non solum quomodo Pascha recte celebratum fuisset, si hæc forma anni Gregoriani sum instituta fuisset, sed & quomodo rectius, quam in antiqua: te vero mentium esse cura dixeris demonstrari non posse, *quæ ratio Calendarii fuisset.*

Caluist ridicule periodo annorum, & dici xni analogiam tribuit parium, & iustitiam se ferare asserit.

7. Tercio, ait, *æquabiliter & legitimo modo, per æqualia temporis spacia dies excimuntur, in analogia rationum pari, ne aliquid iniuste aliquando auferatur, quod iterum compensandum sit, id quod in Calendario Gregoriano frequentissime accidit.* quæso te in quo consistit hæc analogia parium? an quia 228, annos confets cum vno die? acutissime Caluisti, & plane rem acu tetigisti, non iam ad asciam solum edolasti! Quære ex tuo æmulo, quem cap. 8. sequenti primo loco producis, an verum sit, quod insullis tuis 128 annorū periodis caueas, *ne aliquid iniuste aliquando auferatur, quod iterum compensandum sit, & ipse subito tibi ostendet septē annos continuos, qui nullū omnino admittunt diem bissextū, & mox alios septem insequentes, qui duos, siue si ita vis, nouē annos, qui tres admittunt dies bissextos; quibus iam compensare incipis, quod plus iusto abstulisti, aut certe iniuste intercalare pergis, quod iterum auferedum est.* Quod si exclamaueris, eam esse fumendam rationem, cuius periodi in quaternarium aliquem numerum excrefcit, *ne annorum bissextisimū, atq; æquabilis, & politici Calendaris ratio turbetur;* tunc ipse tibi Calendarium Gregor. monstrabit, quod hanc rationem ad vnguem seruet, & eundem ordinem æquabilem, atq; ad numerum quaternarium accommodatum annorum bissextiliū, in annis centesimis præscribat, quem annos expansos seruare videmus; atq; adeo ratio Calend. politici, siue Ecclesiastici, multo re-

Anni Christi	Intercal. omiff.	Lunat. anticq.
P 0	Biff. 0	0
N 100	1	0
N 200	1	0
M 300	1	0
M 400	Biff. 0	0
M 500	1	0
H 600	1	0
G 700	1	0
H 800	Biff. 0	0
G 900	1	0
F 1000	1	0
F 1100	1	0
F 1200	Biff. 0	0
E 1300	1	0
E 1400	1	0
D 1500	1	0
D 1600	Biff. 0	0
C 1700	1	0
C 1800	1	0

ctius

Etius seruetur, quam ineptissimis tuis 128 annorum periodis. Sed quicquid iste dicat, non iterum concludit, Calu'siis. *Multu modu iugitur*, inquit, *has forma Calendaru per periodos 128 annorum aquabiles, tetra cosiet eridi Gregoriana est prescenda*: sed pluribus de causis posthabendam esse, fuisse à nobis ostensum est.

8. Sequitur. *Hac omnia autem ita infiruantur, vt Calendarium Iulianum, quod optimum, & nunquam satis laudatum temporu vehiculum est, simul retineatur*; & vt ex eo ad hanc anni tropici formam descendat: quem ad modum idem necesse est in Gregoriana ratione. Alibi aiebas, te maxime optare, ac velle, vt confusiones in contradibus, in publicis conuersionibus, in ceremoniis, & aliis rebus sopirentur: eas vero augeri ex diuersitate, & multiplicitate Calendarioru ibidem tua erat sententia, & res per se constat: Ergo cum hic, & diuersitatem, & multipliciter præcipias Calendarioru, manifeste concluditur, te ante mentitum esse, sopitas te velle confusiones. Iucundum enim tibi esset, credo, tam diu viuere, vt ad Origanum scribere posses: Vale. Lipsiæ Kalen. Ianuarii Anni ineuntis 1665, stylo Calu'siano: pridie vero Kalendas Ianuarii anni exeuntis 1664, stylo Gregoriano: at duodecimo Kal. Ianuarii eiusdem anni, stylo Iuliano. Et quæ maior gloria pro magno tuo labore tibi accidere posset? Neq; solum id sub hoc præcepto latitat mendacium; est & aliud, & quoddam prioris regumentum; ne enim quis horreter multipliciter Calendariorum, cõminiscitur Calu'sius etiam Gregorianum opus habere, tanquam vehiculo Calendario Iuliano. Deciperis, Calu'si, & decipis, Calendarium Gregor. ex se & stat, & currit, & neq; bigis. neq; quadrigis, vt tuum, opus habet. Audi, quid ipse dicat summus Pontifex Gregorius, & intellige quam pulchre rursus mentitus sis: *Tollim autem*, ait in Bulla Calendarii, & *abolemm omnino vetus Calendarium, volumusq; vt omnes Patriarcha &c. nouum Calendarium, &c. introducant*, & eo solo vtantur, tam ipsi, quam ceteri omnes, &c. Quomodo ergo stat, quod dicis: *idem necesse est in Gregoriana ratione, vt Calendarium Iulianum simul retineatur*. Sed tu magnus magnæ Reip. ciuis supellestem angere studes, & pro vno Gregoriano, quod solum omnino sufficit, duo alia Calendaria in vsum introducere conaris.

Calu'sius pro
simplici Cale-
dario triplicem
inducit.
Lib. 3. cap. 4.

CAPVT OCTAVVM.

Quid de suis emulis Calendariorum, eorundemque operibus

Ludimagister Calu'sius sentias.

TImebat sibi præstantissimus Calendarifex Sethus Calu'sius à quibusdam eiusdem artis æmulis, ne vna cum nefastis Calu'sianis fastis, Calu'sii nomen, q; celeberrimum ad posterorũ transmittere summo opere laborat, perimeretur: idcirco in medio opere, ac pseudoalendaru sui structura, tui buletis istis agitur, atq; interruptus cogitationibus, prius impedimentum omnia amoliti, quam cõceptum opus perficere, è re sua esse duxit. Si blatis enim omnibus aliis Calendaris, cum Respub. absq; Calendario salua consistere non possit, vnum quod supereset Calu'sianum reciperetur. Enimvero tantum in Gregorianu debacchatus sit, satis superq; iam vidimus. Restabât solũ, nescio qui alii quib. similiter vt Calu'sio propria magis placuerunt Calendaria, quam id. q; summis Põc: sicibus, Imperatoribus, Regibus, & Principibus, quos proprio, *De is, qui diuersam à Gregoriana Calendaru formã præstrisserunt*, instituto capite, ita expe dit, vt ipse solus re ad auctiã edolasse videri possit, qua in re tantum animi sui cessit perturbationibus, vt nec præcepto suo Scaligero pepercerit, sed eum *indignissimũ modũ pro sua fideli opera accepit*.

accepit: Cum enim aliquis eorum vocem altius, quam vt cantori placeret, attolleret, eiusque Calendarij harmoniam non nihil perturbaret, mox aderat Ludimagister hoc identidem exclamans: Qui igitur est hic auctor, qui se omnibus prepositum cupit? interim non aduertens hanc reprehensionem præcipue sibi ipsi conuenire. Non inincundum opinor erit ipsum iterum audire, quam strenue, quam que prudenter rem suam agere aggrediatur.

Caluissus vnicui se reputat, qui Calendarium præscribere possit.

2. *Qui contra Calendarium Gregorianum scripserunt, inquit, in singulis harum regionum Academicis, arbitrator fuerunt plus quam singuli. Sed paucissimi tamen, qui aliquam formam meliorem, quam Gregoriana visa est, proponere ausi sunt. Non enim est cuiusvis. Egregium sane, atque scitum hoc Caluissidictum, litteris aureis, iisque maiusculis in Frontispicio, quod vocant, ludi Caluissiani depingendum: Non enim est cuiusvis: sed eius solum, quem ipsa natura ad hoc ab æterno prædestinavit opus, Sethi Caluissii cantoris, & Ludimoderatoris Lipsiensis: Nam*

*Huic etiam extincto dederat Proserpina mentem,
Solum vti saperet, reliquis voluans antibus vmbra.*

Ecquid nam obsecro fieri debet viro, quem totus orbis honorare desiderat? Nonne tempellue considerandum omnibus erit otibus, & vrbis Principibus, quibus laudibus, quibus honoribus, quibus denique præmijs eum exornent, atque remunerent. De solo Pontifice Maximo, quem præ aliis omnibus non nihil inciuiliter tractat Caluissus, aliquid dubii mihi in mentem venerat; de quo tamen magna sibi ipsi promittit. *Si enim in errorum magistros, inquit, tam munificus fuit, quid faciet ei, qui orbem Christianum errore liberauerit?* Absque dubio caro impositus, omnes circumducetur per vrbes, & ab amicissimo suo Origano proclamabitur: *Sic honorabitur, qui orbem Christianum errore liberauerit.*

V vela ventis obuertere Caluissus sciat.

De hisce autem formis addit, quæ à diuersis propositæ sunt, aliquid monendum est, & indicandum, cur minus ad hæc nostra tempora aptæ sint. (Nimirum vt rudiores de hisce questionibus, ab eruditissimo Pædagogico etiam à quo modo erudiantur) In hacre vero ita mihi temperabo, ne auctores harum formarum nominem, & incommoditates eorundem ita detegam, vt rem ipsam, non personam notare videar. En modestissimum hominem, en Naucerum peritissimum, quam apte sciat vento vela obuertere! Quando de Calendario setmo est, quod Imperatores, Reges, & Principes simul approbarunt, tunc tempus se putat commodum nactum, quo velis, remisque in omnem cauillandi licentiam, in Pontificem, Calendarijque siue auctores, siue defensores licentiosissime prouehatur. At cum vnus, aut alter importunissimo tempore importune, & magis ad turbandos, quam conformandos animos, de nescio quibus Calendarijs introducendis disputat. sibi ab hac, ad quam suæ alias sponte deuoluitur, sermonis intemperantia temperandum existimat. Clauium sibi in primis delegit, in quem maledicentia suæ iacula dirigeret, vt vel hincipius disicerent æmuli, quo beneficio illos affecerit, qui in ipsos similiter inuectus non fuerit. Si enim virum, cuius ingenij præclara monumenta nunc præsens adlaudat ætas, & aliquando docta posteritas requiret, cuius voluminibus bibliothecæ locupletantur; præconijs gymnasia perfonant; laudibus eruditorum aures assidue celebrantur; si virum inquam hunc stolidum; natura hebetiorem; commentatorem stultissimum, &c. conpellat, fatuis ac morionibus comparat; in ludum ad virgas euocat: quibus non modis tractare antagonistas suos portuisset, si voluisset, & intemperantiam suam non temperasset. Vetum enim vero tamen si
hos

hos Ca'en dario pæros lites suas facere libere permittam, eorumque concertationibus immiscere me nolim: placet tamen breuiter quædam percurrere, vt appareat quam periculose ipse reprehendat alios, cui vel idem, vel simile, vel diuersum, idque etiam peius vitium potest obici.

3. Et primum quidem fuit, inquit Caluſius, qui putaret optimum Calendarium fieri, si annis tropici quantitas Tychonica mera obseruaretur, hoc est, si non post annos 128, dies vnus simul abuceretur, sed si singulis annis minuta i', 15", horis illis sex in anno Iuliano superfluis subtraherentur, & intercursatio bissexti non quouis quarto anno exacto, vt in Iuliano fieri solet, celebraretur, sed interdum etiam in quintum annum exactum, si hora aliquæ, vel minuta adhuc deessent, differretur; vt hoc modo aquinoctium semper in vicissimo primo Martii reueneretur. Primum igitur quod in hac anni forma reprehendit Caluſius, est quod ea absque a alterius Calendarii forma, Calendario Gregoriano videlicet, vel Iuliano, vsui esse non possit: atque hoc modo pro vno Calendario, geminum nobis obtruderetur, & infinita oritura essent in rebus publicis confusiones. Illud vero se demoustrare ait; quæ in re tamen satis incite de rebus Altronomis disputat; & auctorem, siue patronum huius formæ notat, qui in tribus pleniluniis exhibendis turpissime lapsus sit, & vel in feriis, vel in horis aberrauerit. Quasi vero ipse Caluſius, nullum in suis pleniluniis errore commiserit. Turpiter sane obicit alteri vitium, à quo ipse immunis non est: nam non solum in diebus, feriis & horis: sed & per solidos menses aberrauit; &, quod turpius est, & omnino improbum, iuxta hos errores suos Calendarii Gregoriani Paschata, nunc hæreticos, nunc excommunicationis, nunc cum Iudeis communicationis condemnauit, vt fufe, & ad tardium vsque libro antecedente demonstrauimus. Quin perpetrat etiam ipse, quod maxime in aliis reprehendit, dum pro vno Calendario, non geminum tantum; sed trinum obtrudit: nimirum suum, & vna cum suo Iulianum, vt vidimus paulo ante, quando ad finem capitis præcedentis dixerat, *Hæc omnia autem ita instituuntur, vt Calendarium Iulianum, quod optimum, & nunquam satis laudatum temporis vehiculum est, simul retineatur; denique Gregorianum, de cuius abolitione iam desperauit, necessario etiam admittendum est, atque adeo tria simul Calendaria statibus imperii ad conciliandum pacem obtrudenda.*

Caluſius alii multipliciter Calendariorum & alia vitia quibus ipsemet non caret, obicit.

4. Secundo difficillima, inquit, simul & absurda est in Calendario hoc tropico cyclo solaris variatio. In Calendario nostro Iuliano perpetua est constantia cyclo solaris, non tantum in hisce paucis annis, vt videre est in columna tertia (o'edit id in tabella quadam) sed & in multa annorum millia, tam præcedentia quam subsequens, nec vno modo turbatur. In tropico vero hoc Calendario, vt col. 4. ostendit, non tantum inuenies cyclum solarem vbiq; à Iuliano discrepantem, sed & nulli sibi constantem, vt qui à cyclo 16 anni 1668, statim ad cyclum 28 transiliat, & ordinem mutet, atque eam constantiam in anni 128 quater variatur. Omnino homo impudens es Caluſi, qui hoc ipsum damnare audeas, quod multo turpius ipse commiseris. Multo leuius hic tuus peccat æmulus, quam tu ipse. Ille enim nequaquam magnifice gloriatur, se sequi iactat (saltem quantum ex iis, quæ tu adfers, colligere licet) qui cyclum solis Calendarii Iuliani in Ecclesia ante correctionem semper vsitatum, quo Calendarium Gregorianum à Clauio atque Lilio spoliatum fuerit, illi restituerit: quod tamen tu facis, & nihilominus absurdius cyclum illum, quamuis non tam sepe, turbas atque perturbas, in numeris, litteris, & feriis, à quo postremo æmulus tuus absti-

Caluſius in aliis reprehendit, quam ipse committit cyclo solaris perturbationem.

nuit. Tu tam bonus vates es, & non præuideras, omnia omnino dici posse, tibi-que obici, de tua ementita, quam iactaueras, cycli solaris antiqui in Calendario Gregoriano à te corrupto restitutione? Inspice tabulam, quam paulo superius cap. 3. proposuimus, & attende ad verba tua: *Difficillimam simul & absurdam est in Calendario hoc, quod perperam vocas Gregorianum à te tolerabilius reddidit, cycli solaris variatio. In Calendario Iuliano perpetua est constantia cycli solaris, non tantum in hisce paucis annis, ut videre est in columna tertia, tab. cap. 3. huius libri, sed & in multis annorum milia tam præcedentia, quam subsequētia, nec yllō modo turbatur. In tuo vero hoc Calendario, ut columna prima, & quinta ostendit, non tantum inuenies cyclum solemem vbiq; à Iuliano discrepantem, sed & nulli sibi constantem, ut qui à cyclo 20, anni 1699, statim ad cyclum 9 & à cyclo 24, anni 1799, statim ad cyclum 13, transiit, & ordinem mutat: atque ea inconstantia in annis 400 ter variatur.* Aduertis ne, Caluisi, te non nisi per trabem videre festucam alterius? Vides ne quam insigniter restitutionem antiqui cycli, vel te ipso iudice mentitus sis? Agnoscis ne maledicentiam tuam, qua eundem cyclum flagitiose à conditoribus Calendarii Gregoriani corruptis esse affirmaueris?

Rectius am-
ulus quam Cal-
uisius de Calen-
dario ratioci-
natus.

Quod denique eidem antagonista tuo exprobras inæqualem bissextorū pro-
gressum, qui bissexturn non admittat, nisi quādo reuera dies ex horis superfluis
excreuerit, nā tu stulte facis Caluisi; nam etsi ratio illa omnino ad Calendarium
Ecclesiasticum nihil valeat, & prorsus explodenda; ipse tamē multo propius ad-
huc accedit ad Calendarii vulgaris & Ecclesiastici methodum in rationibus so-
laribus, quam tu in lunaribus: cum ille saltem expectet, & non progrediatur, ni-
si per integros dies, in quo ipsa conuiescit Calendariorum natura; tu vero in-
troducās non solum horas, sed & horarum minuta, ut post videbimus. Sane si
tanta præcisio, qualem tu fingis, ad Paschatis celebrationē requireretur, ea mul-
to magis obseruanda esset in sole, quam in luna, & eo amplius, quo nobilior est
sol ipsa luna: nec tu aliud nobis ex Musica tua demonstrabis, qui hoc deteriorem
affirmas esse Calendarii formam, quo magis in ea fluctuat æquinoctium, si recti
congrēdi vellet æmulus tuus, tuis te ipse vinceret armis.

Scaligeri & Cal-
uisii, magistri ni-
mirum & disci-
puli de Calen-
darii discrepa-
tio.

5. Sed, quænam hæc est, Caluisi, erga fidelissimum tuum præceptorem, at-
que encomiasten Scaligerum gratitudo & obseruantia, quæ cum hanc anni for-
mam Scaligerum præscripsisse & agnoscas, & æmulo tuo obicias, tam turpiter
tamen eam traducere audeas: & cum omnium parcas nominibus, clarissimo ta-
men ac illustrissimo Scaligerorum nomini non parcas! Tam cito ne laborum Scalig-
erianorum præmium vnicum esse desisti; atque *prisca illius Germanorum ingeniu-
tatis & fides oblitus, degenerasti*: Tam cito ne tuum præceptorem non solum re-
iectisti, sed & indignissimū modū pro sua fidelis opera, accepisti, & ut non sani cerebri ho-
minem tractasti? Tam cito ne Caluisi, *antequam didiceris, magistrum doceri, & non*
solum vestimenta, ornamenta quæcumque, cultum quemuis Scaligeriano operi a Calen-
dario non inducere. sed & iis, quibus id indutum repereras, spoliare voluisti
Ille tam præstantis formæ anni excellentiam satis admirari, laudare atque extollere
non poterat. Tu contra eam non satis spernere, reprehendere, ac deprimere. Ille
eam hoc commendat elogio: Sane incundissimum est totius rei huius argumentum, y-
psu perspicuus, fructu parabilis, voluptas inexhausta: Tu contra eam talem esse decan-
tas, *quæ Ecclesia in partes scinderetur; Respub. turbaretur; vulgus confunderetur. Scal-*
iger aut: Nulla ratio alia emendationis Faffortum iniri potest, præter eam, quam docemur,

scam.

tam in cyclo solis, quam in lunari, & spatiū. Tu contra: Difficilissima simul & absurda est in Calendario hoc tropico cycli solis variatio: omnem mediorum motuum in rebus Astronomicis numerationem euerit: infinita rerum Astronomicarum confusio hinc consequetur. Scaliger de eadem forma: Quum vulgus videbit Paulum Iohanni succedere, tunc sciat nondum esse locum intercalationi, hoc est, ex horis, & horariis scrupulis nondum assem dies consummatum esse. Hoc modo quis errare possit? Tu contra: Quomodo plebes id praestare in tanta annorum bissextilium confusione poterunt? Quis sani cerebri homo tantam in Calendario aliquo Politico inconstanciam ferre aut probare poterit? Crede mihi, Caluili, Scaliger eiusdem tecum cerebri homo, & ex æquo ad vtrumque paratus, tam prompte nisi vixisset, imo & promptius te vituperasset, quam ante laudauit: si enim vestigia doctrinae suae in Elencho tuo non agnouisset, mox miserum te imperitissimum Catharorum, & Prophetarum nationi adnumerasset: & qui paulo ante probissimum, doctissimum, accuratissimum etas, oppido hæc atque similia audiuisset: quem hominem alienam fidem sequutus, testimonio nimis insolenti, quod fatendum est, ornauit. Vix tandem animaduertere, & quasi manibus palpate capsi, NIHIL illi inesse, quod ipsum commendare possit. Discas, discas Caluilius, quam periculosum sit reprehendere, quam non intellige, quam turpe, ex iniquis reprehensionibus, se, & iudicium suum ludibrio omnium exponere. Valeant Grammaticarum factiones, Ego eorum iudicia nihil facio. Scripta ad spurcos vsu referuo. Tu vero Caluili, si lapsus, agnosce tandem, quam inique vterque & Gregorianum, & tu, tam Calendarium Gregorianum, quam Clauium criminatōibus ac conuiciis profcindatis. Vterque tale se proponere iactat Calendarium, quo sanctius, quo innocentius, quo iustius, quo accommodatius nullum sit, nec esse possit; & tamen ipsi interim alter alterū laceratis, & Calendarium alter alterius damnatis. Nonne obtrectator clarissime ipse vides, si vobis nugatoribus ac Calendariopæis Pontifex aures præberet obsequentes; futurum, vt si non singulis mensibus, saltem quotannis aliud atque aliud admitteret Calendarium: neque vnquam vobis satisfaceret. Nos igitur de omnibus vestris Calendarium, atque de anni formis concertantibus, eandem simpliciter sententiam. Eas nimirum esse cæcorum speculationes, & superflua deframenta: aliud enim est, quam Calendarium, quod vos à receptione illius detinet: non Calendarium Gregorianum, sed Gregorius, sed Pontifex Romanus, sed vicarius Christi in terris, & Pastor vniuersalis Ecclesiæ; sed & ipsa fides, & Ecclesia Catholica est, quæ vobis displicet; hæc sunt, quorū odio flagrat. Nam contra Calendarium, quod asseratis, & quod aliquid sit momenti, plane non habetis.

6. Quod ad reliquos tuos attinet æmulos, ego vestris me tricus non facile intricauerim; quilibet enim sibi ipsi & pastor & ouis est; & libertas vestra Christiana, omnia vobis libera reddidit. Notanda tamen in te deum parua erga magistrum tuum Scaligerum obseruantia, ac reuerentia est, qui in vno æmulorum tuorum notare ipsam rursus volueris: is enim computum ac Calendarium Hebræorum in cælum vsque extollit, diuinumque vocat inuentum, tu vero eundem in infernum detrudis, locularem deinde ac ridiculum agis cantorem; quam primum enim vides aliquid moliri æmulos tuos contra nuptiarum Euangolium, mox tu canere incipis cationem Telamonis, potius totā Quadragesimam, imo & Septuagesimā (exceptis intermediis Bacchanalibus) cum ipso Aduentu tolli sineres, quam nuptiarum, ac vini cōmemorationem. Nec minus ridicule alium inuadis, qui tibi, nescio quod festum esuriale obtrudere conatur.

Scaliger si superstes esset, laudes, quibus Caluilius profectus est, retractaret.

De aliis Caluili antagonistis.

Admonitio ad
nouos Calen-
darios.

Sat enim infesta tua tibi reddit culina efurialia festa, & plura, quam Calēdarium tuum, quod ad nudum tuum panē tam artificiose elaborasti, in quo plane summa diligentia curasti, vt à mensa inciperet plena, quæ nequaquam finiatur, sed compleatur. Sed & hūc tuis æmulis, & tibi cum ipsis, tuis verbis *responderi potest, huiusmodi disputationes, de primo mense quomodo recte definiendus sit, de Calendariis & variis anni formis qualiter instituendæ sint, vno verbo omnia, quæ ad noua spectant Calendaria, pertinuisse ad ea tempora, cum de instituendo & reformando Calendario consilia habita sunt, nunc frustra de ea re disquiri, cum res sit peracta, vestrum esse, de his generatioribus non disputare, sed iuxta diuinas ac humanas leges, sublimiori potestati superba vestra submittere colla, & Calendarium Gregorianum, quod Imperatores, Reges, & Principes simul approbarunt, simul comprobare. Enimvero turba & confusiones in imperio hōi modo nequaquam, vt volumus, sed abuntur, sed magis magisque exardescunt, cum adhuc nihil ab alijs allatum sit, quod ad eum scopum, quo tendimus, collimet, videlicet vt turba, & confusiones in imperio Romano, quas Calendaria dierum festorum præscriptione diuersa & discrepantia gignunt, tollantur. Ad vestras igitur officinas, & vestra tractanda negotia reuerti potestis, quæ si etiam quiete tractare velitis, de recipiendo potius Calendario iam à plerisque recepto, quam de nouo condendo, nouisque ciendis turbis cogitare.*

CAPVT NONVM.

De constructione Pseudocalendarii Sethi Caluiffi.

Lib. 1. cap. 7.

SED quo vsque animum nostrum tollis, Caluiffi, quid ni tandem aliquando in medium profers formam illam Calendarii innocentissimam, qua omni profusus labor caret, quæque plane non peccat, nec peccare potest? Arduum profecto & plus quam humanum hoc opus sit necesse est, quod tanto artificio, & tam sedulo miscuis noster ædificator ædificat, vna manu faciens opus, & altera tenens gladiū, quo æmulos suos coerceat; egregie sane laborat, vt plenilunium Paschale, non per epactas, sed per medium luna motum computandum persuadeat. Nos tamen, vt hæcenus fecimus, hominis vestigia prementes, qualiter in operis constructione progrediatur attendemus: illudq; iam perfectum cap. sequenti, vt decet, admirabimur.

Epactas ad Pascha legitime definiendum apertus non esse, commentum Caluiffi.

Itaque postquam cap. 7. foli, atque æquinotio stationes suas assignasset, ad lunares collocandas sedes se se confert; veruntamen: uas miser vago huic sideri, ad cuius mutationem & ipse mutari solet, attribuit stabiles, in Pseudocalendario suo non inuenit. Cōqueritur enim: *Epactas tempus Paschatis nunquam ita definire posse, vt non aliquando præter modum euagentur & peccent; & mox, more suo, rem mendacio confirmat: hoc enim omnes nit, consentunt.* Omnes quidem consentunt epactas æquabiles, & in diebus integris contentas (de quibus imperitus iste videtur loqui, quasi nullæ aliz essent, quam hæc) Pascha ad rationes Astronomicas exacte non præ finire: at, q. præter modum euagentur & peccent, hoc ex suo addidit cantor: est enim modus in rebus, sunt certi denique fines, quibus res Calendarij circumscribuntur, qui nequaquam vt paedagogicorum quispiam Astronomorum sibi fingit, ad minutum horarium exiguntur, neque omnis euagatio, aut peccatum, præter modum est: alias paucissima peracta hæcenus absque peccato in Ecclesia essent Paschata.

Verum

Verum cum morem à Deo institutum (pergit Caluissius) & in Ecclesia obseruatum, De institutione
 vt Pascha Dominica proxima post plenilunium Paschale agatur, nequaquam abolitur cupiamus, sed potius vt Pascha sancte & rectissime colatur, legitimam methodum queramus, celebrationis
 quamper epactas frustra tentamus: alia iucunda est nobis via, & per medium lune notum Dominica Caluissii sententia.
 computata id tentabimus, qua si facilius & expeditius haberi possunt, quam epacta, qua causa dari poterit, cur epacti non sint præferenda? Agamus omnes Domino Setho Caluissio gratias, qui nobis Pascha relinquat, neque vna cum Quadragesima è medio tollat. At quid agis miser Caluissi; quid dicis purioris Ecclesie Theologes? Nonne tu is es, qui religionis vera fundamentum vnicum sacram scripturam esse prædicas? Nonne tu is es, qui nihil à Deo institutum, aut hominibus præceptum esse exclamas, quod in sacra scriptura non exprimitur? Vbi nam, Caluissi, legisti vnquam, in quo Propheta in quo Euangelista, in quo Apostolo à Deo institutum esse, vt Pascha Dominica proxima post plenilunium Paschale agatur? Quod vero ad Ecclesiam spectat, falsum etiam est, morem illi fuisse, Pascha celebrare Dominica proxima post plenilunium, si, vt del. et, cyclicum intelligatur plenilunium, quod est quintadecima luna: vetuit enim Pascha fieri luna vicesima secunda, atque adeo incidente Dominica in plenilunium eo die Pascha celebrandū, non autem in proximam Dominicam siue 21 lunam traiciendum edixit. Sed quid mirum, prædagogum huc talia asserere, qui iam pridè quætere instituit legitimam methodum, vt orbem Christianum errore liberare possit. Nam hæc omnia illegitima & erronea fuere. De facilitate porro, quam hic inuis methodi tuz post viderimus: videndum nunc est, quas ob causas plenilunia in horas ac minuta dissecta epactis, siue indicibus dierum solidorum, præferenda sint.

Lib. 2. cap. 11.

2. Si dicatur nouum esse, inquit Caluissius, ex medio motu lune velle Pascha describere: Respondere nouum simpliciter dici non posse sitempus Paschatuz ex plenilunio medio definiatur. Nam ex hisce pleniluniis, au terminus Paschalis, vel quartadecima luna ad Pascha iudicandum recte se habeat, semper iudicatum fuit. Acutissimum profecto argumentum, & prædologo perquam dignissimum: cycli examinati sunt ad plenilunia media, Quartadecimæ ad quas Paschata descripta atq; definita sunt, ex pleniluniis mediis qualiter sese habeant, iudicatz sunt: Ergo reiectis cyclis introducenda sunt plenilunia media: Ergo nouum non est, Paschata ad pura plenilunia media describere & definire. Pudeat te, Caluissi, adeo friuola, & tam puerilia, vno verbo, prædologica argumenta in medium producere. Sed, vt video, omnino pudere nescis: nam similia similibus addis. Es nonne epacta nota sunt nouilunii, quartadecima vero plenilunii? Ergo reiectis notis, introducendum est id, quod denotatum voluerunt. Vides ne ineptas ratiocinationes tuas? Cæterum quartadecimas non esse notas plenilunii, sed lunæ quartadecimæ nondum, quantum hinc intelligo, didicisti: & ideo denuo ad officinam vocandus esses. Sed absque tua ascia desperauimus de hoc litpote: nisi fortassis hoc aliud argumentum acumen tuū ostendat, & melius sperare iubeat: Es nonne epacta, ais, quartadecima, & termini Paschales excogitata sunt, vt plenilunia rectius cognoscamus? Ergo, quia loco pleniluniorū termini Paschales excogitati sunt, illisq; vel potius quartadecimis propter grauissimas causas, de quibus lib. 1. fuse diximus substituti, à prædologis rursus amouendi sunt, & plenilunia restituenda. Aut certe cum nunquam in Calendario plenilunia media notata fuerunt, nunc nouum non erit, ea in Calendaria intrudere? Apage corrector. Termini Paschales, aurei numeri, siue epactæ, nouiluniorū scilicet

Pleniluniorum calculus quam sibi parè in negotio Calendarii deposcatis, maleque hinc deducta Caluissianæ cōclusio.

cet ac quattadecimarum indices, Idcirco nouiluniis ac pleniluniis mediis per horas ac horarum minuta descriptis prælati sunt, vt Calendarii Ecclesiastici ac vulgaris seruetur in futurum, & naturæ; & res non nisi solidis ageretur diebus; discussionesque, quæ ex illo pleniluniorum oriuntur calculo, vitarentur, & Paschatis sanctissimum festum eodem die vnanimiter ab omnibus fidelibus per totam Ecclesiam Catholicam celebraretur. Nunc vero veniunt pædagogus & ludimagistri isti, putantque se doctrinam reperisse *abstrusam*, eamque mox omnibus adorandam, & admirandam proponunt, imo & suscipiendâ obtrudere conantur. Plenilunia in horis ac minutis determinata, res est, quæ & Patribus Nicenis, & conditoribus Calendarii Gregor. notissima fuit. *Neque enim hoc ipsi Concilii Niceni Patrib. (vt doctè doctus Caluissii loquar verbis) ignotum esse poterat, cum Episcopus Alexandrinus cum Athanasio & aliis, qui Alexandria, vbi studium Astronomicum imprimis florebat, eruditi erant, Concilio interesset: & teste D. Ambrosio peritissimi calculandi à Patrib. congregati sunt. Ergo si illis visum fuisset Ecclesiæ expedire Pascha ex puro calculo pleniluniorum mediorem definire, illamque vnicam & legitimam methodum censuissent; nihil omnino erat, quod illos impedire poterat, cur id editis ac canonibus non sancirent. Multo minus hæc via conditores Calendarii Gregoriani latere poterat, cum iam hæc de re scripta extarent volumina, & aliqui pseudocalendaria & ad verum, & ad medium motum instituenda proposuissent: quæ tamen omnia non solum tanquam à consuetudine Ecclesiæ Catholicæ aliena, sed etiam ad multa vitanda absurda & dissensiones reiecta & reprobata sunt. Non est ergo, vt tumidus iste cantor sibi multum aut de aliquo nouo inuento, aut de expedita; & ad Pascha sanctæ & religiosissime celebrandæ accommodata methodo gratuletur, & interpueros suos magnifice se se circumspiciat. Itaque concedimus illi rem hanc non esse nouam: at eam vnquam fuisse in Ecclesia Catholica saltem post Concilium Nicenum in vsu, aut approbatam ei negamus, ac pernegamus: sed tanquam inutilem imo, & perniciosam reiectam esse, facile ex iis, quæ tum hoc, tum capite sequenti dicentur, colligi poterit.*

Pascha in Calend. Gregoriana.
vt olim per terminos definiti,
quamuis veteribus interpositi sine noui.

Caluissius vero, ne nouitate absterret lectorem antiquo inuento, non vno tantum argumento suspicionem amotam voluit: imo vt nouitate Calendarium Gregorianum odiosum redderet, omnibus viribus laborandum sibi duxit: *Contra vero nouum est, addit, quod in Gregoriano tempus Paschatis agendi per epactas determinatur, nunquam enim epactæ ad hanc rem apud veteres adhibita sunt.* Mirum, quam parum videant Grammatici! Res alias præter eas, circa quas versantur, nempe vocabula, non cognoscunt, & mutatis vocabulis, mutantur illis simul res ipsæ: Faciamus periculum in re proposita: Veteres Paschata direxerunt ad terminos Paschales, quartasdecimas, siue, vt ad sententiam Caluissii loquamur, ad indices pleniluniorum: sed Calendarium Gregorianum Paschata sua dirigit ad terminos Paschales, quartasdecimas, siue indices pleniluniorum: Ergo Calendarium Gregorianum idem facit, quod veteres: ergo nihil noui. Quid dicis Pædagoge? nonne hæc omnia nomina a tribus epactis Gregorianis? Nonne res ipsa alia non est ab ea, quam omnes per terminum Paschalem & quartasdecimam intelligunt. Erit ne idcirco noua si nouum illi nomen imposuero, & quam nunc epactas vocamus, aureos siue argenteos numeros vocitauero? Inspecie ineptissime ipsum Gregorianum Calendarium, si aliunde iuuare te non vales, & confer illud cum veteri siue Iuliano Calendario: nonne isdem profus diebus in Martio ac Aprilii in vtro-

in vtroque Calendario signa, quamuis diuersa figuræ, reperis, quæ iisdem prorsus diebus, cæteris quoad literam Dominicalem, &c. nihil immutatæ, Paschæra determinant. Quod vero Gregorianū iam plura addiderit, & loca vacua repleuerit, id erat, in quo correctio consistebat Calendariū, vt aliis atque aliis temporibus, alia atque alia signa assumerentur, quæ eundem prorsus vsū retinerent, quem antiqua; & dies conseruaret integros, non autem in frustra, horas scilicet, atque horarum fragmenta, vt tua faciunt plenilunia, dies discerperet. Gratia ergo omnino subiungis: *Præterea epactæ in Calendario tropico subinde mutantur, quod similitè nouum est.* Tu enim vltra hæc nouitatem, mutationis videlicet sedium lunarium, nouitatem horarum ac minutorum inducis, quam tamen ipse in sedibus solaribus damnas: atque adeo nunquam admittendam cõsuetudinem obtrudis, Pigmæumque, quod aiunt, imponis Colosso. Denique cum characteres siue signa quartadecimarum & terminorum Paschalium Gregoriana, vltra hoc munus commune, etiam aliis officiis præesse, & dies abundantes, & deficientes lunationum in fine anni, siue principio alterius indicare possint, atque hinc cõgruæ epactæ nominari, idque officii absque vlla confusione, absurditate, aut alia nouitate inducta præsent, neque quicquam in re Calendarij vulgaris, siue Ecclesiastici mutant; perfectioni Calendarij iuxta Patrum decreta, & consuetudinem Ecclesiæ instituti, aliquid accessisse, non autem decessisse censendum est.

Cur igitur hisce (epactis) plenilunia Paschalia, concludit Caluissus, quæ nunquã errant, nunquam fidem decoquunt, & tamen eadem facilitate, imo facilius inueniuntur, nã sunt præferenda? Diu, ctedo, videbaris tibi nihil mentitus esse, moram igitur multiplicitate compensare voluisti. Tua enim plenilunia Paschalia nunquam errare, quã falsum sit, ex sequenti capite intelliges. Eadem vero plenilunia eadem facilitate, imo facilius, quam epactas Gregorianas reperiri, adeo crassum & palpabile mendacium est, vt id etiam muliercula, rustici, & cæci agnoscant, & videant. Quis enim tam hebes ac rudis est, qui non videat atq; experiatur, facilius se venire in cognitionem epactæ anni sequentis, ex epacta currete per numeri vnderarij additionem, & tricenarij, si opus sit, abiectionem, quod quilibet memoriter præstare potest (vt alios, eosq; faciliores modos, de quibus lib. 7. c. 10. Regula 14. dicitur, taceam) quam si illi, diebus, horis, ac minutis, addendi sunt, vel subtrahendi (vel vtrumque simul peragendum) alij dies, horæ ac minuta? At hoc pro tuis plenilunijs indagandis requiritur: illud pro Gregorianis epactis: Eaque regula perpetua est, nisi quod corrente aureo numero 19, pro 11 addatur 12: & in annis centesimis, tantum, si quis tabulam æquationis memoriter non teneat, ea sit inspicienda, atq; ad eam regula additionis instituenda. Si vero absq; discrimine pro quouis futuro anno, quod ad vsq; se se moraliter vsus Calendarij extendere potest (non loquimur enim iam de imaginarijs seculis) epacta currens inquirenda sit, ea cognitio cyclo lunati, qui etiam tabula comprehendendi potest, ex tabula epactarum expansa, & æquationis, sine vlllo calculo elicitur quã citissime. Pro plenilunijs vero tuis præter tabulas necessarius etiam est calculus plurium operationum, & inuento hoc modo plenilunio, adhuc nihil pro tuo pseudo calendario inuenisti, sed tantum pro Iuliano, ex quo deinde non nisi per diem ex emittij indagacionem, ad tuum patet aditus. Deinde cur plenilunia media epactis, siue terminis Paschalibus (etiam si eadem vtrobiq; esset facilitas) præferenda non sint, iam exposuimus, idque clarius etiam patebit ex cap. sequenti.

Plenilunia Caluissiana non solum vitiosa, sed & inuentu difficilia esse.

Sed

Sed addis conclusioni: *Senegant meliora veteribus anteponenda, cur sum epallus terminis Pascha'ibus, quos reiecerunt, praeferunt? vel potius, cur non edunt glandes, cum quondam panes non fuerint.* Et tu cur non reiecis attritis ac vetustate confectis calceis, soleas ferreas, easque nouas, imo & chalybeas paedagogicis pedibus clauis affigis: & ex glandibus panes conficis? nam & haec noua essent, & tenui rei familiaritatu non parum vitia. Terminos Paschales nequaquam esse reiectos, sed potius numerum illorum auctum atque completum esse, iam didicisti, si res ac vocabula rite connectere, ac discriminare didicisti. Pergamus ad alia.

3. Hisce feliciter, ut cantotum fert opinio, expeditis, ad calculos subducendos sese confert, quia in re homini, cuius rationes etiam musca perturbat, molesti esse nolumus. Ad secundum igitur progredimur, quod est, *vt plenilunia ad certum meridianum describantur. Sciunt enim Astronomi, inquit cantor, tempus in motibus celestibus secundum meridianos variari, & quidem interdum tantum aliquot minutis, interdum etiam aliquot horis, ratione orientalis plaga mundi, vel occidentalis. Nisi igitur plenilunia ad certum certum describa sint, fieri potest, si diuersos in diuersis Ecclesiis meridianos sequamur, vt inequalitas in celebratione Paschatis ratione temporis oriatur, qua etiam interdum ad integrum mensem excrecere possit.* Vides ne, nugator, vnum pseudocalendarium tui privilegium atque ornamentum, vnum videlicet etiam minutum horarium, & multo magis plura minuta, duo diuersa posse generare Paschata, quorum differentia etiam ad mensem solidum extendatur, solum ratione diuersorum meridianorum: id quod in terminis Paschalibus Calendarii Gregoriani nequaquam locum habet. Verum de his satis libro primo disputauimus. Hoc solum hoc loco ex te scire aueo, cur potius hic quam ille meridianus eligendus. Ad quod sic respondes: *Plenilunia igitur Paschalia praescripti ad meridiem Hierosolymorum.* At hoc ipsum est, quod quare: qua auctoritate paedagoge hunc meridianum praescripsisti? Pascha namque, ut ait, *a Deo institutum est, vt Dominica proxima post plenilunium Pascha' agatur:* cur ergo ratione meridiani Hierosolymorum aliquod plenilunium Paschale certum describa sint, quod ratione alterius meridiani nequaquam Paschale esset? Vnde habes, quod illud Paschale sit, hoc veto non? Quid dicit, *religionis verae fundamentum vnicum, sacra Scriptura?* Nonne ex hoc solo questionis huius, quae pertinet ad festum a Deo institutum, tibi petenda est solutio? En responsum! *Ex Sion enim, inquit Propheta, & Caluisius, exiit lex, & verbum Domini de Ierusalem, quod est de vniuersa Ecclesia doctrina intelligitur, tamen ad hanc quoque primariam Ecclesiae ceremoniam non inepte alligari potest.* At magis iam haereo, Caluisi, atque dubito, quam antea; vnde enim cognoscam hanc Prophetam sententiam, ad hanc quoque primariam Ecclesiae ceremoniam non inepte alligari? Redendum nobis ad religionis verae fundamentum vnicum est. Nam vt huius questionis solutionem ex traditomb. & ex Ecclesiasticis scriptoribus, quorum interpretationes, vt tu criminaris, non solum ambigua, sed & discrepantes, & alicubi falsa apprehenduntur, hauriamus, tu minime permittis: at in fundamento illo, ne hilum quidem de te inuenies: Ergo gratis fundamentum vnicum allegasti: nisi vt iuxta tuam sententiam, neque Canonibus Paschalibus Patrum Nicenorum parendum sit: Propheta enim ait: *Ex Sion, &c. non autem, Ex Nece, &c. Palpas ne, Caluisi, tandem quam ridiculus sis, quantoque ludibrio luteo tuo Elencho te exposueris?*

Sed subdit: Et quam urbem aliam habemus, quam Hierosolymam praeferramus, cum a populo Israelitico, qui Hierosolymam incoluit, hic ritus celebrandi Pascha-

Quid de electione meridiani pro suo Calendario Caluisius attulerit.

Lib. 2. c. 11.

Paschata ad nos peruenerit? Nulla ne igitur vrbs est Isleben? nulla Lipsia? nulla Heidelberg? Quid Gorsleben? Quid Schola Portensis? Quam ingratus natalibus & altricibus tuis es Caluili: quam facile aliquid ex fundamento vnico eruere potuisses, si uoluisses. Vbi denique manet Astronomia Scaligeræ: an nescis in toto orbe non plus vno, ex edicto Scaligeræ remansisse meridianum? lege obsecro septimum ipsius corollarium, & ea, quæ inde cap. 10. lib. 2. num. 9. nos inde deduximus, & videbis omnem tibi de electione meridianorum iublratam esse dubitationem: nisi enim Scaligeræum assumperis, quem assumes non habebis alium. Sed mittamus ridicula, & videamus reliquam Innocentissimi calendarii constructionem.

4. Tertium est ait, vt definiatur mensis Paschalis, vt sciatur, quodnam plenilunium ceterum pro Paschali habendum sit. Hactenus enim hoc in Orbe Christiano ignoratum est: & nisi Sethus Caluilius Resp. ciuem, orbisq; liberatorem professus, ex fundamentis ipsius hoc eruisset, sua in ignorantia adhuc sterteret mundus. Quid ergo faciendum? In calendario, respondet, quod ad captum vulgi instituitur, veri motus luminarium obseruari nequeunt, propterea quod q̄ motus modo tardis, modo velocis deprehendantur, & multo labore ex tabula Astronomica, quas vulgus nullo modo cognoscere potest, hauriantur. Qua propter merito retinentur motus mediū, quorum ratio scitu non admodum est difficilis. Uocatis sume prius quam ad quæstionem plene respondeat, in calendario suum infert id, penes quod possit definire mentem Paschalē: quod acutissimo præstat enthymemate: In Calendario vulgato locum non habent motus veri. Ergo introducendi sunt mediū. Quis enim hanc auderet negare confessionem? Subtilissimum istud ingenium Ecclesiam suam puriorem ad horas ac minuta alligare vult: non tamen ad vera tempora, sed ad ficticia. Vnde quæso hæc hausisti doctrinam præclarissimam? eius nobis fontes quæ reo reclude, si nosti. Enim vero cum hinc non minus, quam è meridianorum differentia variatio dependeat Paschalis festiuitatis à Deo instituta, eam profecto non nisi ex religiois vera fundamento vnico debgas eruere. Cur non adfers aliquod, vt ante, Prophetæ testimoniū? tam cito ne cantorum exhauritur Theologia? sane si vel parum attendere uoluisses, & pro meridie Ierosolymitanæ vrbs, quæ medium terq; vulgo occupare dicitur, & pro medio motu, & pro diei à media nocte inchoatione, imo & pro auctoritate tua stabilienda, qui ad orbem Christianum errore liberandum, & Calendarium restituendum venisti (ab his enim omnibus Paschatis dependet celebratio, & multipliciter variari potest) Prophetas, & Apostolos inuenisses: imo vnico textu omnia simul confirmare potuisses. Quid si dixisses: Cum enim quietam scientiam contineret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus exiens de celo à regalibus sedibus, durus debellator in medium exterminij terram profiliuit (neq; enim vobis infolium est, alio scripturam quam debeat detorquere) nonne eodem modo quo ante, illa omnia probasses, si addidisses: Nam & si hoc de Christo seruatore intelligitur, tamen ad hanc quoq; primariam Ecclesie ceremoniam, eiusq; restauratorem gloriosum militem Caluilium non inepte alligari potest.

Facto autem decreto medios motus esse in Calendario vulgare introducendos, primus qui ab eo deficit est Caluilius, & quidem in potissimo capite, in solis nimirum motu: neq; enim æquinoctium inquirere, eiusq; in Calendario sedes constituere, quemadmodum de luna præcipit, quasi vero Pascha, aut Pa-

Qua auctoritate ac ratione Caluili medicus motus in Calendario introducere conatus.

Caluilius solis aclinæ motus non æqua ratione adhibet.

scholis mensis magis à lunæ dependeret motu, & plenilunii, quam à solariæ æquinoctiis. Sed æquinoctium statuit perpetuo in puncto medix noctis 21 diem Martii præcedentis, fixum, eique per insulas suas 128 annorum periodos, videntem permaneat, compedes inicit: in reliquo nullam omnino habet rationem mutationis, neque etiam eius, quæ oritur ex annis b sexstis, quorum tamen rationem habet in plenilunii definiendis. Si ab ipso huius exposcas rationem, cur nimirum æquinoctium ad 21 Martii, tanquam Prometheum ad Caucaſum montem religauerit, in eoq; non nisi integros ad calculos assumat dies, promptissimum tibi dabit responſum: Quia à consensu Ecclesia, cum æquinoctium eo, ubi temporis, quando hæc constituta sunt, redactum sit, recedendum non est, nisi quâdo id placuerit orbis liberator Caluſio: quia igitur placuit ei recedere in lunaribus rationibus, & plenilunia Paschalia constituere Protheo mutabiliora, ac quiescere, nec quicquâ contra hucere oportet; præsertim, quod Prophetico ipse donatus spiritu, mote Prophetarum de futuris loquatur, quemadmodum de præteritis, & cõtra: cum omnia intueatur tanquam præsentia; de eodem fixo æquinoctii loco sic ratiocinatur: *Idque deinde obseruatum est per annos mille & trescentos fere, quemadmodum illud ex computis, tam ante Concilium Nicenum, quam post de ea re scriptis videre est:* nimirum in computis ante Concilium scriptis habetur, quæ ratione eo in Concilio æquinoctium ad diem 21 Martii religatum, atque per 1308 annos fere ibi retentum sit.

Ex cõputis ante Concilium Nicenum scriptis iuxta Caluſiũ constar quid in eo cõstitutum sit.

De eadem iniqua motuum applicatione.

Obsecro te, Caluſi, quando ita bonus vates es, tamque perspicaci ingenio, vt nihil te lateat, quæ maior ratio est, vt æquinoctiũ perpetuo in 21 die Martii hæreat, plenilunia vero paschalia hinc inde vagentur: hoc est, cur morem retinuisti antiquum in sole, eumque solum in certis mutas periodis, & spacio 128 annorũ semel tantum ab eo recedas: in plenilunii vero ad nullam certam partialem saltem periodum te astrinxisti, quæ exacta, alia, quam ante, plenilunia cum iisdem concurrerent cyclis lunæ? Cur non morem seruasti antiquum etiam in luna, quo semper cum iisdem luna cyclis, eadem, iisdemque diebus collocata conueniebant plenilunia, & tunc solum ab eo recessisti, quando id vulgaris aliqua periodus, siue insulsa illa 128 annorum, à te è mortuis suscitata, cum lunæ motu comparata fuisset? Cur nullum seruas ordinem in iis ad captum vulgi accommodatum? Cur non etiam constituisti stabiles perepactas, aliave signa omnes terminos paschales? Audio quidem te vociferantem, & tumidis buccis decantantem: *Epactarum fidem esse lubricam: Epactarum fidem decoquere: Nos cupimus, vt Pascha sancte, & velleſtissime colatur; cum vero Paschalis festum ad rationem luna CERTO definiti debeat, manifestum est, quam periculosum sit, hæc epactis nihil certi definiti ibi, fidere: Epactæ & termini paschales pascha aliquando omnino extra mensem paschalem eiciunt, idq; in vltimum ac secundum intrudunt: Pascha ante plenilunium, vel post tertium lunæ exhibent quadrantem, &c. Hæc & similia, Caluſi, audio te inculcare. At nonne hæc omnia, etiam si nunc ab aliis trices, incommodis, & nouitate tuorum pleniluniorum mentem abstrahamus, etiam accidere possunt ex lubrica fide æquinoctii in die 21 Martii consistentis? Si hæc nescis, ea capite sequente docebitur. Ex quo igitur Caluſi, religionis vera fundamenta vnico, ex quo consensu Ecclesia id hausisti: plenilunia in horis & minutis esse dete- minanda, non autem æquinoctium? Ex qua Caluſiana propheta constat plenilunium, quod ob vnicum fortassis minurum incidit in diem 21 Martii, nequaquam meridiem, aut horã atque minutum suum cum die respicias, sed totum eundem diem; plenilunium vero, quod*

quod incidit in 19 Aprilis, nequaquam integrum illum diem respiciat, sed aliud ante meridiem quidem, & vsque ad quadagesimum quartum minutum post meridiem lince perspicacius, post illud vero minutum talpa cæcius sit; aliud cōtra non nisi post illud minutum lumen intueatur, reliquum vero tempus illius diei in tenebris illi veretur: illudque plenilunium citimum sit secundi mensis, videlicet, quod sequitur meridiem decimononæ Aprilis, plus quam 44 minuta? Omnia ex celo, credo, nuper allata est hæc doctrina abstrusa, & recondita, nullibi certe exeat hoc in tota doctrina Astronomica: nullibi in computis siue ante Concilium Nicenum, siue post scrip: is: nullibi in canonibus Ecclesie: nullibi in consensu Ecclesie: nullibi in religionis vera fundamenta vnico. Sed est abique vlla aliâ discussione acceptandum, quia ita edicit pro sua dictatoria auctoritate magnus Caluissius. Sufficit quod addat, & tandem, quod propositum erat, primum mensis Paschalis plenilunium definiat: Nos sequamur consensum Ecclesie, qua terminum Paschalem pro plenilunio habuit, & altero pro altero vsa est, & plenilunium in ipsa media nocte diem vice simum primum inchoante, Paschale primum & citimum STATVAMVS.

At obstrepere iis, quæ diximus, Caluissius poterit: Clauium ipsum præteritis rationibus solaribus, lunaribus tantum adhærescere, atque ad illas tantum Paschata exigere. Sed quid hoc ad rem? Nonne tu is es, Caluissius, qui ad Clauium corrigendum in hunc mundum venisti? Si idem facis, quod Clauius, vbi manebit innocens tuum Calendarium? Aliud præterea est, Paschata Calendarii examinare hoc vel illo modo, quod facit Clauius: aliud eadem tali modo celebranda in Calendario præscribere, ad lucem scilicet tantum modo vnus sideris. Clauius poterat examinare Paschata prout ipsi sua dictabat opinio, ac sententia: neq; in hoc Calendario Gregoriano addidit ipse quicquam, aut ademit: centuriam vt persequeretur lunares calculos, hoc obtrechatores epactarum ab ipso extorserunt; Calendario eodem semper firmiter permanente. At tuæ pleniluniorum determinationes, non examen, sed ipsum rel: iciunt Calendarium, illudque eo, quo vidimus modo, componunt, atque substantiam eius constituunt.

Obiectio 4.
Iuliaz.

5. Quarto dicendum etiam est de diebus, subdit Calendarie præius, quomodo ratione horarum numerandi sint. Eas autem horas numeramus politico more à media nocte, vsque ad mediam noctem, quemadmodum vulgo consueuimus. En Calendarium, in quo horas numerare necesse habes? Quasi veto in Calendario vulgati necesse sit momenta scire horarum, vnde fluant, & quando dies incipiat. Vt in Calendario Gregoriano, quod certum initium diei non constituit, hoc minime determinat. Ad examē pertinet hæc definitio, quam hætenus quibus pro arbitratu suo instituit; qua in re tamen Clauius scrupulosam illam præcisionem nequaquam obseruat, vult, eique rei moralem attribuit etiam in examine latitudinem. Si vero ipsum spectes diei exordium, id multis modis sumitur: aliter enim atque aliter Ecclesia tam diem, quam eius initium accipit, nunc binas illi attribuit vespertas, nunc vnas tantum:

tantum: modo longiorem, modo breuiorem diem constituit: nunc à mediâ nocte, nunc aliunde eundem incipit. Aliter atque aliter etiam Astronomi diem ordiuntur: diuersis etiam modis vsus politicus: aliter Denique atque aliter ipsemet horizon obliquus diem terris dirimit. Verum his omnibus, absque vltio horarum discrimine, vnum idemque seruit Gregorianum Calendarium. Itaque quod Clauii etiam in hoc carpis sententiam, qui in examine suo, ac pleniluniorû, nouiluniorumque descriptionibus, diem à meridie inchoet, id facis, quod tibi propositum est, & criminatoris perseque ris munus; qui vbi materia deficit, no- uam tibi mentiendò excogites, vt paulo post videbimus. Ergo si primum prime horæ minutum diem incipit apud Clauium, hoc homines plebes non ita intelligunt: is idem omnino fiat apud Caluium, mox omnes id clarissime perspiciunt: Quare hoc? Quia acutius homines plebei obtutum figunt, clariusque intuentur omnia media nocte, quam in meridie. Clauius in cõputo suo Ecclesiastico, quem tam pro hominibus plebeis, quam pro Ecclesiasticis scripsit, nihil nec de meridie, nec de media nocte præscripsit: nemo enim tam rudis est, qui, quomodo dies in Calendario Ecclesiastico accipiendus sit, edoceri opus habeat: at Caluissus pro pã- riori Ecclesia tale condere voluit Calendarium, quod & hoc, & pluribus aliis opus habeat.

Caluissus Clauio imponit de inuio diei.

A criminando ad mentiendum Caluissus progreditur, Nec tamen Clauium in hac re, inquit, Astronomos sequitur, qui diem quidem inchoant in ipso ipsius diei meridie, & ad sequentem meridiem extendant. Cum Clauius eundem diem inchoet à meridie præcedenti diei, contra Astronomorum morem, quod nunquam faceret, nisi hoc modo latebrat, & effugia suorum in Calendario Gregoriano errorum quæretis. Mendacium est, Caluissus, Clauium ea numerandi ratione effugia quætere suorum errorum, eandem vero esse contra Astronomorum morem, aut mendacium est, aut crassissima tua ignoratio. Nolo autem te ad peruoluendos ablegare omnes Astronomos, sufficit vt legas ea, quæ habet Auctor Tabularum Frisicarum in sãg. in Calend. cap. 2. De variis diei principijs: imo ne tibi paremus aut molestiam, aut periculum, qui libros ab alijs vtendos sumis, locum huic tibi legendum transferemus, sic enim habet: Astronomi alij à meridie, alij à mediâ nocte diem suum inchoare solent, hoc est, à meridiano circulo omnes, nulli ab horizonte. Ptolemaus, Rex Alfonso, & Tycho Brahe meridiem assumunt, Nicolaus Copernicus Hipparchi exemplo, mediam noctem hoc tamen inuertit inter diem Alfonso, & reliquorum, quod Alfonso dies tibi desinat, vbi dies Ptolemaicus, aut Tychoonianus incipit; exempli gratia, Calendarum Ianuaris principium Ptolemaus, & Tycho est ipse meridiem prima lucis Ianuariæ, Alfonso vero eisdem Kalendas inchoat à meridie vltimæ Decembris & sequenti meridie terminat similisq; in singulis anni diebus ratione obseruat, quod ex Arabum consuetudine prophanasse existimo. Et paulo post: Iudei serias suas & eorumque Alfonso more, mox nunc ab occasu solis assueantur. Quid tibi videtur, Caluissus, hoc homines plebei intelligunt? mihi videtur, quod sic imò & aliud tuum mendacium, siue ignoracionem hisce patefactam, etiam media nocte videbunt, qui Ptolemaum diem à mediâ nocte tecum auspiciati assumeris. Et hoc modo etiã, inquis, Ptolemaus Astronomorum principium numerat dies: quod falsum esse, etiam cœci palpare possunt. Hinc etiam colliges, quæ nam præter alias Clauium impellere potuerit causa; cur dies Alfonso more numeraret: quos enim proxime secutus est in numeratione anni, hos etiam sequi voluit in numeratione dierum: Pudeat te, Caluissus, tantum Chronologum & Astronomum, vt videri vis, &c. qui

Caluissus igno- rat vt de Ptole- mæus diem in- cipiãt.

Lib. 1. cap. 4.

buc

huic studio sedulo incumbitis, & tempora in futuros annos metitur, adhuc nescisse, qua ratione tam Astronomi, quam eorum princeps Ptolemæus dies numerauerit: aut, si id sciuiti, tam turpiter fuisse mentitum. Quot hinc, tum in Astronomicis, tum in Chronologicis tanquã ex vberimo fonte promanare possunt errores? Sed tu illorum, quos cælo nimium affixos fouea subinde excipit, Astronomorum mores sidera contemplaris, altissima quæque & subtilissima speculari intendis; interim principia & omnino necessaria ignoras, quæque tibi ad pedes obiacent, non vides: Orbem Christiani erroris liberaffe te gloriaris, qui totus ipse in erroribus immerfus atque sepultus iaces. Neque vllã tibi emergendi, nisi te talem fatearis, patet exitus. Nam si dicere velis, te Astronomiæ Scaligerianæ esse candidatum, caussa cecidisti: cum auctor illius Iosephus Scaliger expresse fateatur, se incipere seriam à meridie antecedenti à γερουσιῶν, ab occasu solis ἡμερῶν, hoc est, numeri Astronomici procedunt à meridie: initium autem temporis ciuili ab occasu solis. Quod si, more tuo, ludos atque gentes in auxilium aduoces, in illorum hostilia incurrus arma: audi enim, quid dicat idem præceptor tuus: Omnes Orientales nationes, Indi, Sinae, Chataii, veteres Assyrii, Syri, Chaldaei, Arabes, Damasceni, calculum luna à meridie instituerunt: noctem autem à sole occasu; more videlicet Iudæorum à meridie, & occasu solis antecedente, hoc enim proprie eo loco probare conatur. Imo etiam si vsque ad ipsum rerum initium cucurseris, profus nihil pro te efficias: aduersarium enim habes nobilissimum, atque doctissimum cum pædagogis atque cantoribus minime comparandum D. Io. Georgium Hervvart, qui cap. 17 Chronologicæ suæ sic habet: Hebræos olim, & quidẽ ab ipsa mundi origine, diem à diei cuiusvis præcedenti meridie, Atheniensium, ac Vmbrosum, omniumque ferme Astronomorum more, imbuasse, vel hinc animaduerti potest; quippe Moyses ipso τῆς κοσμογονίας principio integrũ νότον dieque spacium deprensens, hac habet (omisso Hebraico & Græco textu, quem ex auctore, si placet, petere potes) & factum est vespere, & factum est mane, dies vnus. nimirum iuxta septuaginta. Ex quo colligit deinde propositum.

6. *Quinto addimus diebus, inquit architectos pseudocalendarii, quibus penulniam accidit, serias etiam hac de caussa imprimi; vt statim in promptu sit, quo die mensis Pascha sit celebrandum. Et paulo post: Deinde, vt statim nota aliquis in promptu sit, qua cognoscatur, an plenilunium veſte sit computatum. Quam feliciter autem vtrumque succedat, exemplum quis sumere ab ipso rei huius machinator Caluſio potest, qui capite 3 libro 1, in tabula qua centuriam 9200 proponit, non nisi quatuor proposuit annos, in quibus non errauerit, in reliquis omnibus in feriis turpissimè à vero abiuit, & quod sequitur, Paschata male præscripsit. Sed istud, credo, illud erit abstrusum inuentum, quo omnia eadem facilitate, imo facilius inueni, quã fit in Calendario Gregoriano, diem nimirum Dominicum duplicato inuestigare labore, & per cyclus solis, literæque Dominicalis, & per seriem feriarum. Pro ostentatione igitur subtilissimi inuenti à Iudæis mutuati, iudicem se se constituit summus Astronomus Caluſius, duorum summorum Astronomorum: quod nihil ad nos. Summus Astronomus esse non potest, qui coactus pædagogi huius Reteritentia.*

Denique pro complemento magnæ constructionis, postquam horas numerare docuisset, hæc addit: *Minuta etiam addere volui, sed primaria tantum, qua quidem recte se habens (si credere fas est) nisi, quod aliquando vnius minuti discrepantiã oriri posset, quod nullus est momenti, & pleniluniorum Paschalium rationem non turbat.*

Ddd 3

Quod

Can. Ifag. lib. 9.

Plures, qui diẽ à meridie præcedente incipiunt.

De emen. tempor. lib. 2.

Feriatarum pro Calendario Caluſiano computus.

F. Num. est, in nimirum horariũ in Calen. Caluſiano neglectũ, nullius esse momenti.

Quod falsum est, cum vnus solum modo minuti error in hoc nefasto Calendario, errorem inducere possit non diei tantum, sed in celebratione Paschatis, & dierum septem, & solidi etiam mensis. Subiungit quidem: *si tamen eius vsus requireretur, alibi ex secundis minutis id decerni posset, quia propter hanc causam hic omnia sunt, non difficultatem viderentur addere numerationi plenimiorum.* Sed idem accidere potest in minutis secundis, quod in primis: Ergo addendum rursus est: *si tamen eius vsus requireretur, alibi ex tertiis minutis id decerni posset.* Sed idem accidere potest in minutis tertiis, quod in secundis & primis: Ergo addendum rursus est: *si tamen eius vsus requireretur, alibi ex quartis minutis id decerni posset.* Sed idem accidere potest in minutis quartis, quod in tertiis, secundis, & primis: Ergo rursus addendum est, &c. Et quousque tandem hac ratione perueniemus, Caluisi? Vides ne, quanta se icitate, atque facilitate plenilunia media in Calendarium introduxeris? Sed recte adiungis, hęc propterea omissa esse, *non difficultatem viderentur addere numerationi plenimiorum:* facilitatem enim extollere, difficultate dissimulare, atque abscondere è re tua erat. Sed te gas quantum velis difficultatem, mendacium tamen tuum, quod eadem facilitate, *si modo facilius inueniantur plenilunia media, quam epactę Gregorianę, aut vulgares, nunquam texeris.* Tempus nunc est, vt tandem inueamur nouam illam, atque admirandam Calendarii innocentis, atque in gratia confirmati formam, *quę omni prorsus labe caret, quęque plane non peccat, nec peccare potest.*

CAPVT DECIMVM.

Pseudocalendarium à Caluisio constructum in conspectum produciatur, & generatim examinatur.

Quibus nunc lector opus illud eximium, atque à tot seculorum ætatibus expectatum, oculis intuebimur; quibus id manibus contrestabimus; qua lingua, qua denique voce laudes ipsius cantabimus? Næ ego, vt sanctum hoc, & ab omni labe ac peccato immune Calendarium stylo incompto meo polluat, nunquam permisero. Sancta sancte tractare oportet. Quare æquum, iustumque esse cenfeo, vt quod opus orbis Christiani liberator Sethus Caluisius tanta confecit arte atque felicitate, id non nisi ipsius describatur, atque explicetur verbis. Age igitur, Caluise, expedi doctissimum calami tuum, nostrumque tandem, quod diutius plane ferre non possumus, desiderium imple.

Calend. Caluisianū non nisi verbis Caluisiani describendum esse.

Tres sunt tabulę, inquit Caluisius, *H V I V S CALENDARI II.* Prima est *annorum expansorū*, in qua anni ab initio era Christiana numero septuaginta sex ordine recensentur, & singulis suum plenimū Paschale in suis diebus, feriis, horis, & minutis adscribitur, addito simul cyclo solis, & lunę: additur ad latus huius tabulę integer cyclo solis, cum suis lusteris Dominicalibus, & quod ad hanc tabulam attinet, nihil continet in se difficultatis, & vsus eius eantem est in hisce annis septuaginta sex vt anno era Christiana 33, quo Christus passus est, factum est plenilunium die 3 Aprilis, feria 6, hora 7, min. 35, post mediam noctem. Fuit cyclo solis 4, cuius luster Dominicalis est D, quę inuenitur die 5 Aprilis. Ergo dies 3 Aprilis est feria 6, & plenilunium est recte computatum. &c.

Secunda Tabulę est *annorum collectorum*, in qua anni septuaginta sex semper simul sumuntur, quibus adscribitur anticipatio lunaris in tot annis Iulianis. Methodus eius est:

Ad da-

Ad datum annum, cuius plenilunium quaritur, semper sume ex tabula hac numerum proxime minorem, residuum vero, quo differt annus in secunda tabula ab anno dato, quere in prima tabula. Deinde dies, serias, horas, minuta, & cyclum solis secunda tabula subtrahere ex diebus, feriis, horis, minutis. & cyclo solis, ex anno inuento in prima tabula, & habebis plenilunium Paschale die suo definitum in Calendario veteri sine Iuliano, cum sua feria, horis, minutis, & cyclo solis.

Ve velim scire plenilunium Paschale anni 1611. Proxime minor numerus in secunda tabula est 1596, residuum 15, si enim 1596 subducas ex 1611, supersunt 15. Porro ad annum 15 adscriptus est dies 23 Martii, feria 7, hora 23, minuta 51, cyclus solis 24: ab hisce subducenda sunt, qua habentur in secunda tabula ad annum 1596, dies 5, feria 5, hora 2, minutus, 46, cyclus solis 0, hoc modo.

		Martii fer.		hor.	minut.	cycl. solis.
Anni	15	23	7	23	51	24
	1596	5	5	2	46	0
<hr/>						
	1611	18	2	21	5	24

Plenilunium Paschale igitur huius anni accidit in Calendario Iuliano die 18 Martii, feria 2, hor. 21, post mediam noctem, hoc est, hora 9 vesperti, cyclo solis 24, qui exhibet litteram Dominicalem F, qua inuenitur die 17 Martii, ergo sequens dies est feria secunda, & plenilunium recte est inuentum. Nihil habet hoc CALENDARIUM difficultatis, sicut nec superius, cum pleniluniorum paschalium inuentionem ad tabulam Prutenicam traderemus, vbi cap. 17 omnia hac sunt prolixius explicata.

Quod ad tertiam tabulam attinet, ostendit illa plenilunium paschale in hoc NOVO CALENDARIO additis diebus exemptilibus. Nam semper requiritur hoc, vt primum plenilunium paschale, sicut iam fecimus, in Calendario Iuliano inueniamus. Inuento igitur plenilunio hoc, cuius diem transi ad hanc tertiam tabulam, qua est periodorum per annos 128, ex quibus vnus dies eximitur, collectarum: ibique vel eundem numerum, vel proxime minorem tibi sume, & dies exemptiles adscriptos adde ad plenilunium inuentum, & habebis plenilunium paschale in hoc NOVO CALENDARIO: cyclum solis etiam cyclo solari inuento iunge, vt habeas & cyclum solis in NOVO HOC CALENDARIO, & litteram Dominicalem.

Vt anni huius 1611 plenilunium inuentum est die 18 Martii, feria 2, hor 21, minut. 5, cyclo solis 24. In tabula hac tertia periodorum, proxime minor numerus est 1536, cui adscripti sunt dies exemptiles 10, cyclus solis 20, qua adde ad plenilunium, & accidet id in nono Calendario die vicesimo octauo Martii, feria 2, hor. 21 minut. 5, sed cyclo solis 16. Si enim 20 ad 24 addas, sunt 44: ex quibus abiectus integer cyclus 28, relinquit 16 cyclum huius anni; qui exhibet litteram Dominicalem B, qua cum inueniatur in die 27 Martii. Ergo dies 28 est feria secunda, & plenilunium est recte quaesitum.

Obseruandum est primum, si in tertia tabula numerus exacte inueniatur, quod cyclus solaris quidem inueniatur, qui gemina habet litteras Domini, alesed quoniam dies bissextus in eo anno omittitur, ideo sit annus simplex, & littera Dominicalis, qua posterior est in eo cyclo, per totum annum vsurpatur.

Deinde accidet interdum, vt dies à plenilunio in Calendario veteri subduci, vel in NOVO HOC CALENDARIO iisdem additi, emouant ea ex ambitu pleniluniorum pascha-

pascha'ium; quod si accidit mensis vni lunaris, vel est addendus ad plenilunium, vel etiam subtrahendus ex eodem, & in eum vsus a 1 secundam tabulam annorum collectorum vnum atque a' terum mensem adscripsi. Exempli gratia, Anno 1614 plenilunium Paschale fit in veteri Calendario die 14 Aprilis, feria 5, hor. 1, minut. 1, cyclo solis 27. Si iam in Calendario hoc nouo addidero dies 10, & cyclum solis 20, fiet plenilunium 24 Aprilis, feria 5, hor. 1, minut. 1, cyclo solis 19, s'icra Dominicali E. Verum cum hoc tempus excedat terminos pleniluniorum pascha'ium, qui incipiunt à media nocte, incipiente diem 21 Martii, & finiuntur die 19 Aprilis, minutu 44, post meridiem, subtrahito integro mense lunari, plenilunium hoc intra terminos paschales redigitur. Concinet autem mensis lunaris dies viginti nouem fer. 1, hor. 1 2, minut. 44, qua ex die 24 Aprilis, fer. 5, hor. 1, minut. 1 subducta, relinquunt plenilunium paschale die vigesimo quinto Martii, feria tertia, hor. 1 2, minut. 17, in meridie, cyclo solis 19, & sic de alijs.

Sed ecce ipsum admirandum opus: inspice, lector, ipsum nouum hoc **Calendarium**.

Tabula

Tabula						Prima.											
An. ni.	Plenilun. Pasch.			Cy. so- lu- ue	Cy.	An. ni.	Plenilun. Pasch.			Cy. so- lu- na.	Cy.	Cyculus so- lu- cum le- teris Do- mini- cali- bus.					
	Dies.	fer.	hor. min.				Dies	fer.	hor. min.								
1	28	Ma	2	4	50	10	2	8	9	28	Ma	7	13	55	20	2	
2	16	Ap	1	2	23	11	3	40	15	Ap	6	11	27	21	1	3	
3	5	Ap	5	11	11	12	4	41	4	Ap	3	20	16	22	4		
4	24	Ma	2	10	0	13	5	42	25	Ma	1	5	5	23	5		
5	12	Ap	1	17	33	14	6	43	13	Ap	7	2	37	24	6	1	G F
6	2	Ap	6	2	21	15	7	44	1	Ap	4	11	16	25	7	2	E D
7	22	Ma	3	11	10	16	8	45	21	Ma	1	20	14	26	8	3	C D
8	9	Ap	2	8	43	17	9	46	9	Ap	7	17	47	27	9	4	
9	29	Ma	6	17	31	18	10	47	30	Ma	5	2	36	28	10	5	B A
10	17	Ap	5	15	4	19	11	48	17	Ap	4	0	8	1	11	6	G F
11	6	Ap	2	23	52	20	2	49	6	Ap	1	8	57	2	12	7	F E
12	26	Ma	7	8	41	21	13	50	26	Ma	7	17	46	3	13	8	E D
13	14	Ap	6	6	14	22	14	51	14	Ap	4	15	18	4	14	9	D C
14	3	Ap	3	15	2	23	15	52	3	Ap	2	0	7	5	15	10	B A
15	23	Ma	7	23	51	24	16	53	23	Ma	6	8	56	6	16	11	A G
16	10	Ap	6	21	24	25	17	54	11	Ap	5	6	28	7	17	12	C D
17	31	Ma	4	6	12	26	18	55	31	Ma	2	15	17	8	18	13	F E
18	19	Ap	3	3	45	27	19	56	18	Apr	1	12	50	9	19	14	D C
19	8	Ap	7	12	34	28	1	57	7	Ap	5	21	38	10	1	15	E D
20	27	Ma	4	21	22	1	2	58	28	Ma	3	6	27	11	2	6	C B
21	5	Ap	3	18	51	2	3	59	16	Ap	2	4	0	12	3	7	A G
22	3	Ap	1	3	44	3	4	60	4	Ap	6	12	49	13	4	8	F E
23	25	Ma	5	12	32	4	5	61	24	Ma	3	21	37	14	5	9	E D
24	12	Ap	4	10	5	5	6	62	12	Ap	2	19	10	15	6	20	
25	1	Ap	1	18	54	6	7	63	2	Ap	7	3	58	16	7	21	C B
26	22	Ma	6	3	42	7	8	64	22	Ma	4	12	47	17	8	22	A G
27	10	Ap	5	1	15	8	9	65	9	Ap	3	10	19	18	9	23	G F
28	29	Ma	1	10	3	9	10	66	29	Ma	7	19	8	19	10	24	
29	17	Ap	1	7	36	10	11	67	17	Ap	6	16	41	20	11	25	E D
30	6	Ap	5	16	25	11	12	68	6	Ap	4	1	29	21	12	26	C B
31	27	Ma	3	1	13	12	13	69	26	Ma	1	10	18	22	13	27	A G
32	15	Ap	1	22	46	13	14	70	14	Ap	7	7	51	23	14	28	F E
33	5	Ap	6	7	35	14	15	71	3	Ap	4	16	39	24	15		
34	23	Ma	3	16	23	15	16	72	23	Ma	2	1	28	25	16		
35	11	Ap	2	13	56	16	17	73	10	Ap	7	23	1	26	17		
36	30	Ma	6	22	45	17	18	74	31	Ma	5	7	49	27	18		
37	18	Ap	5	20	17	18	19	75	19	Ap	4	5	22	28	19		
38	8	Ap	1	5	6	19	1	76	7	Ap	1	14	11	1	1		

Ecc

Tabula

Tabula				Secunda.				Tertia Tabula		
Anni colle- cti.	di- es.	fer. hor. min.	Cy- so- colle- cti.	Anni colle- cti.	di- es.	fer. hor. min.	Cy- so- colle- cti.	Periodi	die- ex- ept.	Cy- so- colle- cti.
76	0	3 5 5	8	2964	9	7 12 0	4	384	1	6
152	0	6 11 42	16	3040	9	3 17 51	12	512	2	4
228	0	2 17 32	24	3116	9	6 23 42	20	640	3	20
304	0	5 23 22	32	3192	10	3 5 32	0	768	4	8
380	1	2 5 14	40	3268	10	6 11 23	8	896	5	24
456	1	5 11 5	48	3344	10	2 17 14	16	1024	6	12
532	1	1 16 55	56	3420	10	5 23 5	24	1152	7	0
608	1	4 22 46	64	3496	11	2 4 55	4	1280	8	16
684	2	1 4 37	72	3572	11	5 10 46	12	1408	9	4
760	2	4 10 28	80	3648	11	1 16 37	20	1536	10	20
836	2	7 16 18	88	3724	11	4 22 28	0	1664	11	8
912	2	3 22 9	96	3800	12	1 4 19	8	1792	12	24
988	3	7 4 0	104	3876	12	4 10 9	16	1920	13	12
1064	3	3 9 51	112	3952	12	7 16 0	24	2048	14	0
1140	3	6 15 42	120	4028	12	3 21 51	4	2176	15	16
1216	3	2 21 32	128	4104	13	7 3 42	12	2304	16	4
1292	4	6 3 23	136	4180	13	3 9 32	20	2432	17	20
1368	4	2 9 14	144	4256	13	6 15 23	0	2560	18	8
1444	4	5 15 5	152	4332	13	2 21 14	8	2688	19	24
1520	4	1 20 55	160	4408	14	6 3 5	16	2816	20	12
1596	5	5 2 46	168	4484	14	2 8 55	24	2944	21	0
1672	5	1 8 37	176	4560	14	5 15 46	4	3072	22	16
1748	5	4 14 28	184	4636	14	1 20 37	12	3200	23	4
1824	5	7 20 18	192	4712	15	5 2 28	20	3328	24	20
1900	6	4 2 9	200	4788	15	1 8 19	0	3456	25	8
1976	6	7 8 0	208	4864	15	4 14 4	8	3584	26	24
2052	6	3 13 51	216	4940	15	7 20 0	16	3712	27	12
2128	6	6 19 42	224	5016	16	1 1 51	24	3840	28	0
2204	7	3 1 32	232	5092	16	7 7 42	4	3968	29	16
2280	7	6 7 23	240	5168	16	3 13 32	12	4096	30	4
2356	7	2 13 14	248					4224	31	20
2432	7	5 19 5	256					4352	32	8
2508	8	2 0 55	264					4480	33	24
2584	8	5 6 46	272					4608	34	12
2660	8	1 12 37	280					4736	35	0
2736	8	4 18 27	288					4864	36	16
2812	9	1 0 18	296					4992	37	4
2888	9	4 6 9	304					5120	38	20

Meſes lunares,
dies fer. hor. min.

Atq; hoc est CALENDARIVM NOVVM, pergit Caluſius, breuib; tabellis propoſitum, & pauciſſimis regulis conformatum, quarum beneficio in multa annorum millia plenilunια paſchalia praſtari poſſunt, idque certa & expediētia methedo, qua & ap̄imo anno Natiuitatis Chriſti, ratione Calendarii Iuliani, & à tempore Concilii Niceni, ratione anti tropici & Calendarii noui deducitur. Iudicet iam peritum aliquo modo harum rerum, & aequo lector, vtrum Calendarium melius ſit. Gregorianum elumbe eſt, &c.

2. Age nunc, ades huc, perite aliquo modo harum rerum, & aequo lector, & vna mecum ad contemplandum in ſigne hoc opus te compara. De illo ſane ſancto opere vix auſus fuiſſem loqui, niſi ipſe eius auctor me vna cum aliis lectorib; ad iudicandum de eo, vel inuiſaſſet, vel prouocaſſet. Antequam autem comparationem vt cuiſque, & noni huius Calendarii, & Gregoriani, ad quam potiſſimum lectorem videtur inuiſaſſe Caluſius, inire poſſimus, neceſſe eſt, vt ipſum prius, rudi ſaltem Minerua nouum Calendarium cognoſcamus, id quod breuiter facere nunc conabimur, & tum praeunte Caluſio ad cōparationem deſcendemus.

Primum igitur quod in oculis incurrit eſt, quod nouum hoc Calendarium nullam prorsus partem fert vilius Calendarii ſpeciem, cum à tabulis pleniluniorum, quas ipſe etiam Caluſius cap. 17. propoſiuit, in nullo omnino diſſerat: niſi quod tabulae illae cap. 17. ad normam Prutenicam, hae vero noui huius Calendarii ad Tycheonicam conformatae ſint, & praeterea periodos addat 128 annorum, cū diebus reuiculis, & cyclo Solis in tabella ſeorū exhibito. Ergo nouum hoc Calendarium, Calendarium non eſt, ſed tabulae pleniluniorum Paſchalium. Peruoluantur omnes quotquot ab aëro ſcripti ſunt libri, & ſi huiusmodi tabulae ab vilo vnquam populo pro Calendario aut Faſtis agnitae fuerunt, manus dabim; & in poſterum vna cum Caluſio nouum hoc Calendarium, Calendarium nomine compellabimur, licet Calendarum nomen ne ſemel quidem in eo reperiat. Voluit orbis Chriſtiani liberator Caluſius pro puriori Eccleſia pro purioratam aliquam condere Faſtorum rationem: faſtos videlicet ne faſtos; qui bis nec Dei, nec Diuorum feſtum contineretur vllum, praeter aliquot dies Diuorum, ſerias numerales, & Paſchata. Enimvero cum à populo Iſraelitico, qui Hieroſolymam incoluit, hic ritus et ebrandi Paſchata ad nos perueniret, & à ludaeis hoc Paſchatis ceremonia ad nos propagata, immo ab ipſo Deo inſtitutum, & in Eccleſia obſeruatum, vt Paſcha Dominica proxima poſt plenilunium paſchale agatur, nequaquam abolitum hoc feſtum voluit, ſed potius vt Paſcha ſanctè & rectiſſime colatur notio hoc Calendario efficeret conatus eſt. De reſ quis vero Chriſtianorum feſtis, cum nihil praecipiat religionis verae fundamentum vnicum, ea Caluſius procul à nouo hoc Calendario abeſſe iuſſit. De diebus porro Dominicis aut feriis primis, opus non erat mutis verbis: Sciendum enim eſt, in nullis hominis poſſeſtate eſſe, vt ſerias hebdomadae turbare poſſit, cum earum ſericae in prima ſtatu creatione à Deo mandata ſit, & vtiliter obſeruata, & hominum mentibus penitus infixae, primus igitur ex omnium hominum moribus memoria abolenda eſſet, quā vt hoc praſtari poſſit. Non ea vis eſt Calendarii. Ergo iuxta axiomam illud, quia ſi non debent per plura, quae pauciorib; praſtari poſſunt, Caluſius Calendarium nouū breuib; tabellis propoſitum, & pauciſſimis regulis conformatum voluit. Verū quicquid ſit, nobis certe non dū perſuaſit Caluſius, vt nouū hoc Calendarium, pro Calendario aliquo agnoſcere, aut habere poſſimus. Ingeminet ipſe quantum velit, Calendarium hoc nouum anti tropici, quod propoſimus, nullo modo per ſe reprobendi potest, cum omnibus ſuis partib; perfectum ſit, certe nos ne minimā quiete partem

Calendarium
Caluſianum
non eſt Calca-
darium eccle-
ſiaſticum: imo
nullum.

Calendarii Ecclesiastici siue politici, in nouo hoc Calendario reperimus. *Quis sani cerebri homo tantam in Calendario aliquo Politico inconstantiam & imperfectionem ferre, aut probare poterit?*

Calend. Calu-
sianum carere
anni lunaris
dispositione,
mensibus, & re-
liquis necessa-
riis.

3. Secundo cum sese eferat Caluifius ad Calendarium vetus, siue Iulianum, forsatis & festa, & ipsos dies anni (non enim festa tantum, sed ipsi anni dies, paucissimis exceptis in nouo hoc Calendario locum nullum habent) ex eo petendos esse subintelligit, quod si admittamus, quam plurima tamen adhuc sunt, quæ nouum hoc Calendarium à Calendariorum numero exulare iubent. Nullus enim in eo præscriptus est, præterquam Paschaliū mensium lunarium ordo, numerus, magnitudo: nulli ordinati sunt indices Nouiluniorum, ac quartadecimarum, vel si manis Pleniluniorum reliquorum per annum, nullus eorundem indicum per anni dies patet dispositus, nullus annorum lunarium modus: certa nulla embolismi collocatio, aut annorum embolismorum, ac communium, embolismique mensis distributio: nulla anni Ecclesiastici ratio. Hoc vnicum spectasse videtur Calendariorum, ut locum sufficientem relinqueret illi, cui ad eo additus est, nuptiarum & vini Euangelio, & paschata omnia colligeret. Et quomodo rectius se ab obiectionibus expediret aduersariorum? *Quis enim illi vt ante lunationes dierum 59 aut 60, obiiciat? Quis cauos, aut plenos menses reprehendat? Quis tarditatem, aut velocitatem indium Nouiluniorum arguat? Quis ordinem lunationum, annorumque lunarium male institutum dicat: cum hæc omnia longissime ab hoc nouo Calendario absint? Talis quippe desiderabatur in orbe Christiano Calendariorum, qui ab hisce nos tandem liberaret triticis. At quis sani cerebri homo tantam in Calendario aliquo Politico rerum necessarium penuriam ferre, aut probare poterit?*

Calend. Calu-
sianum cyclum
lunæ omnino
proscribere.

4. Tertio, absurdum tamen simul & ridiculum est in nouo hoc Calendario, quod omni omnino careat cyclo lunæ: ad quod præ cæteris mirum in modum exit, onit miserum hunc Caluifium ludibrio, etiam muliercularum. *Quid? dicit Caluifius, nonne cyclum in nouo hoc Calendario proposui? nonne in ipso tabulatu Calendarii ipse vna cum cyclo solari ac plenilunio, anni que expansis primam tabulam constituit? Ita est Caluifius: at hoc ipsum est quod ridemus; hoc est, quod te omnibus ridendum propinasti, qui cyclum lunæ tabulis adpingas absque vilo vel minimo eius vsu. Vbi vel vnica syllaba in explicatione ac vsu noui Calendarii cyclum lunæ attingis? Næ tu Caluifii ridiculus tabularum artifex es! quid, quæ te, muneris obicit cyclus lunæ ibi depictus? an ornatus gratia eum adiunxisti? at nō: illi inest voluptatis, nullis omnino blanditiis spectatoris permulcet oculos. Nonne satis erat vt plenilunia tanquam antepagmentis coronarentur, numeris, hinc annorum, illinc cycli solaris: lunares numeri prorsus in alienum immigrarunt domicilium, id quod ipse notasse videris, & propterea ex secunda ac tertia Calendarii tabulis eos expunxeris. Hocne Caluifii condere est Calendaria vulgaria Ecclesiastica siue Politica, eicere nimirum atque proferre cyclos? Hæcne est illa conditionum, quam antequam cum Clauio cōgredereris, sancte pollicitus es, obseruatio? Ita ne Clauium ad Calendas apud Græcos instituendas ablegas, eo quod tu conditionem, quæ vt cycli ab Ecclesia restitui adhibeatur, postulat, in tuo Calendario obseruaueris? Hæcne est tua erga Ecclesiam atque Concilium Nigenum, cuius tu sanctiones tanto obseruatos visis rigore, obseruantia, abrogatio nimirum cycli enneaecæteri, eo in Concilio testes,*

Ambro.

Ambrosio constituit? Quot, quantisque probris ac conuiciis non onerasses Con-
ditores Calendarii Gregoriani, si hoc, quod tu, perpetrasset: quæ illis flagitia nõ
adscripti? *Hoc modo, si valde modestè loqui voluisses, dixisses, Cyc'um à tempore
Concilii Nicenensis usq; continuatum, integreg, conseruatum ac non solum in Ecclesia, sed
in toto orbe terrarum vsitatum, non tantum pessime turbant, & corrumpunt; sed & quod
inaudirum est, ac minime ferendum, flagitiose proscribunt, & Calendarium sua
spoliant natura ac substantia. At quando pædagogus, ac cantor Sædus Caluissus
talia committit, tunc pulchrum id artificium est, & nuper magno naturæ mira-
culo repertum: suosque meretur habere Origanos, quid magnifice laudent, at-
que prædicent. Verum nos vtimur Caluissii verbis: *Quis sani cerebri homo tantam
in Calendario aliquo Politico absurditatem ferre aut probare poterit.**

5. Quarto absurdissime iuxta ac ineptissime me introducta in nouo hoc Calenda-
rio horarum, horariorumque minorum scrupulositate, eam in sola transtulit
plenilunio Paschalia, quæ quæstionis calculo inquirere, & in ipsis minutis exhibere
iubeat: solem interim seu æquinoctium non nisi singulis 128. annis extra
communem in intercalationem vitant. Si pascha ad scrupulum vsque horarum
dirigendum est, eam illud ex æquo ab æquinoctio ac plenilunio pendeat, cur nõ
vtriusque pariter habenda est ratio? Cur nobilior negligitur sydus? Audi Caluissii
quid dicat tuus in rebus Calendarii præceptor Scaliger. *Penitus à rationibus solari-
bus alienum est octo annos sine bissexto transire, quasi interea esset sol, aut dormiat, vt
in conceptu Herculis contempsisse poeta fabulatur. Item Pueri' e est in anni Tropici forma om-
nibus quadragesis vertentibus intercalare & post aliquod tempus octo annos sine intercalari-
one transire. & Hæc obiectioni Caluissus & Organus quid opponent non habent. Vel
omnino Caluissia ratione Calendarii vulgaris ac Ecclesiastici discendendum erat,
& Ephemerides introducenda: vel vulgaris ratio illas aliqua retinenda ac re-
formanda. Hæc duo tu miser miserrime confundis, & permisces. Æquinoctia in
integris proponis diebus, imo eodem semper loco consistere fingis, ibiq; retine-
re conaris: plenilunia vero in horas ac minuta discerpis, & absque villo cyclo, aut
ordine integrorum dierum hinc inde vagabunda circumducis: ad punctum æ-
quinoctii vltima eorum scrupula exigit, & tamen vbi illud punctum in minutis,
vel scrupulis inueniatur, non quartis. Ex quo necessario sequitur illam scrupu-
lositatem pleniluniorum penitus esse superfluum; aut eandem omnino requiri
in æquinoctio, ad quod illa scrupula dirigantur. *Quis sani cerebri homo tantam in Cal-
endario aliquo Politico inconstantiam ac perturbationem ferre, aut probare poterit?**

6. Quinto cum Calendarium Christianum ob plurimas rationes, & ad vulgi
captum, & ad communem ac vniuersalem usum omnium totius orbis Christi-
ani prouinciarum accommodum esse debeat: quis tale reputabit id in quo pau-
cissimæ horæ aut minuta, imo vnicum minutum discrepantiam generare po-
test in celebritate Paschatis & integræ hebdomadæ, & solidi mensis, siue qua-
tuor vel quinque hebdomadarum, id quod accidere potest in nouo hoc Calendario.
Neq; vt hoc verum esse ostendamus, opus erit ad trecenta milia vsq; annorum
excurre. Exem. ligratia anno Christiano 1602 in nouo hoc Calendario plenu-
nium accidit 6. Aprilis feria 7. hora 23. min. 35. & pascha celebratū ostendit se-
quenti die 7. April. quod si non plura quam 26. minuta accessissent, pascha trans-
ferendū fuisset in diem 14. Aprilis, solida videlicet hebdomada. Sic anno 1622.
quia plenilunium vix 56. minuta continet ex 27. Martii, nouum hoc Calendarium

Calend. Caluissii
anum introdu-
cere horas, ho-
rariæque minu-
tæ, idque ratio-
ne non æqua-

Can Isag lib 1.

Paucissima mi-
nuta horaria
magnam posse
in Calend. Gre-
goriano gigne-
re Paschatis
discrepantiam.

pascha traiciendum præscribit vsque in 3. Aprilis, absq; iis, quæ diximus, minutis fuisset, pascha debito tempore vna cum Gregoriano Calendario 27. Martii celebrandum edixisset. Eadem translatio paschatis per solidam hebdomadam occurrit anno 1680, propter sena vel septena tantummodo horaria minuta; si ea defuissent, à paschate Calendarii Gregoriani defecisset. Rursus anno 1647. Caluissius pascha celebrare iubet 21. April. eodem die, quo Calendarium Gregorianum, quare hoc quia plenilunium accidit die 19. Aprilis, minutis 32. à meridie: q; si minutis non pluribus tardius euenisset, pascha solidis quatuor hebdomadis retrocedere compulset. *Quis sani cerebri homo tantam in Calendario aliquo Politico inconstantiam propter paucissima scrupula horaria, ferre, aut probare poterit?*

De amphibolia
arque ambigui-
tate Calendarii
Caluissiani.

7. Sexto non solum propter ea quæ diximus, nouum hoc Calendarium pro vsu Ecclesiæ vniuersalis ineptissimum est, neq; tantum propter dissenfionem, quæ oriri possit, aut ex diuersa magnitudine mensurarum mediæ, aut constitutione meridiana ortû, epochæ, initii diei: cum ille hunc mensuram, alius alium, hic illi meridianum, ille alium; hic hanc epocham, ille illam; alius hoc diei principium, alius aliud assumendum pro ista celebritate contendit: verum etiam si ab hisce mentem nunc abstrahamus, nihilominus discordiarum finis nondum esset; id quod vel ex ipsis nouis nouorum Calendariorum artificum tricis, atque contentiombus clarissime colligere licet: nec longe abeundum est. Obiecerat idem iste Caladario præ amulo suo, qui annum civilem accuratius ad tropicū institutum proponerat, & tum solum diem admittendum censuerat intercalarem, quando hora atq; minuta exuperantia diem integrum composuissent, ex quo non semper quarto quoq; anno, sed aliquando in quinto vsq; intercalatio diei transferenda fuisset: nunquam tamen plures quam quatuor anni continui die intercalari caruissent: in sursum exiit inquam Caluissius contra hunc hæc obiectione: *Quid si plenilunium in id tempus incidere, quo tropicus æquabilis annus à medio differt, quod fieri me se fieri potest, quo referendum si uel ad principium: Annum? putabitur ne pervenire ad duodecimum mensis, vel ad primum? ex utraque parte valida possent adduci argumenta, quibus Ecclesia in partes scinderetur. At interim non vidit oculatus ille prædicator iustus sibi talia obici posse, non solum ratione æquinoctii æquabilis, siue mediæ (nam de subtilioribus quæ amulo suo obicienda nescio unde emedicauerat Caluissius, mutatione nimirum ratione apogæi, & eccentricitatis, verba facere, plane superfluum puto) cuius locus per æqualem æquabilis anni progressum in Calendario indagari potest; sed etiam in nudis plenilunii mediis, quæ ipse in ipsis etiam scrupulis proponenda in nouo hoc Calendario contendit, atq; ad nutum illorum paschata hinc inde collocat, expungit, transportat. Quid si plenilunium paschale incidere præcise in feriam 7. & horam eius 2. 4, ita ut exacte consisteret in termino siue inter finem feræ 7. & principium feræ primæ siue Dominicæ, quo referendum esset illud plenilunium, putabitur ne esse feræ 7. atq; adeo die proxime sequenti pascha celebrandum, an vero ad feriam primam spectare, & pascha ex edicto Caluissiano in sequente aliam hebdomadâ transferendum? ex utraque parte valida possent adduci argumenta, quibus Ecclesia in partes scinderetur. Sic de plenilunio incidente in mediâ noctem 21. Mar. si concedamus ibidem consistere æquinoctium, quæri potest an ad primum pertineat mensis, an vero ad ultimum: eadem est ratio de plenilunio incidente præcise in ultimum paschatis terminum scrupulosum, dubium enim & hic esset, an plenilunium illud spectaret ad primum vel ad secundum mensis: imo par omnino ratio esset eodem tempore, de utroque utriusque termini plenilunio. Absque dubio*

Caluissius purioris Ecclesia Aduocatus duo Paschata celebrada pro vtroque termino e diceret, cum duplici nuptiarum ac vini Euangelio, abscq; vlllo quadragesimali ieiunio: Sic enim securis redderetur scilicet tempore pascha non celebrasse. *Quis sani cerebri homo tantam in Calendario aliquo Politico inconstantiam, & ambiguitatem ferre, aut probare poterit?*

8. Septimo, Quid si talia, quae nunc diximus, aliquando ex errore tabularum, aut calculi cõtingerent, eo quod paucissima etiã minuta sufficiãt, vt pascha diuersissimis celebretur temporibus, & vnus vna in ciuitate hodie, alius in alia, ante vel post septem dies, alius in tertia ante vel post quatuor, aut quinq; hebdomadas celebradum pascha praescriberet. quã facile enim calculo erretur, non solum, vt vidimus, id egregie opere expertus es Caluissius in hac ipsa materia, etsi tanquam erroris expertus alios prouocaueris: sed etiã verbo fateris cum dicis: *Nihil enim magis proprium hominis est, quã labi & falli, non tantum in his, quãdo mens, quã ad id, quod agitur, intentus esse debebat, alibi vagatur, sed etiã in iis, quã sedulo & summo studio agimus. Leuiculũ enim quiddam interdũ interuenire potest, quod totã rationẽ turbat, cuius expediende gratia saepe aliquot hore consumũtur.* Quoties error commissus nõ agnoscitur? Quoties etiam si te errasse scias, vbi tamen is lateat, reperire nõ vales? Quot sunt alia incommoda, & absurda, quã in hoc ineptissimo nouo Calendario locũ habent? Adde quod etiam si error nõ interueniat, diuersus tamẽ plenilunium indagandi modus, quod scrupula quãdã remotiora non assumuntur, ob minutissimũ acque leuiculũ quoddã discrimen pascha in diuersa cogitur commigrare domicilia, quã etiam menstruo disingatur spacio: Exemplo esto id quod nobis aliud quã rentibus hifce diebus in manus venit. Anno Christi 1727, plenilunium in Caluissio nouo Calendario reperitur committi die 19. April. minutis 43 à meridie: idem plenilunium alia via inuenimus eodẽ die, sed minutis 45 à meridie. Caluissius ex noua sua, & abstrusa doctrina, vel potius ex dictatoria sua auctoritate illud pascha in Aprili celebrandum edicit: Secundũ hoc vero pascha retroagi iubet solido mense: & tamen idem est plenilunium, & diuersis solummodo subductũ calculis; ad eandẽ tamen hypothese sim, Nimirũ si leuicis priorẽ calculandi rationẽ, paschale illud est plenilunium; si posteriorẽ, idem plenilunium pro nõ paschali habetur. Quid si in tabulas irrepãt errores? Quis singula minura examinabit? *Nihil habet hoc Calendariũ difficultatũ, inquis, sicut nec superius, cum plenilunium pascha vnũ inuentionẽ ad tabulas Prutenicas traderemus:* at quorac quãtos errores ex illo pseudocalendario in tabulas tuas paschatũ, quos Calendario Gregoriano obiecisti, vt toto fere praecedẽte libro edoctus es, transtulisti, vel potius erroneo calculo pduxisti? Si hæc ab ipso huius Calendarii auctore fiũt, quid ab aliis expectandũ? Quoties in similes scopulos impingẽt paschata in nouo hoc Calendario? Quot inter calculos, & calculatores disidia? Quã pplexitas, quã nux nauis huius Calendarii? *Quis sani cerebri homo, tantam in Calendario aliquo Politico inconstantiã, ac discordiarũ semina ferre, aut, probare poterit?*

9. Octauo, Cum nouum hoc Calendarium tot ac tantas subierit scrupulositates, ac pplexitates, & festum paschatis expẽdat ad vnum vsq; horarium minutum, iure optimo ab ipso Calendario pro quo queritur, cur norma, ac regulã illam scrupulosam, ad quam paschata dirigit, fictitiã assumerit, horas videlicet ac minura pleniluniorũ ab hominibus excogitata, nõ vt veris respondant ant plenilunium, sed fictitiis quibudã, quã à veris plus quã medio die aberrare possint. Etenim cur à via regia, ac cõmuni roie Calendariorũ, quã nõ nisi solidos dies agnoscit, discede-

Calend. Caluissianum variis erroribus calculi, & his similibus obnoxium esse.

Calend. Caluissianum dum paschata inepte ad scrupula alligat, ineptius ea ad falsa alligat.

re voluerit, rationem dat, quia, *vt Pascha sancte & reuerentissime colatur, legitimam methodum querere voluerit, & hanc ob causam Calendarii formam construxerit, qua omni prorsus labe caret, quaque plane non peccat, nec peccare potest.* At, vt nunc de vera & ab Ecclesia approbata, vsuq; obseruata Ecclesiastici Calendarii ratione taceā, mox erunt, qui illi merito obiciant, ipsum ne, uaquam legitimam methodum, viamque inuissē, qui plenilunia media sequutus sit, quę vitra horas quatuordecim à veris pleniluniis aberrare possunt; sed potius veros motus arripiendos, & fictitijs præferendos fuisse, vt ergo videat hocce non destitit suis rationibus, vnū saltem Iosephū Moletium argumentum illi soluendum huc apponamus: enim lib. 1. de correctione Calendarii cap. 4. sic ratiocinatur: *Illud hominibus obseruandū mandatur, quod reuera est: sed æquinoctia media, ac media plenilunia reuera non sunt: quare non mandantur obseruanda media æquinoctia, ac media plenilunia.* Et paulo post: *Sunt igitur æquales conuersiones, media æquinoctia; ac æqualia plenilunia ab hominibus excogitata, & facta, vt illi mediatis commodius, ac facilius possint inuenire vera, & apparentia.* Quod si dicat Caluissius: *Ex hisce plenilunijs, an terminus Pascha' uel quarta decima luna ad Pascha indicandum recte se habet, semper iudicatum fuit.* facile respondeatur, ea sufficere potuisse ad examen cyclo: um, quod crassa Minerua infl. ui solitum erat: deinde & supra ad hoc fufius responsum est, & nihil hæc instantia facit pro Caluissio, qui in re Calendarii ab vsu, ac consuetudine Ecclesię discedit, aliam eamq; legitimam methodum querit, & non terminos Paschales ad hæc plenilunia examinat, sed ipsamet Paschata ad ista scrupulose directa vult, & nisi fiat, peccari in Paschate pronunciat: quare argumentum Moletij Caluissium adhuc vrget. Sed instabit fortassis Caluissius, hæc solū ad peritios spectare: ista haud notari posse à vulgo. Verum neque lux causā deest Moletio. *Clarum est, inquit, quod errores, qui hoc modo contingunt, non patent nisi peritij, sed tamen in re tantū ponderis, nullum ego, neque peritij iniicere scrupulum. Sed aliquando huiusmodi errores concommitatur aliquod accidens, quo postea sunt etiam & miraculis manifesti: vt exemplo manifestabo. Supponamus plenilunium medium, quo mediante fit indicandus dies Paschatus accidere, vel ante æquinoctium, vel in hora æquinoctij, ita vt non sit aptum ad diem Paschatus, & propterea sit expectandum aliud futurum infra mensem. Si dies æquinoctij notus, & post eum accidat eclipsis luna proculdubio prædictio futura festiuitatis reddetur ridicula; quia elapsus est æquinoctium, & plenilunium post illud: & sanctum Pascha non celebratur, sed expectatur per mensem, quod non fiet sine fidelium scandalo.* Ad hæc nullo negotio responderunt Reformatores Calendarii, atque ii, qui communem sequuntur, qualis est Gregoriana, Ecclesiastici Calendarii rationem. At, quid miser pædagogus Caluissius respondeat nō habet, qui Calendarii formam se præscriptis se superbis in e gloriat, ac vanissime iactat, *que omni prorsus labe caret, quaque plane non peccet, neque peccare possit: cum tempora ad horas, & ad minuta describat, eaque constantissima lege, & in omnia secula duratura definit.* Imo vel hinc virgator iste ludimagister superbam imperitiam suam colligere poterit, qui cum vix alia præter Scalgeri videtur volumina euoluissē, tamen eo ipso, quod in illis aliquid repererit, quæ ante apud Clauium non viderat, eius rei incitiam non solum Clauio, sed & reliquis Calendarii reformatoribus, imo omnibus Catholicis adscribere veritus nō sit, & cum quædam ad caler daturū haud necessaria, & non nisi solum aut inuētorem, aut declaratorem reputabat, corrasisset, illico id tale erat, de quo Pontificij cum eius

mentionem prorsus nullam faciant, vt cantor sibi persuaserat, ne cogitasse quidem videntur. Plura cogitarunt, Caluifi, quam tu vnquam cogitare vales; testimonia sunt vel ipsa lucubrationes, ex quarum numero etiam est Moletiana, tempore correctionis elaborata. Cum igitur hoc tuum nouum Calendarium ineptissime ex ficitis scriptulis horatis compactum sit, Quis sani cerebri homo tantam in Calendario aliquo politico scrupulorum ineptiam ferre, aut probare poterit?

Omitto nunc alia, quae paedagogico huic Calendario pro hic obici potuissent, siquidem nos ad suam euocauit Calendariorum comparationem inspiciondam, haec enim illi sufficere pro hoc tempore possunt. Quod si fortassis ulterius in male coeptis progredi velit, nostramque vrgere indultriam perrexerit, tunc derum homini ita satisfaciemus, vt in posterum alio lixiuio habiturus opus non sit. Coactus quidem miser paedagogus, hanc scrupulosam iniuit viam, quia aditu sibi ad omnes alias praestruxit, quando Calendarium Gregorianum tot, tantorumque peccatorum reum egit, finxitque peccata, vbi nec vestigium, nec umbra peccati erat. Ergo ne idem, quod reprehenderat, committeret, necessario à communi ipsi declinandum erat calle: & tamen, quod miserimum, & turpissimum est, ne tunc quidem sui ipsius, vt passim vidimus, & clarius mox intuebitur, effugere potuit reprehensiones. Sed sequamur etiam nunc eius ductum, & quam apte sua toties iterata repetere sciat mendacia, dum ea in quaedam colligit atque connectit comparationis Calendariorum puncta, penitus intueamur.

Cur Caluifus in Calen. d. suo viam scrupulosam iniuerit.

CAPVT VNDECIMVM.

De comparatione Pseudocalendarii Caluifiani cum Gregoriano Calendario, deque speciali quodam eius examine.

Iudicet iam peritus, inquit, aliquo modo harum rerum, & equi lector, vtrum Calendarium melius sit. Primo enim, Gregorianum elumbe est, & ad tempus Concilii Niceni, ad quod conformatum esse, falso proclamatur, NVLLO MODO quadrat. HOC VERO (NOVVM CALENDARIVM Caluifianum) ordine, & constanti methodo ab eo tempore recte propagatur. Falsum est, vt suo loco ostensum est, Calend. Gregorianum temporis Concilii Niceni nullo modo congruere, neque omnino habes, in quo hac ex parte tuum ipsi praeferas. Nam è proximiori Concilio centuria decimum eximit diem, quemadmodum tu è proximiori periodo: proximior enim est ceterarius annus 300, quam vllus alius; sicut periodus, siue annus 384, proximior eidem Concilio est reliquis. Centenarii vna cum ipsa tetraconsisteride in Calendario Gregoriano exacte ab æra incipiunt Christiana, non autem in ipso Concilii anno, quemadmodum nec tuæ periodi ipsi Concilii anno præcisè congruunt, sed præ Christianæ. Nihil ergo hoc Gregoriano Calendario obicere potes, quod non eadem vi in te retorqueatur. Quod vt non solū videas, sed & palpare possis, eadem qua tu vsus es demonstratione contra Calendarium Gregorianum, demonstrabimus tuum pseudocalendarium ad Concilii Niceni tempus non quadrare. Fac enim pseudocalendarium tuum initium sumere debere anno 1664, vel 1665, eo videlicet tempore, quo tu iubes, ex Calendario veteri vndecim eximi dies: de eo igitur tempore, tanquam iam præterito iisdem prorsus verbis, quibus demonstrationem tuam supra libro secundo cap. 8. descripsimus,

Pseudocalend. Caluifiani ad Concilii Niceni tempus methodicè & egregiè non potest.

Fff
propo-

propositum nostrum concludemus, hac ratione, *Calendarii Caluifiani hypothesis & regula perpetua* hac est, vt in 128 annis vnus dies ex Calendario perimatur. Sed hac regula seruata, dies vndecim periri nō poterant, si æquinocetium ad tempus Concilii Niceni reduci debuerat: vel si periri poterant, id vi, non lege, aut metodo factum est. Ergo, &c. Probatu minor: Ab anno 325, quando illud Concilium actum fuit, vsque ad annum correctōnis Calendarii 166; transierunt tantum decem periodi, hoc est, in vna summa anni 1340. In quatuor periodo perimatur vnus dies Ergo in decē perimuntur decē: anni 60 reliqui in computationem non adiuuantur, cum periodum nō compleant: Caluifiani autem vndecim dies abiecerunt, ergo vndecimum diem non lege, aut metodo, sed vi, & iniuria peremerunt; vnde factum, vt ipsorum Calendarium ad tempore Niceni Concilii ad nos vsque deduci non possit. Tuum porro pseudocalendarium non tantum elumbos est, sed & capite, manibus, brachijs, pedibus, ac tibijs caret, stipes ac truncus est, tabulæ indolæ, quas, postquam etiam summa diligentia ad sciam Caluifianam quis edolauerit, præter Pascha, cyclum solis corruptum nihil inueniet. Ad secundum.

De æquinocetii
ambitu.

2. Secundo, *Illud (Calendarium Gregorianum) æquinocetium vernum bidui fere ambitu circa meridiem diei vicesimi primi Martii circumnagari solet: hoc (Caluifianum) idem æquinocetium multo breviori ambitu concludit.* Egrege tane, pseudocalendarium tuum, tempora ad horas, & ad minuta describit, & tamen æquinocetii punctum nequaquam eodem die, imo nec duobus continere potest; testimonium huius reddet vel ipsa, quam cap. 10 lib. 1 retulisti æquinocetii tabella. Æquinocetium statuis eo, quo tibi placet loco: anni assumis magnitudinem, quæ tibi arridet: numerationis initium vnde lubet deducis: & vix tandem à mendacio te liberare potes. Cætera alias audiisti.

Elegantia Grego-
rianæ interca-
landi methodo
ineptissima &
ab alijs reiecta
ratio à Caluifio
præfertur.
Lib. 1. cap. 7.

Tertio, *Illud infirmi, iniqua, & inæquali ratione diem Calendario eximie: hoc legitima methodo, & equali ratione idem perficit.* Intercalandi formam Calendarii Gregoriani in ratione ciuili, siue Ecclesiastica temporum, legitimam ac iustam esse, vel te ipso iudice obtinere licet. Discedere enim imperas ab ea anni quantitate, quæ vel maior, vel minor inueniretur, quam vt quaternarius exacte in periodum haberi possit: etiam si ea quantitas exacte vera esset: periodus totalis Gregoriana annorum est 400, in qua quaternarius exactissime habetur, eaque quaternario diuisa periodos reddit centuriarum partiales, quaternario itidem numerabiles, in quibus eadem prorsus, & ad vnguem seruatur intercalandi ratio, quam in annis expansis seruata, atque laudatam cernimus: talis igitur est, quæ rationem æquabilis, & popularis Calendarii non turbat. De tua vero periodo, quid vel ipse præceptor tuus sentiat iam audiisti. Ipsa porro ignobilis, obscura, inepta est, neque ad vulgarem aliqueum, aut rotundum numerum, tam absolute, quam in æra Christiana consideratum conformata, & iam pridem ab alijs, tanquam ad negotium Calendarii iuribus reiecta & reprobata.

Caluifius in
suo Calend. cy-
clum solis, nec
antiquum, nec
proprium, nec
viliū verum
proponit.

3. Quarto, *Illud cyclum solis vel corruptis, vel eum ob difficultatem inueniri posse despicit, atque alio nouo, & Ecclesia inuisitato modo literam Dominicalem inuestigat: hoc & cyclum solis verum, & literam Dominicalem statim ob oculos ponit.* Acute profecto cyclos solares tractare scis! Vnam iam repositasti de cyclo solis Gregoriano vastato, atque destructo coronam: de recuperato atque restituito cyclo solis in Ecclesia hæcenus vsque, nō alteram; tertiam nunc, vt video, expetis de inuento cyclo solis vero. Ego tibi, Caluif, amice suauissimè, si integra pelle dormire cupis, de cyclo solis nullum vnquam

quam verbum fecisses: cum ne quidem, quid nominis sit cyclus solis, scias. De cyclo solis Gregoriano, deque restitutum antiquo, satis suis locis dictum est; videndum nunc, quibus te flosculis propter cyclum solis verum, quem nouum hoc Calendarium statim ob oculos ponis, coronemus. Merito autem ex te quaeritur, quid per cyclum solis verum intelligas. Alterutrum fatearis necesse est, te nimirum per hunc cyclum intellexisse, vel cyclum solis antiquum in Calendario veteri, siue Iuliano haecenus vsitatum; vel proprium cyclum solis, ex anno tuo, atque periodo annorum 128 natum. Neutrum, imo & nullo modo verum cyclum esse posse eum, quem proponis, breui hac, ac paucorum annorum numeris constante tabella, manifestum faciemus: in eius columna prima annos Christi propositum; in secunda ac tertia, cyclum solis, cum suis literis Calendarii veteris, siue Iuliani: in quarta deinde, & quinta, cyclum solis verum, quem tu ob oculos ponis, exhibuimus.

Meridiana igitur luce clarius ex hac tabella elucet, cyclum tuum nequaquam esse illum vsitatum in Calendario veteri, siue Iuliano. Nam in Calendario nostro Iuliano, ut tuis vtar verbis, perpetua est constantia cycli solaris, non tantum in hisce paucis annis, ut videre est in columna tertia, sed & in multa annorum millia, tam praecedentia, quam subsequenta, nec villo modo turbatur. In tropico vero hoc Calendario tuo, ut columna quarta ostendit, non tantum inuenies cyclum solarem vbiq; à Iuliano discrepantem, sed & nullibi sibi constantem, ut, quia cyclo 12, anni 1663, statim ad cyclum 1 transiit, & ordinem mutat, atque ea inconstantia in annis 128 regulariter semel variatur. Ergo cyclus solis verus antiquus, non est cyclus tuus, quod est primum. Neque idem tuus cyclus solis verus, formae anni tui proprie conuenit, quae singularis 128 annis vnum diem omittit bissextum. Cyclus enim solis formae huic proprie conueniens, teste praecceptore tuo Scaligero, adhuc ineptior est periodo 128 annorum, septies videlicet maior, annosque completens 896. Qui illum excessum, anni Iuliani super tropicum, inquit Scaliger, maximum statuunt, quantum meminisse possunt, si sunt, qui vnum bissextum in 128 annis praecise tollendum censent, in quibus est Nicol. Copernicus, vir praestantissimus, alter nostri aui Ptolemaeus: ex cuius sententia, si annus civilis formandus esset, eius anni cyclus esset annorum DCCCXCVI, atque post tot tandem annos, idem literarum ac bissextorum in pseudocalendario tuo redit ordo: numeri igitur continua serie sese inaequi deberent, ab 1 vsque ad 896: quod in cyclo solis vero, quem nouum hoc Calendarium

Anni Christi	Cyclus solis Cal. veteris.	Cyclus solis Cal. Calus.
1644	G F	1 21 C B
1645	E	2 22 A .
1646	D	3 23 G
1647	C	4 24 F
1648	B A	5 25 E D
1649	G	6 26 C
1650	F	7 27 B
1651	E	8 28 A
1652	D C	9 1 G F
1653	B	10 2 E
1654	A	11 3 D
1655	G	12 4 C
1656	F E	13 5 B A
1657	D	14 6 G
1658	C	15 7 F
1659	B	16 8 E
1660	A G	17 9 D C
1661	F	18 10 B
1662	E	19 11 A
1663	D	20 12 G
1664	C B	21 1 F
1665	A	22 2 E
1666	G	23 3 D
1667	F	24 4 C
1668	E D	25 5 B A
1669	C	26 6 G
1670	B	27 7 F
1671	A	28 8 E

Lib. 2. cap. 8.

Cyclus solis
Calusiano Ca-
lend debitus
quis sit.
Can. l. 6. lib. 3.

insequi deberent, ab 1 vsque ad 896: quod in cyclo solis vero, quem nouum hoc Calendarium

lendarium ob oculos ponit, nequaquam contingit. Ergo hic *cyclus* à te propofitus, non est verus *cyclus* anni tui, quod est secundum. Sed neque vilius veri *cycli* speciem gerit idem *cyclus solis verum*. Nam quivis *cyclus* verus in interruptam suam custodit *seriem* numerorum, idemque ipse perpetuo in seipsum eodem relabitur *curfu*, conuersioneque vna absoluta, eodem reuoluitur *ordine*, in quo nullum plane *initium naturale* est, unde incipere possit, sed, si quod *initium statuitur*, id *seorsum* fit. & eius *caussa aliunde assumitur*; statuto vero semel eius *initio*, gyroque eodem continua agitatione confecto, ad idem semper reditur. Verum in *cycolo solis vero*, quem tu proponis, longe aliter res se habet, statuto namque *vnitate* eius principio, aliquando post 12 annos ad eandem reditur *vnitatem*, aliquando post 28, aliquando post 39, aliquando citius, aliquando tardius. Ergo *cyclus solis* à te in *pseudocalendario* tuo ob oculos positus, nullius veri *cycli* formam præ se fert. quod est tertium.

Calend. Calu-
fianum nullū
omnino ab au-
dore accepisse
cyclus.
Multas perio-
dos ac *cyclus*
solares à Re-
formatoribus
reictos esse.

Ex his autem constat, Caluifium in *pseudocalendario* suo nullum prorsus propofuisse *cyclus*; *cyclus* enim solis, quem *verum* vocat, nullum esse *cyclus*, iam probauimus. *Cyclus* lunæ exulare, ipsum tabu'atum *Calendariū* demonstrat: manet ergo firmum, nouum hoc *Calendarium* nihil aliud esse, quam puras putas pleniluniorum mediorum paschaliū tabulas. Conditores *Calendarii Gregoriani*, quem admodum oblatam pro *intercalationis* omissione 128 annorum periodum, quæ ineptum illum offert 896 annorum *cyclus* solis, minime dignā iudicauerūt, quæ orbi Christiano proponeretur: ita etiam reiecerunt periodū annorum 124, quam anno 1576 propofuit Ioannes Salon Valentinus; licet *cyclus* solis offerret illa periodus sibi æqualem, ac commodissimum totidem annorū; & auctor illius sententiam suam pro anni magnitudine, etiam auctoritatē ac calculo Astronomorum probasse sibi visus sit. Sic tetraconsietis: idi posthabita sunt alia etiam periodi 152, & 180 annorum, quæ similiter *cyclus* solis offerreant totidem præcise annorum. Summa magna prudentia ac consideratione tetraconsietis stabilita est. Pergamus in propofito.

Calend. Calu-
fianum peccare
non posse, qua-
ratione intelli-
gendum sit.

4. Quinto. Illud contra omnes, quacunque de paschate celebrando lata sunt, regulas frequentissime peccat: hoc, quando pascha recte celebrandum sit, absque vilo errore definit, nec peccare potest. Nouum hoc *Calendarium* tuum, Caluifii, vt *Calendarium* peccare nequaquam potest, quod vltro tibi damus; quia *Calendarium* non est: quem admodum neque tu errare vt doctus potes. Quia vero tu, & *pseudocalendariū* tuum, à vero, quod pretenditis, multum auui estis, idque vel non agnoscitis, vel agnoscere non vultis, idcirco de hoc admonendi estis: id quod etiam hoc loco faciemus, puncto videlicet sequenti, quo, quæ hic generatim dicis, speciatim enumerata voluisti. Gregorianum *Calendarium* contra canones proprie nunquam peccare, satis suis est demonstratum locis.

Cōparatio cir-
ca paschata.

Sexto. Illud in paschate celebrando frequenter Iudeos collegas assumit, vel illud in duodecimo mense celebrat, vel Iudeos in agendo paschate præuenit, vel Tesserahedecasisiū Quattadecimanis hereticis se associat, ve' pascha post viceprimam lunam celebrat, aut etiam in secundum mensem recitat: hoc nihil tale committere potest, cum tempora ad horas, & ad minuta describat. Quantum, ô Deus immortalis, in capulari, & repuerascente hac mundi senecta, post tot seculorum memoriam humano generi accessit beneficium, quod inuenitur tandem aliquis homo sit, qui sciat tempora ad horas, & ad minuta describere! Res mira sane, & inaudita! Quis vnquam id suspicatus fuisset de scho-
la Por-

la Portensi, quod olim productura esset tam illustrem virum? At necesse est, Caluissii, Organus didicerit *tempora ad horas, & ad minuta describere*: alias tot tempora tam scrupulose nō descripsisset. Quid autem, si obiter inquireremus, quam vere dicat Caluissius, pseudocalendarium suum *nihil tale*, qualia Gregorianum affirmat, *commisere posse*: Sed, *quando pascha recte celebrandum sit, absque errore definiat*? Ad ea enim, quæ hic Calendario Gregoriano obicit, suis locis, vt diximus, latius opinor, responsum est: ordine procedamus.

5. Quod igitur ad Iudæos spectat (quos paschata sua in plenilunio agere affeuerat) vt eorum vitaret Caluissius consortium, notum condidit canonem, & pascha Christianorum in plenilunio fieri non posse sancit. Verum *stultidum fugiant vitia, in contraria currunt. Et excessus medicina modum*. Enimvero non solum id, quod adeo exprobrat Calendario Gregoriano, committit, & Iudæorum pascha suo paschate præuenit; sed & in vltimum lunæ quadrante pascha conicit: vt sic in vtramque à medio desisteret partem. Vtrum autem id, quod tanta sollicitudine cauere studuit, penitus fugerit, societate mque Iudæorum declinauerit, valde dubium me reddit exemplum anni Christi 418 (inanem enim laborem in exequendis singulis annis subire nolui) in quo innocens *nonum hoc Calendarium* Iudaizat, & pascha eodē die, quo Iudæi, præscribit: plenilunium enim committitur sexto Aprilis, feria 7, hora 13, minut. 5: quare pascha in proxima Dominicam, siue feriam primam 7 Aprilis cadit. Sed in eundem etiam diem incidit pascha Iudaicum, vt patet ex tabula nostra 400 annorum cap. septimo l. b. 3 propofita. Verum quicquid sit de hoc, nos Caluissio labore nostro molesti esse nonolumus, missis scrupulosis istis, in crasiora tantum inquiremus.

Caluissius propter Iudæos & nouum canonem eundem didit, & contra antiquos peccate statuit.

6. Audiuius libro tertio cap. 10, qua in uelina vsus sit Caluissius capite 22 Elenchi sui contra Calendarium Gregorianum, eo quod aliqua paschata, quæ ibi recenset, vno aut altero die ante Iudæorum festiuitatem præscribat celebranda, eiusque sectatores deteriores *Quartadecimanis hæreticis* facit, quod his Iudæos suo paschate nunquam præuenirent: imo paulo ante, in sexto comparationis puncto, vitio vertit Calendario Gregoriano, quod *Iudæos in agendo paschate præueniat*. Quid si iam Caluissio ex innocentissimo suo *nouo Calendario* ostendamus, ipsum isdem prorsus annis, quibus talia Calendario Gregoriano, tanquam flagitia immania obicit, non solum biduo Iudæos præuenire, sed & solido mense ante illos pascha agere: Adhuc ne illa pseudocalendarii forma talis erit, quæ *omni prorsus labet caret, quæque plane non peccat, nec peccare potest*? Vix credet hoc Organus; multo minus Caluissius: qua enim cōfidentia Pontificis tot exempla obicere potuisset, si vel vnū esset in illo pseudocalendario, quod cum illis aut conueniret, aut illa absurditate superaret? Nonne ipse Caluissius, vt reliqua taceamus, catalogo suo exemplorum, quem cap. 22. recenset, subiicit, Calendarii Gregor. sectatores *sepissime in hisce annis biduo, antequam Iudæi suum agnum paschalem mactent, & azymos comedant, pascha agunt*. Exemplum sit anno 2106, in quo pascha Iudaicum propter Gæbrat, feria tertia, die 20 Aprilis agetur, cum Pontifici suum pergerint die decimo octauo Aprilis, feria prima, cylo luna 17. Es sit in alio exempli, vt anno 2133, 2451, 2471, 2491, & reliquis, præsertim, quando pascha in Aprilis celebratur. Absurdissimum certe est, memoriam resurrectionis Christi celebrare vel'e, priusquam tempus memoria passionis, mortis, & sepultura adueniat. Nimirum ex noua habetur c. norum

Caluissius ex propria sententia solido mense Iudæos, & tempus passionis Christi cū paschata sua præuenit.

Theologia, quando Iud ei agnum mactant, aut certe azymos comedunt, tunc tempus *memoriae passionis, mortis, & sepulturae* Christi aduenisse, & tunc demum Christianos Paschate suo *memoriam resurrectionis* debere celebrare. Atque adeo, quando Christiani Iud eos praeueniunt, illud sit, *memoriam resurrectionis Christi celebrare velle, priusquam tempus memoriae passionis, mortis, & sepulturae adueniat*. Et quomodo alias haec cantoribus propositio exemplis corroborata stare poterit? Quare, cum ista accidant ita aliquando in Calendario Gregoriano, propterea praeter ea, quae diximus, adhuc in margine Caluissius notatum voluit: *Simile illi absurdo nullum in omni historia dari potest*. At absurdius, Caluissius, in tuo *nouo hoc Calendario* dari potest; si enim pro tanto absurdo habes, quod Calendarium Gregorianum biduo Iud eos praeueniat, atque idcirco exclames: *Absurdissimum certe est, memoriam, &c.* nonne multo absurdius erit, eisdem praeuenire solido mense? Cape conspicienda, sequentemque contemplare tabulam, fructum pseudocalendarii tui: in prima columna annos habes aequi Christianae, ex eorundem prorsus numero, quos tu Calendario Gregoriano exprobras, cum suis pleniluniis ex catalogo tuo huc in secundam columnam translatis; Paschata Gregoriana tibi dat columna tertia; & quarta deinceps plenilunia Paschalia pseudocalendarii tui: at ipsa tua Paschata in quinta columna inuenies; vtraque prout diebus respondent Calendarium Gregoriani.

Anni Christi	Plenilunia.			Pascha Calend. Gregor.	Plenilunia.			Pascha Calend. Caluiss.	
	Dies	fer.	hor. min.		Dies	fer.	hor. min.		
2133	19	Apr	21 46	19	Apr	21	Mar 7 9 7	22	Mar
2725	19	Apr	21 42	19	Apr	21	Mar 7 8 58	22	Mar
3344	20	Apr	2 47	19	Apr	21	Mar 7 14 4	22	Mar
3936	20	Apr	2 38	19	Apr	21	Mar 7 13 56	22	Mar
4995	19	Apr	19 17	19	Apr	21	Mar 7 6 33	22	Mar
5367	20	Apr	1 50	19	Apr	21	Mar 7 12 38	22	Mar
5739	20	Apr	7 58	19	Apr	21	Mar 7 18 44	22	Mar
5807	19	Apr	13 23	19	Apr	21	Mar 7 0 11	22	Mar
5834	20	Apr	18 37	20	Apr	22	Mar 7 5 25	23	Mar
5891	20	Apr	20 17	19	Apr	22	Mar 1 7 2	29	Mar
6111	20	Apr	13 5	19	Apr	21	Mar 7 0 47	22	Mar
6331	20	Apr	7 54	19	Apr	21	Mar 7 18 34	22	Mar
6426	19	Apr	18 33	19	Apr	21	Mar 7 5 17	22	Mar
7018	19	Apr	18 31	19	Apr	21	Mar 7 5 8	22	Mar
7170	20	Apr	6 51	19	Apr	21	Mar 7 17 26	22	Mar
8009	20	Apr	5 46	19	Apr	21	Mar 7 16 17	22	Mar

Dabis nobis, Caluissius, vtrique, & in sequentibus, ubi id commoditas exigit, & iuxta praecipua tua extendamus pseudocalendarium tuum, vel potius additione periodorum eiusdem vtramque tabulis; & verbis tuis, tibi tua explicemus Paschata. Inspice ergo tabulae huius columnas vicinas. *En is exempla, ex his annis collecta, qui referre*

referente Caluifio, in Calen. Gregoriano ante debitum tempus Pascha celebrandum offerunt, in Caluifiano vero, quando Pascha recte celebrandum fit, absq; vilo errore definiunt, in quibus tamen Caluifiani nō iam cum Tesseris de cetero sit, sine Quartadecimanis hereticis, ab Ecclesia proscrip̄tis, Pascha suum proxime ante plenilunium celebrāt; sed quod peccatum eorum auget, detestiorisq; eos facit Quartadecimanis, qui nunquā quartadecimam suo Pasche antevertunt, aut priores crani Iudais, ipsi Iudæos longe præueniunt. Exemplum fit anno 2133, in quo Pascha Iudaicum feria tertia, die 21 Aprilis agetur, cum Caluifiani suum pergerint die 22 Martii, feria prima, cyclo lunæ nullo. Et sic in aliis exemplis præsertim, quando Pascha in remotioribus annis celebratur. Absurdissimum certe est, memoriam resurrectionis Christi celebrare velle, priusquam tempus memorie passionis, mortis & sepulture aduenerit. Sane in remotioribus annis, vt est centuria 800, vix vllum Pascha est Caluifianum, quod ante Pascha Iudæorum non fiat. Adeo rigidus in censendū, & reiciendū erroribus fuit Caluifius, vt ipse plures insarferit, quam inuenerit. Et, quod hic obstrepat cator, non habet. Etenum cum iniuste Calendarium Gregorianum reprehenderit; iure hæc omnia in ipsum, ipsiusque pseudoalendarium retorquentur. Patet igitur, quam verum fit, quod dixit: *Ilud Iudæos in agendo Paschate præuenit; hoc nihil tale committere potest.*

7. Hæc igitur hoc modo se habere, negare Caluifius non poterit, vrgebit autem fortassis, vt illi in innocenti, & nouo hoc Calendario illud monstremus absurdum, quo Pascha in duodecimo mēse celebratur. Verum facilius, Caluifii, & promptius id tibi ostendemus, quam tu hoc expetis. Nonne capite 21 recensuisti aliquot annos cum suis pleniluniis, in quibus, aiebas, Pontificii contra tertium hunc Ecclesia de Paschate recte peragendo canonem peccant, & Pascha in duodecimo mēse celebrant? Ita est: negare id non potes. Ergo si in iisdem annis, eodem omnino die, cum Pontificii Pascha celebrandum præcipis, in tuo nouo hoc Calendario necessaria concluditur consequentia, etiam te contra tertium hunc Ecclesia de Paschate recte peragendo canonem peccare, & Pascha in duodecimo mēse celebrare. Tu in catalogo tuo 18 referes exempla, ex quibus 14 (in reliquis enim differet à Calen. Gregoriano) in hanc, quam subiicimus, transcripsimus tabellā, plenilunia nimirum cum Pascharis, adiunctis tuis ex pseudoalendario tuo, ordine prorsus eodem, quo id in præcedente tabella præstitimus, prout nimirum omnia diebus respondent Calendarii Gregoriani.

Caluifianū Calen-
d ex aucto-
ris sui sentētia
Pascha præscri-
bere in duode-
cimo mēse.

Anni Christi	Plenilunia.			Pascha Ca- len. Grego- rianū.	Plenilunia.			Pascha Ca'end. Caluif.		
	Dies	fer.	hor. min.		Dies	fer.	hor. min.			
1704	21	M	6 1 25	23	Mar	21	M	6 1 25	23	Mar
1742	21	M	4 10 30	25	Mar	21	M	4 10 30	25	Mar
1762	21	M	7 2 59	22	Mar	21	M	7 4 2	22	Mar
1799	21	M	5 11 6	14	Mar	21	M	5 12 6	24	Mar
2334	21	M	4 10 21	25	Mar	21	M	4 10 21	25	Mar
2353	21	M	7 2 54	22	Mar	21	M	7 2 54	22	Mar
2391	21	M	5 11 57	24	Mar	21	M	5 11 58	24	Mar
2524	21	M	3 7 45	26	Mar	21	M	3 7 45	26	Mar
2581	21	M	4 9 22	25	Mar	21	M	4 9 22	25	Mar

Anni

Anni Chri- sti.	Plenilunia.		Pascha Cal- lend. Gre- goriani.		Plenilunia.		Pascha Cal- lend. Cal- uis.	
	Dies	ser. hor. min.			Dies	ser. hor. min.		
2972	21	Mar 7 7 59	22	Mar	21	M 7 7 59	22	Mar
3564	21	Mar 7 7 49	22	Mar	21	M 7 7 50	22	Mar
4232	21	Mar 4 1 50	25	Mar	21	M 4 1 51	25	Mar
4270	21	Mar 2 10 54	27	Mar	21	M 2 10 55	27	Mar
4289	21	Mar 5 3 28	24	Mar	21	M 5 3 28	24	Mar

En, Caluifii, formam pseudocalendarii tui, qua omni prorsus labe caret, quaque ple-
ne non peccat, nec peccare potest! De hisce exemplis tumidis buccis decantas: Pontifi-
cios celebrare pascha in duodecimo mense, & in vno anno Ecclesiastico bis pascha peragere; al-
terum in primo mense, alterum in duodecimo, & sequentem annum absque paschatis cele-
bratione transigere. Id vero feruissimum, & quidem sub pena excommunicationis in Ecclesia
prohibitum esse supra ex canone Greco intelleximus, &c. Et tu in pseudocalendario
tuo vtraque paschata iisdem prorsus diebus, quo Calendarium Gregorianum
sua celebranda proponis, excepto vnico illo, quod pascha anni 4289 præcedit,
quod, quamuis non eodem die à te, eodem tamen mense adhuc præscribitur.

Rursus capite 31 Caluifius quædam obiicit, & exprobat paschata Clauio, ex
centuria 9200 desumpta: Ita ab errore illo paschati, inquit, in duodecimo mense non ce-
lebrandi qui hæreticos ab Ecclesia damnatus fuit, Clauius nequaquam abstinuit, sed eum quin-
quies in hac centuria admittit, vt anno 1231, 50, 69, 88. Sed eadem quinque paschata,
eorundem annorum, in eisdem omnino anni diebus celebranda proponit innocens
Caluifii nouum Calendarium, vltimo excepto, quod, quamuis non eodem præscri-
batur die, eodem tamen cum Gregoriano continetur mense. Ergo si Clauius,
aut in duodecimo mense, aut cum hæreticis illa paschata celebrat, etiam Calui-
fius ea in duodecimo mense, & cum hæreticis peragit. Et si falsus est, aut fallere
voluit, recte id in suum redit caput. En tabellam, eadem, qua præcedentes pro-
positam methodo.

Anni Chri- sti	Plenilunia.		Pascha Calend. Gregor.		Plenilunia.		Paschata Calend. Caluis.	
	Dies	ser. hor. min.			Dies	ser. hor. min.		
9212	20	M 3 9 28	25	Mar	20	M 3 7 33	25	Mar
9231	21	M 6 2 1	23	Mar	21	M 6 0 5	23	Mar
9250	20	M 1 8 33	27	Mar	20	M 1 16 37	27	Mar
9269	20	M 4 11 5	24	Mar	20	M 4 9 10	24	Mar
9288	20	M 7 3 38	28	Mar	20	M 7 1 42	21	Mar

Addiderat denique capite 21, alia quædam pauca exempla ex annis remotif-
simis, ex centuriis nimirum 297300, 297600, & 297700 petita, in quibus simi-
liter ait Caluifius, paschata Clauiana duodecimum occupare mensem. Quod si
ad eosdè annos exigas paschata ex pseudocalendario Caluifii, inquiras nepe ple-
nilunia paschalia, quæ nouum hoc Calendarium constantissima lege, & in omnia secula du-
ratura

Paschata Calui-
fiana in nono
mense.

natura definit, inuenies paschata Clauiana præueniri à Caluifianis spacio trium etiam mensium. Ergo si paschata Clauii cadunt in mensẽm duodecimum, Caluifiana ea præcedent, & in nono mensẽ excubias agent. Quæ rursus insignis virtus est notui huius Calendarii.

Paschata Caluifiana in 22 luna.

8. Ludimagister noster, quando viderit etiam hunc se perdidisse lusum, ad alium rursus saltum faciet, suamque nobis inculcabit propositionem, nimirum: Calendarium Gregorianum *pascha post vicesimam primam lunam celebrat: hoc Caluifianum nihil tale committere potest.* At decipitur Caluifius, pseudo-calẽdarium enim eius non adeo impotens est, sed plus potest, quam ipse putat. Redi quæso, Caluifsi, ad ea, quæ in præcedentibus didicisti pluribus in locis, nimirum, quartam-decimam lunam ex institutione Concilii Niceni, denotasse lunam quartam-decimam, siue diem proxime ante plenilunium; & si omnino oblitus es, ad præceptorem tuum Scaligerum, iste disertissimis verbis hoc edocebit in canonicis Itagogenicis: ergo dies plenilunii est luna quintadecima, & sexta dies post plenilunium est luna vicesima prima. Ergo luna vicesima secunda, siue dies post lunam vicesimam primam, est dies septima post plenilunium, & eiusdem in ordine feriarum denominationis cum feria plenilunii. At tuum pseudocalendariũ, quotiescunque plenilunium in feriam primam, siue diem Dominicũ incidit, pascha traicit in sequentẽ feriam primam: Ergo tunc semper pascha post vicesimam primam lunam celebrat: Ergo falsum est, quod nihil tale commisitere possit: & ita falsum, vt non aliter possit, quotiescunque Dominica, & plenilunium eundem sibi vendicant diem: quod sæpissime coniungit, & sæpius, quam vt illo opus habeat exemplo.

Porro non desunt exempla, quæ ipse Clauio obiicit, eumque huius accusas sceleris, in quibus tamen eodem rursus cum ipso die Pascha celebrandũ in pseudocalendario tuo præscribis. Nonne cap. 3 1, de Clauio, & centuria 9200 dicit: *errorem etiã, quo Pascha in diem 22 mensis Paschalis reicitur contra canones, nonis admittit?* & tamen tu septem ex his nouem Paschatis eodem die, quo Clauius sua, celebranda Caluifianis tuis iniungis: in annis videlicet, quos ipse enumeras, centuriæ videlicet dictæ 10, 30, 37, 57, 64, 77, &c. *Atque ita Caluifius cum suũ plenilunium multipliciter impingit, & Calendarium hoc alias vbiq; errorum maculis sordidatum, magis magisque inquinat.* Enimvero, vt supra diximus, si in hisce hallucinatus est, recte errores in ipsis nunc ruunt caput; estque pœna peccati iusta, vt falsitates cum tali scœnote in suum, ex quo exiere, redeant lunum.

Paschata Caluifiana in secundomense.

9. Restat vltima particula eius, in quo versamur comparationis 5, ac 6 puncto, vt nimirum videamus, an innocens illud, & ab omni peccato immune Caluifii nomen Calendarium, non etiam Pascha in secundum mensẽm reicitur, & tale aliquid committat, à quo omnino liberum laudatur à Caluifio. Et sane nisi Caluifius patronum suum Origanum in auxilium sumferit, vereor, vt quemadmodũ in reliquis, ita & in hoc miserrime succumbat. Descendamus in arenam. *Primus mensis in Ecclesiastico anno est, ait acutus Caluifius, cuius nouilunium proximũ est æquinoctio verno: Ex quo dein de deduxit, primum mensẽ esse, cuius plenilunium vel incidit in æquinoctium vernũ, vel id proxime sequitur.* Ergo quando Pascha dirigitur ad plenilunium, cuius nouilunium sequitur post illud, quod proximum est æquinoctio verno, illud Pascha in secundum mensẽm traicitur. Sed hoc sæpe accidit in pseudocalendario Caluifii. Ergo sæpe Pascha in secundum mensẽm reicitur. Quid

Cap. 21.

Ggg

respo-

respondes Caluifi? *Non omnia plenilunia, inquis, qua die 21 Martii sunt, incipiendo à media nocte vsq; ad mediam noctem, paschalia constituimus. Causa cur ita fieri debeat, hoc est, quod nostrum plenilunium paschale in locum termini paschalis, siue quartadecima succedit, qua in die 21 Martii figitur, & nequaquam meridiem eius diei respicit, sed totum eundem diem. Deinde ne aliquando pascha in secundo mense te'ebremus. Nostrum enim seculo, quemadmodum demonstrauimus, æquinoctium sit die 20 Martii, & tempore Concilii Niceni, & vice-
 simum primum diem vix attingit: Si igitur cum Gregoriana ratione primum plenilunium paschale statuerimus in meridie vice-
 simi Martii, certum esset, aliqua plenilunia futura, qua incidere in hoc intervallo temporis, inter vice-
 simum scilicet diem Martii desinentem, & meridiem vice-
 simi Martii, qua pro paschali'bus non haberemus, etiamsi æquinoctium vernum sequeretur. & venter plenilunia paschalia essent, atq; ita pascha in secundo mense celebrare-
 mus. Næ tu Caluifi, ridiculus, ac iocularis ludimagister, ac Calendariopæzus es, an quia tu æquinoctium in media nocte figis die 21 Martii, ideo ibi perpetuo mansurum est? Aliis ac fortioribus, quibus affigas æquinoctium, opus est clauis; statuta pædagogica nequaquam cælos penetrant. At omnium lepidissimum est hoc, quod cum se, suamq; pseudocalendariū tanta solertia circumuallauerit, totque munitiones extruxerit, ne pascha mensem primum præterfiliat: portastamen reliquerit apertas, nullis appositis custodibus. Fatetur ipse, si æquinoctium in meridie 21 Martii statuisset, plurima plenilunia antemeridiana, paschata expellere è primo mense potuisse: ergo, quia hæc plenilunia æquinoctio postposita, paschata sua omnia salua ac egregie munita reputat. Quid autè, Caluifi, si æquinoctium in meridie diei 20 Martii, aut etià in media nocte præcedente reperitur: pleniluniane, quæ illud proxime in die 20 Martii sequuntur, otiosa erunt? An non strenue cum Paschatis tuis pugnabunt, vt ea è primo mense eiciant? Nonne nouum Calendariū tuum clasicum cecinit, & mirifice gloriatum est, q; tempora ad horas, & ad minuta describat? Quæ maior ratio de pleniluniis, quàm de æquinoctiis: An quia æquinoctiorū intervalla tēpora non sunt? Vides ne quā male nouo Calendario huic à te prouisum sit, non solum ne pascha ad secundum mensem trāsfigiat, sed etiam, ne retro ad duodecimum (vt tecum loquar) erumpat? Videamus an aliquod ad propositum nostrum aptum exemplum è pseudocalendario tuo dare possimus, de paschate in secundo mense transiigo. Tu, adiuuante clarissimo viro M. Dauide Origano patrono, ac promotore tuo, anno 1609 statuis æquinoctium die 20 Martii, hora vndecima post mediam noctem, hoc est, in meridie (fortassis tempus prandii, quo ad nudum vescendum panem tuū te conferre soles, pædagogorum more, non Astronomorum pro meridie accipis, qui horam vndecimam vocas meridiem) & plenilunium eodem anno accidit eodè die 20 Martii, feria 6, hora 14, minut. 44, atq; deo eius nouilunium omnium plenilunium illius anni æquinoctio verno, primū incipit mensem, & pascha die 21 Martii statuit: at nouum Calendariū tuum pascha in 16 Aprilē vsq; reicit, non solum in secundū mensem sed etiam in vltimum lunæ quadrantem: Ergo cōstat propositum. Pari ratione anno 1628 (nolumus enim extra hoc seculū euagari) æquinoctium (statuta radice Origani qua ad annum 1600 iam sæpius vsus sumus, & per æquabilem anni tui Tychonici magnitudinem progrediendo) incidit in 20 Martii hor. 1, min. 25, & pleniluniū sequitur eodem die, fer. 2, hor. 7, min. 16, & pascha offert in 26 Martii celebrandum; cum tamen pseudocalendariū tuum illud in 23 Aprilis transferat. Idem accidit anno 1647, in quo æquinoctium committitur die 20 Martii, hor. 9, min. 51, & plenilunium sequitur eodem die ho-*

ra 23, min. 48. pascha autē pseudocalendarii in secundo mēse 1 Aprīl. peragitur. Idem inuenies in plurib. aliis annis, si paschata ad minutam vtiq; ad medias, atq; æquabiles rationes expendenda sunt; in quibus tempus terere nolumus.

Demonstratum ergo tibi est, Caluifi, tabulas tuas, siue pseudocalendar. tuum, ex propriis assertis tuis, tales committere errores, qui, vt habes cap. 2. ratione Ecclesie potissimum vitandi sunt. *Eam enim maxime offendunt, dum & eandem erroribus inuoluunt. & certamina de festo paschatū recte celebrando iam dudum sepulta, ex mortuis quasi resuscitata renouant, & in vsum reuocant.* Et quid aliud certamina excitat, quam stramentitii vestri, ac lute: Elenchi, vestræ castigatæ epactæ, vestra pseudocalendaria? Si enim, vt debebatis, Calendarium Gregorianum, quod Imperatoris Reges, & Principes simul approbarunt, recepissetis, cum nihil prorsus in eo sit, quod Ecclesiam offendat, nullę omnino de paschate aliter celebrando vigerent nunc disputationes. Sed hæc vestra sunt miracula, quæ perpetratis, hæretes, atq; discordiarū semina iam dudū sepulta ex mortuis resuscitare, & in vsum reuocare. Hoc tuo magno labore magna comparanda tibi erat gloria: quam tandem spero, hac nostra elucubratione pro votis adeptus es; eam tibi felicem, faustā, fortunatamq; precamur ac gratulamur. Redeamus ad lineam, atq; ad cōparationis tuę puncta.

10. Septimo, illud quartamdecimam lunam circa plenilunium, si se se optime habeat, plus quam quadratū ambitu circumducit: hoc plenilunium ipsum etiam in minutū offendit. Illud quadratū ambitu circumducit, presse ac stricte ita sumendū videtur, vt epactæ quartarumdecimarū indices, in iis centuriis, vbi se se optime habent, nihilominus aliquando biduo diem plenilunii præcedant, aliquando eundem biduo sequantur: non enim puto te vtrinq; velle quadratū intelligi, qui nimis crassus esset acuti prædigni error. Placet igitur inquirere, vtrū id, quod d. cis, verū sit, & quidem in centuria, de qua tu ipse testimonium das, epactas optime se se habere, quæ est centuria 9200, si epactas tecū intelligamus Lilianas. Verū in hac ipsa ceteria, quæ cū epactis, ac plenilunio suis integrā describis, dictę epactæ iuxta Liliū normā inscribitur omnes, vel incidunt in eundem diem cum plenilunio, vel proximo die præcedunt, & semel tantum vna vno die sequitur. Ergo mendacium est, epactas si se se optime habeant, plus quam quadratū ambitu circumducit. Nā tales centurię, qualis est 9200, inueniuntur etiam iis temporibus, in quo Clavius & Lilius in epactis cōueniunt. Imo, quod plus est, in eadem centuria 9200, epactæ Clavianæ, quas tu male se se habere affirmas, omnes iis dieb. affiguntur, quib. plenilunia cōmittuntur, aut quos plenilunia proxime præcedunt: eodē excepto anno quo Liliana epacta sequitur vno die, Clavianæ sequitur duobus, eo q. plenilunium ppe finem diei cōficiatur: d. ē porro semper accipimus, put eum tuæ tabulæ, ac catalogi exhibent. Et hæc quidem de Calen. Gregoriano. De Caluifiano vero auctor sic habet: hoc plenilunium ipsum etiam in minutū offendit: tale nimirū minutū ostendit, a quo plenilunium ipsum etiam vltra 14 horas remoueri potest. Si laus aliqua conuenit tabulis pleniluniorū, multo magis illa debet Ephemeridib. Organi, quæ nō solū plenilunia non falsā, sed motus etiā solis, reliquorumq; planetarum singulis diebus totius anni proponit, iisq; longe iustius conuenit nomen Calendarii, quam nugatoris Sethi tabulis, cum salte speciem Calendarii præ se ferant, oēs dies anni, nomina Sanctorū, festa, literas Dominicales, &c. proponāt. Suadeo tibi, Caluifi, vt tabulis tuis bene maiusculis literis hæc p̄figas in scriptiōnē. NB. Hoc est Calendariū: alias pro quouis potius, q̄ pro Calendario vendetur. Certe ille, qui pro coriandro calendaria coemerat, tua nunquam emisset.

Quis certatim de paschate sepulta resuscitet.

Mendacium Caluifi de quadratū circa plenilunium quartarumdecimarum Gregorianum ambitu.

Oftavo. *Illud epactas alias fati lubricas, & inconstantes ineptissime, & falsissime equat: hoc plenilunia paschalia ipsa constantissima lege, & in omnia secula duratura defuit.* De æquatione epactarum dictum est satis. Quod vero rursus Prophetam agas, quam recte id munus obieris, posteri iudicabunt: lepidissimum certe calendariopzum te omnis prædicabit ætas: nisi cito vna cum tabulis calendarii, tui memoria percat.

De inconstan-
tissima plenilu-
niorum Calui-
sianorum ra-
tione.

11. Nono. *Illud epactas in singulis interdum centuriis, interdum in binis mutat: hoc plenilunia absq; vlla mutatione perpetuo eadem ratione inuestigantur.* Quid dicas ipse nescis, Caluisci: In Calendario enim Gregoriano singulis vndeuginti annis eadē prorsus redeunt epactæ, recurrunque in orbem, eaque constantia sæpissime ad trecentos durat annos, & si quando mutantur, id semel vno tantum fit anno, & deinde rursus in orbem circumuoluuntur, vel trecentis annis, vel ducentis, minimum aliquando centenis. At tu in tabulario tuo Calen. vix vnquam duos in aliis visitatos lunæ cyclos exhibes cōtinue sibi similes: imo ppter hoc cyclos lunæ exilio tibi multandus erat; quia interruptionis nullus reperiebatur modus. Inspice lector tabulam 400 annorum, quam lib. 3. ca. 7. proposuimus, paucissimum enim est inter plenilunia Caluifiana, & illa differentia minutorum, & mox videbis, quanta inconstantia inuicem permutantur, & confundantur. Exempli gratia. in primo cyclo tabulæ, eius que anno secundo, siue auro numero 2, plenilunium fit 16 Martii: at in secundo cyclo in simili anno, seu numero 2, plenilunium cadit in diem 27 Martii. Deinde in eodem primo cyclo anno 4, plenilunium habetur in die quarto Aprilis; in secundo vero cyclo eodem anno 4, reperitur in die 3 Aprilis. Iterum in primo cyclo anno 6, plenilunium est in die 11 Aprilis: in secundo cyclo, & anno etiam 6, migravit in diem 12 Aprilis. Item in primo cyclo anno 9, plenilunium committitur die 9 Aprilis: in secundo cyclo simili anno 9, conficitur die 8 Aprilis. Similes mutationes reperies horum duorum cycolorum anno 10, 13, 14, & 18. Neque hic cyclos secundus cum tertio congruit, sed ab inuicem dissentiunt in similib. cyclo annis, quoad dies pleniluniorum sæpius; vt anno 1, 3, 5, 6, 7, 10, 17, & 19. Sed neque tertius cyclos cum sequenti quarto conspirat: neque quartus cum quinto. Imo etiam si 4 cyclos simul sumas, & tanquam vnum cyclos cum proximis 4 cyclois conferas, adhuc tamen discrepantiam inuenies in pleniluniis, siue terminis Paschalibus pseudocalendarii Caluisci. *Quis sane cerebri homo tantam in Calendario aliquo politice inconstantiam ferre, aut probare poterit? At Caluifio hæc est constantissima lex, & in omnia secula duratura, absque vlla mutatione perpetuo eadem ratio.*

Quod si dicat, se loqui de modo indagandi terminos, siue plenilunia. Sane in Calendario Gregoriano constantissima est ratio, & vnico intuitu tabularum epactarum expansa, & æquationis termini eruuntur. In Caluifiano vero, nunc iste, nunc ille in situendus calculus, & quæ semel calculo vno inuenta sunt plenilunia exorbitantia, altero deinde calculo ad viam reducenda sunt. Denique si obiciat, æquationes esse mutandas, per alias extra ordinem adhibendas, & c. Neque ipse cum omnibus suis minutis ac scrupulis hinc inde vagantibus certi quicquam in perpetuum promittere potest. Nam a scia sua nondum eo peruenit, vt celos ad tabulas suas edolaret.

Calend Calui-
sianum nullam
cōplectitur an-

12. Decimo. *Illud primum anni mensim contra naturæ ordinem cauum habet, & contra in Februario mensis in suis mensis irosam triginta & vnius dierum: qua omnia ab hoc Calenda-*

Calendario longissime absunt. Et adeo longe absunt, vt non solum pro Febuario, sed pro omnibus reliquis mensibus Iulianis, lunares menses omnes absint; nisi fortassis Martius, atque Aprilis coniunctis viribus aliquid mensium lunariū calendario pro huic eripuerint. Sed & hoc in dubium vocatur, nā præter plenilunia Paschalia non comparat aliud, non nouilunium incipiens, non finiens: non cauus, non plenus mensis: id quod in hanc vsque diem nulli Calendario Ecclesiastico atque politico contigit. Summa, si sermo sit de lunariis siue annis, siue mensibus, tam in Febuario, quam in reliquis anni solaris stationibus: si de cyclis tum solaribus, tum lunariis: si de anni Ecclesiastici, ac seclorum ratione: si de aliis ad Calendarium spectantibus: vno omnibus responso Caluistis satisfacit: nimirum, omnia ab hoc Calendario longissime absunt.

ni lunaris rationem, menses nec plenos, nec cauos &c.

Vndecimo eadem repetit. *Illud mensē Paschalem contra rerum naturam, & astrophorum motus decurtat, & vel viginouem, vel tantum viginotto dierum facit. Hoc eundē mensem plenum, & motibus cæli conuenientem proponit.* Sed imperitissime, quid primus mensis, quid item mensis Paschalis sit, licet eundem eadem definitione descripseris, in hunc vsque diem ignoras: omnisque tua de hac re disputatio, cæcorū est speculatio. Nullum vnquam mihi ostendes, Caluisti, in Calendario Gregoriano mensē Paschalem dierum tantum viginotto: in tuo vero vllus nec 20, nec 30, imo nec plurium, nec pauciorum dierum solidorum mensis, siue Paschalis, siue non Paschalis comparat: & tamen mensē plenum iactas. Apud omnes, quotquot hætenus de re Calendarii politici, quale tuum esse gloriaris, scripsere, menses caui, & pleni sunt 29 & 30, aut saltem solidorum dierum: apud te, si quidem aliquis reperiri mensis potest, dilaniatus is, atque dissectus est in horas, horarumque fragmenta: imo nihil aliud, quam vanus & nugatorius de pleniluniis garritus; & si illa plenilunia mensium terminos statuas, non plus vno, eumque dilaceratum componas mensē. Nam plenilunium mensium collocas in media nocte 21 Martii; alterum proxime sequens in die 19 Aprilis, post minuta 44 à meridie, vnde intervallum apud te pro mense relinquitur dierum 29, horarum 12, minutorum 44, quem mensē nec cauum, nec plenum vllus vnquam vocauit in Calendario Ecclesiastico. Ergo falsum est, in pseudocalendario tuo dari Paschalem mensē plenum.

13. Duodecimo, pædago vt hunc compleret numerum, quemadmodum luna orbem suū, excogitanda fuit duodecima, eaque pædagogica comparatio. *Illud, inquit, multis apologiis, defensionibus, castigationibus, & explicationibus, ingentia librorum volumina complectentibus indiget: hoc nullo modo reprehendi potest, & paucissimis pagellis absolvitur.* Vtrum pseudocalendariū tuum nullo modo reprehendi possit, satis, credo, sensisti, quod paucissimis ab soluat pagellis, ipsi vidimus. Verū pagellas illas continere Calend. Ecclesiasticum, & politicum, quod, vt gloriaris, omnibus suis partibus perfectum sit, nemini sani cerebri vnquam persuadebis. Quod vero nullis opus habeat apologiis, defensionibus, &c. mihi iam persuasisti, quis enim sani cerebri homo hanc committet stultitiam, vt defendere id aggrediatur, quod nullam omnino recipit defensionem; aut id explicare, in quo quis oleū perdat, ac operam. Calendar. Gregorianum contra obrectatores ac criminatores defenditur, quemadmodum, vt alibi diximus, ipsa Christiana sacra ab incuris, vestris, aliorumque hæreticorum, Turcarum, Iudæorum, paganorum, iam ab ipso exordio Christiani nominis defensa sunt. Neque hætenus Christiana fides ob

Inepissima Caluisti Calendariorum cōparatio.

multitudinem apologiarum, aut explicationum quicquam amisit aut veritatis; aut auctoritatis: Tu miser hoc arere putabas te prohibitorum euerfionem in firmi Elenchi tui; quod sane infeliciter tibi cecidit.

De aliis Calu-
giano no-
tis.

Quæ postea subiicit, quod nimirum non multo melius editum sit *Calendarium* à Pöfifice Romano, quam à Numi Pompilio, & similia, cum adeo crassa, & ex tam pingui cerebro prodacta in neminem *sani cerebri* fallere possint, M. Davidi Origanio explicanda, & epistolis suis ac præfationibus exornanda, & commendanda relinquitur. Concludamus ergo cum Caluisio; sed verius: *Nihil igitur iam est, de quo Calendarium Caluisianum agit, quod non iure & merito culpari possit.* in Gregoriano Nihil, quod non laudari debeat. *Paniteat ergo & pigeat vtrumque & Caluisium & Origanum incepti, laboris, & sumptuum in stramentitium huic Elenchum male erogatorum. Pudeat Caluisium tantum astronomum, ut videri vult, qui tot annorum spatio non modo non rectius hoc Calendarium concinnare potuit, sed & Gregorianum emendando peius fecit. Tædeat omnes Origanos, quibus pro emendato Calendario mendosissimum obversum est. Gratulentur vero sibi qui id respuerunt, & adhuc abominantur.*

CAPVT XII.

Alteri Pseudocalendarij à Caluisio constructi forma proponitur, & excutitur.

Caluisi de Clauio
victoria &
triumphus.

Sperabam hoc loco spectaturum me Sethi Caluisi de Christophoro Clauio triumphum, aut diturumque ipsum enumerantem atque narrantem Gnathonibus, atque Origanis suis, quot quantisque ipse defunctus periculis, seruat omnibus, à Clauio propositis conditionibus, gloriosam tandem victoriam reportauerit; tempusque tandem aduenisse illud, quo *Calendas* apud Græcos instituendas Clauius necesse habeat, demonstrat: antem: quippe *Calendarii* formam, se, quam Clauius Metellino conficiendam positis legibus proposuerat, quæ nimirum *omni profusu labe caret, quæque plane non peccat, nec peccare potest*, ut confidenter promisit, ita feliciter condidisse, proposuisse, explicasse. Sed laudem hanc ac gloriam Caluisius alto sepultam maluit silentio. Et quænam huius rei causa? sane non modestia hominis, qui sua supra modum, ut passim audiui-
mus, & laudare & extollere solet. non humanitas eius erga Clauium, quem tot
criminationibus, & maledictis iam profciderat. Quid ergo? Videor mihi videre
silentii huius causam. Addiderat Clauius conditionibus suis *dummodo in eo* (Ca-
lendario conficiendo) *annus civilis* (quod caput est) *vsurpetur, & Cycles ab Ecclesia*
vsitati adhibeantur, quod ad Calendar Græcas, &c. ad hoc Thraso reiponderat. *Putas*
me aliquem futurum, qui hysce conditionibus cum Clauio adeo confidenti promocatore congre-
di ausit? Vix credo putabis, non enim videtur hac confidentia de nihilo concepta: At ego iubeo
te bonum animum habere, canes qui proteruius latrant, simidiores esse solent. Ego Sethus
Caluisius congregiar cum ipso magna spe victoria. Omnino, Caluisi, canes qui proterui-
us latrant, simidior es esse solent, quod exemplo tuo verum demonstrasti, qui pro-
teruius, quam felicius cum Clauio congressus, eam quam vidimus, victoriam
reportasti, ralem nimirum, de qua triumphare times. Nam postquam miserum
te nihil esse curum conspexisses, nisi longius quam per diapason tum à condi-
tionibus positis, tum à communi Ecclesiastici Calendarii ratione discederes: fa-
cto discesse victoriam tuam silentio æterno mandare, atque fepelire satius iudi-
casti, quam eam pluribus verbis extollere. Enimvero non modo condiciones

po-

positas non seruasti, cum Cyclos, & annum lunarem ciuilem proscrisperis, sed, quod turpissimum est, nec sic quidem *Calendarium*, quod *omni profusus carcas labe*, conficere potuisti.

2. Caluissius igitur noster cum se se vtcunque in victorum numero inuenisset, altas cogitationes suas ad alias expeditiones conuertit, & *De forma Calendarii, qua ad huc propius ad Calendarium Gregorianum accedit, & tamen melior sit, agere instituit*. Sic ergo pergit: *Calendarium hoc nouum anni tropici, quod proposuimus, nullo modo per se reprehendi potest, cum omnibus suis partibus perfectum sit: ratione tamen temporum nostrorum, in quibus viuimus, hoc in ipso quispiam desiderare possit, quod non solum, quando Gregorianum Pascha non recte desinit, & alieno tempore id celebrat, ab eo dissentis. Sed etiam quod alicubi vno die in mensibus etiam, & in festu immobilibus à Gregoriano abis. At ipsum insigniter mentitum esse iam ostendimus, non modo quia Pseudocalendarij pro Calendario, quod omnibus suis partibus perfectum sit, vendiderit, cum tamen nec nomine Calendarij dignum sit: sed etiam quod in multis annis, de quibus dicit Calendarium Gregorianum pascha non recte desinare, & alieno tempore id celebrare, Pseudocalendarij suum tunc à Gregoriano dissentire asfirmauerit, adeo tamen abis, vt ab eo dissentiat, vt iisdem prorsus diebus vtrumque Calendarium & Gregorianum, & fictum suum, Paschata celebranda prescribant. Accedit quod à Gregoriano etiam in festis immobilibus dissentiat, non vno die tantum, sed in remotioribus annis pluribus etiam diebus; nisi fortassis ipsa anni magnitudo Gregorianum per extraordinariam diei electione propius adduceret, vel etiam per intercalationem abduceret longius. ex qua discrepantia, vt ipse fateatur, confusiones in imperio, qua iis annis, quando penitus Calendarij conuenimus, sopita fuissent, recrudescere possent. Quare ista secum ipse recogitans Caluissius, concludit: *Desiderare ergo quispiam possit formam Calendarij; qua adhuc propius ad Calendarium Gregorianum accederet: nunquam enim futurum est, vt illi hoc modo suum Calendarium ad nostrum conformens, sed nostrum erit, vt nostrum ad Gregorianam formam, quantum salua libertate possumus, accommodemus*. Nimirum contra libertatem putat esse recipere atque approbare Calendarium Gregorianum, quod vel ipso teste, Imperatores, Reges & Principes simul approbarunt, qui fructus sunt priorij Ecclesie, cuius Caluissius aduocatum agit, & expolitorem doctrina de libertate Christiana.*

Antequam autem Sethus iste, qui ad orbem Christianum errore liberandum in hunc mundum natus est, ad aliud Pseudocalendarij condendum sese confecerat, error ipsi, quem adhuc in orbe reperit, prius hominibus est eximendus, iis qui feriarum perturbationem possibilem reputant, licet eam consequenter introducendam fuisse Gregoriani Calendarij conditoribus in orbem contendit, dum Cyclum Solis non interruptum retinendum fuisse contendit: huius enim integram conseruationem, & futuram fuisse illam perturbationem supra Cap. 3. Num. 6. ostendimus, & hic à Caluissio exemplo describitur. *Fama est, inquit, in Polonia hoc alicubi in receptione Calendarij Gregoriani accidisse, vt ex feria quinta statim sequenti die in feriam secundam transcenderent, & sextam septimam, & primam ita transirent. At in iustitate, atque incipia plenus Caluissius, ignorans se idem commisisse, aut certe committendum proposuisse, non veritum est vniuersæ, eique generosæ iuxta ac ingeniosæ Polonorum nationi insulsiat, atque insulsiat notam inurere. quod si verum est, subdit, in hoc magnepere vitio verti non debet, cum habeant Astronomos sibi insulsiat has, & insulsiat pares. Et qui nam tandem sunt cantores Lipsienses? Quis igitur est hic auctor, qui sese omnibus propositum cupis:*

Caluissius
consilia de alio
pseudocalen-
dario introdu-
cendo.

De feriarum
perturbatione
Caluissii senten-
tia, eisdemq;
in reprehenden-
do audacia.

Caluissius in
Polonos inue-
nitur.

qui sui tantum ingenii acumen excolit; qui omnes præ se contemnit; longius ire non est opus: en Caluifium stramentitii Elenchi auctorem!

Sane, si Caluifio credamus, non solum Polonis, sed & aliis non parui nominis Astronomis hoc modo visum est; feriatum nimirum ordinem turbatum iri, si dies aliqui septenario non numerabiles ex anno eliciendi essent: nam absque dubio supponebant cyclum solis cum suis Dominicalibus literis integre, atque imperturbatum conferendum fuisse: *Visum est etiam, inquit, quibusdam non infima auctoritatis Astronomis, hoc modo ferias inter homines turbatum iri.* At Caluifio non solum ut istis Astronomis visum non est, sed & rem hanc puerilem errorem appellat; imo omnino impossibilem prædicat, dicens, *sed fieri hoc nunquam poterit, & valde puerilis est error, qui hoc loco etiam huiusmodi hominibus est excimendus.* Sciendum igitur est, id quod nemo ante Caluifium scinerat, in nullius hominum potestate esse, ut ferias hebdomadæ turbare possit, cum earum series in prima statim creatione à Deo mandata sit, & hæc æternus obseruata. &c. Non me lætet, esse & aliam ferias turbandi subtiliorem rationem, qua puerilem Caluifii errorem, quo eam impossibilem existimat, clarissime manifestare ac demonstrare possemus: verum cum fieri facillime etiam possit, ut à Pædagogo non perciperetur, sponte eam omittimus. Ille igitur valde puerilis error illorum ne sit Astronomorum, an vero Astronomi Caluifii in Astronomia Scaligeræa eruditissimi, lectoris esto iudicium: nos propius ad perorationem, qua suum & consilium, & pseudocalendarij obtuderere nititur, accedamus.

Humanitas
Caluifii qua
imperio Roma
no, cuius proce
ribus gratifica
ri cupit.

Præmissio igitur de conseruatione societatum exordio, Ita comparatum est in vita humana, ut societas, &c. mox subdit: *Quid si eodem modo in Germania, qui Gregorianum Calendarium receperunt gratificaremur, cum sumus in eadem imperij societate, & in suis legibus utamur? Cur non etiam quedam errata, qua minutiora videntur in nostrum Calendarium assumamus? Errata Calendarij Gregoriani vel committuntur ratione excimendorum dierum: vel ratione epactarum motum lunarem delineantium. Priora errata peccant tantum in leges methodi, vel artium, non in canones Ecclesie, posteriora peccant in canones Ecclesie, eaque seuerè à patribus primitiua Ecclesie damnata sunt.* Si igitur hæc tantum summo studio vitaremus, priora vero paci & concordia causa recipere, num erunt, qui nos magnopere culpabunt? nō arbitror, sed nos potius laudabunt, qui paci causa hoc ferre voluimus. Equis nam tam inurbanus esset, qui non summo perlo laudaret ciues istos, qui tam humaniter agunt cum Imperatoribus, Regibus, & Principibus? Quis magnitudinem beneficii huius vnquam; ro dignitate explicauerit? Sed quid aliud facerent pædagogi, quæ pædagogica proponere consilia; quæ indigna sane sunt, ut plura de illis verba faciamus: ea tamen hoc loco relata voluimus alium in finem, ut post videbimus. Veniamus nunc ad ipsum pseudocalendarij.

In quo poste
rius Caluifianū
Calen. à priore
differat, & in
quo cum eodē
conueniat.

3. In eo autem solum differt posterius hoc pseudocalendarij à priori, quod cap. præcedenti proposuimus, & explicauimus, quod hoc reiectis 128 annorum periodis, tetraconteteridem amplectatur Gregorianam. Nam tribus etiam constat tabulis, & prima quidem, atque secunda eadem omnino sunt, cum prima, & secunda prioris pseudocalendarij, discrepantia solum, ut diximus, comparet in tertia. Quare vna cum Caluifio non necessarij arbitror, ut exemplis declararetur, quomodo ex hisce etiam tabulis pleni vnus Paschale inquiratur, cum eadem plane methodus sit cum ea, que in superiori Calendario tradita, & exemplis declarata est. Caluifius tamen, quo animum suum maleuolum erga Calendarium Gregorianum clarius demonstraret,

fratres, exemplum addit de anno Christi 1780, cuius Pascha ad rationem Calendarii Gregoriani agendum in duodecimo mense dicit, & quidem *crassissimo errore*, in suo vero pseudocalendario in primo peragi mense affirmat: quod quam verum sit, paulo post constabit. Itaque hoc loco solum à nobis requiritur, vt tertiam etiam huius pseudocalendarii exponamus tabulam, ad perficiendum in signe illud Caluissianum opus. Sic ergo se habet.

Quonia i gitor omnia, in insulitate periodi 128 annorum excepta, & quæ inde dependēt, fere eadē sunt cum iis, quæ in priori pseudocalendario reperiuntur; eadem etiam absurda, incommoda, & imperfectioris huic pseudocalendario obiici possunt: quæ, cum capite antecedenti satis sint explicata, Caluissium imitari nolumus, vt eadem repeteremus, relegat ea ipse, si placet.

Ex hac autem tertie tabule mutatione Caluissius sese cū suis Caluissianis duo consequi prædicat: vt *semper cum Calendario Gregoriano, inquit, conueniamus, & nullibi ab eo discrepemus, nisi quando ipsi contra canones Ecclesie pascha alieno tempore celebrabunt. Nam & hoc nostrum Calendarium pascha ex medio motu luna definit, & NVLLVM errorem committere potest. Deinde non adeo frequenter in pascha celebrando cum iis, qui Calendarium Gregorianum receperunt, discrepabimus. Quamuis autem supradicta absurda repeteri non statuimus, non possumus tamen non admonere male memorem Caluissium, eique nostrum, quod nobis hic oritur, proponere dubium: affirmat enim hic de pseudocalendario suo, quod nullibi à Calendario Gregoriano discrepet, nisi quando ipsi contra canones Ecclesie pascha alieno tempore celebrent. At capite 21 dicit; annis Christi 1704, 1742, 1761, 1799, 2334, 2353, 2391, 2524, 2581, 2972, 3564, 4232, 4270, 4289, eos, qui sequuntur Calendarium Gregorianum, Pæsificos celebrare pascha in duodecimo mense contra canones: Ergo, si verum dicit, h: se annis pseudocalendarii paschara, à paschatis Gregorianis discrepare debent: sed non discrepant: cum plane in eosdem incidant dies. Ergo falsum est, paschara Gregoriana esse duodecimi mensis, vel cōtra canones: aut certe pseudocalendarium Caluissianum nullum errorem committere posse, in sumum abiit. Plus ergo videtur consequutus Caluissius pseudocalendario suo, quam vel videri, aut existimauerit.*

4. Enumerat deinde Caluissius ad commendandum pseudocalendarium suum, quod nullum errorem committere potest, quoties id spacio quadringētorum annorum proxime succedentium in paschatis celebratione, à Calendario Gregoriano abeat: recēset autem paschara omnino sexdecim. Quia in re rursus mirum in modum sui oblitus miser pedagogus, tela retorta sinu suo excipit. Nam Calendarium Gregorianum *vbique, & in omnibus suis partibus mendosissimum* proclamat.

Tabula tertia
centuriarum:

1582	10	20
1700	11	8
1800	12	24
1900	13	12
2100	14	0
2200	15	16
2300	16	4
2500	17	20
2600	18	8
2700	19	24
2900	20	12
3000	21	0
3100	22	16
3300	23	4
3400	24	20
3500	25	8
3700	26	24
3800	27	12
3900	28	0
4100	29	16
4200	30	4
4300	31	20
4500	32	8
4600	33	—
4700	34	24
4900	35	12
5000	36	0
5100	37	16
5300	38	24
5400	39	20
5500	40	8
5700	41	24

Posterior hoc pseudocalendarium eosdē fere comprehendere errores, & defectus quos prius.

Cōmoda, quæ se hoc pseudocalendario cōsequi iactat.

How pseudocal. aut pascha præscribere in 12 mense, aut Caluissium Calend. Gregoriano id imponere.

Quoties ex sententia Caluissii in primis 400 annis Calep. Gregorianū erret, & à pseudocalend. ipsius differat.

mat, quod, vt criminatur David Origanus, *plus vulnerum, quam Scena apud Casarem Clypeum tela preferat, & pluribus sordibus obsolescat, quam si atatem in Camarina palude iacuisset*; adeo vt in eo à capite ad plantam pedu nihil sani sit; nimirum cuius errores *pueris etiam septucentibus noti sunt, & toti mundo patefacti*: quando vero enormitas, & multitudo errorum ostendenda est, in 400. annis non plura quam 16. reperit paschata, quæ, vt ipse dicit, contra Canones præscribantur: Si vero ipsa hæc 16. paschata examinaueris ad Canones, aut nullum, aut paucissima inuenies, quæ Canonibus aliquo modo contradicant. Capite 32. affirmat Caluissius, *In Calendario Gregoriano, frequentiores & fuditores errores committi, quam in Calendario Iuliano sue veteris*: nunc autem ex Gregoriano in 400. annis vix 16. extorqueri potuerunt paschata talia, qualia ex primis 400. annis Calendarii veteris triplo aut quadruplo plura, vt ex nostra lib. 3. cap. 7. proposita tabula clarissime patet, reperitur Plurima, dicebat cap. 19. se potuisse dare paschata ex Calendario Gregoriano, quæ cum Iudæorum paschatis conueniant: *Toties enim fere Pontificis, inquit, cum Iudæis in Paschate concurrunt, quoties quartadecima luna incidit in Sabbathum sua feriam septimam. Id quod in vna annorum centuria obseruata proportione plus decies accidere potest*: ergo in annis 400. minimum quadraginta Paschata Iudaica Caluissius producere debuisset: at miser numerum denarium transgredi ausus non est. Nam quando illa 16. paschata enumerare incipit, sic habet: *Anno 1622. ad Calendarium Gregorianum pascha celebrabitur cum Iudæis, nos vero celebrabimus idem pascha octiduo seruis, idem accidit etiam in hisce annis, 1807. 1818. 1825. 1845. 1903. 1923. 1947. 1954. 1967.* Mirum sane ad quas minutias non descendant obtrectatores isti, vt Calendario Gregoriano aliquam inurant notam: & tamen, quod illis turpissimum est, postquam omnia minutissime rimati sunt, quod iuste obiciant, non inueniunt. Enim vero etiam si demus Caluissio Pascha Christianorum cum azymis Iudæorum recte concurrere non posse, quod tamen falsum est, nihilominus miser iste prædicator 10. sua paschata probare non potest: Conatus quidem est cap. 19. ex computo Hebræorum ostendese festum azymorum anno 1622. incidere in eundem diem cum paschate Calendarii Gregoriani, sed eum prædagicè errasse nos supra lib. 3. cap. 6. Num 14. demonstrauimus, cum illud festum incidat in diem Sabbathi, & pascha nostrum in Dominicam sequentem, vnde malè in pseudocalendario Caluissii pascha in sequentem traicitur hebdomadam. Pariratione ex computo Hebræorum deducitur, eos annis 1818. 1845. 1947. 1967. pascha suum celebraturos in secundo mense, integro scilicet mense post pascha tam nostrum, quam Caluissianum. Quomodo ergo Caluissius, *hisce annis pascha celebrabitur cum Iudæis*? Vides ne misero tibi ex 10. hisce annis vix remanere quinque. At in hisce quinque pascha Iudæorum proprie dictum, quando videlicet agnus mañdus est, nequaquam cum paschate nostro conuenit in eundem diem: ergo neque in reliquis quinque annis *ad Calendarium Gregorianum pascha celebrabitur cum Iudæis*. Ergo non nostra paschata, sed tua erronea sunt. Nam pascha posse recte celebrari in plenilunio, suis locis susius probauimus. Itaque ex sexdecim paschatis, quæ tanquam erronea enumerasti, & Calendario Gregoriano obiecisti, decem in spongiam incumbere vt iubeas, necesse est. Videamus quid sit de reliquis sex.

Postquam igitur vnum anni 1724. pascha in vltimam lunaris mensis hebdomadam reici (de quo, quia Caluissius huiusmodi errores leuiculos vocat, cum

eo non contendimus) afferuisset Caluſius, ſic ſubiicit. Anno 1780. paſcha ad Gregorianum Calend: in duodecimo meſe agetur, nos contra id agemus, p̄ ſt eos integro meſe a' apo in primo ſcilicet meſe. At decipitur. Plenilunium enim ex tabulari ſuo Calendario, eo anno committitur die 20. Martii, feria 2. hora 19. min. 34. cum æquinocetium æquabile in eodem ſuo pseudocalendario, ex iis quas ipſe ſtaruit Origani radicibus, præceſſerit die 19. Martii, hora 21. Ergo illud plenilunium ex definitione primi meſis à Caluſio data primi meſis eſt, atque adeo paſchale, & paſcha celebrandum oſtendit die 26. Martii, eo nimirum die, quo illud peragendum præſcribit Calendarium Gregorianum. Ergo Caluſianum paſcha nõ in primo, ſed in ſecundo meſe ex ipſius propriis definitionibus celebrabitur. Neque ægre ferre poterit Caluſius, nos ad horas, & minuta Calendarium illud examinare, quod ipſo gloriante, tempora ad horas, & ad minuta deſcribit. Addit infelix prædagogus: In annu vera ſequentibus vt 1905. 1943. 1962. 2019. ad Gregorianum Calendarium paſcha in meſe impurorum. ſc. ſecundo videlicet meſe agetur, vbi nos dum paſcha in primo meſe celebramus, integro meſe eo præuenimus: Atque ita decies ſexies ſere ratione paſchali, & ſiſtorum mobilium tantum à Gregoriana forma in annu quadringentis diſcrepabimus. At ecce rursus decipit, atque decipitur: Nam quantis laudibus prius illud ſuum Calendarium extulerit capere antecedenti, fatiſ ſuperque conſpeximus; quippe quod non peccet, quodque adeo ſanctum ſit, quod neq; peccare poſſit: Sed illud innocens Calendarium præſcribit celebrandum paſcha anni 1905. eodem plane die, quo id Calendarium Gregorianum celebrandum deſinit: Ergo illud paſcha neceſſario erit in primo meſe; & hoc quod tu hic in ſecundo pseudocalendario decernis, ad vltimum ſiue duodecimum ſpectabit meſem. Arq; ita Calendariographus Caluſius ex ſexdecim illis erroneis paſchatis duodecim ſere ſibi pro innocenti ſuo Calendario aſſumpſit, quatuor Gregoriano relinquendo. Adeo rigidus denuo in cenſendis, & euiciendis ex Calendario erroribus fuit, vt ipſe plures in ſuum inſerferit, quam in Gregoriano inuenerit. Niſi fortassis hinc nouo miraculo nouum hoc Calendarium multis modis melius, expeditius, & innocetius reddidit ſit.

ſ. Mirabar ſane ſi ſic abirent noua hoc Calendaria, & ſeſe mutuo prius non diſcerperent, ſecũ de ſanctitate non pugnarent, ſibi in innocentia non contradicerent. Mirabar hominem, qui pugnantia loqui eloquentiam reputat, hoc nõ etiam facturum in pseudocalendaris ſuis, quorum vtrumque adeo innocens eſt, vt neque peccet, neque peccare poſſit. Verum Caluſius Scaligerum encomiaſten ſuum falli nequaquam tulit; ſed virum ſe priſca illius Germanorum ingenuitatis, & ſidei probare voluit: quippe qui ſibi contradicere, lectoremq; decipere ab initio Elenchi ſui propoſitum habuit, ad ſinem vſque in eo magna ingenuitate ac fide perſeuerarit. Audiuiſmus paulo ante, vt ciuiliſſimus homo, iu in Germania qui Gregorianum Calendarium receperunt, gratificari, & quedam errata, qua minutoria videntur, in innocens Calendarium ſuum aſſumere voluerit, eaque ipſo facto aſſuſperit: talia tamen quæ peccant tantum in leges methodi vel artium, non in Canones Ecclēſiæ; quod ne quis ſanctitatem Calendaris ſui pollutam illis erratis exiſtimaret, poſtquam ea iam aſſuſperat, repetitum voluit: qua peccata, inquit, impingunt, vt diximus, non contra Canones Ecclēſiæ, ſed contra præcepta artium, qua omnia apte, & conuenienter tradi volumus. Et mox ſubdit quantum emolumentũ hinc abſque villo paſchatũ, aut Canonum detrimento in innocens Calendarium ſuum deriuetur:

Caluſius in binis ſuis Calendaris quorum vtrumque paſcha ad Canones præſcribere iactat, pro vno eodemque anno ſolari, duo diuerſa paſcha. ta topo n. it.

Consequimur vero ex eadem re, ait, vt semper cum Calendario Gregoriano conueniamus, & nullibi ab eo discrepemus, nisi quando ipsi contra canones Ecclesie pascha alieno tempore celebrabunt. Nam & hoc nostrum Calendarium pascha ex medio motu luna definit, & nullum errorem committere potest: id, quod pluribus verbis de prioro Calendarii sui forma, vt capite præcedente vidimus, prædicauerat. Cum ergo vtrumque hoc Calendarium, affirmante Caluissio, nulla ratione in paschatibus, aut contra canones peccet: quid si pro eodem anno vtrumque Calendarium diuersa præscribat paschata, solido ab inuicem in mense distantia? quid dicendum de hisce erit paschatibus? Huius rei exemplum iam dedimus in anno 1905, cuius pascha prius pseudocalendarium determinat, eodem plane die, quo Calendarium Gregorianum, hoc est viciesimotertio Aprilis (qui dies in pseudocalendario viciesimussecundus Aprilis appellatur (hoc vero illud præscribit 26 Martii, ipsi quatuor hebdomadis prius. Quid tibi Caluissii hic dicam? Site tui vbique similem, rudem, ignarum, & nimis peregrinum in artificio Calendarioꝝ dixero; parum dixeris: si oleum & operam te perdidisse affirmaueris; hoc vel me tacente exaudis: si te magno labore, non iam magnam gloriam, vt sperabas, sed magnam ignominiam tibi comparasse asseueraueris; hoc plus satis sentis ipse, miseret me tui. Hoc solum responde, quodnam ex binis illis paschatibus legitimum censendum est, & consequenter quidnam Calendarium ex tuis purum, legitimum, & dignum, quod prioro Ecclesie proponatur? Si dixeris hoc, quod 26 Martii agendum iubetur: Ergo in ea Calendarii forma, qua omni prorsus labe caret, quaque plane non peccat, nec peccare potest, pascha in mense impuratorum, in secundo videlicet mense agitur. Nonne de ea proclamabas: hoc (Calendarium) nihil tale committere potest: hoc, quando pascha recte celebrandum sit, absque vilo errore definit, nec peccare potest? Si vero mutato stylo, pascha, 9, 23 Aprilis celebrandum proponitur, canonicis consonum, atque legitimum affirmaueris: Ergo hoc tuum Calendarium, quod pascha ex medio motu luna definit, & nullum errorem, aut quicquam contra canones Ecclesie committere potest, ab errore illo paschatibus in duodecimo mense non celebrandi, qui hereseos ab Ecclesia damnatus fuit, nequaquam absinet. Et quomodo verum erit, quod paulo ante dicebas de hoc Calendario, consequimur, vt semper cum Calendario Gregoriano conueniamus, & nullibi ab eo discrepemus, nisi quando ipsi contra canones Ecclesie pascha alieno tempore celebrabunt. Quomodo à mendacio liberabis id, quod de eodem hoc pseudocalendario declamabas: Hæc formula nunquam salit, nunquam pascha alieno tempore exhibet, sed ad præscriptum Concilii Niceni omnia PERPETVO agit? Si denique præiudis istis incommodis, atque absurditatibus vtrumque pascha tanquam legitimum eodem anno celebrandum edixeris: Ergo Calendaria tua, quæ neque peccant, neque peccare possunt, in vno anno bis pascha peragere iubent, id, quod seuerissime, & quidem sub pena excommunicationis in Ecclesia prohibitum esse, turpiter asseueras. Vnde igitur constabit, status reformatæ religionis habituros Calendarium, multum modum melius, expeditius, & innocenti? Vides ne Caluissii, quocumque te veritas, vt noster sis? At quomodo excusabimus hominem, qui sibi ipsi cœcitatem conscituit? Qua obiurgatione dignus non est is, qui vtrum se ex omnibus Academicis totius Europa, hanc rem ad Asiæq; adolasse, & Reipublicæ ciuem professum, hanc doctrinam ex fundamentis ipsis eruisse, & demonstrationibus solidis illustrasse, & explicasse, reputat: atque tot probis, cōiucis, & cœminationibus in alios inuectus est.

6. Neque hoc, quod diximus, semel tantum, aut vnico contigit anno 1905, innumeros habet alios socios eiusdem criminis, vel, si maus, virtutis, maxime, si quis vellet, vt Caluissius, ad trecentena annorum millia vsque excurrere; nam longe citius, quam eo perueniret, omnia omnino paschata vtriusque pseudocalendarii differentia inueniret: quod ne confidentius, quam verius dictum à nobis videri possit, ex seculis propinquiorebus, in quibus tanta nondum compareret discrepantia, exempla aliquot ob oculos ponemus, quod sequenti hac faciemus tabula, cuius primus deorsum tendens ordo, annos tenet Christi. Secundus plenilunia paschalia ex priori pseudocalendario, capite pracedenti producto, deprompta: tertius ipsa paschata recenset: quartus deinceps ordo, plenilunia paschalia posterioris pseudocalendarii, de quo hoc capite, enumerat: & quintus denique suus vltimus, ipsa eiusdem Calendarii paschata comprehendit: omnia in diebus, prout ab ipsis denominantur pseudocalendariis. Sic ergo sunt.

Plura exempla
que duo pascha
ta eodem anno
ex Calend. Cal-
uissianis cele-
branda docent.

1888 9

Annus

<i>Anni Christi</i>	<i>Plenitudo prioris pseudocalendarii. Dies fer. hor. min.</i>	<i>Paschata Caluiffa - na.</i>	<i>Plenitudo posterioris pseudocalendarii Dies fer. hor. min.</i>	<i>Paschata Caluiffa - na.</i>
1666	21 M 7 16 21	22 Mar	19 A 2 5 5	25 Apr
1685	21 M 3 8 53	26 Mar	18 A 4 21 37	22 Apr
1905	18 A 4 15 24	22 Apr	21 M 3 2 40	16 Mar
2057	21 M 3 14 58	26 Mar	19 A 5 3 42	22 Apr
2076	21 M 6 5 30	23 Mar	18 A 7 18 14	19 Apr
2095	21 M 1 22 2	28 Mar	19 A 3 10 46	24 Apr
2448	21 M 6 13 35	23 Mar	19 A 1 2 19	26 Apr
2486	11 M 4 22 39	25 Mar	19 A 6 11 23	21 Apr
2820	21 M 6 19 31	23 Mar	19 A 1 8 25	26 Apr
2877	21 M 7 21 7	22 Mar	19 A 2 10 1	25 Apr
2896	21 M 3 13 50	26 Mar	19 A 5 2 34	22 Apr
2945	21 M 7 2 45	22 Mar	18 A 2 15 29	25 Apr
2983	21 M 5 11 50	24 Mar	19 A 7 0 32	20 Apr
3078	21 M 4 22 31	25 Mar	19 A 6 11 15	21 Apr
3097	21 M 7 15 3	22 Mar	19 A 2 3 47	25 Apr
3268	21 M 3 19 55	26 Mar	19 A 5 8 39	22 Apr
3336	21 M 3 1 22	26 Mar	18 A 4 14 6	22 Apr
3355	21 M 5 17 54	24 Mar	19 A 7 6 38	20 Apr
3374	21 M 1 10 27	28 Mar	18 A 2 23 11	24 Apr
3393	21 M 4 2 59	25 Mar	18 A 5 15 43	21 Apr
3469	21 M 7 21 8	22 Mar	19 A 2 9 52	25 Apr
3594	21 M 1 4 14	28 Mar	18 A 2 16 58	24 Apr
3651	21 M 2 5 50	27 Mar	18 A 3 18 34	23 Apr
3727	21 M 5 23 59	24 Mar	19 A 7 12 43	20 Apr
3740	21 M 1 16 38	28 Mar	19 A 3 5 16	24 Apr
3765	21 M 4 9 4	25 Mar	18 A 5 21 48	21 Apr
3784	21 M 7 1 37	22 Mar	18 A 1 14 21	25 Apr
3860	21 M 3 19 56	26 Mar	19 A 5 8 30	22 Apr
3985	21 M 4 2 51	25 Mar	18 A 5 15 35	21 Apr
4023	21 M 2 11 55	27 Mar	19 A 4 0 39	23 Apr

Anni

<i>Annus Christi</i>	<i>Plenitudo prioris pseudocalendarii. Dies. fer. hor. min.</i>	<i>Paschata Caluisia- na.</i>	<i>Plenitudo postero- ris pseudocalendarii Dies fer. hor. min.</i>	<i>Paschata Caluisia- na.</i>
4042	21 M 4 4 27	25 Mar	18 A 6 17 11	20 Apr
4099	22 M 6 6 4	24 Mar	18 A 7 18 48	19 Apr
4118	21 M 1 22 36	28 Mar	19 A 3 11 20	24 Apr
4137	21 M 4 15 9	25 Mar	19 A 6 3 53	21 Apr
4156	21 M 7 7 41	22 Mar	18 A 1 20 25	25 Apr
4194	21 M 5 16 46	24 Mar	19 A 7 5 30	20 Apr
4243	21 M 2 5 42	27 Mar	18 A 3 18 26	23 Apr
4357	21 M 4 8 56	25 Mar	18 A 5 21 40	21 Apr
4376	21 M 7 1 38	22 Mar	18 A 1 14 12	25 Apr
4395	21 M 2 18 0	27 Mar	19 A 4 6 44	23 Apr
4414	21 M 5 10 32	24 Mar	18 A 6 23 16	20 Apr
4433	27 M 1 3 5	28 Mar	18 A 2 15 49	24 Apr
4471	21 M 6 12 9	23 Mar	19 A 1 0 53	26 Apr
4490	22 M 2 4 42	28 Mar	18 A 3 27 26	23 Apr
4509	21 M 4 21 15	25 Mar	19 A 6 9 59	21 Apr
4528	21 M 7 13 47	22 Mar	19 A 1 2 31	25 Apr
4566	21 M 5 21 51	24 Mar	19 A 7 10 35	20 Apr
4585	21 M 1 14 24	28 Mar	19 A 3 3 8	24 Apr
4615	21 M 2 10 47	27 Mar	18 A 3 23 31	24 Apr
4634	21 M 5 3 19	26 Mar	18 A 6 16 3	20 Apr
4691	21 M 6 5 56	23 Mar	18 A 7 12 40	19 Apr
4748	21 M 7 7 33	22 Mar	18 A 1 20 17	25 Apr
4786	21 M 5 16 37	24 Mar	19 A 7 5 21	20 Apr
4808	21 M 1 9 9	28 Mar	18 A 2 21 53	24 Apr
4824	21 M 4 1 42	25 Mar	18 A 5 14 26	21 Apr
4843	21 M 6 18 14	23 Mar	19 A 1 6 58	26 Apr
4862	21 M 2 10 47	27 Mar	18 A 3 23 31	25 Apr
4881	22 M 5 3 24	25 Mar	18 A 6 46 8	20 Apr
4957	21 M 1 21 28	28 Mar	19 A 3 10 12	24 Apr
4976	21 M 4 14 1	25 Mar	19 A 6 2 45	21 Apr

En lector beneyole annos sexaginta, & centum viginti Paschata, quæ omnia, demonstrante Setho Caluisio, Musico Lipsiensi, ad canones Ecclesiæ instituta sunt. Gaudeamus omnes in Domino, tot dies festos celebrantes. Gratulemur nobis de magno illo viro, de seipso testimonium amplissimum perhibente, quod orbem Christianum errore liberauerit: hætenus enim credendum est singulis annis singula tantum conuenire Paschata. Sed valde puerilis est error, qui hoc loco etiam huiusmodi hominibus excimendus erat, abor-

Origanus ad
congratulandū
amico Caluifio
inuitatur.

ab orbis Christiani liberatore Setho Caluifio; cui commodius visum est bina celebrare paschata, & nullam Quadragesimam, quam Quadragesimam cum vno solum paschate. Et tu M. David Origanus in hac nostra communi letitia files, qui vtramque; Elenchi Caluifiani partem te affirmante vidisti, & penitus introspectisti, ac considerasti, vehementer probasti, & vt ederentur, ac publici iurii fierent, auctor & promotor exististi: Resume illud tuum, idque verbis geminatis atque duplicatis, Gratia Caluifio ac Scaliperis debentur ingentes, quod vigilis, & laboribus suis tempestiue alios ex somno excitauerint, iisdemque lumen accenderint, vt videant in hac materia ABSTRUSA, & à paucis recte explicata, quid verum, quid falsum sit, quid bonum, quid malum. Verum vt opinor, non tam attendisti cum quo tibi res esset, quam contra quem: satis tibi erat, conspexisse id, cuius tu flagrabas odio, & inuidia, Calendarium n. Gregorianum, vel rectius, Clauium, atque Catholicos oppugnant; an vero id fieret à pedagogo, vel cantore, vel virgatore, bene aut male, tua non intererat, sed exquisitissimum est, qui socius fuisti magni laboris, sis etiam socius magnæ gloriæ, quâ tandem, quod felix, faustum, fortunatumque sit Reipub. cuius vos magni ciues estis, copiose adepti estis.

Caluif. quoniam
Calendariū ex
suis selegar com
pellatur, atque
de parra victo
ria collauda
tur.

7. Sed nos ad te reuertimur, Caluif, Calendario perorū peritissime, nostramque reiteramus questionem, nondum enim satisfactum de ea nobis est. *Quæritur iam, an hoc legitimum Calendarium sit, in quo talia paschata præscribuntur: Tu respondes affirmatiue, & vtrumque tale pronuncias, quod neque peccet, neque peccare possit? Verum cum multipliciter Calendariorum, vt dicis, exhortas (non enim credo 4. Calendaria nobis obtrudēs, duplex tuum, & quod ab ipsis supponitur Iulianum, tum apud nos Gregorianum) quod nam ex binis tuis à priori Ecclesia, atque Imperio, cuius tu Aduocatus te, atque Consiliarium constituisti, recipiendum est? Tu suades posterius, vt suo loco supra vidimus, & hanc etiam ob causam antagonistarum tuorum Calendaria reprobasti, quod minus ad hoc tuum accedat. At interim Clauius, quem tu ad institutas apud Græcos Calendarum ablegasti, eo quod Calendarii formam, quæ omni prorsus labe caret, quæq; plane non peccat, nec peccare potest iam excogitaueris, de te, tuoque hoc Calendario triumphabit, nimirum, quod ipse illud erroris & fallorum paschatum condemnes. Deinde, quod tale elegeris, in quo plura et tronea paschata proximis quadringentis annis inueniantur, quæ in Calendario Gregoriano, vt tibi ex tua hypothesi supra ostendimus. Quod si ei obicias errores indicum quattadecimarum, & nouiluniorum; tu, quod multo turpius est, in tuo Calendario nec lunationes, nec lunares indices habes, nullum omnino lunarem cydum: summa, in omnibus inferior es: nam qui pleniluniam computare cupit, & que bene illa ex tabulis à Clauio propositis, quam ex tuis eliciet. Si vero huius te consilii peniteat, & prius pseudocalendarium puriori Ecclesie proposueris: non solum Clauius adhuc pluribus ex capitibus, sed & antagonistæ tui de te triumphabunt, ille presertim, qui adhuc propius, quam tu ad annum tropicum accessit. Vides ne Caluif tandem, imo sentis ne victoriam, triumphum, magnam gloriam tuam?*

Macte vir, Caluif, perge in a emendationibus tuis: perge noua Calendaria fabricando: perge orbis caelestes scrutando: perge corporum caelestium magnitudines, interualla, cursus, progressiones, institutiones noscendo: perge solis & luna labores, & errores sciendo, & computando: perge tempora, annos, & mensis dirigendo, & definiendo: perge hinc studio sedulo incubendo, & tempore in futuros annos metiendo: perge summos Mathematicos

COS

cos in ludū euocando, eosq; morionib. & stultis cōparando, atq; cōuiciis & cri-
minationib. laocerando; perge solet iactuā, multorumq; annorū exercitiū extol-
lēdo; perge orbem *Christianū errore liberando*; perge deniq; omnib. te præponen-
do. Tute virum ac Reipnb. ciuem, verumque in re Calendarii, ac vnicum Iose-
phi Scaligeri discipulum probas. *Hunc eximium artificem candidè iuuentuti, tanquam
exemplar Calēdatii perfectissimum, imitandum, fugiendum inquam, proponimus.* Sed
mittamus hæc & ad vltimum, quod diu sane nos expectauit, stramenticiū Elen-
chi caput lustrandum concedamus.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Idem pseudocalendariū aliter propositum lustratur.

Inscribit vnde decimum siue vltimum secundæ partis atque adeo totius elumbis
Elenchi caput Caluissius hac ratione: *Idem Calendariū breuioribus tabulā propo-*
situm: Deinde sic insit: *Calendariū hoc iam videtur satis explicatum, & ratio plerūq; vni-*
pascibatu inuestigandi facili monstrata, ita vt NIHIL amplius desiderari possit. Nobis
certe Caluissii satis fecisti: nam plures errores & absurda in eone quaquam desi-
deramus: satis fecisti etiam, quod caput est, M Dauidi Origano, qui postquam
omnia penitus introspectit atque considerauit, bene manusculis nomen suum
in fronte præfixum voluit. Verum quasi hæc satis non essent, vir magnus Calui-
sius Christianum orbem non solum errore liberare, sed & pigritiæ eius subue-
nire, officii eius qui se *Reip. ciuē profectur*, esse duxit: atque adeo plus vltra & extra
Herculis colūnas trophæa sua statuere, magno animi ausu conatus est. *Attamen,*
*prosequitur, cum fortassis ob prolixitatem tabularum difficultati argui possit. Vt ignauia
& inuidia in hisce arguendi ingeniosa est, huiusmodi hominibus etiam subueniendum est.*
Sed vt solent hæretici ad constituendas puriores ecclesias suas corradere iam dudū
hæreseos condemnata dogmata; ita Caluissius pro puro suo stabiliendo calendari-
o ad corradēdos excurret antiquorum cyclos: de quibus præcepit oriphsius Sca-
liger: *Iam sexcenta millia cyclosum, Octaeteridum, Tessaresq; edæcæteridum ab hominibus
otiosis edita; nihil aliud quam inscitiam auctorum detegebant.* Itaque minime otiosus
Caluissius, cum ad nouum excogitandum cyclum ortum non suppetceret, tres
Octaeterides antiquas in vnum conflauit feminouum viginti quatuor anno-
rum cyclum. At quanta præcisione putas, lector, quamque exacte iutegris eum
conformauit mensibus homo scrupulosus, & qui tempora ad horas & ad mi-
nuta describit? Differentia Enneadæcæteridis, teste Caluissio, est *hæc hora vnius, minutæ
27, &c. absque dubio scrupulosus Caluissius magis accessit. Sed ignoscat nobis le-
ctor, excessus hic aliquanto maior est, videlicet dierum 4, ser, 6, hor. 14, min. 3, &c.* Sed &
Caluissio ignoscendum est, qui nequaquam cyclosum methodo progreditur,
atque adeo neque hunc tanquam cyclum lunæ sui pseudo calendarii, à quo cycli
longe absunt, propositum voluit.

Caluissius vt pi-
giritiæ hominū
subueniret, ad
antiquorum in-
eptos recurret
cyclos.

De emend. sup.
lib. 2.

2. Itaque vt ratio huius formulæ à nobis describatur, Calendariopæus no-
ster, vbi ante in prima tabula proposuit 76 annos expansos; hic tantum exponit
24; Deinde vbi ante in secunda tabula progressus erat per periodos collectas 76
annorum; hic periodos colligit 24 annorum, non iam ab initio æræ Christianæ;
sed incipiens ab anno 1569, & desinens in anno 112. Tertia denique tabella

Descriptio pseu-
docalendarii a-
liter propositi.

lii ab anno

ab anno 1782 orditur, & in anno 2100 desinit, atq; ita consuluit quidem breuitati tabularum, non autem labori computationis, qui potius auctus est, quare liberatore orbis hominibus ignauis nequaquam subuentum est; Nam frequenter accidit in hac tabula si tot dies, tam in anno Iuliano, quam in anno tropico adiungantur; vt plenilunium e terminis paschalis emoueat, unde per abiectionem mensium lunarium, in diebus, horis, ac minutis contentorum, in viam reducenda sunt: quod illis, quibus Caluissus consultum voluit, nequaquam satisfaciet. Verum Calendarifex nihilo secius concludit: *Atq; ita idem Calendarium eadem suis diebus, feriis, horis, & minutis plenilunia, & in hisce tabulis breuioribus exhibet, & N I L L superest, de quo quis conqueri possit.* Sed magna, Caluissus, nobis superest adhuc querela, nimirum, etiam has tabulas, quemadmodum illarum precedentium pseudocalendariorum, nihil minus esse, quam Calendarium: deinde etiam si Calendarii vicem gererent, omnia tamē absurda in eo contineri, quæ in precedentibus, quæ hoc loco vt reuocentur, neque tu petes, neque necessitas exigit.

Querela de Caluissus Calendariis.

Quid de reliquis festis præter paschata per suis Calendariis Caluissus præcipiat.

3. Videtur tamen querelâ nostrâ aliquo modo olsecisse Caluissus, nihil horum nimirum suis tabulis inesse, quæ Calendarium oleant, quare in fine libri de reliquis festis primum ordinare incipit, quæ cum pauca sint, vt Calendariorum Caluissianorum perfectio eluceat, ea huc trās lata volumus. Sic ergo habet: *Quod iam ad reliqua festa mobilia per totum annum attingit, eorum ratio facilissima est: Dato enim die paschatis, qui certissime ex plenilunio paschali inuenio haberi potest, si quadraginta nouem ad eundem diem addas, incidis in diem Pentecostes. Contra, si quadraginta nouem dies ex eodem subtrahas, habebis Dominicam, Esto mihi, n: si sit annus bissextus, & ea Dominica diem bissextum precedat, ubi quadraginta octo dies tantum subtrahendi sunt, cuius rei certissimus index est littera Dominicalis. Lepidus profecto, Caluissus, festorum descriptor es? Gratia sane tibi agende sunt ingentes, qui Paschati addideris festum Pentecostes, & Dominicam illam, quod minime festum esuriale est, eo quod cum Dominica Bacchanalium in eundem diem incidat. Non nihil tamen nos terret, quod illud Esto mihi appellaueris: quasi nihil nobis ex eo concederes; sed læta tibi ac pinguis selegeris; macra nobis ac tristitia solum tempora reliqueris. Recordatur enim cantor canonicus alibi citati: Si quis Episcopus, &c. aut CANTOR sanctam quadragesimam non ieiunat, &c. Sin vero L A I C Y S sit, excommunicatur, & sic non, quemadmodum de Paschate, ita ex canonicis disputat cum Pontificiis de Quadragesima: adeo ab ea abhorruit, vt ne Quinquagesimam nominare ausus sit, veritus ne mox sequeretur Quadragesima. Omnino, Caluissus, è re tua erat hoc festum, Esto mihi, in Calendario tuo exprimere, quod si etiam cōstitero rusticis Germaniæ signo notasses, facilius eisdem tabulas tuas Astronomicas pro Calendario saltem rustico vendidisses. Hoc tamen dubito, an rustico vnquam persuasurus sis Dominicam illam, Esto mihi, in anno bissexto 48 diebus tantum priorem esse Paschate: nam septē hebdomades quibus perpetuo Dominica Quinquagesimæ, Dominica Paschatis præuenit siue annus sit bissextus, siue non) etiam apud rusticos dies non tantum 48, sed 49 constituunt, quorum quam plurimi sciunt, in anno bissexto, Februarii vnum diem accedere.*

Cantor Caluissus Theologum agit: & Calend. Ecclesiasticum solo motu lunari medio dirigere iubet.

4. His ita expeditis, Caluissus tandem conclusionem operis aggreditur, & postquam rursus in Calendarium Gregorianum, ac Clauium inuectus fuit, (sumamque extulit locatam operam, de suis nouis Calendariis hæc addit: præterea rationem monstrauimus per medium luna motum Calendarii dirigendi, quæ omnium optima facillima,

cilima, expeditissima, & ab omnibus erroribus libera est, quam si statim reformata religio in-
 instituta voluerint, ut puritate religionis, ita a bonitate Calendarii Catholici, ut se dici voluit,
 multu per asangu antecedent. Nam, quem admodum religionis vera fundamentum vnicum
 est, sacra Scriptura, ita Calendarium Ecclesiasticum solo motu lunari medio dirigunt. Vt au-
 tem illi doctrina Ecclesiastica fundamentum solum & vnicum sacram scripturam esse nolunt.
 Sed eius explicationem ex traditionibus, & ex Ecclesiasticis scriptoribus, quorum in interpretati-
 onem tamen non solum ambigua, sed & discrepantes, & alicubi false deprehenduntur, hau-
 rientes precipiunt, atque ita ambiguitate & dubitationibus totam religionem inuoluunt:
 Ita in Calendarii tractatione non medium motum luna, qui certissimus est, sequuntur, sed e-
 ius rationem deprehendendam describunt ex epactis, quarum ratio intricata, & difficilis; si-
 des lubrica & inconstans est, quibus Calendarium incertum, vitiosum, redditur. Nos contra
 in vtraque re fundamenta ipsa, eaque purissima obseruamus: vnde hoc cōsequimur, ut quem-
 admodum religionem puram, & ab omni heresi liberam colimus: ita etiam Calendarium,
 quod in canones Ecclesia nunquam peccat, & tamen vsui politico accommodatum est, habeamus.

Eant nunc S. S. Gregorii, Hieronymi, Ambrosii, Augustini: Eant Basilii, Athana-
 nasi, Nazianzeni, Cyrilli, Nileni. Eant ceteri Ecclesie Catholice orbisq; Chri-
 stiani lumina. Eant Patres & Concilia: eant Canones vna cum Canonum aucto-
 ritatibus. Taceant omnes, quando pædagogus Sethus Caluissus & cantor loquitur.
 Audin' purior Ecclesia Aduocatum, Procuratorem, Consiliarium tuum! Audin',
 vt ex Musico repente factus Theologus, profundissime Theologizet. Alia hæc
 sunt ex doctrina comparatorum deductæ comparationes, quam supra vidimus:
 non iam, vt ante, Calendarium ad musicos directum vult modulos, nō cum tonis,
 & consonantiis illud iam comparat; nulla iam mentio vnisoni, nulla de dia-
 pason, diapente, aut diatessaron disputatio: ad pædagogos, & cautores hæc spe-
 ctant, alio nunc scribit Caluissus stylo. Quantas Caluissus ineptias paucis hinc si-
 militudinibus inuoluisti! Recte apparet, te præter virgam, & aliquos exorbitantes
 Arithmeticos, musicosque calculos vix tractasse aliud. Hoc miror, Origanū
 tecum in eadem vehi naui, qui eadem profusus vsus est in sua epistola dedicatio-
 ria inepta similitudine. Quid dicam, ipse ne à te, an tu ex illo eam didicisti? Hoc
 quidem in stramentitio Elencho tuo expertus sum, te, quid Calendarium Ec-
 clesiasticum, aut Pascha sit, omnino nescire: & in quo consistant Religio, & Ca-
 nones, profusus ignorare: & tamen hæc tui inuicem componere, & de his iudicare
 præsumis.

5. Sed dicitis mihi, quando ita bonus Theologus es, Caluissus, celebratio Pas-
 chæ pertinet ne ad Religionem, nec ne: respondebis quod sic, qui hunc morem
 à Deo institutum, & in Ecclesia obseruatum, vt Pascha Dominica proxima post plenilunium
 paschale agatur, prædicas. Ostende ergo, quæso te, in religionis vera fundamento vnicò
 hoc ipsum, quod hic asseris, nimirum, morem hunc, à Deo institutum, vt Pascha Domi-
 nica proxima post plenilunium Paschale agendum sit. Ostende mihi in eodem religio-
 nis vera fundamento vnicò, Calendarium Ecclesiasticum, à quo dependet Paschæ ce-
 lebratio, aut motu lunari medio, aut S O L O, dirigi debere. Ostende mihi Calenda-
 rium, & Pascha ad Canones Ecclesie institui debere, aut non debere, & qui sint ca-
 nones isti. Ostende mihi iidem ex eodem fundamento tuum Calendarium in cano-
 nes Ecclesie nunquā peccare. Et quando ita interrogare cœpimus, responde, quæ-
 so, eadem opera ad sequentia quaesita. Primo, vbi unam habeatur in religionis vera

Caluissus Theo-
 logo quædam
 proponuntur
 soluendæ quæ-
 stiones.

fundamento vnico, Vos, vti gloriaris in vtraque, & Calendarii & Religionis fundamenta ipsa, eaque purissima obseruare. (Nā nisi hoc ostēderis, vana videbitur vestra religio) Secūdo, Religionis vera fundamentū vnicum esse sacram scripturā. Tertio sacra scripturæ explanationem ex traditionibus & ex Ecclesiasticis scriptoribus hauriendam non esse. Quarto, vos religionem puram, & ab omni heresi liberam colere. Quinto, doceas me velim, quando interpretationes sacrae scripturæ, ex traditionibus, & Ecclesiasticis scriptoribus depromptæ, ambigua & discrepantes deprehenduntur, quomodo cognoscant, an vere ambigua & discrepantes sint, et si hoc, quæ veræ, quæ falsa sint. Si mihi ad has quæstiones responderis, Caluisti, atque satis feceris, tunc plura hæc de re tecum disseram: interim non ægre ferēs, spero, si tecum de hæc rebus disputare nolim.

Caluistius se-
necum reputat
qui negotiū Ca-
lendarii ad a-
sciam edolauit-
sic.

6. Ain tu Caluisti, te vnicum ac solum, veram Ecclesiasticam Calendarii rationē proposuisse? Patres Nicenens, totamque Ecclesiam Catholicam, qui vnanimiter rationem illam in cyclis consistere, non tam scriptis, quam factis, vsuq; declararunt, eamq; hætenus Ecclesia contra omnes aduersarios egregie defendit, tam turpiter errasse? Clauis vna cum reliquis Reformatioribus in re Calendarii talpa fuisse cæciores? tanto post tēpore tantā Reip. labē tu solus ex omnibus, Caluisti, compereris? vbi fuimus nos interim, vbi reliquæ fuere reliquarum ætatum hominum figuræ? mille & trecentos totos annos totum ne dormiebat ebrium humanum genus? Solus tu sobrie vigilabas? O belluas inertes Capitolinos canes! O cæcos Pontifices! O luscos Imperatores! O stultos Reges! O parum prudentes Principes! O Mathematicos imperitissimos, qui tantam communis exitiū lacunā tam diu non viderunt! Non contemnenda est hæc de Calendario doctrina, inquis, defuda-
unt in ea & olim multi præstantissimi viri, & Astronomi celeberrimi, vt Argæus, Iohannes de Saxonia, Iohannes de Sacrobosco, Regiomontanus, Stoflerinus, Pittatus, & alii. & hoc nostro seculo Pontifex Romanus Gregorius XIIII, toto decennio hanc eandem rem à præstantiss. Astronomis in Collegio Romæ congregatis deliberandam proposuit? Clauis ipse vtraque vniuersi animos? Ecquis interim alia ipsius obiit munia? quis tot & tanta interim elaborauit alia, quæ publice extant, & omnium teruntur manibus opera Mathematica? in ea explicanda consumpsit: in omnib. Academijs totius Europæ sententia, de mutando Calendario perscripta sunt. sed, quod pace illorum dixerim, hanc rem ad asciam edolasse nō videntur: Hinc paucissimi hodie inueniuntur, qui rem intelligūt, & qui recte de ea iudicare possint, tanta in obscuritate hæc doctrina videtur latere. Quapropter nihil alienum à munere meo fuisse videor, qui & bonas literas, hæcque artes inprimis amem & colam, & Reip. ciuem me profitear, qui hanc doctrinam ex fundamentis ipsi eruere, & demonstrationibus solidis (ex luto conflatis) illustrare & explicare conatus sim. En vt omnes aliissimo oppressi somno, ipsa tredecim, & eo amplius dormiuimus secula! Quis non benedicet diei huic, quinos hoc vno donauit, qui orbem Christianum errore liberauit?

Epilogus & ad
Caluistium ad-
hortatio.

7. Et hæc in refutationem Caluistiani Elenchi dicta sufficiant, quæ cum non magis ad Clanium defendendum, quam ad summi Pontificis auctoritatem ab importuni hæretici temeritate vindicandam pertineant, etiam si interdum paulo austeriora, interdum vero aliquanto tenuiora extitisse videri possint; æqui tamen omnia, bonique faciet benignus, ac prudens lector; qui probe intelliger hominem intemperantem lenius, quam meritis est; tractatum fuisse. Nostræ enim modestiæ, & eius, quam profitemur, humilitatis habenda nobis

nobis ratio fuit ; ideoque homini stulto non semper iuxta stultitiam suam, sed pro nostra moderatione animi respondere maluimus: non propterea tamen æstimauimus ipsi prorsus impunitam esse debere suam maledicendi, mentiendoque libidinem, quin aliqua responsionis acrimonia fuerit perstringenda. quod sane eo animo præstitimus, cum ut veritas, æquæque mendaciis, atque iniuriis emineret, non succumberet ; tum ut ii ipsi, qui eam oderunt, quia non vident, hoc veluti medicato felle oculis imposito, possint eos, si velint, discussa omni cæcitate aperire, & suauissimam eiusdem veritatis lucem intueri.

Vtinam vero Caluisti, quod ad calcem tui Elenchi proferis, te nimium veritatem ipsam, gloriam Dei, & publicam vtilitatem quæsiuisses, reuera executus esses. purgatiorem certe oculum ad Calendarii Gregoriani lesionem atruisses: animo à perturbationibus libero verissimam in eo doctrinam repensisses: non ex aliena depressione tibi laudem quæsitum iuisses, non contumeliis in alium iaciendis inanem gloriam fuisses aucupatus, non iis Principibus, quorum sæpius meministi, dissidii, & contumaciæ contra Ecclesiam retinendæ auctor fuisses. Verum dum tu odio in Pontificem, liuore in Clauium, furore in Catholicos, adulandi studio in tuos Principes, quasi æstu perturbationum abreptus, duceris, non ad veritatem peruenis, sed in errores, in mendaciæ, in inficitiam incurris. Lux est veritas, & pacis sociæ: non in prauarum affectionum tenebris, non cum affectuum tumultu est inuestiganda. Si verus es veritatis amator, compone motus animi, cohibe immoderatas voluntates, Philautiam, & Cenodoxiam contemne; abice amorem istius deformatæ religionis, depone odium, Catholicorû bonis ne intudeas, amica monentibus ne succenses, Hæreticæ libertati seu magis licentiæ ne assuescas; & ipsa tibi fidei Christianæ veritas occurrerit, cuius beneficio hæresim detestaberis, inficitiam & errores expelles, & certum salutis iter ingredieris. Vbi vero diuinæ illius veritatis, quæ humanæ intelligentiæ vires excedit, splendore collustratus fueris; tunc non fuerit difficile naturales disciplinas, istas etiam Mathematicas, quarum studio teneris, absque deceptione comprehendere, & cum laude iis tradere, quos susceperis imbuendos. Gloriam vero Dei si vere inquires, mihi crede, non isthac ibis, qua iuisti hætenus. Contemptus meliorum, maledicentia in immeritos, defectio à vera religione, ostentatio atque iactatio sui, & omnis eiusmodi arrogantia non est via, ne erres, quæ ducat ad gloriam Dei, quin potius ab ea abducit ad inanem gloriam, tandemque ad intolerandam superbiam perducit. Seipsum despicere; dignitates & honores humanos præ diuino cultu nihili ducere, frequentare Dei laudes, obsequi maiorum imperio, Ecclesiasticis præceptis morem gerere, hoc demum iter est ad gloriam, & verum cultum Dei, hoc teneto, si sapias: hac ito, & fidem facies abs te Dei gloriam fuisse quæsitam. Multo autem minus credimus tibi fuisse propositam publicam vtilitatem, in ista tua noui Calendarii reprehensione, quæ verius est fomes Germanici Schismatis, seminarium discordiæ, te conciliationis impedimentum. Quemadmodum enim ciuitatibus, regnis, imperiis, omnique publicæ rei nihil est perniciosius, aut incommodum magis, quam dissensio inter partes, & earum defectio à capite ;

ita nihil vtilius, aut commodius pace, tranquillitate, concordia. Tu ergo, si publicam opas vtilitatem, non id agas, vt Calendarium Gregorianum dissuadeas, hac enim dissuasionē si quid pericias, id solum tandem consequeris, vt Schisma quarundam prouinciarum ab Ecclesia diutius retineatur, dissidia partium Imperii Christiani augeantur, hæreses propagentur, ciuiles contractus, & humanæ confœderationes impediuntur. Id potius animose aggredere, si quis tibi boni communis amor pectus sollicitat, hoc vrge fortiter, hic persiste constanter, vt omnibus pacem suadeas; vt separationem ab ea Ecclesia, à qua veræ fidei lumen olim hausit Germania, sicut vere est vituperanda, vituperes; vt vnanimem cum ea consensum commendes; vt ab hæresi resipiscas ipse, & ad resipiscendum hæreticos omnes adhorteris: hæc si egeris, vel sin minus perfeceris, saltem contenderis; tum te amatorem publicæ vtilitatis agnoscemus, non vt maleuolum hæreticum execrabimur, sed vt bonum Reipub. ciuem amplectemur. Cæterum sic Deus Opt. Max. te amet Caluisi, & hanc tibi mentem iniiciat, qua veritatem, diuinam gloriam, bonumque publicum non fiste, sed ex animo quæras; vt tu facile cognosces nos ea, quæ tibi ad tuum Elenchum respondimus, non ex odio, aut maleuolentia dixisse, sed huc spectasse duntaxat, vt cum veritatem defendissemus, te quoque illius impugnatorem, ad eam amplectendam, nisi præfracte repugnares, adduceremus.

REFUTATIONIS ELENCHI CALVISIANI

LIBER QUINTVS

De

METHODO TEMPORIS CIVILIS, SEV DE
ratione ac praxi Regularum ad Calendarium Ecclesiasti-
cum spectantium, vna cum Computo He-
bræorum.

P R O O E M I V M.

*Q*uintum hunc librum cur superioribus adiū-
gerem, multa me causa impulerunt: sed illa
inter ceteras maxima. Quæ ad naturam
Calendarij spectantia in Elenchi refutatio-
ne, dum sparsim attinguntur, & idcirco ni-
mis p rei magnitudine tenuiter, nec satis di-
stincte disputantur, in vno, & in suo quasi lo-
co certis regulis, ac rationibus explicanda
vberius, & corroboranda firmitus visa sunt.
Lector autem beneuolus, quem audiendis al-
tercationibus nostris immoderatus fortasse

defatigauimus, remoto tandem strepitu pacatus, & aliquo doctrina an-
tario locupletatus est dimittendus. Certe iustis amicorum postulationi-
bus, qui extremum hunc à me laborem exigunt, deesse non possum, quin
quæ tota hac de re à studiosis desiderantur, in eorum gratiam vna disputa-
tione comprehendam. Ad extremum Refutationem Elenchi, quam libro
primo vniuersas Calendarij Ecclesiastici rationes, & principia complecten-
te exorsus fui, libro vltimo singulares eiusdem regulas continente conclu-
dere oportet, ac terminare. Ergo vt ordinata iuxta ac breui methode, quod
propositum mihi est, consequar, primum illud non permittam, vt quæ ab
aliis communiter, & passim traduntur, moleste & inutiliter replicem: Si
quæ tamen eorum incident, percurram obiter, ac leniter attingam. Deinde
multa, quæ longiorem quidem, ac eruditorem tractationem conficerent,
sed tamen non adeo sunt ad id, quod agimus necessaria, prateribo. Impor-
tunam igitur tabularum multitudinem, ac per digitorum articulos insti-
tutos

tutos computos, variarum, ac multiplicium regularum absque demonstrationibus confarcinatam farraginem, diuersas diuersarum gentium anni formas, barbarica barbarorum Calendaria, acutiore acutorum quorundam hominum, qui ultra finem mundi spectant, & propterea superfluas nullaque publica auctoritate fultas speculationes, inuolutiones, correctiones, & protensiones in hunc libellum non admitto. In ijs enim, si quid est, quod scire expediat, ab alijs usque ad satietatem tractatum est: qua vero ad rem nihil conferunt, ut fere sunt eius generis omnia, non est opera pretium scribere. Qua itaque hic scribimus, haec sunt: Totum librum tredecim omnino capitibus concludimus, quorum primis duobus tempora caelestia & ciuilia, quam breuissime distinguimus: tertio, quarto, & quinto rationes annorum Aegyptiacorum, Iulianorum, ac Gregorianorum tanquam per definitiones describimus: Sexto, ac septimo Calendaria ipsa, & tabulas necessariae proponimus: Octauo, nono, & decimo spectantes ad has anni formas Regulas instruimus: tribus denique postremis capitibus Computum Hebraeorum tradimus. Et sane quod ad annos Aegyptiorum, Alexandrinorumque attinet, Patrum Nicenorum causa potissimum, quorum scilicet toties in quatuor praecedentibus libris meminimus, eos proponimus: sic enim quinam termini paschales (cum Calendario Alexandrino Patrum auctoritate ipsi primo inscripti sint,) fuerint, & quibus diebus pascha ab Alexandrino Antistite indictum sit, compertum habebimus. Alexandrinum annum hoc nomine vocamus, non quod is solus Alexandrinis in usu, aut ab illis excogitatus fuerit, sed quia ob eam, quam diximus, causam Alexandrinorum potissimum rationem habendam ducimus, & in hoc eam ab Aegyptiaco anno distinctum volumus. Cur autem res anni ac Calendarij Iuliani, siue veteris accuratius prosequar, iam diximus. De Gregoriano vero Calendario quin agendum fuerit, nemo profecto in dubium vocauerit. nec est quod de illo hoc loco pluribus praemonendum sit, nisi fortassis quem turbet annorum Gregorianorum appellatio: Sed neque hinc nascetur ambiguitas. Nam per annos Gregorianos absolute sumptos idem quod omnes, & nos intelligimus, annos videlicet ad methodum Calendarij Gregoriani institutos, quorum numerus licet inde ab ipsa ara deriuetur Christiana, ipsos tamen annos non nisi Gregorij XIII. Pont. Maxim. temporibus, hoc est anno 1582. correctionis appellato re ipsa incepisse omnes scimus. Quemadmodum enim per annum Iulianum, verbi gratia, Millesimum sexcentissimum quintumdecimum, non alium quam labentem hunc ad Calendarium vetus siue Iulianum à Christo numeratum omnes fere Christiani intelligunt, etiamsi Iuliana anni ratio ante Christum introducta sit: ita per annum Gregoria-

gorianum etiam millesimum sexcentessimum quintumdecimum eundem prorsus intelligi volumus, licet hac annorum Gregorianorum methodus non nisi anno 1582, ut diximus, actu inceperit. Hoc tamen inter utrumque, Iulianum nimirum ac Gregorianum annum re ipsa est discriminis, quod alter prius altero incipiat, priusque etiam cursum suum finiat, & quidem hoc nostro tempore decem dierum spacio: ex quo, ut patet, sequitur circa fines ac principia ipsummet annorum numerum integra unitate alterum ab altero differre. Quando vero annos Gregorianos alia in significatione accipimus, hoc ipsum vel ex subiecta, quod aiunt, materia, vel ex aliquo addito vocabulo, vel ex admonitione expresse facta absque ulla hesitatione à quoque cognoscitur. Enim vero quemadmodum alij anni, ita & Gregoriani diuersimode accipi poterunt, ratione nimirum vel epocharum, vel principij, vel diuersi sideris, vel centenarij aut expansi numeri, vel ciuili aut Ecclesiastici nominis, vel realis aut imaginaria ab alijs differentia, & huiusmodi: aliter enim considerari possunt ab ara Christiani numerati, aliter si à Concilio Niceno, aut anno correctionis ortum ducunt; aliud etiam est initium annorum Solarium, aliud Lunarium; differentia denique annorum Iulianorum, & Gregorianorum ante correctionem ad Concilij Niceni tempora retro numeratorum imaginaria est; realis in annis post correctionem putatis. Has tamen diuersitates omnes, ut diximus, hoc libro ita distinguimus, ut lector absque ambiguitate mox videat, de qua annorum ratione aut sermo, aut Regula quauis instituta sit. Idem de diebus exemptilibus dictum volumus: Dies enim exemptiles absolute sumpti solos illos significant, qui anno correctionis exempti sunt, vna cum reliquis, qui in posterum, si secula durauerint, ex lege Gregoriana eximentur: in reliquis semper aliqua sit annotatio. Nam ut Regula vniuersaliores euaderent, eas nonnunquam ita formamus, ut propositum saltem ab ara Christiana, aut Concilio Niceno deducant, non secus ac si tunc Calendarium Gregorianum incepisset. & ad nos usque productum fuisset. Poterat quidem eadem Gregoriani anni ratio, suam seruans imperturbatam methodum, ab ipso deduci mundi initio; verum cum id non solum incertum, sed & labor iste frustraneus nobis visus sit, imitantes in hoc ipsos Reformatores Calendarij, Regulas pro futuris potius, quam pro prateritis, & irrenouabilibus seculis condere maluimus, maioremque habere rationem viuorum, quam mortuorum, imo maiorem etiam posterorum utcumque certo futurorum, quam illorum, de quibus moraliter certum est, eos nunquam Regulis, aut Calendaris opus habituros: quamuis hoc ipsum, ubi id absque verborum ambitu, nouisque, quibus lector perturbaretur potius, quam iuuaretur, annotationibus, commode fieri poterit, non omittimus. Hebræorum porro computum eo accuratius explicamus, quo minus id ab alijs factum comperimus; tum etiam quod hoc ipsum: ad plene consuetandum Calnisi sum

tum facere conspeximus. Regulas vero huius Computi non tantum in Lunaribus, aut mixtis calculis conquiescere permittimus, sed eas ad puros solares, seu Tekuphales etiam extendimus. Annos tamen, si quando eos ab ara Christiana numeramus, non nisi Iudaicos intelligimus, aut certe tales monstratum, in quibus tanta nondum est differentia, ut Regula prima capituli 13. possit fallere, quod sane fieret in annis à nobis remotioribus. Caput namque anni Iudaici ut nostris, & retro numeratis temporibus in Calendario Iuliano, & Gregoriano circa autumnum nascitur, ita in remotioribus seculis, servata constanti annorum Iudaicorum, Iulianorum, ac Gregorianorum magnitudine, ac differentia, multum inde recedere cogitur; in Calendario quidem Iuliano sursum, versus aestivos menses retrahitur, in Gregoriano vero deorsum hyemem versus prolabitur, cursu quidem in anno Iuliano tardiore, velociore in Gregoriano. Cusus quidem rei ratio horum annorum est inaequalitas, Iudaici enim à Iulianis deficiunt, Gregorianos vero superant, estque defectus minor excessu. Quando autem alia horum annorum occurrit acceptio, ea ex suo, quo à nobis induta est, mox cognoscetur schemate. Regulas tandem omnes ita instruimus, ut is, qui non nisi praxin desiderat, eas statim in promptu habeat: & quando forte fortuna ex diversitate casuum, exemplorumque alio abreptus in tenebris cespitare se senserit, mox ex rationibus subiectis lumen petere, facemque accendere, qua pralucens, quo sibi eundum, quid abijciendum, quid retinendum, qua pergendum, quo exeundum sit, clarissime conspiciere possit. Regulis denique addidimus Notanda quaedam, ac Consecraria non negligenda, imo & compendia quadam pro nostro, in quo vivimus, seculo non inutilia, ut ea, & vsui, & exemplo ad condenda pro alijs seculis similia, cuius essent. Verum hac praluisse satis est, rem ipsam aggredimur.

De tempore caelesti.

1. **T**empus, de quo nobis hic sermo, prima sua subdiuisione in caeleste diuiditur, ac ciuile. Tempus dupl.
2. Caeleste tempus est numerus motus caelestis, ad spacia, quae orbis, astrum, vel certum aliquod caeli punctum, aut circulus peragrat, aut ad vices, quibus eadem repetit, numeratur. Tempus caeleste.
3. Epochā, aera, siue radix, est terminus numerandique principium certum, vnde tempora tam praeterita, quam futura numerantur. & tempori quidem caelesti inseruiunt circuli, punctaue imaginaria, vt sunt Meridianus, Aequator, Zodiacus, &c. eorumque gradus, siue puncta. Ciuili vero, de quo cap. sequenti dicemus, initium numerandi tribuunt facta illustria, vel aliquid aliud, in quo homines conueniunt: Sic numeramus annos ab orbe, & vrbe condita, ab Imperatoribus, à diluuiō, à Christo nato, &c. Epocha, aera, radix.
4. Tempora vero ipsa caelestia à diuersis motibus diuersa fortitūtur nomina. Temporis varia denominatio.
5. Motus caeli, prout hic consideratur, triplex est, Primus, Secundus, & Tertius siue mixtus. Motus caeli triplex.
6. Primus motus est is, qui attribuitur primo mobili, qui que secum rapit omnes reliquos orbes; conuersio videlicet orbium caelestium circa centrum vniuersi ab Oriente per meridiem in Occidentem. Motus primus.
7. Secundus motus est, qui Syderum orbibus attribui solet, stellis videlicet tam errantibus, siue planetis, quam fixis; conuersio nimirum, circa centrum vniuersi ab Occidente per meridiem in Orientem. Morus secundus.
8. Tertius siue mixtus motus is est, qui aut ex his duobus, aut ex pluribus secundis componitur, siue resultat. Motus tertius, siue mixtus.
9. Diuiditur motus etiam in verum siue apparentem, & medium. Motus caeli duplex.
10. Verus siue apprens motus est cursus, quem peragit Planera sup centro mundi, respectu cuius inaequalis est, aequalibus scilicet temporibus, inaequalia peragrans spacia. Motus verus.
11. Medius motus est in diuersis diuersimode accipitur, vt patet ex theoreticis, in negotio tamen nostro medii, siue aequalibus dici possunt praedicti motus inaequales certa ratione reduci ad aequalitatem. Motus medius.
12. Tempus, quod ad solum primum motum describitur, in negotio quod praemanibus habemus, locum non habet. Tempus primi motus hoc loco non consideratur.
13. Ad secundū motum tempora descripta sunt anni, menseseq; periodici. Tempus à secundo motu descriptum.
14. Ad tertii deniq; motū describuntur dies, horae, menses, anniq; Synodici. Tempus à motu tertio deductum.
15. Annus periodicus est temporis spacium, quod elabatur, dum Sydus aliquod motu suo proprio seu periodico, emenso omni caeli circuitu, ad eundem à quo digressum est, redit terminum. Sic annus Iouialis dici potest tempus, quo stella Iouis ab aliquo fixo caeli (siue realis, siue imaginarij) puncto digressa idem repetit. Solaris annus, quo Sol hunc motum in orbe suo perficit: quod tempus ad vltimum vsque scrupulum exacte cognitum nondum est; neque, an sibi perpetuo aequalis, arque constans sit, certo constat. Continet supra 365. dies, horas 5. minuta 49. secunda 16. in sententia Alphonsinorum. Dicitur hic annus Tropicus, si à Tropicis, Aequinoctialis, si ab aequinoctijs, aliter si aliunde numerandi initium capiatur. Annus periodicus.
Annus Iouialis.
Annus Solaris eiusque magnitudo & denominatio.

- Mensis Lūnaris periodicus.** 16. Notandū tamen, tempus illud, quo luna hunc quem diximus motum suo in orbe conficit, communiter non vocari annum lunarem, sed potius mensē lunarem periodicum, qui circumscribitur limitibus dierum 27. horarum octo fere; annus enim lunaris, vt capite sequenti videbimus, aliter accipitur.
- Mensis Solaris periodicus.** 17. Est autem mensis periodicus in sole quidem tempus illud, quo Sol vnū signum siue dodecatemorion, hoc est duodecimam partem Zodiaci, percurrit in luna vero spacium illud, quod iam diximus.
- Dica.** 18. Dies vero est duratio seu spacium temporis, quo astrum aliquod motu tam primi mobilis, quam proprio latum eidem cæli puncto, vel potius meridiano fixo restituitur, à quo auulsum est. Vnde dies solaris siue naturalis absolute & antonomastice dies dictus, est tempus, quo vna fit primi mobilis conuersio, & insuper tanta secundæ conuersionis pars, quanta requiritur vt Sol motu proprio in contrarium tendens, eundem quem deseruit, reperat meridianum.
- Hora eiusque subdiuisio.** 19. Hora est vigesima quarta pars diei & subdiuidi solet in 60 minuta prima; vnum minutum primum in 60 minuta secunda; vnum secundum in 60 tertia, & sic deinceps.
- Annus mensis-que Synodicus.** 20. Annus, siue mensis Synodicus est spacium temporis, quod elabitur dū duo astra coniuncta alterum ab altero digreditur, donec rursus coniungantur.
- Annus Sydereus.** 21. Huiusmodi est ille annus Solaris, qui dici consuevit Sydereus: quando nimirum Sol ab aliqua stellarum fixarum digrediens ad eandem reuoluitur, & constat diebus 365. horis 6½ circiter.
- Mensis Lunaris Synodicus.** 22. Tale est etiam illud tempus, quod proprie mensis lunaris dicitur: quando videlicet luna post se relinquens Solem, motu velociori præcurrrens, orbemque totum percurrrens, fugientem Solem cursu suo denuo assequitur. quod fit secundum medium motum spacio dierum 29. horarum 12¼ ~ proxime.
- Diuisio vnus conuersionis siue circuli cælestis.** 23. Vna circulatio denique, vel potius circulus quiuis diuidi solet in partes 360. quarum gradus vocant, gradus in 60. minuta, minutum vt ante de hora diximus in 60. secūda, &c. Ex quo habemus vni signo Zodiaci obtingere gradus 30.

CAPVT SECVNDVM

De Tempore Ciuili.

- Tempus ciuile.** 1. **T**empus Ciuile norma est quedam ac mensura durationis rerum, qua vnaxque gens suo quodam instituto tam ad sacra, quam ad profana ordinanda, ipsamque durationem mensurandam ac numerandā vitur, temporis caelestis imitatrix.
- Tēpus cin.dup.** 2. Commode subdiuiditur in tempus simplex, ac compositum.
- Tempus ciuile simplex.** 3. Tempus ciuile simplex est, quod simpliciter sumptum ad caeleste vnica circulatione proxime instituitur; vt dies, qui vnica conuersione primi mobilis, mēsis lunaris, qui vnica lunæ peri. do, annus solaris, qui vnico solis ambitu absoluitur.
- Tempus ciuile compositum.** 4. Compositum est, quod ex simplici aliquoties sumpto componitur & cōaceruatur; vt hebdomada ex diebus, annus lunaris ex mensibus, Lustrum, Olympias, Cyclus, &c. ex annis.
- Dies ciuile dup.** 5. Dies ciuilis dupliciter sumitur, primo prout morā indicat Solis supra Horizontem, & dici solet dies artificialis: aut certe quod vulgo fieri solet, adiuncto vtroque, matutino videlicet ac vespertino crepusculo, duratio lucis Solaris conti-

continua. atque hi dies, vt inter se inæquales sunt, ita etiam à die cœlesti, seu naturali varie discrepant. Pro varia enim habitatorum in globo terræ, respectu cœlic, onstitutione, modo æquales, modo inæquales inter se sunt; nunc longi, nunc breues. plures vel pauciores in anno. Iis enim, qui sub sphæra recta degunt, tot dies in anno sunt artificiales, quot anno ipsi attribuuntur naturales, omnes inter se, quantum sensus percipit, æquales. Cœlestis vero sub sphæra obliquissima, siue parallela, sub vtroque videlicet polo, non plus vno illuciscit in anno dies, duratione sua plus quam medietatem anni absumens. Verum vsus communis obtinuit, vt, saltem hac in materia, solum hi dies dicantur ciuiles artificiales, qui vna cum sua sibi proxima nocte, diem naturalem, siue 24 horas adæquât. Atq; hinc est, vt si hi se diebus contingat durationem aliquam aut tempus mensurari, subintelligantur etiam noctes. Nam, si res aliqua dicitur durasse decem dies, intelligimus eandem perdurasse totidem etiam noctes.

6. Est autem nox mora solis infra horizontem, siue absentia luminis solaris.

Nox.

7. Tam dies, quam nox artificialis diuiditur in 2 partes æquales, quæ vocantur horæ inæquales, siue Planetariæ. Inæquales quidem, non quia horæ eiusdem diei, aut noctis inter se inæquales sunt, quod est contra propostum: sed quia comparatæ cum horis aliis proximorum dierum, ac noctium, inæquales reperiuntur, prout ipsi dies, noctesque aliis diebus, ac noctibus inæquales sunt. Dicitur planetariæ, quia cuiuslibet planetarum aliquis ab Astrologis præfici solet, & quia ab iisdem denominantur.

Horæ inæquales siue Planetariæ.

8. Rursum tam dies, quàm nox artificialis in 4 distribui solet partes, ita vt quilibet partibus constet horis planetariis, & noctis quidem partes vocantur vigiliae, Diei vero quadræ, siue horæ. Vnde versus:

Quatuor diei noctisq; partes.

Solis equi lucis dicuntur quatuor horæ,

Hæc rubet hæc splendet, hæc calat, illa repet.

9. Altera diei ciuilis acceptio est spacium temporis, quod vel omnino cū die cœlesti naturali cōuenit, vel proxime ad illū accedit, prout nimirū ab hoc vocatur termino suum initium, horarumque deducit ordinem, & dicitur dies ciuilis naturalis: Termini celebriores, dantes tam horis, quam ipsi diei initium, sunt Horizon ac Meridianus. Ab horizonte ortiuo numerant Babylonii, Norimbergenses, &c. ab occiduo Itali, Hebræi, & plures alii. A meridiano superno, ac inferno, siue à meridie, ac media nocte Germani, Hispani, Galli, &c. diem quidem inchoant à media nocte vna cum horarum numeratione vsque ad 12, at reliquas 12 horas à meridie vsque ad sequentem mediam noctem numerando extendunt: qui ordo horarum diem naturalem in duas æquas fecit partes, tempus nimirum antemeridianum, ac pomeridianum, vnde & horæ ipsæ denominationes suas trahunt. Antemeridianum enim à media nocte cum ipso die naturali incipit, & hora duodecima finitur in meridie. Pomeridianum vero à meridie deductum, vna cum ipso die hora duodecima in media nocte expirat. Nihil autem impedit, quin dies ab ipso etiam meridie inchoari, & ad alterum vsque meridiem extendi possit, more Astronomico: verum prior ratio, vt vulgo vsitatior est, ita etiam relictius ad tempus vulgare, siue ciuile spectare dicitur.

Dies naturalis

Termini vnde dies inchoantur, horæq; numerantur.

Antemeridianum & pomeridianū tempus.

Ratio inchoandi diem Astronomicum.

Duplex horarum genus. Horæ æquales siue vsuales.

10. Ex hac ergo dierum ciuiliū duplici differentia, duplex nascitur horarū genus, inæqualium videlicet, siue planetariarum, de quibus paulo ante diximus, & æqualium, siue vsualium, quæ sunt vicissim æquaræ partes diei naturalis ciuili-

lis, & absolute, & absque vilo addito, Horz appellatur; quz vulgo subdividit solent in semihoras, quadrantes, & semisses quadrantum, breviora enim tempora ad momenta, vel durationem, qua Pater noster, Salutatio Angelica, Psalmus Miserere, &c. recitari potest, reducuntur.

Hebdomada.

11. Hebdomada siue septimana, complexio est, vt nomē indicat, dierum ciuiliū septem, qui à septem Planetis prius, postea à feriis, earundemque ordine nomen sibi inuenerunt ita vt dies illa, quz ante dies solis dici consuevit, nunc feria prima, vel potius à Dominica Resurrectione, Dominica compelletur. Dies lunz, feria secunda: dies Martis, feria tertia: dies Mercurii, feria quarta: dies Iouis, feria quinta: dies Veneris, feria sexta: dies Saturni, feria septima, siue Sabbathum vocetur.

Mensis ciuilis duplex.

12. Mensium ciuiliū alii sunt solares, alii lunares,

Mensis solaris.

13. Solaris mensis pars est proprie anni solaris tanta, quanta à qualibet gente statuitur: vt Romanis est duodecima; quamuis neque hanc præcise exprimât, cum alii dies contineant 31, alii 30, nonnullus etiam 28, vel 29 tantum. Nomina accipiunt à diuersis diuersa.

Mensis lunaris, siue lunatio. Mensis cauus & plenus.

14. Mensis lunaris, qui communiter lunatio dicitur, duodecima, vel decima tertia pars est anni lunaris, regulariter constans diebus vel 29 vel 30, quorum ille cauus, hic plenus appellatur: adzquans videlicet vterq; mensē cœlestem synodicum quam proxime.

Annus ciuilis duplex.

15. Annus ciuilis duplex quoque est, à duplici luminari sole & luna denominatus.

Annus solaris ciuilis.

16. Solaris communiter proxime ad cœlestem accedit, nulla habita ratione mensium lunarium; sed tantum dierum solidorum: quamuis eidem alii plures, alii pauciores dies attribuant.

Annus lunaris ciuilis.

17. Lunaris annus est, qui dum ad solarem accedere, eique se in magnitudine conformate contendit, non solum dies solidos, sed & menses suos lunares integros coaceruat.

Cyclos.

18. Cyclos est complexio annorum in certo numero, ac magnitudine inter se connexorum, vt tempora ciuilia, ac cœlestia, ad quandam reducant æqualitatem.

Æquatio.

19. Methodus denique illa, hæc duo tempora ad æqualitatem reducendi, Æquatio dicitur, ex seipsa procreans cyclos, vel aliunde procreatos in ordinem redigens.

CAPVT TERTIVM.

De ratione anni Ægyptiorum, & Alexandrinorum.

Annus Ægyptiacus vagus, siue Nabonassari.

ÆGyptiis olim in vsu fuisse annum solare, quem ob nimiam æquinoctii, principii anni, & tempestatis per omnes anni dies euagationem, vagum vocât, adeo notum est, vt eo adhuc propter innariatam sui magnitudinem, vniuersa vtatur schola Astronomorum, eumque Ægyptiacum, siue Nabonassari vocitet: diebus constat perpetuo 365.

Partes anni Ægyptiaci.

2. Annus ille in duodecim distribuitur menses, quorum quilibet 30 dies sibi affert, reliqui quinq; dies, qui Epagomeni dicuntur, in fine anni appendicis locum occupant.

3. Irimus

3. Primus huius anni mensis appellatur Thoth: secundus Phaophi: tertius Athyr: quartus Choiac: quintus Tybi, & reliqui eo ordine, vt describuntur in Calendario cap. 6 proponendo.

4. Annus Alexandrinorum hoc tantum addit Ægyptiaco, quod ad modum anni Iuliani quarto quoque anno sex faciat dies appendices, siue Epagomenas.

5. Vnde annus communis dicitur is, qui quinque tantum habet Epagomenas, siue, qui dies habet in vniuersum 365: intercalaris vero, qui sex Epagomenas, siue dies habet 366.

6. In reliquis vero, numero videlicet, ordine, magnitudine, ac nominibus mensium cum anno Nabonassari conuenit.

7. Diem suū intercalarem eo anno Iuliano currente fini anni sui annectunt, qui bissextum proxime præcedit. Quare cum vicissimus nonus dies mensis Augusti anni Iuliani, primo diei anni Alexandrini congruat, sequitur illum annum communem Alexandrinum, qui proxime ad intercalarem sequitur, ob diem intercalarem præcedentem, non à 29 Augusti, sed à 30 eiusdem incipere, & postea à consueto ordine vtriusque anni digressionem fieri per vnum diem, donec superato Febuario dies bissextus Iulianus, antiquam restituat dierum vtriusque anni connexionem. quod quia fit in principio Martii, sequitur secundo, menses Paschales ab omni discrepantia esse liberos, ita vt termini Paschales in vtroque Calendario iisdem perpetuo diebus adhaereant. Sic citimus terminus fixus, in die 25 mensis Phamenoth, perpetuo responderet diei 21 Martii, & vltimus in 23 Pharmuthi, diei 18 Aprilis. Vnde tertio sequitur, tantum discrepare Calendariū Alexandrinum, in mensibus saltem Paschalibus à Calendario Gregoriano, quantum hoc à Iuliano differt.

CAPVT QVARTVM.

De anno Iuliano, siue Calendario veteri.

1. **A**nnus Iulianus (à Caio Iul. Cæsare sic dictus) quo est vsa ad correctionem vsque Gregorianam Catholica Romana Ecclesia, solaris est, initium suū olim à Bruma, siue solstitio hyberno ducens, & in hoc ab Ægyptiaco differt, vt quo magis conformetur cælesti, quarto quouis anno diem sibi adsciscat vnum intercalarem: Astronomica vero ratione sumptus sibi semper æqualis est, & dies continet 365, horas 6.

2. Duplex igitur annorum Iulianorum genus est, cōmuniū & bissextorū, Annus Iulianus Astronomicus.

3. Annus communis est purus Ægyptiacus dierum videlicet 365. Duplex annorum Iulianorum genus.

4. Bissexus vero nomē mutuatus à loco, ac die intercalari dieb. constat 366. Annus communis.

5. Atque ex hac annorum communium ac bissextorum diuersitate ac ordine nata est Tetraeris, siue quadriennale lustrum Iulianum, quod cyclum æquationis anni solaris constituit. Annus bissextus.

6. Dies potro iste ascititius nomen sibi bissexti inuenit ex eo, quod bis eodem mense pronuncietur sexto Calendas, quoties anno communi dies addiciendus est: id, quod apud Christianos contingit in Vigilia, siue profesto Sancti Matthæ Apostoli, ipsum enim festum eo anno ex die vicissim quarto Februarii, quo in annis communibus celebrari consuevit, in vicissimum quintum

Tetraeris Iuliana, siue lustrum Iulianum, cyclus æquationis anni solaris. Dies bissextus eiusque locus.

etiam diem eiusdem mensis transfertur. Mensis vero Februarius dierum 29 efficitur, cum alias tantum 28 contineat.

Ordo ac nomen mensium annu Juliano.

7. Enimvero tam annus communis, quam bissextus ex 12 mensibus solaribus civilibus componitur, qui à Ianuario ortum ducunt, & in Decembri vna cum ipso anno finiuntur; nomina illorum suo ordine capite sexto, vna cum ipso Calendario proponuntur.

Quantitas mensium.

8. Mensium horum alii sunt 30, alii 31 dierum, excepto Febuario, de quo iam diximus, huius rei gratia hi proponi solent versus:

Terdenos September habet, totidemque Nöember,

Iunius, Aprilis; reliquis superadditur vnus.

Sic nisi bissextus, vnus enos Februm ostendit.

Subdiuisio dierum mensium in Calendas, Nonas, & Idus.

9. Dies hosce Romani in Calendas, Nonas, & Idus discriminantes, Primo cuiusque mensis diei Calendas attribuerunt, alios sex in à Nonis, proximos post ab Idibus, reliquos deinde omnes à Calendis mensis insequentis denominarunt: tres vero dies tantum cuiusuis mensis simpliciter & absolute nomen accipiunt à Calendis, Nonis, & Idibus, reliqui vero appellatur à numero dierum quo præcedunt Nonas, Idus, & Calendas; vt exempli gratia, dies ille, qui in cluso vtroque termino quatrinduo præuenit Nonas, Idus, vel Calendas, hoc est, quorum interuallum est duorum dierum, diceretur Quarto Nonas, Quarto Idus, Quarto Calendas: is tamen, qui proxime præcedit, non secundo Nonas, aut secundo Idus, &c. sed pridie Nonas, Pridie Idus, Pridieque Calendas vocatur.

Anni ac mensium Julianorum in hebdomadas distributio.

10. Et quamuis Romani etiam Christiani hac ratione dies suos & numerare, & denominare consueuerint, omnes tamen simul toto orbe diffusi Christi fideles septimanis, siue hebdomadis perpetuo sibi ordine succedentibus, quæ nec annorum, nec mensium interrumpere variatas, more Hebræorum, vtuntur, desque ipsos per ordinem feriarum distinguunt.

Notæ feriarum eandemque per annum ordinem ac numerum.

11. Has vero ferias vt apte notarent, se prem sibi delegerunt ex serie elementorum notas, litteras videlicet septem priores, A, B, C, D, E, F, & G, quæ Calendario quinque bis directo ordine inscriptæ, 364 dies absumerent, vltimo siue trecentesimo sexagesimo quinto die eandem quam primo, litteram A tribuentes: dies enim bissextus Calendariis perpetuis inscribi non solet; inscriptus vero eandem, quam ipse dies sexto Cal. Marrii appellatus, litteram F sibi vendicat.

Cyculus solaris, siue litterarum Dominicalium, ortus eiusdem ac ratio.

12. Ex hac autem duplici causa progenitus est ille, quem solem, siue litterarum Dominicalium vocant, viginti octo annorum cyculus. Superflua enim, quæ in fine anni sola reperitur, littera A efficit, vt sequenti anno non eadem littera, quæ præcedenti, eidem ferie inseruiat, vtque non nisi post septennium eadem ordoreat. Dies vero bissextus cum quarto quouis anno eundem turbet litterarum ordinem, & non nisi exacto quater septennio, vel potius sepius quadriennio illam restituar, inde factum est, vt 28 anni cyculum, quem diximus, compleant. Atque hæc est breuiter veteris anni solaris ratio.

Annorum lunarium ratio.

13. Quoniam vero ex Apostolicis traditionibus Pascha Christianorum ad lunam etiam dirigitur, hinc alia apud ipsos nata est anni Iuliani methodus, quæ vtrumque sydes perpetuo quodammodo fœdere copularer. Luna enim Sole longe velocior, si vna cum sole annum solem incipiat, eundem sæpe sapius præteruolans, non nisi post vnde viginti annos visa est cum eodem eandem anni metam attingere, Ergo notato hoc annorum numero, anni lunares formari cœpi

cepti sunt. Lunationes enim 235, quas luna eo temporis spacio conficit, ita in 19 partes, annoſque lunares diſtributaſunt, vt ſeptem illorum quilibet 13 lunationes ſibi aſſumerent; reliqui vero ſinguli duodenis contenti eſſent. Nimirum quemadmodum luſtrum Iulianum, per diem biſſextum annos ſolares redigit in ordinem: ita cyclus lunæ 19 annorum, per emboliſmum, ſeptemque lunationes embolimas, annis cum ſolaribus conſideraret lunares.

14. Duplex ergo annorum lunarium genus eſt, communium videlicet, & embolimarum; & vtrumque, vel cauum, vel plenum.

15. Communis annus eſt, qui duodecim conſtituitur lunationibus; cauus quidem, ſi dies contineat tantum 353. plenus ſi 354.

16. Embolimæus eſt, qui tredecim habet lunationes, cauus, ſi dies 383. plenus, ſi 384 continet.

17. Ratione porro initii anni, ordinisque meſium annilunares, eaſdẽ quas retulimus retinẽtes ſpecies, & genera, duplicem aliam denominationẽ induit. Alter enim, qui à Nouilunio, quod in Calendis Ianuarii committitur, vel ipſas proxime præcedit Calendas, initium ducit, annus lunaris ciuilis dicitur. Alter vero, cui Nouilunium paſchale (de quo infra) principium dat, annus lunaris Eccleſiaſticus appellatur.

18. Dies vero, quibus annus lunaris à ſolari in fine deficit, ſiue qui vna cum anno lunari ſolarem complent, epactarũ nomine venire ſolent: qui quidẽ ſingulis annis non ſunt eadẽ, eo quod annus lunaris non ſemper cum ſolari incipiat, ſed plerumque ille hunc præueniat, & quidem tot diebus, quot præceſſerunt epactæ. Exempli gratia, ſi annus lunaris communis cum ſolari incipiat, epactæ ad complendum annum ſolarem erunt vndecim, tot videlicet quot diebus anni ſolaris communis dies 365. ipſos anni lunaris 354 dies ſuperant. Sequens ergo annus lunaris vndecim diebus ante ſolarem incipit, & 22 diebus ante eundẽ finitur, & tunc ad complendum annum ſolarem dies 22 aſciſcuntur; & ſic deinceps: quod ſi epactæ numerum tricenarium excedunt, dies triginta pro meſe embolimo abiciuntur.

19. Ipſi porro numeri illorum, de quibus paulo ante diximus, vndeviginti annorum, ab vnitare vſque ad 19. aurei appellati ſunt: & cyclus ipſe nouendecim annorum cyclus lunæ, ſiue aureorum numerorum dictus: imo quemadmodum cycli ſolaris litteræ, ita huius Cycli numeri (etiſi diuerſa ratione, ac metho- do) ipſo Calendario, tum ad determinanda Nouilunia, tum præcipuẽ ad præſi- niendos terminos paſchales inſcripti ſunt; ita vt ſingulis annis vnus iſtorum numerorum Nouiluniũ, ac termino paſchali indicando præſiceretur, quemadmodum litteræ, diebus Dominicis. Hos numeros ſequentis capituli ſexti Calen- darium in columna decima exhibet.

20. Hinc factum eſt vt cyclus lunæ dupliciter ſumi ſoleat: vel vt ſignificat numerum 19 annorum collectiue, ac ſimul ſumptum, vel prout vnum tantum ex hiis aureis numeris indicat, qui, quotuſque in ordine 19 annorum ſit, deteminet. Idem intelligendum eſt de cycli ſolaris numeris; nam & ipſi duplicem hanc ſignificationem induunt.

21. Ex his denique cycli lunaris aureis numeris Calendario inſcriptis, nõ ſolum Nouilunium ciuile, & Eccleſiaſticum, ſed & reliquæ ætates lunæ cum ipſo plenilunio eruuntur.

Duplex dupli-
cis anni lu-
naris ſpecies.
Communis
annus lunaris
cauus, & ple-
nus.
Embolimæus
annus lunaris
cauus, & ple-
nus.
Annus lunaris
ciuilis, & Ec-
cleſiaſticus.

Epactæ.

Cyclus lunæ,
aureique nu-
meri.

Duplex cyclo-
rum, lunaris
arque ſolaris
acceptio.

Aurei numeri
lunæ in Calen-
dario indices.

Acta Iulian.

22. Est autem ætas lunæ numerus dierum à die Nouilunii Ecclesiastici, quod coniunctionem lunæ cum sole ex prima sui institutione significat, inclusivæ numeratus ita, ut sit dies, cui aureus numerus currens in Calendario adscriptus est, & Nouilunius vt diximus, indicat, primò dicitur luna secunda, & sic deinceps; quinta decima vero luna idem sit, quod plenilunium Ecclesiasticum.

Quindecima
luna pleniluni-
um.

Nouilunium
Paschale.

Terminus
paschalis.

Mensis pascha-
lis. Ordo men-
sium in anno
lunari Ecclesi-
astico.

Cyclus Pascha-
lis.

23. Ex his vero Nouilunium, siue prima luna paschalis est, quæ à die octavo Martii, vel post illum vsq; ad diem quintum Aprilis inclusive committitur.

24. Terminus deinde Paschalis est quartadecima luna Ecclesiastica, incidens in 21 diem Martii (in quo Æquinoctium vernum à Patribus Niceni Concilii fixum est) vel in aliquem sequentium dierum vsque ad 18 Aprilis inclusive, post quem Dominicam proximam aërosanctum celebratur Christianorum Pascha.

25. Vnde mensis paschalis, qui & primus anni lunaris Ecclesiastici dicitur, is est, in quo terminus paschalis includitur: Secundus, qui hunc proxime sequitur: Tertius, qui deinceps succedit, &c. Vltimus denique, qui primus sequentis anni, proxime præcedit.

26. Cyclus denique Paschalis est annorum numerus, quo omnis varietas Pascharum, quæ respectu mensis, ac terminorum Paschalium, Cycli lunæ, ac solis, ordinisque bissextorum conringere potest, includitur, ita vt eo absoluto idem profusus redeat Pascharum ordo. producitur hic annorum numerus ex ductu cycli decemnouennalis in cyclum solis 28 annorum, atque adeo annos 532 complectitur.

Ibidem.

27. Indictio est spacium temporis constans tribus lustris Romanis, hoc est, annorum quindecim, in morem cycli semper in orbem recurrens. Nam et si lustrum quandoque aliter sumatur, vt lustrum Iulianum pro quadriennio, lustrum tamen absolute, siue Romanum dictum quinquennium significat completum.

CAPUT QUINTUM

De anno, ac Calendario Gregoriano.

Rationem Calendarii à Concilio Niceni Patribus præscriptam, & capite præcedenti breuiter explicatam, cum post aliquot elapsa secula inuenta esset à celesti methodo nimium desistere, correctione, ac reformatione indiguisse, nemo est qui nesciat. Cyclus enim lunæ, quem vnde nunguam solaribus, si non exactissime, saltem exactius quam deprehensum est, congruere statuerunt, discrepantiam in vna resolutione horæ vnus, ac minorum circiter 27, hoc est, spacio annorum 312, quasi diei integri intulit, & à Concilio ad nostra vsq; tempora Nouilunia celestia ad quadriduum saltem ab Ecclesiasticis per aureos numeros descriptis in antero: a remouit. Lustrum vero Iulianum à quatuor annis celestibus 43 ferè minutis, nimirum intervallo annorum 134 Iulianorum circiter, die vno à rationibus solaribus deuians, æquinoctium verum ex die 21. Martii, in vndecimum eiusdem mensis diem protrulit. Postulatis igitur innumeris tam publicis, quam priuatis tandem acquiescens, Summus atque nunquam interituræ gloriæ Pontifex Gregorius tertius decimus errorem supradictum sustulit, annumque, ac Calendarium, quod iure optimo Gregorianum dicitur, feliciter constituit, & anno Domini 1582 publicauit, atque in vsum tam Ecclesiasticum, quam politicum introduxit. eius igitur Calendarii rationem sic breuiter accipe.

Defectus vete-
ris Calendarii.

Calendarium
nouum eue
Gregorianum
dictum, & quan-
do publicatum
sit.

Annus Grego-
rianus solaris.

2. Annus Gregorianus solaris in hoc cum Iuliano conuenit, quod nec pan-
cio-

cioribus, quam 364, nec pluribus quam 366 circum scribatur diebus; atque adeo in eadem omnino, ut Iulianus, diuiditur annorum communium, ac bissextorū genera. Hoc solum inter vtrumque interest, quod Iuliana ratio nullum ex annis Christi Domini, quos præcise numerata: quaternarius absque die bissexto abire permittat: Gregoriana vero methodus, centenariis, qui ex lustro Iuliano omnes bissexti sunt, eandem legem dixerit, quæ in non centenariis, quos expansos vocant, obseruatam ce-nimus; ut nimirum non nisi quartus quisque, is videlicet, qui in ordine proprio centenariorum, quemadmodum expansi in suo, quaternario exacte mensuratur, diem bissexturn assumeret; & quadringenti anni Gregoriani à totidem Iulianis triduo deficerent; ita ut annus Gregorianus Astronomicè consideratus ultra dies 365, comprehenderet horas tantum 5. minuta prima 49, secunda 12. atque adeo tam æquinoctium vernum, quod eo temporis spacio totidē diebus in Calendario Iuliano à sede sua aberrare deprehensum est, quam ipsam anni principium, quod in hac Gregoriana anni forma decimo, vel undecimo circiter post Brumam die figitur, suæ sedi firmius adhæresceret.

3. Cyclo ergo æquationis solis Gregorianus non Tetraeteride tantum, ut Iulianum, sed Tetraeteride, siue centum lustri Iulianis, hoc est, quadringentis annis constat: ita ut Tetraeteris dici quodammodo possit cyclo æquationis solis partialis; Totalis vero ipsa Tetraeteride est.

4. Reliqua deinceps omnia, quæ ad solarē spectant annum, Gregorianum, ac Iuliano anno communia sunt, excepto cyclo solaris, siue litterarum Dominicalium, quem Calendarium Gregorianum proprium, ac peculiare, eumque elegantissimum habet, & cum ipsa Tetraeteride in orbem redit, cum post 400 annos eundem profus litterarum Dominicalium, annorumque bissextorum restituat ordinem. Quando vero annus Gregorianus cyclo solis antiquo adhibet, eum non nisi ut partialem quodammodo adhibet, quantum videlicet spectat ad rationem tantum, ac ordinem 28 numerorum.

5. Item vero quod ad lunarem attinet methodum electis à Calendario autem numeris nouiluniorum indicibus, qui omnes dies anni, ut motus requirit, ac ratio celestium nouiluniorum longo tempore sibi succedentium, explere nequiverant, munus indicandi Nouilunia triginta epactis commissum est, earatione in Calendario dispositis, ut nullum omnino diem (intercalari, qui Calendario inscribi non solet, excepto) quin aliquod Nouilunium aliquando excipere possit, excluderet, quod quidem munus ita inter dicta: epactas distributum est, ut non plures quam 19 in eadem centuria id susciperet, sibi inuicem congruo ordine succedentes: initio vero cuiusvis centuriæ, vel eadem, si ita conueniret, in officio confirmarentur; vel mutatis quibusdam aliæ ipsis substitueretur. Quia vero methodo, quæ ordine id fieri debet, ubi time docent, in hunc finem constructæ epactarum tabulæ, expansa, & æquationis.

6. Sunt itaque epactæ Gregorianæ & dies, quibus annus lunaris à solaris in fine deficit, & Calendario inscriptæ indices Nouiluniorum, & quartarum decimarum paschalis.

7. Cyclo lunæ partialis est idem cum antiquo cyclo lunæ, saltem quoad numeros, eadem videlicet undeviginti annorum periodo conclusus. Dicitur partialis eo quod non cum eodē cyclo numero, eadem semper recurrit epacta nouiluniorum index, quæ in interim numerorum 0. do ab 1, usque ad 19, perpetuo continuetur;

Anni centenarii eundem inter se seruat modum ratione bissexti, quem anni expansi.

Annus Gregorianus Astronomicus. Anni Gregoriani principium. Cyclo æquationis solis partialis. & totalis.

Cyclo solis Gregorianus.

Lunares indices.

Epactæ Gregorianæ.

Cyclo lunæ partialis.

tur: ea prorsus ratione, qua cyclus solis antiquus, cuius numeri nunc his, nunc aliis attribuntur litteris, Cyclus lunæ totalis ob rationes capite 1. libri 3. Refutationis Elenchi Caluifiani explicatas, nullus constitutus est. Ex quo etiam sequitur, nullum hic dari proprium, & absolutum cyclum paschalem.

8. Aetatis porro lunæ, termini, & mensis paschalis eadem sunt definitiones, quæ cap præcedenti.

9. Annus denique ipse lunaris tam ciuilib, quam Ecclesiasticus, vt in veteri Calendario, duplex quoque est, communis nimirum, & embolimus, cum suis speciebus caui, & pleni. hoc solunæ hic est differentia, vt dum initio centuriarum indices mutantur lunares, vnus dies extra ordinem, tam mensi, quam anno vel accedat, vel decedat, prout alia epacta vnitatem minor, aut maiorin indicem eligitur.

Aequatio solis ordinaria.

10. Aequatio solis ordinaria est, quam num. 2. huius capituli explicauimus, ommissio videlicet in tribus centuriis continuis trium dierum bissextilium; quæ tam quæque suo cum bissexto apposita.

Aequatio solis extraordinaria.

11. Aequatio solis Extraordinaria est, quando præter dictam æquationem dies vnus, vel plures, aut omittitur, aut admittitur.

Dies exemptiles.

12. Dies ommissos, exemptiles vocare iam consueuimus; admissorū verò præter ordinem vti non extat memoria, ita nec proprium inuentum est nomen.

Aequatio lunæ ordinata.

13. Aequatio lunæ ordinaria est, quæ dum in 25. centuriis dies octo (hoc est, quatuor ex septem triacosieteteridibus diem vnum, octauum vltima tetraacosieteteride) per mutationem epactarum Nouiluniorum indicum, in Calendario anticipare nititur, cum solari composita per eandem epactarum variationem eodem temporis spacio, nunc 11, nunc 10 diebus indices lunares postponere cogitur. Ratio vero hæc suis constat regulis, ac legibus tribus, nimirum quæ sequuntur.

Regule quibus æquatio lunæ ordinata dirigitur.

Prima. Quando centenariio aliquo anno dies intercalaris omittitur, si que non est tertius ex supradictis triacosieteteridibus, vel quartus in vltima tetraacosieteteride, epacta proxime maior eligitur, diesque vnus postponitur.

Secunda. Quando centenariio aliquo anno dies intercalaris non omittitur, si que est tertius ex dictis triacosieteteridibus, vel quartus in vltima tetraacosieteteride, epacta proxime maior eligitur, diesque vnus anticipatur.

Tertia. Quando centenariio aliquo anno dies intercalaris omittitur, si que est tertius ex iis, quas diximus triacosieteteridibus, vel quartus vltimæ tetraacosieteteridi, epacta quam dat Regula ordinaria, perseverat in officio, nullusque dies, aut postponitur, aut anticipatur.

Aequatio lunæ extraordinaria.

14. Aequatio lunæ extraordinaria est, quando vltra ordinariam hanc epacta maior aut minor in indicem lunarem eligitur, atque adeo in Calendario præter ordinem ascenditur, vel descenditur, hoc est, dies vnus, pluresve anticipatur vel postponitur: de hac vero extraordinaria æquatione vtriusque luminaris, quando adhibenda sit, ob incertitudinem motuum certum tempus decretum non est, sed ea definitio spectat ad posteriores, summosque Pontifices, quorum erit eandem imperare, quando optis fuerit.

Lunæ anticipatio, & postpositio.

15. Hinc colligitur, quid sit lunaris anticipatio, vel postpositio, numerus videlicet dierum epactalium à certa epocha anticipatorum, vel postpositorum, à lunationibus 235. cycli enneadecaeterici ablati, vel iisdem additi. Anticipationi quidem non nisi secundum quid in Calendario Gregoriano locus est, cum

cum aliquando superior epacta eligitur; simpliciter enim semper fit postpositio, vt in definitione æquationis lunæ ordinariæ paulo ante diximus; quæ, vt patet ex præmissis Regulis, semper differentiam dierum exemptilium, & anticipatorum adæquat.

Dies epactalis.

16. Est autem dies epactalis, tricesima pars mensis lunaris ciuili postpositi, ita, vt si dies isti, quibus in Tabula epactarum descenditur, in lunationes colligendi sint, triginta semper ei attribuantur, propter 30 epactas, quæ huic mensi lunari destinatæ sunt.

Tabula epactarum expansa.

17. Tabula epactarum expansa est, quæ comprehendit omnes combinationes, quas 30 epactæ, siue indices lunares cum 19 aureis numeris subire possunt, distributa in 30 ordines transuersales, ita, vt singulis cyclis lunæ partialibus aliquis illorum vsui esse possit.

Tabula æquationis epactarum

18. Tabula æquationis Tabulæ epactarum expansæ est, quæ per suas notas, siue literas epactales ostendit, quæ in ordo transuersalis, siue cyclus partialis quauis centuria assumendus, eique officium indicandi nouilunia, & quartasdecimas committendum sit.

Notæ siue literæ epactales.

19. Notæ vero, siue literæ epactales vsusque tabulæ communes sunt 30 literæ, partim maiusculæ, partim minusculæ ea ratione 30 ordinibus transuersalibus, siue cyclis partiabibus respondentes, quo cernuntur in ipsa tabula epactarum expansa. a pite septimo exhibenda; incipiunt vero à P maiuscula per N, M, H, G, &c. ordine retrogrado progredientes, tandem in a minuscula desinunt, eadæ quippe sunt 19 literæ minusculæ ab a vsque ad u inclusivæ (omissa sola o, quia cifra, seu characteri numerali similis) reliquæ deinde maiusculæ ab A vsque ad P, videlicet vndecim, omisisis I, K, L, O, ne eandem ob causam confusionem pariant; nam I, L, O, literæ sunt numerorum, & K maiuscula parum à k minuscula differt. Has 5 literas Clavius hoc comprehendit versiculo:

Ornabit Iustus Kyrios Laudabilis omnes.

CAPVT SEXTVM.

Proponuntur Calendaria, Gregorianum, vetus siue Iulianum, & Alexandrinum.

Coniecimus hæc tria Calendaria in sequentem tabulam eo ordine, vt quolibet suos habeat dies mensis, & dies anni collectos, idq; tam in anno communi, quam intercalari, literas Dominicales, nouiluniorum indices, & terminos Paschales: quamuis breuitatis causa non vniciuique Calendario hæc omnia seorsim adscripta sint, cum quædam communia esse possint, atque adeo necesse non fuerit illa sæpius repetere.

Tria calendaria vnica tabula comprehensa.

Distinximus autem totam tabulam in quatuor partes principales. Prima continet in quinque columnis Calendarium Gregorianum, prout ab ipso Gregorio XIII Pontifice Max. promulgatum est: id enim cum aliis permiscere religioni duximus. Secunda in quatuor columnis comprehendit quædam, quæ quamuis Calendario Gregoriano tantum inscripta sint, quædam tamen ex illis communia vtrique, & nouo, & veteri esse queunt. Tertia duabus in columnis completur ea, quæ propria veteris Calendarii sunt; & quarta denique, quæ proprie ad Alexandrinum spectant.

Tabulæ quatuor partes principales.

Explicatio 14
columnarū co-
eius tabula.

Rursus quia tota tabula quatuordecim constat columnis, cuius, quo facilius ea, quādo opus erit, inueniri possit, sui ordinis numerum in capite affiximus. Et prima quidem epactas, indicesve lunares Gregorianas præ se fert. Secunda constat ex literis Dominicalibus, siue fei. arum notis, quæ præcipue Calendario Gregoriano ac Iuliano inserviunt, licet etiam ad Alexandrinum applicari possint. Tertia, quæ dies mensis more Romano determinat, communis etiam est vtrique; tam nouo, quam veteri Calendario, sicut & quarta, quæ eisdem dies ratione vulgari per numeros exhibet. Quinta festa Romana Itabilia suis diebus proponit, quæ etiam ad Calendarium vetus transferre licebit. Sexta dies ab initio Ianuarii, & anni vsque ad finem serie naturali colligit, quæ vna cum septima (quæ eadem in re anno bissexto ancillatur) vtrique Calendario, imo & octaua, quæ dies mensis seorsim pro anno bissexto proponit, inseruit. Sequitur columna nona, quæ non nisi in mensibus Martio, & Aprili officium exercet suum, terminos Paschales subministrando. Binæ sequentes, decima videlicet & vndecima, veteres lunares indices, siue aureos numeros exponunt, illa quidem per totum annum, hæc vero solum terminos determinat Paschales. Has denique binas columnas tres alix excipiunt, duodecima videlicet, decimatertia, & decimaquarta, quarum prima dies mensis Alexandrini communis, prout diebus respondet Calendarii veteris, ordinat: altera dies ab initio anni Alexandrini, hoc est, à primo die mensis Thoth numerat; Tertia denique Alexandrinos menses cum suis diebus profert, prout inueniuntur in anno suo intercalari, pro quo dies collectos seorsim non posuimus, cum facili negotio eorum ratio ex columna decimatertia, ac decimaquarta colligatur. Dies vero harum trium columnarum, annorum nimirum Alexandrinorum communium, & intercalarium, non ordinauimus prout sibi mutuo respondent in diuerso anni genere, quemadmodum de diebus anni Romani communis, & bissexti fecimus: sed prout dies annorum Alexandrinorum diebus respondent annorum Romanorum. Sed in spicem nunc ipsam tabulam, vsque eius ex sequentibus accepturus.

CALEN-

CAPVT SEXTVM.

CALENDARIVM GREGORIANVM					Pro Calendario Gregoriano.				Pro Cal. veteri.		Pro Calend. Alexand.			
IANVARIVS.					IANVARIVS.				Lanuar.		TYBI.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Cyclos-pa-tium.	Lit. Do-mi-ni-cis.	Deo-minis.	Dies men-sis.	Festa Romana stabila.	Dies colles.	Dies colles.	Dies mens.	anni.	anni.	anni.	Dies men-sis.	Dies colles.	Dies mens.	
					anni.	bissex.	bissex.	nu.	Aurei nume-ris.		anni.	com-mun.	inter-cala.	
	A	Kal.	1	Cucucilio Dom.	1	1	1		3		6	12	6	5
XXIX	b	IV.	2	Oclava S. Stephani	2	2	2				7	12	7	6
XXVIII	c	III.	3	Ocl S. Iovannis	3	3	3		11		8	12	8	7
XXVII	d	Pod.	4	Ocl. SS. Iamant.	4	4	4				9	12	9	8
XXVI	e	Nen.	5	Vigilia	5	5	5		19		10	13	0	9
XXV	f	VIII.	6	Epiphania Dom.	6	6	6		8		11	13	1	10
XXIV	g	VII.	7		7	7	7				12	13	2	11
XXIII	a	VI.	8		8	8	8		16		13	13	3	12
XXII	b	V.	9		9	9	9		5		14	13	4	13
XXI	c	IV.	0		10	10	10				15	13	5	14
XX	d	III.	11	Hugini Pap. & m.	11	11	11		13		16	13	6	15
XIX	e	Tri.	12		12	12	12		2		17	13	7	16
XVIII	f	Id.	13	Oclava Epiph.	13	13	13				18	13	8	17
XVII	g	XIN.	14	Hilarie ep. & Cöjse	14	14	14		10		19	13	9	18
XVI	a	XVI.	15	Pauli eremita	15	15	15				20	14	0	19
XV	b	XVI.	16	Marcell. Pap. & m.	16	16	16		18		21	14	1	20
XIV	c	XVI.	17	Antonii Abbat.	17	17	17		7		22	14	2	21
XIII	d	XV.	18	Cathe. S. Pet. Ro.	18	18	18				23	14	3	22
XII	e	XIV.	19	Marie Mart. wdif.	19	19	19		15		24	14	4	23
XI	f	XIII.	20	Fab. & Sebast. m.	20	20	20		4		25	14	5	24
X	g	XII.	21	Agnete virg. & m.	21	21	21				26	14	6	25
IX	a	XI.	22	Vincent. & Anast.	22	22	22		12		27	14	7	26
VIII	b	X.	23	Emeren. virg. & m.	23	23	23		1		28	14	8	27
VII	c	X.	24	Timothei ep. & m.	24	24	24				29	14	9	28
VI	d	VIII.	25	Conuerti. S. Pat.	25	25	25		9		30	15	0	29
V	e	VII.	26	Polycarpi ep. & m.	26	26	26				M	E	C	H
IV	f	VI.	27	Io Chrysof. ep. cöf.	27	27	27		17		2	15	1	30
III	g	V.	28	Agnete secundo.	28	28	28		6		3	15	2	31
II	a	IV.	29		29	29	29				4	15	3	32
I	b	III.	30		30	30	30		14		5	15	4	33
*	c	Prid.	31		31	31	31		3		6	15	5	34

CALENDARIVM GRE- GORIANVM				Pro Calendario Gregoriano.			Pro Cal. veteri.		Pro Calendar. Alexandr.				
IVLIVS.				I V L I V S.			Iulius.		EPIPHI				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Cyclo Episto- rum.	Li. Deno- mi- natio- nis.	Dies men- su- ris.		Festis Romana Stabilia.	Dies coll. anni com- mu- ni.	Dies collec- tioni- s.	Dies mens- uris bis- sex- tilis.		An- tes ve- ters.		Dies mens- uris bis- sex- tilis.	Dies coll. anni com- mu- ni.	Dies mens- uris bis- sex- tilis.
XXVI	g	Kal.	1	O. S. I. Jan. Baptif.	182	183	1		19		7	307	7
XXV	A	VI.	2	Vilitatio B. Marie.	183	184	2		8		8	308	8
XXIV	b	V.	3		184	185	3				9	309	9
XXIII	c	IV.	4		185	186	4		16		10	310	10
XXII	d	III.	5		186	187	5		5		11	311	11
XXI	e	Prid.	6	O. S. A. Pet. & P.	187	188	6				12	312	12
XX	f	Non.	7		188	189	7				13	313	13
XIX	g	VIII.	8		189	190	8		2		14	314	14
XVIII	A	VII.	9		190	191	9				15	315	15
XVII	o	VI.	10	Sept. grat. m. Ruf. & C.	191	192	10		10		16	316	16
XVI	c	V.	11	Pii Pap. & m.	192	193	11				17	317	17
XV	d	IV.	12	Nab. & Felis m.	193	194	12		18		18	318	18
XIV	e	III.	13	Anaclet. Pap. & m.	194	195	13		7		19	319	19
XIII	f	Prid.	14	Bonauent. ep. conf.	195	196	14				20	320	20
XII	g	Id.	15		196	197	15		15		21	321	21
XI	A	XVII.	16		197	198	16		4		22	322	22
X	b	XVI.	17	Alexi confess.	198	199	17				23	323	23
IX	c	XV.	18	Symph. cum 7. fil. m.	199	200	18		12		24	324	24
VIII	d	XIV.	19		200	201	19				25	325	25
VII	e	XIII.	20	Margar. v. & m.	201	202	20		1		26	326	26
VI	f	XII.	21	Praxed. v. & c.	202	203	21		9		27	327	27
V	g	XI.	22	Marie Magd.	203	204	22				28	328	28
IV	A	X.	23	Apollinar. ep. m.	204	205	23		17		29	329	29
III	b	IX.	24	Fig. S. Christin.	205	206	24		6		30	330	30
II	c	VIII.	25	Jacob. Apolt.	206	207	25				ME	SOR	I
I	d	VII.	26		207	208	26		14		2	332	2
*	e	VI.	27	Pantaleo. m.	208	209	27		3		3	333	3
XXIX	f	V.	28	Naz. Cels. Vult. PP.	209	210	28				4	334	4
XXVIII	g	IV.	29	Marthe virg. (& c.)	210	211	29		11		5	335	5
XXVII	A	III.	30	Abdon &	211	212	30		19		6	336	6
XXVI	b	Prid.	31		212	213	31				7	337	7

CALENDARIYM GRE-GORIANVM.					Pro Calendario Gregoriano.				Pro calend. veteri.		Pro Calend. Alexand.		
SEPTEMBER.					SEPTEMBER.				Septemb.		THOTH		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Cyclus Epactarum.	Li. Dominice	Denominatio dierum	Dies mensis	Festa Romana stabilia.	Dies coll. annu. comm. muna.	Dies coll. annu. biss.	Dies mens. annu. biss.		Aurei numerus.		Dies sol. fix.	Dies coll. annu. comm.	Epactae post intercal.
XXII	f	Kal.	1	Agidii Abb.	244	245	1		16		4	4	3
XXII	g	IV.	2		245	346	2		5		5	5	4
XXI	A	III.	3		246	247	3				6	6	5
XX	b	Prid.	4		247	248	4		13		7	7	6
XIX	c	Non.	5		248	249	5		2		8	8	7
XVIII	d	VIII.	6		249	250	6				9	9	8
XVII	e	VII.	7		250	251	7		10		10	10	9
XVI	f	VI.	8	Natiuit. B. Mar.	251	252	8				11	11	10
XV	g	V.	9		252	253	9		18		12	12	11
XIV	A	IV.	10		253	254	10		7		13	13	12
XIII	b	III.	11		254	255	11				14	14	13
XII	c	Prid.	12		255	256	12		15		15	15	14
XI	d	Idib.	13		256	257	13		4		16	16	15
X	e	XVIII.	14	Exaltatio S. Crucis.	257	258	14				17	17	16
IX	f	XVII.	15	Octau. Nat. B. Mar.	258	259	15		12		18	18	17
VIII	g	XVI.	16	Cornelii & Cypr. P. P.	259	260	16		1		19	19	18
VII	A	XV.	17		260	261	17				20	20	19
VI	b	XIV.	18		261	262	18		9		21	21	20
V	c	XIII.	19		262	263	19				22	22	21
IV	d	XII.	20	Vigilia.	263	264	20		17		23	23	22
III	e	XI.	21	Matthæi Apost.	264	265	21		6		24	24	23
II	f	X.	22	Maurit. & Jac. m.	265	266	22				25	25	24
I	g	IX.	23	Lini Pap. & m.	266	267	23		14		26	26	25
*	A	VIII.	24		267	268	24		3		27	27	26
XXIX	b	VII.	25		268	269	25				28	28	27
XXVIII	c	VI.	26	Cypr. & Iust. m.	269	270	26		11		29	29	28
XXVII	d	V.	27	Cosm. & Dam. m.	270	271	27		19		30	30	29
25 XXVI	e	IV.	28		271	272	28				PH	capiti	30
XXV	f	III.	29	Dedic. S. Mich.	272	273	29		8		2	32	1
XXIIII	g	Prid.	30	Hiero. presb. conf.	273	274	30				3	33	2

CALENDARIUM GREGORIANVM.					Pro Calendario Gregoriano.				Pro Calend. veteri.		Pro Calend. Alexandr.		
OCTOBER					OCTOBER				October		PHAOPHI		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Cyclus Epactæ. Mon.	Let. Deno. Deno. Deno. Deno.	ter. muna et Do 110 de me ut-erum fit. ut.	Festa Romana stabilia.		Dies coll. anni commun.	Dies coll. anni bis.	Dies mens. anni bis.		Aurei numeri.		Da. s. mo. fis.	dies col. au- ni com.	d. mis. au. pro. p. post. intercal.
XXII	A	Kal.	1	Remigii ep. conf.	174	275	1		16		4	34	3
XXI	b	vi	2		275	276	2		5		5	35	4
XX	c	v	3		276	277	3		13		6	36	5
XIX	d	iv	4	Francisci conf.	277	278	4		2		7	37	6
XVIIII	e	iii	5		278	279	5				8	38	7
XVII	f	Prid.	6		279	280	6		10		9	39	8
XVI	g	Non	7	S. Marci Pap. conf.	280	281	7				10	40	9
XV	A	vi	8		281	282	8		18		11	41	10
XIV	b	viii	9	Dion. Rust. Eleut.	282	283	9		7		12	42	11
XIII	c	vi	10		283	284	10				13	43	12
XII	d	v	11		284	285	11		15		14	44	13
XI	e	iv	12		285	286	12		4		15	45	14
X	f	iii	13		286	287	13				16	46	15
IX	g	Prid.	14	Callisti. Pap. m.	287	288	14		12		17	47	16
VIII	A	Idib.	15		288	289	15		1		18	48	17
VII	b	xviii	16		289	290	16				19	49	18
VI	c	xvi	17		290	291	17		9		20	50	19
V	d	xv	18	Lucæ Euang.	291	292	18				21	51	20
IV	e	xiiii	19		292	293	19		17		22	52	21
III	f	xiii	20		293	294	20		6		23	53	22
II	g	xii	21	Hilarion. Abb.	294	295	21				24	54	23
I	A	xi	22		295	296	22		14		25	55	24
*	b	x	23		296	297	23		3		26	56	25
XXIX	c	ix	24		297	298	24				27	57	26
XXVIII	d	viii	25	Chrysi. & Dar m.	298	299	25		11		28	58	27
XXVII	e	vii	26	Euarist. P. & m.	299	300	26		19		29	59	28
XXVI	f	vi	27	Vigilia	300	301	27				30	60	29
25 XXV	g	v	28	Sim. & Iud. Ap.	301	302	28		8		AT	HYR	30
XXIV	A	iv	29		302	303	29				2	62	
XXIII	b	iii	30		303	304	30		16		3	63	
XXII	c	Prid.	31	Vigilia.	3	305	31		5		4	64	3

CALENDARIVM GREGORIANVM.					Pro Calendario Gregoriano.				Pro Calend. veteri		Pro Calend. Alexandr.		
MARTIVS					MARTIVS				Martius.		PHAMENOTH.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Cyclus Epactarum	Littera Dominica minic dierum	Denominatio dierum	Dies mensis	Festa Romana festiua	Dies annorum bissex.	Dies annorum bissex.	Dies annorum bissex.	Terminus mensis Pachon	Terminus mensis Pachon	Terminus mensis Pachon	Dies mensis Phamenoth	Dies mensis Phamenoth	Dies mensis Phamenoth
*	d	Kalen	1		0	01	1		3		5	185	5
XXIX	e	VI	2		61	62	2				6	186	6
XXVIII	f	V	3		62	63	3		11		7	187	7
XXVII	g	IV	4		63	64	4				8	188	8
XXVI	A	III	5		64	65	5		19		9	189	9
XXV	b	Prid.	6		65	66	6		8		10	190	10
XXIV	c	Non.	7	In. de Aq. Cōf.	66	67	7				11	191	11
XXIII	d	VIII	8		67	68	8		16		12	192	12
XXII	e	VII	9	Quadr. Mart.	68	69	9		5		13	193	13
XXI	f	VI	10		69	70	10				14	194	14
XX	g	V	11		70	71	11		13		15	195	15
XIX	A	IV	12	Greg. Pa. & Cōf.	71	72	12		2		16	196	16
XVIII	b	III	13		72	73	13				17	197	17
XVII	c	Prid.	14		73	74	14		10		18	198	18
XVI	d	Idib.	15		74	75	15				19	199	19
XV	e	XVII	16		75	76	16		18		20	200	20
XIV	f	XVI	17		76	77	17		7		21	201	21
XIII	g	XV	18		77	78	18				22	202	22
XII	A	XIV	19	Joseph Confess.	78	79	19		15		23	203	23
XI	b	XIII	20		79	80	20		1		24	204	24
X	c	XII	21	Sandict. Abbas.	80	81	21	XXIII		16	25	205	25
IX	d	XI	22		81	82	22	XXII	12	5	26	206	26
VIII	e	X	23		82	83	23	XXI	1		27	207	27
VII	f	IX	24		83	84	24	XX		13	28	208	28
VI	g	VIII	25	Annun. B. Marię	84	85	25	XIX	9	2	29	209	29
V	A	VII	26		85	86	26	XVIII			30	210	30
IV	b	VI	27		86	87	27	XVII	17	10	PHI	RM	VTT
III	c	V	28		87	88	28	XVI	6		2	211	2
II	d	IV	29		88	89	29	XV		18	3	213	3
I	e	III	30		89	90	30	XIV	14	7	4	214	4
*	f	Prid.	31		90	91	31	XIII	3		5	215	5

CALENDARIVM GREGORIANVM.					Pro Calendario Gregoriano.				Pro Calend. veteri.		Pro Calend. Alexandr.		
APRILIS					APRILIS.				Aprilis.		APRILIS		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Cyclos Epactarum.	Li. Deno. Deter mina e Do to do: mē mē trum fir. me.			Festā Romana stabilia.	Dies coll. anni com mun	Dies coll. anni biss.	Dies mē s anni biss.	Terminus Pa. schal.	Aurei numeri.	Terminus Pasch.	Die mē s	Dies cel. an. ni inter. cal	Dies mē s inter. cal
XX X	g Kal.		1		91	92	1 XI			15	6	216	6
XXVII	A IV		2		92	93	2 XI		11	4	7	217	7
XXVII	b III		3		93	94	3 X				8	218	8
25 XXVI	c Prid.		4		94	95	4 IX		19	12	9	219	9
XXV XXIV	d Non		5		95	96	5 VIII		8	1	10	220	10
XXIII	e VIII		6		96	97	6 VII		16		11	221	11
XXII	f VII		7		97	98	7 VI		5	9	12	222	12
XXI	g VI		8		98	99	8 V				13	223	13
XX.	A V		9		99	100	9 IV		13	17	14	224	14
XIX	b IV		10		100	101	10 III		2	6	15	225	15
XVIII	c III		11	Leonis Pap. & conf.	101	102	11 II				16	226	16
XVII	d Prid.		12		102	103	12 I		10	14	17	227	17
XVI	e Idib.		13		103	104	13		1	3	18	228	18
XV	f XVIII		14	Tou. V. a. & Max.	104	105	14 XXIX		18		19	229	19
XIV	g XVII		15		105	106	15 XXVI		7	11	20	230	20
XIII	A XVI		16		106	107	16 XXVII				21	231	21
XII	b XV		17	Auct. Pap. & m.	107	108	17 XXVI		15	19	22	232	22
XI	c XIV		18		108	109	18 XXV		4	8	23	233	23
X	d XIII		19		109	110	19 XXIV				24	234	24
IX	e XII		20		110	111	20		12		25	235	25
VIII	f XI		21		111	112	21		1		26	236	26
VII	g X		22	Sotber. & Cass PP.	112	113	22				27	237	27
VI	A IX		23	G. orgismart.	113	114	23		9		28	238	28
V	b VIII		24		114	115	24				29	239	29
IV	c VII		25	Marci Euang.	115	116	25		17		30	240	30
III	d VI		26	Clet. & Marc. PP.	116	117	26		6		P.A	CHON	
II	e V		27		117	118	27				2	242	2
I	f IV		28	Vital. Mart.	118	119	28		14		3	243	3
*	g III		29		119	120	29		12		4	244	4
XXIX	A Prid.		30		120	121	30				5	245	5

CALENDARIVM GRE-GORIANVM					Pro Calendario Gregoriano.				Pro Cal. veteri.		Pro Calendar. Alexandr.		
M A I V S.					M A I V S.				Maius.		PACHON		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Cyclicæ Epactarum.	L. Dominice die mensis.	Dominice die mensis.	Dies mensis.	Vesta Romana stabilia.	Dies coll. anni commun.	Dies collect. anni biss.	Dies mens. anni biss.		Aut. ves. numer.		dies mens. anni commun.	Dies mens. anni intercal.	diec. mens. anni intercal.
XXVII	b	Kal.	1	Philip. & Jac. Ap.	121	122	2		11		6	246	6
XXVIII	c	VI.	2	Athanas. ep & conf.	122	123	2				7	247	7
XXVI	d	V.	3	Inuent. S. Crucis.	123	124	3		19		8	248	8
25 XXV	e	IV.	4	Monica vid.	124	125	4		8		9	249	9
XXIV	f	III.	5		125	126	5				10	250	10
XXIII	g	Prid.	6	Ioan. antep. Lat.	126	127	6		16		11	251	11
XXII	A	Non.	7		127	128	7		5		12	252	12
XXI	b	VIII.	8	Apparit. S. Mich.	128	129	8				13	253	13
XX	c	VII.	9	Greg. Theol. ep. conf.	129	130	9		13		14	254	14
XIX	d	VI.	10	Gord. & Epim.	130	131	10		2		15	255	15
XVIII	e	V.	11		131	132	11				16	256	16
XVII	f	IV.	12	Ner. Arch. Pantrat.	132	133	12		10		17	257	17
XVI	g	III.	13		133	134	13				18	258	18
XV	A	Prid.	14	Bonifac. mar.	134	135	14		18		19	259	19
XIV	b	Idib.	15		135	136	15		7		20	260	20
XIII	c	XVII.	16		136	137	16				21	261	21
XII	d	XVI.	17		137	138	17		15		22	262	22
XI	e	XV.	18		138	139	18		4		23	263	23
X	f	XIV.	19	Potent. ana virg.	139	140	19				24	264	24
IX	g	XIII.	20		140	141	20		12		25	265	25
VIII	A	XII.	21		141	142	21		1		26	266	26
VII	b	XI.	22		142	143	22				27	267	27
VI	c	X.	23		143	144	23		9		28	268	28
V	d	IX.	24		144	145	24				29	269	29
IV	e	VIII.	25	Urban. Pap & m.	145	146	25		17		30	270	30
III	f	VII.	26	Euseb. Pap & m.	146	147	26		6		PA	271	
II	g	VI.	27	Leauus Pap & m.	147	148	27				AINI	272	
I	A	V.	28		148	149	28		14		3	273	3
°	b	IV.	29		149	150	29		3		4	274	4
XXIX	c	III.	30	Felic. Pap & m.	150	151	30				5	275	5
XXVIII	d	Prid.	31	Petronilla virg.	151	152	31		11		6	276	6

CALENDARIVM GRE- GORIANVM.					Pro Calendario Gregoriano.				Pro calen- vetri.		Pro Calend. Alexand.		
NOVEMBER.					NOVEMBER.				Novemb.		ATHYR		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Cyclus Epacta Roman.	Le. D m ^o ni ^o	Drus. mina tio de fe troni.	Die ^o	Festa Romana stabilita.	Die ^o coll. anus com. mun	Die ^o coll. anus bis ^o	Die ^o mens. anus bis ^o		Aures nume ri		Die ^o mens si ^o	Die ^o mens colle. anus com. mun.	die ^o mens pro xi ^o post inter- cal.
XXI	d	Kal.	1	Fest. omni. Sancto ^r .	305	306	1				5	65	4
XX	e	IV.	2	Com. om. defunct.	306	307	2		13		6	66	5
XXIX	f	III.	3		307	308	3		2		7	67	6
XXVIII	g	Prid.	4		308	309	4				8	68	7
XXVII	A	Non	5		309	310	5		10		9	69	8
XVI	b	VIII.	6		310	311	6				10	70	9
XV	c	VII.	7		311	312	7		18		11	71	10
XIV	d	VI.	8	Officia omni. Sancto ^r .	312	313	8		7		12	72	11
XIII	e	V.	9	Dedic. Bal. Salut.	313	314	9				13	73	12
XXII	f	IV.	10	Theoph. Respi. Nymph.	314	315	10		15		14	74	13
XI	g	III.	11	Martin. episc. conf.	315	316	11		4		15	75	14
X	A	Prid.	12	Mart. Pap. & m.	316	317	12				16	76	15
IX	b	Idus.	13		317	318	13		12		17	77	16
VIII	c	XVIII.	14		318	319	14		1		18	78	17
VII	d	XVII.	15		319	320	15				19	79	18
VI	e	XVI.	16		320	321	16		9		20	80	19
V	f	XV.	17	Gregor. Thaumal.	321	322	17				21	81	20
IV	g	XIV.	18	Dedic. Bas. Pet. & P.	322	323	18		17		22	82	21
III	A	XIII.	19	Pontian. Pap. & m.	323	324	19		6		23	83	22
II	b	XII.	20		324	325	20				24	84	23
I	c	XI.	21		325	326	21		14		25	85	24
	d	X.	22	Cecilia virg. & mart.	326	327	22		3		26	86	25
XXIX	e	IX.	23	Clement. Pap. & m.	327	328	23				27	87	26
XXVIII	f	VIII.	24	Chryso. mart.	328	329	24		11		28	88	27
XXVII	g	VII.	25	Cathar. virg. m.	329	330	25		19		29	89	28
XXVI	A	VI.	26	Pet. Alex. ep. m.	330	331	26				30	90	29
XXV	b	V.	27		331	332	27		8		CH	O I A C	30
XXIV	c	IV.	28		332	333	28				2	92	1
XXIII	d	III.	29	Vigilia.	333	334	29		16		3	93	2
XXII	e	Prid.	30	Andree Apoft.	334	335	30		5		4	94	3

CALENDARIVM GRE- GORIANVM					Pro Calendario Gregoriano.				Pro Cal. veteri.		Pro Calend. Alexand.		
DECEMBER					DECEMBER.				Decemb.		CHOIAC		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Cyclus Epacta- rum.	Li. Do- mi- ni- ci- erum.	Den- mi- na- tio de fi.	Dies de fi.	Festa Romana stabilia.	Dies coll. com- mun	Dies collec. biss.	Dies mens. annus biss.		Au- rei au- mers.		Dies suum collec. com- mun	Dies annus post inter- cal.	
XX	f	Kal.	1		335	336	I		13		5	95	4
XIX	g	IV.	2	Bibianavirg.m.	336	337	2		2		6	96	5
XVIII	A	III.	3		337	338	3				7	97	6
XVII	b	Pañd.	4	Barbar.virg.m.	338	339	4		10		8	98	7
XVI	c	Non.	5	Sabba Abbat.	339	340	5				9	99	8
XV	d	VIII.	6	Nicola' ap'is. confess.	340	341	6		18		10	100	9
XIV	e	VII.	7	Ambrosi.epitc.conf.	341	342	7		7		11	101	10
XIII	f	VI.	8	Concepr.B.Maria	342	343	8				12	102	11
XII	g	V.	9		343	344	9		15		13	103	12
XI	A	IV.	10	Melchias.p.&m.	344	345	10		4		14	104	13
X	b	III.	11	Dama's P.& conf.	345	346	11				15	105	14
IX	c	Prid.	12		346	347	12		12		16	106	15
VIII	d	Idib.	13	Lucia virg.&m.	347	348	13			1	17	107	16
VII	e	XIX.	14		348	349	14				18	108	17
VI	f	XVIII.	15		349	350	15		9		19	109	18
V	g	XVII.	16		350	351	16				20	110	19
IV	A	XVI.	17		351	352	17		17		21	111	20
III	b	XV.	18		352	353	18		6		22	112	21
II	c	XIV.	19		353	354	19				23	113	22
I	d	XIII.	20	Vigilia	354	355	20		14		24	114	23
*	e	XII.	21	Thomaz Ap'ost.	355	356	21		3		25	115	24
XXIX	f	XI.	22		356	357	22				26	116	25
XXVIII	g	X.	23		357	358	23		11		27	117	26
XXVII	A	IX.	24	Vigilia	358	359	24		19		28	118	27
XXVI	b	VIII.	25	Nat.D.N.Iesu Chr.	359	360	25				29	119	28
25 XXV	c	VII.	26	Stepha.protomart.	360	361	26		9		30	120	29
XXIV	d	VI.	27	Ioan. Ap. & Euang.	361	362	27				TY	BI	30
XXIII	e	V.	28	SS.Innoc.mart.	362	363	28		16		2	121	1
XXII	f	IV.	29	Thomaz Cant.ep.	363	364	29		5		3	123	2
XXI	g	III.	30		364	365	30		1		4	124	3
19 XX	A	Prid.	31	Siluestri P.& conf.	365	366	31		13		5	125	4

Exponuntur quadam tabula ad examen, & vsus Calendariorum spectantes.

TAbulas hoc capite damus octo, eas nimirum tantum, quæ vix sunt ad scopum, ac propositum nostrum maxime facere. Et quatuor quidem priores ex capite 17 Libri primi Caluisiani Elenchi huc transtulimus. vt is, qui nostras vellet examinare operationes, haberet vnde eandem normam acciperet, nec opus ei esset alio excurrere: hisce enim tabulis tanquam Golizæ ensæ potissimum in Refutatione Elenchi vsi sumus ad truncandas Caluisianas columnias. Posteriores vero propter Calendarii Romani, tam noui, quam veteris vsus, quem sequentibus Regulis tradere constituimus, subiunximus. De constructione porro harum tabularum breuitatis causa verba facere nolimus: nam quod ad priores attinet, earum constructio tum ex ipsis tabulis, tum ex iis quæ infra capite 12. de huiusmodi tabularum structura dicturi sumus, facile colligitur; posteriorum vero fabrica inuenti eas, vel mox constabit, vel ex Clauio de Calendarii explicatione ea peti poterit,

Tabulæ igitur ipsæ sic se
habent.

TABVLA PRIMA.

Ann. Chri.	Plemunia Paschalis Dies	fer.	hrr.	mov	sec.	Cy.	Cy. fol. lu.	
	128	Ma.	2	4	39	41	10 2	
	216	Ap.	1	2	12	22	11 3	
	3	5	Ap.	5	11	1	0 12 4	
	424	Ma.	2	19	49	38	13 5	
	512	Ap.	1	17	22	43	14 6	
	6	2	Ap.	6	2	11	28	15 7
	722	Ma.	3	10	59	55	16 8	
	8	9	Ap.	2	8	12	37	17 9
	929	Ma.	6	17	21	15	18 10	
	1017	Ap.	5	14	53	57	19 11	
	11	6	Ap.	2	23	42	35	20 12
	1226	Ma.	7	8	31	4	21 13	
	1314	Ap.	6	6	3	44	22 14	
	14	3	Ap.	3	14	52	13	23 15
	1523	Ma.	7	23	40	51	24 16	
	1610	Ap.	6	21	13	32	25 17	
	1731	Ma.	4	6	2	10	26 18	
	1819	Ap.	3	3	34	51	27 19	
	19	8	Ap.	7	12	23	30	28 1
	2027	Ma.	4	21	12	8	1 2	
	2115	Ap.	3	18	44	49	2 3	
	22	5	Ap.	1	3	33	27	3 4
	2325	Ma.	5	12	22	5	4 5	
	24	12	Ap.	4	9	54	46	5 6
	25	1	Ap.	1	18	43	25	6 7
	2622	Ma.	6	3	32	4	7 8	
	2720	Ap.	5	1	4	45	8 9	
	28	29	Ma.	2	9	53	21	9 10
	2917	Ap.	1	7	26	4	10 11	
	30	6	Ap.	5	16	14	43	11 12
	3127	Ma.	3	1	3	21	12 13	
	3213	Ap.	5	22	26	2	13 14	
	33	3	Ap.	6	7	24	39	14 15
	3423	Ma.	3	16	13	17	15 16	
	3511	Ap.	2	13	45	59	16 17	
	3630	Ma.	6	22	34	37	17 18	
	3718	Ap.	5	20	7	18	18 19	
	38	8	Ap.	3	4	55	56	19 1
	39	18	Ma.	7	13	44	32	20 2
	40	15	Ap.	6	11	17	16	21 3
	41	4	Ap.	3	20	5	54	22 4
	4225	Ma.	1	4	51	32	23 5	
	43	23	Ap.	7	2	17	13	24 6
	44	1	Ap.	4	11	15	51	25 7
	4521	Ma.	1	20	4	29	16	26 8
	46	9	Ap.	7	17	37	12	27 9
	4730	Ma.	5	2	25	49	28	28 10
	4816	Ap.	3	23	58	30	1 11	
	49	6	Ap.	1	8	47	8	2 12
	5026	Ma.	5	17	35	46	3 13	
	5114	Ap.	4	15	8	28	4 14	
	52	2	Ap.	1	23	57	5	5 15
	5323	Ma.	6	8	45	44	6 16	
	5411	Ap.	5	6	18	21	7 17	
	5531	Ma.	2	15	7	3	8 18	
	5618	Ap.	1	12	39	45	9 19	
	57	7	Ap.	5	21	28	23	10 1
	5828	Ma.	3	6	17	18	1 2	
	5916	Ap.	2	3	49	42	12 3	
	60	4	Ap.	6	12	38	20	13 4
	6124	Ma.	3	21	16	58	14 5	
	6212	Ap.	2	18	50	40	15 6	
	63	2	Ap.	7	3	48	18	16 7
	6421	Ma.	4	12	36	56	17 8	
	65	9	Ap.	3	10	9	37	18 9
	6629	Ma.	7	18	58	15	19 10	
	6717	Ap.	6	10	30	57	20 11	
	68	6	Ap.	4	1	19	34	21 12
	6926	Ma.	1	10	8	13	22 13	
	7014	Ap.	7	7	40	54	23 14	
	71	3	Ap.	4	16	29	32	24 15
	7223	Ma.	2	1	18	11	25 16	
	7310	Ap.	7	22	50	52	26 17	
	7431	Ma.	5	7	39	30	27 18	
	7519	Ap.	4	5	12	11	28 19	
	76	7	Ap.	1	14	0	49	1 1

SECUNDA TABVLA

Anni collecti.	Annorum						Cycl. Solu.	Anni collecti.	Collectorum						Cycl. Sol.
	Dies	fer.	hor.	min.	sec.	Solu.			Dies	fer.	hor.	min.	sec.	Solu.	
76	0	3	5	50	13	8	2812	8	7	23	58	15	16		
151	0	6	11	40	27	16	2888	9	4	5	48	28	24		
228	0	2	17	30	40	24	2964	9	7	11	38	42	4		
304	0	5	23	20	53	4	3040	9	3	17	28	55	12		
380	1	2	5	11	7	12	3116	9	6	23	19	8	20		
456	1	5	11	1	20	20	3192	10	3	5	9	21	0		
531	1	1	16	51	33	0	3268	10	6	11	59	35	8		
608	1	4	22	41	47	8	3344	10	2	16	49	48	16		
684	1	1	4	32	0	16	3420	10	5	22	40	2	24		
760	2	4	10	22	14	24	3496	11	2	4	30	15	4		
836	2	7	16	12	27	4	3572	11	5	10	20	28	12		
912	2	3	22	2	40	12	3648	11	1	16	10	42	20		
988	3	7	3	52	54	20	3724	11	4	22	0	55	0		
1064	3	3	9	43	7	0	3800	12	1	3	51	8	8		
1140	3	6	15	33	21	8	3876	12	4	9	41	22	16		
1216	3	2	21	23	34	16	3952	12	7	15	31	35	24		
1292	4	6	3	13	47	24	4028	12	3	21	21	48	4		
1368	4	2	9	4	0	4	4104	13	7	3	12	2	12		
1444	4	5	14	54	14	12	4180	13	3	9	2	15	20		
1520	4	1	20	44	27	20	4256	13	6	14	52	29	0		
1596	5	5	2	34	40	0	4332	13	2	10	42	42	8		
1672	5	1	8	24	54	8	4408	14	6	2	32	55	16		
1748	5	4	14	15	7	16	4484	14	2	8	23	8	24		
1824	5	7	20	5	21	24	4560	14	5	14	13	22	4		
1900	6	4	1	55	34	4	4636	14	1	10	3	35	12		
1976	6	7	7	45	48	12	4712	15	5	1	53	48	20		
2052	6	3	13	36	1	20	4788	15	1	7	44	2	0		
2128	6	6	19	26	14	0	4864	15	4	11	34	15	8		
2204	7	3	1	16	27	8	4940	15	7	19	24	15	16		
2280	7	2	7	6	41	16	5016	16	4	1	14	43	24		
2356	7	2	12	56	54	24	5092	16	7	7	4	55	4		
2432	7	5	18	47	7	4	5168	16	3	12	55	8	12		
2508	8	2	0	37	21	12	5244	16	6	18	45	23	20		
2584	8	5	6	27	35	20	5320	17	3	0	35	36	0		
2660	8	1	12	17	48	0	5396	17	6	6	25	48	8		
2736	8	4	18	8	2	8	5472	17	2	12	16	2	16		

Nun 5 RESL

RESIDVVM SECVNDE TABVLÆ.

Anni					Cyc.	Anni					Cyc.		
Collecti	Dies	fer.	hor.	min. sec. fol.		collecti	Dies	fer.	hor.	min. sec. fol.			
5548	17	5	18	6	15	24	8284	26	3	12	14	17	4
5624	17	1	23	56	29	4	8360	26	6	18	4	31	11
5700	18	5	5	46	43	2	8436	26	2	23	54	44	20
5776	18	1	11	36	55	20	8512	27	6	5	44	57	0
5852	18	4	17	17	9	0	8588	27	2	11	35	10	8
5924	18	7	23	17	13	8	8664	27	5	17	25	24	16
6004	19	4	5	7	27	16	8740	27	1	23	15	37	24
6080	19	7	10	57	49	24	8816	28	6	5	5	51	4
6156	19	3	16	48	3	4	8892	28	110	56	4	12	20
6232	19	6	12	38	15	12	8968	28	416	46	18	20	8
6308	20	3	4	27	29	20	9044	28	7	22	36	31	0
6384	20	6	10	18	43	0	9120	29	4	4	26	44	8
6460	20	2	16	8	56	8	9196	29	7	10	16	57	16
6536	20	5	21	59	9	16	9272	0	2	3	23	7	24
6612	21	2	3	49	23	24	9348	0	5	9	13	21	4
6688	21	5	9	39	37	4	9424	0	1	15	3	34	12
6764	21	1	15	29	50	12	9500	0	4	10	53	48	10
6840	21	4	21	20	3	20	9576	1	1	2	44	1	0
6916	22	1	3	10	16	0	9652	1	4	8	34	15	8
6992	22	4	9	0	29	8	9728	1	7	14	24	28	16
7068	22	7	14	50	43	16	9804	1	3	20	14	42	24
7144	22	3	20	40	57	24	9880	2	7	2	4	55	4
7220	23	7	2	31	10	4	9956	2	3	7	55	8	12
7296	23	3	8	11	24	12	10032	2	6	13	45	21	20
7372	23	6	14	11	37	20	10108	2	2	19	35	34	0
7444	23	2	10	1	50	0	10184	3	6	1	25	48	8
7524	24	6	1	52	3	8	10260	3	2	7	16	1	16
7600	24	2	7	42	17	16	10336	3	5	13	6	25	24
7676	24	5	13	32	30	24	10412	3	1	18	56	28	4
7752	24	1	19	22	43	4	10488	4	5	0	46	43	12
7828	25	5	1	12	57	12	10564	4	1	6	36	56	20
7904	25	1	7	3	10	20	10640	4	4	12	27	9	0
7980	25	4	12	53	24	0							
8056	25	7	18	43	37	8							
8132	26	4	0	33	50	16							
8208	26	7	6	24	3	24							

TABVLA TERTIA.

Anni col- lelli.	Dies. fer. bor. min. sec.	Anni col- lelli.	Dies. fer. bor. min. sec.
10640	4 4 12 27 8	180880	17 3 18 13 18
21280	9 2 0 54 17	192420	22 1 6 40 26
31920	13 6 13 21 25	202160	26 5 19 7 35
42560	18 4 1 43 34	212800	1 1 18 50 40
53200	22 1 14 15 42	223440	6 6 7 17 49
63840	27 6 2 42 51	234080	10 3 19 44 57
74480	2 2 2 25 56	244720	15 1 8 12 6
85120	6 6 14 53 5	255360	19 5 20 39 14
95760	11 4 3 20 13	266000	24 3 9 6 23
106400	15 1 15 47 22	276640	28 7 21 33 31
117040	20 6 4 14 30	287280	3 3 21 16 37
127680	24 3 16 41 39	297920	8 1 9 43 45
138320	29 1 5 8 47	308560	12 5 22 10 54
148960	4 4 4 51 53	319200	17 3 10 38 2
159600	8 1 17 19 1	329840	21 7 23 5 10
170240	13 6 5 46 10	340480	26 5 11 32 19

IV. TABVLA MENSIVM,

Men- ses.	Dies. fer. bor. min. sec.	Men- ses.	Dies. fer. bor. min. sec.
1	14 7 18 22 1	10	295 1 7 20 32
2	29 1 12 44 3	20	590 2 14 41 4
3	59 3 1 28 6	30	885 3 21 1 35
4	88 4 14 12 9	40	1181 5 5 22 7
5	118 6 2 56 13	50	1476 6 12 42 39
6	147 7 15 40 16	60	1771 7 20 3 11
7	177 1 4 24 19	70	2067 2 3 23 42
8	206 3 17 8 22	80	2362 3 10 44 14
9	236 5 5 52 25	90	2657 4 18 4 46
	265 6 18 36 29		

V. TA:

V. TABVLA Cycli solaris antiqui.							
1	2 3	4 5	6 7	8 9	10 11	12 13	14
GF	E D	C B A	G F	E D C	B A	G F E	D
15	16 17	18 19	20 21	22 23	24 25	26 27	28
C	B A G	F E	D C B	A G	F E D	C B	A

SEXTA TABVLA CYCLVS SOLARIS GREGORIANVS											
1	G	29	G	57	G	85	G	113	A	141	A
2	F	30	F	58	F	86	F	114	G	142	G
3	E	31	E	59	E	87	E	115	F	143	F
4	D C	32	D C	60	D C	88	D C	116	E D	144	E D
5	B	33	B	61	B	89	B	117	C	145	C
6	A	34	A	62	A	90	A	118	B	146	B
7	G	35	G	63	G	91	G	119	A	147	A
8	F E	36	F E	64	F E	92	F E	120	G F	148	G F
9	D	37	D	65	D	93	D	121	E	149	E
10	C	38	C	66	C	94	C	122	D	150	D
11	B	39	B	67	B	95	B	123	C	151	C
12	A G	40	A G	68	A G	96	A G	124	B A	152	B A
13	F	41	F	69	F	97	F	125	G	153	G
14	E	42	E	70	E	98	E	126	F	154	F
15	D	43	D	71	D	99	D	127	E	155	E
16	C B	44	C B	72	C B	100	C	128	D C	156	D C
17	A	45	A	73	A	101	B	129	B	157	B
18	G	46	G	74	G	102	A	130	A	158	A
19	F	47	F	75	F	103	G	131	G	159	G
20	E D	48	E D	76	E D	104	F E	132	F E	160	F E
21	C	49	C	77	C	105	D	133	D	161	D
22	B	50	B	78	B	106	C	134	C	162	C
23	A	51	A	79	A	107	B	135	B	163	B
24	G F	52	G F	80	G F	108	A G	136	A G	164	A G
25	E	53	E	81	E	109	F	137	F	165	F
26	D	54	D	82	D	110	E	138	E	166	E
27	C	55	C	83	C	111	D	139	D	167	D
28	B A	56	B A	84	B A	112	C B	140	C B	168	C B

RESI-

RESIDVVM SEXTÆ TABVLÆ.

169 A	209 A	249 G	289 F	329 F	369 E
170 G	210 G	250 F	290 E	330 E	370 D
171 F	211 F	251 E	291 D	331 D	371 C
172 E D	212 E D	252 D C	292 C B	332 C B	372 B A
173 C	213 C	253 B	293 A	333 A	373 G
174 B	214 B	254 A	294 G	334 G	374 F
175 A	215 A	255 G	295 F	335 F	375 E
176 G F	216 G F	256 F E	296 E D	336 E D	376 D C
177 E	217 E	257 D	297 C	337 C	377 B
178 D	218 D	258 C	298 B	338 B	378 A
179 C	219 C	259 B	299 A	339 A	379 G
180 B A	220 B A	260 A G	300 G	340 G F	380 F E
181 G	221 G	261 F	301 F	341 E	381 D
182 F	222 F	262 E	302 E	342 D	382 C
183 E	223 E	263 D	303 D	343 C	383 B
184 D C	224 D C	264 C B	304 C B	344 B A	384 A G
185 B	225 B	265 A	305 A	345 G	385 F
186 A	226 A	266 G	306 G	346 F	386 E
187 G	227 G	267 F	307 F	347 E	387 D
188 E	228 F E	268 E D	308 E D	348 D C	388 C B
189 D	229 D	269 C	309 C	349 B	389 A
190 C	230 C	270 B	310 B	350 A	390 G
191 B	231 B	271 A	311 A	351 G	391 F
192 A G	232 A G	272 G F	312 G F	352 F E	392 E D
193 F	233 F	273 E	313 E	353 D	393 C
194 E	234 E	274 D	314 D	354 C	394 B
195 D	235 D C	275 C	315 C	355 B	395 A
196 C B	236 C B	276 B A	316 B A	356 A G	396 G F
197 A	237 A	277 G	317 G	357 F	397 E
198 G	238 G	278 F	318 F	358 E	398 D
199 F	239 F	279 E	319 E	359 D	399 C
200 E	240 E D	280 D C	320 D C	360 C B	400 B A
201 D	241 C	281 B	321 B	361 A	
202 C	242 B	282 A	322 A	362 G	
20 B	243 A	283 G	323 G	363 F	
204 A G	244 G F	284 F E	324 F E	364 E D	
205 F	245 E	285 D	325 D	365 C	
206 E	246 D	286 C	326 C	366 B	
207 D	247 C	287 B	327 B	367 A	
208 C B	248 B A	288 A G	328 A G	368 G F	

VII. TABVLA EPA-
AVREI NVMERI

Litte- ra epa Italis	3	4	5	6	7	8	9	10	11
		E	P	A	C	T	Æ		
P	+	XI	XXII	III	XIV	XXV	VI	XVII	XXVIII
N	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII
M	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI
H	XXVII	VIII	IX	*	XI	XXII	III	XIV	XXV
G	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XII	XXIII
F	XXV	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XI	XXII
E	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	+	X	XXI
D	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI
C	XXII	III	XIV	XXV	VI	XVII	XXVIII	IX	XX
B	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX
A	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XXVIII
u	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	XXV	VI	XVII
t	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI
f	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV
r	XVI	XXVII	VIII	XIX	+	XI	XXII	III	XIV
q	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII
p	XIV	XXV	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII
n	XIII	XXIV	V	XXVI	XXVII	VIII	XIX	+	XI
m	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XXVIII	XXIX	X
l	XI	XXII	III	XIV	XXV	VI	XVII	XXVIII	IX
k	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII
i	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII
h	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	XXV	VI
g	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XXIII	XXIV	V
vi	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV
v	V	XXVI	XXVII	VIII	XIX	+	XI	XXII	III
e	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II
c	III	XIV	XXV	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I
b	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	+
a	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XXVIII	XXIX

CTARVM

STARVM EXPANSA.

AVREI NUMERI.

Li. spa Ha.	12	13	14	15	16	17	18	19	1	2
			E	P	A	C	T	Æ		
P	IX	XX	I	XXI	XXVII	IV	XV	XXVI	VIII	XIX
N	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	25	VII	XXVIII
M	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	VI	XVII
H	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	V	XVI
G	V	XXI	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXII	IV	XV
F	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	III	XIV
E	III	XIV	25	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	II	XIII
D	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	I	XII
C	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XXVIII	*	XI
B	*	XI	XXII	III	XIV	25	VI	XXVII	XXIX	X
A	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XXV	XXVIII	IX
u	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XXV	XXVII	VIII
t	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	XXVI	VII
f	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXV	VI
r	25	VI	XXV	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIV	V
q	XXIV	V	XXVI	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXIII	IV
p	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XXVIII	XXIX	X	XXII	III
n	XXII	III	XIV	25	VI	XXVII	XXVIII	IX	XXI	II
m	XXI	II	XIII	XXIV	V	XXV	XXVII	VIII	XX	I
l	XX	I	XII	XXIII	IV	XXV	XXVI	VII	XIX	*
k	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	25	VI	XXVII	XXIX
i	XXVIII	XX	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XXVI	XXVIII
h	XXVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XXV	XXVII
g	XXVI	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XV	XXVI
f	XV	XXVI	VII	XXVII	XXIX	X	XXI	II	XIV	XXV
e	XIV	XXV	VI	XXVI	XXVII	IX	XX	I	XIII	XXIV
d	XIII	XXIV	V	XXV	XXVII	VIII	XIX	*	XII	XXIII
c	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XXVIII	XXIX	XI	XXII
b	XI	XXII	III	XIV	25	VI	XXVII	XXVIII	X	XXI
a/x	XXI	II	XIII	XXIV	V	XXV	XXVII	XXVIII	IX	XX

VIII. Tabula æquationis Epactarum.

Liter. Anni epact.	Annus Christi	Dies ex- emptiles	Dies anti- cip. Luna.	Liter. Anni epact.	Annus Christi	Dies ex- emptiles	Dies anti- cip. Luna.
P	0	Biff. 0	0	m	4100	1	0
N	100	1	0	l	4200	1	0
N	200	1	0	l	4300	1	0
M	300	1	0	l	4400	Biff. 0	0
M	400	Biff. 0	0	k	4500	1	0
M	500	1	0	k	4600	1	0
H	600	1	0	i	4700	1	0
G	700	1	0	i	4800	Biff. 0	0
H	800	Biff. 0	0	i	4900	1	0
G	900	1	0	h	5000	1	0
F	1000	1	0	g	5100	1	0
F	1100	1	0	h	5200	Biff. 0	0
F	1200	Biff. 0	0	g	5300	1	0
E	1300	1	0	f	5400	1	0
E	1400	1	0	f	5500	1	0
D	1500	1	0	f	5600	Biff. 0	0
D	1600	Biff. 0	0	e	5700	1	0
C	1700	1	0	e	5800	1	0
C	1800	1	0	d	5900	1	0
B	1900	1	0	d	6000	Biff. 0	0
B	2000	Biff. 0	0	d	6100	1	0
B	2100	1	0	c	6200	1	0
A	2200	1	0	b	6300	1	0
u	2300	1	0	c	6400	Biff. 0	0
A	2400	Biff. 0	0	b	6500	1	0
u	2500	1	0	a	6600	1	0
t	2600	1	0	p	6700	1	0
t	2700	1	0	a	6800	Biff. 0	0
t	2800	Biff. 0	0	P	6900	1	0
f	2900	1	0	N	7000	1	0
f	3000	1	0	N	7100	1	0
r	3100	1	0	N	7200	Biff. 0	0
r	3200	Biff. 0	0	M	7300	1	0
r	3300	1	0	M	7400	1	0
q	3400	1	0	H	7500	1	0
P	3500	1	0	H	7600	Biff. 0	0
q	3600	Biff. 0	0	H	7700	1	0
p	3700	1	0	G	7800	1	0
n	3800	1	0	F	7900	1	0
n	3900	1	0	G	8000	Biff. 0	0
n	4000	Biff. 0	0	F	8100	1	0

Admonitio de
pleniluniorum
tabulis.

2. Quod iam ad ipsas atinet tabulas, priores quatuor ad Plenilunia paschalia indaganda accommodatas, ex Caluifio, vt diximus, transcripsimus; & quamuis nō simus nescii in iis, vt suo etiam loco monuimus, errores minime desiderari, quia tamen pleriq; circa pauca minuta versantur, quæ ex nostra sententia rationem paschatum turbare non debent, crasioribus tantum sublatis cætera fideliter retulimus. Si quis vero accuratiorem pleniluniorum paschalium expeteret computū, is eum vel ex Clauio, vel etiam ex pseudocalendario Caluifiano, à nobis libro 4. Refutationis cap. 10. proposito, quod nihil aliud est, quam pleniluniorū paschalium tabula non ad calculos Prutenicos, vt præmissa, sed ad Tychonicos instituta, petere poterit. Nos iam breuiter tabularum vsuum exponemus.

3. Constat prima tabula columnis omnino quatuor, quarū prima annos ad æra Christiana deducit, à primo videlicet vsq; ad septuagesimum sextū; secunda Plenilunia paschalia eis correspondentia in diebus mensium Iulianorū, feriis, horis, minutis primis, & secundis à media nocte Ierosolymitana præcedenti numeratis exhibet; tertia cyclum solis, & quarta denique cyclum lunæ refert.

Secunda tabula tribus constans columnis in prima annos per 76, seu 4. lunæ cyclos colligit, in secunda anticipationes lunares annis illis debitas addit; in tertia vero ad cyclum solarem colligendum aptos proponit numeros.

Tabula tertia duas complexa columnas in priori ab eo annorum numero incipit, in quo secunda tabula desinit, eundemq; per aliquot in serie naturali multiplices producit, iisdemque in posteriori columna anticipationes conuenientes associat.

Quarta deniq; tabula aliquot menses lunares in diebus, horis, minutis, & secundis binis in columnis refert, in altera quidem numerum mensium, in altera vero eos, quos diximus dies, cum horis, horariisque scrupulis.

4. Vfus quatuor harum tabularū hic est. Si numerus anni, cuius plenilunium paschale desideras, 76 non excederit, prima sufficit tabula, è regione enim anni dati, dantur & reliqua. Exempli gratia. Anno Christi 33. plenilunium paschale ostenditur in Calendario veteri, die Aprilis 3, feria 6, hora à media nocte 7. 24. 39. currentibus cyclis, solis quidem 14, lunæ vero 15.

Quod si propositus annus 76 excederit, ab annis vero 10640 defecerit, in secunda tabula eiusq; columna prima accipe numerum proxime minorem, (etiā si annus propositus exacte in ea inueniretur) in prima vero tabula residuū; Dies deinde, ferias, horas, & minuta cum cyclo solis ad numerum aureum in secunda tabula acceptū, subtrahe ex diebus, feriis, horis, minutis & cyclo solis ad residuū annorum numerum ex prima tabula excerptis, eritq; quod relinquitur locus plenilunij quæsitus. Exempli gratia, scire velim plenilunium Paschale anni 1606 proxime minor numerus in tabula secunda est 1596. atq; adeo eius residuū 10. cui in prima tabula adscribitur dies 17. April. fer. 5. hor. 14. min. 53. sec. 57. cycl. sol. 19. & subduco dies 5. April. fer. 5. hor. 2. min. 34. sec. 40. cyc. sol. 0. quæ ad numerum 1596 in secunda tabula reperiuntur, remanentq; dies 12. April. fer. 7. hor. 12. min. 19. sec. 17. cyc. sol. 19. sedes videlicet plenilunij paschalis in Calendario veteri pro anno dato 1606.

Si deniq; annus propositus etiam 10640. superauerit, eius numerus proxime minor accipiendus est in tabula tertia, dieque, feria, hora & scrupula ei correspondentia coniungenda diebus, feriis, &c. cum numero residuo minore in ta-

Tabulæ primæ
explicatio.De tabula se-
cunda.

Tertia tabula.

Quarta tabula,

Vfus 4. tabula-
rum in plenilu-
niis paschalibus
inuestigandis.

bula secunda inuentis, & summa detrahenda ex diebus, feriis, &c. quæ cum vltimo hoc residuo in prima tabula repertæ sunt, manebit enim vt antea locus plenilunii. Exempli gratia, annus 169550. excedit annos 16540. ergo proxime minor quærendus in tabula tertia, is est 159600. atque adeo primum residuum 9950. quærendum in secunda tabula proxime, nimirum 9880. vt habeamus 70. secundum residuum in prima tabula notandum, numeri vero transfusendi ex binis tabulis sunt, ex tertia quidem dies 8. fer. 1. hor. 17. min. 19. secund. 1, ex secunda vero dies 2. fer. 7. hor. 2. min. 4. secund. 55. cyc. sol. 4. summa dies 10. fer. 1. hor. 19. min. 23. secund. 56. cyc. sol. 4. subducenda ex numero secundo residuo in 1. tab. adscripto, nimirum ex Aprilis die 14. fer. 7. hor. 7. min. 40. secund. 54. cyc. sol. 23. remanetque Aprilis dies 3. fer. 5. hor. 12. min. 16. secund. 58. cycl. sol. 19. sedes plenilunii paschalis in Calendario veteri pro anno proposito. Et sic de cæteris.

Quomodo plenilunium extralimites paschales inuentum ad suos reuocetur terminos.

5. Quoniam vero in Calendario veteri anticipatio lunaris plenilunium hac ratione inuentum sæpe ante citimum terminum paschalem, & postpositio in nouo post vltimum exhibet, vt mox constabit ex propositis exemplis, id reducitur intra terminos adiectione, vel abiectione solidorum mensium, quem in finem quarta proposita est tabula. Exempli gratia. pro anno 8426. ex præceptis datis inuenietur in Calendario veteri plenilunium die 3. Mart. fer. 1. hor. 0. min. 53. sec. 44. cyc. sol. 7. ante citimum terminum, cum igitur discrepantia mensum non excedat, addito mense lunari ex quarta tabula deprompto, videlicet diebus 29. Mart. fer. 1. hor. 12. min. 44. sec. 3. inueniemus diem 1. April. fer. 2. hor. 13. min. 37. sec. 47. sedem paschalis plenilunii.

Quod si idem ante inuentum plenilunium reducendum sit ad rationem Calendarii Gregoriani, tot dies illi addendi sunt, quot bissexti vsq; ad annum propositum 8426. omittuntur, adiectis 10 diebus anno correctionis exemplis, hoc est dies exemptiles quos cap. 19. Regula secunda inuenire docebimus, quibus anni Gregoriani in denominatione annorum, ac mensium sustulanos præcedunt, adiciendi, qui in nostro exemplo sunt 61. atque adeo plenilunium pro Calendario veteri die 3. Martii repertum, in tertium vsque Maii protrudant vltra vltimum paschalem terminum, abiectione igitur mense lunari integro, retrahetur ipsum in diem Aprilis 3. fer. 6. hor. 12. min. 9. sec. 4. intra terminos. Atque hac ratione procedendum etiam est in cæteris.

Tabula quinta. cycli solaris antiqui.

Sexta tabula, cycli solaris Gregoriani. Tabula septima epactarum exposita.

Tabula octaua, æquationis epactarum.

6. Sequitur quinta tabula cycli solaris antiqui, siue literarum Dominicalium duobus ordinibus transuersalibus contenta, altero numerus siue cyclos, altero litteras correspondentes ob oculos ponent.

Sexta idem præstat duabus columnis in ratione anni Gregoriani.

Septima denique tabula est epactarum expansa supra capite 5. num. 17. definita, columnas comprehendens 20. vel si maior, 19. areales, vnam lateralem, & aliam transuersalem in fronte. Areales continent omnes epactas diuersimode inter se dispositas; lateralis notas siue litteras epactales 5; frontalis denique omnes 19. lunæ cyclos, siue aureos numeros.

Octaua denique tabula est ea, quæ eodem cap. 5. num. 18. definitur, & dicitur tabula æquationis epactarum. Hanc in quatuor columnas distribuimus, quarum prima litteras epactales exhibet; Secunda annos centenarios ab æra Christiana deductos numerat; tertia quinam ex centenariis Bissexto admittant vna cum diebus

diebus exemptibilibus iudicat; quarta denique lunæ æquationem, diesque anticipationis lunaris denotat. Tabulam hanc eadem prorsus methodo ab initio Methodus tabulæ in annis præteritis. æræ Christianæ deduximus, quæ per reliquos annos extensa cernitur, quamuis Reformatores eam in singulis centenariis, alias ob causas ea ratione non proposuerint, quippe Calendarium non tam pro annis præteritis, pro quibus nemo indiget nouo Calendario, quam pro futuro tempore, construxisse se professi sunt, licet id retro extendi posse, nullibi negauerint; præsertim cum vel ad ipsum initium vsque mundi eadem methodo se prædici facillimum sit, imo hoc etiam David Origanus in Introduct. in Ephemer. Part. 1. Cap. 3. præsterit. Eandem vero tabulam ultra annum 8000. non produximus, eo quod plura secula Calendarii perpetuitas postulare non videatur, motuumque caelestium, & durationis mundi incertitudo persuaseat, in retam incertam pro illis posteris, qui, vt est verisimile, nunquam futuri sunt, non sollicitius quam par est laborare. Verum de hisce pluribus in Refutatione disputauimus.

Cur tabula ad remotiora secula in futurum producta non sit.

Vñs porro quatuor harum posteriorum tabularum capite 9. & 10. planus fiet.

CAPVT OCTAVM.

Regulae pertinentes ad annum Alexandrinum, & Aegyptiacum.

REGVLA I.

Datos annos Aegyptiacos in Iulianos transformare.

Anni dati completi diuidantur per 1461. & quotus, auctus prius vnitare, si quod sit diuisionis residuum: si nullum absque vnitare subtrahatur, ab annis datis. & qui reliquus sit numerus annos indicat Iulianos questos. Residuum vero diuisionis nullatum vnitare diuidatur per 4. quotus enim subtractus ex 365. reliquos facit dies anni Iuliani inuenti addendos. Regula.

Exemplum 1. Sunt propositi anni Aegyptiaci completi 4383, diuide eos per 1461. fit quotus 3. residuum nullum; subtrahe ergo 3 ex 4383. & remanebunt 4380. anni Iuliani questiti.

Exemplum 2. Sint dati anni 748. completi, qui cum pauciores sint quam 1461. ipsimet sunt loco residui diuisionis per 1461. & quotus est 0. qui auctus vnitare, & subtractus ex 748 reliquos facit annos Iulianos integros 747. Idem deinde residuum minus vnitare, hoc est, 747. diuisum per 4. quotum facit 186. (residui 3 nulla habetur ratio) qui subtractus ex 365. reliquos facit dies 179. annis Iulianis 747. adnumerandos.

Exemplum 3. Sint anni reducendi 1615. completi, facta diuisione per 1461. quotus est 1. residuum 154. qui quotus vna cum vnitare subtractus ex 1615 annos relinquit Iulianos 1613. residuum vero (dempta prius vnitare) diuisum per 4. facit secundum quotum 38. sublati ergo 38. ex 365. reliqui sunt dies 327. Ergo anni Aegyptiaci 1615. Iulianos efficiunt 1613. & dies in super 327.

Ratio Regulae. Cum quatuor anni Aegyptiaci minores sint totidem Iulianis diebus, sequitur ex proportionum Regula annos 1460. deficere à totidem Iulianis diebus 365. hoc est, anno vno integro Aegyptiaco; siue quotus est annos 1461. Aegyptiacos, aequales esse annis Iulianis 1460. Ergo quoties in dato annorum Aegyptiacorum numero comprehenduntur 1460. toties

toties ipsi vna unitate mutilandi sunt; & si nulli fuerint ultra anni residui, hac vnica operatione constat absolutum esse id, quod propositum est. Si vero anni adhuc sunt residui, aut certe diuisio per 461 fieri non poterit, eo quod dati anni hunc numerum non attigerint, vnus illorum ultra dictum quotum annis propositis ideo subtrahitur, vt ab eo in dies resolutus, dies subtrahatur post bissextum, qui residuis illis annis respondent: quos dies bissextos inueniri in quotis, si ipsi residui anni (demptoprius illo anno in 365 dies resolutus), per 4. annos, hoc est, lustrum Iulianum diuidantur, & per seclarum est, & infra ostenditur.

Obseruandum
esse bissexti lo-
cum ratione
epochæ.

Notandum 1. Si anni adstricti ad certam epocham sunt, ratio habenda est etiam annorum residuorum, qui ex diuisione per quaternarium supersunt, num videlicet aliquis eorum alicui anno bissexto respondeat, atque adeo dies adhuc vnus subtrahendus sit.

Exemplum.

Exempli gratia, sunt anni 748. completi in exemplo secundo propositi, numerati ab æra Nabonassari, quæ ex communiori sententia in annum incidit Iulianum currentem (supponendo rationem annorum Iulianorum etiam tunc in vsu fuisse) qui secundus est post bissextum, qui additus ad 3, residuum scilicet diuisionis per 4, sunt 5, ergo in illo ternario adhuc continetur bissextus vnus, cū tertius post eam, sit quintus post bissextum, quare quotus 86. adicienda adhuc est vnitas, & sic facta subtrahitur ex 165. Anni 748. ab æra Nabonassari, respondebunt annis Iulianis 747. & d. ebas 178.

Annos ab æra
Christiana pec-
culiari obser-
uatione bissexti
opus non ha-
bere.

Notandum 2. Si anni propositi ab æra numerantur Christiana vulgari, Notando primo opus non est, ratio est, quia non nisi vltimus, siue quartus annus Iulianus ab hac æra bissextus est; is vero in dies iubetur resolutus, quando residuum diuisionis per 4 ternarium adæquat (in reliquis enim casibus bissextus non reperitur) atque adeo, siue respondeat bissexto, siue non, dies exhibebit eisdem.

Quid sciendū
si præter annos
integros dies
etiam dati sint.

Notandum 3. Quod si annis Ægyptiacis datis dies adhæreant, cum annis integris præcedendum erit iuxta Regulam; & si per illam præter annos Iulianos nulli dies inueniri sunt, ipsi dies dati annis Iulianis adnumerandi sunt, eritque factus factum propositum. Sin autem præter annos Iulianos dies etiam reperti fuerint, ii cum datis in vnā summam collecti propositum expediant; abiecto tamen ex summa si potest prius integro anno Iuliano, id est diebus 365, aut 366. prout est iuxta Notandum 1. communis, aut bissextus constitutus fuerit; numerus vero annorum Iulianorum ex Regula inuentus vnitate vt conuenit, augendus est.

Exemplum.

Exempli gratia. Volo scire quot annis, ac diebus Iulianis, respondeant anni Ægyptiaci 748, & dies 200. ab æra Nabonassari numerati. Repertis pro anno 748, integris annis Iulianis 747. cum diebus 178. vt in exemplo Notandi 2. habuimus, dies 178 adiciuntur ad dies datos 200. & ex summa 378. abiciantur dies 365. anni communis Iuliani, & reliqui fient dies 13. Ergo annis, & diebus propositis respondeat anni Iuliani 748. (addira videlicet vnitate ad 747.) & d. es 13.

REGVLA II.

Datos annos Iulianos in Ægyptiacos conuertere.

Regula.

ANNI Iuliani completi diuidantur per 1460. & quotus addatur, ipsi annis datis, dabitque summa annos Ægyptiacos questos. Residuum vero si quod fuerit, diuisum per 4. in quotus ostendit dies anni inueniri adnumerandos.

Exem-

Exemplum. Anni 1000. Iuliani quot faciunt Ægyptiacos? Divisionis per 1460 residuum sunt ipsi anni dati, qui iidem sunt anni Ægyptiaci quæsi, cum quotus sit nullus, iidem diuisi per 4. in quoto dant dies 250. Quare anni propofiti faciunt annos Ægyptiacos 1000. dies 250.

Ratio Regulæ satis constat ex præcedentibus.

Notandum 1. Ratio habenda & hic est annorum bissextorum in annis Iulianis, à certa epocha deductis, vt supra Regula 1. Notando 1. annotatum est; num videlicet in residuo diuisionis per quaternarium aliquis adhuc contineatur bissextus, atque adeo vnus adhuc dies reliquis diebus, & annis Ægyptiacis adiciendus sit. Res non indiget exemplo. Notandum deinde tam secundum, quam tertium Regulæ primæ etiam hic suo modo locum habent, & res clarior videtur, quam vt opus habeat, siue explicatione, siue exemplis.

Triâ Notanda præcedentis Regulæ etiam hic suo modo obseruanda esse.

REGVLA TERTIA.

Dato anno, ac die Ægyptiaco siue Nabonassari, annum, ac diem Iulianum, ante vel post Christum, correspondentem dare.

Anni propofiti completi cum diebus datis ad hærentibus per Regulam I. eiusque Notandum 1. & 3. inuentis, conuertere in annos, ac dies Iulianos: & si quidem erant non curauerit, dies inuenios à die 25. Februarii inclusive numera, & incidet in diem Iulianum dato diei respondentem. Vel diebus inuentis adde 56. (relictis 365. quando summa dierum maior est) & habebis diem anni Iulianum ab initio eius numerandum; atque adeo, si cum in columna sexta Calendarii cap. 6. expofiti quæseris, inuenies è regione, in columna 4. diem mensis anni Iuliani correspondentem. Sin autem ipsos annos ad æram Christi reductos volueris, annos Iulianos inuentos cum diebus annexis ex annis 746. ac diebus 309. subtrahere, si potes, & habebis annos completos cum diebus ante Christum. Quod si subtrahere fieri nequiverit, annos 746. ac dies 309. contra ex inuentis abice, & restabunt anni ac dies post Christum: resolutio semper vno anno integro in suos dies, quando subtrahitio ratione dierum tantum fieri non potest.

Regula.

Exemplum; Propofitum sit inquirere, cui anno Iuliano ante vel post Christum numerato respondeat primus dies Thoth anni Nabonassari 749. inuentis. Anni completi 748. per Regulam 1. & exemplum Notandi 1. respondent annis Iulianis 747. completis & diebus 178. quibus addo primum diem Thoth, vt fiant dies 179. à die 16. Februarii numerandi, vel diebus iidem 179 addo 56. vt exurgant dies 235. ab initio anni, siue primo Ianuarii deducendi, utroque; vt: o modo incidam in diem 23. Augusti: quem eundem diem in columna 4. Calendarii capitis 6. respondere inuenies diei 235. columnæ 6. ergo primus dies Thoth anni 749. propofiti incidit in 23. Augusti, anni 748. Iuliani currentis. Quod si iidem annis 747. Iulianis inuentis, cum diebus suis 79. hoc est (resoluto anno vno in dies) annis 746. diebus 544. subtraxeris annos 746. & dies 309. (hic enim numerus minor est illo) inuenies annos completos 0. dies 235. post Christum, hoc est, anni, ac dies propofiti respondent diei 235. siue vicefimo tertio Augusti, anni primi Christi currentis.

Ratio Regulæ. Cum constet ex prima Regula, annis, ac diebus Ægypti

PPP

acis

acis dari æquivalentes annos, ac dies Iulianos, hac regula aliud faciendum non erat, quam datos annos Iulianos ab eadem deducere; prout in diebus Iulianis assignatur, Epochæ Nabonassari; quia ergo illa statuitur in vigesimo sexto Februarij, siue die quinquagesimo sexto ab initio anni, id eo à die 26. Februarij, ipsos dies inuentos numerare, vel ipsdem, ut ab initio anni deducerentur, 56. addere iussimus. Denique, quia ab æra Nabonassari, usque ad æram Christianam anni Iuliani 746. & dies 309. numerantur; necessarij sequitur per illam, quam imperauimus subtractionem, annos ante vel post Christum reliquos futuros.

Quid obseruandum ratione Notandum proutis. forum.

Notandum. Ne semper recurrendum sit ad primum primæ Regulæ Notandum, hæc obseruanda veniunt. Quando in diuisione, quæ in Regula 1. per quaternarium faciendâ præcipitur, vnitas tantum superest, & dies qui per Notandum 3. adiiuntur, cum illis ex Regula 1. inuentis annum non excedunt, nihil aliud præter ipsam Regulam primam, & eius Notandum 3. pro annorum, & dierum Ægyptiacorum in Iulianos conuersione, obseruandum est: Si autem dies illi collecti annum excedunt, subtrahendi pro anno sunt dies 366. Si denique residuum, quod diximus, vnitatem excedit, cum tunc semper in eo contineatur annus bissextus, quoto diuisionis vnitas addenda erit.

REGVLA IV.

Dato anno, ac die Iuliano à Christo, annum, ac diem à Nabonassaro correspondentem ostendere.

Regula.

Annos datos completos, cum suis diebus annexi per Regulam 2. conuertentur in annos, ac dies Ægyptiacos, eosque adde ad annos 747. & dies 131. abiectione ex summa dierum, pro anno integro reliquum adiiungendo, diebus 365. (quando ipsa maior est) & habebit annos Ægyptiacos completos, cum die anni currentis ab initio ipsius numerata.

Exemplum. Quærat cuius diei, ac anno respondeat dies vigesimus tertius Augusti, siue 23. ab initio anni primi Christi Domini. Adiectione diebus 235. ad annos 747. & dies 131. (nam opus hic non est annorum Iulianorum conuersione, aut additione, cum nullus completus datus sit,) & sunt anni 747. dies 366. hoc est anni completi 748. dies 1. ergo dies 23. Augusti anni primi à Christo, respondet diei primo mensis Thoth (is enim in columna duodecima Calendarij capitis 6. respondet primo diei anni Ægyptiaci in columna 12. accepti) anni currentis, 749.

Ratio Regulæ. Hic nihil præterea, quàm in præcedentibus diximus, necesse est indicare, quam annos Ægyptiacos 747. cum diebus 131. esse spacium temporis ab æra Nabonassari, ad æram Christi usque extensum; atque adeo respondere annis Iulianis 746.

& diebus 309. quibus in præcedenti regula vsus sumus.

REGV-

REGVLA V.

Dato anno Alexandrino intercalaris ne sit, vel communis docere.

Supposito zram nostram vsitatam ab zra Alexandrina Christiana non prae-^{Supposito.}ueniri longius, quam quantum initium anni Alexandrini praeuenit annum Iulianum, hoc est diebus 12 1/2, tot nimirum, quot numerantur à die 29 Augusti vsque ad 1. Ianuarii sequentis anni, siue à primo die Thoth, vsque ad diem sextum mensis Tybi, ita vt primum annum Christi Alexandrinum compleat dies vigesimus octauus Augusti primi anni Christi currentis Iuliani, & sextus dies Tybi anno Iuliano initium det, sic instituat operatio:

Annus datus Alexandrinus auctum vnitate diuidatur per 4. & si quidem nullum di-^{Regula.}
uisionis fuerit residuum, indicium est annum propositum esse intercalarem, dorumue 366. Si vero remanserit vnitas, erit in primis post intercalarem; si binarius, secundus post intercalarem; si ternarius, tertius.

Exemplum. Propositus sit annus Christi Alexandrinus 1615. addita vnitate, factaque diuisione remanet nihil: ergo propositus annus Alexandrinus intercalaris est.

Ratio Regulæ. *Vnitas additur, quia annus precedens primum annum Christi Alexandrinis fuit primus, post intercalarem: reliqua per se constant.*

REGVLA VI.

Dato anno, ac die Alexandrino ara Christiana, cui anno, ac diei Iuliano congruat monstrare.

Quotiescunque dies datus anni proximi post intercalarem precedit diem quintum men-^{Regula.}sis Tybi, hoc est diem 125. anni Alexandrini, & in reliquis anni diem sextum eiusdem mensis Tybi, siue quod idem est, diem 126. anni, toties numerus annorum Iulianorum vnitate cedat Alexandrinis: postea vero semper aequalis sit. Dies autem datus, si sit vltimus anni intercalaris, aut ex numero dierum anni proximi post intercalarem, queratur in columna 14. Calendarii capite 6. propositi è regione enim in columna 8. inuenies diem Iulianum respondentem. In aliis anni dies propositus in columna 12. acceptus, ostendit in columna 4. diem Iulianum questum.

Exemplum. Queratur cui anno ad diei Iuliano respondeat dies 19. mensis Pharinuthi anni 408. quo die Theophilus Episcopus Alexandrinus factum pascha celebrandum iudixit: annus hic ex Regula precedenti secundus est post intercalarem, & dies propositus post mensẽ Tybi, ergo annus Iulianus est etiam 407 quia autem diei 19. Pharmuthi in 12. columna accepto respondet dies 14. Aprilis, ideo hoc die Iuliano eo anno pascha peractum est, id quod comprobatur littera Dominicalis F. diei 14. Aprilis affixa.

Ratio Regulæ huius satis constat tum ex suppositione facta initio Regulae precedentis, tum ex dispositione Calendarii capite 6. producti.

REGVLA VII.

Dato anno, ac die Iuliano aera Christianæ, curanno ac dici Alexandrino conveniat palam facere.

Regula.

N Vnterū annorum Alexandrinorum fiat vna vnitare mai. r, quam datus numerus annorum Iulianorum, quotiescunque dies datus sequitur, in anno quidem proxime ante bissextum (quomodo autem inueniatur bissextus in annū Iuliano. Regula traditur 8. Capite sequenti) diem trigesimum mensis Augusti, in reliquis vero diem 29 eiusdem mensis: In ceteris casibus numerus annorum idem erit. Deinde dies propositus queratur in propria sua columna Calendarii capitis sexti, quarta videlicet, vel octava, prout annus propositus communis vel bissextus repertus fuerit: Et siquidem bissextus sit, vel idem dies datus post 29 Augusti in anno qui bissextum proxime præcedit, sequatur, columna 14. dat correspondentem diem Calendari Alexandrini, in reliquis vero casibus columna duodecima.

Exemplum. Anno Christi Iuliano 373. pascha celebratum est (vt ex epistola colligitur S. Ambrosii de paschate) pridie Kal. Aprilis, siue 3 1. Martii, quæ ritus quo anno, ac die Alexandrino id acciderit? Quoniam dies datus Augustū mensis præcedit, annus erit idem. Diei vero 3 1. Martii proposito in quarta columna accepto, in duodecima directe opponitur dies quintus mensis Pharmuthi, ergo eum in annum, ac diem apud Alexandrinos pascha incidit.

Ratio Regule patet ex præcedentibus, diærumque vtriusque anni in Calendario capite 6. proposito connexionem.

Cæterum ea, quæ spectant ad comparationem annorum Ægyptiorum, & Alexandrinorum cum annis Gregorianis infra cap. 19 proponentur.

CAPVT NONVM.

Regula pro veteri, siue Iuliano Calendario.

REGVLA I.

Cyclum Luna, siue aureum numerum pro quouis anno aera Christiana colligere.

Regula.

A Nnum datus auctus vnitare diuidatur per 19, & indicabit numerus residuum (accipiendo 19 pro residuo si nullus sit) numerus questum: Quotus vero numerus Cyclorum integrorum ab anno aera Christianam proxime præcedente vsque ad propositum elapsurum.

Exemplum. Sit propositus annus Christi 1615. is auctus vnitare, & diuisus per 19. reliquam facit vnitatem, & quotum 85. Ergo anno proposito aureus numerus est 1. elapsis integris Cyclis 85.

Ratio Regule. Annis Christi additur vnitare, quia proximo anno ante aera hanc ex aureis numeris respondet vnitare: ac proinde primo Christi anno binarius, qui ex vnitatis ad annum Christi additione gignitur, & sic de cæteris: diuiditur autem summa per 19. vt abijciantur omnes Cycli integri, quorum numerū, vt ipsa fert diuisionis ratio, indicat quotus &c. &c.

Notan-

Notandum. Pro nostro seculo 1600 compendii gratia, annis expansis addatur quinquarius (aureus numerus anni 1600, sic enim primo anno expanso obtingit fenarius pro aureo numero, &c.) & à summa abiciantur omnia 19, & erit, quod relinquitur aureus numerus quæsitus. Facile autem abiciuntur omnia 19, si toties abiciatur 20, quoties fieri potest, & pro quavis abiectione vnitas addatur.

Compendium
pro currenre
seculo.

Exemplum pro anno 1615, addantur 5 ad 15 fiunt 20, abiectis 19, relinquitur 1 aureus numerus.

Exemplum 1.

Aliud pro anno 1643, addantur 5 ad 43, fiunt 48, abiectis 40, siue bis 20, relinquantur 8, quibus adiungantur duo (propter duplicem abiectionem vicenarii) vt fiat 10 aureus numerus quæsitus.

Exemplum 2.

REGVLA II.

Epaetam communem siue vulgarem indagare.

Aureus numerus ex Regula prima reperitus multiplicetur per 11, & numerus productus diuidatur per 30. Residuum diuisionis indicat epaetam quæsitam (accipiendo pro epaeta 30, si residuum nullum sit.) Quotus vero numerum lunationum embolimarum currentiu cycli refert.

Regula

Exemplum 1. Aureus numerus 1 pro anno proposito 1615 multiplicatus per 11, producit 11, & quia diuisione per 30 opus non habet, ipsemet numerus 11 est id, quod quæritur residuum, atque adeo epaeta communis currens est 11.

Exemplum 2. Anno 1643, vt paulo ante habuimus, aureus numerus est 10, qui multiplicatus per 11 facit 110, quo numero diuiso per 30 residuum fit 20: ergo 20 est epaeta vulgaris anni 1643 dati.

Ratio Regulæ. Multiplicatio fit per 11, quia cuilibet anno epaeta dantur 11, ex producto deinde per diuisionem tricenariam abiciuntur lunationes embolima integra; quarum numerum necessario refert quotus. Multiplicatur denique aureus numerus anno proposito currens per 11, non autem ipsi anni Christi, tum, quia primo cycli anno ex hac Regula debentur epaeta 11; tum, quia cum eodem aureo numero semper eadem redit epaeta.

Notandum. Cum epaeta Astronomicæ veræ vnus anni dies 11 solidos non attingat, patet epaetas hac regula inuentas non esse perpetuas: eam vero ideo proposuimus, quod hac tempestate huius epaeta beneficio (vt infra regula 5 videbimus) vulgus ætatem lunæ inquirat, & idcirco has epaetas vulgares vocauimus.

Epaetarum vulgari-
um imperfec-
tio.

REGVLA III.

Nonilunii Ecclesiastici diem, lunæque ætatem reperire.

Aureus numerus ex Regula prima pro anno proposito inuentus, queratur in Calendario veteri, siue Iuliano in mense proposito, dies enim illi adscriptus nonilunium indicat Ecclesiasticum. Ab hoc die si vsque ad propositum, pro quo ætatem lunæ scire cupis (si sequatur, vel à nonilunio precedentis mensis, si dies datus nonilunium proprii mensis precedat) inclusus dies numerauerit, quæsitam lunæ colliges ætatem.

Regula

Exemplum. Propositum sit indagare nonilunii diem mensis Martii anno 1675.

PPP ; ætatem.

ætatemq; lunæ pro vigesimo primo die eiusdem mensis enunciare. Aureus numerum 1 reperio (in columna 10 Calendarii capitis 6) adscriptum diei 23, ergo huic diei competit nouilunium Ecclesiasticum, quem cum præcedat dies datus 21, quæro nouilunii diem in mense Februario proxime præcedenti, eumq; inuenio esse 21; ab hac die vsq; ad 21 Martii inclusivæ, numerantur dies 29; ergo hæc est ætas lunæ pro die proposito 21 Martii quæsitæ.

Ratio Regulæ Ita enim initio indices lunares, quos aureos numeros vocant, in Calendario dispositi fuerunt, ut pro tempore, quo Calendarium Christianum primo reformatum est, hoc est, tempore Concilii Niceni, indicarent nouilunia: quoniam autem ob defectum cycli luna, nouilunia Ecclesiastica celestibus consentire perpetuo non poterant, hinc factum est, ut illa ab his hodie aberrent quatrivno, vel etiam quinquenduo: cætera de ætate luna ex illius descriptione cap. 4. num. 21 data patent.

REGULA IV.

Quartamdecimam lunam, siue terminum Paschalem inuenire.

Regula.

Quæ ubi habeatur in Calendario aureus numerus currens ab octava die Martii vsq; ad quintum Aprilis inclusivæ, ut habet nouilunium Paschale; ab eo igitur si inclusivæ 14 dies numeraveris, incidet in eum, quem quæris, terminum Paschalem.

Exemplum. Anno 1615, est aureus numerus 1, qui reperitur inter dictos terminos in 23 Martii, indicans sibi nouilunium Paschale; quartusdecimus dies ab illo inclusivæ, est quintus Aprilis, atque adeo terminus Paschalis.

Ratio Regulæ patet tum ex præcedenti, tum ex constitutione Patrum, qui diem octavam Martii, & quintum Aprilis, extremos limites nouiluniorum Paschalium esse voluerunt.

2. Idem aliter absque Calendario.

Regula.

Epactam vulgarem per Regulam 2 inuentam, quando ea maior non est, quam 26, subtrahere ex 47, & relinquatur dies Martii, in quem cadit terminus Paschalis, qui si 31 excedat, in abiectionem reliquum fiet dies Aprilis eidem termino debitus. Quod si epacta numerum 26 excedat, subtrahere illam ex 46, & remanebit dies Aprilis, termino Paschali dicatus.

Exemplum. Anno 1615, epacta vulgaris reperta est 11, quæ subtrahæta ex 47, reliquum facit 36 Martii, hoc est, abiectionis 31, diem 5 Aprilis, ubi anno proposito terminus Paschalis figitur.

Ratio Regulæ. Quando terminus Paschalis per aureos numeros in Calendario descriptis, substituitur epacta illa, quæ per Reg. 2. exiit ipsis, quibus substituitenda sunt, aureis numeris, eliciuntur, & loca vacua explentur numeris, quos ipsa epactarum series subministrat; epacta hæc hunc in Calendario per dies Martii, & Aprilis acquirunt ordinem, ut incipientes à vigesimo primo Martii & epacta 26, progrediantur serie naturali, ordine tamen retrogrado, & in 15 Aprilis in unitate desinant, in 16 vero Aprilis in 30 initium ducant, & retrograde progredientes in 18 Aprilis

Aprilis in duabus epactis 28. & 27 expirent, numerumque suum triceptarium compleant. Cum igitur in hac serie naturalis dies mensum unitate continuo crescant, epacta vero tantundem decrescant, clarum est, si assumatur numerus qui fit ex additione binorum numerorum utriusque ordinis sibi in regione respondentium, & alteruter eorum ex hoc numero assumpto detrahatur, remansurum alterum. Ergo cum hic numerus perpetuo sibi equalis sit (producendo tamen dies Martii in suo ordine usque ad diem 15 Aprilis, cui epacta 1 respondet, ita ut dies 15 Aprilis dicatur 46 Martii) concluditur, si ex eo alteruter ordo continue detrahatur, reliquum fore alterum ordinem: sed iste numerus est 47, tantum enim fit, si 21, qui est numerus dierum Martii, ad epactam 26 adiungas; (Et eadem ratio est de reliquis usque ad diem 46 Martii) ergo si ex 47 id, quod regula iubet, epactas detraxeris, remanebunt dies Martii correspondentes, ex quibus, si 31 susuleris, quando id fieri potest, necessario remanebunt dies Aprilis, eo quod Martio in Calendario dies tribuantur 31 tantum. Pari modo ostenditur ratio secunda partis Regulae, quae est pro Aprilis, & epactis maioribus, quam 26, dies enim sextus decimus Aprilis assumit sibi epactam 30, dies decimus septimus, epactam 29, &c. sed bini hi numeri (16, & 30, siue 17 & 29, &c.) consociunt simul 46. Constat ergo, cur detractionem fieri ex 46 iusserimus. Cetera ex dictis patent.

Confectarium 1. Ex his constat, qua ratione contra ex dato termino Paschali in numero dierum mensis Martii, vel Aprilis, epacta ei congruens elicienda sit. Subtrahendus videlicet datus dies Martii est (dies Martii continuando usque ad 46, ita ut dies quintus decimus Aprilis dicatur quadragesimus sextus Martii) ex 47, dies vero Aprilis datus, qui 15 excedit, ex 46, & remanebit epacta quaesita.

Ex dato termino Paschali epactam elicere,

Datus sit exempli gratia, dies 5 Aprilis, hoc est 36 Martii, subtrahis 36 ex 47, remanent 11, epacta videlicet quaesita. **Exemplum.**

Confectarium 2. Constat etiam, qua ratione nouilunium Paschale absque Calendario habeatur; Inuenio enim termino Paschali ex Regulae proposita, si ab eo inclusivae 14 dies retro numeraveris, incidis in nouilunii Paschalis diem. Aut certe subtrahere epactam per Regulam secundam inuentam, quae 26 non excedit, ex 34, & remanebit dies Martii, in quem nouilunium Paschale cadit, si numerus relictus 31 non excedit, nam si maior fuerit, abiciendi erunt dies 31, & quod tunc relinquitur, indicabit nouilunii diem in Aprilis. Quod si epacta 26 excedit, subtrahenda ipsa est ex 33, & remanebit dies Aprilis, cui nouilunium Paschale congruit. Ratio ex supradictis facile patet, nam si aureis numeris, qui in Calendario limitibus nouiluniorum Paschalium continentur, epactae supradictae substituantur, cadet epacta 26 in octavam Martii, epacta 27 in diem nonam, &c. epacta 30 in tertium Aprilis, epacta 29, in quartum Aprilis. Sed 26 & 8 simul faciunt 34, sicut etiam 25 & 9: & 30 & 3, quemadmodum etiam 29 & 4, faciunt 33, &c. Imo hinc habebimus

Nouilunii Paschale absque Calendario reperire.

Confecta-

Ex nouilunio
Paschali epacta
incipit.

Confectarium 3, qua ratione nimirum cuique diei limitibus nouiluniorum Paschaliū conclusio epacta detur congruens. Nam subtrahendus datus dies Martii est (dies Martii continuando vsque ad 33, ita vt dies secundus Aprilis dicatur trigessimus tertius Martii) ex 34; dies vero Aprilis, qui 2 excedit, ex 33, & remanebit epacta quæ sita,

REGVLA V.

*Etatem Luna, & inde Nouilunii diem ex Regula vulgari
pronunciare.*

Regula.

Regula vulgaris hæc est: Numero epacta (per regulam 2 inuenta) anni currentis (qui hoc in negotio à Martio incipit, & ad Martium vsq; sequentis anni exclusiue extenditur) addantur tot dies, quot sunt Calenda mensium præcedentium à Calendii Martii vsque ad mensē, cuius queritur quota sit luna (hoc est, numerus mēsiū præcedentium) addantur præterea tot numeri, quot sunt dies eiusdem mensis (hoc est, ipse dies mensis propositus) & omnibus numeris simul computatis, inuenietur, quot dies habeat luna in illo mense. Quod si numerus aggregatus ex supradictis superaret 30, abiectū 30, quot supersunt, sunt dies luna, qui retro numerati, diem ostendunt nouilunii.

Exemplum. Proponatur dies 5 Aprilis anni 1615, numerus mensium præcedentium est 1 tantum, videlicet ipse Martius, qui additus ad 15, quæ est epacta currentis, vna cum 5, dato videlicet die, conficit 17: ergo per hanc regulam luna die 5 Aprilis dicetur decima septima, quos si retro numeraueris, incidet in diem nouilunii lunationis labentis, qui est vigesimus Martii.

Ratio Regulæ. Cum epactarum natura atque officium sit, vt ostendat quot diebus nouilunium proximū initium anni solaris prauenerit, sequitur epactam currentem semper indicare in principio anni atatem luna completam, & addito primo anni die currente, atatem currentem, & quod sequitur addito quouis alio eiusdem mensis die, atatem currentem illa die. Quare si dies mensium solarium æquales essent, numero dierum mensium solarium, aliud non requireretur ad indagandam pro quouis mense ac die totius anni solaris, luna atatem, quam additio diei propositi ad epactam currentem (quæ quidem in hoc casu nulla esset, & loco illius epocha tantum aliqua opus esset, quando nouilunium in primum diem mensis solaris nõ incideret) anni propositi. Quod cum secus eueniat, & solarium mensium plures dies sint, ita vt omnes simul sumpti in fine anni excedat 12 menses lunares, diebus undecim, quibus luna ratione dierum mensium solarium sursum ascendit in Calendario, Regula hæc hos 11 dies per totum annum ita distribuit, vt singulis solaribus mensibus completis, singulas attribuat unitates addititias, quæ luna atatem vetustiore reddant, atque adeo nouilunium vno die ascendere faciant. Incipit vero annum à Martio, vt mensem Februarium, qui solus solarium mēsiū à lunari deficit, ab hoc unitatis tributo liberet, & propterea præcedentium tantum mensium Calendas colligere

gere precipit. Denique ex summa collecta, 30, quando id fieri potest, iubet abicere; ut atas que sit à proximo, non autem ab alio illud præcedente deriuetur nouilunio.

Notandum 1. Cum annus in hac Regula incipiatur à Martio anni Christi currentis, ratione communi à Ianuario deducti, & in sequentem vsque extendatur Martium, quando pro Ianuario aut Februario atas lunæ inquiritur, tunc epacta non anni Christi currentis, sed præcedentis assumenda est.

Notandum 2. Etiam si hæc regula propius accedat hac tempestate ad rationes lunares cœlestes, quam aurei numeri veteris Calendarii; tamen neque ipsa perpetua est; eo quod epactis vtatur, qui successu temporis vicium faciunt: quare vt proxime cum luna conueniat, epactæ sunt assumendæ castigatæ.

Notandum 3. Ex his lunæ calculis, hac regula inuentis, nequaquam inuestiganda esse Festa mobilia, cum differant ab aureis numeris, per quos solos festi illa in Calendario veteri determinanda sunt.

Quæ epacta in Ianuario ac Februario assumenda sit.

Regulam hanc ætate lunæ nisi assumatur epactæ castigatæ, diu recte monstrare nõ posse, Festa mobilia ex hac Regula non velle deducenda.

REGVLA VI.

Cui mensi Iuliano quauius Lunatio tribuenda sit intelligere.

At tendatur in quo mense Iuliano preposita finiatur lunatio, hoc est, cuius mensis Iuliani sit dies ille, qui aut cum numero currentis inmediate sequenti nouilunio in Calendario adscriptum proxime præcedat, illius enim mensis dicitur data lunatio, vnde cumq; tandem ea inciperit.

Exemplum. Quæritur, ad quem mensem spectet lunatio Paschalis anni Christi 1615, eius initium ex regula præcedenti incidit in 23 Martii, tuius vero in 20 Aprilis, ergo ad mensem spectat Aprilis.

Ratio Regulæ est primo, quia ita inter se conueniunt Computi Ecclesiastici periti, cum enim menses Iuliani, & lunares in aquales sint, atque adeo, neque quo ad initia, neque quo ad aequales differentias simul omnes concurrere, aut uniformiter sese sequi possint, in potestate hominum erat, hunc mensem lunarem huic attribuere solari: alterum alteri, &c. eos autem lunationes ea, qua diximus, ratione distribuiffe antiquus comprobatur Computatorum versus:

In quo completur mensi lunatio detur.

Secundo, quia cum corrente aureo numero 3, (qui primo dici Ianuarij adscribitur, & à quo cycclus lunaris in veteri Calendario ratione annorum lunarium ciuilium incipit) tam prima lunatio, quam primus mensis Iulianus, hoc est, annus tam solaris, quam lunaris, simul eodem die initium sumant, eodemque in mense lunatio illa finem habeat, nulli alteri mense, quam huic, id est, Ianuario, eam conueniebat attribuere; pari ratione secunda lunatio, secundo mensi, hoc est, Februario, adiudicanda fuit; & sic ordine reliqua reliquis, ita vt 12 lunationes, duodecim congruerent mensibus Iulianis primi anni: tertiadecima deinde lunatio secundis anni, & vigesima

299 . quinta

quinta tertij anni rursus Januario mensi obsingeret, & sic deinceps. Conveniens enim visum fuit, lunationem ei mensi dedicare, qui sibi eam iure seriei naturalis deposceret, neque quisquam secundam adscisceret, donec eam totam possideret, quod tunc primum futurū erat, quando dua lunationes eodem in mense extremos sui limites ponerēt, id quod lunationi trigesima quarta, ac trigesima quinta accidit, quarum utraque corrente aureo numero 5, atque adeo tertio cycli anno in mense expiras Octob, illius enim continet vltimum diem, hanc vero totam: & sic de cæteris.

REGVLA VII.

Quot lunationum quiniis propositus annus sit, hoc est, communis ne sit, an embolimauis, addiscere.

ANum lunarem dupliciter sumi in Refutatione Elenchi Caluifiani libro 3 capite 12 & supra capite 4, num. 17 exp'icatum est. Alius enim, quem ciuilem vocauimus, à lunatione Ianuarii incipit: alius vero Ecclesiasticus nobis dicitur, à lunatione paschali ortum ducit.

Regula.

Pro utroque igitur anno inuestigetur ex Regula prima aureus numerus, & si de ciuili queratur anno, u erit embolimauis, siue lunationum tredecim; cui vnus ex septem sequentibus obsingit aureus numerus, videlicet 2, 5, 8, 11, 13, 16, 19, reliqui duodecim erunt communes omnes, atque adeo lunationum tantum 12. Annorum vero Ecclesiasticorum u embolimauis est, qui vnus ex his septem aurei numeri sibi vendicat, nimirum 2, 5, 7, 10, 13, 15, 18: reliqui vero communes.

Exemplum. Annus 1615, cui aureus debetur numerus 1, communis est in utraque anni lunaris ratione, eo quod aureus numerus 1, embolimium non suscipiat.

Ratio Regulæ. Ab initio cycli lunaris inclusiue quiniis annis tertius, sextus, nonus, vndecimus, quartus decimus, decimus septimus, & decimus nonus embolimauis est: ergo statuti diuersis aureis numeris pro lunaris cycli initii, diuersi numeri embolimaorum erunt indices. Quia igitur annorum lunarium ciuilium cyclus, ab aureo numero 3, qui Calendis Ianuarii adscribitur, initium sumit, idco tertius numerus in naturali serie aureorum numerorum inclusiue, hoc est 5, primus est anni embolimai index; 8 secundus; 11 tertius, &c 19 sextus, & (redeūdo à 19 versus cycli principium, quod est 3) 2 septimus, siue vltimus. Pari ratione, cum cyclus annorum Ecclesiasticorum initium ducat ab aureo numero 16, qui octauo diei Martij, ubi nascitur prima Paschalis luna, præficitur, tertius ab eo inclusiue qui est 18, primum annorum Ecclesiasticorum embolimauis indicat, sextus, qui est 2, secundum; nonus, qui est 5, tertium; vndecimus, qui est 7, quartum & sic deinceps. Quod autem tertius quiniis, sextus, nonus, vndecimus, quartus decimus, decimus septimus, & decimus nonus annus embolimauis sit, sic manifestum fit. Primus quiniis cycli annus duodecim conti-

net

met lunationes, & dies sine epactis integras 11, secundus rursus 12 lunationes, & dies 22, tertius vero lunationes 12, & dies 33, hoc est, lunationes 13, & dies 3, acceptis videlicet pro tertiadecima lunatione diebus 30: & sic progrediendo per undecim epactarum incrementum, sextus annus rursus inuenitur lunationum 13, & dierum 6, nonus vero vltra 13 lunationes, dies 9 complectetur; quibus diebus si addamus duorum annorum epactas, quae sunt 22, inueniemus undecimum annum embolimam prater suas 13 lunationes comprehendere vnum adhuc diem. Sic quartusdecimus habebit lunationes 13, & dies 4; decimusseptimus vero totidem lunationes, & dies 7 sibi assumit, quibus diebus si rursus adiiciantur duorum annorum epacta, summa fiet 29, quae decimasextae lunationi tribuantur, ita ut annus nonusdecimus & ipse fiat embolimans. Constat igitur propositum.

REGVLA VIII.

Qualitatem anni solaris, bissextus ne sit, an vero primus, secundus, vel tertius post bissextum, aperire.

Anni Christi diuidantur per 4, residuum indicabit quotus annus propositus sit post bissextum atque adeo si id nullum sit eum esse bissextum. Quotus vero numerum bissextorum siue Iuliorum Iulianorum ab era Christi vsque ad annum propositum inclusiue praece- Regula.
torum.

Exemplum. Annus Christi 1615 diuisus per 4, residuum facit 3, & quotus 403; quod signum est, eum esse tertium post bissextum, quadringentesimum & tertium ab era Christiana.

Ratio Regulae. Cur per 4 diuidatur numerus annorum propositorum, constat ex numero quaternario annorum vnius Iulii Iuliani, quod a seum nihil addatur, vel dematur initio, ratio est, quia annus erae Christianam proxime praecedens bissextus fuerit, eiusque index 0.

Notandum. Tam pro nostro seculo, quam pro quouis alio hoc vtiliter compendii anni expansi (centenarii enim, & alii maiores omnes quaternario sunt Pro nostro seculo compendii.
numerabiles) diuidantur per 4, & residuum indicabit, ut ante qualitatem anni; quotus vero numerum bissextorum post annum 1600, vel alium proxime praeteritum annum centenarium elapsorum, si aliquod sit residuum, si secus, auferatur vnitas; qui quotus additus ad 400 (numerum bissextorum, qui annis 1600 debentur) indicat numerum bissextorum ab era Christi vsque ad propositum annum expansum huius seculi celebratorum.

Exempli gratia proponatur annus currens 1615, diuide 15 per 4, fit quotus 3, & residuus numerus 3, hic indicat, annum propositum tertium esse post bissextum, ille vero cum 400 coniunctus 403 bissextos praeteritos. Exemplum.

Cyclum solis inuestigare.

Regula.

Annus propositus auctus nouenario diuidatur per 28, eritque numerus residuus cyclus questus (accipiendo 28 pro cyclo, si diuisio nullum faciat residuum: Quotus vero indicabit, quoties cyclus in orbem redierit.

Exemplum. Annus Christi 1615 auctus nouenario, facit 1624, & diuisus per 28, residuum dat 0, & quotum 58. ergo pro cyclo assumendus est numerus 28, vltimus scilicet numerus reuolutionis quinquagesimæ octauæ, nono ante æram Christianam anno inceptæ.

Ratio Regulæ. *Nouenarius additur propterea, quod proximo anno ante æram nostram cyclus solis fuerit 9, cætera per se constant.*

Pro nostro seculo compendii.

Notandum Pro nostro seculo annis expansis addantur 13 (cyclus solis anni 1600) & ex summa abiciantur omnia 28, & erit quod relinquitur cyclus solis qui queritur. Quo facilius autem reiciantur omnia 28, loco eius uti possumus tricenario, & pro qualibet eius abiectione binarium restituere.

Exemplum.

Exemplum pro anno 1615, addantur 13 ad 15, fiunt 28, cyclus solis questus, &c.

REGULA X.

Literam Dominicalem inquirere.

Regula.

Ad annum Christi propositum auctum quinario addatur numerus bissextorum præteritorum per regulam octauam reperiendorum, summa diuidatur per 7, residuum enim subtractum ex 8, re quum facit indicem literæ questæ. Est autem vnus index literæ A, binarius literæ B, & sic deinceps: quod si nullum diuisionis fueris residuum, literæ A erit Dominicalis. In anno deinde bissexto literæ, qua hac ratione inuenitur, diem Dominicam indicat vsque ad festum sancti Matthiæ Apostoli, postea assumenda est ea, qua inuentam proximè præcedit, si inuenta fueris D, assumenda est C; si fuerit G assumatur A.

Exemplum. Annus Christi 1615, & 5, addantur bissexto 403, supra in exemplo Regulæ 8 inuenti, summa igitur 2023 per septenarium diuisa, reliquum facit 0, est ergo A litera Dominicalis.

Aliud pro anno bissexto 1616. Bissexti præteriti sunt, vt ante 403, (propositus enim est currens non præteritus) ergo summa tota 2024, quæ per 7 diuisa reliquam facit vnitatem, eaque ex 8 abiecta, dat indicem 7. igitur septima litera, videlicet G, erit Dominicalis vsque ad diem S. Matthiæ sacrum, cui deminceps succedet F.

Ratio Regulæ, *Annis Christi additur quinarium, quia quinta litera in ordine retrogrado litterarum, quo annuatim Dominicales progrediuntur, hoc est, C, (Genim est prima, F secunda, &c.) fuit anno proximo ante æram Christianam Dominicalis posterior (erat enim annus bissextus) adduntur etiam bissexti præteriti hi enim vna cum annis Christi componunt numerum omnium litterarum Dominicalium, ab initio æræ Christianæ vsque ad datum*

datum annum ordine retrogrado sese consecutarum: cum cuiuslibet bissexto bina debeantur litteræ Dominicales. ergo abiectis per diuisionem omnibus septenariis necessario remanet index litteræ Dominicalis anni dati in ordine retrogrado. Quare ut habeatur Index in ordine directo, regula subtrahere iubet residuum diuisionis ex 8. nam si 1. quæ est index litteræ G. in ordine retrogrado dematur ex 8. remanent 7. eiusdem litteræ index in ordine directo, & sic de cæteris. Insimul autem quando nullum est residuum absque alia ratiocinatione assumere litteram Dominicalem A, quia eiusdem litteræ habetur index, si diuisor 7. qui in illo casu, ut in cæteris omnibus fieri solet, tanquam residuum ex 8. subtraheretur.

Notandum. Pro nostro seculo breuitatis causa annis expansis addantur 3. (index scilicet litteræ E. ordinis retrogradi, qui anno 1600. est Dominicalis posterior) & eiusdem currentis seculi, bissexti præteriti, per *Notandum Reg. 8.* inuenti, summa diuidatur per 7. & reliqua ut in Regula. *Compendium pro currente seculi.*

Exemplum pro anno 1615, addantur 3. & bissexti præteriti 3, ad 15. & summa 21. diuidatur per 7. relinquitur 0. pro littera A Dominicali quæ sita, ut supra.

2. Idem aliter per Cyclum Solis.

Cyclus Solis per Regulam 9. inuentus diuidatur per 4. quotus addatur ipsi Cyclo, summa diuidatur per 7. & c. ut in præcedenti Regula. *Regula.*

Exemplum. Cyclus Solis 28. anni 1615. diuisus per 4. facit quotum 7. qui additus ad 28. dat summam 35. quæ diuisa per 7. relinquit 0. atque adeo litteram Dominicalem A. ut supra.

Ratio Regule. Quoniam cum eodem Cyclo solis eadem semper recurrit littera Dominicalis, idcirco loco annorum Christi assumitur debitus anno proposito Cyclus Solis, diuiditur uero is per 4. & quotiens additur ipsi Cyclo, ut habeatur numerus omnium litterarum Dominicalium ab initio Cycli, unicuique enim anno debetur una, & cuius bissexto, qui per diuisionem in quaternarium habentur, dua: Huic denique numero nulla additur radix, quia proxime ante initium Cycli littera currit A. quæ est septima in ordine retrogrado; ergo cum omnes septenarij abiijcendi sint, nulla opus est huius radices additione. Cætera se habent ut antea.

3. Idem aliter per tabulam.

Cum Cyclo Solis ingredi tabulam quintam Cap. 7. expositam, littera enim e regione respondens proposito anno Dominicalis est. *Regula.*

Exemplum. Anno 1615. quo Cyclus Solis currit 28. littera Dominicalis est A, quia numero 28. adscripta est.

REGVLA XL

Litteram quæ cuius propositio diei debetur, & ex hac feriam eternæ.

Regula.

Numerus dierum à principio anni siue primo Ianuarii vsque ad propositum diem inclusivè, hoc est, dies collecti dividantur per septenarium, & quotus indicabit, quoties omnes 7. litteræ repetitæ sint, residuum vero ipsum litteræ indicem monstrabit, accepto, ut feri solet divisore, hoc est 7. pro residuo, si id nullum sit. In anno tamen bissexto, qui dies continet 366. quando dies collecti excedunt 55. ab indice litteræ declaratione inuento subtrahenda est unitas, ut maneat verus index litteræ pro anno bissexto: ab hoc indice, si subtrahatur index litteræ Dominicalium multatus unitate, relinquatur numerus ferie, addito videlicet septenario ad indicem hoc præcepto inuento quando subtractio fieri nequit.

Exemplum. Propositus sit dies 23. Martii, anno 1615. communi dies à principio Ianuarii vsque ad propositum inclusivè collecti sunt 82 (ut videre est ex columnis 4. & 6. Calendarii, cap. 6. propositi) facta divisione per 7. quotus est 11. & residuum 5. ergo quinta littera, hoc est E, propositio diei debetur, & ipsæ 7. litteræ duodecies repetitæ sunt. Index litteræ Dominicalis pro hoc anno 1615. est I. & dempta unitate 0, quare 0 subtrahendum ex 5. reliquum facit 5 indicem ferie: ergo dies 23 Martii est feria quinta.

Ratio Regulæ in annis communibus verbû opus non habet: nam quia ordine directo per dies anni litteræ progrediuntur, & à prima, quæ est A incipiunt, constat præcepti ratio: in bissexto vero ideo post diem quinquagesimum quintum subitur subtrahi unitas, quia sequens dies quinquagesimus sextus eandem habet litteram quam præcedens, id quod in omnes alios sequentes redundat, itaque vel à diebus anni, vel ab indice prioræ ratione inuento, demenda una illa repetita littera est. Per illam denique, quam in fine Regulæ præcepimus, subtractionem, dari feriam, clarum est. Posita enim unitate pro indice litteræ Dominicalis, index litteræ etiam index est feria: ergo tunc nihil subtrahendum est: Quando autem litteræ Dominicalis alium sibi vendicat indicem, per subtractionem sui ipsius minus unitate ab indice litteræ diei propositi, acquirit hic index posterior numerum eius ordinis, in quo ille alter est primus, hoc est, numerum ferie, id videlicet, quod faciendum proponebatur.

Anni dies collecti. Quos facile reperire.

Notandum. Dies collecti facile habentur, si dies mensium propositum præcedentium (uniuscuiusque autem numerus ex mensibus habetur Cap. 4. Num. 8. propositis) in unam colligantur summam, eique addatur ipse dies mensis propositi.

Exemplum.

Sic in exemplo propositio diebus 31, & 28. (quos continet Ianuarius, & Februarius) hoc est diebus 59. si addas 23. (datum diem Martii) conficies dies collectos 82. qui vigesimo tertio Martii respondent.

REGV-

REGVLA XII.

Feriam dati diei absque cognitione listera Dominicalis cognoscere.

Colligantur vnani in summam anni Christi completi, bissexti elapsi (per Reg. 6. Regula
peris) & anni currentis dati dies collecti mutilati vnitate, ea enim diuisa per 7. re-
siduum dabis, quod denominat feriam, assumpto ipso septenario residui loco, si id nul-
lum sit.

Exemplum. Sit denominandus à sua feria dies 23. Martii anni 1615. An-
ni 1614. elapsi cum 403. bissextis, & diebus collectis 82. minus vnitate, faci-
unt in vna summa 2098. quæ diuisa per 7. residuum facit 5. ergo dies propo-
situs est feria quinta.

• Ratio Regulæ. *Post singulos annos communes ad indicem feria pri-
mi diei anni accedit vnitas, ita vt quando primus dies fuerit aliquo an-
no communi feria prima, anno proxime sequenti primus dies in denomi-
natione feria vnitate crescat, sitque feria secunda ratio est, quia abiectis
omnibus septenariis ex anno communi, siue diebus 365. vnitas superflua
sit; & quia binarius superest, si omnes septenarij ex anno bissexto, siue die-
bus 366. reijciantur, ideo post annum bissextum denominatio primi diei
ereuit binario: ergo si hæc omnes vnitates addititia in vnã colligantur
summam, hoc est, tam anni Christi, quam bissexti præteriti seorsim, &
addantur radici, siue numero feria primi diei primi anni Christi, habebi-
tur reiectis omnibus 7. index feria primi diei anni propositi. Quare si, an-
tequam fiat reiectio illa, etiam addantur dies anni currentis, qui post pri-
mum diem anni vsque ad diem propositum numerantur (qui sunt ipsi die-
es collecti minus primo die anni) & post reijciantur omnia 7. necessario
remanebit index feria pro die proposito: atque hæc sunt, quæ regula fieri
præcipit; nisi quod nulla additio præcipiatur radici, quod consilio factum
est, nam primus dies primi anni Christi, quem vt radicem regula respicit,
fuit feria 7. quia ergo omnes septenarij per diuisionem abijciuntur, nulla
opus fuit additione radici.*

Notandum. Si pro nostro seculo compendio vti velis, annis expansis elapsis adde bissextos eiusdem seculi præteritos, ex Notando Reg. 8. repertos, & 4. Compendium
pro labente se-
culo.
(quia annis 600. in quo radix statuta est, primum diem præcessit feria 4.) tum
etiam dies collectos datos anni currentis, summam diuide per 7. & remanebit
vt supra, feria quæ sita.

*Exemplum pro eodem die 23. Martii anni 1615. annis 14. expansis præ-
dictis addantur bissexti 3, & radix 4. tum collecti dies 82, summa 103. diuisa per 7. residuum facit 5. indicem ferie quæ sita.* Exemplum.

REGV-

REGULA XIII.

Tam litteram, quam feriam cuiusvis diei mense, & anno proposito explorare.

Quæ littera primo diei cuiusvis mensis in Calendario adscripta sit cognoscere.

Quod si absque diebus collectis ea quæ binis præcedentibus regulis docuimus, per menses tantum indagare cupis, scire primum oportet, à qua littera quivis mensis ortum ducat, sive quæ littera primo diei cuiusvis mensis in Calendario adscripta sit, id quod nullo negotio ex hæcè dices Clavianis versibus.

*Astra dabit Dominus, gratisque beabit egenos.
Gratia Christicolæ feret aurea dona fideli.*

Nam duodecim hæ voces duodecim tribuuntur mensibus, astra videlicet Ianuario, dabit Februario, & sic deinceps, initialis autem vocis littera est ea, quæ primo diei eius mensis, cui ipsa vox attributa est, in Calendario adscribitur, A. scilicet Ianuario, D. Februario, &c.

Regulâ.

Itaque à dato die mensis omnes reiiciantur septenarii, residuum numerarum à littera initiali dati mensis inclusive in ordine directo 7. litterarum Dominicalium, dat litteram propositi diei, accepto septenario pro residuo, quando nihil remanet. Ex littera deinde feria habetur, ea ratione, ut Regulâ II docuimus.

Exemplum. Proponatur dies 13. Martii, anni 1615. reiectis ex 13. omnibus 7. residuum fit 2. ergo secunda littera à D (Martio enim debetur tertia vox Dominus) inclusive, hoc est, E adscripta est in Calendario diei vigesimo tertio Martii.

Ratio Regulæ nulla videtur indigere explanatione, cum ex litterarum per Calendarium, diesque mensum dispositione constet, post septem semper redire eam litteram, qua initio mensis posita est.

REGULA XIV.

Pascha, ac reliqua festa mobilia, quatuor anni solennia ieiunia, numerum item Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum, una cum ipso Aduentu determinare.

Regulâ.

Invento per Reg. 4. termino Paschali, proximus post illum dies Dominicus festum Pascha indicat; à quo, si per 9 hebdomadas retro in antecedentia numeraueris, incidet in Dominicam Septuagesima; si 7. tantum, in Dominicam Quinquagesima; postquam pro prima feria quarta diem cinerum notum reddat. Similiter, si post pascha septem hebdomadas in consequentia progressus fueris, habebis Pentecosten; si vero per quinque tantum, & ab hac Dominica in seriam quintam descenderis, reperies Ascensionem Domini. Vel, pro festo Pentecosten adde diei Pascha, dies 49. & totidem ab eo dema pro Quinquagesima: pro Ascensione adde 39. vel à Pentecoste detrabe 10.

Initium Aduentus celebratur ea Dominica, qua festo S. Andrea, sive diei ultimo Novembrii proximior est.

Qua-

Quatuor vero anni ieiunia, qua vocant Quatuor Tempora, peragi solent feria quarta, sexta, & septima siue Sabbatho post tertiam Dominicam Aduentus, post primam Dominicam Quadragesimæ; Post Pentecosten, post Festum Exaltationis S. Crucis, quod die celebratur decimo quarto Septembris.

Numerus denique Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum incidentium sic reperitur: Attendatur quot sint Dominica post Pascha vsque ad diem S. Georgii Martyris inclusivæ, qui in diem 23. Aprilis incidit; siue quot sint post Pentecosten vsque ad Festum S. Barnabæ Apostoli inclusivæ, quod die 11. Iunii peragitur: hoc est, quoties numerus septenarius in diebus post Pascha, vel post Pentecosten, vsque ad diem S. Georgii, vel S. Barnabæ inclusivæ contineatur, tot enim Dominica addende sunt ad 24. vt habeatur numerus Dominicarum questarum. Vnde si nulla Dominica in diebus comprehenditur, siue quod idem est, si pauciores quam 7. sunt, vel Pascha in ipsum diem S. Georgii, vel Pentecoste in diem S. Barnabæ incidit, numerus Dominicarum erit 24. Sin autem Pascha, vel Pentecoste post suum, quod diximus festum celebratur, tunc 23. tantum erunt Dominica inter Pentecosten, & Aduentum.

Exemplum. Quærentur hæc omnia pro anno corrente 1615. Terminus paschalis Regula quarta inuentus est in die 5. Aprilis, qui, vt ex præcedentibus Regulis colligi potest, feriam quartam sibi vendicat; ergo proxima sequens Dominica, quæ in 9. Aprilis reperitur, Pascha est; cui si addas hebdomadas 7. siue dies 49. sunt dies 58. & reiectis 30. pro Aprilis, relinquitur dies vigesimus octauus Maii, in quem Festum Pentecostes incidit; & detractis diebus 10. reliquus sit decimus octauus Maii pro Ascensione Domini. Additis vero ad eundem diem 9. Aprilis, diebus omnibus, cum Martii, tum Februarii, quorum hic in anno communi 28. tantum complectitur (vt numerum efficias ex quo 49. demere possis) & à summa 68. detraxeris 49. reliquus fiet dies 19. Februarii, pro Dominica Quinquagesimæ, &c. Quia autem ex Regula præcedenti primus dies Decembris litteram gerit F, sequitur vltimus diem Nouembris, siue Festum S. Andreae habere litteram E, & quia anno propofiro littera A, ex Regula 10. Dominicalis est, atque adeo illa, quæ in 3. Decembris figuratur, proximior sit ipsi E, quam illa, quæ in 26. Nouembris præcedit, consequens est, Aduentum incipere die 3. Decembris. Denique quoniam post diem 9. Aprilis, qui est, Paschatis, vsq; ad 23. Aprilis, siue S. Georgii, numeratur dies 14. in quibus septenarius bis continetur, ideo 2. ad 24. adicienda sunt, vt constet numerus 26. Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum, &c.

Ratio Regula. Si vltimam partem de numero Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum excipias, alia hoc loco non est quærenda, quam Constitutiones, ac Decreta Patrum, qui nobis hæc Festa ita distinxerunt. Quod vero ad illas attinet Dominicas, de quibus in calce Regula præcipitur, res facilis est: Cum enim remotissimus terminus, à quo Aduentus initium trahere potest, in tertio die Decembris hæbeat (ad tres enim dies tam citra, quam ultra Festum S. Andreae initium illud excurrere potest) isque litteram A adscriptam habeat, quando ea Dominicalis est, Pascha diem S. Georgii, siue 23. Aprilis, cui similiter littera A adscripta est, excedere non potest (vltimus enim Paschalis limes est dies 25. Aprilis, quare littera A non repetitur): & si quidem Pascha sit eo in die, inter

duas illas Dominicas interijciuntur alia Dominica 31. ut patet ex Calendario. Si vero uno die precedat, etiam initium Adventus uno die precedit tertium Decembris; & si duobus, duobus, &c. usque ad numerum septenarium exclusivae, ita ut idem semper maneat intervallum dierum 23. in quo septenarius habetur tricies, & semel. Ergo demptis septem illis Dominicis, quae post Pascha usque ad Pentecosten inclusivae numerantur, inter Pentecosten, & Adventum Dominicae 24. relinquuntur: Quare praeveniens Paschate diem S. Georgij, tot Dominicae addenda erunt ad 24. quot à Paschate usque ad eundem S. Georgij diem inclusivae inveniuntur. Et quia Pascha ultra 32 dies, qui septenarium quater tantum continent, retrocedere non valet (vigessimus enim secundus dies Martij citissime eius limes est) sequitur numerum Dominicarum 28. excedere non posse. Quod si pascha post diem S. Georgij inveniatur, mox una perit ex numero 24. Dominicarum, nam etiam si id ultra diem 25. Aprilis, ut diximus, non probatur, tamen quia litterae B & C diebus 24. & 25. Aprilis respondet, ipsa initium Adventus in 4 & 5 Decemb. qui iisdem litteris insigniti sunt, protrudere non possunt, eo quod idem initium tunc alias, & festo S. Andreae viciniores, in diebus 27. & 28. Novemb. fixas litteras B & C. sibi assumas; ergo cum non idem quod antea, maneat intervallum, & nihilominus non plus una Dominica ex illo tollatur, sequitur tunc numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Adventum esse tantum 23. cumque omnium esse minimum.

REGULA XV.

Nonas, Idus, & Calendas in diebus ordinariis mensium exhibere; & contra hos ab illis denominare.

Quia quot dies singulis mensibus à Calendis, Nonis, ac Idibus denominantur, scire.

PRIMO omnium scire oportet, vel qui dies simpliciter, vel quot à Calendis, Nonis, & Idibus nomen accipiant, id quod hisce tradi versibus solet.

*Maius sex Nonas, October, Iulius & Mars,
Quatuor at reliqui dabit Idus qui libet Oclo.*

Ex quibus facile discitur, quinam mensis dies simpliciter à Nonis, & Idibus denominantur, nam primum cuiusvis mensis diem absolute à Calendis denominari suo loco Cap. 4. Num. 9. diximus. Quia igitur hi 4. menses, Martius videlicet, Maius, Iulius, & October, qui his exprimuntur versibus, sex Nonas, siue dies habent, qui à Nonis appellationem accipiunt; reliqui vero 8. menses, quatuor tantum, sequitur, si addamus primum mensis diem, cui Calendae nomen imponunt, Nonas in illis incidere in diem septimum; in his vero in diem quintum: & si hisce rursus addamus dies 8. qui iuxta recitatos versus in omnibus mensibus attribuantur Idibus, in illis quatuor mensibus Idus cadere in diem decimum quintum, in his vero 8. in diem decimum tertium.

Ergo

Ergo vt dies propofitus à Nonis, vel Idibus alicuius menfis, vel à Calendii inſequenti denotatur, exhibeatur in numero dierum ordinario detrahendus eſt numerus denominationis minus vno, ex numero diei in quem Nonæ cadunt, vel Idus, vel Calendia inſequenti menſis, prout dies denominatus erit à Nonis, vel Idibus, vel Calendii. Reliquus namque numerus diem menſis exhibebit eum, qui quærebatnr.

Regula pars prior.

Si contra dies menſis in numero ordinario datus, denominandus fit à Nonis, Idibus, vel Calendii, ſi u eſt primus, ſimpliciter denominatur à Calendii: ſi quintus aut ſeptimus, à Nonis. vt ſupra dictum; ſi denique tertius decimus, aut quintus decimus, ab Idibus, vt ſimiliter monuimus, ſi alius, qui tamen ſedes Iduum, hoc eſt, diem 13. vel 15. non excedat, detrahe eius numerum minus vnitare ex 5. vel 7. ſi fieri poteſt, & qui relinquatur numerus, denominationem exhibet Nonarum: ſi detrahi ex 5. vel 7. non poteſt, detraha: vt iuxta menſes aſſignatos, vel ex 13. vel ex 15. & remanebit denominatio ab Idibus ſumenda. In reliquis diebus qui videlicet 13. vel 15. excedunt, fiat dati diei minus vnitare ſubtractio ex numero dierum totius menſis aucto vnitare, remanebit enim numerus à Calendii menſis ſubſequentis denominandus.

Regula pars poſterior.

Exemplum. Propoſito quinto Idus Ianuarii ſit exhibendus reſpondens dies ſubtrahendo 4. (id eſt numerum vnitare minorem, quam numerus denominationis quinto Idus datæ) reliquus ſit 9, ergo dies nonus Ianuarii eſt, qui diei propoſito reſpondet.

Exempla prima parte Regulae.

Aliud. Scriptæ ſint litteræ decimo octauo Calendas Iulii, qui dies in menſe Iunio exiſtit, quia autem Calendæ Iulii cadunt in diem trigeſimum primum à Calendis Iunii numeratum, cum Iunius habeat dies 30. ergo ſi detrahat 18. minus vno, hoc eſt 17. ex 30. ſuperſunt 14. Ergo litteræ hæ ſcriptæ ſunt 14. Iunii, proximo videlicet die poſt Idus.

Exemplum pro ſecunda parte Regulae. Datus ſit dies 3. Aprilis, qui cum Nonas, quæ in diem quintum incidunt, præcedat, is minus vno ex 5. ſubtrahendus eſt, quo facto remanent 3. dies ergo die 3. Aprilis, Tertio Nonas Aprilis.

Exempla ſecunda parte Regulae.

Aliud. Oblatus ſit dies 23. Martii. Quoniam Idus præterierunt, hoc eſt, numerus 23. eſt maior quam 15. in quem Idus cadunt, & Calendæ Aprilis inſequentis, cadunt in diem triceſimum ſecundum ab initio Martii numeratum, hoc eſt, ex 31. numero videlicet dierum menſis Martii, & vnitare additiua fiant 32. ideo 23. minus vno, hoc eſt, 22. ex 32. ſubtrahenda ſunt, vt remaneant 10. quæ nos doceant die propoſito dicendum eſſe, decimo Calendas Aprilis.

Ratio Regulae. Non eſt opus quicquam addere ijs, quæ ipſi Regula præmiſimus, cum inde ſufficienter ratio conſtet, præſertim ſi bene intelligantur ea quæ cap. 4. num. 9. de Calendii, Nonis, & Idibus diximus: niſi for-

tas scire quispiam desideret, quod cum in utraq; parte Regula subtractio fieri precipiatur, cur numerus subtrahendus semper unitate multiplicandus sit. Sed neque hoc difficultatem habet. Enimvero cum numerus Nonarum non incipiat cum ipso numero dierum mensis, sed uno die post, & post Nonas immediate sequantur Idus, atque post Idus Calenda, ita ut numeratio ex utraque parte ab eodem non deriuetur termino, differentiaque illa sit, ut diximus, unitas, hinc est quod, antequam fiat subtractio, quam Regula precipit, per unitatis multiplicam alter numerus ad eum, qui propositus est, reducatur terminum.

REGVLA XVI.

Indictionem pro anno proposito elicere.

Regula.

Anni Christi propositus addatur ternarius, & summa diuidatur per 15, indicabitque numerus residuus (accipiendo 15, pro residuo, quando in diuisione nihil superest) indictionem, qua queritur. Quotus vero numerum Cyclorum integrorum.

Exemplum. Annus Christi 1615, auctus ternario, & diuisus per 15, residuum facit Indictionem 13, quotus indicante Cyclos 107.

Ratio Regulae. Ternarius additur, quia anni Christi non una cum Cyclo Indictionum incipiunt, nam proximo ante eam Christi anno, ternarius fuit Indictio currens, atque adeo primo anno Christi quaternarius, qui ex additione ternarij ad annum Christi nascitur, & sic de reliquis.

Compendium
pro nostro se-
culo.

Notandum. Pro nostro seculo hac uti poterimus particulari Regula: annis expansis addatur tanquam radix numerus 13. (Indictio videlicet anni 1600.) vel ex isdem subtrahantur 2, numerus conflatus, vel relictus diuisus per 15, reliquum facit Indictionem, quae queritur.

Exemplum.

Exempli gratia hoc anno 1615, ex 15, subtrahere 2, relinquitur 13, Indictio currens.

CAPVT DECIMVM.

Regula Calendarii noni, siue Gregoriani.

REGVLA I.

*Qualitatem anni Solaris an videlicet bissextus, vel communis sit,
& si communis, quotus sit post bissextum
edicere.*

Quomodo hoc
capite anni
Gregoriani su-
mantur.

Quamuis anni Gregoriani diuersimode, quemadmodum in Prooemio huius libri quinti inuimus, sumi possint, tamen quantum ad caput praefens spectat, sumuntur, prout in numero exhibetur ab aera Christiana deducto, & anno 1582, quo dies decem simul exempti sunt, primo in usum introducti, & à Pontif. Max. Gregorio XIII. Gregoriani denominati sunt. his igitur siue expansi sunt, siue centenarii (utriusque tamen in proprio suo genere consideratis) eadem prorsus inseruit Regula, qua mox cognoscitur vtrum annus post correctionem Calendarii acceptus reuera bissextus, vel non bissextus futurus sit, vel fuerit; aut, si datus annus ex numero annorum ante correctionem elapsorum est, qualis is fuisset, si tunc temporis methodus Gregoriana in usu fuisset. Regula igitur talis est.

NUMERVS

Numerus, qui in anno centenarij propositus, solas centurias cum suis decadijs centuriarum, in expansis vero solos expansos denotat, diuidatur per 4, indicabit residuum quotus annus propositus post bissextum sit, in centenarij quidem ratione centenariorum, in expansis ratione expansorum. Quando vero ex diuisione nullus oritur numerus residuus, signum est, annum propositum esse bissextum.

Exemplum 1. Esto propositus annus currens 1615, in quo anni habentur expansi 15, hi igitur, soli diuisi per 4, reliquum faciunt ternarium, qui indicat annu Christi 1615, esse commune, & tertium post bissextum.

Exemplum 2. Proponatur annus 301700, qui cum sit centenarius, diuido numerum centuriarum cum sua decade, qui est 17, per 4, & inuenio unitatem residuam, quæ indicat, annum propositum communem esse, primumq; post bissextum, qui fuit anno centenario 301600.

Ratio Regule, quo ad annos centenarios, est ipsum Pontificis Maximi Gregorii XII. statutum, quo anni Iuliani modo, excessu peccanti, tres annos centenarios continuos (quarto quoque præterito) bissextis suis spoliando medellam attulit. Quia igitur liber à multitudine pronunciatu fuit annus 1600, qui primus post correctionem centenarius est, & quaternario ratione centuriarum exacto numeratur, atque quartus quisque centenarius, tam ante (si æquatio Gregoriana retro extendatur) quam post ipsum eodem gaudeat privilegio, constat propositum. Nam quod soli anni expansi per 4 diuidantur, etiamsi ipsis annexi sint centenarii alique maiores, ratio est, quia omnes centenarii quaternario exacte numerantur: imo in vniuersum, ut Arithmetici demonstrant, quiuus numerus, quantumuis magnus, quaternario numerabilis est, si duæ vltimæ ipsius figuræ, quibus unitates, & decades exprimuntur, eodem quaternario numerabiles fuerint. Atque hæc etiam causa est, cur in annis centenariis solum illas duas figuræ, quæ centenarios, eorumque decades denotant, nulla reliquarum habita ratione, per 4 diuidi præcipimus.

Notandum. Quando anni expansi ternarium non excedunt, & quis scire cupiat, quotus ille sit post bissextum, attendendum est, an proxime præcedens centenarius bissextus fuerit, nec ne. Nam si bissextus fuerit, quæstioni Regula satisficit, sin minus, ad ipsos annos expansos datos adiciendus est quaternarius, vt habeatur numerus, qui indicet quæsitum.

Exempli gratia datus sit annus 1702, anni expansi sunt 2, & proxime præcedens ceterarius 1700 non est bissextus, additis igitur 4 ad 2, summa, quæ est 6, indicabit annum propositu esse sextum post proximum bissextum. Anni centenarii communes semper sunt quarti post bissextum proxime elapsum.

Quomodo ab ordine, post bissextum denominandi sine anni expansi proxime post annos centenarios communes sequentes.

REGVLA II.

Numerum dierum, quos exemptiles vocant, quibusque anni Gregorians à Iulianis differant, computare.

Regula hac nihil aliud inquirendum proponitur, quam numerus dierum bissextorum, qui ultra 10 illos dies, qui anno correctionis 1582 perierunt, dies exemptiles qui.

RIT 3

imposte-

imposterum pro quouis dato anno ex lege Gregoriana omittendi sunt, his ipsis 10 diebus coniunctis: hi enim simul sumpti, vt cap. 5. num. 12 definitum est, absolute exemptiles dicuntur. Verum nihil obest, quin Regula fieri possit vsuualior, & retro etiam ad æram Christi vsque extendi, ita vt colligere liceat, si methodus Gregoriana tunc inceperet, quæ eam quouis anno proposito vtriusque Calendarii, noui scilicet, & veteris, differentia fuisset. Regula igitur hæc esto.

Regula.

Ex anno Christi proposito dua abiciantur postrema figura, vt remaneant soli centenarii, centenariusque maiores, & reliquum numerus per 4 diuidatur, triplum enim quotus additur ipsi, si quod fuerit diuisionis residuum, dies exhibebit ab ipsa æra Christi exemptiles: à quibus si subtrahantur duo, relinquuntur dies proprie dicti exemptiles, veri vel imaginarii, prout annus possit, vel ante correctionem propositus fuerit.

Exemplum 1. Esto propositus annus Christi 690, abiectis figuris 9, & 0, siue annis 90, centenarii 6 reliqui diuisi per 4, quotum dant 1, residuum 2, quotus triplicatus cum ipso residuo facit 5, tot igitur dies sunt ab æra Christi exemptiles; abiecto vero binario remanent 3 dies proprie exemptiles, sed tantum imaginarii, cum annus datus correctione, in qua ipsi cum 7 aliis exempti sunt, præcesserit.

Exemplum 2. Datus sit annus 1615, reiectis 15 manent centenarii 16, qui diuisi quaternario faciunt residuum 0, quotus 4; ergo iste triplicatus dat dies 12 à Christo exemptiles, & abiecto binario remanent 10, totidem nimirum, quot ab anno Christi 300, vsque ad annum 1600, siue ad annum 1700 exclusiue Pontifex Max. Gregorius XIII. anno correctionis eximi voluit.

Exemplum 3. Proponatur annus Christo 8120, diuidatur 81 per 4, & erit quotus 20, triplum vero ipsius 60, quod additum ad vnitatem residuum componit numerum 61, dierum à Christo exemptilium, & abiectis 2, relinquit dies 59 proprie, & veros exemptiles: indicant enim annum Gregorianum 8120, totidem diebus præuenire annum Iulianum 8120, hoc est, diem quinquagesimum nonum anni propositi 8120, incidere in diem vltimum anni Iuliani 8119, ita vt dies anni propositi sexagesimus, siue primus Martii in Calendario Gregoriano (annis enim propositus bissextus est) respondeat primo diei anni propositi, hoc est, primo Ianuarii in Calendario Iuliano.

Ratio Regulæ manifesta est: cum enim quatuor tetracoseteride dies 3 omittendi sint, patet, quoties in annorum Christi numero habentur anni 400 (quod scitur ex quoto, si anni Christi per 400, hoc est, abiectis utrobique, tam ex diuidendo, quam ex diuisore binis postremis figuris, relique annorum figura per 4 diuidantur) toties tres dies bissextos omittendos esse, atque adeo hunc numerum dierum procreari, si quotus ille triplicetur. Quoniam vero tetracoseterides à Christo incipientes, in primis, secundis, & tertiis annis centenariis singulos dies bissextos abiciunt, quatuor quotusque prætereundo; hinc est, quod singuli anni centenarii in diuisione illa per 4 residui, singulos decem dies triplicato quoto addendos, vt habeatur totus numerus dierum bissextorum à Christo vsque ad datum centesimum inclusiue omittendorum. Sed quia æquatio Gregoriana, quamuis hac methodo in annis Christi post correctionem progrediat, tamen ante illam non primo

primo anno centesimo, sed tertio, qui Concilio Niceno proximus est, primum abiectum sibi imaginatur diem, ac propterea anno correctionis decem re ipsa abiicere precepit, Regula nostra, ut hos dies, siue verè, siue imaginarie abiectos colligat, ab illis priore ratione inuentis, duos; qui prioribus duobus debentur annis centesimis, iubet abiicere.

Dies ex triplis anni centenariis, propositi an hac regula inueniatur nec ne. Dies exemptiles & intercalares extraordinarii.

Dato quouis die in Calendario Gregoriano correspondentem ei exhibetur in Calendario Iuliano.

Exemplum 1

Exemplum 2

Exemplum 3

Exemplum 4

Notandum 1. Quando annus datus præcise est centenarius, & ex numero illorum, qui multari bissexto soleant, tum dies exemptiles reperti comprehendunt etiam illum diem bissexto, qui ipso anno proposito omittendus est.

Notandum 2. Si dies aliqui præter hunc ordinem aliquando eximi à Pontificibus præceperentur, vel alii intercalarentur, illi hisce hac Regula inuentis addendi, vel subtrahendi essent.

Confectarium. Patet hinc, cuius proposito diei Calendarii Gregoriani, correspondentem diem in Calendario Iuliano, & contra, dari posse. Potissimum enim quod ad hoc requiritur, est dierum exemptilium cognitio, quibus habitus sic procedendum est: A die Calendarii Gregoriani in numero collecto anni dato, auferantur dies exemptiles hac Regula inuenti, additis diebus 365 (vel 366, si annus præcedens bissextus sit) quando subtractio fieri nequit, erique, qui remanet, dies collectus anni Iuliani quæsitus, ostendens diè mensis in Calendario capite 7 proposito, in propria anni ratione acceptus. Si contra dies datus collectus ex Calendario Iuliano desumptus sit, quæratque ei correspondens in Calendario Gregoriano, dies exemptiles addendi ad ipsum sunt, & à summa, quando fieri poterit, annus auferri integer, ut colligatur, aut remaneat dies Calendarii Gregoriani quæsitus.

Exempli gratia quærat, cui diei in Calendario Iuliano congruat dies 15 Ianuarii (qui idem est vicefimus quintus anni) ex Calendario Gregoriano, & anno Christi corrente 8120 desumptus, dies exemptiles pro hoc anno, ut Exemplo 3 præsentis Regule inuentum est, sunt 59, qui ex 15 auferri non possunt, additis igitur diebus 365, quibus constat annus Iulianus proxime præcedens, auferantur ex 390, & remanent dies 31, quibus in Calendario capitis 7 in columna 6 acceptis, responder in columna 4. dies vicefimus septimus mensis Nouembris, anni Christi 8119, is nimirum, qui quæstioni propolite satisfacit.

Sic contra datus esset dies 27 Nouembris ex Calendario Iuliano anni 8119, ad 331, dies scilicet collectos 27 Nouembris respondentes, addédi essent dies exemptiles 59, & ex summa 390 auferendus annus propositus dierum 365, ut remaneret 25 Ianuarii anni 8120 pro Calendario Gregoriano.

Rursus datus sit eodem anno 8120 ex Calendario Gregoriano dies primus Aprilis, qui est nonagesimus secundus anni bissexti propositi (ut ex columnis septima & quarta Calendarii capit. 7 colligitur) ibi latis igitur 59, remanet dies 33, siue secundus Februarii, qui eodem anno 8120 in Calendario veteri dato diei 1 Aprilis responderet, &c.

Item, velit quis scire pro anno Christi 325, cui diei Calendarii Iuliani respondeat dies vicefimus primus Martii Calendarii Gregoriani, si id, ut nunc fingitur (conseruata tetracoseteridii methodo à Christo deductarum) anno Christi trecentesimo primum vsurpari cœpisset; Dierum exemptilium ex Regula est tantum unus, qui subtractus ex 25 Martii relinquat diem 20 Martii quæsitum; & sic de cæteris.

Quid

Quid faciendum sit, quando dies exemptiles annum solarem superant, duabus sequentibus Regulis patebit.

REGULA III.

Dato anno Gregoriano, cui anno Iuliano is congruat, pronunciare.

Regula.

Dies exemptiles pro dato anno Gregoriano completo ex Regula 2 inuenti, diuidantur per 1461, & quadruplus quotus subtrahatur à dicto annorum numero, remanebitque annus Iulianus quaesitus. si quidem nullum diuisionis fuerit residuum: sin minus, tot ex inuentu Iulianu adhuc demantur. & iuxta quantitatem suam (bissextus videlicet in dies 366, communu in dies 365) resoluantur, quot necessarii sunt, vt ex illis subtrahi possit diuisionu residuum, facta enim hac subtractione remanebit annus Christi Iulianus completus cum diebus, si qui fuerint anni proxime sequentis.

Exemplum 1. Quæzatur, cui anno Christi iuxta Calen. Iulianum, siue vetus, respondeat annus Gregorianus completus 974200. Dies exemptiles horu annorum ex Regula 2 sunt 7305, qui diuisi per 1461, quorum reddunt 5, residuum nullum: ergo quadruplus quotus, id est 20, subtractus ex anno 974200 proposito, relinquit annum Iulianum 974180 quaesitum.

Exemplum 2. Volo scire, cui anno Christi Iuliano respondeat annus Gregorianus completus 301700, quem Caluissus tanquam similem, & similem (proh quanta dissimilitudine) à reformatione Calendariorum remotum, cum anno Christi Iuliano 1500 composuit. Dies exemptiles ex eadem Regula 2 dantur 2261, qui diuisi per 1461, residuum faciunt dieru 800, & quotum 1, cuius quadruplus ex 301700 subductum, reliquos facit annos Iulianos 301696, ex quibus demo adhuc annos tres (vt subtrahere possim residuu 800) videlicet nonagesimum sextum, qui est bissextus, & dierum 366. & duos communes proximos, nonagesimum quintum, & nonagesimum quartum, qui tres anni faciunt simul dies 1096, dempto igitur residuo dierum 800 remanent 296: ergo anno Christi Gregoriano proposito 301700 respondet annus Christi Iulianus 301693 completus, & dies 296; hoc est, dies vltimus anni Christi Gregoriani 301700, ex confectariis huius, & precedentis Regulae, responderet diei ducentesimo nonagesimo sexto, siue vigesimo tertio Octobris anni Christi Iuliani 301694 currentis.

Ratio Regulae. Cum dies exemptiles aliud non sint, vt iam sapius diximus, quam differentia siue defectus, quo anni Christi, prout iam, & impofterum ad Calendarium Gregorianum computatur, ab equali annorum Christi numero Iulianorum deficiunt, si illi ipsi dies anni Christi Gregorianis cogitentur additi, complebitur numerus annorum Christi propositus in magnitudine annorum Iulianorum, hoc est, sicut anni Christi in Calendario Iuliano vsitati. Si vero contra ydem dies exemptiles ex eodem numero proposito annorum Christi Gregorianorum, ac si Iuliani essent, demantur, manebit annus Christi Iulianus quaesitus, correspondens videlicet anno Gregoriano proposito. Cum igitur in singulis quadricenniis, siue lustris Iulianis contineantur tres anni communes, & vnus bissextus, hoc est, dies 1461, toties quatuor anni subtrahendi sunt, quoties hic numerus 1461 in diebus

diebus exemptilibus comprehenditur, ut remaneat præcisè annus Christi Iulianus completus, si nullus dierum exemptilium super sit: Si autem aliqui dies super fuerint, illi ex annis Iulianis, qui remanserunt subtracti, necessario relinquunt annos ac dies Iulianos, qui exactè respondent annis Gregorianis propositis, iuxta notam vtriusq; Calendarii rationem. Sed non possunt dies illi ex annis subtrahi, nisi tot anni Iuliani (qui quaternariū nunquam excedent) ex vltimis in dies resoluantur, quot necessarij sunt ad subtractionem qui cum possint esse vel communes, vel aliquis illorū bissextus, ideo iuxta quantitatem suam in ordine annorum Iulianorum in dieb. exhibendi sunt, id nimirum, quod in regula præscripsimus.

Consuetarium. Patet hinc quid faciendum sit, si certus dies alicuius anni ex Calendario Gregoriano proponatur, quæ raturque, cui diei & anno in Calendario Iuliano respondeat, nimirum iuxta Regulam hanc annos Christi Gregorianos completos reducendos esse ad Iulianos, annisq; ac diei Iuliano inuento addendum esse diem datum ab initio anni numeratum, nam si summa hæc annum Iulianum non ex-cesserit, factum erit, quod propositum fuit. Si vero maior fuerit, annus Iulianus abiciendus, & reliquis adnumerandus erit, & qui relinquitur, dies erit, qui quæreba ur.

Datus dies & annus Gregorianus cui diei & anno Iuliano congruat cognoscere.

Exempli gratia, ait Caluissius, iuxta Clauui rationes anno Christi corrente 301701 in Calendario Gregoriano fore quartamdecimam Paschalem die 5 Aprilis, proximo scilicet die post plenilunium Paschale, quod in feria secunda præcesserit, atque adeo quod sequitur Pascha futurum die 10 Aprilis, queritur, cui anno ac diei, iuxta Calendar. vetus, siue Iulianum, id respondeat. Annis completis 301700 respondet Iuliani anni 301693, & dies 296, vt paulo ante exemplo 2 habuimus: dies decimus Aprilis est centesimus ab initio anni, additis ergo 100 ad 296, fiunt 396, & demptis diebus 366 pro anno Iuliano, qui proxime post annū 301692 sequitur (est enim bissextus) remanent dies 30: ergo Pascha, quod iuxta Caluissium in Calend. Gregoriano accidit anno 301701 die 10 Aprilis, respondet anno 301695 currenti, & diei 30 Ianuarii, aberabitque Calend. vetus (anni enim magnitudo Gregoriana à Caluissio non reprehenditur) plus quam 6 annis solidis.

Exemplum.

REGVLA IV.

Dato anno Christi Iuliano annum Gregorianum correspondentem sistere.

Dies exemptiles annis Iulianis tanquam Gregorianis debiti ex Regula 2 colligantur, iuxta propriam rationem in annos Gregorianos antiquæ collati cum diebus residuis si quis fuerint. additi anni propositi, componunt annos diesque Gregorianos quæ sitos. Vt autè commodè dies illi colligantur in annos primo diuidi sunt per 1461, vt quotus des lustra siue quadrienaria, & residuum deinde per 365, vt habeantur in quoto annis singulares reliqui, & in residuo dies superadd. ii.

Regula.

Exemplum. Sit propositus annus Christi Iulianus completus 974200, cui ex Regula 2 dies respondent exemptiles 7305, qui diuisi per 1461, in quoto redunt

ducent 5 quadriennia, hoc est, annos 20: hi igitur additi ad annum propositum, efficiunt annos Christi 974220 Gregorianos quæsitos.

Exemplum 2. Annis 301700 Iulianis respondent tanquam annis Gregorianis dies exemptiles 7301, qui diuisi per 1461, quorum dāt 1, hoc est, annos 4, & residuum 800, quod per 365 diuisum, annos dat adhuc duos, dies 296. ergo anniis propositis respondent anni Gregoriani 301706, cum diebus 296.

Ratio Regulae satis constat ex præcedentibus. Enimvero cum dies exemptiles non sint aliud, quam excessus, quo anni Christi Iuliani totidē Gregorianos in numero dierum excedunt, si illi ipsi dies ab annis Iulianis cogitentur detracti, remanebit idem numerus annorum in ratione annorum Gregorianorum: Ergo ut habeantur anni Gregoriani in dierū simul sumptorum numero æquivalentes datis Iulianis, iidem dies in annos Gregorianos colligendi, & prædictis annis Gregorianis addendi sunt, id quod præcipit Regula. Sed et

Observatio circa annos centenarios.

Notandum 1. Quando ex additione annorum, ex diebus exemptilibus per diuisionem numeri 1461 collectorum, ad annos propositos nascitur aliquis annus Gregorianus centenarius communis, illi non plures dies esse tribuendos, quam 365, atque adeo diem vnum pro quouis simili centenariō superaddendum.

Exemplum.

Exempli gratia propositi sunt anni Christi Iuliani 301796, quorum dies exemptiles sunt 2261, & vt paulo ante Exemplo 2 habuimus, annos componunt 6 cum diebus 296, additque ad annos propositos, faciunt 301802, & dies 296. quia igitur natus est annus centenarius 301800, qui ex Regula 1 communis est, & sunt illi per diuisionem dierum 1461 (qui numerus continet 3 annos communes cum vno bissexto) æquam bissexto attributi dies 366, ergo dieb. 296 dies vnus adhuc adiciendus est, & annis Christi Iulianis 301796 propositis, æquales enunciandi anni Gregoriani 301801 cum diebus 297.

Observatio circa annos bissextos.

Notandum 2. Quando residuum diuisionis per 1461, aut certe ipsi dies exemptiles dati, per 365 diuidendi quotum reddunt, qui additus datis annis, bissexto efficiat, vnus dies ex reliquis diebus subtrahendus est, vel, si nullus reliquus sit, vltimus ille annus, qui bissexto fuisse, rursus in dies resoluendus, & pro ipso cæteris annis dies 365 addendi, bissexto enim anno non tantum 365, quod fit illa diuisione, sed 366 debentur.

Exemplum 1.

Exempli gratia sunt anni Iuliani 52303, eorum dies exemptiles ex Regula 2 inueniuntur 391, qui diuisi per 365, in quoto dant annum 1, residuum dierum 26: qui igitur additus annus ad 52303, facit 52304, qui ex Regula 1 bissexto est, ideo vt suos contineat dies 366, dies vnus ex 26 subtrahendus est, & annis Iulianis propositis æquales enunciandi anni Gregoriani 52304 cum diebus 25.

Exemplum 2.

Vel sint dati anni Iuliani 48999, quorum dies exemptiles sunt 365, & diuisi per 365, dant annum vnum superaddendum, qui, etiamsi centenarius nascatur, scilicet 49000 quia tamen ex diuisione per 1461 natus non est, neque etiam bissexto ex Regula prima reperitur, nihil nec addendum, nec subtrahendum est, sed annis Iulianis propositis 48999 æquales enunciandi sunt anni Gregoriani 49000.

Notandum 3. Quamuis, tam in hac, quam in præcedenti Regula, quo vniuersaliores

saliores ipsæ sint, nomine dierum exemptilium accipi possint non solum ii, qui æquatione ordinaria, sed etiam, qui extra ordinem exempti intelliguntur, & idcirco hac Regula dies exemptiles colligere iussimus iuxta propriam rationem in *annos Gregorianos*; respicientes tamen magis ad æquationem ordinariam, & tempora proximiora, quam ad extraordinariam, & nescio quæ secula imaginaria, Regulas præceptis onerare noluimus, & propterea dies exemptiles solum per numerum dierum vnus lustri, siue quadriennii, hoc est, per 1461, si eo vsque pertingerent, diuidere præcepimus. Nam si ratio ordinaria tetracoseteridum spectetur, iudem exemptiles, si tot essent, prius per numerum dierum integræ tetracoseteridis diuidendi essent, aut certe, quod facilius, cum anni Gregoriani 14510 æquiualeant annis Iulianis 146097, ipsi anni propositi per 146097 partendi, vt quotus ostēderet, quot ternariis anni Iuliani aucti Gregoriani dici possent, &c. Sed hæc hoc loco sufficere iudicauimus.

Admonitio de diebus exemptilibus extraordinariis.

Confestarium. Posse hac Regula cuius diei cuiusuis anni Iuliani dari annum ac diē Gregorianum respondentē, clarum est, nihil enim aliud requiritur, quam vt anni Iuliani completi per hanc Regulam conuertantur in Gregorianos, inq; addantur dies dati, & si hac additione alius completeretur annus Gregorianus, is reliquis adnumeretur, vt in confestario Regulæ præcedentis de annis Iulianis dictum est.

Darus dies & annus Iulianus cui die & anno Gregorianore-spondeat scire.

REGVLA V.

Cyclum Solis cuique anno propositio debitum attribuere.

CYCLUS solis antiquus pro Calendario Gregoriano non aliter inuestigandus est, quam capite præcedenti, Regula nona, pro Calendario veteri eundem inuestigari præcepimus: hic tamen anni Christi Gregoriani, ibi Iuliani ad computum assumendi sunt.

Cyclus vero solis proprie Gregorianus habetur in numero, qui remanet quando ab annis Christi reiciuntur omnia 400. siue, quod idem est, qui remanet, quando iidem anni per 400 diuiduntur, acceptis ipsis 400 pro cyclo, quando nihil in diuisione remanet. Regula.

Exemplum 1. Reiectis ex anno 1615 omnibus 400, reliquus sit numerus 115, cyclus solis Gregorianus anni dati.

Exemplum 2. Propositus sit annus Christi 1824, is diuisus per 400, reliquum facit cyclum solis 224.

Ratio Regulæ, Tetracoseterides Gregorianas incipere posse ab ipsis Christiana æra annis, præcepti Regula monuimus. Cum igitur cyclus solis nihil aliud sit, vt alibi diximus, quam certus annorum tam communium, quam bissextorum cum literis Dominicilibus rite connexorum numerus, quo absoluto, idem omnino tam annorum, quam literarum redit ordo ac qualitas, is autem certus numerus in re præsentis sit annorum Gregorianorum 400, vt testatur Clavius in Explicatione Calendarii capite vigesimo primo, numer. 4. & nos iam demonstrabimus, ipsum

hunc numerum vna cum literis Dominicalibus debitis cyclum solis componere necessario dicendum est; quem cyclum, etsi liberum fuerit inchoare undecung, tandē liberit; omniū tamen optime fingitur incepisse vna cum annis Christi, & tetracoseteridib. à litera G, & ita à Clauio etiam loco citato proponitur, actu vero ac re ipsa usurpatum esse post diem 4 Octobris anni 1582 ponitur; ita vt reliqua eiusdem anni parti pro cyclo solis Gregoriano obtigerit numerus 382, literam subministrans Dominicalem C, quē admodum ex tabula sexta cap. 7 proposita manifestum est: recte igitur annos Christi per numerum annorum vnius tetracoseteridis diuidere præcepimus.

Post 400 annos Gregorianos eundem redire literarum Dominicalium ordinem ostenditur.

1	G	terarum ordinem, sic ostendi potest. In cyclo literarum Dominicalium 28 annorum, si semel quarto anno, ubi bina copulantur litera, vna tantum ponatur, & deinde ordo consuetus continuetur, post duodecim annos exactos eadem, quæ initio fuit posita in simili ad bissextum dispositione redit litera, vt clarissime in hac apparet tabella: eam enim incepimus à litera G, & anno primo post bissextum, quartoq; anno, qui iuxta antiquum cyclum bissextus esse deberet, vnam tantum literam tribuimus, in reliquis deinde consuetum ordinem seruauimus, & post 12 annos eandem prorsus literam G, immediate post bissextum, vt initio posita est, reperimus. Ergo subtractis ex quolibet annorum numero, qui semel hac interruptione turbatus est, illis annis duodecim litera reliqua omnes eundem tenebunt ordinem, quem eis consuetus tribuit 28 annorum cyclus. Cum igitur prima in centuria, in qua semel fit interruptio, præter tres cyclos integros 28 annorum, comprehendantur anni adhuc 16, si ex eis auferantur dicti anni 12, remanent anni quatuor, pro nouo inchoando cyclo 28 annorum: & sic in secunda tetracoseteridis centuria, in qua secunda fit interruptio, ablatis tribus cyclis, & 12 annis, supererunt anni 8: & quod sequitur facta eadem subtractione in centuria tertia, restabunt pro nouo inchoando cyclo 28 annorum anni 12; Hi 12 anni coniuncti cum 100 annis quartæ tetracoseteridis centuriæ, quæ abiectione litera non interruptitur, componunt exacte cyclos antiquos 4. Ergo cum in 400 annis, abiectionis ter 12 annis, quæ abiectione idem semper cycli initium restituitur, contineantur præcisè cycli integri, numero scilicet 13, sequitur, post 400 annos semper redire idem cycli initium, eundemque literarum ordinem, quod est propositum: post vigintiocto enim annos in cyclo antiquo eandem redire literarum seriem, nemo est, qui dubitet.
2	F	
3	E	
4	D	
5	C	
6	B	
7	A	
8	G	
9	E	
10	D	
11	C	
12	B	
	G	
	F	
	E	
	&c.	

Redire autem post 400 annos, si ter omittatur dies bissextus, eundem literarum ordinem, sic ostendi potest. In cyclo literarum Dominicalium 28 annorum, si semel quarto anno, ubi bina copulantur litera, vna tantum ponatur, & deinde ordo consuetus continuetur, post duodecim annos exactos eadem, quæ initio fuit posita in simili ad bissextum dispositione redit litera, vt clarissime in hac apparet tabella: eam enim incepimus à litera G, & anno primo post bissextum, quartoq; anno, qui iuxta antiquum cyclum bissextus esse deberet, vnam tantum literam tribuimus, in reliquis deinde consuetum ordinem seruauimus, & post 12 annos eandem prorsus literam G, immediate post bissextum, vt initio posita est, reperimus. Ergo subtractis ex quolibet annorum numero, qui semel hac interruptione turbatus est, illis annis duodecim litera reliqua omnes eundem tenebunt ordinem, quem eis consuetus tribuit 28 annorum cyclus. Cum igitur prima in centuria, in qua semel fit interruptio, præter tres cyclos integros 28 annorum, comprehendantur anni adhuc 16, si ex eis auferantur dicti anni 12, remanent anni quatuor, pro nouo inchoando cyclo 28 annorum: & sic in secunda tetracoseteridis centuria, in qua secunda fit interruptio, ablatis tribus cyclis, & 12 annis, supererunt anni 8: & quod sequitur facta eadem subtractione in centuria tertia, restabunt pro nouo inchoando cyclo 28 annorum anni 12; Hi 12 anni coniuncti cum 100 annis quartæ tetracoseteridis centuriæ, quæ abiectione litera non interruptitur, componunt exacte cyclos antiquos 4. Ergo cum in 400 annis, abiectionis ter 12 annis, quæ abiectione idem semper cycli initium restituitur, contineantur præcisè cycli integri, numero scilicet 13, sequitur, post 400 annos semper redire idem cycli initium, eundemque literarum ordinem, quod est propositum: post vigintiocto enim annos in cyclo antiquo eandem redire literarum seriem, nemo est, qui dubitet.

Notan-

Notandum. Nostro seculo hoc est compendii, quod indagazione Cycli Gregoriani opus non sit, cum ipsimet anni Christi expansi eum denotent: (abiectis enim ex 1600. omnibus 400 remanet nihil) sic hoc anno 1615. corrente, Cyclus Solis Gregorianus est 15.

REGVLA VI.

Litteram Dominicalem deprehendere.

Indici litteræ Dominicalis quouis trium modorum Regula 10. Capitū præcedentis præ- Regula
scriptorum reperio, addatur numerus dierum exemptulorum per Regulam 2 inuentorum,
summa diuisa per 7. in residuo das indicem litteræ Dominicalis quæ sita.

Exemplum. Cap. præcedenti in exemplis Regulæ 10 pro anno corrente 1615. inuenta est littera Dominicalis A, siue index 1. dies exempti sunt 10. qui additi ad 1. faciunt 11. & abiectis 7. remanet quaternarius index litteræ D, quæ hoc anno in Calendario Gregoriano Dominicalis est.

Ratio Regulæ. Cum in Calendario Gregoriano toties una omittatur littera in ordine litterarum Iulianarum, quoties dies vnus bissextus: ergo si tot litteræ (reiectis facilioris numerationis causa omnibus 7) à littera Dominicali Iuliana, siue veteri retrogrado ordine demantur, siue quod idem est, tot ordine directo addantur, vt inbet Regula, quot dies exempti sunt, habebitur illa littera, siue index eius, quæ queritur.

Notandum 1. In anno bissexto littera hac Regula inuenta Dominicalis est, vtique ad Festum S. Matthiæ. postea assumitur proxime præcedens, Litteræ Dominicales anni bissexti.

Notandum 2. Si annus propositus est centenarius communis, dies exempti Regula 2. inuenti vnitate mutilandi sunt (quia ipsi comprehendunt etiam diem illum qui anno proposito post ipsius initium omittitur) antequam addantur ad indicem litteræ antiquæ. Admonitio de anno centenario communi.

Notandum 3. Nostro seculo si vti vis compendio, adde ad indicem litteræ veteris Calendarii 3. (numerū qui relinquitur, si ex decem diebus exemptilibus abiciantur 7.) & habebis litteram Gregorianam. Et contra à Gregoriana subtrahere 3, vel adde 4, & remanebit, vel conflabitur index litteræ Iulianæ. Compendium pro nostro seculo.

2. Idem aliter per Cyclum Solis Gregorianum.

Cyclus Solis per Regulam 5. inuentus diuidatur per 4. & quotus multiplicatus tot vnitatebus, quot Cyclus inuentus continet centenarius, addatur ipsi Cyelo, summa diuidatur per 7. residuum enim subtrahatur ex 8 reliquum facit indicem litteræ quæ sita, & si nullum est residuum, signum est vnitatem esse indicem, atque adeo A litteram esse Dominicalem. Regula.

Exemplum 1. Cyclus Solis 15. pro anno 1615. Regula 3. repertus, diuisus per 4 facit quotum 3, qui additus ad 15 (propositi enim anni Cyclus nullum centenarium continet) facit 18. abiectis omnibus 7 remanet 4. quæ dempta ex 8 relinquit alium quaternarium litteræ Dominicalis D indicem.

Exemplum 2. Quærat littera Dominicalis pro anno Christi Gregoriano 1824. Cyclus Solis est, vt in exemplo 2. Regulæ 3. vidimus, 224, & diuisus per 4

dat quotum 56, qui multatus binario (tot enim centenarios Cyclus continet) & additus ipsi Cyclo 124 facit summam 178. hæc vero diuisa per 7. residuum subministrat 5. quod subtractum ex 8. reliquum facit 3. indicem litteræ Dominicalis C. post Festum S. Matthiæ vsurpandæ.

Ratio Regulæ prorsus eadem est cum ea, quam dedimus Cap. præcedenti Regula 10 ubi in secundo modo similiter litteram ex numero Cycli Solis elicere docuimus, & ad verbum huc transferri posses: hoc solum hic additur, ut bissexti per diuisionem in quaternarium reperti, multentur tot vnitasibus, quot Cyclus continet centenarios, cuius ratio est, quia tot omittuntur bissexti indeinde, quia Cyclus non à bissexto incipit, additur

Quæ littera
initio anni
bissexti Domi-
nicalis sit.

Notandum 1. Quando annus propositus est bissextus, quod cognoscitur, quando in diuisione Cycli per quaternarium nihil remanet, per hanc Regulam inuenitur littera quæ post Festum S. Matthiæ in vsu est, quare, vt habeatur ea, quæ initio anni Dominicam indicat, ad indicem inuenitum addenda est vnitas; assumendi enim essent bissexti tantum elapsi: sic in exemplo 2. index litteræ Dominicalis initio anni 1824. vsurpandi, erit 4. litteram D. indicans.

Regula parti-
cularis pro la-
bente seculo.

Notandum 2. Pro nostro seculo hoc erit compendium: anni expansi aucti quarta sui parte, & diuisi per 7 in residuo dant numerum, qui ex 8. subtractus relinquit indicem litteræ quæ sit: Seruato tamen in annis bissextis etiam Notando 1.

Exemplum.

Exempli gratia anno 1616. anni expansi sunt 16. eorumque quarta pars ipsis annis addita facit 20. facta vero diuisione per 7. residuum sit 6, quod subtractum ex 8. relinquit 2. quibus addenda est vnitas (propterea quod annus 1616. bissextus sit) vt fiat 3. index litteræ Dominicalis C. quæ sit.

3. Idem aliter per tabulam.

Cum Cyclo Solis Gregoriano ingrediēte tabulam sextam capite 7. expositam, littera enim è regione ei respondens proposito anno Dominicalis est.

Exemplum anno 1704. quo Cyc'us currit 104. littera Dominicalis prima est F, secunda E.

4. Idem aliter per Cyclum Solis antiquum, hoc est, numerum Cycli antiqui inuenire, qui in tabella ciuicæ dem Cycli litteram ostendat Dominicalem Gregorianam.

Regula.

Ex Cyclo Solis Gregoriano aucto quinario subtrahantur 10. duodenarii, quot centenarios complectitur ipse Cyclus, nam reliquus numerus diuisus per 28. in residuo exhibebit numerum quæsitum.

Exemplum 1. Anno 1615. Cyclus solis Gregorianus est 15, adde 5, sunt 20. numerus videlicet, qui in tabella Cycli solis antiqui exhibet litteram D.

Exemplum 2. An: 3333. Cyclus solis Gregorianus est 133, adde 5, sūt 138. subtrahes enī 12. remanent 126. quæ diuisa in 28 residuum dant numerum 14 cui respondet littera D. Dominicalis anno proposito, Ratio

Ratio Regulæ patet: ex iis, qua in explicatione rationis ad Regulam 3. diximus. quinarium vero, qui hic additur, radicis loco est; nam Cyclo Gregoriano 1. respondet littera G proxime post bissextum; eidem autem litteræ G in eadem ad bissextum dispositione in tabella Cycli antiqui respondet numerus 6. Ergo si 5. ad Cyclum Gregorianum addantur, & 28. quoties fieri poterit, abijciantur, fiet ille numerus tabellæ antiquæ eidem litteræ r: spondentis, quam diu non fit interruptio; interruptioni remedium affertur per subtractionem duodenarii, ut loco citato exposuimus.

Notandum 1. Quando Cyclo Gregorianus est præcisè numerus centenarius, & minor quam 400, est videlicet vel 100, vel 200, vel 300, tunc ex eo non tot duodenarii abijciendi sunt, quot ipsi centenarii indicant, sed vno minus, hoc est, si Cyclo præcisè 100 est, nullus dematur duodenarius, si 200, vnus tantum, si 300. duo: ratio est, quia omisio bissexti, ob quam duodenarius abijcitur, non fit initio anni centenarii, littera autem pro initio anni inquirenda est.

Observatio
pro annis cen-
tenariis com-
muni-
bus.

Notandum 2. Eodem in casu vna littera tantum ex tabella antiqui Cycli accipienda est, & quidem ea, quæ initio anni pro Dominicali assumitur; annus enim talis communis est.

Alia.

Exempli gratia Anno Christi 1800. Cyclo solis est 200, adde 5, & ex summa 205. subtrahesemel tantum 12. relinquitur numerus 193. qui diuisus per 28. residuum facit 25, ostendentem in tabella litte. as E & D, sed sola E quæ prima in vsum assumi consuevit, toto anno proposito Dominicalis est.

Exemplum.

Notandum 3. Pro nostro seculo compendii causa annis expansis addatur primo quinarium, deinde abijciantur omnia 28, & erit qui relinquitur numerus 15, qui in tabella Cycli veteris litteram ostendet Dominicalem.

Compendium
pro currente
seculo.

5. Idem aliter per tabellas particulares.

Hunc modum præscripsimus in Refutatione Elenchi, Lib. 2. Cap. 13. Num. 5.

REGVLA VII.

Litteram, qua proposito diei debetur præscribere, & ex hac feriam deducere.

Omnia fiant, vt habet Regula 11. Capite præcedenti.

Exemplum. Esto propositus dies 23. Martii, anno 1615. communi currente, cui diei deberi litteram quintam, siue E, in exemplo dictæ Regulæ videntur inuenimus. Littera Dominicalis paulo ante reperta est quarta, siue D, ergo si 4. minus 1, hoc est, 3. subtrahantur à 5. relinquetur binarius index feriar: ergo dies 23. Martii, qui in Calendario veteri, cap. præcedenti inuentus est in feria quinta, in Gregoriano est feria secunda.

REGVLA

REGULA VIII.

*Feriam dati diei absque littera Dominicali notatione
notam facere.*

Regula.

Primo omnia fiant ut habet Regula 12. Capitii præcedentis. Deinde ab indice feria e ratione reperto subtrahit residuum quod remanet, si dies exemptiles usque ad annum, & diem propositum inclusivè per Regulam 2. inveni per 7. dividantur, vel eidem indici eiusdem residui complementum ad 7. adde, & habebis feria indicem pro Calendario Gregoriano.

Exemplum. Feriæ index pro 23. Martii, anni 1615. repertus est in exemplo Regulæ 13. in capite præcedenti quinaris; dies exemptiles 10 per 7. divisi, residuum faciunt ternarium, qui à quinario subductus, reliquum facit binarium indicem quesitum: eundem habebis, si ad 5. addideris 4. (complementum ternarii ad 7.) & ex summa 9. abieceris 7. Ergo dies propositus est feria secunda.

Ratio Regulæ. Cum differentia inter duos dies eiusdem denominationis, (tam à mense, quam à numero) alterum veteris Calendarij, alterum novi, sit numerus dierum exemptilium, quibus novum Calendarium præcedit, sitque interim ordo feriarum prorsus idem, clarum est, si ab indice feria antiqui Calendarij subtrahatur illa differentia in ratione feriarum, relinqui indicem feria Calendarij novi: id nimirum, quod Regula præcipit.

Regula pro nostro seculo.

Notandum. Pro nostro seculo propositum hoc assequemur compendio: annis expansis completis addantur bissexti in illis contenti, ex Notando Regulæ 8. Capitii præcedentis, pro eodem seculo reperti, & vnitas (quia primum anni 1601 diem præcessit feria prima) tum etiam dies collecti dati anni currentis; Summa dividatur per 7. & remanebit, ut supra feria quesita, per ea, quæ ad ad Regulam 12. cap. præcedente docuimus.

Exemplum.

Exemplum pro eodem die 23. Martii, anni 1615. annis expansis 14 præteritis addantur bissexti 3. & radix 1. tum collecti dies 82. summa 100. divisa per 7. residuum facit binarium, in dicem feriæ secundæ, ut supra.

REGULA IX.

*Tam litteram, quam feriam cuiusvis diei, mense, & anno
proposito designare.*

Omnia fiant ut habet Regula 13. Capitii præcedentis. Requiritur solum ut propria hoc loco adhibeatur littera Dominicali, videlicet Gregoriana.

REGULA X.

*Annos Gregorianos, & Aegyptiacos, vel Alexandrinos
in vicem comparare.*

Et propriis Regulis fieri possent quod proponitur, quia tamen exiguum illorum in re Calendarij usus esse, Regulas multiplicare nolimus; Sufficit enim quando anni Gregoriani in Aegyptia-

Aegyptiacos conuertendi sunt, vt prius ipsi per Regulam 8. in annu Juliani exhibeantur, & deinde per Regulas capitii 8. in Aegyptiaco transformentur; vel quando anni Aegyptiaci in Gregorianos transferendi sunt, ipsi prius per Regulas capitii 8. in Iulianos conuertantur, & Iuliani deinde per Regulam praecedentem in Gregorianos abeant.

REGVLA XI.

Cyclum luna quouis anno aera Christiana currentem assequi.

Omnia sicut vt habet Regula 1. Capitii praecedentis.

REGVLA XII.

Epactam communem, siue vulgarem dictam venari.

A Epacta per Regulam 2. cap. praecedentis inuenta detrahantur dies exemptiles, additis Regulae 30 quando subtractio fieri nequit. & erit, quod remanet epacta quae sita.

Exemplum. Pro anno 1615. inuenta est epacta 11 ex Regula 2. Cap. praecedentis, exemptiles vero dies sunt 10, quibus detractis ex 11 remanet 1. epacta communis anni propositi.

Ratio Regulæ. Hac Regula aliud non quaritur, quam epacta, quae tantum differat ab epacta communi, siue vulgari Calendarij veteris quantum nouum differt ab ipso veteri; cum igitur haec differentia sit numerus dierum exemptilium, constat propositum: sit vero subtractio, non autem additio differentiae, eo quod Calendarium veteris praeniat a nouo.

Notandum. Pro seculo nostro compendii causa ab Epacta vulgari Calendarij veteris subtrahatur denarius, additis 30 ad ipsam epactam, quando subtractio fieri non potest, & remanebit epacta quae sita. Exemplum dedimus paulo ante de anno 15.

Regula particularis pro praesenti seculo.

REGVLA XIII.

Rationem dierum postpositionis Luna inire.

Etsi mutatio litterarum epactalium, vnde postpositionis dies ortum ducunt, non nisi anno Christi 1700, quo primus dies postponitur, incipiat; eo, quod indices lunares anno correctionis ita restituti sint, vt ipsi plerumque Nouilunia caelestia media sequantur, quicquid tandem in praeteritis factum fuerit: quia tamen si quis methodo Gregoriana ad praeterita regredi, & quam ratio lunarium indicum tunc fuisset, si dicta methodus suo in cursu fuisset, scire cuperet, vt huic etiam satisfaceret hosce dies ab ipsa aera Christiana ea ratione deducere volumus: & quae dem per sequentem Regulam.

Dati anni Christi centenarii auti septenario diuisantur per 25. ab octuplo quoti, vna cum tot vnicatibus, quot ternarij sunt in residuo diuisionis, subtrahatur binarius, & numerus, qui relinquatur demum ex diebus ab aera Christi exemptilibus, pro eodem anno postposito ex Regula 2. reperit dies factos reliquos, qui ab eadem aera Christiana fuissent propositi, sit tunc Calendaris Gregoriani ratio inceperit.

Regula

Itt

Exem-

Exemplum 1. Esto propositus annus Christi 1615, anni centenarii 16, aucti septenario faciunt 23, & diuisi per 25, quotum dant nullum, ternarii vero in residuo 23, sunt 7, à quibus subtracto binario, & reliquis 5, demptis ex 12 diebus ab æra Christi exemptilibus, restant 7, numerus dierum postpositorum quaeritus.

Exemplum 2. Rursus datus sit annus 1860, anni centenarii 18, cum 7, faciunt 25, qui diuisi per 25, dant quotum 1, residuum nullum, octuplum quoti, diminutum binario, & à diebus 14, exemptilibus demptum reliquos facit 8 dies postpositos.

Exemplum 3. Proponatur annus 8020 cuius centenarii anni aucti septenario faciunt 87, & diuisi per 25 dant quotum 3, & residuum 12, quod ternarios continet 4: additis ergo 4, ad octuplum quoti, hoc est, ad 24, & à summa 28 subtractis 12, reliquique 26, demptis ex 60 diebus exemptilibus, qui debentur anno proposito, restabunt dies postpositi 24.

Ratio Regulæ. *Dies postpositi sunt, ut vidimus Capite 5. Num. 13. & 15. differentia anticipationis lunaris, & dierum exemptilium, ab eadem æra numeratorum, cum igitur in annis 2500. ea ratione, quam eodem loco explicauimus, dies 8. anticipentur, constat ratio, cur numerum centuriarum inferimus per 25. diuisi, quotum octuplare, adijcere tot unitates, quot tria costeterides supersunt, & summam ex diebus exemptilibus detrabere. Quod autem annus Christi centenarius septenarium addere præceperimus, rati acit, quod spatium illud, siue 2500. annorum periodus, in qua æra Christi continetur sexcentis annis ante ipsam æram incipiat, ita ut æra incidat in septimum eius centenarium, atque adeo primus post Christum centenarius, octauus dicendus sit illius 2500 annorum periodi, quod non nisi additione septenarii obtinetur. Quod denique ex diebus anticipatis binarius detrahatur, ratio est, quia illis sexcentis ante Christum annis, siue duabus triacosteteridibus duo conueniunt dies anticipati, qui ideo subtrahendi sunt, ut dies anticipati ab eadem deriuentur æra, qua exemptiles.*

Ex diebus postpositis litteram epactalem pro data centuria eruere.

Consiliarium 1. Cum tot dies postponantur, quot notæ, siue litteræ epactales diuersæ in tabula æquationis epactarum ponuntur, aut quoties eadem (absoluto 10 litterarum periodo) repetuntur, sitque ex tabula 8. capitibus 7. æra Christianæ littera epactalis P maiuscula illa, sequitur, si ab hac exclusiue retrogrado ordine per N, M, &c. numeremus tot litteras, quot pro centuria, cuius scire uelimus litteram epactalem, dies postpositi (abiectis prius omnibus 30) inueniuntur, reuertentur nos litteram quaeritam.

Exemplum.

Exempli gratia pro centuria 1600 inueniti sunt postpositionis dies 7, hi numerati post P, per N, M, H, G, F, & E, in D littera, centuriæ 1600. debita, designantur.

Dies postpositi, pro quouis annorum numero à quouis

Consiliarium 2. Manifestum etiam est, qua ratione, pro quouis spacio temporis post Christum, ex Regula data dies postpositionis inuestigandi sint, hoc est, quomodo pro aliquo anno Christi proposito dies illi, ab alia post Christianam

stianam æra deducti inueniendi sint: nimirum ex Regula præfenti dies postpositos inuestigandos esse, tam pro anno proposito, quam pro illa alia æra constituta, posteriores enim subtracti à prioribus, dant numerum quæstorii.

Exempli gratia statuatur æra annus Christi 1600, velimque scire quot dies ab illa vsque ad annum 8020 regulariter postponendi sint. Ex Regula hac, vt in exemplis præmissis conspeximus, pro anno 1600, inueniuntur dies postpositi 7, pro anno vero 8020, dies 34, subtractis 7 ex 34, remanent dies postpositi 27 quæsti. Quia igitur anno 1600 præfigitur epactalis littera D, ex consecutario præcedente inueniemus anno 8020 deberi litteram G; eam videlicet, quam reperies si post D retrograde 27 litteras epactales, vel directe 3 (complementum ipsorum 27 ad 30) tantum numeraueris.

Notandum. Quando præter ordinem trium Regularum Cap. 5. Num. 13, propolitarum, aliqua epacta aut retineretur, aut mutaretur, eius peculiariter ratio habenda est, & dies postpositi, hac Regula inuenti, aut minuendi, aut augendi, aut certe plures, paucioresue anni centenarii, vni diei tribuendi, prout res postulauerit.

æra post Christum numerato supputare.

Exemplum.

Mutationis epactarum extra ordinem rationem habendam esse.

REGVLA .XIV.

Epactam Gregorianam quouis anno currentem, siue indicem Nominij Ecclesiastici indicare.

PRO anno dato ex Regula præcedente inquirantur dies postpositionis ab æra Christi, iique relictis prius omnibus tricenariis, ex 30 subtrahantur, & erit, quod relinquitur epacta Gregoriana concurrens cum Cyclo lunæ 3. Itaque si Cycilus lunæ anni propositi, sit minor quam 3, ab epacta inuenta subtrahantur tot vnderarii (adicius ad epactam 30 quando subtrahit fieri inquit) quot vnderatibus Cycilus currentis cedat ternario. & habebitur epacta currentis: Si vero sit maior ternario, tot vnderarii addantur, quot vnderatibus ternarium excedat, abiectis 30, quoties potest.

Fortassis breuius sic. Cyculum lunæ anni dati multiplica per 11, & productum divide per 30, & à residuo (quod est epacta vulgaris Cæsariorum veteris, quam iap. præcedenti Regula secunda inuenire docuimus) aufer prædictos dies postpositionis (relictis prius, vt antea omnibus 30) aucto ternario, eritque, quod remanet epacta Gregoriana quæsitæ.

Exemplum 1. Pro anno 1615 inueniuntur per præcedentem Regulam dies postpositionis 7, qui subtracti ex 30, relinquunt 23, epactam Cycli: Cum igitur Cycilus lunæ huius anni sit 1, deficiens à 3 binario, detraha ex 23 bis 11. & remanent 12, epacta quæsitæ. Vel ex 11 epacta vulgaris antiqua anni propositi detraha eosdem 7, dies postpositionis vna cum ternario, hoc est, 10, & remanet epacta 12, vt antea.

Exemplum 2. Dies postpositionis pro anno 1800 supra inuenimus 8, qui ex 30 dempti faciunt epactam 22 pro Cyclo lunæ 3, ac Cycilus lunæ anni propositi est 15, ternarium excedens duodenario, multiplicatis igitur 12 per 11, fiunt 132, & abiectis per diuisionem omnibus 30, remanent 12, qui additi ad 22, constât 34, & abiectis 30 remanent 4, epacta quæsitæ pro anno 1800. Vel ex epacta vulgaris antiqua huius anni 15, aufer 11, hoc est 8 dies postpositionis aucto ternario, remanent 4, vt antea.

Exemplum 3. Denique pro anno 8020 inuenimus dies postpositionis 34, abiectis igitur 30, & subtractis reliquis 4, ex 30, remanet epacta 26, anno pro-

posito currens, cum eius Cyclus lunæ sit 3. Vel ex epacta vulgari antiqua 3. aucta tricenario, subtrahe eadem 4, vna cum ternario additio, hoc est, 7, & remanent 26, vt ante.

Ratio Regulæ. Cum epacta primo ara Christiana seculo cum aureo numero 3. concurrens, sit anni Gregoriani forma iuxta propriam ipsius methodum ad praterita extendatur secula, sit * siue XXX. vt patet ex tabula epactarum expansa, & equationis capite 7. propositis, (in hac enim congruere videmus ara Christiana litteram P masculinam, in illa vero è regione ipsius P sub Cyclo luna 3 positam esse epactam * siue XXX.) qua eadem epacta in tabula expansa in suo ordine descendente sub eodem aureo numero 3 tot unitatibus minuatur, quot littera epactales siue dies postpositi, post P numerantur, (relictis videlicet prius, si qui sunt, tricenis) ita vt verbigratia decima littera in ordine retrogrado post P, qua est A, epactam sibi vendicet XX. unitatibus 10. minorem ipsis XXX. constat ratio inuentionis epacta Cyclo luna. siue aureo numero 3 congruentis. Et quia deinde quemadmodum aurei numeri in Cyclo luna vnde viginti annorum ab 1 vsque ad 19 progrediuntur per unitatis incrementum, ita epacta eodem ordine per adiectionem vndenarij relictis 30 quoties fieri potest. procreantur, constat etiam ratio inuentionis epactarum reliquis aureis numeris debitarum, atque ad coprima partis Regula: imo & secunda partis: m. u. multiplicatione enim per 11, & diuisione per 30, nihil aliud fit, quàm vt inueniatur epacta, qua debeat aureo numero proposito in progressionem illa epactarum. per vndenarij incrementum instituta, in qua aureo numero, siue Cyclo tribuitur epacta XI; cum igitur epacta ara Christiana sub aureo numero 1, non sit XI. sed VIII. (vt patet ex tabula epactarum expansa) qua sub eodem numero aureo 1. quemadmodum XXX. sub aureo numero 3. ad quamuis litteram, diemue postpositionis unitate decrescit, redendo post unitatem ad tricenarium, ideo vt habeatur epacta Gregoriana ab epacta hac ratione inuenta dies postpositionis aucti ternario, (quo XI excedunt VIII) subtrahendi sunt.

Quo pacto ex epacta cuiusvis anni proxime insequentis anni epacta formanda sit, Quæ ratione ex littera epactali, epacta aurei numeri 3. cognoscatur; & contra.

Consellarium 1. Manifestum ex dictis est, qua ratione ex qualibet epacta, anni insequentis epacta formetur, nimirum si ad illam adiciantur 11, & ex summa, si ea maior sit quam 30. abiciantur 30, ad epactam tamen aurei numeri 19. addenda sunt non 11. sed 12. vt primi Cycli, siue aurei numeri redeat epacta.

Consellarium 2. Cum tricesima littera in ordine directo 30. litterarum epactalium, hoc est P, respondeat vt diximus epactæ * siue XXX. sub aureo numero 3. & prima littera, quæ est a minuscula, epactæ 1. sequitur epactam, quamuis sub eodem aureo numero 3. tantam esse, quantum in ordine directo littera ei correspondens obtine: locum, atque adeo, si littera cuiusvis seculi cognita sit, cognitam etiam esse epactam Cycli lunæ 3. & contra.

Exempli gratia, quia litera D, est vicesima tertia, ideo XXIII, est epacta ei cōgruens sub cyclo 3: & contra, quia epacta aurei numeri 3 est XXIII, ideo litera epactalis ei debita est D, vicesima scilicet tertia in literarum epactalium ordine.

Confectarium 3. Sequitur etiam, cōsulari epactas aureorum numerorum ternario numerabilium per continuam additionem ternarii, ad epactam aurei numeri 3, atque adeo binas quasque intermedias fieri per additionem 1, 2, & 22: cum enim pro singulis vnitatebus aureorum numerorum addendi singuli sint vnderarii, erunt pro tribus vnitatebus addendi 3 vnderarii, hoc est, abiectis 30, vnitatebus 3. Habita igitur epacta per primam Regulæ partem aurei numeri 3, si pro quouis alio aureo numero maiori ternario numerabili querenda epacta sit, abii-cendus vnus erit ternarius ex ipso aureo numero, & habebitur numerus ad-dendus ad epactam aurei numeri 3.

Exempli gratia in exemplo 2 huius Regulæ anni 1800, aureus numerus est 15, ternario numerabilis, abiecto ergo ternario, remanent 12, illæ, de quibus diximus, vnitates additæ, quæ additæ ad epactam 2 aurei numeri 3, summâ dant 34, & abiectis 30, pro epacta anni propositi relinquuntur 4. Sic si ad eandem epactam 22 ternarium addideris, conficies epactam 25, aureo numero 6 debitam; quæ aucta ternario dat 28, epactam aurei numeri 9: & sic deinceps.

Immo quæuis epacta cuiusuis aurei numeri in eodem cyclo ab 1 incipiente procreatur ex additione ternarii ad epactam alterius aurei numeri ternario minoris, vel ex subtractione ternarii ab epacta alterius aurei numeri ternario maioris: sic epacta aurei numeri 4 fit, si epactæ aurei numeri 1 addatur, vel epactæ aurei numeri 7 subtrahatur, ternarius; & sic de cæteris: eadem enim est, quæ antea, huius rei ratio. Hinc igitur sequitur

Confectarium 4. Datis epactis trium aureorum numerorum, 1, 2, & 3, reliquas omnes produci ex sola ternarii additione: addito enim ternario ad primum fit quarta, & sic ex secunda formatur quinta, & ex tertia sexta; deinde rursus ex quarta nascitur septima, ex quinta octaua, &c. abiectis semper 30, quando numerus maior cōponitur. Et vniuersaliter datis tribus quibusuis epactis, immediate se se in eodem cyclo lunæ (qui ab vnitate incipiat) sequentibus, reliquæ omnes habentur ex sola prostaphæresi ternarii; minorum videlicet aureorum numerorum epactæ ex ternarii subtractione, maiorum vero ex eiusdem additione, ratione supradicta.

Exempli gratia dentur hoc seculo epactæ annorum 1600, 1601, & 1603, siue aureorum numerorum 5, 6, & 7: quæ sunt 15, 26, & 7: ex 7 subtrahantur 3, & relinquatur epacta 4, aurei numeri 4; ex 26 si abiciantur 3, reliqua fit epacta 23 aurei numeri 3; & sic ex 15 habebimus epactam 12, aurei numeri 2; & ex inuenta epacta 4, aurei numeri 4, si abiciatur 3, restat epacta 1, aurei numeri 1, quod si subtrahitur fieri non posset, addenda essent 30. inuentio reliquarum per additionem facilius est, quam vt verbis explicari debeat.

Notandum 1. Quotiescunque hac Regula inuenta est epacta XXV, concurrens cum aureo numero maiori quam 11, vel epacta XIX cum aureo numero 19, pro illa assumenda est epacta 25, pro hac 19, diuersi videlicet coloris vel characteris à cæteris: sic enim cauerit, ne luna in eodem cyclo in eundem diem incidat, aut lunatio aliqua præter modum in longum excurrat.

Notandum 2. Et si propter incertitudinem quantitatis vtriusque anni, tam so-

Cur Regula perpetua non

præscribatur, quidque facienda, si aliqua aliquando futura esset incertum.

laris, quam lunaris, certum non sit, quam diu hæc Regula, quæ facilitatis causa vnicuique diei ratione lunæ in anno Gregoriano postposito, vnam tribuit epactam (hoc est, mensi lunari postposito, qui dies tantum continet 29° proxime, dies 30) vsui esse possit; & ob eadem incertitudinē frustra alia, quamvis ea assumpta quæcumque; hypothesis nullo à nobis construeretur negotio, præscriberetur, præsertim, quod supra allata ad plura secula, atque ad aliquot etiam millia annorum integritatem suam promittat: tamen si aliquando futura esset aliqua per æquationem extraordinariam epactarum interruptio, hæc eadem Regula facili m. 2, assumpto illo ipso interruptionis seculo pro epocha, vel alia quauis commodiore, iuxta 3 Regulas cap. 5 num. 13 propositas, produci, aut instaurari poterit. quæ omnia cum, vti diximus, in incerto posita sint, merito à nobis incertis relinquuntur posteris.

Ratio indagandi epactas pro nostro seculo facillima.

Notandum 3. Pro nostro seculo facillima est epactarum inuentio, enimvero, quotiescumque aureus numerus est aliquis ex progressionē Arithmetica ab vnitāte incipiente, & per incrementum ternarii progrediente, qualis est hæc, 1, 4, 7, 10, 13, 16, 19, toties epacta erit eadem, hoc est, eiusdem quantitatis cum aureo numero. Habito igitur pro quouis anno aureo numero, si is vnus ex hisce sepe fuerit, isidem erit epacta currens, nisi minus ea formabitur per additionem vndenarii ad aureum numerum proxime minorem, quando aureus numerus vnitāte aliquam ex iisdem septem superat; vel ex additione 12, si duab. vnitatibus, aut certe subtractione vndenarii ex aureo numero proxime maiori. Quare cum aureus numerus etiam summa facilitate haberi possit, vt ad Reg. 1. cap. præceden. diximus, & non solum pro quouis seculo huiuscemodi Regule particulares formari, sed & pluribus & facillimis modis, vt patet ex iis, quæ paulo ante attulimus, reperiri possint, constat quanta facilitate asseruerit Caluissius epactam inuentum, & vsu difficiles esse, nugatoriaque ipsius plenitunia Paschalia eadem facilitate, imo facilius inueniri, quam epactas. Sed inueniet vnde se defendat, nam quo plures, & faciliores modi epactas indagandi præscribentur, quemadmodum de litera Dominicali fecit Clavius, eo difficilius, imo difficulter & implicatissime rem tradi concludet, hæc est enim ipsius ars demonstrandi, hoc acumen ingenii. Cæterum ratio huius Regule particularis constat ex consecrariis 3 & 4, & ex ipsa tabula epactarum expansa, in qua e regione literæ D, sub aureo numero 1, ponitur epacta 1, sub aureo numero 4, epacta 4, & sic de cæteris,

Notatur Caluissius.

2. Idem aliter ex tabulis.

Ex tabula octaua cap 7. præscripta, quæ est æquationis epactarum, accipe litteram epactalem seculo proposito congruentem, & cum ea ingredi tabulam septimam, hoc est, epactarum expansam in latere, & cum aureo numero, siue cyclo lunæ anni dati in capite, dabitque angulus, siue concursus communis epactarum quæsitam.

Exemplum. Volo scire, quæ epacta currat anno 1615. In tabula æquationis anno seculari 1600 adscriptam inuenio litteram D, quæ in tabula expansa in sua linea transversali sub aureo numero 1, quæ proposito debetur anno, ostendit epactam 1, ea igitur est, quam volui.

Ratio Regule alia non est quærenda præter ipsam tabularum constructionem, de qua plura apud Clavium, vbi etiam tabulæ particulares

pro

pro determinatis seculis inuenies, quas sponte omittimus.

RECVLA XV.

Novilunij diem, atatemque luna subducere.

Cum epacta quoniam anno currens in hoc Calendario nouilunii Ecclesiastici index sit, vt aureus numerus est in veteri, omnia sicut, vt Regule 3 capiti precedentis præcipit, modo qua ibi dicuntur de aurei numeris, lunaribus indicibus, debito modo epactis applicentur, in enim dies nouilunio Ecclesiastico tribuitur, cui epacta currens adscripta est. Regula

2. Idem aliter abque Calendario.

Quærat^r (per sequens Notandum 2) cui diei in mense proposito epacta currens adscripta sit, & habeatur nouilunii Ecclesiastici dies. Pro dato vero die, luna atatem colliges si epactam, que ipsi diei (que, quomodo inueniatur, dicemus Notando 5) adscripta est, ex epacta corrente detraxeris, adiectu prius 30, si subtractio fieri nequiveris, & reliquo numero addideris insuper unitatem, si epacta XXV, eundem diem cum XXI V occupans, non existit inter epactam propositi diei, & epactam currentem illam, que propositum diem præcedit, non autem eam, qua sequitur. Regula

Exemplum. Currente epacta VII, cupiat quis scire atatem lunæ 27 Augusti: Diei huic præfixam reperiemus epactam XXVIII, quæ cum ex VII auferri non possit, auferenda est ex 37, vt remaneant 9, & addita unitate (eo q, inter XXVIII, & VII non reperiuntur associatæ epactæ XXV, & XXIV) constabitur ætas lunæ dierum 10.

Ratio Regulæ. Ex ipsa epactarum per Calendarium dispositione habetur quamuis epactam, verbi gratia currentem, tot diebus distare à qua us alia epacta proxime post se posita, quot unitatibus ipsa hæc superat (adiectis 30, quando epacta currens minor est illa alia) eo quod omnes epactæ ordine naturali per unitatis decrementum in Calendario sese sequantur, exceptis illis locis, in quibus binæ epactæ eidem diei attributæ sunt. Constat igitur cur epacta dati diei ab epacta corrente subtrahi debuerit: quia vero atas luna, qua quæritur, numerari solet incluso utroque termino, & per subtractionem illam vnus tantum relinquatur, ideo unitas adhuc superaddenda præcipitur, nisi inter utrumq, terminum associata illa epacta interiecta fuerint, hæc enim cum vni diei tantum aquiualeant, unitatem illam restituumt.

Notandum 1. Vt sciatur cuiam diei propositi mensis epacta currens adscripta sit, cognita prius esse debet epacta Calendis cuiusuis mensis deputata; quæ res facilis est. Nam Ianuarius habet in ipsis Calendis epactam *. seu XXX, Februarius XXIX, Martius rursus *, vel XXX, Aprilis iterum XXI, Maius XXVIII, Iunius XXVII, & sic deinceps alii menses ordine habent epactam unitate minore: Augustus solus associatas sibi assumit in ipsis Calendis epactas XXV, XXIV, ac prouide Calendis Septembris epacta XXIII obtingit, & Calendis Octobris XXI, & c.

Notatu dignum etiam est, in omnibus mensibus, Febuario excepto, easdem epactas in fine reponi, quæ in principio positæ sunt; in Augusto tamen, qui, vt diximus, initio epactas binas, XXV & XXIV habet, sola epacta XXI V in fine Eadē epacta in fine mensium, quæ in principio, Febuario excepto.

Quam epacta Calendis cuiusuis mensis adscripta sit cognoscere,

repetitur. Februarius vero, vt monuimus, ab epacta XXIX incipit, & in epacta 1 desinit.

Ex epacta Calēdis Ianuarii adscripta, epacta Calendis reliquorum mensium affixas ordine colligere.

Itaque notatis duabus hisce pro Augusto & Februario exceptionibus, ex solo Ianuarioper reliquos menses colligemus ordine, quoniam epacta Calēdis adscripta sint: cum enim per totum Calendarium omnes epacta retrogrado ordine sese sequantur, & Ianuarius tam in principio, quam in fine gerat * seu XXX, sequitur illam in fine positam, proxime subsequi XXIX, atq; adeo eam deberi Calendis Februarii; & quia Februarius in epacta 1 expirat, Martius ab * ortum ducet, & proinde, quia eadem epacta ei finem imponit, Aprilis nascetur cum epacta XXIX, & sic de ceteris. Obseruandum tamen est, mensem Iulium in fine cum epacta XXVI, coniungere epactam diuersi coloris characteris 25, vt infra, notando 4, dicemus.

Data epacta, cui diei in mense proposito adscripta sit, intelligere.

Notandū 2. Dies igitur epacta currenti in dato mense debitis habebitur, si epacta aliqua currens ab epacta Calēdis propositi mēsi adscripta subducatur, (adscitis 30, quādo subductio nequit fieri) & numero reliquo in super vnitas addatur, nisi inter epactam currentem, & eam, quae Calendis adscribitur copula, de qua diximus, occurrat binarum epactarum XXV, & XXI V, tunc enim vnitas ommittitur.

Exemplum.

Exempli gratia sit epacta currens VI 3, & quæzatur, cui nam diei Augusti ipsa præfixa sit, subtrahis VI 3 à XX V (prima epacta Augusti) remanet 18, dies mēsis quæzitis; nam copula epactarum inter primam epactam, & currentem in ipsis Calendis occurrit, atque adeo nulla vnitas superaddenda fuit. Ratio vero huius præcepti, est eadem, quæ ipsiusmet Regulæ paulo ante allata. Verum vt sciamus sex domicilia illa in Calendario, in quibus binæ habitant epactæ.

Quibus diebus duæ epactæ XXV & XXI V simul adscribuntur scire.

Notandum 3. Menses sex esse, qui eidem diei tribuant epactas XXV, & XXIV, & quidem eos, qui in numero mēsum à Ianuario deducto, loca paria obtinent vsque ad Augustum, qualis est secundus, quartus, sextus, & octauus; nimirum, Februarius, Aprilis, Iunius, Augustus; & post Augustum esse duos locorum imparium, nonum videlicet, & vndecimum, hoc est, Septembrem, & Nouembrem; qui quidem menses (Augusto excepto) sunt omnes, qui pauciores, quam dies 31 obtinent, ac proinde, qui versus illos, *Terdens September, &c.* quos cap. 4. num. 8. proposuimus, memoria tener, etiam horum 6 mensium recordabitur, quinque enim suis nominibus ibi exprimuntur, quibus si addat Augustum, habebit & numerum & nomina. Quibus vero diebus illa epactarum societas obtingat, res f. ita facilis quoque est: nam cum ea accidat vel circa initium, vel circa finem mēsum, hoc est, ante Augustum circa initium; post Augustum circa finem, in Augusto vero in ipso initio; & ex Notando 1 consistet, quoniam epacta initio ac finem mēsum conueniant, si ab ipsis deorsum, vel sursum numerabimus, consequemur nostrum propositum.

Exemplum.

Exempli gratia, Februarius in primo die habet epactam XXI X, in secundo XXVI II. Ergo in quinto XXV, atque adeo etiam XXI V. Pari ratione, quia Nouēber in die trigesimo, siue vltimo habet XXI I, & in vigesimo nono XXI II, sequitur, eum in die 27 habere XX V, ac proinde & XXI V, &c.

Quib. locis in Calendario epactæ 25 & 29 diuersi characteris sint.

Notandum 4. In his ipsis 6 mensibus, epactæ XXVI, proxime ante epactam XXV cum XXI II associatam positæ, adscribitur epacta 25 diuersi coloris, vel characteris, quæ epactarum copula in ipsum Augustum cadere non potest, quod

quod in ipso initio dicta epacta XXV ipsi XXIV, associetur, ac propterea in vltimum cadit diem Iulii. In fine deinde Decembris, cum epacta XX alia coniungitur epacta 19, diuersi etiam characteris, vel coloris à cæteris. Harum itaque epactarum (25 scilicet associata cum XXVI, & 19 cum XX) in vsu huius Regule, atque eorum, quæ in hisce notandis præmisimus, habenda est ratio, ita vt quando vna harum currens est, eas ipsa leges subbeat, quibus epacta XXIV cum XXV coniuncta subiecta est.

Notandum 5. Denique cum Notando traditum sit, datæ cuique epactæ diem correspondentem exhibere, placet vice versa, dato diei epactam congruentem adscribere, quod hac ratione assequi mur. Diem datum detrahemus ex epacta Calendis mensis propositi adscripta, additis prius 30, si detrahitio fieri nequeat; reliquo numero addemus vnitatem, si inter datum diem, & primam epactam mensis non existit epacta XXV, associata epactæ XXIV, conflatus enim numerus erit epacta quam querimus.

Quæsi epacta dato diei adscripta sit.

Exemplum gratia sit, diei decimo octauo Augusti sua assignanda epacta: subtractis 18 ex XXV (epacta Calendis Augusti debita) remanet VII epacta quaerita, nulla enim additur vnitatem propter epactam XXI V, ipsi XXV in Calendis associata.

Exemplum.

3. Ætas lunæ, nouiluniique dies aliter ex Regula vulgari.

Assumpta epacta Gregoriana corrente, omnia fiant, vt habet Regula 5 capitulum præcedens.

Exemplum. Queratur currente epacta Gregoriana VII, ætas lunæ pro 17 die Augusti; numerus mensium à Martio Augustum præcedentium, est 5, qui additur ad epactam 7, vna cum 27, dato videlicet die, conficit 39, & abiectis 30, remanet dies 9, pro ætate lunæ dati diei, quibus numeratis retrorsum, incidemus in diem 19, nouilunio ex hac regula debitum.

Notandum. Cum hæc Regula non semper eosdem dies exhibeat, quos præcedens, per eam luna Ecclesiastica, & consequenter festa mobilia indagari non debent: traditur enim propter alios vsus, quia lunam offert parum tam à cælesti, quam ab Ecclesiastica discrepantem.

Hac via nec lunam Ecclesiasticam, nec festa mobilia indaganda esse.

REGVLA XVI.

Quartamdecimam lunam siue terminum Paschalem præscribere.

Assumpta epacta Gregoriana corrente loco autem numeri, reliqua fiant, vt habet modus prior, Regule 4. cap. præcedente.

Exemplum. Anno 1615 est epacta currens 1, quæ reperitur inter extremos nouiluniorum Paschaliu terminos in die 30 Martii, indicans ibi Paschale nouilunium, à quo inclusiuè quartusdecimus dies occurrit 12 Aprilis, is igitur hoc anno terminus Paschalis est.

2. Idem aliter absque Calendario.

Epactam Gregorianam currentem ex Regula 14 inuenitur, quando ea maior non est, quam XXII. Subtrahat ex 44, & relinquatur dies Martii, in quem cadit terminus Paschalis, qui si 31 excedat, in abiectis, reliquis fiet dies Aprilis eisdem termino debitus. Quod si epacta numerum 23 excedat, neque fiet XXIV, vel 25 diuersi characteru, subtrahat illam ex 43, vel si fiet XXIV aut 25, ex 42, & remanebit dies Aprilis termino Paschali dicatus.

YUM

Extm-

Exemplum. Anno hoc 1615 epacta est 1, quæ subtracta ex 44, reliquum facit diem 43 Martii, hoc est, abiectis 31, diem 12 Aprilis, ubi anno proposito terminus Paschalis figuratur.

Ratio Regulae eadem prorsus est, quæ posterioris modi Regula 4, capite precedenti proposita; Nam quemadmodum ibi propter epactam 26 cum die 21 Martii (cui tanquam quartadecima index debetur) 47 componerem, quæ in epacta ipsa minor ex 47 detrahitur: ita in hac Regula quævis epacta maior, quam XXIII, quæ in 21 Martii primæ quartadecima Paschalis nota est, & cum ipsa coniuncta 44 componit, ex 44 abiicitur, ut habeatur dies quartadecima Martij illi correspondens, &c. Inbetur vero hinc epacta XXIV, & epacta 25 diversi characteris deminor ex 43 sed ex 42, quia utraq; cum suo die decimo octavo scilicet, & 17 Aprilis coniuncta, facit 42, non autem 43, ut cætera, quæ post duodecesimum Aprilis, in quibus quartadecima epactæ 1 cadit, sequuntur.

Ex dato termino Paschali correspondentem epactam deducere.

Confectarium 1. Eadem ratione, quæ in Confectario 1 Regulae 4 capitis precedentis, deducemus modum, quo ex dato termino Paschali epacta ei debita eliciatur. Subtrahendus videlicet datus dies Martij est (diei Martij cõtinuando vsque ad 43, ita ut duodecesimus Aprilis dicatur quadragesimus tertius Martij) ex 44, dies vero Aprilis datus, qui 12 excedit, ex 43, & remanebit epacta quæ sita. Dato vero die 17 Aprilis epactane XXVI, an vero 25; & die 18, an epacta XXV, vel potius XXIV eligenda sit, ex aureo numero peti debet.

Non lunari Paschale & ex hoc eius epactam reperire.

Pari ratione confectaria 2 & 3 Regulae 4 capitis precedentis huic Regulae accommodata erunt, si in iis loco epactæ 26 substituas 23, & loco numeri 34 intelligas 31, & denique pro 33 accipias 30, &c.

REGVLA XVII.

Cui mensis solari civili in anno Gregoriano, quævis lunatio tribuenda sit perquirere.

*I*uxta rationem Computatorum veterum omnia fieri debent, ut habet Regula 6 capitis precedentis, loco tamen aures numeri currentis accipienda est epacta currentis.

REGVLA XVIII.

Quot lunationum datus annus lunaris sit, hoc est, communis ne sit, an embolimus, perquirari.

Regula.

Annorum lunarium civilium ille embolimus, siue 13 lunationum est, cuius epacta currentis una est ex sequentibus *, XXIX, XXVIII, XXVII, XXVI, XXV, 25, XXIV, XXIII, XXII, XXI, XX, 19, quibus accedit epacta XVIII concurrans cum aureo numero 19 (id, quod in vno tantum cyclo accidit, illo nimirum, cui in tabula epactarum expansa, prefixa est litera C maiuscula) reliquarum vero epactarum anni omnes communes sunt. Pari ratione annus Ecclesiasticus embolimus est quæ epactam currentem habet unam ex his vndecim, XXII, XXI, XX, XIX, XVIII, XVII, XVI, XV, XIV, XIII, XII, XI, cætera epacta anno indicans communes, & 12 lunationum omnes.

Exem-

Exemplum. Annus 1615, cui epacta debetur 1, communis est in vtraque anni lunaris ratione, eo quod epacta 1 locum non habeat inter predictas.

Ratio Regulæ. *Supra capite 9 ad Regulam 7 expositum est, in cyclo lunari vnde eunque tandem inchoetur, semper tamen tertium, 6, 9, 11, 14, 17, & decimum nonum annum embolismum recipere; cum igitur pro annis lunariibus civilibus, ut fuisus cap. 17 in explicat. Calend. docet Clavius, cyclos semper inchoetur ab epacta *, siue XXX, vel si ea in aliquo cyclo desit, ab epacta 1; & supra allata priores epacta ab *, vel 1, semper vel tertium, vel sextum, vel nonum, &c. in cyclis tabula epactarum expansa locum obtineant, constat propositum. Similiter cum cyclos annorum Ecclesiasticorum incipiat vel ab epacta XXI, que octavo Martij, vel quando ipsa in aliquo cyclo non continetur, ab epacta XXII, que nono diei eiusdem Martij adscribitur. & premissa posteriores vnde decim epacta eundem etiam situm cum his seruent, ut tertium, 6, 9, 11, &c. locum occupent, ut patet in tabula epactarum expansa, constat etiam reliquæ partis Regulæ propositæ ratio.*

Notandum 1. Epactam XXII in annis lunariibus Ecclesiasticis embolismum non esse, nisi cyclos ab epacta XXIII ortum ducat.

Notandum 2. Quemadmodum in Calendario veteri, si cyclos incipiat per 8 Martij, aurei numeri post Decembrem, in Ianuario videlicet, Februarii, & prioribus Martij diebus per Calendarium inscripti, anno Ecclesiastico non congruunt, eo quod aureorum numerorum inscriptio per totum Calendarium, iuxta rationem anni lunaris civilis ab initio Ianuarii ortum ducant: ita in Calendario Gregor. idem accidit ratione epactarum, & annorum lunarium Ecclesiasticorum, nam & hic epactæ ab initio Ianuarii, annoq; solari, non autem ab octavo, vel nono Martij deducuntur, tam in inscriptione per Calendarium, quam in eorundem vsu communi. Posset tamè, qui vellet facilimo negotio tam aureorum numerorum in veteri, quam epactarum in nouo Calendario ordinem, per la uarium etiam, ac Februarium, vsque ad octauum Martij producere, methodumque annorum lunarium Ecclesiasticorum perficere.

Quando epacta XXII annu lunarem Ecclesiasticum embolismum facit. Lunares indices vtroque in Calendario per menses Ian. Febr. & parrem Martij anno lunari Ecclesiastico non esse accomodas.

REGVLA XIX.

Literam Martyrologii pro quouis anno seligere.

Quæritur per Regulam 14 epacta anni propositi, ostendens, vniuersas illius quousa litera ex triginta epactalibus in ordine directo, & anno seligenda sit.

Exemplum 1. Anno 1615 epacta est 1, ergo prima litera, hoc est, a minuscula litera Martyrologii est

Exemplum 2. Anno 1710 epacta est *, siue XXX, ergo tricesima litera, quæ est P minuscula, est ea, quæ dicitur Martyrologii.

Ratio Regulæ alia non est, quam quod loco 30 numerorum, quibus ætates luna pronuntiarentur, hæc cum cæteris numeris, cyclos luna videlicet, & epactis confunderentur triginta literæ epactales, de quibus cap. 5, num. vlt. diximus, ordine directo electæ sunt. Cætera ex Rubricis Martyrologii petantur.

Regula.

Pascha cum reliquis festis mobilibus; quatuor anni ieiunia; numerus Dominicarum inter Pentecosten & Aduentum: Item ratio Nonarum, Iduum, & Calendarum; insuper & Indictio

Inueniuntur per Regulas 14. 15, & 16 capitis præcedentis, modo pro quartadecima Paschali, annis, & reliquis Calédario veteri propriis, accipiuntur quartadecima, anni, &c. Calendarum noui, siue Gregoriani.

CAPVT VNCECIMVM.

De anno ac Computo Hebræorum:

Computus Hebræorum recte hoc nomine appellatur.

Hæretici scrupulosum computum Catholicis obtrudere conantur.

Anni Hebræorum etiam lunares sunt, simul tamen ad solem etiam diriguntur.

Duplex annorum Iudaicorum inæqualitas. Anni communes & embolimæ.

Anni Deficientes, Ordinati, & Abundantes.

Quantitas eorundem.

Rationem anni, qua ab aliquot retro seculis vtuntur Iudæi, Computum communiter vocant Hebræorum, magis proprie sane, quam Christiani Calendarum sui methodum hoc nomine appellant. Enimuero cum methodus Calendarum Ecclesiastici Christianorum cyclis, qui annis aut diebus solidis perfecte absoluantur, consistat, ac proinde, quæ singulis annis computet, atque ad scrupulosos calculos reuocet, non habeat; sed progressu, ac serie quadam naturali cyclorem semel inscripta, cuius characteres insequentis anni absque villo tali calculo innotescant; profecto minus proprie eam Computum vocari concludendum est. Contra, quia Hebræis, vt annis suis singulis singula initia procreent, deque ipsorum magnitudine ac quantitate enunciât, dierum, horarum, horationumque scrupulorum calculi computandi sunt; & præterea non tam desistantur, quam notantur, quæ huic rei competat, facili cyclorem progressu, meo iudicio apte, recteque Computus dicitur, & quidem propter necessitatem, ac scrupulosam scrupulorum obseruationem scrupulosus, ad quem hodierni, etiam minime scrupulosi nonarores confugiunt, vt Christi fidelibus circa veram Ecclesiasticam & ab Ecclesia visitatam, & approbatam temporum rationem scrupulum iniiciant: & quæ hisce hominibus Christiano nomine vtentibus turpissimum est, Iudaicam rationem Christianæ præferunt, & vt diuinum aliquod inuentum ad sidera vsque extollunt. Verum de hisce satis in Refutatione Elenchi.

2. Annus ciuilibus Hebræorum lunatis est, & mensibus constat lunaribus synodicis similibus, tali inter se ordine, ac numero conexis, vt annos solares certa quadam ratione æmulentur atque incitentur: adscitis enim mensibus septem embolimis, qui septem annos embolimæos, duodecim communibus interponendos, constituent, ita attemperantur anni reliqui, vt vnde viginti continui simul sumpti, totidè solaribus proximè æquales sint: quod quidem Iudæi proprio suo instituto sic faciunt, vt anni eorum non solum ratione mensium, sed & ratione dierum inæquales inde emerferint.

3. Ratione mensium annus duplex est, communis videlicet, & embolimæus. Communis est, qui duodecim mensium concluditur ambitu. Embolimæus, qui addit tertiumdecimum.

4. Ratione dierum vtrumque anni genus triplicem suscipit differentiam. Alii enim anni Defectiui, siue Deficientes sunt; alii Ordinati, siue Mediocres: alii Abundantes, siue Excrecentes. Deficiens annus communis est, qui diebus constat 353. Ordinatus, qui diebus 354. Abundans, qui dies 355 complectitur. Embolimæus vero Deficiens, dies habet 383. Ordinatus 384: & Abundans, dies

dies 385. Oritur hæc dierum inæqualitas ciuilitèr potissimum ex translatione de qua post dicemus Neomeniarum.*

5. Duplex annis suis Hebræi statuunt Principium, politicum videlicet, & sacrum, siue Ecclesiasticum: illud ab autumnò (à quo mundum incepisse autumant) & Neomenia mensis Tisri; hoc à vete, & Neomenia mensis Nisan deducunt. Annos tamen ciuilitèr à capite politicò numerant.

Annorum Iudaicorum principium.

6. Alterū igitur annum, alterius anni caput in bina discriminat semestria: Caput scilicet anni Ecclesiastici, siue Neomenia Nisā annū politicum; & Neomenia Tisri annum Ecclesiasticum bissecat, siquidem de annis communibus sermo sit: de aliis enim alia etiam est ratio. Nam spaciū illud quod à Neomenia Nisan incipit, & vsque ad Neomeniam Tisri protenditur, semestris, & proter Festa Pentecostes, & Paschatis nobilius est, sibi que perpetuo æquale, numero videlicet dierum 177 conclusum. Alterum vero inæquale omnino est, non solum in dierum, sed & in mensium numero, cum quos menses, Marchesuan nimirum & Chisleu instābiles contineat, & in anno embolimæo ex semestri in spacium septem mensium abeat.

Medietates annorum Iudaicorum, altera constans, altera mirabilis.

7. Enimvero numerus mensium, vt diximus, in annis communibus, est duodenarius, quibus annus embolimæus superaddit tertiumdecimum, in annorum ordinatorum specie alteri pleni, & caui. Eorum hæc sunt nomina, & quantitates: 1. Tisri plenus. 2. Marchesuan nunc cauus, nunc plenus. 3. Chisleu modo plenus, modo cauus. 4. Tebeth cauus. 5. Sebat plenus. 6. Adar prior (mensis embolimus) plenus. 7. Adar posterior cauus. 8. Nisan plenus. 9. Iar cauus. 10. Siuan plenus. 11. Tamuz cauus. 12. Ab plenus. 13. Elul cauus. Est autem, vt alibi diximus, mensis plenus dierum 30, cauus dierum 29.

Numerus, nomina, & quantitates mensium.

8. Itaque omnis ratione dierum varietas in duos menses Marchesuan, & Chisleu concurrat: in anno enim deficiente vterque cauus; in abundante vterque plenus; in ordinato ille cauus, hic plenus est.

Duo menses, in quos omnis redundat dierum varietas.

9. Annus Semitah est in numero annorum Iudaicorum quiuis septimus.

Annus Semitah Iobel

10. Iobel Systema annorum quadraginta nouem est, hoc est, septem hebdomadarum annualium complexio.

11. Cyclus lunæ est vndeviginti annorum reuolutio, & in vsu dupliciter sumitur, annos videlicet 19. vel collectiue, vel distributiue, quemadmodum supra capite 4. monuimus, computat.

Cyclus lunæ.

12. Cyclus solis, si quis annis Iudaicis attribuitur, 28 annorum recursus est, septem constans tetraetridibus.

Cyclus solis.

13. Cyclus magnus siue feriarum, est periodus tredecim Cyclotum lunarium, siue annorum 127, qua ab soluta Neomeniæ, & Festa pleraque ad eandem ferias redeunt, atque adeo eadem redit etiam annorum qualitas. Dixi pleraque, quia, quamuis Characteres duorum Cyclorum maximorum immediate se sequentium, discrepantiam dierum, vel horarum solidarum non præferant, quia tamen differentia saltem 95. horariorum punctorum est, illa tam Neomeniarum, quam Festorum ordinem, non solum vno die, sed & propter ferias inhabiles diebus duobus turbare potest.

Cyclus magnus

14. Solent præterea Hebræi in suis Ephemeridibus, seu Festorum tabulis quatuor annotare anni tempestates, ingressumque solis in 4. Zodiaci puncta

Quatuor Tempora.

cardinalis, bina scilicet *Æquinoctialia*, & bina *Solstitialia*, siue quatuor anni Solaris quadrantes, quos *Tekuphas*, siue *Reuolutiones* appellant. Dupliciter enim *Tekupha* sumitur, nimirum, vel prout indicat punctum, siue instans temporis, quo quadrans anni, ver scilicet, æstus, hyems, & autumnus incipit, vel prout solidam comprehendit anni solaris quartram partem. Denominationem vero hæc *Tekupha* trahunt à mensibus, in quos plerumque, saltem hinc temporibus, iuxta priorem rationem acceptæ, incidunt: autumnalis enim vocatur *Tekupha Tisri*; hyberna, *Tekupha Tebeth*; vernalis, *Tekupha Nisan*; æstiva denique *Tekupha Tamuz* dicitur.

**Duplex ratio-
ne loci, ac ma-
gnitudinis de
Tekuphis Rab-
binorum sen-
tentia.**

15. Quamuis autem harum in *Tekupharum* tam magnitudine, quam principio, hoc est, in vtraque earum acceptione, Iudæi non vndequaque conueniant, in duplicem tamen conspirant sententiam, & hanc ob causam etiam in suis Tabulis, seu Computis semper vtramque annotant, cuique suum adscribentes autorem. Altera enim eaque vetustior Rabbi Samueli cognomento Iarhinai attribuitur: Altera postea à Rab. Adda filio Ahaba ortum duxisse ferunt.

**Tekupha Rab-
bi Samuelis.**

16. Est igitur *Tekupha* Rabbi Samuelis quadrans anni solaris Iuliani Astronomici, siue dierum 365, horarum sex; dies comprehendens 91, horas septem cum dimidia; & quod sequitur, singulis Iustris Iulianis in eodem anni Iuliani modo in orbem recurrit.

**Tekupha Rab.
Adda
Cyclos Luna-
ris Astronomi-
cus.
Annus Teku-
phalis Rab.
Adda.
Punctum, &
Momentum
horarium.
Dici, horarum-
que initium.**

17. *Tekupha* vero Rab. Adda septuagesima sexta pars est Cycli lunaris Astronomici, siue 19 annorum lunarium, hoc est, dierum 6939, horarum 16, punctorum 595, complectens dies 91 horas 7, puncta 519, momenta 31. Annus enim solaris, siue *Tekuphalis*, vel quod idem est quatuor *Tekupha* Rab. Adda, dierum est 365, horarum 5, punctorum 997, momentorum 49, pars videlicet decima nona lunationum 235, siue annuum 19, lunarium Astronomorum, septem nimirum embolimorum, & duodecim communium.

**Annus lunaris
communis, &
embolimus
Astronomicus.
Mensis lunaris
Astronomicus.
Differentia
solaris Cyclica.
Differentia
solaris annalis.**

18. Est autem punctum, siue scrupulum horarium millesima octogesima pars horæ; momentum vero septuagesima sexta pars vnus puncti: punctum enim statuitur 76, momentorum; hora vero punctorum 1080. Horas vero suas Hebræos ab occasu solis, vnde diem incipiunt, numerare alibi diximus.

**Excessus sola-
ris Cyclicus.**

19. Rursus annus Lunaris communis Astronomicus est dierum 354, horarum 8, punctorum 876, Embolimus vero dierum 383, horarum 21, punctorum 589.

20. Mensis Lunaris Astronomicus est dierum 19, horarum 12, punctorum 793.

21. Differentia Solaris Cyclica est spacium temporis, quo Cyclos lunæ Astronomicus, siue 19, anni lunares Iudæici Astronomici, à totidem solaribus differunt: Differentia vero solaris annalis spacium temporis est, quo vnus, vel plures anni solares Astronomici, ab initio ordine continuo, intraque terminos vnus Cycli lunaris Iudæici computati, à totidem annis Iudæicis Astronomicis eodem modo sumptis, differant: & duplici ratione vtraque, pro duplici anni solaris magnitudine afficitur, excessu scilicet, & defectu.

22. Excessus enim Solaris Cyclicus est spacium temporis, quo 19, anni Solares Iuliani Astronomici, totidem lunares Iudæicos Astronomicos continos superat; & est in vno Cyclo integro horæ 1, punctorum 485, quæ differentia etiam

etiam Anticipatio Lunarum Cyclica non incongrue dicitur: Statuta enim vtrifque annis tam Iulianis, quam Iudaicis communi aliqua epocha, hæc differentia anticipationem Neomeniarum in anno solari numerat.

23. Defectus solaris Cyclicus est spaciū temporis, quo 19 anni solares Gregoriani & Astronomici à totidem lunaribus Iudaicis Astronomicis continuis deficiūt; atq; adeo Postpositio lunaris recte etiam appellari potest. est autem horæ vnus, punctorum 104.87 vno Cyclo lunari solido.

24. Excessus solaris annalis est spaciū temporis, quo vnus, vel plures anni solares Iuliani Astronomici, vel Tekuphales Rab. Adda, ratione supradicta in eodem Cyclo accepti, totidem Iudaicos Astronomicos excedunt. Sic vnus annus solaris Iulianus primum Cycli annum excedit diebus 10. horis 21. punctis 204. annus verò solaris Rab. Adda diebus 10, horis 21. punctis 121. momentis 48. tres anni vero tertium Cycli (qui embolimus est) superant diebus 3. horis 2. punctis 899. in anni Iuliani ratione; secundum Rab. Adda diebus 3. horis 2. punctis 651. momentis 68. Abit hic excessus in defectum, quando Iudæi embolismum præcipitant, quod fit octauo Cycli anno, vt fusius infra Gap. 12. Num. 2. dicemus.

25. Character temporis est residuum dierum, feriarumque, horarum, scrupulorumque horariorum, quod remanet, quando ex motu Solis, Lunæque, siue à certa, siue ab incerta epocha vsque ad aliquod determinatum temporis punctum deducto, abiciuntur vel cycli, vel anni, vel omnes septenarii dierum: sic character Neomeniæ est numerus, siue index feriæ, horæ, horariique scrupuli, qua Neomenia Astronomicè committitur, ex radice, & annorum, ac mēsum præteritorum characteribus lunaribus, in feris, horis, & scrupulis contentis, coaceruatus.

Ex ratione hebdomadarum, siue septenariorum dierum sequentes characteres nascuntur.

26. Character vnus mensis lunaris: fer. 1. horæ 12. puncta 793. Character mensis.
 27. Character anni communis fer. 4. hor. 8. puncta 876. Character anni communis & embolismi.
 28. Character anni embolimi: fer. 5. hor. 21. punct. 589.
 29. Character cycli lunaris: fer. 1. hor. 21. punct. 595.
 30. Character cycli magni feriarum: fer. 6. hor. 23. punct. 175.
 31. Character Nouilunii Tohu, quæ est epocha, siue radix Lunarum Iudaica addititia, à qua omnes deducuntur characteres Neomeniarum: fer. 2. hor. 5. punct. 204. Character cyclorum, lunæ, & feriarum.
 32. Character epochæ Neomeniarum Tisri, in primo anno cycli lunaris Iudaici, ætæ Christianæ proximo, hoc est, in anno Christi currente, constitutæ: fer. 2. hor. 18. punct. 294. Epocha lunaris Christiana.

Characteres vero, & epochæ, in quibus feriarum non habetur ratio, sequentes recensentur.

33. Character, siue epocha addititia excessus solaris Cyclici, in eodem primo cycli anno ætæ Christianæ proximo statuta, est dierum 11. hor. 22. punct. 990. Epochæ excessus solaris Christiana.
 34. Character, vel epocha addititia Defectus Solaris Cyclici, eiusdem ætæ, est dierum 16. hor. 26. punct. 262. Epochæ defectus solaris Christianæ.
 24. Character, vel epocha ablatitia Tekupharum Tisri Rabbi Samuelis, est dierum 12. hor. 20. punct. 204. Epochæ Tekupharum, Rabbi Samuelis.

Alia.

36. Character, vel epocha addititia Tekupharum Tisri Rabbi Samuelis, in principio anni Iudaici 4048 constituta, est dierum 0, hor. 0, punct. 501.

Epocha Tekupharum Rab. Adda.

37. Character, vel epocha horaria addititia Tekupharum Tisri Rab. Adda, est hor. 3, punct. 917, moment. 14.

Translatio Neomeniarum.

38. Translatio Neomeniæ est, quando ipsa comperendinatur, atque in alium diem, siue feriam ab ea, quem Character computo inuentus indicat, transfertur; quæ duplex est, Astronomica videlicet, & politica, siue ciuilib.

Translatio Astronomica.

Translatio, quæ dicitur Astronomica, est, quando ob nouilunium vetus Neomenia in sequentem diem traicitur: censeatur autem nouilunium vetus, quotiescunque Character horas 18 attingit, vel excedit.

Translatio ciuilib, siue politica.

Translatio Neomeniæ ciuilib, siue politica est, quando ea, siue ex indicio characteris, canonumque præscripto, siue ex translatione Astronomica in feria à Rabbis vetita reperta, in proxime sequentem transfertur. Sunt autem comperendinationes istæ Neomeniarum certis comprehensæ legibus, quas vna cū Computi tabulis, capite sequenti producemus in medium.

CAPYT DVODECIMVM.

Canones, & Tabula Computi, vna cum earundem structura, & ipso Hebraorum Calendario.

Tabulæ primæ explicatio.

Tabularum, quas hic damus, prima est mensium, quæ in prima columna continet ipsum mensium numerum; in secunda eorundem mensium dies collectos enumerat; in tertia mensium correspondentium characteres in feriis, horis, & punctis exhibet; in quarta denique aliquot puncta in momenta, horas in puncta, & dies in horas resolutos tradit.

Tabulæ primæ constructio.

Tabulæ huius structura talis est. Mense lunari integro, tam in capite tabulæ, quam in charta seperatim his characteribus 129, 12793. (qui indicant vnum mensem lunarem diebus constare 29 reiectis septenariis, feria 1, horis 12, punctis 793.) descripto, charta separata ita aptetur tabulæ, vt menses mensibus, dies diebus, horæ horis, & puncta punctis ea ratione congruant, qua pro additione vulgari bini numeri sibi inuicem subscribi solent, atque adeo mensium, dierum, &c. Summa commode colligi, & mox in tabula præcedentibus subscribi possit; Summæ huic admota propius chartula, rursus instituatür additio, summa scribatur, chartula vterius promoueatür, donec summas 12, hoc est, numerorum transuersos ordines 13, compleueris, hoc obseruando quotiescunque puncta numerum 1080; horæ 24, feriæ, 7 attigerint, vel transcenderint, iis abiectis (in feriis tamen septenarius scribitur) vnitatem ratione punctorum horis, ratione horarum diebus, & feriis adiungendam esse. Atque hanc additionis methodum in sequentibus, etiam si vsui esse possit, ne molesti sumus, repeterenolumus; Sufficit enim eum semel obiter inuissse. Quarta demum columina, partim per 76 momentorum, partim per 1080 punctorum, partim per 24 horarum continuam additionem procreatur.

Tabulæ secundæ explicatio.

Secunda tabula est annorum expansorum, annorum scilicet Iudaicorum characteres Neomeniarum, cum excessibus solaribus annalibus, pro quauis annorum expansorum integri Cycli lunaris collectione, præferens. Nam
prima

prima columna ipsi n̄ numerum annorum cum nota qualitatis (vnde quisnam annus embolimus sit, cognosci queat) eorundem denotat. Secunda characteres annorum lunarium Iudaicorum in feriis, horis, ac punctis præscribit. Tertia Differentiam annorum solarium Iudaeorum à lunaribus, hoc est, Excessum, & defectus solares annales indicat. Quarta eandem differentiam iuxta quantitatem annorum Tekuphalium, de quibus cap. præcedenti Num. 17. & 24. diximus, exhibet.

Structura huiusmodi est. Numeri primæ columnæ serie progrediantur naturali, & tertio, sexto, octauo, vndecimo, quartodecimo, septimodecimo, & decimono no syllaba additur Emb. qua significetur hos cycli annos ex Iudaeorum statuti Embolimos esse, reliquos vero Communes.

Tabula secunda constructio

In capite deinde columnæ secundæ character ponitur 12. mensium, ex tabulæ primæ, cuius una tertia desumptus, qui est anni communis completi nota: is igitur duplicatus characterem gignit anni secundi communis completi: & hic auctus character 13. mensium, siue anni embolimi, anni tertii lunaris cycli, qui embolimus est, characterem producit. & sic deinceps; addendo semper anni vel communis, vel embolimi characterem, prout anni communis, vel embolimi character procreandus est.

Tertia columna primo proponit Excessum solem annalem dierum 10. hor. 21. punct. 204. quibus videlicet Iulianus annus Astronomicus annum commune lunarem itidem Astronomicum superat; hic sibi ipsi additus excessus solarem producit annalem duorum annorum: quæ summa assumens eundem dierum, horarum, scrupulorumque numerum excessum solem triennalem generat, quo videlicet tres anni Iuliani Astronomici, tres priores lunaris cycli annos duos videlicet communes, & vnum embolimum excedunt, ab octo nimirum ex summa illa dierum 32. horarum 15. punctorum 612. mense lunari, siue diebus 29. hor. 12. punct. 793. pro tertia decima anni embolimi lunatione, vt tertius character, siue excessus maneat dierum 3. hor. 2. punct. 899. Quæ methodus, habita videlicet embolimi ratione, si ad octauum vsque annum inclusive progressus fueris, inuenies summam dierum 18. hor. 0. punct. 4. 6. ex qua, cū octauus annus lunaris ex lege Rabbínica embolimus sit, deberes mensem lunarem pro lunatione embolima tollere; at non potes, est enim mensis lunaris maior; signum igitur est, & octo annos solares Italianos Astronomicos, à totidem Iudaicis deficere, non autem eosdem excedere, & Iudæos ante tempus embolimum præcipere: ac proinde falsum esse id, quod, cum hac de re tractaret libro 7. de emendat. temporum editionis secundæ pag. 591. Iosephus Scaliger scribit, consilium nimirum hoc modo excessum octavi anni 28. 0. 4. 6. Item falsum est, quæ eodem loco hæc addit verbis: *Quare naturalis est embolimos cycli Iudaici, non autem arbitrius, qualis Calippicus, & Metonicus, qui embolimos præcipit ante tempus, ne eorum Neomenia epocham solstitialem antecurrant. At in Iudaica ratione non prius intercalatur, quam solu excessus supra lunam eo progressus sit, vt mensem, aut amplius conficiat. Hac ratione anni 3. 6. 8. 11. 14. 17. 19. intercalationi attributi sunt, quod illi internulli, non alia: excessus solis mensem colligunt, quod de octauo anno falsissimum esse, & calculo, & ratione conuincitur. Quare vt hunc errorem, quem idem Scaliger lib. 1. & 3. Itag. Chronol. cap. 6. repetitum voluit, & notaretur, & ex tabulis tolleremus, addidimus quidem ad octauum annum putatum excessum dierum*

Octauo cycli lunaris anno nasci non excuset, sed defectum solem annalem. Error Iosephi Scaligeri.

rum 18. 0. 4. 6. quo clarius tabulæ apparet constructio, at mox illi subiungimus veram octo annorum Iulianorum, & Iudaicorum solarem differentiam, ex tabula ad usum excerpendam, quæ defectu, non autem excessu afficitur, & habetur, quando ex 8. illis annis Iudaicis, qui sunt dierum 1923. horarum 12. punctorum 747. totidem anni Iuliani, qui diebus tantum 1922. constant, subducitur, vel ipsi dies 18. hor. 0. punct. 46. ex mense lunari dierum 29. hor. 12. punct. 793. abiciuntur, inuenitur enim utrobique esse diei vnus hor. 12. punct. 747. Addito vero rursus primi anni excessu ad 18. 0. 4. 6. procreatur numerus, qui abiectione mense lunari embolimo relinquit excessum 9, 8, 537 notuo anno adscribendum. & sic deinceps, vt paulo ante diximus.

Eadem prorsus arte quarta columna constructitur, nisi quod primi anni excessum, ex cuius continua additione producantur reliqui, non vt ante 10. 2 1. 204. statuat, sed per dies 10. hor. 21. puncta 121. momenta 48. quibus annus Tekuphalis Rab: Adda, annum communem lunarem superat, progrediendum sit, habita ratione vt pro annis embolimis mensis lunaris excessibus solaribus detrahatur, excepto octauo illo arbitrario embolimo anno, de quo iam diximus; nam & hic differentia vera defectu afficitur, & est diei vnus horarum 13. punct. 235. mom. 72, &c.

Tertia tabula
explicio.

3. Tertia tabula est annorum per cyclos lunares collectorum, & in prima columna quidem numerum annorum, ex quibus cycli in secunda columna præscripti constant, proponit; in tertia numeri cyclorum magnorum conficiuntur, in quarta lunares cyclorum characteres; & in quinta eorundem habentur characterum complementa.

Tertia tabula
structura.

Harum structura hæc est. Prima per continuum accrementum annorum 19, vsque ad annos 247, siue tertium decimum cyclum, hoc est, vsque ad cyclum magnum progreditur; deinde rursus per continuam additionem 247 extenditur, vsque ad annum 740, hoc est, vsque ad tricimum cyclum magnum; tum quia continuo accedunt denique cycli magni vsque ad centesimum, numerus annorum ad 14700 excreuit; per quorum perpetuam additionem, vsque ad 1000 cyclos magnos, & tandem huiusmodi mille cycli siue anni 247000 in sua serie continua vsque ad locum quintum propagantur. Ad huius vero columnæ imitationem exterarum progressus omnes formantur, secunda quidem à capite, & vnitate, siue ab vno cyclo lunari incipiens vsque ad 3 progreditur; hinc deinde per huius numeri incrementum vsque ad tricimum locum graditur, &c. Tertia vero columna à primo cyclo magno siue annis 247 ortum ducit, ea, qua diximus, ratione continuatur. Quarta deinceps assumpto caractere lunari tabulæ secundæ vltimo, vni videlicet cyclo lunari debito, iuxta prædictam multiplicationem, ac terminos vsque ad finem progreditur. Quintæ denique primus character est ser. 4. hor. 7. punct. 485, & habetur quando primus character quartæ columnæ, hoc est, ser. 2. hor. 16. punct. 595. ex 7 feriis, hoc est, ex feriis 6, horis 23. punctis 1080 subducitur, qui eadem prorsus methodo, qua reliquæ columnæ per continuam additionem, mutatis numeris addendis in locis recensitis propagatus, complementa omnium characterum quartæ columnæ signit.

Quarta tabula
explicio.

4. Quarta tabula itidem est annorum collectorum, ideo separatim à tertia posita, quia commode eadem pagina cum ipsa comprehendere non poterat, quare tres priores columnas repetere necesse fuit. Quarta deinde columna
Excellus

Excessus solares cyclicos annorum Iulianorum supra Iudaicos proponit. Quinta vero Defectus, quibus videlicet anni Gregoriani Astronomici ab iisdem Iudaicis deficient in diebus, horis, punctis, & punctorum quintis partibus, enumerat.

Habitus autem primis quartæ, & quintæ columnæ huius tabulæ Characteribus, reliquis per eandem multiplicationem iuxta loca, & terminos ante assignatos producantur, quia superiores characteres præcedentis tabulæ nati sunt. Est autem primus character quartæ columnæ idem qui vltimus columnæ tertie tabulæ secundæ: quintæ vero columnæ numerus procreatur, quando 19. anni Gregoriani Astronomici, qui dies complectuntur 6939. horas 14. puncta 62. & diebus 6939. hor. 16. punct. 595. quibus 19. anni Iudaici Astronomici constant, subtrahuntur, relinquuntur enim hor. 1. punct. 1048. quintæ 3. &c.

Eiusdem tabulæ constructio:

5. Quinta Tabula Epocharum, siue primi cycli Iudaici dicta quinque complexa columnas varias nobis tradit epochas, & prima quidem columna eadem est cum prima columna tabulæ secundæ, annos expantios cycli lunaris exhibens. Secunda characteres Neomeniarum primi cycli Iudaici in medium profert. Tertia dies Calendarii Iuliani ipsis congruentes assignat. Quarta epochas characterum Neomeniarum in diebus Calendarii Iuliani ad Christi Domini tempora accommodas recenset. Quinta denique epochas præfigit Calendario Gregoriano, post anni correctionem debitas.

Quintæ tabulæ explicatio.

Hac vero arte tabula constructa est. de prima columna supra suo loco in structura secundæ tabulæ diximus. Secundæ constructio, à secundæ columnæ eiusdem tabulæ secundæ constructione in hoc tantum differt, quod cum hæc tradat characteres annorum incipientium, illa vero secundæ tabulæ characteres annorum completorum, allumpro caractere Nouilunii omnium primi, 2. 5. 104. quod Nouilunium Tohu Hebræi vocant, per additionem characterum 12. & 13. mensium, siue anni communis, & embolimi, ex tabula prima desumptorum, progrediat quidem, at non vt ante ipsos characteres annis embolimis adscriptos per additionem characteris embolimi eos efficit, sed sequentes proxime, ita vt characterem 13. mensium characteribus tertio, sexto, 8. 11. 14. 17. & 19. loco positus addat. Tertia columna sic fit: primo ex aliorum traditione supponitur Nouilunium Tohu, quod notatur vt diximus feria 2. hor. 5. punct. 104. congruere diei septimo Octobris in anno Iuliano bissexto: cum enim cyclus solis Iudaicus, & Romanus idem sit, vt infra suo loco palam fiet, & primo anno Iudaico congruat cyclus solis 1. atque adeo anno Iuliano (quo currente primus Iudaicus incipit) litteræ Dominicales G, F obtingant, quartum hæc, quæ in Octobri vsu venit, sexto eius diei adscripta indicat diem septimum esse feriam secundam, eam videlicet, quæ à ratione Iudaica præscribitur: quare primi anni cycli Iudaici, Iuliana epocha recte 7. Octob. hor. 5. punct. 104. statuitur, & omisis horis & punctis dies 7. Octobris in capite Iulius columnæ scribitur. Idem dies 7. Octob. inuentus fuisset, si ab aliqua epocha moderna, iuxta Regulas capite sequenti tradendas, vsque ad primum cyclum Iudaicum regressus institutus fuisset. Vt vero iam habeam secundæ characteris Iulianam epocham, post diem 7. Octob. dies numero 354, horas 8. punct. 876. annum scilicet lunarem communem, quem per suum characterem ad primum Nouiluni-

Fabrica quintæ tabulæ.

um in columna secunda addidimus, & incido in diem 26. Septembris, & horam 14, quem cum etiam feria characteris approbet, (est enim utrobique feria 6, currente proximo post bissextum anno littera Dominicali E) secundo anno pro epocha attribuo. Simili prorsus ratiocinio diem 15. Septembris epocham tertio cycli anno tribuendam reperio. Quoniam vero tertio characteri additus est, ut diximus, character anni embolimi xi, dierum scilicet 383. horarum punct. 389 & horarum in diem unum excreuerint, post diem 15. Septembris dies 384 numero, hoc est, (abiecto anno dierum 365.) dies 19, numerationemque die 4. Octobris in feria secunda (est enim littera Dominicalis C) finio, hunc igitur diem quarto Characteri, siue anno adscribo, & hac ratione usque ad nonumdecimum annum per characteres, & die: annorum communium, & embolimorum suis locis progrediendo, habita etiam ratione, quando horarum in diem excreverint, ceterarum epocharum a nobis constitutarum sunt, ita ut dies diei, feria feriarum congruat: id quod in tabellis Scaligeris epocharum observatum nequaquam cernitur, non enim semel tantum in his à vero aberratum est. Quarta deinceps columna sic orata est: quæ suimus ad quot dies excessus solares cyclici anni Juliani usque ad æram Christi excreuerint, siue quod idem est, quod diebus Neomeniarum primi cycli in Calendario Juliano retrocesserint (quod quia ratione fiat cap. sequenti Regula 7. docebimus) & inuenimus tempus illud ad 12. dies pertinere; quare nihil aliud fecimus, quam ex singulis in proxima columna inuentis epochis 12. dies subtrahere, & residuum annis correspondentibus adscribere. Denique quoniam ab æra Christi usque ad Calendarium Gregorianum tempora, eadem Neomeniarum anticipatio ad dies quinque excurrit, pro epochis Gregorianis, alii quinque dies subtrahendi essent; at quia decem ipso anno correctionis exempli sunt, qui totidem diebus Neomenias postposuerunt, non iam quinque subtrahendi, sed totidem addendi sunt, ad epochas quarta columna notatas, ut habeantur epocharum pro nostris temporibus ad Calendarium Gregorianum accommodatas, in quinta huius tabularum columna describendas.

De sexta tabula.

6. Tabula sexta Tekuphis Rabbi Samuelis ordinandis attributa est, quantum videlicet ad horas, & ferias, in quas incidunt, attinet, & quatuor columnas maiores continet, quarum quælibet rursus in quinque alios descendentes ordines subdivisa est, prima cyclum solis ostendit, quatuor vero reliquæ ferias quatuor Tekupharum exhibet, in fronte denique horarum, quibus Tekupharum committuntur solent in quouis tetraeteridis anno affixæ sunt, littera N denotante noctem, D vero diem. Fabricam huius tabularum capite sequenti ad Regulæ decimæ quartæ modum secundum docebimus. His igitur ita præmissis tabulas ipsas subiicimus.

I. TABVLA MENSIVM.

Mēses	Dies	fer. bor. punct.	Punct. Momē.
1	29	1 12 793	1 76
2	59	3 1 505	2 152
3	88	4 14 219	3 228
4	118	6 1 1012	Horæ. Punct.
5	147	7 15 725	1 1080
6	177	2 4 438	2 2160
7	206	3 17 151	3 3240
8	236	5 944	4 4320
9	265	6 18 657	Dies. Hora.
10	295	1 7 370	1 24
11	324	2 20 83	2 48
12	354	4 8 876	3 72
13	383	5 21 589	4 96

II. TABVLA ANNORVM EXPANSORVM

Annus	Charact. lunares	Excess. Sol. lul. annal.	Excess. Sol. R. Adda annal.
clilana.	Fer. bor. punct.	Dies. bor. punct.	Dies. bor. punct. mom.
1	4 8 876	10 21 204	10 21 121 48
2	1 7 672	21 18 408	21 18 243 20
3 Emb.	7 15 181	3 2 899	3 2 651 68
4	4 23 1057	14 0 23	13 23 773 40
5	2 8 853	24 21 227	24 20 895 12
6 Emb.	1 6 362	6 5 718	6 5 223 60
7	5 15 158	17 2 922	17 2 345 32
8 Emb.	4 12 747	1 12 747	1 13 325 72
9	1 21 543	9 8 537	9 7 875 52
10	6 6 339	20 5 741	20 4 997 24
11 Emb.	5 3 928	1 14 152	1 13 325 72
12	2 12 724	12 11 356	12 10 447 44
13	6 21 520	23 8 560	23 7 569 16
14 Emb.	5 19 29	4 16 1051	4 15 977 64
5	3 3 905	15 14 175	15 13 19 36
16	7 12 701	26 11 379	26 10 141 8
17 Emb.	6 10 210	7 19 80	7 18 549 56
18	3 19 618	16 1074	18 15 671 28
19 Emb.	2 16 595	0 1 485	0 0 0 0

LIBRI QUINTI

III. TABULA ANNOR. COLLECTORVM.

Anni	Cyclo An.	Cyclo magis	Charact. Innores.		Complem. charact. Inno.			
			Fer.	Hor. Pund.	Fer.	Hor. Pund.		
19	1	0	2	16	595	4	7	485
33	2	0	5	9	110	1	14	970
57	3	0	1	1	705	5	22	375
76	4	0	3	18	120	5	5	860
95	5	0	6	10	815	0	13	265
114	6	0	2	3	330	4	20	750
133	7	0	4	19	925	2	4	155
152	8	0	0	13	440	6	11	640
171	9	0	3	4	1035	3	19	45
190	10	0	5	21	550	1	2	530
209	11	0	1	14	65	5	9	1015
228	12	0	4	6	660	1	17	410
247	13	1	6	23	175	0	0	905
494	26	2	6	22	350	0	1	730
741	39	3	6	21	525	0	2	555
988	52	4	6	20	700	0	3	380
1235	65	5	6	19	875	0	4	205
1482	78	6	6	18	1050	0	5	30
1729	91	7	6	18	145	0	5	935
1976	104	8	6	17	320	0	6	760
2223	117	9	6	16	495	0	7	585
2470	130	10	6	15	670	0	8	410
2717	143	11	6	14	845	0	9	235
2964	156	12	6	13	1020	0	10	60
3211	169	13	6	12	1195	0	10	965
3458	182	14	6	11	290	0	11	790
3705	195	15	6	11	465	0	12	615
3952	208	16	6	10	640	0	13	440
4199	221	17	6	9	815	0	14	265
4446	234	18	6	8	990	0	15	90
4693	247	19	6	8	85	0	15	995
4940	260	20	6	7	160	0	16	820
5187	273	21	6	6	435	0	17	645
5434	286	22	6	5	610	0	18	470
5681	299	23	6	4	785	0	19	295
5928	312	24	6	3	960	0	20	120
6175	325	25	6	3	55	0	20	1025
6422	338	26	6	3	230	0	21	850
6669	351	27	6	1	405	0	22	675
6916	364	28	5	0	580	0	23	500
7163	377	29	5	23	755	1	0	325
7410	390	30	5	22	930	1	1	150
9880	520	40	5	14	520	1	9	560
12350	650	50	5	6	110	1	17	970

RESIDVVM TERTIÆ TABVLÆ.										
Annus	Cycli lunares.	Cycli mag.	Charact. lunares.	Fer.	hor.	punct.	Complem. charact. lun.	Fer.	hor.	punct.
14820	780	60	4	21	720	2	1	300		
17290	960	70	4	13	370	2	10	710		
19760	1040	80	4	4	1040	2	19	40		
22230	1170	90	3	20	630	3	3	450		
24700	1300	100	3	12	220	3	11	860		
49400	2600	200	0	0	440	6	23	640		
74100	3900	300	3	12	660	3	11	420		
98800	5200	400	0	0	880	6	23	200		
123500	6500	500	3	13	20	3	10	1060		
148200	7800	600	0	1	240	6	23	840		
172900	9100	700	3	13	460	3	10	620		
197600	10400	800	0	1	680	6	21	400		
222300	11700	900	3	13	900	3	10	180		
247000	13000	1000	0	2	40	6	21	1040		
494000	26000	2000	0	4	80	6	19	1000		
741000	39000	3000	0	6	120	6	17	960		
988000	52000	4000	0	8	160	6	15	920		
1235000	65000	5000	0	10	200	6	13	880		

IV. TAB. ANNOR COLLECTOR.

Annus	Cycli lun.	Cycli mag.	Excess. Dies	Sol. Cycl. lun.	Defect. Sol. Cycl. Greg.	Dies hor. punct. quint.
19	1	0	0	1	485	0 1 1048 3
38	2	0	0	2	970	0 3 1017 1
57	3	0	0	4	375	0 5 985 4
76	4	0	0	5	860	0 7 954 2
95	5	0	0	7	255	0 9 923 0
114	6	0	0	8	750	0 11 891 3
133	7	0	0	10	155	0 13 860 1
152	8	0	0	11	640	0 15 828 4
171	9	0	0	13	45	0 17 797 3
190	10	0	0	14	530	0 19 766 2
209	11	0	0	15	1015	0 21 734 1
228	12	0	0	17	420	0 23 703 0
247	13	1	0	18	905	1 1 671 4
494	26	2	1	13	730	1 3 263 3
741	39	3	2	8	555	3 4 935 1
988	52	4	3	3	380	4 6 572 1
1235	75	5	3	22	205	5 8 119 0
1482	78	6	4	17	306	6 9 790 4

RESL.

LIBRI QVINTI

RESIDVVM QVARTÆ TABVLÆ

Anno	Cyclo in mar.	Cyclo Excess magis dies	Sal Hor.	Cycl. Int. Panc.	Defect. sal Dies	Cycl. Greg. Panc. Quin.	
1729	91	7	5	11	935	7 11 382	3
1976	104	8	6	6	760	8 12 1054	2
2223	117	9	7	1	585	9 14 646	1
2470	130	10	7	20	410	10 16 238	0
2717	143	11	8	15	235	11 17 909	4
2964	156	12	9	10	60	12 19 501	3
3211	169	13	10	4	965	13 21 93	2
3458	182	14	10	23	790	14 22 765	1
3705	195	15	11	18	615	16 0 357	0
3952	208	16	12	13	440	17 1 1018	4
4199	221	17	3	8	265	18 3 620	3
4446	234	18	14	3	90	10 5 212	2
4693	247	19	14	11	995	20 6 884	1
4940	260	20	15	16	820	21 8 476	0
5187	273	21	6	11	645	22 10 67	4
5434	286	22	17	6	470	23 11 739	3
5681	299	23	8	1	29	24 13 331	2
5928	312	24	8	20	110	25 14 1003	1
6175	325	25	9	14	1025	26 16 595	0
6422	338	26	10	9	850	27 18 186	4
6669	351	27	11	4	675	28 19 858	3
6916	364	28	21	23	500	29 21 450	2
7173	377	29	22	18	325	30 23 42	1
7410	390	30	13	13	150	32 0 714	0
9880	520	40	31	9	580	42 16 952	0
12350	650	50	39	5	970	53 9 110	0
14820	780	60	47	2	300	64 1 348	0
17290	910	70	54	22	710	74 17 586	0
19760	1040	80	62	19	40	85 9 824	0
22230	1170	90	70	15	450	96 1 1062	0
24700	1300	100	78	12	860	106 18 210	0
49400	2600	200	156	23	640	213 12 440	0
74100	3900	300	235	11	420	320 6 660	0
98800	5200	400	313	23	200	427 0 880	0
123500	6500	500	392	10	1060	533 19 20	0
148200	7800	600	470	22	840	640 13 240	0
172900	9100	700	549	10	620	747 7 460	0
197600	10400	800	627	22	400	854 1 680	0
222300	11700	900	706	10	180	960 19 900	0
247000	13000	1000	784	21	1040	1067 14 40	0
494000	26000	2000	1569	19	1000	2135 4 80	0
741000	39000	3000	2354	17	960	3202 18 120	0
988000	52000	4000	3139	15	920	4270 8 160	0
1235000	65000	5000	3924	13	880	5337 22 200	0

V. TABVLA EPOCHARVM.

Anni cy cli Lu- naris.	Characteres		Epoch. anti		Epoch. Calend.		Epoch. pro	
	Neomenia.	Fer. hor punct.	qua Calen.	Juliani.	Juliani pro era	Calendar.	Calendar.	Gregorian.
1	2	5 204	7	Oct 25	Sept 30	Sept		
2	6	14 0	26	Sept 14	Sept 19	Sept		
3 Emb.	3	12 876	15	Sept 3	Sept 8	Sept		
4	2	20 385	4	Oct 12	Sept 27	Sept		
5	7	5 181	23	Sept 11	Sept 16	Sept		
6 Emb.	4	13 1057	12	Sept 31	Aug 5	Sept		
7	3	11 566	1	Oct 19	Sept 24	Sept		
8 Emb.	7	20 362	20	Sept 8	Sept 13	Sept		
9	6	17 951	8	Oct 26	Sept 1	Oct		
10	4	2 747	18	Sept 16	Sept 21	Sept		
11 Emb.	1	11 543	17	Sept 5	Sept 10	Sept		
12	7	9 52	6	Oct 24	Sept 9	Sept		
13	4	17 928	24	Sept 12	Sept 7	Sept		
14 Emb.	2	2 724	14	Sept 2	Sept 7	Sept		
15	1	0 233	3	Oct 21	Sept 6	Sept		
16	5	9 29	22	Sept 10	Sept 5	Sept		
17 Emb.	2	17 905	10	Sept 29	Aug 3	Sept		
18	1	15 414	29	Sept 17	Sept 2	Sept		
19 Emb.	6	0 210	19	Sept 7	Sept 12	Sept		

VI. TABVLA TEKVPHARVM.

Horæ					Horæ					Horæ					Horæ				
Noctiu vel dies.	N	D	N	N	Noctiu vel dies.	D	D	N	D	Noctiu vel dies.	D	N	D	1.	Noctiu vel dies.	N	N	D	N
	9	4	0	7		3	10	6	1		9	4	0	7		3	10	6	1
Tekuphæ					Tekuphæ					Tekuphæ					Tekuphæ				
Cycl.	Tif-	Te-	Ni-	Ta-	Cycl.	Tif-	Te-	Ni-	Ta-	Cycl.	Tif-	Te-	Ni-	Ta-	Cycl.	Tif-	Te-	Ni-	Ta-
folu.	ri	berb	san	mu	folu.	ri	berb	san	mu	folu.	ri	berb	san	mu	folu.	ri	berb	san	mu
Feriz					Feriz					Feriz					Feriz				
I	3	3	4	4	II	4	4	5	5	III	5	6	6	6	IV	7	7	7	7
V	1	1	2	2	VI	2	2	3	3	VII	3	4	4	4	VII	5	5	5	6
IX	6	6	7	7	X	7	7	1	1	XI	1	2	2	2	XI	3	3	3	4
XIII	4	4	5	5	XIV	5	5	6	6	XV	6	7	7	7	XVI	1	1	1	2
XVII	2	2	3	3	XVIII	3	3	4	4	XIX	4	5	5	5	XX	6	6	6	7
XXI	7	7	1	1	XXII	1	1	2	2	XXIII	2	3	3	3	XXIV	4	4	4	5
XXV	5	5	6	6	XXVI	6	6	7	7	XXVII	7	1	1	1	XXVIII	2	2		3

Yyy

Quoniam

Quoniam vero non minus præ oculis habendi sunt canones, præsertim illi ad quo Neomenia civilis dirigitur, quam ipsæ Tabulæ, eos hoc loco exponendos censuimus; & sic se habent.

9. Canones Neomeniarum.

I. Canon IAH. Quotiescunq; character Neomeniæ adæquat, vel excedit horas 18, Neomenia transferatur in proxime sequentem diem.

II. Canon ADV. Neomenia Tifri nunquam figatur feria 1. 4. & 6.

III. Canon GATRAD. semper in anno communi Neomenia Tifri in feriam transferatur quintâ, quando character fer. tertiâ denotâs excedit hor. 9, punct. 203

IV. Canon BATVTAKPHAT. semper in anno communi proxime post embolimicum occurrenti Neomenia Tifri figatur in feria tertiâ, quando character feriam secundam signans excedit horas 15, puncta 588.

V. Canon BADV. Nunquam Neomenia Nisan statuatur in feria 2. 4. & 6.

10. Canones Tekupharum.

I. Canon GAT. Semper Tekupha Tifri hora 3. aut 9.

II. Canon DAM IAM. Semper Tekupha Tebeth hora 4½.

III. Canon THAV. Semper Tekupha Nisan in principio, aut hora 6.

IV. Canon AM ZAM. Semper Tekupha Tamuz hora 1½.

Quod vero ad hos attinet Canones, rationes priorum explicabimus capite sequenti ad Regulam 5. ubi primum vsui esse incipiunt. Canones autem Tekupharum in tabella sexta omnes propositi sunt, ubi etiam seorsum indicatur, quæ hora Nocti, quæ Diei attributa sit. Quod vero in canone 2. & 4. non sit mentio horarum 10½. & 7½ ratio est, quod horæ istæ post meridiem vel mediam noctem numerantur eadem sunt cum horis 4½ & 1½ quæ duobus exemplis exprimuntur. Denominantur denique canones omnes vocabulis illis IAH, ADV, &c. GAT, &c. quia sunt technici, comprehendunt enim litteras Hebraicas, quæ numeros in canionibus, quibus ipsis denominantur ceteros significant.

II. Denique nihil desit eorum, quæ ad Regulâ Computi Hebraici, quas capite sequenti trademus, vel vsuram, vel intellectum desiderari possent, placuit hoc loco ipsarum Hebræorum Calendarium proferre in medium, hac methodo: Columnas ei per singulos menses attribuimus octo. Prima numerum dierum mensium expansorum seorsum recenset. Secunda præcipua festa ac legalia Iudeorum suis diebus annotat. Tertia enumerat dies collectos ab initio anni communis deficientis vsque ad illius finem. Quarta idem præstat pro anno communi ordinato: & quinta pro anno communi abundante; quod eodem ordine efficiunt. Res proxime sequentes columnæ, sexta videlicet, septima, & octava pro triplici annorum embolimæorum specie. Sic enim omnia quæ ex Calendario peti possunt summa facilitate deducuntur. In festis potro ac ieiuniis annotandis secuti sumus Calendarium Genebrardi, ac Francicum Riberae Lib. 5. de Templo, quamvis & hialiquando inter se discrepent, & aliquando vterque à Scaligero. Discrepantia in his potissimum est: Ieiunium combustionis legis annotât Ribera, & Genebrardus septimo Chisleu, Scaliger de 28 eiusdem. Ieiunium scriptæ legis Græcæ Genebrardus adscribit diei 2. Tebeth, Ribera & Scaliger diei 8 eiusdem. Ieiunium mortis æqualium Iosue Ribera ponit tertio, Scaliger quinto, Genebrardus octavo die Sebat. Ieiunium mortis Samuelis à Genebrardus, & Ribera tribuitur diei 19. Iiar, à Scaligero diei 28. Ieiunium extinctionis lucernæ

Calendarium
Iudaicum in
tabula propo-
nitur, & expli-
catur.

cernz Genebrardus assignat diei 17, Ribera vero & Scaliger diei 18, mensis Ab-
 ieunium denique Exp oratorum Genebrardus cum Ribera ad diem 7. Elul an-
 notat, Scal ger ad d em 17. In falsis vero suis Iud. xi moderni in Italia ea tantum
 ieiunia ac festa describunt, quæ nos in Calendario asterisimis notauimus. Ieiunius
 denique hic annotatis addeunt Rabbini singulis totius fere anni hebdoma-
 dis ieiunium secundæ, & quintæ diei siue ferix, propter excidium templi, pro-
 pter combustionem legam, & propter blasphemiam Rabsacæ, eaque ieiunia in
 Marchesuan incipiunt.

Dies mensis.	I. T I S R I Mensis plenus.	Anni commun.			Anni embolimus.		
		D	O	A	D	O	A
1	* Clangor tubæ.	1	1	1	1	1	1
2		2	2	2	2	2	2
3	* Ieiuniū Godolix. Cæditur Godolias fil. Ahicam, & alii cū eo in Maspha.	3	3	3	3	3	3
4		4	4	4	4	4	4
5	Ieiunium. Moriuntur 20 Iffraelitz, & R. Akiba fil. Ioseph cōiicitur in vinc.	5	5	5	5	5	5
6		6	6	6	6	6	6
7	Ieiunium. Decretum cōtra Patres no- stros vt perirent, &c. propter vit- tulum fabricatum.	7	7	7	7	7	7
8		8	8	8	8	8	8
9		9	9	9	9	9	9
10	* Ieiunium Kippurim, siue expiatio- nis.	10	10	10	10	10	10
11		11	11	11	11	11	11
12		12	12	12	12	12	12
13		13	13	13	13	13	13
14		14	14	14	14	14	14
15	* Scenopegia, siue festum Tabernacu- lorum.	15	15	15	15	15	15
16		16	16	16	16	16	16
17		17	17	17	17	17	17
18		18	18	18	18	18	18
19		19	19	19	19	19	19
20		20	20	20	20	20	20
21	* Hofanna Rabba. Festum rambrum.	21	21	21	21	21	21
22	* O & tabernac. festum cætus.	22	22	22	22	22	22
23	* Festiuitas legis.	23	23	23	23	23	23
24		24	24	24	24	24	24
25		25	25	25	25	25	25
26		26	26	26	26	26	26
27		27	27	27	27	27	27
28		28	28	28	28	28	28
29		29	29	29	29	29	29
30		30	30	30	30	30	30

Dies mens.	II. MARCHESVAN Mensis varius.	Anni commun.			Anni embolus.		
		D	O	A	D	O	A
1		31	31	31	31	31	31
2		32	32	32	32	32	32
3		33	33	33	33	33	33
4		34	34	34	34	34	34
5		35	35	35	35	35	35
6		36	36	36	36	36	36
7	ieiunium. Excecarunt oculos Sede-	37	37	37	37	37	37
8	kia Regis Iuda, & filios eius coram	38	38	38	38	38	38
9	eo iugularunt.	39	39	39	39	39	39
10		40	40	40	40	40	40
11		41	41	41	41	41	41
12		42	42	42	42	42	42
13		43	43	43	43	43	43
14		44	44	44	44	44	44
15		45	45	45	45	45	45
16		46	46	46	46	46	46
17		47	47	47	47	47	47
18		48	48	48	48	48	48
19		49	49	49	49	49	49
20		50	50	50	50	50	50
21		51	51	51	51	51	51
22	incipit ieiunium secundæ, & quintæ	52	52	52	52	52	52
23	feriæ.	53	53	53	53	53	53
24		54	54	54	54	54	54
25		55	55	55	55	55	55
26		56	56	56	56	56	56
27		57	57	57	57	57	57
28		58	58	58	58	58	58
29		59	59	59	59	59	59
30	Dies intercalaris anni abundantis.			60			60

Dies mensis.	III. CHISLEV. Mensis varius.	Anni communis			Anni embolici.		
		D	O	A	D	O	A
1		60	60	61	60	60	61
2		61	61	62	61	61	62
3		62	62	63	62	62	63
4		63	63	64	63	63	64
5		64	64	65	64	64	65
6		65	65	66	65	65	66
7	Ieiunium Ioiakim combussit volumē, quod scripserat Baruch, discipulo Jeremia.	66	66	67	66	66	67
8		67	67	68	67	67	68
9		68	68	69	68	68	69
10		69	69	70	69	69	70
11		70	70	71	70	70	71
12		71	71	72	71	71	72
13		72	72	73	72	72	73
14		73	73	74	73	73	74
15		74	74	75	74	74	75
16		75	75	76	75	75	76
17		76	76	77	76	76	77
18		77	77	78	77	77	78
19		78	78	79	78	78	79
20		79	79	80	79	79	80
21		80	80	81	80	80	81
22		81	81	82	81	81	82
23		82	82	83	82	82	83
24		83	83	84	83	83	84
25	* Encenia, siue Dedicatio.	84	84	85	84	84	85
26		85	85	86	85	85	86
27		86	86	87	86	86	87
28		87	87	88	87	87	88
29		88	88	89	88	88	89
30	Dies exemptilis anni deficientis.		89	90		89	90

Dies mensis.	IV. THEBETH Mensis canus.	Anni commun.			Anni Embolimi.		
		D	O	A	D	O	A
1		89	90	91	89	90	91
2	Ieiunium. Scripta est lex Græce die-	90	91	92	90	91	92
3	bus Ptolemæi Regis. Tenebræ tri-	91	92	93	91	92	93
4	duo per vniuersum orbem.	92	93	94	92	93	94
5		93	94	95	93	94	95
6		94	95	96	94	95	96
7		95	96	97	95	96	97
8		96	97	98	96	97	98
9	Ieiun. Nō scrips. Magist. nostri quare.	97	98	99	97	98	99
10	* Ieiunium. Obsidetur Ierusalē à Re-	98	99	100	98	99	100
11	ge Babylonis.	99	100	101	99	100	101
12		100	101	102	100	101	102
13		101	102	103	101	102	103
14		102	103	104	102	103	104
15		103	104	105	103	104	105
16		104	105	106	104	105	106
17		105	106	107	105	106	107
18		106	107	108	106	107	108
19		107	108	109	107	108	109
20		108	109	110	108	109	110
21		109	110	111	109	110	111
22		110	111	112	110	111	112
23		111	112	113	111	112	113
24		112	113	114	112	113	114
25		113	114	115	113	114	115
26		114	115	116	114	115	116
27		115	116	117	115	116	117
28		116	117	118	116	117	118
29		117	118	119	117	118	119
30							

Dies mensis.	V. SEB A T. Mensis plenius.	Anni commun.			Anni Embolus.		
		D	O	A	D	O	A
1		118	119	120	118	119	120
2		119	120	121	119	120	121
3		120	121	122	120	121	122
4		121	122	123	121	122	123
5		122	123	124	122	123	124
6		123	124	125	123	124	125
7		124	125	126	124	125	126
8	ieiunium. Moriuntur iusti, qui extiterant diebus Iosue filii Hui.	125	126	127	125	126	127
9		126	127	128	126	127	128
10		127	128	129	127	128	129
11		128	129	130	128	129	130
12		129	130	131	129	130	131
13		130	131	132	130	131	132
14		131	132	133	131	132	133
15		132	133	134	132	133	134
16		133	134	135	133	134	135
17		134	135	136	134	135	136
18		135	136	137	135	136	137
19		136	137	138	136	137	138
20		137	138	139	137	138	139
21		138	139	140	138	139	140
22		139	140	141	139	140	141
23	ieiunium. Congregati sunt omnes Israelites contra Benjamin propter pellicem & ciuolum Michæ.	140	141	142	140	141	142
24		141	142	143	141	142	143
25		142	143	144	142	143	144
26		143	144	145	143	144	145
27		144	145	146	144	145	146
28		145	146	147	145	146	147
29		146	147	148	146	147	148
30		147	148	149	147	148	149

Dier mens.	A D A R I.			Anni embolimai.		
	Mensis plenus.			D	O	A
1				148	149	150
2				49	150	151
3				150	151	152
4				51	152	153
5				152	153	154
6		M E N		153	154	155
7				154	155	156
8				155	156	157
9				56	157	158
10		S I S		157	158	159
11				158	159	160
12				159	160	161
13				160	161	162
14				161	162	163
15				162	163	164
16		E M		163	164	165
17				164	165	166
18				165	166	167
19				166	167	168
20				167	168	169
21		B O L I		168	169	170
22				169	170	171
23				170	171	172
24				171	172	173
25				172	173	174
26				173	174	175
27		M V S,		174	175	176
28				175	176	177
29				176	177	178
30				177	178	179

Dies mensis.	VI. ADAR II. Mensis cauus.	Anni commun.			Anni embolus. a		
		D	O	A	D	O	A
1		148	149	150	178	179	180
2		149	150	151	179	180	181
3		150	151	152	180	181	182
4		151	152	153	181	182	183
5		152	153	154	182	183	184
6		153	154	155	183	184	185
7	ieiuniū. Moritur Moses Magister no-	154	155	156	184	185	186
8	ster, qui in pace quiescit.	155	156	157	185	186	187
9	ieiunium. Schola Sammai, & Schola	156	157	158	186	187	188
10	Hillel inter se contendere cœperūt.	157	158	159	187	188	189
11		158	159	160	188	189	190
12		159	160	161	189	190	191
13	* Fetiuras decreta Nicanor interfici-	160	161	162	190	191	192
14	tur. Ieiunium Hester.	161	162	163	191	192	193
15	* Purim, siue festum fortium.	162	163	164	192	193	194
16	Sortium maius.	163	164	165	193	194	195
17		164	165	166	194	195	196
18		165	166	167	195	196	197
19		166	167	168	196	197	198
20		167	168	169	197	198	199
21		168	169	170	198	199	200
22		169	170	171	199	200	201
23		170	171	172	200	201	202
24		171	172	173	201	202	203
25		172	173	174	202	203	204
26		173	174	175	203	204	205
27		174	175	176	204	205	206
28		175	176	177	205	206	207
29		176	177	178	206	207	208

Dies mensis.	VII. NISAN. Mensis plenus.	Anni commun.			Anni Embolus.		
		D	O	A	D	O	A
1	Ieiunium. Mortui sunt filii Aaron.	177	178	179	207	208	209
2		178	179	180	208	209	210
3		179	180	181	209	210	211
4		180	181	182	210	211	212
5		181	182	183	211	212	213
6	*	182	183	184	212	213	214
7	Sabbatum magnum feria septima ante azyma.	183	184	185	213	214	215
8		184	185	186	214	215	216
9		185	186	187	215	216	217
10	Ieiunium. Moritur Mariam. Eligitur agnus maſtādus quartadecima die.	186	187	188	216	217	218
11		187	188	189	217	218	219
12		188	189	190	218	219	220
13		189	190	191	219	220	221
14	PASCHA. Extermin. fermenti.	190	191	192	220	221	222
15	* Azyma.	191	192	193	221	222	223
16	Manipulus frugum.	192	193	194	222	223	224
17		193	194	195	223	224	225
18		194	195	196	224	225	226
19		195	196	197	225	226	227
20		196	197	198	226	227	228
21	Solemnitas. Finis azymorum.	197	198	199	227	228	229
22		198	199	200	228	229	230
23		199	200	201	229	230	231
24		200	201	202	230	231	232
25		201	202	203	231	232	233
26	Ieiunium. Moritur Iosue filius Nun.	202	203	204	232	233	234
27		203	204	205	233	234	235
28		204	205	206	234	235	236
29		205	206	207	235	236	237
30		206	207	208	236	237	238

Dies mens.	VIII. I I A R. Mensis cauus.	Anni communis			Anni embolus.		
		D	O	A	D	O	A
1		207	208	209	237	238	239
2		208	209	210	238	239	240
3		209	210	211	239	240	241
4		210	211	212	240	241	242
5		211	212	213	241	242	243
6		212	213	214	242	243	244
7		213	214	215	243	244	245
8		214	215	216	244	245	246
9		215	216	217	245	246	247
10	Ieiunium. Moritur Heli sacerdos, & ambo filii eius. Capitur arca testi- monii.	216	217	218	246	247	248
11		217	218	219	247	248	249
12		218	219	220	248	249	250
13		219	220	221	249	250	251
14	* Pascha secundi mensis.	220	221	222	250	251	252
15		221	222	223	251	252	253
16	* Manipulus frugum secundi Mensis.	222	223	224	252	253	254
17		223	224	225	253	254	255
18		224	225	226	254	255	256
19		225	226	227	255	256	257
20		226	227	228	256	257	258
21		227	228	229	257	258	259
22		228	229	230	258	259	260
23	Solennitas. Simon Gæ. sm capit.	229	230	231	259	260	261
24		230	231	232	260	261	262
25		231	232	233	261	262	263
26		232	233	234	262	263	264
27		233	234	235	263	264	265
28		234	235	236	264	265	266
29	Ieiunium. Moritur Samuel Propheta: plangitur ab omni populo.	235	236	237	265	266	267

Dies mensis.	IX. SIVAN. Mensis plenus.	Anni communis			Anni embolism.		
		D	O	A	D	O	A
1		236	237	238	266	267	268
2		237	238	239	267	268	269
3		238	239	240	268	269	270
4		239	240	241	269	270	271
5		240	241	242	270	271	272
6	*Pentecoste, siue festum Hebdomadarum. Memoria datæ legis.	241	242	243	271	272	273
7		242	243	244	272	273	274
8		243	244	245	273	274	275
9		244	245	246	274	275	276
10		245	246	247	275	276	277
11		246	247	248	276	277	278
12		247	248	249	277	278	279
13		248	249	250	278	279	280
14		249	250	251	279	280	281
15		250	251	252	280	281	282
16		251	252	253	281	282	283
17		252	253	254	282	283	284
18		253	254	255	283	284	285
19		254	255	256	284	285	286
20		255	256	257	285	286	287
21		256	257	258	286	287	288
22		257	258	259	287	288	289
23	ieiunium. Desunt tunc tribus primitias portare Hieroso. in diebus Ieroboam.	258	259	260	288	289	290
24	ieiunium. Occiditur R. Simeon fil. Gamal.	259	260	261	289	290	291
25	R. Ismael, R. Hanania & Pontif.	260	261	262	290	291	292
26	ieiunium. Combustus est Rabbi Hanina filius Tardion una cum libro legis.	261	262	263	291	292	293
27		262	263	264	292	293	294
28		263	264	265	293	294	295
29		264	265	266	294	295	296
30		265	266	267	295	296	297

Dies

Dies mensis.	X. T A M V Z. Menſis cauus.	Anni communis.			Anni Embolimi.		
		D	O	A	D	O	A
1		166	167	168	296	297	298
2		167	168	169	297	298	299
3		168	169	170	298	299	300
4		169	170	171	299	300	301
5		170	171	172	300	301	302
6		171	172	173	301	302	303
7		172	173	174	302	303	304
8		173	174	175	303	304	305
9		174	175	176	304	305	306
10		175	176	177	305	306	307
11		176	177	178	306	307	308
12		177	178	179	307	308	309
13		178	179	180	308	309	310
14		179	180	181	309	310	311
15		180	181	182	310	311	312
16		181	182	183	311	312	313
17	* Ieiunium. Franguntur Tabule legis.	182	183	184	312	313	314
18	Cessat iuge sacrificium. Epistemon	183	184	185	313	314	315
19	cremat librum legis. Posuit statuam	184	185	186	314	315	316
20	in templo.	185	186	187	315	316	317
21		186	187	188	316	317	318
22		187	188	189	317	318	319
23		188	189	190	318	319	320
24		189	190	191	319	320	321
25		190	191	192	320	321	322
26		191	192	193	321	322	323
27		192	193	194	322	323	324
28		193	194	195	323	324	325
29		194	195	196	324	325	326

Dies mensis.	XI. A. B. Mensis plenus.	Anni communis.			Anni embolismi.		
		D	O	A	D	O	A
1		295	296	297	325	326	327
2		296	297	298	326	327	328
3		297	298	299	327	328	329
4		298	299	300	328	329	330
5		299	300	301	329	330	331
6		300	301	302	330	331	332
7		301	302	303	331	332	333
8		302	303	304	332	333	334
9	* Ieiuniū. Decretum cōtra Patres no- stros, ne ingrederētur in terram Iu- dzam. Vrbs excisa. Desolatio tem- pli prioris & posterioris.	303	304	305	333	334	335
10		304	305	306	334	335	336
11		305	306	307	335	336	337
12		306	307	308	336	337	338
13	*	307	308	309	337	338	339
14	Sabbathum consolationis, feria septima post diem nonum.	308	309	310	338	339	340
15		309	310	311	339	340	341
16		310	311	312	340	341	342
17		311	312	313	341	342	343
18	Ieiunium. Extincta est lucerna vesper- tina in diebus Achaz.	312	313	314	342	343	344
19		313	314	315	343	344	345
20		314	315	316	344	345	346
21		315	316	317	345	346	347
22		316	317	318	346	347	348
23		317	318	319	347	348	349
24		318	319	320	348	349	350
25		319	320	321	349	350	351
26		320	321	322	350	351	352
27		321	322	323	351	352	353
28		322	323	324	352	353	354
29		323	324	325	353	354	355
30		324	325	326	354	355	356

Dies mens.	XII, E L V L. Mensis cauus.	Annus commun.			Annus Embolus.		
		D	O	A	D	O	A
1		325	326	327	355	356	357
2		326	327	328	356	357	358
3		327	328	329	357	358	359
4		328	329	330	358	359	360
5		329	330	331	359	360	361
6		330	331	332	360	361	362
7	Jeinnium. Moriantur exploratores, quidiffamauerant terram.	331	332	333	361	362	363
8		332	333	334	362	363	364
9		333	334	335	363	364	365
10		334	335	336	364	365	366
11		335	336	337	365	366	367
12		336	337	338	366	367	368
13		337	338	339	367	368	369
14		338	339	340	368	369	370
15		339	340	341	369	370	371
16		340	341	342	370	371	372
17		341	342	343	371	372	373
18		342	343	344	372	373	374
19		343	344	345	373	374	375
20		344	345	346	374	375	376
21		345	346	347	375	376	377
22		346	347	348	376	377	378
23		347	348	349	377	378	379
24	* Initium pœnitentiæ 10 dierum se- cundum quosdam.	348	349	350	378	379	380
25	* Initium secundum alios.	349	350	351	379	380	381
26		350	351	352	380	381	382
27		351	352	353	381	382	383
28		352	353	354	382	383	384
29		353	354	355	383	384	385

LIBRI QUINTI
CAPVT. XIII.

De Computi Hebraorum Regulis.

REGVLA I.

Datum annum Iudaicum ab ara Christiana, & contra datum
annum Christi ab ara Iudaica nu-
merare.

Regula.

A Anno dato Iudaico aufer 3761. & habebis annum Christi currentem, à cuius dierum ali-
quo annus datus Iudaicus incipit. Contra si ad annum Christi currentem annos 3761.
addideris, fiet annus Iudaicus, cuius computus Neomenia Tifri in aliquem dierum anni Chri-
sti currentis dati incipit.

Exemplum. Queratur quous à Christo sit annus Iudaicus 5376. Ablatis 37-
61. ex 5376. relinquitur annus Christi quæsitus 1615. à cuius Septembri inci-
pit annus Iudaicus propositus. Contra si ad annum Christi propositum 1615.
annos 3761. adiuueris, habebis annum 5376. Iudaicum.

Ratio Regule est, quia annus Iudaicus ter millesimus septingentesi-
mus sexagesimus primus primo anno Christi in autumno completur; atq;
adeo primus ara Christiana annus incipit currente anno Iudaico 3761.

Regulam non
esse perpetuam.

Notandum. Etsi huius Regule usus ad viginti etiam annorum milia facile ex-
tenditur, ea tamen nequaquam perpetua est: Cum enim annorum Christi no-
stratum, Iulianorum videlicet, vel Gregorianorum, quos hæper annos Christi
intelligimus, non eadem quæ Iudaicorum magnitudo sit, atq; adeo inæqualis
eorum ad futura secula progressus, annorum illorum utriusq; generis, qui nunc
certis diebus conueniunt, alter tandem alterum deseret, & principium anni Iu-
daici anni nostri prætergredietur limites. Quare si annorum istorum in remo-
tioribus seculis comparatio instituenda est, ab hac ad Regulam vltimam, quæ
omnia præcise, tam in annorum quam dierum numero determinat, erit recur-
tendum.

REGVLA II.

Pro dato anno Iudaico cyclum lunæ currentem certo
conijcere.

Regula.

A Nnus datus diuisus per 19. in residuo ostendit cyclum lunæ quæsitum: in quotiente vero
cyclorum resolutiones indicat.

Exemplum. Datus annus Iudaicus 5376. diuisus per 19. residuum facit 18. cy-
clum lunæ consideratum, quous indicante elapsos esse cyclos integros 282.

Ratio Regule. Cum ara Iudaica à cyclo lunæ ortum ducat, opus non
erat ullius radicis additio. Cætera declaratione non indigent.

Cyclum lunæ
una cum chara-
ctere Tifri in-
ueniri.

Notandum 1. Quando pro eodem anno Iudaico, inquirenda est Neomenia
Tifri, siue caput anni ex tabulis, necesse non est cyclum lunæ prius seorsim in-
uestigare, nam non solum ipse, sed etiam cyclorum integrorum resolutiones,
eadem opera innotescunt, vt infra Reg. 4. eiusq; Notando 3. monebimus.

Cycli lunæ Iu-
daicæ ex cyclo
lunæ Christianæ
conijcere,

Notandum 2. Quod si cyclum lunæ Iudaicum pro anno ab ara Christi inme-
rito scire cupis, opus non fuerit per Regulam 2. annos illos ad aram Iudaicam reuo-
care:

care. Sed habito cyclo lunæ pro eodem anno ex Regula 1 cap. 9, adde illi 17, vel ab eodem aufer 2, aut certe annis Christi deme vnitatem, & reliquos diuide per 19, vt in Regula, & habebis cyclū lunæ anni Iudaici; qui anno Christi (cuius cyclum inquit iuisti) corrente incipit. Anno enim Iudaico 3762, qui corrente primo Christi anno incipit, debetur cyclus lunæ 19, primo vero anno Christi cyclus 2 cōuenit. Superat igitur cyclus 2 cyclum 19 binarius, & ab eodē deficit per 17, vnde etiam constat ratio, cur binarius subtrahendus, vel 17 addenda sint: qui binarius subtrahitur etiam, quando annis Christi aufertur vnitatis, altera enim vnitatis, quæ ex Regula 1 capitis 9 annis Christi additur, hic etiam omittitur. Obseruandum tamen pro remotioribus seculis est id, quod ad Regulam 1 annotauimus.

Exempli gratia pro anno Christi 1615 inuentus est ex Regula 1 cap. 9, cyclus lunæ 1, adde 17, fiunt 18, cyclus anni Iudaici 3763, qui dato anno Christi congruit: quem eundem numerum habebis in residuo, si 1614 per 19 partitus fueris.

Exemplum.

REGVLA III.

Dato anno Iudaico, quinam sit cyclus solis currentis, præ sagire.

Datus annus diuidatur per 28, eritque, qui in diuisione relinquitur residuum numerus cycli qui queritur, indicante quoto cyclus integros præteritos.

Regula.

Exemplū. Datus annus 3763, diuidatur per 28, relinquitur nihil, quotus sit 192. Cyclus ergo currentis est 28 (quod semper fit, quando nihil remanet, vt sæpius diximus) indicante quoto annum propositum esse vltimum cycli ceteris nonagesimifecundi.

Ratio Regulæ non petetur ab eo, qui scit cyclum solis integrum esse annorum 28, ipsumque, ab vnitatis vna cum ipsis annis Iudaicis incepisse.

Notandum. Annorum Iudaicorum in numero ab æra Christi deducto propositorum cyclus solis idem est, qui ipsorum annorum Christi, in quos incidunt principia annorum Iudaicorum, & quem supra cap. 9. Regula 9 inquirere docuimus, idque tam diu, quam diu Regulæ primæ vsus est.

Cyclum solis annorū Christi eundem esse cū cyclo Iudaico, & quam diu.

Exempli gratia hoc anno 1615, in quem incidit principiū anni Iudaici 3766, cyclus solis est 28, vt suo loco vidimus, & hic cyclus etiam anno responderet Iudaico 3766.

Exemplum.

REGVLA IV.

Dato anno Iudaico characterem Ncomeniæ Tisri denotare.

In columna prima Tabula tertia annorum collectorum, quare numerum annorum dato proxime minorem, eiusque ex columna quarta excerptum annota characterem: Residuo deinde annorum numero in eadem prima columna proxime minorem, si quis fuerit, inquirito eiusque characterem ex quarta columna acceptum priori adscribito, & hoc toties, quoties nouo annorum residuo minor numerus in prima columna repertus fuerit, iterato. Vltimus denique annorum residuus numerus, quo minor inuenitur non est, cyclum luna anni propositi indicat, & multatus vnitatis in secunda tabula characterem lunarem ostendit, reliquis supra annotatis adnumerandem, quibus omnibus si etiam epocham lunarem, sive characterem non-

Regula.

Aaaa

ulunii

nilanii Tobu fer. 2. hor. 5. punct. 204 subscripseris, & omnes characteres rite vnam in summā colligeris, conficies characterem Tisfi, à quo Neomenia, & caput anni deducitur.

Exemplum 1. Proposito anno Iudaico 5376, proxime minor numerus in prima tertie tabule columna est 5187, cui in tertia columna respondet character 6.6.435, quem annoto. residuo deinde 189 proxime minor reperitur 171, cuius characterem 3.4.1035 subscribo priori: secundo vero annorum residuo numero 18, cum minor non reperitur in prima columna, is anni dati cyclus lunæ est: quare in tabula 2 annorum expansorum, annorum completorum, qui sunt 17 (vno minus, quam cyclus lunæ 18) characterem 6.10.210 accipio, & vna cum Radice reliquis ordine adscribo, & vt decet summam omnium colligo, quæ fit fer. 4. hor. 4. punct. 804 character Neomeniæ Tisfi anni dati Iudaici 5376, vt in hoc apparet diagrammate.

Anni 5376	Characteres.			Cycli lunæ	Cycli magni
	fer.	hor.	punct.		
5187	6	6	435	273	21
171	3	4	1035	9	0
17	6	10	210	0	
Radix	2	5	204		
5375	4	4	804	282	21

Exemplum 2. Quæratnr character Tisfi incidentis in annum Christi 5898. Ad ditis per Regulam 1 ad annum propositum annis 9659, sit annus Iudaicus 9659: collectis igitur annorum completorum, tam collectorum, quam expansorum characterib. vna cum radice in vnum, vt formula adiecta indicat, cycli lunæ reperie ut 7, character vero Tisfi feria 4, hor. 19, punct. 426, is videlicet, quem in Refutatione lib. 3 cap. 16, num. 4, contra Caluifium in tabella pro eodem Christi anno 5898 proposuimus.

Ratio Regulæ satis constat, tum ex characteris definitione (capit. 11. num. 25 data) tum ex tabularum constructione, quæ cum characteres exhibeant annorum tantum completorum, patet Ratio, cur Regula cyclum Lunæ unitate multari præcipiat, vt nimirum anni expansi habeantur completi, quibus currens datus, vt in cyclo lunæ comprehensus nõ potest adnumerari.

Characterem
Tisfi anni Iudaici breuius
ab æra Christi
deducere.

Notandum 1. Quando pro annis Iudaicis ab æra Christi deductis character Tisfi inquirendus est, rectius fecerimus, si epocha, siue radice lunari vbi fuerimus æræ Christi: iana accomoda, cætera vero vt Regula præcipit perfecimus; sic enim definiti additionis annorum 3761. radio, paucioribus annis assequemur propositum. Epocham autem statuemus non iam in primo, sed secundo Christi anno, vt incipimus à cyclo lunæ Iudaico 1. & vt ante, eadem opera qua characteres, etiam cyclum lunæ dato anno currentem colligimus: Quare semper ab anno Christi propositio abicienda erit unitas, & tunc eadem iam iuxta Regulæ præscripta procedendum, & epocha siue radix 2. 18. 294. addenda. Est autem hæc epocha

epocha nihil aliud, quam character Tisri anno Iudaico 3763 debitus, ex ipsa Regula quarta inuentus: in seculis tamen ultra 20 millia annorum remotis aliter procedendum est, vt ad Regulam 1 annotauimus.

Exempli gratia quærat character Tisri incidens in annum Christi laben-

5897	fer.	hor.	punct.
5881	6	4	785
209	1	14	65
6	1	6	362
Rad.	2	18	294
5896	4	19	428

tem 5898, id quod paulo ante in secundo exemplo proposuimus. Abiecta vnitatem pro annis reliquis 5897 quærat characteres lunares, vt Regula præcipit, iisq; loco epochæ 2. 5. 204 addantur 2. 18. 294. inuenieturque idem, qui supra character fer. 4, hor. 19, punct. 426, cum

Exemplum 1

eodem cyclo lunari 7, vt in adiecto apparet diagrammate.

Rursum quærat character Tisri incidens in annum Christi 1621: abiecta vnitatem pro annis 1621, quærat vt ante, ex tabulis 3, & 2 characteres, & reliqua,

1621	fer.	hor.	punct.
1482	6	18	1050
133	4	19	925
5	2	8	833
	2	18	294
1620	2	17	962

vt formula hæc indicat, inuenieturq; character Neomeniæ Tisri fer. 2, hor. 17, punct. 962, currente cyclo Iudaico 6, vt lib. 3 Reformationis capite 6, numer. 1. 4, ad fraudem Caluisianam aperiendam notauimus.

Exemplum 2

Notandum 2. Quod si quis in colligendis characteribus nullam omnino mallet radicem addere, is propositum nullo consequetur negotio. Enimvero si semel, siue radicem Iudaicam, siue radicem Christianæ ad omnes characteres columnæ secundæ, tabulæ secundæ addiderit, & cætera iuxta Regulæ præscripta perfecterit, characterem Tisri nullus omnino habita radicis ratione colliget, quoties libuerit; pro ea scilicet epocha, quam semel in tabula addidit. Nos, ut multiplicarem tabulas, id sponte omisimus.

Radice posse tabulis inferri.

Notandum 3. Si numerum cyclorum, siue lunarium, siue magnorum præteritorum desideras, eadem opera, qua characteres ex columna 4 tabulæ textæ colligis, ex columnis 2 & 3 cyclorum numeros correspondentes annota, vt in hoc supra in exemplo primo pro anno Iudaico 5376 fecimus.

Numerum cyclorum integrorum lunariū & magnorum colligere.

Notandum 4. Consecutus characterem Neomeniæ Tisri reliquorum mensium characteres asserueris, si ex tabula 1 eius mensis characterem, cuius Neomeniam desideras, ad characterem Tisri adieceris, habita, vt conuenit, embolismi ratione.

Reliquorum mensium characteres Neomeniarum supputare.

Exempli gratia, si characterem mensis Nisan desideras, cum is in anno embolimo sic septimus, in communi vero sextus tantum, ad characterem Tisri anni embolimi adde characterem mensis septimi, in communi texti: & sic de cæteris.

*Dato charactere Tisri Neomeniam ciuilem, caput ve
anni adipsi.*

Regula

Neomenia ciuili Tisri ea feria figatur, quam character indicat, nisi aliquis obstet Canon, ex iis, quos capite precedenti, num. 9 retulimus: tunc enim iuxta illius prescriptum in aliam transferenda est.

Exemplum 1. Anno Christi currente 1622 character Neomeniæ Tisri, vt paulo ante habuimus, incidit in feriã 2, hor. 17, pu. 962, cuius cum nullus obstet Canon, caput anni Iudaici recte conuenit, & Neomenia ciuili in feria secunda figenda est: Canon enim tertius pro annis, qui proxime, & immediate embolimum sequuntur, sancitus est, qualis non est propositus, qui ipse embolimum est.

Exemplum 2 pro anno Christi currente 5898, character Tisri in ipsum incidens inuentus Regula precedenti est 4, 19, 4 26, qui Neomeniam feriæ quartæ deputat: verum duplex obstat Canon, primus scilicet, & secundus. Cum enim horæ excedant 18, ratione primi in sequentem diem Astronomicè traicienda Neomenia est: Item quia incidit in feriam 4. Neomeniæ Tisri per Canonem secundum interdictam, pollice in feriam quintam abeundum est. Vnica tamen translatione vtrique Canonis satisfactum erit, annusque propositus feria quinta incipiet.

Exemplum 3. Anno Christi 445, in quem incidit caput anni Iudaici 4266, character Tisri ex tabula lib. 3 Refutationis cap. 7 est 2, 21, 301, iudicans Neomeniã in septimam quidem incidere feriam, at propter nouilunium vetus ex Canone 1 in sequentem esse transferendam.

Exemplum 4. Anno Christi 427, in eadem tabula character Tisri annotatur 4, 13, 5 81: sed transfertur Neomenia in feriam 5, eo quod Canon 2 feriam 4 prohibeat.

Exemplum 5. Anno Christi 428. Character Tisri anni Iudaici 4189 cyclo lunæ 9 est 3. 11. 91. neque nouilunium vetus, neque feriam continens vetitam: at nihilominus ex feria tertia vsque in feriam quintam Neomenia protrudenda est, cum id Canon tertius in anno communi, qualis propositus est, pro character excedente 3. 9. 203. præcipiat.

Exemplum 6. Anno Christi 418, quo currente annus Iudaicus 4179. cyclo lunæ 8. ac proinde communis, & proxime post embolismum (qui cyclo lunæ 17 conuenit) incipit, character Tisri est 2. 16. 39. excedens 2. 15. 58. ideoque Neomenia ex feria secunda in tertiam transferenda, cum id Canon quartus hoc in casu faciendum edixerit.

Ratio Canonis
primi Neome-
niarum.

Ratio Regulæ habetur ex rationibus Canonum. Et quidem, quod spectat ad primum Canonem, quo nouilunium vetus censetur id, quod horas 18 ab occasu attigerit, vel exceaserit, eius rei ratio vel in sola refertur Rabbiorum placita, vel certe cum horas Astronomicè numerent à meridie in meridiem, diem 9, à præcedētis diei meridie auspicietur, sint 9, 18 hora vsuali ratione à solis occasu deducta, tantum, quantum 24 à præcedenti meridie numerata, hoc est, diem integrum cōficiant, hinc fortassis causa desumpta est, cur Neomeniam feriæ sequenti attributam velint.

Secundi

Secundi Canonis causam aiunt duorum esse Sabbathorum, siue Festorum continuationem, quam propter varia incommoda in mense Tisri frequentia solennitatum celebri vitata Rabbini voluerint. Enimvero si mensis Tisri à feria prima posset incipere, quarta decima eiusdem esset feria 7, hoc est, Sabbathum ordinarium, & sequenti die festiuitas scenopegiæ, atque adeo duo Sabbathatha continua: nam decima dies, cui ieiunium Kippurim annotatur, in feriam 6 tunc incidit, quam mox excipit Sabbathum ordinarium. Pari ratione, si Neomenia Tisri in feria 6 statueretur, dies sextadecima esset Sabbathum, præcedente immediate in die 5 solennitate Scenopegiæ. In cæteris vero mensibus concurrere duo Sabbathatha manifeste ex mense Nisan colligitur, incidente enim eius Neomenia in feriâ 1, quæ ei, vt cõstat ex 5 Canone, cõceditur, dies decima quarta est Sabbathum ordinarium, & proxima feria prima solennitas Azymorû

Ratio Canonis secundi.

Ratio Canonis tertii est, ne annus communis excrecere vsque ad dies 356. possit, sed eorum varietas in triplici consistat differentia, ordinariisque nunquam biduo superetur. Ponamus enim anni communis incipientis Characterẽ esse feriam 3, horas 9, puncta vel 104 vel plura, si illi addamus characterem anni communis, siue 12. mensium 4. 8. 876. fiet Character anni sequentis 7. 18. 0. vel amplius continens in se vetus Nouilunium, ideoque ex Canone 1. Neomenia ex feria 7. extruditur, & quoniam in feria prima pedem non audeat figere resistente secundo Canone, vsque in feriam secundam migrare cogitur. ablata nunc feria 3 prioris characteris, à feria 2 posterioris, remanet (adscito prius asse) sexta feria, quod signum est, vt infra ad Regulam sequentem demonstrabimus, annum hunc consistere diebus 356, quod absurdum est, & contra propositum. Viabitur igitur hoc absurdum, si per translationem anni caput ex feria tertia in quintam (in quarta enim, vt diximus, non potest propter Canonem secundum consistere) protrudatur, fietque annus dierum 354. contentus in ordinatorum specie.

Ratio Canonis tertii.

Ratio denique Canonis quarti in hoc videtur consistere, nimirum vt caueat ne annus embolimus ab ordinato nimium secedat, fiatque dierum tantum 382, quartam constituens absque necessitate annorum embolizantium speciem. Esto sane annus communis proxime post embolizatum incipiens characterẽ insignitus fer. 2, hor. 15. punct. 589. vel plurium: ergo annus embolizatus præcedens necessario characterem habuit 3. 18. 0. vel amplius (tot enim remanent, si character anni embolizati, siue 13 mensium, qui est 5. 21. 589. vt suis locis annotatum est, à dicto characterẽ 2. 15. 589. aufertur) ac proinde Neomenia iubente Canone 1. ex feria 3. in quartam, & ex 4. propter decretum Canonis 2 in feriam quintam transfundenda: Sublata autem feria 5 characteris anni embolizati præeuntis, ex feria 2. characteris anni communis proxime sequentis, characterẽ remanet 4. indicans per ea, quæ ad Regulam sequentẽ dicturi sumus, annum illum embolizatum dierum fuisse tantum 382. hoc igitur cum absurdum sit, vitabitur, si Neomenia, quam Character anni communis in feria 2 statuit ex ea in tertiam migrare cogitur, per hoc enim anno embolizato dies vnus superadditur, loculque ei inter annos deficientes tribuitur.

Ratio Canonis quarti.

Canon, vt superfluus esse videtur, ita peculiari explicatione non indiget: statuta namque Neomenia Tisri cæteræ omnes etiam statutz sunt, & nisi feria-

De quinto Canone.

rum ordinem turbatum velimus, Neomenia Nisan nunquam in feria 2. 4. aut 6. contingere poterit. Eum vero idcirco proposuimus, vt quis possit, si velit ab initio anni facri, qui a Nisan principium habet, incipere.

Neomenias ciuiles reliquorum mensium scire.

Notandum, Nahtus Neomeniam ciuilem Iisri reliquas totius anni ex ipso Calendario facile elicies, modo qualitas tibi conslet anni, vt de numero mensium, & quantitate dierum mensium Marchesuan, & Chisleu decernere possis; eam autem nullo negotio ex Regula sequenti addices.

REGULA VI.

Dati anni Iudaici qualitatem dijudicare.

Regula.

Vtrum datus annus communis, vel embolimus sit, habetur ex Cyclo lunæ dati anni: Current enim vno ex his Cyclicis 3. 6. 8. 11. 14. 17. & 19. annus embolimus est, ceteri communes omnes. Vtrum vero annus communis, vel embolimus sit Deficiens sit, an Ordinatus, vel etiam Abundans sic cognoscitur. Habita Neomenia ciuili Iisri, tam anni propositi, quam proxime inscquentis, feria illius subtrahatur à feria huius, addito septenario, quando subtractio fieri nequit, & erit, qui relinquitur numerus, index, siue character anni, qui in tabella sequenti eius indicat, & qualitatem, & quantitatem.

Annorum qualitas.	Anni com- munes.		Anni embolimi.	
	Cha- ract.	Dies	Cha- ract.	Dies
Deficiens.	3	3 5 3	5	3 8 3
Ordinatus	4	3 5 4	6	3 8 4
Abundans	5	3 5 5	0	3 8 5

Exemplum 1. Volo scire qualitatem anni Iudaici, cuius caput in annum Christi 427. currentem incidit. Cyclo lunæ Iudaicus hoc anno currentes ex Regula 2 est 8, ideoque annus embolimus est, Neomenia vero Iisri ciuili ipsius in feria 5. fixa est, & proxime sequens annus similiter à feria 5 incipit, vt in exemplis 4 & 5 Regule quartæ vidimus: subtrahitis igitur 5 à 5 relinquitur 0, qui character in tabella præcedenti, & columna eius 3 annis embolimus dicata, annum indicat esse Abundantem, dierumque 38 5.

Exemplum 2. Annus 5376 Iudaicus currentes gubernante cyclo lunæ 18. communis est, Neomenia Iisri ciuili feria 5. anno vero sequenti feria 2. ablati 5 à 2 hoc est adicitis 7, 5 à 9. remanet 4. index anni ordinati in columna annorum communium tabulæ præcedentis.

Ratio Regulæ satis ex tabella constat structura, qua talis est: Prima columna tres qualitates vtriusque generis, communis scilicet, & embolimi, species exprimit. Secunda columna alteri generi, quod annorum communium est dicata, duas habet partes, altera characteres, siue indices, altera quantitates, siue numerum dierum annorum communium cap. superiore Num. 4. explicatas recenset. Ipsi vero characteres inueniuntur in residuo,

residuo, quando ex numero dierum recensitorum omnes abiiciuntur septenarij: sic abiectis omnibus 7. ex anno communi deficiente dierum 353. remanent 3. index, siue character annum illum denotans. & sic de ceteris, tam in hac columna, quam in sequenti tertia, qua eadem arte pro altero genere, annorum nempe embolimaorum, constructa, & bipertita quoque est. Quod autem ex illa, quam Regula praecepit, feriarum subtractione remaneat index, quem diximus anni, clarum quoque est: quando enim utrobique, nimirum tam in Neomenia anni propositi, quam in Neomenia anni sequentis eadem est feriarum denominatio, Cyclos hebdomadarius recurrit à capite, incipiens videlicet ab illa feria, qua in Neomenia exprimitur, adeoque numerus dierum interceptus inter duas illas ferias (altero inclusio termino) septenario erit numerabilis, & ex subtractione, qua praecipitur, necessario remanet 0. ac proinde annus ille, si ex numero embolimaorum est, dies continebit 385. hic enim numerus septenario numerabilis, & ne annus propositus alium suscipere possit, puta vel 378. vel 392. aliunde cautum est. quod si hoc casu annus propositus ex genere communium foret, signum esset manifestum commissi erroris, in statuendis Neomenijs, talis enim annus dierum esset vel 350. vel 357. quod fieri non potest. Quando vero feriarum binarum propositarum Neomeniarum diuersa est denominatio, & prior feria minor posteriore, patet ex subtractione à Regula indicata, remanere supra integros Cyclos hebdomadarios incipientes ab illa priori feria numerum redundantem; cum igitur in annorum communium genere illi Cycli praecise dies 350. in genere embolimaorum, dies 378. adaequant, patet, si remaneat ternarius annum communem esse dierum 353. si quaternarius dierum 354. si quinarium annum similiter communem esse dierum 355. embolimaum vero dierum 383. &c. ut in tabella exprimitur: Existente vero priore feria maiore ad posteriorem minorem, integer additur hebdomadarius cyclos ut & subtractio fieri possit, & idem ille remaneat numerus redundans indexue magnitudinis anni quae sita.

REGVLA VII.

Differentiam solarem cyclicam pro dato anno Iudaeico consequi.

Eadem methode, qua Regula 4. characteres Neomenia Tisri ex tabula tertia collecti sunt, Regula. ex tabula 4. differentiam collige solarem, ex columna quidem quarta Excessum, ex quinta vero Defectum, nulla habita ratione, neque annorum expansionum Cycli lunaris, neque adicis, eritque summa collecta differentia, qua hic inquirenda proponitur.

Exemplum. Proposito anno Iudaeico 537. Excessus solaris, siue anticipatio lunae ab aera Iudaeica est dierum 17. hor. 0. punct. 690. Defectus vero siue lunae postpositio dierum 23. hor. 3. punct. 865. colliguntur ex 4. tabula per partes ut sequens diagramma indicat.

Anni

Anni 5376	Excessus solaris.			Defectus solaris.			
	Dies.	hor.	punct.	Dies.	hor.	punct.	quintæ.
5187	16	11	645	22	10	67	4
171	0	13	45	0	17	797	2
5358	17	0	690	23	3	865	1

Ratio Regule huius, quemadmodum & quarta, ex ipsa colligitur tabularum constructione.

Quomodo differ-
ferentia solaris
pro annis ab
æra Christiana
numeratis sup-
putetur.

Notandum 1. Si anni Iudaici, pro quibus colligenda est differentia solaris, in numero ab æra Christiana deducto dati sint, petatur autem differentia solaris ab æra Iudaica, ea pro ipsis annis datis unitate multatis (propter rationem, quam in Notando 1. Regule 4 indicavimus) inquirenda est, ut Regula præcipit, eique addenda ratione excessus solaris, siue anticipationis lunæ epocha dierum 11. hor. 12. punct. 990. ratione vero Defectus, siue postpositionis epocha dierum 16. hor. 6. punct. 262 $\frac{1}{2}$ cap. 11. num. 33. & 34. tradita.

Exemplum
pro excessu, &
defectu solari.

Exempli gratia dati anni Christi 1615. Excessus solaris Cyclorum integro-
rum est D. 17. O. 690. Defectus vero D. 23. 3. 865 $\frac{1}{2}$ ut supra, & calculus subie-
ctus ob oculos ponit.

Anni 1614	Excessus Sol.			Defect. Sol.			
	Dies	hor.	punct.	Dies.	hor.	punct.	quintæ.
1482	4	17	30	6	9	790	4
114	0	8	750	0	11	891	3
Rad.	11	22	990	16	6	262	4
1596	17	0	690	23	3	865	1

Quod si differentia solaris tantum ab æra Christiana vsque ad datum an-
num computanda fuerit, nulla addenda est epocha. Erit igitur in exemplo pro-
posito Excessus solaris D. 5. 1. 780. Defectus D. 6. 11. 602 $\frac{1}{2}$.

Differentiam
solarem pro
Calendario
Gregoriano
colligere.
Regula.

Si denique Defectus solaris pro Calendario Gregoriano (cuius gratia is
excogitatus est) & annis vere Gregorianis Astronomicis, hoc est, post cor-
rectionem sumptis, subducendus sit, ex annis Christi datis tolle 1598. (in hunc
enim annum cyclus lunæ 1. Iudaicus post correctionem Gregorianam primo
incidit) vel ex Iudaicis 5359. & pro reliquis annis cyclorum integrorum de-
fectus solares ut ante collige, & assequeris propositum.

Exemplum.

Exempli gratia, petatur Defectus solaris cyclicus pro anno Christi Gre-
goriano 5898, qui est Iudaicus 9659. tunc, ut rectius intelligatur, queratur
quantum anni Iudaici caput ab anno Christi 1598. vsque ad annum 5898. in
Calendario Gregoriano postpositum sit. Ab annis 5898. siue ex Iudaicis 9659.
deme 5359. & pro reliquis 4300. collige ut ante, Defectus solares, & inuenies di-
es 18. horas 13. punct. 463 $\frac{1}{2}$ & totidem diebus tardius Neomenia Tifsi continget
in Calendario Gregoriano anno Christi 5898. quam: lia Neomenia Tifsi, cum
eodem cyclo lunæ concurrentis circa correctionem Calendarii contigit.

Non temere ex
hac Regula de
annorum nu-
mero, si is ma-
gnus fuerit, pro
ut supra dicitur.

Notandum 2. Hac in Regula potissimum inquiritur quot diebus, horis,
punctisque horatis certus annorum Iudaicorum numerus solidis cyclis con-
tentus, à totidem annis Iulianis, vel Gregorianis Astronomicis differat. quare
nequaquam temere in annis remotioribus à certa epocha deductis, de illorum
numero

numero pronuntiandum est, sed prius Regula vltima consulenda; cum differentia solaris, si in plures dies excresecat, ordinatum annorum Iudaicorum, ac nostratum in numeris progressum, mutare possit, vt ad Regulam 1. etiam annotauimus.

Notandum 3. Cum in vsu differentie solaris ad Neomenias Iudaicas Calendario, siue Iuliano siue Gregotiano applicandas, quæ in feriis dantur, fere dierum tantum integrorum ratio habeatur, in colligendis huiusmodi differentie characteribus, non solum poterimus loco punctorum horas tantum proximiores accipere, aut in summa collecta loco horarum dies proxime accedentes annotare, sed etiam quo paucioribus characteribus rem expediamus, in ipso anno numero dato, cyclum vnum aut alterum vel negligere, vel vitro admittere licebit: cycli enim 4. vel 5. in vtraque differentia solari semissimæ diei nequaquam attingunt, vt patet ex ipsa 4. Tabula. Deinde etiam si integro die aberraremus, ipsa tamen feria Neomenie errorem mox corrigat.

Exempli gratia in exemplo paulo anteposito Regulam proposito pro anno Iudaico 5376. per duplices characteres inuenimus excessum solarem dierum 17. 0. 690. Defectum vero dierum 23. 3. 8637. hoc est dies 17. & 23. Verum hos ipsos dies vnico characterè annis 5434. (qui parum à propoſitis 5376. differunt) adscripto licet colligere: Excessus enim est dierum 17. 6. 470. Defectus 23. 11. 739. 5. in dierum ratione nihil mutans, & sic de cæteris.

REGVLA VIII.

Datum Neomeniam Tisri in diebus anni tam Iuliani quam Gregoriani definire.

Pro dato anno collige per Regulam præcedentem differentiam solarem cyclicam in diebus integri, Excessum videlicet si Neomenia in Calendario Iuliano designanda sit, Defectum si in Gregotiano, & iuxta cycli Luna currentis directionem illum ex conuersione abijce epocha in tabula. pocharum, hunc vero ad suam epocham adijce, & reuenebis ibi dies Calendarii Gregotiani, hic colligetur dies Calendarii Gregotiani: qui dies si cū feria data Neomenie conuenit, erit is illi, qui quaritur: sin minus accipiendus est proximus, qui ratione ferie cum data feria conueniat.

Exemplum 1. Neomenia Tisri civilis anni Iudaici 5376. feria quinta statuitur, quaritur cui die ea in Calendario Iuliano siue veteri congruat. Cyclus Lunæ anni dati ex Regula 2. est 18. ergo ex 29. Septembris (qui dies in tabula quinta siue epocharum in eadem linea transuersa cum Cyclo Lunæ 18. in columna 3. reperitur) subtraho dati anni Excessum solarem Cyclicum, qui per Regulam 7. dierum 17. inuentus est, & relinquitur duodecimus eiusdem mensis dies, qui in Calendario veteri in feria 3. incidit, littera enim Dominicalis anni propoſiti est A. at Neomenia in feria 5. data est ergo ei respondet dies 14. Septembris, quæ sitis que fati fidum est.

Sed esto eadem Neomenia in Calendario exhibenda Gregotiano. Primo iuxta Notandum 1. Regule præcedentis ex anno dato 5376. annos 5359. subtraho, vt habeam annos 17. reliquos, verum cum pro illis nullus detur Defectus solaris Cycli, us, ad epocham 21. Septembris (quæ in columna 5. Cyclo Lunæ

Bbbb

18

Compendium.

Exemplum.

Regula.

Exemplum pro
Calendario veteri.Exemplum pro
Calendario nouo.

18. respondet) nihil addendum est. Sed quia 22. Septembris anno dato in Calendario Gregoriano non quinta, sed tertia tantum feria est (ob litteram Dominicalem D. anni propositi) deo dies 24. Septembris datæ Neomeniæ in Calendario Gregoriano conuenit.

Exemplum 2.
pro Calendario
Gregoriano.

Exemplum 2. Queritur in quem diem Calendarii Gregoriani incidat Neomenia Iusti, quæ in feria quinta anno Christi currente 5908 committitur. Defectus solaris, yel. us pro hoc anno & Calendario Gregoriano est, ut supra Notando 1. R. gulæ præcedentis notauimus, dierum 19 proxime, qui additi ad diem 24. Septemb. (ad epocham cyclo Luna Iudaico 7, anno proposito currenti debitam) diem 13. Octob. efficiunt hæc igitur diei Neomenia proposita conuenit (ut lib. 3. cap. 6. num. 4. in Refutatione elenchii contra Caluissium in tabella annotauimus) nam & ipse, littera B Dominicali dice, feris quinta est.

Ratio Regule clara est. Enimvero cum Excessus, vel Defectus solaris collectus aliud non sit, quam annorū Iudaicorum, & Iulianorū vel Gregorianorū ab eadem epocha prognatorum differentia, quæ uidelicet caput anni Iudaici in simili cyclo luna anno in Calendario Iuliano in antecedentia versus mensium iustitia, in Gregoriano uero in consequentia versus fines mensium abist; ergo necessario per differentia illius ab epocha subtractionem, quam Regula præcipit, capitis illius sine Neomenia locus in Calendario Iuliano, per additionem uero in Gregoriano reperitur; translationes uero quæ facta sunt, ita ut locus inuentus feria non respondeat, cum ipsa triduum nunquam adæquent, ac proinde cyculum hebdomadarum transilire non possit, recte proxima correspondens feri ipsam Neomeniā eiuilē indicat.

Admonitio pro
annis ualde re-
motis.

Notandum 1. Existente magna solari differentia, ita ut caput anni Iudaici limites annoiū nostratum ei ex Regula 1. præstitutos excederet, cōsuetenda erit Regula ultima, si annum ac diem iustum Neomeniæ propositæ in nostris Calendariis assignare uolamus.

Cognita Neo-
menia Iudaica
in Calend. vete-
ri quomodo in
novo inueniatur,
& contra.
Ex cognito capite
anni reliquæ festæ Iudaica
inquirere.
Exemplum.

Notandum 2. Quod si Neomenia Iudaica iam habeatur in anno ac die alterutrius Calendarii, Iuliani nempe, vel Gregoriani, quærat autem correspondens annus ac dies in altero, propositum atque inueniatur per consecutaria Regule 3. & 4. capitis decimi.

Notandum 3. Consecutus in Calendario siue Iuliano, siue Gregoriano caput anni Iudaici, reliquas Neomenias, ac festæ Iudaicae facile deprehendes, si qualitate anni tam Iudaici, quam nostratis præciferis, & Calendarium Hebræorum cum Gregoriano, vel Iuliano composueris.

Exempli gratia quærat quo die ad Calendarium Gregorianū, vel Iulianum anno currente Iudaico 5376 Iudæi memoriam Dedicacionis templi à Machabæis factam celebrent. Primus dies Iusti siue caput anni incidit, ut exemplo primo uimus, ad Calendarium Iulianū in diem 14. ad Gregorianū in 24. Septemb. anni nostratis currentis 1615. Encenia uero siue Dedicatio in Calendario Iudaico ad diem 25. Chisleu annotatur qui in hoc anno Iudaico communi ordinato (talis enim exemplo 1. Regule 6. inuenitus est). Et dies octogesima quartus, ut patet ex columna annorum communium ordinatorum, que in Calendario Iudaico quartum locum obtinet, ergo si à die 14. uel 24. Septemb. diēs 84. in nostris Calendariis numerauerimus, incidemus in diem quæsitum, sextum scilicet

et vel 16. Decembris: quos dies similiter habuerimus, si ad dies anni collectos 257. vel 167. qui in columna 6. Calendarii cap. 6. propositi respondent diebus 14. & 24. Septembris in columna 4. dies 33. (vno minus datis 84.) Jaddiderimus, numeri enim conflati 340. & 350. diebus 6. & 16. Decemb. in isdem columnis respondent. Et sic de cæteris, obseruatis iis quæ Notando 1. admonuimus. Verū pro paschate Iudaico, cuius cognitio magis ad nostrum facit propositum, propriam dabimus Regulam.

REGVLA IX.

Pascha azymorum Iudaicum in diebus Calendarij, siue Gregoriani, siue Iuliani concludere.

Habita per Regulam præcedentem Neomenia Tisri cuiuslibet proxime post pascha, quod queritur sequenti in diebus mensium Calendarij, siue Iuliani, siue Gregoriani, tot præcedentium mensium dies in eadem anni ratione in vnani colligantur summam, donec ea vna cum die Neomenia data proxime superet numerum 163. subtrahis enim ex illa summa diebus 163. remanebit dies mensis remotissimi, qui ad complendam summam dierum assumptus est. cui pascha azymorum congruit.

Regula

Alitca.

Vel habita eadem Neomenia: in die collecto anni Iuliani, vel Gregoriani ab eo subtrahere 163. restabitque dies collectus eiusdem anni in quem Pascha azymorum incidit.

Exemplum. Propositum est inquirere in quem diem Calendarii Gregoriani incidat Pascha azymorum anno Christi 1622. currente. Neomenia Tisri post pascha sequentis ex Regula 4. 5 & 8. feriæ secundæ diei 5. Septembris attribuenda est, collectis igitur diebus mensium præcedentium, Augusti nimirum, Iulij, Iunii, Maij, & Aprilis in vna summa dies 153. habebimus, usque additis ad diem Neomeniæ, hoc est ad 5. fiunt 158. quæ à 163. deficiunt, quare adhuc mensis Martij dierum 31. adiciendus est, vt ex summa 189. dies 163. subtrahi possint, quo facto remanet 26. Martij dies Paschæ quaesitus. At Caluissius noster Pascha azymorum hoc anno 27. Martij futurum fingit, vt duplici calumnia Pontificios Iudeos Christi interfectores in Paschate celebrando Iudeos collegas assumere posset criminari.

Elesch. l. c. 19

Vel breuius sic: dies collectus 5. Septemb. anni dati est 248. & abiectis 163. relinquit 85. diem collectum, cum eodem 26. Martij conuenientem.

Ratio Regulæ. Diximus cap. 11. spacium temporis à Neomenia cuiuslibet Nisan, vsq; ad proximam sequentem Neomeniam Tisri perpetuo esse dierum 177. altero videlicet incluso termino: sequitur ergo à 15. die Nisan, quo Iudæi pascha azymorum semper celebrant, vsque ad 1. Tisri sequentem dies esse 163. ac proinde dato 1. Tisri in die mensis Romani, si ab illo inclusivè retro dies 163. numeremus, numeratio proxime ante diem, qui cum die 15. Nisan consentiat, desinet, & sic a ultra 163. producat, sublati 163. ex illo numero, remanebit ipse dies quinto decimo Nisan respondens, in numero ab illo termino, quo usque numeratio producta est, numerato, cum igitur is initium aliquod Romani mensis sit, patet diem mensis relinqui, in quem Pascha incidit. Ratio vero secundi modi ex his ita clara est, vt ne verbum quidem requiri videatur.

Constructio
Regulæ parti-
cularis ad pas-
chata Iudaica
in diebus Ro-
manis inueni-
enda.

Confefarium 1. Sequitur ex hac Regula vniuersali deduci quasdam posse par-
ticulares, quæ pluribus inferuiant seculis. Attendendū nimirum est quibus die-
bus Romanis plerumq; Neomeniæ Tisri incidant illis seculis, pro quibus Re-
gula construenda est, quod facile ex tabula epocharum colligitur, eam enim à
illis seculis etiam accommodare docuimus; patet autem Neomenias omnes to-
tus cycli vnde viginti annorum, aut in vnum, aut in duos menses incidere, pro
illis igitur Regula condenda est. Sic quia epochæ æræ Christianæ omnes vel in
fenefcente Augusto, vel in ipso Septembri inueniuntur, ad paschata inde dedu-
cenda pro vtroque Calendario hæc tradetur Regula.

**Regula parti-
cularis.**

Data Neomenia Tisri in die Septemb. non maiore denario adde illum ad 21.
indicabitq; summa diem Martii, in quem cadit pascha azymorum, si idem datus
dies 10 superat, abiecto denario, remanebit dies Aprilis paschati illi congruens.
Si denique datus dies Augusti est, abiectis similiter 10 restabit dies Martii pascha-
ti azymorum datus.

Exemplum 1.

Exempli gratia data fuit paulo ante Neomenia Tisri in 5 Septemb. Calenda-
rii Gregoriani, quare additis 5, ad 21, fiet 26. Mart. dies azymorum.

Exemplum 2.

Item in exemplo 1. Regulæ 8. Neomenia Tisri anni Iudaici 5376. quæ hoc
anno Christi 1615. accidit, in die 14 Septembris Calendarii veteris, inuenta est:
subtractis 10 ex 14 remanent 4, ergo in 4 Aprilis hoc anno ad Calendarium
veteris Iudaici solennitas azymorum incidit.

**Ratio Regulæ
particularis.**

Ratio huius rei ex Regula vt diximus pendet vniuersali, cadente enim Neo-
menia Tisri in mensem Septembris, dies sex mensium præcedentium vsque ad
Martium inclusiue componunt simul dies 184. ex quibus si auferas 163. re-
manent 21: ergo si dies Septembris datus ex Regula vniuersali huic residuo ad-
diciendus 10 non excedit, summa dierum remanebit intra limites Martii. Quod
si dies datus Septembris, vel Augusti 10 excedit, isque ad dies quinque mensium
præcedentium vsque ad Aprilem, vel Martium inclusiue, qui sunt 153. adiciat-
ur, numerus 163. superabitur, & tot quidem vnitatebus, quot ipse dies datus de-
narium superat: ergo abiectis ex die dato denario, remanebit numerus, qui à
Calendis Aprilis, vel Martii inclusiue numeratus, dabit diem cum 15. Nisan cō-
uenientem.

Atq; hac ratione pro reliquis mensib. Regulas particulares fabricare poterim,
exempli gratia pro Octobri, & Septembri: nam 6. menses Octobri præcedentes
sunt simul dies: um 183, & ablatis 163. remanent 20, qui Aprilis debentur, & vna
cum denario numerum dierum ipsius Aprilis complet: secluso vero Aprilis
quinque mensium dies erunt 153. & adiecto denario 163. ergo Regula pro illis
duobus mensibus hæc erit.

**Alia particula-
ris Regula.**

Data Neomenia Tisri in die Octobris non maiore denario, adde illum ad 20.
indicabitque summa diem Aprilis, in quem cadit pascha azymorum. Si idem da-
tus dies 10 superat, abiecto denario remanebit idem pascha in diebus Maii. Si
denique datus dies Septembris est, abiecto rursus denario, erit qui relinquitur
dies Aprilis Iudaici paschatis.

Exemplum.

Exempli gratia Neomenia Tisri in annum Christi 5898 incidens supra ex-
emplo 2. in 13. Octob. ad Calendarium Gregorianum per Regulam 8 reperta
est; ablatis ergo 10 ex 13. remanent 3. quare pascha azymorum eo anno ex com-
puto Hebraico in 3. Maii incidet, non autem vno mense citius, vt nungatur Cal-
uisius.

Con.

Confectarium 2. Sequitur etiam si à feria data Neomeniæ Tisri auferatur binarius, remansuram feriam Paschatis azymorum. diuisis enim dieb. 163, quibus prima Tisri à præcedente Paschate differt, per 7, remanet binarius; ergo feria Tisri sequentis post Pascha semper binario maior est, adscito asse si opus fuerit.

Confectarium 3. Patet denique, quæ ratione Pascha Iudæorum proprie dictum in diebus annorum nostratium assignandum sit, cum enim illud ex lege 14 die primi mensis, qui Nisan est, fieri debeat, sitque per præcedentia inuentus dies 15, ablato vno die, habebitur propositum.

Ex feria Neomeniæ Tisri feriâ Paschatis de ducere.

Pascha Iudaicâ proprie dictum inuenire.

REGVLA X.

Festa Iudaica ex cyclo magno feriarum, pro quouis dato anno, siue in consequentia, siue in antecedentia, excerpere.

Habitis festis Iudaicis annorum 2 4 7, siue cycli magni integri, tam in characteribus, quam in diebus ciuilibus, vel etiam in diebus Romanis, ex eo eadem festa siue pro alio cyclo magno, siue pro vno aut pluribus annis licebit colligere: & si quidem datus annus, cuius festa inquirenda sunt, in ipso continetur vitus cycli magni recte supputati catalogo, qualiter festa excerpenda sint, res opus non habet Regula, pro reliquis vero hanc accipe.

*Adiciantur ad annum datum tot cycli magni integri, si in sit prior catalogo, vel ab eodem abiciantur, si in sit posterior, donec numerus inde natus in dato catalogo reperiat: id quod facile fiet, si in priori casu annus datum ab vltimo catalogi anno subtrahatur, in posteriori vero à primo, & relicto numero accipiat ex eo vnum prima tabule tertii numeri annorum cyclo-
rum magnorū proxime minor (annotato seorsim correspondente character columnæ quartæ, vel eius complemento in quinta) iug, in casu priori ad datum annum addatur, in posteriore vero ab eodem subtrahatur: sic enim fiet numerus annorum, qui necessario in catalogo continebitur: huius anni ex ipso catalogo accipiatur character Neomeniæ Tisri, & ab eo in priori casu subtrahatur character seorsim annotatus, vel si commodum visum fuerit, characteris complementum ei addatur; in posteriori vero casu eidem numero idem character addatur, vel complementum subtrahatur, & habebitur character Neomeniæ Tisri agni propositi, qui si a' iam translationem ex canonibus non poposcerit, quam ipse character catalogi, idemque characteri proxime in sequenti Tisri accidat, festa omnia totius anni in easdem prorsus incidens, non solum dies mensis Iudaici, sed & ferias. Quod si secus accidat, & characteres inuerti alias translationes postulerint: iuxta illos, ac inde natas qualitates anni, de festis ac feriis ex præmissis Regula in iudicandum erit: de diebus vero Romanis recte enunciandum, dux optima est litera Dominicalis, & Neomeniæ feria coniuncta cum solari differentia.*

Regula :

Exemplum 1. Esto ex catalogo festorum, quem 400 annorū in Refutatione lib. 3. c. 7 exposuimus, inquirendus character Tisri, & inde proxime præcedēs Pascha azymorum Iudaicum, incidens in annum Christi currentem 1621. Primus annus tabulæ est Christi 313, qui (posset accipere alius posterior, modo is annis 247, siue vno cyclo magno finē tabulæ præcederet) subtractus ex 1622 (est enim 1622 posterior catalogo) reliquum facit numerū 1399, cui proxime minor in tabulæ 3, & columnæ 1 reperitur: 1395, (characteris huius anni complementum, si quidē hoc ipso characterē minus, ac proinde ad operationem commodius est, videlicet hor. 4. p. 2. 05, annoto) & ex 1622 subtractus relinquit 387, qui omnino in cata-

Bbbb 3 logo

logo exprimitur, & characterem Tifri præferet 2. 22. 87; ex illo igitur subtracta
 annotatū complementum 0. 4. 205, & remanet 2. 17. 962, character Tifri qua-
 situs, incidens in annum 1622 propositum: quæ eundem inuenissem, si ad 2. 22.
 87 addidissem characterem 6. 19. 875, cuius complementum annotatum est. Est
 autem inuentus hic character Tifri diuersæ conditionis cum eo, vnde ipse pro-
 gnatus est, continet enim ille prior in se nouilunium vetus, cum horæ sint 22, su-
 perantes 18, hic vero inuentus, neq; huic, neq; vlli alteri translationi subiectus
 est: ergo Neomenia Tifri ciuilis manet in feria secunda, & omnia festa Iudaica,
 ipsam in constanti illo vsq; ad Nisan se mestri præcedentia, vno die ratione feræ
 citius fiunt festis anni 387, quare etiam Pascha non fiet feria 1. vt ad hunc annum
 annotatum est, sed feria præcedenti, quæ est septima. Differentia porro solaris,
 siue lunæ anticipatio pro Calendario veteri annis 1235 competens, diebus est 4,
 & littera Dominicalis C; ergo feria 7 diem 21 Martii (quo Pascha Iudaicū anno
 387 in catalogo præscribitur) quatrduo proxime præcedens pro Paschate azy-
 morum Calendarii veteris, in 16 Martii incidens, accipienda est: Additis iam ad
 diem inuentum diebus 10 exemptilibus fit 26 Martii, cui idem Pascha in Calen-
 dario Gregoriano congruit.

Exemplum 2. Sit ex eodem catalogo quærenda Neomenia Tifri, & ex hac Pa-
 scha præcedens in annum Christi 33 incidens. Additis his ipsis annis ad 247.
 catalogi annum, quem hic loco vltimi (nam & hic accipi posset)
 seligimus, hoc est ad annum Christi 569, fiunt 602, cui proxime minor in ta-
 bula 3 datur 494, cum complemento 0. 1. 730, quod addo ad characterē Tifri 7.
 21. 883, in catalogo ad annum 527 (qui ex 33 & 494 componitur) inuentum, na-
 sciturq; character Tifri quæsitus 7. 23. 531, eiusdem prioris cum characterē 7. 21.
 883 conditionis, quod signum est tam Neomeniam ciuilem Tifri, quam Pascha
 anni Christi 33 iisdem contingere feriis, quæ ad annum 527 in catalogo annotatæ
 sunt, & Pascha quidem feræ 7 diebus Aprilis calendarii veteris adscribitur, estq;
 anticipatio lunæ annis 494 congruens diei vnus, quæ in annis catalogum præ-
 cedentibus in consequentia numeranda est, ergo proxima feria 7 post 3 Aprilis
 occurrente, hoc est die 4 Aprilis, anno Christi 33 si iunc computus Hebreorum
 in vsu fuisset Pascha azymorum celebratum esset.

*Ratio Regulæ ex superioribus constat. Catalogus enim festorum vni-
 us Cycli magni, se habet instar tabulæ epocharum, ad cuius characteres vel
 adduntur, vel isdem subtrahuntur characteres collecti ex tabula tertia.*

Notandum 1. Hanc rationem colligendi festa Iudaica tunc potissimum esse cō-
 modam, quando differentia inter catalogum datum, & annum propositum exi-
 gua est, verbi gratia vnum aut alterum cyclum magnum non excedit, eo n. in
 casu ex tabula 3 accipiuntur tantum complementa, quæ cū proponantur in nu-
 meris paruis, parū ēt exigunt subtrahendi, vel addendi laborem, & sæpe sæpius
 nulla mutatio feriarum ratione Canonum interuenit: imo ad continuandos an-
 norum characteres alicuius dati catalogi hæc ratio commodissima est. Enimve-
 ro per continuam additionem punctorum horariorū 905, ad characteres Tifri
 vnus cycli magni characteres nascuntur alterius cycli proxime præcedētis, per
 subtractionem vero eorundem punctorum ab iisdem characteribus characteres
 fiunt cycli proxime cōsequētis: atq; hac ratione facillime oēs colliguntur, quot
 quot voluerimus, characteres Tifri, de quibus postea, vt habeantur ciuiles Ne-
 omenia Iudaicæ iuxta canones Neomeniarum iudicandum erit. Exem-

Characteres
 Tifri per solam
 905 punctuorū
 prosthaphere-
 sin in infinitū
 colligere.

Exempli gratia, si à caractere Tisri anni Christi 323, siue Iudaici (hos enim pro
 vsu tam huius, quam aliarum Regularum securius ad calculum assumi iam sapi-
 us admonuimus) 4084, qui est 3.5.304, auferà 905, relinquuntur caractere Tisri
 anni Christi 970, siue Iudaici 4331, integro cyclo magno, siue annis 247 ab af-
 sumpto anno in consequentia distantis: & sic de ceteris in infinitum, ad scito vi-
 delicet asse, quando subtractio fieri nequit. exempla plura ex nostra tabula 400
 annorum cap. 7 lib. 3. proposita peti poterunt.

Notandum 2. Compendium hoc continuandi caracteres per subtractionem, Idem compen-
 vel additionem paruorum numerorum, non solum cyclo magno conuenit, sed
 etiam in quibusdam aliis reperitur, quamuis non tam commode, cum in aliis sal-
 tem reperiantur horæ. Sic quia in tertia tabula è regione cycli lunaris octauæ, siue
 annorum 152, videmus caractere 0. 1. 2. 440, sequitur per continuam huius
 caracteres additionem ad alios datos caracteres, verbi gratia Tisri, procreari
 caracteres Tisri aliorum annorum proxime post 8 cyclos lunares consequentiũ.
 Sic in eadẽ nostra 400 annorum tabula reperimus caracteres annorum ab anno
 Christi 475 incipientium, superare caracteres annorum ab initio tabulæ pro-
 gredientium, eo, quod diximus, horarum 12, punct. 440 intervallo. Ad facilita-
 tem porro continuationis caracterum, constructionisque catalogi vnus cycli
 magni, octauæque parui, accedit caractere cycli parui tertii 1.1.705, additione non
 incommodus: ita vt constructio catalogi, seu tabulæ cycli magni commodissime
 instituat, si primo ex Regula 4 vnus cycli lunaris caracteres colligantur, his-
 que deinde per continuam additionem 2.1.6.595 caractere vnus cycli vsque ad
 tertium cyclum lunarem inclusiue extendantur: huius postea resumpto initio pro-
 ducantur per continuam caractere tertii cycli 1.1.705 adiectionem, vel vsque
 ad tertiumdecimum, vel prius ad octauum, & resumpto rursus initio per octauũ
 caractere incrementum, vsque ad eundem tertiumdecimum, hoc est, cyclus
 magnus integre compleatur: per huius denique cycli magni complementi cha-
 racteris 0.0.905, perpetuam subtractionem in infinitum, vt Notando 1. diximus,
 licebit progredi.

REGVLA XI.

Dato anno Iudaico, annum Semitah & Iubileum percipere.

Annum propositum diuide per 7, & si nihil superauerit, datus annus Sabbathicus sine Se-
 mitah Iebraorũ erit: Quotus vero rursus diuisus septenario si nullũ facit residuum signũ
 erit, eundem annum etiam Iubileum esse. Quod si aliquid in priori diuisione remansit, id .1. li-
 cabit quorum idem annus datus post annum Simitah locum obtineat; quot residuum addito
 septimo posteriori diuisioni residuo (si quod fuerit) dabit numerum, quo ostendet, quotus idẽ
 annus datus post proximum Iubileum sit.

Exemplum. Annus Iudaicus 5378 per 7 diuisus, residuum facit 0, quorum 768,
 qui denuo per 7 diuisus, dat residuum 5, cuius septuplum est 35. Ergo annus iste
 est Semitah, & tricesimus quintus post proxime elapsum Iobeleum.

Ratio Regulæ. *Annus Semitah cum ex sua definitione sit septenarius
 annus, sine ab æra Iudaica, siue ab aliquo alio septenario numerabili de-
 ductus, ipse non aliter, quam per abiectionem precedentium septena-
 riorum, quod sit ea, quam Regula præcipit, diuisione priore, indagandus
 fuit. Pari ratione, quia annus Iobeleum ex sua etiam descriptione
 septem*

septem contineat septenarios, ex ante inuenio septenariorum numero, quæ vitæ, quotus exprimit, omnes septenarii reiciendi erant, ut cõstaret an annus datus hoc numeraretur numero; ac proinde an lobelaus esset, nec ne. Denique quando in secunda diuisione aliquid superest (de residuo enim pro annu Semitah quod dicatur non est) cum id septenarios numeret, omnino per 7 multiplicandum fuit, & residuo priori, si quod erat addendum, vt haberetur annus à proximo lobelao numeratus.

REGULA XII.

Tekupham Tisri Rabbi Samuelis pro anno Iudaico dato nancisci.

Regula,

Ad excessum solarem cyclicum pro integro cycli præteritū in annu propositū contentū ex Regula 7 collectū, adde excessum solarem annalem anni expansi completi ex co'um. 3 tab. 2 excerptum vel si annus expansus completus octauus fuerit, ab eodē subtrahere numerū differentie solaris (qua in octauo anno non excessus, sed defectus est) eadem in columna inueniēti. Ab aggregato vel relicto radice loco abice dies 12. hor. 20. pu. 204. si potes vel si non potes, hoc ipsum aggregatum vel relictum subtrahere ex radice D 12. 20. 204: Residuum enim numeratū à puncto nouilunii Tisri per characterem inueniēti, in priori quidem casu: in quo radix subtrahitur poterat progrediēdo in consequentia, in posteriori vero regredieudo in antecedentia. Tekupha autumalis Rabbi Samuelis ostendit locū. Quod vt expedite fiat in priori casu Residuo illi adde præter diem vnum, horas & puncta characteru Neomenie Tisri anni propositi, indicabit que numerus collectus diem, & horam mensis Tisri, quo prædicta Tekupha committitur, si quidem nulla Neomenia facta est translatio; facta enim translatio: tot vnitatibus dierum numerus minuendus est, per quot dies Neomenia translata est, vt remaneat Tekupha dies in mense ciuili. Quod si hic dierum numerus mensem Tisri, hoc est, dies 30 superauerit, abiciendi 30 erant, & remanebit dies mensis Maribesuan: excedente vero hoc numero etiam mensem Maribesuan, etiam ipse abiciendus erit, vt remaneat dies mensis sequenti; & sic incipit de aliis, si opus fuerit. In posteriori vero casu (in quo à radice subtractio facta est) idem quod supra Residuum subtrahere à diebus 30. horis etiam & punctis characteru Neomenie Tisri anni dati, remanebit que dies, & hora mensis E'ni Tekupha quasite si quidem nulla Neomenia Tisri intercessit translatio aliter tot vnitatibus dierum numerus minuendus est, per quot dies Neomenia translata est, vt habeatur dies mensis ciuili.

Exemplum 1. Anni Iudaici 5376 solaris excessus cyclicus cyclorum præteritorum est, vt exemplo 1 Regule 7 vidimus, dierum 17 0. 690, quibus si addatur excessus solaris annalis annorum 17 completorum (est enim 18 cyclus lunæ currentis anno proposito) dies 7. 19 870, & ex summa 24. 20. 4. 80 auferantur 12. 20. 204, reliquisque diebus 12. 0. 276 addantur horæ 2. punct. 804 characteris Neomenie Tisri, & dies vnus, resultabit character Tekuphe quæ sita 13. 30. Quoniã autem Neomenia Tisri ex feria 4, quam character indicauerat, propter Adh in feriam 5 translata est, ideo Tekupha Tisri Rabbi Samuelis non diei 13, quæ character præ se fert, sed diei 12, horæ 3 Tisri hoc anno adscribenda erit.

Exemplum 2. Quærat Tekupha Tisri anni Iudaici 5394. Summa excessus solaris cyclici, & annalis annorum 16 completorum est diem 43. 13. 474, ex quibus si auferas 12. 20. 204, relinquuntur 30. 7. 270. & adiectis præter diem vnum horis

horis 31 & punctis 810 ex caractere Neomeniæ Tisri desumptis, fit caractes Tekuphæ Tisri 21. 15. 0. excedens numerum Tisri, quare abiectis diebus 3 orestaret dies mensis Marchesuan secundus, horæ 15. verum quia Neomenia Tisri ex feria 7, propter Iah & Adu, in secundam transfertur, ideo 2 dies ex 31 abiciendi sunt, & sic Tekupha incidet in diem 30 Tisri, hor 15.

Exemplum 3. Sit exhibenda Tekupha Tisri, siue autumnalis anni Iudaici 1767 cuius initium incidit in annum Christi 8006, currente cyclo lunæ Iudaico 6. Excessus solaris cyclicus est dierum 37. 8. 1055, annalis annis 5 completis debitus 24. 21. 227, à quorum summa D. 62. 6. 202 subtracta radix D. 12. 20. 204, reliquos facit D. 49. 9. 1078, qui coniuncti cum horis & scrupulis characteris Neomeniæ Tisri anni propositi, qui est fer. 3. 11. 2, & die vno additio, characterem componunt Tekuphæ quæ sitæ D. 50. 21. 0. & ablato biduo, eo quod Neomenia propter Gatræd ex feria 3 in quintam transferatur, remanebit Tekupha civiliter in die 48 Tisri hora 21, hoc est ablato mense Tisri 30 dierum, in die 18 Marchesuan.

Exemplum 4. Queratur cui diei congruat Tekupha autumnalis anno Iudaico 1244, sit tunc computus, & ratio Tekupharum R. Samuelis in vñ fuisse. Excessus Solis cyclicus est D. 3. 22. 205; annalis 8 annorum completorum (est enim cyclos lunæ currentis 9) defectus D. 1. 12. 747 ab excessu demptus, relinquit D. 279. 538 à quibus radix subtrahi non potest, quare contra à radice subtrahendi sunt, ut reliqui fiant D. 10. 10. 746, hi igitur subtrahiti à D 30, & ab horis 13. 746 ex charactere Tisri (est enim i. 6. 13. 746) accepti reliquus fit dies 20, hora 3 mensis Elul proxime præcedentis; sed facta est propter Adu per vnum diem Neomeniæ Tisri translatio, ergo Tekupha diei 19 Elul horæ tertiæ convenit, initium anni 1244 proxime præcedentis.

Ratio Regulæ. Cùm quatuor Tekupha Rabbi Samuelis aliud non sint, quam 4 quadrantes anni Solaris Iuliani ut cap. 11 Numer. 16 diximus, statuta vniuersillarum, verbi gratia Tekupha Tisri, radice aiqua siue sedefixa, ipsa in eadem anni Iuliani forma singulis Iustris Iulianis sedem eandem Iustrabit ac repetet; habita igitur differentia, qua anni Iudaici propositi initium ab ea, quam diximus, sede recessit (quæ sane alia non est quam ipsa, quam regula colligere inbet luna anticipatio, siue excessus solaris, tam annalis, quàm Cyclicus, ut patet ex ipsius tabule differentiarum Solarium constructione) eaque ab eodem anni Iudaici initio in ipsa anni Iudaici ratione numeretur, vel in consequentia, vel in antecedentia, prout res postularit, clarum est hanc numerationem desinere in loco Tekupha Tisri debito, qui sedi Tekupha in anni Iuliani forma collocata exacte respondeat. Cùm igitur sedes illa Tekupha à Rabbi Samuele per radicem dierum 12 20. 204 ita collocetur, ut si differentia solaris eam superauerit, ipsa radix à differentia abicienda, & reliquum ab anni Iudaici initio in consequentia numerandum sit; sequitur quando differentie solaris radicem adæquat, ipsum anni Iudaici initium sedem esse Tekupha; si vero radix maior sit quam solaris differentia, hanc contra ab illa subtrahendam, & reliquum retro in antecedentia numerandum esse, si iuxta

eandē rationē Tekupha retro inquiri debeat. Quare ut numerationē hęc expediremus breuiter, eo in casu, in quo progrediendum in cōsequētia est ad horas & puncta (feriarū enim hic nulla habetur ratio) characteris Neomenia: Tisri, quo initium anni exprimitur, reliquum illud solaris differentia in diebus, horis, & punctis completis contentū addere in summus, sic enim dies, & hora mensis Tisri constantur, quibus completis, Tekupha autumnalis committitur; ergo ut haberemus diem mensis currentem, cuius partes essent hora inuenta, unus dies adhuc superaddendus fuit. In posteriori vero casu, in quo numeratio retro in antecedentia instituenda foret, initium anni, hoc est, horas, & puncta characteris Neomenia Tisri ipsos 30 dies assumere iussimus, 29 dies scilicet mensis Elul precedentis completos, & primū diem sequentis Tisri anni proposui currentem, ita ut primus dies Tisri diceretur tricesimus Elul currentis, sic enim reliquum, de quo diximus, radicis Tekuphalis, ex istis 30 diebus, horisq;, ac punctis adiunctis subtractum, necessario reliquum facit horam completam, & diem currentem mensis Elul, quo Tekupha Rabbi Samuelis commissa esset, si ea ratio tunc in usu fuisset. Denique cum dies isti Tisri, & Elul, non à Neomenia ciuili, sed à characterē numerati sint, ut haberetur dies ciuiliis mensis, ideo in Regula translationis Neomenia ratio habenda fuit; & ut eadem Regula vniuersali esset, ea, quæ de abiciendis mensibus in consequentia numeratis præcepimus, adicienda.

Regulā Iudaicā Tekuphas R. Samuelis inquirendi nec perfectā, nec vniuersalem esse, & quando vsui esse incipiat.

Notandum 1. Regulam hanc Tekuphas R. Samuelis supputandi, quam nos vniuersalem fecimus, & cuius cycli lunaris anno, temporibusq; tam præcedentibus, quam consequentibus accommodauimus, Iudæi ex translatione Iosephi Scaligeri lib. 7. de emend. temp. edit. 2. sic proponunt: *Ad sciendū Tekupham Tisri. Accipe excessum cyclorū & xlvijū Tekuphæ. A toto aggregato abice excessum sicutum solis* (hoc est dies 12, 20, 204) *Residuum conice super horas & scrupulos nouilunij Tisri. Productū est Tekupha Tisri. Idem in mmbu, cuius ductum si sequi, iustaque differentia solari anno octauo cycli lunæ completo debita uti velimus, ea absolute, & vniuersaliter loquendo, non nisi post annum Iudaicum 4512, sine Christi 753 vsui esse potest. Nā ut rad. x. illa ablatitia diarium 12. 20. 204 subtrahi ex collectis excessus solaris calculis possit, ipsi profecto radicem hanc, aut ad x. quare, aut excedere debent, idq; ante prædictum annum non cōtingit. Esto enim inquirenda Tekupha Tisri anni Iudaici 4512. Excessus solis cyclorum integrorum, hoc est, annorum 4503 ex tabula 4, sunt dies 14. 17. 465, à quo subtractus defectus solis D. 1. 2. 7. 47, annis 8 cōpletis ex tab. 2 debitus, remanet excessus solis D. 12. 18. 758, à quo subtrahi nō potest excessus sicutus solis, qui ultra 12. dies adhuc 20. horas continet.*

Quod si dicas excessum solis annorum expātorum octo accipiendū esse, pro-ur ipse à Scaligero annotatus est, addendū scilicet esse ad excessum D. 14. 17. 465 annorum 4503, excessum D. 18. 0. 46, qui octauo anno à Scaligero adscribitur, ita ut summa sit D. 42. 7. 511, & subtracta radice remaneant D. 29. 11. 307, qui cū horis 4. 466 characteris Neomenia Tisri componant characterem Tekuphæ D. 29. 15. 773. Respondeo hoc absurdum esse, non solum ob rationes, quas supra c.

12 nu. 2. de hoc p̄ seudo excessu p̄tulimus, sed etiã, quia iste character Tekuphã, & contra canonem Tekupharum horas integras non exhibet, & integro mense Tekupham iusto tardius assignat; nam p̄ter horas abundat adhuc scripturas; & cum Tekuphẽ Tisri per omnes reliquos cycli lunaris annos circa 24 Septembris, si ad annum reuocetur Iulianum, accidere soleant, hæc circa 24 Octobris accidisse comperitur.

Dices etiam huic malo Scaligerum attulisse remedium cautela illa sua, quam canonis 8 lib. 1. c. 6 Can. Isag. subnectit, quæ sic se habet. *si aggregati cyclorum & annorum expansorum excefferit mensẽ lunarem D. 29. 12. 793. auferendus mensis est ab aggregato.* Respondeo, Scaligerum hac sua cautela non solum à Charybde sibi non cauisse, sed vltro etiã in Scyllam incidisse. Est: subtrahatur ex aggregato, quod, vridimus, est d. 42. 7. 511. mensis lunaris d. 29. 12. 793, relinquuntur dies 12, 18, 798, & quomodo h. ne auferemus radicem d. 12, 20, 204? Ruffus paulo ante in exemplo secundo de anno Iudaico 5394 aggregatum excessus solaris cyclorum & annorum expansorum inuentum est d. 43, 13, 474, abiecto ergo mente lunari, remanent d. 4, 0, 761, & ablata etiã radice d. 12, 20, 204, supererunt d. 1, 4, 557, quibus si addas horas 2, 1, 810 Neomeniæ characteris Tisri, fiet character Tekuphã dies Tisri 2, 2, 187, contra canones Tekupharum Gat. & vno mēse iusto citius, nisi fortassis dies mensis Marchesuan intelligendi sint, de quo Scaliger neq; admonuit, neq; etiam pro annis remotiorib. Regulam sufficienter tradidit. Manet igitur fitumid, quod diximus.

Potest quidẽ anno Iudaico supradicto 4512 radicẽ d. 12, 20, 204, ab excessu solaris d. 12, 18, 798 subtrahĩ, si ipse excessus prius assumat horas 4 & puncta 486 characteris Neomeniẽ Tisri, sic enim subtrahẽdi veniũt d. 12, 20, 204 ex d. 12, 23, 204, ac proinde character Tekuphã inuenietur anno dato d. o. hor. 3. at hoc p̄terquam quod non est sequi ductum Iudaicæ Regulę, paucis annis citius eam inchoate permittit; ab anno certe Iudaico 4455 ortum ducere nequaquam potest: excessus enim solaris verus ab æra Iudaica vsq; ad annum p̄positum dier. est 12, 14, 423, cui si addamus hor. 2, 861 ex character Neomeniæ desumptas, efficiemus d. 12, 17, 204 tantum, vnde d. 12, 20, 204 nemo subtraxerit.

Notandum 2. Diligenter obseruandum est id, quod p̄cipi Regula, Residuum nimirum illud, q. facti d. 12, 20, 204, siue si ea subtrahatur ab excessu solaris, siue excessus ab illa dematur, numerãdum esse à puncto nonilunii per characterem inuenti tanq̄ tempus completum, non autem vt imperfectum & cuius; ne incidamus in errorem illorũ, qui, quãdo illi residuum consequentia numerãdo addunt horas, & puncta characteris Neomeniæ, putant se consecisse characterẽ Tekuphã, qui indicet diem mensis currentem, quo Tekuphã consistat, sed eum ferie Tekuphã, quam alium de habent, non respondere cõpetiunt, edicunt non solũ se diem mensis non recte inuenisse, sed neq; ab vllõ hac Regula inueniri recte posse, cum tamen error ipsorum sit, qui Regula non recte applicant, non Regulæ. Ita Iosephus Scaliger cum hoc nõ animaduertisset, misere se suis cum cautelis & scholis in canonibus Isagogicis lib. 1. ca. 6 traducit, se scire rem; modo implicat, quem ne ipse quidẽ explicare poterat, quare non verus est asserere, diẽ mensis Tekuphã Tisri sciri non posse absq; cognitione ferie, qua ipsa Tekuphã cõmittitur: non potes scire, inquit in Scholis canonis 9. libro 30 cap. citat: *optata diei Tisri cõpetat Tekuphã, nisi feriã Neomeniã caslem, & feriã Tekuphã, in tenueris*, cũ ta-

Nocatur Scali-
ger.

Regulã Iudaicã
characterẽ of-
ferece temporis
completi.

Error Scali-
gi.

men nec Regula præcedens, nec ea, quæ a Iudæis traditur, nec illa ipsa, quam Scaliger Canone 8 præmissio, quo in *anno Iudaico proposito*, quorundam diei Tisri Tekupha commissa sit, scire docet, ullam prorsus mentionem feræ Tekuphæ faciat, sed ex ea dies Tisri, iuxta characterem accepti certo habeatur, absque vlla cognitione feræ; addi vero civilem, in quem Tekupha incidit, cognoscendum, aliud non requiritur, quam vtrum aliquas sit, & quanta Neomeniæ translatio, immo feriæ Tekuphæ ex numero diei Tisri, vt infra Regula 14 docebimus, innotebit, tantum abest, vt numerus diei absque illa sciri non possit. At Scaliger in exemplo canonis octauæ in Iug. characterem Tekuphæ Tisri anni Iudaici 5365 esse D. 11. 9. 0. *Hoc est. vt ipse loquitur Tekupha Tisri committetur hora noctis vndecimæ Tisri, nimirum hora 3. 0. post mediam noctem.* Est autem character Tisri huius anni ab ipso Can. 3 reperitus fer. 5. 22. 956; ergo dies vndecima Tisri Astronomici, hoc est dies nona Tisri civilis (sit enim propter Iah & Adu translatio bidui) est feria prima, at per Canonem 9, inuenit eandem Tekupham incidere debere in feriam secundam, ac proinde characterem Tekuphæ de feria non recte concludere, quare mox edito decreto Scaligeræ sciri non posse, quorundam diei Tisri competat Tekupha absque cognitione feræ Tekuphæ canone 9 inueniendæ, edixit: cum tamen si Residuum D. 10. 10. 124, quod remansit si. bracta radice D. 12. 20. 204 ab excessu sol. 13. 6. 328, post horas 22. 956 characteris Neomeniæ, siue primæ diei Tisri Astronomici, temporis completi instar numerasset, incidisset non in diem 11, sed 12 diem Tisri Astronomici, hor. 9. 0. eiq; feriam secundam, non primam competere reperisset, neque Regulam de inueniendæ characteris Tekuphæ, ei qua feriam elicitur, contra licet sanxisset. Nostra Regula Residuo D. 10. 10. 124 addere i. ber diem 1. & horas 22, 956, & sic verum Tekuphæ characterem componit D. 12. 9. 0.

2. Idem aliter pro annis numeratis in consequentia.

Regula.

Ex anno Iudaico dato abice 4047. vel ex anno Christi numerum 286. pro reliquis collige excessus solares veros cyclorum & annorum expansionum completorum, summa adice tum radicem 1. 0. 501, tum horas & puncta characteris Neomeniæ Tisri, eritq; numerus collectus character Tekuphæ Tisri anni propositi.

Exemplum. Ex anno Iudaico 5376, qui corrente hoc anno Christi 1615. incipit, aufer 4047, vel ex 1615 deme 286 relinquuntur vtrobiq; anni 1229: excessus cyclorum his annis contentorum est D. 4. 3. 1065; annorum 17 completorum D. 7. 19. 870, quibus vna cum radice 1. 0. 501, & hor. 2. 804 in vnam summam collectis. oritur idem character D. 13. 3. 0, qui primo exemplo prioris Regulæ pro Tekupha Tisri inueniens est.

Ratio Regulæ. Ne frustra comportaretur, quod totum rursus abiiciendum esset, ab annis propositis abicere iussimus annos 4047 spacium videlicet temporis solidorum cyclorum 213, quo excessus solis excreuit in dies 12. 20. 705, qui radicem ablatitiā 12. 20. 204 superat punctis 501, quare hæc puncta in radicem additiā permutauimus: in idem enim recidit, siue excessus solis ab ara Iudaica colligas. & à summa D. 12. 20. 204 abicias, siue prius tantum temporis ex annis ab illa ara deductis subtrahas, quantum requirunt D. 12. 20. 705, & puncta illa 501 restituas. Addidimus vero radicem etiam diem vnum, vt character diem Tisri Astronomici indicaret

cares currentem, non autem completum. Cetera ad Regulam priorem paulo ante exposita sunt.

Notandum 1. Cum anno octavo cycli lunæ completo differentia solis sit defectus, & ab excessu cyclorum subtrahenda, annus propositus pro quo character Tekuphæ hac Regula inquitur, talis esse debet, vt excessum completorum cyclorum talem gignat, à quo pro cyclo lunæ currente 9, defectus 8 annorum completorum subtrahi possit; quare is saltem 4512, vel 4455, vt Notando 1. proxime præmissis monuimus, excedere debet. Obseruanda etiam sunt circa Christi annosea, quæ ad Regulam 1. annotauimus.

Notandum 2. Ad imitationem Regulæ huius potuissimus nullo negotio aliã construere, qua constituta, & noua epocha in anno Iudaico, & alia radice additicia eodem semper tenore ab ipsa æra Iudaica Tekuphæ inquirerentur Rabbi Samuelis. Verum breuitati studentes hoc ipsum admonuisse, atque duplicem Regulam præmississe, satis esse iudicauimus.

Admonitio 1.
foliat defectus
de initio à
Regula inquitur
& de annis
Christi.

Vnam & abso-
lutam ab ipsa
æra Iudaica de-
ductam Regu-
lam fieri posse.

REGVLA XIII.

Reliquas Rabbi Samuelis Tekuphas obtinere.

N *Assumitur ex præcedentibus Tekupham Tisri ciuilem, adicere ad eam dies 91. horas 7½, & ex summa pro qualitate anni, menses lunares ciuiles quot potes abicere; eritque, quod relinquitur, locus Tekuphæ Tebeth. Ex hac eadem methodo Tekupham inuenies Nisan; ex Tekupha Nisan, Tekuphæ Tamuz. & ex hac ætatem, si placet, sequentis anni Tekupham Tisri reperies.*

Regula

Vel pro Tekupha Nisan data Tekupha Tisri adde dies 182. hor. 15. pro Tamuz D. 273. 22½. O. pro Tisri sequenti D. 365 6. numerus enim collectus in Calendario Iudaico in propria anni ratione diem mensis quæsitum indicabit.

Vel habita seria (quam ex sequenti Regula disces) ad Tekupham Tebeth colligendam adde characteres ser. 0. 7½. O. pro Tekupha Nisan ser. 0. 15. O. pro Tamuz ser. 0. 22½. O. pro Tisri sequenti ser. 1. 0. 0.

Exemplum. Character Tekuphæ Tisri ciuilis anni 5376. communis ordinari inueniens est D. 12. 3. 0. Tisri, adde D. 91. 7½. 0. fiunt D. 103. 10½. 0. ex quibus subtraha pro tribus mensibus Tisri, Marchesuan, & Chisleu dies 89. reliquus sit dies 14. 10½. 0. Tebeth, Tekuphæ Tebeth debitus: quem eundem diem in prima columna Calendarii Iudaici respondere inuenies diem 103. in columna quarta seu annorum communium ordinatorum posito. Rursus adde ad 103. 10½. 0. dies 91. 7½. 0. vel ad D. 12. 3. 0. Tisri adde 182. 15. 0. & inuenies vtrobique D. 194. 18. 0. Diei autem 194. in 4. columna respõdet dies 17. Nisan primæ columnæ, ei igitur Tekupha Nisan attribuenda est. Pari ratione inuenies characterem Tekuphæ Tamuz D. 286. 1. 0. diei 20. Tamuz anno proposito congruentem; cui si rursus D. 91. 7½. 0. adieceris, & ex summa 377. 9. 0. annum Iudaicum propositum diem 354 abieceris, reperies diem 23. 9. 0. Tisri, sequentis anni Tekuphæ locum.

Ratio Regulæ manifesta est ex definitione Tekupha Rabbi Samuelis cap. 11. num. 16. tradita, nec opus est quicquam addere.

Tekuphas Rabbi Samuelis apte in horis, ac feriis proferre.

Regula

Hora ex Regulis precedentibus inuenta apta erunt, & Nocti adscribenda, quotiescunque numerum 12, non attingunt; cetera apta sient, si 12 abiciant, & quasunt reliqua, Dies adiudicentur: Habita vero Tekupha in numero dierum collecto anni, aut mensis, ab eo abice omnia 7, reliquum minus unitate adde ad feriam Neomenia. siue principii anni, aut mensis, erit, summa abiecta 7 si ea maior septenario sit, nominator feriae, in qua Tekupha inuenda.

Exemplum. Anno Iudaico 5376 Tekupha ciuiliis Tisri inuenta est Exemplo 1 Regulae 12 die 12. 3. 0. Tisri, principium vero seu Neomenia Tisri vt eodem loco indicauimus feriae 5 conuenit, subtractis igitur omnibus 7 ex diebus 12, remanent 5, quae addita ad feriam 5, faciunt 10, & abiecta unitate vna cum septenario, relinquitur feria 2, horae, cum 12, non aequant, manent: ergo haec Tekupha Iudaica definitur fieri 2, Tisri Nocti 2. hor. 3. vel Die 12, Tisri, feria 2, hora 3, noctis. Sic quia Tekupha Tebeth inuenta est paulo ante in die anni 103 siue 14 mensis Tebeth, & abiectis ex 103 omnibus 7 remanent etiam 5, sequitur, vt ante, diem propositum esse feriam 2, ac proinde cum horae maneant eadem, Tekupha Tebeth sic scribenda esse. 14. Tebeth, Nocti 2, hor. 10. vel die 14, Tebeth feria 2, hora 10. noctis. Tekupha Nisan proximo exemplo inuenta est in die 194 18. 0. siue in die 17 Nisan, abiectis omnibus 7 ex 194. remanent vt supra 5, & ex horis si 12, abiciatur, manent 6. ergo Tekupha Nisan definitur 17, Nisan, Die 2 hor. 6, vel Die 17. Nisan fer. 2. hor. 6. diei. Tekupha denique Tamuz inuenta determinanda 20 Tamuz, nocte 3, hor. 1. vel: Die 20, Tamuz fer. 3. hor. 1. noctis.

Ratio Regulae. Cum hora 12 tribuantur nocti, & totidem diei, feriaeque siue dies naturales Iudaorum a principio noctis incipiant, patet ratio, cur hora infra 11. nocti supra 12 diei attribuenda sint. Deinde quia die habemus anni ciuiliis, quo Tekupha committitur ex Regula 12. & 13 & feriis diei primi ex Regula 4. & 5. ad feriā Tekupha adipiscendā aliā faciendā nobis non fuit, quā vt ab illa primi diei feria per ordinem feriarū numerarem usq; ad diem propositū, quā numerationē vt compendio cōplecteremur oēs septenarios ex die dato abicere iussimus, quo factore relinqueretur numerus, cuius prima unitas eandē denominationē cum feria primi diei obtineret, secūda aequalis esset feria diei secūdi, tertia tertij, &c. atq; adeo cuiuscunq; tandem denominationis feria primi diei esset, addito illo numero minus unitate, & abiecto ex summa septenario (ne vel primi diei feriam bis poneremus, vel denominatio septenarium excederet) necessario denominatione componeretur feria quae sit.

Notandum. Abiōnium proximis tribus Regulis totam Tekupharum Rabbi Samuelis doctrinam, nullibi adhibito cyclo solis Iudaico, ex quo luce meridiana cōstat clarius, frustra Iosephum Scaligerū in Isagogicis exclamare, oleū & operā eos perdere, qui in consilio cyclo solis doctrinam hanc trastrauerint: Frustra igitur quod iam dixi, inquit in Schol. Canonis 9. cap. 6. lib. 1. de hisce Tekuphis, ad doctrinam Tekupharū te contuleris non adhibito in consilio cyclo solis Iudaico, &c. Sed frustra ipse scripsisse, iam ostendimus. Possē autem horas ac ferias Tekupharū adiuuante cyclo solis ex tabella elici, non negamus, sed etiam qua arte id fiat, mox docebitur.

a. Idem

2. Idemaliter per tabulas.

Cyclus solis dati anni Iudaici ex Regula 3. cognitum in tabella sexta capitis 12 inquirito, monstrabis enim is e regione sub inscriptione propria Tekupha, in area quidem feriam, in capite vero horas appendices.

Exemplum. Anni Iudaici 5376. Cyclus solis ex Regula 3 est 28, huic in tabula Tekupharum capitis 12. in quarta columna accepto, responder in proximo ordine feriarum sub inscriptione Tifri in area quide feria 2, in capite vero 3. N. hoc est, tertia hora noctis. Tekupha igitur Tifri anno proposito committetur feria 2. hor. 3. Pariratione, si pro eodẽ anno Tekupham Nisan desideras, videbis in tertio post cyclũ ordine sub denominatione Nisan eidẽ cyclo 28 respondere in area feriã 2, in capite 6. D. hoc est, sextã diei horam, ac proinde Tekupha Nisã fiet fer. 2. hor. 6. diei. Tekupha Tamuz obrigit eodẽ An: fer. 3. hor. 1. noct. & sic de ceter.

Ratio Regule. Ordo Tekupharũ similiq; siue eiusdẽ denominationis, autumnalium videlicet, quas Tekuphas Tifri vocari diximus, hibernarũ, &c aliud nõ est quam equaliũ annorum Iulianorum cum suo bissexto (qui quarto quoq; anno cũ 6. horarũ appendicum continuo incremento nascitur) progressus: Quare, quemadmodum in anni Iuliani ratione 28 annorũ, & litterarum Dominicaliũ tabula insituitur, ita hic in quavis Tekupharũ serie, idem 28. annor. ordo cum suis ferijs progreditur, hoc solum mutato, ut quarto quoq; anno non duplex feria regnes; ut ibi duplex littera, sed italis, qua duplici unitate præcedentẽ superet; vsus vero & rationes prorsus sunt eadẽ: habito enim cyclo corrente anno proposito is in tabella eius Tekupha, cuius feriam desideras, inquiritur, & mox correspondens ei feria elicatur. Itaq; quod à nobis hoc loco requiritur, aliud non est, quam huiusmodi tabularum constructio: verum hac ex præmissis facillima est, cognita enim ex iis feriã Tekupha Tifri primi cycli solis debita, reliqua omnia ex continuo habentur progressu, hac videlicet methodo.

Primo accepto quouis anno Iudaico, cuius Cyclus solis sit. quare ex præcedentibus locum, & feriam Tekupha Tifri, inueniesq; semper feriam 3. horam 9. Noctis, huic igitur adiciẽ dies 365, horas 6. hoc est, abiectis omnibus septenariis, fer. 1. hor. 6. fiet pro cyclo solis 1, Tekupha fer. 4. hor. 15, noctis hoc est, abiectis 12. fer. 4. hor. 3. Diei; sic pro cyclo 3. inuenies fer. 5. hor. 9. Diei, pro quarto vero, quia hora diem conficiunt, efficies feriam præcedentem bisario superantem, videlicet fer. 7. hor. 3. noctis. Sic vnam absoluisi Tetraeridem, quæ in ratione horarum redibit eadem, in feriã à præcedenti differet: additis enim fer. 1. hor. 6. ad fer. 7. hor. 3. fiet feria 1, & rursum hora 9 noctis, ut in primo; rimæ Tetraeridis annos itaq; semper addenda tantum est vna feria, & quarto anno dux, idq; in cyclis 4. 8. 12. 16. 20. 24. & 28. & sic perficies totam Tekupharum Tifri tabulam.

Secũdo ad tabulã feriarũ Tekuphis Thebet cõuenientẽ conficiendã Tekuphe Tifri cycli 1. hoc est, fer. 3. hor. 9. adde dies 91 hor. 7½ siue abiectis septenariis fer. 0. hor. 7½ efficies Tekuphã Tebeth cycli solis 1. fer. 3. hor. 6½ noctis, hoc est, fer. 3. hor. 4½ diei: progredere iam ut ante cũ Tekuphis Tifri p continuã additionẽ ferie

Constructio
tabulæ 6. siue
Tekupharum.

1. & hor. 6, & inuenies pro cyclo solis 2. fer. 4, hor. 10. diei, p cyclo solis 3, fer. 6 hor. 4. ne His, ac pindel huc annu esse qui binis crescit feriis, quare in ueta quarta Tekupha fer. 7. hor. 10. noctis, horaru ordo repetendus est, fer. 10; semp unitate augenda, & pro cyclis solis 7, 11, 15, 19, 23, 27, duabus, donec 28. annos absolueris. atque hac ratione etiam tabellulas pro Tekuphis Nisan, & Tamuz fabricare poteris: Inueniendo nimirum primo feriam & horas Tekuphae primi cycli solis, deinde attendendo quibus cyclis conueniat binarum feriarum excessus. Inuenies autem pro Nisan & cyclo 1. fer. 4, hor. 0. & excessum duarum feriarum conuenire cyclis 1, 5, 9, 13, 17, 21, 25. pro Tamuz vero fer. 4, hor. 7. noctis, & excessum duplicis feriae in cyclis 4, 8, 12, 16, 20, 24, 28.

Tertio constitutis 4. tabellis particularibus expedit eas vnica comprehendere tabula, ne quater scribendi sint tam cyclorum, quam feriarum ordines, vna cum horarum quantitate; quod cum duplici ratione fieri posse animaduertissemus, ita vt sub quadrupli tantum cuiusuis Tekuphae horarum differentia, vel vnus contineretur feriarum ordo, & 4. integri solis cycli; vel vnus solum cyclus & quatuor series feriarum, hanc ideo illi praetulimus, quod ex dato cyclo inquirenda esset feria, non autem contra ex feria Cyclo: posito enim vno tantummodo numerorum cycli solaris ordine, facilius ille vnicus, qui quiritur numerus in aciem incurrit oculorum, quam si ipse foret quadruplex, & cum pluribus aliis permixtus. feria vero e regione in scripto Tekuphae determinat. Ita que aliud faciendum non est, quam vna in columna cyclus solis suis 28. numeris exprimens, deinde e regione in 4. aliis ordinibus 4. Tekupharum feriae cuius cyclo conuenientes addenda, & quia absoluta Tetraeride idem semper redit horarum quantitas, ea in fronte tabulae cuius Tekuphae est praefigenda; atque haec omnia a nobis obseruata vides in 6 tabula cap. 12. proposita.

REGVLA XV.

Tekuphas Rabbi Samuelis in diebus Calendarii cum Iuliani, tum Gregoriano proponere.

Regula.

Habitus & littera Dominicali Calendarii Iuliani anni propositi, in quem Tekupha incidit. & feru datarum Tekupharum, indicabit finis usq; feria in dies vice simos quintos Septemb. Decemb. March & Iunij incidens, vel usq; in proxima, diem Tekuphae Tisri, Tebeth, Nisan & Tamuz, quae sunt: cui si dies exempti es addideris, habebis eundem Tekuphae diem in Calendario Gregoriano.

Aliter.

VEL. Adepta per 8. Regulam Neomenia Tisri in diebus vtriusque Calendarii, si ab ea incipit dies illos numeraueris, quibus distat Tekupha ab eadem Neomenia, quae dantur per Regulam 12. & 13. incidet in locum Tekuphae quaesitum.

Exemplum. Quarantur in Calendario Iuliano loca 4. Tekupharum anni Iudaici, cuius initium in annum Christi currentem 1615, incidit. Littera Dominicali anni huius ex Regula 10. capitis 9. est A. feria vero Tekuphae Tisri quidem Tebeth, & Nisan, secunda, Tamuz vero tertia, ex praecedenti Regula. Ergo Tekupha Tisri incidit in diem 25. Septembris, hae enim litteram B. feria 2. indicae adscriptam habet, Tekupha Tebeth in diem 25. Decembris, propter eandem causam; Tekupha Nisan in diem 25. Martij, hae enim litteram gerit G, feria 3. secunda autem 1. 10. (in quem Tekupha Nisan incidit.) indicem, est enim F littera Domi-

Dominicalis huius anni posterior; Tekuphæ denique Tamuz dies 25. Iunii in feria 3. datæ conuenit.

Additis hiscæ 4. diebus Calendarij Iuliani 10. diebus exemplilibus, fient 4. Tekupharû loca in Calendario Gregoriano, anno quidẽ 1615. Tisri die. 5. Octob. An: vero 1616. Tebeth 4. Ian. Nisan 4. April. Tamuz deniq; 5. Iul. Aberrât igitur Iudæi ex Rabbinis huius sententiã ab æquinodiõ hoc nos, tempore dieb. 14. circiter. Error Iudæorû in æquinodiõ.

Vel quoniã pro eodem anno 1615. Neomenia Tisri inuẽta est in exẽplo 1. Regulæ 8. die 24. Sept. in Calendario Gregoriano, Tekupha vero Tisri eiusdẽ anni per exemplum 1. Regulæ 11. in diem 12. Tisri incidit, ergo duodecimus dies à 24. Sept. inclusive, hoc est, dies 5. Octob. Tekuphæ Tisri congruit. & sic de reliquis.

Ratio Regulæ Tekuphas Samuelus quadrantes esse anni Iuliani sepius audiuimus, & Tekupham Tisri in 24. & 25. Septemb. incidere ex Regula 12. & Notando 3. Regula 8. discere poterimus, Cum igitur dies vtrẽsque quinti Sept. Decemb. Martii, & Iun. diebus 91. vel 92. qui quadrantẽ anni proxime adequant, ab inuicem remoueantur, datæque sit feria in quam Tekupha incidit, necessario ipsa, vel in istos dies incidet, vel pxime ab illis aberit. Secundi modi ratio per se ita clara est, vt mea declaratione opus non habeat.

REGVLA XVI.

Tekupham Tisri, Rab. Adda comprehendere.

Colligantur vnã in summã excessus solaris annalis Rab. Adda cyclo luna currente vnitare multato, hoc est, anni expansis completis in columna 4. tabulæ 2. respondens, h 7a Regula & puncta characteri Neomenia Tisri & radice horarû 3. punctor. 917. moneitorum 14 numero dierû huius summa, siquidem is quinarium non excesserit, addantur 24. si vero idem dierum numerus 5. superauerit, auferatur 5. eritq; numerus compositus dies mensis Elul, relictum vero dies mensis Tisri, quo Tekupha Rab. Adda consistit, hora ac scrupulo horario inuento (que vtrobiq; sunt eadem) siquidẽ nulla Neomenia facta est translatio, aliã dies translata; ex inuento subtrahendũ sunt, vt maneat dies civilis Tekupha: corrente tamen cyclo luna 9. differentia solaris anno octauo completo respondens, ex summa qua ex radice, & diebus Neomenia Tisri calculis, cum diebus 24. coniunctis, componitur, subtrahenda est, eritq; qui relinquitur dies mensis Elul Tekupha Rab. Adda deputatum.

Exemplum. 1. Anno Iudaico 5376. cui cyclos lunæ præest 18, ac proinde anni expansi cõpleti sunt 17. quibus tabula 2. in 4. columna dat correspondentẽ excessum D. 7. 48. 549. 56. horæ & puncta characteris Neomenia Tisri inueniuntur 4. 804. quæ vna cum radice hor. 3. 917. 14. ad excessum prædictũ adiecta, dant summam dierû 8. 3. 110. 70. & ablatis 5. à diebus 8. (eo quod 8 quinarium excedant) remanent 3. à quibus si aliam dempseris vnitarem, eo quod Neomenia vno die translata sit, remanent 2. ergo Tekupha Tisri Rab. Adda anno dato die 2. Tisri hora 5. 110. 70. committitur.

Exemplum 2. Proposito anno Iudaico 5348. differentia solaris est defectus (current enim cyclos lunæ 9.) D. 1. 3. 325. 72. characteris Neomenia Tisri horæ & puncta sunt 12. 746. quæ vna cum radice, & diebus 24. faciunt D. 24. 16. 583 14. subtracto igitur defectu solaris, relinquitur character Tekuphæ D. 23. 3. 25 718. Elul, Tekupha tamẽ ob vnius diei translationẽ (Neomenia enim ex characterẽ in feriã 6. incidit præhibitiã) die 22. civiliter attribuenda est, ita vt verus locus Tekuphæ Tisri ex sententia Rab. Adda sit dies 22. 3. 25 7. 18. Elul.

D d d d

Rati o

Ratio Regulae. Ex descriptione Tekupharū Rab. Adda cap. 11. num. 17 tradita sequitur, Tekuphas eiusdē denominationis in annis Iudaicis Astro nomicis, post quosvis 19. annos, siue cyclos lunares easdē prorsus repetere sedes, & differentia solum esse in annu intermediis, cum anni Tekuphales sibi semper aequales sint, lunares vero in eodē cyclo non item; quare ad designandum Tekupha locū alia nō opus erat arte, quam ut hac differentia ab initio cycli tanquā ab eadem utriusq; anni epocha deducta in diebus, horis ac scrupulis annotaretur, id nimirū quod Regula praecipit. Radix vero additur hor. 3. 917. 14. quia cum Tekupha à Nisan ortum ducant, ut haberetur Tekupha Tisri proxime praecedens, à qua nos principium Tekupharū trahimus, subtrahenda erant ab illo principio Nisan dua solida Tekupha, quibus Tisri Tekupha, Tekupham Nisan praevenit, quae sunt dierum 182. 14. 1038. 62, & à principio Nisan, ac primo cycli anno retro numerati in diem 24. Elul horam 9. 41. 14. incidunt. quoniam igitur tam principium Nisan, quā omnes lunares calculi abundant radice extrinseca hor. 5. 204. 0. calculi vero in tabula 2. tum lunares, tum solares ab hac libera sunt, hinc causa nata est, cur, ut haberetur purus Tekupha locus, inuentus ille in die 24. 9. 41. 14. Elul hac radice liberāndus fuerit, quo factō radix remansit Tekupharum Tisri in die 24. Elul hora 3. 917. 14. in primo cycli lunaris anno. Constat ergo ratio, cur differentias solares fundatas supra radice horarū 3. 917. 14. voluerimus; & cur dies, qui 5. non excederent, ad 24 pro diebus mensis Elul habendis, addere praeceperimus: mensis enim Elul cauius est, dierumq; tantum 29 qui ex 24. & 5. componuntur. patet etiam, cur, quando dies inuenti 5. excedunt, 5. abiciendi, & reliqui à Tisri denominandi fuerint; idē enim erat, siue dies inuenti ad 24. adicerentur, & ex summa 19 (mensis Elul subtraheretur, reliqui, à Tisri denominaretur; siue, quod compedio sum fit ydē dies inuenti, vultaretur quinario, & reliqui eandē à Tisri denominationē deducerent. Denique cum Octavi anni completi in cyclo lunari cōtenti differentia solaris defectū, non autē excessu afficiatur, ut in cōstructione tabula 2. docuimus, ex radice, & Neomenia calculi subtrahi debuit, quod cum fieri non posset, eo quod defectus ille sit D. 1. 13. 325. 72. quē radix cum horū, & punctū characterū Neomenia cōiuncta, ad aquare nūquam potest, dies illi 24. qui quādo differentia solaris excessu afficitur additionem admittunt, existente defectū, necessario subtractionem pati debuerunt, ut relinqueretur in mense Astro nomico Elul verus Tekupha locus; pro loco vero in mense ciuili habendo consulendā esse translationem Neomenia, supra explicauimus.

REGULA XVII.

Rel. quarum Tekupharum Rab. Adda loca prodece.

Regula

Omnia haec iuxta Regulā 13. de Tekuphis R. Samuelis, nisi quod hic pro quatuor proximis sequenti Tekupha colligenda, additū ad locum praecedentū sunt dies 91. hor. 7. p. 11. 513 mem.

mom. 31. pro secunda sine duab. Tekuphis dies 18 2. 14. 1038. 62. pro tribus D 273. 2. 478. 17. pro quarta denique solidus annus Tekupha' in dies scilicet 36 5. 5. 997. 48.

Vel habita feria (quam ex sequenti Regula addiscis) ad Tekupham Tebeth acquirendam adde characterem fer. 0. 7. 519. 3 1. pro Tekupha Nisan ser. 0. 14. 1038. 62. pro Tamuz ser. 0. 12. 478. 17. pro Tisri sequenti ser. 1. 5. 997. 48.

Exemplum. Inuenta est pro anno Iudaico 376. exemplo 1. Regule 16. Tekupha Tisri Rab. Adda in die 2 Tisri, hora 3. 11 0. 70. Adde prædictos calculos, & inuenies pro quatuor proximè sequentibus Tekuphis hos dies collectos. pro Tebeth D. 93. 10. 630. 25. pro Nisan D. 184. 18. 68. 56. pro Tamuz D. 276. 1. 588. 11. pro Tisri sequenti D. 367. 9. 27. 42. Diebus vero collectis in columna anni cõmunis ordinati, qualis propositus est, Calendarii Iudaici acceptis, respondere uidebis in prima columna dies 4, Tebeth, 17 Nisan, 10 Tamuz, 13. Tisri, horz vero ac scrupula manent eadem.

REGVLA XVIII.

Tekuphas Rab. Adda apse in horis, ac ferijs recensere.

Omnia fiant ut habet Regula 14. qua primo loco absque tabularum usu proponitur.

Exemplum. Neomenia Tisri anni Iudaici 376 ex præcedentibus est feria quinta, ergo dies 2 Tisri in quem Tekupha incidit, est feria 6. abiectis deinde ex diebus collectis 93, in quibus Tekupha Tebeth inuenta est, omnibus 7, remanent 2, quæ minus unitate ad feriam 5 addita faciunt similiter feriam 6, pro Tekupha Tebeth. & sic de reliquis: ex horis aufer. 1 2 quando potes, & quatuor anni propositi Tekuphas sic enuncia:

2	Tisri.	N.	6.	hora	3.	110.	70.
4	Tebeth.	N.	6.	hora	10.	630.	25.
7	Nisan.	D.	6.	hora	6.	68.	56.
10	Tamuz.	N.	7.	hora	1.	588.	11.

REGVLA XIX.

Diem Calendarii Gregoriani, ac Iuliani, quo Tekupha Rab. Adda committitur, consistuere.

Hoc fit per Regulam 8 eiusq. Notandum 3 habita enim Neomenia Tisri in diebus Gregorianis, seu Iulianis habita inclusive vsq. ad locũ Tekupha in diebus collectis anni Iudaici, ex Regula 16 & 17 data, in Calendario Gregoriano, vel Iuliano (habita ratione dies intercalari in anno bissexto) ipsos dies collectos numerauerũ, numerationis terminũ diẽ monstrabit, quæ situm; adhibito ad tollendam tediousam numerationem dierum collectorũ compendio.

Exemplũ. Neomenia Tisri anni Iudaici 376 qui currere anno Christi 1615 incipit, in Calendario Gregoriano diei respõdet 24. Septemb. ergo Tekupha Tisri, quæ die 2 Tisri accidit, 25 Septẽb: cõgruit, qui cũ sit dies anni 163 collectus, cũ quo cõueniat dies collectus Iudaicus 2, duos ex 268 subtrahõ, & ad reliquos 266 dies collectos. Tekupha Tebeth, qui inuẽti sunt 93, addõ, vt efficiã diẽ collectũ 359 anni Gregoriani, qui mihi ostẽdet diẽ 25 Decẽb: Tekupha Tebeth in Calendario Gregoriano debetũ. Rursus si isdem 266 dies 184 collectos Tekupha Tebeth addiderõ, & ex summa 450 annũ Gregorianũ 1615 dierũ 365 abstulero, relinquetur dies collectus 85 anni bissextili 1616, qui diei 25 Mart: pro Tekupha Tebeth cõuenit. Simili deniq; ratiocinatione pro Tekupha Tamuz diẽ 25 Iun: reperio. Vnde Iudæos ex Rab. Adda sententia hoc tẽpore quatr dui spacio circiter ab æquinoctio aberrare colligimus.

Dddd 2

RE.

Annos Gregorianos, Iulianosque cum Iudaicis exacte componere.

Constructio
epochæ.

VT apte quod proponitur, efficiamus, communis in primis tribus annorum formis nobis statuenda est epocha, à qua deinceps in cōsequencia, quantum libuerit, progredi licet. Esto sane illa eadem, quam supra Notando 1. Regulæ 7. p. Calendario Gregoriano cōstituiimus, primus videlicet cycli lunaris Iudaici annus, proxime post annū correctionis Calendarii occurrēs, qui vna cum Neomenia characteris Tisri ser. 4. 16. 594. die 30. Sept. anni Christi currentis 1598. in Calendario Gregoriano incipit, in Iuliano vero eodem quidē anno, ac feria, diebus tamen 10. iuxta denominationem mensium citius, hoc est, die Sept. 20. Cōstituta hac epocha tabellā epocharum pro integro lunari cyclo eadem prorsus arte, qua cap. 1. num. 5. vsi sumus, fabricabim⁹, in columna scilicet prima cyclos lunæ expansos describemus; in secunda, & tertia annos æræ Christianæ, & Iudaicæ numerabimus; in quarta Neomeniæ Tisri characteres ab inuento incipientes pro reliquis annis deducemus; in quinta dies Calendarii Gregoriani correspondentes eis attribuemus, hoc obseruato, vt quando character Nouilunium

Tabellæ epo-
charum expli-
catio.

Annus Iudaicus.	Annus Christianus.	Annus Iudaicus.	Character Neomeniæ Tisri. ser. hor. punct.	Dies mensis Calendar. Gregoria.	Dies mensis coll. Greg.	Dies mensis collect. Calen. anni Iulian. Iulia.	vetus continer, dies non præliens, sed proxime sequens ei respondeat; in
1	1598	5359	4 16 594	30 Sept	27 3	20 Sep	263 sexta columna
2	1599	5360	2 1 390	20 Sept	26 3	10 Sep	253 dies anni collecti
3 Emb.	1600	5361	6 10 186	8 Sept	15 29	29 Au	241 dies præcedentibus congruentibus exhibebimus; septima deinceps & octava dies, tam mensis, quam collectos anni pro Calendario Iuliano completemur. Regula denique p duplici acceptione annorum bimēbris formanda est; Nam, vel anno ac diei Gregoriano Iu-
4	1601	5362	5 7 775	27 Sept	27 0	17 Sep	260
5	1602	5363	2 16 571	16 Sept	25 9	6 Sep	24
6 Emb.	1603	5364	3 1 367	6 Sept	24 9	27 Au	23
7	1604	5365	5 22 956	24 Sept	26 7	4 Sep	257
8 Emb.	1605	5366	3 7 752	13 Sept	25 6	3 Sep	246
9	1606	5367	2 5 261	2 Oct	27 5	22 Sep	265
10	1607	5368	6 14 572	21 Sept	26 4	11 Sep	254
11 Emb.	1608	5369	3 22 933	10 Sept	25 3	31 Aug	243
12	1609	5370	2 20 442	29 Sept	27 2	19 Sep	262
13	1610	5371	7 5 238	18 Sept	26 1	8 Sep	251
14 Emb.	1611	5372	4 14 34	7 Sept	25 0	28 Au	240
15	1612	5373	3 11 623	25 Sept	26 8	15 Sep	258
16	1613	5374	7 20 419	15 Sept	25 8	5 Sep	248
17 Emb.	1614	5375	5 5 215	4 Sept	24 7	25 Au	237
18	1615	5376	4 2 804	23 Sept	26 6	13 Sep	256
19 Emb.	1616	5377	1 11 600	11 Sept	25 4	1 Sep	244

lianoue proposito assignandus erit annus, diesque correspondens Iudaicus, vel contra dato Iudaico anno ac die, Gregorianus, aut Iulianus ei congruens dandus. Primum igitur efficiemus priori parte sequentis Regulæ, secundum posteriore.

Pro annis Christi. siue Gregorianis siue Iulianis datis collige ex doctrina Notandi 1. Regule 7. differentiam solarem cyclicam cyclorū completorum ab epocha constituta numeratorum, pro Gregorianis videlicet Defectum, pro Iulianis Excessum. Assumpto deinde annorum propositorum numero tanquā Iudaico, aucto scilicet annis 3761. inuentam differentiam, iuxta propriam annorum Iudaicorum qualitatem, quam cyclus luna Iudaicus per Regulam secundā inuenit indicat, à Neomenia Tisri anni propositi numerat, retro quidem in antecedentia, si anni dati Gregoriani fuerint, in consequentia vero si Iuliani, computando nimirum pro quoquo anno embolimo dies 374. pro communi 374. demonstratque has numeratio annum, ac diem Iudaicam respondentem eidem die anni Christi currentis propositi, quem epocha assumptam offert, si quidem feria consentiant, sin minus feria proxima in anno Iudaico accipienda est, quæ feria diei, quem epocha in anno proposito præferat, in denominatione similis sit, eritq; operatio absoluta quādo ipsius epocha dies 1. est, cui correspondens Iudaicus exhibendus, alias differentia ab eo retro, vel ante in anno Iuliano supputanda erit, ut diei questus exeat.

Dato vero contra anno ac die Iudaico, inueniatur ut ante differentia solaris cyclicæ, defectus, vel excessus, prout anni ac diei Gregoriani, vel Iuliani inquirendi sunt: Et assumptis iisdem annis datis, ac si Gregoriani, vel Iuliani essent, subtractis videlicet prius 3761. differentiam illam cyclicam, iuxta propriam annorum qualitatem, bissexti nempe vel communis, ab epocha, quam cyclus luna Iudaicus anni propositi in prima columna tabulæ præcedentis sumpsit, in quinta vel septima indicat, numerat in consequentia pro annis Gregorianis, in antecedentia pro Iulianis, desinet enim hæc numeratio in anno, ac die Gregoriano, vel Iuliano, qui Neomenia Tisri dati anni Iudaici conuenit, si quidem feria in vnum conspirauerint, alias proxima in diebus Romanis assumenda est, habito hoc die tot post eum numerandi sunt, quot dies datus à Neomenia remotus est, ut cuius diei Iudaico congruens ex nostratis respondeat. Numeratio porro veraque in parte compendiose instituitur per annos, diesque collectos.

Pars posterior Regulæ.

Exemplum. 1. Dato anno Christi Gregoriano 2335 quæritur cui diei, & anno Iudaico eius initium, siue primus Ianuarii dies conueniat. Annorū datorū in primis quæritur defectus solaris cyclicus, hoc est, iuxta Notandum 1. Regulæ 7. subtrahantur 1598, & pro reliquis inuenietur defectus dierū 94, & cyclus lunæ Iudaicus 2. Propositis deinde annis 2335. addantur 3761, & à compositis 27096 instar Iudaici accepti Neomenia Tisri retro numeretur dies 94, hoc est, ex diebus 354 anni communis præcedentis, (cyclus enim Iudaicus 2 & annum datum, & proxime præcedentē in columna prima tabulæ propositæ communem esse indicat) subtrahantur 94, relinquitur dies 260 collectus anni Iudaici 27095, hoc est, dies 24 Sivan, ut videre est in Calendario cap. 12, in columna annorum communium ordinatorum, huic ergo dies 20 Septemb: (hunc enim cyclus lunæ 2, in columna 5 indicat) anni dati Gregoriani 2335 congruit, si feria non cōtraxerint: at nos non huic, sed primo diei Ianuarii correspondere quærimus, ergo adhuc per dies 263 (dies collectos 20 Septemb: debitos) retro numerandum est, quod facile fit, nam abiectis ex 263 diebus 260 (qui 24 Sivan conueniunt) relinquuntur 3, à fine anni Iudaici 27094 retro computandi, qui in 27 Elul incidunt, atq; hic dies primo Ianuarii correspondere dicendus est, si id feria approbant, quod mox videbimus. Character Neomeniæ Tisri proxime post diem illū 27 Elul sequentis ex Regula 4. est 1.14.874. ergo ex Canone 2. Neomeniæ ciuilibis feriæ 2 deputatur, ac proinde 27 Elul præcedenti feriæ 6 obtingit: Anno vero Gregoriano dato 2335 quo littera Dominicalis currit B, dies 1. Ianuarii, est

Exemplum pro prima parte, & Calendario Gregoriano.

Dddd 3; feria

feria 7 quare non 27, sed 18 dies Elul (qui in hanc feriam 7 incidit) anni Iudaici 27094, primo diei Ianuarii anni Gregoriani 2335, respondet: quod inquirendum erat.

**Exemplum pro
secunda parte, &
Calendario
Gregoriano.**

Exemplum 2. Dato anno Iudaico 27095, queritur, cui diei, & anno Gregoriano eius initium siue Neomenia Tifri civilis conveniat. Sublati iuxta Notandum 1. Regula 7 annis 5359 ex propositis, inuenietur pro reliquis defectus cyclicus dierum 94, currente cyclo lunæ 1. Rursum ex annis propositis dematur 3761 & reliqui 2334, sint nobis instar Gregorianorum, atque ab eius die 30, Septemb. quam epocham cyc. lunæ 1. in quinta columna indicat, dies 94 numeratur in consequentia, hoc est, dies 173. (collectus 30 Septemb.) Ex 365 diebus anni communis 2334 subtrahantur, ut appareat dies 92 tantum esse hoc anno residuos, ac proinde duos adhuc ex anno sequenti 2335 esse accipiendos, ita ut dies 1 Ianuarii huius anni Neomenia Tifri anni propositi adiudicandus sit, si feriez consenserint. Est autem Neomenia Tifri civilis anni propositi, ut in præcedenti exemplo vidimus feria 1. Dies veto 1. Ianuarii anni Gregoriani 2335 feria 1. Ergo Neomenia Tifri anni Iudaici 27095 convenit diei 3 Ian. anni Christi Gregoriani 2335.

**Exemplum pro
prima parte, &
Calendario
Gregoriano.**

Exemplum 3. At Calvisius iuxta Clavi determinatione anno Christi 301700, Pascha futurum in Calendario Gregoriano die 18 April. quarto die post plenilunium, queritur cum quo anno, ac die ad Calendarium Iudaicum id conveniat: atque in quem diem eiusdem anni propositi caput anni Iudaici incidat. Defectus solaris cyclicus ab epocha anni 1598 constituta est dierum 1297, cyclo lunæ Iudaicus ex Regula 2 est 17, qui in columna 5 tabulæ propositæ epocham Neomenie offert diem 4 Septemb. & præterea indicat annum propositum 301700 ut Iudaicum acceptum, hoc est, annum 305461, additis videlicet annis 3761, esse Embolimum, ac proinde duos præcedentes esse communes, & tertium qui ad cyclo lunæ 14 decurrit, rursum embolimum, &c. Itaque in Neomenia Tifri, siue principio anni 305461 dies differentie solaris 1297 retro numerando, per annos tres præcedentes, dies 1092 sic colligo, ut adscripti

Anni	Dies	Cyclu.
305461	0	17
305460	354	16
305459	354	15
305458	384	14
	1092	

calculi indicant; eos igitur à 1297 subtraho, ut sciam superesse adhuc 205 ex anno 305457 dierum 354 demendos, quo facto remanet dies collectus 149 siue primus Adar, qui epochæ anni propositi, hoc est diei 4. Septemb. congruit, si quidem etiã feriez congruat, differentia inter 4 Septemb. & 18 Aprilis propositum est dierum 139. (tot enim inuenies si ipsorum dies collectos, hoc est, minorè 108 ex maiorè 247 subtractas) qui subtracti ex 149, die anni Iudaici paulo ante inuerti, relinquunt diè 10 Tifri, qui in feriã 7 incidit: nam character Neomeniæ Tifri anni 305457 est 4, 2. 588, ac proinde Neomenia civilis, siue prima dies Tifri feria quinta. Ergo dies paschæ siue 18 Aprilis anni Christi 301700 incidit ad Calendarium Iudaicum in annum 305457, diem 11 Tifri, quod est primùm Neomenia vero ipsa, hoc est, caput anni Iudaici, diei 18 Aprilei eisdem anni propositi convenit, quod est secundum.

**Exemplum pro
prima parte, &
Calendario
Iuliano.**

Exemplum 4. Esto datus dies 8. Febr. anni Christi 30694 ad Calendarium Iulianum, siue vetus computati, queritur cui diei, & anno Iudaico is respondeat? Subtractis annis 1598 ex annis datis, pro reliquis 30096 ex Notando 1. Regula 7. collige excessum solarem, quem inuenies dierum 954 proxime, & cyclo lunæ Iudaicum 11. offerentè epocham Neomeniæ Tifri in columna 7 die 31 Augusti. Adde igitur annis datis Iulianis annos 3761, ut efficias annum Iudaicum 305455 quem cyclo

cyclus lunæ 11 indicat esse Embolimazū, & ab eius Neomenia Tifri dies Excessus solaris 954 in cōsequētia per duos annos solidos, partemq; tertii numera, vt adscripta hæc formula ob oculos ponit, ostēdit enim

numerationem incidere in diem collectum 216 anni	305455	384	11
Judaici 305457, qui est dies 19 mensis Iar, & ex epo-	305456	354	12
cha congruit, si ferri ita visum fuerit, diei 31 Augusti;	305457	216	13

verum quia non huic, sed diei 8. Februarii, qui ab eo
954
differt diebus 204 congruentem inquirimus, hos 204 ex 216 subtrahimus, vt habeamus diem 12 anni Iudaici, siue mensis Tifri, qui dato diei 8 Februarii respondet: Est autem dies 8 Febr. anni dati, quo littera D Dominicalis est, feria prima; dies vero 12 Tifri ciuilis, est feria secunda (incidit enim Neomenia Tifri ciuilis anni Iudaici 305457, vt in exemplo præcedenti vidimus, in feriam 5) ergo dies 11 Tifri anni Iudaici 305457 conuenit diei 8. Febr. anni Iuliani 301694 proposito, quod faciendum erat.

Triplex annorum genus inter se componitur;

Quoniam vero eidem diei 11 Tifri eiusdem anni Iudaici 305457, per exemplum præcedens congruit dies 18 Aprilis (in quem ita prædicente Caluifio pascha Christianum incidit) anni Christi Gregoriani 301700, ex communi axiomate, quæ conueniunt vni tertio, conueniunt & inter se, sequitur diem 8. Febr. anni Christi Iuliani 301694 incidere cum die 18 Aprilis anni Gregoriani 301700, id quod etiam ex Regula 3 capitis 10 colligitur, ac proinde, si æquinoctium in Calendario Gregoriano eodem hærebit loco, vt à Caluifio in suis calculis supponitur, Calendarium Iulianum aberrat plus quam sexennio; veruntamē Caluifium hunc minime puduit, & hanc tam remotam centuriam Calendarii Gregoriani cum centuria 1500 Calendarii veteris, tanquam similem conferre, & Calendarium Gregorianum plus aberrare, quam vetus certo pronunciare. Ex solaci deinde differentia colligitur, Iudæos abire à Gregoriano Calendario eadem n centuria ultra tres annos cum dimidio, à Iuliano vero per duos, & semissem fere.

Exemplum 5. Propositum sit Paschati azymorum Iudaico anni 305456 locū, & annum in Calendario veteri exhibere. Excessus cyclicus annorum 300097, qui relinquuntur, quando ex propositis subtrahuntur 5359, ex Regula 7 est D. 954. cyclo lunæ Iudaico 12: hos 954 dies numero retro in antecedentia à die 19. Septemb. (quem cyclus lunæ 12 in columna 7 præmissæ tabulæ offert,) anni Christi Iuliani 301695, reliqui ex subtractione annorum 3761 ex propositis, & incido in diem 38 anni 301693. dies enim 19 Sept. Anni Dies Cyc.lu. est anni 301695 dati dies collectus 262, & coniunctus 301695 262 12 cum diebus præcedentium duorum annorum facit summam dierum 992, à quo subtracti 954, reliquūt 301693 365 11 38, qui Neomeniæ Tifri anni Iudaici propositi conuenit, si feræ consenserint, Pascha vero azymorum anno proposito communi diebus 191. post Neomeniam Tifri sequitur, hos ergo ad 38 addo, & sunt dies 229, cui respondet 17 Augusti anni 301693. in feria prima, propter litteram Dominicalem E: At Paschati azymorum feria 3 congruit, ex Confectario 2. Regule 9. (Neomenia enim Tifri sequentis in feriam 5 incidit, vt in exemplo 3. ostensum est) ergo decimus nonus Augusti accipiendus est. Itaque diei 15 Nisan,

66

Exemplum pro secunda parte Regule, & Calendario veteri.

seu azyrnis Iudaicis anni 305456. respondet in Calendario Iuliano dies 19. Aug. anni Christi 301693.

Ratio Regulae eadem est, qua Regula octava, nisi quod hac uniuersalior sit, dies differentia colligat in annos, & non solum Neomenia Tisri, aut cuius diei Iudaeo correspondentem Romanum exhibeat, sed contra cuius etiam Romano Iudaicum. Regulam porro una cum exemplis ita proposuimus, ut is, cui differentia solaris natura, & officium cognitum est, mox rationem videat: etenim cum ipsa aliud non sit, quam spatium temporis in diebus datum, quo certus annorum Iudaicorum numerus ab aequali numero annorum Iulianorum, vel Gregorianorum in magnitudine, siue quantitate dierum discrepat, dato alter utro numero, alter etiam datus est, qui pro dierum illorum differentiæ multitudinem augendus, vel minuendus est, ut correspondens dies, & annus in suo genere prodeat; id quod commodissime fit per eam, quam Regula praecepit dierum differentia solaris cyclica, per proprias annorum species, qualitate siue, siue in consequentia, siue in antecedentia numerationem, praesertim cum terminum numerationis ipsa exhibeat, quam construximus, epocharum tabella. Ne autem cogere mur pro singulis annis Iudaicis propriam exquirere deficientium, siue abundantium species, perpetuo ordinatos, siue communes, siue embolimaos infimus accipere, error enim, si quis prouenire posset, dierum iuxta serias collatio corrigit. Proposuimus vero exempla annorum remotissimorum, tum propter Caluissium, tum propter Regulam rectius explicandam; non autem quod putemus, ut male uoli vertunt, Calendaria ad tam remota secula esse extendenda, hoc enim directe contra eum, quem nobis praefiximus, scopum est. Potuissimus denique usum Regulae pro annis praeteritis facile etiam exemplis ostendere, sicut de annis in futurum numeratis fecimus: sed hac satis esse iudicauimus.

F I N I S.

Omnia ad maiorem DEI gloriam.

INDEX RER VM ALPHABETICVS, PRIMVS NUMERVS LIBRVM, SECVNDVS CAPVT, TERTIVS, NUMEROS CAPITVM, LITE- ra P. Periodum denotat.

A bassinorum termini Paschales, 3, 13, 11. P. Et tantum abest
Adhortatio ad pacis amatores 1, 7, 8
Adhortatio ad Caluifium 4, 13, 7. Vtinam vero.
Aduersariorum argumenta quatuor nisi iureis fundamentis 1, 4, 4 & seqq. Calendario Gregoriano quod obicitur non habent, nisi ad malas confugiant artes & Vides ne
Catholice eos non cutant 2, 1, in fine.
Disputationes eorum quantum valeant 4, 8, 5 in fin.
Gregoriano Calendario ne ex aliorum quidem inuentus ac laboribus, qui equam eos melius in medium protulisset 2, 5, 1
Intempus nunc esse illorum consilia 1, 5, 1 & Debeant isti 4, 8 in fine
Obiectio illorum ex Can. 2. Calen. Gregoriani petita diluitur 1, 4, 9
Obiectiones quam futes & ioculares offerant 1, 4, 3
Obiectionem eorum communem, Calendarium sc. non esse bene correctum, ipse aduersarius Caluifius euerit 4, 6, 3
Oppugnatores isti quam lepide secum ipsi pugnent 2, 6, 3 & seqq. 4, 5, 1 & seqq. 4, 8, 3.
Acra quid 5, 1, 3
Aequatio quid 5, 12, 19
Facilis simul ac perpetua nulla 3, 5, 2 & Duo in fine
Ob incertitudinem motuum non longe extendenda 3, 1, 6, 12 & Hinc
Aequationibus Calendarii Gregoriani ordinariis protusum de extraordinariis 3, 4, 1, 5. Ego vero
Lunaris ordinaria quae 5, 5, 13
Regulae quibus dirigitur 5, 5, 13 & Prima
Extraordinaria 5, 5, 14
Extraordinaria duplex Gregoriana & Clauiana 3, 4, 6
Solaria ordinaria quae 5, 5, 19
Annus & rationes quibus dirigitur 2, 8, 3 & Quod vero 2, 8, 3 & Est autem
Concilii Niceni temporibus quomodo congruat, 2, 3 & Sed absculsum. P. Nisi fortassis

Extraordinariam cur requirat 3, 4, 6 & De qua. P. Vt que inde
Extraordinaria quae 5, 5, 11
Postulat etiam luna sine epactarum aequationem 3, 4, 6 & Nam vero
Vtraque quomodo adhibenda 3, 4, 6 & Verum vt 3, 4, 7
Aequatio Liliiana vide litr. L.
Aequinoctio sedes certa a PP. Nicenis constituta 1, 1, 5 & Manifestissimum. circa finem 1, 1, 4 & Id quidem in medio
Auctorum de eo constituendo variae sententiae 2, 7, 5 & Sed quid
Dierum sublatione rectius suo loco restituta, quam si termini paschales mutandi fuissent 2, 7, 2 & Est deinde
Gregorianum inique accusatur 4, 4, 1
Astruc a Caluifio examinatur 2, 11, 2 P. Neque tu te Exacte ac scrupulose in at Martii consistere publice proclamatum non est 2, 11, 1
Oprime tamen se habere fatent cogitur Caluifius 2, 11, 1 P. Non nego 2, 11, 1 & 4
Sedes illius in Calendario pro annis centenariis in tabulis proponuntur 2, 8, 6 & Regressus 2, 8, 5 in fine
Albertus Pighius negat Pascha ad scrupulosa Plenilunia instruenda esse 1, 5, 4 & Nullum decretum. P. Propositione igitur 16
Alexandri Picolomini de aequinoctio statendo sententia 2, 9, 5 & Alexander
Disputat de perpetuitate morali Calendarii 3, 4, 3 P. Sed vnum
Aloysius Lilius vide litr. L.
Ambrosius de Paschate 1, 2, 5 & Manifestissim 3, 7, 2 & omnium
Quando Christum passum asserat 3, 8, 5 & celebravit
Andabatarum ludo ludir Caluifius 3, 7, 4 & vt fatent
Antonius Dulcicus a quibus mensibus Romanis lunationes denominent 4, 4, 4 P. Nonne Antoni
Annus Aegyptiacus, vagus, siue Nabonassar. 5, 3, 1
Oedo & nomina nescimus illius 5, 3
E c c e T r a n s .

INDEX RERUM

Transmutare eos in Iulianos §. 8. Reg. & 3.
Alexandrinorum communis & intercalaris §. 1. 4.
Connexio eorum cum Iulianis §. 3. 7.
Regula qua id efficiat §. 8. R. 6.
Civilis Solaris & Lunaris §. 5. 1. 5.
Gregorianus vide lit. G.
Hebraeorum vide lit. H.
Iouialit §. 1. 15.
Iulianus vide lit. I.
Lunaris Gregoriana Calendarii duplex Civilis & Ecclesiastica §. 12. 2.
Veteribus etiam duplex fuit §. 12. 3.
Periodicus §. 1. 15.
Bidireus §. 1. 21.
Solaris inepte à Scaligero definitur 2. 9. 4. §. **Vidimus** occasione.
Ineptus à Caluifio §. 7. 1.
Magnitudo illius §. 1. 15.
Quantitas eius certa ex Caluifii sententia frustra inquiritur §. 7. 2.
Solaris Alphoufinus 2. 8. 4. 5 §. Itaqui iubente
Anticipatio æquinocetiorum mirabilis à Scaligero describitur 2. 9. 5 §. Sed relinquamus.
Arabes quando intercalent 1. 17. 5.
Athausitiloens de negotio Paschatis à PP. Nicenii peracto 2. 4. 1. §. Egregie
B.
Baronii Cardinalis sententia de numero episcopalarum Theophili Alexandrini à S. Hieronymo translatarum §. 6. 9. Inprimis autem. & §. Baronius.
Bartholomæus Sculterus 1. 1. 9. P. Bartholomæus.
Barutaphat Canon Computi Hebraeorum §. 12. 9. Can. 4.
Beda Venetabilis de Paschate 1. 2. §. Manifestissimum Calendarium verus in infinitum extendere docuit §. 17. 6.
Caluifius de ipso falsè asserit §. 17. 6.
Christum Dominum 15. luna passum asserit §. 8. 9. P. Sic Beda
Lunaris anni rationem duplicem describit §. 11. 4.
Lunationes quibus mensibus Romanis dentur significat 4. 4. 4. P. Imo hanc.
Blastus Iudaicum conatur introducere §. 5. §. P. Verum cum
Bullæ Gregorij 13. verba quæ Caluifius deprauauit, integra referuntur §. 4. 1. §. Hæcine P. Allatus.
Vera eorum explicatio §. 2.
C.
Carlis laus ob correctum calendarium 1. 2. 1. §. Si enim 2. 12. 7. P. Triumphos
Oblocutores etiam propterea habuit 1. 7. 2. P. Nam quæ
Calendarium vt Pontifex Max. correxit 2. 1. 1. §. Primum igitur.
Calendarij correctionem spectare ad Pontif. Max. t. 2. 1. & seqq.
Calendarium Christianum esse Ecclesiasticum & falsum aliquid 2. 2. 2.

Calendarium apud Christianos debere esse vnum 2. 7. 5.
Calendarium debere etiam præterita tempora spectare 1. 3. 1.
Calendarij cyclici & ecclesiastici commoditas 1. 9. 4. §. Atque hæc
Discrepanciam vnius duorum hæc dierum in eo ab Astronomicis calculis non esse curandam 3. 9. 3.
Quando vitiosum censeri debeat 1. 3. 5.
Calendarium Ecclesiasticum vide lit. E.
Calendarij Reformatio vide lit. R.
Calendaria Caluifiana ne commilitonibus quidem Sethi accepta esse possent 1. 6. 9. §. verum.
Conditionibus careat ab ipso requisitis 1. 7. 9.
Contradictum sibi sepecipius & diametro 1. 5. 1. §. Sed egregie
Discordias atque rixas quantas allatura essent 1. 2. 8. & 2.
Errorum multorum causa sunt 1. 7. 3.
Eximia illorum priuilegia 1. 7. 3. §. Pro vno
Fabrica illorum quando incipiat 4. 7. 4.
Rationem illorum non Sethi sed aliorum inuentum est idque sapius reiectum 1. 6. 4.
Calendarium Caluifianum Caluifianis verbis describitur 4. 10. 8.
Æquinoctium eodem in loco non retinet 4. 11. 2.
Ambiguitas in eo varia 4. 10. 7.
Breuis eorum quæ in ipso continentur enumeratio 4. 11. 5. §. Si vero
Calendarium non est 4. 10. 1. §. Primum igitur
Caluifius cur in eo tam scrupulosus fuerit 4. 10. 9. §. Omitto
Cyclus lunarem ætiquum penitus proscibit 4. 10. 4.
Cyclus nec Lunæ nec Solis continet 4. 10. 4. 4. 11. 3. §. Ex his
Defensione opus non habet & paucis absolvitur 4. 11. 13.
Erroribus calculi ex quo Paschatis errores nascuntur subiectum esse exemplo suo docuit ipsemet eius auctor 4. 10. 8.
Mensem paschalem nec plenum nec eamum continet 4. 11. 12. §. Vnde cimo
Paschate incepte ad ferupula alligat ineptius ad falsum 4. 10. 9.
Solido mense ea ante ludos & Passionis tempus ea Sethi sententia præscribit 4. 11. 6.
ex eadem sententia in 12. mense celebranda proponuntur 4. 11. 7.
alia in mensem nouum reuocit 4. 11. 7. paragraph. A. & dicitur
In 12. luna contra Canones agit 4. 11. 3.
Alia in secundo mense determinat 4. 11. 9.
Paucissima minuta horaria magnam generat Paschatum discrepantiam 4. 10. 6.
Peccare non posse quomodo intelligendum sit 4. 11. 4.

Plenitudo inconstantissima ratione exhibet 4. 11. 11.
 Quantitate & ordine mensium, omnique anni lunaris dispositione destitutum est 4. 10. 3. 4. 11. 12
 Regredi non posse ad Concilium Nicenum. 4. 11. 1.
 Calendarium aliud altis suis consiliis desiderare Sethus fugit 4. 12. 2
 Corudola quæ ex hoc calendario consequi iactat 4. 12. 3 § Ex hac
 Differentia huius ab alio 4. 12. 3
 Errores & defectus ipsius 4. 12. 3. § Quoniam igitur
 Laudes Caluissarum eiusdem 1. 5. 3
 Paschata secundum Caluissium in 12. mense præscribit 4. 12. 3. §. Ex hac autem. Period. Quamuis autem
 Paschata à Calendario Gregoriano diuersa quæ in proximis 400. annis exhibet 4. 12. 4
 Pigritiam hominum et iuuet aliter idem calendarium proponit 4. 12. 1
 Calendaria bina Caluissiana eodem anno solari bina præscribunt paschata 4. 12. 5. & 6
 Quod nam sit præstantius 4. 12. 7
 Verumque ab ipso damnatur Caluissior 7. 4
 Calendarij Caluissiani Caluissiana cœnomia 1. 5. 2, in medio
 Calendarium aliud à Caluissio corruptum cum Gregoriano comparatur 4. 7. 5
 Calendarium Gregorianum in tabula proponitur 5. 6
 Abrogationem illius aduersarij ridicule sperant ac de ea desperant 1. 6. 2. §. Quod si
 Abrogari cur non possit, aut debeat 2. 5. 4
 Caluissios citius illi quam Clauisio deservuros 2. 5. 5. ante § Non despero
 Caluissius id eo modo reprehendit, quo Aegyptij Initium potuissent 2. 13. 9
 Catholicis simul cum eo vetus esse retinendam Caluissij signentum 4. 7. in fine
 Consolationem de alio introducendo non esse necessariam 4. 7. 3 § Quinto
 Diem quomodo accipiat & quod ipsius initium 4. 9. 5 § Quod vero
 Erroribus et vetus expressum non est 1. 4. 2. §. Cuiusmodi
 Errores eius agniti non sunt, quia nulli 3. 14. 4
 Errores eius à Clauisio assignatos absolute nullos esse 1. 4. 2
 intolerabiles in cõuenienti, mendacium atque calumnia est Scaligeri, Origani, & Caluissij 1. 2. 7 § Sunt qui
 nullos esse, cur quibusdam difficile videatur. 1. 4. 1
 ut demonstrentur, quid faciendum 1. 4. 10
 committi in seculis nunquam futuris Caluissius nungatur 3. 2. 8. 3. 4. 1 § At ergo
 alios annis 214800 post mundi finem futuros prædicat 3. 2. 4. §. At rogo

in paschare quos in 400. annis proximis enumeret 1. 1. 9. §. Sed instat. Period. In Formula igitur. 4. 11. 4
 In hoc Caluissium errasse 4. 11. 4. P. Mirum sane ad quas
 quos cõmitat ex Sethi sententia in centuria 30700 3. 12. 6 §. Sive igitur. P. Errores igitur
 eos Sethos magno labore et obicitet, corrasit, contra se postea nullos esse affirmat 3. 16. 3. parage. Septimo
 crebriores ac fœdiores esse quam veteris calendarij Sethi mendacium 1. 1. 9. §. Sed instat. 3. 17. 2. & seqq. 3. 18. 1 & seqq.
 in quibusdam centuriis frequentiores esse quam calendario veteri obicit inquam possint nobile Sethi mendacium 3. 17. 8. §. Quarto decimo
 eos obicit qui erroret dici nequeunt 3. 7. 6. §. Primo tamen
 Examinatur à Caluissio ineptissime in seculis imaginarius 3. 9. 5. 3. 11. 1. paragraph. Paschata 3. 16. 7. & seqq.
 ratione non æqua & absque fundamento 3. 16. 7.
 Excellentia eius in quo consistat 3. 15. 1
 Firmitas est & aduersariorum machinationibus resistere potest 1. 4. 10
 Fundamentum eius quo nititur 3. 2. 9
 Iudicium paschata in eo præscribit falso asserit Caluissius 3. 6. 13 § Calumnia
 id cum Iudis non concurrere nolens fatetur 3. 6. 2. §. Denique
 anno 1622. pascha cum Iudis celebrandum non præscribit et à Caluissio fingitur 3. 6. 14
 Peius illo nullum format potuisse in signe Sethi mendacium 3. 17. 2. §. Septimo
 Perfectionem eius inuitus Sethus fatetur 1. 4. 7. ante § Ergo cum
 Perpetuitatem eius Sethus male ex Bulla interpretatur 3. 4. 1. §. Primum igitur
 bene à Clemente 8. & Clauisio 3. 4. 2
 eam moraliter accipiendam esse 5. 4. 3
 Quartasdecimas paschales in eo quæ tridui circa plenilunium circueundi signentum Caluissij 4. 11. 10
 Ratio eius vade discenda 3. 3. 4. §. Sed in Receptionem illius non esse contra pacem Religionis, aut libertatem 1. 1. 6
 eam esse rationi consensaneam 1. 2. 7. P. Quorum exemplum
 plurima esse quæ eandem suadeant. 1. 7. 7. 2. 5. 3
 cur eam aduersarij auerterent 1. 1. 3.
 Secula in eo non querenda esse imaginaria 1. 4. 7. 3. 2. 7. 2. 5. § Quod si
 Tempora Consilij Niceni methodice exhibet 1. 2. 3 §. Terminus 1. 2. 4. & seqq. 4. 7. 6
 Tempus à mundi conditu rectius quam calendarios vetus deducit 1. 1. 6
 Traxerim non est, ut negatur Caluissius 1. 7. 1. §. Secundo ex

INDEX RERUM

Calendarium vetus sive Iulianum cur correctum siue sublatum ex Ecclesia sit i. 4. 2 P. Hoc plane cuenit 1. 2. 6 § Quod autem.
Corrigi cur debuerit, rationes Caluissianæ 4. 6 §
Cycli eius cur interruptum fuerit 2. 11. 1 eos errasse ac propterea corrigendos fuisse 2. 13. 1. § At nostro. P. De mutatione
Encomium ei ab Origano datum 2. 13. 1 § At nostro. P. Notandum vero
Errores eius 1. 2. 6 § Quando autem in mod. P. Nam errores 3. 5. 1 eos Iudæi Christianis obiciunt 1. 2. 6 ibid. Perbelle illos Serhas excusat 3. 11. 1
Erroribus Iudæorum eosdem excusat 4. 6. 5 § Deinde Iudæi
 De his eiusdem temeraria opinio 1. 4. 1
Aliud eiusdem de hisdem iudicium 1. 17. 2 § Calendario
 cur quidam leuiculi habitus 3. 11. 2
 Ius P. Nicenos auctor notare se nolle protestatur 3. 18 in fine
Errat in centuria 300. 400. ratione solis annis 6 & amplius, ratione Lunæ mensibus 32. 3. 12. 2 § Ergo alia pro eadem centuria 3. 18. 3 & seqq. (7
Pascha in collegitimum non nisi estu celebrari 2. 2. Post annum Christi 2800 ratione Lunæ nullam dat legitimum 3. 18. 4 3. 18. 7 § Tabula ista Post annum 4100. ratione solis 1. 18. 4 § Si autem. Post annum 1700. ratione vtriusque sidæris 3. 18. 4 § Si denique
Id cum Iudæis non posse concurrere falsum Caluissii commentum 3. 63. 18. 11
In eo posse fieri in mense ultimo 3. 9. 6 3. 18. 12
Ante plenilunium 3. 10. 10 3. 17. 8 3. 18. 10
In Nouilunio 3. 17. 8 § Tertio 3. 18. 6 §. Fato 3. 18. 7 & 8
Retinentes id superari in obseruatione festorum à gentibus & Turcis 2. 2. 6 § Quando autem, circa finem Retentionem illius nemo bonis rationibus suadere potest 6. 2. 4. 6 §
Retinendum id Iudæica obseruatione suadet à Caluissio 4. 6. 7 2. 5. 4 § Non latent
Caluissius qui 1. 2
Aemulos timet 2. 5. 5 ante Num. 4. 4. 1 & 1
Rectius illi quam ipse de Calendario ratio cinatur 4. 8. 4 § Quod denique
Vita sua illis obicit 4. 8. 3
eius, et si in epea Calendaria protulerit parcendum putat, Calendarii vero Gregoriani auctoribus ac defensoribus minime 4. 8. 2 § De hisce
In illis reprehendit, quam turpiter ipse commisit cycli solis perturbationem 4. 8. 4
Academis omnibus totius Europæ in negotio calendarii se præfert 4. 12. 2 § At nihilominus
Angulicium plenus est propter paschales certuinos 2. 2. 5 § quo igitur & § Hæc ergo
Argumentandi ipsius incepta ratio 1. 13. 7 3. 1. 6

Arrogantia illius qui vnus calendarium ad asiam odolauerit 1. 5. 2 1. 6. 9 5. 11. 3 in fine 4. 12. 4. 13. 6
Audacia eius 1. 2. 2. 4. 1 § Sed o
Astronomum se vendit 2. 5. 1 P. Vnde mox
Astronomus magnus cur habendus sit 2. 5. 2 § Ex his Astronomorum de illius Astronomia sententia 2. 8. 4 § Si hoc loco in finem.
Bullam Pontificiam mutilatam ac depravatam refert 3. 4. 7 § Hoc tunc est
Calendarii Ecclesiastici res ignorat 1. 4. 4 & 6
Calendarium se restituisse frustra iactat 1. 5. 4 § Itaque non
Calendarium ineptis consilio mutare suadet 1. 7 initio
Calendarium triplex loco vnus obtudit 1. 7. 2 P. Sicut autem hanc 4. 7. 8
Calendarium primum quod fuerit variatice eius sententia 1. 2. 2 P. Notamen
Calendarii Gregoriani perfectionem ridicule obsecrare conatur 1. 4. 7 P. Dolcat quidem ipsi Machinis 4. id euertere studet 2. 4. 4 & seqq.
 Nihil in eo esse erimatur, quod non iure optimè culpari possit & tamen suum quod peccare non posse ait, in perisque cum eodem conuenire ridicule asserit 1. 6. 3 § Ad eandem
Id petulantissime calumniatur 2. 5. 5 ante § Sed vs
 10
Iocularia ipsius ad id oppugnationum motus 2. 5. 9 § Nam despero tamen. & § Sed quid nam
Temeraria oppugnationis frivola excusatio 2. 5. 6 P. Sin minus 4. 2. 4 P. Quid igitur mirum
Eam in contemptum esse 1. 6. 5 § Dicis mihi
Vnde animum sumserit 2. 6. 3 § Nam animus
Vana promissa circa hoc 2. 4. 4
Verba canonis depravat 3. 10. 1 § Eadem
Quid exemplis Pascharum quo magno labore supputauit contra efficiat 3. 10. 9
Calendariorum noui & veteris comparationem quo acumine instruat 2. 17. 3 § Ex Calendario
Comparationis huius exemplum à Claudio, vt fingit, præscriptum non est 3. 17. 3 § Ea ergo
Impudenter hoc exemplum pro se allegare ausus 3. 17. 5
Comparatio paritatem rationis per aliquot centenas 2 millia annorum transferretur 3. 17. 4
Nullum excusationi reliquit locum 5. 17. 5 § Ignoscatur
 Orig.
Duplex iniqua comparatio, eiusque quam ipse elegit iniquitas 3. 18. 13
Errores examinantur, & inter se conferuntur 3. 18. 13 § Ordinem
Iudicium æquo festo committitur 3. 18. 13 § Age igitur
vetus tanquam minus erroneum nouo contra propria asserta præferre audeat 3. 17. 2 § Putas ne
Gloriatur hoc facile se demonstraturum 3. 17. 3
Vetus quo rectius comparere in comparatione queat, ridicule prius immutandum puta 3. 17. 7
 aidi.

ridicula eius excusatio 3.18. 7 § Sed quum
 In iniquissima eius comparatione, nihilominus ve-
 tus frequentius ac fortius errare reperitur 3.18.
 14 & seqq.
Termini pascales ex nouo etiam melius se habent
 3.18.14 § Nonne miraris
Comparatio iusta cur & quomodo instituitur 3.18.
 1. 3.18.2 & seqq.
Hypotheses ad quas instituitur 3.18.1. 3.18.6
Exactior comparatio 3.18.6 § Siue igitur
Iudicij postularur sententia 3.18.12 § Adhuc nunc 3.18.
 5 § Ex hac 3.18.12 § Iudicet igitur
Errores veteris recensentur 3.18.3 § De paschate
Comparatio iusta in centuriis similibus 1500. &
 1800 3.18.12
Conferri iniqui proprietates prescribit 3.16.1 § Pro-
prietates.
Hoc nomine seipsum condemnat 3.16.1 § Septimo
in fine. & § Honor-
talis ostensus est 3.16 in fine
Talem eum esse per omnes condiciones secundo o-
stenditur 4.3.2 & seqq.
Clauio inepte libros pro calendario Gregoriano scri-
ptos obicit 2.5.5 § Non despero
impium ei dem fulcionem literarum Dominicalium
explicationem exprobat 2.15.6 P. Inolerabilis
vero
Eum omnes ad pugnam provocat fingit 2.6.1. §
Non ab eo sed à vana gloria ad pugnam provocatus
est 2.6.4 § Tandem quod
Et militis gloriose inftar bellum indicit 2.6.5
Queliber ei asingere audet 3.10.2
Ab eo nunc exigit. nunc ei exprobat secularum exte-
riorem 3.12.8 § Rifu
Binas eius rationes quas tetraconsuetudinem defen-
dit subdole reuocat 1.12.6 & 7
Ei errorem de ratione intercalandi Arabum asin-
git 2.12.5
Eum doctiorem se in Computo Hebraeorum repe-
hendit 3.6.14 § Sanc aliqua
Eum ex diei principio larebras errorum quaduisisse
nugatur 8.9.5 § à criminando
Inique de tabulis plenitorum iudicat 3.3.1 (3.2
Eum noluisse sequi tabulas Prutenicas mentitur 3.
Eius verba mala sive refert 3.12.2. 3.10.1 P. Air Clau-
uis 3.15.4. 3.16.11 § Ceterum
In alienum sensum ea distorquet 3.15.4
Mirum in modum in aequationem epactarum ipsius
debackatur 3.4.3. 15.6.
Centros iniquum eum appellat, & frustra proba-
re conatur 3.16 per totum
Quibus conuictus eum inceserit 3.6.7 § Sed esto. in
fine 3.7.4 § Conferat te P. Ad hac 3.13.3 P. Sed
uidis 3.16.9 § Septimo 4.8.2 § De hisce
Vnum ex omnibus aptum iudicatur quo cum Iude-
rum ludimagister, conuictis oneraret, &c. 4.2.2
Viro de Mathisi optime merito parere debuisse,
etiamsi vera essent que in eum mentitus est
 4.2.3 § Debebas 4.8.2 § De hisce

Eius se magna cum arrogantiâ conuictis magis-
tim 4.2.5
Quib. verbis eum de ludo dimittat 4.5.2. 4.4. 4.5 His
Concilium Nicenum deserit 3.8.2 § Sutor
Conditionis suæ prudenter ab amicis admonetur 2.5.6
Consilium prudens sibi que vtile respicit 2.5.1. § Et sane
Cyclus solis quid sit necit 2.7.2 P. De Cyclo
Cyclus Solis Calendaris Gregoriano reprehendit 2.
 13.2
regulam facilem pro eodem se inuenisse frustra glo-
riatur 2.13.6
Cyclus Solis antiquum se calendario restituisse glo-
riatus, ac proinde ordinem feriarum turbat 4.3.3
Eum pro Calendario Gregoriano integre custodire
eique eundem restituisse falso asserit 2.13.6 P.
intolerabilis
Non ininterruptum fuisse in scite ac inepte con-
cedit 2.13.8 § Sed ad leporum. & § Calusius tñ
Flagitiose interruptum esse flagitiose mentitur 3.
 17.8 § Decimo
Optio illi datur, an malis feriis turbare, an fateri se
cyclus antiquum non restituisse 4.3.4
Et ferias & cyclus turbosè deprehenditur 4.3.7
Ob cyclus restitutum fusta illi acclamantur 4.3.8
 § Viuat
Iniuste viuat Pontificem ac Reformatores repre-
hendit, ac cyclus antiquum nequaquam resti-
tuit 4.3.5
Cyclus antiquus, & ille quem pro antiquo vendit
valde dissimiles inueniuntur 4.7.7 § Primo igitur
Obiectioni circa hoc occurrunt 4.3.8
Cyclus Solis dupliciter accipit 4.3.5 P. Dupliciter. n.
Cyclus Solis imperite indigat 4.3.5 § Antequam
Cyclus Solis Calendaris Calusiani qui 4.13.3 § Meri-
diana P. Neque idem tuus
Nec antiquum, nec veterum nec vllum verum pro-
ponit 4.11.8
Cyclus lunæ errare recte asserit 3.1.8
Cyeli lunæ vtrum in calendario Gregoriano abroga-
rum fingit 3.2.1 § Sed quid & § Falsum igitur
Cyclus lunæ quid sit necit 3.2.2 § Sed quid. P. Nam si
scires
Discere prius quam docere debet 4.1.6
Discordiarum turbatione fuit & inceptor 2.5.4 §
Non latent 3.13.5
Doctor doctrine comparatorum 2.12.1 § Sed iniquus
 & § Sed demus
Errat æquissime in calculo 3.3.3.8. 5 § Verum quam P.
Summa præter 3.9.4 § Sed demus 3.10.5 § Du-
bium 3.11.2 § Quod vero 3.11.3. 3.17.7 § Ergo vs
Errat in Chronologia 3.6.6 § Tertio 3.7.2 § Errasti
Euangelij nuptiarum vini que renacuissimus 4.8.6 P. lo-
cularum
Exercitum ab aliquot annis se iactat 2.5.6 P. Interim
 tamen
Falsa asserit ac mentitur passim.
Fidem suam nimis cito decoquit 2.1.5 § Atque hæc P.
 Et quam putas Ecce § Fide

INDEX RERVM

Vide mala Victorini verba refert 3. 6. 5 § sed vnum
Fraude insigni Clauianis epactis errorem mensuris spa-
 ei affingit 3. 2. P. Lillianæ epactæ]
Fraus hæc probatur 3. 2. 8. § A plenilunio
 aliam committit dum calendarium Greg. anno 1628
 pascha cum Iudæis prescribere dicitur 3. 6. 14 §
Qua autem
 aliam quando Regulas Clauii cum sua confundit 3.
 16. 2. § Non fugit
 aliam dum epactas nunc cum plenilunio, nunc cum
 nouilunio comparat 3. 16. 2 § Tertio
 aliam similem, aut Insigne mendacium fateri debet
 3. 16. 4 § Enimvero
Fraudulenter diem diuersimode inchoat 3. 2. 7. § No-
 tanda 3. 10. 4
 alia insignis qua epactis Clauianis non debita tri-
 buit nouilunia 3. 16. 3
 eam nimis crassam esse 3. 16. 8 P. At homo
 argumentis propriis conuincitur 3. 16. 8. § Enimvero vt
 iustam excusationem præterdere nullam potest 3.
 16. 8 § Quarto
Fraudes tuas fraudulenter tegit 3. 16. 11
Gentiles propter calendarium correctum laudat,
 Christianos vituperat 2. 5. 5
Gentiles & schismaticos Patribus Nicenis & Catholi-
 cis præferre videtur 2. 7. 1 § Nobis tamen
Pontificem cum iis societatem inire noluisse conque-
 ritur 2. 13. 9 § sed Pontifex
Gloriam magnam concupiscit 2. 5. 6 De se. & ante Num.
 6. 2. 6. 4 § Tandem quod
 eam ex magno labore sperat & confirmat 2. 5. 7 ante Num. 6
 quam appetere debet 4. 3. 4 § Vin
 concupiscit adeptus est 4. 11. 9 in fine
Grammaticus non bonus 4. 4. 1 § Quoties. P. Aut præ-
 ceptor
Gregorium Turonensem allegat 3. 6. 6
Incivilitas Iudæi magistri 2. 12. 4 P. verum rationem 3. 6. 7
 § sed esse in fine 3. 15. 6. 4. 2. 2
Imperii magnus consiliarius 4. 6. 1
 ex consilio eius medicus efficitur 4. 6. 6
Imperio humanitæ gratificari cupit 4. 12. 2 § Præmis-
 so iugiter
 § dicem nullum causæ sum subterfugere se iactat 3. 16. 1
Iudæorum paschata computare nescit 3. 10. 8. § sed an-
 tequam 3. 16. 4 § Quarto
Iuditium agnoscere an abacurum Iudo 3. 7. 4. P. vt fatetur
 Ludum vt ad asciam edoleatur, petere iubetur 2. 8. 3
 vt 1. 1. & 4 numerare discat 2. 12. 1. § Rudem te
 vt computum Hebræorum prius discat quæ doctri-
 nam se iactat 3. 6. 14 § sane aliqua, P. Profecto in
 Mendacium insignis ipsius 3. 16. 4 § Primo
 aliud in equiparatione quos fingit errorum Clauii
 & Lilli commissum 3. 16. 6 § Secundo
 aliud nobile 3. 17. 8 § Quarto decimo
 plurima committit cum Clauium Lillianum æquatione
 coaruptis, affirmat 3. 16. 5 § Secundo
Meritur sapissime & tamen arte mentiendi vti nescit
 3. 13. 6 § Ita imperitus

Modestie limites nimium transgressus est 3. 17. 7 § Et
 deinde
Orbem Christianum erroribus liberat 4. 3. 2. 4. 12. 6 §
 En lectos
Philosophus quisquis 3. 9. 4 § Auditus ne 3. 12. 5 § Contra
 Politicæ Ecclesiasticæ præfert 2. 7. 2. P. Deinde celeberr
 Polonos calumniatur 4. 12. 2 § Antequam. P. Fama est.
Pontificem, Imperatorem & reliquos quorum auctori-
 tate calendarium Gregorianum introductum est,
 impudentes & impios appellat 3. 17. 5
Prouocat alios ad pugnam 2. 7. 6. P. Quod si affirmanti
 Rationes quibus eum, ne scriberet, aliqui adhortati
 sunt 2. 5. 1. P. Prima iustare.
 Reprehenditur iustare 3. 15. 7
Sacram Scripturam male citat. 2. 2. 2. P. Quæ nalia
 3. 8. 3. P. Tu verotta
 Scaligeri in Calendario discipulus & laborum præ-
 mium 1. 6. 7. P. Soli Caluio. 2. 11. ante Num. 2.
 Scaligeri ad scholam mittitur 2. 2. 4. § I nunc. 2. 2. 6
 eius sæpe est imitator ac fidelis discipulus. 2. 4. 1 § Et
 hanc autem. 2. 5. 5. § Sed vt in 4. 2. 1
 Sponder ac promittit amplissima. 4. 1. 2. P. Spondeo
 Stilianis virum argumentum 2. 2. 2. 4. P. Argumentum
 hoc. 2. 5. 2. 2. 7. 4. P. Quod ad primum.
 Symbolum ipsius. 2. 5. ante Hu. 6.
 Theologum agit in epistola. 2. 8. 3. 4. 13. 9
 Turbatore pacis. 2. 6. 9. § Verum, in medio. P. Calui-
 sium nullo modo.
 Vana eius de quadruplici trigono ostentatio. 2. 2. 3
Caluianorum erga res sacras & ecclesiasticas obser-
 uantia 2. 7. 4 § Ne tamen. P. O hominem
 Imperitia eorundem in sacra Scriptura alleganda. 3.
 8. 3. P. Tu veni ita. 4. 9. 3. P. En responsum.
Campanus idem docet, quod Clauius de ratione inter-
 calandi Arabum 2. 2. 2. 5. P. Fecerunt autem.
 Lunationes à mensibus Romani denominare eodẽ
 modo docet. 4. 4. 4. P. Verum vt
Canonis secundi Calendarii Gregoriani locus exponi-
 tur. 2. 4. 9
Cantores sese ridicule Astronomis præferunt. 2. 4. 7. cie-
 ca initium.
Cantor Caluissus ad obseruandum Canonem Quades-
 gesimalem admonetur. 3. 6. 2. P. Si Canonum
Character temporis quide 5. 1. 2. 4
Characteres Iudæi quide list H
Christum Dominum Iun. 15. non autem 14. vt vult
 Caluissus, passum esse. 3. 8. 5
Causæ quas aduersarij præcedunt, quod Calendar-
 ium Gregorianum non accipiant. 12. 3
 Aliæ à Caluissio allatæ 1. 1. 9
 Earum refutatio. 1. 1. 4. & seqq.
 Vnicam esse. 0. 3. 0. m. Pontificis. 1. 1. 9
Circuli celestis diuisio 5. 1. 23
Clauius ad quem annum æquationem Solis recte-
 sam velit. 2. 8. ante Num. 4.
 æquationem extraordinariam æquinoctii & epa-
 ctatum, quomodo adhibendam cen. cat. 3. 4. 6 § Vo-
 sum vt. 3. 4. 7.

Æqu-

ALPHABETICVS.

Aequationem Lilianam qua ratione reprehenderit
3. 4. 9. Videndum

Aequationem exactarum extraordinem superaddit
3. 4. 6. 3. 15. 2

eam non vitra annos 100000. vel 1000000. extensam
vult 3. 9. 7

Calendario Gregoriano eam non necessariam esse
affirmat 3. 14. 3

caussa eae eam excogitauerit 3. 15. 2. 9. Duo
fundamenta illius. ibidem

eius potius quo niteretur rationem, quam causam
a priore defectus Lilianam explicare voluit 3.
15. 3

eam & ad propositum, & ad vulgi captum commo-
dissimam esse 3. 15. 4. 9. Quod si de

ei Lilianam cum extraordinaria Gregoriana con-
iunctam praefere. 3. 15. 5

eam Caluissius vitra limites praefixos extendit 3. 16. 5
9. Secundo

Annum lunarem duplicem ponit, & in hoc nequa-
quam, vt calumniatur Caluissius, sibi contradicit 3.
12. 2

Caluissius ei omnino ignorus fuit 4. 3. 1. paragr. Es
primo

Cyclos perpetuo consistere non posse vitro fatetur 3.
2. 10. 9. Ex his

Epaphis non ab 8. Martij retro extendit, vt nugatur
Caluissius, sed ab initio Ianuarij per totum annum 3.
12. 4

Existimationem quam alij de ipso habuerint 4. 2. 1.
P. Quid putas

Lilium laudat 3. 4. 7. **P.** Nonne tu ipse
Messilium quibus conditionibus pronoucauerit 2. 6.

P. Si calendarium
Mensem primum anni Ecclesiastici eae cauum fe-
cerit 3. 7. 4. 9. Conferat te

eum non sicte quosdam definire ostendit. 3. 9. 1. **P.**
Non enim

Morus nec veros nec medios ad Calendarij vsu
perinere docuit 2. 3. 1. 9. Prima igitur. in medio. **P.**
Has denique

Pascha qua ratione ad decreta Patrum directum vo-
luerit 1. 4. 9. 9. Res hae

Paschata quaedam eae scrupulosius examinauerit.
1. 4. 8

Paschales terminos eae nomine 14. lunae appella-
dos censuerit 2. 2. 5. 9. Recte sane

Paschalis mensis cyclicus eae aliquando paschale
plenilunium ad medium motum deprempit nō con-
tineat, explicat 3. 12. 3

hoc petulantissime Caluissius crimi natur 3. 13. 3. 9. Sed
audis

in ipsum Caluissium id in se retorquetur 3. 13. 4

Pleniluniorum tabulas quas proposuerit. 3. 3. 1. 9. In
summa **P.** Sic Clauis

Pentenicae tabulas se sequi fatetur 3. 3. 1

Scrupulosioribus calculis quomodo vtatur 2. 4. 5. 9.
Quod si

Sententias suas & inuenta calendario Gregoriano
tanquam necessaria obtulerit noluit. 1. 4. 7. 9. **C**al-
endarium deinde

Soli attribuntur multa quae communia sunt ipsi
eum Reformatoribus 2. 5. 5. 9. Quod igitur

Tetracoseteridibus quibus rationibus defendat. 2.
11. 2. 9. Sed iniquit, & seqq.

Clemens prohibet pascha celebrare in 22. Luna siue vl-
tima hebdomada 3. 6. 4. 9. Dices te

Canones Paschalem & Quadragesimalem proponit
3. 6. 2

Concilijs Constantiensis, Basiliensis, Lateranensis & Tri-
dentino reformatio calendarij proponitur 2. 2. 6

Computus Hebraeorum. vide hi. **H**

Constantini Magni adhorratio ad recipiendam ratio-
nem calendarij ac paschatum Nicenorum Patrum
ac Romanorum 1. 5. 2

Dehoratur imitationem Iudaeorum 3. 5. 5. 9. Clarif-
sime. **P.** Ac primum quidem 3. 6. 3

Cyclos quid 5. 2. 18

Cyclos Aequationis Solis Gregorianus partialis & to-
talis 5. 5. 3

Cyclos calendarij veteris quoad eius fieri poterat, in Gre-
goriano retenti sunt 2. 13. 3

Cyclosum laus 3. 9. 2. in fine

Cyclosum quosdam defectus inuictabiles esse 3. 10. 1

Cyclos, non plenilunium scrupulosa esse Paschatis Chri-
stiani notam 3. 8. 8

Cyclos ineptos antiquorum sepultos Caluissius refutauit,
vt pigritiae hominum subueniat 4. 13. 1

Cyclo Lunae veteri calend. Gregorianum vitra vt par-
tialis 3. 1. 2. 9. Ne autem. 3. 5. 7

Cyclo Lunae Caluissius penitus proseribit 4. 10. 4

Cyclo Lunae siue aureum numerum pro quoouis an-
no extra Christianae colligere. 5. 9. R. 1. 5. 10. R. 11

Cyclo Lunae duplex acceptio 5. 4. 20

Cyclo Lunae calend. veteris aureique numeri qui 5. 4.
19.

Cyclo Lunae Astronomicus Hebraeorum 5. 11. 17

Cyclo Lunae pro anno dato Iudaico colligere 5. 19.
R. 2

Cyclo Lunae ex Christiano dicere 5. 11. R. 2. Not. 2

Cyclo Lunae ex Solis in Calend. Gregoriano com-
paratio 3. 1. 2. 9. Ne autem. **P.** Qua te illud

Cyclo Lunae & Solis Hebraeorum 5. 11. 11

Cyclo Paschalis 5. 4. 16

Cyclo magnus siue feriarum Hebraeorum 5. 12. 25

Cyclo Solis si turbati non debuisset in correctione
Calendarij (vt vult Caluissius) quid intulisset 4. 3. 6

Cyclo Solis pro Calendario veteri inuestigare 5. 9.
R. 9.

pro Calend. Gregoriano 5. 10. R. 5

Cyclo Solis cuiusdam inuentio eae in Calend. Gregoriano
non traditur 2. 12. 2. 9. Quod igitur

Cyclo Solis proprius pro Calend. Gregoriano eae fa-
ctus sit, non autem Lunae 5. 12. paragr. Sed quid. **P.** Et-
si vero

Cyclo Solis Gregorianus qui 2. 12. 2. 5. 5. 4

INDEX R E R U M

- Caluſius** contra aut ignorat, aut ſcire ſe diſſimulat 2. 13. 1. §. ſane
- Clauius** cum publice propoſuit ibid. P. Moue
Expedita eius ratio, 2. 13. 2. §. Primum.
- Scaliger** eiusdem meminit 2. 13. 2. §. ſane. P. Quoties
putat.
- Cur 400. annos continet. 5. to. R. 5. Ratio Reg. aut.
- Cyclus ſolis** quos Reformatores reſcripſer. 4. 11. 3. §. Ex
his autem.
- Cyclus ſolis** Iudaicum pro anno dato inuenire 5. 11. R. 4.
Eundem cum eſſe cum noſtro veteri. ibid. Not. 1.
D.
- Dactyliſmus Caluſianus** 2. 8. 1. §. Terminus à quo 2. 12.
1. §. Calend. Greg.
- David Origanus** vide lit. O.
- Decretum** canonicis Sethi Caluſii, de paſchate in pleni-
lunio non celebrando. 3. 2. 1.
- Aliud** de norma paſchatis 3. 2. 1.
- Aliud** de ultimo termino paſchali 4. 9. 4. §. Obſecro
circa finem.
- Demonſtratio** Caluſiana calendarium Gregorianum
Conſeilii Niceni temporibus non conuenire. 2. 8. 1. §.
Demonſtratio.
- Alia**, Clauſium corrumpere archetypus calendarii.
Nam hæc. P. verum vt non.
- Demonſtrando** Caluſius Scaligerum imitatur. 2. 8. 3. §.
Ita ne.
- Demonſtraſiones** Scaligeri 2. to. t. 5. Mirabilis & §. ſed
notetur 2. to. 2. P. Si Stella 2. 10. 3. & ſeq.
- Demonſtratio** ad ſenſum Caluſianum 2. 12. 1. §. Calen-
Gregor.
- Dies** quid. 5. t. 18.
- Dies** artificialis. 5. 2. 5.
- Aſtronomi** vnde diem incipiunt nescit Caluſius 4.
9. 5. §. Acriminando. P. Et hoc modo.
vnde plures alii incipiunt ibid. P. Quod ſi morc.
Anni dies collectos facile reperire 5. 9. R. 11. Not. 1.
Biſſexus, cuiusque in calendario locus 5. 4. 6.
- Ciuilis** 5. 2. 2.
- Epactalis** 5. 5. 16.
- Naturalis** 5. 2. 9.
- Dici** partes & termini 5. 2. 8.
- Dici** dato Calendarii Gregoriani correſpondentem ex
hibere in calendario veteri: & contra 5. 10. R. 2. Con-
ſect. 1.
- Dierum**, menſium Romanorum in Calendas, Nonas &
Idus ſubdiſiſio 5. 4. 9.
- Dies à Nonis**, Idibus & Calendis denominatos, in nu-
mero dierum menſium Romanorum exhibere: &
contra 5. 9. R. 15.
- Dierum** hebdomadæ denominatio. 5. 11.
- Dici** determinatio pro pseudoalendario Sethi. 4. 9. 5.
- Dionyſius Abbas** 1. 2. 5. §. Quod autem
- Diſcrepancia** authorum circa ſolennia Iudaica 5. 12. 11.
in meſio.
- Diuerſitas** calendariorum, quanta incommoda & da-
mna rei, tam publica quam priuatae parit 2. 4. P.
ſed hoc modo p. 1. 7. 1 & 1. 7. 5. P. Nam cum
- eam ſuadet Caluſius 1. 7. 1
- male huic mala adhibetur medicina 1. 6. 1
- Doctrinum** virorum ſcribendi rationem plurimum à
Caluſiana diſcrepare 5. 3. 1. §. In ſumma. P. At docti
- Dominicalium** litterarum Cyclos, ortus eius & ratio
5. 4. 11. vultus earundem mirabilis nuper à Caluſio
inuenta 3. to. 6. tabellæ particulares pro calend. Gre-
goriano quæ 2. 13. 4. P. tabellæ n. nouos ordines ſin-
gulis calend. Gregoriani ſæculis præſcribi, ſigmen-
tum Caluſii eſt 2. 13. 4.
- inuentio earum intricatiſſima non eſt vt cale-
nariatur Caluſius 2. 13. 6. 3. 1. 2.
- Dominicalium** litterarum pro calendario Gregoriano in-
quirere modis diuerſis 2. 13. 5. §. Planiores 5. 10. R. 6. &
ſeqq.
- pro Calendario veteri 5. 9. R. to & ſeqq.
- Dominicarum** numerum inter Pentecoſten & Aduen-
tum ſcire 5. 9. R. 14.
- E.
- Eccleſia** quomodo dies accipiat & inchoet 4. 9. 5
non magis ad matutinum lunæ, quam ſolis obſeruan-
dum tenetur 3. 9. 2
- notatur à Caluſio quod cyclos tabulis Aſtronomi-
cis præſerat 3. 8. 7
- propter 3. minuta horaria neglecta à Caluſio, ex-
communicationis fulmine ſcribit 3. 9. 4. §. ſed
de mus
- Eccleſiæ** calendarium ad mundi finem vique durans
ſufficit 1. 4. 7. ante §. Calendarium deinde
- Eccleſiæ** primitiuam quouſque Caluſius extendat 3.
6. 7. §. Sed quæ
- Eccleſiæ** Lutheranae ſuppellect 2. 7. 4. P. Quid politici
- Eccleſiaſtica** eſſe ad quæ dirigenda ſunt politica, non
contra 2. 7. 2. P. Deinde celebratio
- Eccleſiaſtica** Aſtronomia quæ 1. 5. §. Collapſo in fine
- Eccleſiaſticum** Calendarium quibusdam defectibus ca-
tere non poteſt. 4. 3
- Deſectus** qui nam ſunt 2. 6. t. 5. Reſcribet
- Patres** id ad ſerupuloſum calculum reuocare no-
luerunt t. 3. §. Murum quoſui vel ex ipſa aduerſario-
rum ſenſentia 1. 3. 6
- Perſectio** illius in quo conſiſtat 2. 7. 2
- Prudentioribus** Cylicum eſſe, debere ſemper viſum
eſt 1. 5. §. Collapſo
- Elenehi** Caluſiani ſcopus 1. 1. 3
- imprudenter Origanò commendandus committi-
tur 2. 1. 1
- plenus calumniarum & fallitarum 3. 6. in fine 3. 13. 7
in fine
- quæ methodo reſuterur 2. 1. 1
- Reſuſcitationis** ſcopus 4. 11. 7
- quo reſponſo expediendus fuiſſet 4. t. 2. §. Iſta ſola
- Epactæ** quid 5. 4. 18
- Epactarum** nouæ Caluſianæ regulæ & corollariæ 5. 2. 2
- inſeruitus regularum iſtarum 3. 2. 5
- Epactas** vniuerſim Caluſius vituperat 3. 1. 4. 3. 1
- Epactas** rectus adhiberi in calendario Iuliano quæ va
Gregoriano, non recte aſſerit 3. 1. 10

A L P H A B E T I C P S :

Epactis quæ antiquis in usu fuerint describitur 1.5
Epactarum rationem faciliorem esse quam Cycli solis Caluisianam inuentionem 3. 1.5 vsus facilior
Epactarum per calendarium vetus dispositus ex Caluisii sententia 1.7.4. § Causa autem
Epactarum calendarii veteris Caluisiana æquatio 3. 1.4 Notanda autem
Epactis Caluisius errorum accusat 3.2.9
Epactarum distributionem PP. Nicenorum male reprehendit 1.13.6
 eas præter modum euagare subtemerarie asserit 4.9.1. § Itaque
Epactarum vulgarium imperfectio 3.9. R. 1. Not. 1
Epactæ Gregorianæ 5.5.6
 Caluisius eacum hostis 3. 1.5 in fine
 Calumniate earundem 3. 2. 9
 Corriguntur & æquantur occasione æquationis solis extraordinariæ 3. 4.6 § Itam vero
 Iniriuriam in calendario 3.12.4. P. Nihil n. Popularis earundem æquatio 4. 2.7 § Et sane
Epactæ xxv. & xxiiii. cur eidem diei adscriptæ sint 3. 12.8. P. sed roget quis
 quibus diebus adscriptæ sint 3.10. R. 15. Not. 3
Epactæ discoloris chartæ & eius diuersi quare excogitæ 3. 13.10
 quibus diebus in calendario tribuantur 5. 10. R. 15. Not. 4
Epactarum per calendarium Gregorianum distributio in quo Caluisio displicet 4. 1.4
Epactas centurias 298500 quomodo Caluisius examinandas proponat 3.16.7
 si aude eo in examine vltur 3.16.8
 alia absurda committit 3.16.9
 hinc nititur quando Clauium Pontifici & Imperatori imposuisse criminatur 3. 16. 9. § Septimo
Epactam Gregorianam quouis anno eurrentem scire 5. 10. R. 14
Epactam insequentis anni ex epacta data inuenire 5. 10. R. 14. Confect. 1
Epactas a sacris numeris ternario numerabilibus debitas cum inter medias facile inuenire 5.10. R. 14. Confect. 3
Epactas quorumuis aurocorum numerorum ceperitis peccitaphæreion cernari ibid. § Immo quous
Epactis tribus trium aurocorum numerorum consuetuorum datis, reliquis omnes eiusdem cycli facillime inuenire ibid. Confect. 4
Epactarum centuriæ 1600 inuenitio facilis 5. 10. R. 14. Not. 3
Epactam quæ calendaris & fini cuiusvis mensis in cald. Gregoriano præfixa est cognoscere 5. 10. R. 15. Not. 3
Epactæ calendarum Ianuarium data reliquis reliquarum scire 5.10. R. 15. Not. 1. § Itaque notatis
Epacta data cui diei in mense proposito adscripta sit intelligere 5.10. R. 15. Not. 2
Epactam scire qua dato diei adscripta est ibid. Not. 5.

Epactales notæ siue litteræ quæ 5. 5. 19
Epactalem litteram pro data centuria ex diebus positionis litteræ erere 5.10. R. 13. Bonfr. 1
Epactarum Caluisiana distributio quæ absurda generec 3.11.10. 4. 2.5
 In quibus à Gregoriana differat 4. 1.5
Epactarum Caluisiana periodica æquatione cald. Gregorianum non indiget 4. 1.7
 quid ea æquatione Caluisius effecerit 4. 3.1
 eius defectibus optime excusare scit 4. 2.7 § Et sane P. Itaque quod
Epipomeniæ quid 4. 3.2
Epiphanius de Paschate Quattadecimano. am 3. 5. 4 § Clorif. in fine
Epocha quid 5.1.3
Erasmus Reinhololus quomodo lunationes denominatas velit 4. 4.4 Erasmus
Ernestus Elebor qua familiaritate Clauio vsus fuerit 4. 2.1. P. Cum n. non multo
Eusebius de Paschate 3. 5. 3 P. Certe Eusebius
Exemptiles dies qui 5.5.12. 5.10. Reg. 2
 Acceptio eorum in calend. Gregoriano lib. 5 in Proemio paulo post medium. P. Dies n. exemptiles
 Numerum eorum pro quouis anno dato computare 5. 10. R. 2
Exempton decem dies methodice esse Caluisius pugnis siue digitorum computu edocetue 2.8.3 § Terminus à quo
 Eximendos fuisse ipse fatetur Caluisius 2.8.3 § sed ab soluiamus
Causas eceret Caluisius 2.7.4
 Pocissima ex eiusdem sententia 2.7. 4 § Ne tamen eam Pontificios non ignorasse, ve negatur Caluisius, probatue ex scriptis quæ legant 2.7.5. P. Deinde ve probatur idem ex compendio calendarii 2.7.5. Quod si fecisse
 ex Clauio 2.7.5 § sed quid
 ex Guido Vbaldo 2.7.5 § Guidus
 ex Iosepho Moleto 2.7.5 § Iosephus
Eximere calend. Gregorianum 3. dies in annis 200 mendacium Caluisii 2. 12. 1
 Probatur diuersimode 2. 12. 1 § Calendarium Greg. & quid 290
 De eadem re contrariæ sententiæ 4. 7.5
Eximendi Periodus Caluisiana incepta, repudiata, ignobilis 4. 11. 2 § Tertio
 Ab ipso Caluisio damnatur 4. 42.
 Inuisum esse Caluisii argumento ostenditur 2. 12. 2. § sed quid. P. Non est deinde
 Ridiculeti analogia patium, & conseruatio iustitiam attribuitur 4. 7.7.

F

Feriam diei dati cognoscere 5.9. R. 11. § 10. R. 7
 Idem absque cognitione litteræ Dominicæ 5. 9. R. 11. § 10. R. 8.

F i s s F e r i a -

INDEX R E R V M

Feriarum notæ & earum per calendarium ordo & numerus 5.4. 11.
Feriat Caluissius Pseudocalendario inserit 4.9.6.
feriarum turbationem impossibilem esse ait 4. 10. 2. §
Primum igitur. P. De diebus porro 4.12. § Antequam autem
 Eam ramen ipse inducit 4.3.3
Exempli id ostenditur 4.3.3. § Anno
 Simul litteras turbat 4.3.7
Fra mobilia & quatuor anni solænia tetunia pro quo uis anno dato in calendario veteti scite 9. 9. R. 14
 In nouo 5.10. R. 19. in fine
Festa iudaica in tabula seu calendario proponuntur 3.12.11
 etiam quæ Caluissius in suis Pseudocalendariis præscribit 4.13.3
Fraus dolusque insignis Caluissii 3.2. 2. P. Lillianæ epactæ 3.6.14. § Qua autem 3.10.4
Frisicarum tabularum auctor 1.19. in medio 4.9. § A criminando.
Fumum Caluissius fugit & in ignem incidit 3.6.6 § Secundo hoc

G

Georgii Germani vanegloisium calendarium 1.6.2.
A Caluissio in auxilium vocatur 2. 11. 4. § Quare solia
 Cur à Claudio modestus exceptus fuerit ibidem
Germanus episcopus, Felix & alii ad Hormisdam Papam de tempore Paschatis persecubunt 3.6. 2. § Alterum
Gregorius Taronensis asseruit à Caluissio pro paschate in 22 luna celebrato 3.6.6. P. sed perge
Exemplum hoc ad rem non facere 3.6.6. § Inprimis igitur
 Verba eius referuntur 3.6.6 § Inprimis. P. Dubletas Pascha ab eo relatum non incidisse in annum Christi 528 ut vult Caluissius & Scalliger 3.6.7. & seqq.
 Quo anno acciderit 3.7.2. § Et sic autem
Gregorio XIII Pont. Max. idem accidisse in correctione calendarii quod Iulio Cæsari 1.7.2. P. Namque ob
 In correctione calendarii plurimum attendit ad voluntatem Principum 1.5.5. § Cur autem
 Patres Concilii Niceni imitatus est 3.12. in fine
 Plus laudis quam Iul. Cæsar meruit 2.2.1. § Primum
 P. Alterum est
 Qua felicitate calendarium correxit 4.6.2. § Ergo iam
Gregorianum Calendarium vide hic. C
Gregorianorum annorum acceptio lib. 5. in Proxm. ante mediâ. P. Nam per annos Gregorianos 5.10. in initio
Gregorianus Annus Solaris Aëronomicus 5.5.2
Gregoriani anni principium 5.5.2. in fine
Qualitatem eius cognoscere 5.10. R. 2.

Centenarii eundem inter se seruant modum ratione bissexti, quem expanfi 5.5.2.
Gregorianus annus datus cui Iuliano congruat pronunciare 5.10. R. 3. ibid. confect. 1
Gregorianos annos & Ægyptiacos vel Alexandinos inter se componere 5.10. R. 10
Guidi Vbaldi Marchionis sententia de correctione calendarii 3.2.5. § collapsio veto

H

Hæretici nostri temporis & Cathol'cos, & quod catholicum sapit odio habent 1.1.1.
Calendarium Gregor absque iusta causa auerfiant 1.1.1 § Hoc in genere
Catholicis seculorumque computum obtrudere conantur 5.11.1. P. contra quia
Hebdomada 5.2.11
Hebdomadum anni essi lunares fiat, simul tamen ad solem diriguntur 5.11.12
Æqualitas illorum dupliciter turbatur 5. 11. 2. in fine
Principium eorumdem 5. 11. 5
Medietas illorum altera constans, altera motabilis 9. 11. 6
Annus Tekuphalis Rab. Addi 5.11.17
Annus Abundans, Ordinatus & Deficiens 5.11. 4
Com : unis & Embolimus 5.11.3. 5.11.19
lobel & Semitah 5.11. 9. 3. 11. R. 11.
Anni propositi qualitates diuicicæ 5.13. R. 6. & 11
Annos ab æra Christiana, & contra annum Christi ab æra iudaica numerare 5.13. R. 1
Annos cum Gregorianis Iulianisque exacte componere 5.13. R. 20
Calendarium in tabula propositum 5.12.11
Computus quare accuratius tractetur lib. 5. P. Proxm. post medium. P. Hebraeorum porro computum
 Recte hoc nomine appellatur 5.12. c
Characteres & epochæ 5.11.26. & seqq.
Cycli vide licet. C
Error æquinoctii ratione Tekuphæ R. Samuelis 5.13. R. 15. § Additis hisce in fine
 ratione Tekuphæ R. Addi 5.13. R. 19. Exemp. 1. in fine
Festa ex Cyclo magno siue feriarum pro quo nis dato anno excerpere 5.13. R. 10
Horarum in scrupula subdivisio 5. 11. 18
Mensium numerus, nomina & quantitas 5. 11. 7
Menses duo in quos tendunt omnis varietas 5. 11. 8
Neomeniarum Canones 5. 12. 9
rationes eorumdem 5. 11. R. 5. § Ratio Regulæ
Neomeniæ Tifet characterum pro anno dato inuenire 5.13. R. 4
characteres reliquorum colligere ibid. Nor. 4
Neomeniam ciuilem Tifet siue caput anni scite 5.13. R. 5
capita reliquorum mensium cognoscere ib. Noc. 2.
Neomeniam Tifet in diebus anni Romani definire 5.13. R. 5
sc por

spectata in calend. veteri quomodo in anno habea
 car ibid. Not 2
 ea data reliqua festa Iodica dare 5.13. R. 2. Not 9
 ea data in feria, scriam paschatus praecedentis feire 5.
 13. R. 9. Confect. 2
 Neomenia Tisri characteres per solam propheta-
 scum punctorum 905 in perpetuum colligere 5.13. R.
 10. Not 1
 eisdem pro vno Cyclo magno facile computare ibi.
 Not. 2. P. Ad facilitatem porro
 Pascha azymorum in diebus Romanis concludere 5.
 13. R. 9
 Pascha proprie dictum invenire 5.13. R. 9. Confect. 3
 Solaris differentia quid 5.11. 21
 Solarem differentiam cyclicam pro anno dato col-
 ligere 5.13. R. 7
 Solaris excessus & defectus 5.11. 28
 Tekupha vide lire. T
 Hieronymus interpres epistolarum Theophili Alexi.
 3. 6. 9. In primis autem
 Quor epistolas eius interpretatus sit, & quando 3. 6.
 9. 5. Baronius
 Hippolyti cyclos Paschalis erroneos, neque ab Ecclesia
 receptos 3. 6. 5
 Hora subdiuio 5. 19
 Duplex earum genus 5. 7. 5. 10
 Hormisdas Papa quo die anno 510. Pascha celebrauerit
 3. 6. 8. ¶ Alterum

I

Indictio quid, & quomodo inueniatur 5. 4. 27. 5. 9. R.
 16
 Ioannes Baptista benedictus 2. 5. 5. ¶ Sed quid ad
 Ioannes Episcopus Constantinop ad Hormisdam Papā
 scribit de paschate 3. 6. 8. ¶ Alterum
 Ioannes Georgius Heruuiet de initio diei 3. 9. 5. ¶ A cri-
 mio ando. P. imo etiam si vsque
 Ioannis de Sacrobosco solucionum denominatio 4. 4. 6
 P. Nonne Ioannes
 Ioannes Salon Valentinus aequinoctium in 10. Martii
 figeodum iudicat non conuenire. 2. 7. 5. paragr. Io-
 annes
 Quem cyclos Solis Reformatoribus obrulerit 4. 11.
 3. ¶ Ex his autem
 locus de Serho Caluio 1. 2. 2. P. Et hoc fortassis
 Iosephus Molerius firmarum vult per exemptionem
 dierum 2. 7. 5. ¶ Iosephus
 Moribus medijs vicos praefereudos eoset. 4. 10. 9. P.
 Illud hominibus
 Iosephi Scaligeri cur saepius mentio fiat 2. 2. 6. ¶ Hae tu
 P. Hae autem 1. 9. 1
 Aequinoctiorum anticipationem describit in qua-
 dam Diatriba 2. 9. 5. ¶ Sed relinquamus Diatribae hu-
 ius summam 2. 10. 1
 Obiectio de eadem re pro Scaligero diluitur 2. 10. 13.
 & ¶ Verum eniuvero.

Aequinoctia oon ad idem Horizontis punctum ap-
 pellere air 2. 10. 5
 Aequinoctialis differentiae differentia 1. 10. 6
 Adquateris & Aequinoctialis inaudita distinctio-
 10. 12
 Annum solarem in seire definit 2. 9. 4. ¶ Vidimus oca-
 casione
 Anni quantitatem veteres air ex Cyclis, non obser-
 uationibus collegisse 2. 9. 4. P. Quare Astronomi
 Arithmeticius 1. 9. 2
 Astronomia 1. 5. 2. ¶ Ex his 1. 9. 4. & seqq.
 Astroomicarum rerum ignoratio 2. 9. 5. P. Quia vero
 certum
 Astronomiae ipsius fundamenta 2. 9. 4. 5. Quid ergo
 Calendarium quod confarcinauit, laudat, & obser-
 dit 1. 6. 7. Aliud exedificat 1. 6. 7
 Calendarii sui rationem vnicam esse emendationis
 normam iactat 4. 8. 5
 Hoc oppugnat Sethus eius discipulus 4. 8. 5
 Circulos Arcticos Tropicis & aequinoctiali non esse
 parallelos docet 2. 10. 4
 Clauium propter anticipacionem lunae quibus con-
 iunctis ometarir 2. 2. 6. 5. 1. 5. 5. Hoc tameo.
 Copernicum simul laudat & viruperat 2. 10. 13. 5. Quae
 omnia
 Cyclometria qua arte demonstrauerit 2. 8. 5. Itane
 Doctrinam suam Mathematicis se persuadere non
 potuisse conqueritur 1. 10. 3. P. Quam de
 Eclipticae igitur accliuatatem decliuatatemque
 praedicat 2. 10. 11
 Erat in Hebraeorum Computo 5. 12. 2. 5. Tertia co-
 lumna in medio 5. 13. R. 13. Not. 1. 5. Dices. Ibid. Not.
 2
 Firmamenti moens nugatoria illi opinio est 2. 10. 8
 Geometria ipsius 2. 9. 5
 Horologia solaris quomodo per ipsum trepidant 2.
 10. 8
 eorum stylus in vno solo meridiano polum spectat
 mundi 2. 10. 9
 Inconstantia ipsius 2. 9. 5. in medio
 ludorum computum quattuor laodibus celebret. 3. 11. 8
 5. Hoc solum P. Sed quid micum
 Laborem ipsius praemium 2. 6. 7. P. Soli Caluio 1. 10.
 ante Num. 2
 Latitudinem ortiuam oouam noua definitione de-
 scribit 2. 10. 5. ¶ Hinc noua
 Maximum Calendarii Greg. oppugnatorem repre-
 heudit 1. 6. 4. in fine
 Mathematicos summos quanti aestimat 2. 9. 15. In pri-
 mis vero
 Meridianus ipsi sine meridie 2. 10. 7. 5. Sed quom-
 nam
 Meridianas lines statione docet decedere 2. 10. 7
 Meridianum vnicum io totorbe habet 2. 10. 9. P. Ni-
 mirum per
 Terna multatur talionis 2. 10. per totum
 Plinius locum de Augusti obelisco inepte explicat 2.
 10. 8. 5. Sed oon

I N D E X R E R V M

- Polarum** & **cliam** in **scite** pro polo mundi accipit 2.9.5. § Nunquam enim commentum falsum agnium excusare s'ndet. 2.10.1 § Mirabilis P. Quod si verum
- Ptolemaicæ** doctrine defensoribus insultat 2.10.2
- Ptolemaei** locum de Instrumentis Astronomicis male torquet 2.10.8 § Sed non P. Ptolemaeus
- Solis** mirabiliter declinantis declinationem docet. 2.10.10
- Superbia** eius & contemptus meliorum 1. 6.7. & a-
libi
- Midorus** de paschate 3.5.7. § Atque hinc P. Adiuncta est 3.8.1 § Sutor P. Neque à te
- Iudæi** vide etiam **Hibræi**
- Iudæorum** azyma non esse tempus Christianis propa-
schate suo interdichum 3.6.4. § Si Pascha
Caluisius tenopus quo Iudæi azyma siue pascha ad
statuta Rabinorum celebrant, Christianis pro suo
paschate interdicit 3.5.7. P. De hoc si
Non solum pascha sed & tempus azymorum probi-
bet 3.6.3
- Computus** illorum Christianis assumendus erit, si
Caluisius reprehensiones effugere velit 3.10.8
- Iudæi** Christianis creores veteris calendarij exprobrat
3.2.6. § Quando autem P. Quis ex cæcatorum
Errores illorum ad excusandum ac retinendum ve-
tus calendarium Caluisius allegat 4.6.5. § Deinde Iu-
dæi
- Pascha** illorum tripliciter accipitur. 3.6.4. § Si Pascha
P. Tribus enim
- Paschs** proprie dictum à S. Scriptura ab azymis dis-
tinguitur 3.5.6. § Certe aut
Celebratum à luna 3.5.7
- qua ratione quoad tempus Christianis vitandum 3.
5.7. § Atque hinc
- per re:ceptionem Cycli paschalis vitum esse 3.6.2
anno Christi 588, cum Christiano non incidit 3.6.7
ex tabulis Caluisianis semper haberi posse falsum est
3.6.7. § Ex 3.
- Iulianus** annus, qui, & vnde incipiat 5.4.1
- Astronomicus** 5.4.8
- Communis** & **Bissexus** 5.4.3. § 9 R. 8
- Distributio** eius in menses & hebdomadas 5.4.10
- Iulianos** annos in Aegyptiacos transmutare 5.8. R. 2
- Iuliano** anno ac diei dato à Christo annum ac diem da-
tum Alexandrinum & à Nabonassarò corresponden-
tem dare 5.8. R. 4. & 7
- Iuliano** anno ac diei dato Gregorianum corresponden-
tem exhibere 5.10. R. 4. ibid. Conf. c. 1
- K
- Kalendæ** vel **Kalendarium** vide licet C
- Kennitius** hereticus de Calendario Gregoriano 12.5
- L
- Leo** Papa quo die Pascha anni 455. celebrandum præ-
scripsit 3.7.2. § Rursus ex
Lilius æquationem suam non vltra annum Christi
5000. extendit; Clavius vero methodum illius non
productionem seculorum ostendere voluit 3.14.2.
- § Neque Lilius
Clavius ei aliam superaddit 3.14.2
- Coniuncta** cum extraordinaria Clavianæ præferen-
da 3.15.5
- Duræ** posse positus iisdem motibus saltem ad 13.
annorum millia & adhibita æquatione extraordi-
naria in perpetuum 3.15.1. § Atque hæc
- Lilius** Clavius laudat 3.4.7. § Nonne tu ipse
Eum pascha in nouilunio celebrandum præscripsisse
Caluisi mendacium 3.17.8
- Littera** Dominicalis vide licet D
- Litteram** quæ cuius proposito diei in Calendario de-
beret, & ex hac sciam crueret 9. R. 11. § 5.10. R. 7
- Idem** aliter pro quouis etiam mense dato 5. 9. R. 13
5.10. R. 9
- Litteram** quæ calendis cuiusvis mensis in calenda-
rio adscripta sit cognoscere 5.9. R. 13. §. Quod si abs-
que
- Litteram** Martyrologij invenire 5.10. R. 19
- Lunæ** ætas quid 5.4.22
- Eam** cum Nouilunio Ecclesiastico in calendario ve-
teri reperire 5.9. R. 3.
- In** nouo 5.10. R. 15
- Idem** ex Regula vulgari pro utroque calendario 5.9.
R. 5. § 5.10. R. 15. modo 3
- Lunatio** quid 5.2.14
- Lunationes** quot in anno proposito continentur sci-
re 5.9. R. 7. § 5.10. R. 18.
- Lunatio** data cui mensi Iuliano tribuenda sit 5.9. R. 6.
5.10. R. 17
- Lunarionum** à mensibus Iulianis denominationem
vulgarem Caluisius in pecc accusat 4.4.5
- Eam** non solum à Clauio, sed & ab alijs Computi
Ecclesiasticis petitis traditam esse 4.4.4
- Diuersam** à Caluisiana tradit **Origanus** 4.4.3. § Quo-
ties. P. At præceptor
- Lunæ** anticipatio & postpositio quid 5.5.15
- Anticipationem** vnius diei in calendario veteri fi-
ni spacio annorum 312 circiter 2.2.6
- De ea** proponitur Caluisio quaestio uencula 2.4.3. §. Lu-
bet
- Lunarium** annorum in calendario veteri ratio 5.4.13
- In** nouo 5.5.9
- Anus** cauus & plenus, communis & Embolimus, ci-
uili & Ecclesiasticus 5.4.14
- Anni** propositi qualiteram in calendario veteri co-
gnoscere 5.9. R. 7
- In** nouo 5.10. R. 18
- Lunæ** motum ad Pascha requisitum dependere etiam
à solari Caluisius ignorare videtur 4.2.6. §. Si ani-
mum
- Luna** prima quæ 1.3.4.5 Id quidem in fine
Eius Iudices per calendarium dispositi 1.3.4.5 Deni-
que vt
- Indices** in calendario veteri qui 5.4.21.
- In** Gregoriano 5.5.5
- Lunæ** postpositiones dies colligere 5.10. R. 13 & Conf
- Lustrum** Iulianum 5.4.5

M.

Mællini audacia. 1.6. 4. P. Examen edidit
 A calendario Ecclesiastico subtilitates, quas Grego-
 riano affingit, rectè remotas vult. 1. 3. 6. P. Quod si
 quis
 Rationes quibus calendar. Gregorianum damnat à
 Scaligero condemnantur 1.6. 4
Marellus Franeolinus cur æquinoctium diei 10. Mar-
 tij affixum noluerit. 2. 7. 5. §. Marellus
Christum Dominum 15 non 14. luna passam probat
 3. 8. 5. P. De tua vero
Marinus Ghetaldus & Adrianus Romanus Mathema-
 tici præstantissimo Clauio Mathematica dedicarunt
 opuscula. 4. 2. 3. §. Quantam autem
Menfium anni Iuliani ordo, numerus, & quantitas. 5.
 4. 7
Menfis ciuilis Solaris & Lunar. 5. 1. 12
Menfis Lunar. Astronomicus Hebræorum. 5. 11. 20
Menfem Lunarem Caluifus facit dierum 59. & 60. 4.
 1. 4. §. Tertio
Menfes Lunares Februarij in Calendario Gregoriano
 omnes plenos esse falso asserit Caluifus. 3. 12. 7
Menfis Lunar. Periodicus. 5. 1. 16
 Synodicus. 5. 1. 22
Menfis Lunar. tabularum Prutenicarum § 3. 1. paragr.
 Vides
Menfis Paschalis qui. 5. 4. 25
Menfes Paschales Caluifus inuoluit contradictionibus
 4. 1. 4. §. Vis ne
Menfes Paschalem & Primum eadem definitione de-
finiit, & tamen diuerfos esse nugarur 4. 1. §. paragr.
 Sed alter
Menfem Primum Caluifus perperam definit. 3. 9. 1
 Ambiguae definitioni ambiguum auerit confecta-
 rium 3. 9. 1 §. Definitioni
Menfem Primum Calendarij Gregoriani Caluifus an-
tequam cognoscat condemnat. 3. 1. 1
 Xum cauum esse contra naturam mensis Luna-
 ris, & gentium consuetudinem gratis obicit. 3.
 12. 5
 Cur Cauus sit. 3. 7. §. Conferas re. § 13. 2
Menfis Primus anni Lunar. ciuilis in calen. Greg. ple-
nus est 3. 12. 6
Menfis Primus anni Ecclesiastici cyclicus cur aliquan-
 do plenilunio primi mensis ad medios motus deter-
 minati non contineat. 3. 13. 3. 13. 4. Period. Al-
 tectrum
Menfis secundus anni Lunar. contra mentem Patrum
 à Caluifio determinatur. 2. 3. 4
Menfis vltimus iustice à Caluifio duodecimus dicitur.
 2. 3. 2
 Contra decreta Patrum eum definit. 2. 3. 3
 Quomodo ab alijs vocetur. 2. 3. 2. §. Vocatus vltimū.
Meridianum vnum pro paschate quæ sequeretur in-
 commoda 1. 3. 4
Meridianus propius cuique genti ab Ecclesia permi-
sus. 1. 3. 4. §. Rectè igitur
Meridianorum differentia & multiplicitas quam varie-
 satè Paschalis gignat. 1. 33. in medio. & §. Caluif suo,

Meridianum sibi Caluifus pro Pseudocalendario seli-
git 4. 9. 3
 Ridicule illum ex 5. Scriptura probat. 4. 9. 3. P. Hoc
 solum hoc
Methodum in genere commodam non esse improban-
dum ob particularia quædam incommoda. 3. 16. 1. §.
 Proprietates P. Enimvero reprehendere
Momentum Iudaicum quod. 5. 11. 12.
Motus calirriplex 5. 1. 5
Tempus ad hos motus describi solitum. 5. 1. 2
Motus verus siue apparens & medius. 5. 1. 9
Motuum cœlestium incertitudo prohibet Calendaria
 ad remota secula extendere. 3. 16. 11. §. Hinc
 Inruptum Caluifus de mutando calendario consilium
 ineptius reddit. 4. 6. 8. §. Audi verba tua
Motus medij luminariarum cur veris in re Calendarij
 præferantur. 2. 7.
Præferendis iis esse Cyelos in vsu calendarij. 1. 3. 1. §.
 Prima igitur. P. Has denique
 Ad Paschata determinanda iam pridem reiecti. 4. 9. 2
 Qua autoritate à Caluifio ad paschata determinan-
 da assumantur. 4. 9. 4.
 Cur S. Scripturam non alligauerit peritur. 4. 9. 4. P.
 Vnde quaerit
 Solis medius motus quod caput est negligit. 4. 9. 4. §.
 Facto autem
 Musicos consonantias cum calendario Caluifus iocu-
 §. sculariter componit. 12. 2. §. Sed iniquit
Mundi finis quando futurus sit à Caluifio prædicitur
 2. 1. 3. P. An vero

N.

Neomenia Iudaica. vide Hebræorum Neomenia
Niceni Concilij anno æquinoctium non in die 21. Mar-
tilij, vt vult Caluifus factum. 2. 8. 4. §. Itaque iubente.
 P. Et hoc equali
 Tempus illius quomodo in re Calendarij accipien-
 dum. 2. 8. 2. §. Clarissimum
 Illis temporibus quæ Nouilunia & Plenilunia pa-
 schalia fuerint. 2. 2. §. Sin autem
Niceni Patres quæ de Calendario constituerunt non
credenda, sed obseruanda proposuerunt. 2. 4. 2
Decreta illorum Caluifus immutat & mutat. 2. 3.
 2. & 4
 ea sequi scinduntem ab Ecclesia vocat. 3. 13. 11. P.
 Sed pergamus
 Epactas eos non rectè distribuiffe dicit sibi que con-
 tradicit 3. 13. 6
 Impic eos reprehendit 3. 13. 3. P. Valde imperium. 3.
 13. 4. in fine
 Mensum primū libere cauum constituerunt. 3. 13. 6.
 & 7.
 Probatur ex aurocorum numerorum & epactarum
 per calendarium distributione. 3. 13. 7. paragr. Pos-
 semus
 Riformatores calendarij eorum auctoritatem sum-
 mac estimarunt. 3. 13. 8
Nicephorus de Paschate Quartadecimanorum. 3. 5. 4.
 §. Idem manifeste

INDEX R E R Y M

Nicolaus Copernicus. 2. 10. 13
Novilunia duo eiusdem Cycli ne in eundem diem in calendario incidere cautum & à priscis Patribus esse, & à calendarij Gregoriani conditionibus. 3. 13. 10.
P. Effc autem
Nox eiusque partes. 5. 2. 6

O.

Origanus calendarium non reformatum sed deformatum calumniatur. 2. 1. 3
In eius correctione Principum consensum exploratum non esse falso asserit. 1. 1. 2
Calendarium Gregorianum plenum atrocibus esse eriminatur. 2. 1. 3
Id quod negat Caluissus fieri posse ad præsertita tempora methodice extendit. 4. 7. 6
Abrogationem eius Astronomos, Chronologos & Historicos petere fingit. 2. 1. 4
Eosdem Caluissiana postulare calendaria eadem veritate dicit. 2. 1. 4
Calendarium Gregorianum inique condemnat. 3. 12. 14. §. Agnosceis ne
Calendarij veteris affectas à præscripto Dei multum diste dece libere pronunciat. 2. 13. 1. paragr. At nostro.
P. Notandum vero
Id etiam vitiosum potius retinendum quam Gregorianum recipiendum male consulit. 2. 1. in fine. 2. 5. 5
Cyclos eius terræ fatetur. 2. 13. 1. §. At nodizo. P. De mutatione
Caluissi laudator. 1. 6. 9
Elenchum eius vitiosum commendat. 1. 9. §. Sed in stat. in fine
Vigilias & labores eiusdem extollit. 1. 9. §. frustra ei gratulatur. 1. 5. in fine
ad congratulandum illi inuitatur. 3. 17. in fine. 4. 2. 2. 11. 6. §. En lector
eundem ex angustiis in quas sese coniecit non liberaturum esse. 3. 12. 1. & 13
Christianis eius verbis ostenditur in vnum conspirandum esse calendarium. 1. 6. 3
Commendantur ei quædam in Elencho Caluissiano explicanda & exornanda. 4. 11. 13. §. Quæ postea Epistola eius refutatur. 2. 1. 1
Gregorij Germani vaneglotiosum calendarium cedit. 1. 6. 3
Inconstantia hominis. 2. 1. 1. P. Sed quanta Malevolentia eius in Catholicos. 2. 1. 5
Nauis iratus Sethi Caluissij calculos recolligere iubetur. 3. 12. 13. §. Pudeat te
Naui eadem cum Caluissio vehitur. 4. 13. 4. §. Eant nunc P. Hoc miror
Novissimum nos diem non credere criminatur. 2. 2. 3. §. Quod si
Observationes contra Caluissij sententiam accuratius consulendas censet. 1. 6. 3
Particeps est & laboris & gloriæ Caluissianæ. 4. 12. 6. §. En lector
Paschales terminos qui antiquitus fuerint, docet. 3. 7. 4. P. Nam quamuis

Purgare Sethum suum de iniquis noui & veteris calendarij comparatione nequaquam poterit. 3. 17. 4. §. Dicit Origanus 3. 17. 5
Reprehenditur iuste ob Elenchi editionem, & ad suandum amicum admonetur. 3. 16. 3. paragr. Quis tibi
Scrupulosam temporum descriptionem à quodis fecerit potuerit. 4. 11. 4. §. Sexto P. A te necesse
Vocatur ad diiudicandum quod nam calendarium melius sit, verus ne an nouum. 3. 12. 2. §. Adhuc auuc.

P.

Pacem Religionis in Imperio constitutam religionem quamuis non permittit. 1. 1. 6
Pascha quomodo ab Apostolis ac priscis Patribus celebratum in certo casu fuisse Caluissi varicinium. 2. 7. 2. §. Profecquitur deinde
Pascha Calendarium Gregorianum nunc vt olim per terminos deceminar paschales, licet veteribus noui interpositi sint. 4. 9. 2. §. Caluissus vero
Certamina de eo in Concilio Niceno composita esse 1. 2. 5
Sepulta quistescit. 4. 11. 9. §. Demonstratum tunc etiam post Concilium destruxit. 1. 2. §. Quod autem.
Cycli quadam imperfectione nec calendario nec Decretis Patrum contrarium redditur. 3. 10. 9
Dominica die celebrandum esse traditio est Apostolica. 2. 5. 3
Dominica proxima post plenilunium celebrandum esse Diuinum decretum inscite & falso asserit Caluissus. 4. 9. 1. §. Verum cum
Erroneum vel legitimum quod 1. 4. 8
Exempla de eius celebratione proxime post Concilij Niceni tempora exhorret Caluissus certitudinemque illorum obscurare conatur. 3. 7. 1. §. Vidit ea vna cum Iudaicis pascharis in tabula proponuntur. 3. 7. 5. P. Sequitur nunc
Pascharum Futura nunquam Caluissus ridicule hæreses condemnat. 3. 16. 6. §. Quod ergo
Iudæorum computo dirigi debent ex sententia Caluissi. 3. 10. 8
ex primo in secundum, &c. traicittenda. 3. 10. 8 paragr. Hoc solum
Iudæorum pascha azymorum cum iis in Ecclesia nunquam conuenisse Caluissus falso asserit. 3. 6. 7. paragr. Sed que
Exemplum ostenditur Caluissio ex Gregorio Turanense. 3. 6. 8
Aliud ex Theophilo Alexande 3. 6. 9
Aliud ex S. Ambrosio 3. 6. 12. in fine
Vtrum recura illis exemplis Christiani cum Iudæis conueniant. 3. 6. 17
plura alia exempla 3. 7. 6
eum Iudæi celebrari non posse aut in plenilunio in eptissima ratione probare conatur Caluissus 2. 8. 7. §. et enim Iudæi fieri non debeat; 8. 3. P. L. ex quidem futurum in calend. Gregor. anno 1622. cum Iudæi frau-

Grandulenter à Caluifio afferitur. 3.6.14.

Legitima ratione motus lune tantum imperite promittit Caluifius. 4.1.2

Memoria eius repetitenger. 2.2 § Sutor. P. Nequà te

Mense in fecundo celebra Caluifius memoriam

Refurrectionis preuenire ait, &c. 3.10.5. 3.11.3.

Normam eorum cyclos esse. 3.1.2

Plenilunium mediū à nullo præuentū esse ab annis 1300. male afferit Caluifius 3.10.9. P. Patres Concilii

exemplum ex Theophilo Alexand. & aliis. 3. 10.9.

parag. Fortassis, & parag. Quod si

Plenilunii die siue luna quintadecima Primitiuum

Eccliesiam nullum celebraffe signentium Caluifii. 3.

6.4. 3.8.9. P. Non enim vel

probat ex ipfo Caluifio 3.6.4

ex Isidoro & Beda. 3.4.4. § Rabanus

ex B. Clemente. 3.6.4. §. Dicitur

ex Theophilo Alexand. 3.6.11

cōmentum suum Caluifius incepte ex Hypollito &

Victorino probare nititur. 3.6.5

Plenilunii dies pro eius celebratione Decreto pro-

hibetur Caluifistia. 3.8.3

Fieri posse legitime contra demonstratur. 3.2.1. §.

Sutor P. Memoria enim

idcirco contra se affert, imo legem à Deo latam vo-

cat Caluifius. 3.8.30. 3.16.3

Exempla plura referentur. 3.8.9. §. Respiciam.

Pontifices Romani de celebratione eius decreta sta-

tuerunt. 1.1.4

Pascha eadem numero & tardius & citius iusto C-

resptu eiusdem termini à Calend. Gregor. præscribi

incepte fingit Caluifius. 3.10.5. 3.11.3. 3.16.4. §. Sexto

sepius ab eodem in Nouilunio quam in plenilunio

præscribi insigniter mentitur idem 3.10.1. §. Verū in.

Non citius quam biduo post plenilunium celebra-

ndum esse absurdissime censet. 3.2. §. Sutor

Nunc in a. luna celebrandum contendit, nunc idem

prohibet. 3.16.3. §. Sexto

Pascha non vitra 21. Lunam transferendum esse. 3.6.4.

3.6.5. §. Placet ne.

circa finem 3.6.12

Paschalis Canon primus ac præcipuus. 1.3.2

cur reliqui additi sint. 1.3.3

compendium illorum ex Rabano. 2.3.6 (9. §. Res.

Seuerius aut scrupulosius accipiendum non esse. 1.4.8

De horis ac minutis nihil præcipiunt. 1.4.8

Eos seditiosius suis consiliis præterit Caluifius 4.6.8

P. Quid tandem

Paschales Canones Caluifiani recensentur. 2.3.3

Eos incepte præceptis negatiuis proponit. 2.3.1. §. Li-

benter. P. Saltem

Septies in eodem cyclo permittunt pascha in vlti-

mo mensem transferri. 2.3.2. §. Ex hoc autem

Duo paschata in eodem anno lunati. 2.3.2. §. Se-

quitur secundo

Mense integro ante Iudæos 2.3.2. §. Habemus hinc

In termino paschali. 2.3.5. §. Secundum est

Quous tempore excepto mense 2.6.11. 2.3.5

Alia inde absurda deducta. 3.3.5. Et hic. 2.3.4. §. His

duob. Canon secundus & quartus expenditur. 3.5.2

Canonem nouum Caluifius contra Iudæos sanxit, ut

contra antiquos peccare possit 4.11.5

Paschale Nouilunium reperire. 5.4.23. 5.9. R. 4. mod. 2.

confect. 2

Et dato epactam cognoscere 5.9. R. 4. mod. 2. con-

fect. 3. 5.10 R. 16. confect. 1. §. pari ratione

Paschalis terminus quid. 5.4.24. 2.2. 4. §. Audi igitur. P.

Terminus paschalis

Autoritate PP. Nicenorum institutos esse 1.2. §. pa-

ra. Manifestiss. 2.2. 5. para. Hæc ergo 2.3.7

Caluifius eos ex obscuro in lucem producit. 3.7. 4.

para. Videamus nunc

aut extremos aut nullos mutandos fuisse in falso cō-

sensit. 3.12. 8

Simile aliud argumentum adducit 3.13. 1. para. chri-

stem.

Plenilunium eos denotare vt vult Caluifius falsum

esse 2.2.4

Id ex Sealigero dicitur 2.1. 4. para. Audi igitur

Probat ex Paulo Mittelburg. 2. 2.4. §. Quod si hic

ex tabula Caluifii 2.1.4 para. Sin autem nec

ex lune anticipatione 2.2.5

ex Caluifii assertione 2.2.5 para. Tute ipsum

Quartumdecimam lunam recte vocantur 2.2.5 para. Re-

ctè sane

Sedes eorū antiquæ cur inquirantur 3.7.1 (tur 3.7.2

easdem ratione cum his nunc in calend. veteri cernun-

qua fuisse colligantur 3.7.2 para. Omnium & seq-

uationem qua inuestigantur, imo ipsas & sedes & cer-

minos tradit Caluifius 3.7.4 (natur 2.3.4

Vltimus contra Decreta Patrum à Caluifio determi-

nitum ad 18. non aut ad 19. diem Aprilis spectare.

2.3.4 para. Nonne supra

Paschalem terminum inuenire in calendario veteri. 5.

9. R. 4. In nouo 5.10. R. 16

Paschali termino dato epactam cognoscere. 5.9. R. 4.

confect. 1. 5.10. R. 16. confect. 1

Paulus Mactiburgensis Episcopus Ferose mpr. calenda-

rii correctione virget. 1.2.6 para. eodem de

Petrus Piratus idem postulat. 1.2.6 para. Piratus (da 1.3.3

Pleniluniorum puncta cur pro paschate non obseruan-

A. Patribus Nicenis pro determinatione Paschatis

reicta sunt. 4.9.2.

calculus illorum quam sibi partem in negotio ca-

lendarii vendicet 4.9.2

Caluifiana non solum viciosa, sed & inuacu diffi-

lia 4.9.2 para. currigitur

caluifius in hunc scrupulosissimus, in inuincibili-

bus punctis negligentissimus 4.9.4 para. obscuro te

Tabularum proponitur vsus 1.7. 4

Plenilunium epactarum à Nouilunio abesse. 14. diebus

non 17. vt vult caluifius 3.2.4

Plenilunia paschalia temporum Concilii Niceni que. 2.

2.4 para. Sin autem 5.7.5. P. sequitur nunc

Polaris stella quomodo australissima simul & borealis-

sima visa dici possit. 2.10.2. para. Quod autem

INDEX R E R U M

**Polo mundi & equinoctialis esse diuersos, & alia sidu-
crata, vide Iosephum Scalig lict. 1.**
Polycrates de de Paschate 2. 5. 4. §. Aptissima
**Pontificem Romanum criminantur haeretici propter
Calendarij correctionem** 2. 6. §. Quandoam.
**Calendarium relictus eo nemovei corrigere vel pro-
mulgare debuit** 2. 7.
**Calendarium quories mutare debuisse, si aduerfa-
rios audire voluisset** 2. 6. 4. & seqq.
**Qualecunque proposuisset, nihilominus ab aduer-
sariis oppugnatum fuisse** 2. 6. in fine
Ridicule à Caluisio excommunicatur 3. 6. 15
**Principibus Imperij quid de negotio Calendarij cogi-
tans debeant, cautor Caluisius praesentat** 4. 6. 1
**Protestantes quibus rationibus moueri poterant ad ac-
cipiendum Calend. Gregorianum** 1. 7. P. Quorum
exemplum.
**Protherius & Paschasius Episcopi Leonem Papam de
tempore quo Pascha celebrandum sit, certiozem sa-
cians** 3. 7. 2. §. Rufus ex.
Punctum horarium Iudaicum quid 5. 11. 18

**Quadragesimales Canonis non tantum Paschales vt
obseruet obseruatoe Canonum, Caluisius admone-
tur** 3. 6. 2. P. Si Canonum
**Quartadecima luna quae 1. 3. 4. §. Id quidem, in fine
Eam non esse plenilunium, vt vult Caluisius** 1. 5. 4. §.
Nullum decretum. P. Neque fingi potest. 2. 2. 4. &
seqq. 2. 6. 3. 2. 3. 5. 6. §. De Quadragesimanis. 3. 6. 4
P. Sed nescio. 3. 8. 4. P. Et quomnis pascha. 3. 8. 5. P.
Certe quartadecimam lunam 3. 10. 6
Qua ratione eam veteres plenilunium vocauerint.
3. 8. 4. P. Communiter enim duplici
**Veteribus eam fuisse plenilunium inepte Caluisius
ex Calendas Gregoriano ostendere conatur,** 3. 8. 5. §.
Verum quam.
**Iudaei eam pro plenilunio non accipiunt, vt vult Cal-
uisius.** 3. 8. 4. §. Quod vero.
Cyclica Christianis pro paschate interdita. 3. 5. 7. §.
Neque vero.
**Quartadecimano haereticos Pascha eodem die cele-
brasse, quo Iudaei, probatur ex Scaligero.** 3. 5. 2. §.
Hoc autem.
Idem probatur ex variis auctorib; 3. 5. 4.
Pascha quando celebrauerint ex Caluisij sententia.
3. 5. 6 §. De Quartadecimanis.
**Pascha agunt secundum eundem, & in plenilunio,
& ante plenilunium.** 3. 10. 7
Quamdiu tolerati fuerint ab Ecclesia. 3. 5. 4
**Quintadecima luna siue in plenilunio Pascha legitime
celebratur.** 3. 6. 4.
**celebratum hoc modo contra id, quod Caluisius as-
serit.** 3. 6. 5. Secundo hoc. 3. 6. 3. 4. 18
**Quintus liber, cur reliquis quatuor Refutationis Elen-
chi Caluisiani libris additus sit Proem. lib. 5. intro.
Materia, methodus & ratio eius. ibid. ante mediū. P.
Qua itaque hic scribimus.**

R.

**Rabanus Maurus Episcopus quo tempore Pascha cele-
brandum doceat.** 2. 3. 6. 1. 6. 4. §. Rabanus
Radix quid, 5. 1. 3.
**Reformatio Calendarij à quo omnium optime fieri po-
terat.** 2. 1. 7.
An Auxilijs quorum faciendā. 2. 2. 6. §. Quando ausē.
P. Faciat igitur,
**Beneficium illius Caluisius maledictis & conuictis
compensat.** 3. 16. 12
**Caluisius causas, ob quas viri docti eam instituentis
asserunt, indocte insufficientes pronunciat.** 4. 6. 2
Eam bene factam esse inuitis concedere cogitur 4.
6. 3. §. Dices fortassis.
**Nihil ad rem tuis scire, quacumque tandem ante,
modo recte, quod fateti cogitus, instituta sit.** 4. 6. 3. §.
Quamobrem.
**Europam ea, vt fingit Caluisius, nequaquam turba-
tam esse.** 2. 7. 3. p. Calumnia porro. 4. 6. 4
Guidi Vbaldi de ea sententia. 2. 3. 5. §. Collapso.
Alterius viri docti sententia. 2. 7. 3. in fine.
Orientalium in ea facta habitatio. 2. 7. 3
Pontificum munus esse. 1. 2. 1. & seqq.
Ab ipsis & Concilijs saepius postulata fuit. 2. 2. 6
Principes Christianos de ea praemonitos fuisse. 2. 2. 2
Præparationes aliae praesae. 2. 4. in fine. 4. 6. 4
Scriptores de ea. 2. 2. 6.
Strofferini locus. 2. 2. 6. §. Quando autem.
Tardius instituta, & qua felicitate. 4. 6. 2 & q. iam
**Reformatores Calendarij ex Cyclis veteribus eas par-
tes retinuerunt imperturbatas, quae integras salua Re-
formatione permanere poterant.** 1. 13. 3.
**Caluisius pueriliter eos crasse calūniatur, eo quod
PP. Nicenos in distributione epactarum secuti sint.**
5. 12. 9.
Componere secum eos iudet. 4. 2. 4
**Decreta Patrum non inconditis versiculos, vt cri-
minatur Caluisius, eos respexisse.** 3. 12. 11.
**Fidelium consensum, contra praecipua Caluisij, plu-
ris fecerunt quam omnium gentium.** 3. 11. 9
**Paschata eos praescripisse haereticis insecta nugatorum
Caluisij commentum.** 4. 3. 2. §. Quinto.
**Perpetuitatem quandam moralem Calendario tri-
buere eos voluisset.** 3. 17. 11.
**Rececerunt multa, quae nunc aduersarij vt noua inuen-
ta proferunt.** 2. 5. 5. §. Purasne
Tempus Concilij Niceni quomodo acceperint. 2. 2. 2
Ex primis quidem
Tychonicis obseruationibus vii nequieuerant. 2. 11. 2.
P. Vnde.
Reges ac Principes quanti Clauium astra inuaserunt. 4. 2.
2. P. Quid putas de te?
Romanos omnes sequuntur in celebratione Pascha,
tis. 1. 1. 5

S.
Scaliger, vide Iosephum.
**Scalueri & Caluisij, magistri & discipuli de Calendario
disceptatio.** 4. 8. 5

Scripto-

Scriptorum de Calendario priuatas opiniones & Tententias non esse decreta 1. 4. 75. Calendarium de
Scripores qui de Calendario veteris erroribus
 scriperunt à Caluifio enumerantur 2. 4. 7
Scriptores hos Calendarii correptionem ad Ecclesiasti-
 cum magistratum pertinere censuisse 1. 2. 4. 2. 4. 3. 5
 Aliud quoque
Sompolentis Astronomicas esse ad quas conuolunt
 aduersarii vt Calend. Gregoriano aliquid obiciant
 1. 4. 5. 1. 9. 4. 5. Sed demus.
 scrupulorum neglectas nunc probatur, nunc repre-
 henditur à Caluifio 4. 7. 3.
 Es necessaria esse censent, & Calendaris suis in-
 se, in prorsus tamen præcipua & potiora negligit
 4. 9. 4. 8. Obsecro 4. 10. 5.
 Falsa non vera adhibet 4. 10. 9.
 Eorum in pseudocalendario ambiguitas & pericu-
 lum 4. 9. 6. Denique 4. 10. 7. 4. 10. 8.
 Paucissima maximam in Paschate gignunt discre-
 pantiam 4. 10. 6
Scrupulosam viam cur inuenit Caluifius 4. 10. 9. 5. O-
 mittere nunc
 Secula aduersarii producant ultra modum vt habeant
 quod Calend. Gregoriano obiciant. 4. 7
 Secus Caluifius vide Caluifium hie. C.
 Socrates Nouatianus de Paschate 3. 5. 3. 5. Atque P. Sa-
 ne quidem 3. 5. 4. 5. Socrates,
 Solaris differentia, excessus, & defectus anni Iudaici,
 vide lit. H.
 Stiffelii de nouissimo die predictio 2. 5. 2
 Stiffelini adhortatio pro reformatione Calendarii.
 2. 6. 5. Quando autem.
 Quartadecimam lunam non vult esse plenilun-
 iam 3. 2. 4. P. Stiffelinus
 T
Tabula æquationis epactarum quid. 5. 5. 12.
 Ipsa tabula 5. 7. tab. 8.
Tabula epactarum expansa quid 5. 5. 17 ipsa tabula 5. 7.
 Tab. 7
Tabula pleniluniorum Caluifianæ 5. 7. tab. 12. & 3.
Tabellæ particulares litterarum Dominicalem Calen-
 darii Gregoriani quæ 2. 13. 4. P. Tabellæ n.
Tabellæ Prutenicæ non Clauis sed Caluifius deserit
 3. 1. 3.
Tabula continens sedes Aequinoctiorum in Calend.
 Iuliano ad methodum Grygorianam pro aliquot
 annis centenariis elapsis 1. 2. 4. 5. regressum.
Tabula continens eadem sedes pro Calendario Grego-
 riano pro annis centenariis & proxime minorib.
 retro vsque ad mundi initium 1. 2. 4. ante 5. Non
 exhibuimus.
 Continentes annos aliquot qui Pascha in plenilunio
 exhibent, & à Caluifio contra proprium decretum
 approbantur 3. 16. 3. ante 5. sexto
 Annos solares quibus Calendaria Caluifiana 2. Pa-
 scata vno tantum mense distantia præscribunt 4. 12.
 6
 Aureos numeros & epactas per mensem paschalem

Calendarium cum partibus veteris
 5. 6.
 Caluifiani pseudocalendarii partem 4. 12. 3
 Characteres mensium Iudaicorum 5. 12. 6. tab. 8.
 eius constructio 5. 12. 1. 5. tabulæ huius.
 Characteres lunares & differentias lunares anno-
 rum expansionum Cycli lunæ 5. 12. 6. tab. 2
 eius constructio 5. 12. 2. 5. structura
 Characteres lunares annorum collectorum 5. 12. 6
 tab. 3
 eius constructio 5. 12. 5. 6. Harum
 Comparationem Cycli solaris Caluifiani & antiqui
 4. 11. 3. 5. Meridiana igitur
 Cyclum solis antiquum & caluifianum 4. 3. 7. ante
 5. iam tuam.
 Cyclum solarem antiquum 5. 7. tab. 5
 Cyclum solarem Gregorianum. 5. 7. tab. 6
 Differentias solares cydicas annorum collectorum.
 5. 12. 6. tab. 4. Habitus autem
 Dominicalem litterarum Calendarii Greg. tabo-
 las particulares 2. 13. 5.
 Epactas antiquas 3. 15.
 Epactas nouas 3. 15
 Epactas & Nouilunias quæ Caluifius de centuria
 29500 Clauis obicit 3. 16. 7. ante 5. De hac
 Epactas Iudaicas 5. 12. 6. tab. 5.
 eius constructio 5. 12. 5. 5. Hac vero
 Epactas pro annis Iudaicis, Gregorianis & Iulianis
 5. 13. R. 10. ante 5. Pro annis Christi
 Feries & horas Tekupharum Rabbi Samuelis 5. 12.
 6. tab. 6.
 eius constructio 5. 13. R. 14. modo 2
 Iudaica 4. paschata ad ostendendum Caluifii errorem.
 3. 16. 4. 5. 4
 Paschalia Nouilunias & plenilunias temporum Con-
 stellii Nite ni 1. 2. 4. post 5. Sin autem
 Paschalia plenilunias vnus cycli nostrorum tempo-
 rum 2. 1. 5. ante 5. Nostine
 Paschalia Nouilunias vnus Cycli pro iisdem ibid.
 ante 5. Atque hac
 Paschata ac plenilunias centuriæ 16000 quam Cal-
 uifius corrupit 4. 5. 1. ante 5. Ex hac
 Paschata & Nouilunias semistis centuriæ 30000 ca-
 lendarii veteris 3. 18. 6. ante 5. In capite
 Paschata centuriæ 28000 Calend. veteris quæ in No-
 uilunio & proxime ante Nouilunium præscribuntur
 3. 18. 7
 Paschata centuriæ 4600 quæ Calendarium vetus in
 Nouilunio & proxime post præscribit 3. 18. 8
 Paschata centuriæ 7200 à calend. veteri pro luna 14.
 71. 2. 11. 10. 9. 5. & septem præscripita 3. 18. 9
 Paschata centuriæ 8900 ad calend. vetus in plenil-
 unio & proxime ante incidentia 3. 18. 10
 Paschata centuriæ 44500 & 44500 ad paschata cal-
 end. veteris in vltimo mense & ante plenilunium
 demonstranda 3. 18. 11. ante 5. Quid iam
 Greg. Pascha-

INDEX R E R V M)

- Caluissus** cōtra aut ignorat, aut scire se dissimulat 2. 1. 2. § sane
- Clauus** cum publice proposuit ibid. P. Mous
- Expedita** eius ratio, 2. 13. 2. §. Primum.
- Scaliger** eiusdem meminit 2. 13. 2. §. sane. P. Quoties putat.
- Cur** 400. annos contineat. 5. 10. R. 5 Ratio Reg aut.
- Cyclos** solis quos Reformatores reiecerit. 4. 11. 3. §. Ex his autem.
- Cyclum** solis Iudaicum pro anno dato inuenire 5. 11. R. 4. Eundem cum esse cum nostro veteri. ibid. Noc. 1.
- D.
- Dactylismus** Caluissianus 2. 8. 1. §. Terminus à quo 2. 12. 1 § Calend. Greg.
- David** Origanus vide lit. O.
- Decretum** cantoris Sethi Caluissii, de paschate in plenilunio non celebrando. 3. 8. 1.
- Aliud** de norma paschatis 5. 2. 2.
- Aliud** de ultimo termino paschali 4. 9. 4. §. Obsecro circa finem.
- Demonstratio** Caluissiana calendarium Gregorianum Concilii Niceni temporibus non conuenire. 2. 8. 1. §. Demonstratio.
- Alia**, Clauium cōturbare archetypus calendarii. Nam hæc P. verum vt non.
- Demonstrando** Caluissius Scaligerum imitatur. 2. 8. 1. §. Ita ne.
- Demonstrationes** Scaligeri 2. 10. 1. §. Mirabilis & §. sed notetur 2. 10. 2. P. Si Stellæ 2. 10. 3. & seq.
- Demonstratio** ad sensum Caluissianum 2. 12. 1. §. Calen. Gregor.
- Dies** quid. 5. 1. 12.
- Dies** artificialis 5. 2. 5.
- Astronomi** vnde diem incipiant nescit Caluissius 4. 9. 5. Aerimando. P. Et hoc modo.
- vnde plures alitincipiant ibid. P. Quod si more.
- Anni** dies collectos facile reperire 5. 9. R. 11. Hot. 1.
- Bissexus**, eiusque in calendario locus 5. 4. 6.
- Ciuilis** 5. 2. 2.
- Epaclialis** 5. 2. 16.
- Naturalis** 5. 2. 9.
- Diei** partes & termini 5. 2. 8.
- Diei** dato Calendarii Gregoriani correspondentem exhibere in calendario veteri: & contra 5. 10. R. 2. Consect. 1.
- Dierum**, mensum Romanorum in Calendas, Nonas & Idus subditio 5. 4. 9.
- Dies** à Nonis, Idibus & Calendis denominatis, in numero dierum mensum Romanorum exhibere: & contra 5. 9. R. 15.
- Dierum** hebdomadæ denominatio. 5. 8. 11.
- Diei** determinatio pro pseudo calendario Sethi. 4. 9. 5.
- Dionysius** Abbas 1. 2. 5. §. Quod autem
- Discepancia** auctorum circa solennia Iudaica 5. 12. 11. in meo.
- Diuersitas** calendariorum, quanta incommoda & damna reiam publicæ quam priuatae pariat 2. 1. 4. P. sed hoc modo p. 1. 7. r. & 2. 1. 7. 5. P. Nam cum
- eam suadet Caluissius 1. 7. 1
- male huic mala adhibetur medicina 1. 8. 1
- Doctores** virorum scribendi rationem plurimum à Caluissiana discrepare 3. 3. 1. §. In summa. P. At docti
- Dominicalium** litterarum Cyclos, ortus eius & ratio 5. 4. 12. virtus earundem mirabilis nuper à Caluissio inuenta 3. 10. 6. tabellæ particulares pro calend. Gregoriano quæ 2. 13. 4. P. tabellæ n. nouos ordines singulis calend. Gregoriani centuriis præscribi, signentur Caluissii est 2. 13. 4.
- inuentio earum intricatissima non est vt caluissiatu Caluissius 2. 13. 6. 3. 1. 8.
- Dominicalium** litterarum pro calendario Gregoriano inquirere modis diuersis 2. 13. 1. §. Planiores 3. 10. R. 6. & seqq.
- pro Calendario veteri 5. 9. R. 10. & seqq.
- Dominicarum** numerum inseri Pentecosten & Aduentum scire 5. 9. R. 14.
- E.
- Ecclesia** quomodo dies accipiat & Inchoet 4. 9. 5 non magis ad motum lunæ, quam solis obseruandum teneret 3. 9. 2
- notatur à Caluissio quod cyclos tabulis Astronomicis præstat 3. 8. 7
- propter 3. minuta horaria neglecta à Caluissio, excommunicationis fulmine feritur 3. 9. 4. §. sed de mus
- Ecclesiæ** calendarium ad mundi finem vsque durans sufficit 2. 4. 7. ante §. Calendarium deinde
- Ecclesiæ** primitiuum quousque Caluissius extendat 3. 6. 7. §. Sed quæ
- Ecclesiæ** Luthetaneæ supplexit 2. 7. 4. P. Quid politico
- Ecclesiastica** esse ad que dirigenda sūt politica, non contra 2. 7. 2. P. Deinde celebratio
- Ecclesiastica** Astronomia quæ 1. 3. 5 §. Collapsio in fine
- Ecclesiasticum** Calendarium quibusdam defectibus careere non potest. 4. 3
- Defectus** qui nam sint 2. 6. 1. §. Recenset
- Patres** id ad serupulosum calculum reuocare noluerunt 2. 5. §. Merum potius vel ex ipsa aduersariorum sententia 1. 3. 6
- Perfectio illius in quo consistat 2. 17. 2
- Prudentioribus** Cyclicum esse, debere semper visum est 1. 3. 5 §. Collapsio
- Elenchi** Caluissiani scopus 1. 5. 2
- imprudenter Origeno commendandus committitur 2. 1. 1
- plenus calumniarum & fallitarum 3. 6. in fine 3. 13. 7
- in fine
- qua methode refutetur 2. 2. 2
- Resutationis scopus 4. 13. 7
- quo responso expediendum fuisse 4. 1. 2 §. Ista sola
- Epaclæ** quid 5. 4. 12
- Epaclæ** in nouæ Caluissianæ regulæ & corollariæ 3. 2. 2
- incertitudo regularum istarum 3. 2. 5
- Epaclæ** vniuersum Caluissius vituperat 3. 1. 4. 3. 1.
- Epaclæ** rebus adhiberi in calendario Iuliano qua vt Gregoriano, non recte alitit 1. 1. 10

A L P H A B E T I C P S.

Epaſta quæ antiquior in uſu fuerit deſcribitur 1. 5
Epaſtarum rationem facileorem eſſe quam Cyeli ſolis
 Caluſianam inuentionem 3. 1. 3. 5 uſus facilior
Epaſtarum per calendarium uetus diſpoſitus ex Caluſi
 ſi ſententia 3. 7. 4. § Cauſa autem
Epaſtarum calendarii ueteris Caluſiana æquatio 3. 1. 4
 Notanda autem
Epaſtas Caluſius etrorum accuſat 3. 2. 9
Epaſtarum diſtributionem PP. Niconorum male re-
 prehendiſ 3. 13. 6
cas præter modum euagare ſubtemerarie aſſerit 4.
 9. 1 § Itaque
Epaſtarum uulgarium imperfeſſio 3. 9. R. 2. Not. 1
Epaſta Gregoriana 5. 5. 6
 Caluſius eam hoſtis 3. 1. 5 in fine
 Calumnioſe eam dem 3. 1. 9
 Corriguntur & æquantur occasione æquationis ſolis
 ex:raordinarie 3. 4. 6 § lam uero
 Initium illarum in calendario 3. 12. 4. P. Nihil n.
 Popularis earumdem æquatio 4. 2. 7 § Et ſane
Epaſta xxv. & xxiiii. cur eidem diei adſcripſe ſine 3.
 12. 2. P. ſed roget quis
 quibus diebus adſcripſe ſine 5. 10. R. 15. Not. 3
Epaſta diſcolores charaſteruſe diuerſi quare excogi-
 tate 3. 13. 10
 quibus diebus in calendario tribuantur 5. 10. R. 15.
 Not. 4
Epaſtarum per calendarium Gregorianum diſtributio
 in quo Caluſio diſplicet 4. 1. 4
Epaſtas centum 298500 quomodo Caluſius exami-
 nandas proponat 3. 16. 7
 ſcaude eo in examine uſtur 3. 16. 8
 alia abſurda committit 3. 16. 9
 hiſce nititur quando Clauium Pontifici & Impera-
 tori impoſuiſſe criminatur 3. 16. 9. § ſeptimo
Epaſtam Gregorianam quouis anno eurrentem ſcite
 5. 10. R. 14
Epaſtam inſequentiſ anni ex epaſta data inuenire 5.
 10. R. 14. Conſect. 1
Epaſta æreſis numeris ternario numerabilibus debi-
 tum
 cum inter mediis facile inuenire 5. 10. R. 14. Conſect.
 3
Epaſtas quorumuis aureorum numerum reperire
 per proſtaphæzationem ternarii ibid. § Immo quomuis
Epaſtis tribus trium aureorum numerorum conti-
 nuorum datis, reliquas omnes eiusdem cyeli facillime
 inuenire ibid. Conſect. 4
Epaſtarum centum 1600 inuentione facilis 5. 10. R. 14.
 Not. 3
Epaſtam quæ calendis & ſini cuiuſuis menſis in calêd.
 Gregoriano præfixa eſt cognoscere 5. 10. R. 15. Not.
 1
Epaſta calendarum Ianuarium data reliquas reliqua-
 rum ſcite 5. 10. R. 15. Not. 1. § Itaque notaris
Epaſta data cui dici in menſe propoſito adſcripta ſit in-
 ſtelligere 5. 10. R. 15. Not. 2
Epaſtam ſcite qua dato dici adſcripta eſt ibid. Not. 5.

Epaſtales notæ ſue litterarum quæ 5. 5. 19
Epaſtalem litteram pro data centuria ex diebus poſt-
 poſitionis lunæ erit 5. 10. R. 13. Bonſect. 1
Epaſtarum Caluſiana diſtributio quæ abſurda generet
 3. 12. 10. 4. 2. 5
 In quibus à Gregoriana diſſert 4. 1. 5
Epaſtarum Caluſiana periodica æquatione calêd. Gre-
 gorianum non indiget 4. 2. 7
 quid ea æquatione Caluſius eſſe fecit 4. 3. 1
 eius deſectus optime excuſare ſcit 4. 2. 7. § Et ſane. P
 Itaque quod
Epaſtomenæ quid 5. 3. 2
Epiphanius de Paſchate Quattadecimano. um 3. 5. 4 §
 Chriſt. in fine
Epocha quid 5. 3. 1
Erasmus Reinhoſolus quomodo lunationes denomi-
 natas uelit 4. 4. 4. Erasmus
Ereſtus Eleſtor qua familiaritate Clauio uſus fuerit
 4. 2. 2. P. Cum n. non multo
Eufebius de Paſchate 3. 5. 3. P. Certe Eufebius
Exemptiles dies qui 5. 5. 12. 5. 10. Reg. 2
Acceptio eorum in calêd. Gregoriano lib. 5. in Pro-
 mio. paulo poſt medium. P. Dies n. exemptiles
Numerum eorum pro quouis anno dato computa-
 re 5. 10. R. 2
Exemptos decem dies methodice eſſe Caluſius
 pugnis ſue digitorum computu edocet 2. 8. 3 § Ter-
 minus à quo
 Eximendos fuiſſe ipſe ſaretur Caluſius 2. 8. 3 § ſed ab
 ſoluamus
Cauſis recentet Caluſius 2. 7. 4
 Potiſſima ex eiusdem ſententia 2. 7. 4 § Ne tamen
 in fine
 eam Pontificiſ non ignoraiſſe, ut nugarit Caluſius,
 probatur ex ſcriptis quæ Igerant 2. 7. 5. P. Deinde ut
 probatur idem ex compendio calendarii 2. 7. 5. Quod
 ſi feciſſe
 ex Clauio 2. 7. 5 § ſed quid
 ex Guido Vbaldo 2. 7. 5. § Guidus
 ex Iofepho Moletio 2. 7. 5 § Iofephus
Eximere calêd. Gregorianum 3. dies in annis 100 men-
 dacium Caluſiſ 2. 12. 1
 Probatuſ diuerſimode 2. 12. 1 § Calendarium Greg.
 & quid ago
 De eadem re contrarie ſententiæ 4. 7. 5
Eximendi Periodus Caluſiana, incepta, repudiata, igno-
 bilis 4. 11. 2 § Tertio
 Ab ipſo Caluſio damnatur 4. 4. 2.
 Iniuſtam eſſe Caluſiſ argumento oſtenditur 2. 12. 1.
 § ſed quid. P. Non eſt deinde
 Ridiculeti analogia patium, & conſeruatio iuſtitiz
 attribuitur 4. 7. 7.

F

Ferri mendi dati cognoscere 5. 9. R. 11. 5. 10. R. 7
 Idem abſque cognitione litteræ Dominicalis 5. 9. R.
 11. 5. 10. R. 8.

F i f f F e r i a

INDEX R E R V M

Festorum nom & eorum per calendarium ordo & numerus 5. 4. 11.
Festis Caluissius Pseudocalendariis inserit 4. 9. 6.
riarum turbationem impositibilem esse ait 4. 10. 2. §
Primum igitur. P. De diebus porro 4. 12. § **Antequam autem**
Eam tamen ipse inducit 4. 3. 3.
Exemplis id ostenditur 4. 3. 3. § **Anno**
Simul litteras turbat 4. 3. 7.
Ista mobilitas & quantus anni solentia ieiunia pro quouis anno dato in calendario veteri scire 5. 9. R. 14.
In nouo 5. 10. R. 19. in fine
Festa iudaica in tabula seu calendario proponuntur 5. 12. 11.
esta quae Caluissius in suis Pseudocalendariis praescribit 4. 13. 3.
Fraudolusque in signis Caluissii 3. 2. P. **Elizabethae epistae** 3. 6. 14. § **Qua autem** 3. 10. 4.
Frisicarum tabularum auctor 1. 1. 9. in medio 4. 9. 5. § **A criminando.**
Fumum Caluissius fugit & in ignem incidit 3. 6. 6. § **Secundo hoc**

G

Georgii Germani vanegloriosum calendarium 1. 6. 2.
A Caluissio in auxilium vocatur 1. 11. 4. § **Quare sola**
Cur à Clauio inobediens exceptus fuerit ibidem
Germanus episcopus, Felix & alii ad Hormisdam Papam de tempore Paschalis persecubunt 3. 6. 8. § **Alterum**
Gregorius Turonensis affertur à Caluissio pro paschae in 21 luna celebrando 3. 6. 6. P. sed perge
Exemplum hoc ad rem non facere 3. 6. 6. § **Inprimis igitur**
Verba eius referuntur 3. 6. 6. § **Inprimis. P. Dubletas Pascha ab eo relatum non incidisse in annum Christi** 5. 11. ut vult Caluissius & Scaliger 1. 6. 7. & seqq.
Quo anno acciderit 5. 7. 2. § **Et ratio autem**
Gregorio XIII Pont Max idem accidisse in correctione calendarii quod Iulio Caesar 1. 7. P. Nam quae ob
In correctione calendarii plurimum attendit ad voluntatem Principum 1. 5. 5. § **Cur autem**
Patres Concilii Nicaeni imitatus est 3. 18. in fine
Plus laudis quam Iul. Caesar meruit 2. 2. 1. § **Primum P. Alterum est**
Qua felicitate calendarium coexercit 4. 6. 2. § **Ergo iam**
Gregorianum Calendarium vide lic. C
Gregorianorum annorum acceptio lib. 5. in Praem. anie medium. P. Nam per annos Gregorianos 5. 10. in initio
Gregorianus Annus Solaris Aërenomicus 5. 9. 2.
Gregoriani anni principium 5. 5. 2. in fine
Qualitatem eius cognoscere 5. 10. R. 3.

Centenarii eundem inter se seruant modum ratione bissexti quem expansi 5. 5. 2.
Gregorianus annus datus cui Iuliano congruat pronunciarit 5. 10. R. 3. ibid. ennfest. 1
Gregorianos annos & Aegyptiacos vel Alexandinos inter se componere 5. 10. R. 10
Guidi Vbaldi Marchonis sententia de correctione calendarii 1. 2. 5. § **collapso veto**

H

Haeretici nostri temporis & Catholicos, & quod catholicum sapit odio habent 2. 1. 1.
Calendarium Gregor absque iusta causa auersanum 2. 1. 1. § **Hoc in genere**
Catholicis seculorum computum obtrudere conantur 5. 11. P. contra quia
Hebdomada 5. 2. 13
Hebdomorum anni estis lunares sunt, simul tamen ad Solem diriguntur 5. 11. 12
Aequalitas illorum dupliciter turbatur 5. 11. 2. in fine
Principium eorundem 5. 11. 5
Medietas illorum altera constans, altera mutabilis 9. 11. 6
Annus Tekuphalis Rab Adda 5. 11. 17
Annus Abundans, Ordinatus & Deficiens 5. 11. 4
Com : unis & Embolimus 5. 11. 3. 5. 11. 19
Iobel & Semitah 5. 11. 9. 3. 12. R. 12.
Anni propofici qualitates in diuisione 5. 13. R. 6. & 11.
Annus ab era Christiana, & contra annum Christi ab era iudaica numerare 5. 13. R. 3.
Annus cum Gregorianis Iulianisque exacte componere 5. 13. R. 20
Calendarium in tabula propofitum 5. 12. 11
Computus quae accuratius tractetur lib. 5. Propom. post medium. P. Hebraeorum porro computum Recte hoc nomine appellatur 5. 11. 1.
Characteres & epochae 5. 11. 26. & seqq.
Cycli videlicet. C
Error xquinoctii ratione Tekuphae R. Adda 5. 13. R. 19. Exemp. 1. in fine
Festa ex Cyclo magni siue feriarum pro quouis dato anno excerpere 5. 13. R. 10
Horarum in scrupula subdivisum 5. 11. 18
Menfium numerus, nomina & quantitates 5. 11. 7
Menfes duo in quos redudat omnia varietas 5. 11. 8
Nomencliarum Canones 5. 12. 9
rationes enrundem 5. 11. R. 5. § **Ratio Regularum Nomencliarum Tifit characterem pro anno dato inuenire** 5. 13. R. 4.
characteres reliquorum colligere ibid. Not. 4
Neomeniam ciuilem Tifit siue caput anni scire 5. 13. R. 5
capita reliquorum mensium cognoscere ibid. Not. 7.
Neomeniam Tifit in diebus anni Romani definire 5. 13. R. 1.

seperita ea in calend. veteri quomodo in nouo habetur ibid. Not 2
 ea data reliqua festa Iudica dare 2.13. R. 2. Not 3
 ea data in feria, feriand paschaus precedentis seize 5.13. R. 9. Confect. 2
 Nomenclie Tifri characteres per solam prosthaphericum punctorum 905 in perpetuum colligere 5.13. R. 10 Not 1
 eisdem pro vno Cyclo magno facile computare ibi. Not. 2. P. Ad facilitatem poro
 Pascha azymorum in diebus Romanis concludere 5.13. R. 9
 Pascha proprie dictum inuenire 5.13. R. 9 Confect. 3
 Solaris differentia quid 5.13. 21
 Solem differentiam cyclicam pro anno dato colligere 5.13. R. 7
 Solaris excessus & defectus 5.13. 26
 Tekupha. vide litr. T
 Hieronymus interpres epistolarum Theophili Alex. 3.6. 9. §. Inprimis autem
 Quot epistolae eius interpretatus sit, & quando 3.6. 9. §. Baronius
 Hippolyti cyclus Paschalis erroneus, neque ab Ecclesia receptus 3.6. 5
 Horæ subdiuisio 5.13. 19
 Duplex earum genus 5.13. 5. & 10
 Hormisdas Papa quo die anno 520. Pascha celebrauerit 3.6. 8. §. Alterum

I

Indictio quid, & quomodo inueniatur 5.4. 27. 5. 9. R. 16
 Ioannes Baptista benedictus 2.5. 5. §. Sed quid ad
 Ioannes Episcopus Constantinop ad Hormisdam Papam scribit de paschate 3.6. 8. §. Alterum
 Ioannes Georgius Heruaret de initio diei 3.9. 5. §. A criminando. §. Imo etiam si vsque
 Ioannis de Sacrosolunationum denominatio 4.4. 4. P. Nonne Ioannes
 Ioannes Salon Valentianus æquinoctium in eo. Martii figendum indicat non conuenire. 2.7. 5. paragr. Ioannes
 Quem cyclum Solis Reformatoribus obtulerit 4.15. 3. §. Ex his autem
 Locus Sethi Caluisio 2.2. 2. P. Et hoc fortassis
 Iosephus Molerius firmatum vult per exemptionem dierum 2.7. 5. §. Iosephus
 Motibus medijs sacros preferendos tenet. 4.10. 9. P.
 Illud hominibus
 Iosephi Scaligeri cur Sepius mentio fiat 2.2. 6. §. Hæc tu P. Hæc autem 2.9. 1
 Aequinoctiorum anticipationem describit in quadam Diatriba 2.9. 5. §. Sed reliquam Diatribam huius summam 2.10. 1
 Obiectio de eadem se pro Scaligeri diluitur 2.10. 13. & §. Verum enimvero.

Aequinoctia non ad idem Horizontis punctum appellere ait 2.10. 5
 Aequinoctialis differentie differentia 2.10. 6
 Adquaroris & Aequinoctialis inaudita diffusio 2.10. 12
 Annum solare in scire definit 2.9. 4. ff. Vidimus occasione
 Anni quantitatem veteres ait ex Cyclis, non obsequariationibus collegisse 2.9. 4. P. Quare Astronomi Arithmetica illius 2.9. 2
 Astronomia 2.5. 2. §. Ex his 2.9. 4. & seqq.
 Astronomicarum rerum ignoratio 2.9. 5. P. Quia vero certum
 Astronomie ipsius fundamenta 2.9. 4. §. Quid ergo Calendarium quod confar cinauit, laudat, & obrudit 2.6. 7. Aliud exadificat 2.6. 7
 Calendarii sui rationem vnicam esse emendationis normam iactat 4.8. 5
 Hoc oppugnat Sethus eius discipulus 4.8. 3
 Circulus Arcticus Trogleis & æquinoctiali non esse parallelos docet 2.10. 4
 Clauium propter anticipationem lune quibus conuictis onerari 2.2. 6. 3. 1. §. Hoc tamen.
 Copernicum simul laudat & vituperat 2.10. 13. §. Quæ omnia
 Cyclometrica qua arte demonstrauerit 2.8. 3. §. Itane Doctrinam suam Mathematicis se persuadere non potuisse conqueritur 2.10. 3. P. Quæ de Eclipticæ ignotam accliuatam decliuitatem que prædicat 2.10. 11
 Erat in Hebræorum Computo 5.12. 2. §. Tertia columna in medio. 5.13. R. 13. Not. 1. §. Dices. Ibid. Not. 2
 Firmamenti morus nugatoria illi opinio est 2.10. 2
 Geometria ipsius 2.9. 3
 Horologia solaris quomodo per ipsum traspident 2.10. 8
 eorum stylus in vno solo meridiano polum spectat mundi 2.10. 9
 Inconstantia ipsius 2.1. 5. in medio
 Iudæorum computum quantis lanibus celebret. 3.15. §. Hoc solum P. Sed quid mirum
 Laborum ipsius premium 2.6. 7. P. Soli Caluisio 2.10. 2 ante Num. 2
 Latitudinem orientiam nouam noua definitione describit 2.10. 5. §. Hinc noua
 Maximum Calendarii Greg. oppugnatorem reprehendit 2.6. 4. in fine
 Mathematicos summos quanti æstimet 2.9. 15. Inprimis vero
 Meridianus ipsi sine meridie 2.10. 7. §. Sed quoniam
 Meridianas lineas statione docet decedere 2.10. 7
 Meridianam vnicam in totò orbe habet 2.10. 9. P. Nisurum per
 Iona multatur talionis 2.10. per totum
 Plinistocum de Augusti obelisco inrepre explicat 2.10. 8. §. Sed non

I N D E X R E R V M

- Polarem stellam in scire pro polo mundi accipit 2.9.5. §**
Nunquam enim.
 commentum falsum agnatum excusare studeat. 2.10. 3 § Mirabilis P. Quod si verum
Ptolemaicæ doctrinæ defensoribus insultat 2.10. 3
Ptolemaicæ locum de Instrumentis Astronomicis male torquet 2.10. 8. §. Sed non P. Ptolemaeus
Solis mirabiliter declinantis declinationem docet. 2.10.10
Superbia eius & contemptus meliorum 1. 6.7. & 2. libi
Hidorus de pascha 3. 57 §. Atque hinc. P. Adiuncta est 3. 81 § Sutor P. Neque à te
Iudæi vide etiam H. Hæzi
Iudæorum azyrna non esse tempus Christianis propaschate suo interdicitum 3. 6. 4. § Si Pascha Caluisius sempiternum quo Iudæi azyrna siue pascha ad statuta Rabonorum celebrant. Christianis pro suo paschate interdicit 3. 5. P. De hoc si Non solum pascha sed & tempus azymorum prohibet 3. 6. 3
Computus illorum Christianis assamendus erit, si Caluisius reprehensiones effugere velit 3. 10. 8
Iudæi Christianis etiores veteris calendarii exprobrat 3. 2. 6. § Quando autem P. Quis ex cæcatorum
Errores illorum ad excusandum ac retinendum veteris calendarii Caluisius allegat 4. 6. 5. § De indeludæi
Pascha illorum scriptis accipitur. 3. 6. 4. § Si Pascha P. Tribus enim Pascha proprie dictum à S. Scripura ab azyrnis distinguitur 3. 5. 6. §. Certe aut Celebratum à luna 3. 5. 7 qua ratione quoad tempus Christianis vitandum 3. 5. 7 §. Atque hinc. per te: opinionem Cycli paschalis visum esse 3. 6. 2 anno Christi 588, cum Christiano non incidit 3. 6. 7 ex tabulis Caluisianis sempiterni haberi posse falsam est 3. 6. 7. § Ex 3.
Iulianus annus, qui, & vnde incipiat 5. 4. 1
Astronomicus 5. 4. 1
Communus 5. 4. 3. § 9 R. 8
Distributio eius in menses & hebdomadas 5. 4. 10
Iuliano annos in Aegyptiacos transmutare 5. 8. R. 2
Iuliano anno ac diei dato à Christo annum ac diem datum Alexandrinum & à Nabonassar correspondentem dare 5. 8. R. 4. & 7
Iuliano anno ac diei dato Gregorianum correspondentem habere 5. 10. R. 4. libi. Conf. c. 1
K
Kalendæ vel Calendarium vide litr. C
Kemnius hæreticus de Calendario Gregoriano 2. 5
L
Leo Papa quo die Pascha anni 455. celebrandum præscripsit 3. 7. 2. §. Rustus ex
Litusæ quationem suam non vltra annum Christi 5000. extendit; Clavius veto methodum illius non productionem seculorum ostendit voluit 3. 16. 2.
§ Neque Lilius
Clavius ei aliam superaddidit 3. 16. 2
Coniuncta cum extraordinaria Clavianæ præferenda 3. 15. 5
Durare posse postis iisdem motibus saltem ad 11. annorum millia & adhibita æquatione extraordinaria in perpetuum 3. 15. 1 §. Atque hæc
Lilium Clavius laudat 3. 4. 7. §. Nonne tu ipse
Eam pascham in nouilunio celebrandum præscripsisse Caluisi mendacium 3. 17. 8
Littera Dominicalis vide litr. D
Litteram quæ cuius propositio diei in Calendario debetur, & ex hac sciam eruere 5. 9. R. 11. 5. 10. R. 9
Idem aliter pro quouis etiam mense dato 5. 9. R. 13 5. 10. R. 9
Litteram quæ calendis cuiusvis mensis in calendario adscripta sit cognoscere 5. 9. R. 13. §. Quod si absque
Litteram Martyrologii inuenire 5. 10. R. 19
Lunæ ætas quid 5. 4. 22
Eam cum Nouilunio Ecclesiastico in calendario veteri reperire 5. 9. R. 3.
In nouo 5. 10. R. 15
Idem ex Regula vulgari pro vtroque calendario 5. 9. R. 5. 5. 10. R. 15. modo 3
Lunatio quid 5. 2. 14
Lunationes quot in anno proposito continentur scire 5. 9. R. 7. 5. 10. R. 18.
Lunatio data cui mensi Iuliano tribuenda sit 5. 9. R. 6. 5. 10. R. 17
Lunationum à mensibus Iulianis denominationem vulgarem Caluisius in sepe accusat 4. 4. 3
Eam non solum à Clauio, sed & ab alio Computi Ecclesiastici petiti traditam esse 4. 4. 4
Diuersam à Caluisiana tradit Origanus 4. 4. 3 §. Quo tunc. P. ait præcepto
Lunæ anticipatio & postpositio quid 5. 5. 15
Anticipationem vnius diei in calendario veteri hinc spacio annorum 312 circueit 2. 2. 6
De ea proponitur Caluisio quaestiuicula 2. 4. 3. §. Libet
Lunatum annorum in calendario veteri ratio 5. 4. 13
In nouo 5. 5. 9
Annus cauus & plenus, communis & Embolismicus, civilis & Ecclesiasticus 5. 4. 14
Anni propositi qualitate in calendario veteri cognoscere 5. 9. R. 7
In nouo 5. 10. R. 18
Lunæ motum ad Pascha requisitum dependere etiam à solari Caluisius ignorare videtur 4. 2. 6. §. Si animum
Lunæ prima quæ 1. 3. 4. §. Id quidem in fine
Eius Iudices per calendarium dispositi 1. 3. 4. §. Denique vt
Indices in calendario veteri qui 5. 4. 21.
In Gregoriano 5. 5. 5
Lunæ postpositiones dies colligere 5. 10. R. 13 & Conf. Lustrum Iulianum 5. 4. 5

M.

Mællini audacia 1. 6. 4. P. Examen edidit
A calendario Ecclesiastico subliterates, quas **Grego-
 riano** affingit, recte remotas vulg. 1. 3. 6. P. Quod si
 quis
Rationes quibus calend. Gregorianum damnat à
Saligerò condemnantur 1. 6. 4
Marellus Francolinus cur æquinoctium diei 10. Mar-
 rij affixum noluerit. 2. 7. 5. §. Marcellus
 Christum Dominum 15 non 14. luna passum probat
 3. 8. 5. P. De rua vero
Marinus Gheraldus & Adrianus Romanus Mathema-
 tici præstantissimo Clauio Mathematica dedicarunt
 opuscula. 4. 2. 3. §. Quantam autem
Mensis anni Iuliani ordo, numerus, & quantitas. 3.
 4. 7
Mensis ciuili Solaris & Lunar. 5. 1. 2
Mensis Lunar. Astronomicus Hebræorum, 5. n. 20
Mensem Lunarem Caluissius facit dierum 29. & 60. 4.
 2. 4. §. Tertio
Menses Lunares Februarij in Calendario Gregoriano
 omnes plenos esse falso asserit Caluissius. 3. 12. 7
Mensis Lunar. Periodicus. 5. 1. 16
 Synodicus. 5. 1. 22
Mensis Lunar. tabularum Præteritarum § 3. 1. paragr.
 Vides
Mensis Paschalis qui 5. 4. 25
Mensis Paschales Caluissius inuoluit contradictionibus
 4. 1. 4. §. Vis ne
Menses paschalem & Primum eadem definitione de-
 finit, & tamen diuersos esse nugatur 4. 1. 4. paragr.
 Sed alter
Mensem Primum Caluissius perperam definit. 3. 9. 1
 Ambiguz definitioni ambiguum auerit consecra-
 rium 3. 9. 1 §. Definitioni
Mensem Primum Calendarij Gregoriani Caluissius an-
 tequam cognoscat condemnat 3. 9. 1
 Eum cauum esse contra naturam mensis Luna-
 ris, & gentium consuetudinem gratis obiicit. 3.
 11. 5
 Cur Cauus sit. 3. 7. 4. §. Conferas te 3. 13. 2
Mensis Primi anni Lunar. ciuili in calen. Greg. ple-
 nus est 3. 12. 6
Mensis Primi anni Ecclesiastici cyclicus euraliquan-
 do plenilunium primi mensis ad medios motus de-
 terminati non continet. 3. 13. 3. 13. 4. Period. Al-
 tectum
Mensis secundus anni Lunar. contra mentem Patrum
 à Caluissio determinatur. 2. 3. 4
Mensis vltimus inscite à Caluissio duodecimus dicitur.
 2. 3. 4
 Contra decreta Patrum eum definit. 2. 3. 3
 Quo modo ab alijs vocetur. 2. 3. 2. §. Vocauit vltimū.
Meridianum vnum pro paschate quæ sequerentur in-
 comoda 1. 3. 4
Meridianus proprius cuique genti ab Ecclesia permis-
 sus. 1. 3. 4. §. Recte igitur
Meridianorum differentia & multiplicitas quam varia-
 re Paschalis gignat, 1. 33 in medio. & §. Caluissius,

Meridianum sibi Caluissius pro Pseudocalendario scilicet
 4. 9. 3
 Ridicule illum ex S. Scriptura probat 4. 9. 3. P. Hoc
 solum hoc
Methodum in genere commodam non esse improbandam
 ob partiarialia quædam incommoda. 3. 16. 1. §.
Proprietates P. Enimur ro respondere
Momentum Iudaicum quod. 5. 12. 18.
Morus cœli triplex 5. 1. 5
 Tempus ad hos motus desctibe solitum. 5. 1. 12
Motus verus siue apparcns & medius. 5. 1. 9
Motuum cœlestium incertitudo prohibet Calendaria
 ad remota secula extendere 3. 16. 11 §. Hinc
 Ineptum Caluissii de mutando calendario consilium
 ineptius reddit 4. 6. 8. §. Audi verba tua
Motus medij luminarij euz veris in re Calendarij
 præferantur. 3. 1. 1
 Præferendis iis esse Cyclos in vsu calendarij. 1. 3. 1. §.
 Prima igitur. P. Has denique
 Ad Paschata determinanda iam pridem reiecti 4. 9. 2
 Qua auroisare à Caluissio ad paschata determinan-
 da assumantur 4. 9. 4
 Cur S. Scripturam non allegaueris petitur. 4. 9. 4. P.
 Vnde quæso
 Solis medius motus quod caput est negligit. 4. 9. 4. §.
 Facto autem
Musicos consonancias cum calendario Caluissii iocu-
 lulariter componit. 12. 2. §. Sed iniquiue
 Mundi finis quando futurus sit à Caluissio prædicitur
 2. 1. 3. P. Ad vero

N.

Neomenia Iudaica, vide Hebræorum Neomenia
Niceni Concilij anno æquinoctium non in die 21. Mar-
 tij, vt vult Caluissius scilicet. 2. 8. 4. §. Ita que iubente.
 P. Et hoc æquali
 Tempus illius quomodo in re Calendarij accipiend-
 um. 2. 8. 2 §. Clarissimum
 Illis temporibus quæ Nouilunia & Plenilunia pas-
 chalia fuerint. 2. 2. 4 §. Sin autem
Niceni Patres quæ de Calendario constituerunt non
 credenda, sed obseruanda proposuerunt. 2. 4. 2
 Decreta illorum Caluissius immutat & maculat. 2. 3.
 1. & 4
 ea sequi se iudicem ab Ecclesia vocat. 3. 13. 11. P.
 Sed pergamus
Epachas eos non recte distribuisse dicit sibi que con-
 tradicit 3. 13. 6
 Impie eos reprehendis 3. 13. 3. P. Valde imperitum. 3.
 13. 4. in fine
Mensem primū libere cauum constituerunt. 3. 13. 6.
 & 7.
 Probatur ex aurocorum numerorum & epacharum
 per calendarium distributione 3. 13. 7. paragr. Pos-
 semus
 Reformatores calendarij eorum auctoritatem sum-
 me æstimarunt. 3. 13. 8
Nicephorus de Paschate Quartaedecimanorum. 3. 5. 4.
 §. Idem manifeste

INDEX R E R U M

Nicolaus Copernicus. 2. 10. 13
Novilunia duo eiusdem Cykli ne in eundem diem in
 calendano incidere cautum & à præfice Patribus
 est, & à calendarii Gregoriani conditoribus. 3. 13. 10.
 P. Efficit autem
Nox eiusque partes. 5. 2. 6

O.

Origanus calendarium non reformatum sed deforma-
 rum calumniatur. 2. 1. 3
 In eius correctione Principum consensus explora-
 tum non esse falso asserit. 2. 1. 2
Calendarium Gregorianum plenum erroribus esse
 eriminatur. 2. 1. 3
 Id quod negat Caluissius fieri posse ad præterita
 tempora methodice extendit. 4. 7. 6
Abrogationem eius Astronomas, Chronologos &
 Historicos perire fingit. 2. 1. 4
Eisdem Caluissiana postulare calendaria eadem ve-
 ritate dicit. 2. 1. 4
Calendarium Gregorianum inique condemnat. 3. 18
 14. 5. Agnoscat ne
Calendarii veteris affectus à præscripto Dei multum
 diste dicit libere pronunciat. 2. 13. 1. paragr. At nostro.
 P. Notandum vero
 Id etiam vitiosum potius retinendum quam Gregoria-
 num recipiendum male consulti. 2. 1. in fine. 4. 5. 3
Cyclos eius errare fatetur. 2. 13. 1. 5. At nostro. P. De
 mutatione
Caluissii laudator. 2. 6. 9
Elenchum eius vitiosum commendat. 2. 1. 5. Sed in-
 star. In fine
Vigilias & labores eiusdem extollit. 1. 5. 3
 frustra ei gratulatur. 1. 5. in fine
 ad congratulandum illi inuitatur. 3. 17. in fine. 4. 5. 2.
 12. 6. 5. En lector
 eandem ex angustis in quas sese coniecit non li-
 beraturum esse. 3. 18. 3. & 13
Christianis eius verbis ostenditur in vnum conspi-
 randum esse calendarium. 1. 7. 5
Commendantur ei quedam in Elencho Caluissiano
 explicanda & exornanda. 4. 11. 13. Quæ postea
 Epistola eius refutatur. 2. 1. 1
Gregorii Getmanni van gloriosum calendarium e-
 didit. 1. 6. 3
Inconuenientia hominis. 2. 1. 1. P. Sed quanta
 Malevolentia eius in Catholicos. 2. 1. 5
Natiuitatis Sethi Caluissij calculos recolligere iubet-
 tur. 3. 18. 13. 5. Pudeat te
Nauis eadem cum Caluissio vehitur. 4. 13. 4. 5. Eant
 nunc P. Hoc miror
Novissimum non diem non credere criminatur. 2. 2.
 3. 5. Quod si
Observationes contra Caluissii sententiam accura-
 te consulendas censet. 1. 6. 3
Particeps est & laboris & gloriæ Caluissianæ. 4. 11. 6.
 5. En lector
Poschales sermos qui antiquitus fuerint, docet. 3.
 7. 4. P. Nam quamuis

Purgare Sæchum suum de iniqua noxi & veteris ca-
 lendarii comparatione nequaquam poterit. 3. 17. 4. 5.
Dicit Origanus. 3. 17. 5
Reprehenditur iuste ob Elenchi editionem, & ad
 iuuandum amicum admoetur. 3. 16. 8. paragr. Quid
 tibi
Scrupulosam temporum descriptionem à quodisce-
 re poterit. 4. 11. 4. 5. Sexto P. At ne necesse
 Vocatur ad diiudicandum quod nam calendarium
 melius sit, vetus ne an nouum. 3. 18. 2. 5. Adhuc nunc.

P.

Pacem Religionis in Imperio constitutam religionem
 quamuis non permittere. 1. 1. 6
Pascha quemodo ab Apostolis ac præfice Patribus cele-
 bratum in certo casu fuisse Caluissii vaticinium. 2. 7
 2. 5. Prosequitur deinde
Pascha Calendarium Gregorianum nunc vt olim per
 terminos decretum paschales, licet veteribus noui
 interpositi sunt. 4. 9. 2. 5. Caluissius vero
Certamina de eo in Concilio Niceno composita esse
 1. 2. 5
Sepulta quis resuscitet. 4. 11. 9. 5. Demonstratum te-
 go.
 cur etiam post Concilium durauerit. 2. 5. 5. Quod
 autem.
Cycli quadam imperfectione nec calendario nec De-
 cretis Patrum contrarium redditur. 3. 10. 9
Dominica die celebrandum esse traditio est Apo-
 stolica. 4. 5. 3
Dominica proxima post plenilunium celebrandum
 esse Diuinum decretum inferte & falso asserit Calu-
 issius. 4. 9. 1. 5. Verum cum
 Erroneum vel legitimum quod 1. 4. 8
Exempla de eius celebratione proxime post Conci-
 lii Niceni tempora exhorret Caluissius terribilium
 nemque illorum obscurare conatur. 3. 7. 1. 5. Vidit
 ea vna cum Iudaicis paschalis in tabula proponun-
 tur. 3. 7. 5. P. Sequitur nunc
Paschata Futura nunquam Caluissii ridicule hæreses
 condemnat. 3. 16. 6. 5. Quod ergo
Iudæorum computo dirigi debent ex sententia Cal-
 uissii. 2. 10. 8
 ex primo mense in secundum, & c. traicienda. 3. 10. 8
 paragr. Hoc solum
Iudæorum pascha æzymorum cum iis in Ecclesia
 nunquam eo accurrisse Caluissius falso asserit. 3. 6. 7.
 paragr. Sed que
Exemplum ostenditur Caluissio ex Gregorio Turo-
 nense. 3. 6. 8
Aliud ex Theophilo Alexandr. 3. 6. 9
Aliud ex S. Ambrosio. 3. 6. 12. in fine
Virum reuera illis exemplis Christiani cum Iudæis
 conuenerint. 3. 6. 19
 plura alia exempla. 3. 7. 6
 cum Iudæis celebrari non posse aut in plenilunio
 in optimissima ratione probare conatur Caluissius. 3. 8. 7
 est etiam Iudæis fieri non debeat. 3. 8. 3. P. Lex quidem,
 futurum in calend. Gregor. anno 1622. cum Iudæis
 fra-

A L P H A B E T I C V S.

fraudenter a Caluſio aſſeritur. 3. 6. 14.
Legitima ratione motus lunæ ſanctum imperire
 promittit Caluſius. 4. 1. 2.
Memoria cuius repreſentet. 3. 2. 5 Sutor. P. Nequã te
 Meſe in ſecundo celebraſſe Caluſius memoria
 Reſurrexiois præuocare ait, &c. 3. 10. 5. 3. 11. 3.
Normam eorum cyclos eſſe. 3. 1. 2.
Plenilunium mediũ a nullo præuentũ eſſe ab annis
 1300. male aſſerit Caluſius 3. 10. 9. P. Patres Concilii
 exemplum ex Theophilo Alexandr. & alijs. 3. 10. 9.
 paragr. Fortaſſis, & paragr. Quod ſi
 Plenilunij die ſiue luna quindecima Primitiuam
 Eccleſiam nullum celebraſſe ſignumẽntum Caluſij. 3.
 6. 4. 3. 9. P. N. non enim vel
 probatur ex ipſo Caluſio 3. 6. 4.
 ex Iſidoro & Beda. 3. 4. 5. Rabanus
 ex B. Clemente. 3. 4. 5. Dicite
 ex Theophilo Alexandr. 3. 6. 11
 cõmentum ſuom Caluſius inepte ex Hypoſitico &
 Viſtorino probare nititur. 3. 6. 5
Plenilunij dies pro eius celebraſſe Decreto pro-
 hibetur Caluſiſſimo. 3. 2. 1
Fieri poſſe legitime contra demonſtratur. 3. 2. 1. 5.
Sutor P. Memoria enim
 idem contra ſe aſſerit, imo legem à Deo latam vo-
 car Caluſius. 3. 2. 10. 3. 16. 3.
Exempla plura recententur. 3. 2. 9. 5. Reſpiciam.
Poſtiches Romani de celebraſſe eius decreta ſta-
 tuerunt. 3. 2. 4.
Paſcha eadem numero & tardius & celtius iuſto (re-
 ſpectu eiusdem termini) à Calend. Gregor. præſcribi
 inepte fingit Caluſius. 3. 10. 5. 3. 11. 3. 3. 16. 4. 9. Sexto.
 ſcripsit eodem in Nouilunio quam in plenilunio
 præſcribi inſigniter mentitor idem 3. 10. 2. 5. Verũ 10.
 Non citius quam biduo poſt plenilunium celebra-
 dum eſſe abſurdiſſime cenſet. 3. 2. 2. 5. Sutor
 Nunc in 21. luna celebrandum contendit, nunc idem
 prohibet. 3. 16. 3. 5. Sexto
Paſcha noui vltra 21. Lunam tranſferendum eſſe. 3. 6. 4.
 3. 6. 5. 5. Placet ne.
 circa ſuam 3. 6. 12
Paſchalis Canon primus a præcipuus. 3. 3. 5.
 cur reliqui additi ſint. 1. 3. 3
 compendium illorum ex Rabano. 3. 3. 6 (9. 9. Res.
 Scuerius aur ſerupuloſius accipioſos non eſſe, 1. 4. 8
 De horis ac minutis oĩhĩl præcipiunt. 1. 4. 8
 eos ſeditioſis ſuis conſilijs præterit Caluſius 4. 6. 8
 P. Quid tandem
Paſchales Canones Caluſiani recententur. 2. 3. 1
 eos inepte præceptis negatiuis proponit. 2. 3. 1. 5. Li-
 benter. P. Saltem
Septies in eodem cyclo permittunt paſcha in vi-
 ſum meoſem transferri. 2. 3. 2. 5. Ex hoc autem
Duo paſchata in eodem anno lunari. 2. 3. 2. 2. 5. Se-
 quitur ſecundo
Meſe integro ante Iudæos 2. 3. 2. 5. Habemus hinc
 in termino paſchali. 2. 3. 5. 9. Secundum eſt
Quovis tempore excepto meſe 2. 6. 11. 2. 3. 5

Alia inde abſurda deducta 3. 3. 5. Et hic. 2. 3. 4. 5. His
 duob. Canon ſecundus & quartus expenditur. 3. 5. 2
Canonem nouum Caluſius contra Iudæos ſanxit, vt
 contra antiquos peccare poſſit 4. 11. 5
Paſchale Nouilunium reperit 5. 4. 23. 5. 9. R. 4. mod. 2.
 conſtit. 2.
 Eo dato epaſtam cognoscere 5. 9. R. 4. mod. 2. con-
 ſtit. 3. 5. 10. R. 16. conſtit. 1. 5. pari ratione
Paſchalis terminus quid 5. 4. 24. 2. 2. 4. 5. Audi igitur. P.
 Termious paſchalis
 Authoritate PP. Nicenorum inſtitutos eſſe 1. 2. 5. pa-
 ra. Maniſiſſi. 2. 2. 5. para. Hæc ergo 2. 3. 7
 Caluſius eos ex obſcuro in lucem producit 3. 7. 4.
 para. Videamus nunc
 aut extremos aut nullos mutandos fuiſſe in falſis cõ-
 ſentis 3. 13. 8
Simile aliud argumentum adduic 3. 13. 8. para. chũ-
 dem.
Plenilunium eos denotare vt vel Caluſius falſum
 eſſe 2. 2. 4.
 Id ex Scaligero diſcit 2. 3. 4. para. Audi igitur
 Probat ex Paulo Mireburg. 2. 2. 4. 5. Quod ſi hic
 ex tabula Caluſij 2. 1. 4. para. Sio autem nec
 ex luna anticipatione 2. 2. 5
 ex Caluſij aſſeritione 1. 2. 5. para. Tu te ipſum
 Quatradecima lunæ recte vocantur 2. 2. 5. para. Re-
 ſte ſane
Sedes corũ antiquæ cur inquirantur 3. 7. 1 (tur 3. 7. 2
 eadem fuiſſe cum ſiis nunc in calend. veteri cernun-
 qua ratione colligantur 3. 7. 2 para. Omnium & ſeqq.
 rationem qua inueſtigentur, imo ipſas & fedes & ter-
 minos tradit Caluſius 3. 7. 4 (natur 2. 3. 4.
 Vltimus contra Decreta Parrum à Caluſio detirmi-
 Vltimum ad 1. 8. 100. ſiã ad 19. diem Aprilis ſpectare.
 2. 3. 4. para. Nonneſupra
Paſchalem terminum inuenire in calendario veteri 5.
 9. R. 4. In nouo 5. 10. R. 16
Paſchali termino dato epaſtam cognoscere 5. 9. R. 4.
 conſtit. 1. 5. 10. R. 16. conſtit. 3.
Paulus Mireburgenſis Epifcopos Feſoſe impre. calenda-
 rij correctioſe viger 1. 2. 6. para. eodem de
Petrus Piratus idem poſtulat 1. 2. 6. para. Piratus (da 1. 3. 3
Pleniluniorum puncta cur poſſe aſſerit non obſeruan-
 A Pattribus Niceiſis pro determinatione Paſchaliſ
 reſciſa ſunt 4. 9. 2.
 calculus illorum quam ſibi partem in negotio cal-
 endarij vendicet 4. 9. 2
 Caluſiaſia non ſolum vicioſa, ſed & inuentu diſſi-
 lia 4. 9. 2 para cur igitur
 caluſiſſio hiſce ſerupuloſiſſimis, in æquinoſtia-
 libus punctis negligentiſſimis 4. 9. 4 para obſcuro te
 Tabularum proponitur viſus 4. 9. 4
Plenilunium epaſtarum à Nouilunio abeſſe 14. diebus
 non 13. vt vult Caluſius 3. 2. 4
Plenilunij paſchalia temporum Concilij Niceni que 2.
 2. 4. para ſin auger 5. 7. 5. P. ſequitur our e
 Polaris ſtella quomodo australiſſima ſimul & borealiſ-
 ſima viſi dici poſſet 2. 10. 2. 5. para. Quod autem

INDEX R E R U M

Polo mundi & æquinoctialis esse diuersos, & alia ridicula, vide Iosephum Sealig lict. I.
Polycrates de de Paschate 2. 4. §. Aptissima
Pontificem Romanum criminantur hæretici propter Calendarij correctionem 1. 2. 6. §. Quando au. Calendarium reclusi eo nemouel corrigere vel promulgare debuit 1. 2. 7
Calendarium quoties mutare debuisset, si aduersarios audire uoluisset 1. 6. 4. & seqq.
Qualcunq; proposuisset, nihilominus ab aduersariis oppugnatum fuisse 1. 6. in fine
Ridicule à Caluissio excommunicatur 3. 6. 15
Principibus Imperii quid de negotio Calendarii cogitare debeant, cautor Caluissius præsentie 4. 6. 1
Protestantes quibus rationibus moueri poterant ad recipiendum Calend. Gregorianum 1. 1. 7. P. Quorum exemplum.
Protharius & Paschasius Episcopi Leonem Papam de tempore quo Pascha celebrandum sit, certiorum faciunt 3. 7. 2. §. Rufus ex.
Punctum horarium Iudaicum quid 5. 11. 10

Q

Quadragesimalis Canonis non tantum Paschales ut obseruet obseruatores Canonum, Caluissius admonetur 3. 6. 1. P. Si Canonum
Quartadecima luna quæ 1. 3. 4. §. Id quidem, in fine
Eam non esse plenilunium, ut uult Caluissius. 1. 5. 4. §. Nullum decretum. P. Neque fingi potest. 1. 2. 4. & seqq. 1. 1. 6. 3. 1. 3. 5. 6. §. De Quartadecimanis. 3. 6. 4. P. Sed nescio. 3. 8. 4. P. Et quamuis pascha. 3. 8. 5. P. Certe quartadecimanem lunam 3. 10. 6
Qua rationem veteres plenilunium uocauerint. 3. 8. 4. P. Communiter enim duplici
Veteribus eam fuisse pleniluniam inepre Caluissius ex Calendar. Gregoriano ostendere conatur, 3. 8. 5. §. Verum quam.
Iudæi eam pro plenilunio non accipiunt, ut uult Caluissius. 3. 8. 4. §. Quod uero.
Cyclica Christianis pro paschate interdicta. 3. 5. 7. §. Neque uero.
Quartadecimanos hæreticos Pascha eodem die celebrasse, quo Iudæi, probatur ex Scaligero. 3. 5. 2. §. Hoc autem.
Idem probatur ex variis auctoribus. 3. 5. 4.
Pascha quando celebrauerint ex Caluissij sententiâ. 3. 5. 6. §. De Quartadecimanis.
Pascha æquinoctium secundum eundem, & in plenilunio, & ante plenilunium. 3. 10. 7
Quamdiu tolerati fuerint ab Ecclesia. 3. 5. 4
Quintadecima luna siue in plenilunio Paschalæ legitime celebratur. 3. 6. 4.
celebratum hoc modo contra id, quod Caluissius asserit. 3. 6. 5. §. Secundo hoc. 3. 6. 3. §. 6. 11
Quintus liber, cui reliquis quatuor Refutationis Elenchi Caluissiani libris additus sit Proem. lib. 5. initio. Materia, methodus & ratio eius. ibid. ante mediû. P. Quæ itaque hæc scribimus.

R.

Rabanus Maurus Episcopus quo tempore Pascha celebrandum doceat. 2. 3. 6. 3. 6. 4. §. Rabanus
Radii quid, 5. 1. 3.
Reformatio Calendarii à quo omnium optime fieri poterat. 1. 2. 7.
Au Auxiliis quorum faciendâ. 1. 1. 6. §. Quando aus. P. Faciat igitur.
Beneficium illius Caluissius maledictis & conuictis compensat. 3. 16. 12
Caluissius causas, ob quas uiri docti eam instituentis asserunt, indocte insufficientes pronunciat. 4. 6. 2
Eam bene factam esse inuitus concedere cogitur. 4. 6. 3. §. Dies fortassis.
Nihil ad rem eius scire, quæcunq; tandem arte, modo recte, quod scire cogitur, instituta sit. 4. 4. 3. §. Quis obrem.
Europam ea, ut fingit Caluissius, nequaquam turbatam esse. 1. 7. 3. P. Calumniam porro. 4. 6. 4
Guidi Vbaldi de ea sententiâ. 1. 3. 5. §. Collapso.
Altrecius uiri docti sententiâ. 2. 7. 3. in fine.
Orientalium in ea fuit habita ratio. 2. 7. 3
Pontificum munus esse. 1. 2. 1. & seqq.
Ab ipsius & Concilii sæpius postulata fuit. 1. 2. 6
Principes Christianos de ea præmonitos fuisse. 2. 1. 2
Præparationes aliar præuæ. 2. 4. in fine. 4. 6. 4
Scriptores de ea. 1. 2. 6
Stoflerini locus. 1. 7. 6. §. Quando autem.
Tardius instituta, & qua felicitate. 4. 6. 2. §. Ego iam
Reformatores Calendarii ex Cyclis veteribus eas partes retinuerunt imperturbatas, quæ integre salua Reformatione permanere poterant. 1. 13. 3.
Caluissius pueriliter eos errasse calumniat, eo quod P. P. Nicenosis in distributione epactarum secuti sint. 3. 12. 9.
Componere secum eos audet. 4. 2. 4
Decreta Patrum non inconditis uerficulos, ut criminatur Caluissius, eos respexit. 3. 13. 11
Fidelium consensum, contra præcepta Caluissij, pluribus fecerunt quam omnium gentium. 3. 13. 9
Paschata eos præscripsisse hæretici insecta nugatorum Caluissij commentum. 4. 3. 12. §. Quinto.
Perpetuitatem quandam moralæ Calendario tribuere eos uoluisset. 3. 13. 11
Rececerunt multa, quæ nunc aduersarii ut noua inuenta proferunt. 2. 5. 5. §. Putasne
Tempus Cæcilii Niceni quomodo acceperint. 1. 2. 2. §. Et primum quidem
Tychonicis obseruationibus uti nequieuerant. 1. 12. 1. P. Visne.
Reges ac Principes quanti Clauium militauerint. 4. 1. 2. P. Quid putas de te?
Romanos omnes sequuntur in celebratione Paschæ. 1. 1. 3

5.

Scaliger, vide Iosephum.
Scaligeri & Caluissij, magistri & discipuli de Calendario disceptatio. 4. 1. 5

Scriptorū de Calendario priuatis opiniones consentientias non esse decreta 1. 4. 75
 Calendarum deinde Scriptores qui de Calendariis veteris erroribus scripserunt à Caluſio enumerantur 2. 4. 1

Scriptores hos Calendarii correctionem ad Ecclesiasticum magistratum pertinere ceſauiſſe 1. 2. 6. 2. 4. 3 § Aliud quoque

Sempulſiſſimatis Aſtronomicas eſſe ad quas conſurgunt aduerſarii vt Calend. Gregoriano aliquid obiciant 1. 4. 5. 19. 4. §. Sed demus.

ſupulorum neglectas nunc probatur, nunc reprehenditur à Caluſio 4. 7. 3.

Es neceſſaria eſſe conſentit, & Calendaris ſuis inſerit, ineptiſſime tamen præcipua & potiora negligit 4. 9. 4. § Obſecro 4. 10. §

Faſa non vera adhibet 4. 10. §

Rorum in pseudocalendario ambiguitas & periculum 4. 9. 4. §. Denique 4. 10. 7. 4. 10. 1.

Pancuſiſſima maximam in Paſchate gignunt diſcrepantiam 4. 10. 6

ſempulſoſam viam cur inuenerit Caluſius 4. 10. 9. §. Omitto nunc

ſecula aduerſarii producent ultra modum vt habeant quod Calend. Gregorianooſtendat 4. 7

ſerbus Caluſius vide Caluſium h. c.

Socrates Nouatianus de Paſchate 3. 5. §. Atque P. Sane quidem 3. 4. §. Socrates.

Solaris diſſerentia, exceſſus & defectus anni Iudaici, vide lit. H.

ſtictili de nouiſſimo die prædictione 1. 5. 2

ſtictili adhortatio pro reformatione Calendarii 1. 2. 6. §. Quando autem.

Quartadecimam lunam non vult eſſe plenilunium 1. 2. 4. P. ſticticinus

T

Tabula æquationis epactarum quid. 5. 5. 18.

Ipa tabula 5. 7. tab. 2

Tabula epactarum æpanſa quid 5. 5. 17 ipſa tabula 5. 7. Tab. 7

Tabule pleniluniorum Caluſianæ 5. 7. tab. 12 & 9.

Tabellæ particulares litterarum Dominicalium Calendarii Gregoriani quæ 2. 19. 4. P. Tabellæ.

Tabulas præteritas non Clauis ſed Caluſius deſcribit 3. 3. 3.

Tabula continens ſedes Aequinoctiorum in Calend. Iuliano ad methodum Gregorianam pro aliquot annis centenariis elapſis 1. 2. 4. §. regreſſum.

Tabula continens ædem ſedes pro Calendario Gregoriano pro annis centenariis & proxime minoribus retro vſque ad mundi initium 1. 2. 4. ante §. Non exhibuit.

Concinnos annos aliquos qui Paſcha in plenilunio exhibent, & à Caluſio contra proprium decretum approbantur 3. 16. 3. ante §. ſexto

Annos ſolares quibus Calendaria Caluſiana 2. Paſcata vno tantum menſe diſtancia præſcribunt 4. 11. 6

Aureos numeros & epactas per menſem paſchalem

PP. Nicenorum 3. 11. 7 § exponatur.
 Calendarium Gregorianum cum partibus veteris & Alexandrini 5. 6.

Caluſiani pseudocalendarii partem 4. 12. 3

Characteres menſium Iudaicorum 5. 11. 6. tab. 2
 eius conſtructio 5. 12. 1. §. tabulæ huius.

Characteres lunares & diſſerentias ſolares annorum æpanſorum Cycli lunæ 5. 12. 6. tab. 2
 eius conſtructio 5. 12. 2. §. ſtructura

Characteres lunares annorum collectorum 5. 12. 6. tab. 3

eius conſtructio 5. 12. 5. §. Harum

Comparationem Cycli ſolaris Caluſiani & antiqui 4. 11. 3. §. Meridiana igitur

Cyclum ſolis antiquum & caluſianum 4. 3. 7. ante § iam tuam.

Cyclum ſolarem antiquum 5. 7. tab. 5

Cyclum ſolarem Gregorianum 5. 7. tab. 6

Diſſerentias ſolares cyclicas annorum collectorum. 5. 12. 6. tab. 4

Habitibus autem

Dominicalium litterarum Calendarii Greg. tabellæ particulares 2. 19. 5.

Epactas antiquas 3. 15.

Epactas nouas 3. 15.

Epactas & Nouilunias quæ Caluſius deſcribit centuria 29750n Clauis obicit 3. 16. 7. ante § De hac

Epactas Iudaicas 5. 12. 6. tab. 5.

eius conſtructio 5. 12. 5. §. Hac vero

Epactas pro anniſ Iudaicis, Gregorianis & Iulianis 5. 11. R. 20. ante §. Pro anniſ Chriſti

Ferias & horas Teknpharum Rabbi Samuelis 5. 12. 6. tab. 6.

eius conſtructio 5. 11. R. 14. modo 2

Iudaica 4. paſchata ad ostendendos Caluſii errores. 3. 16. 4. § 4.

Paſchalia Nouilunia & plenilunia temporum Conſtanti Niceni 2. 2. 4. poſt § Sin autem

Paſchalia plenilunia vnius cycli noſtrorum temporum 2. 2. 5. ante § Noſtine

Paſchalia Nouilunia vnius Cycli pro iſdem ibid. ante § Atque hac

Paſchata ac plenilunia centurie 16100 quæ Caluſius corripit 4. 5. 5. ante § Ex hac

Paſchata & Nouilunia ſemiſtis centurie 300400 calendarii veteris 3. 18. 6. ante § In capite

Paſchata centurie 2800 Calendar. veteris quæ in Nouilunio & proxime ante Nouilunium præſcribuntur 3. 18. 7

Paſchata centurie 4600 quæ Calendarium vetuſti Nouilunio & proxime poſt præſcribitur 3. 18. 8

Paſchata centurie 7300 à calend. veteri pro luna 14. 11. 12. 11. 10. 9. 1. & ſeptim. præſcripta 3. 18. 9

Paſchata centurie 8900 ad calend. vetuſti plenilunium & proxime ante incidentia 3. 18. 10

Paſchata centurie 44500 & 44600 ad paſchata calendar. veteris in vltimo menſe & ante plenilunium demonſtranda 3. 18. 11. ante § Quid iam

I N D E X R E R U M A L P H A B E T I C U S .

- P**aschata centurie 2800. Calendarii Greg. cum suis plenilunia 3.12.12.
Paschata & cyclum lunæ tam Christianorum quam Iudæorum litteram Dominicalem . plenilunia & terminos paschales, iniria & qualitates annorum Iudaicorum pro 400. proximis post Concil Nicenum annis 3.7.5 P. Sequitur nune
Paschata quæ Caluissus obiicit ratione vltimi mensis 3.9.4
Paschata Caluissiana ab ipso Caluissio hæresicos & Iudaismi condemnata 4.11.6. ante paragr. Dabis nobis Paschata Caluissiana excommunicata 4.11.7. ante paragr. En Caluiss. & ante paragr. Addidit
Plenilunia paschalia & differentias lunares quæ Caluissius vocat Calendarium suum 4.10.1. ante §. Atque hoc est
Terminos paschales antiquos 3.7.3
Termin Paschales & plenilunia annorum aliquot ex centuriis 1500 & 10.700. quas dispari comparat comparatione Caluissius 3.12.4. ante paragr. Nonne miraris
Tekupha: Hebræorum quatuor 5.12.14
 Acceptio illorum duplex, denominatio, & Rabbinarum circa illas duplex sententia 5.12.4. & 15
Tekupharum Canonos 5.12.10
Tekupham Tisri Rabbi Samuelis pro anno dato reperire 5.13. R.12
 Regulam pro ea Iudaicam nec vniuersalem, nec per se factam esse 5.13. R.12. Not. 1
Tekuphas reliquas R. Samuelis inuenire 5.13. R.13
 Apte eas in horis ac feriis proferre 5.13. R.14
 Easdem in diebus calendarii tam Gregoriani quam Iuliani proponere 5.13. R.15
Tekuphas Tisri Rab. Adda supputare 5.13. R.16
 Reliquas eiusdem scire 5.13. R.17
 Eas in horis ac feriis recensere 5.13. R.18
 Sedes illarum in calendario Gregoriani vel Iuliano designare 5.13. R.19
Temporis subdiuisio & varia denominatio 5.13. t. 5. 2.
Temporum mutatio ab Apostolis facta 1.2.3. 2.7. 2. §.
- H**æc ipsa
Terminus paschalis, vide Pascha lit P
Tetracosieridem Gregorianam qua ratiocinatione Reformatoribus reperiri potuerit 2.12. 2. §. Sed de mus P. Prima ad
Ex quam plurimis Cyclis selecta est 4. 11. 35. **E**x his autem
 Iulianam Tetracosidem imitatur 2.12.6. & 7
 Reprehendi non potest nisi etiam Tetractis cepechendatur 2.12.7 P. itaque hæc
 Caluissius eam inique reprehendit 4.11.3. §. Tertio Non facilem esse ridicule ex tonis musicis deducit 2.12.3. §. Sed iniquine
 Landatur ab ipso aduersariis 2.12. 2
 Tetractis Iuliana 5.4.5
 Theophili Alexandrii epistolæ paschales 3.6.9
 Quibus diebus Pascha præscribantur 3.6.9. §. Exempla Pro quibus annis scriptæ sint 3.6.9. §. Nunc singulæ
 Turbarum ex Calendarij diuersitate ortarum auctores 1.11. §. Hi nimirum 1.2.4. t. 6. 1.4. 6.4. §. **Q**uæ cum
 Quam facile tollerentur 2.2.7. §. **Q**uorum exemplum 2.5.3
 Caluissiana calendaria eas sedare non possent 1.6.9. §. Verum et 1.7. t
 Quæ temedia Caluissius adhibeat 4.6.6. & 8
 V.
Victor Capuanus de Cyclo Victorini 3. 6. §. Placet ne P. Porro
Victoria Caluissiana 2.13.10.3.9.3. P. Sed audi 3.12.4
 Ad eam obtinendam quando pugnam cepisset 2.14. 2. paragr. Ostendit
 Eius ratio exigitur 4. t. 8
 Partem ipse recenset 3.17.8
 Victoria & triumphus Caluissii de Claudio 4.12.1
 De parte victoria collaudatur 4.12.7. paragr. Mahe
Victorini rationes paschales erroneæ 3.6.5
 A venerebili Beda reprehenduntur 3.6.5. paragr. Placet ne
Victa PseudoGregocianum calendarium proposuit 2.6.6.

F I N I S .

